

6594

Medyc.

Medic. 6594

352

JO. BAPTISTÆ
MORGAGNI

P. P. P. P.

DE SEDIBUS, ET CAUSIS
MORBORUM
PER ANATOMEN INDAGATIS.

JO. BAPTISTÆ
MORGAGNI

P. P. P. P.

DE SEDIBUS, ET CAUSIS
MORBORUM
PER ANATOMEN INDAGATIS

LIBRI QUINQUE.

DISSECTIONS, ET ANIMADVERSIONES, NUNC PRIMUM EDITAS,
COMPLECTUNTUR PROPEMODUM INNUMERAS, MEDICIS,
CHIRURGIS, ANATOMICIS PROFUTURAS.

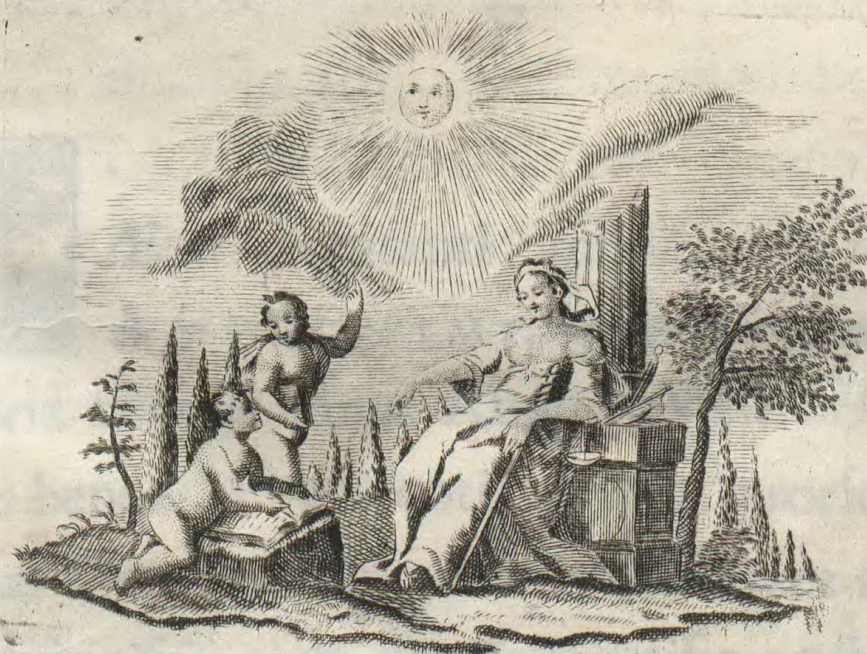
Multiplex præfixus est Index rerum, & nominum
accuratissimus.

TOMUS PRIMUS

DUOS PRIORES CONTINENS LIBROS.

EDITIO SECUNDA

Ab Auctore recognita, atque a mendis omnibus expurgata.

PATAVII,

MDCCLXV.

SUMPTIBUS REMONDINIANIS.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

ILLUSTRISSIMIS
 ATQUE EXCELLENTISSIMIS VIRIS
 ANGELO CONTARENO
 AEDIS S. MARCI PROCURATORI
 PAULO RAINERIO
 FRANCISCO II. MAUROCENO
 EQUI TI ET AEDIS S. MARCI PROCURATORI
 TRIUMVIRIS LITTERARIIS
 TOTIQUE EORUM ORDINI PRÆSTANTISSIMO

Joannes Baptista Morgagnus

F

Æpe cogitanti mihi, SENATORES
 AMPLISSIMI, grataque, ut par est,
 memoria tot, & tanta Augusti Vestri SENATUS
 in me beneficia repetenti, nullum prorsus ex decem
 Senatus Consultis ab anno usque 1711. ad hoc tem-
 pus benignissime de me factis visum est quod me-
 diocritati huic meæ potius, quam Auctoritati Gra-

vissimi Magistratus Vestri, debeatur. Referentibus enim qui eum tunc Magistratum gerebant, Viris Summis, & in iis Carolo Ruzzino, Aloysio Pisano, Petro Grimano, qui magnis suis quisque meritis postea ad Principatum eveſti sunt, aut hoc eodem dignissimis Equitibus Jo. Francisco, & Michaelē Maurocenis, aut Ædis S. Marci Spectatissimis Procuratoribus Federico Marcello, Laurentio Theupolo, Francisco Superantio, Joanne Emo, Daniele Bragadeno, aut Marino Georgio, Petro Mocenico, Jo. Petro Paschalico Præstantissimis Senatoribus, his, inquam, aliis alio tempore, ad SENATUM referentibus, decretum est primum, ut in hanc suam, toto Orbe Celeberrimam, Academiam honestissimis conditionibus etiam tum juvenis arceſſeret, mox autem, ut ab nobili in qua locaverat, sede ad multo nobiliorem ascenderem; neque enim aut hic, aut usquam ulla alia est cui quisquam Vesalii, Columbi, Falloppii, Fabricii, Casserii, Spigellii, Veslingii, & eorum qui his deinceps successerunt, illustris famæ non ignarus, Primariam hanc Cathedram Anatomicam facile postponat. Paulo post quoque decretum est, ut a quingenis honorarium cresceret, idque raro exemplo, ad aureos octingenos, novissime autem longerrariori, atque adeo intra hos nonaginta annos uni-

co, ad bis millenos. Ego vero qui nimis assentari mihi nesciam, sicuti priora illa non tam mihi, quam eorum quos nominavi, Auctoritati concessa fuisse, credo; ita hoc præcipue quod postremo dixi, ab Sapientissimo SENATU esse datum, puto, consilio Barboni Mauroceni, Ædis Marcianæ Procuratoris meritissimi, & Duorum ex Vestro Ordine Summorum Virorum, quos eadem Honoris amplitudine ornatos, boni Superi Patriæ, & nobis, ut diutissime precantibus, reliquere, cum illum, & cæteros quos supra laudavi, mœrentibus præpropera vel in senio visa, mors eripuerit. Et Trium quidem eorum consilium etsi eo spectasse, non dubito, ut regium Venetæ Munificentia exemplum erga Professore Humanitatis eximium superiore sæculo extans, iterum nostro ad ingenia excitanda renovaretur; hoc ipso tamen quod in me potissimum renovari, maluerint, quantus ad cætera Magistratus Vestri in me beneficia velut cumulus, accesserit, cæcus essem, si non perspicerem, ingratus, si non faterer. Sed non minus ingratus essem, si reticerem, qua me singuli benignitate & coram, & per epistolas excipere consueveritis; per epistolas autem? imo vero per Libros etiam Eruditissimos, ut cum Rei Litterariæ Venetorum Historia ad seros posteros meum sit nomen perventurum iis titulis exornatum, quos,

ut a tanto Viro datos, olim credar promeruisse. Eadem ergo qua me soletis, & qua tot, ac talia cum Majores Vestri, tum VOS, SENATORES AMPLISSIMI, in me contulistis, singulari benignitate oro, atque obsecro, ut hæc mea, ultima fortasse, scripta accipiatis, testificatura, ut cætera me defecerint, certe voluntatem VOBIS inservienti in erudienda per tot annos mihi commendata Juventute non defecisse. Faxit Deus, ut meis votis felix respondeat exitus, in quibus illud quidem est, ut vel me mortuo, his perlectis libris illa proficiat; sed hoc in primis, ut VOS incolumes REI Vestræ PUBLICÆ, & huic Gymnasio quam diutissime conservet.

BENIGNE

BENIGNE LECTURO AUCTOR.

UÆ duo C. Lucilius, ut est apud Tullium (a), dicere solebat, ea quæ scriberet, neque ab indoctissimis, neque ab doctissimis legi velle, horum ego pariter utrumque hic dicerem, si ut juvare cupio non indoctissimos, sic me vicissim ab doctissimis adjuvari non averem. Duo enim mihi in his edendis Scriptis proposui, alterum illud, ut Studiosæ Juventuti, alterum hoc, & præcipuum, ut omnibus, sed doctorum accedente auxilio, prodessem. Id quale sit, ex Præfatione hac apparebit.

2. Theophilus Bonetus de Medica Facultate, atque adeo de universo hominum genere egregie, si quis alius, meritus est, cum anno 1679. libros qui *Sepulchretum* inscribuntur, vulgavit. Eorum enim quos morbi sustulerant, dissectiones, quotquot potuit, colligens, & in ordinem redigens, corpus ex omnibus unum confecit; ut quæ per innumera Auctorum volumina dispersæ non magnam afferebant utilitatem, conjunctæ, ordinatæque maximam afferrent. Cum editum Opus plerisque omnibus, ut par erat, perplacuisse; idem, sed parte minimum tertia auctius, prodit anno 1700. cura, & studio Jo. Jacobi Mangeti. De hac igitur nos, ut pleniori, editione loquemur.

3. Et primum siqui sunt qui utriusque illorum consilium, animum, laborem magnis efferant laudibus, cum his ultro facimus, & faciendum censemus. Sed cum apud Viros, cæteroquin Præstantissimos, legimus, *Sepulchretum diligentia incomparabili, ex omnibus optima colligendo, & redigendo ad capita, esse confectum*, atque alia hujusmodi; utinam in his quoque adstipulari possemus. Cur vero me quidem non posse, credam, mox indicabo, semper tamen eorum memor quæ modo ultro dedi, & præterea novæ, ac vastæ adeo susceptæ provinciæ duos, haud amplius, homines, quantumvis industrios, non esse pares; quandoquidem, ut est in Iliadis, opinor, quarto, *non simul omnia Dii dederunt hominibus*, & in duodecimo, *multorum autem opus melius*.

4. Quæ tametsi libens & agnosco, & fateor; tamen si Opus tam utile deinceps utilius reddendum est; reticere non debet, superesse apud Auctores tum veteres, tum ita recentes, ut ante alteram *Sepulchreti* editionem extarent, superesse, inquam, ut aliorum qui ibi ne nominantur quidem, sic aliorum etiam qui nominantur, *Observationes* haud ita paucas, dignas sane quæ minime omitterentur: contra autem, omittendas fuisse tum quæ semel jam positæ, in una eademque Sectione, & nonnunquam in una atque eadem pagina, per incuriam repetuntur, tum præsertim quæ a versuto quodam Scriptore ita transformatæ sunt, ut si ægrorum nomina, & conditionem, & civitatem spectes, novæ appareant; at si res ipsas, atque sententiam, continuo intelligas, easdem omnino esse quæ ex veris Auctoribus supra leguntur. Huc eas adde, in quibus vel mediocriter in sanorum, morbidorumque corporum sectionibus exercitati facile agnoscant, aut quæ secundum naturam sunt, pro morbofis, aut quæ ad certum quoddam pertinent læsionis genus, pro longe altero esse proposita, ut puta aneurysma pro abscessu: quæ nimirum *Observationes* aut accipiendæ non erant, aut certe non sine aliqua subjecta dubitatione ponendæ. Mito quæ ad illud, ad quod attinebant, caput non sunt redactæ, quæ male ex autographo descriptæ, quæ ex quo sint Auctore, nescias, aut quas ejus cujus non sunt, esse credas: ne multa, quidquid præterea operarum incuriæ, aut incitiæ imputare malueris, libenter mitto; quanquam non emendata in gravissimos errores conjicere

(a) l. 2. de Orat.

cere legentes possunt, & nisi emendentur, Operis minuunt utilitatem. Quam & alia duo vehementer imminuunt, de quibus continuo verba faciam, hic interim confirmans, quæ hæcenus dixi omnia, non temere dicta fuisse, quicumque hos meos versaverint libros, planissime esse cognituros.

5. Cum rari sint morbi, longiores præsertim, ad quos non alius aliquis se adjungat, aut plura, variaque non accedant symptomata; propterea illorum singulæ Observationes, ubi sub eo capite ad quod potissimum videntur spectare, plene atque ex toto propositæ fuerint, sub aliis quoque capitibus ad quæ præterea pertinent, sunt certe commemorandæ, paucis quidem verbis, sed quæ locum illum ipsum indicent, in quo statim possit lector, cui totæ legendæ sunt, totas reperire. Neque enim, ut sit in Sepulchreto, satis est Sectionem quæ plurimas sapius continet, designare, velut ad Observationem illam; ut ex innumeris unam saltem, exempli causa, proferam; Jo. Petri Lotichii, quæ præterquam quod non sub omnibus sub quibus debebat, capitibus commemorata est, in quatuor, sub quibus commemoratur, de *Dolore Capitis* Obs. X. de *Insomniis*, & *Incubo* Obs. 11. de *Vertigine* Obs. VII. & de *Convulsione* Obs. XII. semper in Sectione indicatur de *Melancholia*. Verset igitur lector necesse est Sectionem hanc universam, id est quinquaginta, ex quibus constat, Observationes, ut illam tandem, neque ita facile, inveniatur, quæ ibi est XXXI. Dixi autem neque ita facile, quoniam in omnibus iis quatuor locis sic incipit *Juvenis*, hic autem sic *Famulus mercatoris*. Verum ubi perlegerit, & illam esse ad quam rejiciebatur, cognoverit, putasne, ibi totam habere? Non habet certe. Deest enim externa morbi causa, propinatum philtum, desuntque alia, quæ deesse, ne suspicetur quidem, nisi forte aut incidat in illum de *Dolore Capitis* locum, aut quod melius esset, auctorem ipsum Lotichium legat. Sed ut illud tantum de quo dicere cœpimus, attendamus, quantum videlicet temporis infumere oporteat ad id quod quaeritur, repertiendum; vides profecto, multo utilius Opus fuisse futurum, si tota Observatio semel ubi commodius fuisset, proposita, & certo numero designata, per hunc, ubicunque commemoranda erat, nec per Sectionem dumtaxat, esset indicata.

6. Longe autem majorem adjecti Operi duo saltem accuratissimi Indices præbuisent utilitatem. Memini, cum Bononiam, ubi tunc degebam, recusum nuper Sepulchretum fuisset importatum, me vehementer esse gavisum, dum in ejus fronte editum legerem cum *Indicibus necessariis*. Sed gaudium tandiu perstitit, donec hos quaerens, unum tantummodo esse, vidi, qui nihil, nisi præfixos Observationibus titulos, contineret: quorum plurimi cum ipsi quoque aut latenter, aut aperte, nec dissimulanter sint manci, omnes autem haud alio quam Observationes, ordine propositi; dici non potest, quot symptomata, aut quot item læsiones Partium in Observationibus quidem describantur, per Indicem autem neque designentur, nec singula, nec singulæ una cum sui similibus exhibeantur. Unde ingentis Operis magna ex parte utilitas perit, quæ inde præsertim extitisset, si plura similia symptomata præsto essent quæ cum pluribus læsionibus, inter se aut similibus, aut dissimilibus, facile posses comparare, & sic intelligere, quænam illorum sapius, aut rarius, aut nunquam cum harum utrolibet genere jungantur. Memini quoque jam tum, ut juvenus audet vel de maxime arduis, & labore plenissimis rebus cogitationes suscipere, non desperasse me, quin, si diuturnum olim daretur otium, cum cætera quæ dixi in Sepulchreto desiderari, aliaque præterea, tum præsertim quod ad Indices spectat, & qua ratione, supplerem, imo cogitatum hoc meum cum Inlyta illa quam nunc Instituti Scientiarum vocant, Academia communicasse.

7. Alia autem quæ, ut modo innuebam, in Sepulchreto præterea desiderantur, fere ad Scholia attinent. Quorum multa esse æquo longiora, non dubitabam; sed tanto longiora videri, quod sæpe utiliorum loco aut minus utilia, aut minus probanda exhiberent, imo nonnunquam iterarent. Utilius fuisset ne bona quidem repetere, sed jam semel posita, verbo, si iterum opus esset, ubi essent posita indicare, dubitationes ad quædam Observationum loca opportune subijcere, ad alia quantum cum aliis consentiant Observationibus, animadvertere, ad alia quæ inde ad Medicinæ partem illustrandam sive theoricam, sive potissimum practicam consequerentur, docere, ad alia demum quæ minus facile intelligi posse viderentur, non per doctrinas aut jam desertas, aut apud plerosque in dubium vocatas, sed per magis probabiles, faciles, & quoad ejus fieri posset, com-

communes explicare. Et horum quidem omnium aliqua in Sepulchreti Scholiis aliquando facta esse non inficior, & quæ doctrinæ, cum Bonetus viveret, dominarentur, non ignoro. Verum non de eo redarguendo hic agitur; sed de ejus Opere, ut hæc ferunt tempora, magis proficuo reddendo.

8. Cum igitur omnia quæ de Sepulchreto dixi, non semel animo postea versassem, & quantumcunque possem ad ejus augendam utilitatem conferre denique cœpisssem: me vehementer in proposito confirmarunt quæ in novis, subinde prodeuntibus, Doctorum Hominum Scriptis legebam, illo Opere vix aliud utilius esse, aut quod magis mereretur suppleri, & ad nostra tempora deduci: item mirum, quantum adaugeri, & meliore Indice pro studentium commoditate instrui posset: verum; ut cætera prætermittam; longe tamen majori laude, atque honore dignum futurum Boneti laborem fuisse, si partim in seligendis, atque ad singulos morbos, tanquam capita, referendis Observationibus aliquanto accuratior fuisset, partim in Scholiis, adnotationibusque monuisset, quæ hinc inde incerta, aut prorsus falsa, atque ab auctoribus sui parum recte exposita fuerint. Nunc in re quæ ad omnes, neque hac tantum, sed & insequentibus ætatibus spectat, quid a me uno, & quatenus hic expectare æquum sit, ut judicari facile queat: unde mihi prima hos libros scribendi occasio data sit, non est reticendum.

9. Editis jam Anatomicis Valsalvæ Scriptis, & Epistolis in illa meis, forte accidit, ut cum Patavio, sicuti illis annis haud raro solebam, ætivo tempore secessissem, conveniret me sapius optimus Juvenis, egregiæ indolis, & cum aliis, tum præsertim Rei Medicæ, studiis deditus. Qui cum illa, easque perlegisset, identidem me in eum sermonem, quo nullus mihi jucundior est, revocabat, de Præceptoribus videlicet meis, Valsalva in primis, & Albertino, quorum vel minuscule in medendo consuetudines cognoscere aiebat: quin de meis quoque ipsis, nedum illorum, & Observatis, & Cogitatis subinde sciscitabatur. Quæ inter cum illa forte, ut sit in colloquiis, aperuissem quæ ad Sepulchretum attinebant: omnibus me fatigare precibus nunquam desistit, ut in ea præ cæteris incumberem, & quando in Commentariolo de Valsalvæ Vita, promiseram, daturum me operam, ut ejus plurimæ, quæ superessent, eodem spectantes, Observationes prodirent, cum iis conjungerem meas, & in utrisque exemplo quasi quodam ostenderem, quid in nova Sepulchreti editione, ab se fortasse, si Amici auxiliarentur, aliquando suscipienda, desiderarem. Familiariter, ut vellem, scriberem, sicque illa etiam quæ in colloquiis dixeram, aliaque similia, minuta quantumlibet, at sibi gratissima, interjicerem. Quid quaeris? Exorari me sivi. Res enim flagitabatur, quam in illo Commentariolo ex parte pollicitus fueram, ex parte autem haud inutilem fore, sperabam, si ex sententia succederet, possetque recensita postea, atque edita, aliquando ad idem laboris genus me longe meliores excitare. Hac mente, Patavium reversus facere periculum cœpi aliquot missis ad Amicum Epistolis. Quas illi non displicuisse, duo ostenderunt, alterum, quod me suis assiduis flagitationibus ad alias, atque alias deinceps mittendas, ad septuagesimam usque perduxit; alterum, quod easdem mihi, ut recenserem, petenti, non antea remisit, quam sancte promitterem, nihil me esse detracturum.

10. Intelligis, benigne Lector, cur initio dixerim, hæc mea ab indoctissimis legi nolle, dicturus pariter, neque ab doctissimis, si ea tantummodo continerent quæ ille retineri voluit, nempe quæ Studiosis Adolescentibus prodesse possent. At vero hic mihi non licet Lucilianum illud (b) meum facere, *Perfium non curo legere hæc: Lælium Decimum volo*; imo Perfios, id est doctissimos, cupio, qui cætera Decimis Læliis, id est non illiteratis juvenibus relinquentes, consilium dumtaxat, & desiderium perpendant meum, & si forte non displiceat, assensu; si melius fieri posse, credant, monitis adjuvent, & exemplo, ut ex Sepulchreto denique utilitas quanta maxima potest, capiatur. Quo facilius utrumlibet faciant, quidquid his Epistolis in hunc finem ipse præstiterim, quanto paucioribus licebit in re multiplici, & varia dilucide narranda, proponam.

11. Observationes (ab his enim incipiam, ut eundem fere quo supra usus sum, ordinem conservem) Observationes, inquam, illas quas animadverti sive ex Veteribus, sive ex Recentioribus in Sepulchreto exhiberi potuisse, nec tamen exhibitæ esse, illasque insuper quæ ab altera ejus editione ad hoc usque tempus prodie-

(b) Cicero. l. cit.

dierunt, suis sub capitibus indicavi, quaecunque inter scribendum succurrerunt. Quod ideo dico, ut omnes sciant, superesse quæ addantur, quamplurimas; neque enim ex iis quos perlegeram, libris cunctæ, ex iis vero quos non videram, certe nullæ succurrere potuerunt: multos autem non vidi aut quia non huc fuerant his Europæ calamitosi temporibus importati, aut quia iis linguis quas non satis calleo, ab Auctoribus erant scripti; neque enim interpretibus quibuslibet, in rebus præsertim ejusmodi, plurimum fidere consuevi. In singulis quoque Sepulchreti Sectionibus; si paucas ex prioribus excipias; quæ non semel Observationes aut per incuriam, aut ob fucum a transformatoris versutia factum, proponantur, & in quibus aut sana promorbis, aut morbus promorbali describatur, aut typographus oscitanter, graviterque peccaverit, quantum animadvertere potui, notare non omisi; ut non levem opem vel in minutis, sed non levis sæpe momenti, rebus, iis qui rursus Sepulchretum sint edituri, mihi videar attulisse. Utinam parem opem afferre licuisset sive cum lectores alio rejiciuntur, ubi plenius descriptam hanc, aut illam Observationem reperiant, nec signanter indicatur Observationis ejusdem numerus, sive cum obruuntur longissimis Scholiis, nec tamen utiliora, sed modo supervacua, modo repetita, modo falsa, aut perquam dubia continentibus. De quibus interdum quidem admonui: at semper facere infinitum fuisset. Ad Indices autem conficiendos, quam necessarios, tam longi, gravisque laboris, otium mihi defuisse, non est cur scientibus dicam. Satis superque iis qui æqui sint, visum iri, spero, quod hac ætate, nemine adjuvante, ne discipulo quidem, aut amanuense, cum in his ultimis, tum in cæteris de quibus dictum est, quæ distinctius omnia nunc ordine recensentur, exemplo saltem qualicunque ostenderim meo, qua ratione existimem, Sepulchretum auctius, simulque utilius aliquando reddi posse.

12. Igitur ineditas ad hoc tempus Observationes profero, bene multas Valsalvæ, Amicorum non paucas, maxima autem ex parte meas. Primis & meriti, & honoris causa primum in singulis capitibus locum tribuo. Illas eadem cura qua alia olim, ut in ejus Vita dictum est, collectas, & ubi italice scriptæ fuerant, latine redditas; omnes autem ita, ut ipsum optare consuevisse, sciebam, rescriptas, ea fide propono, ut sicubi nonnunquam subdubitavi, an recte intelligerem, ipsa ejus maluerim verba producere, nihil usquam detrahens, aut addens, nisi ex illius ore acceptum, quod in paucis accidit, quas mihi diligenter narraverat, non scripserat, Observationibus. Cæteras enim ex ejus chartis aut inter se nexis, aut solutis excepi. Quas omnes chartas, ubi Observationes, Experimenta, aliaque his Epistolis proposita, jam satis excerpseram, et si postmodo ita, uti antea fuerant, & numeratas, & obsignatas reddidi illius Genero Ludovico Montefanio Viro Cl. qui Bononiensi Scientiarum Instituto a Bibliotheca est; tamen si quis forte aliquam velit cum his meis conferre descriptionibus, & ex me quærat, quo illam signo in tanto chartarum numero invenire possit, docere non gravabor, ut neque litteras ostendere, per quas mecum suas, quibus utor, Observationes Amici communicarunt, spectata omnes fide, peritia, & diligentia. Nam quod denique ad meas attinet, quo singulas anno, mense, loco, & quibus adstantibus, aut adjuvantibus, habuerim, semper, nisi antea satis significaveram, diserte adscripsi. Et non modo ætatem, & sexum, sed & alia, quantum scire, & nosse licuit, quæ de ægrotantibus requirit Peyerus (c), & in iis, quæ ad curationem adhibitam spectant, adnotavi: quanquam admonendus es, ne mihi utquam, aut Valsalvæ curationem ullam, nisi siquam a nobis præscriptam fuisse, dicemus, magis imputes, quam morborum externas causas, & symptomata; ut enim hæc, ita & curationem narramus. In ipsis autem dissectionibus describendis cavendum præ cæteris mihi duxi, ne quod in aliorum certis quibusdam descriptionibus improbarem, ipse admitterem, si quæ aut secundum naturam sunt, aut non extra naturæ modum, ut quædam sunt varietates, ea tanquam morbosa proponerem. Dedi quoque operam, ne historias dividerem, sed totas semelexhiberem, aut si quando; perraro autem id contigit; conducibilis visum est dividere, aut, quod sæpe accidit, commemorare; semper indicarem eum ipsum locum in quo aut reliqua pars, aut tota historia continuo posset inveniri; nunquam repeterem, ne tum

(c) Meth. Hist. Anat. Medic. c. 2. & 3.

tum quidem cum olim in aliquo ex meis Scriptis jam proposita fuisset satis; quippe odiosum haud secus ac Homericum Ulyssi (d), odiosum, inquam, mihi est iterum aperre dicta narrare. Sic enim revera nimis longæ sunt historiae; non cum omnia quæ ad prægressas morbi causas, & ad symptomata (quæ utinam ambæ res cunctæ semper notæ esse potuissent) aut ad Partium læsiones attinent in cadavere animadversas, accurate describuntur. Quin etiam sæpe causæ sunt, cur in utrisque non modo quæ fuerint; sed & nonnulla quæ defuerint, diserte, ut feci, sint adnotanda.

13. Quid vero dicam de scholiorum prolixitate? Non equidem ignorabam, & minus gratam esse plerisque, & quibusdam minus probatam; quanquam Peyerum, qui ex his est (e), historiae suæ (f) Scholium adjunxisse video septem paginis quam ipsa, longius. Sed primum dico, non quidquid in his meis libris præter historias est, Scholia esse. Deinde ajo, si præstanda in meis fuerant quæ in multis dixi (g) Sepulchreti Scholiis desiderari, me brevem esse non potuisse. Quid? quod erant certe simul Observationes propemodum innumeræ, quæ illi adderentur, indicandæ, simul quid in iis ex quibus jam constabat, seligendis, describendis, disponendis, designandis, aut ob rerum copiam, aut propter incuriam typographorum peccatum fuerat sæpenumero, ostendendum. Hic quæres fortassis, an non sæpicule peccasse me quoque, credam, non jam dico in operarum, a quibus nimirum longe aberam, hallucinationibus prohibendis; sed in eo ipso dico quod præsertim illis in Scholiis minus probabam, in doctrinarum videlicet, ac sententiarum delectu, per quas explicarem Observationes, faciliorem, probabiliorum, magis communium, seu quas plerique in dubium non revocassent? Ego vero is sum qui, siquis alius, nihil humani a me alienum putem, neque in ea re modo, sed in aliis etiam. In ea re tamen, memor ad quem scriberem, dedi operam, quantum potui, ne abstrusis, & arduis, sed obviis, planisque, neque singularibus, sed fere communibus uterer explicandi rationibus, fere, inquam, communibus eo tempore quo scribere incepi. Multum enim jam scriptio processerat, cum repente agitari cœptæ sunt controversiæ quædam, propter quas cum operosius fuisset scripta mutare, satis fore, credidi, si in his quæ scribenda supererant, ita me gererem, ut nemo jure conqueri posset, præsertim cum per me cuique & tum, & antea aperteliceret, si quid forte minus probaret, id aliter explicare ad arbitrium suum. Neque enim præcipuum in hoc vertitur propositum meum: neque, si Observata excipias, aliud præsto; reliqua haud secus ac si a me non essent, probare malis, an improbare, libens permitto, veritus alioqui, ne cum ex opinione loquimur, etsi veri similia sequamur, aliquis tamen aliquando existat qui in nos intorqueat illud Homericum (h), *Dixit mendacia multa, dicens veris similia*. Quamobrem neque in explicationibus multus fui, libentiusque interjeci alia ad faciendam Medicinam spectantia, alia ad ejus, alia ad Anatomies historiam, alia denique ad alia studia illius ad quem scriberem, Juvenis attinentia, ut vel sic ejus animus paulisper abducerem ab horrida morborum, & cadaverum perpetua tractatione. Quæ omnia si probe perpenderis, & ab Scholiis sejunxeris; facile intelliges, quæ proprie ad hæc pertineant, adeo multa non esse: aut si tamen esse multa, existimes; fac meo non gravate relinquo *Lælio*, & sic cogites, illa, atque alia quæ tibi displiceant, ea fortasse mihi quoque nunc displicere, sed ea ipsa esse, quæ ne demerem, ipse me obstrinxit.

14. Antequam de Indicibus adjectis dico, noli expectare, ut hic quædam iterum quæ in Præfatione posui ad Epistolas Anatomicas. Satis ibi (i) dictum est unde omnes intelligant, cur tandiu in hoc quoque Opere, illius in plurimis simili, perscribendo moratus sim, & cur per Epistolas scripserim. Vel si ibi dicta non satis sunt; moræ justissimam causam ad alias adde auctam adeo ab illo tempore ad hoc ætatem, ut recensita, quantum licuit, hæc omnia sub anno prodeant ex quo natus sum, propemodum octogesimo. Cur vero per Epistolas scripta; non tam post recentium, veterumque Medicorum exemplum (quos inter Manardus (k) Archigenem, & Themisonem recenset, quorum alter, Galeno testante, undecim, alter, Paulo teste, decem scripsit Epistolarum Medicinalium libros) quam post summos Anatomicos, a me ibidem (l) nominatos, qui vel

(d) Odyss. l. 12. in fin. (e) Meth. cit. c. 5. in fin. (f) Ibid. c. 6. (g) supra, n. 7.
(h) Odyss. l. 19. (i) n. 1. & seqq. (k) l. 1. Epist. Medic. 1. (l) n. 3.

vel multo longiores quam ego, Epistolas edidere, minus in praesentia mirandum est, cum supra (m) ostenderim, unde mihi has scribendi occasio orta sit, & Epistolae ipsae passim quocum agerem, plane commonstrent, opportune quidem; sic enim ad Amicum Juvenem plura simul scribere decuit, per quae Auditores proficiant mei. Et quamvis Plinius minor (n) Litteras ad Tacitum suas his verbis concludat, *aliud est Amico, aliud omnibus scribere*; tamen cum ceteris eas ipsas Litteras publicavit, nondubitans, fore, ut easdem cum omnes legerent, non omnibus tamen scriptas fuisse, cogitarent. Nec quod has Epistolas videas in Libros divisas, aliter me de his sentire, credas, quam de meis illis Anatomicis (o). In eadem sententia persto, idque apparere sic satis, puto, ab numerorum quibus singulae designantur, serie per divisionem illam non interrupta; id quod insuper non modo ad Indices conficiendos, sed & passim ad hanc, aut illam, ut opus erat, Epistolam, indicandam, ut magis expeditum, sic magis mihi commodum fuit, & aliis fortasse erit. Ista autem Librorum inscriptio, istaque in Libros divisio longe aliis de causis est instituta. Id enim optabant Biblioplae: id postulabat Sepulchreti, de quo agebatur, in Libros distributio: id denique peropportune respondebat iustissimo, quod statim exponam, cogitato cuidam meo.

15. Scilicet qui adolescens non omissem erga primam quae me exceperat, Scientiarum Academiam grati animi sensa publica significatione patefacere, eamque significationem vidissem eadem summa beniginitate ab illa acceptam, quae tot antea benefacta contulerat, quot in ejus elegantissima Historia (p) is qui ipsi, & Bononiensi Scientiarum Instituto a secretis est, memoravit Celeberrimus Vir Franciscus Maria Zanottus; num committerem senex, ut prorsus ingratus morerer in quinque alias nobilissimas universae Europae Scientiarum Academiis, quae me deinceps perbenigne, perque honorifice inter suos cooptarunt Sodales? Igitur cum mihi nihil esset, aut fore sperarem, per quod memorem beneficiorum animum, quomodocumque possem, ostenderem, nisi ad singulas allegarem qui simul hunc animum, & obsequium testarentur meum, simul huius Operis exemplar offerrent, rogarentque, ut quaecumque esset, pro sua quaque spectata Humanitate aequi bonique consuleret; hanc mihi rationem, occasionemque existimavi non amittendam. Atque ut haec omnibus essent nota, commode accidit, ut Librorum numerus in quos Epistolae haec meae essent quasi per se divisae, responderet numero Academiarum ita, uti Libris praefigere possem singulis eas ipsas Litteras quae ostenderent quid illarum singulis cuperem meis verbis significari. Praefixi autem non alio servato ordine, quam temporis quo in earum quamque sum cooptatus: atque ut magis a quibusque perlegerentur, alia, atque alia meis grati, & obsequentis animi testificationibus adjece, & ex quinque illis Epistolis totidem quasi Praefationes feci, quibus dissectionum post morbos cadaverum quae sit utilitas, demonstrarem. Itaque in prima nonnullis occurri, qui eam utilitatem ausi sunt in dubium vocare, & quomodo sint ab dissecantibus, & sedem, causamque morbi ex dissectione arguentibus alioquin faciles, quae obijciuntur, deceptiones vitandae, cavendaeque, indicavi. In altera eandem utilitatem comprobavi ex summa consensione Medicorum fere omnium, quotquot apud excultas quasque Nationes a vetustissimis usque temporibus in primis florere, singularum in hanc rem merita, & plerorumque nomine ex ordine proponens, eorum praesertim qui ante Bonetum ex propriis, aut ex alienis etiam Observationibus conficere Sepulchretum voluerunt. Tertia is potissimum responsum est, qui, quoniam ad primas illas abditissimas, & sensibus omnino inaccessas morborum causas retegendas inutiles sunt dissectiones, ideo frustra institui, putant, quasi nullas intus evidentes causas retegerent, aut harum inutilis notitia esset propterea quia, his ipsis cognitis, haud pauci nihilominus morbi non sanantur.

Quarta disquiratur, post rariorem (nam & horum quosdam secumimus) an post magis communem morbum denatos dissecare utilius sit. Quinta denique etsi tum sanorum tum morbo confectorum Anatome sit necessaria; hanc tamen illa multo esse utiliore, ostenditur. Quae omnia ut praetermittenda, alia ob aliam causam, non erant, ita si in hanc unam essent Praefationem conjuncta; ex longa, qualem prorsus caetera in hac dicenda requirebant, multo longissimam fecissent.

16. Re-

(m) n. 9. (n) l. 6. Epist. 16. (o) Praefat. indicat. n. 3.
(p) Commentar. de Bonon. Sc. Inst. Tom. 1. ubi de ejus Academia c. 1. & seqq.

16. Reliquum est, ut de Indicibus tandem loquamur. Quatuor dedimus. Quorum brevissimus est primus, longissimus ultimus. Nam primus nihil praeter argumenta singularum Epistolarum, earumque ordinem praemonstrat. Quo de ordine mihi deliberandum non fuit, Bonetum necessario sequenti. Is autem, ut tunc plerique solebant Medici, fere Alexandrum Trallianum secutus est, qui, ut Freindius (q) animadvertit, cum ceteri morbos admodum perturbare collocassent, hoc ipse consequenter a Capite ad Pedes disposuit. Habes causam, quare cum potius ab Apoplexia voluissem initium ducere, ut quo de Morbo & plures habeo Observationes, & plura, ac varia adnotare potui, unde facilius, & certius cognosceres quid in his libris praestitum sit; ab Dolore tamen Capitis cum Boneto incipere debuerim.

Ultimus autem Index propterea uberissimus est, quia singillatim monstrat quidquid paulo dignius adnotatione videri potest, si ve Anatome utralibet, ejusque Historia, & certae quaedam controversiae spectentur, seu varietates, aliaeque minus frequentia, seu Medica aut monita, aut observata, & a quibus sint, quae a nobis haud sunt, nunc primum propositae dissectiones. Morem enim servavimus nostrum, ut discrete sua cuique tribueremus, itemque ut Recentiores bene de nostra Facultate, aut de nobis meritos (qui utinam omnes viverent) Auctores plerosque Clarissimos laudaremus; Veterum autem dumtaxat, aut certe non amplius viventium lapsus aliquos, ne juniores eorum falleret auctoritas, nominatim indicarem. Inter quae praesertim, quippe ad institutum nostrum praecipuum attinentes, illi designantur loci, ubi in Sepulchreto quae desiderari, quae corrigi, quae demi, in primis autem quae addi posse visa sint, non reticendum esse, credidimus.

17. Ad idem autem institutum, siquid aliud, duo certe attinent reliqui Indices secundus, & tertius, ut pote quos non tam confecimus, ut Observationes his libris propositae, quam ut si Viris Doctissimis Index forte neuter displiceat, haud dissimili ratione illae quoque omnes quae in Sepulchreto jam extant, aut deinceps addendae sunt, in promptu non modo ipsae, verum & singula quae continent, esse possint, & sic pleniorum multo utilitatem asferre. Horum igitur Indicum alter quae in vivis, alter quae in mortuis observata sunt, monstrat; ut si quis Medicus singulare aliquod aut aliud symptomata in agro animadvertat, & scire cupiat, quae interna laesio illi soleat symptomati respondere, aut si quis Anatomicus singularem aliquam laesionem in cadavere quopiam offendat, & nosse aveat quod symptomata in aliis laesionem ejusmodi praecesserit; Medicus primo de his duobus Indice inspecto, Anatomicus autem altero, Observationem quae habeat ambo, si ambo a nobis observata sint, continuo, & eo facilius inveniat, quia ubi de aliquo symptomate, aut de alicujus Partis laesione indicare plura oportuit, singula non sine certo ordine sunt indicata. Nec vero symptomata solum, & morbos primus Index monstrabit, sed & alia quae addere perutile esse, duximus, ut morbi praevias externas causas, ut victus genus, ut viduam vitam, aut virgineam, ut teneram aetatem, aut decrepitam, ut artem denique, & opificium; ut si quis rursus de Virginum, aut Puerorum, aut Senum, aut, Ramazzinum nostrum imitari cupiens, ejusve librum augere, de Artificum Morbis scribere instituat: is habeat unde sciat tum quibus priores illi, iidemque, aut alii artifices obnoxii sint morbis, tum quae in eorum cadaveribus vitia soleant deprehendi. Neque in altero Indice omisimus quod ad sanguinis, aliorumve, ut res tulit, humorum aut copiam, aut constitutionem attinebat, adnotare. Quin etiam cum Valsalva saepius quae in lymphae ductibus viderit, & quae in effusa intra caveas corporis aqua pericula fecerit, diligenter adscripserit; haec in Quarto saltem Indice non omisimus.

18. Verum sicuti nostrae omnes Observationes paucae sunt, si cum illis quas Sepulchretum habet, comparentur; ita ad eas capiendas, quas memoravimus, utilitates longe majori usui esse illae poterunt, si ex ipsis Indices a Viro aliquo diligenti, & ex aliis quas alii deinceps edant, ad hunc fere modum ab suis Auctoribus conficiantur. Nec difficile adeo, imo commodius mihi fuit hos meos omnes conficere. Ubi enim Observationem, aut scholium, aut animadversionem suo quamque immutabili praefixo numero perscripseram, continuo singula, dum adhuc animo praesentia erant, in suum Indicem referebam. Itaque in longo Opere, eoque digniori, ut si quae secus ac vellem, irrepperint (plura autem ir-

repsit-

replisse, perquam credibile est) benigne excusetur, per Indices ipsos admonitus, ne quid repeterem, facile cavebam, & absoluto Opere, ne molestissimus accederet labor illos conficiendi, eadem opera prospectum fuerat, simulque ut siquando forte alia quacumque forma recudatur, ne fallaces Indices evadant, sed idem semper, ut ex altera mearum Epistolarum Anatomicarum editione apparet, significare pergant. Unum est incommodum quod possit accidere, & mihi nonnunquam accidit, æquo major prolixitas nonnullorum articulorum. Cum enim alia, & mox alia addere ibi vellem, nec seriem amplius perturbare numerorum liceret, mihi autem ex quo, Adversariis I. editis, hinc perpetuam, optimamque Majorum consuetudinem, inde vero animadverti, quantum & lectoribus, & auctoribus pariter officiat a filo, & vi descriptionis per subjectas notas advocatio; mos nunc propemodum communis satis placere non potuerit; malui legentes aliquo nonnunquam prolixitudinis tædio afficere, quam sæpius a lectione avocare. Ut cunque id est (neque enim eum morem prorsus improbo, & magno Scriptoribus commodo esse, fateor, expertis, ut ego, sicut alias (r) cum Plinio minore dixi, quam laboriosum sit nova velut membra peractæ corpori intexere, nec tamen priora turbare) in Observationes certe cadere non potest, ut cum semel omnia quæ in ægro, & cadavere deprehensa fuerant, diligenter posuerimus, alia accedant quæ ita multis verbis sint adjicienda. Ad Observationes autem solummodo spectant duo illi Indices; aut ad eum qui dictus est modum conficiendi, aut ad meliorem, quem Viri Doctissimi indicaverint. Quod ipsos ut velint facere pro boni publici studio, etiam atque etiam rogo, nec minus propemodum rogo, ut siquid forte minus improbandum in his libris, & in hoc meo senili exemplo, pro sua Humanitate, esse, censeant, id propria, quæ maxima est, auctoritate confirmare, sicque ei pondus addere ne graventur. Sermo enim, ut ait Euripides (s), ab incelebris profectus, & a celebribus idem, non idem valet.

Ex Gymnasio Patavino III. Kal. Septembr. A. MDCCCLX.

(r) Prefat. ad Epist. Anat. n. 3.

(s) in Hecuba.

INDEX

PRIMUM

Argumenta ex ordine ostendens totius Operis.

- Lib. I. de Morbis Capitis.**
 Epist. 1. de Capitis Dolo.
 Epist. 2. de Apoplexia in universum, & speciatim de ea quæ fit a Sanguine.
 Epist. 3. de eadem Apoplexia Sanguinea.
 Epist. 4. de Apoplexia Serosa.
 Epist. 5. de Apoplexia neque Sanguinea, neque Serosa.
 Epist. 6. de reliquis Affectibus Soporosis.
 Epist. 7. de Phrenitide, Paraphrenitide, & Delirio.
 Epist. 8. de Mania, Melancholia, Hydrophobia.
 Epist. 9. de Epilepsia.
 Epist. 10. de Convulsione, & Motibus Convulsivis.
 Epist. 11. de Paralyfi.
 Epist. 12. de Hydrocephalo, & Hydrorachitide.
 Epist. 13. de Catarrho. Et de Oculorum Affectibus.
 Epist. 14. de Aurium, & Narium Affectibus. Et de Balbutie.
- Lib. II. de Morbis Thoracis.**
 Epist. 15. de Respiratione Læsa a causis potissimum extra thoracem positis, sed & a positis intra pulmones, calculis præsertim.
 Epist. 16. de eadem Læsa a Thoracis, aut Pericardii Hydrope.
 Epist. 17. de eadem Læsa a Cordis, aut Aortæ intra thoracem Aneurysmatibus.
 Epist. 18. de eadem indidem Læsa.
 Epist. 19. de Suffocatione, & de Tussi.
 Epist. 20. de Pectoris, Laterum, & Dorsi Dolo.
 Epist. 21. de eodem.
 Epist. 22. de Sputo Sanguinis, & de Sputis Purulentis, Empyemate, & Phthisi.
 Epist. 23. de Palpitatione, & Dolo Cordis.
 Epist. 24. de Pulsibus præter naturam.
 Epist. 25. de Lipothymia, & Syncope.
 Epist. 26. de Morte Repentina ex vitio vasorum sanguiferorum potissimum in thorace.
 Epist. 27. de eadem ex vitio Cordis. Et de Gibbere.
- Lib. III. de Morbis Ventris.**
 Epist. 28. de Fame præter naturam. De Morte ex Inedia. Et de Læsa Deglutione.
 Epist. 29. de Singultu. De hominum Ruminatione. Et de Ventriculi Dolo.
 Epist. 30. de Vomitu.
 Epist. 31. de Alvi Profluviis Incruentis, & Cruentis.
 Epist. 32. de Alvi Adstrictione. Et de Hæmorrhoidibus.
 Epist. 33. de Recti Intestini Prolapsu.
 Epist. 34. de Intestinorum Dolo.
 Epist. 35. de eodem.
 Epist. 36. de Tumore, & Dolo Hypochondriorum.
 Epist. 37. de Ictero. Et de Calculis Biliois.
 Epist. 38. de Hydrope Ascite, Tympanite, Peritonæi, & de aliis quos Sacca-tos vocitant.
 Epist. 39. de reliquis internis Ventris Tumoribus.
 Epist. 40. De Lumborum Dolo.
 Epist. 41. de Urinæ suppressione.
 Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

- Epist. 42. de Urinæ Difficultate, Ardore, aliisque ejus vitiis.
 Epist. 43. de Herniis.
 Epist. 44. de Gonorrhœa.
 Epist. 45. de Uteri tum Descensu, tum, ut mulieres ajunt, Ascensu.
 Epist. 46. de Veneris Impedimentis, & Sterilitate in utroque Sexu.
 Epist. 47. de Menstrui Fluxus vitiis. Et de Fluore Muliebri.
 Epist. 48. de Graviditate Falsa. De Abortu. Et de Partu infelici:
 Lib. IV. de Morbis ad Chirurgiam, aut ad univcrsum Corpns Spectantibus.
 Epist. 49. de Febribus.
 Epist. 50. de Tumoribus.
 Epist. 51. de Vulneribus, & Ictibus Capitis.
 Epist. 52. de iisdem.
 Epist. 53. de Vulneribus, & Ictibus Colli, Pectoris, & Dorfi.
 Epist. 54. de Vulneribus, & Ictibus Ventris, Lumborum, & Artuum.
 Epist. 55. de Ulceribus, & Sphacelo.
 Epist. 56. de Ossium Fracturis, Luxationibus, aliisque vitiis motui officientibus:
 Epist. 57. de Arthritide, aliisque Artuum Doloribus.
 Epist. 58. de Lue Venerea.
 Epist. 59. de Morbis a Veneno inductis.
 Lib. V. de addendis ad singulos quatuor Libros superiores.
 Epist. 60. de Apoplexia.
 Epist. 61. de Delirio quæ sine febre contingunt.
 Epist. 62. de Epilepsia, Convulsione, Paralyfi.
 Epist. 63. de Cæcitate, Aponia, Angina.
 Epist. 64. de pluribus Thoracis Morbis.
 Epist. 65. de plerisque Ventris Morbis.
 Epist. 66. de Morbis potissimum Vesicæ Urinariæ.
 Epist. 67. de Morbis Partium Genitalium utriusque Sexus, & præsertim Muliebris.
 Epist. 68. de Febribus, & de Tumoribus.
 Epist. 69. de Ictibus, & Vulneribus Capitis, & Thoracis. De Juncturarum vitiis. Et de Lue Venerea.
 Epist. 70. de promissis in extrema Epistola 66. Et simul de quibusdam Ventris, & Thoracis Morbis.

INDEX

SECUNDUS

Morbos, & Symptomata exhibens, illorumque externas causas, ætates extremas, vitæ genus, artes, & alia ejusmodi.

Romani numeri Epistolæ; barbari autem articulos denotant.

A

- A** Bdomen nigricans. XLI. 10.
 baculo percussus. XLIX. 6.
 Equi calce ictum. LIV. 14. 41.
 Contusum in epicolica regione dextera. LIV. 39.
 Abdominis dolor. XLIX. 6.
 Gangræna. Vide Gangræna.
 Vulnus in epigastrio. LIV. 8. 10.
 in hypochondrio sinistro. LIV. 35.
 ad marginem ossis ilium dexteri. LIV. 4.
 in epicolica regione sinistra. LIV. 37.
 ad imam epicolicam regionem dexteram. LIV. 33.
 infra umbilicum. LIV. 6. 20.
 in hypogastrio. LIV. 31.
 circa inguen. LIV. 2.
 Abortus. XXI. 24. XXXIX. 12. Vid. & Fœtus.
 Achores. X. 9.
 Agrotatio perpetua. XVII. 12.
 Aer. Ab aere tenui in crassum translatus domicilium. XLIX. 14.
 Ætas decrepita. II. 17. III. 11. IV. 11. VI. 12. VII. 9. 10. XI. 6. XII. 2. XV. 15. XVI. 8. 12. XVII. 14. XVIII. 28. XIX. 58. XX. 5. 33. 39. 63. XXI. 4. 15. 17. 19. XXIII. 6. 11. XXVII. 28. XXXIV. 25. XXXVII. 30. XXXVIII. 12. 13. XLI. 6. XLIV. 15. XLVII. 24. LX. 6. LXII. 7. LXIV. 7. LXV. 8. LXVII. 9. 11. LXIX. 10.
 Æthiops. V. 17.
 Agricola. IV. 26. 30. 35. XXI. 9. XXXIV. 9. XLI. 4. XLII. 28. LX. 4. LXIV. 7.
 Aleator. XXVII. 28.
 Alimenta multa sumendi impotentia. XVIII. 25.
 Alvi adstrictio. IV. 30. XXX. 7. XXXIV. 5. 9. 11. 18. XXV. 14. XXXIX. 21. 29. XLII. 13. 28. XLIX. 14. L. 48. LIV. 35. 39. LVII. 10. LXV. 3. 13. LXX. 5. lubricitas perpetua. XXXI. 2.
 Fæces præter voluntatem emissæ. II. 22. IV. 4. LII. 34. LIII. 40. LIV. 26. LXIV. 13.
 multa repente ejecta. LIX. 3.
 repente suppressa. LIII. 18.
 magnis cum conatibus reddita. XXXIX. 2. 12.
 modo virides, modo nigricantes. XL. 9.
 virides, maculis quæ elui non possent, linteæ inficientes. XLVIII. 55.
 biliofæ per intervalla. XLII. 13.
 Vid. Dejectiones. Diarrhœa. Dysenteria. Hypercatharsis.
 Amaurosis. IX. 20.
 Anasarca. XVI. 4. XXII. 10. XXXVIII. 6. 26.
 Aneurysma. Vid. Brachii. Inguinis. Poplitis.
 Angina. VIII. 8. XLIV. 3.
 definens in dorso dolorem. XX. 56.
 ad paralytodeam accedens. LXIII. 19.
 Animi affectus. XVI. 4. XVIII. 30. XXIII. 4. XXV. 6. XXIX. 18. XXXVII. 2. XLVIII. 44. LII. 4. LXIV. 5. Vid. Ira. Terror.
 inquietudo assidua. XLIX. 14.
 perpetuorum fenforum repentina mutatio. LVII. 10.
 Anus. Ad hunc excrefcentia. XLVII. 28.
 intra ipsum condylomata. XLII. 2.
 ex his quotidie hæmorrhagia. Ibid.
 Anxietas. XXX. 4. XXXIV. 9. XXXVI. 17. LV. 11.
 Aponia. XI. 15. XIV. 35. XVII. 21. LI. 2. 11. 12. 27. 42. 44. 45. 50. 53. 59. LII. 25. 28. 34. 35. LIII. 7. LXIII. 13. Vid. & Vox amissa.
 Apoplexia. I. 4. II. 9. 11. 13. 15. 16. 17. 19. 20. 22. III. 2. 4. 6. 11. 14. 16. 17. 20. 24. 26. IV. Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.
 4. 9. 11. 13. 16. 20. 21. 24. 26. 28. 30. V. 2. 15. 17. 19. VI. 6. XI. 6. 13. 15. 22. XIV. 27. XXXV. 6. XLVII. 24. LI. 30. 37. 59. LII. 38. LVI. 12. LVII. 2. 14. LX. 2. 4. 6. 8. 10. LXII. 7. 9. 11. ter repetens. LX. 4. 6. LXII. 11.
 ingruens in decubitus mutatione. LI. 30.
 imperfecta. IV. 2. 6. 7. 8. 19. V. 6. 11. XLIV. 21. Vid. etiam Hemiplexia.
 Appetitus ciborum dejectus. XII. 16. XX. 15. 28. XXIII. 4. XXVI. 13. XXIX. 10. 12. XXX. 7. XLII. 13. XLIX. 2. L. 48. LXV. 13.
 Articuli. Ad ipsos crepitus in motibus. LVIII. 4. dolores flavissimi. LIII. 7.
 Arthritis. XXIX. 10. XL. 2. LVII. 10. Vid. Ischiadic. hæreditaria. XXV. 6. L. 46.
 retrocedens. LVII. 10.
 Artuum dolores. LI. 15.
 olim prægressi. LVI. 14.
 diuturni prægressi. XXXVIII. 22.
 debilitas, five paralyfis. LXII. 15.
 Artuum Superiorum dolores. XXIII. 4. XXVI. 9. Vid. & Brach.
 alterius stupor per intervalla. XLII. 13.
 Inferiorum Vid. Ossa. Crurum.
 alter brevior factus. LVI. 14.
 multo quam alter, brevior. LX. 6.
 multo quam alter, tenuior. LVI. 42.
 alterius dolores, excepto pede. L. 11.
 sensus rei ascendens. XXIX. 10.
 Asphyxia. Vid. Pulsus privatio.
 Asthma. XV. 13. XVIII. 34. XLVI. 17. LII. 8. LXVII. 9. Vid. Respiratio difficilis.
 Aurifex. LVII. 17.
 Auris. Ex ea sanguis. LI. 50. LII. 25. 30.
 ichor multus. XXII. 10.
 fanies. LII. 28.
 pus. XIV. 3. 5.
 Aurium dolor. XXI. 24.
 alterius. LI. 33.
B
 B Ajuli. III. 4. VII. 6. X. 13. XXXIV. 18. XXXVI. 25. L. 32. LIII. 37. LXX. 5.
 Balbuties adventitia. X. 11. XI. 2. 4. XLIII. 5. LI. 35.
 Bibosi. XLI. 13. XLII. 34. LX. 12. LXII. 5. LXIX. 2. LXX. 5. Vid. Vini. Ebriosi.
 vel dum calent adhuc ab itinere. XVI. 40.
 Brachii aneurysma, ineptam venæ sectionem consecutum. L. 7.
 dolor. XVI. 36. XXIV. 34.
 stupor. XXVI. 31.
 tremor. XXX. 4.
 Brachiorum dolores. XXVII. 8.
 Bronchocele. L. 31. 32. 33. 34. 36.
 Bubones olim prægressi. XLIV. 15. XLVIII. 32.
 Bubulus. XLIII. 22.
C
 C Achexia. XVI. 2. XVII. 17. XVIII. 17. XX. 32. XXII. 24. XLIII. 4. XLVII. 34. L. 51. LXI. 5. LXIII. 8.
 Cacoehymia. IV. 7. 30.
 Cæcitas. XIII. 15. 17. XVII. 21. LXIII. 10. Vid. Amaurosis.
 alterius oculi. XIII. 8. 9. LII. 30. LXIII. 2. 4. 6. in

in morbo accidens. LI. 2.
 Caput efus. XXIX. 8.
 Calculi. Vid. Vesicæ.
 emicli. IV. 2. X. 11. XI. 6. XL. 4. LVII. 10.
 emingi diftinentes. Ibid.
 Calor internus. XXI. 44.
 Calvitium. LX. 12.
 Cancer intra os ferpens. XIX. 49.
 Cancerofus Tumor. V. 4. XXXII. 22. L. 4. Vid. Mammæ.
 Canis morfus. XLVIII. 38.
 Cannabis carminatores. VII. 13. X. 13. XV. 6. XXIV. 13.
 Caput æquo majus. IX. 4. XII. 16.
 Capitis dolor. I. 4. 6. 10. 12. 14. II. 9. IV. 2. 9.
 21. 26. V. 15. VI. 12. VII. 6. IX. 25. XX. 5.
 11. 28. 33. XXV. 2. 6. XXIX. 18. XXXIX. 12.
 XLIX. 8. 14. LI. 15. LII. 15. LV. 20.
 frequens. XX. 5.
 affiduus. XIX. 58.
 pertinax. XXIX. 12.
 acerrimus. XVI. 17. XVII. 19. XXXVIII. 22.
 LI. 17. LII. 38. LXII. 15. LXV. 13.
 Capitis dolor in fronte. LV. 10.
 fupra oculos. I. 2.
 dimidiæ partis, five hemicrania. XXIX. 19.
 ab occipite incipiens. LII. 38.
 ad occiput profundus. II. 20. V. 2.
 Capitis plenitudinis fenfus. III. 11. XXV. 6.
 gravitatis. VI. 12. VII. 9. IX. 25. XLII. 2.
 LI. 6. LII. 10. 15. LVII. 10. LXII. 5.
 ad pofteriora. LI. 9.
 debilitatis XXV. 4. 6. XXXIV. 23. LI. 6.
 calor. XXV. 6.
 constrictio. LII. 38.
 ad occiput. XXV. 6.
 perturbationis. XXVII. 8. LI. 15.
 confufionis. XXXVI. 35.
 Capitis in latus inclinandi difficultas. LXIX. 8.
 elevatio incommoda. XXI. 49.
 inclinatio, & thoracis antrorium, commodior.
 XVIII. 17.
 Capitis ictus. VIII. 15. IX. 20. LI. 38. LII. 3. 4.
 11. 25. 34. LVI. 18.
 vulnus. LI. 42. LII. 28.
 cum contufione. LI. 34.
 vulnus a tergo, & a fronte LI. 53.
 vulnus, & ictus a tergo. LI. 25. 27.
 Capitis singularum partium ictus, aut vulnera. Vid.
 fuis locis.
 Carduorum efus. XXXIV. 5.
 Caftaneorum ex farina panis comestus. XXIX. 8.
 Cafus ab alto. XL. 9. LI. 7. 9. 11. 28. 37. 42. 50.
 LII. 2. 3. 8. 15. 34. 35. LIII. 7. 9. 37. LIV.
 18. LV. 22. LVI. 31.
 Cafus in terram statim ab ictu, aut vulnere. LI. 15.
 17. 18. 19. 25. 45. 59. LII. 19. LIII. 2.
 non statim. LI. 27. 44.
 Catarrhalis affectio perniciofa. XXI. 11.
 Catarrhis obnoxii. XIII. 3.
 Catarrhus. XXXVII. 30. XLV. 16. LXIX. 8.
 Suffocativus. XIII. 3.
 Catheteris prope veficam impedimentum. X. 13. XXXIV. 7.
 & alibi. IV. 20.
 Caulfici ufus. LV. 20.
 Cerebrum non modica ex parte detectum. LVIII. 11.
 Cervicis dolor. VI. 12.
 Ciborum falforum abufus. XXIX. 12.
 pravorum ufus affiduus. XL. 23.
 Ciborum ingurgitatio. IX. 14. XXI. 17. LXX. 5.
 Vid. Edaces.
 crafforum. XXI. 9. XXXIV. 9.
 multum fumendi impotentia. Vid. Alimenta.
 faltidium. XIX. 48. XLII. 20. XLVII. 8.
 ab ipfis abftinentia. Vid. Inedia.
 ab ipfis fenfus ponderis. XXII. 4. 14.
 fenfus tenfionis ventriculi. XLVII. 8.
 Cifiarii. XVII. 17. XL. 26.
 Claudicatio. XLVI. 17. XLVIII. 32. LVI. 10. 12. 14.
 17. 18. 20. 21. 26. LVII. 2. LX. 6. LXIX. 2. 10.
 Colicæ dolores. III. 2. XXXV. 8.
 Collum craffifciculum. XXIII. 4.
 fubtumidum. XLIV. 3.
 tumens. XVI. 38.
 livens. XVIII. 6.
 Colli glandulæ tumentes. XXII. 18. Vid. & Bronchocele.
 tumentes, & duræ. LV. 20.
 tumor utrinque durus cum dolore. XXIX. 12.

pulfans. XXVI. 21.
 exulceratus. LV. 20.
 arteriarum magna pulfatio. XVII. 23. XXIII. 6.
 fenfus quafi laquei constringentis. XVIII. 17.
 Colli vulnere. XLIV. 7. LIII. 2. 21.
 exeuntibus offeis fragmentis. LIII. 2.
 Coma vigil. LII. 11.
 Conatus in onere attollendo. XXXVI. 25.
 Convulfio. II. 22. 23. IV. 11. 27. 28. 30. V. 4. X.
 13. XIV. 3. XX. 16. XXV. 6. XXXIV. 25.
 XXXVII. 2. 4. XXXIX. 14. XLII. 2. LI. 15.
 LIV. 33. LV. 20. LIX. 18. LXII. 5.
 alterius faciei partis. LI. 7.
 Vid. etiam Tetanus. Illium offis.
 Convulfivi motus. I. 2. 4. II. 9. 17. III. 11. 16. VI. 6. VII.
 9. 13. IX. 20. X. 5. 7. 9. 11. 17. 19. XVII. 25. XX. 43.
 XXI. 34. XXV. 6. XXX. 4. XXXI. 5. XXXV. 16.
 XXXIX. 25. XL. 2. XLI. 8. XLV. 21. XLVII. 8.
 15. XLVIII. 28. LI. 2. 11. 12. 17. 26. 27. 32. 33. 38.
 45. 50. 59. LII. 6. 8. 19. LIV. 16. 22. 29. 31. 44. LV.
 10. 11. 22. LVII. 10. LXII. 5. LXIV. 15. LXVI.
 2. Vid. etiam Tremor convulfivus.
 in altero corporis latere. XI. 6.
 in altero præcipue. LI. 45.
 Convulfivi motus vehementes. LI. 39.
 quafi incredibiles. LI. 17.
 Coqui. XXI. 49. LIII. 29. LXII. 15. LXV. 8.
 Cordis pulfatio æquo major. LXIV. 12.
 palpitatio XVI. 30. XVII. 14. 21. XXIII. 2. 4. 6. 8.
 XXVII. 5. XXX. 7. XLII. 13. XLIX. 24. LXIV. 12.
 angor. XVII. 6. 17.
 oppreffionis, constrictiofive fenfus. XVI. 43.
 XXXIII. 8. XXXIV. 23.
 quafi impofiti ponderis fenfus. XVI. 43.
 punitionum fenfus. Ibid.
 Corpus inæqualiter nutritum. V. 6. XXVI. 31. 35.
 univerfum tumens. Vid. Tumor.
 dolens. Vid. Dolor.
 Costarum quafi coincidentium fenfus. XXVI. 21.
 XLV. 26.
 fractura. LIII. 5.
 Coxendicis contufio. LVI. 17.
 Cranii gummata venerea. IX. 23. LVIII. 8.
 a carie venerea, non modica abfumptio. LVIII.
 11.
 ex ejus foramine prominentia pulfans. IX. 23.
 Cribrans triticum. XXI. 34.
 Cruris fracturam cum vulnere. LVI. 31.
 abfceffus, menftruorum tempore femper exacer-
 batus. XXXVI. 17.
 utriufque movendi impotentia. LVII. 17.
 Crurum dolor. LXVIII. 12.
 dolores venerei. LVIII. 8.
 ulcera V. 15. XXV. 12. XXXVI. 17. XLVII.
 33. LII. 30. LX. 10.
 antiqua. XXI. 32. XLVII. 4. XLVIII. 35.
 LXIV. 13.
 perperam fanata. XXVII. 8.
 Culcitarum confection. XVII. 23.
 Cutis color quafi cachectici. XVIII. 2. 14.
 citrinus XVII. 17.
 quafi lividus. XVII. 12.
 fœdæ pulfaturæ. IV. 35.

D

Debilitas. X. 13. XIV. 3. XVII. 12. 19. XVIII.
 30. XXX. 7. XXXVI. 11. Vid. Vires.
 artuum inferiorum. XII. 16.
 Decubitus capite humili. XX. 35. 36. XXII. 4.
 Decubitus in ventrem. XX. 35.
 in dorfum. VI. 10. XVI. 8. XX. 13. 22. XXI.
 9. 17. 19. 23. 29.
 in latera potius, quam in dorfum. XX. 24. XXI. 24.
 Decubitus difficilis in dorfum. XXXVIII. 15.
 in alterum latus difficilis, aut facilis. VI. 12.
 VII. 13. XVI. 10. 12. 26. 38. XVII. 6. 14. XX.
 3. 16. 17. 33. 35. 36. 41. 43. 51. 55. 56. 59. XXI.
 24. 29. 32. XXII. 4. 6. 10. 12. 15. 16. XXIV.
 2. XXIX. 14. XXX. 7. XXXV. 16. XXXVIII.
 4. 6. 15. 16. 30. XLII. 2.
 in utrumlibet difficilis. XX. 26. 30. 45. 53. 63.
 XXI. 27. 36. XXXVIII. 12. 13.
 quicunque difficilis. XXI. 49.

Deflu-

ET SYMPTOMATUM.

Defluxionibus obnoxii. XVI. 43. Vid. Rheumatici.
 Deglutitio. In ipfa dolor. XXVIII. 9. 10.
 Ab ipfa infultus fuffocativi. XVII. 25. XVIII. 17.
 Deglutitionis difficultas. XV. 15. XXVIII. 9. 10. 12.
 XLII. 2. XLIV. 3. LIV. 2.
 in ima oefophagi parte. XXIII. 4.
 Deglutitionis impoffibilitas. XVII. 19. XVIII. 22.
 LXIII. 19.
 Dejectiones. Vid. Alvi.
 Dejectiones virides. XXIX. 18. XL. 9.
 nigra XXXV. 18. XL. 9.
 aquæ, quafi fuligine tinctæ. XXX. 24.
 materia variæ fœtidæ. XXXII. 7.
 nigerrima, referentis atrabilem. LXV. 13.
 fubrubra. XX. 28.
 fanguinis fœtidi. XXXV. 16.
 fanguinis multi. XXIX. 10. LIV. 39.
 cum materia, imitar picis, fœtidiffima.
 XXXIX. 10.
 Deliquia. XVI. 43. XVII. 14. 17. 21. XVIII. 2.
 XXIV. 2. 13. 34. XXV. 6. 15. XXVI. 21. XXVII.
 2. XXX. 10. XXXV. 14. XXXVIII. 4. XXXIX.
 14. XLII. 2. XLVI. 20. LIII. 14. 18. LIV. 8.
 39. LVII. 10. LIX. 3. LXV. 13.
 noctu graviora. XXIV. 34.
 Deliquii quafi cufusdam fenfus. XXVII. 28.
 Deliquis obnoxii. XXIV. 13. 34. XXV. 4.
 Delirium. I. 2. 4. 14. IV. 30. V. 2. 4. VI. 2. VII.
 6. 7. 15. 17. VIII. 25. IX. 16. X. 5. 17. XIV.
 3. 5. XVI. 40. XVII. 19. XX. 2. 16. 28. 47. 61.
 XXI. 6. 23. 29. 32. 33. 35. XXX. 4. XXXV. 2.
 16. XXXVII. 2. 4. XXXVIII. 22. 30. XLVII.
 12. XLIX. 6. LI. 15. 17. 18. 34. 35. 42. 44.
 49. LII. 6. 10. 19. LIII. 2. 5. LV. 11. 20. 22.
 Vid. Phrenitis. Mania. Melancholia. Stultitia. De-
 fipientia. Fatuitas.
 Delirium leve, five fubdelirium. LXII. 15. LXV. 13.
 Vid. & Vaniloquium.
 Dentes pauci, & corrofi. XVI. 40.
 perpauci reliqui. LXX. 5.
 Dentium omnium cafus. IV. 2. XXXVII. 30.
 Dentitio difficilis. IX. 4. X. 9. XXXI. 5.
 Desipientia. IX. 9. XI. 6. LXIX. 10.
 Diarrhoea. X. 7. 9. XX. 11. 30. XXI. 29. 35. XXX.
 7. XXXI. 5. XLII. 11. 28. XLVIII. 38. L. 48.
 LIV. 6. LXX. 10.
 fæpius recurrens. XXXVIII. 30. LXIV. 7.
 diuturna LXV. 5.
 diuturna, & ingens. XVI. 12.
 torminofa. XXXI. 12.
 biliola. XX. 9. XXXI. 2. 5. XXXV. 6. XXXVIII. 30.
 XLII. 20.
 variorum colorum. XLII. 2.
 ferofa, & copiofa. XXII. 14. XXXVIII. 30.
 fetidorum liquaminum. XXXVIII. 34.
 vifcidorum paucorum. LIII. 3.
 nigerrima. XXXI. 5.
 fanguine infecta. Ibid.
 Diarrhoea fuppreffa. Ibid.
 Dolor univerfi corporis ambitus. XXI. 35. XLIX. 8.
 LVI. 17. Vid. Rheumatici. Vid. partes fingulas.
 in certo feftorum integumentorum loco. XIV. 3.
 e ventre ad thoracem ascendens. LXIV. 15.
 Dolores tenfivi. LIV. 29.
 a lumbis in totum corpus diffufi. LI. 53.
 Dorfi ictus. LII. 34. LIII. 35. LVI. 10.
 vulnus. LIII. 12. 16.
 intra thoracem penetrans. LIII. 18.
 ad fcapulam. XVI. 28. LIII. 14.
 abfceffus ingens, per fe ruptus. LI. 19.
 Dorfi dolor. XX. 28. 56. XXXIX. 2. 5. LI. 15.
 calor ingens. XXXIX. 10.
 flectendi impotentia. XX. 28.
 Dorfum. Cafus in dorfum. XX. 28. XXXIV. 27.
 Dyfenteria. XXXI. 2. 25.
 diuturna XXXI. 14.
 Dyfpnoea. Vid. Refpiratio difficilis.
 Dyfuria. Vid. Urinæ difficultas.

E

Ebrietas. XIX. 58. LII. 30. 32. LVIII. 13. LX. 12.
 LXIX. 2.
 apthoniam inducens. XIV. 35. LXIII. 13.
 Ebriofa. LXII. 5. LXIII. 13. LXX. 5.
 Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

Edaces. IV. 19. XI. 6. XVIII. 30. XXXVIII. 18.
 XLII. 11. Vid. Ciborum.
 Ellebori nigri extractum fumptum. LIX. 15.
 Emphyfema leve univerfale. XXXVIII. 22.
 circa vulnus abdominis. LIV. 37.
 Empyema. XXII. 6. 8. 10. 12. 22.
 Enterocoele. Vid. Hernia.
 Epilepfia. IX. 2. 3. 4. 9. 12. 14. 16. 18. 20. 23. 25.
 XXX. 4. XL. 4. LI. 6. 27. LXII. 2. LXIV. 5.
 Epilepfia obnoxii. IX. 17. LII. 11.
 Epiplocele. vid. Hernia.
 Eryfipelas in pedibus. XXII. 16. XXXIX. 2.
 Euganeorum balnearum, & lutorum abufus. XXV. 6.

F

Faber ferrarius. XXX. 16.
 lignarius. XLIV. 3.
 Fabri murarii. XXI. 6. L. 55. LIV. 18.
 Facies minus placens. XXXIV. 9. XXXV. 2.
 cachectica. XLII. 28.
 cadaverofa. IV. 9. XXI. 44.
 cedematofa. XVI. 2. 10.
 alba, & fubtumida. XXI. 49.
 tumida facta. XVI. 19. 30. XVII. 17. 25. XVIII.
 25. XXII. 6. XXXVIII. 4. LI. 14. 37. LII. 6.
 qualis alias in atrophia. VIII. 25.
 qualis in foporofo. XXI. 23.
 lurido colore. LXIV. 15.
 illaudabili colore. XLVIII. 44.
 Facies pallida. XX. 30. XXI. 19. 36. XXVI. 3. 5. XXVII.
 8. XXXVI. 11. 23. 25. LI. 37. LII. 28. LV. 22.
 pallida, & concidens. XII. 16.
 modo pallida, modo livida. LI. 51.
 livida. IV. 4. XVIII. 6. XXVI. 21. XXXVIII. 4.
 valde rubens. XVII. 19. XX. 15. XXI. 34.
 XXXV. 16. LI. 38. 42. 50. 54. LII. 10.
 idque repente. XXV. 6.
 morbofe rubens. Vid. Genarum.
 ex rubro fufca. XVIII. 25.
 ex rubro violacea. LXIV. 19.
 flavescens. XXXVI. 2. XLIV. 7. LI. 14. LII. 8.
 fubflava. XXIX. 8. XXXVI. 11. XXXVIII. 52.
 LV. 22.
 Facies convulfa uno in latere. LI. 7.
 convulfa, an paralytica uno in latere. LI. 27.
 Fames. XVII. 10.
 acris, ultimis præfertim morbi diebus. LXVIII. 12.
 Fatuitas. I. 10.
 quafi quædam in morbo. LI. 12.
 Faucium convulfio. LIV. 22. 29.
 rheuma. XVI. 40.
 ficcitas. XLVII. 8.
 dolor. XLII. 34. LIV. 2.
 ardoris cufusdam fenfus. LI. 26.
 punitionum fenfus. XLII. 2.
 erofionis fenfus. XXII. 22.
 ulcus. XIX. 50.
 Febres prægreffe. XXII. 12. LVII. 17.
 Febricula. XVI. 21. XVII. 19. XVIII. 30. XXI. 15.
 32. XXII. 10. 11. 22. XXIV. 6. XXXVI. 23.
 XXXVIII. 34. 52. XXXIX. 9. 21. XLVIII. 38.
 LXII. 15. LXIV. 7.
 noctu increfcens. XXXVI. 25.
 erratica. XVI. 38. LXVIII. 12.
 Febris. XIV. 5. XVI. 19. 40. XXII. 16. XXIX. 10.
 14. XXXI. 5. XXXIV. 9. 15. 25. XXXVI. 20.
 XXXIX. 14. 21. 33. XL. 23. XLII. 13. XLII. 8. 15. 25.
 28. XLVII. 12. XLIX. 14. L. 48. LI. 12. 14. 15. 18.
 27. 45. LII. 10. 11. 15. 19. 23. LIII. 16. 29. LIV. 2. 37.
 LV. 10. 20. LVI. 10. LXII. 2. 5. LXIII. 19. LXV. 13.
 Febris redux. XXII. 6. 8.
 periodica. XVI. 12. XXI. 49.
 exacerbationes quotidie habens. XXI. 32. XXXV. 16.
 mitefcens, & poftea recrudescens. XL. 9. LI. 7.
 Febris catarrhalis epidemica. XIII. 3.
 chronica. XX. 2. 30. 51. XXII. 11. XXXVI.
 17. XLVII. 36.
 lenta. XVI. 6. XXII. 15. 18. XLVI. 27. XLIX.
 2. LIII. 12. LXX. 5.
 magna. LXIII. 13.
 acuta. XVI. 17. XX. 3. XXI. 47. XXV. 17.
 XXXI. 2. XXXVI. 11. XXXVII. 2. XXXVIII.
 22. XXXIX. 12. XLII. 20. XLV. 16. XLVII. 33.
 XLIX. 12. LI. 42. LIII. 9. LVIII. 13. LXV. 8.
 b 3 Febris

Febris ardens. IV. 26. VII. 6. XXI. 9. XXII. 8. XXV. 4. XXXIV. 7. XLIX. 8.
 sine ulla omnino crisi abiens. XXXIV. 23.
 Febris inflammatoria. XX. 9. 11. 17. 22. 26. 28. 30. 33. 39. 43. 45. 47. 49. 51. 56. 59. 61. XXI. 6. 9. 17. 19. 23. 24. 27. 29. 30. 32. 33. 35. 36. 44. XXII. 22. XXXVI. 23. XLIV. 3. XLV. 16. XLVIII. 28. LV. 11.
 Febris Lipyras. VI. 8. XXI. 44.
 hujus similis. XXX. 14. XXXIX. 25.
 Febris Maligna. IV. 9. VI. 2. 4. VII. 2. XXX. 4. XLIX. 24. LV. 11.
 levata præter rationem. IV. 9.
 Febris epacmaica. XLVIII. 28.
 Febris cum frigore ingruens. XXXII. 7. LI. 2. 3. 11. 33. 34. LII. 28. LVI. 26. LVII. 20.
 cum levi horrore. XLII. 2.
 cum horrore, & tremore. XXXVIII. 30.
 cum rigore. XXXVI. 17. XLVIII. 28. L. 48. LI. 3. 17. 20. 25. 26. 49. LIII. 14.
 cum longo rigore, & frigore. XL. 4.
 cum rigore quotidie non semel rediens. LI. 9. quotidie rediens. LI. 30. LIV. 4.
 Febris horrida, pluries recurrens. LI. 19.
 Febris quotidie recurrens. LI. 3.
 vespere increfcens. XXIX. 12. XXX. 7. LII. 28.
 Febris Tertiana. XVII. 21. XXXI. 2. LIX. 18. duplex. XXX. 4. XLIX. 6. 8. continua. LXX. 5.
 Quartana. LI. 17.
 Febris ex intermittente facia continua. LI. 17.
 Febris obnoxii. XVII. 17. XXXVI. 17.
 Femur fumum vulneratum. LV. 22.
 imum cultro transfixum. LIV. 46.
 Femoris luxatio. LVI. 7.
 Femoris cervicis fractura. LV. 22.
 pro luxatione accepta. LVI. 9.
 Figulus. VII. 11.
 Fistula supra mastoideum processum. XIV. 5.
 thoracis, non penetrans. LXIV. 12.
 Flatulenta affectiones. V. 19. XXXVIII. 30. eructationes. XLVII. 8.
 Fluor. Vid. Muliebris Fluor.
 Fœcunditas magna. LX. 6.
 Fœtus immaturus, & mortuus, ejectus post copiosos fluxus hæmorrhoidales, & febrem. XLVIII. 5.
 post largam sanguinis missionem. XLVIII. 7.
 post diuturnum, magnumque sanguinis ex utero profusum. XLVIII. 9.
 post subitum, vehementemque animi affectum. XLVIII. 18.
 umbilicali funiculo arcte circum crus convolutus. XLVIII. 53.
 Fœtus mortuif. post quales graviditates editi. XLVIII. 48. 50. 52. 53. 54.
 sine cranio, & collo. XLVIII. 48. 50. 52.
 sine naso, oculis inter se contingentibus. XLVIII. 53.
 abdomine in marsupium se expandente. XLVIII. 48. 52. 55.
 abdomine aperto, effusisque intestinis. XLVIII. 53.
 gemino capite, & collo. XLVIII. 57.
 Foricarius. LXII. 5.
 Frigidus aeris injuriæ. XLIII. 4. 5. XLIV. 3. XLV. 16. LI. 3. LII. 6. LVI. 31.
 Frigus aeris repentinum. XXXIV. 18.
 Frigus corporis universale. IV. 8. VIII. 23. XXI. 44. XXVI. 21. XLVIII. 44. LIII. 40.
 extremorum. XX. 32. XXI. 49. XXX. 7. XLII. 13. LIV. 16.
 Frontis ictus. LI. 30. LII. 32. LVI. 26.
 magna fugillatio. LII. 32.
 vulnus. LI. 3. 5. 12. 15. 37. LII. 23.
 Furorum sensus ad caput ascendendum. XXVII. 8.

G

G Angraña XXIII. 11. Vid. Vulnere.
 celerime progrediens. LV. 22.
 Gangræna abdominis. XLVIII. 55.
 abdominis ad media usque femora se extendens. XLI. 10.
 penis. XI. 13.
 ad os Sacrum. XVII. 21. LXI. 2.
 clunis. XI. 15.
 utriusque. LI. 19. LVI. 17.

totius artus inferioris. LV. 22.
 poplitis. L. 55.
 Genarum morbosus rubor. XLV. 16. LXV. 8.
 Genu inflexile. LVI. 26.
 Genuum dolor. LXVIII. 12.
 Gibbi. IV. 16. X. 13. XIII. 3. XXXVIII. 4. 40. XLIII. 17. XLVIII. 34. 35. LV. 10. LVII. 2.
 Gingivarum pruritus. XXXI. 5.
 Gonorrhœa virulenta. XXIV. 18. XXV. 6. XLII. 2. XLIV. 3. 5. 7. 15. LXIII. 13.
 Graciles. XXXIV. 21. 23. 25. XXXV. 16. XXXVI. 17. XXXVIII. 4. 15. XXXIX. 14. LI. 14.
 Graviditas. XVI. 38. XX. 9. XL. 12. 18.
 in graviditate, ponderis attollendi conatus. XLVIII. 28.
 Gummata. Vid. Cranii.
 Guttur. Ad ipsum dolor spasmodicus. XXXIX. 33.

H

Hæmorrhagia. Vid. Narium. Ani. Uteri.
 Hæmorrhagiæ ex vulneribus magna. XLIV. 7. 46. ex abscessu. LVIII. 4. 5.
 Hæmorrhoidibus obnoxii. XXXII. 10.
 ex illis fluxus definens. XXXIX. 21.
 Hebetudo insolita. III. 24. XX. 61. XXXVII. 2. LI. 6. 30. LIII. 24. Vid. Mentis.
 Hemiplexia. II. 9. 11. 13. 15. 16. 17. III. 2. 11. 14. 16. 17. IV. 13. 19. V. 6. 15. XI. 2. 4. 6. 13. XLV. 11. LI. 27. 35. LXII. 7. 9. 11. LXIII. 13. LXVII. 14.
 levior. IV. 2. V. 2. 4. XI. 11. 15.
 Hemiplexia, quod ad motum attinet. LI. 11. 17. 42. 54. imperfecta. LVII. 14.
 Hepatitem referens morbus. XX. 30.
 Hernia. Bubonocèle. LXV. 8.
 Cirfocele. VII. 11. XX. 24. XXI. 19.
 Cruralis. XXXIV. 15.
 Enterocèle. V. 2. 19. XXI. 15. 19. XXIV. 16. XXVI. 37. XXXIV. 5. 7. 9. 11. 18. XXXVIII. 2. XLI. 10. 13. XLIII. 2. 4. 5. 27. LXVII. 11.
 Epiplocele. II. 20. XXI. 15. 19. XXXIV. 9. 11. 18. XLIII. 2. 31. LXVII. 11.
 Hydrocele. XX. 24. 26. XXI. 19. XLIII. 17. 18. 19. 22. 24. 25. 31. LXIV. 7.
 Omphalocèle. XXXIV. 11.
 Oscheocèle. XLII. 34.
 Horror. XXI. 32. 36. 44.
 Humeri dolor. XI. 15.
 Hydrophobia. VIII. 23. 25. 27.
 Hydrops. LVI. 20.
 universalis. XXX. 12. XXXVIII. 10. 18.
 ascites. XXXVIII. 20. 28. 35. XLI. 18. LXX. 9. Vid. Ventris Tumor.
 apparens. XXXIX. 39.
 incipere visus. LVII. 10.
 incipiens. XLVII. 34.
 Hydrops prægressus. XVII. 17. XXXIX. 29.
 Hypercatharsis. XVI. 43.
 Hypochondriaca affectio. VI. 2. XXXIX. 21. LXI. 5. LXIV. 15.
 Hypochondriorum vulnus. Vid. Abdominis.
 dolor gravans, & tendens. XXXVI. 11.
 dolor quasi a fascia circumjecta. XXII. 8.
 ad alterum dolor. LXIV. 13.
 ad utrumque dolores convulsi. XXXVIII. 34.
 sensus auræ ex ipsi ascendens. XVIII. 17. LXIV. 5.
 Hypochondrii dexteri dolor. XXIV. 13.
 dolor periodicus. I. 4.
 tensio. XXX. 14.
 durities maxima. XXX. 14.
 tumor, manui renitens. XXIV. 13. XXXVI. 23. 25.
 paulatim evanescens. XXIV. 13.
 Hypochondrii finistri dolor. XXX. 14. XLVII. 12.
 vehemens. XXXVI. 20.
 gravativus. XXXVI. 11.
 tumor. XXXVI. 17.
 magnus. XXXVI. 11.
 durus. Ibid.
 Hystericæ affectiones. XXXIX. 14. XLV. 21. 23. XLVII. 8.
 his obnoxii. XLVIII. 44.

Jaclatio

I

I Actatio totius corporis. XX. 9. XXVII. 8. XXXI. 5. XXXIV. 9. XXXVI. 17. XLII. 8. XLIV. 3. LIV. 16.
 Icterus. X. 7. XXXVII. 2. 4. 7. XLIX. 10.
 Ictericus a morbo color. LIII. 16.
 Jejunium. Vid. Inedia.
 Ilium os. Adejus marginem spasmodicus dolor. LIV. 22.
 Incessus, ope alterius potissimum curis. XXXIV. 25.
 Incubo similis affectio. XVIII. 6.
 Inedia. XXIV. 34. LXI. 7.
 etiam sine potu ad dies sex. XVII. 25.
 Infantis. IX. 4. X. 7. 9. XII. 16. XX. 15. XXXI. 5.
 Inguinis, aut ad inguen tumor. Vid. Tumor.
 Inquietudo. XX. 9. XXI. 23. 44. XXX. 4. XXXVII. 2. XXXVIII. 22. LV. 11.
 Ira. XXXV. 16.
 Iracundus. XXXV. 2.
 Isthmicus dolor. XLVII. 8. LVII. 2.
 pertinacissimus a partu. LXIX. 10.
 Jugulum. Ad ipsum evidens pulsatio. XVII. 17.
 tumor, sarcoma mentiens. XVII. 18.

L

L Abores nimii. IX. 14. X. 17. XXI. 6. 27. 30. 36. 49. XXII. 4. XXVII. 12. XXX. 14.
 Laborum livor. XXVI. 21.
 ad ipsa pustule. XLII. 2.
 Lacrymatio a morbo. XLVII. 12.
 morbofa diuturna. XLII. 27.
 Lactans. XLVIII. 37.
 Lanarii. X. 17. 18. XVI. 28. XXVII. 16. XXXVI. 23. LII. 35. LIV. 46. LXX. 7.
 Lanearum telarum tonfor. XVIII. 25.
 Languor. LI. 34.
 Laniones. XX. 13. XXI. 19. LVIII. 13.
 Lapidida. XXI. 35.
 Lassitudinis sensus. X. 13. XXIV. 34. XXVI. 13. XXX. 4. LX. 8.
 ulcerosa. XX. 61.
 Lepa. XX. 56.
 Lingua siccitas. IV. 9. XXI. 17. 29. 30. XXX. 6. XXXIV. 9. 25. XLVII. 12.
 asperitas. XXX. 4.
 rubedo. XLVII. 12.
 dolor ingens. XI. 15.
 titubantia. IV. 35.
 paralyfis. XI. 11.
 glandulæ deficientes. LXVIII. 10.
 tubercula. LXVIII. 10.
 Lini carminator. XXXVI. 11.
 Loquela, quasi a convulsione, vitata. XXXIV. 25.
 vi morbi vix, aut nullo modo intelligibilis facta. XLIV. 15. LXII. 5.
 Loquela difficilis. XLIV. 3. LVII. 14.
 amissio. XXVI. 3. LIX. 12. V. 11.
 Lotrix. XVIII. 34.
 Lumborum cutis pruritus. XLII. 2.
 molestus quidam sensus. XXVI. 11. XXXVI. 25.
 debilitatio. XXVI. 25.
 dolor. XVI. 38. 40. XVII. 23. XXIX. 12. XL. 4. 9. 26. LI. 53. LVII. 17.
 alterius. XXXIX. 2. XLI. 4.
 calor magni sensus. XXXIV. 21.
 alterius. XX. 30.
 Lumbi vulnus. LIV. 20. 22.
 pulsatio. XL. 26.
 Lumbi finistri tumor mollis, modo magis, modo minus apparens. XXXVI. 29.
 tumor magnus, costas attollens. XL. 26.
 Lumbrici cum febre. XLVI. 2.
 Lumbrici ejedi ex ore. XXI. 44. XXXIV. 9. XXXV. 14. XLVII. 12. XLVIII. 38. LIV. 49.
 per alvum ejedi. XXI. 44.
 Luminis horror. VIII. 27.

M

M Acies. XV. 25. XVII. 14. XVIII. 14. 17. 30. XIX. 38. XX. 30. XXI. 17. XXII. 11. 15. 16. 22. XXIV. 16. XXV. 2. XXVI. 13. XXVII. 16. XXVIII. 9. 10. XXX. 2. Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

XXXII. 7. XXXV. 6. XXXVI. 25. 29. XXXIX. 2. 14. 21. 33. XL. 23. XLII. 15. 20. 28. XLVII. 4. 8. XLVIII. 38. XLIX. 4. 16. 18. LIX. 18. LXI. 2. LXIII. 19. LXV. 3. 5. LXVII. 9. 11. LXVIII. 12. LXX. 5.
 lateris præsertim finistri. XXXIX. 14.
 superiorum partium. XXXVIII. 30. 34.
 Mamilla virilis tumor prædurus, pugni magnitudine. L. 45.
 Mammæ tumor craffus, durus, cum pungentibus doloribus. L. 48.
 inæqualis, & valde dolorificus, exulceratus. L. 41.
 Mammæ ictus. L. 48.
 Mania. VIII. 2. 4. XLV. 21.
 Manus palma alte infixis ligni fragmentis vulnerata. LIV. 44.
 Maxilla inferior. Ad ipsam dolor. LVIII. 4.
 Melancholicum delirium. VIII. 27. LIX. 15.
 Menstruorum initium tardius. XLVII. 2.
 magna imminutio. 5. 4. XIX. 51. XXI. 29.
 emanatio XXXV. 16. XXXVI. 17. XXXVIII. 34. XLV. 21. XLVII. 4.
 suppreffio. XX. 32.
 nimia copia. Vid. Uteri hæmorrhagia.
 Mentis obtenebratio levis. X. 13. Vid. Hebetudo.
 stupor. XXXI. 2.
 perturbatio. LII. 38. LVI. 26.
 Mercurialium remedium abusus. LXV. 3.
 Mercurius in metu Iliacæ passionis datus. LXX. 5.
 Meretrices. XXII. 15. XXVI. 13. XLV. 21. 23. XLVIII. 32.
 Miles. XLIII. 17.
 Molitores. XXIV. 18. LIV. 37. 39. LXIII. 10.
 Montrosa. Vid. Fœtus.
 Morbi levamen apparens. LIII. 18.
 Mors ægri, cum minus expectaretur. XX. 5. XLIX. 2.
 10. LI. 57. LIX. 15. LXII. 15.
 Mors cita. XXXVI. 17. XXXVII. 4. XLII. 13. XLIII. 5. XLVI. 20. XLVIII. 44. LI. 37. 50. 51. 59. LII. 25. 30. 34. 35. 37. LIII. 7. 26. 33. 40. LIV. 10. 16. 18. 20. 25. 31. 33. 37. 46. LV. 10. 11. LIX. 2. 12. 15. LX. 4. 6. 12. LXII. 2. LXIX. 24.
 Mors subita. Vid. Apoplexia. Suffocatio. & XVII. 10. 17. XVIII. 2. 8. 14. 25. XXI. 47. XXIV. 13. XXV. 2. 19. 12. XXVI. 3. 5. 7. 9. 11. 15. 17. 19. 21. 29. 31. 33. 35. 37. XXVII. 2. 5. 8. 12. 16. 28. XXVIII. 9. 10. 12. XXX. 20. XXXV. 8. XL. 29. XLII. 11. 34. LIII. 35. 37. LIV. 41. LXIV. 13.
 Mors subita in venere. XXVI. 13. Vid. etiam 11. 12. in decubitus mutatione. XX. 17.
 a capitis ictu. VIII. 15.
 Mortis suæ præsentio. XLVIII. 44. LVII. 10.
 Morfus canis. Vid. Canis.
 Muliebris Fluor. XXXIX. 33. XLVII. 8. 12. & seqq. LXVII. 14.

N

N Ares. Ex ipsis duæ, tresve sanguinis guttæ. XLII. 13.
 Narium hæmorrhagia. XXI. 6. XXV. 6. LI. 50. 51. LII. 19. 25. LIV. 35.
 non amplius rediens. XXVII. 12.
 Narium hæmorrhagiæ obnoxii. III. 24. IX. 25. XL. 2.
 Narium polypi. XIV. 18.
 pruritus. XXXI. 5.
 Natis vulnus. LIV. 22.
 Nausea. XXIX. 10. 12. XXX. 7. XXXIV. 25. XXXIX. 29. 33.
 Nauta. XLII. 34.
 Nephritis. Vid. Ren.
 Nofocomia. Diuturnus in his decubitus. XX. 3.
 Nupta septies. XXXVII. 29.

O

O Blivio. II. 13. XXXVII. 2.
 etiam recentis casus. LI. 9.
 Occipitis ictus. LI. 51. LII. 38.
 vulnus. LI. 28. 49.
 Oculi. Sub ipsis livor. XXXIV. 9.
 intra orbitas subidentes. XXXIV. 25. LXX. 5.
 fixi, & immoti. IV. 26. 35. LI. 12.
 quasi diversa tuentes. IV. 35.
 convulsi aliquid ostendentes. XXXV. 2.
 lucentes. IV. 35. VII. 7.
 Oculus. Ad ipsum, vulnus pertenu. LI. 57.

sub ipso vulnus. LI. 59.
 Oculorum dolor. I. 2.
 alterius fœvus. LI. 7.
 alterius contusio. LI. 7. 57.
 Oculorum contusio. IV. 23.
 rubedo. LII. 10. LX. 2.
 inflammatio. XVII. 21. XXV. 6.
 alterius XLII. 11.
 Edema plerarumque Partium. XVI. 2.
 Edema artus superioris. L. 48.
 brachiorum. XVII. 25.
 alterius. XVI. 36. L. 4.
 manuum. XXIII. 6.
 Edema artuum inferiorum. L. 48.
 quod abierat. LXIX. 16.
 alterius. XL. 26. XLII. 11. L. 11. LVI. 10.
 femorum. XXXVIII. 30.
 crurum. XVII. 25. XXI. 34. 49. XXIII. 4. 6.
 XXIV. 18. XXXVIII. 30.
 alterius cruris & pedis. L. 55.
 alterius pedis. XVI. 8.
 Edema pedum. IV. 2. X. 11. XVI. 2. 6. 10. 12. 21.
 36. XVIII. 30. XXI. 34. 49. XXI. 4. 14. 16. XXIV.
 34. XXX. 12. 14. XXXVI. 4. 25. XXXVIII. 2.
 12. 13. 30. 34. XXXIX. 2.
 detumescens. X. 11.
 ex eo ingens feri effusio. IV. 2.
 Edema lumborum, & dorsi. XXXVIII. 30.
 penis. X. 11.
 scroti. XXXVI. 25.
 Olfactus privatio. IX. 25.
 Omenti pars ex vulnere prodians. LIV. 6. 10.
 Oris distortio. X. 11. XIV. 27. LXII. 5. 11.
 adaptio impedita. LXIII. 19.
 Os. In eo sensus pravi saporis. XXIX. 10. XXXIV. 18.
 amari saporis. XXIX. 12.
 Ex ipso halitus graveolens. XXIX. 10. 12.
 aqua spumosa subrubra. XXI. 29.
 sanguis. LI. 37. 38. 51. LIV. 35.
 Orthopnea. XV. 6. XVI. 2. 4. 6. 19. 21. 30. 34.
 XVII. 8. 25. XVIII. 17. 28. 30. XX. 9. 11. 13.
 24. 26. 32. 53. XXI. 32. 34. XXII. 12. 22. XXIII.
 6. 8. XXIV. 34. XXXVI. 17. XLV. 16. LIV. 10. 20.
 noctu præsertim urgens. XXII. 22.
 Offa flexilia facta, quasi essent cerea. LVIII. 4.
 ad ipsa dolores diuturni. Ibid.
 in ipsis fracturæ sensus in motibus. Ibid.
 Offa artuum inferiorum, in levi etiam motu dolentia.
 LVIII. 4.

P

Palatum molle, ab ulcere absumptum. XXVIII. 12.
 Pallor. X. 13. XVI. 14. 30. 38. XXXIV. 23.
 Palustribus in locis vita ducta. IX. 9. XXII. 8. 10.
 Paralyticus. X. 11. LVII. 2. Vid. etiam Hemiplexia.
 imperfecta. XI. 22. XLV. 11.
 & brevis. XXV. 6.
 Paralyticus linguæ. Vid. Linguæ.
 colli musculorum imperfecta. V. 2.
 artuum omnium imperfecta. LIII. 2.
 a thorace deorsum perfecta. LIII. 18.
 artuum dexterorum imperfecta. XXIX. 10.
 artus superioris alterius. XX. 5. XXX. 4. LI. 28.
 imperfecta. L. 48.
 manus alterius imperfecta. LI. 44.
 artuum inferiorum. XXVI. 21. LII. 25. LXV. 8.
 imperfecta. X. 13. LIV. 26. LXII. 15.
 pedis. L. 11.
 Paraphrenitis. VII. 13.
 Parotides glandulæ tumentes. XXII. 18.
 Partus difficillimus. LXIX. 10.
 præmaturus. XLVIII. 28.
 Pectoris. Vid. & Thoracis.
 Pectoris ictus. LIII. 32.
 compressiones. XX. 28.
 vulnus. LIII. 24.
 ad medium sternum. LIII. 3.
 ad sterni latus sinistrum. LIII. 29. LXIX. 4.
 infra mamillam sinistram. LIII. 26.
 ad imum latus. LIII. 40.
 Pectoris intumescencia a sinistris. XXXI. 2.
 summi tumor pulsans. XVII. 25. XVIII. 25.
 XXVI. 5. 9.
 imi tumor. X. 13.

pulsatio. XXIV. 34.
 magna a sinistris. XVIII. 30.
 Pectoris dolor, dorsi vulnere respondens. LIII. 18.
 in regione cordis. XXIV. 13. XXV. 17. XXVI. 17.
 imi dolor acerbis. XXIV. 13. XXXV. 16.
 molestus sensus. XVIII. 28.
 sensus frigoris. XXV. 6.
 Pectoris, & ventris ad communes fines dolor. Vid. Ventris.
 Peripneumonia. VI. 10. 12. 14. VII. 4. XX. 2. 5.
 XXI. 2. 3. 4. 6. 7. 15. 17. 19. 23. 24. 27. 29. 30. 32.
 33. 34. 35. 36. XXII. 10. 22. XXXVI. 23. XLV.
 16. LXIV. 2. LXVII. 9. LXX. 10. Vid. etiam
 Thoracis morbus inflammatorius.
 Peripneumonia sub levis catarrhalis affectionis specie
 latens, & improvise occidens. XXI. 11.
 Peripneumonia quodammodo similis morbus. XIX. 58.
 L. 51.
 frequentij obnoxii. VII. 13. XXI. 4.
 Peripneumonia prægressa. I. 2. XXIV. 2.
 nuper prægressa. XXII. 6. 8.
 Pedis extremi percussio. LIV. 29.
 calcanei a plastris rota compressio. LIV. 49.
 Phrenitis. VII. 2. 4. 9. 11. 13.
 Phthitici existimati. IV. 21. X. 11. XLIX. 16.
 Phthisis. XXII. 11. 14. 15. 16. XXVI. 29.
 Pilæ lignæ ludus nimius. XXVI. 9.
 Pilorum fere omnium, exceptis capillis, defectus. XLVI. 2.
 Pinguedo nimia. XIV. 27. XX. 9. XXVII. 2. XXXV.
 18. XXXIX. 21. XL. 4. LVII. 10.
 Pinguedo artuum, & capitis non respondens multæ
 pinguedini reliqui corporis. XLV. 23.
 Piscator. V. 19.
 Plethora. XXI. 27. 29.
 Pleuritis. Vid. Thoracis morbus inflammatorius.
 Pleuritis recidiva. XXI. 34.
 prægressa sine ulla expectoratione. XVI. 12. XXII. 22.
 Pleuritis quasi quadam. XLIII. 29.
 Pleuripneumonia. VII. 11. 13. XLV. 16. Vid. &
 Thoracis morbus inflammatorius.
 sine ulla expectoratione. VII. 11. 13. XLV. 16.
 Plumbeus globulus, tormento jactus in femur, in hoc
 remanens. XXVII. 28.
 Poplitis aneurysma. L. 9. 55.
 sphacelo accedente disruptum. L. 55.
 Perionum refrigerantium abusus. XXXVIII. 30.
 Potulentorum nimia brevi tempore ingurgitatio. XVI. 43.
 Præcordia. Ad ipsa gravis quadam exambulatione mo-
 lestia. IV. 4.
 tremores crebri. XXIX. 10.
 Præcordiorum angustia. XVI. 2. 10. XXXI. 5. LVII. 10.
 Pruritus quidam magnus. LIII. 18.
 Ptyalismus falsus. IV. 2.
 idem deficiens. Ibid.
 Puellus. IX. 4.
 Pueri. XIV. 3. XLII. 8.
 Puera. XLVI. 27. XLVIII. 44.
 Pulsus magnus. XXI. 9. 17. XXX. 7. XXXIV. 25. LI. 17.
 plenus. XXI. 30.
 turgidus. XLII. 2. 13. LI. 27. 50. LIII. 3. LXIV. 13.
 Pulsus parvus. IV. 30. VI. 8. 12. XIV. 35. XVI. 14. 28.
 XVII. 10. 25. XX. 59. XXI. 4. 23. 29. 30. 32. 36. 44.
 XXIII. 11. XXIV. 11. 13. 16. XXIX. 6. 12. XXX. 4.
 7. XXXI. 2. XXXIV. 11. 18. XXXV. 12. XXXVI.
 11. 25. XLII. 13. XLVII. 12. XLIX. 6. 24. LII. 8.
 LIII. 3. LIV. 20. LIX. 12. LXIV. 7. LXV. 13.
 contractus. LV. 10.
 ligatus. XVI. 40. XXXV. 2. 16.
 quasi introforum retractus. XXI. 29. LII. 34.
 vix sensibilis. XXII. 10. XXIII. 6. XXVI. 21.
 XXX. 14. XXXVIII. 6. LIII. 3. 40. LIV. 16. 18.
 Pulsus vehemens. XVII. 6. XVIII. 30. LI. 17. 27.
 LII. 28. LIII. 29.
 vibratus. VI. 12. XVII. 6. 14. 17. 21. XVIII.
 28. 30. XXI. 9. 17. 32. 47. XXIV. 34.
 XXXIV. 25. XLII. 13. LVIII. 13. LXII. 15.
 in arteriis omnibus ab agro perceptus.
 XXIV. 34. XXIX. 20.
 Pulsus debilis. IV. 30. 35. XI. 13. XVI. 40. 43. XVII. 14.
 25. XVIII. 2. XX. 30. 59. XXI. 15. 19. 29. 30. 32.
 XXIII. 11. XXIV. 11. 13. 16. XXV. 8. XXIX.
 6. 10. 12. XXX. 2. 4. 7. XXXI. 2. XXXIV. 9. 18.
 25. XXXV. 12. XXXVIII. 4. 13. 30. XL. 23.
 XLII. 13. 20. XLVII. 12. XLVIII. 38. LI. 54.
 LII. 10. LIII. 14. LIV. 20. 31. LVII. 10. LIX.
 12. LXIV. 13.
 formicans. XXX. 7.

Pul-

Pulsus durus. VI. 8. XVI. 12. 28. XVII. 6. 10. 14. 17. 19.
 XX. 9. 32. 33. XXI. 17. 27. 30. 32. 34. XXIX. 20.
 XXXVI. 11. XLV. 16. LIII. 5. 29. LV. 10. LIX. 12.
 tensus. XVII. 21. XXI. 35. XLII. 15.
 Pulsus celer. XVII. 6. 10. 19. XX. 9. 30. 59. XXI.
 32. XXXI. 2. XXXIV. 23. 25. XXXVI. 11. XLII.
 2. XLIX. 6. LI. 27. LIII. 3.
 Pulsus frequens. XVI. 2. 30. XVIII. 2. XX. 9. 30.
 33. 59. XXI. 9. 15. 17. 19. 23. 29. 30. 32. 36.
 XXIII. 11. XXIV. 13. XXXI. 2. XXXIV. 9. 29.
 XXXVIII. 30. XXXIX. 25. XLII. 2. XLVII. 12.
 XLIX. 10. LII. 8. 28. LIII. 14. 29.
 minus tamen, quam cordis. XVI. 30.
 Pulsus rarus. XVII. 6. 14. 17. 21.
 rarissimus. LIV. 5.
 Pulsus inæqualis. IV. 26. 35. XVI. 30. XVII. 6. 14. 19.
 XVIII. 2. XX. 9. 30. XXI. 2. 19. 23. 34. 44. XXIII.
 6. XXIX. 10. XXXIV. 18. XXXV. 18. XLII. 13.
 Pulsus intermittens. IV. 9. VI. 8. XX. 9. 30. XXI.
 19. 34. XXII. 22. XXV. 4. XXXIX. 10. XXX. 7.
 LII. 13. XLV. 16. LVII. 10. LXV. 13.
 nonnunquam. XLVIII. 38. LXX. 5.
 Pulsus maxime confusus. XXI. 34.
 Pulsus pessimus factus. LIII. 29.
 Pulsus non æque in utroque brachio manifestus. IV. 35.
 non æque in utroque peccans. XVIII. 30.
 XXIX. 10. XLII. 13.
 Pulsus obscuratio. VI. 8. XVI. 6. 8. 10. 43. XXIV.
 13. XLI. 13. XLIX. 14. 24. LXIV. 7.
 Pulsus privatio per intervalla. XXXIV. 25. XLII. 13.
 XLIX. 14.
 Pulsus privatio. IV. 8. XIV. 3. XXI. 33. XXIV. 2.
 6. XXIX. 10. XXX. 14. XXXV. 2. 14. XLIII. 5.
 XLVIII. 44. LXIV. 13. 19.
 in carpis. XVIII. 34. XXI. 49.

R

Raucedo. Vid. Vox.
 Renum affectionibus obnoxius. XL. 18.
 Renum affectiones, multos annos quiescentes. LVII. 10.
 dolores. XL. 2. LVII. 10.
 dexteri. XXIX. 10.
 calculi. XXXI. 10.
 Respiratio difficilis. VII. 11. 13. X. 11. XI. 4. 13. XIII.
 3. XIV. 27. XV. 15. 25. XVI. 8. 10. 12. 14. 17. 26. 36.
 XVII. 6. 10. 12. 14. 17. XVIII. 2. 6. 8. 17. 22. 25. 30.
 34. XIX. 58. XX. 2. 3. 7. 9. 11. 17. 20. 24. 26. 28. 30.
 32. 35. 36. 41. 43. 45. 47. 49. 51. XXI. 9. 19. 23. 24. 27.
 29. 30. 33. 36. 44. 49. XXII. 4. 10. 15. 22. 24. XXIV.
 13. 34. XXV. 2. XXVI. 3. 21. 33. XXVII. 12. XXIX.
 12. XXX. 4. XXXIV. 25. XXXV. 2. 16. XXXVI. 2. 4.
 25. XXXVIII. 2. 4. 6. 12. 13. 15. 16. 18. 22. 25. XL. 23.
 XLII. 4. XLIII. 8. XLIV. 3. XLV. 16. XLVIII. 28.
 XLIX. 10. 24. L. 4. 48. LI. 6. 17. 20. 30. 56. 54. 59. LII. 8.
 LIII. 5. 9. 14. 16. 18. 29. LIV. 2. 4. 6. LV. 10.
 11. 22. LVI. 7. LVII. 10. LXIV. 5. 19.
 Respiratio difficilis a cibo potissimum. XXVI. 35.
 ab assumptis dumtaxat calentibus. XVI. 38.
 a sessione in lecto. XXXVIII. 4.
 a motu. XXXVI. 11.
 a motu concitato. XVII. 14. 19. 24. XXVI. 11. 31.
 ingravescentia a motu. XVII. 17. XIX. 8. 51.
 XXII. 8. 14.
 in ascensu. LIII. 7.
 noctu. XXIV. 34.
 minus difficilis facta post venæ sectionem. XXVI. 5.
 facilis facta præter rationem. VII. 13.
 Respiratio difficilis cum sibilo. XVII. 23. Vid. Asthma.
 cum quodam materie sonitu. XLIX. 10.
 cum stertore. XLI. 6.
 cum brevitate. XVII. 14.
 interdum accidens. XXVI. 3. 5. 21. XXIX. 20.
 cum dolore. XX. 61.
 cum gemitu. XXI. 30.
 suspiriosa. XX. 26. XXXVII. 2.
 anxiosa. LXIV. 15.
 qualis solet in moribundis. XXIV. 13.
 erecta cervice. Vid. Orthopnea.
 valde difficilis. XLI. 4. LIII. 32. LIV. 14.
 diuturna. LIII. 29.
 Respiratio frequens. XXI. 17. 23. 30. L. 48.
 tarda. XVI. 10. XXVI. 21. LI. 51.
 debilis. XXI. 23.
 Rhedarius. XX. 2.

Rheumatici dolores. XXVI. 35. XXVII. 8.
 Rheumatici vili dolores. LVII. 17. 20.
 Rhododaphnes succus epotus. LIX. 12.
 Rigores. XXIX. 12. XLI. 13. LII. 6. LIII. 24. Vid. & Febris.
 crebri. XXXIV. 21.
 periodici quotidiani. XXI. 6. XXXV. 16.
 Ructus crebri. XXIX. 6.
 amari, aut acidi. XXXIV. 25.

S

Salfamentarius. IV. 24.
 Sanguis e vena incisa profilire incipiens, sed statim
 impetum amittens. XXXV. 2.
 Sanguis missus, præniger. LXII. 5.
 lente, parumque concrevens. XXIV. 13.
 crustam habens crassam polyposam. XVII. 17. XXI.
 19. 27. 30. 34. XXII. 22. XXXIV. 25. LVIII. 13.
 sed quæ a levi motu in laminas abibat. XXI. 29.
 crustam tenuem. XXX. 4. LV. 10.
 flavam. XXI. 19. 29. 30. XXXIV. 25.
 viridem. XXXVIII. 30.
 Sanguis habens crassamentum densius. XXI. 34. LV. 10.
 duriusculum. XLIV. 3. LXII. 5.
 durissimum, & nigerrimum. XXI. 27.
 diffuens. XXI. 19. 29. XXX. 4.
 Sanguis habens serum paucum. XLIV. 3. LXII. 5.
 feri vix quidquam. XXI. 19.
 feri nihil. XXXIV. 25.
 serum viridescens. XXI. 27.
 lacteum. XXX. 4.
 aurei coloris. XXI. 29.
 flavæ lineæ inficiens. XXXVII. 2.
 Sartores. V. 11. XXVI. 37. LIII. 40.
 Scabies. XV. 25. XVIII. 2. XXI. 17. XXV. 6. XXXIV.
 18. LIII. 26. LV. 10. 11.
 resiccata. X. 9.
 repulsa introforum. XVI. 34. XXXVIII. 22. XLI. 4.
 Scabies sicca, evanescens. XXI. 32.
 Scapulæ vulnus. Vid. Dorsi.
 Scurtus puris. XXVIII. 12.
 Scrotum nigricans. XLI. 10.
 tumens. XLI. 18.
 exulceratum. XLII. 28.
 habens tuber durum a sinistris. XXXIX. 2.
 Secundarum in utero emanatio. XLVIII. 28. 44.
 Sedentaria vita. XXXIX. 21. XLII. 13.
 Senectus. Vid. Aetas.
 Sensus interni torpescences. XLII. 13. LI. 54. LII. 10.
 19. 32.
 eorum obtenebratio. LI. 18. 38. 39. 45. 54.
 amissio. LI. 50. 51. 53. 59. LII. 25.
 Sensus amissio. LIII. 40.
 Sincipitis ictus. IX. 16. LI. 6. 11. 20. 35. 50. LII. 15.
 19. 35.
 vulnus. LI. 2. 9. 14. 18. 19. 26. 32. 54. LII. 2. 8. 10.
 Singultus. XXX. 4. XXXI. 5. XXXIV. 9. XLII. 2.
 XLVIII. 28.
 Sitis. IV. 9. VI. 2. X. 13. XVI. 2. 4. 8. 10. 12. 14. 17.
 19. 21. 40. 43. XVII. 10. XX. 9. 35. 36. 49. 56. 61. XXII. 4.
 6. 8. 10. 12. 14. XXIII. 11. XXIV. 2. XXV. 6. XXIX. 6. 10.
 XXX. 4. 10. XXXIV. 9. 18. 23. XXXV. 14. 16. XXXVI.
 2. 4. 11. 25. XXXVIII. 2. 6. 12. 13. 15. 16. 22. 30. 34.
 XLII. 8. 13. XLVIII. 38. L. 4. 48. LIX. 12. LXV. 8.
 Sitis remissa, aut cessans ante mortem. XXXVIII. 2. 6.
 Solitudinis amans. XXXV. 2.
 Somnolentia. II. 9. III. 2. 11. IV. 2. VI. 2. IX. 9.
 XVI. 10. L. 48.
 æquo major, a cibo. XXVI. 11.
 Somnus laboriosus. XX. 9.
 Somnus turbatus. XX. 30.
 Somnus. Ad eum proclivitas. XLVII. 12.
 Sopor. XLVIII. 12. LII. 23. LVII. 10.
 imperfectus. L. 11. LIX. 12. Vid. etiam Coma.
 Soporosa affectio. I. 2. II. 20. VI. 2. 4. 6. 8. 10. 12. 14. IX. 23.
 X. 17. XIV. 5. XXI. 33. XXXVII. 2. XXXVIII. 30.
 LI. 14. 17. 28. 34. 35. LVII. 14.
 Spasmus. Vid. Convulsio.
 Spina. Ad eam internus erosionis sensus. XXIII. 4.
 Spinæ totius dolor. II. 20.
 ad lumbos tantum. XVI. 40.
 ad eodem tumor. XII. 16.
 ictus. LIV. 25. 26.
 Spuma circa os. IV. 4. XVIII. 25. XXVI. 35.
 sanguinolenta. XL. 4.

Sputa

Sputa copiosa. XIII. 3. XVII. 10. 14. XVIII. 17. XX. 11. 20. 22. 24. 26. 39. XXII. 8. 10. 14. LXIV. 12. Vid. Ptyalismus.

suppressa. XIII. 3. XX. 9. 22. 39. 55.

Sputa serosa. XVII. 6. XX. 26. XXII. 10.

viscida, lenta, tenacia. XX. 26. XLII. 2.

crassa. XVII. 10. 14. XVIII. 25. 34. XX. 9. 39. 49. XXI. 19. 30. XXII. 14. XXXV. 16.

crassa, & pravi saporis. LXV. 3.

catarrhalia. XX. 32. 39. XXXVI. 4. XXXVIII. 6. 12. 13. XL. 23. L. 4. LXVIII. 12.

catarrhalia cruenta. XX. 32.

Sputa cruenta. XVI. 28. XVIII. 30. 39. 43. 57. XX. 3. 28. 33. XXI. 19. 35. 44. XXXV. 16. LIII. 14. 29. LIV. 39. LXV. 19. LXX. 7.

cruenta viscida. XXI. 34.

cruenta spumosa. XXXVI. 17.

cruenta cinerea. LIII. 29.

Sputa rosea spumosa. XX. 17.

ex rubro flava. XIII. 3.

flava. XX. 9. 39.

ex flavo variegata, spumosa. XXI. 30.

varie colorata. XXII. 24.

ad viride inclinantia. XX. 3.

cinerea, & livida. XXI. 32. LXIV. 5.

livida fluida. XX. 9.

flava fluida. XXI. 30.

rufa fluida. XVI. 36.

nigra. XXI. 32.

alba, non concocta. XXI. 44.

Sputa in morbis thoracis inflammatoriis æquo pauciora. XX. 13. 41. 47. 51. 55. XXI. 34.

nulla. XX. 17. 35. 45. 63. XLV. 16.

imminuta. XXI. 19.

non pergentia. XXI. 35.

Sputum sanguinis. XVII. 14. 23. XXII. 4. 14. 15. 16. XXVI. 3. XXXI. 14. LIII. 18.

fructi ossei. XXII. 24.

Sputa puriformia. LXIV. 12.

quasi purulenta. XVII. 25. XVIII. 34. 35.

quasi purulenta, & interdum cruenta. XVI. 19.

Sputa purulenta, & cruenta. XV. 15.

purulenta & rotunda. XX. 61.

purulenta. XX. 5. XXI. 32. XXII. 6. 11. 14. 15. 16. 24. LI. 18. 19. 20. LIV. 6. LVIII. 13.

suppressa. XX. 5. XLVIII. 37.

Sputa grave olentia. XX. 26. XXI. 32.

materia illaudabilis. XXVI. 33.

materia sanguine nonnihil tincta. LII. 15.

gelatinae subrubrae. XVII. 21.

particularum albarum quasi polyporum. XXI. 19.

salivæ erodentis. XVIII. 17.

Stabularius. IV. 19.

Sterilitas. XX. 7. XXXVI. 17. XLVI. 20. LV. 10.

Sterni a primordiis depressio. L. 46.

Sternutatio nimia. XIV. 27. XXVII. 28.

Stertor. VI. 12. XIII. 3. XVII. 14. 19. XVIII. 25. XX. 9. 15. 17. XXI. 9. 17. 23. XXVII. 2. XXI. 6. LII. 6. LIV. 49.

Strangulationis sensus. XX. 26.

Strumæ. XXI. 36. L. 29.

Scultitia. I. 10. VIII. 6. 8. 9. 11. 12. 15. LII. 4.

LXI. 2. 5. 7. Vid. & Mania.

Stupor. IV. 26. 27. XI. 22. XXV. 6. LI. 9. 25. 33. LII. 38. LIV. 18.

Stupor alterius brachii. XXVI. 31.

artuum inferiorum. LIII. 18.

Sudor plurimus. X. 2. XXI. 30.

Sudores frigidi. XXIX. 8.

Sudores nocturni. XXII. 14.

Suffocati instar, mortui. LXIV. 5.

Suffocatio. VIII. 4. XV. 13. XVIII. 28. XIX. 49. 50. 51. XXI. 32. XXII. 4. XXVIII. 9. 10. 12. XXXVIII. 30. XLIV. 3. XLIX. 32. LIII. 21. 26.

Suffocatio a laqueo. XIX. 3. 5. 7. 8. 13. 15. 17. 19. 20.

Suffocationis sensus. XXII. 22. 24. XXVIII. 30. XLV. 23.

periculum a levi quolibet motu. XVII. 25.

a deglutitionis motu. Ibid.

Sulphur in vino epotum. LV. 10. 11.

Supercilii ictus. LI. 39.

vulnus. LI. 7. 17. 33.

Surditas. IV. 8. XIV. 3.

imperfecta. IV. 11. LVII. 10.

Surditas in febribus, aliisve morbis accidens. VI. 4. XXI. 24. XXXI. 2. LI. 2. 12.

Suspendium. Vid. Suffocatio a laqueo.

Suppiriosa voces. LI. 14.

Sutores. XVIII. 2. XXIV. 34. XXXVII. 30. LXIX. 4.

T Abacci abusus. II. 19. V. 2. LV. 10.

Tabes. XLVII. 4.

Tarditas ad respondendum. IX. 20. XIII. 3. LI. 6. 44.

singularis. XII. 14.

Temporalis musculi vulnus. LI. 44. 45. LII. 6.

Temporalium arteriarum evidens pulsatio. XVII. 17.

Temporis ictus. LII. 30. LXIX. 2.

Temporum livor. LI. 37.

Tensionum quarundam per corpus sensus. LI. 9.

Terror. XXII. 18. XXXVII. 4. LXII. 5.

Tetanus. X. 2. XX. 28. LIV. 49.

Textrix. XXVI. 17.

Thermalium balnearum abusus. Vid. Eugeneorum.

Thoracis pars altera depressio. IX. 4.

altera in parte immoderati caloris sensus. XVI. 2.

Thoracis angustia sensus. XIV. 27. XVII. 10. 21. 23. XVIII. 17. XXI. 49. XXII. 10. 22. XXV. 4. XXVI. 31. XXVII. 8. XXIX. 20. XXXVI. 17. XLIX. 24.

oppressionis sensus. XVII. 6. 8. 9. 21. XL. 23.

in altera parte. XVI. 12.

ponderis sensus. XV. 25. XVI. 4. 36. XXI. 49. XXII. 8. 12. XLV. 16. LI. 20. LIII. 14. LV. 22.

in altera parte. XX. 32.

repletionis sensus. XVII. 21.

fluctuationis sensus. XVI. 36.

ardoris, & irritationis sensus in altera parte. XX. 32.

Thoracis dolor. XX. 24. 28. 36. 51. XXII. 4. 16. 18.

in parte altera. XVI. 17. XX. 7. 13. 22. 45. 49. 61. XXII. 10. 15. 16. XLIX. 10. LI. 6. LIV. 6.

ad sternum. VI. 12. XX. 11. 13. XXI. 30. XXVII. 8.

a sternum usque ad medium abdominis. XX. 45.

a sternum repente ad caput ascendens. XXV. 6.

in medio thoracis. XX. 53.

ad imam thoracis partem. XVIII. 2.

zonæ instar. XX. 56.

ad scapulam vergens. XX. 9.

imæ thoracis Spinae. X. 13.

alterius lateris. VI. 10. VII. 11. XX. 3. XXXVIII. 15. 16.

Thoracis dolor pungens. XXI. 30. 36.

alterius lateris. XVII. 14. XX. 9. 35. 39. 41. 43. 47. 49. 55. XXI. 17. 19. 23. 29. 32. 33. 35. XXII. 22. LIII. 5.

confopitus. XX. 9.

abiens præter rationem. XX. 47. XXI. 32.

gravans. XVII. 6. XX. 56. XXI. 27. 34. 49.

in altera parte. XVII. 14. XX. 5. 9. 33. XXI. 34. LIII. 5.

erodens. XXXIII. 42.

vagus. XI. 11.

in una primum, tum & in altera thoracis parte. XX. 16. 20. XXI. 27.

dolor nonnullus. XVII. 19.

in altera parte. XX. 17.

obtusius. XXI. 44.

ad tactum crescens. XX. 59. XXI. 29.

Thoracis dolor citius recedens. VI. 12. VII. 4. XXI. 44.

remittens a venæ sectione. XX. 49.

remittens præter rationem. XX. 41.

Thoracis dolores quidam interni. IV. 21. XX. 63. XXI. 24. XXXVIII. 18.

in altera parte. XXI. 47.

Thoracis morbus inflammatorius. XX. 3. 7. 9. 11. 13. 15. 16. 17. 20. 22. 24. 26. 28. 30. 33. 35. 36. 39. 41. 43. 45. 47. 49. 51. 53. 55. 56. 59. 61. XXI. 44. 45. XXII. 16. XXXVII. 29. XLVIII. 32. LII. 15.

Vid. etiam Peripneumonia. Pleuripneumonia. Pleuritis.

Thoracis vulnus. XXI. 28. Vid. Dorfi.

ictus alterius lateris. LI. 6. LIII. 5. 9.

compressio a superductis carri rotis. LIII. 33.

Tibiae dolores. Vid. Crurum.

Timor. LXVIII. 12.

Timori nimio præter rationem obnoxii. XLV. 23.

Tonfor. LX. 12.

Torpor alterius lateris. X. 11.

Tremor. IV. 11. V. 17. XII. 16. XXVI. 15. XXXVIII. 30. LI. 12.

nocturnus. XXXIV. 23.

ingens. IX. 20.

convulsivus. XXI. 34. XXX. 4. XLI. 13. LI. 54. LIV. 2. 37. 49. LXII. 5.

Triremibus damnati. LXI. 5. LXVI. 9.

Tristitia. XII. 16. XXXV. 2. 16. XLII. 2. LVII. 10.

Tubi-

Tubicen. XVIII. 22.

Tumor universi corporis. XLI. 4. LIV. 2.

Tumor cancrifus. Vid. Cancrofus.

Talpa dictus, in abscessum degenerans. XXIV. 11.

Tumor buccæ. IV. 24.

pone aurem. XIV. 3.

in occipite. XXIV. 11. LII. 38.

in collo parvus ad latus ossis hyoidis. L. 18.

alii Vid. Bronchocele. Strumæ.

mammæ. Vid. Mammæ, & Mamillæ.

inguinis parvus. XXI. 19.

ad inguen. LVII. 17. 20.

e nate pendens magnus. L. 23.

femoris prædurus. L. 60.

meliceridem mentiens. LXVIII. 6.

in genu. L. 20.

e crure pendens. LXVIII. 8.

ad malleolum exiguus, sed maxime dolorificus. L. 15. LVIII. 8.

Tumores subcutanei per collum, pectus, abdomen, dorsum. LXVIII. 12.

Tussis. XIII. 3. XV. 6. 25. XVI. 2. 8. 10. 19. 21. XVII. 6. 10. 14. 17. 25. XVIII. 2. XIX. 8. XX. 3. 7. 9. 13. 16. 22. 28. 33. 35. 36. 39. 41. 43. 45. 47. 51. 55. XXI. 19. 24. 30. 32. 33. 34. 44. XXII. 4. 6. 8. 10. 14. 15. 16. XXVIII. 12. XXXI. 5. XXXV. 16. XXXVI. 4. XXXVIII. 6. 13. 18. 30. LI. 20. LIII. 14. 18. LIV. 39. LVI. 7. LXIV. 5. 13.

Tussis ficca. XVI. 6. 38. XVIII. 17. XIX. 58. XX. 2. 30. 49. 56. 59. XXI. 27. 29. 32. XXIV. 2. XXVI. 35. XXXVIII. 12. 16. LI. 19. LIII. 16.

ferina. XVIII. 17.

vix ferenda. LIII. 3. LVIII. 13.

suffocans. XXVI. 35. XXXVIII. 13.

affidua. XL. 23. LVIII. 13.

frequens. XX. 9. LIV. 6.

rara. XLVIII. 38.

levis. XLVIII. 38. LXVIII. 12.

antiqua. LIII. 29.

Tussi obnoxii. XXI. 27.

V

Vacillatio. XXV. 2. 6.

Valetudinarii. XVII. 10. XXVI. 29. XXVII. 2.

XXXVI. 11. 23.

Vaniloquium. VII. 17. X. 11. XXXIV. 25. XXXIX. 25. LXIV. 5.

Variolæ. XLIX. 32.

Variolarum reliquia. XIV. 3.

Venatores. XXXIV. 21. XXXVI. 11.

Venena sumpta. Arsenicum. LIX. 3. Vid. & Rhododaphnes.

Venerea in retemperantia. IV. 11. XVII. 17. XVIII. 30. XX. 26. XXVII. 28.

in ea mors. XXVI. 13.

Venerea lues. I. 14. XVII. 25. XXI. 36. XXII. 10. 11. XXV. 6. XXVI. 35. XXVII. 28. XL. 26. 29. XLII. 39. 40. XLIV. 15. XLVII. 28. LIII. 7. LVIII. 8. 11. 13. LXIX. 2. 16.

Vid. Bubones. Gonorrhœa. Cranii Gummata, & Caries. Crurum Dolores.

Ventriculi debilitas. XXV. 4. XXIX. 6. XXXIV. 23.

languor. V. 17.

levis perturbatio. LII. 23.

angor. LXV. 3.

pulsatio. XXIX. 10.

sensus plenitudinis. XXX. 4.

sensus ardoris. XXIX. 10. LV. 11.

Ventriculi dolor. XXV. 2. XXIX. 6. 8. 10. 12. 14. 18. 20. XXX. 4. 7. 14. 16. XXXV. 14.

a fale absinthii. XXX. 2.

a cibo. XXXVI. 2. LIX. 3.

Ventriculi dolor magnus. LIII. 16.

acerbissimus. XXXVI. 2. LIV. 14.

per intervalla diuturnus. LXV. 13.

Ventriculi tensio molestissima. XLVII. 8.

Venter. De eo querela. XVI. 40.

durus. XXXIV. 5. Vid. Hypochondria.

resonans ad manus ictum. XXXIV. 9. 18. XXXVIII. 30.

Ventris tumor universalis. X. 11. 13. XVI. 4. 10. XVII. 10. XXII. 4. 6. XXIII. 6. XXXIV. 18. XXXVIII. 2. 22. 30. 34. 51. 52. XXXIX. 39. XLI. 10. XLVII. 8. XLVIII. 28. LIII. 16.

tumor magnus. XXXIX. 2.

ingens, sed mollis. XXXVIII. 6.

universalis repentinus. XXXVI. 4. LIII. 18. LIV. 18. 39.

tumor levis. XX. 16. XXI. 34. XLII. 8. XLIII. 27.

Ventris distentio. XXXIV. 18. XXXV. 14.

detumefactio. XXIX. 6.

tensio. XVII. 6. XXIX. 6. XXXIV. 9. XXXV. 2. XXXIX. 9. LIII. 18. LIV. 18. 39.

ingens a cibi sumptione. XVII. 10.

a sinistris præsertim. LXVIII. 12.

Ventris tumor in epigastrio durus. XXXVI. 25.

inter sternum, & umbilicum inæqualis. XXXVIII. 52.

& mobilis. XXXIX. 21.

supra umbilicum a dextris. XLVIII. 55.

ad umbilici latus inæqualis. XXXVIII. 51.

in regione umbilicali. XXXIX. 5.

ad umbilicum, & infra, dexteris. XXIX. 14.

ad iliacam regionem. XXXIV. 25.

in hypogastrio. XXXIX. 33. 37.

durus. XXXIX. 29.

mobilis. XXXIX. 12.

ex mobili immobilis factus. Ibid.

suppuratus, pus, & urina effundens. XLII. 20.

intabilis protuberantia, in epigastrio autem perpetua depressio. XXXIX. 14.

ad inguina. XXXIX. 42.

Ventris tumor sic satis mobilis. XXIX. 14.

inæqualis, & tactui cedens. XLVIII. 55.

Ventris intumescencia ad ventriculi regionem. LIV. 6.

globuli quidam mobiles. XXIX. 6.

Ventris durities. XXX. 14.

in quasi toto dextro latere. XXXVI. 2.

in epigastrio. XVI. 26. XXIX. 6.

circa umbilicum. XXI. 49.

ad iliacam regionem. XXXIV. 25.

ad uteri regionem. XXXIX. 12.

Ventris dolores. XXXIV. 5. 9. 11. XXXV. 18. XXXVIII. 30. XXXIX. 9. 21. XLVII. 14. LI. 20. LIV. 16. 35. 39. LIX. 15.

per intervalla acerbiores. XLII. 13.

certa hora a cibo recurrentes. XXXV. 6. XXXIX. 14.

ingentes, profundique. XXXIV. 27.

vehementes. LIV. 20.

quasi ut a moribus. XXXIV. 9. 18. 25. XXXV. 6. 16. XLII. 13.

pungentes. XX. 9. XXXIV. 21.

vagi, mox fixi. XXXIV. 23.

Ventris dolor in epigastrio. XX. 30. XXXVI. 4. XXXVIII. 30. XLIII. 5.

ad regionem stomachi. XXXVII. 2.

ad scrobiculum cordis. XLII. 13.

ad hypochondria. Vid. Hypochondria.

infra hypochondria. LXV. 8.

in umbilicali regione. XXXV. 2. 16.

ad ilia. XX. 43. XXXIV. 25.

in hypogastrio. XXXV. 14. XLII. 8. XLVII. 8. LXVI. 2.

noctu acerbissimus. XXXIX. 33.

ad uteri regionem, pungens. XXXIX. 12.

in toto pene dextro latere, ad tactum. XXVI. 2.

Ventris, & pectoris in communibus finibus dolor. XXX. 10.

Ventris molestus internus sensus ad scrobiculum cordis. LXX. 5.

supra umbilicum. X. 11.

ponderis sensus. XL. 9. LIII. 3.

ad iliacam regionem. XXXIV. 25.

in hypogastrio. LIV. 14.

in ventris imo. XXIX. 10. XLVII. 8.

circa pubem ardoris sensus. XLII. 13.

molestus bullarum sensus sub hypochondrio dextero. LII. 8.

sensus effusi humoris, ventre agitato. XXIX. 6.

magna supra umbilicum pulsatio. XXIV. 34.

Ventris dolor cito occidens. XXXIV. 23. XXXVI. 20.

citissime. XXXV. 2. 10.

sensum deficientem. XXXVI. 4.

Ventris crebris rugitus. XXIX. 6.

Ventris vulnus. LXVI. 9. Vid. Abdominis.

Ventris a super ducta curus rota compressio. XL. 26. LIV. 16.

Ventus frigidus. XXVI. 33.

Vermes. Vid. Lumbrici.

Vertigines. I. 6. II. 9. 22. III. 16. IV. 11. VI. 2. 6. X. 11. XVIII. 2. XXV. 2. XXVII. 2. LXIV. 5.

Vesica.

- Veficæ dolores. XLII. 4. 15. 20. 25. 28.
calculus. XLII. 13.
calculi modo percepti, modo non. XLII. 8.
cum longo, & magno ægri cruciatu extra-
cti. XLV. 8.
Viduae. XXVI. 17. XXXV. 16.
Vigiliae. XI. 2. XV. 6. XVIII. 17. XIX. 58. XX. 33.
XXIX. 10. XLII. 2. XLVII. 8. XLIX. 14. L.
48. LII. 8. LXVIII. 12.
menſem durantes. L. 11.
Vini abusus. III. 2. 6. IV. 16. 19. V. 2. 11. VI. 8.
VII. 11. XIV. 27. XVII. 21. XVIII. 25. 30. XXI.
4. 32. 49. XXIV. 34. XXVI. 9. 13. 37. XXVII.
28. XXIX. 12. XXXIV. 23. 25. XXXV. 10. 14.
XXXVII. 29. XXXVIII. 18. XLIV. 3. XLV. 21.
23. LII. 30. LV. 10. 11.
Vid. Biboli. Ebrietates, Ebriof.
Vini novi usus. XXVI. 37. XXVII. 2.
Vini ſpiritus abusus. XXVII. 28. XXXV. 14.
Virgines. VIII. 2. X. 5. XV. 13. XVI. 17. 19. 34.
43. XVII. 10. 12. XIX. 51. XX. 11. 16. 32. 43.
XXI. 27. 29. XXII. 16. 18. XXXIV. 33. XXXVI.
20. XXXVIII. 34. XL. 9. XLVII. 2. 4. 12. 14.
23. LXI. 7.
Virium languor. XXV. 2. XXXIV. 23. L. 11. 48.
repetitus. IV. 30. XXV. 2.
Virium proſtratio. XX. 41. XXI. 44. XXII. 22. LIII.
3. 40. LX. 3. LXV. 13.
Viſcerum e ſuis ſedibus prolapsorum ſenſus. XXXIX. 14.
Viſionis vitium. II. 13.
imminutio magna. XIII. 15.
abolitio. Vid. Amauroſis. Cæcitas.
Ulceræ. Vid. Crurum. Fautium.
antiqua exſiccata. IV. 7. XII. 2.
occluſa. IV. 13. 30. 35.
Ulcus æſcens. L. 48.
Umbilicus. Vultus ad ipſum, prægreſſum. XXXVIII. 15.
Ungues lividi. XXIX. 10.
Volvulus. XXXIV. 5. 9. 11. 15. 18. 21. 25. XXXIX. 29.
Vomendi voluntas. XXIX. 14. LII. 2.
irritatio inanis. LI. 5.
conatus affiduus. XXX. 10.
Vomitum. I. 2. IV. 35. XX. 30. XXIX. 10. XXX. 12.
20. XXXIV. 15. 27. 33. XXXV. 14. XXXVI. 2.
XXXVII. 2. XXXIX. 12. 33. XL. 9. XLI. 4.
XLII. 2. 8. 20. XLVII. 8. XLVIII. 38. LI. 2.
9. 18. 32. 33. 34. 38. 50. 51. LII. 15. 19. 32. 34.
LIII. 26. 40. LIV. 6. 8. 10. 14. 20. 31. 35. LIV.
37. 39. 49. LV. 10. 11. LIX. 3. 12. 15. LXV. 3.
Voracitas maxime diuturna. XXX. 7.
contumaciſſimus. XXXIX. 21.
maxima copia. XXX. 4. XXXVI. 20. XXXIX. 29.
aliquot a cibo horis. XXIX. 6. XXX. 7. 14.
XXXIV. 11.
ſuppreſſus. I. 4.
Vomitum alimentorum omnium contumaciſſimus. LXX. 5.
ſolidorum alimentorum. XLV. 33.
certorum dumtaxat ex pluribus. XLVII. 8.
cibi vel poſt biduum nihil mutati. XXXIX. 21.
imo vel poſt dies quinque. XLII. 2.
Vomitum lumbricorum. XLVIII. 38.
excrementorum. Vid. Volvulus.
globi, intra triduum duriffimi facti. XXX. 7.
Vomitum materiæ craſſæ & viſcidæ, matutinus. Ibid. & XX. 9.
amaræ. XXXIV. 9.
ſubobſcure. XXXVII. 2.
pauca, ex viridi quaſi nigreſcentis. LIX. 15.
Vomitum humorum varii coloris. XXX. 14.
biliſorum. X. 13. XX. 9. XXIX. 10. XXXIV.
23. LI. 30. LIV. 35. LXV. 13.
biliſorum, & viridium. VII. 13.
ſubſavorum. XXXIV. 9.
viridium. XVIII. 2. XXIX. 18.
porraceorum. XXX. 4. XXXV. 2.
Vomitum humoris aquei, & fere amari. XXX. 10.
nunquam amari. XXXIX. 21.
æruſinoſi. XVI. 8. XXXV. 2.
ex atro ferruginei. Ibid.
quaſi fuligine infecti. XXIX. 6. XXX. 2. XXXIV. 7.
nigreſcentis, & foetidi. XXXIX. 25.
nigri. XXXVIII. 52.
atramento ſimillimi. XXX. 16.
inſtar aquæ in qua chocolata ſoluta ſit. XXX. 4.
inſtar loturæ carnis. XLIX. 6.
odore putridæ carnis. XXIX. 6.
inſtantibus quaſi membranarum particulis. XXX.
- Vomitum ſanguinis. XXIX. 12. XXXVI. 11. XL. 2. LI. 6.
materiæ nonnihil cruentæ. LII. 15.
rubicundæ. LI. 54.
Vox rauca. XVIII. 25. XXII. 24.
clangor. VII. 13. XX. 26.
humilis. IV. 26. XV. 13. XXIX. 10.
imminuta, & facta quaſi ſemineæ. XVII. 19.
obſcura. XVIII. 25.
amiſſa. XXVIII. 9. 10. Vid. Aphonía.
Urinæ copia. XXI. 36. XXIX. 6. XLII. 13. LVII. 10.
imminutio. X. 11. XXI. 30. 49. XXIX. 6.
XXXVIII. 16. 30. 34. LVII. 10.
ſuppreſſio. X. 13. XXXIV. 7. XXXV. 18. XL.
4. XLI. 4. 6. 8. 10. 13. LIII. 18. LIV. 20. 22. 26.
incontinentia. IV. 9. 19. XLII. 2. 8. XLVII.
12. LII. 34. LIII. 40.
ſtillicidium. XXXIX. 33. LVI. 12.
crebrior excretio. XXXIX. 2. XLI. 13.
Urinæ reddendæ difficultas. XXXIX. 5. XL. 4. XLI.
6. XLII. 28. 34. XLIV. 15. XLVII. 8.
a cathetere ſemel immiſſo levior facta. LXII. 13.
periodice rediens. IV. 2.
cum dolore. XLI. 4. XLII. 2. 13. 15. 20.
acerbiſſimo. LXVI. 2.
Urinæ vitia. IV. 13.
Urinæ cum ardoris ſenſu redditæ. XXIX. 18. XLII. 11.
flammeæ. XXXVIII. 30.
rubræ. XX. 30. XXXVIII. 34.
ex rubro ſuſcæ. XXXV. 2.
rubellæ. XXI. 30.
inſtar loturæ carnis. LIV. 26.
ſaturo colore. XXXIV. 9. XXXVIII. 30.
ſaturati lixivii ſimiles. XLI. 4.
quales in iſtericis. XXX. 14.
decolores. XIII. 3.
ex ſubſtavo albicantes. XLII. 13.
turbatæ. XXI. 30. XXXV. 2.
craſſæ. LXIV. 7.
cum filamentis quibuſdam. XLII. 8.
putridis. XLVII. 8.
ex aquoſis, & paucis factæ mucilaginoſæ, & mul-
tæ. XL. 2.
Urinæ cum ſedimento quaſi lacteo. LXIV. 7.
albo modo tenui, modo lento. XLII. 13.
ſanguineo, ſub colore tabacci. XXXVIII. 30.
Urinæ foetida. XL. 4. XLII. 13. 20. 25.
purulenta. XL. 4. XLII. 2. 15. 20. LIII. 14. LXVI. 2.
Urinæ interdum ſanguinolenta. XLII. 8.
cum paucis ſanguine. XLI. 13.
cum ſanguine foetido. XLVII. 8.
cum tenuibus quaſi membranulis. XLI. 13.
Urinariorum partium vitia. IX. 12. XLII. 4.
Uteri prolapsus. XLV. 11.
prolapſui obnoxie. XXII. 22. XLV. 16.
Uteri hæmorrhagia. XXXIX. 33. XLVII. 8.
vel in apophyſia perſeverans. XLVIII. 44.
fluor. Vid. Muliebris Fluor.
Uterus. Ex eo foetida materia deſcens. XLVIII. 28.
Vulnera. Vid. ſingula ſuis locis.
Vulnera anguſta. LIV. 44.
anguſta, & obliqua. LIV. 35.
Vulneris labra, aut vicina loca intumefcentia. LI. 2.
15. 26. 27. 49. LII. 6. LIII. 14.
a reſſa hæmorrhagia. LIII. 12.
Vulneris foetor magnus. LI. 26.
color non bonus. LI. 27. LII. 10. 23.
livor. LI. 14. LII. 2.
gangræna. LI. 3. 9. 11.
formicationis ſenſus. LI. 32.
Vulnus valde dolens. LII. 28. LIV. 8. LV. 22.
tactum non ferens. LI. 28. LIV. 28. 29.
ſubaridum. LII. 10. 28.
aridum. LII. 2.
aridum, & pallidum. LI. 34.
ſine pure, & ſeparatione. LIV. 29.
Vulnus. Ex eo ſanguis quotidie effluens. LIII. 12.
pus paucum, & ichoris ſimile. LIV. 44.
ichor valde foetidus. LI. 14.
ſerofus, & ſanguinolentus. LI. 15.
ſanies multa. LI. 18. LIII. 12.
materia mentiens alvi faeces. LIV. 4.
Vulnus, cui ſubjectum os ſublividum. LII. 10.
os faſcum. LII. 23.
cui, oſſe deſecto, cicatrix induci nunquam po-
tuit. LI. 19.

INDEX
TERTIUS

Eorum eſt quæ præter naturam in cadaveribus intus,
extraque obſervata ſunt.

Romani numeri Epistolæ; barbari autem articulos indicant.

- A** Bdomen lividum. XXI. 9. XXII. 22. XXXV. 14.
ad ilia. XXI. 30. XLVII. 12.
ſublividum ad ile alterum cum ſtaccido tumo-
re. XXI. 19.
virens. LIV. 39.
tenſum. XXVI. 13.
valde tenſum. LIV. 16.
tumidum. XXX. 4. LII. 8. 30. LIV. 39. 49. LV. 10.
ab epigaſtrio deorſum. XXI. 24.
mire tumidum. XLVIII. 44.
minus tumidum factum in cadavere. XXII. 6.
XXXV. 14. XXXVIII. 52. XXXIX. 9.
Abdominis muſculi lividi. XXVIII. 12. LI. 19.
contuſi. XLIX. 6.
ſugillati certo loco a parte interiore. LIV. 49.
laxi, & ad imum ſubvirides. XXXVI. 23.
foetentes. XXVIII. 12.
ſanguine ad non breve ſpatium imbuti. LIV. 8.
Abdominis muſculi. Inter eos ſerum. XXXVIII. 2.
multum. XXXVIII. 6.
ſanguinis grumi. XLVII. 36.
concreti multum. LIV. 2.
ſub ipſis aqua plurima putridiſſima. XXXVIII. 51. 52.
Adipofæ membranæ cellulæ, pro pinguedine aquam ha-
bentes. IV. 24. 30. XVII. 25. XXV. 9. XXXVIII. 26.
in altero artu ſuperiore. L. 4.
Adipofæ membranæ Excreſcentiæ. Vid. Tumor.
Aneurysmata. Vid. Aorta Aneurysma.
Aorta exterius quaſi tuberoſa. IV. 21.
perrupta. XXVI. 7. 15. 17. 21. XXVII. 28.
LIII. 7. Vid. Aorta Aneurysma.
pertuſa intra pericardium. LXIV. 13.
in thorace ſiniſterior, quam par ſit. LVI. 18.
Aorta Deſcendens tortuoſa. IV. 16. XIX. 58. XXXVII.
30. XLII. 34.
inflexa. LXVII. 11.
aliquem ad tractum ſua ſede diſjuncta. XVII. 6.
in tranſverſum rupta. LIII. 35.
Aorta anguſta. XVIII. 2. XXI. 36. XXIII. 4. XXX.
12. XXXVIII. 34. XLV. 23. LIV. 37. LV. 10.
LVI. 10. LXVI. 8.
latior. XXI. 17. XXIII. 6. XXVII. 28. XXXVII.
30. XLII. 34. XLIII. 17.
latior aliquanto, quam par ſit, ſupra cor. XLIV.
3. 19. LXIV. 5.
Aorta dilatata. LXX. 5.
dilatata valde. XVII. 21. LXIV. 12.
ſtatim ſupra cor. IV. 24. XXV. 10. LVI. 21.
paulo ſupra cor. XLII. 39. LXIX. 2.
a corde ad curvaturam. XXVI. 33. 35. XL. 23.
in curvatura, & ultra. XXVI. 31. XLV.
23. LXVII. 14.
uſque ad diaphragma. LXIV. 13.
uſque ad Emulgentes. XXVI. 21. LVII. 10.
ab Emulgentibus ad magnum Iliacarum tractum.
XXXVIII. 40.
Aorta Aneurysma prope cor. XVII. 17. 23. XVIII. 17. 28.
ſacculi inſtar, perruptum. XXVI. 13.
a corde ad totam curvaturam. XVIII. 34.
ad diaphragma uſque, exulceratum: & diſ-
ruptum. XVII. 14.
ad Emulgentes uſque. XVIII. 30.
Aorta Aneurysma ad curvaturam. LVIII. 13.
ſacculi ingentis inſtar. XVII. 25. XVIII. 25.
in ipſa curvatura. XVIII. 22. L. 9.
magnum in pericardio diſruptum. XXVI. 5. 19.
exterius diſruptum. XXVI. 9.
duplex in thorace inchoatum. LXIV. 13.
- prope diaphragma in thorace perruptum. XXVI. 11.
ſtatim ſub diaphragmate, & per hoc in thorace
perruptum. XL. 29.
inter diaphragmatis appendices incipiens, & di-
midium ventris occupans. XL. 26.
paulo ſupra diſiſionem in Iliacas. XXXVIII. 40.
Aorta ramorum Aneurysmata. Vid. Brachialem, Cru-
ralem, Popliteam Subclaviam arteriam.
Aorta tunica æquo tenuiores. XXVII. 12.
parietes ab uno latere ad angulum convenientes.
LXV. 5.
Aorta intus certum ad tractum reticulata ex albis ex-
ſtantibus fibris. LIII. 37.
fibras quaſi diſtractas oftendens. XVIII. 34. LVI. 12.
quaſi lineas & fulcos ſecundum longitudinem exhi-
bens. XVIII. 34. XXIII. 6. XXIV. 34. XXVI.
13. 21. XXVII. 12. XLV. 23. LIV. 37.
aliſque fulcos in tranſverſam. XXVI. 13.
rugosa. IV. 21.
certo loco. XLII. 34.
inaequalis. XXI. 47. XXIII. 8. XXVI. 21. 33.
35. XXXVIII. 40. XLII. 39. XLIII. 24.
LVIII. 13. LX. 8. LXVII. 11. 14.
inaequalis, & ſubſtata. XXIII. 4. XXV. 10.
colore alieno a naturali. LXVII. 14.
ex rubro ſuſcæ. XLIV. 3.
ex atro rubens, ut ex inflammatione. XXVI. 35.
alba, dura, inæqualis. LXIV. 12.
Aorta intus cum tuberculis quibuſdam, & prominentiſ,
& puſtulis. XVIII. 8. XXVI. 17. XXVII. 28. LXIV. 5.
cum indicis quibuſdam quaſi incipientis eroſionis.
XXIV. 11. XXVI. 13. XL. 11. 34. 39. XLVI. 26.
cum eroſionibus ſanguinolentis. LXVII. 14.
hic illic exulcerata. VII. 9. XXVI. 17. XXVII.
2. XL. 24.
uno in loco. XXIV. 16. XXVI. 21.
tunica, ſeu lamina interna, facile abſcedente.
XXIII. 4. 6. XXV. 10. XXVII. 28. XLV. 23.
Aorta intus cum offeis ſquamulis. IV. 4. 20. VII. 9. 11.
XVII. 17. 23. XVIII. 8. 28. 30. 34. XIX. 49. 58.
XXI. 4. 15. XXIII. 8. 11. XXIV. 6. 16. XXVI.
15. 17. 31. 37. XXVII. 2. XXXV. 10. XXXVII.
30. XXXVIII. 40. XL. 22. 23. 24. XLIII. 17.
22. 24. XLIV. 19. 21. XLVI. 26. XLVII. 16.
XLIX. 18. LIII. 37. LX. 4. 6. 10. LXIV. 7. 13.
LXVI. 9. LXVII. 11. 14. LXIX. 2. LXX. 10.
cum harum inchoamentis. IV. 21. VII. 17. IX. 18.
X. 13. 19. XIV. 35. XVIII. 2. 25. 34. XIX.
58. XXIV. 6. 11. XXVI. 13. 17. 21. 31. 33.
35. XXVII. 16. XXIX. 20. XXX. 12. XXXVII.
30. XLII. 11. 34. 39. XLIII. 24. XLIV. 3.
19. XLV. 23. XLVI. 29. XLVII. 21. 30. 33.
XLIX. 18. LIII. 37. LVI. 21. 31. LVII. 2.
LVIII. 13. LX. 4. 6. 10. 12. LXIV. 2. 7. 19.
LXV. 5. LXVI. 6. 8. LXVII. 11. LXVIII. 6.
Aorta rami quo magis deſcendebant, eo magis offe-
ſcentes, & rigidi. LX. 12.
Aorta durior. LXIV. 3.
eo durior, quo magis a corde diſtabat. LVII. 10.
durior, & craſſior. XVIII. 34. XXVI. 21. 33.
rigida. XVIII. 30. XXVI. 21.
cartilaginea. XVII. 21.
Aorta vascula ſanguifera exterius maxime conſpicua.
V. 17. VII. 9.
cellulæ exteriores, effuſo in ipſas ſanguine reſer-
tæ. XXVI. 13. XXVII. 28.
parietum pars in Aneurysmate abſumpta. XXI.
47. XXVI. 3. 9.
Aorta initium anguſtiſ. XIX. 51.
durior. XVIII. 2.
parietibus craſſioribus. XIX. 51.

intus luridum, & inaequale. XVIII. 2.
 Aortae Valvulae ampliores. XLIII. 17.
 perparvae, & corrugatae. XXVII. 12.
 strigosa. XVIII. 2. XXVI. 13.
 contractae. XXIII. 11. XXIV. 18. LXVII. 11.
 nonnihil vitatae. LXVII. 11.
 adnatis excrescentiis introrsum protuberantes.
 XXIV. 18.
 duriores. III. 26. IV. 21. 26. VII. 9. X. 19.
 XVIII. 2. XXIII. 8. 11. XXVI. 31. XLII.
 34. XLVII. 16. XLIX. 18.
 craffiores. XXV. 10.
 duriores, & craffiores, in limbis praefertim. XXIII. 6.
 durae, & craffissimae in limbis. XXVI. 33. XXX. 7.
 corpusculis Arantii durioribus, & craffioribus,
 XXIII. 4. XXV. 10.
 in excrescentiam ex parte osseam mutatis.
 LXIV. 7.
 uno in carneam excrescentiam degenerante.
 XLVIII. 38.
 uno multo majori, quam aequum sit. LVIII.
 13.
 aggeribus craffioribus. XVIII. 34. LX. 2. LXIV. 19.
 pene offeis. XXIV. 16.
 ex parte offeis. LX. 4. LXIX. 2.
 offeis. XXXVII. 30.
 Aortae Valvulae tendinei aliquid habentes. XXIX. 20.
 offescentes ex parte. XLVIII. 38.
 offeae ex parte. X. 19. XXVII. 2. LXVII. 14.
 offeae, & introrsum protuberantes. XXI. 15.
 offeae, & in tubercula ad limbum excrescentes.
 XXIII. 11.
 una offescens. XIX. 49. XXIX. 12.
 una offeae ex parte. XXXVII. 30. XL. 23. LX. 6.
 una offeae pene tota. XLVIII. 38.
 una offeae. XXIII. 8.
 una in transversum imminuta. XXIV. 18.
 una cum hiatus, & sejunctione suarum lamina-
 rum. LVIII. 13.
 una a limbo ad aggerem disrupta. XXIV. 18.
 Arteriae. Vid. Aorta. Artuum. Basilares. Brachiales.
 Bronchiales. Carotides. Coeliaca. Cordis Coro-
 nariae. Hepaticae ubi de Jecore. Hypogastricae.
 Iliacae. Poplitae. Pulmonariae. Splenicae. Subela-
 viae. Ventriculi Coronariae. Vertebrales.
 Arteriae. Intra eas sanguis. IV. 24. 26. V. 11. 17. 19.
 XIX. 17. 51. XXI. 19. XXIV. 16. XXVI. 21.
 XXVII. 2. XLV. 23.
 Arteriae concreto sanguine repletae. LIV. 25.
 ubique intus flavae. LXIV. 19.
 Arteriae plures offeae factae. XXVII. 2.
 intus offeas squamulas habentes. XXIV. 16.
 XXVI. 15. LXII. 7.
 prominentias, & pustulas. XXVII. 28.
 excrescentias quasdam. XLIV. 3.
 Arteria in quadam, innatus tumor, introrsum extu-
 berans. XI. 15.
 Arteria Aspera compressa. XVII. 25. XVIII. 22.
 a tumore steatomatofo. LXVIII. 12.
 spumae intus plena. VIII. 4.
 ciborum parte non exigua. LIII. 26.
 intus a magnis quasi lacertis inaequalis. XLIV. 15.
 ex rubro fusca. LXIV. 5.
 ex rubro nigrescens. VIII. 25.
 Arteriae Asperae exterior membrana humore distenta.
 LXIV. 2.
 exterior glandula amplificata. XLIV. 15.
 trunco innatus tumor. XV. 15.
 annuli praeduri. LVII. 10.
 ex parte, aut passim offei facti. VII. 11.
 XXIV. 16.
 in figura mutati. Ibid.
 Arteriae Asperae vulnus. LIII. 21.
 Articuli in cadavere omnes flexiles. XXX. 2.
 Artus in cadavere rigidi. IV. 11. 16. 21. 24. V. 17.
 XXVI. 17. LII. 35. Vid. Manus.
 Artuum arteriae passim offeis squamulis distinctae.
 XXVI. 15.
 venae in altero artuum inferiorum latissimae.
 LVI. 12.
 Auris Meatus ossis, fractus. LII. 25.
 carie perforatus. XIV. 3.
 Tympani Membrana sanguine tincla. XIX. 8.
 laesa. XIV. 5.
 disrupta. LII. 25. 30.
 Tympani in cavea sanguis. Ibid.
 materia saniosa. VI. 4. XIV. 5.

quasi purulenta. XXI. 24.
 Axillares glandulae craffiores, scirrhusae, lividae. L. 48.
 ipsis circumjecta adiposa membrana in durum
 quasi steatoma conversa. L. 48.
 Azyga vena sanguine distenta. XXXIV. 15.
 ejus varix, & disruptio. XXVI. 29.

B

Basilaris arteriae inaequalis dilatatio. IX. 18.
 durities. XXVII. 2.
 durities, & interior inaequalitas. XXV. 10.
 Brachialis arteria cum offeis squamulis. XLIII. 17.
 Bronchiales glandulae. Vid. Pulmon.
 Bronchialis arteria triplo, quam solet, latior. XXI. 4.

C

Cadaver tota posteriore facie violaceum. LIX. 12.
 nigrum. LIX. 3.
 quasi universalis gangraena nigerrimum. LV. 22.
 icteri colore. VII. 11. LI. 14.
 quibusdam locis cito vires. LIII. 24. LXV.
 8. LXX. 7.
 foetens. Vid. Foetor.
 totum, triplo tumidius factum. LV. 22.
 contractum. LI. 3.
 rigidum. LII. 34. Vid. Artus.
 Cadaveris ex ore sanguis. XXI. 49. XXIII. 2.
 XXXVIII. 30. LII. 34.
 aqua foetens. XLVIII. 44.
 foeda materia. LII. 15.
 e naribus sanguis. LII. 34.
 e vulnere, sanguinis plurimi eruptio. LIII. 18.
 Cadaveris calor diuturnior. III. 2. 4. IV. 11. 35. V. 6.
 VII. 9. XIX. 17. 19. XXI. 6. XXIII. 4. 6. XXVII. 2.
 XXXIV. 9. 33. XLII. 34. XLV. 23. LII. 30. LXIX. 12.
 Cadaveris carnes molles, & flaccidae. XLIII. 4. L. 48.
 foetiae multum humorem emittentes. XLIII. 5.
 Caecum Intestinum, id est Appendicula Vermiformis,
 perbreve, & minime cavum. LXVII. 11.
 Caecum Veterum Intestinum mire dilatatum. XXXIV. 27.
 inflammatum. Ibid.
 Capitis integumenta sanguine infarsa. LVII. 10.
 musculi parvi anteriores, qui ipsum super pri-
 ma vertebra movent, deficientes. LXIX. 8.
 Carotides arteriae in collo flexuosae. XXXVII. 30.
 in cochleae modum contortae. XLIX. 18.
 dilatatae. IV. 19. VIII. 11. XLIII. 17.
 22. LXIV. 13.
 altera. XXIV. 6. XXVI. 21. XXIX. 20.
 intus offeis inchoamentis distinctae. LXIV. 13.
 & fulcis etiam. Ibid. & XXVI. 21.
 offeis squamulis. XLIII. 17. LXVII. 14.
 offeae factae ex parte. XXVI. 37. LXII. 7.
 altera. XXIV. 6.
 Carotides arteriae ad cerebri basim duriores. XXV. 10.
 craffioribus tunicis. LVI. 21.
 Cava vena sine sanguine. LIV. 18.
 sanguine valde distenta. XIX. 17. XXI. 35.
 XXXIV. 15. XXXV. 10.
 Cavae venae superior truncus magis a sinistris. LVI. 18.
 in ipso fine anterior, quasi erosus. LIII. 37.
 Inferior latior aequo. LIV. 37.
 sine sanguine. XXIX. 20.
 cum oblonga & craffa polyposa concretion-
 ne. XLV. 16.
 Cerebrum nullum. XLVIII. 48. 50.
 figura non naturali. I. 14. XII. 2.
 Cerebri abcessus. V. 2.
 abcessus sui generis. V. 6. 7. IX. 16.
 Cerebri arteriae. Vid. Basilares. Carotides. Vertebrales.
 Cerebri arteriae cum offeis squamulis. IV. 2. 11.
 tunicis firmioribus. VIII. 15. XXIV. 6. XXVII. 2.
 vasa omnia sanguine plurimo distenta. III. 26.
 VII. 7. 13. VIII. 12. 15. 23. IX. 12. 14.
 20. XIV. 5. XXIII. 6. LV. 20.
 cum aereis bullulis. LIII. 26.
 cum polyposis concretionibus. XLV. 21.
 Cerebri meninges aliquanto craffiores alicubi. LI. 3.
 cum valis sanguine plenioribus. LXII. 15.
 ex subviridi liventes alicubi. LII. 2. 3.
 puris colore infectae. LI. 28.
 saniosae alicubi. LI. 3.
 sub ipsis aqua. LII. 2.

Cerebri

IN CADAVERIBUS.

Cerebri meninges ambae cum vasis a sanguine multum
 dilatatis. XLIII. 27. XLIV. 3. LII. 35.
 cum arteriis craffioribus, durioribus, & offeis
 hic illic. XXVII. 28.
 ab erodente humore perforatae. IX. 20. XIV.
 3. LI. 12.
 vulneratae. LI. 45.
 fauciatae a magnis fragmentis offeis. LI. 35.
 in craffiores, & flaccidiores mutatae. IX. 23.
 Cerebri Meninx Dura. Ad hanc aqua acidula. I. 6.
 paucae aquae guttae. X. 5.
 gelatinosa concretio. VI. 10.
 pauxillum quasi gelatinae. LII. 23.
 quidpiam, mucis simile. LII. 19.
 ichor craffiusculus. LII. 8.
 sanies. LI. 5. 7. 34.
 sanies multa. LI. 15.
 quasi pus densatum. LI. 14.
 pus. LII. 4.
 purulenta pauca materia. LI. 57.
 purulenta materia, valde adhaerens. LI. 49.
 sanguis concretus. LI. 37. 50. LII. 30. 32.
 archissime adhaerens. LI. 6. 38.
 sanguis plurimus. LII. 35.
 Cerebri Meninx Dura acrius solito cranio affixa. III.
 11. XXVII. 2. XXXVII. 30. LXVII. 14.
 acrius alicubi. LII. 38. LXIII. 8.
 connata cum Pia & cerebro. I. 14. IX. 25.
 ejus valis sanguine distentis. VII. 13. VIII. 4.
 25. 27. XXIV. 6.
 magis in altero latere. LII. 30.
 & dilatatis magis in altero latere. LII. 38.
 nonnihil turgidis. XIX. 7.
 arteria lacerata. LI. 37.
 sinibus cum sanguine multo. V. 19. XVIII. 2.
 cum aereis etiam bullis. LIV. 49.
 cum polyposis concretionibus. V. 11. VI.
 12. VII. 4. 6. 9. 11. 13. VIII. 2. 23.
 XIV. 35. XXIV. 16. LII. 6.
 Sinu Longitudinali perforato. LI. 54.
 Lateralibus disruptis. LII. 25.
 Falce craffiore, & duriore. XXVI. 33.
 & in hac magno offe. III. 20.
 parvo. XXI. 35.
 offibus pluribus aculeatis. XXV. 6.
 Cerebri Meninx Dura valde corrugata. VII. 9.
 craffior facta. V. 6. VIII. 15. XLIX. 16. LX. 12.
 alicubi. I. 14. LI. 2. 45. LII. 6. 19. 38.
 quasi offe alicubi. I. 10.
 superficie quasi granosa. LII. 19.
 cinereo colore. I. 2.
 alicubi quasi cinereo. LI. 27.
 subflava alicubi. LI. 2.
 sublivida alicubi. LI. 19.
 subnigra a vasorum plenitudine. III. 11.
 leviter quasi fugillata. LII. 28.
 sanguineis quasi guttis distincta. VII. 15. LII. 6.
 inflammata alicubi. LI. 39.
 leviter. LI. 32.
 laesa alicubi leviter. LI. 17.
 quasi sphacelo affecta. LII. 4.
 pure erosa. XIV. 5.
 laesa a depressis offis squama. LI. 30. 34. 39.
 ab infixis fracti offis acutis particulis. LI. 18.
 Cerebri Meninx dura. Sub hac adhaerens frustum pseudo-
 membranae. LII. 8.
 aereae bullae. VIII. 23.
 aqua. V. 19. VI. 12. VII. 6. VIII. 11. 15. IX.
 2. X. 7. 9. 11. XI. 6. 11. XVI. 36. 40. XXV. 2.
 XXXVII. 2. LI. 9. 14. 17. 32. LII. 38.
 aqua limpida. I. 2. II. 22. IV. 11. 30. VI. 8. XI. 4.
 ferum mucosum. LII. 2.
 gelatinosum. VII. 6. XI. 2.
 saniosum. I. 2.
 flava quasi gelatina. LII. 15.
 sanies. LI. 11.
 materia puriformis. I. 12.
 pus. LI. 2. 17. 27. 28. 30. LII. 6. 19.
 sanguis. LII. 34.
 plurimus. LI. 51. 54.
 sanguis ad alterum cerebri latus. II. 17. III. 2.
 14. 17. 20. IX. 2. 4. X. 13. LX. 4.
 ad cerebellum. II. 21. 22. III. 2. 24.
 ad egressum Spinalis medullae. II. 20.
 Cerebri Meninx Pia. Ad hanc exterius adhaerens pau-
 xillum ichoris. LII. 8.

pauxillum mucis ex flavo viridis foetidif-
 fimi. LII. 10. 11.
 sanguinis grumus non mediocris. LXIX. 2.
 Cerebri Meninx Pia. Ejus vasa sanguine turgida. I.
 14. III. 2. 6. 11. IV. 13. 16. 19. 21. 24. V. 6.
 11. VI. 14. VII. 13. 15. 17. VIII. 4. 25. 27. XI.
 11. 22. XIV. 3. 27. 35. XV. 8. XVI. 40. XVIII.
 2. XXI. 23. 29. 33. 35. XXIV. 6. XXV. 10.
 XXVI. 19. 21. 35. XXXVII. 4. XLVII. 12. 33.
 LI. 35. 42. LII. 6. LIII. 40. LIV. 39. LV. 10.
 LX. 4. 6. 8. 12. LXII. 5. 7. LXVII. 14. LXIX. 2. 4.
 non omnia. V. 15. VII. 9.
 magis in altero latere. LII. 30.
 in altero tantum. VII. 11. LX. 2. LXII. 9.
 aere etiam turgida. IV. 19. V. 17. 19. VIII. 9.
 cum aereis bullulis. XLVIII. 38. LIII. 26.
 cum polyposis concretionibus. VI. 14.
 vasa quadam quasi varicosa. LI. 15.
 arteriae quadam dilatatae. IV. 19. XXXVII. 30.
 carotidis truncus laceratus. II. 30.
 arteria quadam cum peculiari vitio. III. 6. IV. 19.
 Cerebri Meninx Pia craffior facta. LI. 30.
 hic illic albicans. XI. 13.
 exterius ad non modicum spatium ex subviridi
 flavens. XXXVII. 7.
 inflammata. VII. 11. 13. LI. 59.
 leviter inflammata. VI. 8. LI. 42.
 perforata. III. 2. 17.
 facile separabilis. IV. 4. 16. 24. V. 11. 19. VII.
 17. VIII. 12. XI. 11. XXIV. 34. XXVII. 28.
 XLVII. 33. LI. 30. LXI. 2.
 Cerebri Meninx Pia. Intra ipsam aqua. I. 4. II. 17.
 22. IV. 2. 6. 7. 16. 19. 24. 26. 30. 35. V. 6. 17.
 19. VI. 8. VII. 13. 15. VIII. 6. 9. 11. IX. 3. X. 11.
 XI. 11. 13. 15. XXI. 23. 24. 29. XXV. 10. XXVII.
 2. XXXV. 16. XLVIII. 38. LI. 42. LII. 6. 8.
 LIV. 39.
 ferme limpida. X. 13. XIV. 35.
 turbida. VII. 2.
 flava. VI. 14.
 subcruenta. VII. 9.
 infipida, aut levissime falsa. LIV. 49.
 quasi gelatinosa. II. 22. III. 14. IV. 4. 9.
 13. V. 11. VI. 2. 12. VII. 2. 11. IX. 9.
 X. 7. 17. 19. XI. 2. XV. 6. XXI. 35.
 XXXVII. 2. LI. 6. LXII. 9.
 bullulae aereae. IV. 26. 35. VII. 9. IX. 9. X.
 17. XIV. 35. LIV. 39. 49. LVII. 14.
 sanguis. II. 19. III. 4.
 in altero latere. III. 16. LII. 30.
 sanies. V. 11.
 Cerebrum laxius. I. 6. II. 9. III. 6. IV. 4. 9. 11.
 13. 26. 35. V. 11. VII. 4. IX. 4. 23. X. 11. XI.
 11. 22. XV. 6. XVI. 40. XVII. 23. XXI. 29. 35.
 XXVI. 21. XXXIV. 23. XXXVII. 2. 30. XLVII.
 12. 36. XLIX. 16. LI. 9. LV. 10. LVII. 10. 14. LX. 15.
 Cerebrum durum. I. 10. V. 6. VIII. 4. 6. 8. 9. 11. 12. 15.
 IX. 9. X. 17. XXIV. 6. LXI. 2. 5. 7. LXII. 15.
 ficcum potius. VIII. 23.
 decolor. I. 12. IV. 4. 11.
 colore non prorsus naturali. XXXVII. 2.
 subflavum. III. 2. IX. 20.
 ingratum quid olens. VII. 9.
 a serosa colluvie foetens, & nigricans. LI. 12.
 antierius vulneratum. LI. 59.
 Cerebri pars subpallida. LI. 28.
 subfusca. LI. 7. 11.
 sublivida. LI. 27.
 livida. LI. 14. LII. 2. 3.
 ad cinereum colorem vergens. LI. 30.
 nonnihil nigrescens. LI. 49. LII. 10.
 semiputrida. I. 14. IX. 18.
 alte corrupta, & saniosa. LI. 33.
 dura. IX. 23. 25.
 figura non naturali. X. 9.
 amplum, & profundum ad spatium male affecta.
 LI. 34.
 Cerebri cortex pallide subflavus. XXV. 10.
 nonnihil nigrescens alicubi. LII. 10.
 certo loco superficie tenus puris colore. LI. 17.
 exiguo loco superficie tenus corruptus. LI. 3.
 Cerebri medullaris substantia mollior corticali. LV. 20.
 fusca. IV. 21. VIII. 9. XXXVII. 30.
 in altero tantum latere. V. 15.
 cum vasculis, aut guttis sanguineis evidentioribus. I.
 14. III. 6. 14. 26. IV. 21. V. 19. VII. 13. VIII.

25. X. 17. XV. 8. XXI. 33. 35. XXV. 10. XXVI. 19. XXXIV. 15. XXXV. 16. XLIV. 3. XLV. 16. L. 55. LII. 30. LIII. 40. LIV. 39. 44. LV. 20. LX. 8. LXII. 5. 15. evidentiſſimis. LXIX. 4.
- Cerebri hemisphaerium alterum ex albo viride magna ex parte.** LII. 23.
- nonnihil erosum. XI. 2.
- altius erosum. LI. 44. 45.
- corruptum aliqua ex parte. I. 6.
- ad pomi magnitudinem. LII. 28.
- substantia certum ad spatium quasi diffuente, & colore sanguineo obsoleto. LVII. 14.
- cum sinu in substantia corrupta. XI. 6.
- cum abscissu. V. 2.
- cum abscissu parvo, pus crassum viride continente. LI. 19.
- cum abscissu sui generis. V. 6.
- cum ulcere faniolo. LI. 28.
- intus lacerum excavatumque a sanguine. III. 2. 4. 6. 17. LX. 2. LXII. 9. 11.
- cum cavo quodam majori, in quo serum fuscum, & sanguis concretus. IX. 20.
- cum cavo quodam minori, in quo serum cum filamentis. IX. 23.
- pleno mucis femiccati. III. 6.
- pleno nigri sanguinis. LXIII. 13.
- subſidens ob comprimentem sanguinem. LII. 30.
- vulnere alte perforatum. LI. 54. 57.
- alte laceratum vulnere. LI. 53.
- vulnere in quo concretus sanguis. LI. 35.
- in quo serosa colluvies. LI. 44.
- in quo faniolos humor. LI. 45.
- Cerebri Callosum Corpus laxum.** LXII. 15.
- in eo duo sulci. VIII. 6.
- tractus secundum longitudinem, quodam loco duplicatus. LXI. 5.
- Cerebri Ventriculi.** In iis aqua. IV. 7. 35. XI. 15. LI. 9. LXIII. 13. LXIX. 16.
- plurima. IV. 6. 21. 24. VI. 6. XXXIV. 23. XXXV. 6. LIV. 49.
- pauca. IV. 9. 13. VI. 2. 10. VII. 7. XLVIII. 38. XLI. 6. 27. 28. 38. 45. LIV. 29. LXI. 2.
- nulla. VIII. 9.
- subſalsa plurima. II. 20.
- limpida plurima. XXXVII. 30.
- crassior pauca. IV. 8.
- flava. VI. 14. VII. 27.
- subrubra. XLVII. 12.
- In iis omnibus sanguis. III. 11. LII. 34. LX. 4.
- pene in omnibus sanguis concretus. LI. 59.
- Cerebri Ventriculi Laterales aequo breviores.** X. 17.
- In iis aqua. I. 4. III. 14. 24. IV. 16. 19. V. 11. 15. VIII. 2. 11. IX. 2. 3. 19. X. 11. XI. 13. XIV. 3. 27. XVI. 36. XX. 5. XXIV. 6. 16. XXVII. 2. XXXI. 5. XL. 2. XLIII. 4. LXIX. 8. LXX. 5.
- limpida. I. 10. III. 26. V. 6. IX. 12. XIV. 35. XV. 6. XXV. 10. XXIX. 12. LIII. 40. LV. 20. LXIX. 10.
- multa. XXV. 4. 10. XLVIII. 15.
- pauca. LX. 10. 12. LXII. 9.
- limpida multa. LXII. 15.
- subturbida non pauca. LII. 35.
- pauca. XLII. 11. XLIV. 7. LII. 30.
- turbida multa. VIII. 4. XII. 2. XXI. 33. XXVI. 19. XXXVIII. 34.
- urinae colore non pauca. XXVI. 33.
- flava. IX. 9.
- subflava. XLV. 16.
- subſalsa plurima. I. 14.
- ex flavo rubens multa. VIII. 15.
- rubella. VIII. 25. IX. 4. 16. XXI. 23. 29. XXXV. 16. LII. 6. 9. 10. LXII. 5. LXIII. 8.
- sanguinolenta. III. 4. IV. 26. VI. 8. 12. VII. 9. 13. XI. 11. XVI. 10. XXVI. 35. XLIV. 3. LII. 23. LX. 2. 8. LXII. 7.
- glacie concreta. XIII. 15.
- falsa. IV. 2. 4.
- Sanguis. II. 19. 20. III. 2. 16. 17.
- Sanguis plurimus. II. 13.
- Purulenta materia. V. 2.
- Cerebri Ventriculi Laterales.** In eorum altero folliculus plurima aqua plenus. I. 6.
- aqua limpida. IX. 20. XI. 4.
- cruenta. LX. 6.
- aruginosa. XI. 4.
- mordacissima. LI. 53.
- cum grumoso sanguine. LI. 54. LX. 6. falsa. X. 2.
- glacie concreta. LXVII. 14.
- Sanguis.** II. 9. 11. 15. 22. III. 6. 11. 16. 17.
- non paucus. LXII. 7.
- tanta copia, ut ventriculum dilataverit. LII. 23. LXVII. 14.
- Pus.** V. 4. XIV. 5.
- Cerebri Ventriculi Laterales.** Eorum superficies subſalsa. I. 14. V. 6.
- vasa per eam sanguine distenta. III. 14. V. 11. VIII. 4. X. 19. XXVII. 30. XLV. 16. XLVII. 12. LII. 30. LIII. 40. LX. 12. LXII. 15.
- membrana per quam repunt, facile separabilis. XLVII. 12.
- Septum eorum Lucidum, cum vasis per ejus latera sanguine valde distentis.** LIV. 39.
- laxius. XIV. 35. LXIII. 8.
- aquam intra suam duplicaturam habens. IV. 19. VIII. 11. LXIII. 8.
- ruptum. III. 2. 4. 17. V. 15. XIV. 3. XXV. 10. LX. 4. LXII. 7. LXVII. 14.
- Fornix in iis laxissimus.** VIII. 12. IX. 9. XIV. 3. 35. XXI. 33. XXV. 10. LXII. 5. LXIII. 8.
- abſumptus. LX. 4. LXII. 15.
- Cerebri Ventriculi Laterales.** In iis Plexus Choroides decolores. I. 10. III. 2. 6. IV. 16. 21. V. 11. 15. IX. 9. X. 11. XII. 2. XIV. 35. XXI. 29. XXVI. 33. XXIX. 12. XXXV. 6. XXXVII. 30. XXXVIII. 34. XLII. 11. XLIV. 7. XLVII. 12. LII. 10. 30. LX. 2. LXI. 2.
- alter. IX. 20. LXII. 7. LXIII. 13.
- palliduli, sed in medio nigricantes. XXV. 10.
- sanguine pleniores. III. 14. VIII. 23. X. 17. XXI. 35. LII. 38. LX. 10. 12.
- inflammati quasi. II. 19.
- ex subatro rubentes. LIII. 40. LIV. 44.
- valde laeſus alter. LXII. 7.
- laceratus. II. 9. 11. 13. 15.
- abſumpti. LX. 4.
- laxissimi. IX. 9.
- firmius connexi cum subjectis Thalamis Opticis. LXI. 2.
- varicosus alter. VII. 4.
- in iis vesiculae aqua plenas. I. 10. III. 14. IV. 11. 16. 19. 26. 35. V. 6. 19. VI. 12. VII. 11. 13. 15. IX. 2. 3. X. 11. XI. 13. XX. 5. XXI. 23. 29. 33. XXIV. 16. XXXV. 16. LV. 10. LX. 8. LXII. 7. LXIII. 13. LXX. 3. 5. maximae. III. 11. IV. 2. VIII. 4. XXV. 10.
- corpus, ex hydatidibus constans. XI. 6.
- corpacula minima rubra, quasi glandulosa. LXII. 5.
- glandulae aequo majores. II. 22. IV. 24. VIII. 2.
- plurimum tumida. XXIV. 4. XXXIV. 23.
- Cerebri Ventriculi Laterales.** Eorum parietes minus laeves. XI. 11.
- erecti aut perrupti. II. 9. 11. 13. 15. 16. III. 2. 4. 6. 16. 17. LX. 4.
- in altero ulcus fordidum. LI. 54.
- cavum ulcerosum. XI. 4.
- eorum cavitas amplificata. LX. 4.
- alterius. Vid. supra in eor. altero Sanguis.
- Cerebri Ventriculus Tertius brevior visus.** LXII. 15.
- rima superiore contracta. LXI. 2.
- lateribus vix agnoscendis. LX. 4.
- in eo aqua. III. 24. VI. 4. XI. 22.
- multa, nec turbida. XXV. 10. LXII. 15.
- cruenta. LXII. 7.
- sanguis. III. 6.
- Pituitaria illi subiecta glandula, ex flavo fusca.** XII. 2.
- cum mucosus intus. IV. 19.
- contracta, & subſidens. III. 6. IV. 26. 35. IX. 20. XII. 2. XXXVII. 30. LVII. 14.
- ex parte abſumpta. IV. 19. XII. 2. XXV. 10.
- Cerebri, ut vocant, Ventriculus Quartus aequo longior.** LXII. 15.
- Cerebri Medulla Oblongata laxior.** XII. 2. XIV. 35. XXI. 33. XLVII. 12. LV. 10. LXIX. 15. LXII. 5.
- inter ipsam, & Piam meningem aqua. XLVII. 12.
- eius crura rotundis corpculis obſita. II. 20.
- Striata horum Corpora non strias, sed puncta medullaria habentia.** XII. 2.
- alterum Striatum protuberantius. IX. 9.
- depressius. IX. 20. XI. 11.
- colore fusco obsoleto. IX. 20.

flavo,

- flavo, & quasi diffuens. XI. 11.
- cum rubro tuberculo. Ibid.
- a cerebro separatum.** XI. 2.
- laceratum a sanguine, aut a pure.** III. 4.
- V. 2. LXII. 7.
- laxius. LXII. 5.
- abſumptum. LX. 4.
- eius loco substantia mucosa corrupta. LX. 4.
- Thalamus nervi Optici strigosus.** IX. 20.
- quasi abſumptus. LX. 4.
- a sanguine laceratus.** LXII. 7.
- Cerebri Medullae Oblongatae Nates, & Testes subflavae.** XI. 11.
- lacerata. LX. 4.
- Pinealis imposita glandula ex fusco leviter subflava.** VIII. 12.
- rosea. X. 17.
- tenuis, & strigosa. VIII. 12. LXIX. 10. LXX. 5.
- laxissima. VIII. 12. XXXVII. 30. LIV. 39.
- tumida. X. 17. XXXVII. 30.
- tamens ab aqua limpida. LXII. 15.
- ab aqua turbida, & materia subflava. XXI. 24.
- major, longioribus radiculis, & mucosior. LXI. 2.
- major, laxior, globosior. LIX. 15.
- major, & firmior, & albidior, cum quibusdam quasi loculis intus. I. 14.
- firmior, globosior, albicans. XXIX. 12.
- tota ex materia duriuscula. XI. 11.
- continens frutula materiae duriusculae. V. 11.
- VI. 12. X. 17. LXX. 5.
- adhaerentes habens flavas quasi arenulas. I. 10. III. 14. VII. 15. VIII. 6. 9. 15. XIV. 35.
- Cerebri Medullae oblongatae nervi flaccidi.** V. 11. XIV. 35.
- circa nonnulla horum Paria fanies. LI. 33.
- Cerebellum pallidiusculum.** VI. 12.
- corrice ex subflavo pallente. XXV. 10.
- substantia laxiore. III. 6. 24. V. 11. VII. 9. 15. VIII. 4. 9. 11. 15. XII. 2. XV. 8. XXI. 29. XXV. 10. XXVI. 21. XXVII. 2. XXXVII. 30. XLII. 11. XLVII. 12. LII. 8. LIV. 39. 49. LV. 10. LIX. 15. LXII. 7. 9.
- firmiore, quam soleat. LXI. 2. 7.
- alicubi frasca. II. 22. XIV. 3.
- vasculis, punctisque sanguineis intus evidentioribus. V. 19. LII. 30.
- intus habens effusum sanguinem. II. 22.
- intra alterum dumtaxat lobum. LX. 6.
- Cerebellum substantia alicubi connata cum utraque meningi.** I. 14.
- cum Pia. LXII. 15.
- nonnihil laesum ex ictu. LII. 25.
- plus media parte scirrhusum. LXII. 15.
- reliqua, utriusque substantiae insolita dispositione. Ibid.
- Clavicula fracta.** LII. 35.
- Clavicularum pars ab aneurysmate abſumpta.** XXVI. 9.
- alterius. XVII. 25.
- rupta, & exesa. XVIII. 25.
- Clitoridis glans a primordiis sub pudendi cute omnino conclusa.** XLVI. 20.
- Caeliaca arteria intus cum offeis squamulis.** XL. 24.
- intus hic illic exulcerata. Ibid.
- Caeliaca rami.** Vid. Splenica. Ventriculus.
- Coli intestini situs minus frequens.** IV. 16. 26. 30. XVI. 8. 9. XVII. 25. XIX. 19. XX. 16. XXI. 33. 35. 47. XXIX. 12. XXXIV. 2. & seq. XLIII. 22. XLVIII. 38. LII. 2. LVII. 2. LIX. 12. LXII. 5. 7. LXX. 7.
- angustia, & contractio. III. 2. IV. 16. 35. XVIII. 2. XXIV. 34. XXIX. 12. XLVIII. 37. 38. 55. LIV. 39. 46. LV. 10. LXII. 7.
- distentio ab aere. XX. 16. XXI. 19. 30. 33. 35. 36. XLIII. 22. LII. 2. LV. 10. 11.
- cellulae paucae. III. 2.
- gyri ad finem ampliores. Ibid.
- Colon sebaceis tuberculis obſitum.** LXVIII. 12.
- livens. LII. 12.
- inflammatum sic, ut ad nigredinem vergat. XXXV. 3.
- Coli pars viridis.** XXXIV. 15.
- pingues appendices sublividae. LV. 11.
- coalitus certo loco. XXXIX. 29.
- paries, non tubus totus, intra herniam interceputus, & nigricans. XXXIV. 15.
- initium valde rubens. XXXV. 10.
- ex coccineo fuscum. LIV. 39.
- gangrana affectum. XXXI. 2. XXXIV. 25.
- exulceratum. XXXI. 2.
- Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.**
- Coli vulnus. LIV. 20. 37.
- superficie tenuis. LIV. 35.
- Collum in cadavere livens.** XXI. 9. XXV. 2. XXVI. 13.
- tumens. XXV. 2.
- vasis sanguine turgidis. XXVII. 12. LXII. 7.
- quibusdam musculis disruptis. XIX. 8. 13.
- Cor duplex.** XLVIII. 57.
- a solita forma discrepans. XVII. 12. LX. 8.
- inferius, & sinisterius locatum. XVII. 25.
- Cor magnum.** III. 26. IV. 2. 16. V. 19. XVI. 6.
- XVII. 23. 25. XVIII. 2. 34. XX. 35. XXI. 30. XXIII. 4. XXVI. 15. 31. XXVII. 28. XXXVII. 30. XLII. 34. XLIII. 17. 22. XLIV. 3. 19. XLV. 16. LIV. 37. LXIV. 5. 19. LXVI. 9. LXX. 10.
- maximum. XVII. 6. 8. 21. XVIII. 6. 14. 28.
30. XXI. 49. XXIV. 13. XXVII. 12. XXXVIII. 12. XL. 23. LIII. 9. LVI. 17.
- parvum. XXVI. 17. LX. 8.
- valde parvum. XVII. 12. XXX. 10. L. 4. LXX. 5.
- Cor praepingue.** III. 20. XVI. 36. XXVII. 2. XXXV. 18. XLIII. 17. LII. 34.
- ferme totum crassa, duraque pinguedine operum. LXV. 7.
- cum pinguedine inaequalis ex parte, & ex fusco rubente. XLV. 23.
- cum pauca pinguedine. XIV. 35.
- pinguedine omnino carens. XLIX. 18. LXX. 5.
- opertum quasi milii granis. XLIX. 4.
- albis hic illic concretionibus. XX. 36. 51.
- mentientibus erolionem. XXI. 2. XLIII. 17.
- quasi puriformi materia. XLIII. 17.
- pseudomembrana polyposa. XLV. 16.
- corpore quodam reticulari. XX. 20.
- Cor superficie lurida, & inaequali.** XLIX. 18.
- inaequali, & quasi corroſa. LIII. 29.
- leviter erosa. XVI. 17. 43.
- cum squama offea non parva. XXVII. 16.
- cum vasis sanguine distentis, & quasi varicosis. III. 26. XVIII. 2. 30. XIX. 49. XXI. 35. 49. XXXVI. 23. LX. 4. LXX. 5.
- cum vasis varicosis. XXXVIII. 10.
- cum disrupta quadam quasi hydatide. III. 26.
- cum magna hydatide pendente ab ejus mucrone. XXV. 15.
- cum tumore cystico. XXI. 4.
- mucrone leviter inflammato. XVI. 40.
- Cor subviride.** LII. 4.
- membrana crassa facta. XXIV. 2.
- erosa. XXXVIII. 10.
- Cor totum, aut ex parte pericardio adhaerens.** Vid. Pericardium.
- Cor flaccidum.** IV. 4. 26. V. 11. 19. X. 11. XI. 11. XVIII. 14. XXI. 30. XXVII. 16. XXXIV. 18. XXXV. 16. LII. 2. LVI. 26. LVIII. 13. LX. 4.
- flaccidissimum. XI. 13. XXI. 49. XXX. 14. XXXI. 2. XLVIII. 44. LIII. 29.
- durum valde. XXVI. 11. 31.
- in se contractum. XXVI. 11.
- Cordis substantia pallida.** LXX. 9.
- tota ex cinereo livens. XXV. 10.
- intra ipsam os non parvum. XXVII. 2.
- parietes crassi. XLIV. 19.
- Cordis Ventriculi quasi inter se permutati.** XVII. 12.
- dilatati. XVIII. 28. 30. 34. XXI. 34. 49. XXIII. 6. XL. 23. LVI. 17. LXIV. 5. 12.
- pleni sanguine atro, & grumoso. XXX. 7.
- concreto. XXII. 16. XLVIII. 15. XLIX. 2.
- polyposis concretionibus. LXX. 10.
- in iis aliquantum sanguinis spumosi, & fluidi. LI. 50.
- sanguis crassior. VI. 8.
- nihil ferme sanguinis. XXVI. 35. LIII. 33.
- nihil sanguinis. XXII. 4. XXVI. 13. 17. XXIX. 18. LIX. 12.
- Cordis Ventriculus dexter dilatatus.** XVIII. 6. XXV. 2.
- parietibus extenuatis. XXVII. 28. XXIX. 20. XL. 23.
- columnis crassioribus. LXIV. 5.
- cavo ob laceratorum intricationem vix ullo. XXVII. 28.
- plurimo sanguine distentus. XXV. 2. XLIX. 24.
- in eo sanguis cum aereis bullis. LIV. 49. LVII. 10.
- nil ferme sanguinis. XLVIII. 44. LVII. 10.
- polyposa concretio notabilis. XXV. 2. XXXIV. 23.

c

Cor-

Cordis Ventrículo sinister dilatatus. XVII. 21. XVIII. 8. XXVI. 21. 33. XXVIII. 12. 28. XLV. 23. LVI. 17. LXIV. 15.
 parietibus extenuatis. XVII. 21. XVIII. 2. crassioribus. XXIX. 20. LVI. 17. crassioribus, & durioribus. XXV. 12. XL. 23. hic illic tendineis factis. XLV. 23. columnis crassioribus. XXV. 12. XLV. 23. tendineis factis. XLV. 23. quasi inflammatis. IV. 21.
 in eo exterior, nec recens, erosio. XXVII. 8. internæ erosionis vestigium aliquod. XXIV. 18. sanguis plurimus distendens. XXVII. 12. fluidus. XL. 4. sanguinis vix aliquid. XXV. 10. sanguinis nihil. XXI. 3. XXXVIII. 30. XLVIII. 44.
Cordis Auriculæ dilatata. XVIII. 2. XXIII. 6. LXIV. 5. sanguine turgida. III. 26. XXIII. 6. XXXVIII. 12.
 in iis nihil, aut fere nihil sanguinis. XXIX. 18. XLVIII. 44.
 polyposæ concretiones notabiles. VI. 12. VII. 11.
Cordis Auriculæ dextera albis maculis exterius distincta. III. 26.
 granulis sebaceis obita. LXVIII. 12. cum squama ossæ. XXVII. 16. dilatata. XVIII. 8. XXI. 49. XL. 23. LVI. 7. maxime dilatata. XVII. 6. 8. 10. XVIII. 6. XXV. 2.
 aere valde dilatata. VIII. 23. 24. concretionem polyposam multum dilatata. XX. 63. XXI. 3. maxima sanguinis copia distenta. XVII. 10. XXI. 35. XLV. 23. LVI. 17. parietibus extenuatis. XL. 23.
Cordis Auriculæ sinistra multo quam solet longior. XXI. 4.
 amplior. XXIII. 6. maxime dilatata. XXXVIII. 10. contracta. XXVI. 21.
 ei aditus Sinus amplior, & intus inæqualior. XVIII. 34.
 amplissimus. LXIV. 7.
Cordis Ovale Foramen sine ulla prorsus valvula. XLVIII. 62.
Cordis Valvulæ omnes parvæ. LX. 8.
 earum aliqua non sine offe. XXX. 12. Valvulæ Sigmoides, & Semilunares. Vid. Pulmonaris arteria, & Aorta.
 Valvulæ Tricuspidales, & Mitrales duriusculæ. XLVII. 16. hic illic crassiores, duræ, albicantes. XIV. 35.
 limbo quasi glanduloso. III. 4. X. 19. XXVI. 17.
 Valvulæ Tricuspidales inter se notabiliter inæquales. XVII. 12.
 Valvulæ Mitrales crassiores. XXI. 15. XXV. 10. XXVI. 33. XLVIII. 38.
 limbo tuberoso. XXIX. 13. XL. 23. LXIV. 2.
 subduræ, aut duræ. IV. 26. VII. 9. XXVI. 33. ossæ. XXVII. 2.
 amplificatæ, & crassiores. XL. 23. cum excrescentia cinerea. XI. 11.
Earum altera, duritie alicubi cartilaginea. LXIV. 19. durior. III. 26.
 cum offe. XLII. 34. LVI. 17.
 cum orificio, & interstitio inter suas membranas. XXIII. 6.
Cordis Arteriæ Coronariæ orificiis amplissimis. LXX. 10. valde dilatata. XXVII. 28.
 Earum altera ossæ. XXIV. 16.
Cordis Vena Coronaria. Valvula ejus ostio undique affixa, & foraminulis dumtaxat pertusa. III. 20. Valvula ejusdem loco tenui filamentum. LXVI. 9.
Cor sanguine plenum. XIX. 49. XXI. 34. 49. XXIII. 6. LXIV. 19.
 plenissimum. XLVIII. 62. LVI. 17.
 In eo sanguis fluidus, & spumofus. LIII. 18. LIV. 16. nihil prorsus sanguinis. LIV. 46. LXIX. 4. polyposa concretio notabilis. IV. 21. VII. 4. XX. 63. XLIX. 10. 24. LVII. 14.
 polyposæ concretiones utrinque. VII. 4. 9. 11. XI. 11. 22. XIV. 35.

distractioni valde resistentes. XLIII. 28. XLVIII. 38.
 quædam a dextris, non a sinistris. V. 11. VI. 10. X. 7. 11. XXI. 3. XXX. 4. XL. 4. XLIX. 6. 8. 10. LXII. 5.
 & contra. XXI. 47. XXXVIII. 13.
 major a dextris. X. 5. XVI. 2. XX. 2. 3. 5. 24. 32. 33. 35. 36. 39. 41. 43. 47. 49. 51. 55. 59. 61. XXI. 19. 23. XXII. 15. 22. XXIV. 6. 13. 18. XXV. 4. XXX. 2. XXXVIII. 4. XLI. 4. XLII. 34. XLIII. 5. LI. 6. 20. LIII. 9. 16. LIV. 26. LX. 4. & contra. VII. 4. XVI. 17. XX. 26. XXI. 30. 32. LVI. 10.
 majores ad aurículas, quam ad arterias. X. 13. XX. 2. 3. 51. XXI. 32.
 non sic omnino. XX. 59. XXI. 23.
 notabiles productæ in vasa omnia majora, cum corde communicantia. VI. 12. VII. 13. LXIV. 2. in Pulmonarem arteriam. X. 7.
Cordis ulcus. XXV. 17.
 ruptio sinistri ventriculi. XXVII. 2. 5. 8. LXIV. 15. vulnus ejusdem ventriculi. LIII. 26.
 dexteri. LIII. 3. LXIX. 4.
Costarum magna ad utrumque sterni latus depressio. XLV. 23.
 in gibbo fitus. IV. 16. XLIII. 17.
 cartilagine æquo citius indurata. V. 17. diutius solito molles servatæ. XXIII. 6. XXVII. 2.
 quædam extrorsum protuberantes. VII. 11. X. 13.
 una vulnere incisa. LIII. 29.
Costæ ab aneurysmate excavatæ. XXI. 47. XXVI. 5. corruptæ, aut absumptæ. XXVIII. 25. XXXI. 9. aliquot utroque in latere perforatæ. LII. 34. septemdecim. LIII. 37.
 altero in latere una, aut aliqua. LII. 35. LIII. 33.
 undecim. LIII. 5.
 aliqua depressæ. LIII. 33.
Cranii integumenta magnam fugillationem habentia. LVII. 14.
 color alicubi nonnihil mutatus. LII. 11.
Cranium male conformatum. I. 14. XII. 2. LIII. 26. LXII. 15.
 angustius. III. 6.
 angustius, cerebri respectu. LI. 30.
 capacious, eodem respectu. LI. 9.
 æquo crassius. III. 2. IV. 16. XIV. 35. XXVII. 2. LX. 12.
 tenuius. IX. 20.
 intus profundioribus foveis excavatum. LXIII. 8. quibusdam locis pertenui ex lamella constans. Ibid. fulcis pro vasis excipiendis altero in latere amplioribus, & profundioribus. LII. 38.
 futurarum sede pellucida. IX. 9.
 futuræ aliqua laxatæ. LI. 19. 25. 26. 27. 28. LII. 28. molle factum. LVIII. 4. 5.
 facie interna ex rubro nigricans. I. 12. 14. variis in locis quasi ex nova ossis accessione extuberans. XXVII. 2.
 prominentia quadam pungente. LII. 11.
Cranium fissum. LI. 42. 44.
 longissima fissura. LII. 35.
 utroque in latere. LI. 34.
 duabus fissuris, quarum una longissima. LII. 28. perforatum. IX. 20. 23.
 alicubi depressum, acuta lamina introrsum exstante. LI. 34.
 fractum. LI. 38. LII. 28.
 in fragmenta disruptum. LIII. 37.
 basi tota in transversum fracta. LII. 25.
Cranium. Ejus os petrosum utrumque superficie inæquali. LV. 10.
 alterum carie pervium. XIV. 3. 5.
 os ethmoides erosum, eoque omnino pervium. I. 6.
 Ejus ossa cætera. Vid. suis locis.
Cranium. Intra ipsum odor acidus. XXI. 29.
 vasa omnia sanguine distenta. LX. 10.
 aqua. III. 14. IV. 4. 13. 19. 28. 35. V. 6. VI. 6. VII. 4. 9. X. 17. XI. 2. 13. XVII. 23. XXI. 7. 33. XXIV. 6. XXV. 10. XXXI. 2. XXXIV. 23. XXXV. 16. LVII. 10. LXIX. 8. 16. pauca. XX. 16. LI. 19. 20.
 crassior. IV. 9.
 sanguinolenta. LXIX. 15.

sanguis

sanguis effusus. IX. 25. XI. 2. XXVI. 17. LII. 25. perpaucus. LI. 25.
 pus. XIV. 3. 5.
Cranium. Intra ipsum exiit fragmenta ossæ. LI. 59.
 Crus extendentes musculi, obstantes ejus flexioni. LVI. 26.
 Cruris ossa fracta secundum longitudinem. LVI. 31.
 Crurales arteriæ duræ, & rigide. LX. 12.
 Cruralis arteria ingens summo in femore aneurysma. L. 11. ingens ad popliteum aneurysma. L. 55.
 ejusdem, & venæ fociæ supra popliteum transversa inciso. LIV. 46.
 Cruralis vena angustior tertia parte, quam altera. LVI. 10.
 Cutis durissima. XLIX. 16.
 Cutis. Sub cute universa aqua multa. XXXVIII. 6. aqua pauca. XXX. 12.
Femoris utriusque os antrorsum curvatum. LXIX. 10. alterius æquo magis curvum, & crassum. LX. 6. conversum in externum latus. Ibid.
 capite non integro avulso, & intra acetabulum relicto. LVI. 10.
 integro avulso, ibidem relicto. LVI. 9.
 conico, & longiori. LXIX. 10.
 quasi complanato, & paulo majori. LVI. 12.
 depresso, imminuto, non lavi. LVI. 14.
 non rotundo, sed depresso, & inæquali. LVII. 2. minus ad imum lato. LX. 6.
 sine ligamento, in acetabulo non naturali. LVI. 12. 14.
 capitis cartilagine quasi confusa. LVI. 18.
 lurida, fusca, & hic illic rubente. LXIX. 10.
 lurida nec lavi, & ex parte deficiente. LVII. 2.
 medulla ad aquosam vergente. LXIX. 10.
 capitis ligamento terete laxato, indeque luxatio. LVI. 7.
 minus crasso, & firmo. LVI. 17.
 flaccido. LXIX. 10.
 lurida rubedine infecto. LVI. 17.
 capitis cervicæ crassiore. LX. 6.
 brevior vasa. LVI. 20. 21.
 fracta. LVI. 9.
 absumpta. LVI. 10.
Femoris trochanter major crassior. LX. 6.
 Femoris, prope ima capita, exostosis, cujus cellulae liquido, & flavo oleo scatebant. L. 60.
 Femoris ima capita erosa. L. 55.
 horum alterum æquo longius. LVI. 26.
 alterum crusta cartilaginea extenuata. LVII. 14.
 Fibulæ summa pars erosa. L. 55.
 Foetor cadaveris, gravior solito. VIII. 23. XVII. 23. XVIII. 34. XIX. 20. XXIV. 11. XXVII. 2. XLIII. 27. LI. 37. LII. 2. 15. LIV. 20. LXV. 8. qualis ex acida materia prodit. XXXV. 16.
 Foetus mortuus. XX. 9. XLVIII. 5. 7. 9. 18.
 capite, & collo quasi a fugillatione nigricantibus. XLVIII. 9.
 capitis lateribus quasi compressis. XLVIII. 5. visceribus exsanguibus. Ibid.
 placenta cum magnis subus quasi globis nigricantibus. Ibid.
 album corpus continente. XLVIII. 23.
 valde extenuata. XLVIII. 18.
 funiculo umbilicali tenuissimo. XLVIII. 5. 18.
 Fornix Cerebri. Vid. Cerebri Ventriculi Laterales.
 Frontis os, exterius subasperum. LI. 14.
 exterius læsum. LI. 15.
 cum rima exteriori. LII. 23.
 cum rimis exterioribus, & fovea. LI. 12.
 fissum. LI. 17. 39. LII. 32.
 totum cum Sphenoidis parte. LII. 34.
 depressum. LI. 30.
 inæquali squama introrsum exstante. Ibid.
 & 33. 39.
 diffractum. LI. 39.
 in oculi orbita. LI. 37.
 perforatum in oculi orbita. LI. 57.

E

E mphysematis initium circa vulnus abdominis. LIV. 37.
 Enterocæles facculus. Vid. Hernia.
 Epiploceles facculus. Vid. Ibid.
 Excrescentiæ. Vid. Adiposæ Membranz.

F

Facies cadaveris color roseus. XIV. 3.
 subrubens. XXVI. 33.
 ex rubro lividus. XXI. 30.
 sublividus. XXVI. 31.
 lividus. XVIII. 25. XIX. 3. 5. 7. XXI. 9. XXIV. 13. XXV. 2. XXVI. 35.
 niger, mox pallens. XLII. 34.
 qualis in suffocato. LIII. 26.
Facies cadaveris subhumida. XXVI. 33.
 turgida. XVIII. 25. XXV. 2.
 deformis facta. LIV. 20.
 Faciei musculi omnes ex coecineo fusci. LII. 30.
 Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

G

Genu Ligamentum Laterale æquo tenuius. LVI. 26.
 Ligamento Capsulari, & glandulæ mucilaginosæ adnati plurimi ossi globuli. LVII. 14.
 Mucilaginosæ major glandula subdura facta. LXIX. 2.
 Mucilaginis color non naturalis. LXIX. 2.
 Mucilago nulla. LVII. 14.
 Glandulæ. Vid. arteriæ Asperæ. Axillares. Inguinales. Jugulares. Maxillares. Mesentericæ. Parotides. Pinales. Pituitaria. Prostatæ. Salivares. Thymus. Thyroidæ. Tonillæ.
 Glandulæ Cowperi. Vid. Urethra.
 Mucilaginosæ. Vid. Genu.
 Glandulæ pleræque vitiatæ. XXIX. 12.
 Gummata. Vid. Tumores.

H

Hepar. Vid. Jecur.
 Herniæ Cruralis facculus. XXXIV. 15.
 c 2 Ente.

Enterocoles facculus. XXXVIII. 2.
gangrenosus. V. 19. XXXIV. 5. 9.
orificio tres digitos lato. XXVI. 37.
Epiploceles facculus. XXI. 15. 19. XXXIV. 9.
Omphalocoles facculus. XXXIV. 11.
Oscheocoles faccus. XLII. 34.
Hydatides magnæ. Vid. Renes.
Hyoïdi offi alligatus parvus tumor aquosus. L. 18.
Hypogastrica arteria latiores, duriores, nec sine offe.
LVI. 18.

I

Jecur magnum. IV. 16. 30. XIII. 3. XVI. 4. 38.
XXI. 33. XXX. 12. XXXVI. 23. XLVIII. 37. 38.
LIV. 37. LXIX. 2.
aliquanto majus æquo. XLII. 11. 39. LIII. 24.
maximum. XXI. 24. 36. XXX. 10. 14. XXXVI.
2. 25. XLV. 16. LXIV. 15.
longissimum in transversum. XIX. 58. XXI. 30.
XXVI. 31.
extensum in sinistram hypochondrium. XLVIII.
37. LIV. 37.
contractum. XXII. 4. LXIV. 7.
substantia parte ab ortu deficiente. III. 4.
Jecur lobo dextero profunde subdiviso. XLVIII. 37.
deorsum ex parte, se extendente. LXVII. 11.
excrecente ad anum usque propemodum
ventris. XXXVI. 2.
excrecens sinistrorsum. XXXVI. 25.
æquo magis convexum. XXXVIII. 34.
convexa facie non leviter sulcatum. XLVIII. 38.
LVI. 17. LXV. 8.
Jecur detrusum deorsum. XVII. 25.
deorsum, ac sinistrorsum. XVI. 26.
sursum compulsum. XXXIX. 2. LVI. 12.
Jecur cum diaphragmate connatum. VII. 11. XI. 6.
XXXVIII. 34. XL. 23. XLIV. 19. LVI. 31.
arcte nexum cum liene. XVII. 6.
alligatum ad proxima per telas insolitas mem-
branaceas. XVI. 30.
Jecur colore non naturali. XLII. 13.
decolor una parte, subflavum altera. XLIII. 22.
pallidum. XVI. 38. XXI. 35. 47. XXII. 4. XXIII.
4. XXX. 7. XXXVI. 25. XXXVIII. 6. 52.
XXXIX. 26. LIV. 39. LVI. 31. LXV. 13.
subpallidum. XIV. 35. XVI. 10. XIX. 58. XXIV.
18. XXXVII. 2. XXXVIII. 34.
albidum. III. 2. IV. 16. 35. VI. 12. VII. 11.
X. 13. XVI. 30. XXI. 9. 24. 29. 30. 33. 36.
XXII. 22. XXX. 12. 14. XXXVI. 11. XL. 9.
XLII. 20. XLIX. 6.
subcinereum. XVI. 12.
subcaruleum. LXII. 5. LXIV. 5.
lividum. III. 2. IV. 24. 26. V. 17. 19. VII. 9.
11. 13. VIII. 25. XVI. 34. XXVIII. 12.
in facie cava. XXI. 23. 30.
in limbo. XI. 11. XXI. 3. 9. 17. 23. 30.
ex livido pallens. XXI. 34.
subfuscum. XIII. 3. L. 4.
tabacci colore. XVI. 30.
saturiori colore ex parte. XXVI. 31.
subnigrum in facie cava. XXXIV. 9.
in limbo. XXXV. 10.
atrum. XXII. 10. XXXVIII. 10.
nigrum in limbo. XXXIV. 9.
variegatum. III. 4. IV. 30. VII. 11. X. 19. XVI.
38. XIX. 58. XXI. 9. 34. XXII. 22. XXIV.
13. 18. 34. XLII. 34.
striis fuscis distinctum. IV. 13.
maculis rubris distinctum. XXXVI. 11.
macula nigerrima in facie cava, ab effuso sub
tunica sanguine. LXVI. 9.
maculis subflavis extuberantibus. XXXVI. 25.
cum cellula femiconcreto sanguine plena. X. 13.
cum hydatidibus inhaerentibus. XXXVI. 4.
XXXVIII. 42. XL. 23. LXV. 8.
Jecur durum. I. 4. IV. 16. 24. 35. VI. 12. VII. 11. X.
11. 19. XIII. 3. XIV. 35. XVI. 34. XVIII. 25.
XXI. 23. 24. 34. 49. XXII. 22. XXX. 12. 14.
XXXVI. 2. 4. 23. 25. XXXVIII. 16. 20. 30.
XLIV. 7. LVI. 7.
durum ex parte. XXVI. 31.
subdurum. XXIV. 13. 34. XXXIV. 11. XXXV. 16.
XXXVIII. 34. XXXIX. 26. XLIX. 6. LXIV. 5.

quasi elixum. III. 4. XLV. 21.
suos evidenter ostendens lobulos minimos. III. 4.
XXX. 12. 14. XXXVIII. 30. XLIV. 7. LVI. 17.
sub cultro stridens. XXXVIII. 52.
flaccidum. XXXVII. 2.
sinistro lobo laxo, & cum sphacelo. XXXIV. 25.
inflammatum. XXXIV. 21. XXXV. 12.
subinflammatum. XLVIII. 32.
cava facie erosa, aut lacerata. LXVII. 17.
Jecur intus ex subpallido fuscum. XXXVI. 23.
maculis subalbis intus, extraque distinctum.
XXXVIII. 6. XLVII. 12.
distinctum albis corporibus. XXXVI. 2.
fuscis quibusdam punctis. XXXVI. 23.
ex alba substantia, & ligamenti simili constans
in dexteri lobi parte. LXVII. 11.
cum albis scirrhis. XXXIX. 12.
cum crebris tuberculis, quorum aliquot suppara-
ta. LI. 20.
plenum steatomatibus. XXX. 14.
albis tumoribus. XXXVIII. 28.
substantia subflava, tenaci, subpurulenta.
XXXVI. 25.
intus erodi incipiens. XXXVI. 2.
cum magnò abcessu dissecto. XXXVI. 4.
Jecur vulnere transfixum. LIII. 40.
parte alte lacerata. LIV. 16.
Jecoris ligamentum suspensorium crassius, & sinistror-
sum distractum. XXXVI. 25.
arteria æquo major. XLII. 39.
Ductus Communis biliaris latior. XXI. 33.
Hepaticus latior. XL. 24. XLIII. 22.
latior intra jecur. XLVII. 37.
Jecoris Vesicula biliaria nulla. XLVIII. 55.
æquo minor. XXXVII. 29. XL. 22.
parva, & inanis. L. 4.
parva, tenuibus tunicis, & flaccidissimis. LVII. 10.
exigua, crassis factis tunicis. XX. 32.
contracta in medio. XXI. 18.
contracta. III. 2. XVI. 30. XXVII. 2. XXXVI.
2. 25. XLII. 13.
contracta, cum pauca bile. IV. 30. VII. 13.
XXXVI. 23. LIV. 46.
tunicis crassis factis. XXII. 4. XXX. 7. XXXVI.
2. LXX. 7.
exterius albicantibus. XXXVI. 11.
albicantibus intus atris. XXX. 7.
tunicis, parvis tuberculis obstitis. XXII. 18.
tunicis nigris. XXIV. 13.
subnigris. XXXIV. 9.
male conformata, & contorta. III. 4. IV. 26.
Jecoris Vesicula amplior. LXV. 5.
amplissima. XLIX. 6. LXV. 13.
dilatata a copia bilis. XXIV. 13.
bile turgida. I. 2. V. 6. VI. 12. VIII. 25. X. 19.
XX. 11. XXII. 22. XXIX. 12. XXX. 7. XLV.
23. XLVII. 36. LX. 8. LXIV. 7. LXV. 8.
cum pauca bile. IV. 9. VII. 11. VIII. 27. XXI.
30. 36. XXXI. 14. XXXVIII. 34. LV. 10.
nec naturali. XXI. 9.
& decolore. XXIII. 4.
vix cum ullo bilis vestigio. XX. 32. XXI. 36.
nulla cum bile XXXV. 18. LVII. 10.
inanis, sed aere turgida. XXX. 4.
Jecoris Vesiculae bilis dilutissimi coloris. XXXVI. 11.
ex albo flavescens. XXI. 36.
pallida. XXXV. 16. XXXVIII. 18. LXX. 7.
quasi cinerea. XXXVI. 23.
valde flava. XXIX. 12. XXXVII. 28. LII. 30.
crocea VIII. 27. XVIII. 2. XLV. 21.
colore tabacci. VII. 13.
fusca. VIII. 25. XXI. 35. XXXVII. 2. XLIII.
22. XLIX. 2. LXV. 5.
fusca ex subflavo XXXVIII. 34. LXVI. 9.
quasi cruenta. III. 2. IV. 26. VII. 11.
livida, & quasi nigrescens. XXI. 24. XXX. 14.
XLVII. 12.
subnigra, & nigra. IV. 35. XXIV. 16. XLIX. 6.
nigerrima. VIII. 23. XXIV. 13. XXX. 7. LXV. 13.
ex viridi pallida. XIV. 35. LX. 15.
ex viridi nigricans. III. 4.
nigrescentis amurca similis. XXXIX. 26.
turbida, & feculenta. XXXVIII. 34. XLIII.
22.
subviscida, & viscida. XXIV. 16. XXXVIII.
34.

viscida,

viscida, atra, crassa. XXXVI. 2.
cum albis quasi arenulis. LX. 12.
Jecoris Vesiculae Calculi. III. 4. IV. 13. V. 6. 19.
XXI. 2. 30. 36. XXIV. 16. XXVI. 21. XXVII.
2. XXX. 14. XXXIV. 15. XXXV. 16. 18. XXXVI.
4. XXXVII. 28. 29. 30. XXXVIII. 20. XLIX.
2. LVI. 7. 9. 31. LVII. 10. LXV. 13. LXVIII. 6.
horum aliqui inter Vesiculae tunicas. XXXVII.
29. LVI. 31. LXV. 13.
Jejunum intestinum parvis maculis distinctum ex rubro
lividis. IV. 26.
Ileum intestinum cum inolitosis gyris, & complicationi-
bus. XXI. 19. XXXIX. 29.
parte sui æquo profundius in pelvim descenden-
te. LXII. 5.
rotum supra umbilicum retractum, & in protu-
berantem tumorem coarctatum. XXXIX. 26.
magna ex parte inflammatum. XXXIV. 23.
ex parte sublividum. LXIV. 15.
livere incipiens. XXXV. 2.
ad magnos tractus ex atro rubens. XXI. 9.
parte aliqua nigricans. XLII. 10. XLIII. 27.
gangrena affectum. XXXI. 2. XXXIV. 9. 11.
18. XXXV. 6.
Ileum intestinum intus alicubi ex rubro livens, & tu-
midum. III. 4. XIX. 17. 18.
ad finem inflammatum. XVII. 19.
punctis nigris distinctum. XLIX. 8.
ex cocineo fuscum. LIV. 39.
gangrenosum. XXXI. 2.
exulceratum. XXXI. 2.
intus cum glandulis quadam materia alba plenis.
XXXV. 6.
cum prominentiis duabus ex rubicunda sub-
stantia. XIV. 35.
Ileum intestinum vulnere. LIV. 33.
tribus locis a globis plumbeis laceratum. LIV. 20.
transfixum. LIV. 31.
in transversum omnino discissum. LIV. 14.
Ilei intestini ulcus. IV. 26.
foramen. XXXIV. 9.
Iliaca regio nigra. LIV. 26.
Iliaca vasa, glandularum catena aperta. XLIX. 18.
altero in latere tenuiora. XLVI. 17.
Iliacæ arteriæ dilatatae. XXXVIII. 40.
Ear. altera angustior, & tenuibus parietibus.
LVI. 18.
valde flexuosa. XIX. 58. XXXVII. 30. XL.
23. XLII. 34. XLIX. 18. LX. 4.
altera. XLIII. 22.
præduræ. LVII. 10.
intus rugosa, & fusca. XLIII. 22.
cum lineis parallelis secundum longitudinem.
LXIV. 2.
cum offeis squamulis. XXIV. 16. XXXVII.
30. XL. 23. 24. XLII. 11. XLIII. 17.
LX. 4. 6. 12. LXVII. 11. 14.
cum offea duritie, & maculis albidis. XLII. 34.
cum offeis inchoamentis. LXIV. 7.
cum sanguinolentis erosionibus. LXVII. 14.
Iliacæ venæ sanguine plurimum distenta. VIII. 27.
corrugatione quadam affecta. XL. 23.
Earum una duplo quam altera, longior. XLVIII. 34.
una latior; altera parietibus inter se coalescen-
tibus contracta, & per parva oscula in Ca-
vam influens. LVI. 10.
Earum Exterior durior ob crassiores tunicas, & quas-
dam intus chordulas. XXXVI. 23.
Ilium ossium cum Sacro junctura laxata. XLVIII. 44.
alterius margo minutim perfractus. LIV. 4. 22.
alterum a facie interna operientes muscoli gan-
grenosi. XXXIV. 25.
Innommatum os alterum amplius, & crassius. LXIX. 10.
antrum magis prominens. LVI. 10.
inter ipsum, & peritoneum pus. Vid. Perito-
neum.
acetabulo profundiori, cujus superficies erat cavi
conici, & orificium amplius. LXIX. 10.
acetabulo sanguinolento. LVII. 2.
acetabulo cum supercilio offeo. LXIX. 10.
cum supercilio, duas offeas laminas inclu-
dente. LVII. 2.
acetabuli cartilagine hic illic exesa. LVI. 10.
fusca, livida, & hic illic rubente. LXIX. 10.
acetabulo naturali immutato, altero autem novo.
LVI. 12. 14.
Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

acetabuli mucilaginosæ glandula, & fovea pro
hac deficientibus. LXIX. 10.
alterius mucilaginosæ glandula major. Ibid.
Inguinales glandulae præter naturam, aut crassiores factæ.
XXI. 19. XXXIV. 18.
Intercoastales muscoli ex inflammatione veluti fugillati.
XXI. 45.
Intercoastalia vasa perrupta. LII. 34. 35. LIII. 18.
Intestina connexa inter se. XVII. 17. XL. 9.
per flaccidas quasi membranas. X. 13.
ad mesenterium retracta. LXIX. 7. 18.
sursum compulsa. LVI. 12.
pene omnia sub jecur retracta, & per operien-
tem quamdam membranam cum eo connexa.
LXVII. 17.
situ perturbato. XLV. 23.
tenuiora, quam solent. LXX. 5.
valde contracta. XXX. 7. XXXIX. 33. XLIX. 14.
tunicis subrigidis, & quasi exsiccatis. LXIX. 18.
laxis. XLIV. 21. LXVIII. 6.
prorsus inania, & conniventia. XXXVIII. 24.
distenta aere. V. 19. VII. 11. VIII. 25. 27. X.
11. XI. 13. XVII. 10. XXI. 9. 36. XXII. 10.
22. XXX. 4. XXXI. 5. XXXIV. 5. XXXVI.
20. XXXVIII. 22. XLV. 23. XLVIII. 28. 32.
LII. 8. LIII. 16. 18. LIV. 16. 35. LV. 10.
distentissima aere. XLVIII. 44. LIV. 2. 49.
distenta duriscrementis. IV. 30.
continentia multam æruginosam, & per experi-
menta veneficam bilem. LXIX. 18.
materiam sanguinolentam. XXIX. 10.
serum lividum pure admisto. XXXIV. 25.
humorem atrum. LIII. 18.
materiam nigerrimam. XXXI. 5.
præter solitum grave olentia. XXI. 3. 9. 17.
XXXVIII. 12.
Intestina sanguinem habentia arctissime superficiei ad-
hærentem. LIII. 3.
pallida omnino. XXII. 10. XXXVIII. 16.
præternaturali colore anterius. XXX. 4.
bilis colore exterius late infecta. LXV. 5.
venis valde distentis. LXIX. 12.
hic illic rubentia. XXXV. 2.
ex flavo fusca. LXVI. 9.
sublivida. XLII. 13. XLIII. 20. LXX. 7.
livida. XXVIII. 12. XXXIX. 14. XXXIX. 29. XL. 2.
hic illic. LXX. 5.
quasi fugillata. LIV. 22.
hic illic rubra, livida, nigra. XXXIV. 25.
rubentia. XXXV. 2.
quasi inflammata. XXXVIII. 52. XLIV. 21.
levi inflammatorio rubore suffusa. VI. 8. VII.
9. 11. VIII. 8.
alicubi. XXI. 3. XXVI. 21.
inflammata. XXXI. 25. XXXIV. 7. 21. XXXV. 12.
hic illic. LXIX. 15.
valde inflammata, & rubentia omnia. XXIX.
10. LIV. 20.
ex rubro viridia. LXV. 8.
gangrena affecta quadam. XXXV. 18.
nigricantia. XXXVIII. 30.
atra plerisque locis. LIV. 26.
perforata multis locis. XXXI. 2.
parvis tuberculis exterius inæqualia. XXII. 18.
XXXVIII. 34.
hydatidibus. XXXVIII. 34. 35.
Intestina Tenuia. Vid. Duodenum. Jejunum. Ileum.
intra imam pelvim extensa. XXXV. 10.
inter se arcte connexa, & in unum acervum con-
tracta. XXXIX. 26.
quadam per substantiam quasi cartilagineam inter
se nexa. XXXIX. 29.
nonnullis locis valde arcta. XXXV. 18.
aere valde distenta. LIV. 39.
pleraque. XXXVIII. 34. LXII. 5.
quadam globulis fecum plena. XXXIX. 29.
fluida subflava materia distenta. XXXIV. 9. 11. 18.
Intestina Tenuia quodam loco minimis tuberculis, aere
plenis inæqualia. XXVI. 21.
livida. XLVIII. 38.
quodam loco. LIII. 37.
ex cinereo fusca. LIV. 46.
ex livido variegata. IV. 24.
ex sublivido nonnihil rubentia. XXVI. 31.
ex fusco rubentia. XVIII. 2.
hic illic fusca, alibi rubentia. XXXV. 10.

c 3

subru-

fubrubentia, & dilatata. XVI. 38. XXXIV. 33.
fubrubra. LXIV. 5.
nonnulla, ex parte rubentia. XLV. 23.
valde rubentia. XXVI. 13.
ad magnos tractus rubentia. XXI. 17.
hic illic fanguineo colore. III. 2.
inflammari incipientia paucis locis. XXI. 23. 35.
XLVIII. 32.
quasi inflammata. XXI. 49. XLVIII. 37. LII. 8.
certo loco inflammata. V. 19.
pro majori parte inflammata. XX. 43.
hic illic inflammata. XXXIV. 9. 11. 18.
XXXIX. 26.
quædam quasi nigricantia. XXXVIII. 15.
fere omnia ex rubro nigrefcentia. XXXV. 16.
nigrefcentia quibufdam locis. XXXVIII. 34.
fere omnia. XXXIX. 26.
certo loco fuffulata, & nigra. LIV. 41.
gangrænofa. V. 19.
nigra. XXXIV. 5.
nigerrima omnia. XXXV. 14.
Inteftina Tenuia ad quendam tractum fanguineis maculis intus diftincta. XXXIV. 33.
intus flava. LXII. 5.
cum Peyerii glandulis amplificatis. LXVIII. 12.
cum intus fufceptione. XXXIV. 33.
Inteftina Tenuia quædam in herniæ facculo. V. 19.
XXVI. 37. XXXV. 5. 9. 11. XLIII. 4. 5. 27.
parte dumtaxat fuorum parietum. XXXIV. 18.
tefticulo valide annexa. V. 2.
Inteftina Craffa. Vid. Cæcum Veterum. Colon. Rectum.
angufta. XLIX. 14.
nonnullis locis rubentia. XIV. 35. XXXV. 10.
LXV. 5.
inflammata. XXIV. 18.
nigra. XXXI. 14.
glandulis cruentis. Ibid.
erofis. Ibid.
Eorum Appendicula Vermiformis nulla. XXVI. 37.
turgidula, & rubens. XXX. 7.
in fero. XLIII. 2.
Jugulares glandulæ indurata. XVII. 19. XXIX. 12.
duræ, & tumentes. LV. 20.
amplificatæ, duæ præfertim imæ, & purulentæ.
XXIX. 12.
Jugulares venæ Internæ latiores. VIII. 11. XLIII. 22.
fanguine valde diftentæ. IV. 24.
Internæ, & Externæ fanguine diftentæ. XIX. 49.
Jugularis finiftra venæ tunica valde craffa facta.
XVII. 19.

L

Aborror livor. XXIV. 34.
Lacrymalis Ductus Majoris coarctatus. XIII. 27.
canaliculi alterius, & puncti dilatatio. Ibid.
Lacrymalium Punctorum in alis oclufio. Ibid.
Laryngis exteriores membranæ ftagnante fero turgidæ.
IV. 24. 26.
a tergo in duo veluti condylomata extuberantes. XLIV. 3.
vafa turgida. XXI. 30.
Larynx pultaceo pure obturata. XV. 13.
exterius livida, intus fubrubra. IV. 26.
gangrænofa. V. 19.
ex rubro nigrefcens. VIII. 25.
cum pustula variolarum. XLIX. 32.
cum tumoribus cancerofis. XXVIII. 9. 10.
interiore membrana rubicundior, & fubtumida.
XLIV. 3.
exulcerata. XV. 13.
Laryngis Annularis cartilago difrupta. XIX. 13.
Arytanoides altera quasi luxata, nec compari parallela. XLIV. 15.
Epiglottidis membrana crispata. VIII. 27.
tumida, coccinea, & fuppurari incipiens.
XLIV. 3.
Epiglottis minus fana. XLII. 39. 40.
ulcere perforata. XXVIII. 10.
cicatricibus deformata. XLIV. 15.
Lateræ ex fubrubro liventia. XXVI. 35.
Lien furtum compulfus. XXXIX. 2.
compulfus verus fero biculum cordis. LVI. 12.
inferius fitus. XXI. 33.
prolapfus ad inguen, idque dexterum. XXXIX. 42.

cum diaphragmate arctius nexus. XVIII. 2. XXI. 49. XXIX. 20.
cum ventriculo. XXIX. 20.
cum hepate. XVII. 6.
cum vicinis omnibus Partibus. XX. 26. XXII. 4.
Lien exiguus. XVI. 10. XXV. 10. XXVII. 16. 28. XXX. 14. XLIV. 21. L. 4.
paulo craffior. XIV. 35.
craffior. XVIII. 2. XL. 23. XLVIII. 38. XLIX. 18.
craffior, & latior. XLIV. 19.
aliquanto major. XVI. 38. XIX. 58. XXIX. 12. 20. XXXVIII. 10. 16. XLII. 20. L. 48. LIII. 24. 26. LIV. 37. 39. LVI. 31. LIX. 15. LXIV. 5. LXVIII. 6.
magnus. IV. 16. 24. 26. 30. V. 19. X. 19. XI. 6. XVI. 2. XVIII. 25. XXI. 6. 9. 24. 30. 33. 35. XXII. 22. XXV. 2. XXX. 12. XXXI. 2. XXXV. 10. XXXVI. 4. 23. 25. 29. XXXVIII. 30. 34. XLII. 34. XLIV. 7. XLV. 16. LXIX. 2. LXX. 7. maximus. XI. 11. XVI. 6. XX. 2. 30. 43. 51. XXII. 4. XXXVI. 11. 17. XXXVIII. 13. 18. XXXIX. 42. XLIII. 22. LII. 30.
prælongus. XLVII. 36. LII. 2.
longus adeo ut totum pene ventrem a finiftris impleret. XXXVI. 17.
in fe complicatus. LII. 30.
turgidus fputufo fanguine. XXVII. 2.
Lien altera facie quibufdam granis fubafper. XLVIII. 38.
cum craffa crufta albicante. LVI. 17.
granis quibufdam miliaribus afper. XXVIII. 13. 34.
cum hydatidibus. XXXVIII. 34.
albicans. X. 13. XXI. 9. 30. XL. 23.
latis albis maculis diftinctus. IV. 24. V. 17.
pallidus. XXX. 7.
colore fubcaruleo. LXII. 5.
perofcuro. XI. 6.
æquo lividiore. LXII. 20.
dimidia ex parte. LIV. 26.
fubniger. XLVII. 12.
oblongis maculis nigricans. IV. 30.
niger. XVII. 10. XVIII. 30. L. 48. LVI. 17.
perniger altera facie. XXXI. 17.
ad rubrum inclinans. XX. 39.
rubens altera facie. XLVII. 36. LIX. 15.
inflammatus. XXXIV. 21.
gangrænofo livore ex parte infectus. XXI. 29.
36. XXXIV. 11. 18. XXXV. 16.
fphacelo affectus. XXXV. 14.
tunica craffa facta. VII. 9.
dura ex parte. VII. 11. XXIV. 18.
cartilaginea ex parte. VII. 9.
offea ex parte. X. 19. XL. 23. XLIX. 18.
Lien laxus. IV. 9. 16. 24. 26. VII. 9. X. 19. XIX. 58. XXI. 9. 30. 35. XXII. 8. XXIX. 20. XXXIV. 11. XL. 23. XLVII. 36. 1. 48. LVI. 31. LXIX. 2. laxiffimus. XXI. 23. XXV. 10. XXVI. 31. XXVII. 28. XXXVI. 29. XLIII. 22. LII. 8. LX. 15. LXVI. 6.
firmior paulo, quam æquum fit. LIV. 46.
durior. XVIII. 25. 30. XXI. 49. XXII. 22. XXXIII. 4.
prædurus. XVII. 10. XXXVIII. 6.
Lien intus pallidus. XIX. 58. XXXIX. 12. XLVIII. 38. LII. 30.
colore carneo. XLIV. 19. XLVIII. 37. LXIX. 2.
ex fubfiantia compacta, & fine fanguine. XXXVIII. 30.
cum folidiori quodam corpore. XXXVI. 11.
cum offe fphærico intra extimam partem. XX. 41.
Lienis ligamenta craffiora. XLIX. 18.
vafa exterius amplificata. XXXVI. 17. XXXIX. 42.
vena craffior. XXVII. 16.
arteria vix flexuofa. XXXVI. 23. LIV. 37. LXVII. 11.
fine ullis prorfus flexibus. XLIV. 19. LXX. 7.
flexuofiffima. XL. 24.
latiore. XL. 22. 23. 24.
tenuiore. LIV. 37.
primum tenuiore, deinde latiore. XLIX. 18.
tunicis craffioribus. XL. 24.
cartilagineis. XX. 26.
alicubi offeis. XL. 24.
fere ubique ex offibus. XL. 22. Vid. & Splenica arteria.

Lingua

Lingua prælonga. XLVIII. 50.
craffior facta. VIII. 25. XLIV. 37.
Linguae vafa per fuperiorem faciem craffiuicula. XLIV. 37.
glandulofa expansio hic illic ulcufculis erofa. XLII. 40.
cicatricofa. XLIV. 15.
Livor cadaveris. III. 24. IV. 4. 16. 21. 26. VII. 2. 11. 13. VIII. 4. 25. XVI. 30. XIX. 3. 5. 20. XXIV. 13. XXVI. 13. LIV. 20. Videtiam Abdomen.
Collum. Dorsum. Facies. Labra. Latera. Pectus.
Lumbaris regio nigra. LIV. 26.
Lumborum mufculi concreto fanguine infarti. LIV. 25. 26.
colore, laxitate, & difjunctione fibrarum peccantes. LVII. 17.
a facie interiore vulnerati. LIV. 37.
Lumbrici teretes in ventriculo. XLVIII. 37.
in intefstis. XXXV. 14.
in Tenuibus intefstis. XXXV. 16. XLVII. 12. LXII. 2.
plurimi. XVI. 38.
in Jejunio. XXXIV. 33.
in Ileo. XIX. 17. 18. XXX. 20. XXXIV. 9.
in Coli initio. LIV. 49.

M

Maculæ per cutem purpureæ. IV. 9. X. 2. 7.
Mammæ hic illic duræ. XXI. 47.
cum humore intus viridi, & atro. Ibid.
cum offeo intus corpore. L. 41.
cum corporibus ex fcirrholis in cancrofos, & qualiter, degenerantibus. L. 48.
Mamilla virilis, intus habens materiam, calcis fimilem. L. 45.
Manuum quidam mufculus, a dextris gracilior, & tendineus; a finiftris contra. LX. 6.
digiti contracti, & rigidi. XXVII. 2.
rigidiffimi. LXII. 5.
Manus palmæ nonnulli tendines, mufculi, nervi vulnerati, aut læsi. LIV. 44.
Maxillæ archiffime conftrictæ. IV. 26.
Maxilla Inferior æquo longior, & anguftior. XLVIII. 50.
in ejus altero capitulo excrefcencia offea. LVI. 21.
cartilagine interarticulari incifuræ quædam. Ibid.
Maxillares Internæ glandulæ æquo majores. LXIII. 19.
altera indurata. XXVIII. 9.
Mediastinum finiftrorū compulfum. XVI. 26.
opertum ex parte rete tum fubflavo, tum fanguineo. XXI. 30.
craffius factum. XVI. 26.
circa medium tuberculis febaceis obfitum. LXVIII. 12.
vulneratum. LIII. 3. 26. LXIX. 4.
Medulla Oblongata. Vid. Cerebri.
Medulla Spinalis. Vid. Spina.
Medulla Spinalis nulla. XLVIII. 48. 50.
extra vertebrarum tubum. XII. 16.
ejus Meninges fanguine fuffufæ. LX. 4.
Meninx Dura adherens Arachnoidi. XLIX. 16.
ejus, & ipsius nervorum vafa fanguine turgida. X. 17.
circum eam effufus fanguis. III. 2. LX. 4.
effufa aqua. IV. 7. 21. 24. 30. V. 11. XV. 6.
ad ejus initium. LI. 27. 28.
Medulla Spinalis laxa valde. LXX. 5.
ex ejus externa parte aqua non pauca effluens. XXXVII. 2.
ex ipfa fanguis expreffus. LII. 5.
Membranæ omnes fectioni, aut difciffioni valde renitentes. XLIV. 3. LX. 10. LXVII. 17.
Membraneus folliculus plumbeo globulo circumnatus. XXVII. 28.
Mefenterium contractum. LIX. 18.
fe extendens in herniæ faccum. XXVI. 37. XXXIV. 9. 11.
ibique quasi carneum. XXXIV. 5.
ejus pinguedinis minimæ particula, tumultuario motu fe agitant. XXXI. 5.
Mefenterium inflammatum. XXXIV. 18.
ex rubro viride. LXV. 8.
nigricans. XXXVIII. 30.
vulneratum. LIV. 33. 35.
intumefcens. LIV. 35.
Mefenterii glandulæ amplificatæ. XXIV. 18. XXVII. 16.
Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

XXIX. 20. XXXVIII. 34. XL. 23. XLVII. 24. XLVIII. 38. XLIX. 18. LIV. 39. LX. 12. LXIV. 7. LXV. 5. LXVI. 6. LXX. 7.
quædam valde amplæ, & purulentæ. XXIX. 12.
duriufculæ, & fcirrholæ. XXVII. 16. XXXVIII. 34.
in tumorem faniofum verfæ. XXXI. 2.
Mefenterii obftructio aliqua. XXX. 10.
crebra tubercula. XXII. 18.
tuberculum offeo lapideum. XXXVI. 23.
peculiaris globulus pinguedinis. XLIV. 3.
tumores. XXXIX. 9.
tumor magnus. XXXIX. 5.
maximus. XXXIX. 2.
abfcelfus repente difruptus. XLVI. 20.
abfcelfus multi parvi, & ulcufcula. XXXIV. 21.
tumores febacei. LXVIII. 12.
Mefocoli pars rigida, & rubris maculis diftincta. LV. 10.
in ejus finiftra parte febacei tumores. LXVIII. 12.
Mola spuria cum fætu edita. XLVIII. 9. 10.
Muliebria. Vide Clitoris. Nymphæ. Ovaria. Pudendum. Tubæ Fallopp. Vagina. Urethra. Uterus.
Mufculi pallidi. LI. 19.
colore fufco, & obfoleto. LXIX. 2.
laxi. XI. 11. 13. XIX. 58. XXXV. 10. LII. 8. LXIX. 8.
inter eos abfcelfus plures. LIII. 24.
Mufculi, Spinæ aditici a facie interiore vulnerati. LIII. 40.

N

Nares cadaveris. Ex iis pus. V. 19.
spuma fanguinolenta. XXVI. 35.
aqua fetens. XLVIII. 44.
Narium polypi, a glandulofa membrana glandulofi incipientes. XIV. 18.
Nervi. Vid. Cerebri. Medullæ Oblongatæ.
Nervulus ex Cervicalibus facile compunctus. XIV. 3.
Nervus Cruralis Posterior erofus. L. 11. 55.
Nervi Intercoftalis truncus vulneratus. LIII. 40.
Nervus Opticus extenuatus. XIII. 8. 9. LII. 30. LVI. 21. LXIII. 4. 8.
fubfufcus. XIII. 9.
cinereo colore. XIII. 8. LVI. 21. LXIII. 8. carneo obfoleto. LII. 30.
tunicis craffioribus. XIII. 8. 15. LII. 30. LVI. 21. LXIII. 6.
contans ex fubfiantia æquo pauciore, & humidior. LXIII. 6.
æquo durior. XIII. 9. LXIII. 4.
cavus, plenusque humore turbido. XIII. 8.
fubfiantia fanguinolenta. LVI. 21.
mucofa fubfiantia carnei obfoleti coloris. LII. 30.
Nympharum muliebrium altera longiffima, aqua ejus fubfiantia interfufa. XLVII. 12.

O

Ocipitis os leviter exterius incifum. LI. 49.
fiffum. Ibid.
totum fiffura lata. LI. 51.
carie erofum, & pertufum. LII. 38.
Oculus exterius putrefcens. LI. 7.
altero minor. LXIII. 6.
minor factus, & humilis conij figura. LII. 30.
figura non fati fphærica. LXIII. 2.
Oculi Cornea minor facta. LII. 30. LXIII. 6.
figura non naturali. LII. 30.
opaca. XIII. 17. LII. 30. LXIII. 2. 4.
intus inæqualis. LXIII. 2.
foveolam excavatam habens. XIII. 17.
Uvea non integra. LII. 30.
Iris ad Corneam adherens. XIII. 17. LXIII. 2.
Pupillæ inæquales. LXIII. 10.
Choroides arctius adherens Scleroticæ. LXIII. 2.
Retina fanguineo colore. XIX. 8.
peffime fe habens. LXIII. 4.
offea facta. LII. 30.
alia intra oculum offificatio. XIII. 9.
Oculi Aqueus humor fubater, Cryftallinus, & Vitreus nulli. LII. 30.
Cryftallinus ad Corneam adherens. XIII. 17. LXIII. 4.
minus craffus, quam æquum eft. XIII. 15. LXIII. 6. 10.
plurimum imminutus. XIII. 17.

anterior inaequaliter excavatus. LXIII. 2.
in latere mutilatus. XIII. 15.
vix quarta parte superites. LXIII. 4.
anterior albus, cetera albidus. LXIII. 6.
albus, & opacus. XII. 17.
Subopacus. LXIII. 10.
ex duabus substantiis, albida, & fusca. XIII. 15.
colore intus flavo obsoleto. Ibid.
feriem intus continens nigrarum particularum.
LXIII. 6.
aquo plus continens aquei humoris. Ibid.
mollior, quam debet. XIII. 15.
durus, & humidus. LXIII. 10.
durus, & siccus. LXIII. 10.
Oculi Vitreus humor magna ex parte in aquam con-
versus. LXIII. 6.
instar lentae pituitae. XIII. 15.
pestime se habens. LXIII. 4.
Oculi cæci constitutio. XIII. 8. 9. LXIII. 2. 4. 6. 10.
Oculi nervus Opticus. Vid. Nervus.
Trochlearis musculi cum sua trochlea coalitus.
LXVII. 9.
Oculi orbitæ forni leviter erosus. LI. 7.
Ophthalmus compressus. XVII. 19. 25. XVIII. 22.
cum erosionibus gangrenosis. XXIX. 20.
Ophthalmi summa pars ex rubro nigrescens. VIII. 25.
in tractu ruber, & latissimus. XXXVII. 30.
inflammatus. LIX. 15.
Omentum fursum retractum. IV. 19. 26. V. 6. VII.
11. XI. 6. XXIII. 4. XXVII. 16. XXXVI. 25.
XLII. 34. XLV. 23. LII. 2. 30. LIV. 39. 46.
LV. 90. LVI. 31. LXIV. 5.
fursum revolutum, extensumque. XXIX. 12.
fursum in se contractum, & in scirrhum conver-
sum. XXXIX. 26.
fursum ex parte retractum, & ventriculum ope-
riens. LIII. 40.
dextrorsum tractum. XXXIV. 9.
intra scrotum descendens. II. 20. XXI. 15. 19.
XXXIV. 9. XLIII. 2. 31.
intra sacculum omphaloceles. XXXIV. 11.
bubonocèles. XXXIV. 18.
valde breve. V. 17. VII. 11.
pragrande. XXV. 4.
Omentum annexum peritoneo. XXII. 18. XXX. 7. XLII. 20.
intestinis. XXI. 33. XXXIV. 21. XXXVII.
30. LVII. 2.
mesenterio. XXII. 18.
uteri fundo. XLVII. 14.
Omentum crassissimum, & præpingue. XIV. 27. XLVII. 14.
extenuatum, & macrum. XXX. 7. XXXVIII.
4. XXXIX. 2. XLII. 20.
flaccidissimum. XXIII. 4.
rigidum. LV. 10.
ferme consumptum. XXX. 22.
in frusta disceptum, in ventris aqua natantia.
XXXVIII. 30. 34. XXXIX. 2. XLVII. 8.
Omentum cum venis valde distentis. LIX. 12.
cum hydatidibus. XXXVIII. 4.
cum glandulis majusculis. XLIII. 22.
intortum instar funis. XXV. 4.
contortum in varii coloris extuberantias. XXIX. 6.
ex parte in teres corpus mutatum. XXXIV. 9.
XXXVIII. 34.
Omentum maculis rubris distinctum. LV. 10.
inflammatum. XXXIV. 18.
pinguedine sublivida. LV. 11.
quasi fuggillatum. LIV. 22.
nigricans. XVI. 30.
ex subviridi fuscum. XXXVI. 25.
virens ex parte. LIII. 24.
globulis quasi glandulosis opertum. XVI. 30.
XXII. 18.
tuberculis sebaceis plenum. LXVIII. 12.
cum multis parvis abscessibus, & ulcusculis.
XXXIV. 21.
vasis sanguiferis ruptis. LIV. 14.
ob prægressum olim vulnus, peritoneo an-
nexum. LXVI. 9.
Oris distortio. XIX. 3.
ex ore cadaveris spuma. XXVI. 35.
humor sanguinolentus. IV. 16. XXVI. 35.
XXVII. 2.
putrida materia multa. XXXV. 14.
pus. XXII. 6.
Offa. Vid. Cranium. Cruris. Femoris. Fibula. Frontis.

Hyoides. Ilium. Innominatum. Occipitis. Oculi
orbitæ. Sincipitis. Pubis. Temporis.
Offa flexilia, & mollia facta. LVIII. 4. 5.
spongiosa facta in superficie, cariota in medi-
tullio. LVIII. 4.
quæ nulla cura fieri alba potuerunt. XLVIII. 50.
Ovaria nulla. XLVI. 20.
alterum prorsus deficiens, alterum parvum, &
morbidum. LXIX. 16.
alterum altero brevius. XXIX. 10. 20. XXXV.
16. XLVIII. 35.
in hydatides, & quales, conversa. XXXIX. 12.
ad ipsa hydatides. XLVII. 16.
magna, & quales. XXI. 47. XXXIX. 12.
XLVI. 29.
ex altero extans hydatidis. LV. 10.
ad alterum corpusculum cavum, dif-
ruptæ hydatidis vestigium. XLVII. 12.
Ovariorum ligamentum proprium crassius. XLV. 16.
XLVIII. 32.
Ovariorum alterum non ita sanum. XLVIII. 32.
alterum cum Tuba, & Cologlutinatum, abscif-
fu ex parte consumptum. XLVI. 27.
utrumque cum Tubis, & earum ligamentis con-
sum, & in massam verum sebaceam laceram.
XXXVIII. 34.
Ovaria grandiora. XXII. 22. XXIX. 12. XXXIX. 33.
XLV. 21. LII. 4. LXX. 10.
suo pondere pone uterum tracta. XLV. 21.
humore turgidiora. LII. 4.
ab inclusis cellulis tumida. XLV. 23.
alterum grandius aquam continens. LXVIII. 6.
distentum ab interna hydatide. XV. 8.
XLVIII. 34. LVI. 21.
in magnum tumorem cellulofum amplifica-
tum. XXXIX. 14.
vesicularem maximam ex parte. XXXIX. 37.
aliqua ex parte. XXXIX. 39.
in tumorem 25. librarum expansum. Ibid.
Ovaria longiora. XLV. 16.
strigosa. XXVI. 31. XXXIV. 33. XLV. 16.
XLVI. 24. 29. XLVII. 28. 30. LV. 10. LVI. 17. 20.
parva. XLVII. 30.
in tenuem laminam depressa. LVI. 17.
inæquali magnitudine. LVI. 20. LX. 10.
Ovariorum superficies nigra. XXI. 47.
tuberosa facta ex hydatidibus. LXX. 10.
quasi in tessellas divisa. XLVI. 17. LVII. 14.
maxime inæqualis. LVI. 10. 20. LXI. 7.
tunica quasi cicatricosa. LII. 28.
quasi ulcusculo perforata. LII. 28.
hic illic quasi cartilaginea. XXXV. 16.
Ovaria ex substantia subalba molliore. XLVII. 4.
alterum in sebaceam materiam conversum.
XXXIX. 33.
mollius, & quasi gelatinosum. XLVI. 27.
Ovaria duriuscula. LXI. 7.
indurata. XVI. 4. XX. 11. XXI. 47. XXII. 22.
XXIII. 4. XXXIV. 33. XLV. 16. XLVII.
31. L. 4. LII. 2. LVII. 14.
pene tota scirrhusa. XXXVI. 17.
scirrhusa. XV. 13. XLV. 21. XLVI. 17. LXVI. 2.
alterum. XXXIX. 33. 37.
Ovaria sine ullis vesiculis. XLVII. 4. 31.
sine ullis naturalibus vesiculis. XLVI. 29.
XLVII. 30.
cum vesiculis plenis feri per coctionem evane-
scentis. LII. 28.
cum cellulis nigris. XXII. 22. XLV. 23.
XLVII. 12. 28.
viridibus, flavis, subflavis, albifve. XXI.
29. XXIII. 4. XLVII. 30. LII. 6. 28.
continentibus humorem sanguinolentum.
XXIII. 4.
sanguinem semiconcretum, aut con-
cretum. XXIX. 12. XLVII. 12.
XLVIII. 44. LII. 6.
nigros globulos. XXI. 24. 29.
XXXIX. 37.
subfuscum humorem, & flava quæ-
dam corpora. XXXVI. 17.
pus album. XLV. 23.
aut inanibus. XXI. 29. XXIII. 4. XXIX.
12. XXXVIII. 28. XLVI. 27. XLVII.
12. 30. LX. 6. 10.
cum cellulis ferme cartilagineis. LII. 2.
offeis.

offeis. XLVII. 28. XLVIII. 44.
Ovaria cum sanguine semiconcreto. XXI. 47. XXVI. 13.
cum globulis albidis. LXIX. 16.
Ovariorum vasa sanguifera. Vid. Spermatica.
P
Pancreas valde extenuatum. XXX. 14.
aquo majus. XXX. 10.
crassius factum. XXIV. 12. XXXV. 16.
ex parte. XVI. 36.
excrefcens ex parte in substantiam albam, &
mollem. XXIX. 12.
in tumorem album, durumque. XXXVIII. 28.
Pancreas candidum. XXX. 7.
ex parte rubens. XLV. 23.
quali inflammatum. XXVI. 21.
ex rubro nigricans, ex parte. XXVI. 31.
Pancreas duriusculum. XXI. 17. 33. XXVI. 31. XXX.
7. XXXVIII. 34. XLVII. 12.
durum. IV. 16. V. 19. XVI. 36. XXII. 22.
XXVII. 2. XXIX. 12. XXX. 10. 12.
lobulis distinctis, & exsuccis. XXX. 7.
& firmioribus. XLV. 23.
ex induratis quasi globulis. XXXV. 16.
ruberofum. XV. 11. XXX. 10.
sebaceis tuberculis plenum. LXVIII. 12.
cum arteria offea. XVI. 12.
Parotide in glandula materia tartarea. XI. 15.
Parulis. IV. 26.
Patellæ cartilaginea crusta fulcata, & quasi attrita. LVII. 14.
Pectus. Vid. Thorax.
Pectus quodam loco lividum. LII. 15.
Pectoris gibbus. X. 13.
angustia. XLVI. 17.
inter musculos aqua. XXXI. 2.
Pedis glandula subcutanea. L. 15.
Penis tensio in cadavere. XIX. 19.
præputium arctius. LII. 30.
cum ulcusculis. VIII. 6.
nigricans. LXII. 5.
cum glande, ad gangrenam vergens. XVIII. 25.
glans cicatricosa. XLII. 34. 39. 40. XLIV. 12. 15.
urethra. Vid. Urethra.
Pericardium dilatatum. LXIV. 19.
phlogosi affectum. XLV. 16.
inflammatum. VII. 11.
vulneratum. LIII. 3. 26.
crassius. XVIII. 34. XX. 20. 35. XLIII. 17.
XLV. 16.
ex parte. LIII. 29.
crassissimum alicubi. XXII. 10.
durius. X. 19. XVIII. 34.
cartilagineum alicubi. XXII. 10.
cum alba macula. XXXV. 12.
Pericardium cordi adhærere incipiens. LXII. 5.
per mucosam subflavam materiam. XVIII. 25.
per fibras paucas. XXXVIII. 22.
multas. XXXVIII. 13.
cordi adhærrens ex parte. XXV. 15. LIII. 29.
LVI. 12.
per duo valida quasi ligamenta. XXIV. 2.
cordi undique adhærrens. IV. 19. V. 19. VIII.
6. XXII. 4. 10. XXIV. 12. XXX. 7. XXXV. 12.
valide nexum. XLIX. 4.
adhærrens auriculæ dextere, & vasis magnis. XXX. 7.
Pericardium intus opertum pseudomembrana polyposa.
XLV. 16.
albidis hic illic concretionibus. XX. 35.
36. XXI. 2.
corpore quodam reticulari. XX. 20.
Pericardium sine aqua. VII. 2. XI. 13. XX. 24. XXXIV.
18. XXXV. 16. XXXVIII. 13. LXII. 5.
aquam vix ullam habens. IV. 21. VII. 9.
XXII. 16. XLIX. 2. LI. 20.
paucam, aut mediocri copia. XX. 55.
XXVI. 37. XXIX. 10. XXXVIII. 2. XL.
23. 26. LVI. 17.
non ita paucam. I. 2. XVII. 14. 25. XX.
2. XLIII. 17.
multam. X. 11. XVI. 2. 43. XX. 41. 47. 59.
XXI. 2. 17. XXII. 14. 18. LI. 19. LIII. 9.
plurimam. 16. 34. 36. 40. XVIII. 28. XLIII. 29.
aqua plenum. X. 2. XVI. 19. 21. XX. 11. 13. 30. XXII.
6. XXV. 15. XXVI. 20. XXVIII. 12. LIII. 18.

valde distentum. XX. 35. 36. XXIV. 2.
XXXVIII. 6.
maxime distentum. XXXVIII. 10.
Pericardium aquam continens limpida multam. XVI. 6.
albicans plurimam. XLV. 16.
turbidam, aut subturbidam. V. 17. X. 13.
XX. 53. XXI. 9. 24. 36. XXII. 24. XXIV.
34. XLII. 11. XLV. 23.
feri vaccini similem plurimam. XX. 57.
flavam, aut subflavam. VII. 11. VIII. 27.
X. 7. XVII. 10. 21. XX. 20. XXI. 9.
30. 34. XXII. 22. XXIII. 6. XXIV. 13.
XXXVIII. 34. LII. 8. LIV. 37.
subflavam cum crassis, & mucosis quasi te-
lis. XVI. 38.
urinæ similem. XXVI. 33. LXIV. 5.
ex flavo virentem. XVI. 30. XXI. 17.
XXXVIII. 30.
ex flavo subrubram. XXI. 33.
subrubram. XXI. 19. 24. 29. XXVII. 12.
XXXI. 2. XLV. 23. LII. 8. LIV. 39.
rubentem. XVIII. 2.
subcruentam. III. 2. IV. 24. XXVI. 35. XXX. 10.
cruentam. III. 26. IV. 26. XXI. 3. XXXVI.
23. XLIV. 3.
crassam. XI. 11. XVI. 17.
purulentam multam. XXIV. 2.
Pericardium sanguine plenum. XXVI. 5. 7. 13. 15. 17. 19.
XXVII. 2. 5. 8. LIII. 7. LXIV. 13. 15. LXIX. 4.
semiplenum. XXVI. 21. XXVII. 28. LIII. 26.
continens pus flavum, mucosum, non multum.
LIII. 29.
Pericranium a succis gelatinæ similibus crassius factum.
I. 4.
a sanie erosum. LI. 5.
Peritonæum lividum. XLI. 13.
parvis globulis asperum. XVI. 30. XXII. 18.
XXXVIII. 34.
duris quasi glandulis intus opertum. XLVII. 8.
Peritonæo innatus tumor. XXXVIII. 51. 2.
continens intra ipsum erosum aquam pluri-
mam foetidam. XXXVIII. 52.
Peritonæum inter, & musculos aqua plurima putridif-
fima. XXXVIII. 51.
Peritonæum inter, & os Innominatum plurimum pu-
ris. LVII. 20.
Pharynx rugosa facta. XV. 15.
plena spumæ ex flavo virentis. VIII. 25.
foetens quasi ex inflammatione in gangrenam ver-
gente. XXI. 29.
lateribus justo crassioribus ex substantia quasi glan-
dulofo viscida. XLII. 34.
ex rubra nigricans. VIII. 25.
cum ulcere. XXVIII. 12.
cum tumoribus cancriosis. XXVIII. 9.
cancrosis exulceratis. XXVIII. 10.
cum vasis turgentibus. XXI. 30.
Pinealis glandula. Vid. Cerebri Medulla Oblongata.
Pinguedo alicubi tenacissima. LXIX. 2.
Pinguedinis color fuscus. III. 26.
globus sub cute, pugni magnitudine, ad cartila-
ginem ensiformem. XIX. 58.
Pituitaria glandula. Vid. Cerebri Ventriculus Tertius.
Pleura certo loco arctissime adhærrens costis, & quasi
callosa. L. 48.
facile avellenda. VII. 11. 13. XXI. 9. LII. 8.
crassior facta. VII. 11. XXI. 29. 30. 35. 36.
XXXIV. 18.
plurimum. XVI. 30.
offea facta. XXI. 19.
aspera parvis globulis. XVI. 30. XIX. 13.
rubris exiguis quasi tuberculis. XXI. 32.
tuberculis offeis. XXI. 19.
quasi offeis. XXI. 23.
evidenter læsa. XXXI. 14.
leviter rubra. XX. 51. 53.
rubicunda. VII. 11. 13. XVI. 40. XXI. 33. 34.
XXII. 16.
roseo colore ad non parvos tractus. XLV. 16.
quasi a minutis ictibus hic illic. XVI. 30.
inflammata. XX. 55. 56. XXI. 45.
livescens, & subnigra. XXI. 35. 45. LIII. 14.
femicorrupta, & laxissima. XXI. 36.
putrida. LII. 8.
Pleura, laxa quasi membrana intus operta. XX. 47. 56. 59.
certo loco. XLV. 16.
flava,

- flava, & tenui, XXI. 9. 17.
firma ad magnum tractum. XL. 23.
ob ejusmodi membranam adhaerentem corruptio
pleurae, dumtaxat apparet. XX. 56. 59.
Pleurae strumuli tumores. LXVIII. 12.
Pleuram inter, & costas non parvus tumor. LIII. 32.
Plexus Choroides. Vid. Cerebri Ventriculi Laterales.
Popliteae arteriae aneurysmata. L. 9. 10.
Prostata glandula parva. XXIV. 18.
extumescens. XLI. 13. XLIX. 18.
Prostatae excrecentiae. XLI. 6. 18. XLII. 11. XLIII.
24. LXVI. 6.
durities magna. XLI. 13.
utraq. superficies nigricans. XLI. 13.
superficies interna exulcerata. XLII. 28.
cum tribus finibus brevissimis. XLIV. 15.
cum granulis quasi tabacci ad ejus oscula.
VII. 11. XXIV. 6. XLIV. 21. 22.
Prostata. Intra ipsam plurima ejusmodi granula. VII.
11. XLIV. 19.
cavum iis granulis refertum. XLIV. 20.
cavum inane. XLIV. 19.
sinus, materiam quasi calculosam continens.
XLII. 13.
Prostatae Caruncula. Vid. Seminalis.
Pubis ossa, inter se fere disjuncta. XLVIII. 44.
Pudendi muliebres parva tubercula rubra. XLVI. 17.
phlogosis. Ibid. & XLVII. 14.
gangraena imminens. XLVII. 12.
Pudendum mulieb. Vid. etiam Clitoridis. Nymphae.
Pulmones minus sani. XXVI. 37. XLIII. 24. LIII. 32.
peffime constitutus alter. LIII. 29.
leviter laxaeque cum pleura nexi. XXI. 32. LIV. 46.
in ipso cum pleura nexu interjectum habentes
ferum turbidum non paucum, aut quasi faniem.
XXI. 27. LIII. 16.
undique pleurae annexi. III. 20. 35. XXI. 4. 9.
29. XXIV. 11. XXXVIII. 22. 34. LVI. 31.
alter dumtaxat. LIII. 29. LXIV. 19.
pene undique, aut magna ex parte. IV. 16.
30. V. 17. VI. 12. VII. 13. XVII. 17. 21.
XVIII. 2. 14. XIX. 58. XX. 11. 24. XXI.
19. 24. 33. 35. 36. XXII. 22. XXVI. 35.
XXIX. 30. XXX. 7. XXXIV. 18. XXXVIII.
13. XL. 23. XLIII. 29. XLVI. 16. LV. 10.
certa dumtaxat facie, aut parte. II. 19. XI. 11.
XVI. 8. XX. 47. XXI. 30. XXXI. 14. XXXV.
16. XLI. 4. XLIII. 5. XLVII. 12. LII. 8.
alter solum. III. 26. IV. 19. 26. V. 6.
VII. 9. X. 5. 9. XVI. 10. 14. 30. 34.
XVII. 19. XX. 3. 16. 26. 28. 35. 36. 51.
XXI. 3. 17. 27. XXII. 4. 8. 10. XXIII. 4.
XXIV. 34. XXV. 10. XXVI. 33. XXVII.
2. 28. XXX. 4. XXXIV. 15. XXXVI.
23. XXXVIII. 6. 15. 16. 18. XLII. 11.
XLIII. 17. XLIV. 3. XLV. 23. XLIX.
10. L. 48. LI. 6. LIII. 9. 16. 40. LIV.
39. LIX. 12. LX. 6.
cum pleura nexi post inflammationem. I. 2. IV.
19. 20. VII. 13. XXI. 4. 5.
arcte cum pleura nexi. XX. 39. 41. XXIX. 18.
XLIII. 22.
alter. XX. 43. 53. LIII. 37. LXIII. 8.
LXX. 10.
cum mediastino alter, ambove. XX. 11. 13. 39.
XXIX. 18.
Pulmones. Alter solum retractus. LIII. 40.
alter retrorsum, deorsumque compulsus, &
compressus. XVIII. 25.
parvi, aut contracti alter, ambove. XVII. 25.
XXII. 6. 8. XXVII. 12. XXX. 12. L. 4. LIV. 6.
concidentes, & flaccidi alter, ambove. IV. 19.
XVI. 12. XXIV. 11. XXVII. 28. XXX. 14.
XLIII. 24. LIII. 29. LIV. 46. LIX. 12.
Pulmonis dexteri lobus medius emortuus. X. 19.
Pulmones turgidi, praesertim ab aere. IV. 9. 24. XV.
6. XVIII. 2. 14. 34. XXVI. 33. XXIX. 12. 20.
XXXVII. 2. XXXVIII. 30. XL. 4. XLI. 4. XLV.
16. XLVIII. 38. LI. 50. LVII. 10. LXII. 5.
turgidi lobis inferioribus, aut in crepidinibus.
XIX. 49. XLII. 11.
Pulmones tumefacti. VIII. 4. 25. XXI. 45.
alter dumtaxat. VI. 12. XX. 5. 51. 59. XXI. 6. 9.
11. 15. 17. 23. 33. 34. XXXVIII. 4. LIII. 18.
Pulmones duri. VII. 4. 9. X. 19. XVI. 2. 4. XIX. 58.
XX. 24. 47. 49. XXI. 6. 17. 24. 27. 30. XXIV.

cum

- cum ulceribus. XXII. 15.
alter cum ulcere. XX. 5. 43. 63. XXII. 14.
16. 18.
cum ulcere cancroso. XX. 39.
Pulmonum alter, ambove cum tuberculis, aut nondum,
aut jam suppuratis. I. 2. VII. 13. XVII. 25. XX.
49. XXI. 27. XXII. 6. 14. 15. 18. XXVI. 29. LI.
17. 20. LIII. 16. LX. 2.
cum steatomatibus purulentis. XXII. 22.
cum ichore purulento, aut puriformi. XIX. 49.
XXIV. 13. XXX. 4. LXIV. 5.
cum humore putrido. VI. 12. XX. 7. 45. XXI.
45. XXII. 4.
cum finibus quasi quibusdam, varium pus conti-
nentibus. XXI. 33.
cum multo sanguine. II. 19. IV. 21. VIII. 4.
25. 27. XIX. 51. XXVII. 2. 12. LI. 54.
cum multo fero, etiam sanguinolento. XVII. 19.
XXI. 33. XXX. 2. XXXIV. 18. XXXVI. 17.
cum spuma. V. 11. XVIII. 30. 34.
cum gelatina subruenta. XVII. 21.
cum spumoso humore. VI. 12. VII. 11. XXI.
29. XXVI. 31. XXXVI. 11.
cum catarrhali materia. XIII. 3.
cum fulvo humore multo. XXI. 23.
cum cellulis inanibus intra substantiam ex livi-
do atram. XXI. 19.
cum vesiculis ex quibus constant, dilatatis. XXII.
12. LXII. 5.
Pulmones cum exiguis calculis. XLII. 2.
cum globulis pluribus tartareae materiae. XVII.
19. XLVII. 12.
cum substantia alba, quasi ex granis tartariza-
tis. XXI. 36.
cum petrosis granis passim per tunicam. LXVIII. 12.
Pulmones tephacei. XV. 25.
Pulmonum alter vulneratus. LIV. 10.
disruptus. LIII. 33.
Pulmonum bronchiae. In his pars ciborum. LIII. 26.
ferum non paucum. IV. 24. 26. V. 17.
spuma rubescens. IV. 16.
humor sanguinolentus. XXI. 34. XXIII.
6. XXVI. 21.
sanguis. XXXV. 2.
pus, aut puriformis materia. XVI. 30.
XXI. 29. 30. XXIII. 6. XXVI. 33.
XLI. 23. LX. 6.
Pulmonum Bronchiales glandulae plures quam soleant.
XLVIII. 38.
plures, & crassiores. XVIII. 2. XXI. 33.
amplificatae XVII. 14. 17. 18. XLIII. 17.
29. XLVIII. 38. LIV. 37.
non omnes sanae. XXI. 29.
duriore factae, majores, & purulentae. XXIX.
12.
tartaream materiam intus habentes. XLVIII. 38.
Pulmonum alterius vasa sanguifera cum bronchiis ar-
ctissime nexa. XXI. 4.
eorum vasorum quoddam dilatatum. Ibid.
Pulmonaris arteriae latior. XXIII. 6. XXV. 10. XXVII.
28. LXIV. 12.
in ea multus sanguis. XXVI. 21. 31. XXVII.
2. XLV. 23.
concretio polyposa. VI. 12. VII. 11. XLV. 23.
in ejus ramis sanguis concretus in tubulorum for-
mam. XXIII. 6.
Pulmonaris arteriae valvulae crassiores. XXVI. 33.
minus flexiles. XL. 23.
duriore. VIII. 4.
una dumtaxat durior. XXIV. 34.
cartilagineae, & offae. XVII. 12.
ita colligatae ut vix foramen relinquerent
sanguini transitu. Ibid.
Pulmonaris venae caudex aequo amplior. Vid. Cordis
Auricula Sinistra.
Putredinis citioris, & gravissimae signa. XVIII. 34.
- R**
Rectum intestinum valde contractum. LIV. 39.
valde compressum. XXXIX. 12.
nimia pinguedine circumdatum. LXIX. 16.
inflammatum, & jam lividum. XXI. 29. LXV. 5.
nigrum. X. 7.
introrsum tumens. LXV. 5.
- durius, crassius, & extuberantibus intus confer-
tis quasi glandulis. XXXII. 7.
cum iisdem ex rubro fuscis. LXV. 5.
cum varicosis intus venarum nodis. XXXII. 10.
cum vasis haemorrhoidalibus ima in parte in-
trorsum tumebus. LIV. 7. LXVIII. 6.
Ren unus tantum. XXV. 4.
Renes aequo majores. XXXVI. 20. XLI. 4. XLII. 20.
28. XLVI. 17. XLVIII. 32.
alter maximus. LVII. 10.
alter cum tunicis crassis factis pendens unc. tri-
ginta sex. LXVIII. 12.
Renes parvi. XXXVIII. 12. XL. 22. 23. XLII. 2.
XLIV. 15.
alter multo minor. XL. 24.
alter dimidio minor. XII. 2.
Renes aequo longiores. XXXVI. 23. XLIV. 19. LVI.
10. LVII. 10.
alter longior. LX. 12.
alter brevior, & in se curvatus. X. 19.
Renum alter maximus, alter justo contractior. XLII. 40.
alter aequo major, alter fere consumptus. XL. 12. 18.
alter multo minus latus, quam alter. XLVIII. 35.
alter rotundus, viciatusque cum calculis, alter
duplo major. IX. 12.
Renum infolita figura. XLII. 2.
Renis tunicae inter se junctae, crassae, & durae. XLII. 20.
tunica propria crassior facta. XXXVIII. 28.
sub ea effusus sanguis. XXXIV. 21.
Renum tunica adiposa a steatomatosa materia mon-
stroscra crassa. LXVIII. 12.
infarcta dura pinguedine. IV. 19.
in altero pinguedine sublivida. LV. 11.
Renes pallidi. XLII. 28.
exterius non bene constituti. LXIV. 7.
superficie non fanissima. XLVIII. 34. LX. 12.
fulcata. LXX. 7. 9.
cicatricosa, aut quasi cicatricosa. XL. 21.
XLII. 39.
alter. XXVII. 2. XXIX. 12. XL. 21.
23. XLII. 39. LVI. 10. LX. 4.
inaequali. IV. 19. XL. 21. 22. 23. 24.
XLVIII. 37. LX. 4.
alter. XLVI. 20.
a protuberantiis saniosis. XLII. 2.
a tot parvis quasi hemisphaeris facta. XLIV.
15.
alter. XLII. 13.
exulcerata in altero. XXVII. 2. XLII. 20.
profundis hydatidibus excavata. LXIX. 2.
Renum alteri exterius adita glandula morbofa. XVII. 25.
Renes duriore, & substantia magis firma, & com-
pacta. XLIV. 15.
alter. XLII. 20.
molliore, & laxiore. IV. 2. XXVII. 2. 28. LV. 10.
alter. XXI. 36. XLII. 13.
cavo majori, substantia tenuiori. IV. 19.
cum plurima intus pinguedine. XLVI. 29.
Renum structura intima confusa. XLII. 11.
non sine exulcerationis indicibus. IV. 19.
cum fanie exterius. XXXVI. 20.
cum paucis intus pure. Ibid. & X. 13.
Renes. Alter inflammatus quadantenus. XVII. 10.
male olens. XL. 24.
pure scatentes. XLII. 20. 28.
pure, & urina distenti. XLII. 15.
suppurati. XLII. 25.
femiputres. XLII. 28.
tota fere substantia in altero intus consum-
pta. XL. 12. 18. XLII. 13.
cum cellulis intus pure distentis. XLII. 20.
Renum urina distenti. IV. 19.
cum sinuosis caveis urina plenis. XL. 20.
alter cum cellula, urinoso humore referta.
IV. 19. X. 19.
tanta, ut dimidium renis occuparet.
XVII. 14.
cum cellulis non parvis ejusmodi hu-
more plenis. XL. 2.
cum cellulis humore quasi aqueo refer-
tis. XXI. 15. XXIV. 6. XXVII.
2. XXXVIII. 40. XLII. 11. XLVI.
20. XLVII. 34. LX. 12.
una extrorsum protuberante, pomi
instar. XXXVIII. 40.
cum hydatidibus. XXV. 4. XXXVIII.

12. LVI. 18.
una maxima innata. LX. 6.
Renes cum calculis. X. 11. XL. 2.
intra duram, callosamque substantiam,
LVII. 10.
magnis, & ramosis. Ibid. & XLII. 4.
alter cum calculis. IX. 12. XI. 6. XL. 12. XLII.
13. XLVII. 8.
cum arenulis. XXXIX. 3.
Renum membranei tubuli dilatati. XXXIX. 33.
pelvis dilatati. Ibid. & XII. 2. XL. 18. 24. XLII. 11.
alter valde dilatatus. XXXIX. 5. XL. 2. 18.
pure distensus. XLII. 20.
cum sero albedo. XLIV. 15.
cum ichore. XXXVIII. 30.
pelvis cum urina quasi purulenta. XLVIII. 32.
pelvis nulli. XXVII. 28.
Renum alter vulnere tractus. LIII. 40.
Reni Succenturiato continuatus tumor. XVII. 8.

S

- Salivares glandulae grandiores. LII. 30.
Vid. etiam Maxillares. Parotidem. Tonillas.
Sanguis in cadavere vix ullus. XLVII. 8.
non multa, aut exigua copia. XXXVI. 11.
XXXVIII. 34. LIV. 46. LVII. 10.
in arteriis. Vid. Arteriae.
diu calens post mortem. IX. 12.
cum multis aereis bullis. V. 17. 19. XXIV. 6.
XXVII. 2. XXXI. 2. XLIII. 22.
Sanguis coenofus. XLIX. 2.
crassus, & viscidus. XVI. 14. XVIII. 2.
ad concretionem vergens. VIII. 23. XVIII. 30.
XXI. 19. 45. XLVIII. 37.
concretus. VII. 13. XX. 11. XXI. 27. 30.
XXXVII. 2.
pene totus. XX. 41. XXI. 33. XXX.
7. XXXVIII. 4. 13. LIV. 25.
concretus valde. XLIX. 14.
ad fluorem potius, quam ad concretionem ver-
gens. XX. 13.
sine ulla usquam polyposa concretionem. LII. 30.
fluidus. I. 2. III. 24. 26. IV. 2. 8. 9. 11. 24.
26. 35. V. 17. VII. 2. 7. VIII. 4. IX. 12. X.
2. 7. XV. 6. XVI. 4. 10. 19. XIX. 3. 17. 19. XX.
15. 47. 49. XXII. 8. 10. XXIII. 4. XXV. 2.
XXXVI. 21. 31. XXIX. 8. XXXI. 2. XXXV. 10.
XXXVI. 2. 20. XXXVIII. 2. 6. 10. 12. 16. 22.
XLIII. 28. XLV. 23. XLIX. 12. LI. 14. LIII.
26. 40. 44. 46. LVI. 17. LXII. 5. LXIV. 5.
pene totus fluidus. XXIV. 13. XXVI. 33.
XLII. 34. XLVII. 36. LIV. 26. LIX. 3.
ferofus, sine fibris, & decolor. XLIII. 4.
Sanguis dilute rubens. XXXVIII. 6.
coccineus. LIX. 3.
ater. V. 6. 19. VIII. 4. 25. IX. 9. 12. 20. X. 17.
XVIII. 2. 30. XIX. 49. XX. 16. XXI. 19. 27. 33.
34. 35. 45. 47. 49. XXIII. 6. XXIV. 6. 13. XXVI.
21. 31. 33. XXVII. 2. 8. 12. XXX. 7. XXXV. 10.
12. XXXVII. 4. XXXVIII. 34. XLII. 34. XLIII.
28. XLV. 16. 23. XLVIII. 15. 37. 38.
LIV. 37. 44. LV. 10. LVI. 17. LXIV. 5. 19.
ater liquidam picem referens. IV. 19. VIII. 27.
Scapula altera. Ejus sinus qui humerum excipit, ora ex
parte deficiens. LVII. 2.
Scrotum aere tumefactum. V. 19.
quasi fugillatum. XIX. 15. 19. LII. 30. LXII. 5.
Scroti venae varicose, catenam referentes. XX. 24.
pinguedo, ei subiecta etiam ad anum. XLIII. 29.
aqua plurima in darti cellulis. XXXVIII. 26.
XLI. 18.
Scrotum. Intra ipsum calculi. LXIV. 7.
Semen Deferens vas ex parte scirrhum. XLVI. 5.
crassius factum. LXIV. 7.
Seminales Vesiculae strigose. XLIV. 7.
femen aquosum continentes. XXIV. 18.
nullum continentes. XLIV. 7. 10.
altera scirrhus. XLVI. 5.
Seminalis Caruncula strigosa. XLII. 28.
deformata, & vitata. XL. 29.
quasi diffuens. LX. 12.
rostrum absumptum. Ibid.
Seminalis Caruncula Sinus longior, & laxo orificio.
LXIII. 13.
- orificio maximo, & in transversum posito.
LXIX. 2.
orificio fere oblitterato. XL. 29.
oscula pro femine emittendo ampliora, sed al-
terum altero magis amplo. XLIV. 22.
alterum obcæcatum, alterum angustissimum.
XLIV. 7.
Septum Lucidum. Vid. Cerebri Ventriculi Laterales.
Sincipitis ossa erosa, & pertusa. LII. 38.
alterum dumtaxat. LI. 19.
Sincipitis os quodam loco intus, extraque lividum.
LII. 2. 8.
ejus exterior tabula quasi depressa. LII. 8.
rima fissi. LI. 11.
comminuta. LI. 9.
Sincipitis os fissum. LI. 50. LII. 35.
fractum, & depressum. LI. 18. 32.
fractum, magnis duobus fragmentis in cerebrum
detrusis. LI. 35.
perforatum, squama ossa exstante. LI. 54.
Spermatice vasa. Eorum fasciculus cum plurima pin-
guedine. XLIII. 22.
Vid. etiam Testium vasa.
sanguine præturgida. XXXIV. 5.
Spermatice vasa in muliere violaceum sanguinem con-
tinentia. XXXVI. 17.
arteriae duræ. LXVII. 14.
Spina. Vid. Vertebrae.
Spina; magna ex parte duplex. XLVIII. 57.
ferme tota bifida. XLVIII. 50.
Spinae totius tortuositas cum maxima ad ima thoracis
flexione. LXII. 11.
tortuositas, si cervicem excipias, totius Spinae.
XLVIII. 50.
in thorace. XIII. 3. XLIII. 17. LVI. 14.
in thorace, & lumbis. LV. 10. LXIII. 19.
insignis. IV. 16. X. 13. XXXVIII. 40.
Spinae ima distortio. XLVIII. 34. 35.
Spinae vertebrae in cervice quinque dumtaxat. XLVIII.
50.
in summo thorace constipatae, & concretæ.
Ibid.
vertebrarum thoracis a tergo hiatus. XLVIII. 52.
lumbiarum a tergo hiatus & absumptio.
XII. 16.
lumbiarum exostoses. XXXVII. 30.
Spinae vertebrae ab aneurysmate excavatae. XVII. 17.
Spinae tubus pro Medulla Spinali nullus. XLVIII. 48.
in eo aqua. X. 13. XI. 13. XXI. 47. XXXVIII.
34. LXIX. 16.
multa. X. 17. XI. 15. LIV. 49. LXI. 2.
sanguis ad lumbos grumofus non multus.
LIV. 25.
pus. XIV. 3. 5.
Spinae tumor in quo Spinalis Medulla, & aqua. XII. 16.
Spinalis Medulla. Vid. Medulla, & Spina.
Splenica arteria. Vid. Lienis.
cum crebris offeitis laminis. XXIV. 16.
cum offeo diverticulo. III. 2.
Sternum segmentum circuli referens. IV. 16.
circa medium extrorsum prominens. XLV. 23.
Sterni pars interius fugillata. LIII. 29.
partes ab aneurysmate absumptæ. XVII. 25.
XXVI. 9.
Subclaviae arteriae latiores. XLIII. 17. LXIX. 13.
intus offeitis inchoamentis distinctæ. LXIV. 13.
alterius ad primam divisionem dilatatio.
XXIX. 20.
aneurysma. XXVI. 21.
Succenturiatus Ren. Vid. Reni Succenturiato

T

- Temporales muscoli strigosi. VII. 9.
alter contusus. LI. 50. LII. 35.
torus sanguine suffusus. LI. 38.
a plurimo stagnante sanguine nigricans.
LII. 30.
& tumens. LXIX. 2.
Temporalis arteriae ramus laceratus. LI. 50.
Temporis os a pure superficie tenus erofum. LI. 27.
fissum usque ad auris Tympanum. LII. 30.
usque ad processum Petrosi. LII. 35.
fractum in Meatu Auditorio. LII. 25.
Testium tunicae crassiores, albæque factæ. XLII. 28.
tunica

- tunica Erythroides crassior facta. XLIII. 17.
Vaginalis cavea sursum amplificata. XLIII. 22.
& plurimum. XLIII. 25.
undique testis adnata. VII. 11. XLII. 28.
densior facta. XXI. 19.
crassior facta. XLIII. 17. LXIV. 7.
Testium Vaginalis tunica sero plena. XX. 24. 26. 27.
XLIII. 24.
aqua flavissima valde distenta. XLIII. 22.
aqua subflava plena. XXI. 19.
aqua turbida, aut lixivii similis multum con-
tinens. XL. 22. LXIV. 7.
aqua aut ex fusco flava, aut similis urinæ,
aut loturæ carnis, aut decoloris plus, mi-
nufve continens. XLII. 18. XLIII. 17. 19.
27. 28.
aquam limpidam continens, in qua corpuscu-
lum quoddam. XLIII. 25.
Testium tunica Albuginea crassior facta. XLIII. 28.
LXIV. 7.
parvis tuberculis inæqualis. XLIII. 18. 28.
inter suas laminas aquam subflavam habens.
XLIII. 31.
Testium vasa sanguifera. Vid. Spermatice vasa præter
solitum ampla. XXI. 19.
Testium alter comprehensus undique a venis dilatatis.
VII. 11.
ad alterum pinguedinis lacinia. XLIII. 22.
infra alterum, corpusculum offeum. VII. 11.
Testibus singulis imposita magna hydatis, & quo cum
humore. IV. 30.
impositæ aliæ minores. VII. 11. XXI. 19. XLIII.
17. 18.
impositum corpusculum subrotundum. XXIV.
16. XL. 22. XLI. 18. XLII. 11. XLIII. 22.
24. 25. 27. LXIV. 7.
imposita excrecentia rubella parva. XLIII. 29.
pendens ab altero parva funbria, aut parvula hy-
datis. XLIII. 17. 19.
Testis non paulo major, quam alter. XLIII. 25.
triplo major. XLII. 11.
cum epididymide longior. XLIII. 17. 22.
imminutus. XXIV. 16. XLIII. 24.
Testis canaliculi, ex quibus constat, evidentiores. XXI. 19.
substantia ex fusco rubens. XXIV. 16.
mutata in corpus compactum. VII. 11.
in corpus membranofum. II. 20.
Testis tumor cancerosus, alteri qui in mesenterio erat,
continuatus. XXXIX. 2.
Testes ad anum purulenti, & nigricantes. XLII. 28.
Testis epididymis arctius testis annexa. LXIV. 7.
Vas semen deferens. Vid. Semen.
Testes Muliebres. Vid. Ovaria.
Thoracis parva cavea. XIV. 27. XVI. 4.
valde parva. IV. 16.
ab altera tantum parte. XIII. 3.
Thorax. Intra eum aqua. IV. 28. 30. X. 2. XVIII. 6.
28. XX. 20. 43. XXI. 30. 49. XXIII. 8. XXIV. 18.
XXIX. 20. XXXVIII. 10. 12. 13. 28. XL. 23. XLIII.
24. XLVII. 4. LIII. 16. LIV. 2. LXIX. 16.
in altera aut dumtaxat, aut præsertim par-
te. IV. 35. X. 5. XI. 13. XXII. 14. 16.
XXXVIII. 6. LI. 6. LIV. 49. LVI. 7.
aqua multa, aut plurima. X. 11. XVI. 2. 4. 8. XVII.
10. 25. XLIII. 17. 29. XLVI. 17. L. 51. LII. 8.
in altera parte aut solum, aut præsertim.
XVI. 19. 26. XVII. 6. XX. 33. XXII. 16.
XXIII. 4. XXXVIII. 4. 16. L. 48. LXI. 5.
aqua limpidi. XVI. 6. XVIII. 2. XX. 32.
XXXVIII. 22.
in altera tantum parte. XX. 30. 36.
aqua sero lactis similis. XX. 47.
in altera solum parte. XX. 39.
plurima. LIII. 14.
cum albis concretionibus, cocti albuminis
instar. XX. 36.
aqua alba in altera parte. XX. 7.
plurima. XLV. 16.
aqua urinæ colore, non pauca. XXVI. 33.
in altera præsertim parte. LXIV. 5.
aqua flava, aut subflava. XVI. 10. 28. XXIII.
6. XXVI. 9.
in altera solum, aut præsertim parte. VII.
11. XVI. 38. XXIV. 34.
cum mucosis quasi pelliculis. XVI. 25.
XXI. 34. XXXVIII. 13. L. 4.
- aqua ad viridem, aut caruleum colorem vergens.
LVI. 26.
plurima. XVI. 30. 34. 36. LII. 8.
cum gelatina, & quasi membranulis.
XVI. 30. 38.
in altera tantum, aut præsertim parte.
XXXVIII. 30. LIV. 26.
aqua fusca, aut turbida. XXI. 24. 34. XXXVII. 30.
in altera parte. XX. 2. 45. XXI. 30.
plurima cum albis concretionibus. XVI.
17.
aqua cum gelatinosis concretionibus. XXV. 12.
aqua cum innatantibus quasi membranulis, aut
quasi filamentis in altera tantum parte. XVI.
12. 17. 40. XX. 30. XXII. 8. LII. 8.
aqua subflava in altera dumtaxat parte. XVI. 14.
Thorax. Intra eum aqua rubra, subcruenta, aut cruen-
ta. IV. 26. XI. 11. XIV. 35. XVII. 23. XVIII. 8.
XXI. 15. XXVI. 21. 37. 35. XXX. 10. LIV. 39.
in altera parte. V. 11. VI. 12. XVII. 17.
XXI. 3. XXII. 22. LII. 8.
sanguis effusus. XXI. 47. XXXI. 14. LIII. 33.
LIV. 10.
in altera tantum parte. XX. 17. IX. 4. XVII.
14. 17. XXVII. 28. XL. 29. LII. 35. LIII. 40.
sanguinis effusi magna copia. LII. 34.
in altera tantum parte. XXVI. 3. 11. 29.
LIII. 3. 5. 26. 29.
sanguinis concreti portiunculæ in altera parte.
XXII. 16.
puris copia maxima. LI. 20.
in altera solum parte. XXII. 6. 10. 12.
XXXVI. 4. LIV. 6.
serum puriforme in altera dumtaxat parte. XX. 53.
serum quasi saniosum, aut saniosum in altera so-
lum parte. VI. 12. XXI. 16.
serum purulentum, alteram partem implens. XX. 56.
serum cinereum fetidum. XXI. 32.
materia putrida, & fetens. LXX. 7.
Thymus magnus in adolescentia. XVII. 10.
Thyroidæ glandulae vitium. XI. 15. XVI. 30. XXIII.
4. L. 31. 32. 33. 34. 35. 36. LII. 8. LVI. 12.
crassitudo æquo major. XXXIV. 15. L. 31.
33. 34. 36. LVI. 12.
magna. XVI. 38. XXIII. 4. XXVI. 21.
durities. Ibid. & L. 31. 33.
Tibia os. Vid. Cruris.
Tonilla tumida. XLIV. 3.
altera durior, & suppurata. XLIV. 3.
utriusque tunica crassior facta, & quasi gelatino-
sa. Ibid.
Trachea arteria. Vid. Arteria Aspera.
Triangularis pectoris musculus inflammatus. XXI. 36.
Tubarum Fallopii Ligamenta phlogosi affecta. XLVI. 17.
globulis obfita, lapideum nucleum continen-
tibus. XLVI. 24.
alterum contractum. LXVII. 9.
in eorum Ligamenti nervi folio crassiores.
XLV. 23.
nervus plexus in uno major, quam in al-
tero. XLVII. 31.
in altero exiguus, in altero nullus.
XLVII. 30.
Tubæ Fallopi. cum hydatidibus prope majus orificium.
XLV. 23. L. 51.
altera a vicina hydatide deorsum tracta. XLVII. 12.
altera crassior, & amplior facta. XXIX. 14.
altera prope uterum distenta mucosæ ferme limpi-
do. XXI. 47.
altera immobilis. LXVII. 9.
alterius fimbriæ corpusculis præduris asperæ.
XLVI. 20.
altera sine fimbriis. XLVI. 26.
altera abscissa ex parte consumpta. XLVI. 27.
Tubæ Fallopi. albæ. XXVII. 2.
phlogosi affectæ. XLVI. 17.
cum corpusculis exterius adherentibus. XLVII. 28.
crassiores factæ, & dilatatae prope uterum. XXI. 47.
latiores solito ad oppositum hujus extremum.
XXVI. 13.
multo suo puriformi humore scatentes. XXI.
24. XXVI. 13.
mucoso albo humore. XLV. 23.
humore coloris ex flavo carnei. XXXV. 16.
Tubæ Fallopi. cum Latis uteri ligamenti confusæ.
LXVIII. 6.
cum

cum suis ligamentis, & ovariis confusa, & converſe in maſſam ſebaceam laceram. XXXVIII. 34. cum ovariis concretæ, & confuſe. XLVI. 26. altera, ſimbriis, & oriſicio deletis, cum ovario connata. XII. 2. XXV. 10. XXVI. 13. altera ovario adnata. XLVIII. 32. LX. 10. altera oriſicio cum ovario connata. LII. 4. altera cum ovario connata, ut ſimbriæ non apparerent. LXIX. 16.

Tubæ Fallopp. clauſa magna ex parte. XXI. 47. impervia. XLVI. 23. 24. LII. 2. clauſa ad ſimbrias. LXVII. 9. LXVIII. 6. clauſa ibi, & ad ovaria agglutinata. XL. 21. clauſa ibi, & ad ovaria agglutinata, ſed ſine ſimbriis. XXVI. 13. LXVII. 11. altera ibi clauſa videbatur; nec erat. XXI. 24. altera ibi clauſa, altera ad uterum. XXIX. 12. altera ſolida, & in medio curſu deſinens. LXIX. 16. ambæ clauſæ ad uterum. XVI. 2. LVII. 2. ambæ clauſæ circa longitudinis medium. XXIII. 11. LXI. 7.

Tympanum Auris. Vid. Auris.

V

Vagina muliebris valde parva. XLVI. 26. brevis, & breviffima. LVII. 2. LXVII. 9. valde contracta ob colligationem parietum altero in latere. L. 51. propemodum tota ſine ullo cavo. LXVII. 9. longior, & latior. XLV. 16. laxa, & deorſum tracta. XXXIV. 11. intus tota oblita materia alba. XXI. 47. XXXIV. 33. L. 51. ſœdeta a craſſa cinerea materia. LXVII. 14. phlogoſi affecta. Ibid. craſſa, prolapſa, exulcerata. XLV. 11. parietibus craſſis, cancriſis, exulceratis. XXXIX. 33. cum excreſcentia ſcirrhouſa utrinque. XLV. 16. tota carcinomate intus eroſa. LXVI. 2. nigricans, & eroſa. LII. 2. gangrænæ proxima. XLVII. 12. LXV. 8. gangrænola, livida, & graveolens. XLVII. 36. LXIX. 16. pertuſa ulcere, in Rectum inteſtinum patente. LXIX. 16. pinguedine quam lateribus adſitam habet, in ſcirrhum converſa. XXXIX. 33.

Vafa ſanguifera. Vid. Arteriz. Venæ. Intercoſtalia. Spermatica.

Vafa ſanguifera cum offeis ſquamulis, aut harum inchoamentis. Vid. Aorta. Cerebri arteriæ. ſtaccida adeo, ut tactum non ferrent. LI. 57. multo ſanguine reſerta. LII. 2. proportionem anguſtiora. XXX. 12.

Magna, in Ventre proportionem ampliora. LX. 6. Eorum tunica externæ ob congeſtam aquam mucoſæ viſæ. XXI. 29.

Venæ. Vid. Azyga. Cava. Iliacæ. Jugulares. Pulmonaris.

Venæ acere turgidæ. XXXI. 2. ſanguine paſſim diſtentæ. LIV. 44.

Venis in ſuperioribus plus ſanguinis, quam in inferioribus. XXIX. 20.

Venter. Vid. etiam Abdomen.

Venter ab umbilico deorſum ſine Tenuibus inteſtinis. XXXIX. 26.

Ventris interni parietes virides, & foetentes. XXXIV. 15. in iis ulcus. XL. 9.

Venter. Per ipſum minimæ glandulæ, a ſtagnante ſanguine inflammata. XXXVII. 2.

In eo aqua. L. 4. IV. 26. 28. 30. XVI. 2. 4. 10. 19. XVII. 6. XVIII. 2. XX. 2. 43. XXI. 3. 29. XXIII. 4. 8. XXIV. 18. XXVI. 19. XXVII. 16. XXIX. 6. XXX. 12. XXXVIII. 2. 13. 28. XLVII. 4. 12. 36. XLVIII. 37. XLIX. 10. LIII. 18. LIV. 49. LV. 10. LXIV. 19. plurima. XXXVIII. 6. 10. 12. 16. 20. LIV. 2. 39.

aqua limpida. XVII. 25. XX. 2. XXII. 6. 18. XXXVI. 4. 20. XXXVIII. 4. 22.

limpida, ſed urinam olens. XLI. 4.

aqua, urinæ ſimilis. XXXVIII. 15. LXX. 7. flava, aut ſubflava. VII. 11. XVII. 10.

XXI. 34. XXII. 4. 10. XXIV. 34. XXX. 7. XXXVIII. 34.

flava, amara. XXXVI. 2.

viridis ex flavo, aut ſubviridis, & foetida. XVI. 30. XXXVI. 25. XXXVIII. 30. ſubſuſca, & turbida. X. 13. XXII. 22. XXXVIII. 18.

acris. XXVI. 13.

falſa, in qua omenti fruſta, & filamenta. XLVII. 8.

livida puri admixta. XXXIV. 25.

rubella puri admixta. XXXVIII. 52.

cruenta, aut ſubcruenta. V. 19. XIV. 35. XXI. 24. 29. XXVI. 31. XXIX. 6. XXXIX. 26. XLVIII. 44.

cruenta, & cum ſtercoribus. LIV. 37.

Venter: In eo ſanguis effuſus. LIV. 10. LVI. 20. 35. concretus. LIV. 31.

fluidus. LIV. 16.

fluidus ad ſequilibrium. XXXV. 2. ad viginti libras. LI. 40.

quamplurimus. LIV. 8. LXVII. 17.

plurimus, corrupti incipiens. LIV. 14.

ſaniſſus ichor. XXXI. 2.

pus. XLII. 25. LIV. 6.

ſanies ventrem implens. XXXIV. 21. XL. 9.

materia putidiſſima plurima. XXXV. 14.

materia fluida ſubflava plurima. XXXIV. 9.

Venter. In eo ſætor graviffimus. LIV. 6. 20. 39.

ſætor gangrænolus. III. 2. V. 19. XXI. 29. XXXIV. 11. 18. XXXV. 2. 10. 16. XXXIX. 26.

Ventris viſcera præpinguia. LX. 12.

contractiora, & ſublivida. XXXIX. 2.

ſubviridia. LII. 4.

viridia, & foetida, pleraque. LVI. 12.

nigricantia, inferiora. XLI. 10.

hic illic tuberculis inæqualia. XLVII. 14.

omnia præter ſolium inter ſe colligata. XVII. 17.

ſiniſtra ferme omnia dextrorſum compulſa. XL. 26.

plura extrorſum intra quoddam maſupium pendentia. XLVIII. 48. 52.

Ventriculus ſitu inſolito. IV. 16. VI. 12. XVII. 25. XIX. 19. XXI. 24. XXXIX. 12. XXXIV. 18. XLV. 16. XLVIII. 38. LII. 2. LVI. 12. LXVII. 11. a diaphragmate ad ſiniſtrum os pubis recta deſcendens. LXX. 5.

prolapſus in hypogaſtrium. XXXIX. 14.

traductus intra thoracem per diaphragmatis vulnus. LIV. 10.

Ventriculus æquo amplior. XI. 6. XXIII. 4. XXVI. 13. 37. XXIX. 20. XXXVIII. 18. XL. 23. XLII. 11. XLIII. 22. XLVII. 18. XLVIII. 38. L. 9. LIII. 24. LV. 10. LVI. 12. LVII. 10. LX. 12. LXIV. 5. 19. LXVI. 9. LXIX. 2.

prælongus. XLVIII. 37. LXX. 5.

anguſtior. XXXVII. 30.

contractus. XVIII. 2. XXIV. 34. XXIX. 14. XXX. 7. LV. 11. LXII. 7.

plurimum. XXXIV. 27. XXXIX. 33. XLVII. 8.

diſtentiſſimus. XXIX. 8. XXXVIII. 22. XLVIII. 28. 44. LII. 30. LIV. 49.

aere diſtentus. V. 19. VIII. 25. XVI. 4. XVII. 10. XXI. 24. 36. 44. XXIX. 8. XXXVI. 20. LI. 50. LII. 8. LV. 10.

Ventriculi figura minus bona. XXXVII. 30.

in ſummo contractior, & longior. XXXIX. 14.

in medio archi. XVI. 38. XXVI. 31. XXX. 7. XXXVI. 2. XXXVII. 28. XLVIII. 37.

Ventriculus exterius albidus. XXXVIII. 16.

lividus. XXIX. 12. XXXIX. 29.

nigricans. XXXVIII. 30.

hic illic ruber, lividus, niger. XXXIV. 25.

levi inflammatorio rubore ſuffuſus. VI. 8. XXIX. 8.

colore non naturali. XXX. 4.

ſubſuſco. LV. 11.

cum macula nigerrima. XXX. 16.

gangrænæ affectus. XXXV. 18.

vafi ſanguine diſtenti. VIII. 25. XXX. 4. LV. 10. LIX. 12.

arteria dilatata. XXIX. 20.

miræ flexuoſa. XLIII. 24.

tuberculo exterius innato. IV. 19.

tubere ſcirrhouſo exterius annexo. XIX. 58.

tuberculis nigris a ſtagnante ſubtus ſanguine. XXXV. 2.

Ven-

Ventriculi tunica laxiores. XXX. 14. XLIII. 22.

alicubi fracidæ. XXIX. 12.

valde tenues. LV. 10. LVII. 10.

craſſæ, & duræ omnino, aut in parte. XXIX. 6. 12. 14. XXXIX. 26.

prope pylorum, quaſi oſſea duritie. LXX. 5.

a cylitis bile ibidem profundius tinctæ. XXX. 20.

Ventriculus. In eo lumbrici multi. XLIII. 22.

bilis pauca, aut plurima. XVIII. 2. XX. 15.

bilis nigra. XLIX. 26.

bilis eruginola, & venefica. LIX. 18.

humor nigricans, peſſime olens. XXXIX. 26.

humor atramento ſimillimus. XXX. 16.

humor viridis, aut ſubviridis. VIII. 25. LIX. 12.

humor ſublividus. XXXIX. 29.

humor quaſi fuligine infectus. XXIX. 6. XXX. 2.

humor craſſiſſculus cinerei coloris. VIII. 27.

huic ſimilis, ſœditiſſimus. XXIX. 12.

albumini conſimilis. XXX. 20.

materia fluida ſubflava quamplurima. XXXIV. 9. 18.

Ventriculus intus leviter ab inflammatione rubens. XXX. 7. LXVI. 9.

cum ſtriis inflammatoriis. XVIII. 2.

inflammari incipiens. LIV. 37.

paſſim hic illic inflammatus. XXIX. 14.

inflammatus. XXX. 4. LV. 11. LIX. 15.

certo loco ſanguineis punctis diſtinctus. XXV. 2. XXXVII. 2.

ſanguine ex facie intima facile exprimendo. XXIX. 18.

cum maculis ſanguineis multis, & aliquot gangrænoſis. Ibid.

Ventriculus intus ſuſcus, lividus, ſubniger. XXXIX. 26.

XL. 23. XLII. 13. XLIX. 14. LXIV. 5. LXX. 5.

cum maculis ex atro lividis. XXI. 30. XXX. 14.

cum maculis exiguis gangrænoſis. XIV. 35.

ater, & gangrænæ affectus. XXX. 16. XLIII. 22.

cum eroſionibus multis gangrænoſis. XXIX. 20.

cum eroſionibus, quibus arſenicum adhærebat. LIX. 3.

certo loco eroſus. LV. 10.

leviſſime exulceratus. XIV. 35.

cum ulcere. LXV. 3.

ulcere perforatus. XXXIX. 14.

Ventriculus. Intra cum tuberculum. XXXVII. 30.

XXXIX. 26.

caruncula. XVI. 36.

multæ quaſi glandulæ. LXV. 3.

tumor cancriſus exulceratus. XXX. 2.

peſſimus tumor diſruptus. XXIX. 12.

Ventriculus certo loco extenuatus. XXV. 2.

certo loco intima carens tunica. XLIII. 22.

rugis nullis. XLII. 39. LV. 10.

rugis durioribus. LIX. 12.

Ventriculi oriſcium ſiniſtrum ampliſſimum. XXXVII. 30.

intus lividum, & ſubnigrum. XVIII. 2.

oriſcium dexterum, ſive pylorus, amplius, & cum annulo dimidiato. XXI. 15.

durum, & peranguſtum. XXIX. 6. LXV. 3.

calloſum. XXX. 14.

in annulo excreſcentiam habens. LVI. 6.

annulo duobus locis nonnihil tumente. XXXVII. 30.

duobus tuberculis glanduloſis. XXIX. 17.

in duas, treſve duras protuberantias quaſi diviſo. LXX. 5.

annuli veſtigio vix relicto. LV. 10.

Ventriculus in medio vulneratus. LIV. 8.

in ſuperiore parte tranſverberatus. LIV. 10.

Vermes. Vid. Lumbrici.

Vermium odor. VI. 2. XXI. 19. 29.

Vertebra. Vid. Spina.

Vertebra, ab aneurifmate excavata, aut valde laſæ. XXI. 47. XXVI. 3. 11. XL. 26. 29.

Vertebra primæ cum occipite ankyloſis. LIX. 8.

& ſecundæ cum tertia, & alia vitia. Ibid.

Vertebra ſecunda. Ligamentum ejus Dentis Tranſverſum cum ipſo connatum. LXII. 11.

Ligamentorum ejus Dentis Lateralium alterum altero longius, & craſſius. LXIII. 19.

Horum, & Tranſverſi alia vitia. LXIX. 8.

Vertebra ſex ex ſuperioribus dorſi fracta. LII. 34.

una ex lumbaribus fracta. LIV. 26.

Vertebrales arteriæ latiores. XXVI. 21.

altera quadruplo, quam altera. LIII. 40.

tortuoſæ. XXXVII. 30.

Vertebral arteria, non a Subclavia, ſed ab Aorta proſecta. III. 20.

ſubdura, craſſa, alba ex dimidia parte. LX. 4.

inæqualiter dilatata. IX. 18.

Vefica, urina plena. I. 2. IV. 19. 26. V. 6. VII. 11. XL. 4. XLVII. 12. XLVIII. 34. LII. 30. LX. 12.

valde diſtenta. XXXIX. 33. XLI. 8. 13. XLII. 11. XLIX. 18.

amplificata. XXXIX. 33. XL. 22. XLI. 13. XLII. 34. 40. LIII. 24. LXIX. 2. 16.

cum peritonæo alte ſupra pubem connexa. XXXIX. 33. XLII. 20.

fere uſque ad umbilicum extenſa. IV. 19. V. 6. XXXIX. 33. LVI. 12. LX. 12.

oblongior. XLII. 11. LXIX. 2.

minor proportionem. XLIV. 21. LXVI. 6.

valde contracta. XLII. 20. 28. XLIII. 24.

figura non naturali, & depravata. LII. 35. LX. 12.

iplius hernia, & ſaccus quidam. VII. 11. XXI. 15. XLII. 28.

inferiore parte antrorſum dilatata. XLII. 8.

cum externa puſtula. XXXV. 16.

cum externa cicatrice. XXXVIII. 28.

paucis tuberculis obſita. XXII. 18.

cum vafiſ externis ſanguine turgidis. XLI. 13.

extima tunica facillime ab aliis ſecedente. XLVI. 10.

Veficæ tunicae fibræ carnis magis quam ſolent, rubentibus. XL. 23.

craſſis inſtar ſacertulorum cordis. XL. 4. XLI. 6.

craſſæ, & duræ. IV. 13. 19. X. 13. 19. XIV. 35. XXXIX. 33. XL. 22. XLI. 13. XLII. 15. 20. 28. 34. 40. XLIV. 15. 19. XLVIII. 32. XLIX. 18. LXIII. 13.

adeo ut dilatationem veſicæ impediunt. XLIII. 24.

ſcirrhouſæ. XXXIX. 33. XLII. 15. 28.

cum cartilagineis concretionibus. XXII. 4.

Vefica intus, quaſi ex tenuiſſimo tomento facta. XLII. 13.

inæquali ſuperficie. XLVIII. 32.

vaſculis ſanguiferis plus æquo conſpicuis. X. 13. XXIX. 20. XL. 23. 24. XLVII. 12.

ad infimam partem conſertiſſimis. XLVII. 34. LXIII. 13.

& turgidis. VII. 11. XLVII. 36. XLVIII. 34.

guttis ſanguineis ſub intima tunica apparentibus. XLVII. 12.

ſubrubra, & rubra. XL. 21. 23. XLI. 13.

ima parte. XLIII. 24. XLVI. 17.

inflammata. V. 6. XLII. 8. XLVII. 34.

nigricans tota, aut ex parte. XL. 24. XLI. 10. XLII. 28.

gangrænola. XLII. 20.

ſphacelo correpta. XLII. 25.

cum levi abratione ad uteretur. XLII. 2.

exulcerata. IV. 19. XLII. 15. 20. 28.

tota a carcinomate. LXVI. 2.

albo turbido humore ſcatens. XLIV. 15.

purulenta. XLII. 40.

pure ſemiplena. LXVI. 2.

ſundo pertuſo, & cum externo ulcere communi-cante. XLII. 20.

Vefica. In ea tuberculum ad cervicem. XLII. 13.

duplex. LXX. 3.

corpora duo ſcirrhouſa, ad oriſcium introrſum protuberantia. XXXIX. 33. Vid. etiam Proſtata.

Vefica. In ea lapides, & quales. IV. 2. XLII. 8. 13. 28.

intimæ tunicae adherentes. XLII. 26. 25.

qui circum acus increvere. XLII. 20. 25. 15. 25. 28.

circum lapidem multus lentus, & cruentus mu-cus. XLII. 15.

Veficula fellis. Vid. Jecoris.

Veficulæ Seminales. Vid. Seminales.

Viſcera. Vid. Ventris.

Viſcera quaſi candida. XXXVI. 11.

ſubſuſca. XXXVIII. 18.

laxa adeo, ut tactum non ferrent. LI. 57.

Ungues pollicum pedum in oblonga, inflexaque corni-cula excreſcentes. LXVIII. 6.

Ureteres. Alter, ambove dilatati. XII. 2. XXXIX. 33. XL. 2. XLII. 11. 15. 20. 28. 40. XLIV. 15. XLVII. 8. LII. 35. LXVI. 2.

dilatati hic illic. XLVI. 5.

alter longior factus. XLII. 11.

ambo longitudine, & latitudine valde amplifica-ti. IV. 19.

alter archiſſimus. XL. 18.

urinam continentes, eave diſtenti. IV. 19. XLVII. 8.

urina, & pure diſtenti. XLII. 15. 20. 28.

urina alter, alter aere diſtenti. XXXIX. 33.

mu-

mucosa materia semipleni. XLIV. 15.
 orificiis amplioribus in vena patentes. XL. 23.
 24. XLII. 11. 28. XLVI. 17. LII. 35.
 Ureterum tunicae crassiores factae. IV. 19. XLII. 11.
 intus rubentes. XLII. 11. XLIV. 15.
 hydatides intus habentes. Ibid.
 tunica alterius interior in valvulae formam duplicata. XLIV. 15.
 Urethra Virilis valde contracta. XLII. 40.
 tertia longitudinis parte. XLII. 39.
 ad duos transversus digitos. XLIV. 10.
 interna facie humidior. XLIV. 3. 5. 7.
 alba. LX. 12.
 rubicundior. XLIV. 3. 5.
 inflammata. V. 6.
 exulcerata prope vesicam. XLII. 28.
 cicatricosa. VIII. 6. XL. 29.
 cum lineis albidis oblongis exstantibus. IV. 19. XLIV. 7. 10. LXIII. 13.
 cum fibris prope vesicam exstantibus. XL. 29.
 cum oblonga tenui carnea excrecentia. XLII. 39.
 cum prominente quasi annulo. XLIII. 13.
 Urethra Virilis tunica intima crassiuscula facta, & alba. XLII. 28.
 canaliculi majores omnes, aut fere omnes oblitterati. VIII. 6. XXIV. 6. XLII. 39. 40.
 XLIV. 7. 9. 12. LII. 30.
 eorum oscula pauciora, & minora. LX. 12. LXIII. 13.
 glandularum Cowperi altera, ligamenti instar, dura. XLIV. 3.
 altera crassior, altera exilior facta. XLIV. 12.
 alterius ductus contractus, aut oblitteratus. Ibid.
 alterius latior factus, sed osculo contracto. Ibid.
 glandula Littrei facie interna vasculis sanguiferis confertissimis obducta. XLIV. 15.
 glandula Prostata. Vid. Prostata.
 Caruncula Seminalis. Vid. Seminalis.
 Bulbus exsanguis. XLIII. 22.
 Urethra Muliebris altero orificio rubens, altero exstantibus vasculis distincta. XLVI. 24.
 tunica intima laxata & per inferius orificium im rubelli corpusculi formam prominens. L. 51.
 LVI. 21. LXX. 10.
 per eam tunicam minimae quasi vesiculae. XLVI. 19. 20.
 sub ea tunica vasa sanguine distenta. XLVII. 12. L. 51.
 parvi calculi. XXXIV. 33.
 ex ejus canaliculis materia alba, & lenta. XLV. 21.
 corpus glandulosum crassius, & gravius factum. XXXIV. 11.
 crassius, & scirrhusum. XXXIX. 33.
 Uterus paulo inferius locatus. XXXIV. 11. XLV. 11.
 antrosum concidens. XLV. 16.
 in latus alterum inclinatus. XXIX. 12. 20.
 XXXV. 12. 16. XL. 24. XLV. 16. XLVII. 18. 36. XLVIII. 32. 34. 35. 37. 38. LV. 10. LVI. 26. LXIX. 10. 16.
 magnus, & maximus. XLVII. 28. XLVIII. 44.
 parvus valde, & exiguus. XXXIV. 11. XLVI. 20. XLVII. 2.
 instar parvulae pilae in se contractus. XLVII. 14.
 anteriore leviter fulcatus. LII. 28.
 Uteri exterior papula, subalbo pure plena. LXVI. 2.
 externa tubercula. XIX. 51. XXII. 18. XXXVII. 29. XXXVIII. 28. XLV. 23. LVI. 20.
 tumor scirrhusus fere externus. XLVII. 34.
 tumor magnus cancriosus. XXXIX. 12.
 Uterus nonnihil inflammatus. XX. 9.
 valde inflammatus certo loco. XLVIII. 28.
 ab inflammatione lividus. XXI. 29.
 grave olens. XXVI. 31.
 foetore quasi sphaceli. XXI. 24. 29.
 Uteri parietes crassiores. XXI. 24. XXIII. 4. XLVII. 14. 28. LII. 6. XLVII. 9.
 tenuiores. XXXIV. 11.
 duriores. XXXIII. 4. L. 48.
 molliores, & laxiores. XXXIX. 33. XLV. 11.
 exsanguis. XXI. 24.
 sinum sanguiferum dilatatum intra suam substantiam habentes. LXVII. 9.
 intus lividi. XXXIV. 11. LVII. 14.
 mutati interiore parte in sebaceam substantiam. XXXVIII. 34.

Uteri cavum perangustum. XL. 24.
 superficie ex cruento subnigra. IX. 16.
 cum plurimis glandulosis corporibus. XLVII. 4.
 cum pluribus varii generis excrecentiis. VII. 17. XII. 2. XXIII. 11. XXXVII. 29. XLV. 16. LXVII. 11. LXVIII. 6.
 Uteri fundus parvus. LV. 10.
 exterius ex subviridi nonnihil rubens. XXVI. 31.
 parietibus crassis. LII. 4.
 globulum tumoris intra substantiam suam habentibus. XLV. 23.
 Uteri fundi cavum in transversum amplificatum. XLVII. 28. 33.
 faciebus anteriore & posteriore per membranas inter se nexis. XXXIX. 37. XLVII. 28.
 superficie laxa. LII. 6. LXX. 10.
 aspera. XLVIII. 38.
 minutis albis tuberculis, & quasi verrucis inaequali. XLV. 21. XLVII. 14.
 excrecentiis, & protuberantiis varii generis. XLVI. 17. 24. XLVII. 21. 23. 28. 31. 33. 34. XLIX. 8. LXV. 8. LXVI. 8. LXX. 9.
 distincta sanguineis subiectis guttis, aut punctis, & lineolis. LII. 6. LXIX. 16.
 rubens. XXXV. 12. XLVI. 17. XLVII. 12. 18. LXVII. 14.
 rubens ex nigro. XXIII. 11. XLVII. 16. LXX. 10.
 livida. XXI. 24.
 nigra, & gangrenosa. LVI. 18.
 mucosa sanguinolenta oblita. XLV. 21. 23.
 atro sanguine foeda. XLVIII. 38.
 lento humore uda. LXIX. 16.
 Uteri fundi cavum, serum flavum continens. XLVII. 16.
 plenum materia alba & subviridi. XLVII. 14.
 mucosa gelatinosa. XLV. 16.
 grandi concreti sanguinis massa. XLVIII. 44.
 continens placentae partem adhaerentem, aut arctissime affixam. Ibid. & XLVIII. 28.
 Uteri cervix aequo longior, & longissima. XXI. 47. XLV. 2. LXVIII. 9.
 aequo arctior ad utrumque extremum. XLVII. 28.
 aequo arctior ad imum extremum. LXVII. 9.
 Uteri cervicis parietes intra suam substantiam continentes cellulas duas. LV. 10.
 crassiores. XXXIX. 33. LV. 10.
 cum pendula intus membranula. XXIX. 20.
 cum excrecentiis. XLVII. 23. 28. 30.
 superficie interna quasi tuberosa. XLVII. 34.
 cum lineolis rubicundis. XLV. 16.
 velut ab inflammatione, rubra. XLV. 23.
 ex fusco rubra. XXVI. 13.
 nigricante. XLVI. 27.
 alicubi erosa. LII. 2.
 cum ulcere fordido. XLVII. 8.
 cum ulcere cancrioso. XXXIX. 33.
 cum mucoso gelatinoso multo. XLV. 16.
 cum mucosa ex atro flavo tenacissimo. XXI. 47.
 cum alba fluida materia. LII. 6.
 Uteri osculum dilatatum. XXVI. 31. LII. 6. LXVII. 14.
 perparvum. LXVII. 9.
 in corona quasi corrugatum. XLVI. 17.
 sine corona. XLVII. 14. LVI. 10. 17. LVII. 2.
 corona crassiore cinctum. XLVI. 23. XLVIII. 38. LV. 10.
 corona durior cum tumore quodam. XLVII. 36.
 cum scirrhusa prominentia. XLVI. 23.
 quasi in duas prominentias divisa. XLVII. 16. 18.
 cum aliis excrecentiis, & prominentiis. XLVII. 24. 30.
 albo crassiusculo humore saedum. XXVI. 13. LV. 10.
 crassa cinerea materia. LXVII. 14.
 mucosa puriformi. XLVII. 18.
 Uteri osculum phlogosi affectum. XLVII. 14.
 ex violaceo aut ex rubro nigricans. XLVI. 27. XLVIII. 42.
 alicubi nonnihil erosum. LII. 6.
 alicubi laceratum. XLVIII. 44.
 coalitum. LXVII. 11.
 membranula occlusum. XLVI. 17.
 Uteri Vagina. Vid. Vagina.
 Uteri Ligamenta laxa. XLV. 11.
 nigricantia. XXXIV. 11.
 Ligamenta Lata cum vasis sanguiferis varicosis. XLV. 16.
 Uteri Tubae. Vid. Tubae Fallopp.
 Uvula mutila, & cicatricosa. XLIV. 15.

INDEX QUARTUS

Nominum, & Rerum magis notabilium.

Romani numeri Epistolas; barbari autem articulos denotant.

A

Abdomen non tensum esse potest, tamen ventris cavum effuso sanguine fit plenum. LIII. 40. LIV. 8.
 Abdominis dumtaxat tumor; quamvis & viscerum esse videbatur. L. 49.
 Musculorum in vi aestimanda cujusdam hallucinatio. LIV. 12.
 Abdomine vehementissime percusso, quomodo mors subita, vel nulla Parte intus rupta, aliquando secuta sit. LIV. 42.
 Abdomine integro, viscera per ictus, compressionemve discissa. LIV. 14. & seqq.
 quando magis suspicari id oporteat. LIV. 15.
 Abortus foetus marium cur plures videantur, quam sint. XLVIII. 9. 10.
 Abortus. De ejus quibusdam causis. XLVIII. 17. 25.
 Abstinencia ab omni cibo, potuque ad sex dies. XVII. 25. Vid. & Jejunium.
 Abstinencia omnino, aut fere omnino cur bilis in cysti sua multa sit. XXIX. 13. XXX. 7.
 Academia Regia Berolinensis laudata. Praefat. ad libr. 5.
 Bononiensis Institutio laudata. Praefat. n. 6. 15. & Epist. XVII. 26. LV. 26.
 Regia Londinensis laudata. Praef. ad libr. 2.
 Caesarea Nat. Curiosorum laudata. Praef. ad libr. 1.
 Regia Sc. Parisiensis laudata. Praefat. ad libr. 3. & Epist. LXI. 13.
 Imperialis Petropolitana laudata. Praef. ad libr. 4. & Epist. XLII. 30.
 Achores retroculi. Vid. ubi de Scabie.
 Adiposa Membrana. De hujus structura, & structurae scriptoribus quaedam. L. 25.
 Ejus Excrecentiae. Vid. Excrecentiae.
 Adolphus, Christ. Mich. ex Caes. Acad. N.C. laudatus. XXXVIII. 25. XLII. 42. LV. 15.
 Aer est in sanguine secundum naturam, & cur. V. 18. per quas vias subeat, & exeat. V. 27. 28.
 Aeris bullae in sanguine multa quot modis esse possint. V. 18. 25. 26. 28. 29. XXXI. 3.
 quomodo plurimum noceant. V. 18. 20. 21. 23. 24. XXXII. 16.
 quae tamen animalia eas habeant secundum naturam. V. 22.
 Aeris, in venas viventium quadrupedum injecti, effectus quinam, & cur in aliis aliis. V. 21. 22. 23.
 Qui primi id experimentum instituerint. V. 21.
 Aethiopis dissectio. V. 17.
 Aethiopes. Ad eorum nigredinem spectantia quaedam. LXVIII. 13.
 Agricola, Jo. Guil. Medic. Ratisbon. laudatus. XXXIII. 18.
 Alberti, Mich. P. Prof. Halens. laudatus. XIX. 48.
 Albertinus, Hippol. Franc. Bonon. olim P. Prof. laudatus. IX. 3. XVI. 42. XVII. 5. 21. XVIII. 19. XXI. 31. XXIII. 22. XXXI. 28. XL. 28. XLII. 16.
 Medicae Observationes, ab ipso communicatae. V. 13. VI. 5. X. 21. XXVI. 6. XLI. 5.
 XLVIII. 14. L. 38.
 & Anatomico-Medicae. IX. 4. XV. 11. XVI. 42. XXV. 17. XXVIII. 3.
 quae facere, aut vitare in epilepticis curandis foret. IX. 6.
 quae ad arthriticis dolores mulcendos. LVII. 8.
 quibus ex signis coniceret latentem inflammationem, & sphacelum intestinorum. XXXV. 21.
 in hepatis abscessibus ejus monitum, & curationes. XXXVI. 6.
 scirrhi, ut videbatur, uteri felix curatio. XXXIX. 35.
 phthisim confirmatam ter ab se perfunctam aiebat. XXXVIII. 32.
 Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

Albinus, Bern. Siegr. Prof. P. Lugd. Bat. laudatus. XIV. 38. LXVI. 13.
 Albrecht, Jo. Seb. Prof. P. Coburgens. laudatus. XIII. 4. XXIII. 18. XXXVII. 19. 45. XLVIII. 14. 25.
 Alvus. In ejus fluxibus glandulae intestinorum saepe grandescunt, aut eroduntur, & quomodo. XXXI. 15. semper lubrica quomodo noxia. XXXI. 3.
 adstricta a quibus fiat, & a quibus innoxie solvatur. XXXII. 11.
 occlusa vel ad mensem nonnunquam innoxia. XXXII. 1.
 in quibusdam fuerit toto vitae tempore occlusa. XXXII. 2. & seqq.
 variae occlusionis causae. Ibid. & 5. LXV. 6.
 quaedam harum minus in vulgus nota. XXXII. 6. & seqq.
 Amaurosis potest etiam sensum ingruere. XIII. 5.
 potest & propter obstructionem, neque eam Optici nervi. Ibid.
 Qui olim potius a convulsionibus, laedentibus Opticum nervum, illam deduxerint. Ibid.
 De eadem, vulnera supercillii consequente, Hippocratis locus explicatus. Ibid.
 De eadem ab aliis causis. XIII. 6. 11. 12.
 Eam simulantes quomodo sint deprehendendi. XIII. 13.
 Amputationis cruris cancri, & eorum quae infecuta sunt, historia. V. 4.
 Amyandus, Claud. Eq. & R. Chirurgus laudatus. XXX. 8.
 Anasarca quomodo ex gelatina quadam fieri videatur. XXXVIII. 26. 27.
 cum magna est, non solum sub cute sedem habet. Ibid.
 In ea proficua fuit epota juvenae urina. XXXVIII. 10.
 Anatomes ad latentes morborum causas dignoscendas utilitas. XLVIII. 64.
 & ad externos discernendos. L. 26.
 ad recentem ozanarum quarundam curationem. XIV. 22.
 Anatomes diligentioris ad praedicendum, & ad curandum utilitas. XXXVIII. 7.
 necessitas ad Anatomiam Practicam. Praef. ad libr. 1.
 Anatomie Practica quando, & ubi inceperit. Praef. ad libr. 2.
 a quibus in Italia primum, & alibi exculsa. Ibid.
 quorum plurimae ejus generis perierint Observationes. Ibid.
 quomodo promovenda. Praef. ad libr. 5.
 Anatomes Practicae utilitas. Praef. ad libr. 1. 2. 3. 4. & 5.
 majore sit, quam Anatomes sanorum corporum. Praef. ad libr. 5.
 contra minus probantes defensa. Praef. ad libr. 1. & 3.
 unde in ipsa interdum deceptiones, & quomodo cavendae. Praef. ad libr. 1.
 in ea rariorum, an vulgiorum morborum observationes sint utiliores. Praef. ad libr. 4.
 in ea non facile pronunciandum, nullam morbi fuisse causam quae caderet sub sensu. XV. 14.
 ejusdem vel in dedocendo utilitas. XVI. 25.
 Anatomicis in experimentis felices, praesertim recens nati, diutius vivunt. LII. 26.
 Aneurysmata interna cur vel praeis temporibus fuisse credenda sint. LXIV. 17.
 num Antiquis satis nota, & cur non. XVII. 1. & seqq.
 cur plerumque adjunctam habeant vehementem arteriarum pulsationem. XXIV. 35.
 quomodo sint interdum sine pulsatione, & pulsatio sine aneurysm. Vid. Pulsatio.
 d Aneu.

INDEX NOMINUM

Aneurysmatum quædam divisio. XVII. 5.
duorum in eodem homine, Aortæ, & Cordis,
utrum præcesserit, & cur. XVII. 22.
quæ intra thoracem sunt, quoruplici ratione læ-
dant respirationem. XVII. 1.
inter horum signa esse commodiorem antror-
sum inclinati corporis situm, confirmatur.
XVIII. 17. & seqq.
alia eorum indicia. XVIII. 19.
quomodo ob ruffum, & ob animi affectus
orientur. Ibid.
& ob tubæ inflationem. XVIII. 24.
quomodo intra aneurysma videri poterit in-
clusum os quod in sterno deerat. XXVII. 24.
Aneurysmata in ventre quomodo esse videri possint,
nec sint. XXXIX. 19. 20.
quomodo in cerebro sint intelligenda. III. 8. &
seqq.
num intra ipsa ossa contingant. LII. 39.
cur adfusa ossa excavant interdum, non partes
molliores. XXI. 48.
Aneurysma, cuius parietum partem faciebat pulmo,
XXI. 47.
cuius, & amplissimi quidem, parietum magnam
partem vertebræ faciebant, & præsertim mu-
sculi. XL. 26. 29.
uno in homine multiplex. L. 9.
duplex, singulis habentibus eandem prorsus sedem
in singulis manibus. III. 8.
Aneurysmatum Spuriarum qualia prima initia invenian-
tur. XXIV. 37.
Hæc sola initia maximas interdum noxas, &
mortem afferunt. Ibid.
Unde noscatur, aneurysmata esse jam facta. Ibid.
in fine.
Aneurysmata etiam externa quomodo, etsi non rum-
pantur, possint occidere. L. 12.
in poplite curata. L. 9.
ad flexuram cubiti. L. 7. 8.
eorum curatio per ligatam arteriam quam sit
antiqua. L. 54.
eorum in arteria Intercoastali diagnosi. L. 49.
ad inguen. L. 11. & seq.
in Aorta. Vid. Aorta.
Aneurysmatum, in dissectionibus vel non antiquis haud
agnitorum suspiciones. XL. 27.
Angina. De ipsa quædam. XIV. 39.
Ejus sedes, natura, effectus nimis fero per dif-
fessiones videntur quæsitæ. Ibid. & LXIII. 16.
Hujusmodi perquisitionis exempla. XLIV. 3.
LXIII. 16. & seqq.
Angine ad paralytodeam accedentis exemplum. LXIII. 19.
Anguillæ, Jo. Bapt. Legati Pontificii, morbi, &
dissectio. IV. 13.
Anhornius Sylv. Sam. ex Cæsar. Acad. N. C. lauda-
tus. XXXVIII. 35. 59. 63.
Ani Prolapsus. Vid. Intestini Recti.
sphincter in apoplexia an sæpius non sit resolutus,
& cur. II. 24.
totus discissus, suas sic satis recuperavit vi-
res. XXXII. 8.
Ano clauso nata hic centum annos sic vixit. XXXII. 3.
Quando ejus non tentanda apertio, & quando
tentanda. Ibid. & 4.
Cur in vacca, de qua Aristoteles, servari per
sectionem apertus non posset. Ibid.
Anus. Ex eo egredientia puris specie, cum aliud sint.
XXXII. 13.
Ex eo membrana, & excrementa falsa, & veræ,
aut ex utroque mixta. Vid. Intestin. polyposa
concreta.
Ex eo calculi. Vid. Bilarii. Cyfici. Intestin.
Aorta. Ex huius arcu non tres, sed quatuor nata arte-
riæ. Vid. Vertebralis.
Ejus truncus inflexus. LXVII. 11.
Ejus valvula offesa facta, quando sint, aut non
sint causa mortis repentina. XXVII. 19.
Aortæ inflammatio, post Aretæum vix memorata.
XXVI. 36.
Aortæ tunica æquo tenuiores quid afferant detrimenti.
XXVII. 14.
harum interior facies unde, & quomodo inæqua-
lis fiat. XXIII. 5.
unde in longitudinem fulcata. XXIV. 35.
innatum ipsis tuberculum majus quibus cum si-
gnis conjunctum fuerit. XXVI. 39. 40.

Num

ET RERUM NOTABILIMUM.

II

Num semper a respiratione varii sint ejus gra-
dus repetendi. II. 14.
Quomodo hæc, & cordis motus in ea serven-
tur. II. 24.
Apoplexiæ divisiones. II. 5. 6. V. 1.
Aliam esse Sanguineam, aliam Serofam, confir-
matur. II. 6. & seqq. IV. 1. V. 1.
Sanguineam qui Veterum noverint. II. 7. 8.
Talis in L. Vero Imp. fuit. II. 8.
Qui primi fieri ex effusione sanguinis in ventriculos
cerebri, docuerint, & qui primi viderint. II. 7.
Et qui primi ex effusione sanguinis intra ip-
sam cerebri substantiam. III. 10.
Quomodo hoc, & qua ex causa fiat. III. 3.
Fit tamen a sanguine intra non effuso, & quo-
modo. III. 25. & seqq.
Quomodo fieri nonnunquam possit ab aneurys-
mate intra thoracem sito. XVIII. 26.
Apoplexiæ Sanguineæ signa. II. 10. 14.
cum dubium est, a causa sit externa, an inter-
na. II. 12.
cur præpinguibus facilius accidat. XIV. 27.
cur iis qui breviori sunt collo. III. 28.
cur sæpe contingat cum melius homo videtur se
habere. II. 23. III. 17.
etiam senioribus, & pallidis accidit. II. 14.
non semper est fortissima. II. 10. 14. 15.
nec semper lethalis. II. 16.
tamen citissime, etiam sine vaforum disrptione
potest necare. LX. 7.
quomodo interdum a concussionibus, & ab aliis
vel levibus motibus contingat. III. 12.
quomodo interdum a decubitu ab uno in alter-
rum lateris mutatione. LI. 12.
quomodo a decubitu post plenioris cœnam,
præsertim supino. III. 28.
eoque magis cum somno post largas potationes.
LX. 13.
Apoplexiæ Sanguineæ imminente periculo, quid, &
quomodo cavendum. II. 23. III. 13. 17. LX. 3.
Ea præsentia, Jugularis venæ sectionis utilitas.
II. 9. 13.
Quædam de eadem sectione. II. 10.
Cibi vel modo sumpti vomitum movere, peri-
culosum. III. 12.
Quæ remedium genera sint cavenda, & cur.
III. 11. 12.
Apoplexiæ Serosæ non omnes sunt quæ esse videntur.
IV. 1.
Possunt tamen a fero vel paucio fieri. Ibid.
& quomodo. IV. 5. 14. 17. 27. 29. 32. & seqq.
Apoplexia Serosa num sensim invadat. IV. 31.
Quando sanguinis missionem admittat, aut non.
IV. 14. 15.
Quæ remedia requirant. IV. 15.
Apoplexiæ alia sunt præter Sanguineam, & Serofam. V. 1.
Purulentæ exempla cum dissectione. V. 2. 4. 6. 11.
Hanc quis Veterum noverit. V. 7.
Atrabiliaria, ut sic dicamus, exemplum cum dif-
fessione. V. 13.
Flatulentæ exempla cum dissectione. V. 17. 19.
Qui Veterum hanc cognoverint. V. 18.
Qua ratione hæc fiat. Ibid. & 24. 29.
Apoplexiam quæ compressio cerebri possit facere, &
quæ non possit. IV. 29. 33. XI. 17. LX. 14.
A cerebri erosione fieri, qui olim docuerint. III. 3.
Quatenus id verum sit. Ibid. & IV. 5.
Num semper, aut certe frequentissime faciant
polypi, sive polyposa concretiones. IV. 23.
Num semper, aut frequentissime intercepta colli
vasa. Ibid.
Apoplexiæ alias sunt a cerebro, alias a cerebello, alias
ab utroque. III. 27. IV. 17.
Apoplexia hæreditaria. IV. 2. 20.
Apoplexia correpti. In iis urinæ retentio, quæ sæpe ac-
cidit, animadvertenda, & præcavenda. V. 8. LXI. 12.
Iis superveniens febris. Vid. Febres.
Ea utilior, an nocentior sit Serosa, an
Sanguinea apoplexia correptis. II. 10.
Ad harum utram quædam referre apople-
cticorum dissectiones non est facile. LX. 9.
In apoplecticis ossificationes sæpe observantur.
III. 22.
Aque fluviæ, an puteales sint salubriores. XLII. 17.
LXVI. 4.
Aque in varia corporis cava effusarum examen.
Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

IV. 2. XVI. 2. 6. 10. XX. 26. 32. 47. XXII. 10.
14. XXXVI. 2. 8. XXXVIII. 6. 8. 22. 34. XLI.
4. XLIII. 16.
ad quid utile esse possit. XXXVIII. 7. 8.
quæ fallacia in eo cavenda. Ibid.
unde sint concretiones, aut quasi membranula in
iis aquis sæpe natantes. XX. 37.
aut novæ quædam quasi tunica, sub iis aquis
viscera convellentes. Ibid.
Qui vel olim talia observaverint. Ibid.
Aretæus de hydrope, a vesiculis facto, quomodo intel-
ligendus. XXXVIII. 45.
Aristoteles non omnes in bestiis negavit calculos.
XLII. 17.
Communis ejus versionis libri 2. de Generat.
Animal. locus ex græco emendatus. XXVIII. 16.
Arnaut N. Medicus Aurelianensis laudatus. LXIII. 17.
Arrigonius, Antonius, Laud. Medicus laudatus. LXI. 13.
Arteriæ Vid. Aorta. Aspera. Bronchialis. Carotides.
Cordis Coronaria. Cœliaca. Emulgens. Hepatica.
Lumbares. Pulmonaris. Splenica. Vertebralis.
Arteriæ quædam, etiam non tenues, in vivo cane dif-
fectæ, interdum se adeo contrahunt, ut mox nil
fere sanguinis effundant. XIX. 34.
Arteriæ concreto sanguine plenæ. LIV. 25.
Arteriæ, quotquot apertæ sunt, pustulis intus plenæ.
XXVII. 28.
Ea pustula quam funesta sint. XXVII. 30.
Arterias offesas factas qui olim observaverint. XVIII. 33.
XXVII. 19.
In earum tunicis duriores concretiones quæ offe-
sæ sint, & quæ tophaceæ. XXVII. 20. & seqq.
Harum concretionum causæ. XVII. 24. XVIII.
31. & seqq. XXVII. 21. & seqq.
Quædam non probata. XVIII. 29.
Pro Boerhaaviana, nonnulla. XVIII. 31.
& seqq. XXVII. 27.
Id vitium in anu, nonagenaria majori, vix ul-
lum. LXVII. 11.
quo inferius descendebat, eo majus fiebat.
LXVII. 14. 15.
quantum oblit sanguinis circulationi. XXVI.
32. LXVII. 15.
quantum ei tribueret Santorinus. XXVI. 36. 38.
quæ remedia convenire tunc possint. XXVII.
30.
macula quæ illarum concretionum initia
sunt, quam sedem habent, & naturam.
XXVII. 26. 27.
Arteriarum internæ exulcerationes cum duris illis con-
cretionibus, & ab illis factæ, & sine illis. XXVII.
22. 24. 25.
Qui ab illis factas antea agnoverint. XXVII. 24.
Magna ab iis exulcerationibus detrimenta.
XXVII. 24.
Arteriarum omnium pulsatio vehementissima unde sit.
XXIV. 35. XXIX. 20. 21. LXIV. 10.
Arteriosus Canaliculus in arteria adulti Pulmonari aper-
tus. LX. 4.
Arteriostomia adversus Maniam. VIII. 4.
Arthritis. Vid. etiam Ischiadis. Podagra.
cur aliquando non incipiat a pedibus. LVII. 4.
quos articulos nunquam, quos sæpius tentet, &
cur. Ibid.
in teneris pueris observata. Ibid.
Arthritidis causæ plures. LVII. 3. & seqq.
materia ab articulis prohibita, nedum repulsa,
quam periculosa. LVII. 9. & seqq.
num in articularum cava penetrare nequeat.
LVII. 3.
Arthritidem cur sæpius sequatur nephritis, hanc autem
cerebri morbi. XL. 3.
Arthriticis non folis humor ineat in cavo imæ Spinæ.
LVII. 5.
num purgantia omnia semper noxia. LVII. 6.
num lac quodque semper noxium. LVII. 7.
quo sæculo omiffum. LVII. 7.
quid de aliis internis, externisque remediis cen-
sendum. LVII. 8. & seqq.
quomodo aliqua videri possint utilia fuisse. LVII. 9.
Articularum vitium, apud nos perrarum. Vid. Genu.
Artus. In horum vulneribus si crassus arteriosus trun-
cus incisus sit, quid agendum. LIV. 47.
Arytanoideas glandulas non fuisse a Galeno, Carpo,
Fabricio, Schelhammero præmonstratas, evidentis-
sime ostenditur. XIX. 55. 56.
d 2 in

in quodam monstrosas observavit Lancisius. XIX. 55.
 Afili aculeus quomodo boves nonnunquam in furem agat, inquiritur. LIX. 26.
 Asperæ arteriæ glandula valde distenta, ejusque signa. XV. 15. & 16.
 semianuli ab ossificatione in figura mutati, XXIV. 16.
 polypofæ, ramofæque concretiones. Vid. Sputa polypofa.
 ulcera contumacia qua ratione demum perfanata sint. XXII. 27.
 Asphyxia. Vid. Pulsum privatio.
 Aspis vera num extra Africam fit. LIX. 37.
 ejus morbum potest, & quomodo nullus in ista parte livor, aut tumor sequi. LIX. 40. & seq.
 ejus morfu, an injecto, sumptove veneno Cleopatra interierit. LIX. 38. & seq.
 Asthma convulsivum qui noverint ante Willisium. XV. 4.
 cur mirum sit, non fuisse Medicis antiquissimis notum. XV. 5.
 esse potest a cerebri læsionibus, etsi nulla harum appareant signa. XV. 9.
 Astruc, Joannes, ex R. Sc. Societ. Mospel. laudatus. XLII. 38. XLIV. 2. 8. LVIII. 15. 19.
 Attali Regis apoplexia qualis. III. 17.
 Atticus, Pomponius. De ejus morbo quædam. XXVIII. 4.
 Avicenna docuit, apoplexiam interdum fieri a sanguine in ventriculos cerebri effuso. II. 7.
 num ossa mollia facta observaverit, & curaverit. LVIII. 6.
 Avium seniorum tendines osses fieri, qui vel olim scripserint. XVIII. 23.
 domesticarum morsum consecuta symptomata. Vid. Morfus.
 Auriculæ Helix prælongis confertisque pilis prædita. XXIV. 6.
 Auris Meatus. De incisione, a Veteribus, & Recentioribus proposita ad ea quæ in ipsum illapsa sint, eximenda, quædam. XIV. 13.
 Alia ad eadem eximenda afferuntur, & perpenduntur. Ibid.
 De indurati in eo ceruminis chirurgica curatione quædam. XIV. 11.
 Ad cerumen ejiciendum quæ bestiis auxilia natura dederit. Ibid.
 Ad Meatus interiora in chirurgicis operationibus illuminanda quæ utilia sint. XIV. 13.
 In eo concreti calculi Veteribus incogniti. XIV. 11.
 a quibus primum memorati. Ibid.
 In eodem vermiculorum, & gravium ab his symptomatum observatio. XIV. 7.
 ad eos arcendos, abigendove remedia. Ibid.
 Ulcera cur temere non claudenda. XIV. 5.
 Auris Tympani Membrana illæsa, quomodo in ipsum injici possint remedia. XIV. 7.
 Eidem Membranz alia in febribus membrana apposita. De hac quædam. XIV. 12.
 Tympani & Membrana, & Officula disrupa. Vid. Surditas.
 Si Stapes excidat; surditas videtur necessario secutura. XIV. 10.
 Tympani Novorum Foraminum Valsalzæ usus interdum, defensus. XIV. 9.
 Auris tinnitus num revera, & quatenus etiam ab adstantibus audiri potuerit. Ibid.
 Aurium idest audiendi sensu que plures a nativitate priventur, quam ullo alio, nec dum constare, ostenditur. XIV. 14.
 Axillaribus in venis insula. LXIX. 2.
 Azygæ venæ varix, & ruptio. XXVI. 29.

B

Baculus, Jo. Christ. Med. Weickarf. laudatus. BLIX. 5.
 Baglivi hallucinationes. VIII. 13. XXXVII. 13.
 Bajerus, Jo. Jac. pridem Acad. N. C. Præf. laudatus. XXXIV. 19. XLII. 19.
 Balbutiei quod genus Sanctiorius quibus in palatonimis apertis foraminibus tribueret. XIV. 38.
 Quid de hoc sentiendum. Ibid.
 Alia de aliis balbutiei causis, earumque perquisitione. Ibid.

Barbadii, Io. Franc. S. R. E. Cardinal. & Episcopi Patavini morbus, & curatio. XLIX. 30.
 ab alio morbo mors, & dissectio. XIII. 3.
 Barbette, Pauli, loca minus probanda. XXVIII. 13. LI. 22.
 Barbette, Gregor. Chirurgus Bonon. laudatus. LVI. 5.
 Baronius, Philippus Medicus Meldulens. laudatus. XLVIII. 51.
 Ejus Observatio. XLVIII. 52.
 Baron d' Henouville, Medicus Parisiensis laudatus. XXIX. 15.
 Bartholini, Thomæ hallucinationes. XIII. 7. 11.
 XXVII. 19. XXIX. 4. XLII. 32.
 Bassius, Henr. P. Prof. Halensis, laudatus. XXXI. 15.
 XXXII. 16. XXXVIII. 23. XXXIX. 40. XLI. 12.
 14. XLIII. 14. 34. L. 44. LVI. 22. 27.
 Baverus, Jo. Frid. pridem ex Cæs. Acad. N. C. Acad. laudatus. XXXII. 3.
 Bavhini, Casp. quædam non probata. XIV. 14.
 Beaulieu, Fratr. Jacobi felix Patavii calculi exsectio commemorata. XLII. 24.
 Beccarius, Jac. Bartholom. Instituti Scientiar. Bononiensis Præf. laudatus. IV. 25. XXVIII. 6.
 Bechmannus, Jo. Andr. ex Cæs. Acad. N. C. laudatus. XXXVII. 19. XXXVIII. 19.
 Behrensium, Conr. Barth. Reg. olim Britann. Archiat. laudatus. XIX. 48.
 Behlingius, Jo. Frider. laudatus. XLVIII. 30.
 BENEDICTI XIV. Pontif. Max. justissimum encomium. XX. 62.
 Benevolus, Ant. Chirurg. Florent. laudatus. XXVII. 31. XXXI. 20. XXXIV. 19. XXXVIII. 64. XXXIX. 40. XLI. 12. XLII. 12. 27. 38. XLIII. 6. 10. 13. 14. 33. XLIV. 17. XLVI. 12. 16. XLVII. 6. L. 10. 19. 26. 50. LI. 23. LV. 20. 26. LVII. 21.
 Berengarius Carpenfis, si ætatem species, potuit invenire esse inunctionum mercurialium in lue Venerea. LVIII. 16.
 a Bergen, Carol. Aug. pridem P. Prof. Francof. laudatus. III. 8. XXXVII. 19. LXII. 13.
 Bernardoni, Jo. Franc. olim in Aula Murinensi Archiat. Observationes. XXIII. 2. XXXI. 11.
 Bernerus, Gottl. Ephr. ex Cæs. Acad. N. C. laudatus. LIX. 35.
 Bernoullius, Daniel, ex R. Sc. Acad. Paris. laudatus. XIII. 7.
 Bertinus, Jos. Exup. ex ead. Acad. laudatus. XXIII. 9. XXVII. 27. XLVIII. 45.
 Beudt, Gysbertus laudatus. LXVI. 15.
 Bezoldus, Joannes Georgius, laudatus. XXXVII. 20. 46.
 Bierlingii suspicio quædam non probata. XXXIX. 11.
 Bilarii ductus quam dilatentur aliquando. XXXVII. 46. 47.
 In iis quinam olim excrecentias carneas memoraverint. Ibid. 33.
 Bilarios ductus extraordinarios quinam olim, & postea viderint. Ibid. 34.
 Bilarii calculi. Vid. Hepat. Calculi. Vid. Cystici. quibus præcedentibus, deiciantur. XXXVII. 41. 42. 46. 47.
 Dolor, tunc sape umbilicum versus extensus, quomodo explicandus. XXXVII. 42.
 Eorum curatio tripartita. XXXVII. 48. & seqq.
 Quando venæ sectio conveniat. Ibid. 49.
 Quando fit emeticis, & purgantibus locus. Ibid. & 50.
 Num pellentibus. Ibid.
 Cur, & quando sint leviora ecoprotica adhibenda. Ibid.
 Experimentorum circa eorundem extra corpus dissolutionem varietas. Ibid.
 Quid hinc consequatur. Ibid.
 Quæ tamen præ cæteris exhibenda. Ibid.
 Inter lithontripica biliaria, & urinaria discrimen. Ibid.
 Ubi præservans curatio minus respondeat, quid saltem facere utile sit. XXXVII. 51.
 De curatione per novam ad cystim lithotomiam. Ibid. 52.
 Bilis. Vid. Iecoris Cystis.
 Bilis materia. Vid. Icterus.
 Bilis atra Veterum quid sit. XXX. 17. XXXI. 6. 7.
 Quomodo apparere interdum possit grumosa. XXX. 17.
 Ejus funesta exempla. XXXI. 6.
 post ejectionem, ægri difficillime servati historia. Ibid. 7.
 Boecle-

Boeclerus, Phil. Henr. Prof. P. Argentorat. laudatus. L. 37.
 Boehmerus, Jo. Beniam. P. Prof. Lipsien. laudatus. LVI. 29.
 Boehmerus, Phil. Adolph. P. Prof. Halæ Magdeburg. laudatus. XLV. 5. LXIII. 21. LXIV. 6. LXVII. 12. 16.
 Boerhaavius laudatus. Præf. ad libr. 4.
 Ejus sententiæ quædam explicatæ. XXIII. 17.
 Dubitatio quædam sublatæ. XLVI. 20.
 Falsi quiddam ipsi relatum. L. 47.
 Bohnius, Jo. Lipsienfis olim Professor, laudatus. LIV. 47. & alibi.
 du Bois, Godofr. laudatus. XIV. 11.
 Boncompagnus, Jac. S. R. E. Cardinalis quibus de symptomatibus quæreretur, & quam ob læsionem internam sit mortuus. XXVI. 26.
 Bonazoli, Laurentius, Publ. Bonon. Professor laudatus. X. 13. XXXIV. 17. XLVIII. 16.
 Ejus Observatio. LXIV. 9.
 Boneti, Theophili laus. Præf. n. 2. 3.
 In ejus Sepulchreto secundæ editionis quæ post finit desiderari. Ibid. n. 4. & seqq. Epist. I. 7. 8. 15. IV. 31. 36. VII. 14. VIII. 32. XII. 4. XV. 3. XXVIII. 4. 14.
 Quæ addi ex Auctorum Observationibus. I. 7. 8. 9. 15. 16. 17. II. 8. 10. 14. 16. 21. III. 3. 12. 17. 18. 30. IV. 31. 32. 33. V. 3. 24. VI. 7. 16. VII. 8. 16. VIII. 13. 14. 16. 17. 18. 20. 31. 36. IX. 3. 11. 19. 21. 24. X. 6. 15. XI. 7. 12. 23. XII. 3. 5. 6. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. XIII. 4. 5. 6. 7. 10. 11. 12. 16. 18. 20. 26. XIV. 2. 6. 8. 9. 12. 17. 22. 23. 24. 36. 38. 39. XV. 2. 9. 11. 12. 16. 17. 19. & seqq. XVI. 11. 23. 24. 33. 35. 37. 42. 44. 45. 46. XVII. 13. 15. 28. XVIII. 4. 9. 11. 15. 18. 19. 24. 26. 36. XIX. 9. 10. 14. 20. 38. 39. 40. 43. XX. 52. 57. XXI. 20. 28. 38. 39. 40. 44. 46. 48. XXII. 7. 13. 17. 19. 20. XXIII. 3. 9. 12. 13. 14. 18. 19. 23. 24. XXIV. 3. 4. 7. 8. 12. 17. 22. 25. 28. 29. 30. XXV. 3. 7. 8. 13. 16. 23. 24. XXVI. 10. 12. 23. 26. 27. 28. 38. 39. 40. XXVII. 1. 4. 6. 9. 10. 18. 19. 20. 24. 25. 26. 27. 30. 31. 32. 34. XXVIII. 2. 3. 4. 6. 15. 16. 18. XXIX. 3. 9. 11. 13. 15. 16. 19. 22. XXX. 8. 11. 13. 17. XXXI. 4. 13. 15. 20. 21. 22. 23. 24. 26. XXXII. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 10. XXXIII. 15. XXXIV. 13. 16. 19. 32. 34. 35. 36. XXXV. 4. 15. 22. XXXVI. 5. 6. 10. 12. 14. 15. 16. 18. 21. 24. 26. 27. XXXVII. 11. 12. 13. 16. 21. 24. 32. 34. 35. 37. 38. 39. 41. 42. 43. 45. 46. 47. XXXVIII. 1. 8. 19. 23. 24. 25. 31. 33. 35. 36. 38. 41. 42. 43. 44. 45. 47. 49. 50. 54. 59. 61. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 70. 71. XXXIX. 3. 7. 8. 11. 15. 20. 23. 28. 36. 40. 41. 44. 45. XL. 5. 13. 14. 15. 19. 20. 25. 27. XLI. 1. 2. 5. 9. 11. 12. 15. 16. 17. XLII. 5. 6. 7. 10. 18. 19. 23. 24. 30. 31. 32. 33. 35. 36. 37. 38. 42. 45. 46. XLIII. 3. 6. 7. 8. 10. 13. 14. 30. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. XLIV. 2. 8. 11. 13. 14. 17. XLV. 2. 5. 6. 12. 20. 24. XLVI. 13. 16. 20. 21. 25. 30. XLVII. 11. 25. 26. 27. 29. XLVIII. 11. 12. 13. 14. 16. 17. 25. 29. 30. 36. 39. 42. 45. 46. 49. 54. 56. 61. XLIX. 19. 28. 33. 35. 36. L. 6. 10. 12. 14. 16. 17. 18. 19. 22. 24. 25. 37. 38. 44. 46. 49. 53. 54. 56. 57. 58. LI. 4. 10. 21. 22. 23. 40. 47. 48. 58. LII. 13. 21. 24. 26. 36. 37. 39. LIII. 4. 22. 27. 28. 34. 36. 41. LIV. 9. 11. 12. 13. 15. 17. 27. 32. 34. 36. 37. 42. 43. 47. LV. 2. 7. 12. 15. 17. 18. 23. LVI. 3. 4. 5. 6. 15. 22. 23. 24. 34. 35. 36. 37. LVII. 3. 11. 12. 16. 21. LVIII. 6. 9. 12. 14. 15. LIX. 5. 9. 14. 21. 22. 28. 33. 34. 35. 36. LXI. 4. 6. 8. 9. LXII. 3. 13. LXIII. 3. 11. 16. 17. 20. LXIV. 3. 4. 14. 17. LXV. 2. 4. 6. 7. 9. 10. 11. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. LXVI. 11. LXVII. 2. 3. 12. 15. 16. LXVIII. 3. 4. 9. 13. 14. LXIX. 6. 12. 13. 14. 15.
 Quæ demi. VII. 1. 18. VIII. 13. 36. IX. 3. 13. X. 1. XI. 23. XII. 1. 20. XIV. 16. 17. 22. 30. XV. 2. XIX. 1. XXI. 40. XXII. 2. XXIII. 1. XXIV. 5. XXV. 14. XXVIII. 1. 8. 18. XXIX. 1. 2. 11. 16. 17. XXX. 18. XXXI. 1. XXXII. 1. XXXIV. 1. XXXVI. 7. XXXVII. 32. XXXVIII. 1. 38. 42. XL. 11. 14. 27. XLI. 1. XLII. 43. XLIII. 43. XLVI. 1. 21. XLVII. 1. XLVIII. 1. XLIX. 1. 32. L. 1. LI. 47. LIII. 1. LV. 1. LVII. 1. 16. LVIII. 14. Quæ corrigi. I. 8. IX. 8. XII. 3. 4. 10. 13. XIII. 6. 11. 14. 19. 20. 26. XIV. 2. 12. 14. 16. 17. Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

22. 23. 26. 30. 32. 38. XVI. 15. XIX. 10. 39. XX. 10. 12. XXI. 28. 46. XXII. 2. XXIII. 1. 15. 23. XXIV. 21. 23. 24. 29. 36. XXV. 14. 19. 20. 22. XXVI. 26. XXVII. 1. 18. 19. XXVIII. 2. 3. 14. XXIX. 4. XXX. 18. XXXI. 21. XXXII. 1. XXXIV. 3. XXXVI. 12. 18. 28. XXXVII. 6. 7. 11. 40. XXXVIII. 42. XL. 11. 15. 27. XLI. 1. 11. 15. 17. XLII. 23. XLIII. 39. XLIV. 26. 27. XLV. 25. XLVI. 21. XLVII. 1. XLVIII. 12. XLIX. 13. 21. L. 28. 30. 37. 56. LI. 22. 49. 47. 58. LIII. 1. LIV. 5. 11. 12. LV. 1. LVIII. 14. LXIII. 16. Bonfiglii, Onuphr. ex Cæs. Academ. N. C. laudatus. XXXVI. 21. XLII. 5.
 Bonis, Alexand. Medicus olim Venetus, laudatus. III. 17. V. 11. XII. 6. LXII. 1.
 Bonius, Jos. Medicus Placentinus, laudatus. LXVIII. 11.
 Ejus Observatio. Ibid. 12.
 Bonetus, N. ex Regia Societ. Londin. laudatus. XXXIV. 37.
 Bontii quædam circa pulmonum adhesionem Observatio non est constans. XXII. 17.
 Bonzius, Gotard. ex Bonon. Inst. Sc. Acad. laudatus. XXXIX. 41.
 Borelli, Petri, Observatio quædam quomodo legenda videatur. LII. 27.
 Boschi, Hippoliti, hallucinatio. XLIII. 8.
 Bovina in peste unde esse possit nimia cystis fellæ plenitudo. LXVIII. 3.
 Brachiorum dolores a vitio Aortæ. XXIII. 5.
 Brebivius, Jo. Georg. ex Cæs. N. C. Acad. laudatus. XLIII. 6.
 Brehmii, Georg. Christoph. laudatus. LXV. 17.
 Bremius, Jo. Martin. Reg. Suc. Medic. laudatus. XXXVIII. 65.
 Brendelius, Adam. P. Prof. Witembergenf. laudatus. XLII. 18. XLIII. 13.
 Brinius, Jo. Thom. ex Cæs. N. C. Academia, laudatus. XII. 5.
 Brogiani, Dominicus P. Prof. Pisan. laudatus. VIII. 31. 32. LIX. 35. LXI. 11. 15.
 Bromfield, Guil. Chirurg. Londin. laudatus. Præf. ad libr. 2.
 Bronchiales glandulæ an nigricantem succum semper contineant. XXII. 21.
 an ab ipsis sint sputa nigricantia. Ibid.
 an cum bronchiis communicent. Ibid.
 an ex iis auctis, & vitiatas fiant pulmonum tubercula. Ibid.
 Bronchialis arteria Erasistrato, & Galeno cognita; non vena. XXI. 42.
 Bronchia cum sputis expectorata observavit Hippocrates. XXII. 25.
 Bronchiorum cartilagines vel intra pulmones, & ante grandiorum ætatem nonnunquam ossæ fiunt. XV. 18.
 Bronchocele sæpius mulieribus accidit, quam viris. L. 37.
 ejus sedem in Thyroidea glandula qui negaverint, aut posuerint. L. 30.
 in hac glandula inveniri solet. Ibid. & seqq.
 a Brunn, Jo. Henr. laudatus. XIX. 23. XXXIV. 35.
 Bubones veneri. Ad eorum productionem explicandam qui olim præluxerint. LVIII. 14.
 Buchnerus, Andr. Elias, Præf. Cæs. Acad. N. C. laudatus. XVI. 11. XXII. 13.
 Buckwaldius, Balth. Jo. laudatus. LXVII. 15.
 Budaus, Gottl. ex Cæs. N. C. Academ. laudatus. XXX. 17. XXXVI. 12.
 Buddeus, Aug. ex Cæs. N. C. Academ. laudatus. LV. 7.
 Buffonius, N. ex Reg. Sc. Acad. Paris. laudatus. XIII. 20.
 Burggravius, Jo. Phil. ex Cæs. Acad. N. C. laudatus. XXXIV. 34. XXXVII. 45. XXXIX. 20. XLIII. 14.
 Burgmannus, Petrus Christoph. Medic. Rostoch. laudatus. XIX. 11. XLII. 45.

C

Cachecticum cerebrum præalbum. XXXVI. 13.
 Cadens quomodo simul frontem, & dorsum vertebra frangere potuerit. LII. 36.
 Cæcitas. Vid. Amaurosis.
 ex dolore capitis, sublatæ. I. 11.
 Cæci ab ortu num lucis nullam habeant ideam, dubitatio. XIII. 14.
 Cæcum intestinum, id est Appendicula Vermiformis, perbreve, & minime cavum. LXVII. 11.
 Cælii

Calii Aureliani quidam loci quomodo intelligendi, aut corrigendi. XX. 42. XXI. 31.
 Casalpini quoddam pronuntiatum non est semper verum. X. 15.
 obiectio quædam minus valida. XIX. 29.
 Calculi. Vid. Bilarii. Cylitici. Hepatici. Intestinalium. Prostatae. Pulmon. Renum. Scroti. Ventriculi. Vesicæ.
 Calculi urinarii non raro sunt simul cum calculis cystitis felleæ. LVII. 12.
 in brutis observati. XLII. 17.
 num is careant abtemi. Ibid.
 cur is alia regiones minus sint, alia vero magis obnoxia. Ibid.
 cur credibile non videatur, uno omnes remedio aque posse dissolvi. XL. 16.
 Camerarius, Alexand. pridem P. Prof. Tubing. laudatus. XXXVIII. 44. LVI. 29.
 Elias, olim Prof. P. ibidem, laudatus. L. 25.
 Rud. Jac. P. olim ibidem Prof. laudatus. XXXVIII. 19. XLI. 1. XLII. 33. XLVIII. 39. LXIV. 9. LXV. 9.
 Canani ad Vitam, & defensionem attrinentia quædam. XXIV. 24.
 Cancrorum curatio per adurentem herbam infeliciter tentata. L. 47.
 Canem rabiosum habere vermem sub lingua, unde credi coepit. VIII. 34.
 particulam Vermiformem quam ibi habent canes secundum naturam, qui adnotaverint, & pinxerint. Ibid.
 eadem particula accurate describitur. Ibid.
 Canes num rabiosi fiant ab obstructis ductibus folliculorum quos ad anum habent. LXI. 15.
 Cantharidum vis erosiva etiam per sola sanguifera vasa ad vesicam pervenit. XLI. 2.
 Capillis albis nati cur cæcutiant. XIII. 29.
 Capite ablato quis olim infecta vivere, adnotaverit. LII. 26.
 Capiti quomodo inesse mortis causa princeps videri possit, nec tamen infit. XXVI. 33.
 Capitis dolor solus mortem non affert. I. 1.
 peridicus curatu difficilis, & cur. I. 11.
 profundus quam varias sedes habere possit. I. 7.
 verticis quomodo profundam habere possit causam. Ibid.
 Capitis doloris causæ multiplices, I. passim.
 Ab eo difcessus futurarum in fene. III. 8.
 Capitis vulnera. In his illafo cranio quomodo meningis, & cerebrum ladi possint. LI. 4.
 Ex iis in quot, & quam varia viscera fiat puris translatio. XXV. 20. LI. 21. & seqq.
 Quinam hanc observant. Ibid.
 Quomodo fortasse contingat. LI. 23.
 Quomodo plus puris tractum videatur, quam parum interdum dare potuerit vulnus. Ibid.
 Abscessus, inde in jecore geniti, quamplura esse indicia possunt, & aliquando tamen fallacia. LI. 23.
 Capitis vulnera si prope orbitam sint, quæ deceptio sit in eorum exploratione cavenda. LII. 6. 7.
 Capitis vulnere laborantes num sæpius convulsione, an paralyti in latere opposito corripantur, & cur. LI. 46. & seqq.
 In iis alvi fluxus, aut vomitus quando inter mala signa non sit ponendus. LII. 21.
 Quæ a cohibito spiritu in eorum curatione esse possint utilitates, & quæ pericula. LII. 13.
 Cur iis cranium terebrari in quibusdam civitatibus desierit. LII. 12. & seqq.
 Ubi de hoc dubitatur, quæ secundum Veteres, Recentioresque, & qua cautione adhibenda sint. LII. 20.
 Inter ea felix Ruyschiani fomenti usus comprobatur. Ibid. & 21.
 Cæteri quo die, & post quæ signa mortui sint. LII. 12.
 Lethalis noxa in quibusdam diutissime latentis Observationes. LII. 17. 24.
 Quomodo in mortuis sæpe vix paucillum lædenti materiæ intra cranium inveniantur. LII. 9.
 Caper, Maur. Ant. ex Casar. Acad. N. C. laudatus. XVIII. 19. XXII. 13.
 Carburus, Jo. Bapt. Primar. Taurini Prof. Regius laudatus. L. 47.
 Ejus Observatio. L. 48. 49.

Cardani in loco quodam Dantis hallucinatio. XXVIII. 7.
 Caries. Vid. Exostosis. Offa.
 Carl, J. S. Archiater Witgenstein. laudatus. XXXVII. 43. LV. 7.
 Carotidis arteria sinistra multo citior, quam solet, divisio in duas. XXIX. 20.
 posterior ad basin cerebri ramus cum Vertebra- lum ramis non communicans. III. 20.
 alia ejusdem rami varietates. Ibid.
 Carotidibus in vivo cane dissectis, sanguis ab utraque sectione effluit, & cur, sed a superiore minus. XIX. 33. 34.
 Quorum illud videtur fuisse, Galeno notum. Ibid.
 Ab inferiore sectione se contrahente mox accidit, ut ferre nihil efflueret. Ibid.
 Carotidum in vivis animalibus ligatarum experimentum num, ut multi putant, memoraverit Aristoteles. XIX. 21.
 Diu tamen notum fuit ante Galenum. XIX. 23.
 Error Veterum in eo experimento, Rusti sæculo detectus. Ibid.
 Idem sine illo errore a Galeno sæpe repetitum, & quid observatum. XIX. 24.
 Idem a diversis postea iteratum, sed alio aliis successu. Ibid.
 Repetitum pluries, & diutius a Valsalva, & quid, etiam post animalium mortem, observatum. XIX. 20. 25. & seqq. 32.
 Ratio quarundam in eo varietatum. XIX. 28. 29. 32.
 Quomodo animal pergat vivere. XIX. 28. 29.
 Carotidum aneurysmatis frequentior causa Præcis videtur ignota. XXVI. 22.
 Illius per contringentia curatio, qua utebantur, sæpius non probanda. Ibid.
 Carpi parvus tumor, per se repente tum evanescens, tum rediens. L. 19.
 Cartilagine in valde provecta ætate adhuc molles. XXIII. 6.
 Caruncula Seminalis. Vid. Seminalis.
 Casalius, Gregorius Comes Bononiensis, laudatus. LX. 14.
 Castanea. Ex earum farina panis, cum capacomestus, quomodo intra horas tres occidere potuerit. XXIX. 9.
 a Castro, Petri, hallucinatio. LVIII. 6.
 Cataleptis a quonam Veterum fusius tractata sit. II. 2.
 Cataracta. Vid. Sulfusio.
 Cataracti quomodo nunc explicandi. XIII. 1.
 præsertim Sulfocativi. XIII. 2.
 quod & exemplo confirmatur. XIII. 3. 4.
 Catulli verbum explicatur. XLVI. 1.
 Cælius, Franc. Antonius, Anatomicus sæculi XVI. immerito est iis qui de Scriptoribus Anatomicis, & Medicis egerunt, incognitus. III. 21.
 Cava vena in ventre a sinistris Aortæ ascendens, & deinde per anteriorem hujus faciem transiens ad dexteram. LVI. 31.
 Cava parallelus venosus trunculus in ventre. XLVII. 30.
 Cava varices quando, & quomodo inquirenda. XXVI. 27.
 Cur varices, & ruptiones facilius in hac vena quam in Pulmonari fiant. XXVI. 27.
 Ruptio ab Aretæo memorata. XXVI. 28.
 a quibus revera observata. Ibid.
 Causticorum usus ubi, & quando periculosus. LV. 21.
 Celsus num contrasiliam proprie dictam posuerit. LI. 41.
 Quam herniam ramis nomine designaverit. XLIII. 36.
 Cancrum ossis num memoraverit. LV. 17.
 Pterygium semper, nulla variante lectione, latine Unguem in oculo dixit. XIII. 25.
 Ejus loci interpretandi, & emendandi conatus. II. 2.
 De altero quid Anatome posteros docuerit. LII. 1.
 Cephalica vena in cujusdam brachio nulla. LIV. 44.
 Cerebri Meningum glandulæ Pacchioni dictæ, olim non ignotæ. VIII. 3.
 Meningum iritationem an convulsiones sequantur, contrariæ utrinque observationes, & experimenta conciliantur. IX. 21.
 In Dura Meninge inventa sunt vera ossa. XXV. 8. 9.
 num signa habeant peculiaria. Ibid.
 num remediis tolli possint, aut prohiberi. Ibid.
 In ejus Falce os magnum prehensum. III. 20.
 alia quoque. XXV. 6. 8.
 Quis primus, & qui deinceps alia observarint. III. 21.

Quate-

Quatenus, & quando sint noxia. III. 21.
 & seqq. XXV. 8.
 Num inde quidam ex Falcis, & Duræ Meningis usibus possint in dubium vocari. Ibid.
 Duram Meningem, cum opus esset, incidere quinam olim ex Italici præceperint. LII. 12.
 Meninx Pia cur ab eo tantum latere, a quo & pulmo, inflammata reperta sit. VII. 12.
 Sub hac, aqua fluida cur gelatina instar sæpe appareat. VI. 12. 13. VII. 11.
 Quis olim hanc speciem suspectam fecerit. VI. 13.
 Cerebri figura non naturalis. X. 9.
 superficiei anterioris peculiaris quædam conformatio. LII. 5.
 Cerebrum, ad naturalem, itemque ad contrariam constitutionem ejus probe cognoscendam, in sua sede, necdum amputato capite, secundum est. IV. 19.
 Cerebri durities in stultis animadversa. VIII. 2. & seqq. 14. 17. LXI. 8.
 præsertim vero ejus medullaris substantiæ. VIII. 18.
 sed tamen aliquando etiam in non stultis. Ibid.
 & LXI. 8.
 quomodo illa explicari a quibusdam possit. Ibid.
 Cerebrum tum stultorum, tum cachecticorum ad inquirendas nervorum origines, aliæque aptissimum est. VIII. 6. 17. XXXVI. 13.
 Cerebri diffecti puncta sanguinea, si mox se in guttas dilatent, quid significant. X. 17. 18.
 Ad sanguinis in cerebrum impetum moderandum quæ natura paraverit. III. 23. VI. 16.
 Cerebrum. Intra ipsum species quasi lymphæ ductum conspecta. VIII. 6.
 Cerebrum quod videbatur lapideum factum, quis esse ossium primus indicaverit. V. 12.
 Cerebri in adultis non inventi, quomodo fallaces, incredibilesque sint observationes. XII. 14.
 Quæ pro his dici possent, diluuntur. Ibid.
 Cerebri in foetibus non inventi novæ Observationes. XII. 6. XLVIII. 48. 50. 52.
 & non inventæ, etiam ante hoc sæculum, Spinalis medullæ. XII. 8. 10.
 novæ hujusmodi adduntur Observationes. XLVIII. 48. 50.
 Cerebrum cum in foetibus deest, sæpius non a primordiis defuisse, sed hydrocephalo sensim absumptum esse confirmatur. XII. 5. & seqq.
 Confirmatur idem etiam de Spinali medulla. XII. 8. XLVIII. 49. 50.
 Quatenus ipsa, absente cerebro, spiritus præbere foetibus diu possit. XII. 14.
 Cerebrum cum in foetibus deest, hi plerumque foeminei sexus fuerunt, & sæpe æquo minores. XII. 6. XLVIII. 49.
 Cerebro quomodo nimium frigus externum, calorve nocere possit. LI. 4.
 Cerebri convulsio, graveque hujus effectus quomodo, & in quibus facilius contingant. LI. 4. 10.
 vulnera num certe lethalia sint, quæ in medullarem substantiam perveniunt. LII. 27.
 exempla in ventriculos pervenientium, aliorumque ingentium sanatorum indicantur. Ibid.
 quædam cerebri credita vulnera, ad Pituitarios Sinus, & nali caveas attinuisse, conjicitur. LII. 41.
 Cerebrum. In eo vitia peculiaris generis observata. V. 6. 7. IX. 16. 18. 19. LVII. 14. 15.
 Cerebri intima quæ videntur ulcera quid sint, & quomodo fiant. III. 3. 7. & seqq. XI. 8.
 cur sæpe hæc juxta, aut intra corpus Striatum, & Thalamum nervi Optici sive a dextris. III. 18. V. 7. XI. 12.
 sive a sinistris. LXII. 7. & seqq.
 Cerebri magnas ab interna causa læsiones natura interdum ad cicatricem perduxit. II. 16. III. 6. 7.
 pure inde, ut videri potest, per urinam ejecto, quæ de re historica notabilis. V. 13.
 aut imminuit, ac diu tulit. XI. 8. & seqq.
 caute tamen cerebri apostemata arguenda sunt ex pure per nares profuente. VI. 5. XIV. 22.
 Cerebri corporis Callosi tractus, & sulci a natura ipsa sint, an ex accidenti, & hoc quomodo. LXI. 6.
 De eo corpore quædam alia. Ibid.
 Cerebri ventriculi Laterales æquo breviores. X. 17. In ipsis aquam esse secundum naturam, num, & Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

quatenus Littrei probet in catulis Observatio. XII. 3.
 Nuper effusam, aut contra, fuisse, indicia. IV. 16. IX. 10. LXIX. 10.
 Etiam limpida, & pauca non modo effectus, sed & causa interdum esse potest morborum cerebri. I. 3. 7. IV. 1. 3. 5. 14. 17. 18. 19. 28. 29. 32. 33. 34. IX. 11.
 aut eos augere, ut non inutile sit eam quæque inesse, scire. IV. 1. 34.
 Quomodo in ventriculis multa congeratur. IV. 36. 37. XII. 3.
 Glandula Pituitaria num omnem a ventriculis redeuntem aquam excipiat. IV. 36.
 quando sui, & quando aquæ ipsius vitio non transmittat. XII. 3.
 obnoxia sæpe est congestionibus mucis gelatinosis. IV. 36.
 Ventriculorum Septum Lucidum quomodo post mortem casu aliquo possit diffrumpi. III. 9.
 Plexuum Choroidum hydatides quatenus esse causa possint apoplexiæ. III. 12.
 Pinealis glandula insigni magnitudine in puero ingentiores. I. 2.
 secundum naturam anteriore, & posteriore facie depressior est. X. 17.
 naturæ est adhuc dubia. LXI. 4.
 sæpe non sine vitio est in stultis. VIII. 14. 16. LXI. 3. 4.
 interdum etiam in recta ratione utentibus. XXI. 24. 25. LXI. 4. & alibi.
 qualia sint duriuscula corpuscula quæ non raro in ea, aut apud eam reperiuntur. V. 12. VI. 12. X. 17. 18. LXI. 4.
 num sint certa quædam eorum signa, & effecta. V. 12.
 quis plura eorum exempla collegerit. Ibid.
 quis primus videri possit olim indicasse. Ibid.
 Striata corpora sine striis observata, nulla cum usum cerebri, aut nervorum læsione. L. 55.
 Hippocampi observati in fine non dilatati. LVI. 21.
 Cerebri ventriculus Quartus vix una cum fibra conspectus quæ ad Acutulos nervos spectaret. LVI. 21.
 Cerebellum cur cerebro mollius. IV. 17.
 plures proportionem spiritus videtur separare, quam cerebrum. II. 24.
 & per semitas facile patientes ad Intercostrales nervos mittere. Ibid.
 nimium illi tributum fuerat; sed neque nimium est detrahendum. LXII. 18.
 num defuerit in quadam Benivenii Observatione. LII. 26.
 de ejus in membranam mutati Observatione dubitatio quædam. Ibid.
 Cerebelli vitia non repentina statim occidere non solent. Ibid.
 duplicis eorum generis exempla. Ibid.
 Cerebelli, an cerebri non levia vulnera citius, certiusque hominem perimant. Ibid. & 27.
 Cerebelli talium vulnerum non statim lethaliū quam paucissima occurrunt exempla, & quænam. Ibid.
 quænam, sed non gravium, ejus vulnerum sanatorum exempla. Ibid.
 Cerebelli, & cerebri difficili in vivis avibus, & felibus experimenta. LII. 26.
 a quibusdam in canibus quoque instituta sint. LII. 27.
 Cerebellum sine arbuscula medullari inventum. LXII. 15.
 Cerebelli plus quam ex dimidio scirrholi Observatio. Ibid.
 quomodo sic cerebri læsiones induxerit. LXII. 16.
 nec tamen respirationis, & pulsuum. Ibid.
 Cerebellum. In eo vitium esse, an ex nudi cadaveris inspectione cognosci possit, & quomodo. II. 25.
 Vitium in altero illius lobo, oppositi, an subiecti lateris corporis hemiplexiam afferat. LII. 27. LXII. 14. 17.
 Charisius, Christ. Ludov. P. Prof. Regiomont. laudatus. XIX. 43.
 la Chausse, B. Ignat. laudatus. XLIII. 14.
 Chelsidenus, Gul. ex R. Londin. Societ. laudatus. VI. 7. XIII. 6. 7. 10. 11. XIV. 12. XXI. 20. XLII. 28.
 China Chin. uti in perniciosi febribus, exacerbationes habentibus, quis apud nos primus instituerit. XXX. 5.
 Ejus utilitas, etiam febres illa sint a materia introrsum repulsa. LXVIII. 2.
 d 4

Chirur-

Chirurgi per Anatomem a calumnia vindicati. XIV. 4.
Chirurgicas ad observationes, & operationes quomodo obfcuri Partium recessus illuminandi sint. XIV. 13.
Chomelius ex Reg. Sc. Acad. Parif. laudatus. XXIII. 14. XXXVII. 24. XXXVIII. 48. 50.
Chylifera vafa in homine obfervata. V. 17. XVII. 14. XIX. 7. 8. 19. XXV. 2. LIII. 37.
cum cisternulis, chylo plenis, per intestinum. XVII. 14.
qui has poftea obfervavit, & qua occasione patefiant. XVII. 15.
Chyliferi vafculi per ventriculum falfa species. LII. 30.
Cicogninus, Jacob. Prof. olim Primar. Patav. laudatus. LIII. 34.
Ejus Obfervatio. LIII. 35.
Cicognini, Jo. Franc. Chirurgi olim Forolivienf. Obfervatio. LIX. 18.
Cilia. De horum vitis Trichiafi, & Diffichiafi quædam. XIII. 29.
Cifarii maxime funt aneurymatibus obnoxii, & cur. XVII. 18.
Claudicatio quafi quædam ex vitio mufculorum, Ilium alterum os intus operientium. XXXIV. 16.
Claudicatio an fæpius in feminis, quam in maribus, & cur. LVI. 19.
Claudicationis caufa ex tumoribus intra acetabulum a quibus indicata. LVI. 23.
eorum tumorum fedes verifimilis in acetabuli glandula mucilaginofa. Ibid.
Claudicationis a partu caufe aliqua. XLVIII. 33.
Claudicationis multiplices caufe. LVI. Epiftola fere tota.
Claudicanti artui reſpondentium Iliacorum, aut Cruralium vaſorum quæ vitia ſint ſæpe animadverta. XLVI. 17. LVI. 10. 12. 18.
Clavus quam varia ſiſnificet vitia. L. 61.
De Clavo Sili Italici inſanabili quædam. Ibid.
Cleopatra quo mortis genere perierit. Vid. Aſpis.
Clerici, Danielis, hallucinatio. XIX. 23.
Clyſterum nutrientium felix uſus quo in caſu diuturnior fuerit. XXVIII. 14.
non per ſiphonem, ſed per compreffam veſicam inſectio vel olim nota. L. 54.
Cœliacæ arteriæ, & Meſentericæ Superioris initium nonnunquam commune. XXIX. 20.
Cœliacæ arteriæ duplicis, imo & triplicis Obſervationes. LIII. 37. LXX. 9.
Cœliacæ arteria cur magis ſit aneurymatibus obnoxia. XXXIX. 19.
Cœliacum proſtium non eſt cum Cœliaco apud Celſum morbo confundendum. XXXI. 4.
quale ſit, & quomodo ſit. Ibid. & 13.
Cohaufen, Valent. Ern. Eugen. ex Cæſ. Acad. N. C. laudatus. XXIII. 9. XXXIV. 19. XXXVIII. 19.
Coiteri quædam in phthiſicorum anatome obſervatio non perpetua eſt. XXII. 17.
Colli profunde vulnerati magnam hæmorrhagiam ſiftere quantum, & cur difficile ſit. LIII. 22.
Columbi, Realdi, Obſervatio explicata. XIX. 20.
Altera aquæ glutinofæ in cerebro apopleſticorum quomodo accipienda. V. 1.
Combutionis univerſæ cutis Obſervatio. LV. 13.
Commendon, Jo. Franc. S. R. E. Cardinalis, morbus, & ſectio. IX. 3.
Contraſſura. Vid. Cranium.
Conus, Chriſtoph. Erneſtus, laudatus. LXV. 18.
Convulſio a cerebro ſæpe eſt vel cum aliunde eſſe videtur. XV. 9.
ſed non ſemper. XV. 10.
quomodo ſimul cum paralyſi in eod. membro eſſe poſſit. Vid. Paralyſis.
Convulſionum rarum, & difficilis explicationis exemplum. X. 16.
In recurrentibus convulſionibus ſidendum non eſt bonis aliis quibuſdam ſignis. X. 13.
Convulſivi motus, in altero præſertim corporis latere, caufa quaeritur. II. 18. XI. 7.
Fiantne ex meningum irritatione, Vid. Cerebri meninges.
Cur in quibuſdam paulo ante mortem ceſſent. LI. 48.
Eorum, & convulſionum tonicarum eadem eſt caufa, tametiſi videtur diverſa. X. 15.
Utrorumque in moribundis, aut maxime debilibus a nimia five hæmorrhagia, five purgatione, alia videtur eſſe caufa, & natura. X. 20. 21.
Convulſivi affectus, Pro his Medici haud raro acci-

piunt morbos organicos. XV. 10. 14.
Quando, & quatenus illos cum his conjungere liceat. XXVI. 32.
Convulſivorum affectuum diuturnorum curatio. X. 21.
Convulſivum Aſthma. Vid. Aſthma.
Convulſorum cerebro aqua, ſæpius ſaltem, ineſt. X. 6.
Convulſa interdum vel poſt mortem remanent membra. X. 15.
Convulſi a venenatis halitibus horribile exemplum, & curatio. X. 21.
Cor duplex obſervatum. XLVIII. 57.
inſolita forma. LX. 8.
revera pilofum num unquam fuerit, & eſſe poſſit. XXIV. 3. 4.
quomodo pilofum appareat, indicavit Riolanus. XXIV. 3.
parvitate puerili in virili, & robuſto corpore. LXX. 5.
cunctis ſuis partibus magnum. LXX. 10.
inſenſile eſſe, num quædam Harveii probet Obſervatio. XXV. 18.
ipſum, & auriculæ in recens natis ſelibus, vel capite amputato, moveri perrepererunt. LII. 26.
cor eximi teſtudinibus, & has tamen adhuc moveri, ſciebat Ariſtoteles. XII. 14.
Cordis lymphaductus obſervati. XLIII. 3.
arteriæ coronariæ tres, imo quatuor obſervatæ. XVIII. 34. XLVIII. 34.
altera oſtea facta. XXIV. 16.
a quibus id antea obſervatum. XXIV. 17.
venæ coronariæ valvula ex parallelis ſejunctis filamentis. LXIV. 2.
Foramen Ovale ſine ulla proſus valvula. XLVIII. 62.
in adultis apertum, & in quædam cur. XVII. 12. 13.
nec tamen ſic ipſum, & canalis arterioſus multum conferunt ad vitandam ſuffocationem. XIX. 43.
Cordis ad pericardium alligations quæ, & quatenus pulſum variare poſſint. XXIV. 3. 4. 12.
prolapſus verus. XVII. 25. 28.
quomodo Medicum poſſit decipere. XVII. 28.
ſuperficie adherentes concreciones, & quaſi membranæ unde ſint. XX. 37.
Cordis os a Veteribus dictum, quid, & in quibus ſit. XXVII. 19.
ſquamæ oſſeæ exterius obſervatæ. XXVII. 16.
officulum, & majus os in ipſa ſubſtantia. III. 22. XXVII. 2.
num vera oſſa non ſint. XXVII. 17. & ſeq.
quomodo fieri poſſint ex ipſa carne ſubſtantia. Ibid. & XLV. 26.
num oſſa hæc ſoleant mortem repentinam afferre. XXVII. 15. & ſeq.
carneæ ſubſtantie in tendineam degenerantis obſervatio. XLV. 23.
quod damnum hæc afferat degeneratio. XLV. 26.
Cordis palitationem a vitio cerebri, aut nervorum qui olim deduxerint. XXIII. 3.
de eadem ab eadem caufa quædam. Ibid.
Aorta oſtea facta non ſemper facit. XXIII. 9.
nec ſemper valvulæ ejuſdem, aliæve cordis oſſeæ, vel duræ. XXIII. 10. & ſeq.
quando illam faciunt, quomodo facere videantur. XXIII. 9. 12.
num ſemper faciat pericardium cordi adnatum. XXIII. 17. & ſeq.
& cur forteſſe in aliis faciunt, in aliis non faciunt. XXIII. 23.
quomodo illam faciunt auriculæ cordis amplificatæ. XXIII. 9.
ſtatus quatenus poſſint facere. XXIII. 16.
Cordis convulſio olim nota, a Recentioribus confirmata. XXV. 13. XXVI. 12. 32.
paralyſis. XXV. 13.
Hanc, unde mors ſubita, qui olim indicaverint. XXVI. 38.
Quomodo inde hæc ſequi poſſit. Ibid.
Cordis ab aere diſtentio quando ſit. XXV. 13.
auſta magnitudo quando parvos, & debiles pulſus faciat. XXIV. 15.
Dilatationes qui primi viderint. XVII. 2.
qui primi has aneurymata cordis nominaverint. XVII. 5.

ab his

ab his ſpirandi difficultas affertur, & cur. XXVII. 13.
& mors repentina. Ibid. & XVIII. 3.
ſed hæc non ſemper. XXVII. 15.
Unde hæ dilatationes, & quomodo ſiant. XVIII. 4. XXI. 34.
Cordis ventriculorum uter a quanam caufa dilatetur. XVIII. 5. XXVII. 14.
uter ſæpius. XVIII. 5.
num rarius ſiniſter, quam ejus auricula. Ibid.
cur ſæpius hic, quam alter debiliior, ſeu dexter. Ibid.
Dexteri, ejuſque auriculæ dilatationis an, & quatenus ſignum ſit Jugularium venarum Exteriorum pulſatio. Vid. Jugular.
alia ſigna. XVIII. 11.
quid de ſigno a pulſibus petito attendendum ſit. Ibid.
Cordis ventriculorum dilatationi quomodo interdum adjuſta ſit aucta parietum craſſitudo. XVIII. 35. Vid. & XVII. 13.
Eorum diſruptionem qui primi obſervaverint. XXVII. 1.
Hujus novem, aut decem exempla proferuntur. Ibid. & ſeq.
Lancifius quoque vidit plura. XXVII. 6. & alii. LXIV. 14. & ſeq.
Quibus a cauſis ſit. XXVII. 1. 6. 10. LXIV. 16.
Cur ſæpius contingat in ſiniſtro ventriculo, quam in dextero. XXVII. 10.
Cur ab ictu facilius in dextero. LIII. 34.
Cordis ventriculi quaſi inter ſe permutati. XVII. 12.
Polypofæ in iis, aut in auriculis concreciones. Vid. Polypi in viſ ſanguinis.
ſæpius, aut majores a dextris fere quam a ſiniſtris. VII. 4. & paſſim alibi.
Vermes in ventriculis, aut in pericardio. Quid de iſtis ſentiendum. XXIII. 15. XXIV. 23.
Cordis valvulæ cum oriſicio, & interſtitio inter earum membranas. XXIII. 6. 7.
unde explicatio ſacculi, a Morando in altera Mitrali obſervati. XXIII. 12.
non modo oſſeæ aliquando, ſed & lapideæ revera ſunt. XXIII. 9.
induratæ, aut oſſeæ factæ, non ſemper pulſum inæqualitatem, aut intermiſſionem inducunt. XXIII. 12.
Mitralis valvulæ excrescentia obſervata. XI. 11. XXIII. 13.
Mitralis, & Tricuſpides unde ſiant tuberoſæ, & quo id tendat. Ibid.
Cor gravia ferre poſſe mala, qui magis ex Priſciſ, & cur negaverint. XXV. 19.
cur his magis obnoxii ſint homines, quam beſtiæ. Ibid.
Tumor cyſticus, cordi innatus, ſine ullis ſignis. XXI. 4.
Tubercula cordis, & ulcera num ſemper conjuncta habeant deliquia, & pulſus intermiſſiones. XXV. 19. & ſeq. & 25.
Ulcera quando eſſe in corde poſſint ſine dolore. XXV. 18.
qui primi hæc obſervaverint. XXV. 19.
Eroſiones cordis, & vaſorum Magnorum habent ſigna in aliis alia. XXVII. 9.
Eroſia quomodo apparere poſſit cordis ſuperficies, nec tamen ſit. XXI. 2. XXV. 24.
Cicatricem quandam unde habuerit, aliasque habere poſſit. XXXVIII. 43.
Cordis totius abſumpti incredibiles Obſervationes, ſi quid veri habent, quomodo explicandæ. XXV. 21.
plus quam media parte abſumpti, quomodo intelligendæ. XXV. 19. 22.
Cordis vulnera cur multo rariora ſiniſtri ventriculi ſint, quam dexteri. LIII. 27.
eſſi intra ventriculos perveniant; tamen diutius interdum vivitur, quam Veteres putabant, & cur. Ibid. Vid. & 3. 4.
longe tamen minus, ſi intra ſiniſtrum. LIII. 27.
Cornelii, Georgii, S. R. E. Cardinalis, & Epifcopi Patavini morbi, mors, & diſſectio. LVII. 10.
Cornu in ſenis ſincipite ex verruca natum. LXV. 2.
Corporis in anteriora inclinati commodior quibuſdam orthopnoicis ſitus quos morbos ſignificet, & cur. XVIII. 17. & ſeq.

Cortefii error. III. 22. LI. 41.
Cofchwitzius, Georg. Dan. olim P. Prof. Halenſ. laudatus. XL. 13.
Coſtæ in quadam muliere viginti ſex, in alia viginti tres inventæ. V. 6. LVI. 17.
Coſtæ. De earum numero alia. V. 10.
Coſtarum quaſi coincidentium ſenſus unde. XXVI. 25. XLV. 25.
non leves depreſſiones quomodo latere interdum poſſint. XLV. 23. 24.
Cranii varietatis quædam, quamvis a natura, quam ſint periculofa. LXIII. 8.
capacitas reſpectu cerebri non eadem omnibus, aut omni tempore. IV. 32. LI. 10. 30. 31.
a quibuſnam id obſervatum, & unde deductum, aut deduci poſſit. Ibid.
figura, ideoque & cerebri, vitioſa. I. 14. & alibi. unde ea ſit. LXII. 16.
Cranii futurarum diſceſſus in ſeptuagenario. III. 8.
quibus repente accidit, quæ mala afferat. LI. 29.
futurarum vulgari uſui adverſatur cranii percuffi ſiſſura prælonga. LII. 35. 36.
contraſſuræ proprie dictæ exempla, cauto adhibito examine, quam pauca ſint. LI. 40. & ſeq.
pars non modica per cariem abſumpta, ſine cerebri noxa. LVIII. 11. 12.
quid in alio pro cranii ablata parte natura ſubſtituerit. LI. 39. 40.
Cranium adhuc integrum ubinam a pure pervadi poſſit. LI. 4.
Cum ejus cavo communicantes Aqueos tumores quis olim deſcripſerit. XII. 10.
Num intra ipſum vermes. Vid. Vermes.
Sanguis intra ipſum effuſus, cur citius tardiusve, & graviora, aut leviora det ſui ſigna. LI. 4.
Cranio percuffo, ipſoque, & quæ intra ejus cavum ſunt, illaſis, quomodo progreſſu temporis mors ex ea percuffione aliquando contingat. LII. 37.
In cranii percuffi examine poſt mortem, quid cavendum. LII. 7.
Cranii terebratio cur in quibuſdam civitatibus deſerta fuerit. LII. 12. & ſeq.
quæ in ea peragenda eſſe poſſint pericula, & diſſicultates. Ibid.
ejus tardiffime, ſed feliciter, peractæ quædam exempla. LII. 16.
Crauſius, Rud. Wilh. P. Prof. Jenenſis, laudatus. XLIII. 40.
Crellius, Jo. Frid. Prof. olim Helmſtadienſis laudatus. XXIV. 17. XXV. 9. XXVII. 20. & ſeq.
Crure fracto, quædam animadvertenda. LVI. 32.
Curtius, Carolus, Medicus Neapolit. laudatus. IX. 19. LVII. 15.
Cutis Affectiones. Vid. Scabies.
Cutis, & muſculi, ſub illaſis percuffis veſtibus, vulnerata. LIV. 17.
Cutis in macie conſectis cur durior ſit. XLIX. 17.
Cyſtici calculi a quibus etiam olim inventi. XXXVII. 15. 22.
cur ſint multo frequentiores, quam hepatici. Ibid. 14.
cauſæ eorum productionis a quibus vel olim indicatæ. Ibid.
earum quædam non probandæ. Ibid. 22.
quædam non improbandæ. Ibid. 19.
quibus ætatibus, & cui ſexui crebrius inſint, & cur. Ibid. 15. 22.
num pro varia ætate colore ſint vario. Ibid. 16. & ſeq.
num ordinario ſint atri, aut fuſci. Ibid. 17.
quibus coloribus ſint plerumque. Ibid. 18.
non ſemper concolores ſunt ei bili in qua reperiuntur, & cur. Ibid. 16.
pallidus cavus plures continebat nigros. XLIX. 2.
Cyſtici calculi a quibus inventi ſint maximi, aut minimi, aut plurimi. XXXVII. 19.
quibus figuris ſint, & cur quibuſdam, & qua plerumque. Ibid. & 20.
num quo plures ſimul, eo pluribus ſint angulis. Ibid.
a quibuſnam olim ex tot ſtratis circularibus toti compingi ſint dicti. Ibid. 22.
quænam ſint tamen in ea doctrina excipienda. Ibid.
quinam in quibuſdam lineas obſervant radiatim ab ambitu introrſum tendentes. Ibid. & ſeq.
quinam pellucidos, & ſplendidos invenerint. Ibid. 18. 23.

con-

concrefcunt aliquando in glandulis ipſius cyſtis. Ibid. 21.
ſicque obſervationes quædam eorum membranarum obvolutorum poſſunt explicari. Ibid.
Cyſticos calculos quinam olim in aqua natæ tradiderint. Ibid. 25.
quinam non omnes natæ, animadverſerint. Ibid. hæ exceptiones difficile ad certa capita poſſunt reduci. Ibid.
de cauſis harum varietatum quædam attinguntur. Ibid.
quis olim inflammabiles eſſe, ſcripſerit. Ibid. 26.
quinam haud omnes inflammari, admonuerint. Ibid. eſſe morbum hæreditarium, num bene ex quadam obſervatione probatum ſit. Ibid. 19.
Cyſtici calculi. Cur horum aliqui pro intestinalibus accepti videri poſſint. Ibid. 24.
num, & quomodo ab intestinalibus diſtingui poſſint. Ibid. & ſeq. & 43.
cum urinaris quidem in rebus quibuſdam, ſed non in aliis, conveniunt. Ibid.
quæ detrimenta cyſti poſſint afferre. Ibid. 20. 21. num, & quando inducere apoplexiam poſſint. IV. 5. ipſis cyſtim implentibus, quomodo diarrhœa interdum fiat. XXXVII. 36.
Cyſtici calculi. Num icterus vel contumax, & recidivus, certum ſit eorum ſignum. Ibid. n. 13. 27. & ſeqq. uſque ad 36.
cur aliquando cum iis conjungatur. Ibid. 32. 33. num perpetuum ſit eorum ſignum vomitus, dolor colicus, alvus adſtricta, vel ſuſa. Ibid. 36. num ſenſus ponderis, punctorum, diſtentionis. Ibid. 37.
num ullum aliud hætenus animadverſum. Ibid. 38. 43. num ullum perpetuum, ſaltem cum obſtruunt ductum Cyſticum. Ibid. 39.
num ſaltem Weſperi ſinum, id eſt dolor ad cartilaginem enſiformem. Ibid.
num idem ſignum tunc ſaltem cum pervenerint in ductum Communem, proprium erit, & perpetuum. Ibid. 40. & ſeqq.
ſigna habent ad ſuſpicandum, non ad aſſeverandum idonea. Ibid. 43. 44.
ſigna ejuſmodi quædam adduntur. Ibid. 43.
Ex omnibus ſignis quodnam præcipuum ſit, & a quibus primum indicatum. Ibid. 44.
qua cum cautione eo utendum. Ibid. 45. & ſeqq.
Cyſticorum calculorum curatio. Vid. Bilarii calculi.
De iſdem Cyſticis plura. LXV. 12. & ſeqq.
Cyſtis. Vid. Jecoris.

D

Alechampi hallucinatio. LIII. 6.
non neceſſaria quædam in Plinio dubitatio. LV. 12.
Decubitus in alterum latus difficilis non ſemper obeandem cauſa ſedem. XVI. 11. 13. XX. 19. 27. 42. 43. XXI. 25. XXXVIII. 5. 14. 17.
in dorſum faciliſ, aut difficiliſ in quibuſdam thoracis inflammationibus, & caſibus aliis cauſæ inquirentur. XX. 23. 25. 31. XXI. 25.
Deglutitio potionum quomodo fiat, & quibus cauſis turbetur. XXVIII. 13.
ultimi boli quomodo nonnunquam impediatur. XXVIII. 14.
Deglutionem impediens cauſa aliæ. Ibid. & ſeqq.
Deglutionis in imo œſophago difficultas unde. XXIII. 5. XXVIII. 15. & ſeqq.
Deglutione impedita, quid de pharyngotomia, a Stofelio indicata, cenſendum ſit. Ibid.
quodnam aliud auxilium tentandum. XXVIII. 14.
Degnerus, Jo. Hart. ex Cæſ. Acad. N. C. laudatus. XXXVIII. 61. L. 38.
Dejecta piſa quæto ex quo comeſta fuerant, menſe quam ventris parte ſubſiſtere potuerint. XXXI. 27.
Dejectiones nigrae. Vid. Bilis atra.
Delirantes qua cautela vincendi. VIII. 5. LXI. 13.
Deliria ſudores univerſales ſequentia, & cur. VII. 16.
Deliriorum cauſæ aliæ aliæ repertæ. VII. 8.
Delirium quomodo aut præcedere, aut ſequi poſſit peripneumoniam. XXI. 7.
quomodo ipſum ſoporofa affectio ſequatur. X. 18. LI. 48.
Delius, Henr. Frid. ex Cæſ. N. C. Acad. laudatus. XIV. 38. XXIX. 3.
Dente evulſo, cur ſanguis nonnunquam difficilius ſiſtatur. XIV. 25.
Dentium dolor. De ejus remediis quædam. XIV. 31.
caninorum editio periculofa. IX. 4.
Sine dentibus ſenis muſculi Temporalis ſtrigofi. VII. 9.
Dentitio difficilis convulſiones, & diarrhœam movet, cujus ſuppreſſio periculofa. XXXI. 6.
Dethardingius, Georg. pridem P. Prof. Haſn. laudatus. XIII. 24. XXII. 26. XLII. 23. LIX. 10.
ejus ſententia de cauſa mortis ſubmerſorum, & methodus his ſubveniendi perpenduntur. XIX. 44.
Derhleeſius, Petrus laudatus. LVI. 29.
Diabete extinctorum pauca diſſectiones extant. XLI. 15.
De eo quædam. Ibid. & 14.
Qui ad eum explicandum vel olim ad aerem conſugerint. Ibid. 15.
Diagnofis difficultas præſertim in ea corporis regione ubi plura ſunt viſcera. XX. 31.
Diaphragma pluribus foraminibus pro tranſmittendis venis dumtaxat, interdum pertuſum. V. 6. 9. LX. 6. LXIV. 2. LXVII. 14. LXX. 10.
foramine pro gula magis breviſ, aut longiori, quam ſolet. X. 19. XXVIII. 16.
appendicibus per tendinem tranſverſum junctis, ut Aorta non per ſemiforamen, ſed per foramen tranſiret. XVIII. 2.
centro ex parte oſſeo. LXX. 5.
Diaphragmatis inflammationi aliæ eſt, aliæ non eſt ad junctum delirium. VII. 14. LIII. 6.
& ſic quoque ejus vulneri riſus fardonius. Ibid. vulnerum quænam interdum non ſint lethalia. LIV. 11.
vulnerati ſigna: quibus unum additur. LIII. 4. 6. conformatio, & ſitus oſtendunt, ſimul cum ipſo ventris viſcera ſæpe vulnerari, & in quibus facilius. LIII. 41.
eademque oſtendunt, cur effuſi humores difficile exeant per vulnera thoracis anteriora, niſi adjuvet inſpiratio. LIV. 11.
Quomodo, & quibus viribus per diaphragmatis vulnera, aut per alias in eo vias nonnunquam aliqua ventris viſcera intra thoracem aſcenderint. Ibid. & ſeqq.
Diarrhœarum, earumque effectuum cauſæ. XXXI. 8.
aquofarum præſertim unde copia, & peſſimi effectus ſint. XXXI. 8. & ſeqq.
harum unius hiftoria. Ibid. 9. 10.
earundem, ſub dyſenteria nomine, Conſtitutio una eademque aliter a Sydenhamio, quam a Willifio, propoſita. Ibid. 11.
in una ejuſmodi diarrhœarum nulla omnino inteſtinorum conſpicua læſio. Ibid. 12.
Difficultates nonnullorum circa quædam in Adverſariis, aut in Epiftolis Anatomicis citata, ſolvuntur. XXVIII. 16.
Dillenius, Phil. Eberh. ex Cæſar. Acad. N. C. laudatus. VIII. 31.
Dionifii prædictio quædam num ſemper certa. XLVI. 8.
Diſtichiaſis. Vid. Cilia.
Diureticis non inſiſtendum videtur, cum urinæ a terebinthinatis odorem non trahunt. XXXVIII. 30.
Diureticorum abuſus, cum urinam non poſſet, movere ſanguinem coeperat. Ibid.
Dodonæi Obſervationes quo primum anno ſint editæ, perperam non uno in libro indicatur. XXXVIII. 47.
permira alioquin Obſervatio quomodo explicari poſſit. Ibid.
error quidam. XLVII. 1.
Dolores repente, & præter rationem evaneſcere, periculofum. XXXV. 17.
Donati, Marcelli hallucinationes. XVI. 32. XLII. 17. LI. 46.
Obſervatio quædam quomodo intelligenda. XXXII. 5.
ut & locus quidam, a pluribus aliter acceptus. XXXVIII. 46.
Dorſi dolores, quos mors repentina eſt confeſcuta. XL. 27. 28.
Dorſi dolorum cauſa quædam aut raro, aut nunquam memorata. XXI. 46.
Dranius, Henr. Franc. Chir. Parif. laudatus. XIV. 25.
Drelincurtius. De ejus Canicidiis quædam. XIX. 25. 31.
Duiſingius, Juſt. Gerh. Prof. P. Marburg, laudatus. XVIII. 24. XXII. 13.

Duo-

Duodeni inteſtini cellula obſervata. XXXIV. 17.
Dyſeti hallucinatio. XXVI. 25.
Dyſenteria. In ea ſæpe exulcerantur inteſtina, non ſemper. XXXI. 13. & ſeqq.
ſæpe Craſſa, rarius Tenuia, & cur. Ibid. 16.
num cyſtis ſemper ſit bile diſtenta. Ibid. 15. 23.
mucofa, & carnoſa quæ deſiciuntur, quid ſæpe ſint. Ibid. 17. 18.
& tunc a carunculis minus timendum. Ibid.
quid ſint inteſtinorum, ut videntur, membranæ. Ibid. & ſeqq.
quid aliquando eſſe poſſint. Ibid. 26.
ſanguis quomodo poſſit intra inteſtina exſudare. Ibid. & 23. 24.
Dyſenteria lethalis in fine, cur febris interdum abiſſe videatur. Ibid. 26. XXXV. 23.
Dyſenteria ſuccedens teneſmus unde eſſe plerumque ſolet. XXXI. 27.
quid tamen ſit nonnunquam timendum, quadam indicatur hiftoria. Ibid. 28.
E
Brietas. Ab hac allata detrimenta. VI. 9.
Ab eadem induſta aſtonia. Vid. Aſtonia.
Edinburgenſium Obſervationum Auctores laudati. XXXVII. 13.
Elaſtica vis a Platone deſcripta. V. 18.
Ellebori nigri extractum quæ mala attulerit. Vid. Venena.
Ellerus, Jo. Theod. Archiat. Reg. Boruff. laudatus. XXXVII. 21. LIX. 9. LXV. 14.
Emett. Rob. ex Reg. Soc. Sc. Monſpelien. laudatus. XIX. 24.
Emphyſema non oritur a vulneribus dumtaxat quæ thoracem, aut Aſperam arteriam ſubeunt. LIV. 3. 37.
Emulgentes arteria quædam natæ e media anteriore Aorta paulo ſupra Iliacas. XXXVI. 23.
Ab Emulgentium altera ad veſicam urinarum imam arteria. LXX. 7.
Emus, Angelus, Venetus Senator laudatus. XXII. 31.
Ens, Abr. laudatus. XIX. 23.
Epiglottis non habet muſculos per quos deprimi valenter poſſit. Ibid. 44.
Epilepſiam præcedens ſenſus quidam ſectoris explicatus. XIV. 28.
Epilepſia Obſervatio ab ira. IX. 5.
a terrore, & quæ in ea proſeuerint. Ibid. 6.
ab hypocondriis, & quæ in ea utilia fuerint. Ibid. 7.
ab aliqua alia parte corporis. Ibid. 8.
qui hanc primo memoraverint. Ibid.
& qui primi ad eam præcavendam auxilium. Ibid.
frequentiorem eſſe, quam Willifius credat, probatur. Ibid.
Epilepſia duo nova ſecundum quofdam remedia, IX. 6.
Unde tantus adverſus illam inuſum arcanorum numerus. Ibid.
Ejus variæ, ac multiplicis curationis neceſſitas. Ibid. 26.
Ejus pertinacia, plurimo etiam lotio fluente. Ibid. 6.
Ejus viſ inde excitata, aut etiam aucta. Ibid. 7. 9.
& cur. Ibid. 11.
Epilepſia quando non fiat ab aqua intra cranium effuſa. IX. 5. & ſeqq.
poſſe tamen fieri vel a pauca, & limpida, oſtenditur. Ibid. 11.
& a vaſorum cerebri turgentia, & quomodo. Ibid. 13.
quæ qua ratione præcavenda. Ibid. 15.
Fit etiam a peculiari vitio ſubſtantia cerebri. Ibid. 16. 18.
an ad hoc ſpectet macula in cerebro ab H. Petreio memorata. Ibid. 19.
Fit etiam ab apoſtemate in cerebro. Ibid. 20. 24. 26.
& a duritie in eodem. Ibid. 24. & ſeqq.
Fierine poſſit a meningum irritatione. Ibid. 21.
Fieri poſſet a cauſa, omnino ſenſus fugiente. Ibid. 15.
Quæ tamen ſub ſenſu cadunt, eſſi cauſa non eſſent, noſci debent, & cur. Ibid. & 26.
Eraſſtrati de cauſa cruenti in pleuritide ſputi ſententia, explicata ſuit non ſine errore. XXI. 42.
Erinacei brevem habent epiglottidem. XIX. 41.
pulicibus, non ſecus ac canes, reſerti ſunt. Ibid.
in uno unius bronchio, illaſo alioquin, vermibus ſunt. Ibid.
Erndelius, Chr. Henr. Archiat. olim Poloniæ Regis laudatus. XIII. 29.
Ettmülleri, Michaelis, prudentia laudatur. VIII. 34.
In quibuſdam, ipſi attributis, hallucinationes. VIII. 26. XXIX. 4.
Evers, Eman. Jo. Alb. laudatus. XIX. 43.
Excreſcentia carneæ num ſemper ſint a Membrana Adipofa. L. 21.
Membrana Adipofa neque inter ſteotomata, neque inter alios tumores cyſticos ſunt ponendæ. Ibid. & ſeqq. LXVIII. 9.
quid ſint, & quomodo differant a plerisque pinguibus aliis tumoribus. L. 21.
earum Obſervationes. L. 23. 24. LXVIII. 6. 8.
earundem ſigna, & cauſæ, & curationes. L. 23. 25. LXVIII. 8.
Excreſcentia Recti inteſtini. Vid. Inteſtini Recti.
Exoſtoſis nomine qui ſatis bene, & qui perperam utantur. L. 56.
quam varia ſit. Ibid. 57. 58.
ingens obſervata in clavicula. L. 58.
Exoſtoſim quid aliquando mentiatur. L. 13. 59.
Exoſtoſes ſæpe fieri ex periſtio, qui docuerint, & oſtenderint. Ibid.
quomodo alias fieri poſſint ex oſſis ipſius lamellis. Ibid. & LXVIII. 4.
Exoſtoſis quale oleum medullare contineret. L. 60.
carioſa in tribus femoris oſſibus. LII. 39.
Exoſtoſes, fungorum foliaceorum inſtar, in carioſo cranio. LII. 38.
F
Fabbri, Alberti, Medici olim inter Bononiens. præcipui caſus. VIII. 32.
Fabbri, Laur. Cajet. Prof. Florent. laudatus. VIII. 31.
Fabricius, Phil. Conr. P. Prof. Helmitadienſis, laudatus. V. 12. 24. VIII. 14. 18. XVIII. 24. XIX. 11. XXXIV. 17. XXXVII. 15. XLV. 13. LXVIII. 14. 39. XLIX. 19. L. 37. LXIII. 3. LXV. 4.
Faciei verrucae, & tubercula non temere ferro, aut causticis attingenda. L. 26.
vulnus per ſe magnum, quomodo multo maximum videretur. LII. 41.
Fackhius, Andreas, olim ex Cæſ. Acad. N. C. laudatus. XVIII. 27.
Fallopio ſuæ quædam Obſervationes aſſeruntur. XVI. 30.
de prima harum, & Expoſitionis libri Galeni de Oſſibus editione. Ibid.
Fames. Vid. Jejunium.
nimia obſtructionem glandularum meſenterii ſecuta. XXVIII. 3.
Famelicis quæ obſint, aut proſint. Ibid. 4.
Fantonus, Jo. pridem Reg. Prof. Taurinenſ. laudatus. VIII. 18. IX. 24. XII. 9. 12. 13. XV. 12. XVI. 37. XIX. 55. XX. 52. XXIII. 13. XXIV. 3. 32. XXVIII. 4. 17. XXX. 8. 13. XXXI. 13. 16. 20. 21. XXXVI. 14. XXXVIII. 24. XXXIX. 28. XL. 5. 13. 14. XLII. 23. 32. 35. 36. XLVI. 12. XLIX. 19. LI. 58. LII. 26. 32. LIII. 27. LIV. 12. LXI. 6. 15. LXV. 10. 15. LXVI. 11. 13.
Fauces. Ad eas impediendi cujuſdam ſenſus imminutionem a vulneribus convulſionum prænuncius. XV. 9. LIV. 3. 23. 28. 29.
Fayus, N. Chirurgus Pariſienſis, laudatus. XXIII. 18.
Febris vehemens cum perpaucis, & iners eſſet ſanguis, quomodo excitari potuerit. XXXVI. 13.
in qua nihil ſubſidebat corporis habitus, ne intra centefimum quidem diem ſolvi potuit. XLIX. 20.
Febrium ſolutionis fallax interdum ſignum ſunt ortæ in labris puſtulae. Ibid. 21.
magnarum ſine ulla crifi ſolutio periculofa. XXXIV. 23. 24.
catarrhalium Conſtitutio A. 1730. Patavii, deſcripta. XIII. 4.
earum curatio, & ab ejuſmodi febribus præſervatio. Ibid.
malignarum hyemalis quædam apud Forolivienſes Conſtitutio deſcripta. VII. 16.
malignitas neque in ſolutione, neque in coagulatione

- tione sanguinis confitit, et cum alterutra jungatur. XLIX. 13. 22. 23.
in iis saepe gangraenae viscerum. Ibid. 35.
quae tamen, & alia ejusmodi effectus potius illarum, quam causae, esse possunt. LXVIII. 3.
malignarum, per circuitus cum insultu quasi apoplectico ingruentium, curationes. IV. 10. XLIX. 30. 31.
in quibus, & quando, & post quae signa magis, minusve expectandus sit ille insultus, & timendus. XLIX. 31.
Febres non tam ipsae, quam adjuncta aut malignitas, aut alius praecipuus morbus attendenda, & impugnanda. LXVIII. 2. & seq.
qua ratione occidant, saepe Professorum oculos fugit. Ibid. & XLIX. 1.
quos maligna occiderint, cadavera num incideri tuto possint. Ibid. 32.
diuturnae quas viscerum laciones relinquunt. XX. 52. XXXVI. 18. XLIX. 36.
quae, & quando, apoplecticis affectibus supervenientes, sint utiles, aut secus. II. 10. XI. 24. LXIII. 14.
Febris Sextanae exempla. XLIX. 36.
Femur non est solum os quod emittat partes, cum ipso angulum intercipientes. LVI. 4.
Femoris cervicis obliquitas vetustissimis nota. Ibid.
fracturam posse luxationem videri, quis primus animadvertit. Ibid. 2.
quis primus per dissectionem confirmaverit. Ibid. 3.
cur a causa externa sit illa fractura frequentior, quam luxatio. Ibid. 2. 3.
luxationis quoque exempla. Ibid. 5. 7. 15.
cur femur ibi fractum conglutinetur difficillime, nec tamen claudicatio tollatur. Ibid. 4.
quid fractio, aut luxatio, nec reposito femore in illis qui sic incedunt, de novo fiat ex posterorum observatione, aut ex antiquiorum conjectura. LVI. 5. 6.
addita nunc circa haec omnia non animadvertiones tantum, sed & Observationes. Ibid. 7. & seq.
quarum una, antiquiorum conjecturam confirmans, mira quaedam continet. Ibid. 14. 15.
Femoris fracturae cur raro sine sequente claudicatione curentur. Ibid. 24.
Fernelii locus explicatus. XIV. 22.
Quid desit in quadam ejus divisione. XLV. 2.
Fickius, Jo. Justus, Medicus Jenensis, laudatus. XLVIII. 25.
Fischerus, Daniel, ex Caesar. N. C. Acad. laudatus. XVI. 47. XXI. 39.
Flatuum eruptio quomodo molestias minuat quae abortivis sunt morbis. XVII. 16.
Ne, ut aegri, sic Medici inde falso arguant, tunc organicos abesse morbos, quid sit attendendum. Ibid.
Flatus nomine designata ab imperitis aegri interna affectio quid saepe sit. XXVI. 11.
Flemingius, Milcol. laudatus. XLV. 17.
Fluor. Vid. Muliebris Fluor.
Foelix, Jacobus, laudatus. LIX. 5.
Foetus. De eorum morbis. XLVIII. 17. & seqq.
Foetus qui post horas quindecim ab emissio stercore, vivus editus est, observatus. Ibid. 40.
Hoc, & alia signa mortui foetus quomodo possint esse fallacia. Ibid.
Foetus e mortua matre exfectio si continuo fieri nequeat, quid interea agendum. Ibid. 42.
Foetus in viva matre mortui extractionum, & quando differenda. Ibid. 41. 42.
Interea dum differtur, quid faciendum. Ibid. 41.
Foetus pulmones graves esse, adnotavit Galenus. XIX. 45.
viventis, an mortui editi diagnosi ex pulmonibus. Vid. Pulmon.
Foetuum cum effusis intestinis editorum alia saepe causa est, quam obstetricum violentia. XLVIII. 54.
Foetuum vaccae jecinora a matris mactatione rumpi visa, & cur. XLVIII. 19. & seqq.
Foetus officulorum per matris podicem exeuntium historiarum numerus augetur. Ibid. 42.
Fontenellius, Bern. pridem Secret. perpet. R. Sc. Acad.
- Parisiens. laudatus. Praef. ad lib. 3.
Fouchyus, N. ejusd. Reg. Sc. Acad. Secret. perpet. laudatus. LVIII. 7.
Fracassinus, Antonius, Medicus Veronensis laudatus. LXVII. 4.
Fracastorius, quamvis a Tomafino omissus, fuit Professor Patavinus. LVIII. 17.
Freindii Historia Medicinae laudata. Praef. ad lib. 2. in illius versione gallica error gravissimus. XVII. 3. hallucinatio excusata. XVI. 20.
aliae quaedam. XVII. 3. XVIII. 23.
Friedius, Jo. Jac. ex Caes. N. C. Acad. laudatus. XLV. 13. XLVIII. 25.
Frigoris acerrimi A. 1740. & A. 1758. effectus intra mortuorum crania. XIII. 15. LXVII. 14. & seq.
Fromondus, Andreas, Medicus Cremonens. laudatus. XLVI. 13.
Frontis os. Vid. Cranii. Pituitarii Sinus.
Fuchsius, Jo. Henr. ex Caes. N. C. Acad. laudatus. XLVIII. 46.
Fungus coccineus Melitenis verus quam rarus. XIV. 25.
Furstenau, Jo. Herm. P. Prof. Rintelens. laudatus. XXXVIII. 50.
- G**
Ahrlielipius, Gust. Casim. olim ex Caes. Acad. N. C. laudatus. L. 49.
Galeatus, Gufmanus, P. Prof. Bononiensis laudatus. XXXVII. 21. 24. LXIV. 14.
Galenus. An ejus sit liber de Theriaca ad Pisonem. LIX. 42.
Gallicis puellis scapulam dexteram esse elatioram, quis ante Riolanum scripserit. XXVII. 32.
Gallinae scirrhus mesenterii tumor qualis, & quibus cum signis. XXXIX. 6.
Gallus, Jo. Ant. Prof. P. Bononiensis laudatus. XLII. 10.
Gangraena, aut ulcere trium senum perforato, qui morbi in omnibus fucceperint. LV. 26.
Gangraenae celeritatem, amplissimique progressus Observation. LV. 22.
seri ex ipsa quae sapor fuerit. Ibid. 23.
Gangraenae sicca, & sine fetore, ac dolore Observationes. Ibid. 24. 25.
quam ad ejus progressum retardandum profuerint. Ibid.
quaedam alia, fortasse profutura. Ibid. 26.
quam vitanda. Ibid.
qui primi eam memoraverint. Ibid. 24.
Garellius, Pius Nicol. Eques, & Caesareus olim Archiater laudatus. L. 58. LII. 37.
Ejus Observationes quaedam, & opinio. LII. 38. 39.
Garegeotus, Jac. Cr. Chir. Parisiensis. laudatus. XXVII. 18. LIV. 38.
Gasparettus, Stephanus, Medicus, & Chirurg. Feltrienf. laudatus. LIII. 27.
Gavassietus, Mich. non fuit Professor Patavinus. IX. 3.
Gaubius, Hieron. David, P. Prof. Leidens. laudatus. LVI. 6. LXIX. 13.
Genselius, Jo. Ad. olim ex Caes. Acad. N. C. laudatus. VIII. 31.
Gentili, Joannes, Medicus Florentin. laudatus. LIX. 11. 23. 24.
Genu articulus. In ejus cavo morbus apud nos perrarus descriptus. LVII. 14. 15.
Alia de eodem morbo. LXIX. 13.
Rotula. Sine hujus ope duorum recte incedentium Observationes, harumque explicatio. LVI. 27.
Rotulae ligamentum num indubium sit. Ibid.
Geoffroyus, Steph. Franc. senior, aliqui juniores, ex R. Sc. Acad. Paris. laudati. VIII. 13. 17. XXXVII. 18. LVIII. 7. LIX. 29.
Georgi, Georgius, Pisarenfium Medicus, laudatus. XLI. 12.
Gerbezius, Marcus, olim ex Caes. Acad. N. C. laudatus. IX. 7.
Gesnerus, Conr. Apud ipsum res non facile credenda. XXIX. 16.
Gesnerus, Jo. ex Instit. Sc. Bonon. Acad. laudatus. XXI. 14. 39.
Ghedinus, Ferd. Ant. ex eadem Academia, laudatus. LIX. 27.
Gianella, Carolus, pridem P. Patavinus Professor, laudatus.

- datus. VIII. 10. XXI. 39. LXVII. 5. LXVIII. 3.
Gianella, Jo. Medicus Lemniacensium, laudatus. LXVII. 5.
Hujus Observatio. Ibid. 6.
Gibber. Vid. Spinae distortio.
Gibberis anterioris non semper, sed tamen multo saepissime causa est Spinae distortio. XXVII. 31. 32.
Gibbosorum viscera, & vasa, & nervi situm mutant. Ibid. 31.
Gibbus aut factus, aut magis factus vir aetatis consistentis. X. 13.
Glandulae Arytanoideae. Vid. Arytanoideae.
Glandulae Cowperi dictae, Mervi essent dicenda, nisi hic suo jure cessisset. XLIV. 11.
Sebaceae. De his, secretaeque ab iis materia quaedam. LV. 12.
Vid. etiam Palpebrae.
Gires nostrates epiglottidem habent adeo brevem, ut vix appareat. XIX. 41.
Gmelinus, Phil. Fridericus, laudatus. XXXVIII. 8.
Goekelius, Christoph. Lud. olim ex Caes. Acad. N. C. laudatus. XXVI. 21. & Praef. ad lib. 1.
Goetzius, Jo. Christoph. olim ex ead. Acad. laudatus. XXXVIII. 35. XLII. 19.
Gonorrhoea legitima dicta, num semper sit veri feminis fluxus. XLIV. 16.
virulenta quando sit veri feminis fluxus. XLIV. 17.
Gonorrhoea virulenta saepe laciones in urethra tota respondent leviores, quam creduntur. XLIV. 1. 8.
ejus primo tempore quid effluat. Ibid. 2.
prima ejus sedes in majoribus urethrae canaliculis a quibus sit probata. Ibid.
quomodo confirmetur. Ibid. 9. 10.
alterius sedis in Cowperi glandulis vestigia. Ibid. 11. & seqq.
tertia sedis in Littreii glandula. Ibid. 14. & seqq.
quarta sedes in Prostata, & Caruncula cur olim communiter crederetur. Ibid. 16.
quando id perperam aut recte credatur. Ibid. 17. & seqq.
quinta sedes in Vesiculis Seminalibus quando facilius fiat. Ibid. 25.
fallax quoddam ejus signum. Ibid.
sexta sedes in testiculis muliebris neuriquam, in virilibus autem quando, & quomodo possit admitti. Ibid. 26.
num ab urethra ad renes usque gonorrhoea fedem possimus extendere. Ibid. 27.
Gonorrhoea virulenta. In ea quibus remediis dysuria mitigata sit. Ibid. 8.
Doloris causae ad perinaeum aliquae. Ibid. 14.
qui post eam sanata, magis minusve ardoris sensui a lotio, & erosioni obnoxii sint. Ibid. 9.
Gonorrhoea quaedam alia species memorantur. XLIV. 2.
Gorizius, Jo. Adam. ex Caes. Acad. N. C. laudatus. XXII. 20. XXIX. 16.
Gornia, Victorius, olim ex Bonon. Inst. Sc. Acad. laudatus. XXVIII. 15.
Gottwaldus, Jo. Christoph. olim ex Caes. N. C. Acad. laudatus. XLVIII. 13.
Goulardus, ex Reg. Sc. Societ. Monspeliens. laudatus. XIV. 25. XLII. 38. 42. LV. 12.
Graafii hallucinatio. XLV. 6.
Grashuis, Jo. ex Caes. Acad. N. C. laudatus. XXVIII. 18.
Grassius, Sam. olim ex eadem Academia laudatus. XXXVIII. 19.
Gratzius, Jo. Henricus, laudatus. V. 20. XVI. 21. XXV. 13.
Gravida. Vid. Foetus.
Graviditas. Ejus signorum praecipuorum examen. XLVIII. 3. 4.
Ejus a Medicis, & cur, non agnita plures Observationes. Ibid. 3. & seqq.
Ejus, cum magna uteri haemorrhagia ad menses perstantis, Observatio. Ibid. 9.
Ejus non praegressae fallax signum abdomen sine rugis. XXIII. 4.
Greenwoodius, Isaac. laudatus. XIX. 39.
Grimmii, Jo. Casp. ex Caes. N. C. Acad. laudatus. XXIII. 14.
Guattanus, Carolus, Chirurgus Roman. laudatus. L. 6.
Guilhelminus, Dominicus, Primarius olim Prof. Patavin. laudatus. Praef. ad lib. 1.
primus Bononiae china chin. usus est in perniciosissimis febribus, exacerbationes habentibus. XXX. 5.
ejusdem explicatio problematis cujusdam chirurgici. L. 54.
Guilhelminus, Jos. Ferdin. P. Prof. Bononiensis, laudatus. Praef. ad lib. 1.
Guilermius, Ant. Medicus Feltrienfium laudatus. XLV. 19. LV. 11.
ejus Observationes. Ibid.
Gullmannus, Bened. pridem ex Caes. Acad. N. C. laudatus. XXIV. 3. 28. XXXVIII. 24. 64.
Gummata non semper inter periostium, & os fiunt, nec semper tunica concluduntur. LVIII. 9.
Gunzius, Just. Godofr. pridem P. Lipsiensis Professor, laudatus. XIII. 18. XIV. 22. XLIX. 32. LXI. 3. 4.
Gustando Nonum, an potius Quintum Par nervorum intersiat. XIV. 32.
Gutermannus, Georg. Frid. ex Caes. N. C. Acad. laudatus. XXXVIII. 64. XLVIII. 9. 12. 14. 25. LVI. 15.
- H**
Haehe, Tob. Henr. ex Caes. Acad. N. C. laudatus. XVI. 16.
Haemoptysis causae. XVII. 24. XXII. 5.
remedium quoddam. XLVII. 7.
Haemoptysis scorbuticae origo quaedam observata, difficultis explicationis. XXII. 5.
Haemorrhagia. Vid. Nafi.
De ejus quibusdam remediis. XIV. 25. XXXII. 12.
Haemorrhoides albae dictae unde sint. XXXII. 13.
Haemorrhoidum causae variae. Ibid. 10.
iis cur bruta non sint obnoxia. Ibid.
in iis quantum venae distendantur. Ibid.
qua ratione condylomata interdum mentiantur. L. 13.
Haemorrhoides cur non sint optandae. XXXII. 11.
ab iis, & a noxis ipsas sequentibus quae praeservent. Ibid.
quae levant. Ibid. & 12. LIX. 8.
Haemorrhoidum opinione qui morbi interdum aegros, Medicosque deceperint. XXXII. 8.
Haemorrhoides oris earumque signa qui olim proposuerint, & qui illustraverint. XXII. 26.
Haemorrhoidum vulvae mentio olim facta, causa, signa, & cat. XLVIII. 46.
Hanelius, Crist. Frid. Medic. Schnebergens. laudatus. LI. 10.
Haereditarii morbi. Vid. Morbi.
Hagenotius, Henr. ex R. Sc. Monsp. Societ. laudatus. XXXIV. 28.
Hahnus, Jo. Goth. ex Caes. Acad. N. C. laudatus. XIV. 38. LXIX. 14.
Haller, Albertus Praefes Reg. Soc. Gotting. laudatus. II. 8. IV. 37. V. 9. 12. VIII. 18. XII. 6. XIII. 24. XIV. 17. 19. 38. XVI. 32. XVIII. 33. XIX. 38. 43. XXI. 22. 39. 40. XXII. 7. 20. XXIII. 9. 12. 13. 17. 18. XXIV. 3. 17. 30. XXVII. 20. 27. 31. 32. XXVIII. 6. XXIX. 3. 16. XXX. 11. XXXI. 23. XXXIV. 31. 32. 34. XXXVII. 8. 15. 17. 18. 23. 25. 26. 32. 41. XXXVIII. 24. XXXIX. 11. 41. XL. 3. XLII. 36. XLIII. 7. 14. 35. XLIV. 2. XLVI. 16. 25. XLVIII. 14. 16. 30. XLIX. 20. L. 8. 10. 37. 53. 59. LII. 26. 31. LIV. 13. 15. LVI. 27. 37. LVII. 6. 15. LXIII. 11. LXIV. 4. 9. LXV. 6. LXVIII. 2. LXIX. 13. & Praef. ad lib. 4.
Hamelius, Henr. Ludovic. ex R. Sc. Acad. Paris. laudatus. XVIII. 29. L. 59. LVI. 28. 29.
Hammerus, Justin. David, Medicus Neostad. laudatus. LIX. 5.
Harveius multum in Medica Anatome laborem posuerat. Praef. ad lib. 2.
quoddam Galeni, & Vesalii experimentum cautius perstringere potuisset. XIX. 30.
quodam loco non facile sequendus. XXV. 18.
Hafeness, Jo. Georg. ex Caes. Acad. N. C. laudatus. XXXII. 5.
Hazonius, Jac. Alb. Medicus Parisiensis, laudatus. XLII. 19.
Hebenstreit, Jo. Ern. Professor P. Lipsiensis, laudatus. XXXIX. 3.
Heimreichius, Ern. Frid. ex Acad. Caesar. N. C. laudatus. LIX. 5.
Heisterus, Laurentius pridem Helmstadiens. P. Professor, laudatus. II. 10. VII. 11. VIII. 14. X. 15. XIII. 6. XIV. 19. 25. XIX. 46. XXII. 20. XXIII. 18. 20. XXVIII. 14. 16. XXIX. 22. XXX. 8. 11.

11. XXXIV. 15. 32. XXXVII. 18. XXXVIII. 24.
25. XXXIX. 41. XLI. 17. XLII. 19. 31. 38. XLIII.
3. 13. 32. 38. 42. XLVI. 3. 20. L. 10. 12. 17. 44.
50. 59. LIII. 41. LIV. 15. 17. 47. LVIII. 9.
Helwichius, Christian. olim ex Cæs. Acad. N. C. lau-
datus. XVI. 11. XXII. 26. XXVII. 31. 32. XXVIII.
14. XLII. 16. 45. XLV. 20. LI. 58.
Hemiplegicis utro ex brachio mittendus sanguis. III. 17.
Hemiplexia causa nonnunquam in opposita cerebri par-
te non est. LVII. 14. 15. LXII. 12.
Hemiplexia causam in opposita cerebri parte esse ut pluri-
mum, confirmatur. II. 10. & seqq. III. 2. 3. 14. &
seqq. V. 7. XI. 10. 12. LI. 43. LXII. 13.
Hinc utilitas in praxi. LXII. 13.
Quid aliter sentientes decipere poterit. LI. 43. 46.
Prægressæ hemiplexiæ diagnosi confirmatur.
III. 14.
Quædam alia ad Explicatores, & ad exceptiones,
aut illustrationem illius dogmatis attinentia.
III. 19.
Quædam attinentia ad Inventores. XI. 10.
Num hemiplexia causa credi possit in parte op-
posita cerebelli. LII. 27.
Visa nonnunquam esse in parte opposita initii
ipsius Spinalis medullæ. LIII. 23.
Hemiplexia quotidie recurrentis, & abeuntis rara Ob-
servatio. XI. 19.
Henckelius, Jo. Frid. olim ex Cæs. Acad. N. C. lau-
datus. LIX. 5.
Henrici, Henricus, laudatus. LXV. 15.
Henslingius, Frid. Will. P. Profess. Gießenfis, lauda-
tus. XLIII. 3.
Hepar. Vid. Jecur.
Hepatica arteria bis in obstructo hepate inventa maxi-
me dilatata. XXXVI. 24.
Hepatici calculi. Vid. Bilarii.
num aëre ac renales frequentes sint. XXXVII. 11.
a quibus vel olim inventi. Ibid.
alia eorum Observatio. Ibid. 13.
qua in parte sapius, aut rarius concrecant.
Ibid. 11. & seqq.
Hermaphroditi crediti structura non vulgaris observata.
LXXVII. 6.
Herniæ. In earum diagnosi quæ possint fallere. XLIII. 9. 10.
an, & quomodo steriles faciant. Ibid. 12.
num, aut saltem quando in herniis rumpi pos-
sit peritonæum. Ibid. 6. 7.
præter peritonæum, aliquando & tendines abdomi-
nis in herniæ facculum se extendunt. Ibid. 42.
quæ Partibus mutationes contingant. Ibid. 12. 13.
quantum interfit id non ignorare. Ibid. 13. tu-
nicæ non raro crassiores fiunt. Ibid. 42.
Herniæ. Bubonocèle quo minor, eo periculosior, &
cur. XXXIV. 16.
in Bubonocèle, & Oscheocèle facculus est extra
Vaginalem tunicam, & quomodo nonnunquam
in hac videri possit. XLIII. 8.
Omphalocèle. De hac quædam. Ibid. 6. 14.
Merocele. De ea quædam. Ibid. 14.
Cystocèle. Vid. Vesicæ.
Ventræles cæteræ. De iis aliqua. XLIII. 14.
Herniæ. Enterocèle. De prima hujus origine ex me-
senterii laxitate. XLIII. 13.
qui primus id indicavit, & qui confirmaverint.
Ibid.
Ejus herniæ facculus est extra vaginam Sperma-
ticorum vasorum. V. 19. XXI. 15. XXXIV.
5. 9. XLIII. 8.
num respectu ipsorum, eodem sit semper situ.
Ibid.
Ab ea quid proximus testis interdum patiat. Ibid.
Ibid. 12. & XXIV. 16.
possunt vasa Lactæa mesenterii distrumpi ali-
quando, & ascites fieri. XXXVIII. 3.
Enterocèles ex Coli portione exempla. XXXIV.
15. & seqq.
ex sola Appendicula Vermiformi, & quomo-
do hoc possit accidere. XLIII. 3.
Enterocèle incarcerata, quomodo recrementa, &
materiæ alia transire, & deijci possint. XXXIV.
14. & seqq. 19.
Id fieri, quia non tubus ipse intestini, aut
non totus sit interceptus, qui olim indi-
caverint. Ibid. 16.
Et verum quidem persæpe est. Ibid. 15. & seqq.
Sed non semper, & cur. Ibid. 18. & seqq.

In Enterocèle num clysteres damnandi sint. XLIII.
11.
quæ laudaret, aut prohiberet Valsalva. Ibid.
Herniæ. Hydrocèles humor intra Vaginalem tunicam
unde oriatur non raro. XXI. 19. XLIII. 16. &
seqq. & 32.
genus quoddam inter Albuginæ laminas nunc
primum fortasse observatum. XLIII. 31. 32.
genus alterum, id est inter cellulas quæ supra
Vaginalem sunt, qui olim, & qui postea ad-
notarint. Ibid. 32.
genus aliud, quod scroti hydrops dicitur, in asci-
tici quomodo fiat. Ibid. 33.
& quomodo tamen aliter aliquando. Ibid.
Hydrocele, si revera fit crebrius a sinistris; id quo-
modo melius possit explicari. Ibid. 34.
In ipsa, & plerique illegitimis herniis gignendis,
foventisve quantum, & cur possint venæ Sper-
maticæ, Ibid. 33. 34.
Quæ vitanda sint, ne illa augeantur. Ibid. 34.
Herniæ. Cirsocele sola ramicis nomine a Celso intel-
ligitur. XLIII. 36.
Sarcocèle. De ejus natura, & fede aliæ aliorum
sententiæ. Ibid. 38.
quid censei possit. Ibid. 37. 38.
Steatocele quomodo in scroto gignatur. Ibid. 37.
Spermatocele a quibus sic nominata, & bene, aut
fœcus observata fuerit, & explicata. Ibid. 39.
Res declaratur Observationum exemplis.
Ibid. 40.
Hertius, Joannes Calimirus, laudatus. LVI. 34.
Highmori hallucinatio. XIV. 30.
Hildani Observationis cujusdam explicatio non probata.
XIII. 20.
Hilfcherus, Simon Paulus, P. Prof. Jenensis, laudatus.
XLVIII. 16.
Hippocratis Aphorismus de hepate aqua pleno, in omen-
tum irruente explicatus. XXXVIII. 36. de apho-
nia ex ebrietate consideratus, exemploque confir-
matus. XIV. 34. & seqq.
non sine exceptionibus tamen. LXIII. 14.
de strangulorum spuma, cum exceptione, ut sæpe
alii Aphorismi, accipiendus. XIX. 36.
de cito lethali atrabilaria dejectione confirmatur.
XXIX. 11.
de difficultate deglutitionis in colli perversione
quomodo ex parte explicandus. XXVIII. 17.
de signis puris, quod conficitur, aliquando non
respondet, & in quibus præsertim. LV. 16.
de acuto morbo in gravidis lethali ita est, ut a
Celso, accipiendus. XX. 10.
de fœnum jejuno sic pariter, ut a Celso, acci-
piendus. XXVIII. 6.
num confirmari possit ex Hugolini Comitibus,
& filiorum morte apud Danem. Ibid. 7.
Hippocratis ægra quædam in Epidem. quomodo manum
simul paralyticam, & convulsam haberet. X. 15.
Observatio in istis, lethalis singultus, a summis
Medicis confirmata, exceptiones habet. XXIX. 3.
Locus in Coacis de obscuracione visus a vulnere
supercilii explicatus. XIII. 5.
Locus ibid. de peripneumonia aliter, & quomo-
do legendus. XXI. 39.
Ibidem, & alibi Hippocrati alii sunt suppurati,
alii phthifici. XXII. 29.
Locus ibid. de tabidorum sputis per marinam
aquam, ahenò contentam, explorandis confide-
ratur. Ibid. 28.
Locus in Prædict. confirmatur, ubi ex palpita-
tione circa ventrem prædicatur sanguinis eruptio.
XXIX. 11.
Libri cujusdam Hippocratici inscriptio de Præfana
num fuerit a Plinio inducta. XXVI. 25.
Locus ejusd. libri de visceribus pendentibus omis-
so prandio, quomodo intelligendus, & explican-
dus. Ibid.
Locus ex libro altero, Hippocrati attributo, de
Morbis, per conjecturam explicatur, in quo
de polypo, strepitum, si attingeres, velut la-
pidis edente. XIV. 17.
Cur ipse in Jurejurando suis interdixit lithoro-
miam. XLII. 9.
Historicis Græcis in Romana historia num plus quam
Latinis, credendum. LIX. 39.
Hofmanni, Casp. hallucinatio. II. 7.
dubitatio sublata. III. 19.

Hof-

Hoffmannus, Daniel, ex Cæs. N. C. Acad. laudatus.
XXII. 20. XXIII. 18. XXV. 20. XXXVIII. 25. LI. 48.
Hoffmannus, Frid. laudatus. XXXVII. 46. & Præfat.
ad libr. 4.
ejus leves hallucinationes. XXVII. 8. XLVII. 25.
quædam sententia minus probata. XLVIII. 11.
Hommelius, Jo. Lud. laudatus. XXXIV. 34. XLIII. 6.
Hottingerus, Jo. Henr. ex Cæs. N. C. Acad. lauda-
tus. XXI. 22. XLII. 5.
Hoyerus, Jo. Georg. olim ex ead. Acad. laudatus. VIII.
14. XX. 52. XXII. 17. XXXII. 3. 4. XXXVI.
18. XXXVIII. 19. 50. XLVIII. 29. L. 25.
Huberus, Jo. Jac. ex Acad. eadem, laudatus. XII.
10. XXXII. 4.
Humores in cadaveribus inventi, quomodo a Valsalva
examinati. IV. 2. 3.
Humalidus Franc. Jos. pridem ex R. Sc. Acad. Parif.
laudatus. IV. 32. V. 10. XII. 8. LIX. 29.
Hunterus, Jo. laudatus. LXIX. 12.
Hurterus, Leonhard. ex Cæs. N. C. Acad. laudatus.
XXXVIII. 25.
Hydatis magna, & profunda in suis pulmone. XVI. 33.
aliæ in aliorum liene, & præsertim in hepate.
XXXVIII. 42.
magna in vituli hepate, & maxima in ovario co-
lumbæ. Ibid. 37.
Hydatidibus plenum jecur vidit Galenus. Ibid. 36. qui
deinceps illas in plerisque visceribus adnotavit.
Ibid. 35.
qui structuram illarum quæverint. Ibid. 37. 44.
nonnulla de eadem structura adduntur. Ibid. & ex
his, quarundam non magis vulgata origo, sed
alia probatur. Ibid. 38.
& secundum hanc, origo indicatur earum quæ ex
longo petiolo pendent. Ibid. & XLIII. 20. 21.
humanis visceribus, & præsertim renibus, infixæ
Observationes. XXXVIII. 39. & seqq.
& ad testes attinentium. XLIII. 16. & seqq.
qui alias omnino liberas & solutas invenerint.
Ibid. 44.
hujus præsertim generis fuisse videntur quas me-
morat in hydropse Aretæus. Ibid. 45.
de harum originibus. Ibid. 43.
pro magis vulgata origine quid facere videatur.
Ibid. 38.
Hydatides in Partium superficie ruptæ, degenerant in quæ-
dam tubercula, & quomodo. XXXVIII. 35. & seqq.
in cicatrices autem eæ quæ in illarum substantiam
ex parte se infigunt. Ibid. 42. & seqq.
Hydrocephalum internum quomodo fiat. IV. 36. 37.
XII. 3. 6.
quas, & quomodo cranio, & cerebro noxas af-
ferat. XII. 7. 8. 13. XLVIII. 49.
diagnosis sanabilis, & insanabilis difficillima.
XII. 13.
unde maximum periculum in ejus nonnunquam
tentata incisione. Ibid.
Hydrocephali quis Observationes collegerit. XII. 15.
Hydrophobia, si canes excipias, non sapius ab aliis
animalibus, quam a felibus, infertur. LXI. 15.
an fiat interdum a veneno intus genito, quomo-
do revocari in dubium possit. VIII. 28. 31.
facta in tribus a frigidissimo potu, cum æstua-
rent, exempla, & quænam in eorum sectione
inventæ. VIII. 31.
an facta interdum sit a conjectu spumæ rabidi
canis, & annos viginti, aut quadraginta late-
rit, quomodo in dubium trahi queat. VIII. 28.
num ab imaginatione, & terrore sit. LXI. 11. 15.
Hydrophobia sedes præcipua quæ sit. VIII. 32.
quantum in illa sit convulsionibus tribuendum.
Ibid. & LXI. 10. 16.
quinam per has olim difficilem potus deglutiti-
onem explicaverint. VIII. 19. 20. 32.
post illam siccitas, neque in pluribus est cada-
veribus, nec, si esset, pro morbi causa esset
habenda & cur. Ibid. 32.
num causa sint vermes. Ibid. 23. & seqq.
Hydrophobia neque semper est cum delirio. Ibid. 19.
neque ex delirio est abstinentia a potu. Ibid.
neque semper est a potu vehementissima aver-
sio. VIII. 29.
num sit angina quædam. Ibid. 19. & seqq.
num citius erumpat in impuris corporibus. Ibid. 22.
num semper citius a morfu laborum, aut gena-
rum. Ibid. & 29.

jam jam erupturæ signum. Ibid. 21.
Hydrophobia historia aliquot ineditæ. VIII. 22. 23.
25. 27. 29.
Quæ cavenda, ne contrahatur. LXI. 11.
De præservatione, ne erumpat, aliqua attingun-
tur. VIII. 26. 29. LXI. 12. 13.
Balneum tunc est non prorsus contemnendum.
LXI. 16.
Balnei usus in curatione quibusdam infelicitè
cessit. VIII. 23. 25. 26.
nec tot feliciter quot scribuntur, & cur.
Ibid. 26.
Num cantharides convenient. Ibid. 31.
Hydrophobi plures aërem metuunt. VIII. 28. 29.
Unde sint alia in aliis symptomata. Ibid. & 32.
Eorum dissectiones cur differre debeant inter se.
Ibid. 19. 32.
hactenus habitæ commemorantur. Ibid. 20.
21. & LXI. 9.
aliæ adjiciuntur. VIII. 23. 25. 27. 31.
universarum accurata collatio inter se. Ibid.
30. 31.
quid ex ea collatione deducendum. Ibid. 32.
LXI. 10.
quales in posterum optandæ sint. VIII. 32.
Hydrophobia. Ad hanc accedens casus. LXI. 14.
symptomata modo citius, modo ferius ex
clauso vulnere redeuntia. Ibid. & 15.
hoc non nisi tardissime claudendum. Ibid.
Hydrops casus citissime & incrementis, & evanescenti-
tis. VIII. 10.
Hydrops signum ex oculorum inspectione. XXXVIII. 29.
causæ. Ibidem. 19.
Hydrops Ascites. Ab ejus causis nec semper excluden-
da, nec semper his annueranda hepatis, aut lienis
vitia. XXXVIII. 19.
quomodo fiat vitiatum hepate, aut liene. Ibid. &
XXXVI. 26.
quomodo factus ab hydatidibus, etiam non præ-
sentibus, dignoscatur. XXXVIII. 35. & seqq.
qualibus ab hydatidibus factum viderit Aretæus.
Ibid. 45.
a quibusvis hydatidibus factus, quando, &
cur insanabilis. Ibid.
Hydrops Ascites. In eo viscera non semper ab aqua in
qua sunt, sed & ab ea quam contineat interdum
corrumpuntur. Ibid. 42.
cur omentum plerumque non integrum. Ibid. 36.
Ejus soluti per naturam exempla. Ibid. 32. XXXIX.
29.
cur soluti difficilis. XXXVIII. 31. & seqq.
soluti ab arte per punctiorem scroti, aut aliter
exempla quomodo possint esse incerta. Ibid. 32.
In eo a quibus olim data quadrupedum quorund.
urina. Ibid. 30.
vaccinæ qui effectus fuerit. Ibid.
qui paracentesis. Vid. Paracentesis.
per venam umbilicalem aquas effundi, qui
olim dixerint. Ibid. 33.
eorum qui hanc venam se invenisse reclusam,
ajunt, quomodo observationes sint expli-
candæ. Ibid.
Hydrops Ascites. Hunc a pertusis ureteribus posse fieri,
qui primi experimentis indicant. XXXVIII. 19.
Cum Ascite alii hydropes plerumque junguntur,
Ibid. 3.
Cum eo Tympanites. Ibid. 21. 25.
Hydropicorum aquæ examen. Vid. Aquarum.
num si limpida sit, a lymphæ ductibus proveni-
rit. XVI. 7. XXXVIII. 7. & seqq.
Sanguinis constitutio in illorum aliis alia. XXXVIII.
14.
cur nihil fere sanguinis in nonnullis restet. Ibid. 32.
Hydrops Thoracis. Vid. Thoracis.
Anasarca. Vid. Anasarca.
Tympanites. Vid. Tympanites.
Pericardii. Vid. Pericardii.
Peritonæi. Vid. Peritonæi.
Ovariorum. Vid. Ovar.
Hydropes Saccati. XXXVIII. 63. & seqq.
De eorum signis. Ibid. 67. LXV. 16. & seqq.
De eorum curatione. Ibid. & XXXVIII. 68.
Unius, per se rupto sacco in Ascitem degenerare
incipientis, & mox redeuntis Observatio.
Ibid. 69.
Hydrorachitis. Vid. Spina bifida.

Hymen

Hymen in quadam quo urethra propior, eo latior. LVI. 20.
Hymenis foramen bifarium divifum, & columnæ, & carunculae nunc dictæ a quibusdam piliformes. De his quiddam. XV. 12. XXI. 29.
Hyoidis offis ligamentum fufpenforium num cum Weitbrechto negandum. LXIII. 14.
De eodem, & de officulis, ipfi, aut brevi alii hyoidis ligamento innatis, quadam. Ibid.
Hypochondriaca affectio quodnam faepe maximum afferat detrimentum. LXIV. 16.
Hypochondriorum querelæ non femper a Medico funt negligendæ. XLV. 27.
Hypochondriacorum dolor aliquando effe potest aut a subjectis aut a fuperpofitis Partibus. XXXVI. 21.
Inde afcendens aura, & alia ejusmodi interdum in organicis thoracis morbis decipiunt. XVIII. 17. 18.
Hysterica affectiones quid proprie fint. XLV. 17. 20. 27.
quid potiffimum commune habeant cum hypochondriacis. Ibid. 17.
num adeo evidens fit, ut nonnulli contendunt, has ab illis effe omnino diftinguendas. Ibid. 20.
utrarumque infultus quidam periodici quomodo per opum fuerint præoccupati. Ibid. 17. & feqq.
Hysterici infultus per quæ interdum fuerint excitati. Ibid. 20.
Hysterica mulieres. De quibus earum minus deceat Medicum effe fecurum. Ibid. 27.
Quæ ex ejusmodi affectione dicebatur mortua, an revera mortua effet, quot, quibusve modis fit exploratum. Ibid. 23.

I

Icterorum fanguis non femper est fluidus. XXXVII. 6.
aliquando fellis infar flavus vel olim inventus. Ibid. 7.
Cerebrum, oculorum humores, & cornea curfine ulla flavedine faepius fint. Ibid. & feqq.
Quid Veteres, & quosdam alios moverit, ut objecta ictericis flava apparere, crederent. Ibid. 8.
funt aliqua, fed rara ejusmodi exempla, & unde. Ibid. & feq.
Icterus quomodo ab animi affectibus inducatur. XXXVII. 3.
num cachectici, & phlegmatici ab eo fint immunes. Ibid. 9.
unde olim ortum fit quoddam de icteri causa Helmontii commentum. Ibid. 7.
quomodo augeatur in fanguine materia bilis, icterum faciens. Ibid. 9.
causæ, bilis viam ab hepate ad intestina impediens. Ibid. 10. 33. & feqq.
quis monuerit, non satis effe ad icteri productionem Cysticum meatum obstrui, nisi & Communis obstruatur. Ibidem.
quomodo hoc obstruendo, icterus tamen aliquando non fiat. Ibid. 34.
a morfu viperæ icterus quando ob eam obstructionem fieri credendus fit. Ibid. 10. Vid. etiam Vipera.
ab hepaticis calculis quando fiat aut non fiat. Ibid. 11. & feqq.
quomodo nonnunquam alterum dumtaxat inficere potuerit corporis latus. XI. 14.
Causarum a quibus fieri icterum recens natorum, conjiciunt, examen. XLVIII. 60.
Jecur duplex observatum. XLVIII. 55.
fingulari figura. XXXVIII. 42. LXV. 8.
fulci in ejus convexa facie interdum occurrentes, unde fortasse originem habeant. LVI. 17.
Jecoris tum fani, tum morbofi infolitas in fedes extensio non ignoranda: & fani quomodo conjicienda. XXXVI. 3.
arteria. Vid. Hepatica.
crassa vena, ab eo pertinenens in Emulgentem ca-tellæ. XL. 14.
ab eo ad intestina via femper patens male in quibusdam explicationibus omiffa. XXXVI. 10.
ab eo vitiatum quæ detrimenta. Ibid. 26.
Jecur quasi elixum in quibus fit observatum. XLV. 22.
ejus lobuli glandulosi vi morbi evidentiores a quonam olim observati. XXXVIII. 31.

quæ detrimenta inde, & cur. Ibid.
rete albidum quo ii lobuli intercipiuntur, vi morbi in fue crassius factum. Ibid. 42.
Jecur quomodo deglutitionem facere difficilem possit. XXVIII. 17.
Eo tumente, cur faepius, non femper, splen tu-meat. XXXVI. 26. & feqq.
imo cur nonnunquam exilesat. Ibid. 27.
Ejus tumor quomodo effe in abdominis muscu-lis aliquando videatur. XXXVI. 6.
Ejus abfcessus. De veficulis in hoc interdum in-clufis quædam attinguntur. Ibid. 9.
ex capitis vulneribus non vifus, ut credunt plures, a Ballonio. LI. 22.
quæ fallaciæ effe possint in eo tunc prædi-cendo. Ibid. & 23.
Ejus abfcessus per diaphragma in thoracem aper-tus. XXXVI. 4.
in ventre difrupti signa in plerisque Obser-vationibus Anatomicorum minus diligen-ter funt adnotata. Ibid. 5. 6.
num difruptio fit per motum acceleranda. Ibid. 6
quomodo fanatus fit. Ibid.
Jecoris calculi. Vid. Hepatici.
Jecoris Cystis in transversum, & tota extra jecur lo-cata. XXIV. 16.
quasi in duas divifa. XXIX. 18.
fine ullis bilis vasculorum quæ ad ejus fundum pertinerent, indicis. XXIV. 16.
In Observationibus, & Experimentis quibusdam circa illam habitis quis subeffe error possit. XXXVII. 21.
Cystis meatus apud Veteres ductum cysticum non significat. Ibid. 33.
Cystis nimia plenitudinis quam variæ causæ effe possint. LVIII. 3.
Cystis a quibus olim, & postea insigni magnitu-dine fit deprehensa. XXXVII. 13.
quid in hujus vitii diagnosi possit imponere. Ibidem.
Cystis bilis tinctura, quæ faepius in cystis vici-nia reperitur, num, & quando noxia effe queat. XXX. 19. & feqq.
Cystis bilis sine ullo colore, aut albicans a quibus olim, & deinceps observata fit. XXXVIII. 42.
Cystis quæ detrimenta ab innascentibus calculis possit capere. XXX. 20.
Cystis calculi. Vid. Cystici.
Jejunium. Vid. Abftinentia. Famelici.
Jejunium quæ ætates magis, aut minus ferant. XXXVIII. 67.
exempla quadam ex Romana historia. Ibid. 7.
Fernelii Observatio, quæ obftare videtur, expli-cata. Ibid.
Jejunio extincti. Quæ in eorum observationibus fint at-tendenda. XXXVIII. 4.
mulieris sic extinctæ symptomata. XVII. 25.
catuli sic extincti symptomata, & dissectio. XXXVIII. 5.
Ilei intestini diverticula alia a natura, alia a morbo. XXXIV. 16.
cur in Ileo potiffimum hæc fiant, & propius ejus finem. Ibid. 17.
Intestinum hoc a duobus globis plumbeis quomodo tribus in locis potuerit vulnerari. LIV. 21.
Iliaca vena lateribus inter fe ex parte coalescentibus con-tracta. LVI. 10. 11.
offio per quod in Cavam influit, pene obaca-to. Ibid.
Iliaca passio. Vid. Volvulus.
Ilium offis margo in fragmenta difruptus non femper lethalis. LIV. 5.
certo loco tenuitas in abfcessibus, & vulneribus attendenda. LV. 18.
Imperforatæ mulieres quæ, & quando non incidendæ. XLVI. 12. 13.
quando maxime, vel olim, incife. Ibid. 12.
Indices librorum perpetui quomodo facilius, & com-modius possint confici. Prefat. n. 18.
Infantium morbi. Quanta fit eorum observandorum ne-cessitas. XLVIII. 58.
Quinam fint, & cur fint recens natorum pecu-liares. Ibid. 59.
Horum exempla, novis etiam quibusdam, con-jecturis ex parte illustrata. Ibid. 60. & feqq.
Quomodo institundæ, perquirendæ, & in unum

unum corpus compingendæ fint eorum Obser-vationes. Ibid. 64. 65.
Inflammationes pulmonis, & jecinoris facile interdum altera alteram mentiri possunt. XX. 31.
Inflammationum tempore productæ quadam quasi telæ, Partibus interjectæ, quando fanguiferis vasculis præ-ditæ effe queant. LXIX. 12.
Insectorum historiae studium Medicos variis in casibus reddidit cautiore. XLII. 6.
Intestina quæ causæ, præsertim in Ascite, connectant inter fe, aut cum peritonæo. XXXIX. 30.
eorundem per duram substantiam connexorum exempla. Ibid. & 32.
eadem in quodam sætu sursum retracta. XXXIX. 28.
ex iisdem coarctatis in magnum globum rari-cujusdam Tumoris Observatio. Ibid. 21. & 26.
& 29.
unde in posterum dignosci queat, signa inquirun-tur. Ibid. 28.
& causæ. Ibid. 31.
Intestini exterioris faciei quomodo adhærens lac vi-deri potuerit. L. 38.
color hic illic ex rubro lividus interdum fieri potest post mortem. XIX. 18.
itaque videndum, & quomodo, ne decipiat specie prægressæ inflammationis. Ibid.
inflammatio cur faepe usum magnorum auxilio-rum fufpectum faciat. XXXV. 3. & feqq.
an effe possit sine febris, & dolore, & plerisque aliis pervulgatis signis. Ibid. 20. & feqq.
abfentibus his signis, quibus ex indicis fit con-jicienda. Ibid. 21. & feqq.
Intestinis nulla fortasse Pars facilius, ac citius fit gan-grænosa. XXXV. 5.
an accidere id possit nulla prævia inflammatio-ne, aut hujus saltem præcipuis signis. Ibid. 19. & feqq.
quibus ex indicis fit tunc conjicienda. Ibid. 21. & feqq.
potest sphacelus nonnunquam effe, nec tamen do-lor cessare, & cur. Ibid. 23.
Intestini dolore remittente, aut abfente, quantum nonnunquam periculi subfit. XXXV. 13. & feqq. & 23.
cum dolor adest, quid inquirendum. XXXIV. 16.
in Tenuibus intestinis fit, an in Crassis cur facile dignosci nequeat. Ibid. 2. & feq. XLIII. 22.
doloris plures causæ in hernia incarcerata. XXXIV. 3.
contorfio, & intussusceptio. Vid. Volvulus.
Intestini fradiciruptionem, & putridæ proluviei in ventris cavum effusionem repentina mors statim consequitur, non tamen femper. XXXV. 15.
Intestini polypofæ concretiones observatæ. XXI. 20.
etiam a Veteribus. XXXI. 18.
unde, & quomodo gignantur. Ibid. 17. 18.
quinam hoc pridem indicaverint. Ibid. 18.
membraniformes tamen possunt nonnunquam effe veræ membranæ, & quomodo. Ibid. 20.
unius, cum gravissimis symptomatibus prodeun-tis, historia. Ibid. 19. LXV. 6.
carnem referentes possunt interdum effe veræ, aut ex polypo, & carne mistæ excrefcenciæ. XXXI. 21.
unius facile ex hoc genere, non sine magnis in-commodis exeuntis, historia. Ibid. 22.
Intestini calculi a quo tempore, & a quibus cepti fint adnotari. XXXVII. 41.
cur quidam cysticorum pro intestinabilibus ac-cepti videri possint. Ibid. 24.
quid tamen contra dici queat. Ibidem.
quæ attendenda, ne ille error admittatur. Ibid. 45. & feqq.
Intestini valvula Bauhini. Vid. Valvula.
motus peristalticus Vetusissimis notus. XXXIV. 31.
motus peristalticus, & alterne antiperistalticus in quo præsertim animalium genere se obtulerit. Ibidem.
Intestini Tenuium Vulnere. De horum diagnosi, & prognosi. LIV. 32.
Intestini Appendicula Vermiformis quomodo sola facere possit oscheocelem. XLIII. 3.
Appendices alias, seu Diverticula qui observa-verint. XXXIV. 16. & feq.
Alia circa ipsas observata. Ibid. & 18.
etiam in anferibus. Ibid. 17.
Quibus in intestinis rarius, aut frequentius, & Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

quo loco occurrant. Ibid.
Unde originem habeant. Ibid. 16.
Intestinum Colon fit minus frequenti. Vid. in Ter-tio Indice Colon.
Quinam antea adnotaverint. XXXIV. 3.
Ejus rei causæ. Ibidem.
Coli pars intra thoracem inventa. LIV. 11.
Intestinum Rectum. Ejus Prolapsus nulla extat anatomi-ca Observatio. XXXIII. 1. 15.
In illis qui huic morbo fuiffent obnoxii, quæ-nam essent ab Anatomicis querenda. Ibid.
Conjunctarum ejus causarum inquisitio, & exa-men. Ibid. 3. 4. 8. 15.
Instrumentorum, & remediorum aliorum exa-men in curatione palliativa. Ibid. 7. 13. 16.
& non palliativa. Ibid. 10. & feqq.
Intestini ejusdem vitium gravissimum, minus in vul-gus notum. XXXII. 6. & feqq.
Ejus vitii eradicatoria curatio cur non possit in-stitui. Ibid. 8.
palliativa quomodo instituenda. Ibid. 9.
Ejusdem intestini ulcera qualia fint faepe. Ibid. 13.
excrefcencia dum excideretur, quid accide-rit. L. 50.
Joerdensius, Chr. Frid. ex. Cæs. N. C. Academ. lau-datus. XXIV. 28.
Ischiades quæ perfanari non possint. LVII. 5. 9.
In quibus juvare possint mites unctiones. Ibid. 5.
Quid possint aliquando clysteres, & quales, & cur. Ibidem.
Quid eductio fanguinis ex hæmorrhoidibus. Ibid. 6.
Ira arthetica vires in scirrho, ut videbatur, uteri dif-cutiendo. XXXIX. 35.
quibus ea non conveniat. Ibid.
Jugularium venarum Externarum pulsatio a Galeno ani-madversa est. XVIII. 11.
Quæ sint attendenda, ne fallamur in ejus cogni-tione. Ibid.
Quot ex causis possit accidere. Ibid. 9. & feqq.
Quando fit a cordis ventriculi dexteri, & quan-do ab hujus auriculæ contractione. Ibid. 12.
Signum ne fit dilatatorum dexterorum cordis ca-vorum. Ibid. 9. & feqq.
Quæ attendenda fint, ne in hoc decipiamur. Ibid. 11.
Signum est circulationis fanguinis per dextera cordis cava minus expeditæ. Ibid. 10.
Jugularium earundem venarum in vivis canibus liga-rarum experimentum. XIX. 29. 31. 32.
Earundem in iisdem turgentia in expiratione, subsidia in inspiratione observata, aut con-tra. Ibid. 33. 34.
De earundem in apoplecticis sectione. II. 10.
Earum altera in tres per collum divisa, infulas faciebat duas priusquam in unam rediret. LXVIII. 6.
Jugularium venarum Internarum in vivis constrictarum experimentum memoravit Aristoteles. XIX. 21.
in vivis hominibus id quomodo ipse, aut alii in-tellexerint, difficile est exponere. Ibid. 22.
num Hippocrates hoc experimentum indicaverit. Ibidem.
num in experimento hoc credere liceat, venas dumtaxat fuiffe constrictas. Ibid. 37.
idem a Galeno repetitum est experimentum. Ibid. 24. 29. 31. 32.
idem a paucioribus, quam vulgo creditur, ite-ratum, & quid vifum fuerit. Ibid. 31. 32.
ab harum venarum constrictione num mors stran-gulatorum. Ibid. 29. 35.
Jugularium venarum Externarum, & Internarum simul in vivis canibus ligatarum experimentum. XIX. 32.
unde varius Novessio, & Lowero experimenti successus. Vid. Loweri.
Junckerus, Jo. P. Prof. Halensis, laudatus. XXXIII. 4.
de Jussieu, Ant. ex R. Sc. Acad. Parisiensis, laudatus. LIX. 33.

K

K Aavius Boerhaavius, Abr. pridem ex Imp. Pe-tropolit. Acad. laudatus. IX. 19. XXIII. 17. 18.
Kalschmiedius, Car. Frid. Prof. P. Jenensis, laudatus. XIII. 6. L. 57. LIV. 37. LXV. 7. 10. LXVII. 3.
Kan-

Kannegieser, Gottl. Henr. Prof. P. Kilon. laudatus. XLVI. 12. XLVIII. 13.
Kellnerus, Wilh. Andr. pridem ex Cæs. Acad. N. C. laudatus. XVI. 45. XLII. 7.
Kerckringii Observatio quædam unde emendanda. XII. 11.
de visione, post expressos omnes oculi humores, ab se restituta narrationes oblivioni mandata. LII. 40.
Kesselingius, Jo. Henricus, laudatus. XLII. 35.
Kieslingus, Christian. Gothif. laudatus. LXV. 20. LXVII. 16.
Koch, Daniel, laudatus. XLIII. 14.
Koehlerus, Jo. Petrus Franc. laudatus. VIII. 31. XXIX. 19.
Kramerus, Jo. Georg. Henr. Copiar. Cæs. Medic. Primar. laudatus. XX. 52.
Krugerus, Jo. Gottl. pridem P. Prof. Helmstadienf. laudatus. XLII. 19.
Kulbelius, N. Medicus Pirnenf. laudatus. XXXIV. 35.
Kulmus, Jo. Adam. pridem Prof. P. Gedanensis, laudatus. XXVII. 19. L. 57. LII. 39.
Kundmannus, Jo. Christ. ex Cæs. N. C. Academ. laudatus. XIX. 44. LIX. 5.

L
Abrum a disrupto dente transfixum cur sanari cito non possit. LII. 42.
Lac in Virginis integerrimæ dissectione observatum. XVI. 24.
Lac muliebre quæ abigant remedia. L. 38.
in medicina cur sæpe minus proficit. XXII. 27.
Lacrymalis Caruncula non est glandula sebacea, nisi superficialiter tenuis. XIII. 27.
Lacrymationis naturalis explicatio. Ibid. 26.
præternaturalis a calculo Caruncula Lacrymalis explicatio. Ibidem.
causæ aliæ. Ibid. 27.
quænam curabilis, aut non. Ibid. & 28.
Lactentium felium ventriculus lac habuit semiconcretum. XIX. 42.
Lactæ venæ. Vid. Chylifera.
Laghius, Thomas, Professor P. Bononiens. laudatus. LX. 14.
Lalovette, Petrus, Medicus Parisien. laudatus. L. 37.
Lamurius, N. ex R. Sc. Soc. Monspel. laudatus. XIX. 24. 31.
Lanzwerdii liber de Molis Uteri infrugifer maxima ex parte. XLVIII. 10.
Lanarii ex pulmonibus sunt morbis, aut morti obnoxii, & cur. X. 18.
Lancisus, Archiater olim Pontif. laudatus. XII. 9. XVII. 5. XXVI. 2. XXXI. 18.
defensus. XVII. 5.
ejus Opus de Mot. Cord. & Aneurysm. Operæ vitiantur. Ibid. 4.
in eo Opere, cui ultima non accessit manus, quædam non ita facile probanda. XVIII. 5.
cyrtim felleam insigni longitudine vidit. XXXVII. 13.
carunculas urethræ non nisi in Seminali tumente, esse docuit. XLII. 38.
Langhansius, Daniel, laudatus. XI. 12. XIX. 44.
Langguth, Georg. Aug. P. Prof. Vitembergens. laudatus. XIII. 14. XIX. 9. LXV. 15.
Languius, Gvolff. Hannib. Medicus Weissenburgens. laudatus. XLVII. 27.
Lanzoni Observatio explicata. XXXVII. 50.
hallucinatio. XLII. 21.
Larber, Jo. Medicus nuper Celsiff. Principis, & Episc. Trident. laudatus. LXIV. 3. LXIX. 17.
Larynx. Vid. Epiglottis.
Laryngis dissectio quibus in cadaveribus non sit omittenda. XV. 14.
exulceratio, mentiens pulmonum exulcerationem quibus signis internoscenda. Ibid.
ex Laryngis gravibus vitis mors subita in pluribus observata. XXII. 25. XXVIII. 11.
Latina lingua tutius quam patria, doctissimi scribunt. XVII. 3.
Lavarinius, Jo. Dominic. J. C. Veronenf. laudatus. XLVIII. 56.
Labbius, Hieron. Reg. Dan. Medic. laudatus. XXII. 19. XXIII. 18. XXVI. 26.
Laufferus, Jo. Jacobus, laudatus. XII. 6. XXX. 11.

Laurenti, M. Ant. Archiater pridem Pontificius laudatus. XVIII. 5.
Ejus Observationes. Ibid. 6. & XXXIV. 26. 27.
Leprotus, Antonius, Pontificius olim Archiater, laudatus. II. 16. XIX. 43. XXVI. 39. XLVIII. 61.
Ejus Observationes. II. 16. XLVIII. 62.
Lethargum faciens apostema feliciter per nares expurgatum. VI. 5.
Lien duplex inventus. XXXVII. 30. XXXVIII. 34. LXIV. 2. LXVII. 11.
propemodum duplex. XVI. 34.
Lienis prolapsi Observatio. XXXIX. 42.
qui id olim, & postea viderint. Ibid. 44. 45.
prolapsus causæ. Ibid. 43. 44.
signorum inquisitio, & examen. Ibid.
eorum quæ Riolanus docuit, exceptiones quædam. Ibid. 44.
de curatione quis scripserit. Ibid. 46.
Lien mole maximus a quibus olim, & postea visus. XXXVI. 18.
mole auctus in pluribus post febres diuturnas. XX. 2. 31. XXXI. 2. XXXVI. 17. 18.
& cur. XXXVI. 18.
exiguus quas ob causas esse possit. XXX. 15. XXXVI. 27.
Liene tumente, cur sæpius, non semper, tumeat jecur. Vid. Jecur tumens.
Lienis tumor cur a largo sanguinis vomitu creverit. XXXVI. 13.
osseæ, aut lapideæ concrectiones a quibus olim visæ. Ibid. 14.
crebrius sunt in senibus, quam in juvenibus, & extra, quam intus, & in gibba facie, quam in sima. Ibid. & 16.
quædam describitur. Ibid. 16.
Lien, totus osseus, an lapideus factus, describitur. Ibid. 14. & seqq.
quæ incommoda homini afferret. Ibid. 15.
quomodo aliquando id fiat. Ibid. 16. LXV. 11.
Lienteria quomodo fiat. XXXI. 4. 13.
Lieutaudius, N. ex R. Sc. Acad. Paris. laudatus. LII. 26. LXV. 11.
Ligamenta. De his doctrina adhuc perficienda. LVI. 37.
Lingua crassiores papillæ pro tuberculis præternaturalibus a Chirurgis acceptæ. L. 26.
pars incisa, & pendula, nullo modo loquelæ obfecit. LII. 43.
particula vermiformis, quæ secundum naturam in canibus est, diligenter describitur. VIII. 34.
Lithontripica alia ex acidis, alia ex alkalibus, alia ex utriusque. XLII. 19. Vid. etiam Calculi, & Vesicæ Calculi.
Littirii sententia circa submersos perpenditur. XIX. 44.
circa tympanitis causam. XXXVIII. 23. & seqq.
circa lipoma a steatomate separandum. L. 22.
Livii historici quidam loci, ad apoplecticas, aut paralyticas affectiones spectantes, expositi. III. 17. XI. 21.
Livoris cadaverum, in dorso præsertim, causa. XIX. 3. & seqq.
Loufius, Chirurgus Gallus, laudatus. LVIII. 7.
Loweri experimentum quoddam cur aliter ipsi, aliter du Luc, Chirurgus Gallus, laudatus. XXX. 13.
Ludwig, Christ. Gottl. P. Lipsiensis Professor, laudatus. LVI. 15. LXVIII. 4.
Lumbares arteriæ plures continenter pro geminis simplicibus. LXX. 10.
Lumbi finistri molles, & modo magis, modo minus apparens, tumor a splene tumido, & laxissimo. XXXVI. 29.
ejusdem tumor a maximo interno aneurysmate. XL. 26.
Lumborum doloris quædam causæ indicantur. XVI. 41. XVII. 24. XL. 11. 28.
quomodo a vesica oriri possit. XL. 5.
quomodo ab ulcere abdominalis interno ad iliacam regionem. Ibid. 10.
renibus vel pessime affectis, abesse potest. XLII. 2. & seqq. 13. & seq. & 20.
Lumborum dolores quos mors repentina est consecuta. XL. 27. 28.
Lymphæ ductuum inventio num in hydropse prognosticæ, & curationem non mutaverit. XXXVIII. 7.
cur illi haud raro in hydropicis turgeant. XVI. 5.
illos in his querere ad quid utile esse possit. XXXVIII. 7.
Macies

M

Macies unde frequentius oriatur. XLIX. 19.
summa in quo consistat. Ibidem.
ea confectis cur durior fit cutis. Ibid. 17.
in horum aliquibus quæ sint observata. Ibid. 18. & seqq.
Magati, Cæsaris Curatio inedita I. 9.
Magnetis usus in extrahendis ferreis scoriis, infixis oculis, aut cuti. XIII. 21. 22.
quid in eo usu animadvertendum sit. Ibidem.
Maloertius, Petrus, ex R. Sc. Acad. Parisien. laudatus. I. 9. XXI. 48. XXII. 21. XXVI. 23. XLIX. 60. LXVIII. 3.
Malouinius, Paul. Jac. ex R. Sc. Acad. Paris. laudatus. L. 38.
Malpighii loci defensi. XVII. 4. XVIII. 12.
Confilia Medica quot, & qualia. XVIII. 16.
inedita diagnosi, & Observatio tophacei pulmonis. XV. 24. & seqq.
inedita diagnosi morbi organici. XVIII. 17.
opinio de tussi quadam. Vid. Tussis.
Mamillarum quoque virilium tumores observati. L. 44. 45.
Mammæ dolores in eorum glandularum tumoribus cur sint acerbissimi, causa quædam non probata. XXXIX. 11.
tumores, lactis tempore nati, num omnes sanari possint. L. 39.
num ceteri in cancrum degenerent. Ibid.
orientium morantibus menitruis & his prodeuntibus, evanescentium Observatio. Ibid.
continentium ossæ materiam Observationes. L. 41. 43.
& calculosam, sive tartaream. Ibid. 44. 45.
unius ex his causæ, & curatio. Ibid. 46.
cancros retardans auxilium. XXXIX. 35.
Mamma tumida, & exulcerata, quomodo paulatim excisa. L. 16.
Mantredius, Heraclitus pridem ex Bonon. Instit. Sc. Academia laudatus. IV. 25. XXVI. 28. XXX. 9. 15. 17. XXXIX. 18. 43.
Ejus Observationes. XXVI. 29. XXX. 10. 16. XXXIX. 39. 41. 42.
Mania facile interdum curata. VIII. 5. 7. 10.
Maniæ exemplum succedentis febri autumnali non intermitteat, imo hydropi, & illius curatio. Ibid. 10.
Maniaci. In iis qui diutius, crassioresve meninges invenerint. Ibid. 13.
de Marchettis, Petrus, Petri Equ. nepos, pridem ex S. Medicor. Collegio Patav. laudatus. XXX. 7. XXXVI. 30.
Marcorius, N. ex R. Sc. Societ. Monspel. laudatus. XII. 5.
Marianus, Laur. olim in Placentina Aula Medicus laudatus. XXVII. 8. XXX. 13. XLII. 22. 24. & seqq. XLVI. 6. LXIV. 14. LXVIII. 10.
Ejus Observationes. XXVII. 8. XLII. 25.
Martiani quædam minus probanda. XXI. 37. 39.
Martinetus, Casp. Defid. Medicus Ravennas, laudatus. V. 12. XV. 22.
Matanus, Ant. Medicus Pistoriensis, laudatus. L. 10. LXIV. 14.
Matthias, N. laudatus. XXXIX. 3.
Matthioli hallucinatio. XXXVII. 11.
Mauchartus, Burcard. David, P. Prof. Tubingenf. laudatus. XIII. 18. XXVIII. 15. 16. LVI. 37.
Mauchartus, Jo. David, olim ex Cæs. N. C. Acad. laudatus. XVI. 37. XXXIV. 22. XXXVIII. 64.
de Maupertuis, Petrus Ludovic. pridem R. Sc. Acad. Berolinens. Præses, laudatus. LIX. 25. 28. 41.
Maurer, Jo. Georg. Medic. Princ. Furstemb. laudatus. XXXVI. 35.
Mauroceni, Andr. Senatoris olim & Hist. Veneti morbus, & dissecio. XXXVI. 35.
Mauroceni, Fortunati, Brix. Episcopi rarissimus morbus, & dissecio. XXXIX. 21. & seqq.
Maurocenus, Michael Eques, & Amplissimus, dum viveret, Senator Venetus, laudatus, XXXIX. 21.
Maxilla inferior in quibus facilius frangi posse videatur. LVI. 21.
ejus cartilagine interarticularem ex duabus non consistere, confirmatur. Ibidem.
May, Jo. Christoph. laudatus. XIII. 18. XLII. 32.
Mayer, Jo. Ignar. P. Prof. Pragenf. laudatus. XLV. 20.
Mazzuchellius, N. Prof. Ticinens. laudatus. LXI. 13.
Mead, Richard. ex R. Londin. Societ. laudatus. VIII. 19.
Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

20. 24. XLII. 28. LI. 10. LIX. 4. 9. 22. 26. 29. & seqq. 33. 35.
Meckel, Jo. Frideric. ex Reg. Sc. Acad. Berolin. laudatus. XIII. 5. XIV. 28. XVIII. 4. LIII. 6. LXIV. 4. 14. LXVIII. 13. & Præfat. ad libr. 5.
Mediastini inflammationes qui olim viderint, aut per signa conjecerint. XXI. 46.
in ejus cellulaseffusi sanguinis exempla. XXVI. 39. 40.
ab eo dolores cur potius ad sternum, quam ad vertebra, cum ad utraque alligatum sit. XX. 12. XXI. 46.
Mediavia, Nicolaus, ex S. Patavino Medicor. Collegio, & pridem in Gymnasio Professor, laudatus. V. 14. VIII. 14. 22. XIII. 8. XIX. 34. XXX. 11. LII. 9. LIII. 28. LXIV. 6. 12.
Ejus Observationes. V. 15. VIII. 15. 23. 25. IX. 14. 23. XIV. 4. & seqq. XV. 12. 15. XVI. 28. XXVII. 12. XXX. 11. XXXVI. 25. 29. XXXVIII. 51. & seqq. XLIII. 25. XLVIII. 54. & seqq. XLIX. 23. 24. 26. L. 19. 20. 55. LII. 10. 11. 15. 19. 23. 25. LIII. 29. LV. 20. LVII. 17. 19. LIX. 12.
Medicinæ faciendæ summa difficultas unde sit. IX. 26.
Medulla Spinalis. Vid. Spinalis.
Meekrenii hallucinatio. XXV. 23.
Meibomii, Henr. hallucinatio. XLI. 9.
Membrana falsæ unde fiant. XX. 37.
Menghinus, Vincentius, pridem Bonon. Prof. P. laudatus. XXXIX. 41. LXVI. 4.
Menstruorum causa num in felle. XX. 34.
scaturiginem in utero ipso esse, confirmatur. XLV. 7. 23.
illis imminentibus quomodo uterus se haberet. XVI. 34. XLVII. 23.
ferius incipientium quænam possit aliquando esse causa. XLVII. 3.
cur nihil tunc a Medico agendum. Ibidem.
imminutionis an causa est nimis subditi sibi a mulieribus ignis abusus. XXI. 29.
an creber potus frigidissimæ aquæ. XLVII. 5.
in eorum emanatione, aut suppressione qualis sæpe fit sanguis. Ibidem.
cientibus menstrua remediis quando, & quibus sit, aut non sit locus. Ibid.
quando nullis. XLVII. 6.
in eorum nimio, aut diuturno fluxu quæ bene cesserint quibusdam. Ibid. 7.
eorum tempore quidam abscessus, ferme percurati, sæpe exacerbantur. XXXVI. 17. 18.
Merclini in Annot. ad Pandulphin. hallucinatio. LV. 17.
Mercuriali hic visa puella, clauso ano edita, centum annos vixit. XXXII. 3.
Meryi oblitio quædam. XLI. 12.
etiam in re sua. XLIV. 11.
Mesenterii ad centrum in quodam glandula valde oblonga, & magnæ conspectæ. V. 17.
glandula in decrepita quadam grandifcula. XLVII. 24.
sive tumentes, sive evanescentes maciei causa esse possunt. XLIX. 19.
cur in tumorem saniosum mutata. XXXI. 3.
Mesenterii tumores an priscis Medicis noti. XXXIX. 6.
a quibus primum memorati. Ibid. & 7.
num certæ quædam Anatomicorum hallucinationes in his tumoribus dignoscendis credibiles sint. Ibid. 11.
tumores valde mobiles num esse possent in Asellii pancreate, si hoc in homine esset. Ibid. 22.
Mesenterii tumores quomodo interdum immediate sub sint anterioribus ventris parietibus. XXXIX. 22. 23.
tumor ingens, & in scrotum productus. Ibid. 2. 3.
effectum ejusmodi tumorum explicatio. Ibid. 4. 6.
num inter illos dolores sint, & si quando sint, ad intestina, non ad mesenterium, attineant. Ibid. 6. & seqq. & 10.
Mesenterii vulnera quomodo, & quando sint lethalia. LIV. 34. & seqq.
Michelottus in anasarca utiliter usus est data juvenæ urina. XXXVIII. 30.
Michinus, Franc. num ulla proprias ediderit Observationes. XVI. 32.
Militia, Dominicus. Medicus pridem Neapol. laudatus. XXX. 7. XXXVII. 13.
Moehringius, Paul. Gerh. ex Cæs. Acad. N. C. laudatus. XLVIII. 17.
Molæ uterinæ in legitimas, & spurias dividuntur. XLVIII. 11.

Utrarumque materia, & subdivisiones. Ibid. & 13.
quomodo internoscantur. Ibid. 10. 13.
Quenam sine viri congressu possint esse, & quan-
do; aut non possint. Ibid. 11.
Quæ perpendenda antequam illud negetur, in vi-
dendis præsertim. Ibid. 13.
Quæ addenda ad Ruyfchianas molarum Observa-
tiones. Ibidem.
Vesicularum Observationes aliar. Ibid. 14.
etiam in canis utero. Ibidem.
Quarundam ob certum prodeundi tempus, certam-
que conformationem spectabilis Observatio.
Ibid. 12.
Molæ uterinæ. De earum signis. XLVIII. 9. 10.
Quomodo abortum afferant. Ibid. 11.
Molinarius, Jo. Bapt. laudatus. III. 30. XVI. 48. LV. 15.
Molinellius, Petrus, Medicus olim Bonon. laudatus. IX. 4.
Ejus Observatio. XXXV. 17.
Molinellius, Petrus Paulus, P. Prof. Bononiens. lauda-
tus. IX. 21. XIII. 28. XXIV. 29. XXV. 20. XXX.
13. XXXI. 22. XXXIX. 15. L. 8. LI. 22.
Molinetti opinio defensa. XIV. 38.
Monnierius, Medicus ex R. Sc. Acad. Paris. laudatus.
LIX. 14.
Monstrum vitulinum gemino capite, collo, corde &c.
XIX. 48. XLVIII. 57.
Monstra alia humana, observata. XII. 7. XLVIII. 48.
& seque.
num ex imaginationis maternæ vi. Ibid. 52. 54.
num ex duobus foetibus temere connatis. Ibid.
56. 57.
Morandus, Medicus pridem Finalens. lau-
datus. LXI. 9.
Morandus, Salvator, ex R. Sc. Acad. Paris. laudatus.
XIII. 16. XVIII. 9. 11. XXIII. 12. XXVII. 1. 7.
XXXIV. 15. XXXVII. 18. 23. XXXVIII. 44.
XLII. 10. 19. 24. 28. 42. LII. 31. LV. 12.
LXVIII. 4.
Morbi Infantium. Vid. Infantium.
Morbi Thoracis. Vid. Thoracis.
Morborum numerus est incredibilis. Præfat. ad libr. 4.
mira successio. VIII. 10.
aliæ quædam. III. 8. XXIX. 10. XLII. 11.
Qui de his egerint. VIII. 10. in fin.
Morborum signis multum plerumque, sed non semper,
credendum. LIII. 30.
primæ externæ causæ, & occasiones vel contem-
ptibiles ad illorum diagnosim sunt interdum ne-
cessariæ sciendæ. XIII. 23.
abditorum conjecturam quæ minus difficilem fa-
ciant, & quæ magis. XXXIX. 16. 17.
ad hos conjiciendos cur plura sint conjungenda
signa. Ibid. 40.
& prima tempora attendenda. Ibid. & 44.
& XXXVIII. 60.
& querendum quibus ægri Majores obnoxii
fuerint morbis. XXX. 22.
hæreditariorum exempla. Vid. Apoplexia. Vo-
mitus.
organicorum effecta quædam non continua sæpe
decipiunt, ut organici esse non credantur. XVII.
26. XVIII. 17. & seque. XXIII. 22.
& quomodo accidat, ut continua non sint. XVII.
27.
in morbis, præsertim obscuris, ad quam reme-
dia non sint cogendi ægrotantes. XVII. 32.
Morbi post perpetuam ab ortu sanitatem ingruentes,
magni. III. 5.
cur graviores a causa interna, & præsertim na-
tiva, quam ab externa. XII. 12.
Morbi quem repentina mors consecuta est a disrupo an-
jecoris abscessu, an Aortæ aneurysmate, accurata
historia. XL. 28.
Morborem felicitis instantis solutionis indicium. VIII.
10. XLIX. 21.
Morfum avium domesticarum gravia interdum sym-
ptomata sunt consecuta. LIV. 45.
consecutorum passeruli morfum Observatio.
Ibidem.
Mortes repentinæ aliis etiam ante hoc sæculis non in-
frequentes. II. 2. & seque. XXVI. 1. LXIV. 17.
Mortium repentinorum, eodem etiam tempore contin-
gentium, variæ observatæ causæ quid populo solatii
attulerint. II. 4. XXVI. 35.
Sedes earum causarum. XXVII. 2.
Qua tempestatam constitutione Patavii pene

quotidiana illarum mortium frequentia fuerit,
& cur. III. 11. 13. 29. IV. 21.
Quo mense autem Bononiæ. IV. 12.
Cur & quibus sæpe contingant in lecto cubanti-
bus. III. 28.
earum quædam a Syncope fuerit, an potius ab
apoplexia, queritur. III. 27. & seque. IV. 22.
a suffocatione, an potius ab apoplexia. IV.
25. 27.
Mortis in mutatione decubitus ingruentis causa. XX. 18.
Mors subita a gravissimo capitis ictu sine ulla inventa
peculiari læsione. VIII. 15.
Mortua esset, an viva mulier, quibus modis sit explo-
ratum. Vid. Hystericæ mulieres.
Mortuorum repente ventriculum cordis sinistrum sangui-
ne vacuum esse, univèrse verum non est. XVII. 13.
Muliebris Fluor quos plerumque fontes, & causas ha-
beat. XLVII. 11. 19. & seque.
a quibus vel olim pro uteri rheumate habitus sit.
Ibid. 11.
potest etiam teneris puellis accidere. Ibid. 15.
quidam quo remedio fabulatur. Ibid. 25.
Mulieris septies nuptæ anatome. XXXVII. 29.
Mullerus, God. Guil. ex Cæs. N. C. Acad. lauda-
tus. XXXVII. 45.
Mullerus, Jo. Marth. ex eadem Acad. laudatus.
XLII. 42. LIX. 5.
Musculi Longissimi dorsi in dorso non solent desinere.
LVII. 18.
Musculorum caro augeri potest præter naturam. XVIII.
35.
Musculus in vivo cane in transversum dissectus, seve-
rus extrema non contraxit. XIX. 34.
Musschenbroeckius, Petrus, P. Prof. Ultraject. lauda-
tus. XXVII. 3.
Myopes, & Presbyta. De his vitiis quædam. XIII. 19.

N

Nabothi, Mart. excusatio. XLVI. 18.
Nævi, ut vocantur, materni. XLVIII. 54.
Nani omnes num rachitici fuerint. LVIII. 7.
Nannii, Petri, Professoris olim Bononiensis P. Obser-
vationes. XIX. 38. XXI. 5.
aliæ illustratæ. XXI. 42.
Narcotica. De his quædam. VIII. 5. 7.
Nasi interni Septum in aliis aliter, etiam a primor-
diis, se habere nonnunquam, non est a Chirurgis
ignorandum, & cur. XIV. 16.
ejus vitiis, cum magnum est, quamam esse
possint indicia. Ibidem.
quædam quasi verrucæ, & tubercula glandulosa
observata. Ibid. 20.
Polyporum varia natura. Ibid. 17. 18. 20.
& quorum propriæ polyposa non sit. Ibid. 17.
varia originis sedes. Ibid. & 20.
cur ex Maxillaribus Sinibus facilius, quam
ex aliis, oriantur. Ibid. 17.
de ratione excindendi polypos quædam.
Ibid. 19.
Ulceræ. Vid. Ozæna.
Vulnera quædam mirifica, ad nasum referenda.
LII. 41.
Nasi stillicidium diuturnitate perrarum. XIV. 21.
hæmorrhagia epidemica intra 24. horas lethalis.
Ibid. 25.
hæmorrhagiæ quomodo cum viscerum labe con-
junganter. Ibid. 23.
num ab eroso initio Sinus Falcis proveniant.
Ibid.
sunt aliquando e vasis quæ immisso digito
possunt comprimi. Ibid. 24.
Hinc felix Valsalvæ curatio. Ibid.
Inde colligitur magna interdum in nares tunc
immissarum turundarum utilitas, exemplo-
que confirmatur. Ibid. 25.
Ubi multo interior est apertorum vasorum
sedes, quæ tentari possint. Ibid.
& quæ interdum, & cur non respon-
deant. Ibid.
hæmorrhagiis consuetis non amplius redeun-
tibus, quid, & in quibus potissimum,
agendum sit. XXVII. 13.
Puris per nasum effluxus non facile e cranii
cavea credendus. XIV. 22.

Nebe-

Nebelius, Dan. olim P. Prof. Marburgens. laudatus.
XLVIII. 42.
Nephritis cur arthritidem sequatur. XL. 3.
quomodo vel lethales convulsionem inducat. Ibid.
& seque.
Nervorum quorundam fibris interjecta pinguedo sæpe
observata. LXIX. 2.
& nonnunquam sanguiferum vas, nec tenue,
nec breve. LXX. 10.
quid ex his possit argui. LXIX. 2.
Ganglia. De horum substantia aliquid observa-
tum. XII. 14.
Constrictio quatenus paralyfim faciat. XI. 18.
XXVI. 23.
Fibrarum quæ olfaciendo, audiendo, videndo in-
serviunt, inter se comparatio. LXIII. 11.
Nervi Optici ubi inter se junguntur, num etiam per-
miscantur. III. 7.
sejuncti a quibus revera sint observati. Ibid.
ea Observatio non obstat, sed favet Dan. Ber-
noullio. Ibid.
læsiō intima neque ab oculorum, neque a cere-
bri sensibili vicio observata. LVI. 21. LXIII. 8.
alterius qui cæco oculo respondet, læsiō non sem-
per supra conjunctionis locum est manifesta.
XIII. 7. & seque. LII. 30.
qualis tunc, & quousque observata. Ibid. &
LXIII. 6.
cum ea occurrit, non inde oculi marcor est re-
petendus. XIII. 11. LVI. 21.
potest cæcitas non ab ipsa esse; imo ipsa esse po-
test a cæcitate. Ibid.
Nervi Auditorii Portionem Mollem ex Calamo Scripto-
rio oriri, nec Zervus, nec Varolius, nec Piccol-
hominis cognovere. XIV. 14.
ejusdem utrinque tergemini in acuto auditu du-
bia est Observatio. Ibidem.
Nervorum Recurrentium inventio Galeno asseritur ad-
versus Clericum. XIX. 23.
ad Nervos alios, in viventium brutorum collo
incisos, aut ligatos quædam spectantia. Ibid.
Quomodo his, aut illis nervis incisis, canes qui-
dam vocem amissam recuperare potuerint.
LII. 26.
Nervorum Par Nonum, an potius Quintum linguæ
asserat gustandi facultatem. XIV. 32.
Brachialium compressio ab aneurysmate cur tor-
porem, doloremve non faceret. XXVI. 23.
Cruralium Posteriorum uterque unus videtur; sed
est duplex. LXIX. 2.
Alterius eorum erosio observata. L. 11. 55.
Nicholffius, Franc. ex Reg. Soc. Londin. laudatus.
XXI. 20.
Niphi hallucinationes in anatomicis Aristotelis locis.
XIX. 21. LVI. 4.
Nomina Partium Anatomicis usitata num mutare ex-
pediat. LXVI. 14.
Nosocomia quo primum tempore fuerint instituta. Præ-
fat. ad libr. 4.
In iis ob leviores morbos diutius cubare pericu-
losum. XX. 4. XLVII. 33.
Novellus in iterando quodam Loweri experimento quid
cavendum sibi existimaverit. XIX. 32.
Nuckii hallucinationes. XXXVIII. 46. 50.
quasi oblitio. Ibid. 59.
Nuptæ, si infecundæ, magno sæpe morbo obnoxie.
XXXVI. 17. 18.
Nyctalopia utraque quomodo explicanda. XIII. 19.
quo signo a Myop. & Presbyt. vicio interno-
scenda. Ibid.
Nympharum muliebrium usus Dionisianus confirmatur.
XLVIII. 44.
In quadam, sinistra nulla, dextera parva. LVI.
18.

O

Obstetricum præpropria festinatio parturientibus mul-
tipliciter noxia est. XLVIII. 29. 30.
Occipitalis vena. De ejus sectionum utilitatibus. II. 10.
Oculi membrana Semilunaris num a Vidio olim pro-
posita. XIII. 25.
in Unguem excrescere eandem, Observatio-
ne confirmatur. Ibid.
membrana Pupillaris, si ante partum non eva-
Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

nescat, quæ mala afferat. LXIII. 11.
humorum Crystallini, & Vitrei sedem cur olim
Anatomici nimis introrsum contraherent. XIII.
15.
Oculo obversantium culicum, aliorumve ejusmodi spectro-
rum causa multiplex, siue hujus variæ sedes. XIII. 14.
De luce quæ pressa oculo apparet, quædam. Ibid.
Oculorum interna inflammatio observata. XIII. 21.
externa. Vid. Ophthalmia.
Corneæ tunica ulcuscula, albuginem, aut hy-
popium mentientia, quomodo internoscantur.
XIII. 24.
Pupillæ dilatatio, aut contractio quando morbus
sint, aut quando morbi effectus, distinguen-
dum, & quomodo. Ibid. 19.
ab ortu oclusio unde esse possit. LXIII. 11.
Retina tota ossæ facta. LII. 30. 31.
Ossificationes aliæ intra oculum inventæ. XIII.
9. 10. LII. 31.
Crystallini humoris peculiare corruptionis genus
observatum. XIII. 15. 16.
vitia observata, quæ ad Suffusionem sunt re-
ferenda. Ibid. 15. 17. 18.
opacitas ab ejus aquæ defectu, aut imminu-
tione. Ibid. 14.
De oculi Procidencia quædam. Ibid. 20.
Oculorum cur tot sint morbi. XIII. 29.
& tam facile accidant. LXIII. 11.
quidam morbi quomodo levati sint. XLVI. 9.
Vulnera quædam cur statim lethalia. LII. 40.
per quæ nihil, nisi Aqueus humor effundi-
tur, post ea perfectam visionem esse posse,
qui vere olim affirmaverint. LII. 40.
num etiam post ea per quæ omnes humores
effunduntur. Ibid.
num Crystallinus præsertim rursus gignatur.
Ibid.
quinam ante Burrhum, & post Burrhum id
crediderint. Ibidem.
Oculorum orbitæ inflata vulnera quam facile possint ad
cerebrum pervenire. LII. 58.
pervenisse, unde conjiciatur, & quam utiliter. Ibid.
exempla eorum complura. Ibid.
Odoramenta quæ quibus ægris conveniant, aut non. III.
12. IX. 6.
quoniam eum quoque qui olfactu carebat, asse-
cerint. IX. 7.
Oederus, Georg. Christianus, laudatus. III. 17. XIX.
32.
Oeheme, Jo. Bened. Godfr. laudatus. XIII. 5.
Oesophagi cartilaginei facti quis primus facile Observa-
tor. XXVIII. 15.
hujus vitiis num causa sit potus aquæ fervida. Ibid.
etiam ossæ facti exemplum sine impedimento de-
glutitionis. Ibid.
Oleum amygdalar. dulc. in peripneumonia interdum
noxium. XXI. 26. 44.
Olfaciendi vis utraque in nare haud æque vigentis quæ-
dam a primordiis causæ animadversa. XIV. 16.
Omentum cur in asciticis plerumque corruptum.
XXXVIII. 36.
quibusdam gravidis in tumorem contrahi, quis
ante Ruyfchium indicaverit. Ibid. 46.
tumores omenti quomodo interdum, pressi, do-
lorem excitent. XXXIX. 23.
Ophthalmiæ causæ interdum pro effectibus perperam ac-
cipiuntur. XIII. 21. 23.
gravissimæ exemplum ab adhærente ad Corneam
muscæ ala vix tandem animadversa. Ibid. 23.
de quibusdam ad ophthalmiam curandam, arden-
damque attinentibus. Ibid. 24.
podagra superveniente, curata. LVII. 9.
Opii major dosis nonnunquam nihil, nonnunquam con-
trarium efficit ac minima. VIII. 5.
cautus usus utilis adversus qualdam epilepsias.
IX. 6. 7.
adversus quandam pulsuum raritatem, & inæ-
qualitatem. Ibid.
adversus periodicos paroxysmos hystericos.
XLV. 17. & seque.
Opium quomodo augere orthopnœam quandam potue-
rit. XV. 7.
Os. Vid. Frontis. Hyoides. Sphenoides. Tempo-
rum.
Ossa mollia facta qui primi observaverint, & curave-
rint. LVIII. 6.

qui primi, eorum structuram tunc per anatomen examinaverint. Ibid. 11.
 ea ut varia deprehensa sit. Ibid. & 7.
 de causis harum varietatum conjectura. Ibid. & LXVIII. 4.
 num huc spectent rachiticorum puerorum ossa. LVIII. 7.
 Ossium excrecentiae & tumores. Vid. Exostof. ankylofes. LXIX. 12.
 caries interdum est sine fusco prodeuntis materia colore, & quomodo. LV. 18.
 num possit esse aliquando ab internis ossium ipsorum aneurysmatibus. LII. 39.
 excavationes ab aditis aneurysmatibus quando primum sint animadvertae. XVII. 3.
 fracturae interdum videri possunt quae nihil sint nisi epiphyseum sejunctiones. LVI. 34.
 Ossium fracturae calli incipientis, aut perfecti tempus cur pro certo nequeat definiri. LVI. 28.
 unde sit, quod alii callum esse firmiorem esse, ajunt, alii negant. Ibid. 29.
 Ossium in articulis, dum moventur, crepitus ab humectatione, an potius ab exsiccatione sit. Ibid. 34.
 unde esse possit crepitus in articularum inflexionum quibusdam sanationibus. LXIX. 12.
 Ossium praeter naturam generatio, five ossificatio. Vid. Aorta. Arteriarum vitia. Bronchia. Cerebri Dura Meninx, & Falx. Cor. Lien. Oculorum. Pleura. Spinalis Medulla Arachnoides.
 quae ex his vera sint ossa, & quomodo a non veris possint, aut non possint discerni. XXV. 9. XXVII. 20. & seqq.
 quorum generatio, aut saltem incrementum videatur posse impediri. XXV. 9. XXVII. 30.
 Ossium, five Ossis fucci recentes quasi effusiones observatae. XXVII. 4. LVI. 21.
 apud quos difficiliter possint harum aliquae explicari. XXVII. 4.
 Ovaria cur saepius adeo mulieribus, quam ceteris feminis, tumoribus, & vitiiis aliis affecta sint. XXXIX. 38.
 eorum usus ad generationem non tamen propterea negandus est. XLVI. 31.
 quomodo scirrhus illa, & rubra, impervia esse aliquando possint in puerperis, imo & in gravidis. Ibid. 28.
 in illorum vesicularum humore corpusculum candidum fuit non fecundationis indicium, sed morbi effectus. Ibid. 30.
 Ovariorum proflus deficientium rarissima Observatio. Ibid. 20. 22.
 alterius dumtaxat. LXIX. 16.
 tumoris librarum 24. Observatio. XXXIX. 39.
 de Ovariorum, & vicinarum Partium hydropis, aliorumve tumorum indicia. XXXVIII. 59. 64. & seqq. XXXIX. 40.
 Vid. etiam Hydropes Saccati.
 qui eos olim, & postea observaverint. XXXIX. 40. & in iis pilos. Ibid. 41.
 horum Observatio. Ibid.
 Quid sint parvae quasi glandulae carnosae, ab Ovarii nonnunquam per petiolum pendentes. XLIII. 21.
 Ozaena. De harum etiam in Maxillaribus, & Frontalibus Sinibus curatione. XIV. 22.

P

Paavii duae quaedam permixtae alioquin, Observationes quomodo possint explicari. XXXVIII. 47.
 Pacchioni glandulae dictae, olim notae. VIII. 2. 3.
 Pagliarini, Thyrsus J. C. & Canonicus Ferrarienti. laudatus. XXIV. 24.
 Paitonus, Jo. Bapt. ex Bonon. Instit. Sc. Academia, laudatus. XLVI. 31.
 Palato fiso nati infantes quomodo servati. XLVIII. 60.
 Pallas, Aug. Frideric. laudatus. XLII. 35.
 Palfinius laudatus. XIV. 17. 22. LVI. 27.
 Ejus quaedam praedictio num certa. XLVI. 8.
 Palpebrae. De harum glandulis sebaceis quaedam. LXIII. 6.
 Panaroli lapsus. XXXI. 16.
 Pancreatis vitia quomodo esse diuturni, aut assidui vomitus causa possint. XXX. 8. & seqq.
 nec tamen sunt semper. XXX. 9.

tumores cur raro percipiantur manu, & unde eorum signa petenda. Ibid. 11.
 Papen, Christoph. Henr. Medicus Gottingensis, laudatus. XLIII. 14.
 Paracensis in ascite quomodo a natura fuerit praemonstrata. XXXVIII. 32. & seqq.
 & quomodo praemonstratum, partite esse instituendum. Ibid. 33.
 cur deinde Medici per umbilicum instituere omiserint. Ibid.
 raro felix. Ibid. 32. 45.
 ab Erasistrato improbata, a Celso defensa: & cur. Ibid. 31.
 quid cavendum cum Celso sentientibus. Ibid.
 quid Recentiores addiderint. Ibid. 33.
 num post illam, & ob illam intestina, & peritonaeum inflammatione, & gangraena corripantur. Ibid. 31.
 Parai hallucinationes. VIII. 26. XXVII. 24.
 in ejus celebri quodam Observatione quae difficultates occurrant. XXIV. 36.
 Paralysis artus superioris cur facilius tollatur, quam inferioris. XI. 10.
 ipsa, & convulsio quomodo simul in eodem membro esse possint. X. 15.
 Paralysis a convulsione explanationes plures. XI. 18. 20.
 a causa in cellulosis nervorum telis posita explicatio cui difficultati obnoxia sit. Ibid. 20.
 Paralyticis membris quando, & quae externa remedia periculose adhibeantur, aut non. Ibid. 21. 23.
 Paraphrenitis. De ea quodam. VII. 14. LIII. 6.
 Paraplegia, cum phanomeno haud vulgari conjuncta historia. LIII. 23.
 Parotides glandulae induratae, quam feliciter interdum sanatae. L. 27.
 Parotides dicti tumores quales sint, conjicitur. Ibid.
 convalescentibus nonnunquam oriuntur. Ibidem.
 Partus. Non brevi ante hunc tempore aquarum ex utero effusio innoxia observata. XLVIII. 9.
 num semper verum sit novum cogitatum de fede tunc illarum aquarum. Ibid. 10.
 quae noxae in mulieribus ab intempestivis in partu conatibus relinquuntur. XXXIX. 38.
 & quae cito accidunt. XLVIII. 29. 30.
 Partus antea semper felix, post vexatum autem a Chirurgico utero semper infelicis Observatio. Ibid. 41.
 difficilis, causa varia. Ibid. 39.
 remedium fortuito cognitum. Ibid. 41.
 dolorum convulsivorum, partur adveniantium, curatio. Ibidem.
 mortis post partum inexpectatae, causa quaedam. Ibid. 30.
 rupti in partu uteri casus est frequentior, quam multi credunt. Ibidem.
 ejus casus causa, & signa. Ibid. & 31.
 mortuorum in partu, aut mox, mirae abdominis inflationes. Ibid. 45.
 in partu laxari juncturas in pube, & ad os Sacrum, num sit impossibile, nedum inutile. Ibidem.
 quae quam laxata inventae sint post partum non ita laboriosum. Ibid. 44.
 Passeri, Dominicus, Medicus olim Pisaurienti. Prim. laudatus. XXII. 7.
 Pasta, Andreas, Medicus Bergomenis, laudatus. IV. 22. VIII. 10. XVII. 26. 29. XVIII. 9. XXI. 20. XXIII. 18. XXIV. 22. 26. & seqq. XXXI. 18. XLI. 2. XLVIII. 29. LXIV. 9.
 Patavini, & his proximi quare urinaris calculis sint minus obnoxii. XLII. 17.
 Professores. Vid. Fracastorius. Gaveffetus. Victorius.
 Patavinum Gymnasium. De eo quodam. XXIV. 4. & Praefat. ad libr. 3. & Epist. Dedic.
 Patinus, Carolus, Opuscula sua emendata, & aucta in duobus Voluminibus reliquit necdum editis. LVIII. 19.
 quorum Opusculorum ea quae omisit Papadopolus, indicantur. Ibid.
 Patuna, Nicol. pridem Venetus Chirurgus, laudatus. XLVIII. 42.
 Paulucci, Aloysii, Marchionis, & Supremi Pontific. Copiar. Praefecti morbus, & dissectio. XVII. 26. 27.
 Pechlini hallucinatio. XII. 8.
 Pecqueti experimentum quoddam, ad Circulationem sanguinis attinens, sine cautione quodam, ab ipso omissa, non respondit. XIX. 30.
 Pedrat-

Pedratius, Ignatius, Medicus Cremonensis, laudatus. XXI. 43. LIII. 31.
 Ejus Observationes. XXI. 43. & seqq. LIII. 32.
 Penis sub praepotio materia num ex granulis prodeat coronae glandis. XLIV. 2.
 illam ab urethra non provenire, singulari Observatione confirmatur. XLVI. 20.
 distentio quomodo sequatur, si in vesica sit aut urinae copia, aut major calculus. Ibid. 10. illius in cadaveribus varia causa. XIX. 20.
 illius causa in vivis canibus, constrictis Carotidibus. Ibidem.
 Penis in paroxysmo suffocativo ferme incredibilis retractio. XVII. 26.
 glandis in quodam deorsum pendulae causa. XLVI. 9.
 glandis flacciditatem possit cum reliqui penis distensione conjungi, confirmatur. Ibid. & 10.
 Penis excisio. L. 50.
 Pericardium, qui aliquando defuisse tradiderint. XXIII. 17.
 Unde deceptos, qui sic putaverint. Ibid.
 Ejus Malpighiana structura observata. XXII. 10.
 Inter ipsum, & cor num in vivis nullum sit interstitium. LXVI. 10.
 ejus ad cor adhaesionis causa. XXIII. 17.
 Qui hanc primum, & deinceps, & quibus cum symptomatibus observaverint. Ibid. 18.
 Ejus humorem qui primus memoraverit. XVI. 42.
 Is certe aliquando per se rubet. XLIV. 3.
 Fallaces ejus naturae inquirendae modi. XVI. 44.
 Pericardii hydropem num Avenzoar, an potius Galenus primus memoraverit. Ibid. 20.
 rarissimus est per se solus, frequens cum aliis junctus. Ibid. & XX. 34.
 solius Observationes aliquot. XVI. 21. 22. 24. 43.
 unde sit difficultas ejus signa statuendi. Ibid. 20.
 horum perquisitio, & examen. Ibid. 22. & seqq. 39. & seqq. XVII. 28. XXXVII. 11. 14. XLV. 10.
 quatenus possit parvos, debileque pulsus facere. XXIV. 14. 15.
 & quatenus tussim. XVI. 45.
 non semper sit sensim. Ibid. 41. 42.
 ejus causa. Ibid. 44. XXV. 15. & seqq.
 ejus aquae varietates. XVI. 44.
 Pericardio innati tumores cur alias cum aliis signis observati. XXIII. 23.
 Pericardium. Intra hoc effusum sanguinem qui antea memoraverint. XXVI. 26. 28. XXVII. 1.
 quot ex Partibus illuc possit effundi. XXVI. 27.
 & ex quibus facilius: ex qua autem, quomodo inquirendum. Ibid. 26. 27.
 ea ibi haemorrhagia, respectu tot aliarum modica, cur tanto citius, quam haec, occidat. Ibid. 18. LXIX. 5.
 Perinae sectio ad urinam suppressam emittendam. XLII. 36.
 in calculosis, ut urina minus moleste defluat, an a Zecchio inventa. Ibid.
 Peripneumonia num ut plurimum a dextris, rarius a sinistris. XX. 65.
 verae minus obnoxii sunt obesi. Ibid. 10.
 in gravidis cur periculosior. Ibidem.
 in ea sanguis saepe quidem est concreescens, aut cum polyposi concretionibus; non tamen semper. Ibid. 14. XXI. 34. 35.
 qualis appareat pulmo. Vid. Pulmones inflammari.
 Peripneumoniae saepe se addunt thoracis, & pericardii hydropes & quomodo. XX. 34. XLV. 16.
 non raro soporosae affectiones. VI. 11. & seqq. quomodo & delirium. XXI. 7.
 nonnunquam nullus videtur dolor. XX. 4. 30. & cur. XXI. 7. 8. & seqq.
 unde alias sit dolor pungens, inquitur. XX. 10. 38. 40. 42. 44. 46. 48. 50. 52. 54. 57.
 nonnunquam febris minus acuta. Ibid. 4. 26. 27. XXII. 10. 11.
 decubitus multo saepius in affectum, quam in sanam partem, facilius. Ibid. 42.
 diarrhoea superveniente, quando metuendum, aut sperandum. Ibid. 10.
 a nimis sanguinis emissionibus quid timendum. Ibid. 23.
 Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

Peripneumoniae lethalis, inter Monachas praesertim graefantis, historia. XXI. 26. & seqq.
 Peripneumoniae crebrae quas pulmonum, & cordis laesiones, ut hujus aneurysmata, possint inducere, & quomodo. XXI. 5. 34.
 nothae, sub specie levis catarrhalis affectionis latentes, at perniciosissimae, non per eadem in omnibus signa suam insidiosam indolem ostendunt. Ibid. 10. & seqq.
 Earum exempla quaedam, & de earum signis adhuc inquirendis. Ibid.
 Peritonaeum. Vid. Herniae.
 Peritonaei membranam externam qui negasse dicantur, nec negaverint. XLIII. 8.
 num faciat perpetuum tubum, & tunicam Vaginalem. Ibid.
 non perforari a vasis Spermaticis, quis olim docuerit. Ibid.
 Peritonaei hydrops a quibus olim conspectus. XXXVIII. 46. & seqq.
 a quibus deinceps & nomen, & illustrationem acceperit. Ibid. 49. & seqq.
 a quo primum agnitus in vivente. Ibid.
 a quibus superiore seculo non inter lamine peritonaei, sed inter hoc, & musculos abdominis sit observatus. Ibid.
 quae causa hujus morbi esse videantur. Ibid. 53. & seqq.
 causa ob quas creditur mulierum proprius. Ibid. & 54.
 aliae ad has necessario adiciuntur. Ibid. & 55.
 unum ejus in virili sexu exemplum. Ibid. 59.
 ejus aqua cum fetens, aut erodens sit, nec semper a mora, nec ab hac sola fit. Ibid. 56.
 quomodo ingenti saepe copia sit, & nonnunquam gelatinae instar, aut glutinis. Ibid. & 57.
 num quotiescunque absumpti vili sunt abdominis muscoli, absumpti revera fuerint. Ibid.
 Peritonaei hydrops signa. XXXVIII. 58. 59.
 satis quidem faciunt ad hunc hydropem, nisi forte nimis progressum, internoscendum ab ascite. Ibid.
 sed non satis ad internoscendum a quarundam aliarum Partium hydropes. Ibid. 59. 60.
 num in hoc hydropem nunquam protuberet umbilicus. Ibid. 59.
 ad complures saepe annos perferitur hic morbus. Ibid. 56. 58.
 adversus ipsum qui primi paracentesim, & cur proposuerint. Ibid. 61.
 quae postea sint exceptiones additae. Ibid.
 quae addendae. Ibid. 62.
 Pes quomodo nihil, nisi certo loco, sentiret. L. 12.
 Peste extinctorum cadavera vel postquam refrigerint, num incidi tuto possint. XLIX. 32.
 Peticula tum soluta, tum coagulato sanguine provenientes. Ibid. 22.
 Petitus, Franciscus, ex R. Sc. Academ. Parisiens. Ejus cuidam circa aquam Crystallini humoris diffusioni satis fit. XIII. 14.
 Petitus, Jo. Ludovicus, ex R. eadem Academia laudatus. XVI. 13. XVII. 29. XXXIV. 26. XLVIII. 60.
 Petische, Jo. Zachar. laudatus. XXII. 26. XXX. 8. XXXIV. 15. XLIII. 37.
 Petz, Guil. Christoph. Medicus Marckischefeld. laudatus. LI. 48.
 Peyer, Jo. Conr. levis hallucinatio. XXIX. 4.
 Peyerus, Jo. Jac. laudatus. XXVIII. 4.
 Philotheus. De ejus quodam loco in quo Galenus citatur, suspiciones. XXV. 14.
 Phrenitis, & alia cum febre deliria in aliis sunt ab aliis causis. VII. 8.
 in multis tamen a copia sanguinis in vasis meningum, & ab aqua ad has effusa. Ibidem.
 in quodam agro praenunciata fuit falsa auditio organorum pneumaticorum. Ibid. 16.
 Phthisis ingentia quae initia sint in pulmone conspecta. I. 2. XXII. 19. 20.
 non ingentiae origines varia. XXII. 20.
 etiam ex destillatione a capite, & quomodo. Ibid. 26.
 quam destillationem quomodo Mercurialis, & Gavaffettus alio averterint. Ibidem.
 scrupulosa quae sint indicia. Ibid. 18. 19.
 quomodo potio frigida in aestuantibus phthisim inducat. Ibid. 20.

- phthiſi obnoxiiſ quibufdam prodeſt vehemens, quæ alios lædit, pulmonum exercitatio. Ibid. 13.
 Phthiſicorum ſputa ab Hippocrate cur per aquam marinam, ahenò contentam, explorarentur. XXII. 28. quomodo ea exploratio fit inſtituenda. Ibid.
 ea per aquam, aliæque per ignem exploratio ad prognofim eſt, non ad diagnofim, propoſita. Ibid. qui Veterum ad diagnofim improbaverint, & qui uſi ſint. Ibid. & 29.
 Phthiſicis non omnibus equitationem convenire, qui docuerint. XXII. 13.
 quibufdam utilia quædam narrata. Ibid. 28. qui, & quando, & quam difficile, raroque ſanentur. Ibid. 30.
 Phthiſis interdum curata creditur quæ phthiſis non fuit. Ibid. 27. & ſeqq.
 inchoata, aut certe conſimilis phthiſi affectionis felix abſolutaque curatio. Ibid. 31.
 ſe lui Venereæ adjungentiſ exempla. Ibid. 11.
 Phthiſicos auſtrina ſaviente conſtitutione, plerumque perire ſolitos Valfava adnotavit. XXII. 15.
 pulmones ſuperiore potiſſimum parte vitiatos in phthiſicis idem invenire conſueverat. Ibid. 13. & ſeqq.
 unde id accidere potuerit. Ibid. 47.
 Eorum quidam multum, quidam vix aliquid ſanguinis in pulmonibus, & vaſis habent. Ibid. 20. alii cur exſucciſ pulmonibus, alii pure oppleſtis, moriuntur. Ibidem.
 In eorum thorace quis vel olim aquam invenerit. Ibid. 17.
 num ea a dextris tantum reperiatur. Ibidem.
 Phyſica quædam phenomena quæ videntur ad Medicinam faciendam inutilia, aliquando utilia reperta ſunt. XIII. 22.
 Phyſiologiæ neceſſitas ad abſtiſſimos morbos internoſcendos. XVIII. 12.
 Piccolomini, Archang. dogma de profundis capitis doloribus non ſemper verum. I. 7.
 altera de coſtarum numero hallucinatio. V. 10.
 Piella, Paulus, Medicus olim, & Chirurgus Bononiſis, laudatus. XXII. 27. LIII. 14.
 Pili in tumoribus obſervati. Vid. Tumores.
 Pilorum fere omnium defectus ſine ullo genitalium vitio. XLVI. 2.
 Pinealis glandula. Vid. Cerebrum.
 Pinguedo nimia cur non corrigat in corporibus acriora, quaritur. XXVII. 3.
 in ejus minimis particulis tumultuarius motus poſt mortem viſus. XXXI. 5.
 aptiſſima eſt ad croceum a ſero ſanguinis colorem trahendum. XXXVII. 8.
 Pinguiorum thorax multo minus cavi habet. XXVII. 2. unde id, & cur illi proſuſ ſupini difficile cubent. Ibid.
 unde faciles in ipſis vaſorum diſruptiones, & erosiones. Ibid. 3.
 cadavera putredinem citius conceperunt. Ibidem.
 Piſces, in ſanguine aereas bullas habentes. V. 22.
 Piſo, Homob. Prof. olim Patav. laudatus. XIX. 30. XXIV. 15.
 Piſonis, Caroli, doctrina quædam in parte defenditur. VI. 15.
 Pitſchel, Frid. Lebegott, laudatus. XII. 8.
 Pituitarii Sinus Sphenoidæi diviſi inventi, non in dextrum, & ſiniſtrum, ſed in ſuperiorem, & inferiorem. LXIII. 13.
 Eorum, & Maxillarium defectus, reliquis ſupplementibus, obſervatus. XXI. 29.
 & Frontalium. LII. 12. 30. LXIII. 13.
 in his vermes, & de hujus morbi curationibus. I. 8. 9.
 Placentæ uterinæ varii morbi obſervati. XLVIII. 18. & ſeqq.
 ab iis aut abortus, aut in abortu periculum. Ibid. 17.
 in illa, ſimul cum fœtu excluſa, hydatidis obſervata. Ibid. 13.
 illius in hydatides mutatio ante fœtus excluſionem num ſæpius fiat. Ibidem.
 de ejuſmodi in veſiculas mutationibus. Vid. Molæ.
 Placentæ magnitudinem cum inviſibili embryone conjungi poſſe, confirmatur. XLVIII. 26.
 quæ damna ob hujus rei ignoracionem contigerint. Ibidem.
 Placenta utero cur artiſſime interdum adhæreat. Ibid. 29.
 extrahenda ſit, an relinquenda, etiam ante hæc tempora, diu, acriterque diſputatum. Ibidem.
 Placentinus, Jacobus, Primar. Prof. Patavin. laudatus. LXIV. 5. 6.
 Plancus, Janus, ex Bonon. Inſt. Sc. Academia, laudatus. II. 16. VIII. 31. XIX. 44. XXIII. 9. 18. XXIV. 17. XXVI. 39. XXVII. 28. 30. XXIX. 16. XXXVI. 16. XLVIII. 61. L. 37. LII. 26.
 Ejus Obſervationes. II. 16. XXVII. 28. 30. XLVIII. 62.
 Plateri quædam minus probata. XIII. 19.
 Platnerus, Jo. Zachar. pridem P. Lipſienſ. Prof. laudatus. XII. 11. XXXIV. 15.
 Plempii aliqua minus probata. XIII. 20.
 Pleuræ partes offæ factæ. XV. 18. XXI. 19. 22.
 Pleura inflammata viſa ſine dolore, aut ſine dolore pun- gente. XVI. 21. XX. 51. 52. & ſeqq. XLV. 16. LXIV. 3.
 Ejus inflammatio, aut corruptio apud nos non ſæpe adeo ne cum pulmonum quidem inflammacione conjuncta reperitur. XX. 58. XXI. 39. 40.
 Cum autem conjuncta cum ea reperitur; perraro ſine graviori pulmonum inflammacione reperitur. XX. 57. 58. XXI. 28. & ſeqq.
 Quando vero ſine ea reperitur; aut eſſe videri poteſt, nec eſſe, & quomodo. XX. 58. 59. & ſeqq. XXI. 31.
 aut ſi ſit; non inde ſolum videtur mors deducenda. XX. 57. 58. XXI. 28. & ſeqq. 41.
 Pleuram ſæpe nigram in pleuritidis an, & quomodo perantiqui Medici invenerint. XXI. 31.
 Pleuritidis ſigna quædam ſine pleuritide ſunt haud raro in peripneumonia. XX. 9. 33. 35. 39. 41. 43. 47. 49. 62. & ſeqq. XXI. 16. & ſeqq.
 illorum cauſæ inquirentur, & ratio tamen cur hæc non ſemper illa efficiant. XX. 10. 38. 40. 42. 44. 48. 50. 52.
 Sedem qui Medici antiquiſſimi ſtatuert in pulmone. XXI. 37.
 qui per diſſectiones vel olim id confirmaverint, aut non. Ibid. & 38.
 controverſia hæc num ſit in Praxi Medica nullius momenti. Ibid. 41.
 Pleuritidis veræ nulla ſunt ſigna quæ nonnunquam in quibufdam ſpuris non fuerint. XXI. 46.
 Sputa pleuriticoſum cruenta quomodo explicata ſint, & quomodo plerumque explicanda. Ibid. 42.
 Obſervatio pleuritidis, grumo ſanguinis ſœtido per os ejeſto, ſtatim ſoluta. Ibid. 43.
 & alterius ſic ſolutæ, rejecto lumbrico. Ibid. qui primus, & qui poſtea huic ſecundæ ſimiles obſervationes ediderint. Ibid.
 Quomodo veræ etiam pleuritides, atque adeo pleuripneumoniæ fieri a lumbricis poſſint. Ibid. ejuſmodi verminofæ pleuropneumoniæ Conſtitutionis deſcriptio. Ibid. 43. & ſeqq.
 quando, & in quibus præſertim cavendum, ne ejuſmodi morbi, cum adhuc ſpurii ſunt, pro legitimis accipiantur. Ibid. 46.
 Pleuritis num ut plurimum ſit a dextris, raro a ſiniſtris. XX. 65.
 morbus erat olim apud Anglos rariffimus, nunc frequentiffimus. XXI. 21.
 Plinii locus, ad Hippocratem ſpectans, quomodo legendus, inquiretur. XXVI. 25.
 locus alter de ſcorpionibus num depravatus. LIX. 23.
 alter de vermiculo in lingua canum per anatomen illuſtratur. VIII. 33. 34.
 Plinii minoris locus de clavo inſanabili perpenſus. L. 61.
 Plutarchus cur ſæpicule in Romanis rebus ſit hallucinatus. LIX. 39.
 Podagra. Vid. Arthritis.
 pediluvio accerſita, neque interdum ſine utilitate. LVII. 9.
 de Podagra liber, tanquam incerti Auſtoris, Patavii editus, cujus ſit. Ibid. 6.
 Pohlius, Jo. Chriſtoph. P. Profeſſor Lipſienſis, laudatus. XXXVIII. 8. XLII. 37. XLIII. 38.
 Polenus, Jo. Marchio P. Profeſſor Patavinus, laudatus. Præfat. ad libr. 3.
 Polypi naſi. Vid. Naſi.
 cæteri. Vid. Aſpera Arteria. Intefſtina. Uterus.
 Polypi in corde, & viſi ſanguinis num plerumque ante mortem ſint. IV. 22. XVII. 29. XVIII. 9. XXIV. 27. & ſeqq. LII. 34. LXIV. 9.
 Nimia

- Nimia in hoc affirmando facilitas quantum detrimenti Rei Medicæ, & Juridicæ attulerit. XXIV. 27.
 Qui tamen ſint, aut non ſint excipiendi. XVII. 29. 30.
 & cur omnes in cadaverum Obſervationibus ſint commemorandi. XXIV. 31.
 A quibus Veterum ſint adnotati. IV. 23. XXIV. 22. & ſeqq.
 a quo primum delineati. XXIV. 24.
 a quo primum peculiaris eorum tractatio edita. Ibid.
 a quibus recte pro falſis vermibus, & a quibus pro veris perperam habiti. Ibid. 25.
 Num in apopleſticis ſemper ſint, aut ſaltem frequentiffime. IV. 23.
 num ſemper in dexteris cordis cavis majores. XVI. 17. XX. 26.
 an plerumque. XXIV. 31.
 quæ hujus diſcriminis ſint cauſæ. Ibid.
 Quæ ipſis imputantur, aliter poſſunt explicari. Ibid. 7. 29.
 Quæ non ſit, & quæ ſit eorum materia. Ibid. 26.
 cavi, & tubiformes quomodo poſſint efformari. Ibid. 30.
 Quædam circa propoſitam eorum diagnofim animadvertenda. Ibid. 28. 29.
 Polypoſa materia, venas omnino fere obſtruentis, rara Obſervatio. LXIV. 9.
 Pontedera, Julius, pridem Patavinus Prof. laudatus. VI. 14.
 Ponticelli, Sylveſter, Comes, & in Aula Parmenſi Archiater, & Conſiliarius, laudatus. LXVII. 4.
 Porcelli Indici linguam habent ſerme totam affixam ad oris baſim. XIX. 44.
 & epiglottidem perbreve. Ibid.
 Portarum in vena motus ſanguinis minus expediti indicia. XXXIX. 23.
 Poterii duæ in cadaveribus Obſervationes, obſcuræ. XXVI. 28.
 Preuſſius, Godofr. Beniam. ex Cæſ. N. C. Academ. laudatus. XLVIII. 55.
 Preuſſius, Maximilianus ex ead. Academ. laudatus. I. 7. L. 53.
 Procopii narratio de mirifico quodam vulnere per Anatomem explicatur. LII. 41.
 Proſtatæ glandulæ aucta magnitudine urinam ſupprimi, qui obſervant. XLI. 17.
 & qui ejus dumtaxat excreſcentiſ. Ibid. & ſeqq.
 hæc qua ex ejus parte, & qua ætate incipere conſueverint. Ibid. & XLII. 11.
 habendæ hæc ſint pro raris, & morboſis, an pro perpetuis, & naturali particula. LXVI. 5. & ſeqq. & tota Epiſt. LXX.
 non ſemper urinæ ſuppreſſionem, ſed ſtillidium, aliæque inducunt. LXVI. 11. & ſeqq.
 num hæc cauſa hæcenus ignotiſſima fuerit. Ibid. 12.
 Proſtatæ calculorum Obſervationes, & in his quædam etiam minus recentes. XLII. 13. 37.
 quæ illi damna afferre poſſint. Ibid. 37.
 propria eorum ſigna adhuc querenda. Ibidem.
 de materia ex qua gignantur quædam. Ibidem.
 Granula quaſi tabacii intra illam glandulam, aut ad illam, nec rariffime conſpecta. XLIV. 20. & ſeqq.
 Puerperarum morbi. XLVIII. 43. & ſeqq.
 Pujatus, Joſeph Ant. pridem Patavinus Primarius Prof. laudatus. XXI. 43. XXXI. 20. XLI. 12. XLII. 12. LV. 16. LVI. 35. LVII. 8. LXV. 2.
 Pulmonaris arteriæ oriſicium, loco trium, valvulis quatuor inſtructum. XXXIV. 15.
 Ejuſdem, aut venæ dilatationum exempla quæ extant, conſiderantur. XXIV. 36.
 Pulmonum quaſi deficientium exempla etiam antiqua, & cauſæ. XXII. 7.
 Inter ipſos, & thoracis parietes ſitne ſpatium aliquod. XVI. 5.
 Adhæſionem ad pleuram quis primus olim memoraverit. Ibid. 15.
 qualis interdum, & quomodo occurrat. XXI. 24.
 variæ a variis propoſitæ cauſæ quæ ipſam efficiant. XVI. 15. XXIII. 17.
 alia cauſa additur. XVIII. 15.
 Morgagni de Sed. & Cauſ. Morb. Tom. I.
- tam frequens eſt, ut ſemper a morbo non ſit repetenda. XVI. 15. 16.
 quæ tunc ejus cauſa probabilior eſſe videatur. Ibid. 16.
 in tanta ejus frequentia cautelæ Chirurgis neceſſariæ. Ibid.
 num ſoli pulmone ſiniſtro nunquam accidat. XXII. 17.
 Reſpirationi obſit, an non obſit, aliæ aliorum ſententiæ. XVI. 15. 16.
 quarum non una conciliatio quaritur, ſed incaſſum. Ibid. 16.
 quando obſuiſſe credita eſt, qua ratione id potuerit eſſe, conjicitur. Ibidem.
 Pulmonum in facie poſteriore nigredo in plerique a quo olim animadverta. IV. 13.
 unde ſit. Ibid. XIX. 4. & ſeqq.
 male a multis morbida creditur. IV. 13. 26.
 Pulmonum ſiniſtri, interdum lobi duobus plures inventi, unus autem dexteri. XX. 41. 42.
 lobus qui a dextris medius eſt, interdum ab ortu nullus inventus; ſemel jam diu emortuus. X. 19. LXII. 5.
 Structura maniſteſſior facta. XXII. 12.
 Superficiſ quomodo alba apparere poſſit, cum non ſit. XIII. 3.
 Senſus. XX. 62. & ſeqq.
 An aer ſanguinem ſubeat per pulmones. V. 27.
 Pulmones inflammati, quomodo ſoleant apparere. VI. 12. 13. XX. 21.
 quis primus diſerte id dixerit. XXI. 28.
 quomodo ſic ſiant hepaticæ ſubſtantiæ ſimiles. Ibid. 20.
 duri quot modis ſiant. XV. 17. & ſeqq. & 24. XXI. 20.
 Pulmonum nigre maculæ in quibus obſervatæ. XXII. 9.
 Tubercula quid in phthiſi indicet. Ibid. 18. 19.
 quam varia contineant. Ibid. 19.
 quomodo, & cur augeantur. Ibid.
 ſintne ipſæ glandulæ Bronchiales præter naturam auctæ, & vitiatæ. Ibid. 21.
 Ulcera interdum laryngis exulceratio mentitur, & quomodo internoſcenda. XV. 14.
 Pulmonis quomodo ea pars rupta ſit quæ ſuberat coſtis integris; non quæ fractis. LIII. 34.
 abſumpti qui vaſa intra thoracem hiantia invenerint. XXII. 7.
 Hydrops proprie dictus. XVI. 33.
 Pulmones. In iis oſſa interdum, nec parva, unde ſint. XV. 18.
 In iis globus plumbeus duarum unciarum, ſine ullo ponderis ſenſu, hærens. XXI. 12.
 In iis calculi, tophique unde, & ubi plerique ſiant. XV. 19. 23.
 Horum Calculorum qui Obſervationes collegerint. Ibid. 19.
 qui primi eos obſervaverint. Ibid. 20.
 quo numero interdum fuerint. Ibidem.
 qua ſæpius, & qua interdum magnitudine. Ibid.
 qua ſæpius, & qua nonnunquam conſiſtentia. Ibid. 21.
 quibus ſymptomatibus, & num ſemper, etiamſi alperi ſint, cum dolore non levi. Ibid. 21. & ſeqq. LXIV. 3.
 quædam de eorum curatione. XV. 21.
 cur ſæpe mortem afferant: & plura tamen contraria exempla. Ibid. 22.
 Pulmones ipſi quomodo lapidei, aut tophacei ſiant. Ibid. 23.
 factorum indicia, & Obſervationes. Ibid. 25. 26.
 Pulmonum in aqua ſubſidentium, aut natantium experimentum ad inveniendum, mortuus, an vivus infans editus ſit, antiquum non eſt. XIX. 45.
 caute adhibendum, ex uſu eſſe poteſt. Ibid. & 48. LXIV. 4.
 deceptionis in eo pericula, & vitandi hæc modus. XIX. 46. 47.
 Pulſatio eſſe poteſt ſine aneurifmate, & cur. XXXIX. 19. 20. & aneurifma ſine pulſatione, & quomodo. XVIII. 20. XLV. 26.
 Pulſus. In horum differentiis nimis largi Veteres; nimis parci quidam Recentiores fuerunt. XXIV. 32.
 Pulſum raritas, & inæqualitas ab epilepticis inſultibus relicta. IX. 7.
 cautioque opii uſu imminuta, & ſublata. Ibid.

raritatis insignis exempla alia. Ibid. XXIV. 33. LXIV. 5.
etiam in altero dumtaxat carpo. XXIV. 33. unde repetenda. Ibid.
raritas cum celeritate contra ac quidam negant, evidenter conjuncta in agris aliquando occurrit. XXIV. 32.
frequentia, post pertinaces febres non attendenda, veritatis causa. Ibid. 33.
inæqualitas aliquando unde. XXXV. 19.
inæqualitas, etiam inæqualis, & intermissiones num sint polyporum signum. XXIV. 28. 29. 32.
intermissio num semper sit, cum sunt ulcera cordis. XXV. 19. & seqq.
intermissionis variæ attinguntur, & expenduntur causæ. XXIV. 19. & seqq.
quando illam juvet contemnere. Ibid. 20.
durities in senibus quando attendenda. Ibid. 33.
debilitas, & parvitas variæ attinguntur, & expenduntur causæ. Ibid. 10. 12. 14. 15. 19. XXXI. 2.
vehementia, & vibratio tum in aneurysmate, tum sine aneurysmate causæ inquiruntur. XXIV. 35.
peculiare vitium non semper vaforum Magorum dilatationem consequitur. LXIV. 8.
privatiois, variæ attinguntur, & expenduntur causæ. XXIV. 3. 4. 7. & seqq. & 12.
quid in quibusdam asphyxiis sit mirabilis. Ibid. 9.
quid in quibusdam agendum. Ibid. 8.
Puris in sputis interdum agnoscendi difficultas ex Auditorum discrepantia. XXII. 28. 29.
Pus in quibus interdum conficiatur sine consuetis signis. LV. 16.
ex effuso sanguine non fit. V. 3.
per nares effluens. Vid. Nasi.
colorans specillum, non semper lethale. LV. 18.
Pus, aut puriformis materia, cujus origo non apparet, unde possit repeti. I. 13. V. 5. 13.
Pylorus. Vid. Ventricul.

Q

Quelmaltzius, Sam. Theod. pridem P. Prof. Lipsiensis, laudatus. XIV. 16. LIV. 43. LXVII. 15.
Quefnus, Fr. ex R. Sc. Acad. Parisien. laudatus. LXVIII. 2.

R

Rachitis. De hujus causis. Vid. Spinæ distortio. & LVIII. 7.
Ab hac num sint pumiliones omnes, & nani. Ibid.
Ramazzinus, Bernardinus, Patav. olim P. Prof. Primarius, laudatur. III. 8.
Ejus morborum, & mortis causa conjicitur. Ibid.
Ejus Observationes quædam ineditæ. VIII. 29.
IX. 8. XVIII. 16. & seqq. XXII. 11. XLI. 12.
Raucedo. De hac quædam. XIV. 33.
Raymannus, Jo. Adam. ex Cæs. Academ. N. C. laudatus. XIV. 36.
Reaumurius, Renatus, pridem ex Reg. Sc. Acad. Paris. laudatus. IV. 32. XIV. 7. XXXII. 4. XLII. 6. LIX. 26. 42.
Rectitudo Partium. Secundum hanc multa in corpore fieri, certum est; sed perdifficile est recte explicare. VII. 12.
Rectum intestinum. Vid. intestina.
Reimannus, Jo. Adam. ex Cæs. Acad. N. C. laudatus. XVI. 11. XXXIII. 12. XXXVII. 18. & Præfat. ad libr. 1.
Reimarus, J. Alb. Henr. laudatus. LXVIII. 4. LXIX. 12. & seqq.
Renalis affectionis cum signa sunt dubia, unde paulo minus dubia fieri possint. XL. 13.
Renum lethalis morbus, ob quorundam signorum defectum non agnitus, quibus ex indicis conjici potuisset. XXX. 22.
Renum vitium, in vesicæ affectibus unde conjiciendum. XLII. 22.
quomodo explicandum. Ibid. 23.
quomodo per ureteres regredi ex vesica ad renes urina possit. Ibid.
Renum vitiorum unicum signum nonnunquam observatum, acerbissimi dolores in scrobiculo cordis.

XLII. 13. 14.
vel in gravissimis vitis non semel absuit lumborum dolor. Ibid. 5. & seqq. 13. & seq. & 20.
cellulæ, quasi urina plenæ, quo sint referenda. XXXVIII. 39. & seqq.
a quibus antea sint observata. Ibid. 41.
earum exitum. Ibid. 40. & seq.
quot modis esse possint causa ascitis. Ibid. 41.
cicatrices quædam unde sint. Ibid. 42.
Renum vermes. Horum Observationes, & de his indicium. XL. 6. & seqq.
Calculi quomodo facilius in obesis, & heluonibus gignantur. Ibid. 5.
quomodo interdum nulla unquam dent sui signa, aut hæc cessent. Ibid. 15. LVII. 12.
num sint semper aut crocei, aut rubentes. XL. 16.
coralii forma observati, & explicati. LVII. 12.
in canibus reperti. XLII. 17.
quanto plus gravidis, & quomodo noceant XL. 17.
de eorum remediis. Ibid. 16.
Renum uter exulcerationi, & calculis sit magis obnoxius. XL. 13.
superficiem in adultis adhuc lobosam qui videntur. Ibid. 19. & seqq.
qui simul pravissimos lumborum dolores, aut alias pravas renum affectiones tunc adnotarint. Ibid.
hæc quadantenus explicandi conatus. XL. 25.
Renes insolita longitudine, & structura, & arteriarum origine. XXXVI. 23.
alter longissimus visus sic erat ab innata magna hydatide. LX. 6.
alter cum pelvibus duabus. LXIV. 2.
ambo pelvis loco spongiosam habentes substantiam. XXVII. 28.
alterius morbofi quænam structura apparuerit. XL. 18. 19.
alter altero major. IX. 18. XL. 12.
ejus rei causæ. XL. 14. 15.
altero, in suo officio cessante, num alter quoque semper cesset. XL. 15. XLI. 1.
Renum figura non satis bene asari folio assimilatur. X. 19.
Renum duorum loco, unus inventus. XXV. 4. 5. XXXI. 25. XL. 14. XLVIII. 16.
unde tunc conjiciendum sit, num alter a primordiis, an a morbo delit. XL. 14.
quis a primordiis deesse, olim adnotaverit. Ibid.
posterorum Observationes unius renis collectæ, in classes divisæ, & perpenfæ. XLVIII. 16.
Respingerus, Jo. Henr. Medicus Basileensis, laudatus. XXXVIII. 50. 59.
Respirationem lædentium causarum divisiones quædam secundum varias earum sedes, & agendi modos. XV. 3. 17. & seqq.
cur eas causas Medici haud raro credant esse in thorace, cum sint in ventre. Ibid. 11.
Respirationis difficilis quam interdum causam in quibusdam mulieribus suspicari possumus. XLV. 24.
causam esse paralyticam, signa aliquot. XV. 7.
glandulam pone Asperam arteriam tumentem, cum diagnosi. Ibid. 15. & 16.
cordis magnitudinem, & hanc multiplici ratione. XVII. 1. XVIII. 15. XXIV. 15.
Respiratio anhele, cum vix portio sanguinis exigua per pulmones transire possit. XVII. 12. 13.
prohibita, quomodo etsi non omnem impediatur per pulmones sanguinis transitum, tamen cito occidat. XIX. 38.
Reverhorstii hallucinationes. XXXVII. 16. & seq. 25. & seq.
Reusnerus, Christ. Gottl. ex Cæs. Acad. N. C. laudatus. XLII. 46. XLVIII. 42.
Rheumatismus num ab Arthritide distingui coeperit circa medium superioris sæculi. LVII. 16.
Illius raræ sunt Observationes cum dissectione conjunctæ. Ibid.
Sub ejusdem larva quantum mali interdum lateat. Ibid. 20. 21.
Rhododaphnes venenum. Vid. Venena.
Richertzius, Georg. Frideric. laudatus. LXV. 9. LXVII. 2.
Rideux,

Rideux, N. ex R. Sc. Acad. Monspel. laudatus. XLVIII. 13.
Rigor quorundam periodicorum, quos calor non fequebatur, curationes. XLIX. 29.
Rinaldius, Senensis, Medicus olim Venetus, laudatus. XXII. 22.
Riolani hallucinationes. III. 22. VIII. 13. XXI. 31. XXIV. 23. XXVII. 34. XL. 25. XLII. 32. XLV. 24. L. 28.
diffimulatio quædam, aut obliuio. XXVII. 32.
in iis quæ de prolapsu lienis scriptis, exceptiones quædam. XXXIX. 44.
Rifus fardonii ex diaphragmatis vulnere quam vetusta observatio. LIII. 6.
Ritterus, Albertus, ex Cæs. Academ. N. C. laudatus. XXII. 7.
Riverius num in pleura corrupta credenda erraverit, & quomodo errare potuerit. XX. 56. 59. & seqq.
Roederus, Jo. Georg. ex R. Sc. Soc. Gotting. laudatus. XLVIII. 25. LXV. 20. LXIX. 15.
Rolfinkii an hallucinatio, & hallucinatio. XXVII. 1. XXXVIII. 33.
Roloßius, N. ex R. Sc. Acad. Berolin. laudatus. LXIV. 14.
Roncallus Parolinus, Franciscus, Comes, ex Bonon. Instit. Sc. Academia, laudatus. XXIV. 27. XXXVII. 38.
Rosa, Georg. Ludov. Medicus Hænacens. laudatus. XXXV. 22.
Rosén, Nicol. Archiat. & Prof. Upsalens. laudatus. I. 9. XIII. 5. LII. 37.
Rostius, Jo. Carol. olim ex Cæs. N. C. Acad. laudatus. XXXVI. 24. XLIII. 13. 14.
Rotula. Vid. Genu.
Rubel, Hieron. hallucinatio. XIX. 22.
Ructus a contræctione cujuscunque corporis partis. XLIII. 9.
Ruminantium hominum Observationes primæ, & dissectiones, quæ extant unica, ubi habitæ sint. XXIX. 4.
circa utrasque variæ variorum hallucinationes. Ibid. & LXV. 2.
Rutherfordius, Jo. Medic. Profess. laudatus. LXI. 9.
Ruyfchius, Ad ejus Observationes molarum addenda. XLVIII. 13.
Ejus locus explicatus. XXXIV. 17.
opinio, Observationibus non respondens. XLVIII. 39.
Ejusdem interpretatio, & defensio. XII. 11. LVI. 8.
hallucinationes quædam. XVII. 29. XXIII. 9. XLII. 6. XLVI. 25. XLVII. 32. XLVIII. 54. LI. 58.

S

Sachii hallucinatio. LVIII. 6.
Sali levis hallucinatio. XIX. 31.
Samonici locus explicatus. XIV. 33.
Sanctorius. Ab eo Galeni experimenta quædam in arteriis repetita. XIX. 24. 30.
Ejus hallucinatio. Ibid. 30.
Sandenius, Henr. ex Cæs. Acad. N. C. laudatus. XXXII. 4. XLV. 13. XLVIII. 46.
Sandri, Jacobus Bononiens. olim P. Prof. laudatus. XXX. 9. LIV. 40.
Ejus Observationes. XXX. 9. XXXV. 8. XLIX. 33. LIV. 41.
Sanguifera vasa in certis cadaverum partibus cur, & quando fortuito possint sanguine magis esse distenta, aut inania. X. 18. XXVI. 34.
Sanguiferorum vasorum disrptiones cur facile in senibus contingant. II. 10.
& hyeme, & æstate. Ibid. & III. 13.
& in repentinis temperiei aeris mutationibus. III. 13.
quid tunc vitandum ab illis qui sunt ei periculo obnoxii. Ibid. 12. 13.
cur illa timenda, cum melius homo se habere videtur. II. 23.
Sanguis. Ad ejus Circulationem pertinens experimentum. Vid. Pecqueti.
Multa circa emissi sanguinis Observationes, harumque causas desiderantur. XX. 21.
Polyposam crustam in secunda, tertiae venæ sectione immixtam apparere, bonum, an malum sit, quam caute judicandum. XXI. 21. 31.
Magna mutationes & crustæ, & crassamenti post primam venæ sectionem, eaque tum in pejus, tum in melius animadvertæ, agris tamen æque pereuntibus. XXI. 31.
Crustæ flavus color periculosiorem inflammationem sæpe indicavit. Ibid.
Serum albescens in quibusdam febribus observatum. XLIX. 22.
Odor acidus sæpe, & in quibus animadversus. Ibid. 25.
Sanguis ex incisa vena frigidus exiens observatus. Ibid. 26. & seqq.
Sanguine vel plurimum a naturali statu mutato, nonnunquam agri evaserunt. XXXVII. 7.
Sanguis. In ipso aer secundum naturam, & præter naturam, Vid. Aer. & Aereæ bullæ.
intra corpus effusus, niger esse potest, & esse ab Aorta. XXVI. 26.
cur sic effusi, præsertim intra pericardium, longe minorem copiam, quam effusi extra corpus, cito mors sequatur. Ibid. 18. Vid. & Pericardium.
intra corpus effusus, in pus non convertitur. V. 3.
a multo recens epoto humore fluidior. LIII. 26.
ejus in cellulofam substantiam effusionem quis olim indicaverit. XXVI. 40.
Santorinus, Jo. Dominic. Protomedicus olim Venetus, laudatus. III. 2. IV. 16. 24. V. 17. 19. XVIII. 7. 25. XXVI. 36. XLV. 33. XLVI. 20.
Ejus ineditæ Observationes quædam. XII. 6. XVIII. 7. XIX. 50. XXVI. 11. 37. XL. 18. XLIII. 9.
Unus, aut alter locus minus forte accuratus. XIII. 7. XLV. 23. in fin.
Ejus defensio. LXVI. 12. & seq.
Sanvitalis, Ant. Franc. S. R. E. Cardinalis, morbi, mors, & dissectio. II. 9.
Sarpis instrumentum ad ani prolapsum. XXXIII. 7. 16.
de Sauvages, Franc. ex R. Sc. Societ. Monspelien. laudatus. LIX. 14.
Saxoniæ, Herc. hallucinationes. IX. 8. 11.
Scabiem sæpe excitantia animalcula quibus olim nota, & a quibus primum delineata. LV. 4.
num ab his tantum, illa fiat. Ibid. 5. 6.
vel ab his facta non semper est sola externa curatione abigenda. Ibid. 7.
quando sit, aut non sit sola illa curatione abigenda. Ibid. 4. & seqq.
a scabiei retropulsionem gravissima mala, & mors. XVI. 34. 35. XXXVIII. 22. XLI. 4. LV. 2. 3.
ea retropulsa quid in pluribus cadaveribus inventum sit. LV. 2.
Scapula vulnerata, subjectus artus immotus servandus. LIII. 38.
Scardona, Jo. Franc. Medicus Rhodig. laudatus. XXXVII. 8.
Schacherus, Polyc. Gottl. P. Profess. Lipsien. laudatus. XXXIII. 4. 15.
Scharfchmidius, Samuel, P. Prof. Berolin. laudatus. XL. 15.
Scheffelius, Christian. Stephanus, laudatus. XXXVII. 49.
Schefflerus, Jac. Christoph. laudatus. XXXVIII. 63.
Schelhammeri, hallucinationes. XIX. 55. L. 28. 30.
Scherbius, Jo. Georgius, laudatus. XXXVIII. 31.
Schlenckerus, Jo. Ehrenfr. laudatus. LXV. 15.
Schlichtingius, Jo. Dan. Medicus Amstelodamens. laudatus. XIV. 25. XIX. 33. LIII. 22. LVI. 15.
Schlierbackius, Jo. Jac. ex Cæs. N. C. Academ. laudatus. XLVIII. 13.
Schmidtus, Ern. Gottl. laudatus. IX. 19.
Schoberus, Gottl. Ruff. olim Archiat. laudatus. LIV. 13.
Schreckius, Frid. Theod. Medicus Lautfa Noric. laudatus. LIX. 14.
Schreiberus, Jo. Fredric. ex Acad. Sc. Imper. Petropolit. laudatus. XVI. 46. XVIII. 27. XXI. 48. XXV. 24. XLII. 32. XLIII. 3. & Præfat. ad libr. 4.
Schreyus, Volf. Henr. ex Cæs. N. C. Academ. laudatus. XVIII. 15.
Schulzius, Io. Henr. pridem P. Prof. Halens. laudatus. Præf. ad libr. 4.
Ejus quædam hallucinatio. XXIV. 22.
Scirrhorum tuberculorum, per angustiores pedunculum a visceribus pendentium, quænam esse possit origo. XXXIX. 36.
Scirrhus in ventriculo, aliisque ejusmodi partibus quomodo causa doloris sit. XXIX. 7. XXXIX. 23.
de

de Scopulo, Jacobus, P. Prof. Patavin. laudatus. LII. 33.
Scorpiones neque tam crebri sunt in Italia, ut Boerhaavio relatum est, neque tam rari quam Plinius videtur indicare. LIX. 23.
sunt fere innocui in Italia. Ibid.
qui tamen nonnunquam in eadem, aut etiam Montis moriem, aut graves noxas attulerint. Ibid. 24. & seqq.
num certa adhuc extent adversus eorum ictus remedia. Ibid. 28.
Scorpionum nostratum aculeum quis primus viderit perforatum. Ibid. 27.
quis vesiculam illi subiectam olim cognoverit. Ibidem.
Scrotum. In eo duo calculi. LXIV. 7.
Sculpti Ulmenis hallucinatio. L. 28.
Segnerus, Jo. Andreas, P. Prof. Gottingensis, laudatus. III. 17.
Sellarii artifices cur quibusdam morbis obnoxii. XVIII. 4.
Semen masculi num perveniat in Tubas Fallopp. XXVI. 14.
Seminalis caruncula Sinus confirmatur. XXXIV. 8.
is an, & quando catheteri possit obitare. Ibid.
Seminalia vasa cur per Prostata traducantur. LXVI. 14.
Seminales vesiculæ num prorsus non desint canibus. LXVI. 10.
Seminis receptacula uno in latere vitata, quomodo femini, & receptaculis alterius lateris possint officere. XLVI. 6.
in eam rem Observatio. Ibidem.
Seminis in fornix effusiones quomodo aliqui præcaveant. XLIV. 16.
Senac, Petrus, Archiater Reg. Gall. laudatus. XVI. 48. XVII. 27. 28. XVIII. 15. 36. XIX. 40. 44. XXI. 20. 21. 34. 40. XXII. 7. XXIII. 24. XXIV. 12. 17. 29. 30. XXV. 5. 20. 23. XXVI. 18. 26. XXVII. 18. 19. 25. XXXVIII. 8. 33. 43. XLIV. 2. XLV. 23. LIII. 27. LV. 7. LXI. 9. & Præf. ad lib. 3.
Senes cur plerumque observantur, causa quædam. XLIX. 19.
cur cerebri morbis sint obnoxii, nova aliqua ex Anatome causa additur. III. 22.
decrepiti cur plura ingruentium chronicorum morborum signa negligant. XX. 34.
Sennerti explicatio loci cuiusdam Coacarum minus probanda. XXI. 39.
Sepulchretum. Vid. Boneti.
Sepulchrum in quoddam descendentes quibus cum symptomatibus extincti fuerint. XIX. 30.
Seraus, Franciscus, Prof. Reg. Primar. Napolit. laudatus. X. 8. XLII. 45. XLVIII. 42. L. 26. LIX. 28.
Severini, M. Aurel. Observatio quædam intellectu difficillima. L. 12.
Silvatici, Jo. Bapt. libello de iis qui morbum simulant, deprehendendis quiddam addendum. XIII. 13.
Simfonus, Thom. laudatus. XXXV. 22.
Singultus Observationes duæ Bartholini illustratæ. XXIX. 3.
remedia duo, a Valsalva feliciter adhibita. Ibid.
Singultus in febribus cum pessimis signis non lethalis Observationes. Ibid.
Sitis in quibusdam hydropicis cur ante mortem remiserit, aut cessaverit. XXXVIII. 9.
Slevogtii locus minus probandus. XLV. 13.
Solida humani corporis ad fluida quam parvam habeant rationem, non omnia ad id producta ostendunt experimenta. XLIX. 19.
Somnus a cibo quomodo fiat. XXVI. 12.
Soporosa affectiones non raro cum peripneumonia conjunguntur. VI. 11. & seqq.
quomodo id fiat. Ibid. 16.
quomodo delirium superveniant. X. 18.
post illas affectiones aqua plerumque intra cranium invenitur. VI. 5. 15. & tota illa passim Epist.
sed cum flava est, alias simul affectiones sæpe facit. VI. 15.
cum aqua tamen non raro distenta sanguine cerebri vasa inveniantur. VI. 15. 16.
Sphacelus an sine prævia inflammatione, aut huius signis ipsa viscera possit nonnunquam invadere. XXXV. 19. & seqq.
Sphenoides os. Vid. Pituitarii Sinus.
Spigellii hallucinationes quædam. XXIV. 23.
Spina. Vid. Vertebra.

Spinæ distorsio non semper, sed multo sæpius ejuslibet gibberis causa est. XXVII. 31. 32.
quis primus eam distorsionem pinxit. Ibid. 32.
& quis primus olim plures vertebrae tunc in unum os sæpius redigi, animadvertit. Ibid. & LVI. 36.
causarum ejus distorsionis duo genera illustrantur, & utrum sit præferendum, ostenditur. XXVII. 33.
quomodo sæpius distorsio in serpentis modum fiat. Ibid. 34.
concausa est aliquando Aortæ aneurysmatum, aliorumque ejus vitiorum. XXXVIII. 40.
Spinæ inflexio ad angulum recto minorem conspecta. LXII. 11.
tubi prorsus deficientis Observatio. XLVIII. 48.
in eo tubo qui primus aquam præter naturam observavit. XI. 16.
qui facili id observandi ratione usus sit. Ibid.
videndum tamen, & quomodo, nequando sit secundum naturam. Ibid.
unde aqua illa proveniat. XII. 9.
qua ratione est utrinque sit, magis tamen alteri lateri obesse queat. Ibid. & seqq.
Spina ferme tota bifida observata. XLVIII. 50.
ipsa bifida, ejusque aquei tumores quomodo fiant. XII. 9.
horum unus observatus, & descriptus. Ibid. 16.
cur rarius fiant ubi alioquin per se hiat os sacrum. Ibid. 9.
cur ibi ferius lethales. Ibid. 12.
horum tractatio cur a tractatione interni hydrocephali non sit disjungenda. Ibid. 10.
num aliquid a Chirurgo in his audendum. Ibid. 12.
an huc attineant tumores a C. Bauhino, & Muffio descripti. Ibid. 10.
num quidam Hippocratis locus. Ibid.
quis primus hunc morbum videatur observasse. Ibid.
quam frequenter observatus in quibusdam regionibus. Ibid. 15.
falsæ de ordinaria ejus origine opiniones. Ibid. 11.
num sæpe in eo vertebrae, & Medulla bifariam dividantur. Ibid.
perraro dumtaxat, & quando ab aqua in cellulis pinguedinis Duræ meningis deduci queat. Ibid. 12.
quando nonnunquam sanabilis sit. Ibid.
quid nervi sint intra hos tumores sæpe visi. Ibid. 11.
unde paralytici, & convulsiones ab his, præsertim apertis, tumoribus. Ibid. 12.
Spinæ bifidæ quinam Observationes collegerint. XII. 15.
quis accuratius de ea egerit. Ibid.
num quibus ea est, omnes contortis sint pedibus. Ibid. 16.
num ad ipsam attineat quædam Observatio Stalpartii. Ibidem.
Spina Ventosa. De hac quædam. LV. 17.
Spinalis Medulla. Ejus læsionum effectus, collati inter se, difficile explicatur. LIV. 27.
Ejus medullæ corticalis hydropem quis viderit. XII. 11.
Ejus corpus præter naturam ferme usque ad os Sacrum productum. Ibid. 16.
In ejus Arachnoide inventum os inchoatum. XXV. 9.
Splénica arteria quædam cur sine flexibus inventa. XXXVI. 24.
Spoeringius, N. ex Reg. Svec. Sc. Academ. laudatus. XXXVIII. 24.
Spoerlinus, N. laudatus. XII. 6.
Spoleus, Franciscus, Primar. olim Patavinus Professor, laudatus. VIII. 5.
Ejus amaurosis, & apoplexia unde. XIII. 12.
Sproegelius, Dieter. apud Berolinens. Medicus laudatus. LV. 26.
Sproegelius, Jo. Adr. Theodorus, apud eod. Anat. laudatus. V. 21. LV. 12. LIX. 5. 22.
Spuma ex ore epilepticorum non semper est e pulmonibus. IX. 6.
Spura. Vide Puris, Phthisis.
materiæ, pro catarrhali perperam acceptæ, ægros, & quosdam Medicos decipiunt. XX. 40.
nigra a quibus vel olim observata. XXII. 21.
num a Bronchialibus sint glandulis. Ibid. cruenta

cruenta in pleuritide quomodo explicanda. Vid. Pleuritic.
polyposa, & ramosa observata. XXI. 20.
a quibus visa, picta, illustrata. Ibid.
quomodo, & ubi gignantur. Ibid.
quibus pro expectoratis vasis pulmonaribus impulerint. Ibid.
num id genus sputa Hippocrates designaverit. Ibid.
cum sputis expectorati officuli Observatio. XXII. 24.
unde hoc provenire potuerit. Ibid. 25.
Stalpartii hallucinationes. XXXVIII. 46. L. 56. 59.
Stancarius, Jo. Ant. Bononiensis olim P. Professor, laudatus. XVII. 30. LXIV. 9.
Ejus Observatio. XVII. 30.
Stancarius, Victor. Franc. P. Prof. olim Bononiens. laudatus. XXII. 28. XXXVII. 25.
Stegmannus, Ambrosius, ex Cæs. Acad. N. C. laudatus. XXXVIII. 35. XLVIII. 39.
Stehelinus, Benedictus, laudatus. LIV. 11.
Stenonius, Nicol. num a Veteribus didicerit suum motus muscularis, ob ligatam arteriam cessantis, experimentum. XIX. 22.
Stentzelius, Christianus, Godofr. P. Prof. Vitemberg. laudatus. XXVI. 40.
Steriles certe quædam præter papillam, & areolam nihil de mammis habebant. XLVI. 21.
Steriles ex fecundis quæ sæpe causa mulieres faciat. LXVII. 12.
Sterilitas num ab omento, os uteri comprimente fieri possit. XLVI. 14.
quid pro omento substitui possit. Ibid.
Sterilitatis indicia quædam ex cute. XLVI. 3.
causa in vesiculis ovariorum. XX. 7. 8.
causa in extrema observata uteri parvitate. XLVI. 20.
Sternothyroid, musculorum Paris in quodam omnino deficientis Observatio. VIII. 12.
Sternum a sinistris brevius, ut clavicula minus alta esset, in quodam inventum. X. 19.
Sternutationis noxæ. XIV. 26. & seqq.
Sternutatoria quando convenient, aut non. IX. 6.
Strebis, Job. Sebast. laudatus. LXV. 16.
Storchius, Jo. ex Cæs. N. C. Acad. laudatus. XXXIV. 19. XXXVII. 19.
Strabismus variæ indicantur causæ. XIII. 20.
in his quorundam oculi musculorum paralytim quis diu ante Plempium posuerit. Ibid.
Strangulati. Vid. Suspensi.
Strangulata mulier, ore quamvis spumossissimo, servata est. XIX. 36.
Strumæ num erumpant nunquam, nisi mesenterium strumofum sit. L. 28. 29.
in quadam puella quomodo perfanata. Ibid. 27.
Struvius, Ern. Gotth. olim ex Cæs. Acad. N. C. laudatus. XXXI. 22.
Stuartus Petrus, laudatus. XLVIII. 25.
Stultorum cerebrum durum observatum, I. 10. VIII. 14. 17. LXI. 8.
non tamen in omnibus totum, VIII. 17. 18. LXI. 8.
cur id, & quomodo, quadantenus inquiritur. VIII. 18. LXI. 8.
& sæpe in iis glandula Pinealis vitata. VIII. 14. 16. LXI. 2. & seqq.
Styloides processus, ad os hyoides perveniens propemodum, observatus. LXIII. 13.
Subclavia in vena, & in Axillari, longa insula. LXIX. 2.
Submersi. Vid. Epist. LXIV. 4.
aquam in ventriculo, Asperave arteria habeant, an in neutro, qui primi observant. XIX. 41.
experimenta in pluribus, varique generis animalibus, etiam quibus adhuc anatomos ad cor patebant, capta, & quid observatum. Ibid. & seqq.
in nullo eorum epiglottis depressa, aut larynx occlusa. XIX. 41.
variarum in variis aquæ in ventriculo, & pulmonibus Observationum causæ examinantur. Ibid. 43. 44.
methodus Dethardingii subveniendi submersis perpenditur. Ibid. 44.
num ferme nulla spes sit iisdem auxilio aliquo opitulandi. Ibidem.

Submerforum cadavera quæ ad anatomen aptissima, & quæ secus. XIX. 40.
num illa ob aquam per cutis poros subeuntem, an potius ob intus explicantem se aerem turgent, enatentque. Ibidem.
Sudor: Post hujus copiosi a frigore suppressionem, rotunda in lavis internis corporis superficiebus observata corpuscula. II. 20. 21.
Sudorifica male credita Arabum inventum. XLIX. 20.
nimia hujus remedii in Acutis apud quosdam averfatio. Ibidem.
Suffocati. Vid. Suspensi.
infantis recens editi diagnosi ex pulmonibus. Vid. Pulmon.
quinam habeant in corde grumosum sanguinem, & qui secus. XIX. 10.
Suffocatio ab Aortæ angustia. Ibid. 50. & seqq.
Suffocativi paroxysmi. Ad hos, aliosque ejusmodi interceptos, solvendo, aut levandos quid valde, & prompte sæpe profuerit, & cur. XVII. 27.
Suffocativo, non cephalico, affectu ostenditur perimi homines in quibusdam sepulchris, & in halitibus fermentis uvæ, & in antro, canum dicto. XIX. 39.
Suffusio membranae unde aliquando visa sit. LXIII. 11.
Suffusionem præcedentia spectra multiplex ratio explicandi. XIII. 14.
Ad eam referenda Crytallini vitia observata Ibid. 15. 17. 18.
Quæ suffusiones, & cur, tardius maturefcent. Ibid. 18.
Suffusioni obnoxia in una Familia omnes forores, nulli fratres, Ibidem.
Sulphur. Ab eo epoto noxæ, & quare. LV. 9. & seqq. & 12.
Sulzerus, Henricus, laudatus. LXII. 13.
Supercilii vulnera periculosa, & cur. LI. 16. 40.
Surdus, auditum post multos annos recuperantes, num iterum omnes debeant voces, & loquelam addiscere. XIV. 11.
Surditas ab ortu omnibus in una familia fororibus, nullis fratribus communis. XLVIII. 48.
num, & quando sequatur necessario Officulorum Tympani, hujusque Membranae ruptionem. XIV. 10.
Observatio secutæ ossificationem membranæ quæ Stapedem cum Fenebra ovali connectit. Ibid. 11.
De aliis ejus causis. XIV. 15. XXI. 25.
Suspensi qui ad se redierunt, quid a constrictione laquei sensisse, retulerint. XIX. 36.
quibus remediis ad se redierint. Ibidem.
Suspensorum penis cur sæpe tensus. XIX. 16. 18. & seqq.
pulmones quomodo aliquando sine copia sanguinis, & spuma inveniri possint. Ibid. 9.
cerebri vasa quomodo aliquando turgida, & disrupta, alias autem contra, est externa capitis sint plena. Ibid. 10. 15. 38.
& quomodo in collo quidam musculi, cartilagines, vertebrae valde, aut nihil læsa. Ibid. 12. 14. 16.
Eorum cita mors neque a nervis, neque ab arteriis, neque a venis in collo obstrictis. Ibid. 35. 36.
neque a fractis, aut luxatis summis vertebra. Ibid.
sed ab universis quæ antea dicta sunt, simul in collo compressis, & a constrictione eodem tempore arteria Aspera. Ibid. 37. 38.
rationes cur sic censendum, & modus quo cita mors per soporem sic inducatur. Ibid.
Supplicium hoc Latini melius expresserint dicentes laqueo gulam, an cervicem frangere. XIX. 14.
Sutores cur sint quibusdam morbis obnoxii. XVIII. 4.
Swietenius, Gerardus L. B. & Cæsar. Archiater. Comes, laudatus. II. 2. III. 12. IV. 33. VIII. 13. 14. 32. IX. 8. X. 3. XVIII. 15. XIX. 24. 31. XXX. 17. XXXV. 22. XXXVI. 6. 12. XXXVII. 13. 15. 32. 42. 46. 50. XXXIX. 45. XL. 6. XLVIII. 34. L. 14. LIV. 37. LV. 23. LXV. 2.
Sydenhamii quædam magis, aut minus probanda. XXI. 21. 38.
Sylvii, Jac. rara quædam Observatio explicata. XXXVI. 27.
Syncope aliquando aliud non est, quam apoplexia a cerebello. III. 27.
fit ex cordis tam convulsione, quam resolutione. XXV. 13.

T

T Abacci pulvis, aut fumus num subire cranium possit. I. 8. 9. 15.
 Tabarranus, Petrus, ex Bonon. Inst. Sc. Academ. laudatus. XIII. 29. XXVI. 26. XXXIX. 20. XLVIII. 45. LVI. 35.
 Tacconus, Cajetanus Prof. P. Bononiens. laudatus. XXXVII. 16. XLIII. 3.
 Targionius, Jo. P. Prof. Florentin. laudatus. II. 8. XVIII. 29. XXIV. 28. XXVIII. 13. XXXVI. 16. XXXVIII. 33. 64. 71. XXXIX. 41. XLII. 35. 42. LVI. 35. LVIII. 7.
 Teichmeyerus, Herm. olim Frid. P. Prof. Jenens. laudatus. XLIII. 31.
 Temporalem musciculum, cum opus est, quinam olim ex Italici incidere preceperint. LII. 12.
 totum in transversum incisum fuisse, nullis secutis convulsionibus, quædam exempla. Ibid.
 pugione maxima ex parte ab anterioribus retrorsum trajecti, ne ulla quidem accedente febre, Observatio. Ibid.
 Temporum os. Vid. Styloides.
 Terebinthus, Vid. Dyfenteria.
 Terranei hallucinatio. XLI. 19.
 Terror. Post ipsum cur sanguis mittendus. IX. 6.
 Testem tertium quid mentiretur in quodam. XLIII. 2.
 Testis Vaginalem tunicam ad peritonæum non extendi, qui observant. Ibid. 8.
 ex ipsa, & Albuginea expressa gutta. Ibid. 16.
 sub Albuginea, tenuissima altera observata proxime completens substantiam testis. Ibid. 27.
 adnata Albuginea, aut pendula ab hac hydatides sæpe observata. Ibid. 16. & seqq.
 & quædam exigua tubercula, & qua parte ut plurimum, & quid hæc sint. Ibid. 18. & seqq. usq. ad 31.
 testem inter, & epididymidem pinguedo in sanis interdum observata. Ibid. 37.
 Testes cur interdum ab intestinorum flatibus tumescant. XLIII. 40.
 Eorum tumores alii ex aliis materiis fiunt, nonnullique fortasse ex intus innata pinguedine. Ibid. 41.
 Horum unus perraræ magnitudinis visus Ibid.
 Eorum magnitudo non raro est potissimum ex tunicis crassioribus factis. Ibid. 42.
 Tetanus. De hoc quædam. X. 3.
 Thebesius, Adam. Christ. ex Cæs. Academ. N. C. laudatus. XVI. 44. XVIII. 15. XXXVIII. 19. 42.
 Thoracis morbos separandi difficultas, & hujus causa. XV. 1.
 Thoracis hydrops non faciliem habet diagnosim. XVI. 25.
 De hujus signis. XVI. 9. 11. 25. 27. 29. 33. 34. 36. & seqq. XLIII. 17.
 num pathognomonicum sit ejus signum gravius dyspnæa repente excitans a primo somno. XVI. 11.
 quis primus hoc signum proposuerit. Ibid. quomodo possit explicari. Ibidem.
 Ab non multa in thorace aqua, sed irritante, fieri difficiliorem respirationem, confirmatur. Ibid. 15.
 Quomodo ab illa excitetur tussis. Ibid. 45.
 Qui primi in humanis cadaveribus hunc hydroperem observant. Ibid. 33.
 Misto in hoc morbo sanguine, quid consecutum sit. Ibid. 30. 34.
 Quomodo se hic morbus adjungat perineumonæ. XX. 34.
 Thoracis inflammationes. In his sanguis sæpius ad concretionem vergit, interdum & ad fluorem. XX. 14.
 In iis cito lethalis sputorum suppressionis quæ sint causæ. Ibid. 6.
 Vulnere. Quando, & cur per hæc inspirationis ope facilius humores educantur, intra thoracem effusi. LIV. 11.
 Thoraces, ob balenarias virgas, duriores quæ mulieribus detrimenta afferant. XXVI. 23. XXXVIII. 53. LVI. 17.
 Thyroidea glandula. De ejus unitate, canaliculis, & structura quædam. L. 37.
 De ejus morbis. Vid. Bronchocele.
 Tinnitus. Vid. Auris.

Tita, Antonius, Botanicus Patavinus. Ejus mors, & dissectio. III. 11.
 Tittmannus, Franc. Fridericus, laudatus. XXI. 40.
 Tonillas extirpandi consilium num dandum. L. 26.
 Torres, N. Medicus Ser. Ducis Aurelianens. laudatus. XXIV. 7.
 Trachea. Vid. Aspera arteria.
 Trewius, Christoph. Jac. ex Cæs. N. C. Acad. laudatus. IV. 15. XII. 10. 11. XIII. 18. XIV. 25. XIX. 48. XXIV. 28. XXVII. 19. XXXVII. 16. 17. 22. XL. 20. XLII. 33. 42. L. 6. 40. LVI. 35. & Præfat. ad libr. 1.
 Treylingius, Jo. Jac. Prof. Prim. Ingolstadt. laudatus. XXXI. 26. XLVIII. 14.
 Triangulares pectoris muscoli in quodam toti propemodum defuere. XLIII. 29.
 Trichiasis. Vid. Cilia.
 Trillerus, Daniel. Wilhelm. P. Prof. Vitemberg. laudatus. XX. 10. XXI. 40. 41. XXVIII. 15. XXX. 13. L. 16. & Præfat. ad libr. 4.
 Trivisanus, Hieronymus, ex S. Patavino Medicorum Collegio, laudatus. LXIV. 13.
 Trombellius, Jo. Chrysof. Abbas General. Canonico. Regular. Congreg. Rhen. laudatus. XXVI. 39.
 Trombellius, Sebast. Antonius. Prof. olim P. Bononiens. laudatus. Ibid. & IX. 11. XLVIII. 54.
 Ejus Observatio. IX. 12.
 Ejus de morbo, morte, & dissectione quædam. XXVI. 39. 40.
 Tubarum Fallopi. altera a primordiis medio in cursu deficiens, & solida. LXIX. 16.
 oclusio, & cum ovarii concretio unde sæpe accidat. LXVII. 12.
 Ligamenta. Plexus in his nervus jam ab A. 1706. primum fuerat in Adversariis indicatus. XLV. 23. in fin.
 Tubercula quædam parva quibus peritonæum, pleura, aut viscerum superficies sæpe exasperantur, unde sint. XXXVIII. 35. & seqq.
 Tulpæ hallucinatio. XLII. 32.
 Tumores. Vid. Carpi, Cranii, Spinae, Testium.
 Tumores flatulenti, sub cute circumscripti, an dentur, & quomodo fiant. XXXVIII. 22. 25.
 magni ex materia neque fluida, neque fluida faciendi. L. 53.
 cystici. Origo horum varia. XXII. 20.
 de vesiculis interdum inclusis aliqua attinguntur. XXXVI. 9.
 natæ dicti, quæ præter vulgarem opinionem aliquando contineant. L. 19. 20.
 horum compressioni quantum Valsalva tribueret. L. 19.
 qui pilos in tumoribus, pricis temporibus, & postea observant. XXXIX. 41.
 Tumores, sanguinem continentes. L. 53.
 singularis ille de quo Xenophon, & Plutarchus. Ibid. ingens femoris, per se evanescens. Ibid.
 quidam in equis, ligata vena ad eos pertinetur curati, & quomodo. L. 54.
 Tumoribus apertis, si puris plurimum continuo educatur, cur deliquium accidere soleat. Ibid. 53.
 Tumorum glanduliformium etiam ubi glandula esse non solent, Observatores. LXVIII. 14.
 horum toto corpore aut exterius, aut interius, aut utrobique exempla. Ibid. 12. & seqq.
 Tussis, & febris comparatio. XIX. 53.
 Tussis divisiones quædam secundum varias causarum sedes. Ibid.
 exemplis illustrantur. Ibid. & seqq. & 57. 58.
 quomodo inducatur a causis quæ in ventris visceribus sedem habent, & in ventriculo præsertim. Ibid. 57.
 causam interdum in ipso esse capite, demonstratur. Ibid. 54.
 quomodo excitetur ab auriscalpio. Ibid.
 Tussis convulsiva. XXVI. 36.
 cujusdam, ab aliis creditæ convulsivæ, causam quam Malpighius, & Lancisius esse, censerent. XIX. 55.
 Tympanites hydrops num sæpius, & quatenus cum ascite jungatur. XXXVIII. 21.
 extra ventriculum, & intestina rarus est; sed est tamen, & quomodo. Ibid. 24. & seqq.
 ortus in morbo etiam acuto, & quomodo. Ibid. 23.
 post chronicos, an per constrictionem, an per relaxationem fibrarum est explicandus, Ibid. & seqq.
 De

De ejus diagnosi, & curatione quædam. Ibid. 25.
 Tympanum. Vid. Auris.

V

V Agina Uteri. Vid. Uteri.
 Valcarengus, Paulus, Prof. Ticin. Prim. laudatus. XVII. 16. 27. XVIII. 24. XL. 14. XLI. 12.
 Valerii Maximi locum quomodo præstet legere. XXVI. 14.
 Valleli, Francisci, hallucinatio. LI. 4.
 Vallisnerius, Antonius, Eques, Prim. olim Prof. Patavin. laudatus. XXXVII. 42. XL. 26. LXI. 26.
 peculiarem de Biliariis Calculis Tractatum optabat. XXXVII. 52.
 Ejus Observationes inedite. X. 21. L. 27. 38. LVIII. 17.
 Observatio quædam explicata. XLIII. 21.
 ad aliam additamenta. XLVI. 8. 9.
 Ejus morbus ultimus, valde attendendus, accurate describitur. XXI. 13. 14.
 Vallisnerius, Antonius, Eques, Ant. Equ. filius, Prof. P. Patav. laudatus. XXX. 7. XXXVII. 15.
 Valsalvæ ingenuitas. XX. 30.
 incredibilis sciendi, & experiendi cupiditas. LV. 23.
 Observationes. De his Vid. Præfat. n. 12. & Præfat. ad libr. 2.
 Ead. Vid. passim initio fere omnium Epistolar. libror. quatuor priorum, aliasque præterea alibi, ut Epist. V. 20. X. 12. 16. XIV. 19. XV. 9. XVII. 30. XX. 42. XXII. 20. 25. 28. XXIV. 3. XXIX. 3. XXXII. 6. 8. XLII. 4. XLIII. 42. XLV. 8. L. 6. 13.
 Experimenta in vivis canibus. XIX. 26. 25. & seqq. 33. XXXII. 8.
 & in avibus. LII. 26.
 Valsalva quæ tentanda experimenta censeret circa causam apoplexiæ. IV. 3.
 quænam in hydropticorum dissectione querere consuecit. XXXVIII. 7.
 quid sentiret de annulo abdominis, & processu peritonæi. XLIII. 8.
 ab ipso olim observata in canum venis Jugularibus turgentia in expiratione, & subsidentia in inspiratione. XIX. 33.
 dicta occasione disruptæ Membranzæ Tympani, defensa. XIV. 10.
 & interdum usus quoque novorum Tympani Foraminum. Ibid. 9.
 ante Anellum, tenui specillo immisso lacrymales vias referaverat. XIII. 28.
 Valsalva miræ diagnoses. II. 25. XXI. 11. XXXII. 7. XXXIX. 14.
 & prædictiones. XXIV. 21. XXXV. 2.
 conjecturæ de tumore in glandula mucilaginosæ acetabuli. LVI. 23.
 felix facillique contumacissimæ narium hæmorrhagiæ curatio. XIV. 24.
 felix internorum aneurysmatum incipientium curatio. XVII. 30.
 & externorum. L. 10.
 alia horum in flexura cubiti, & in poplite curationes. L. 7. & seqq.
 & gummatis veneræ ad malleolum. LVIII. 8. & seqq. & alibi.
 penis excisio. L. 50.
 felix ingentis exulceratæ mammæ paulatim perfectæ excisio. Ibid. 16.
 Valsalva quam in narium polypis, & ulceribus curandis consuetudinem teneret. XIV. 19. 22.
 quam in hæmorrhoidibus, & ani ulceribus. XXXII. 13.
 quam in hæmorrhagiis. XIV. 25. XXXII. 12. 13.
 quodnam memoraverit instrumentum adversus ani in deiciendo prolapsum. XXXIII. 16.
 quibus uteretur prædiis ad palliativam gravium intestini Recti vitiolorum curationem. XXXII. 9.
 quo adversus luem venerem. LVIII. 16.
 quo ad caneros uteri, aut mammarum retardandos. XXXIX. 35.
 quæ probaret, aut improbaret in vesicæ calculis. XLII. 16.
 in ischuria vesicali, si neque per catheterem, neque per punctiorem perinæi liceret, quomodo

lotium educendum censeret. Ibid. 36.
 glutinosum, & tenax pus, in urinis subfudens, rarius ab renibus, quam ab subjectis partibus repetebat. Ibid. 44.
 Valvula Bauhini duo adjecta Fræna magnam persæpe præstant utilitatem. XXXIV. 30.
 Vandellius, Hieron. P. Prof. Patavinus, laudatus. XIII. 25. LVI. 27. LXVIII. 8.
 Vari, Ignat. P. Prof. Ferrariensis, laudatus. LXIV. 3.
 Variolas etiam alibi, quam in cute, nec tamen solum in visceribus tunc provenire, ostenditur. XLIX. 33. 34.
 Variolis a palpebris, oculisque arcendis collyrium. Ibid. 33.
 Varolii Observationes in apoplecticis, quomodo accipiendæ. IV. 1. V. 1.
 Vasa. Vid. sanguifera.
 Magna in thorace sinistriora conspecta, quam solent. LVI. 18.
 A casu ab alto, itemque ab ictu cur Aorta potius sit rupta, quam vena Cava. LIII. 8. 36.
 Vasa crassiora trunci cur ibi fuerint posita, ubi sunt. LIII. 27.
 deligatio ad cohibendum sanguinem quam antiqua. L. 54.
 Vaterus, Abr. pridem P. Prof. Vitembergens. laudatus. XIII. 11. XLVIII. 11.
 Ejus locus minus probandus. XXXVII. 46. 47.
 Vaterus, Christianus olim P. ibidem Professor, laudatus. XVIII. 27. XXVI. 12. XXVII. 16. LXIV. 16.
 Velleus Paterculus cur a Quinctiliano inter Historicos non recensetur. LIX. 38.
 Velle, Corn. Henricus, laudatus. XXXVIII. 23.
 Venæ. Vid. Axillaris. Azyga. Cava. Cephalica. Iliaca. Jugulares. Occipitalis. Subclavia. Umbilicalis.
 Venæ sectionem in thoracis hydrope quæ sint consecuta. XVI. 30. 34.
 ineptam in manu perpetuus hujus tremor est secutus. L. 6.
 ineptam in flexu cubiti mala alia secuta. Ibid. & seqq.
 Venarum systole, & diastole. Vid. Jugulares.
 Per venas sanguis ad cor fluere conspectus, quamvis a tergo alius non urgeret. XIX. 33. 34.
 Venis ligatis, an colligatis simul lymphæ duclibus feri effusio debeat in Loweri experimentis. Ibid. 32.
 Venenum per se in corporibus gigni posse, Observatione confirmatur. LIX. 18.
 quam difficile sit, ingenitum, an exhibitum venenum aliquod fuerit, judicare. Ibid. 19. & seqq.
 quando id sit minus difficile. Ibid. 21.
 Venena quædam, in colloquiis præstat, quam in libris, a Medicis describi. Ibid. 22.
 Venena eadem, eodemque pondere sumpta, cur non eadem semper habeant signa, & effecta. Ibid. 4.
 id collatis inter se pluribus sumpti erodentis veneni, & arsenici præsertim, historiis confirmatur. Ibid. & seqq.
 Ejusdemmodi veneni quater observata signa, & curationes peractæ. LIX. 6. & seqq.
 a succo rhododaphnes epoto quæ acciderint. Ibid. 12.
 horum consideratio. Ibid. 13. 14.
 Ab elleboro nigro quæ contingerint. Ibid. 15.
 horum cum iis quæ ab albo contingunt, comparatio. Ibid. 16.
 Venena morsu, aut ictu a bestiis immissa. Vid. Aspis. Canis rabiosus. Hydrophobia. Scorpio. Vipera.
 in Venere mortuæ dissectione. XXVI. 13.
 rarissima sunt in feminis ejusmodi mortis exempla. Ibid. 14.
 ejus causæ. Ibid.
 Venerea lues vetustissima, an recens in Europa sit morbus. LVIII. 15. 19.
 Pro numero ingenti ex ea mortuorum, dissectiones extant paucæ. Ibid. 14. 15.
 Eorum cadavera quas intus læsiones ostenderint. Ibid. 2. 3. 14.
 quæ viscera sæpius læsa. Ibid. 14.
 num & jecur. Ibidem.
 Venereæ luis non raro in phthisim deficiens exempla. XXII. 11.
 Gummata. Vid. Gummata.
 In hydrargyri, aut decoctorum usu adversus hanc luem miræ in doctissimis Civitatibus vicissitudines. LVIII. 15. 16.

- Decolorum, instar aquarum thermalium copiose daturum, usum qui inveniunt, & qui adhibeant. Ibid. 16. 17.
Felicis ejusmodi curationis Observationes. Ibid. 16.
Hydrargyri in hoc morbo multiplex usus, ejusque proprietates vel olim Patavinis Professoribus non ignota. Ibid. 17. 18.
ut neque, Aponenses thermas in eodem obesse potius solitas, quam prodesse. Ibid. 18.
Venter. Inter hujus viscera nullum spatium, aut cavitatem relinqui, quis ante hanc aetatem docuerit. L. 10.
Quali in ventre, & cur difficiliter sit veram tumorum sedem dignoscere. XXXIX. 23.
In macilenti ventris exploratione, quomodo Spina pro duro tumore possit imponere. X. 12.
Ventriculi tumor quidam rarus observatus. XXXIX. 21. 26. 29.
Ejus signorum perquisitio. Ibid. 28.
Alius, post partum nonnunquam restans, unde sit. XLVIII. 46.
Qui ab intestinis factus videri possit, nec sit. Ibid. 55.
Qui a visceribus, nec sit. L. 49.
Ventriculi dolorum, citissime, & præter opinionem occidentium exempla. XXXV. 2. 4. 8. 10.
Interioris cujusdam supra umbilicum molesti sensus explicationes. X. 12.
Magni cujusdam corporis intra ventrem pulsantis Observatio, & consideratio. XXXIX. 18. & seqq.
Pulsationes ibi unde sæpe sint, absente aneurysmate. Ibid. 19. 20.
Ventriculi viscera aliquando, abdomine integro, ictibus discissa. LIV. 14. & seqq.
sæpe per thoracem vulnerata. Vid. Diaphragma. quæ attendenda sint, ne vulnerati visceris sedes fallat. LIV. 38.
Ventre tranverberato, visi aliqui brevi sanati. Ibid. 7.
Ventriculus quasi duplex observatus. XVI. 38. XXVI. 31. XXX. 7. 8. XXXVI. 3. XXXVII. 28.
num sic vomitioni sit obnoxius. XXX. 8.
In edacibus, & bibosis amplior. XI. 7. XXVI. 13. 37. LXIV. 19.
Magnitudine eximia conspectus. XXXIX. 15.
Ejus lentilares glandulæ. XXIX. 14. 17. 18. XXX. 12.
In illo possint vivere pediculi, quaritur. XXVIII. 3.
Ventriculi prolapsus, hujusque signa. XXXIX. 14.
Observationum huc pertinentium comparatio. Ibid. & seqq.
recta descendens a diaphragmate ad sinistram os pubis, & inde sursum se reflectentis mira sedes, & longitudo. LXX. 5.
per vulnus diaphragmatis in thoracem traducti Observatio. LIV. 10.
quomodo id contingat, & vel sine vulnere. Ibid. 11. & seqq.
Ventriculi intermedia tunica quomodo potuerint non nigricare, cum intima, & externa essent nigerrimæ. XXX. 16. 17.
verrucae, ut Arabes appellabant, num semper excrecentiæ illius fuerint. XXIX. 16. 17.
excrecentiarum, etiam interiorum exempla plura. Ibid.
quænam earum origo. Ibid.
in pessimo tumore, quid prodesse visum sit. XXIX. 12.
in læsionibus, pylorus sæpius affectus est. Ibid. 16.
pylorus laxissimus, & magna ex parte annulo carens; nec tamen quidquam lenterici, nedum coeliaci. XXXI. 4.
Ventriculi inexpectata per tumorem proximum abdominis perforatio, & sanatio. XXXVI. 31. & seqq.
perforationem qua ratione ulceri deberi, non Professoris cultro, cognitum sit. XXXIX. 14.
per eam quomodo nihil effluere in ventre potuerit. Ibid. & 15.
per ipsam in ventre effluentia num semper citissimam mortem afferant. Ibid. 15.
Ventriculus esse potest vulnere pertusus, sine cruento vomitu, aut feces. LIV. 8. 9.
Ventriculi calculi. Vid. Vomit.
Ventriculi, Jo. Josephi, P. Prof. Bonon. laudatus. II. 14.
Vercelloni hallucinationes. XLIV. 26. LVIII. 15.
- Verdries, Jo. Melch. olim ex Cæs. N. C. Acad. laudatus. XXVIII. 16. XXX. 11. XXXI. 26. XXXIV. 22. LIV. 43.
Veredarii maxime sunt aneurysmatibus obnoxii, & cur. XVII. 18.
Veri, L. Imperatoris apoplexia, a Capitolino, Eutropio, Victore memorata, sanguinea fuit. II. 8.
Vermium signa quædam fallacia. XXXI. 6.
ingens numerus, summa cum fame, & siti observatus. XXVIII. 3.
interdum vix ullo cum signo. XXXIV. 26.
qui Latini, seu Tæniæ dicuntur. De iis quædam. Ibid. 37.
qui intestina perforasse dicuntur. De iis quædam animadvertenda. Ibid. 36.
de Vermibus quædam scripta extant, aliter ac a primo significare videntur, interpretanda. Ib. 37.
Vermes in renibus. Vid. Renes.
quosdam in pericardii membranis esse posse, non repugnat; sed certiores eorum Observationes desiderantur. XXIII. 15.
quid de iis censendum qui in corde, vasisque sanguiferis inventi dicuntur. XXIV. 23.
quid de iis qui cum urina ejeciti dicuntur. XLII. 6. 29.
Vermes, aliaque animalcula num intra cranium vixerint. I. 8. 9.
intra nasum quomodo. Ibidem.
intra sanum fani erinacei bronchium unus inventus. XIX. 41.
quomodo veras, nedum spurias, faciant pleuritides. Vid. Pleuritis.
Verna, Jo. Bapt. Medic. Vigilienf. Primar. laudatus. XXI. 43. 46.
Vernojus, Jo. Georg. pridem ex Imp. Petropol. Acad. laudatus. XVI. 16.
Ejus conjectura de causa frequentis adeo in adultis hominibus coarctationis pulmonum, & pleuræ. Ibidem.
Vertebrae legitimæ in quadam muliere viginti quinque inventæ. V. 6.
frangantur potius, an luxentur, & cum luxantur num etiam frangantur. XIX. 14. LVI. 35. 37.
inter se coalitæ a quibus jam olim sint visæ. LVI. 36.
lumbares inter se coalitæ nuper quoque inventæ. Ibidem.
Vertebris arteria sinistra, non a Subclavia, sed ab Aortæ arcu profecta. III. 20. XV. 26. LVI. 10. 21.
Vesica veram figuram quis primus tradiderit. XLII. 30.
in musculo ejus tunica qui primi interstitia inter fibras perspexerint. LVI. 13. & seqq.
num propterea e tunicarum ejus numero sit excludenda. Ibidem.
tunica intima abscedentis Observatores defensi. XLI. 16.
Vesicae caruncularum Observatores. XLI. 12.
num ad ejus orificium tuberculum natura creaverit cum uvula comparandum. LXVI. 5. & seqq. & tota Epist. LXX.
Vesicae tumorum qui pro uteri tumoribus imposuerunt, exempla. XXXIX. 34.
fatis diu valde distentæ sine consecuta inflammatione, aut resolutione, exempla. XLI. 8. 9. 11.
capacitas, quomodo, & in quibus valde minuatur, & quæ inde consequantur. XLII. 33. & seqq.
ulcera cur difficiliter sanentur. XLII. 16.
in scrotum, aut alio prolapsa Observationes. XLI. 12. XLIII. 14.
num id sit a primordiis. XLIII. 14.
Vesicae adnatorum facculorum, five ipsius herniarum non una causa, & quæ quando præferenda. XLII. 30.
illos non ignorare lithotomorum interest. Ibid. 10. 32.
imponere interdum possunt pro altera vesica. Ib. 32.
Quando revera vesica multiplex, & vel quinctuplex reperta sit. Ibid.
Ad ejus duplicitatem male a plurimis referri hydatidem magnam, a Coitero observatam. Ibid.
Vesicae fibras carneas, ipsasque tunicas crassas fieri ab urinae difficultate, quis antea monuerit. XLII. 33.
fiunt & ab aliis causis, augentque, aut servant urinae difficultatem. Ibid. & seqq.
Vesica. In ea crediti morbi, in renibus deprehensi. XLII. 2. & seqq.
Unde hoc. Ibid. 5.
Ex ea quomodo possit interdum ad renes urina revelli. Ibid. 23.

- Vesicae calculos qui primi in renibus inchoari, & qui in vesica ipsa, docuerint. Ibid. 18.
calculi inter vesicæ tunicas quomodo esse possint. Ibid. 31.
a mulieribus per se excreti. XLII. 42.
maximi, & cur viris potius, quam mulieribus. Ibid.
Vesicæ calculi signa, redeunte podagra, obscurata. XLII. 10.
quomodo possint illa abire, & redire. Ibid.
calculi quando mictui non obstarent. Ibidem.
calculi annuliformis Observatio, & de ejus origine conjectura. Ibid.
calculi quomodo a lithotomo modo percipiatur, modo non. Ibid.
calculi in cane cum signis descripti. Ibid. 17.
in vacca inventi colore aneo. Ibidem.
Vesicæ calculi circum acus geniti, observati. XLII. 19. & seqq. usq. ad 30.
acus deglutitas non posse per aliam viam, quam intestini alicujus vesicæ proximi, in hanc pervenire, quis olim docuerint. Ibid. 27.
quando hæc via possit, aut non possit approbati. Ibid. & 29.
acus crinalis longæ, & rectissimæ per virilem urethram in vesicam traductæ Observatio. Ibid. 28.
aliarum acuum, aut rerum per eandem, aut alias vias in marium vesicam trajectarum exempla. Ibid. 29.
quare ita acus a mulieribus in urethram potissimum intrudantur, & qua causa in vesicam abripiantur. Ibid. 21.
quare nonnullæ per se e vesica excidant. Ibid.
cur nonnullis nihil, plerarumque non omni parti calculus accrescat. Ibidem.
quæ acuum, & calculum distissime gesserit ex omnibus quæ servatæ sunt. Ibid.
circa hunc Molinetti casum aliæ aliorum hallucinationes. Ib.
acuum ante adnatum calculum feliciter educarum exempla quædam. Ibid. 22. 26.
qua ratione educata una sit. Ibid. 22.
post adnatum jam diu calculum quænam sint ante extractionem consideranda. Ibid.
quomodo acus ipsa non semel sibi in vaginam aditum fecerit. Ibid. 25. 26.
quid tum pro acus, & adnati calculi extractione propositum. Ibidem.
Vesicæ calculus. Eo præsentem, diuretica cur noceant. XLII. 16.
qualis lithontripticis facilius cedat. Ibid. 19. quando hæc non adhibenda. Ibid.
calculi excisio cur potius ab autumno ad ver, quam ab hoc ad illum, differenda. Ibid. 18.
antequam id fiat, quando, & ex quibus de insanabili renum vitio suspicari oporteat. Ibid. 22. & seqq. & 30.
calculi sine necessitate a lithotomo non frangendus, & cur. Ibid. 9.
Veslingii æqua interpretatione defensus. XL. 20.
Victorius, Benedictus, quamvis omissus a Papadopo, fuit Professor Patavinus. LVIII. 17.
Vidius, Vidus, num semilunarem oculi membranam proposuerit. XIII. 25.
Vieussienii quædam non probanda. XXIII. 9.
Vinum novum iis præsertim fugiendam quibus cordis, aut vasorum sint vitia. XXVII. 3.
Viperæ in sanguine habent aereas bullas. V. 22.
ipsarum recentium utilitas adversus atrophiam, ulcera, scabiem, Observationibus vindicata. LV. 14. & seqq.
eæ nec sitim faciunt, nec seniles spiritus dissipant. Ibid. 15.
quis ex antiquis adversus insanabilia ulcera iis utiliter usus sit. Ibidem.
Viperarum venenum. De hujus sapore mirus expertorum dissensus. LIX. 30.
per venas, an potius per nervos introducatur. Ibid. 33.
morsus cur, si sint jejuna, periculosior. Ibid. 31.
cur non omnibus æque noxius. Ibid. & seqq.
num flavum icterum semper, & citissime inducat. Ibid. 36.
cur alios, aut aliter in aliis effectus producat. Ibid. 34. & seqq.
præcipua hæcenus opposita remedia pleraque considerantur. Ibid. 29. & seqq.
- exfusio quam antiqua. Ibid. 29.
in ea quid cavendum. Ibid. 30.
Viscerum quasi concidentium sensus unde sit. XXVI. 25. LIV. 38.
in ventre non repertorum Observationes quædam quomodo possint explicari. XXXVIII. 47.
morbo coalescent inter se causæ variæ. XXXIX. 30.
superficie innata parva quasi granula unde repetenda. XXXVIII. 35. & seqq.
& cicatrices quædam, cum vulnera, aut ulcerum signa non præcesserunt, unde sint. Ibid. 42.
Visionis vitia. Vid. Amaurosis. Cæcitas. Myopia. Nyctalopia. Oculorum Pupillæ Dilatatio.
rara quædam depravatio explicata. XIII. 20.
Ulcera externa diuturna non temere sananda sunt. XXVII. 9. LV. 13.
& ubi sanata sint, quid agendum. Ibid.
Umbilicalis vena quomodo potuerit in quibusdam reclusa apparere. XXXVIII. 33.
funculus. Ejus vitia quædam. XLVIII. 25.
Unguis oculi. Vid. Oculi. Vid. Celsus.
Vocem a glottide gigni, defenditur. XIV. 33.
Vocis quomodo amissio contingat. Ibid. 13.
per intervalla intercepta, & restituta Observationes. XIV. 37. LXIII. 15.
diuturna privatio casu curata. LXIII. 15.
an Medicis imitari id liceat. Ibidem.
Vogelius, Paul. Henr. Prof. P. Erfurtenf. laudatus. XXXVI. 6.
Volvulus. Inter ejus causas quatenus contorsio intestinorum possit admitti. XXXIV. 32.
quatenus item, & quomodo, & qua ratione orta, intestinorum intus susceptio. Ibid. & 34.
hæc sæpe est a lumbricis: idque a Practicis est in junioribus attendendum. Ibid. 32.
Volvulus an, & quomodo esse possit sine dolore. XXXIV. 12.
In eo num vera stercora evomi soleant. Ibid. 28.
num evomi clysteres frequenter. Ibid. 29.
qui olim, & nuper, vel sine Volvulo, hoc observarint. Ibid.
num hoc, & Volvulus sine inverso intestinorum motu, nova quadam ratione explicari possint. Ibid. 30. & seqq.
num satis ad id sit Bauhini valvulam supponere paralyticam. Ibid.
quando in Volvulo plumbeos globulos, aut mercurium dare periculosum sit. Ibid. 13.
Vomit. Ad hujus instrumenta, alia ab aliis posita, dijudicanda, nonnulla attendenda. LIV. 11. 12.
maxime diuturni, & hæreditarii Observatio. XXX. 7.
contumacissimi variæ enumerantur causæ, etiam Observationibus confirmatæ. XXXIX. 23.
in quodam ejusmodi insanabili vomitu quid consilii datum sit. Ibid.
quomodo repeti possit a crassitudine tunicarum cylitis fellæ. XXX. 8.
quomodo a pancreatis vitis. Ibid. & seqq.
quomodo a pylori angustia, aut duritie. Ibid. 13.
quomodo a vitii Duodeni intestini. Ibidem.
Vomit. historia, essentialis crediti, cum esset a minime animadverso renum vitio. XXX. 22.
Vomit. ejectorum varii colores unde sint. Ibid. 5. 13.
nigerrimus præsertim. Ibid. 17.
ejeciti æruginosi humoris examen. XVI. 8.
ejeciti calculi antiquæ, & novæ Observationes. XXXVII. 41.
ejecitæ creditæ ranæ, lacertæque quid esse possent. XXX. 21.
ejecitæ herbulæ ab ea quæ herbis non vesceretur, historia. Ibid.
quid ea herbula esse possit. Ibidem.
Vomit. sanguinis a lienis tumore num ex aperto plerumque vase Brevi satis fuerit ab Anatomicis demonstratus. XXXVI. 12.
quomodo explicandus. Ibidem.
Ureteres duo ex uno rene. VII. 17. LIV. 33. LXIV. 2.
Ureterum valvulæ apparentes. IV. 19.
rarum vitium ex hydatidibus intus innatis. XLII. 12.
Urethra subter glandem pertusa, num sterilitas necessario sequatur. XLVI. 8.
Urethræ, inferiore pariete carentis, in duobus viris Observationes. Ibid. & 9.

- canaliculi majores tantum, in viventibus observati. Ibid. 9.
- Urethra per dorsum penis ducta, & superiore pariete, non canaliculis suis carentis, Observatio, LXVII. 6.
- Urethra quadam intus exstantes quasi fibrae unde orta esse possent, conjicitur. XLII. 41. nonnunquam catheteri obstant. X. 13. alterius generis rarus obex. XXXIV. 7. & seq.
- Urethra caruncula. In hac controversia quid animadversum sit, observatumque. XLII. 38. & seq.
- Urethra Muliebris. Quomodo in ea nonnunquam nasci possint calculi. Ibid. 42.
- osculum, pro vaginae orificio angustiore a Medico non ignobili acceptum. XLVI. 12.
- procidens ex eo osculo membranae causa conjicitur. XLII. 42.
- Urinarium Partium morbi diagnosim habent fallacem. XLII. 3. 16.
- Ea habere ulcus interdum possunt, licet in urinis sanguis non apparuerit. Ibid. 16.
- Urinae num alia sint viae praeter ureteres. XLI. 2. LVIII. 16.
- Urinae. Vid. Diuretica.
- Urinae, tenuissimas quasi arenulas in maturarum lateribus deponentes, felicem morborum solutionem indicant. VIII. 10. XLIX. 21.
- in calculoso, ex aqueis mucilaginosae factae cur lethalem convulsionem praecedere potuerint. XL. 3. quaedam an, ut videbantur, revera cruentae essent, controversia quomodo direpta sit. XLII. 45. quaedam lacteae a chylo, an a pure essent, magna Patavii controversia. Ibid. 44.
- in quibusdam innatantes quasi membranulae, aut hydatides semilacerae, erant polyposae concretiones. XLII. 13.
- cum quibusdam quomodo uvae acini, aliaque excerni potuerint. XLII. 45.
- Urinae per anum ejectae a quo primum observata fuerint. Ibid. 46.
- variae variarum ejusmodi Observationum, & interdum difficillimae explicationes. Ibidem.
- de vermibus qui cum urina ejeci dicuntur, quid sentiendum. Ibid. 6. 7. 29.
- Urinae continuum stillicidium esse potest, simulque vesicae urinae copia distenta. XXXIX. 34. XLII. 22. fallere igitur potest, si quis non caveat. V. 8. XXXIX. 33. LVI. 12.
- simul retentionem & incontinentiam urinae quae causa fecerint. XXXIX. 34.
- stillicidium, & suppressio quomodo interdum alterne fiant. XLII. 36.
- Urinae in vesica suppressionis causa plures extra vesicam. XLI. 11. 12.
- causa in Prostata glandula. Ibid. 13. 14. 17.
- suppressionis quasi epidemice grassantis Observatio. Ibid. 14.
- cum suppressione saepe diabetici aliquid conjungitur. Ibid. & 15.
- contumacissima exemplum per hirudines ano admotas, aut per clystereum sublatae. Ibid. 11.
- quando, & cur neque purgantia, neque alii stimuli convenient. XLI. 11. 12.
- de punctione in perinaeo, aut in hypogastrio, cum aliter educi non potest urina. XLII. 36.
- quibus necdum multa urina in vesica esse videatur, & tamen sit educenda. XLII. 35.
- Urinae suppressae excretionem quamvis alia evacuationes ad tempus suppleant. XLI. 5.
- suppressionis inter Renalem, & Vesicalem Mediae signa quaedam considerantur. LXVI. 15.
- Uterum in mulieribus nonnullis revera bipartitum quis primus observaverit. III. 21.
- deesse, in quibus pro certo negare non possumus. XLVI. 12. 13.
- Uterus an saltem nonnunquam, salva, & quomodo, muliere, excisus sit. XLV. 3. & seq.
- Uteri in adulta extreme parvi rarissima Observatio. XLVI. 20. 21.
- obliquitas, & hujus diagnosi, & causa ex parte Veteribus nota. XLVIII. 31. 33.
- interdum est a primordiis. Ibid. 31.
- non est rara. Ibid. & 39.
- neque saepius dextrorsum. Ibid. 39.
- aqua saepius causa observata sit. Ibid. & seq.
- an, & quando claudicationem inducat. Ibid. 33.
- num alia, praesertim mictionis, incommoda. Ibid. 39.
- Uteri lymphaductus. XLVIII. 45.
- osculum in vivente quomodo conspici possit. XLVI. 18.
- hujus corona secundum naturam antea magis aliquanto, quam posterius, descendit. LXIX. 10.
- cervicis valvula contra ac solet, conversa. XXXV. 12.
- Uteri recens nuptae examen. XVI. 2.
- in venere mortuae inspectio. XXVI. 13.
- Sinus, menstribus imminutibus, infarcti sanguine observati. XVI. 34.
- Uteri prolapsus variae acceptiones, & species. XLV. 2.
- notae vetustissimis Medicis. Ibid. 3.
- earum causa. Ibid. 2. 6. 7. 10. 12. & seq.
- observationes etiam in brutis. Ibid. 8. & seq.
- cur prolapsus uterus, difficilius quam anus, repositus, in sua sede servetur. Ibid. 15.
- pefforum utilitas, & noxae. XXII. 22. XLV. 15. & seq.
- cum utero intra inversam vaginam simul vesicam prolabi, quis ante Ruyschium viderit. XLV. 12.
- quis primus mulierem sic nihilominus peperisse, tradiderit. Ibid. 13.
- quid uterum prolapsum mentiri possit, & quofigno internoscendum. XXXIV. 11. XLV. 4.
- Uteri cicatrices quaedam externae unde sint. XXXVIII. 42.
- excrecentiae quaedam internae circulares, humilesque non sunt ad adhaesionem placenta. XLVII. 32. 33.
- tuberculorum ipsi incrementum varia natura. XXXIX. 36.
- steatomatum in eo rara, sed aliqua tamen, exempla. Ibid.
- Uteri tumores num immobiles. XXXIX. 13.
- eorum quaedam alia signa recensentur. Ibid.
- ejus quicquid credebatur, felix curatio. Ibid. 35.
- scirrhorum varietates. Ibid. 35. 36.
- horum primordia qualia. Ibid. 36.
- cancroforum incrementum quo retardetur praedictio. Ibid. 35.
- cancer exulceratus vel inter initia est insanabilis. XLVII. 25.
- unde levaminis aliquid nonnunquam habeat. Ibid.
- interdum fuit sine fectore, aut cum defluxu albae inodora materiae. XXXIX. 33. 35. XLVII. 25.
- hujus morbi parva initia per Anatomen observata. XLVII. 27. & seq.
- Uteri parietes in sebaceam substantiam intus conversi. XXXVIII. 34.
- cervicis vesiculae nonnunquam in fundo etiam uteri conspiciuntur. XLVII. 20. & seq.
- cervicis in miram longitudinem distractae Observatio. XLV. 11.
- Uteri Mola. Vid. Mola.
- ruptio in partu. Vid. Partus.
- polypi, seu polyposae concretiones observatae. XXI. 20.
- calculi. XLVI. 15.
- Uteri Vaginae orificium firmissimo a primordiis obstaculo in quadam oclusum. XLVI. 12. Vid. Imperforata.
- Vaginae ulcera qualia sint saepe. XXXII. 13.
- interior tunica an se possit invertere. XXXIII. 15. XLV. 14.
- in quadam infra medium oclusio a primordiis. XLVI. 11.
- condylomatibus quae a primordiis causa esse possunt. L. 50. & seq.
- Uterinus Fluor. Vid. Muliebris Fluor.
- Furor non est ab ovarii magnitudine. VIII. 35.
- Vulnera. Vid. Capitis. Diaphragmatis. Intestinarum. Mesenterii. Scapulae. Thoracis. Ventrliculi.
- Vulnerum haemorrhagiae moderandae sunt; non reprimendae. LIII. 12. 13.
- quomodo quae levia sint, mala interdum gravissima, & mortem afferant. LIV. 50.

quo-

- quomodo pus alio transferatur. Vid. Capitis.
- Vulnera, & LIII. 17. 25.
- Vulneribus omnibus Junio A. 1689. Bononiae gangraena superveniebat. LI. 12.
- Sic olim alibi omnibus capitis. LI. 13.
- Mox superventuras convulsiones quid praenunciet. Vid. Fauces.
- Vulneratorum symptomata quaedam cavendum ne vulneri imputentur. LIII. 15. 17.
- cadavera cur saepe citius putrescant. LII. 5.
- Vulpus, Jo. Bapt. Professor P. olim Patavinus laudatus. VI. 14. VIII. 6. XVIII. 22. 37. XIX. 34. XXXVI. 24. XLII. 22. LIII. 26.
- Vulva in quadam supra umbilicum aperta. LXVII. 7.
- de ejusdem conceptione, & partu narratio. Ibidem.
- de quadam ejus in morbo cadavere Observatione animadversio. XLI. 19.
- ejusdem hallucinatio. XI. 14.
- sententia circa tympanitis causam perpenditur. XXXVIII. 23. & seq.
- Winklerus, Adolph. Bernh. laudatus. XXIV. 16. 30. XXVII. 20.
- Winslowius, Jac. Benign. pridem ex R. Sc. Acad. Paris. laudatus. XIV. 12. XXIV. 37. XXVI. 23. XXVIII. 17. XXXVIII. 55. XLV. 23. L. 8. LII. 6. LIV. 38. LXVI. 14. 15.
- Wogau, Jo. David, ex Cae. Academ. N. C. laudatus. XLVIII. 14.
- Wolffius, Jo. Mart. pridem ex ead. Cae. Acad. laudatus. XLIV. 2. L. 44.
- Wolffius, Jo. Phil. ex Academia eadem, laudatus. XVI. 37. XXXIV. 19. LIX. 5.
- Wagnerus, Petrus Christ. ex Cae. N. C. Academia, laudatus. XXXII. 3.
- Wagnerus, Reinh. in Regia Hafn. Medic. laudatus. XXXI. 23. XLII. 7.
- Wahrendorffius, Jo. Petrus, olim ex Cae. N. C. Acad. laudatus. XXXIV. 13. 34.
- Waltherus, Aug. Frid. pridem Archiat. Reg. Polon. laudatus. XII. 11. XIV. 12.
- Waltharius, Balth. Medicus Curienfis, laudatus. IX. 3. 24.
- Ejus Observationes. IX. 3. 25.
- Weiffius, Jo. Nicol. P. Prof. Altorf. laudatus. XIX. 14. 47. XXXIV. 16. 34. XXXVI. 16. 18. LVI. 34. 37.
- Weitbrechtus, Josias, pridem ex Imp. Petropol. Acad. laudatus. XXIV. 4.
- De ejus Syndesmologia quadam. LVI. 27. 37.
- Wencker, Christian. laudatus. XXXII. 5. XXXVI. 32.
- Wepferi Observatio explicata. XI. 9. 10.
- Werthofius, Paul. Gottl. ex R. Soc. Londin. laudatus. II. 10. XXXIV. 16. XXXVIII. 25. 33. LV. 5.
- Westphal, Andreas, laudatus. XXXI. 26.
- Wetzelpremus, Stephanus, laudatus. LXIV. 4. LXV. 16. 17. LXVIII. 2.
- Whytt, Rob. Medicus Edinburgenfis, laudatus. XLII. 19.
- Widmannus, Jo. Guil. olim ex Cae. N. C. Academ. laudatus. XXVIII. 15. XXXIX. 15.
- Willi, Nicolaus, laudatus. LXV. 16. 17. 18.
- Willisius defensus. VIII. 13.
- Yongii, Jac. ex R. Londin. Societ. Observatio quaedam, explicatu difficilis, quomodo explicari possit, conjicitur, XLII. 45.
- Zacuti Lusitani hallucinatio. LIX. 36.
- Zambeccarii, Joseph, quaedam hallucinationes, XXVIII. 7. LII. 40.
- Zanichellius, Jo. Hieron. Chymicus olim Venetus, laudatus. XXII. 28. XLVII. 7. LXII. 1.
- Ejus quaedam circa phthisim Observationes. XXII. 28.
- circa balsamum de Copaipe. XLV. 20.
- remedia quaedam in uteri haemorrhagiis. XLVII. 7.
- Zanii, Valerii, Comitis Bononiensis. eruditissimi, morbi, & dissectio. IV. 2.
- Zanottus, Franc. M. Inst. Sc. Bonon. Secretar. perpet. laudatus. XXI. 42. & Praefat. n. 15.
- Zevianus, Jo. Verard. Medicus Veronenfis, laudatus. XXXII. 1. XXXVIII. 25. XLI. 5. XLIX. 36.
- Zinius, Jo. Gottfr. Prof. nuper Berolinenf. laudatus. XIII. 14. LII. 27. LXIII. 11. LXVIII. 13.
- Zuingerus, Jo. Rud. P. Prof. Basil. laudatus. XII. 6. 13. 15. XXXIV. 34.
- Zwingerus, Theodorus, olim P. ibid. Professor, laudatus. XXIII. 9.

N O I R I F O R M A T O R I

Dello Studio di Padova.

A Vendo veduto per la Fede di Revisione, ed Approvazione del *P. F. Girolamo Taffelli* Inquisitor Generale del Santo Ufficio di *Vicenza* nel Libro intitolato *Joannis Baptistæ Morgagni P. P. de sedibus, & causis Morborum per anatomen indagatis &c. M. S.* non v'esser cosa alcuna contro la Santa Fede Cattolica, e parimente per Attestato del Segretario Nostro, niente contro Principi, e buoni costumi, concediamo Licenza a *Giambattista Remondini* Stampator di *Venezia*, che possa essere stampato, osservando gli ordini in materia di Stampe, e presentando le solite Copie alle Pubbliche Librerie di Venezia, e di Padova.

Dat. li 20. Novembre 1760.

(Angelo Contarini Proc. Rif.

(Bernardo Nani Rif.

(Francesco Morosini 2°. Cav. Proc. Rif.

Registrato in Libro a Carte 69. al Num. 110.

Giacomo Zuccato Segretario.

Adi 27. detto

Registrato nel Magistr. Eccellentiss. degli Esecutori contro la Bestemmia.

Gio. Pietro Dolfi Segretario.

J O. B A P T I S T Æ M O R G A G N I D E S E D I B U S, E T C A U S I S M O R B O R U M P E R A N A T O M E N I N D A G A T I S L I B E R P R I M U S,

Quo agitur de Morbis Capitis.

IO. BAPTISTA
MORGAGNI
DE SEDIBUS, ET CAUSIS
MORBORUM
PER ANATOMEN INDAGATIS
LIBER PRIMUS
Quo agitur de Morbis Capitis

Viro Illustri

CHRISTOPHORO JACOBO TREW

Medico, & Anatomico Celeberrimo

Joannes Baptista Morgagnus S. P. D.

B anno usque 1708. quo CÆSAREÆ isti Inclytæ NATURÆ CURIOSORUM ACADEMIÆ placuit me in suorum numerum cooptare, in animo quidem id semper habui, ut publico aliquo gratæ significationis genere tantæ ejus in me adolescentem Liberalitati responderem. Sed novum mox vitæ genus, & aliæ ex aliis occupationes vix siverunt, ut levicula quædam mea erga ipsam extarent officia. Quæ sicuti ejus Benignitati visa sunt non indigna, ut me anno 1732. novo honoris titulo decoraret, & nomine *ADJUNCTI Præfidi* officio nuncuparet, ita ego magis magisque me eximie isti Beneficentiæ obstrictum & sensi, & sentio, nihil æque optans atque hæc duo, primum ut facultas par esset voluntati, tum, quando hoc esse non potest, ut saltem mihi ne desit per quem Doctissimis Academicis grati mei animi sensa una cum his libris deferantur testibus simul observantiæ qua eos colo, simul studii bene de omnibus meritos eorum labores, quoad potui, imitandi in morborum historiis, ad junctisque cadaverum dissectionibus proponendis. Quem vero potius, quam Te, Vir Illustris, sperem & velle, & posse hujus mei voti compotem facere? cujus singularem in me Humanitatem non semel expertus sum, omnesque ex laudatissimis Tuis Scriptis noverunt; Dignitatem autem, & gratiam cum apud cæteros, tum maxime apud ipsos Academicos, Tuis, quæ magna sunt, Meritis non minorem esse, perspectum habent: præsertim cum Benignissimis illis Viris non omnino ingrati esse possint libri, quos si paulisper versent, & vel obiter inspiciant, perlæpe incurrant in sua, aut Majorum celeberrima Nomina, quorum Observationes indicare, & commendare mei propositi pars magna fuit. Vix enim eorum *Ephemerides* edi cœperant, cum Thomas Bartholinus in suo de *Anatome Præctica ex cadaveribus morbofis adornanda Consilio* (artic. XIII.) *horreum* illas, & penum ad id *divitem* fore, sensit; & fane Bonetus in *Sepulchreto* conficiendo, Mangetus autem in augendo quot inde sumpserint, neminem latet. Mihi igitur fontes ostendenti unde ea petenda sunt quæ ad nova attinent Sepulchreti incrementa, monstranda omnino fuerunt pleraque eorum, quæ erant procul dubio iidem addituri, si ante alterutram ejus Operis editionem tot alia Cæsareæ Academiæ Volumina prodiiissent. Quod dum facerem, alios quoque fontes commemorare non omisi, inter hos merito collaudans egregios Libros (de quibus ipse bene adeo meritus es) qui inscribuntur *Commercium Litterarium*, in iisque Tuas indicans, aliorumve Cl. Virorum, quæ ad institutum facerent meum, utilissimas Observationes.

Quantum enim Medicos, & per ipsos genus hominum universum juvent Morborum historiis adjectæ, illorum qui inde perierint, Dissectiones, judicia ostendunt Summorum in Arte Virorum quæ suo Operi præfixit Bonetus, eorumque in primis qui tunc in ista florebant Academia, Successoribus idem non modo confirmantibus exemplo suo, sed etiam enixe inculcantibus, puta; ut nunc tot alios omittam; Præstantissimis Viris Christophoro Ludovico Goekelio (a) & Jo. Adamo Reimanno (b). Hi tamen omnes Dogmaticam Medicinam profitebantur. Quid? quod vel eos quos adversus hanc extollere Empiricam nitescentes, & acres subtilioris Anatomæ adversarios cognovi, ipsos, inquam, vidi hanc de qua nunc loquor, Anatomem, ut vocant, Præcticam non improbare, imo *verum Medicinæ lumen* esse dicere, vi evidentissima veritatis ut hoc faterentur, cogente, quo concessio, Anatomem quoque subtiliorem probent, necesse est, sine qua morborum sedes, & naturam in quibusdam præcipue Partibus, oculis videlicet, auribus, aliis hujusmodi, internoscere non liceret. Quæ igitur ex Schola, aut quo tandem ex genere hominum paucos illos esse, dicemus, qui cadaverum sectionibus, quas Empirici æque ac Dogmatici, ad morborum causas detegendas esse adeo utiles,

(a) Ephemer. N. C. Cent. 6. Obs. 94.

(b) A&N. C. Tom. 1. Obs. 170.

4
ntiles, censent, non magnopere fidendum esse, pronunciant? Quosdam sciolos audaculos esse, audio, aliquos otiosos, & delicatos esse, video, nonnullos desperatos Scepticos, nonneminem fortasse verentem, ne sic ejus in dignoscendis morbis errores aliquando retegantur.

Ex his tamen qui modestius agunt, & aliquid concedunt, & verum amant, non difficile est convincere. Solent enim suis dubitationibus hæc prætere: posse aliqua esse in cadaveribus quæ in moribundis, aut post mortem sint facta: alia quæ non tam morbo, quam malæ curationi sint imputanda: alia demum quæ morbi causæ non sint, sed effectus sic, ut hi sæpenumero, non morbus, interimant. Quarum ego rerum nullam inficior: imo fere omnes ultro in his meis libris agnosco. Sed idem ajo, vix posse quempiam ab his rebus decipi, nisi si velit. Vult autem qui satis in sanorum cadaverum dissectionibus non sit antea versatus, & qui ex nimis paucis morbosorum statuere quidquam audeat, & qui denique prægressarum in ægro rerum, & symptomatum seriem, atque ordinem minime attendat. Nam qui sæpius sanorum corpora, & alia alio tempore dissecuerit, & animadverterit, exempli gratia, quæ concreciones polyposæ in iis quoque haud raro inveniuntur, & quas mutationes varia anni tempora, si diutius incisio differatur, inducant: ab iis quæ in moribundis, aut post mortem fiunt, non decipietur; sed ab his secernet quæ non nisi longo mensium, aut annorum spatio, sensimque fieri poterunt. Neque in cæteris facile eidem accidet, ut fallatur, si cum plura morbosa cadavera scrutatus fuerit, quæ in singulis præter naturam deprehenderit, cum iis diligenter comparaverit quæ in viventibus præcesserint, aut comitata sint morbum. Præcedunt autem evidentes causæ, hæreditariæ quædam, aliæ adventitiæ, morbi alii, & in his attendendi præsertim qui gravius, & qui crebrius vexarint. Comitantur vero symptomata; quorum singulorum natura, series, ordo, constantia si attente animadvertantur, conferanturque cum vitiis in cadavere conspectis, & cum iis quæ morbum prægressa sunt; haud ita difficile erit plerumque internoscere quæ vitia morbum effecerint, ab iis quæ a morbo effecta sint, ut dilucide ostendit is qui hæc olim enumeravit, perpenditque in sua ad Bononiensem Anatomen Prælectione de recto morbosorum cadaverum iudicio ferendo, Cl. Jos. Ferd. Gulielmus, Dominici filius, ejus qui, cum viveret, huic Gymnasio, & isti Academiae ornamento fuit.

Aut si qua supersit dubitatio; per id tollitur, vel plurimum infirmabitur, quod ante subindicabam, & Glissonius, in Præfatione a Boneto laudatus, præmonstraverat, si plura cadavera, post eundem videlicet morbum denatorum, examinata, inter se comparentur, & quod præter naturam in omnibus similiter fuerit, id pro causâ morbi; quod autem in aliis aliter; id vero pro morbi effectu habeatur. Quem ipsum effectum cognoscere, & sæpius, ararius eodem in morbo occurrat, non erit inutile, ni plurimum fallor, adnotare, nempe ut sciamus, quis morbus a quo morbo effici crebrius soleat, & pro symptomatum natura quæ ad prima accedere inceperint, illum jam adeste, conjiciamus, eique simul, unde mors interdum aut infertur, aut acceleratur, quo ad ejus fieri potest, obstare conemur. Sed illud quod dicebam, & in quo omnes convenimus, multorum uno eodemque morbo extinctorum dissectione, præcipuum est, ut cunctæ dubitandi, errandique occasiones tollantur. Neque enim omnes eodem moriendi modo confecti, aut eodem anni tempore, & a morte intervallo incisi, neque omnium eadem, quæ accusari queat, mala curatio, neque eadem fuerint ad morbosos effectus intus producendos dispositiones.

Quæ cum æque ac ego, atque adeo vel melius scias; non modo non miraberis, quod unius morbi, imo unius ejus differentia quotquot potui exempla non semel proposuerim per dissectionem illustrata, sed & gravissimo probabis iudicio Tuo, quod vel plura aliorum quibuscum conferantur, Vestrorum præsertim Academicorum, indicaverim. Quibus Celeberrimis Viris si, ut supra abs Te petii, mei erga Vos omnes grati, & obsequentis animi sensa pro Tua eximia Humanitate detuleris; magnus Tuis, Vir Illustris, in me meritis cumulus accedet. Vale.

D. Patavii Prid. Kal. Septembr. A. MDCCCLX.

JO. BAPTISTÆ MORGAGNI

A D A M I C U M

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA I.

Spectat ad Dolorem Capitis.

UOD tibi pollicitus sum, præsto, incipiens a Capitis Dolo. Noli autem expectare, ut quæcunque hujus causæ Valsalvæ, aut mihi in cadaveribus se obtulere, eas omnes hac Epistola comprehendam. Pleraque earum posthac, alia alio loco, producentur. Plurimis adjunctis is dolor. Quin solus ad interitum perducit fortasse neminem. Quo fit, ut de eo nullas, quas hic potissimum proferam, habeam historias, nisi perpaucas, in quibus aut cætera incommoda antecessit, aut inter ipsa maxime sævit. Singulorum generum singulas primum ex Valsalva nostro sic habeto.

2. PUER annos tredecim natus, perspicaciori ingenio præditus, cujus foror, fraterque ex phthisi interierant, cum ipse anno superiore pulmonis sinistri inflammatione laborasset, corripitur dolore capitis supra oculos, atque horum etiam dolore, circa quos viscida effluebat materia. Postmodum delirat, oculos in adstantes defigit, non nihil viscida evomit. Deinde ex improvviso convulsionibus prehenditur: a quibus in affectionem quasi soporosam incidit; sæpius tamen convulsione, cum difficili respiratione conjuncta, excitatur. Denique moritur.

VENTRE aperto, sana omnia inveniuntur; quamquam in ventriculo erat humor quidam æruginosus, vesica autem lotio, & cystis fellea bile turgabant. In Thorace dexter pulmo a pleura quidem solutus erat; sed in superiore parte, claviculari versus, continebat tuberculum, nucem juglandem ferme æquans, in quo parva erant cava, materia plena, quæ colore, & mollitie substantiam cerebri medullarem referebat. atque hinc fortasse, si diutius puer vixisset, initium morbi qui sororem, fratremque interemerat, extitisset. Pulmo autem sinister, qui inflammationem, ut dixi, ante annum passus fuerat, cum pleura ad dorsum connectebatur. Pericardium feri uncias habuit duas, eoque amplius; dexter autem cordis ventriculus parvam concretionem polyposam. Sanguis reliquus nullo modo concreverat, quamvis hora jam esset ab obitu decima septima. Cranio exsecto, dura meninx ad sanguiferorum vasorum latera inventa est cinereo colore infecta. Dum autem hæc, a crista, ut vocant, galli avellendo, abrumperetur, paululum erupit feri saniosi: feri autem limpidi quasi uncia inde exivit, qua ferebantur nervi Optici. Totum vero cerebrum repertum est sanum: in eoque Pinealis glandulæ insignis magnitudo spectantium oculos alliciebat.

3. Hoc ultimum, quippe de ingeniosiore puero, eo tempore scriptum intelligis, cum ea glandula a plerisque credebatur sedes animæ cogitantis. Cæterum morbum dolor capitis, & oculorum inchoavit; delirium, vomitus, convulsio, sopor auxere; eadem convulsio, ut videtur inferendo mortem, finivit. Fortasse etiam occulte inchoavit. Leviorum enim convulsionum effectus dolor, delirium, vomitus esse poterunt, ut delirii effectus Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

flus turgentia utriusque vesicæ; nam delirantes neque lotii stimulum attendere, & cibum solent recusare, qui cystim videlicet comprimendo, bilem extrudat. Aliqua tamen hujus pars videtur vomitus occasione in ventriculum compulsa, unde æruginosus color rejecti humoris. Soporem quoque eadem convulsio circumpresso cerebro post se relinquebat, quæ subinde rediens, vellicando interrumpebat. Sed convulsionis ipsius effectus, an causa fuit id serum quod ad anteriorem cerebri basim inventum est? Utrumlibet credas, licet. Sive enim intra nervorum, & meningum structuram latens convulsionis causa, valis contractis & sanguine remorato, fecit ut serum effunderetur: sive hoc antea effusum, meninges irritando quæ ad imam frontem, & circa nervos Opticos sunt, leves primum convulsiones, doloresque creavit; utralibet ratione commode possumus rem intelligere. Neque enim quod limpidum fuerit serum, idcirco innoxium censeamus necesse est: quando constat, sales, qui maxime possint erodere, in aqua solutos, hujus pelluciditati nihil officere. Quamquam, nec omne id serum limpidum fuit, sed in parte saniosum. Sanies autem illa, seu vera fuit, seu potius saniei species, unde repetenda sit, in aliis haud absimilibus historiis quaeremus (a). Nunc alteram ex Valsalva accipe.

4. VIR annos habens circiter quadraginta, obnoxius erat ab annis jam multis dolori in hypochondrio dextero per circuitus recurrenti, & vomitioni illum sæpius dolorem comitanti, & aliquando in Iliacam passionem cum deliriis degeneranti: crebris item doloribus capitis, qui atrocius plerumque vexabant conjuncti cum molesto ad oculos affluxu materiae serosæ. Huic tandem a multo vino ebrio cum paulopost confusus in hypochondrio dolor, & vomitus rediissent, uterque autem imperata quadam ab Empirico ventris inunctione sedatus esset, ingens illico intus, extraque calor capitis oboritur. quod eadem inunctione illitum, vehementissimo corripitur dolore. Huic delirium, & convulsivi motus accedunt. Quibus una ante obitum hora quiescentibus, aut certe sub sensum non cadentibus, apoplecticus cum difficili respiratione, spuma circa os, & impetuoso ac turgido pulsu factus, excedit e vita.

CADAVERIS facies erat pallida, membra autem contracta ab aere valde frigido, an a prægressa convulsione? Pericranium circa sinciput, inventum est crassius factum a fucis, gelatine in modum concretis. Serum inter meningem Tenuem, & cerebrum fuit, in hujusque ventriculis. Venter apertus, præter aliquam stagnantis feri copiam, & hepar durum, nihil adnotatione dignum ostendit.

5. Illis quæ primo loco in historia narrata sunt, hæc respondent quæ narrantur postremo. Hepatis durities significat, doloris illius qui in hypochondrio dextero recurrere solitus fuerat, causam facile fuisse in hepate, vitiosam bilem secernente, cujus copia in cysti collecta quotiescunque affatim effunderetur in Duodenum intestinum, huic & vicinæ eos dolores moveret, qui, intestinorum tumida

(a) Infra num. 13. & Epist. 5. n. 5. & 13.

nica contractionem plus minusve invertendo, vomitum saepe, illicum autem passionem asserunt aliquando. Cum autem novissime dolor, & vomitus tanto importunius suppressus est, quanto utilior fuisset vomitus mali causis, a nupera ebrietate actis, & corpore ejicientis; harum pars caput, quippe suis doloribus infirmatum, facile invasit. Quae cum fortasse per calorem diffusi nonnihil posset, temere per inunctionem coercita, extra cranium quidem gelatine forma in proxima membrana haerens, hanc vehementer distendit, intra cranium autem in eas quae dictae sunt, sedes irrumpendo, Tenemque meningem qua cerebrum & ventriculos convellit, irritando, illos acerbissimos dolores primum, tum delirium, motus convulsivos, apoplexiam denique attulit. Quod si forte malis, illud sermone non pro causa, sed pro causa effectu habere, ut in superiore explicatione indicatum est; non adverbiorum.

6. His duabus tertiam placet historiam addere, quae licet non hominis, sed ovis sit, non indigna est quae scribatur, praesertim cum aliae fatis similes, si doloris indicia memorarentur, historia ovium, aliarumque pecudum in Boneti Sepulchreto (b) legantur. Ea ovis ceterarum sui gregis consortium fugiebat, se per intervalla quotidie saepe circumvolvebat, nec tibi caput tangi ferebat, sed ejusmodi tactus impatiens, omni conatu se subducebat. Quae cum forte animadvertisset Valsalva, unde istantur oriretur capitis dolor, noscendi cupidus, emptam diffecit: nec moribidi quidquam alibi quam in cerebro, deprehendit. Nam primum cum hoc e cranio eximeret, paucillimum aquae acidulae exiit ex ea parte qua processus Mamillares ad os Ethmoides accedebant, major autem aquae copia, cum a glandula Pituitaria avelleretur. Deinde cerebrum persequendo, cum ad ventriculos Laterales ventum est, folliculus in his apparuit, aquam plurimam continens, ex membrana factus, quae Tenens meningis productio esse videbatur, nisi quod in illa extabant minima quaedam corpuscula, quorum substantia ad medullares cerebri similitudinem accedebat. Folliculi radices e fundo exitebant ventriculi dexteri, infra quem ubicumque erant ibi cerebri five medullares, five corticalis circumjecta substantia late corrupta cerebatur. Denique totum cerebrum fuit valde flaccidum, neque minus prodeuntes ab illo nervi. His inspectis, ossis Ethmoidis ea pars quae subjicitur processibus Mamillaribus, ab jugi aquae & cranio effluxu erosa adeo inventa est, ut libera illac e cranio in nares pareret via.

7. Hujus non ita dissimilem Observationem leges in Boneti Sepulchreto (c), vel potius in Petri Borelli Historiarum Medicophyl. Cent. 1. Obs. non 37. sed 38. in hac, inquam, potius; nam quaedam in excubando omisit Bonetus, nec reposuit alter Editor, contra Peyerii (d) praecipones; ut ob ejusmodi quoque causas, neque uno in loco, a me animadvertas nova sit optanda Sepulchreti editio ab diligenti Viro curata, qui singula antea cum iis conferat quibus ex libris deprompta sunt. Maximo & diuturno verticis dolore puella vexata fuerat, in qua Borellus abcessum vidit plenum aquae limpidissimae, ad libras duas qui cerebri natibus & infundibulo inhaerebat. A tam profundo loco, tamque abscondito, vix ut tandem is abcessus inveniret, dolor tamen ad verticem potissimum perveniebat, sic ea quadantenus confirmans quae ex Malpighio alias (e) indicavimus, in dubium autem vocans quod docuit Archangelus Piccolhomini (f) dolorum sedem qui in alto profundoque cerebro persentuntur, esse Tenem meningem, Laterales cerebri ventriculos convellentem, quod ut verum esse possit aliquando; & illud tamen, quod modo innuimus, attendendum est, & profundiores in duobus ventriculos reliquos, & cerebri basin meningem eadem vestiri, & subea; ut cetera nunc omitam; meningis dura Transversum processum hinc ad latera usque equinae sellae produci, tendique adeo, ut vel hoc nomine acerrimis possit doloribus esse obnoxius five ab irritante effusi humoris natura, five a praegravante, & praeter modum distendente ejusdem copia. Quae ut vehementer urgeantur ceterae etiam meningum partes, Observationes quoque ostendunt, ad hanc addenda Sepulchreti primam Sectionem, ut puta quae a Behrenio (g), & quae a Preussio (h) habitae sunt. Uterque enim Vir Cl. vix cultro ad Laterales cerebri ventriculos pervenit, cum inclusus humor non sine impetu sursum profluit; tanta fuerat ejus copia, & tanta vis qua parietes, & me-

ningem hos vestientem urgebat. Itaque mirum non est, si dolores capitis usque adeo immanes fuerint, ut agrorum alter miseris cum ejulationibus quasi deliraret, altera furore percita in puteum se praecipitem dederit. Ostendit autem Preussius tum illa, tum aliis duabus Observationibus (i) quo latere aut omnino, aut praecipue caput doluit, ejus lateris ventriculum aut solum, aut longe magis aqua fuisse distentum, eaque interdum limpidissima, nec minus tamen noxia, quam subflava. Nam vel maxime limpidi oculi potest quae stimulent, ut supra (k) dixi, & Cohausenii (l) historia comprobatur in qua cerebri lateris dexterum; ad hoc enim lateris acerbissimi dolores magis declinaverant; quasi natare videbatur in magna copia seri acris, falsi, limpidissimi. Quod in aliis Observationibus, exempli causa, Jo. Franci (m) five limpidum fuerit, five secus, stimulantibus corpusculis videtur caruisse, ut premendo dumtaxat noceret; siquidem est apertum cranium, omnia aquae plena inventa sunt; dolor tamen capitis, omnia aquae plena Verum ad Ovem ut redeam; veri est simile, meningem quae fundum operiebat ventriculi dexteri, a congeleta sensim aqua, paulatim a cerebri substantia avulsam, hujusque disiecta particulas quasdam quae ipsi adhaeserint, retinentem, in folliculum esse conformata. Quod autem ea aquae pars quae gustu explorata est, acidula fuerit, id nimirum confirmat quod indicatum est, antea, aquam intra cranium effusam, interdum posse, etiam vellicando, causae rationem habere in morbis capitis inducendis. De corruptione vero partis cerebri, & totius tanta laxitate cum animalis tamen vita & motu conjuncta, erit alibi (n) ut opinor, scribendi locus. Postremo ossis Ethmoidis erosio non est a nobis sine aliqua animadvertione praetermittenda.

8. Ut sic a cranio aperta erat in nares via, & quod consequitur, ab his in cranium, ita si forte animalcula quadam conspecta essent in cerebro illius ovis, certe multo minor nostra fuisset admiratio, quam cum tot legimus collectas in Sepulchreto (o) historias, lumbricos, aliosque vermes, cimices, & si Superis placet, scorpiones intra humana, secundum naturam undique se habentia, crania proponentes, ab iisque dolores capitis repetentes. Sed aliae testibus, aliae diligentiori, quo opus fuerat, carent examina, aliae si cum libris unde sumptae sunt, conferantur, alio spectare intelliguntur, velut illa quae ex Fernelio (p) producitur. Nam si locum apud hanc perlegas, quo in loco describendo, praesertim adeo brevi, nonnulla minime omittenda omnia miraberis, eorum autem quae proximae antecederent, sententiam si medica lance perpendas, facile agnosces, vermes illos duos extra cranium inventos esse in nasi recessibus. In quibus vixisse & alios, alios vero e ventriculo in dormientis nares irrepsisse eorum vermium, qui in Scholiis ad illas Sepulchreti Historias, ejus per narium memorantur, credibile est. Et in iis quidem narium recessibus qui Frontales sinus dicuntur, vermes crescere haud raro, in ovibus praesertim constat, a quibus irritata se se agitent; ut vel in ea de qua diximus, credere aliquis, qui se ita circumvolventem cernebat, ante dissectionem potuisset. Quin & hominibus aliquando accideret, ut vermes, ejusdemmodi in locis nidulantes, capitis dolores afferant, vel olim Arabes, de Indorum Medicorum sententia, tradiderunt, nominatim Avicenna (q), signa quoque, & curationem proponens. Quae fere in illis etiam Scholiis adnotantur, atque insuper Aegineta liber indicatur 4. cap. 57. quasi ibi, ex „vermibus dolores excitari quidem concederet, in cerebro „vero generari, negaret. Sed non idcirco incredibiles historiae rejiciuntur; imo inde harum confirmatio petitur (r) propterea quia ut in illis Sinibus ex putri materia, sic & intra cranium ex abcessu aliquo posse vermes gigni, non dubitatur, errore facile condonando iis temporibus quibus nasi ovium vermes a musca esse, nondum Valsalvi nostri (s) eximia in observando solertia ostendebat, nec Cl. Reaumurius in sua incomparabili Historia Insectorum (t), confirmaverat. Quando igitur certum est, vermes hocce ovium aliarumque ejusmodi animantium extrinsecus in nares importari, & cum tam crebro intra earum nares inveniuntur in cerebro non inveniuntur; qui contra existimus, cum tam raro in narium hominum sedem habeant, toties in humano cerebro esse deprehensos? Non ut a narium in Frontales Sinus, ita est in viventium cerebrum aper-

aperta, quin penitus & nerveis fibris, & vasis, & membranis obstructa via, ut ne ipse quidem nicotiana herba proleclus fumus, necdum ejus pulvis quantumvis tenuis, nedum ejusmodi bestiolae vel statim ac sunt ortae, transire queant. Et fuit quidem olim cum illius herbae pulvis, & multo magis fumus cranium subisset, ex dissectionibus perhiberetur: quas in Sepulchreto (u) pariter descriptas leges. Sed ibidem tamen aliquam, ut falsam rejici, alias aliter explicari, omnes pluribus quae contrarium indicant, continuo subjectis infirmari, videbis. Ad quas ultimas addere, si opus esset, alias posset, & in his quae in Centuria extat X. (x) Casarea Nat. Cur. Academiae.

9. Quid ergo est? inquis. Nullum animalculum intra cranium cavum, nihil ibi fuliginis, aut pulveris nicotianae herbae inventum unquam fuisse, credemus? Ego vero eorum qui reapse talia vidisse se, scribunt, aliis quidem pluri alicujus fraude, aliis casu, aliis incuria, plerumque impositum fuisse, suspicor. Nosti enim deceptrices praestigiarum manus, ut vix ac ne vix quidem vel antea admonitis aliquis sentiat, quod quidpiam eo immittunt quo minime videntur immittere: quid non admonitis, alioque intentus? Casus autem ipse non absimiliter illudit; ut cum spongia quibus saepe, apertis cranio, sanguis abstergitur, aut humor exauritur, adherentes sibi forte bestiolas inter abstergendum, exhauriendumque, reliquunt. Incuria autem saepius, ut cum albidis, ac teres aliqua tenuis polyposa concretio pro lumbrico accipitur; perarum est enim, perque difficile, ut verus veniens lumbricus per viam quam alias memorabo, in Sinum usque Falci prorepit, ubi a Verneyo (y); si tamen ipse vidit; (z) fuisse dictus est. Aut cum disiecta humoris cujusdam minima concreta, qualia in urethra virili ad Prostatae glandulae oscula, immo intra Prostatae ipsam non semel vidimus (a) pro tabacci humidulis granulis, quae colore, & forma apprimere referunt, incaute habentur: Aut cum ex Frontalibus Sinibus quo tenuissimum nicotianae pulverem involare, vel certe compelli expirationis vi, prono autem capite etiam defluere interdum potest, cum, inquam, hunc pulverem vel terra, vel scalpia illac in cranii cavum, ab Anatomico referant demissa, traducunt secum: Aut denique cum aliquis angustus, & flexuosus, eoque minus animadversus cuniculus ab externo ulcere in illud idem cavum pertinet, eoque in vivente, aut mortuo animalcula transmittit. Alia sciens praeterea; neque enim plura congerere necesse est tibi praesertim, Insectorum Historiae gnaro, ex ea probe scienti, num cimices, exempli causa, & scorpiones archius conclusi, ut aere orbentur, num curcutiones, num alia bestiola sine idoneo ipsis cibo, vivere & crescere tamen queant. Certe ex quo illa Historia diligenter excoli, resque singulae scrupulosius examinari coepit, aut nulla amplius, aut oppido perpaucis, & perpaucis creditae, ejusmodi observationes prodierunt. Neque unquam accidit Valsalvae qui prope innumera, nec mihi qui non multo fortasse pauciora capita perlustravi, ut in talia incideremus, quae tot olim se vidisse Medici scriperunt. Ex quibus propterea si forte unum aliquem sine fraude, aut errore nullo vidisse fatear; id reverentia potius, quam ratione adductum, fateri me, credito. Nec te illud moveat quod post acerbissimos capitis dolores nihil aliud apparuisse dicatur, quam lumbricus, aut animalcula intra cranium reperta, aut inde prodire visa. Complures enim illorum dolorum sunt causae quae extra cranium sunt, aut si intra cranium, non facile, aut nullo modo sub sensum cadunt. Quid si quae sita non sunt? ut cum ex moribundae nasi lumbricus exiens, creditus est e cerebro provenisse, quasi vero ex intestinis illuc prorepere non potuisset. Quid si quae sita causae aliae, & jam in cerebro ipso reperta? & minimi tamen simul accusantur vermiculi posttride in aqua animadversis, in qua particula, ex cerebro sumpta, fuerat macerata. Vehementes quoque ii dolores erant, quos vermes ex centipedum genere creabant duo priusquam e narium ejicerentur. Nec tamen Viri Doctissimi Littrius (b), & Maloerius (c) qui eos viderunt, quidquam de cerebro suspicari sunt, sed a Sinu Frontali in quem exiguum ovulum virespirationis immisum esset, repetendos esse, non dubitarunt, haud secus atque Cl. Henckelius (d) cum vermiculos parvos duos, curculionum instar, eadem via prodeuntes, & favissimos capitis cruciatu solventes, in narium recessus attractos censuit ex floribus fortasse in quibus rudimenta eorum laterent, arctius ad nares appressis, al-

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

taque, ut incaute sit, inspiratione, olfactatis. Et ante illum Gahrlepius (e) vermiculos, eodem cum levamine e narium ejectos, quoniam perfimiles vidit illorum qui ex muscis proveniunt, a musca matre deduxit. Recte omnes, quod neque ex putrescente materia, neque in cranii cavo genitos, sed ex ovis minimis, aut rudimentis animalculorum, extrinsecus invecitis, procrevisse in narium recessibus, existimarunt. Illud inter duos Clarissimos Viros quos primo loco laudavimus, non satis convenit, cujus naturae, & qua ex parte remedia adhibenda sint, ut e narium educantur. Quam controversiam plane dirimere eo difficilior fortasse est, quod alias, ut vides, alio ex genere vermes sunt, ut iidem non semper rebus aut fugari, aut allici posse videantur. Ut ut haec sunt; juvabit tamen per quae & quomodo plerique educi fuerint, ex medicis historis cognoscere: ad quas addes quae in Actis (f) extat laudatae Casareae Academiae, & quae in Commercio Litterario Norimbergensi (g), praecipue autem quae in Praelectionibus Viri Eximii Boerhaavii ad suas Rei Medicae Institutiones (h) ubi sanata ab se puellam memorat, cuius Pituitarii Sinus vermibus omnes erant pleni. Quoniam tamen Frontales ut plurimum incolunt Sinus, quod prima ac praecipua molestissimi doloris sedes, cum sensu praesertim rodentis, seque moventis bestiolae saepe numero conjuncti, in alterutro Sinu regione indicat; idcirco Littrius, si nihil alia omnia auxilia prodesse, ad chirurgiam denique nec difficilem, nec periculosam in offe frontis deveniendum esse, censuit. Non dubito autem, quin eandem intellexerit, qua olim usum esse Caesarem Magatum de Vallisnerio audivi, nempe terebrato usque ad Sinum offe, & verme quem inesse praedixerat, magna cum adstantium admiratione, educito, siquidem dolore adversus quem irrita alia omnia fuerant, feliciter abactio. Quam si curationem, ut in Adversariis (i) sperabam, ex Auctoris inedito scripto Vallisnerius protulisset; illud fortasse inter cetera scitu non indignum novissem, an quae felicitas in dolore tollendo fuit, eadem in referato Sinu claudendo esset consecuta. Quam difficile enim id perficitur, animadvertit Corn. Celsus (k), & post eum Chirurgia Palsinio (l) laudat: difficultatis autem causas, & graves a Sinu haud occluso noxas idem Palsinius, & quem has Litteras recensens vidi, etiam Archiater Praestantissimus Nicolaus Rosenius (m) adnotantur: ex quibus habebis quae felicias, cum Verheyenio (n) qui eundem ac Palsinius pharmacopolam designare videtur, conferenda, & ad ea quae super Celsi observatione illa protuli (o), adicienda. Ceterum si alia forte exempla quaeris vermium intra cranium, ut aiebant, repertorum, aut e narium recessibus ejectorum, utrorumque invenies inter illa quae Daniel Clericus (p), nec sine interposito plerumque judicio, recensuit, secundorum autem inter ea quae ab Joanne Saltzmano (q) commemorata sunt, aut proposita, qui neque eorum indicia, neque auxilia per quae sunt excussi, praetermisit.

10. Jam vero tres quoque meas tibi describam observationes in capite habitas dolore vexato aut ante cetera, aut maxima inter cetera incommoda. ANTE haec, certe vexari solitum erat in viro mendico, qui semper factus, novissime autem adeo stultus, ut quem petierat, panem abjiceret, in Nosocomium exceptus fuerat. Constabat dolori capitis fuisse obnoxium, tunc autem & ventris obstructionibus laborare. MORTUI ex febre nescio qua accedente cadaver in hoc Anatomicum Theatrum A. 1728. illatum est, macilentum, nec in Ventre, & Thorace quidquam ostendens; si obstruendum lienem excipias; quod praeter naturam se haberet. Sed circumsectum Cranium cum attolleretur, animadversum est, huic in latere frontis sinistro firmissime affixam esse Duram meningem, quae ibi ad modicum spatium, quasi ellypsis ambitu circumscriptum, non membraneam, sed median inter os & ligamentum naturam habebat. Cum Cerebellum molle & flaccidum esset, Medulla autem Oblongata parum firma; durum cerebrum, ut saepe in stultis solet, inveni; tamen Lateralibus ventriculis limpidi aqua, sed paucis, inesset, cum plexibus decoloribus, quorum posteriori parti vesiculae, nec tamen multae, infidebant, eadem aqua plenae. Denique anteriori faciei glandulae Pinealis quidpiam adhærebat flavi, quod inter digitos compressum, quasi arenas intermixtas habere, sensi.

11. Horum alia alio attinent, ut nostrae quaedam postea declarabunt Epistolae (r). Illud unum, ut opinor, ad

A 4

ca-

(b) lib. 1. Sect. 11. Obs. 8. & seqq. (c) L. 2. S. 1. Obs. 46. (d) Method. Hist. Anat. Med. c. 1. & seqq. (e) Epist. Anat. 13. n. 7. (f) L. 5. Anat. Praelect. 3. (g) Act. Nat. Cur. T. 2. Obs. 31. (h) Epist. N. C. Cent. 3. Obs. 14. n. 3. (i) Ibid. n. 1. & 2. (k) n. 3. (l) Act. cit. T. 7. Obs. 74. (m) J. Epist. N. C. Dec. 3. A. 3. Obs. 72. (n) Vid. Epist. 9. n. 15. 16. 19. (o) Sect. hac & Obs. 116. & seqq. (p) Pathol. 1. 5. c. 7. (q) Canon. 1. 3. F. 1. tr. 2. c. 3. 7. 31. (r) ad Obs. 117. (s) Tom. 4. Mem. 12.

(u) Sect. ead. 1. Obs. 82. & L. 4. S. ult. Obs. 1. (v) Obs. 89. (w) Hist. de l'Acad. R. des Sc. An. 1700. (x) Vid. Epist. 24. n. 23. (y) Epist. 44. n. 20. (z) Hist. de l'Acad. R. des Sc. An. 1708. (a) & An. 1723. (b) Act. Nat. Cur. D. 3. Obs. 110. (c) Eph. N. C. Dec. 3. A. 8. Obs. 141. (d) T. 4. Obs. 30. (e) A. 1739. Hebd. 21. II. n. 3. (f) ad §. 792. (g) Vl. Animad. 60. (h) De Medicina 1. 8. c. 4. (i) Anat. du corps hum. 1. 2. tr. 4. ch. 15. (m) Dissert. de Oss. Calvar. P. 1. n. 28. (n) Anat. corp. hum. 1. 1. tr. 4. c. 16. (o) Epist. in Cell. 4. (p) Hist. Lator. Lumbric. c. 13. (q) Dissert. de Verm. narium exquo §. 4. 5. 6. 11. & seqq. (r) Vid. VIII. n. 13.

capitis dolorem, quod in Crassa meninge compertum est. Quæcunque enim causa fuerit siue interna, siue externa; quamquam nullum huius vestigium animadverti; cur ea pars meningis in ossis pene modum indurisset; proclive est intelligere, quotiescumque sanguis aut copia, aut turgentia, aut accelerato per caput motu vim afferret vas, eam partem versus tendentibus, resistere illo obiecto impedimento sanguinem debuisse, & circumjectas vasas fibras meningis distendere. Neque aliam ad causam referri videbis in Sepulchreto (f) quod cephalalgie miserime illi essent obnoxii, in quibus utraque meninx per aliquod spatium, sæpe duos digitos latum ita coaluerant inter se, ut vasorum oscula penitus obserarentur. Veri quoque simile est, ejusmodi obstacula, quatenus se aut sanguini, aut aliis pariter opponunt fuccis per meningis jugiter transeuntibus, occasionem interdum præbere doloribus per circuitus recurrentibus, toties videlicet, quoties tanta portio hæsit succorum, ut copia distendere, aut tandiu, ut vitiofa ob moram facta irritare meningis possit, quarum fibris se propterea contrahentibus postquam prima illa portio vi in angustioribus laterales canaliculos contrusa est, nova succedat quæ ad eundem modum hæreat & expellatur, & post hanc alia: neque finis antea fiat quam laterales illi canaliculi sic denique sæpius iteratis impulsibus pateant, ut nihil jam hæreat. Sed aut funestum denique prænunciant exitum (g), aut difficilem non raro curationem habent ejusmodi dolores, eoque magis, quo constantius eadem recurrunt hora; an quod ita significetur, laterales canaliculos valentius resistere impulsui dilatanti? Memini me adolescentem in Patria medicinam facere æquali meo Laurentio Bagatrinio externa quidem, sed acerbissima, hemiplegia haud ita pridem correpto, quæ mane quotidie eadem hora, ut Itali numeramus, duodecima revertebatur. Quidquid agerem, aut nihil, aut eo dumtaxat conducebat, ut brevior, leviorque cruciatus fieret; nam illa ipsa hora radibat tamen: quin si quid erroris forte accederet, vel pristina vehementia. Frustra adhibitis omnibus complures jam dies auxilium cæteris, non prius vici, quam tenui lignorum decocto modice agitatis, impulsisque circumventibus fuccis, sudores movissem, id quod Ballonio (h) quoque feliciter cessasse leveram in hemiplegiis intolerabilibus, & quotidie mane certa hora recurrentibus. Omnino erat in eo Juvene aliquid hereditarii. Nam & parens, septuaginta annis major, tanto idque paulo antea, capitis dolore prehensa fuerat, ut videndi altero oculo facultate amissa, magnis nihilominus per eos dies redeuntibus subinde doloribus conficietur. Sed cum hi tamen neque ex eodem semper loco inciperent, sed modo ex vertice, modo ex interiore naso, ut calidum lac naribus attrahere prodesset, neque reverterent eadem hora, aliquanto facilius mihi fuit huius, quam filii, dolorem tollere: quo facto, vivendi etiam vis paulatim restituta est. Juvenat inter cætera sanguis et brachio, non tam qui, me imperante, missus est, quam is qui, laxata fascia inter dormiendum, non paulo majori copia effluxit; ut feliciter vel in femina id ætatis idem propemodum acciderit, quod in sexagenaria observavit postea Vallisnerius (i). Sed ad dissectiones redeamus.

12. ADOLESCENTULA, Epileptica filia, pauperis uxor, cum Februarii mense ex itinere vehementer incaluit, magno capitis dolore, & acuta febre correpta est. His, sine delirio, sæpius taciturna, intra triduum, aut quadriduum perempta est. Cum lactaret, atque in mentris tamen esset, tandiu distulerant venæ sectionem, ut denique cum gravius se haberent, arteriarum tamen pulsus, viribusque constantibus, sanguinis, qui mox impense concrevit, fibræ et pede mississent, fortuito acciderit ut protinus moreretur. CAPUT in Theatrum, ut ejus anni 1738. Anatonem abolverem; non cætera quoque, ut cupiebam; allatum est. Calvaria interior facies ex subrubro fusca; exterior autem facies meningis Tenuis qua supernam operiebat cerebri partem, materia quadam erat oblita, non multa quidem, sed æqualiter ubique ducta subflava, crassiuscula, eaque omnino specie, ut quamvis inodora esset, pus tamen & nobis, & iis qui aderant, Medicis, & Chirurgis esse videretur. Verum neque in meningibus, neque in cerebro, quod decolor fuit, ullum usquam vitium, ullumve locum unde ea prodierit materia potuimus invenire.

13. Si pus fuit; an ex alia aliqua corporis fede per sanguiferam vasa haustum, & in illam translatum dicemus

secundum ea quæ de quodam capitis dolore in Sepulchreto (j) indicantur? Sane hanc etiam ob causam ægrius ferrem, non fuisse reliqui corporis, in quo id quærerem, copiam factam; nisi rerum esset dispar ratio, aliæque mihi notæ essent historiarum, in quibus velut in ea Valsalvæ, quæ superius (k) prolata est, sanies nusquam fuit, quam ad cerebrum inventa quod & ipsum alioqui esset sanum. Num igitur ex meningum visum effugientibus foraminulis, unde humor secundum naturam & paucus, & limpidus is quo ipse madent, exire solet, illa puriformis materia, ut ex Recti intestini, & vesicæ glandulis in teneismo, & dysuria sæpe accidit, vi morbi expressa est? Certe enim morbi expertes fuisse meningis, neque ille tantus capitis dolor credere nos finit, neque is qui in calvaria facie eas contingente erat color.

14. ALTERIUS mulieris, ob eum colorem, venit in mentem, cujus dissectui caput ineunte anno 1717. Affecta primum Venerea lue, hinc febre cum atrocibus capitis doloribus, & delirio correpta, ex his in Nosocomio Patavino decesserat. HUIUS quoque exsectum cranium alicubi apparuit ex rubro nigricans. Dura autem meningis ea pars, quæ superna media regioni Sinus Lateralis dexteriori proxima erat, multo crassior facta, cum altera meningis, atque adeo cum cerebri substantia omnino coaluerat, erantque hæc tria eo in loco semiputrida, & lurido quodam colore, ex subflavo cinereo, in corticali præsertim cerebri portione, deturpata. Quin etiam extima subiecti cerebelli substantia, quamquam ad minorem tractum, ad duos videlicet transversos digitos, cum meningis utraque adeo coaluerat, ut cum e Dura cavo cerebellum extraherem, huius ibi substantia, Dura meningi adhærens relicta sit. Porro cerebri vasa per Tenuem meningem repentina, æquo latiora conspiciantur, nigroque sanguine distenta, qualis & in Dura Sinibus fuit. Per medullarem autem cerebri substantiam afflatam dissectam crebra passim, & evidentiora quam soleant, sanguifera vascula se ostendebant. Laterales ventriculi aqua plenissimi subfusca, quo colore & eorum facies infecta erat. Denique Pinealis glandula firmior, & major, & albidior quosdam quasi loculos intus habere visa est. Sed nec illud reticemus, cum rara observatione quæ in Commentariis extat Petropolitana Imper. Academiæ (l) conjungendum, quod ab ortu, aut certe a prima infantia huius mulieris cranio peculiare fuit, ut lateris posterius dexterum magis curvaret extrorsum, quam sinistrum: quam obrem & ejus cavum, & comprehensum cerebri hemisphaerium erat ibi evidenter amplius, quam a sinistris: id quod in altera etiam muliere (m) occurrit mihi, visumque est eo dignius adnotationem, quod tota obliquata cranii cavea tempus dexterum magis excavatum, finitro contractiori, & visum occipitis lateris dexterum contractius, finitro magis excavato respondebat. Sed etsi in ea quoque femina Laterales cerebri ventriculi proflus pleni fuerunt aqua turbida; historia tamen non huc pertinet, ideoque alibi (n) perscribetur.

15. Neque enim scio, an illa femina doloribus capitis esset obnoxia, ut neque an ea cujus modo tota historia descripta est, antequam febre afficeretur; cum probe aliquo quicquam, figuram capitis vitiosam magnum ad diuturnos dolores inferendos conferre censeris momentum; quæ verba in Sepulchreto quoque (o) referuntur, omisso, ob incuriam, Auctoris nomine, Kollinici videlicet (p). Sed ad descriptam historiam ut redeam, si mulier illa, atque illa item de qua supra (f) diximus, adolescentula viri fuissent in fugando herba nicotiana fumo pene assidue occupati, fuscus ille, aut nigricans in utriusque cranii interna facie animadversus color, quibusdam facile visus esset præsertim olim, ab ejus fumi fuligine repetendus: neque enim qui repeterent desuere, ut in superioribus (g) est indicatum. Nos cum rubedo aliqua ei coloris admisceretur, quin ab resistente sanguine esset, non dubitavimus. Nam etsi mulier lue venerea laborabat, nusquam tamen ulla fuit in cranio caries, quam aliquem fortasse ob atroces illos dolores potuisset suspicari, licet nullum sive tumore, sive colore extima capitis facies præberet indicium, ex aliis & præsertim ex illa in scorto pulcherrimo observatione planum est quam A. 1704. Bononiæ mihi narrare memini Novesium, qui & scriptis mandavit (h) postea. Satis tum ad moram sanguinis per tenuissima passim vascula, ut alibi ostenditur, ex calvaria intima lamina in Dura meningis vasa redire soliti, tum ad dolores illos probe intelligendos, satis, inquam, causæ est in descripta me-

meningis illius crassitudine, & cum altera coalitu, vel secundum ea quæ paulo superius (i) proposita sunt.

16. Atque ut plenius intelligas, quam possint ejusmodi coalitus, obicem sanguini ponendo, inducere capitis dolores; fac cogites, ex vasis sanguiferis cum alia sint venæ, alia arteriæ, sanguinem qui per has fertur, ubi ad obstaculum ventum est quo ejus transitus tardior sit, non distendendo solum, sed percutiendo quoque, nocere. Scilicet quot sunt arteriarum pulsationes, tot ictibus, hisque eo majoribus, quo difficilior est transitus, meningis percellit. Sic Brunnerus (k) immanes capitis cruciatus in viro cujus Dura meninx verrucis pisi magnitudine plurimis hic illic, sed præsertim circa arteriarum ramificationes, obidebatur, a singulis arteriolarum vibrationibus deduxit; quamquam distentionis tantum vim, non etiam percussione, speculavit. Cæterum non modo coalitus, angustiora quæ per ipsos transeunt, vasa efficiendo, sed & quicquid, siue pungendo, convellendoque, siue comprimendo præstare idem potest, capitis dolores creabit. Pungendo creabat offesa illa acuta particula, inter meningis sita, de qua leges Observationem III. An. VII. Dec. III. Ephemer. Cæsaræ Nat. Cur. Academiæ. Comprimito autem, exostosis cranii interior tum quæ Observatione describitur CCLIII. in Dec. eadem An. X. sanguine propterea quoque in meningibus adeo remorato, ut fere essent digitum transversum crasse, & luxuriantis carnis referent speciem, tum quæ Cæp. VI. Observatione XXI. adjectoque ad hanc Scholio non una proponitur, præsertim vero quæ Observatione extat XCIX. Volum. II. A. 1704. ejusdem Academiæ: cujus ex minus antiquis libris plura tibi exempla de industria colligo, cum plurima videam ex iis libris, quos ante alteram Sepulchreti editionem vulgaverat, in hoc olim, & merito quidem, esse relata.

17. Nec desunt tamen quæ aliunde accepta, eodem adjiciantur: cujusmodi sunt duo quæ proferam haud inele-

gantia, & ad propositam mulieris dissectionem attentissima. Offendunt enim æquo majorem sanguinis copiam vasa quæ intra cranium sunt, distendentem, capitis dolores facere. Exemplum alterum Cowperi est in anglica Anatome humani corporis, aut si forte hac cares, in Actis Erudit. Lips. (l) Alterum in Commercio Litterario (m) leges. Primum in eo qui ab ineunte ætate dolori, de quo loquimur, vehementi obnoxius vixerat, Dura meningis vasa adeo lata fuisse, monstrat, ut calami æquarent crassitudinem. Quod ne putes, instante demum novissimo morbo, id est apoplexia, esse factum, sed ut quam antiquum fuerit, scias; illorum vestigia vasorum in calvaria interiore facie, tam profunda, atque ampla erant, ut ei vasorum crassitudini responderent: poteris autem observationi huic satis similem Bajerii observationem (n) adjungere. Exemplum secundum exhibet feminam, a prima adolescentia immanibus pariter capitis doloribus excruciatam, iisque eo gravioribus, quo magis augebatur sanguinis aut copia, aut exaltatio. Scilicet ren dexter non suo loco positus, sic arteriam Magnam, & venam Cavam ad imas lumborum vertebrae apprimerebat, ut qua hæc vena excipiebat sanguinem Iliacæ sinistræ, varix ortus esset, cujus diameter duplo propemodum Cavæ diametrum superabat, indicio manifestissimo, tanto plus sanguinis ad superiora, ipsumque caput ferri debuisse, quanto minus poterat ad inferiora. Exempla autem hæc duo probe intelligis eo spectare, ut a copia quoque sanguinis qua Tenuis meningis vasa, & cerebri vascula sic distenta vidi, ut latiora essent, repeti possint acerbissimi dolores quibus mulier afficiebatur.

18. Cætera quæ in historia scripsi, partim supra (o) ut quæ ad aquam in ventriculis attinent, declarata sunt; partim alibi declarabuntur. Est enim, ut initio dixi, fere cum aliis complicatus malis capitis dolor. De quo hæc in præsentia habui quæ scriberem, eadem ratione perreiturus ad alia, si hæc prima non displicerint. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA II.

Sermo primum fit de Apoplexia in universum, tum de ea quæ est a sanguine.

Quas nuper de capitis dolore ad te misimus, gratas fuisse Litteras, scribis, sed tanto gratiores futuras quas de Apoplexia expectas, & de cæteris deinceps morbis, quanto horum quique graviore est, & periculi plenior. Simul queris, an Apoplexia revera hoc faciat crebrior sit, quando Medicos Eruditos duos in diversa vides esse opinionem, & quod mirum videatur, ad eundem ab utroque Auctorem provocari, Cornelium Celsum.

2. Ut hinc incipiam; negari non potest, apud Celsum (a) hæc legi: *Attonitus quoque raro videmus, quorum corpus, & mens stupet. Fit interdum ictu fulminis, interdum morbo, hunc apoplexiam Greci appellant.* Sed neque inficias iri potest, vix perbrevis attonitorum curatione proposita, hæc subijci (b): *At resolutio nervorum frequens ubique morbus est. Sed interdum tota corpora, interdum partes infestat. Veteres auctores illud apoplexiam; hoc paralysem nominant: nunc utrumque paralysem appellari video.* Ne autem credas, apoplexiam hanc quam frequentem ubique fuisse dicit, & paralysem tum vocari solitam, paralysem potius fuisse totius corporis, quam veram apoplexiam; attendas oportet, non modo corpus universum resolutum, ut paralyxia (c) dici possit, verum etiam mentis usum intercepisse; in ejus enim curatione mox a Celfo (d) pronuntiatur, *post sanguinis missionem, si non redit & motus, & mens, nihil spei superesse*; ne illud quoque addam, sæpe paralyxiam (e) succedere apoplexiam, ut si illa frequens erat, hæc quoque non rara fuerit, necesse sit. Quid ergo erat, inquires, illa primo loco proposita a Celfo apoplexia in qua & corpus, & mentem stupere, ait, sed raro videri consuevisse. Nisi Mercurialis meus (f) Virique alii ante, & post ipsum Eruditissimi veram esse apoplexiam censuissent, quam ibi Celsus *morbum attonitum* nominavit, quamquam attonitos, ut Rubeus (g) animadvertit, homines dixit, non morbum) ausus fortasse jam pridem effem de voce illa *apoplexiam* integra, an mendosa sit, dubitare. Interdum enim cum ultimas in Celsum Epistolas scriberem, suspicatus sum,

morbum alium aliquem ibi indicatum ab eo esse, ut puta catalepsi, aut huius similem, nempe quem raro videamus, in quo & corpus, & mens stupeat, & qui fiat interdum ictu fulminis, unde etiam proprie attoniti dicti sunt (b). Et sperabam quidem, suspensionem meam confirmari, & rationem aliquam emendationis ex Cælio Aureliano hauriri posse, qui fufius quam Veterum, qui superant, quicquam, de Catalepsi verba faciens (i), docuit, qui primi olim ab aliis morbis hunc separaverint, & id nominis imposuerint, & quo quisque modo curaverint. Sed angustia temporis exclusus, & inconstantia quadam, librariis forsitan imputanda, tardatus, cum Asclepiadem *catalepsi* appellavisse, mox autem *novum non dedisse nomen*, legamus, sed ejus sectatores *catalepsi* vocavisse; longioris operæ esse credidi rem discutere, nec Celsi curationem volui cum Themisonis, qui nuper vixerat, curatione comparare. Quæ tu facias censeo, non tam mea suspitione adductus, quam Summi Viri opinionem permotus Gerardi Swietenii, Cæsariorum Archiatrorum Comitissimissimi. Cujus Commentariorum (k) Volumen III. mihi, hanc Epistolam relegenti, benigne missum cum versarem, gavisus sum, eandem utriusque nostrum conjecturam fuisse. Quam nisi sequaris; aliquam nobis excogitabis rationem, qua unum eundemque morbum & raro videri, & frequentem ubique esse, intelligamus.

3. Sed & ante Celsum, & post Celsum frequentem fuisse apoplexiam, cum Hippocrates indicavit, tum alii confirmarunt morborum Observatores: ille quidem; nam si raro accidisset, non inter morbos numerasset qui in plurimarum multitudine (l) & qui item hyeme (m) magna ex parte fieri solent; hi vero; nam hæc ejus dogmata memorantes, non modo in dubium non vocarunt, sed & suis observationibus comprobant. Sic Hollerius (n) complures recensuit apoplecticos in frigida & austriana aeris constitutione a se vifos. Sic; ne longior sim; Forestus (o) suas produens observationes, *tota*, inquit, *celi constitutio tunc pluviosa,*

(f) Sect. hæc 1. Obf. 12. (g) Vid. Eph. N. C. Cent. 3. Obf. 14. n. 1. & 3. & Dec. 3. A. 7. Append. 74. Obf. 75. (h) Epidem. lib. 2. Conf. Hyem. A. 1757. (i) Eph. N. C. Cent. 3. Obf. 7. (j) Sect. hæc 1. Obf. 20. (k) n. 21. (l) Tum. 7. p. 221. & seq. (m) Vid. ut in aliis quoque, Eph. 62. n. 15. (n) Eph. XI. n. 2. (o) Sect. hæc 1. sub Obf. 48. (p) Ord. & Meth. cognosc. dolorem. Cap. 1. 2. S. 2. art. 2. P. 2. 2. 24. (q) n. 12. (r) n. 8. (s) Lettref. L. 4.

(a) n. 11. (b) Eph. N. C. Cent. 1. Obf. 69. (c) A. 1699. M. Feb. ad Tub. 91. (d) A. 1744. Hebd. 43. l. 1. (e) A. N. C. T. 3. Obf. 121. (f) n. 3. (g) De Medicina 1. 2. c. 26. (h) Initio seq. c. 27. (i) Vid. Galen. apud Gorrurum Desin. Med. 70. 11. (j) cit. cap. 27. (k) Apud Gorrurum loc. cit. (l) Presert. Falav. l. 1. c. 10. (m) Annot. in cit. Celsi c. 26. (n) Servius ad v. 174. l. 3. Æneid. (o) Acut. Mor. l. 2. c. 10. 11. 12. & Chronic. l. 2. c. 5. (p) In Boerh. Aphor. §. 1007. (q) Sect. 3. Aph. 16. (r) Ibid. Aph. 23. (s) De Morb. Int. l. 1. 6. 7. in Schol. (t) Obferv. Medic. l. 10. Obf. 70.

et austruam erat, et ita ab initio Decembris ad 18. diem, plurimi apoplectici, et convulsi interierunt: quin etiam in univertum tradidit, suis quidem, Batavis regionibus frigidis et humidis non raram, imo frequentissimam esse apoplexiam; frequentem quoque in locis frigidis ob situm terrae, ut Florentia, et Luca, et Bononia, ubi erat ipse studiorum causa commoratus, vel ob regionis naturam, ut Germanis, et Britannis. Hi vero duo Medici centum quinquaginta annis circiter, ante huius initium seculi haec adnotaverant; aut si Forestus paulo tardius; non tardius certe Jacchinus (p) unde pleraque istorum verborum, dissimulato auctoris nomine, descripsit Forestus.

4. Noli autem credere, haec a me dici, ut inficer quod probe memini, circa huius seculi initia frequentes adeo factas esse mortes repentinas, ut rei novitate percussus populus terreretur. Sed hoc dico: quod nostris accidit temporibus, idem aliis quoque accidisse modo post breviora, modo post longiora intervalla, ut tempestatum natura tulit, non earum tantum quae exempli causa memoratae sunt, sed et aliarum, ut suo declarabitur loco (q), idque magis, minusve pro regionum situ, et constitutione, et victus consuetudine magis, minusve cum tempestatibus consentiente. Quin fuit aliquando cum inter ceteros pestilentes morbos, noxium fortasse circumjectorum locorum aërem, certe autem vitæ mutationem ex laboriosa in desidiam et voluptariam consecutos, apoplexia morbus acerrimus saeviret, quemadmodum ex Agathia (r) cognoscet. Qui alteram quoque seculo eodem sexto pestilentiam describens (s), cum alia memorat mortis genera, tum interisse, ait, repentina morte quam multos tanquam apoplexia gravi morbo correptos. Deinde hoc adde, non omnes circa nostri initium seculi repentinas mortes ab apoplexia fuisse, sed plures etiam a syncope, quædam a suffocatione. Novissime (id quod pariter per dissectiones animadversum, recreavit populi animos ab incognita quæ lateret in aere, communi quadam causa tantam subitarum mortium frequentiam facile repetentis) novissime, inquam, hoc ajo: qui apoplexia vel eodem mense, atque adeo die plures interierunt, non omnes eandem in cerebro noxam, sed alios longe aliam, & ab alia causa profectam, nec semper recenti, sed antiqua interdum, ostendisse; quod & prægressa incommoda significaverant.

5. Etsi enim apoplexiæ cuiusque causa illa proxima & quæ morbum continet, una esse videtur, id est intumescere in cerebro fuit motum, cum videlicet movemus, sentimus, cogitamus, subita immunitio, tanta interdum, ut proxime ad cessationem accedat, aut in cessationem continuo transeat; eam tamen immunitio nem multa sunt & varia quæ inducant, causæ, harumque ipsarum alia sensus omnino fugiant, alia sub hos cadunt. Quarum illas, ubi res nonnunquam coegerit, ibi conijcere, quoad ejus licebit, conabimur. De his autem, quæ manifestæ occurrere nobis intra cranium solent, dabimus operam ut dilucide ac partite scribamur.

6. Hæc plerumque aut in sanguine, aut in sero consistunt, nonnunquam & in aliis. Sed nos rariores causas in novissimum rejicientes locum, frequentiores illas duas primum persequemur. Eæ, quippe sapientis animadversæ, celeberrimam illam apoplexiæ divisionem pepererunt in Sanguineam, & Serosam, quam qui divisionem improbarunt; id eo fecisse partim credo, quod tunc continentem causam magis, quam efficientes, & ab his profectam in prædicendo, medendoque utilitatem, spectarent; partim quod feri effusionem pro effectu haberent, non pro causa, quæ de re alibi (t) & vidi, & video; partim etiam quod ut cætera Majorum dogmata, ita hoc quoque abjiceret studerent, olim adeo inculcatum, ut vulgo vix aliunde quam a sero crassiore ventriculos cerebri impediende, esse apoplexia videretur. Sed nimirum sæpe veteris doctrinæ fastidio ultra æquum homines progressi sunt.

7. Nec vero etsi medentium plerique sic crederent; fugiebat tamen doctiores, apoplexiam etiam a sanguine Medicinæ parentes agnovisse. Hippocratis, Galeni que locos non produco; habes enim in Sepulchreto (u), ut verba quoque Turrisiani (x) qui seculo XIV. illorum aliquem locorum probabat. Italorum præcipue alii seculo XV. & XVI. idem facere perrexerunt, in quibus Jo. Matthæus de Gradi (y), Jacobus Berengarius (z), Leonardus Jacchinus (a), sed præsertim Petrus Salius vicinus meus (b) toto illo peculiari capite, quod de Apoplexia a sanguine inscripsit. Quorum etsi alii aliter rem intelligebant; ne-

mo tamen præter Salius fortasse, qui id ipsum raro, ea credit ratione fieri quæ ut sæpe nos videre soliti sumus, ita Avicenna (c) olim docuerat, cum videlicet causam secundi, & frequentioris quidem generis ejus apoplexiæ quæ sit a repletionem, esse censuit aut humorem sanguineum effusum ad ventriculos cerebri subito, aut humorem phlegmaticum, & hunc esse secundum plurimum. Sed paulo ante, quam Salius scriberet, Italus alter Leonardus Botallus, ex Gallis autem Ludovicus Durerus, quamquam serius huius liber vulgatus est, effusum sanguinem conspexerant in eos apoplecticorum ventriculos, quemadmodum verba utriusque, in Sepulchreto (d) quoque relata, præclare ostendunt; ut permirum sit, eruditissimum aliquem Medicum Casparum Hoffmannum (e) quævisse, quos ventriculos sanguine oppletos in apoplexia vidit unquam? Porro a sanguine, etiam in ventriculos, aut alio intra cranium, non effuso, aut certe ab alia causa quam a frigido humore, tam cerebro apoplexiam accidere censuit Prosper Martianus (f), ut affirmare non dubitaverit, ex tribus apoplexiæ speciebus unicam tantum, & de raro contingentem in frigidis succos Hippocratis consilio referendam esse. Huc si addideris, Varolium (g) Mercuriali rescribentem, provocasse ad dissectiones eorum, qui apoplectici moriuntur, & his fretum, sic locutum fuisse: in eorum ventriculis cerebri hoc quæso mihi credas non reperitur major excrementorum copia, quam communiter in omnibus aliis reperiri solet; hoc inquam, si addideris; plane intelliges, non modo ante recentiora tempora non defuisse qui apoplexiam a sanguine agnoscerent, sed & nonnullos fuisse qui apoplexiam ab effuso in ventriculos seroso excremento, perraro, ne dicam nunquam, fieri docerent.

8. Attamen alias a sanguine, alias a sero esse hunc morbum repetendum, præter illas tot observationes quas in Sepulchreto collectas habes, confirmabunt alia bene multæ post ejus alteram editionem vulgatæ, quarum nos aliquas, ut res feret, postea memorabimus, hic illis tantum indicatis, quas litteris consignaverat eodem ac Durerus, & Botallus tempore, eademque in Gallia Italus, ut videtur, Medicus non vulgaris, & sane dignus, cujus & reliqua in lucem proferat Doctissimus Targionius, a quo (h) hæc excipit habemus. „In Damicella de Mauvoy sin, quæ obiit a partu Epileptica una & Apoplectica, „secta observavi totum ventriculum sinistram cerebri „fuisse plenum aquoso sanguine, seroso, putri, ac prævi coloris, & venas Plexus retiformis una cum arteriis fuisse tumidas, & quasi inflatas, subnigras: ut etiam in D. de Boyssy magno Franciæ Scutifero, totus ventriculus dexter erat irriguus sanguine. Ideo jure Lampridius de Severo Cæsare, obiit ictu sanguinis, quem Apoplexiam vocant; plerique enim Apoplecticorum sectis extravasationem sanguinis in ventriculo vidimus. „Nec displicet quod, cum sibi scriberet, fortuito, ut fit, memoria lapsus, pro Lucio Vero Severum, Lampridium autem pro sexto Aurelio Victore posuerit, cujus de Vero hæc in Epitome verba sunt, (i) obiisse videlicet ictu sanguinis, quem morbum Græci ἀπὸ τοῦ αἵματος vocant: unde sanguineam apoplexiam intelliges etiam seculo quarto fuisse notam: aut si forte cum iis facis qui Epitomen illam incerti Auctoris esse putant; Eutropii Historiam (k) inspicere quarto seculo & prius quam illa Epitome, scriptam, obiisse Verum leges subito sanguine ictum casu morbi quem Græci ἀπὸ τοῦ αἵματος vocant. Et sane haud aliam, quam sanguineam fuisse Veri apoplexiam illa indicant quæ de ejus vita, morbo, curatione, & obitu seculo jam tertio ediderat Julius Capitolinus (l), convivia, & calices ejus describens, tradensque, non longe ab Alino subito in vehiculo morbo quem apoplexiam vocant, correptum, depositum e vehiculo, detracto sanguine Alinum perductum, cum triduo mutus vixisset, apud Alinum perisse. Quem ad locum Capitolini non omittendum est quod Egnatius (m) paulo supra ubi idem Historicus eam Veri apoplexiam memoraverat, sic adnotavit, ut quam frequens seculo XVI. is morbus esset, magis magisque intelligere mus: apoplexi, inquit, frequentissimo jam ac pervulgato ob immoderatum vini, venerisque usum morbo per bosca annos quibus ista commentabamur. Sed illic revertor, ut serosas quoque esse apoplexias ex ejusdem Observatoris scriptis comprobem, qui in plerisque apoplecticis effusum in cerebri ventriculo sanguinem se vidisse, docuit. Inter illa quæ supra descripsimus verba, hæc interjecit: in aliis vidi aqua plenum limpidissima, extinctis

Apop-

Apoplexia cum tamen vacuus esse deberet omni omnino re. Jam vero utrumque iis pariter Observationibus planissime confirmatum videbis quæ ex Valsalvæ schedis primum, tum ex nostris quoque proferentur. Nec tamen quod in Sepulchreto promissæ factum vides, hic illas producemus in quibus capitis vulnera istiusve apoplexia consecuta est; sed in suum differemus locum; editas autem antea ab utrolibet nostrum, dumtaxat indicabimus. Quibus etiam omisiss, hæc tamen longissima essent Litteræ, nisi quæ dissectiones spectant ad sanguineam apoplexiam, eas tantummodo, neque omnes, in præsentia proponeremus, rejicientes in Epistolas proximas, tum earum reliquas, tum quæ attinent ad serosam.

9. Ut a Viro Amplissimo incipiamus; cujus propterea historia est a Valsalva diligentius descripta; ANTONIUS FRANCISCUS SANVITALIS, Cardinalis S. R. E. statua medicorum, aut paulo hac majori, corpore caroso, colore rubicundo, stultis, & gravibus occupationibus deditus, arthritidi obnoxius, aliquot ante annis cœperat inani quodam faucium ad excrucandum irritamento, & convulsivis etiam moribus in facie, & manibus per intervalla tentari. Denique cum annum ageret quinquagesimum quintum, & regionem duos jam menses incoleret montis, austroque sæpius perlatam, cujus alias regionis cælum valde sibi adversum expertus fuerat, accessissent autem animi sollicitudines & curæ, & hyemale solstitium A. 1714. appropinquaret; in affectum incidit vertiginosum: a quo tametsi liberatus est: non mediocrem tamen molestiam, & ad somnum proclivitatem ostendebat. Intra vicissim circiter diem rediit affectus vertiginosus, vomitumque secum adduxit. Brevis spatio uterque primum, deinde etiam vehementer, qui iis succederet, dolor capitis sedatus est. Verum postmodum eadem qua vertigines ingruerant hora, omni propemodum amissa sentiendi, & movendi facultate in sinistra parte corporis, quasi somno profundo sopitus jacet. Naturalis tamen est respiratio; pulsus autem frequens, magnus, vehemens: & quamquam sinistri artus incassum irritantur; iidem tamen irritamentis ad plerumque pedis dexteri, & iis quæ solent, ad naves adhibitis, leviter excitatur, ut quædam nutibus, nonnulla etiam verbis opportune significat. Habent autem hæc irritamenta feliciorum successum præsertim post sanguinis missiones: præcipue vero sexto ab apoplexia die cum secula esset, impetravit Valsalva, vena Jugularis dextera; horis circiter post quatuor, expergefacti interni sensus, & loquela ad horam unam, eoque amplius restituta est. Eademque excitata, sed manifestior, & longius protracta, eadem quasi hora habita esse nocte insequenti. Verum excitatio hæc novissima fuit: inde enim ager sensim declinans, & convulsivis motibus per intervalla correptus dextera in parte, præsertim in pede ac manu, & in tota præterea facie, in primisque ad oculos, in ipsoque etiam fortasse corde; nam pulsus sæpe eodem tempore omnino deficiebat; his tandem circa initium diei decimi redeuntibus, vivere desit.

IN VENTRE, & Thorace inventa sunt omnia secundum naturam constituta. Cerebrum vero flaccidum fuit: & in sinistro quidem ventriculo non multum feri; at in dextero uncias duas habuit, & hoc amplius, sanguinis coagulati. Laceratus autem hic erat plexus Choroides, & ventriculi parietes in ipso latere externo posteriora versus, ad profundum ulceris similitudinem erant corrosi.

10. Plura in Amplissimo hoc Viro convenerunt quæ ad apoplexiam disponent, studia, graves occupationes, curæ, arthritidis ipsa, quæ sæpe calculosam, alias apoplecticam quoque post se trahit affectionem. Leges inter cæteras Viri Principis, itemque Comitum, utriusque podagrici, utriusque apoplectici historiam (n), & præter cystitis calculos in utroque, alterius Laterales cerebri ventriculos fero, alterius qui huc potissimum attinet, crure effuso scatenates animadvertit. Cardinalis apoplexiam prænuñciabant plura ex signis illis communibus quæ collegit Cælius Aurelianus (o) olim quidem convulsivi manuum, faciei, & faucium etiam, ut ego opinor, motus: proxime autem iteratæ vertigines, quas proclivitas ad somnum, molestia, vehementerque capitis dolor consequebantur: quæ ita instantem indicant, ut novissimæ vertigines pro leviore quodam apoplectico paroxysmo quadantenus haberi possint, quippe quem gravior postmodum excipit eadem hora. A sanguine hunc esse, poterat illius copia significare, rubicundo colore ostensa, & rarefactio ventis australibus inducta, valis ab ætate ipsa jam rigescentibus, mox a bruma arctatis, & ob utramque hanc causam disrutioni facile obnoxius. Nec tamen fortis initio, & progressu fuit apoplexia, ut respiratio communistravit,

& sentiendi movendique facultas ne in sinistro quidem corporis latere omnino sublata, & semel, iterum, sæpius cum internis sensibus restituta loquela, donec laceratione in cerebro aucta, & sanguine magis effuso, lethalis apoplexia facta est. Nec profuit, quamvis statim ab ipso initio se prodens, pulsus febrilis, & fortasse febris, quam symptomatum eadem hora nonnunquam observata remissio, & deinde intensio subindicabant; imo vehementer obfuit, sanguine videlicet magis, & valentius agitato, impulsioque: ut inter multa ac varia quæ ab Hippocratis Interpretibus, aliisque cum antiquis, tum recentioribus Medicis de febre tradita sunt superveniente apoplexiæ, quam per ipsam quidem rarissime solvi, affirmat Experientissimus Wertholius (p), hic illud in primis locum habere videatur, quamvis in serosa profuit aliquando, in sanguinea potius obesse. Sed contra, utilitatem, quam potuit, certe præstitit sanguinis missio, ab Jugulari præsertim vena, eaque dextera, ut scire is qui Bononia advolarat Valsalva secundum observationes in hemiplegicis instituit suas (q), quas & anatome tunc confirmavit. Noxa enim erat in cerebri parte dextera, cum sinistra corporis esset resoluta: id quod insequentibus etiam dissectionibus inventum leges. In sectione autem Jugularis venæ illud quoque attendas velim, cavisse Valsalvam, ne sibi obijci fortasse possent quæ multis interdum obijciuntur, isto in apoplecticis auxilio utentibus. Scilicet respirationis difficultatem ejusmodi ægris per se noxiam, appropinquaturo cerebro sanguini obstantem, non esse injecta circum collum fascia augendam, aut si ea ratione quam laudat Cel. Heisterus (r), laxior injecta fascia ita deorsum trahatur ad pectus, ut arteriam Asperam non premat, Jugulares venas premat; hanc ipsam pressionem regressum sanguinis officere: modum autem a quibusdam hoc tempore probatum, quem olim Berengarius Carpenis (s) descriperat, neque in apoplectico locum habere, & si haberet, tum ob compressam animam descendentes e cerebro sanguini obfuturum, tum ob zonam qua venter constringitur, effecturum, ut multo plus sanguinis ferretur ad cerebrum. Valsalva igitur Jugularem venam incidi iussit apoplectico, non modo naturalem respirationem servanti, verum etiam imminutam prioribus venarum sectionibus copiam sanguinis habenti; ut minus periculi jam esset a Jugularis compressione (quamquam ea dumtaxat quæ digito fit, alias esse usum scio) quam spei ab incisione, & minus quoque metuendum, ne ad cohibendum postea sanguinem arctiore fascia opus esset. Nam quod alii præterea obijciunt, per Jugularis venæ sectionem sanguinem quidem immediate e cerebro deduci, sed tanto plus sanguinis ob id ipsum convehiri ad cerebrum per arteriam Carotidem; Valsalva certe, ut minime ignorabat, Externam, quæ in collo inciditur, venam Jugularem non eam esse, quæ immediate e cerebro sanguinem revehit, sed Internam; sciebat quoque, hanc quidem venam, non illi, Internam respondere Carotidem, quæ ad cerebrum sanguinem adducit, illi vero Externam respondere, quæ partes aluit capitis extra cerebrum sitas: ad quas ut, vena illa Externa secta, magis resistentia minuitur, ideoque plus sanguinis fertur per Externam Carotidem, sic minus est quod ad cerebrum feratur per Internam. Neque hic vereor, ne forte dicas, quædam tamen inter Externam & Internam Jugularem, venam esse communicationes; sic enim vides, non effici ut immediate sanguis e cerebro, multoque minus ut tanta ex eo sanguinis copia detraheretur, quanta per incisam, si liceret, Jugularem Internam detraheretur, quippe quæ ipsa quidem & continuatio est eorum sinuum in quos venosus cerebri sanguis corrivatur, & majori prædita est diametro quam Externa, nedum quam parvi aliqui Externæ furculi, quos cum iis communicare Sinibus, ultro affirmamus, inter istos furculos ipsam aliquando, si ita vis, Occipitalem venam referentes. Quæ ex vena propter eam immediatam communicationem sanguinem detrudere in multis quidem cerebri affectionibus, & speciatim in contumaci quodam ac perdifficili soporoso morbo a me commendatam esse, ut laudatus inquit Heisterus (t) invenies (u), non sic tamen, ut ejusmodi per cucurbitulas detractionem sanguinis cum hujus missione ex venis brachii, aut ex Jugulari in sanguinea apoplexia strenue oppugnanda compararem, quemadmodum fortasse aliqui ex Hoffmanni (x) lectione existimabunt. Cæterum Hoffmannus recte fecit, quod hoc quoque auxilii genus suis ibi commemorare lectoribus non omisit, a Sorano, ut postea animadverti (y), in quærelis capitis, & ab nobili Medico Ingrassia in cerebri affectionibus calidis valde probatum, in ipsa autem apoplexia aliquando necessarium, sicuti ex indica-

(p) Vid. init. c. 9. Comm. in Raf. (q) Epist. III. n. 13. 39. (r) De Bello Goth. l. 2. (s) Ibidem. (t) Prax. tr. 11. (u) Epist. l. n. 2. & Epist. a. patim. (v) Ibidem. l. 1. n. 2. in Addit. in Schol. ad Obs. 1. & 14. (x) Ibidem. (y) Ibidem. (z) Ibidem. (a) Ibidem. (b) Ibidem. (c) Ibidem. (d) Ibidem. (e) Ibidem. (f) Ibidem. (g) Ibidem. (h) Ibidem. (i) Ibidem. (k) Ibidem. (l) Ibidem. (m) Ibidem. (n) Ibidem. (o) Ibidem. (p) Ibidem. (q) Ibidem. (r) Ibidem. (s) Ibidem. (t) Ibidem. (u) Ibidem. (x) Ibidem. (y) Ibidem.

(*) Esh. N. G. Cent. 4. Obs. 169. (o) Acut. Moth. l. 3. c. 5. (p) Vid. Commenc. Litter. A. 1734. Hebd. 49. in fin. (q) Tract. de Aure c. 5. n. 2. (r) Instit. Chirurg. p. 2. s. 1. c. 7. n. 1. (s) Ibidem. (t) Ibidem. (u) Ibidem. (x) Ibidem. (y) Ibidem. (z) Ibidem. (a) Ibidem. (b) Ibidem. (c) Ibidem. (d) Ibidem. (e) Ibidem. (f) Ibidem. (g) Ibidem. (h) Ibidem. (i) Ibidem. (k) Ibidem. (l) Ibidem. (m) Ibidem. (n) Ibidem. (o) Ibidem. (p) Ibidem. (q) Ibidem. (r) Ibidem. (s) Ibidem. (t) Ibidem. (u) Ibidem. (x) Ibidem. (y) Ibidem.

indicata a me olim Zacuti Observatione cognosces. Apoplecticum enim Juvenem resolutum pulsu, ut in bonas moriturus videretur, ad ferenda vehementiora auxilia incapax, restituit cucurbitula bis in occipite profunde scarificata. Meadius (2) quoque Illustris Anglorum Medicus permagnus auxilium hoc esse, confirmat, in maxime periclitantibus apoplecticis magnopere juvasse, non semel expertus. Nemo autem fufius, diligentiusque de praesidio hoc scripsit, quam Celeberrimus inter Germanos Professor, nec minus quam Meadius, erga me humanus, Aug. Frid. Waltherus, qui Dissertatione edita de Scarificatione Occipitis, plurimum capitis morborum auxilio, id verum esse cum in aliis morbis, quos inter phrenitidem, paraphrenitidem, convulsivos, & soporosos affectus, ipsamque epilepsiam, tum ophthalmiam pertinacem, anginam, vertiginem, & obstinatam cephalalgiam, quamvis ab initio sympathicam, nominat, modo a sanguine sint, nedum in sanguinea apoplexia cum aliorum, tum suis praefertim observationibus comprobatur. Quod vero ad hanc ultimam spectat, praeter Auctores hos duos recentissimos, velim Aretaeum (a) legas, magnum inter Veteres medendi magistrum, hac in apoplexia curatione praecipientem: quum morbus diu trahitur, & caput in causa est, cucurbitula occipito affigenda, & sanguis largiter hauriendus: plus enim quam vena sectio proficit, & vires nequaquam labefactat &c. Sed ad Valsalvæ observationes redeamus.

11. VIR sexaginta annos natus, temperamento sanguineo, & laudabili corporis constitutione praeditus, ex fortuito inter ambulandum lapsu, caput magno impetu ad folium alidit. Leviter stupidus, fronte contusa, e naribus sanguine erumpente, & hac consecuta finitri artus superioris resolutione, ut nihil omnino sensus & motus in eo superesset, in Bononiense Sanctae Mariae de Vita Nosocomium inferitur: ubi saturatus in facie rubor, laboriosa respiratio, durus pulsus, & mediocriter celer animadvertuntur, ceteris omnibus, si paralyticum de qua dictum est, excipias, secundum naturam se habentibus. Die quarto Aphonia, quinto autem ineunte, mors ingruit.

CUM in Ventre, & Thorace recte omnia constituta invenirentur, neque os frontis, paucis dempto sanguine, qui ob contusionem inter ipsum, & tegumenta stagnabat, ullum quod sub sensum caderet, laesionis indicium ostenderet: neque referato cranio, Dura meninx quidquam, nisi levem aliquam contusionis exhiberet notam, quæ ad meningem alteram non transierat; in dextero tandem cerebri ventriculo reperta sunt unciae concretæ sanguinis circiter duæ; corpus autem Striatum ita cum plexu Choroidis parte erofum, ut vix ullum sui vestigium relinqueret.

12. Noli putare, oblitum me instituti mei, apoplexiam huc retulisse, quæ inter illas quæ a capitis ictu sunt, potius fuerit referenda. Etsi illæ quoque, ut in loco videbis (b), mirifice id confirmant quod supra (c) dicebam a Valsalva in hemiplegicorum dissectionibus fuisse observatum; illarum tamen in praesentia non egeo. Sed hanc transiit in hunc locum propterea quia alia mihi, atque ipsi fuit, de hac apoplexia sententia est. Neque enim eam ex fortuito lapsu, sed potius lapsum ex ea repetito, argumento fretus, quo ad similem in fere simili casu dubitationem tollendam uti non potuit Laubius (d). Scilicet mihi in propostia observatione argumento est ejus vitii natura, quod in cerebro latebat, illius confimile quod legitur in superiore. Ab utroque lethalis denique, ut supra (e) explicatum est, accidit apoplexia, sed antea levior, quæ nimirum huic viro ut in artu superiori vim movendi atque sentiendi prorsus ademit, sic movendi saltem, in inferiori tantisper videtur, cum inciperet ademisse, ut repente caderet. Cæterum utcumque statueris, semper eam observatione hac confirmari doctrinam, videbis pro qua stabat Valsalva; sed illa vel magis quam protinus ex eodem subijciam.

13. MULIER annorum septuaginta, a multis jam mensibus valde obliosa erat, neque semper objecta, certo situ posita, cernebat, incedens autem vix pedes attollebat. Hæc cum anno ante, nescio qua capitis repentina affectione tentata, illico evanisset, nunc inter comedendum, ex improvviso cadit, tota sinistra parte corporis, & dextero etiam brachio resoluta. Respiratio quidem naturalis omnino est, ut ferme etiam faciei color, qui ipsi pallidus: neque ullæ apparent convulsiones; sed caput non secus ac si mortua esset, concidit: neque ullum dat intelligendi, aut sentiendi signum; nisi quod dum Jugularis vena dextera secatur, nonnihil se contrahit. Vixit ad horas novem. CEREBRI ventriculi pleni inven-

ti sunt fluido sanguine. Eratque eorum dexter valde erosus circa marginem anteriorem tum corporis Striati, tum Thalami nervi Optici; sinister autem ad hujus tantum, idque leviter. Choroides plexus vix potuit observari. Partes omnes reliquæ sanæ erant.

14. Vides ut ei corporis lateri, quod erat magis resolutum, pars cerebri immineret quæ minus esset vitiatæ, & illi quod minus, quæ magis, & visionis vitio quæ noxa ad Opticorum nervorum Thalamos responderet. Porro ex hac Historia & quadam alia sunt colligenda. Petrus quidem Salius (f) ut apoplexia quæ est a sanguine, internosci & distinguere ab ea posset quæ fit a frigido humore, multas diligenter notas proposuit minime contemnendas, nisi quis forte obliviscatur, signa ejusmodi non seorsum singula, aut pauca, sed conjunctim pleraque esse spectanda. Qui enim hæc tantum attendisset, apoplexiam a frigido humore agrotantem pati, si sit senex, si mulier, si non rubor, sed si pallor in facie sit; multum ille in hac pallida muliere septuagenaria deceptus esset. Id eo dico, quod memini, cum Sacram Virginem, consanguineam meam, annos natam octoginta, levis apoplexia prehensisset, quæ graviorem minabatur, non dubitasse me adolescentem, quin ei potius Medico aditularer, qui mittendum sanguinem, & temperiora adhibenda esse remedia, censebat, quam aliis qui hæc improbant, contrariam curandi viam inculcabant. Etatem hi; nosigna cetera quæ sanguineam apoplexiam indicant, spectabamus. Consilium nostrum probavit exitus; nostra enim medendi ratione femel, atque iterum agram servavimus: quam rationem adversus dissentientes validius tueri licuisset, si tunc vulgata esset Lancisi (g) Observatio in grandævo Mercatore, cui gravissima instantis apoplexiæ indicia levavit sanguis e naribus profusus ad libras undecim, omnino autem fultus post quoddecim dies rursus effluens ad libras quatuor. Eorum quoque duorum, de quibus ante scriptum est, & totidem, de quibus mox scribetur, si etatem solum attendisses, sanguineam esse apoplexiam, negasses. Quin hujus exempla, partim a Valsalva, partim a nobis adnotata, cum ante oculos nunc habeamus viginti tria, si duo videlicet adicias producta in Epistolis Anatomicis (h); forte accidit, ut vix tria quæ ad juvenes, quatuor quæ ad viros attineant, in istis omnibus inveniamus. Atque ut verum sæpius sit, senum apoplexias in diuturnas resolutiones abire, juvenum cito esse lethales: contra tamen, neque ita raro, se habere utrumque, confpeximus. Fortissimas autem esse, & multo citissime conficere, quæ a sanguine sunt intra calvariam effuso, & ipsi vidimus, & sæpe ab aliis adnotatum esse, scimus. Sed nec eas tantum, neque omnes, aut certe non omni morbi tempore. Ut enim mulier cujus historia novissime descripta est, vixit ad horas non amplius novem; Vir tamen Amplissimus de quo primum scripsi, ad decimum servatus est diem; ut effusio sanguinis non primis morbi diebus, sed ultimo denique magis accidisse videatur, quod & supra dixi (i), & ideo fortem non primum fuisse apoplexiam, idque symptomatum conditione, & naturali in primis respiratione confirmavi. Hujus enim maiorem, aut minorem a naturali recessum nostri præcipuam Medicis normam esse ad fortioris, aut debilioris apoplexiæ gradus constituendos: quanquam, ne quid ferme in Medicina perpetuum sit, in propostia muliere vides, respirationem non modo ordinatam & æquabilem, ut in altera, a Cl. Veratto (k) descripta, & cum hac conferenda, sed omnino naturalem fuisse; in Senæ autem de quo continuo scribetur, quam tarda post sanguinis intra cerebri ventriculos profusionem secuta mors sit, facile poteris existimare.

15. SENEX quidem multo ante obitum tempore affectione apoplectica correptus fuerat, ab eaque, tota corporis pars dextera paralytica remanserat. CADAVERIS exsecto cranio, corrosa inventa est pars inferior ventriculi finitri, cum suo plexu Choroidæ, circa quem polyposæ erant sanguinis concrectiones; ut apoplexia illa originem habuisse videretur ab utriusque corrosione, & a sanguine propterea in ventriculi cavum effuso.

16. Si Valsalva in hac historia mirabilia scribere videtur; multo videbuntur mirabilia quæ ex gravissimo altero Scriptore Wepfero in Sepulchretum (l) sunt relata: in Nobili quodam Polono citra apoplexiam, aut aliam graviorum symptomatum colluviem, non solum intra cranium, meningisque, sed etiam in ipsam, ut ait, cerebri substantiam, innoxie effusum fuisse sanguinem. At merito, inquit is qui exscripsit, inter remissa, talia cum Wepfero

ro ipso referimus. Brunerus (m) tamen, acri Viri iudicio, in ea quoque muliere cujus apoplexiam annis propemodum quinque ante ejusdem mortem curaverat, ex iis quæ vive in vivente animadverterat, sive in mortuæ cerebro deprehendit, argumenta non dubitavit colligere, quamobrem in cerebri ejusdem substantiam effusus sanguis jam tum fuisse videretur. Quemadmodum autem in altero hemisphærio res ipse cavendulas jam olim factas, nunc quasi callosas ac cicatrice obductas circumcirca corpus striatum deprehendit, quod propterea flaccidum, obscuri subflavi coloris, & emarcidum apparuit, seu atrophica laborasset; sic mecum animadveritas haud ita abimilia occurrisset Viris Clarissimis, nostrumque Amicis Antonio Leprotto, & Jano Planco. Hæc enim quæ latine reddo, Arimino ad me Plancus scripsit Kalendis Aprilis A. 1721., „Pauca hic diebus cadaver incidimus viri illius qui Junio superiore te Patavii consuluit de hemiplexia, quæ a forti apoplectico insultu, in sinistra parte relicta erat. Non hinc mortuus est tamen, sed a cordis, & præcordiorum dilatatione, quam tu præclare ex iis quæ proposueras, remediis, jam tum videris dignovisse. Cæterum hemisphærium cerebri dexterum invenit quæ digitum facile caperet, notabili substantiæ medullaris consumpta portione: quod cum sine dilaceratione vasorum sanguiferorum fieri non potuerit, non dubitat, sanguinem effusum, purulentamve materiam sola ope naturæ in venas fuisse reformatam. Sed rara, inquis, hæc sunt, & a communi fere sententia aliena: quotus enim quisque est Medicorum, qui effuso, concludoque intra ipsam cerebri substantiam sanguine, non pronunciet, esse moriendum? Rara vero, imo perrara sint, & quantum non ita fortasse rara sunt, ut antea putabas; ideo a nobis decet commemorari, non ut quæ plerumque in Medicina contingunt, nobis præcipue spectanda esse, obliviscamur; sed ne quæ aliquando tamen facta sunt, posse fieri, negemas. Eodem ferme consilio nonnullas alibi (p) apoplecticorum sectiones indicavimus, imo duas fuisse proposuimus, alteram nostram, alteram Valsalvæ ipsius, quæ non secus ac alia lethargici pueri, quam ex Foresto in Sepulchreto (q) habes, ostendunt, nonnuquam occurrere in cerebro vitium ab eodem latere, a quo in corpore est resolutio, tamen rem contra se habere ut plurimum; ne dicam propemodum semper; ex commemoratione Valsalvæ observationibus planum sit. Qui etsi observationum suarum quam plurimas ad sanguineam apoplexiam attinentes minime chartis concedidit; ea tamen sunt adhuc superfluitas quas supra descripsimus, ut ea pariter quæ proxime describuntur.

17. SENEX annos septuaginta natus in humum repente cadit, sinistra parte corporis movendi, & sentiendi facultate orbata, dextera autem ingentibus convulsivis motibus agitata. Facies rubet. Vix uno exacto die, interit. CALVARIA aperta, sanguis inter dexterum posteriores cerebri lobum, & Duram meningem coagulatus invenitur; serum autem quasi concretum inter sanguifera vasa alterius meningis: quæ incisa, paululum effluxit feri.

18. Si forte quæris, de quinque apoplecticis quorum historia descripta sunt, cur huic uni, qui ad cerebrum potius quam in cerebro, vitium ostendit, ingentes subiecti lateris convulsivi motus acciderint, cum illi qui primo descriptus loco est, ingentes accidisse non dicantur, in tribus reliquis non modo non narrentur, sed in muliere diserte negentur, quibus tamen omnibus tanto majores, & cerebri quidem ipsius, læsiones inessent; minime proclive est causam reddere, nisi forte credas, concretum sanguinem, & serum non magis cerebrum compressisse, quam meningem irritasse, quas videlicet in hoc uno apoplectico continebant: sicut autem dextera, & sinistra meningum partes non, ut fibræ cerebri decussantur, sed recta cum Spinali medulla, & nervis in suum quæque latus descendunt, ita quod latus corporis irritatæ meningum parti

subjiciebatur, convulsivis motibus agitata esse: aut si qua irritationis propagatio fieret in oppositum quoque latus: hujus musculos, quippe resolutos, in motus cieri non potuisse. At si cogitare sic placeat, vide, unde meningum irritationem repetas in apoplectico primo, in quo, si non tanti, at aliqui convulsivi motus fuerunt: simul aliquas ex his quæ sequuntur, historias attende, in quibus etiam non deest causa quæ meningem irritaret, non tamen convulsivi motus a Valsalva adnotati sunt. Sed hæc alias fortasse, diligentius indagare conabimur.

19. VIR annorum duodecesaginta, bonæ a natura constitutionis, sed tabacci usui multum deditus, dum calceamenta consuit; repente cadit. Nihil loquitur: nullam movet partem. Facies pallet, deinde instat icterici, nonnihil flavescit, mox ad illum pallorem redit: nonnullæ salivæ guttulæ ex ore defluunt. Intra horæ quadrante moritur.

VENTRE dissecto, sana omnia: in Thorace quoque; licet pulmonum inferior pars ad diaphragma, & dorsum alligaretur, ipsique ruberent, imo dextera ita sanguine turgueret, ut ex lacerato magna hujus copia erumperet. Sed in Cranio multum sanguinis concreti sub meningem Tenui inventum est super anteriorem, præsertim a dextris, cerebri ambitum. In dextero quoque, & sinistro ejusdem ventriculo paululum sanguinis cum levi grumo conspectum est: plexus autem Choroides, quamquam sanus erat, inflammationem concepisse videri poterat.

20. Jam vero etiam circa Medullæ truncum, & in cerebellum effusi sanguinis observationes subijciamus.

FAMULUS annos natus circiter viginti duos, sagaci ingenio, firmaque præditus valetudine, in laboribus imperterritus, dum hyeme summa, & nive cadente, domini quadrigas velocissimo cursu sequitur, multo sudore totus madet: tamen indusio non mutato, vespere ad sua egreditur munera. Postridie autem mane cum e lecto exsiliaret, a mente desertus, ter præcepit ruit. Sublatus, de profundo capitis, & præsertim occipitis dolore queritur: mox febre cum lassitudinis, & doloris sensu toto corpore afficitur. Insequenti die alvus Galeni pilulis subducitur. Die tertio sanguis mittitur; sed incassum; nam ingravescentis morbus ad lethargicam affectionem accedebat. Quinto die, scapularum cute incisa, per cucurbitulas sanguis educitur. Octavo aphonia repente æger corripitur, & apoplecticorum more immobilis horam jacet: post id, occipitis dolor exasperatur: quin etiam ad humores, totamque Spinam vehementissimum extenditur. Nono die ex altero brachio sanguis mittitur: unde symptomata remitti videntur, donec recrudescente apoplectico insultu, vita cum morte commutatur. VEN.

TRE, & Thorace reclusis, in hoc nihil præter medicorem in dextero cordis sinu polyposam concrectionem, quæ animadversum: ex illo vero omentum a finitris in scrotum delapsum, ut epiplocele faceret, tota interna illius testis substantia in membranofum corpus mutata. Itaque ad Caput, morbi sedem ventum est: & quæ Medulla e cranio egreditur, sanguis grumofus inventus est, qui ex lacerato arteriæ Carotidis Internæ trunco emanaverat. Cerebri ventriculi magnam substantiæ aquæ copiam continebant, dextera autem, & sinistra portionem etiam densati sanguinis. Denique per medullæ Oblongatæ crura, multa passim extabant corpuscula, quæ, nisi quod pellucida erant, milii granula representabant.

21. Corpuscula hæc ad memoriam revocant papillulas illas capitellorum acicularum magnitudine prominulas, quas Brunerus (r) in parte postica vidit ventriculi dexteri in quem sanguis serofus in apoplectica redundaverat, aliquoties jam in levibus alias, ac perpolitis ventriculorum superficiebus, si morbo laboraret cerebrum, sibi observatas, quas quidem laticis in eodem cerebro scaturientis ductus quis tantum non hauriret. Huc facit forsitan ob prægressæ externæ causæ similitudinem illa quoque, relata a Malpighio (s) observatio, a Bonfilio habita in equo, qui post vehementem motum, & incalcescentiam, acri hyberno, & irruenti vento expostus, interit: in hoc pleura tota copiosissimis vesciculis, ichore turgidis, exasperabatur. Cætera quæ in Valsalvæ historia descriptimus, si excipias quæ spectant ad epiplocele, alibi (t) a nobis consideranda; tum capitis gravissimum morbum, tum hujus internas causas proponunt, velut magna illa subfalsa aquæ copia non sine sanguinis densati portione in ventriculis inventa, sed præsertim sanguis in eum locum effusus, & concretus, ut simul initium Spinalis medullæ, simul cerebellum, & per hoc cerebrum premeret, simul meningem contingeret, ut le-

(2) Monit. Medic. c. 2. S. 1. (4) De Morb. Acut. Cur. l. 1. c. 4. (b) Epist. 51. (c) n. 10. (d) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 63. (e) n. 10. (f) l. 1. c. 1. cit. supra ad n. 7. (g) De Subit. Mort. l. 2. c. 5. n. 8. (h) X III. n. 19 & 23. (i) n. 10. (k) Comm. Bonon. Sc. Acad. Tom. 2. P. 1. in Medicis. (l) Schol. ad Obs. 6. in Addit. ad Sect. 2. l. 1.

(m) Ibid. in Schol. ad Obs. 11. n. 3. (n) Epist. 3. n. 6. (o) Obs. Anat. circa duo cadav. §. 13. (p) Epist. Anat. 13. n. 19. & 25. (q) l. 1. S. 3. Obs. 34. (r) Vid. Sepulchret. in Addit. ad Sect. cit. Obs. 12. & in Schol. ad Obs. 5. (s) Epist. de Strucl. Glandul. (t) Epist. 43. n. 12.

thargici affectus, & apoplectici, & profundi ad occiput, indeque ad totam Spinam extensi doloris ratio intelligatur. Quin mirandum est, mortem non multo citius contigisse, velut aliis quibus sanguis circa hæc loca effusus, ut nautæ cujus legere historiam poteris in Actis Cæsareæ Academiæ (u), aut illi de quo continuo scribemus; nisi forte in famulo de quo dictum est, ex Carotide arteria minus inter initia lacerata non tantum a primo stillavit sanguinis, quantum postremo profudit.

22. VIR annorum circiter sexaginta, quamvis a vertigine sæpius cadere solitus, generosi tamen vini potator strenuus, die tandem quodam cum recte valere videretur, nisi quod genæ magis rubebant quam solerent; prænsumptus jam esset, inventus est humi jacens, & mortuus, artubus superioribus valde contractis, alvique fecibus emissis. CRANIO exsecto, dum Crassa meninx antierius inciditur, limpida quæ inter hanc, & Tenuem erat, aqua erumpit. Tenuis subpallida, in vasorum interstitiis feri concretionem gelatinosam habebat. In Lateralibus ventriculis nonnullæ plexus Choroidis glandulæ adeo turgabant, ut majoris lentis grana æquarent: in dextero autem duo grumi sanguinis occurrebant. In cerebelli utraque parte, sed in sinistra magis; in hac enim erat ad unciam; sanguis ita concretus, ut unum solidum corpus quasi polyposum referret: ea autem portio cerebelli quæ corpus ejusmodi circumstabat, frigidata erat.

23. Repentinam hanc mortem a sanguinea apoplexia fuisse, ostendunt cum ea quæ antecesserant, tum ea quæ in mortui capite deprehensa sunt. Cum ea tamen apoplexia convulsionem quoque ex parte conjunctam, videtur illa artuum superiorum magna contractio significare. Quod vero ea apoplexia acciderit, cum recte homo valere videretur; id sumimus est, quamobrem ii quibus hic, aut alius a venarum, arteriarumve disruptione morbus imminet, suspecta habere; ut Gelfi (x) verbi sunt; bona sua debent. Quanto enim languidior cor, & arteriæ se se constringunt, tanto minus impendit ejus disruptionis periculum; contra quanto illa valentius, ut in bene se habentibus, sanguinem trudent, tanto majori debilitatæ vasorum partes in periculo sunt: quam quidem rationem haud raro novimus observatione esse confirmatam; sed nunquam evidenti, quam in Sacro Oratore, cujus repentinam mortem ex sanguinea apoplexia proximis Litteris (y) memorabimus.

24. Cæterum descriptam apoplexiam fuisse gravissimam, & res ipsa ostendit, & recrementorum alvi profusio; si quorundam præsertim Medicorum (z) attendamus sententiam; non obscure indicavit. Nisi enim illa gravissima sit, negant, vel resolutis cæteris omnibus corporis partibus, resolvi sphincterem ani. Quem etsi animadvertito posse interdum non videri paralyticum, licet sit, propterea quia magis ob inertiores in apoplecticis intestinorum, & abdominis musculorum impulsus dura, & pauca excrementa non extrudantur, quam sphincteris vi retineantur; haud tamen inficias iverim, hanc, ut retentio eorum quæ in alvum injiciuntur, sæpe indicat, satis conservari, idque communicantium eorundem ner-

vorum ope, quibus plerumque omnium viscerum, imprimisque pulmonis, & cordis, motus servantur. Quos nervos accipere spiritus, si non a cerebello potissimum, at saltem ab ipso quoque, non videtur negandum. Cerebellum autem in apoplecticis tanto rarius, quam cerebrum, lædi contingit, quanto minus cerebro est: & præterea, ut nonnihil lædatur, iis tamen nervis suum præstare officium diutius posse, credibile est primum quia tanto plus spirituum pro rata portione videtur secernere, quanto plus ipsi datum est corticalis substantiæ: tum quia consentaneum est, vias per quas spiritus in illos nervos immittit, tanto esse patentiores, quanto citius quam cerebrum, quando tenerrima erant omnia, id facere incepit; neque enim defunt qui multo ipsum antea, quam cerebrum perfici, animadverterint; quod autem tunc incepit, id semper deinde facere, sine ulla in somno, nedum in vigilia, intermissione, perrexit. Sed quo magis ad eos motus, ad eamque vim servandam illi nervi sunt necessarii, eo citius hæc omnia, & quod consequitur, ipsa quoque vita amittitur, cum viæ tam patentibus, tantumque in illos spirituum inferentes præcluduntur, id est cum læditur cerebellum, & eo citius, quo hoc magis graviter læditur, & repente: quorum huic accidit utrumque, sanguine videlicet, nec pauco, ad cerebellum, vel potius intra cerebellum repente effuso. Neque enim illud te moveat quod frigidata vasa sit ejus substantia quæ illi erat sanguini circumjecta, quo minus repentinam accidisse lacerationem, credas. Nam & sensim posse, & ferme latenter cerebelli particulam aliquam ad lacerationem disponi, & cum hac denique repente accidit, sæpe in circumpositæ substantiæ partibus apparere etiam posse lacerationem ejusmodi quæ etsi recens sit, antiquam tamen quasi erosionem mentiatur, ex aliis nostris intelligis Litteris (a).

25. Utinam id quoque declarare, vel potius divinare aliquando possemus quod Valsalva nobis quidem olim dixit, sed nusquam, quod sciamus, scriptum reliquit, cum quandam apoplexia interfecisset (erat is janitor Servorum Mariæ) se ex nudi corporis inspectione, prædixisse, apoplexiæ causam in cerebello inventum iri: idque sectionem comprobasse. Nam utraque in parte cerebri vitium sit, animadvertentes dumtaxat quod in lateris apoplecticus ceciderit, nos quoque coniecisse (b) meminimus; in cerebello autem sit, an in cerebro, quomodo ex cada-veris inspectione conjici possit, non plane assequimur, etsi ex iis quæ de cito intercepta cerebelli vitio respiratione, profusisque alvi recrementis supra attigimus, ex aliisque ejusmodi id quæri posse, suspicemur. Harderus sane ex facie, & labiis livescens, strisque sanguineis secundum dorsum spinam, hujusque latera multifariam dispersis, suffocationem accessisse, collegit in apoplectico repente mortuo, in quo & sanguis grumulosus circa cerebellum quidem hærens compertus est: quam observationem habes etiam in Sepulchreto (c). Sed tu pro tua mihi spectata sagacitate, minus ambigua perquires: meas autem apoplexiæ sanguinæ Observationes in proxima Epistola, quando hæc jam satis longa est, expectabis, & valebis.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA III.

Absolvitur sermo de Sanguinea Apoplexia.

Apoplexiæ quæ a sanguine est, Observationes, a Valsalva habitas, superiore Epistola exposuimus: hac nostras, ut sumus tibi polliciti, subjiciemus.

2. MULIER Veneta annos nata quinquaginta quinque, florido faciei colore, statura potius majori, & pleniori potius corporis habitu prædita, olim præterea a partu quodam; nam plurimum erat liberorum mater; ventriosa facta adeo, ut abdomen obstaret quo minus pleraque domestica munia prompte atque expedite obiret, gravibus Coli intestini doloribus erat obnoxia. Quorum causa cum diluto vino uti se posse negaret; meracius, nec parce, bibebat. Torpida, & ad somnum propensa jam erat, cum illud quoque sive ob hanc causam, sive quod caput doleret, novissimis accessit diebus, ut strepitus moleste audire se, ostenderet. Denique circa noctis horam tertiam cum male se habere, diceret, ac nominatim de dolore temporis, & oculi dexteri quæreretur, auxiliumque posceret, sedens apoplexia correpta est sic ut concideret in sin-

strum latus, manus autem dexteræ non nisi post horam motum amitteret. Vinum interea, quod tamen eo die haud amplius potaverat quam soleret, vomuit, debilibus utique, & ferme impotentibus conatibus. Non plus auxilii, quantum intelligere potui, allatum est, quam ut in lecto poneretur: in quo posita stertere coepit, cumque ad sextam horam noctis certe vixisset, mane mortua, & frigida inventa est, ut conjicerent, obiisse circa horam nonam; erat autem frigida tempestas, quippe ante medium Februarium A. 1708. CADAVER secui cum Præcl. Anatomico Jo: Dominico Santorino, doctis aliis Amicis præsentibus. Abdomen turgidum, & pinguedine potius abundans, ut omentum quoque. Colon propemodum universum quasi confimile canini, adeo paucas, raræque cellulas habebat: quin ad magnos tractus multo quam æquum sit, angustius cernebatur. Antequam autem in Rectum abiret, amplioribus, quam solet, gyris, umbilicum versus se contorquebat. Foetor erat quidam, ut in gangrænis incipien-

pietibus intestinorum: & Tenuia quidem colore erant hic illic sanguineo saturatiore: & cum tempestas esset quam dixi, secaremus autem trigesima post mortem hora; calor etiam tum aliquis superficies erat in ventre. Porro & lien quibusdam fuit veluti sanguineis guttulis superficiei tenus distinctus, cætera sanus: in hepatis autem vesicula, contractiore quam par esset, bilis quasi cruenta. Sed hepar non secus ac si olim ex inflammatione laborasset, pluribus quam consuevit, nexibus, iisque abnormibus, septo Transverso annectebatur, lividum hic illic ea in facie, in altera autem fere ubique, livore tamen parum profundo; cætera albidum. Splenica arteria ad latus habebat quasi diverticulum hemisphericum, idque osseum, & concreto, ut videbatur, sanguine plenum. In pericardio subcrenata aqua erat mediocri copia: in corde, & vasis magnis nullæ concretiones polyposæ, sanguis tantum, isque non æquo mollior, aut durior. Arteriæ Aortæ valvulæ ad imum ambitum præduræ, & ossificationi proximæ. Pulmones ad tactum sani, paulo tamen alicubi rubicundiores.

Præquam Caput incidere, amplam circa os maculam animadvertemus ejusmodi, ut dubitarem, an ab rejecto vino esset, an præter hoc sanguis quoque exiisset. Os ipsum; id quod primis certe apoplexiæ horis non fuerat animadversum, erat in dexteram partem distortum; neque id a convulsione, nam præterquam quod artus, & collum flexilia erant maxime, os manu in suam sedem reduxi, partibus facile, & sine ulla vi sequentibus, & quo reduxeram, permanentibus; ut faciei quoque resolutio a sinistris videretur accessisse. Cranio, quod æquo crassius judicavimus, exsecto, statim translucere per Crassiorem meningem vidimus sanguinem, sub hac effusum. Is, ut secando mox perspeximus, universum cerebri hemisphaerium dexterum continebat; nam & sub hujus basi erat; ubique concretus in perpetuam laminam. Qua sublata, non modo sanguifera vasa, ut sinistri, ita & dexteri hemisphaerii turgidiora passim in meningem Tenui conspecta sunt, sed etiam duo, aut tria in hac qua externum lateris hemisphaerii dexteri convestiebant, non parvula foramina, per quæ sanguis de quo dictum est, inter utramque meningem exierat. Ducebant enim ea foramina in amplum quoddam cavum in medullari ejusdem hemisphaerii substantia secundum longitudinem efformatum, inter lateris hujus externum, & Lateralem ventriculorum sic ut latitudine transversos digitos duos, longitudine sex, aut eo amplius æquaret. Id cavum inæqualibus, & quasi erosio parietibus comprehensum, & sanguine grumoso plenum, cum eo ventriculo posteriora versus communicabat, in eumque mediocrem sanguinis copiam effuderat, cujus parva portio, rupta posteriore septi Lucidi parte, in ventriculorum sinistram transierat: sanguis autem in utroque ventriculo se in laminam conformaverat. Sed & alibi vas ruptum aliquod fuisse videbatur, cum sub Transverso quoque Dura meningis processu, sub quem a cavo ejus meningis cerebrum complectente nullum secundum naturam esse auditum, non ignoras, sanguinea esset lamella mediocri quidem crassitudine, sed totum contegens cerebellum: quin etiam in Spina tubo quoque desuper licet intropiscere, sanguis circum Spinalem medullam fuit. Cæterum quarundam partium cerebri erat color leviter subflavus. Choroides plexus flaccidi, & veluti exangues. Sinus Crassioris meningis vacui.

3. Sanguis, ut hinc incipiamus, effunditur nonnunquam in Spina tubum, indeque ad cerebellum redundat: alias a cranii cavo in tubum illum descendit: aliquando etiam ex vasis in utroque ruptis exire in utrumque potest. Præclarum primi casus exemplum in caupone a Boerhaavio (a) est adnotatum, propterea paraplectico primum factio, mox autem apoplectico. Quod si non paucus in vertebrarum cavum effusus sanguis inde non effluit; lethalis quidem fit morbus ob compressos Spinalis medullæ nervos plurimos, qui nervi Intercoastales ramis præbent originem, & quod consequitur ob partium interiorum motum cessantem, ut jam olim egregie conjecerat is qui alterum hujusmodi generis casum observarat, Verneyus (b), & quamvis paraplegia quoque conjungatur; mens tamen constat, nec vera accidit apoplexia. In casu autem a me proposito cum ea præcessissent quæ cerebrum ad apoplexiam disponi, significarent, & satis in eo proprii vitii repertum sit; non est cur illam ob redundantem e Spina in cranium sanguinem ortam esse, suspicemur: ab hoc tamen in illam, an contra sanguinis pars aliqua effusi transierit, an utroque simul effusus sit, in medio relinquo. Si hoc igitur, ut incertum, seponamus, & si quæ alio attinent, & præsertim ad Colicos dolores, in suum locum (c) differamus; duo restant in hac historia,

quæ præcipue consideremus, Alterum ad dogma spectat a Valsalva confirmatum; in hac enim quoque muliere cum resolutio animadversa esset a sinistris, cerebri vitium inventum est a dextris. Alterum, ad vitium hoc ipsum attinet, quod qua causa, & ratione fiat, inquirendum est. Et ab hoc quidem incipiemus: de illo autem, cum pluribus in hac Epistola observationibus confirmaverimus, tunc quædam juvabit attingere. Vetus utique, siqua alia, doctrina est, a Varolio (d) animadversa, a Martiano autem qui (e) *acrem*, & *rodentem materiam* pro apoplexiæ causa agnoscebat, suo modo explicata, quæ diserte propoita est ab Hippocrate, aut certe ab Auctore libri de Glandulis (f) docente, si quidem *rodatur* cerebrum, affectionem fieri quæ *græce apoplexia appellatur*. Nunquam autem magis erosum cerebrum videtur, quam cum in ejus substantia, aut intra hanc magna præter naturam cava inveniuntur, cujusmodi in hac muliere descripsi, plena sanguine, & sæpe adeo laceratis, cruentisque parietibus, ut nihil magis referant, quam ulcera profunde erodentia: itaque & Valsalvam vides in quatuor primis, quæ superiore Epistola (g) productæ sunt, dissectionibus erosionis, & corrosionis vocabulis usum esse, ipsaque profundi ulceris similitudine. Noli tamen credere, ista fuisse vera ulcera in plexu Choroidæ, aut huic proximis Lateralem ventriculorum faciebatur sensim aucta, ut denique ad magnitudinem tantam pervenirent. Ne enim hic queramus, num ea partes, salva vita, & perisque vitæ muniis, ejusmodi morbos perferre diutius possint; illud unum animadvertere satis est, cum tot capita, eorum etiam qui sunt ad sanguineam apoplexiam ex eadem causa dispositi, tam sæpe omnes dissecemus; nunquam tamen in istiusmodi ulcera in iis qua modo dicta sunt, partibus inchoata, & minora adhuc, incidere; sed facta, & satis ampla tantum conspiciere, in iis videlicet quos ingens vis occidit ejusdem morbi. Nec tamen inficior, imo ultro agnosco, ab erodente etiam materia initium esse tantarum lacerationum: sed illud initium ajo, five ab erosione, five a distractione sit tunicarum unius, aut plurium vasculorum, sanguinem per substantiam cerebri convehentium, tam esse parvum, & obcurum solere, ut quamvis tam crebro tot cujusque hominum cerebrum assulatim dissecuerim; necdum acciderit, ut sub meum aspectum caderet. Quid ergo est, inquis, cur tam cito tantam afferat cladem, & magna adeo cava efficiat? Dicam, si prius tibi unam, aut alteram ejusdemmodi observationem descripero.

4. BAJULUM annum agentem quadragessimum, lacertosum, qui nullum unquam dicebatur morbum passus, noctu hora quarta interfecerat apoplexia. CADAVER mihi publice datum ad Anatomem absolvendam A. 1734. eo diligentius perlustravi, quo & ipsum magis; si cerebrum cum perpaucis aliis excipias; erat ad observationes idoneum, & ego, jam ferme omnibus antea demonstratis, plus temporis habebam. Quamobrem plane tibi confirmare possum, nihil in eo fuisse quod secundum naturam non foret, præter hæc quæ adnotabo, nec tamen omnia. Nam cutis quidem universa fusca; sed id ab natura, siquidem facies, nisi qua alicubi livebat, erat multo minus fusca, quam reliquum corpus, imo, si cum hoc conferres, candida. Colon intestinum ubique contractum maxime, præterquam ad utrumque extremum, ubi a statu turgebat. Cum ipsum dimoveri inciperet, tametsi postmodum fecabamus, idque mense Februario; viscera quæ ad lumbos erant, adhuc fumabant. Sed quæ manifeste erant præter naturam, indicemus. Ilei extremum ipsum interiore facie, sed non tota, ex rubro livefcens, tumebat. Jecur durum, colore exterius rubellum marmor referens ex albedo variegatum, interius autem elixio jecinori simile, utrobique minimos, ex quibus constat, lobulos passim ostendebat. Habebat præterea foramen, ibi deficiente ab ortu usque, ut videbatur, substantia, in convexa facie, digiti pollicis intervallo supra imum limbum, quod in sinum patebat pro fellis vesicula excavatum, ut extrema hujus fundi particula ab illa facie insipientibus, per id foramen appareret. Nec erat tamen æquo brevior vesicula; sed in medio suæ longitudinis contracta, & deinde rursus dilatata, fundum contorquebat sursum, & ad anteriora; ita hic per illud foramen conspici poterat. In ejusmodi vesicula bilis inerat ex viridi nigricans sic tamen ut chartam, colore flavo obsoleto inficeret, in illaque ad fundum nigri calculi alii alia figura, sed omnes

(u) Tom. 2. Obs. 109. (v) De Medic. l. 2. c. 2. (y) l. 17. (z) Vid. Sennert. Medic. Pract. l. 3. P. 2. S. 2. c. 11. (a) Epist. 3. n. 3. (b) Advers. A. anat. VI. Animad. 84. & Epist. Anat. VII. n. 6. & XIII. n. 16. (c) Vid. in Addit. ad Sepulchret. l. 1. S. 2. Obs. 5. cum Schol.

(a) Prael. ad Instit. §. 401. (b) Vide du Hamel R. Sc. Acad. Hist. l. 3. S. 5. G. 2. n. 1. (c) Epist. 33. n. 3. (d) De nervis Optic. Epist. 2. (e) Annot. in Hippocr. de Gland. vers. 102. (f) n. 9. in edit. Marinelli. (g) n. 9. l. 13. 15.

mines adeo abnormi, ut posses cum fragmentis conferre in quæ durum corpus quodpiam, si frangeres, fortuito diffiliret. Quorum unus cum flammæ statim admoveretur, non hanc concepit, sed crepitavit: cæteri, in aquam projecti, cum vix momento temporis superficiem tenuissent, fundum omnes petierunt. Exigui erant cuncti: paulo major unus intra Cyticum ductum latebat, sed ipse quoque parvus adeo, ut bilis transitum impedire non posset: quam ad intestina habuisse aditum, et in Duodeno nec monticulus extremi bilarii ductus indicium, nec quod ipsi apponi solet, frænulum conspicua fuerint, alvi tamen recrementa indicabant subviridi colore tincta. Renes parvi visi sunt pro corporis mole. Valvulæ orificiis cordis quæ venosum sanguinem admittunt, præfectæ, ab ea facie qua spectant inter se, nonnullæ ad limbum protuberantes quasi glandulas ostenderunt, quæ ex densa intus, firmæque substantia compingebantur. Sed a Ventre, & Thorace eo demum quo expectas, ad Cerebrum venio. Hujus hemisphærium dexterum inchoatam sub Tenui meninge effusum sanguinis ostendebat ea parte qua sinistrum ad anteriorem contigit: vasa quoque turgidiora, quam sinistrum. In hoc tamen, cujus propterea vasa erant minus turgida, magna intus quasi in medio latebat caverna in medullari substantia secundum longitudinem excavata, nigerrimo semiconcreto sanguine plena. Ejus parietes cavernæ non modo erant passim lacerati, sed perforamen, digiti apicem admittens, pertuso corpore Striato, in ventriculum sinistrum patebant: hac via multum sanguinolentum serum pervasisse videbatur, quod cum ventriculo, & dextero quoque, disrupto septo Lucido, opplebat. Porro Fornix erat integer, plexusque Choroides: cerebelli autem vasa toto quoque sinistro latere maxime turgida.

5. Si quod aiebat, ipso viscerum examine haud plurimum sane repugnante, verum fuit, morbis hunc hominem nunquam fuisse tentatum, post tam longam tranquillitatem quanta, ut solet, & quam diuturna fortasse, tempestas impenderet, ex jecinoris constitutione facile intelligis. Sed illam nimirum prævertit acutissimus morbus, qui hominem repente sustulit. Sed acutissimum hunc morbum nam forte invecum existimabimus ab illis calculis quos in vesicula felle deprehendimus? Non desuerunt certe qui ejus vesiculæ calculos *apoplexiæ auctores* pronunciant (b) suis, & aliorum productis observationibus, qui eos in apoplecticis invenire: earumque numerum alius insuper, & nostris quoque (i) augere possemus. Contra, Weitbrechtus (k) cum in eodem morbo decem ibi lapillos angulosos, in iisque duos non parvos offendisset, *an istiusmodi calculi, inquit, apoplexiæ auctores dici possint?* Mibi quidem tantus in tali ratiocinio hiatus videbatur, quem supplere non audeam. Et sane longa, nec sine ambagibus explicatio per causam, & effectum multiplicem feriem esset in plerisque calibus deducenda. Illos enim excipiendos crediderim quos designavit Frid. Hoffmannus (l), cum æger videlicet obnoxius fuit *doloribus ex calculo vesicæ, item cystidis felleæ* ita ut inducitis spasmodicis in ventre contractionibus proxima vasa constringendo, sanguinis plus quam æquum foret, in superioribus retinuerint. Quorum cum propositus bajulus nihil unquam passus esse dicatur, nos de ejus, & complurium cystidis calculis, lento vitio, & plerumque inerti, sermonem alio (m) rejicientes, nunc in celerissimo, ut infinitum, & perniciosissimo consistemus: cujus en tibi exemplum tertium.

6. MULIEREM quadragenariam bibacem apoplexia prehenderat. Ab hac in latere utroque resoluta erat cum in Nofocomium Patavinum illata est: ubi & cito cessit. IN ejus cadavere ob intemperstivum aeris calorem, necdum enim medius erat Martius A. 1740., vix alia, quam Caput, ibidem inspexi. Cranii cavum visum esse pro longitudine angustius. Polyposus sanguis in sinu Falcis. Vasa per Tenuem meningem distenta, ut majora nigricarent; minima, quasi a rubræ ceræ injectione, pulcherrime in conspectum venirent. Et cerebri, & cerebellum molliora, indeque ea meninx detrahentis manum facillime sequebatur. Dum cerebrum assulatim inciderem, non solum puncta, & filamenta sanguinea vel plura quam soleant, passim occurrebant; sed in medullari singulorum hemisphæriorum substantia singula inventa sunt cava, parvum unum ad lateris externum Thalami dexteri nervi Optici ea forma, & ma-

gnitudine, ut ovale minimum primum continere vix posset: connivebat, nisi quatenus fusco quasi glutine, seu muco semisiccato referebatur. Cavum autem alterum in omnes dimensiones amplum, sed præsertim in longitudinem, quippe quod ad totum lateris externum sinistri ventriculi producebatur, plenum erat ejusmodi sanguine qualem in bajulo (n) descripsi: cujus pars sanguinis modica in eum ventriculum, indeque in tertium pervenerat duplici trajecto foramine, ex illo cavo in sinistrum ventriculum pertinente, altero ad parietis hujus externi anteriora, altero ad posteriora. Dexter ventriculus, cujus plexus Choroides erat subpallidus, aquam continebat non multam, eamque prorsus incurantem. Cum cerebrum invertissem; arteriæ illius truncus in quem conflunt Vertebrales, maculam exhibuit albam, ellipticam, modicam: quam perscrutatus, inveni, non quale ossificationis, ut putabam, initium esse frequentius solet, sed quid mollius in ipsis quidem arteriæ parietibus, magis autem interioribus; quamquam neque introrsum, neque extrorsum ullo modo prominebat. Denique glandulam Pituitariam intra Sellam desuper inspectans, valde humilem animadverti. Quæ autem hinc scripsi, omnia plurimis, qui aderant, Discipulis ostendi.

7. Ægre tuli, id quod sæpius tamen in plebeis, rusticis, peregrinis ferendum est, neque de bajulo, neque de muliere hac pro certo sciri potuisse, num utroque pariter, an altero latere, atque utro, primum resoluti fuerint, postquam ingruit apoplexia: uterque enim dextero videntur debuisse. Sed de muliere gravius tuli, indicare neminem potuisse, an alias quoque correpta fuisset apoplexia. Mibi enim videtur: indeque facile in sinistris artibus resolutionem, aut debilitatem relictam, cum illud minus quod tibi descripsi, cavum attendo, & cum iis confero observationibus quæ superiore Epistola (o) indicata sunt, Brunneri præsertim, qui aliquid etiam tum humoris deprehendit in cellulis ejusmodi. Verum quod dicere potuisset nemo, qua videlicet ratione tam cito factæ sint illæ magnæ, quæ in tribus propolitis dissectionibus sunt descriptæ, cavernæ, sanguine redundantes (*), id conjicere, quemadmodum supra polliciti sumus, aggrediamur.

8. Proclivius nihil est, eas cavernas in cerebro, & semiconcreto in iis, aut ex iis in viciniam effusum magna copia sanguinem inspicientibus, quam disruptorum in thorace, aut ventre aneurysmatum recordari, & similia intra cranii quoque cavum interdum fieri, existimare, præsertim cum gravissimas apoplexias ea aliquando antecedant, quæ vel sola ad id cogitandum perducant. Sic eam quæ intra duodecim horas sustulit Collegam nostrum Clarissimum Bernardinum Ramazzinum, duo præcesserant aneurysmata, faba non majora, quorum singula, raro exemplo, in eadem omnino sede increverant dorsi utriusque manus, ad anguli ejus verticem qui inter digitos est pollicem, & indicem. Ea sæpe nobis optimum Senem ostendere solitum meminimus coorta novissimis vitæ annis, & illas quæ antea pertulisset, tum vehementem cordis palpitacionem, tum quæ hanc exceperit, non minus sævam hemi-craniam commemorare, in qua Philippum Maserium, aiebat, Chirurgum, sicut ejus ostendunt libri, sane exercitatum, rem in se grandævo admirabilem deprehendisse, calvaria futurarum discessum: cujus plurima quidem exempla a Boneto (p), ab Ettmüllero (q), a Stalpartio (r), ab Helwichio (s), a Plantero (t), ab Illustri Hallero (u) memorata esse, scio; sed quot in septuagenario, qualis Ramazzinus tunc erat, nescio; in senibus autem quam difficile futura vel omni artis vi dissuuantur, confirmante insuper Cl. Bergenio (x), non ignoro. Præcesserat demum Ramazzini apoplexiæ illa quæ abeuntibus palpitacioni, & hemi-crania successit, & ad vitæ usque exitum perstitit, unius primum, mox & alterius oculi cæcitas. Quæ sane omnia attendenti mihi, quocum ille pro benevola de me opinione valetudinis incommodi communicabat, veri simillimum videbatur, ab eadem causa quæ cordis olim palpitacionem excitasset, interna hemi-crania induc-ta, arterias aliquas, remorante ob dolorificas contractiones sanguine, intra cranium, & fortasse in plexu Choroidæ, eodem quod in utraque manu conspicebatur, vitio fuisse

fuisse correptas, eoque sensim incremente pressos Opticorum nervorum Thalamos cecitatem intulisse: & per-ruptis denique arteriolarum earum tunicis, effusioque in ventriculos sanguine, lethalem apoplexiam ingruisse.

9. Quoniam ejus cadaver non est dissectum; recte, an scius conjecerim, nescio: illud scio, si cui forte placeat, cavernas quas intra ipsam cerebri substantiam descripsi, ad aneurysmata, varicesve revocare, cavendum illi esse propter ea quæ supra (y) indicata sunt, ne cavernas ipsas pro veri aneurysmatibus, varicibus cavo accipiat, in eam sensim amplitudinem expanso. Multo satius est, & cum tanta illa quæ vas per cerebrum reptantibus peculiaris est, tunicarum tenuitate congruentius, existimare, ubi ad modicam, & vix, aut ne vix quidem in oculis incurrentem sensum, aut cito dilatationem pervenerint, repente disrumpi, & pro varia vasculi diametro, & rupturæ amplitudine, & sanguinis copia, & impetu a tergo usque & usque urgentis, & cerebri etiam laxitate, paulo citius, tardiusve majores, minoresve cavernas fieri, hæque pro minori, aut majori parietum laceratione, aut pro varia lacerationis sede modo conclusas, modo in ventriculos, aut extrorsum, per cerebri videlicet superficiem, aut etiam utroque patentes. Cedit enim mollissima cerebri substantia, urgentemque sanguinem admittit; sic simul apoplexia, & caverna fit: quæ donec vis cordis, & arteriarum non elanguescit, augetur porro, & cum ipsa augetur apoplexia, nisi Medicus, vel potius quam rarissimus aliquis calidus Medicus adjuvans interveniat, ulteriusque incrementum prohibeat (z). Quin moles ipsa & pondus effusi sanguinis in cavernam, aut ex hac in ventriculum, vel post mortem nonnunquam potest particulam aliquam percurrere, ut puta pertenuis septum Lucidum, præsertim cum cadaveris agitur caput, aut in sanum cerebri inclinatur lateris. Cæterum quæ de cavernæ production ex effuso per disruptum a distentione vasculum scripsi, ea facile intelligis locum habere, si ex eroso quoque vasculo sanguis profundatur. Habent enim, ut cætera, ita & cerebri vasa non uniusmodi vitia, idque in majusculis nonnunquam evidens est, ut infra (a) ostendam, & sane peculiaris vitii inchoamentum in arteria illa mulieris descripsi, cujus paulo ante (b) dissectionem proposui.

10. Non me fugit, Brunnerum in ea quam sæpe laudavi, Observatione (c) ejusmodi, ut videtur, cavernam *ampli hiatus, seu fissuræ* nomine significantem, subicere, *alibi arteriolas ægritudine, seu aneurysmate affectas se conspexisse, quæ tantam sanguinis vim fu-disse videbantur*. Sed earum sedem, & aneurysmatis diametrum minime docet. Dilucidior est hæc in re Wepferus, cujus quoque in Sepulchreto (d) Observationem habes, qui & *cæcitatem seu antrum* describit, & licet *aneurysmatis* exemplo utatur; rem tamen, ut video, haud secus quam ego, intelligit, nec verum aneurysma, sed satis apposite *spurium* (e) appellat; ut si aliorum iudicio potius quam suo, in istiusmodi explicationibus standum sit, te malim tanti Viri sequi iudicium, quam meum. Sed ad alias historias pergamus.

11. ANTONIUS TITA, is qui A. 1713. Catalogum hic vulgaverat *Plantarum Flori Mavroceni*, inter primos obiit ex iis qui Patavii sub Maji initium A. 1729. pene quotidie, magno omnium terrore, ex improviso aut statim, aut certe intra horas non multas commoriebantur, cum post diuturnas subfrigidas, humidæque tempestates; pluviosus enim autumnus, pluviosa hyems, pluviosum hæcenus ver fuerat: tunc primum, idque repente, aeris calor rediisset. Erat Tita tres & septuaginta annos natus, robustus tamen etiam tum, & lacertosis, quadratoque corpore, & subpingui, sub sole degere, & meracioribus uti vinis, citra ebrietatem, solitus, oculorum inflammationibus ab annis aliquot obnoxius factus, & de capitis plenitudine nuper questus apud Cel. Collegam meum Antonium Vallisnerium. Cum IV. Nonas Maji totum diem exegisset sub sole, eo die præter solitum fervente, vespere autem suo more cœnasset, ecce ibi subito se magno morbo corripit, exclamat, & cum dicto artuum sinistrorum motum amittit, lingue quoque usum hæcenus, ut verba pleraque intelligi vix possent. Statim rogatus, statim ad eum, quippe vicinus, accuro, & hæc quæ dicta sunt, inveni, atque hominem quidem mente constantem & colore faciei, respiciatione, calore corporis secundum naturam se habentem, Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

ut pulsu quoque, nimirum vegeto, & resistente, nullo infusper de dolore, aut molestia capitis querentem, nisi quod sibi somnolentus videretur. Hoc vero, & magis quæ supra narraui, alia cum attenderem, multo graviorum insultum metuens, alterum qui Sacerdotem, alterum qui Chirurgum advoco, mitto: sanguinem de brachio sano ad justam copiam statim educi, subacra clystima apparari, deinde succini oleum, quod ad nares subinde admoveretur, afferri, jubeo; spiritum vero salis ammoniaci diserte renuo, veritus, ne plus æquo sanguinis motum concitaret, a quo exitum intare posse, prædico: cætera ejus Medicis, quos adventare sciebam, permitto, domumque redeo. Eorum alicui placuit vomitum cieri: quod nec mihi antea displicuisset, si ea duraxat quæ ipse, spectassem. Verum post vomitionum agitationem, mox hora noctis circiter quinta morbus eo quem descripsi, tanto gravior accessit, ut loquela prorsus amitteretur, stertor inciperet, cum magnis iisque, ut opinor, convulsivis corporis motibus atque conatibus. Itaque postredie mane mortuus est. CAPUT pridie Nonas, me præsertim, dissecari jubet Amplissimus Prætor. Meninx Crassa tanto arcitius, quam solet, calvaria adhaerebat, ut magna vi opus fuerit ad hanc avellendam. Erat autem illa subnigra a vasorum plenitudine, sed minorum; nam sinus Falcis inanis fuit. In Tenui meninge vasa erant sanguine distenta: sed dexter ventriculus multo magis. Tantum enim continebat nigri sanguinis, & concreti, ut gallinaceum æquaret ovum, idque posteriore sui parte, & proxima illa qua cum hippocampo ad anteriora descendit. Sed in cæteris quoque tribus ventriculis, at multo minori copia, sanguis fuit, iisque fluidus, ut crediderim potius serum valde sanguinolentum, ex concreto illo sanguine expressum, in eosque ventriculos delapsum. Cerebrum sanum, & substantia hemisphæriorum cerebri integra, ut nusquam appareret unde tantum sanguinis prodiret. Eti postero die versus utriusque Lateralis ventriculi partem, sed præsertim dexteri, plexus Choroides vesiculas, habebant, aquæ plenas, ea magnitudine, ut majores vidisse non meminerim; æquabant enim uvæ acinos bene magnos; sedes tamen in qua maximam copiam sanguinis deprehendimus, eamque concreti, fecit, ut verisimilius censeremus, hunc & disruptis sinistri plexus vas, ejusque vicinæ profluxisse.

12. Ut ab iis vesiculis incipiamus; non parvas in Sepulchreto (f) leges, imo aliquam etiam solidam, Wepferum quoque in iisdem plexibus vidisse; nec inde tamen apoplexiæ causam, saltem proximam, deduxisse (g); Warthonum (h) pariter cum in apoplecticis ut tunidas eorum plexuum glandulas, ita & cerebri ventriculos oppletos sanguine frequenter invenisset, non aliud illis tribuisse, nisi ut hujus effusionis, ob impeditam per earum vascula circumitionem, causam præberent: idque confirmari, fortasse credes Observatione (i) Drelincurtii, qui in apoplectica plexus illos deprehendit & *vesiculis aqueis tumidissimis adunatis, & conglobatis* reffer-tos, & in medio disruptos, ut multum sanguinis effluerent. At si hæc, sive alia quoque, ut opinor, dilatationis, & disruptionis vasculorum in Tita nostro causa fuit; intelligis sane, ex quo disruptio fieri, & aliquid sanguinis effundi coepit, quam cavendum fuerit, ne sanguis importunis agitationibus, & concussionibus impelleretur. Nec credere possum, Brunnerum (k) cum apoplecticam a primo insultu per venæ sectionem, & *quæcumque revellere a capite poterant, feliciter liberaffer*, gavissimum esse, quod in secundo aut *subpalliatum accensum naribus admovisset*, aut liquore per os infuso *tussim bis terve excitavisset*, tunc certe cum post ægræ mortem, mox consecutam, sanguine reforescente plerumque invenit cerebri ventriculos, ipsamque cerebrum ab eruptione sanguinis interius diffusum. Sic in Legato illo Danico, de quo extat Weitbrecht (l) observatio; quid sternutationes, quid vomitiones, si ut tentate sunt, ita moveri potuissent, effectura essent in ejusmodi apoplexia, non trahit tibi dissecio, in præcipuis sane Tita dissectioni simillima, ut infra (m) cognosces. Ego vero ex iis quæ antecesserant, tanto citius a concitato sanguine exitum veritus, cum in ea de qua supra dictum est, Ramazzini apoplexia Medico obititi non ignobili, sectæ Empiricorum addicto, ne vomitum excitans remedium, quod nec deglutiri potuisset, in os conjiceret, tum alteri, qui, me digresso, in Tita adhibuit, obstitit-

(b) Vid. Eph. N. C. Cent. 4. Obs. 169. (c) Epist. IV. n. 23. & V. n. 6. 39. (k) Commerce. Litter. A. 1734. Hebl. 9. n. 2. (l) Medic. Rat. T. 4. P. 2. S. 1. c. 7. Theor. Pathol. §. 12. (m) Epist. 37. n. 27. (n) supra, n. 4. (o) n. 16. (p) Juss. Mod. Vid. etiam Epist. 60. n. 2. & q. in cerebro, & cerebello. (q) Sepulchr. l. 1. §. 1. Obs. 91. & Schol. & Append. (r) Prax. l. 2. c. 2. c. 3. art. 7. (s) Cent. 1. Obs. 1. & Schol. (t) Eph. N. C. Cent. 10. Obs. 31. (u) Disput. de Oss. Epiphy. §. 37. (v) Ad Boerh. Prælect. in Instit. §. 304. not. h. (x) Method. Cran. ossa dissendi.

(y) n. 3. (z) Vid. Epist. 2. n. 16. (a) n. 23. (b) n. 6. (c) 12. in Addit. ad S. 1. l. 1. Sepulchr. (d) 18. S. cit. (e) Ibid. in Schol. (f) Sed. 2. c. 1. Obs. 49. (g) Ibid. in Schol. (h) Ibid. Obs. 10. §. 2. cum Schol. (i) Ibid. Obs. 12. (k) Obs. sep. cit. 12. in Addit. ad eand. Sed. (l) Commerce. Litter. A. 1734. Hebl. 9. n. 2. (m) n. 8.

sem. At enim huic quæ nuper in cœna sumperat, erant, iniquis, e ventriculo per vomitum detrahenda, ne mox in vias sanguinis transeuntia, hujus & copiam, & impetum augerent. Optandum id certe, si fieri sine conatu potuisset. Aliter, tanto minus tentandum, quod illud quidem futurum sanguinis incrementum, hujus prævis detractioibus irritum facere licebat; præsens autem a conatibus, & concussionibus augenda valorem disruptionis, & sanguinis effusionis periculum impediri nequaquam poterat. Novi ego Virum generosissimum, nec illum unum (n), qui cum sanguine plenus esset, in exoneranda alvi conatu fortissima apoplexia abreptus est: vidit quoque, & dissectione rem confirmavit, ut alibi (o) scripsi, Valsalva. Huc Adolphi (p) observatio pertinet lethalis apoplexiæ ex nixu fortiori & in tempestivo, quo sibi parturiens plexum Choroidem rupe- rat, effluoque sanguine cerebrum vehementer compresserat. Cujus in vasa quanto plus sanguinis in conatibus urgeatur, & simul quanto minus inde redire tunc possit, Vir Cel. ostendit Swietenius (q). Quia minime defunt exempla (r) eorum quibus vasa cerebri distenta, levem ob commotionem rupta sunt, ut a casu, colapso, inclinatione capitis, &c. Quod si tempus fuit quo multi, cum sternutarent, repente spiritum emittebant (s); non ad aliunde potuisse accidere facilius, crediderim. Si igitur a concussionibus ea quæ nondum erant, valorem disruptiones factæ sunt; quanto magis quæ inchoate jam sunt, poterunt augeri? ut nihil interea de abusu dicam calidissimorum, aliorumve, sanguinem maxime concitantium, liquorum qui a Medicis quibusdam, nullo serosæ, an sanguinæ apoplexiæ habito discrimine, sæpe apoplecticis ingeruntur; non modo naribus subji- ciuntur: quod magnum, dum viveret, Medicum, & in cæteris quæ fugienda his credo, aliquin idem quod reliqui ejus pares, merito docentem, adeo non cavisse, miror, ut in hac de qua loquimur, cerebri hæmor- rhagia spiritum salis ammoniaci, aut ejus sal volatile pluma ad interiora narium admovendum, aut etiam per calamum scriptorium insufflandum, præcipue com- mendaverit.

13. Et de ea tempestate aliquid subjiendum est, qua Tita, aliique inter cæteros disruptis sanguiferis vasibus interierunt. Magnum his certe periculum imminet ri- gente bruma, aut fervente ætate, nunc quidem se san- guine expandente, tunc vero valis, externis præsertim contractis, ut tanto plus sanguinis, aucti insuper ob insensibilem impeditam transpirationem, ab internis continendum sit. Sed tamen cum sensim, & per quosdam quasi gradus ad summum aut frigus, aut calorem per- venit, sensim quoque se contrahentibus valis, aut sen- sim cum sanguine expandentibus, aliquanto minus pe- riculi est, quam cum repente alterutrum sit, velut eo tempore. Tunc enim subitus aeris calor insolitam sangui- ni expansionem attulerat, cum ob maxime diurnas sub- frigiditas tempestates nec dilatata adhuc vasa, nec sanguis per eam quæ oculos fugit, perspirationem esset immi- nutus. Erant præterea ob æque diurnas pluvias tam infirmæ vasorum fibræ, quam quæ maxime, eaque de causa disruptioni magis obnoxie. Ex his autem omni- bus quæ dicta sunt, vides, quæ sint ejusmodi tempesta- tibus his vitanda quibus id periculi in universum impen- det. Quibus vero quiescit in cerebro, his alia cavenda sunt insuper, illudque etiam, ne animum intendant, præ- fertim cubantes, quo videlicet corporis situ quanto fa- cilior est sanguinis ad caput ascensus, tanto difficiliore est descensus. Sic Doctum Virum Bononiæ novi, qui si- quando animum mane, antequam surgeret, in rerum ab- strusarum meditationibus, ut Litterati solent, defigeret, ei mox dum surgeret, guttæ aliquot sanguinis enaribus effluebant. Cave enim argumentis eorum qui docent, vim gravitatis ratione reliquarum potentiarum, mo- tum sanguinis generantium, esse nullam; cave, in- quam, tantum tribuas, ut obliviscaris non utilitatis so- lum, quam solertes Medici ad avertendum in certis mor- bis, aut in certis ad morbos dispositionibus nimium san- guinis ad caput affluxum, experiuntur ab ejus erecto situ, verum etiam quod nemo non novit, quam cele- riter in demisso capite facies rubeat, & incalcescat. Sed de his in præsentia quidem satis.

14. SENEX qui a longo jam tempore propter ma- gnum ulcus alterius cruris sedebat mendicans ad januam

Ædis S. Antonii, multum, ut ejusmodi hominum ple- rosque hic facere, audio, edere solitus, nihil autem ob eam causam quæ dicta est, aut parum moveri, apople- xia prehensus est, quæ mentis, & linguæ, & sinistri corporis lateris usum abstulit, sicque intra triduum, aut quadriduum interfecit. CADAVER reliquum ob gravem odorem, & fæde colorata ex viridi fusco- que intestina, ad anatomicas exercitationes, quas Mar- tio mense A. 1741. in Nosocomio habebam, minime idoneum, humari jussi; Caput dumtaxat fervari. Hoc ibi in frequentia doctorum virorum, & studiosorum adolescentum ad apoplexiæ illius scrutandam causam cum esset aperiendum, forte animadverti, in anteriori- bus finibus musculi Temporalis sinistri levem contu- sionem: de qua cum quærerem, & tunc factum esse, in- telligerem, cum homo, apoplexia ingruente, ex sella ceciderat sua; non dubitavi quin continuo prædicerem, si istius apoplexiæ causa sub oculis caderet, nec in fe- ro consisteret, facile futurum esse, ut secundum con- jecturam quandam meam (in proxima superiore Epistola (t) indicaram) in opposita, id est in dextera cranii parte deprehenderetur. Qua in conjectura multo sum magis confirmatus, cum illud addiderunt quod forte eo tempore necdum audieram, sinistro, ut supra dixi, corporis latere fuisse hominem resolutum. Cranio tunc denique perfecto, quod dum fieret, aqua non omnino pauca defluxit, sub illo sanguinolenta omnia magis quam soleant, statim apparuerunt. Didicisti autem Crassa me- ninge, in cuius supremo Sinu concreto erat parva poly- posa, non solum in meninge altera vasa congesta sunt sanguine a dextris, quam a sinistris, tumidiora; sed & super hemisphærio dumtaxat dextero sanguis semicon- cretus, qui ex aliquo eorum vasorum prodixit, & deor- sum inde fluxisse videbatur; nam & sub basi anterioris partis lobi posterioris cerebri dexteri alquanto plus in- ventum est ejusdemmodi sanguinis pariter inter utram- que meningem: nec quidquam alibi intra cranium ef- fusi sanguinis reperitum est præter id quod dixi, duo- bus circiter cochlearibus continendum. His ita omni- bus qui aderant, demonstratis, & reliqua ostensa sunt, minoris, ut visum, momenti, quæ huc redierunt. Per Tenuem meningem translucens humor quasi gelatino- sus, vasa non in medullari solum substantia, ut pluri- ma passim sanguinem eructantia puncta ostendebant, sed & quæ per faciem repunt Lateralium ventriculorum, distenta. Aqua in his non multa: vesiculæ autem cre- bræ ad posteriorem plexum Choroidem partem; sed non ex majoribus; minores tamen paulo in dextero ventriculo, quam in sinistro, ut aqua etiam in illo, quam in hoc, paucior. Cæterum ille plexus non modo non decoloratus, sed in medio vel magis sanguine refer- ti quam soleant. Denique ad anteriorem basim glandu- læ Pinealis subflavum aliquid, nec tamen durum.

15. Quid possit ad sanguinem cumulum, eumque impurum, multum edere, & nihil moveri, præsertim ubi ulcus aliquod magnum sit, unde pravæ, atque ero- dentes particule in venas irreperant; id, ut alia quorum explicationem sæpe prætereo, manifestum est. Quid ve- ro possit ad nocendum, & quomodo possit vel parum sanguinis intra calvariam repente effusi, ostenditur alias (u): nam cætera quæ in hoc cerebro adnotata sunt, sæpe etiam ubi nulla apoplexia est, animadvertuntur. Quod autem is effusus a dextris, resolutionem attulerit a sini- stris; nempe hoc Valsalvæ, & meis fere omnibus ob- servationibus respondet. Quarum alias ad alia quæ- dam apoplexiæ genera attinentes, alio quidem tempore (x) habebis: nunc autem ex reliquis ad sanguineam apo- plexiam spectantibus eas saltem quas ille, & ego scrip- ptis commissimus, in superioribus (y), & in his Lit- teris (z) descriptas habes, habiturus multo plures, si ubi de ejusmodi observationibus agitur, suis cum cir- cumstantiis utique proponendis, post aliquod interje- ctum tempus, meæ soli memoriæ confidere satis con- fuessem. Earum igitur loco quas ob eam causam omit- to, absolvam hic tibi unam quandam, Valsalvæ, & mi- hi communem; nam morbum ego observavi, caput au- tem mecum ipse dissectui, historiaque illius tantum edi- dit (a), quantum erat proprio instituto satis eo tem- pore. Sic autem ego memoriæ causa adnotaveram.

16. VIR quadraginta annos natus, ex meri abusu ver- tiginis obnoxius, apoplexia correptus est sub initium Fe- bruarii

bruarii A. 1703. Eadem ferme hora in Bononiensē S. Mariæ de Vita Nosocomium delatus, cum ipse, ut quo- tidie mane tum solebam, adesset, jam per se nonnihil levatus apparebat. Imperant Medici, crura, & pedes ve- hementer perficari, spiritum salis ammoniaci naribus supponi, quin & guttas ejus aliquot ex aqua idonea in os immitti, sanguinem e brachio educi. Eductus est e sinistro, quæ ex parte major erat corporis resolutio. Hæc dum fiebat, homo his tremore correptus est, caputque buccas, & os movere, & magis, ut videbatur, magisque solvi. Sed mox levibus in parte dextera convulsivis mo- tibus, se ostendentibus, gravior apoplecticus insultus re- diit eadem die, qui hominem sustulit circa horam se- cundam noctis. CAPUT dum amputaretur, multum sanguinis effluebat, cujus pars ex ore quoque prodierat. Tum Valsalva mihi: hæc apoplexia, nisi me meæ fal- lunt observationes, facile a sanguine facta est, dexteram cerebri partem lædente. Interea communia cranii invo- luctra detrahentes, in membranis hoc proxime comple- xentibus sanguifera vasa vel minima perbellè manifesta animadvertimus. Sed ea magis distenta mox vidimus quæ per meninges repebant, præsertim per Tenuis partem si- nistram, ubi præterea in summo hemisphærio erat ali- quid effusi sanguinis, nigra instar fuscillationis. Verum ubi ventum est ad Laterales ventriculos, veram admi- ratum sum Valsalvæ predicationem. Nam erat quidem in sinistro aliqua sanguinis effusi portio; sed quæ a dex- tero illuc defluxisse videretur. In hoc enim non modo fuit multo major copia atri sanguinis, & concreti, sed & magnus unde hæc extiterat, hiatus, quasi aliquis ru- diore cultro ad laterum externum demisso corporis Stria- ti, & Thalami nervi Optici, utrumque horum super Fornicem, & tertium ventriculum revolvisset. Cætera quæ ad viam attinent sanguinis qui ex ore fluxerat, fa- tis habes apud Valsalvam (b) indicata.

17. Cur e magis resolutio brachio maluerint Medici sanguinem mitti, an ob rationem ejus similem, quam, ut in Sepulchreto (c) habes, sequebatur Baglivus, an ob alias, haud facile dixerim. Necdum erant Valsalvæ observationes, quibus pondus addit Aretæi (d) præ- cepto, & doctrina: resoluta in apoplectico partes con- siderandæ sunt, inquit, in sinistro, an in dextero latere resolutio sit: a salubribus enim partibus (ut dicere mox est) sanguinem haurire oportet; hæc enim sanguis facile de- labitur: hæc etiam a lævis partibus materia derivatur, id est a læso cerebri hemisphærio; quippe quod sano corporis lateris, non resolutum, ipse docuerat respondere, ut ejus locus, alibi (e) a me productus, ostendit. De præ- cepto autem, & doctrina quæ modo Aretæi verbis pro- posuimus, Cl. Oederus (f) ita sentit, ut præceptum qui- dem probabile existimet, rationemque illam primam, quod e sani brachii venis facilius sanguis effluat, quam e venis resoluti, ultro illustret, atque confirmet: ratio- nem autem alteram, quamvis Valsalvæ observationibus, quas veras agnoscit, subnixam, ob id unum respuat, quod vulgata quoque nitatur de derivatione doctrina, quam doctæ utique, & nervosæ quoad possit impugnandam ipse susceperat. Quapropter ut ex alii præstantium Viro- rum Observationibus, ita ex etiam Pauli Salani con- sequi, negavit, quod pro ea doctrina consequi Valsalvæ, & mihi (g) visum erat. Sed cum tanta humanitate suam a me diffensionem conjungit, ut inurbanus mihi vide- rer, nisi ejus judicio permitterem hæc pauca, quæ di- cam. Veriti sumus Valsalvæ, & ego id quod Salanus vidit, casui tribuere, quando cum aliis tum quas Valsal- væ indicavit, tum quas omitti a me, dixi, observatio- nibus congruere, animadvertimus, & cum ratione quo- que, siquidem brachii dexteri venæ cum Jugulari Interna dextera magis, quam sinistra, communicant, id est sua de- pletionem magis videntur favere depletioni illius Jugularis, & quod consequitur, venarum quæ a dextris cerebri partibus in dexteros influunt Sinus: e brachiis autem sanguinem mi- disse Salanum, intelligi satis posse, existimavimus, cum in sermone a Valsalvæ, & a me de hemiplexia instituto, de nul- lo alio loco secunda venæ sermo fiat. Interea illud mi- hi ab Humanissimo Viro non negatum iri crediderim, ut cum Gravissimo Medic. & Mathes. Professore Segnero, ejus Præfide (h) communis opinioni, quia in ea periculi omnino nihil est, inhercam circa ea quæ Auctores fideles de ele- ctione venarum in morbis secundarum attulerunt, si non plena certitudine, magna tamen probabilitate. Sed ad propositam dissectionem ut redeam; quares fortasse, num præter nos alii in ejusmodi res inciderint, & hemiplexiæ

Mogagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

internam causam in opposito, non in eodem cerebri la- tere deprehenderint. Ego vero qui ante Valsalvam id vi- derint quidem, sed quasi fortuitum neglexerint, Wepke- rum alias (i) & Baglivum indicavi (k). Postea vero quam Valsalvæ observatio vulgata est, idem conspexisse plures, non dubito: aliquos scio (l). Intra enim eun- dem annum quo in muliere illa Veneta de qua initio di- ctum est (m), Valsalvæ doctrinam confirmavi, cum Pa- tavium forte venissem, certior sum factus, idem quod in illa, hic quoque nuper in viro compertum esse, nisi quod cavum in opposito resolutioni hemisphærio sibi a sanguine paratum, hunc inter meninges quidem, Tenui perrupta, sed non in ventriculorum pariter, alioquin pro- ximum, effuderat. Vix hoc acceperam, cum Venetis litteræ, quas adhuc servo, allatæ sunt, quibus mihi Ale- xander Bonis doctus Medicus, & spectatus Amicus quæ ipse tum viderat, significabat, Monachum inter con- cionandum apoplexia correptum sic ut intra horas, quibus dehinc vixit, haud amplius quatuor manum dumtaxat sinistram moveret, habuisse in sinistro cerebri ventriculo tres, minimum, uncias concreti sanguinis, parietes autem ejusdem ventriculi dilaceratos, cum dexter esset integer, nihilque præter exiguum sanguinis portionem contineret, quæ illuc e sinistro per disruptum Lucidum septum transie- rat. Hic ille Sacer Orator est, superiore Epistola (n) designatus, de quo ipse, paulo post Venetias reversus, illud insuper cognovi, cum plures jam dies a concionan- do abstinuisset propterea quia se minus bene habere que- rebatur, eo demum quo obiit die suis confirmasse, nun- quam se melius, quam tum valuisse, itaque erectum at- que alacrem ascendisse in locum superiorem ad eam con- cionem incipiendam quam minime erat absoluturus. Ve- nit tunc mihi in mentem Attali regis (o), cum Bætos ad societatem Romanorum Thebis hortaretur, in ipsa con- cione intermortui sic ut haud multo post expiraverit; non tamen horis, sed diebus interjectis; nam (p) eger Thebis Pergamum advectus, mortuus est, aëro, & septuagesimo anno: quæ ætas, cum infirmis viribus conjuncta, minus vehementi obnoxium reddidit apoplexiæ; si Livii est frag- mentum illud quod initio libri XXXIII. legebatur in ve- rusto codice Bambergensi. Sic enim habet: Attalus pri- mus verba fecit. Orsus... segnior (lege senior) jam & infirmior, quam ut contentionem dicendi sustineret obmu- vit, & concidit... parte membrorum capitis: nec vite præsens periculum vis morbi attulisse, sed membrorum de- bilitatem visa est. Monachus autem ille neque major quinquaginta annis, & viribus, eo præsertim die maxime confirmatis, cum ad sanguinis plenitudinem, quam fa- cies, totiusque corporis habitus ostendebant, dicendi con- tentio accessisset, vehementi apoplexia in media concio- ne prehensus est, citoque confectus, secundum ea quæ superioribus Litteris (q), & paulo ante his ipsis quo- que (r) exposita sunt.

18. Intelligis eorum memor quæ alias (s) scripsi, in apoplexiæ interna causa & exitu me non ætatem modo, sed & alia attendere. Septuagenarius quidem erat, sed eusarcus faber quidam ferrarius (t) quem apoplecti- cus insultus, dextero toto latere resolutum, occidit sexta die. Causa tamen reperta est in atro sanguine, qui ex turgente Laterali Carotidis arteriæ sinistro ramo, eo- que disrupto, late effusus, hemisphærium cerebri sinistram totum undique ad ventriculorum usque penetralia vicia- verat. Huc alia accefferant quæ longum esset describere. Sed non omittendus est immanis tumor, reni sinistro adherens, magna sanguinis copia plenus, nec sine sub- stantia quadam lamellatim sibi incumbente, ut suspicio- nem movere possit aneurysmatis in ramo quodam Emul- gentis arteriæ, cui minus alterum (velut supra (u), de Ramazzino verba facientes, coniecimus) in Laterali Ca- rotidis ramo illo responderet. Verum qualiscunque is ef- fet tumor, illud certe negari non debet, pressam ab ipso incumbente arteriam Aortam minus sanguinis admittere potuisse, plusque ideo ad dilandum aliquod, & denique perumpendum cerebri vas, sursum contendisse. Hæc igitur si nobis in apoplectico quopiam nota sit inferioris arte- riæ compressio; non faciet magna quantumvis ætas, ne apo- plexiam esse posse a sanguine, inficiemur. Sua quoque in Legato illo Danico de quo supra (x) mentio injecta est, alia aliqua fuerit dispositio, conjungenda cum jecino- re ad indurationem inclinante. Natus enim annos quatuor & sexaginta improvisa resolutione sinistri lateris, & mox apoplexia correptus, hora octava vivere desit, citius vide- licet quam in Fabro, multi sanguinis effusione facta. Ha-

B 2

(n) Vid. etiam infra, n. 22. (o) Epist. Anat. 13. n. 19. (p) Aët. N. C. T. I. Obs. 147. (q) Comment. in Boerh. Aph. §. 1010. 3. Y. (r) Vid. Schol. ad Obs. 1. Sect. cit. Sepulchr. (s) Vid. apud Stradam Prostat. Acad. I. 3. Prostat. n. 3. (t) n. 23. (u) Epist. Anat. 13. n. 22. & seq. (v) Epist. 11. (w) Epist. 2. n. 11. 13. 15. 17. (x) n. 2. 11. 14. (y) Tract. de Aure c. 2. n. 14. in fin.

(b) Ibid. (c) in Addit. ad cit. 2. Sect. Obs. 13. (d) De Morb. Acut. Cur. I. 1. c. 4. (e) Epist. Anat. 13. n. 17. (f) Dissert. de Deriv. & Revuls. per V. S. §. 29. (g) Epist. modo indic. n. 24. (h) in Epist. Dissert. citate subnexa. (i) Epist. Anat. 13. n. 22. (k) Adde quæ infra Epist. 11. n. 10. (l) Vid. quæ mox n. 18. (m) n. 2. (n) n. 23. (o) apud Livium Hist. 137. (p) 131. (q) n. 23. (r) n. 12. (s) Epist. 2. n. 14. (t) AG. Helvet. Vol. 3. (u) n. 5. (v) n. 13.

buit autem præter hydatides in plexu Choroide plurimas, in ventriculo cerebri dextero ultra quatuor uncias sanguinis grumosi, unde caritas illa mirè dissoluta fuit. Illud quoque interea velim animadvertas, observationem hanc utramque, si resolutum hinc latus spectes, inde vero latus oppositum in cerebro hemisphærium, cum Valsalvæ observationibus omnino congruere. Quibuscum alias pariter congruentes reperies, interque illas viri (y), qui etsi jam senium attigerat, temperamento erat tamen, & arte olim, & recentibus in victu erratis ad sanguineam apoplexiam dispositus. Verum alia scire fortasse avebis, primum videlicet, unde sit, ut in iis ferme omnibus exemplis quæ his, & superioribus Litteris si ve ex Valsalvæ observatione, five ex nostra, five ex aliena descripsimus, aut indicavimus, ne iis quidem ommissis duobus, quorum alterum ex illius, alterum ex nostra, in Epistola Anatomica XIII. (z) proposuimus; ut in iis igitur ferme omnibus, præsertim vero in quibus illa quidem præter naturam cava memorantur, aut non obscuro indicio conjicienda significantur, quæ intra cava sanguis collectus, aut e quibus effusus fuerit, easere aut in corpore Striato, aut in Thalamo nervi Optici, aut in utroque, aut iuxta alterutrum, aut etiam utrumque, & tunc quoque non raro cum utriusque, aut alterutrius perforatione, & dilaceratione comperta fuerint: deinde cur semel quidem, ut apud Wepferum (a), per lobum anteriorem cerebri ad frontem usque producta, nunquam per posteriorem ad ipsum occiput: & denique cum illa exempla sint ad quindecim; cur in decem illa cava fuerint a dextris; in duobus a dextris, & a sinistris; in tribus dumtaxat, a sinistris. Profecto aut his in rebus, etsi a primo secus videatur, magnam sibi partem casus vindicat, aut, si multo longior accurate descriptarum observationum series hæc ita ut plurimum se habere, ostenderit; causæ in cerebri structura, aut in ejus intimorum vasorum distributione erunt perquirendæ, ut puta si circa eas quæ dictæ sunt, sedes aut plura, aut amplioris diametri vascula ferrentur. Sic aliquando cum Striata corpora affulgent secundum horizontem perfectam, animadvertisse memini in singulorum externo anteriore latere quandam quasi foveolam, per quam sanguiferum vas meabat manifestissimum: alias autem, oblique & lente secundo, ostendisse in eodem latere plura parallela inter se, & crassiora quam alibi, fila rubicunda, id est vasa sanguifera. Accedere huc videtur minor ob ipsam proximam ventriculorum cavitatem, in horum parietum perforatione resistencia. Cum vero ob hæc, aliæ istiusmodi eorum causam conjece- ris quæ primo, & secundo loco quærebas; de tertio (b) minus eris fortasse sollicitus, cum attenderis, dexterarum pleraque partes corporis esse ut plurimum in frequen- tiori motu confuevisse, quam sinistras, & quod consequi- tur, vasa quoque non illarum modo, sed & cæterarum quæ a dextris sunt, ob communicationes, consensualesque laborare magis, & dilatari solita esse.

19. Super Valsalvæ autem jam toties commemoratis, & confirmatis observationibus, si resolutæ sunt corporis sinistræ partes; ad dexterarum cerebri vitium esse: si dex- teræ; ad sinistras, non puto, esse plura quæ ex me quæ- ras. Nosti enim quæ de hujus rei tum Explicatoribus antiquis, & novis, tum exceptionibus quibusdam, tum additionibus, tum aliis cuiusque modi ad eam spectanti- bus, habebam dicere, ea me ferme omnia in eam quam paulo ante memoravi, Epistolam Anatomicam (c) con- jecisse, ut non attineat hic iterare. Unum tantummo- do, aut alterum ad prima illa duo capita possum adjece- re. Nam si forte legas, quod ad Explicatores illos anti- quos spectat, Casp. Hoffmannum (d) hæc scribentem: *Fuit hæc ante Galenum Aretæi sententia, ... quam Cassius Jatrocephista, problem. 41. sequitur. Th. a Veiga ... nominat etiam Haly Abbatem, & Felicem, quos non vidi: Imo, quis sit ille Felix, nescio: si hæc, inquam legas; nolim suspicari omisum a me esse in eo Felice Explicatorem quandam perantiquum, & cum Aretæo, ac Cassio no- minandum. Ille enim Felix, Hoffmanno ignotus, nimi- rum est hic idem Cassius, quippe Cassius Felix quibus- dam dictus, ut cognoscere poteris vel ex Lindenio Re- novato (e). Ad exceptiones autem illud spectat, aut certe ad illustrationem doctrinæ illius a Valsalva confirma- tæ, quod etsi ubi alterum latus corporis est resolutum, vitium, si organicum sit, & sub sensum cadat, in op- posita cerebri parte est; non tamen vicissim consequitur*

quotiescunque ejusmodi vitium in cerebri alterutra parte est, oppositum corporis latus esse resolutum: eadem enim ratione fieri potest, ut hoc minime tunc sequatur, qua interdum fit, ut vitiatum utrinque cerebro, neutrum tamen latus corporis sit paralyticum; five quod ea vitia sine repentina cerebri laceratione, aut compressione sint facta, five alia de causa, quam in ejusmodi observatio- nes incidentes, quærere, atque exponere conabimur. Nunc his suum in locum dilatis, cæteras quæ ad apo- plexiam sanguineam attinent, proponamus.

20. VIR senectuti jam propior, ex apoplexia, non continuo ille quidem, sed plures post dies interierat: qui hemiplecticus esset, an non, pro certo scire non potui; nedum quæ ante apoplexiam pati consuevisset: hæc tan- tum accepi, cum apoplecticus decumberet, respirationem non difficilem, pulsus validos habuisse. CADAVER Theatro datum est sub finem Januarii A. 1731. Visce- ra diligenter perlustrata, nihil in Ventre; in Thorace autem quæ ad res præter naturam attineant, aut alicui vi- deri possint attinere, habuerunt hæc. Pulmones erant un- dique pleuræ annexi. Cor pingue adeo, in homine alio- quin non obeso, ut ab anteriore facie inspecians, nihil videres, nisi pinguedinem. Venæ Coronariæ valvula omni ex parte sic affixæ, eademque sic foraminulis percussæ, ut in XV. Epistola Anatomica (f) descripta est. Novissi- me arteria Vertebralis sinistra ex ipso Aortæ arcu inter sinistras Carotidem, Subclaviamque profecta: quam cum inde, non ex Subclavia, ut solet, enatam, in Theatro ostenderem, monui, hinc etiam fortasse hujus hominis apoplexiam aliqua ex parte repetendam videri posse. Aliquot post diebus, ut Exercitationum requirit ordo, cum ibidem Cranium referaretur, inveni, atque ostendi sanguinem effusum ad selibrum inter meningem Crassam, & Tenuem, vel potius inter Crassam, & membranulam quandam alteram, Arachnoideam puta: quæ membranula, ibi facta crassiuscula, cum effuso san- guine, anteriori ossis temporis sinistri regioni, eique vi- cinis respondebat. Præterea in Falce propemodum me- dia os erat, ejus processus duplicatura interceptum, limbo inferiori propior, & secundum longitudinem po- situm, tres digitos transversos, eoque amplius longum, sesquidigitum ferme altum, mediocriter crassum, & idque inæqualiter, cum enim in toto ipso ambitu esset te- nue, imo in utroque extremo in simplex videretur stratum ex parallelis ossis fibris desinere; dextera, fini- straque facie, & præsertim altera, in grandes quasi bul- las protuberabat, ut melius conspici apud me potest; nam adhuc seruo, obductum, ut erat, undique archi- me adherente Falcis membrana. Denique Carotidum quæ ad basim cerebri sunt, posterior ramus dexteræ quo- erat crassior; sinister pertenuis, neque cum iis ramis conjunctus qui ab arteria fuit in quam conveniunt Ver- tebrales. Quorum illud etsi in aliis interdum vidi, at- que adeo in altero quod tunc confecabamus, hydropici cerebri, tenuitatem autem hanc tantam alterius, aut utriusque multo sæpius, nullam denique cum ramis de quibus dictum est, conjunctionem fortasse nonnunquam; tamen hæc quoque tibi volui significare, ut intelligeres, si quid præterea adnotatione aliqua esset dignum, me non fuisse prætermisissurum.

21. De cæteris, in iisque de pulmonibus pleuræ un- dique adherentibus sine respiracionis difficultate, erit alibi (g) scribendi locus. Illud tibi permoleste, cum tantum os in Falce offendi, ex nemine sciri potuisse, quæ de re is homo conquereretur annis qui apoplexiam præcesserunt. Ex quo enim Franciscus Antonius Cattus Anatomicus Neapolitanus non ita contemnendus, ut ignotus esse de- buerit iis, quantum videat, omnibus, qui de Medicis, aut Anatomicis Scripioribus egerunt, sicut primam in mu- liere quadam revera bipartiti uteri dissectionem tradidit (h), sic primus cepit A. 1557. (i) Falcis in durum os ex parte aliqua degenerantis observationem proponere, alias etiam quas Botallus (k) deinceps, Hornius (l), Scheidius (m), Wepferus (n), Cheseldenus (o), Va- terus (p), Gohlus (q), Mayerus (r), atque alii plures, quorum aliquos mox nominabo, ediderunt, easque insu- per quas Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis Hi- storici, & Commentaria (s) exhibent, omnes perlegi: nec tamen meminisse videor ossis quod supra descriptum æquaret: si paucas in tanto numero Falces excipias, in quarum una os latum quatuor digitos fuisse, indicavit

Rio-

Riolanus (t), & quam Volckamerus (u) invenit ad dimidiam sui longitudinem penitus ossæam, præsertim ve- ro quam in Theatro hoc nostro Anatomico ossæam o- mino vidit Offredus (x), cui parem vidisse crederes Henr. Albertum Nicolai (y), nisi idem observasse, adderet, Volckamerum, simile autem Offredum; ut dubites, de tota Falce, an de magna hujus parte intelligas, cum fe omnino ossæam ait deprehendisse: nec sine aliqua ejusmo- di dubitatione sis, cum quamdam legas observationem, in qua vel ea vox omnino desideratur. Cæterum quod scire avebam de isto viro in quo illud a me os inven- tum est, neminem esse potuisse qui diceret, non ideo ægre tuli quia putarem, aut putem, inde magnum ipsi aliquod incommodum extitisse, nisi forte aut ponderis, aut distractionis sensum aliquem credere malimus; imo quia cupiebam id ipsum mea observatione confirmare quod ex plerorumque eorum quos nominavi, aut silen- tio, aut diserta etiam narratione collegeram, nisi ossa in Falce, aut ad Falcem, aut alibi in meningibus incre- scentia intra eum quidem magnitudinis, & ponderis mo- dum quo ad hoc tempus invenerunt, nisi, inquam, ita facta, & posita sint, ut meninges pungant, nullum fere solita esse per se gravius malum, sed ne doloris quidem assiduum sensum inducere: ut videndum propter hæc cen- seam, an Volckameri, & Offredi, aliæque ejusmodi obser- vationes quibusdam repugnent ex usibus Falci adscriptis.

22. Nec tamen negaverim, ejusmodi, aut alia ossa præ- ter naturam aut genita, aut etiam aucta, posse interdum morbis capitis internis, & apoplexia nominatim, si aliæ accedant causæ, occasionem præbere. Nam primum in fene Tridentino (z), quem levi non ita pridem apo- plectico insultu affecitum, gravissimum alter, cum hora vix una a sumpto cathartico medicamento alvum exo- neraret, puncto temporis consecrat, non modo ligamen- tum inter os Sacrum, & Isthium, ut in Adversariis scri- ptum est III. (a) ossæum factum deprehendi, sed & ossi- culum intra ipsam cordis substantiam eo loco vidi quem altera Mitralis valvula obtegit, modica illud crassitudi- ne, sed longum adeo, ut transversum pollicem superaret: arteriæ autem Magnæ internam faciem cerebri hic illic offensis bracteolis operant, ut si capitis rimari abditæ li- cuisset, quam simillimum veri sit, ibi quoque ossa alia me fuisse reperiturum. Deinde in pluribus apoplecticis fe- nibus cerebri vasorum tunicas reapse offendi non uno in loco ab offeis innatis frustulis rigidis, præsertim Caroti- dum qua ad latera Sellæ Equinæ tantopere se inflectunt. In ejusmodi sane capitibus id præter naturam Cortelius (b) viderat, cum perinde ac si nihil nisi secundum na- turam maxime se habens proponeret, in eorum cavita- te arteriarum, quæ attingunt glandulam Pituitariam, duo intus notatone digna, & a nemine hætenus observata con- tineri, scripsit; primumque esse, quia sunt cellulæ quædam exigue; alterum, quod sint ossicula quædam parva (qualia num postea Riolano (c) quoque imposuere?) eorum in- star, quæ ad articulos digitorum reperiuntur sigmoidea (se- famoidea) appellata: ... sed non solum in hac parte arte- riarum in se ossicula continere, verum etiam in aliis, ut ex- perientia ipsa hætenus probavit: quod quidem, inquit, sa- tum fuisse puto non sine maxima Nature providentia, quæ perpetuo curat eas apertas quodammodo, & elevatas esse, ut dilatationem sustinere valeant. Ego vero cum alibi, tum præsertim in cerebro ita moderatam esse naturam vi- deo quæ ad sanguinis attinent circummitionem, ut siquid tamen morbi vi oriatur quod sanguinis aut ingressum, aut egressum magis quam constitutum sit, moretur, eo- que morum tardior fiat, non sine detrimento sit: quorum illud arteriæ quoque efficiunt, se ob innata os- sa minus constringere, & urgere sanguinem valentes, hoc autem quidquid aut venosorum alveorum arctat diame- trum, aut quædam quasi diverticula his admittit, in quæ pro re nata redundantis sanguinis pars quadantenus ce- dat. Sic quoniam in seniorum calvaris accrescens ossæa substantia minora quædam occæcat foramina, ut puta, quemadmodum alibi (d) indicavi, quæ Occipitales ve- nas cum Lateralibus sinibus communicare antea sinebant; hinc etiam fieri, existimo, ut plures ætate illa cerebri sint morbis obnoxii. Venosus autem alveos arctare non unius generis causæ queunt: in his, si Scheidius (e) au- dimus, ossicula in Falce innascentia, ipsam videlicet suo pondere aliquatenus deorsum trahendo, atque tendendo, un- de sinus longitudinalis ... falci continens, ea imprimis parte angustior redditus regurgitanti sanguini non sufficien- tem transitum concedat. Quod si credibile est, ab altero

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

Scheidii officulorum pondere suo, licet exiguo, esse præ- stitum; tanto id credibilis erit ab nostro, quanto ut magnitudine, sic & pondere superabat.

23. Ejusmodi tamen coarctationem ut exciperet illa intra cranium sanguinis effusio quam ipse in apoplecti- ca sua invenit, merito censet, necessum fuisse, ut sanguis tunc aliqua de causa copiosior influisset. Idem nos quo- que in apoplectico nostro censemus, eoque facilius quod majori impetu sanguis in cerebri arterias ferebatur. Cum enim ad eum impetum moderandum & harum tunica, ut supra etiam (f) dixi, tenuiores sint creatæ, eoque minus ad urgendum retundendum inter Carotides, ac Verte- brales institutæ, & harum utraq; priusquam ad cere- brum accedant, non semel inflexæ, illud insuper quod mecum velim animadvertas, additum est, ne præter Ca- rotides, Vertebrales quoque arteria ab ipso Aortæ arcu existerent, ad quem videlicet tanto impetu sanguis a pro- ximo corde aliditur, ut is frequentissimus esse solet aneurysmatum locus, sed ex Subclaviis demum profici- scerentur. Atqui sinistra Vertebralis, non ex Subclavia, sed ex ipso Magnæ arteriæ arcu in nostro apoplectico nascebatur, in eam autem cum socia confluebat arte- riam, quæ amplam quidem, ut dixi, cum dextera Caro- tide, nullam cum sinistra anastomosis habebat, ut impe- rum sanguinis quanto magis per illam, tanto per hanc minus, imo nullo modo infringeret. Majori igitur impe- tu per sinistram partem cerebri sanguis excurrebat; ut minime mirari oporteat, si tenuissimorum vasorum tu- nicis ab eo latere sensim magis, magisque infirmatis, auctaque cum ossæ de quo loquimur, Longitudinalis si- nus coarctatione, sanguis demique non modo a sinistris, sed etiam ad anteriora effusus sit, quippe unde in eam Sinus partem debebat pergere, cui parti impedimen- tum objiciebatur. Non sum nescius, ab aliis quoque, imo & a me alias (g) eandem Vertebralem arteriam ex Magnæ arcu enatam in nonnullis repertam esse, qui obnoxii morbis capitis essent, an non, nec scire ipse potui, nec ab illis memini adnotatum. Idemque de am- pla anastomosi Basilaris arteriæ cum alterutra Carotide, nulla cum altera dictum puta. Officulum autem in quo- dam viro, nunquam propterea de capitis dolore quæsto, superiori Longitudinalis sinus parti innatum esse, scio (h), quem sinum inde premi, arctarique debuisse, intelli- go. Sed hæc simul omnia, ut in nostro, reperta fuisse, non recordor. Et de hoc quidem Apoplectico hæ- tenus.

24. BONONIENSIS puer, quatuordecim annos na- tus, capillis nigris, a lumbricis vexari solitus, & facie- le, five corpus exercebat, five ad ignem consideret, pro- fusioni sanguinis per nares obnoxius, idemque spiritum vini paulo sæpius bibens, quam conveniret illa præsertim ætate, repente ex alaci, & vivido sine ulla, quæ qui- dem appareret, causa tardiusculus, & obtusior factus, pau- cis post diebus, cum mane pristina illa comitate, & alaci- tate inter suos versatus, etiam in prandio, fuisset, inven- tus est postea in lecto fufus, quem vomitu fordiderat, manibus caput, ut si ipso laboraret, fubinde comprimens, sine loquela, & paulo post sine motu. Acceritus Medi- cus venam secari jubet, unde meliuscule habere visus est. Spiritus quoque salis ammoniaci tum ad nares admotus est, rum paucas ad guttas exhibitus. Mox in priorem reso- lutionem torporemque relabatur sic tamen ut quæ dican- tur, aliquando intelligere certis ex nunciis videatur: pul- sus est humilis, atque intermittens, prava respiratio, ali- qua ad os spuma. Quas ob res cucurbitula imperantur: has cum in dorso delixas non sensisset, feminibus adhi- bitas adeo sensit, ut non modo nescio quid inelamaret, sed & manu illas amovere tentaret. Verum iis quæ novis- sime dicta sunt, malis perstantibus, prioribus autem illis mox redeuntibus, hora noctis circiter nona vivere desit.

CADAVER postredie, qui dies fuit X. Kal. Ja- nuarias A. 1707. insipientes, furas, & posteriora femo- rum, aliasque in quas jacuerat, partes a sanguine qui eo decubuerat, multum livere animadvertimus. Capitis etiam, quod unum diffeui, cum integumenta incidere, atque diducere, plus sanguinis, quam solet, ejusque nigrioris, & fluidioris, effluxit. Ejusmodi sanguinis per- pauca dumtaxat guttula in sinu Falcis reperta sunt, cætera vacuo. In ventriculis Lateralibus, & tertio feri copia aliqua. At sub cerebello, cuius æquo molliore est visa substantia, in medio ferme, atrum concretum san- guinem inveni ad duo circiter cochlearia.

B 3

25. Si

(y) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 3. (z) n. 19. & 25. (a) Sepulchret. Sect. hac 2. Obs. 18.
(b) Vid. tamen Epist. 11. n. 12. imo Epist. 62. n. 7. & 11. (c) 13. ab n. 14. ad 27. (d) Comm. in Galen. de us. part. I. 10. c. 12. & 28.
(e) De Scriptis Medic. I. 1. Vid. Cassius Felix (f) n. 10. (g) Epist. 16. (h) Ibid. c. 3.
(i) Obs. Anat. 2. (l) Annot. ad eand. (m) Dissert. de duob. officulis in Apoplect. (n) Exercit. de loco aff. in Apopl.
(o) The Anat. of the hum. body Tab. XI. (p) Abr. in Diss. qua Osteogenia &c. in Proem. & in Progr. quo Observ. Calculor. &c.
(q) apud eund. in cit. Progr. (r) Comment. Litter. A. 1731. Specim. 42. n. 2. (s) A. 1711. 1713. 1734. & 1766.

(t) c. 32. Comment. in Galen. de Ossib. (u) Eph. N. C. Dec. 1. A. 6. Obs. 78. (x) Eranud. Dec. 2. A. 1. Obs. 127.
(y) Des. Obs. illust. Anat. Obs. 5. (z) de quo Epist. 43. n. 18. (a) Animad. 45. (b) M. Cell. Medic. Dec. 1. c. 7.
(c) Animad. in Bartholin. Anat. I. de Venis c. 2. in fin. (d) Epist. Anat. 4. n. 11. (e) Diss. supra ad n. 21. cit. quæd. 4. & 5.
(f) n. 9. (g) Epist. 15. n. 22. & Epist. 56. n. 10. & 21. (h) Comment. Litter. A. 1737. Hebd. 34.

25. Si hæc historia ut a me olim inter primas memoriarum causa scripta est, ita nunc tibi primo loco descripta efficit; plura ad ipsam haberes adnotata tum quod ad ultimam hanc alacritatem, & ad curationem spectat, tum quod ad dissectionem. Quæ quoniam antea partim in hac Epistola (i), partim in superiore (k) posita sunt, nihil attinet hic iterare. Satis est admonere, si quid discriminis inter hanc historiam, aliasque inter sit hujus generis alibi propositas, velut eam quæ est in Epistolis Anatomicis (l); rationem querendam esse in loco, tempore, modo, ac copia sanguinis circa cerebellum effusi, & hac quidem cum cranii, & cerebelli magnitudine quæ pro varia ætate varia est, comparata. Hæc autem historia extremo hoc loco posita est, ut quemadmodum cætera, sic ipsa quoque responderet ordine quo ad ejus fieri posset, historiam apoplexiæ sanguinæ ex Valsalva desumptis. Verum quia non tantum ab effuso sanguine, sed etiam a remorato, & coarctato in cerebri vasis ea esse potest apoplexia; idcirco prius quam finem faciamus, hujus quoque generis exemplum accipito.

26. PETRUS FASOLATUS Sculptor Patavinus, anno exacto sexagesimo primo, habitior adhuc, nullique incommodum valetudinis obnoxius, illa eadem tempestate, atque adeo postmodum quam Tita (m), mortuus est ad hunc modum. Nullum tulerat laborem, nullis, quibus alias cæteroquin pluries, agitatus fuerat curis, nulla de re questus erat. Imo cum plene cœnasset, abundare enim solebat in alimentis; & maturius solito lectum se petere velle, dixisset, ac petisset; duabus postquam petierat, horis ab uxore, quæ una dormiebat, forte expergefacta, non solum jam mortuus, sed frigidus, inventus est ita ut se primum in lecto composuerat. POSTERIDIE, dum Capitis integumenta inciduntur, dum cranium circumsectum attolitur, multum effluit sanguinis. Hujus tamen nihil fuerat intra calvariam effusum: nihil usquam in cerebri, aut cerebelli substantia, quæ ad tactum quoque ita se habebat, ut secundum naturam solet, nihil, inquam, ruptum, nihil vitiatum. Aqua in Lateralibus ventriculis ferme limpida; nec ea multa: cujus pars aliqua etiam a lateribus cerebelli integri, ut dixi, an ex vertebrarum tubo? effluere visa est. Verum fluidi sanguinis tanta copia, quantam nunquam antea intra cranium vidisse meminerant, vasa omnia tum circum cerebrum, tum intra cerebrum distendebat, ut vel quadam vascula, quæ tenuissima esse consueverunt, magnopere turgida (*) animadverterim.

Jussi nihilominus Thoracem quoque aperiri. Pulmones; etiam ad costas valide annexus erat sinisterr; sani erant tamen. Pinguedinis color in mediastino fulcus; credidi a sanguine in minimis vasculis restitantes. In pericardio cruenta aqua, neque ita multa. Cor magnum, vasis suis propriis, & auriculis sanguine turgidis: qui grumulosus prodiit, dum cor, ut diligentius extra cadaver examinarem, a vasis majoribus amputabatur: grumulosus quoque atque ater fuit in ventriculis cordis, nec tamen plurimus. Valvula Mitralis dextera alba: alba quoque Semilunarium nonnullæ; sed illa multo, hæc paulo duriores, quam soleant: in utrisque tamen natura membranæ in naturam quasi ligamenti degeneraverat. In media posteriore cordis facie membranula quadam alba extabat, quasi ruptæ hydatidis vestigium. Exterius quoque per auriculam dexteram macule albae. Cæterum arteria Magna, atque alia, quantum inspicere potui, vasa secundum naturam se habebant.

27. Me non præterit, videri posse tibi ad syncopæ fortasse potius quam ad apoplexiæ, fuisse hanc mortem referendam, spectanti videlicet, præter hujus celeritatem, tum citam, vel ea tempestate, & in lecto, refrigerationem, tum quæ in corde adnotata sunt. Verum; ut ab his ultimis incipiamus, atque cum tanta illa sanguinis copia quæ intra cranium inventa est, comparemus; his sane cordis vitiis quæ exposita sunt, haud raro conspiciamus aliquanto majora in iis etiam in quibus na levis quidem animæ defectio, nedum vehementissima syncopæ, accidit. Illiusmodi autem abundantia sanguinis intra calvariam, quoniam in nullo præterea alio vidisse memini, effici apoplexiæ, & Galenus docuit (n) hoc pacto apoplexiæ provenire, scribens, multo nimirum sanguine in principium animantis confertim irruente, nec Petrus Salius (o) qui de apoplexiâ a sanguine primus, ut superioribus Litteris (p) memoravi, peculiare caput conscripsit, fere aliter hanc fieri, intellexit, quam ex cerebri venarum, arteriarum, sinuumque nimia sanguinis repletionem, cujus ra-

tione facta constipatio constrictior, unde spirituum non tantum transitus prohibeatur, sed etiam ipsi strangulentur & suffocentur; sit in causa, ut subito motus & sensus una cum detentione principum facultatum amittatur: sicque vera & exacta succedat apoplexia. Et sane tantum sanguinis in omnibusque cranium complectitur, vasis congeri non potuit, quin cum hinc offa circumstarent, quæ nihil omnino cederent, inde vero mollis cerebri, & cerebelli substantia, non modo hanc intus, forisque vehementissime compresserit, sed etiam coarctatis vasculis sub sensum non cadentibus, motum ipsum sanguinis, & quæ sine hoc nulla est, spirituum secretionem interceperit. Hæc autem videntur accidere cerebello non posse, ut alias (q) scripsimus, sine citâ respirationis, & motus cordis sufflamine, id est sine celeri morte, & hac, si ita mavis, a syncopæ, sed quæ a capite, non a corde, proveniret, aut si a corde quoque ob ea quæ dicta sunt, vitia, tamen a capite multo potius, quam a corde. Ubi vero syncopæ est, undecunque hæc fit, non est cur citam refrigerationem miremur; quanquam illam potius caloris imminutionem fuisse, crediderim, quæ frigus calenti mulieri visa est. Hujusmodi autem syncopes, quas potissimum indicasse videtur Herophilus (r), cum repentinam mortem, nulla ex manifesta causa venientem, fieri, inquit, paralyti cordis, si apoplexiæ vocabis a cerebello; me quidem iudice, non valde errabis: quod enim in reliquo corpore apoplexia facit quæ a cerebro est, id in corde facit quæ est a cerebello, utrobique autem quæ utrinque est, qualem itam fuisse, censeo, quando causam utrumque illorum comprimentem spectavi, nec ulla incommoda præcessisse inveni ex illis quæ syncopem quæ ab ipso corde, aut proximis vasis est, solent antecedere.

28. Quod si forte ajas, nulla quoque ex iis incommodis adnotata esse quæ sæpe præcedunt apoplexiæ; equidem fatebor: sed simul contendam, id minus obitare mihi, non ab organico cerebri, aut cerebelli vitio hanc apoplexiæ repetenti, sed ad congestum constitutumque in vasis utriusque sanguinem referenti. Homo sanguine abundabat, quod habitus corporis, & plenioris victus consuetudo satis ostendunt. Cœnatus plene, citius quam solebat, decumbit, id est tanto graviore ventriculo comprimit arteriam Magnam, sanguinem ad inferiora decurrentem, ut major ejus copia petat superiora, eoque etiam major, quod ipse, in decubitu, corporis situs quanto est opportunior ascensui sanguinis ad superiora, tanto est incommodior regressui ad inferiora, veluti etiam antea (s) comprobatum est. Quod si non ipsum Aortæ truncum distentus ventriculus premit; at ramos premit tum suos, tum alios ab ipsa ortos, & motui obstat diaphragmatis, ut minus facilis respiratio, minus quoque faciliem sanguinis a capite reditionem efficiat. Ad memoriam nunc voca quæ natura instituerit, ut minore impetu, & quod consequitur: celeritate, & copia sanguis in cerebrum ferretur: quorum sunt pleraque a nobis supra (t) commemorata. Sic enim melius intelliges, tanto facilius, iis omnibus positis quæ modo dicebamus, congestionis sanguinis ibi esse periculum, quanto magis hoc natura voluit declinare. Quod si una aliqua ex illis rebus quæ natura vel ab ortu ipso instituit, mutata, ut cum sanguis ob brevius iter majori cum impetu ad cerebrum pervenit, quemadmodum in iis qui brevior sunt collo (parvicollis Cælius (u) vocabat) propterea sanguinæ obnoxii apoplexiæ, facile accidunt in cerebri vasis disruptiones, non modo sanguinis congestiones; quanto hæc facilius contingunt, cum repente in homine qualem descripsimus, plures simul res mutabuntur! Ad eas enim quas diximus, hanc etiam adde, quæ ex illis colligitur & Ridley, & nostris animadversionibus olim indicatis (x), & ab Sinuum quibusdam quasi diverticulis, & duplicationibus, & situ præsertim in cranii basi repetitis. Cum enim hæc omnia, atque alia, quibus & insignis illa adicienda est ad initium Internæ venæ Jugularis dilatatio, eo spectent, ut tardius e cerebro sanguis redeat; tum vero multo magis augentur, ut tunc dictum est, certâ quadam causâ tarditatis ab ipso cranii positu in supino corporis situ, eoque major congestionibus sanguinis occasio datur, unde etiam repetenda causa est, ut opinor, cur qui propter illius difficiliorem motum sive a crassitudine, & lentore, sive a plenitudine ea reditus difficultas sit, repente moriuntur, eorum plures in lecto mortui inveniuntur.

29. At enim, inquires, cur in isto homine cum eadem

dem etiam antea essent, non idem tamen antea contingit, quamvis & plene cœnasset toties, & nonnunquam certe maturius pariter cubuisset? Nimirum quia antea erant quidem pleraque eadem, sed non omnia. Nec vero vasorum tantummodo robor dico, quod in dies magis magisque in senibus enervatur, sed etiam, atque adeo potissimum tempestatem illam dico, cujus vi tot aliam crebro pereos dies de improvviso rapiabantur. Nam post frigus non modo hyeme, sed & eo qui præcesserat, autumno, & eo quod succederet, vere diuturna, & rara continuatione protrahunt, calor tunc primum, & is non gradatim, sed totus simul se extulerat, ut repente propterea se expandente sanguine, perinde esset ac si vasa, hujus quasi duplicata improvviso copia distenderentur. Quod cum superius (y) jam satis explicaverimus, hic repetere non est opus.

30. Præstat, siquæ præter eas quas subinde his duabus Epistolis indicavimus, Observationes prodierunt, ad sanguineam apoplexiæ pertinentes, eas quoque tibi significare, non omnes quidem, sed quæ in præsentis memoriarum occurrunt. In Principum personis tres suppetunt, duæ quæ ex Dionisio in Lipsiensibus Eruditorum Actis (z) memorantur, a sanguine in ventriculos cerebri effuso, tertia quæ in Commercio Litterario (a), a sanguinis in illius venis, & arteriis congestionem, ob quam totum sub Tenui meninge cerebrum lividum erat, & turgidum. Ad duas illas priores attinet quæ de opilionis uxore legitur in Actis (b) Cæsareæ Academiæ, & duæ fortasse, quas Dominicus Gagliardus (c) attigit, altera in

sene obeo, & vix colli vestigium habente, vini spiritui nimis dedito, altera in alio ob suppreffum per adlirantes pulveres sanguinem e naribus profluentem: una autem certe, quippe ab eo qui refert, habita, in Presbytero plethorico, qui dum capitis diuturno dolori opem a Medico peteret, inter loquendum repente corruit mortuus ita, ut frustra ille scalpellum statim educeret ad sanguinem mittendum; hoc cerebri Laterales ventriculos quam maxime repletos invenit. Is Medicus fuit Vir Doctissimus Jo. Bapt. Molinarius; ejus egregium de Apoplexia Specimen (d) si quo tempore has ad te scribebam Epistolas, extitisset; non hoc unum, quod hic addo, ex eodem laudassem. Et hæc quidem Observationes post Sepulchreti editionem alteram prodierunt. Ante illam autem una inter cæteras, in qua etiam apoplexia ab externa causa fuit; ob hanc tamen ipsam digna est quæ minime prætermittatur. Quis enim facile putasset, agrestem puerum ab irato ludimagistro vertice prehensum, & celeri tractu cum impetu, & succussu quodam ad se raptum, ob id unum apoplecticam factum iri, & nocte proxima obituro? Slevogtius (e) tamen vidit, causamque compertit. Scilicet in prehensio vertice pericranium a peristolio avulsam, sanguinem per Crassiorum meningem late expansum, & ex vasis quæ hanc ad subjecta alligant, disruptis copiam sanguinis intra lobos cerebri in ventriculos usque effusum deprehendit. Habes igitur hanc quoque accessionem ad illa quæ de sanguinea apoplexia pollicitus fueram. Ea si tibi neque inutilia, neque ingrata fuisse, intellexero; alacrius deinceps ad alia pergam. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA IV.

Agitur de Apoplexia Serosa.

Cum celebrem illam Apoplexiæ divisionem in Sanguineam, & Serosam non improbandam esse, scripsimus in earum quas ad te misimus Epistolarum II. (a), minime nos fugiebat quid Viros cum inter veteres, tum inter recentiores doctissimos abagnoscenda Serosa Apoplexia contineret. Nec vero nos si sumus qui quotiescunque intra apoplecticæ calvariam aqua invenitur, continuo ab hac ejus morbum repetendum esse, existimemus. Quin ultro permittimus, ut ex illis quas hujus generis proferemus seu Valsalvæ, seu nostris dissectionibus quot malueris, tot alio censeas attingere; modo hæc vicissim largiaris, primum quod ex Varolio tibi in ea Epistola (b) descripsimus, in ventriculis cerebri apoplecticorum non reperiri majorem excrementorum copiam, quam communiter in omnibus aliis, id ut ipsi in iis quos forte incidit, ufuvenerit; in non paucis multo secus se habere: deinde eam aquam, etiam morbum in quibusdam non faciat, augere tamen, eoque a Medicis neque ignorandam esse, neque negligendam: novissime vel paucam interdum, non modo multam, posse, nec una ratione, ipsam apoplexiæ causam esse, quod suis quidem locis subinde ostendere non omitam. Quæ omnia si attenderis; præclare intelliges, ut opinor, & cur divisionem illam Apoplexiæ retinuerim, & qua mente ad te tot, & tam varias mittam historias, ab illis, ut solem, initio ducto quas in Valsalvæ schedis inveni.

2. VALERIUS ZANIUS quis fuerit, cum aliunde, tum certe ex nostra Valsalvæ Vita non ignoras. Nunc de illo alia quæ ad rem præsentem spectant, accipies eo diligentius adnotata, quod sæpe, atque adeo pene quotidie apud ipsum Valsalva erat. Zanii patrem apoplexiæ; patrum, septuagenario majorem, vesicæ lapis abstrulerat. Ipse habitu corporis obeo, carnibus mollioribus, collo toroso, & brevi, facie valde rubente, vitæ sedentariæ, & assiduis litterarum studiis, in laeta, ut Nobilissimi viri solent, victus ratione, deditus, quadragesimo exacto anno, calculis tentari cepit, quos exercebat, simulque falsæ salivæ copia, quæ postea dentes omnes e suis alveolis excussit. Cum annum ageret sexagesimum primum, deficit ea salivæ excretio, dolores autem vexare interdum cœperunt, caput gravantes. Circa annum tandem, quem non complevit, sexagesimum tertium, postquam solenne dierum quadraginta jejuniū; id quod annis superioribus dubiæ valetudinis causa non tegerat; religiose servaverat, queri incipit de dolore in mingendo: qui postea factus est acerbior, atque ut plurimum periodicus. Nam singulis fere mensibus, aliquando etiam crebrius post multam aquæ urinæ excretionem sub hujus finem recurrerebat, cum

mingendi difficultate conjunctus, diesque aliquot perstabat. Quibus accesserunt, post animi affectiones, dolores, caput gravantes, & his novissime sensus hebetudo, motusque debilitas in parte corporis dextera. Autumno adveniente, oedemate pedes intumuerunt: quorum dexter, cute erosa, ingentem copiam emisit feri limpidi, quod ignis calore concrevisset, ovi albumen referebat. Ab hac tanta feri excretionem adeo non levatus est ager, ut contra etiam in pejorem rueret. Nam primum factus est somniculosus: deinde, hyemali accedente solstitio, aultroque flante, sine loquela inventus est, parte autem dextera fere immobili; neque enim, nisi acius vellicata, movebatur, idque etiam leviter. Et a sumptis quidem guttis pluribus spiritus salis ammoniaci loqui iterum potuit, & dexteram partem quasi expedite movere: sed quadrante hora interjecto, aphonia iterum caput est, sic tamen, ut omnia quæ dicerentur, se intelligere, ostenderet; imo interdum verbum etiam aliquod, sed cum conatu, & submissa voce, proferret. Quinto tandem ab affectione ejusmodi apoplectica die, vivendi finem fecit. VENTRE aperto, aere turgens ventriculus, renes molliores, sani tamen, & sana item vesica invenitur; quanquam lapidem continebat, parvæ pullæ ovum æquantem, forma ad ovalem, sed depressam, accedente, superficiei valde aspera, colore autem, non albicante, ut in patris, sed subrufo. Thorace recluso, pulmones, nisi quod rubebant, secundum naturam reperiuntur: cor magnum, in ejusque dextro ventriculo leve concretionis polyposæ inchoamentum; sanguis enim ita erat fluidus, ut paulo ante cum forte ramus iliacus secaretur, non secus atque ex vivente homine, erumperet. Cranio exsecto, Crassa meninx apparuit corrugata, sub Tenui autem intra cerebri sulcos stagnans serum adeo limpidum, ut ante hujus meningis sectionem, vitrum pellucidum repræsentaret. Ejus copia feri major in dextero, quam in sinistro cerebri hemisphærio esse videbatur. Ejusmodi quoque serum, in majoribus ventriculis compertum est ad uncias duas, & hoc quidem falso erat sapore. Etli vero ex eo omni fero quod intra cranium fuit, non multum, sinceri præsertim, colligi potuit; in tres tamen partes divisum est: quarum ea quæ igni est imposita, in auras tota abiit; altera, admisto spiritu salis ammoniaci & levi agitata commotione est, & nonnihil sanguinis, quod ei forte inerat, brevi ad fundum præcipitavit; tertia vero a spiritu vitrioli nullam passâ esturbationem. Cæterum in ventriculo dextero plexus Choroides vesiculam habuit avellanæ magnitudinem, cum in sinistro parvas haberet. Arteriæ denique tum Carotides, tum Vertebrales interiore in tunica ubique corpuscula ostendebant disjecta, alba, firma; sed non eadem firmitudine omnia:

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

B 4 mnia:

(i) n. 12. (k) n. 21. & seqq. (l) XIII. n. 23. (m) Vid. supra n. 14. (n) Vid. etiam Epist. 60. n. 13.
(o) Vid. apud Salius de Affect. partic. c. 2. (p) Ibid. (q) Epist. 2. n. 24.
(r) apud Cels. Aulian. Chronic. l. 2. c. 1. (s) n. 13. (t) n. 23. (u) l. 2. cit. paulo supra, c. 12.
(x) Advers. 6. Anim. 6.

(y) n. 13. (z) A. 17. l. M. Septembr. (a) A. 1744. Hebd. 3. n. 2. (b) Tom. 3. Obf. 121.
(c) Dell' Inferno litum. P. 2. Veglia 25. & 26. (d) Part. 2. S. 1. n. 9. (e) Diss. de Dura Matre §. 14. (f) n. 6. & seqq. (g) n. 2.

omnia, pleraque enim ad cartilagineam, aliqua dumtaxat, ad ossiam accedebant.

3. Duplici potissimum morbo affligitur Zanias, utroque, ut videtur, hereditario. Sed quod ad lapidem veficæ attinet, videbimus alio loco (c). Nunc tantum quod ad eam attinet, quamvis imperfectam qua confectus est, apoplexiam. Hujus causam Valsalva in effuso sero indagandam sibi existimavit. Et olim quidem, sicut ex schædis ipsius didici, multa, & varia sibi tentanda constituerat circa apoplexiæ causam: utrum ea induci arte possit, injiciendo in arterias bestiarum Carotides has, aut illas res: utrum, iis ligatis arteriis, animal sentire pergat: utrum apoplecticorum hominum sanguis ab aliorum differat, & qua in re: denique serum quod sæpe intra eorum calvariam effusum est, quum in re peccet, & quid inter ipsum, atque illud discrimen sit quod intra eam sæpe etiam in dolore capitis effusum invenitur. Vides quomodo hoc serum in Zanio examinare conatus sit, nec *concrevisibile* ad ignem, quale nonnulli putant, & quale ex pede emanarat antea, invenit. At simul intelligis, quam sit diligenter curandum, ne quid habeat admistum: facile enim aliquid sanguinis inter discendum admiscetur: præsertim vero quam longa requiratur tentaminum series, & quam caute, solerterque collecta. Dum hæc desideratur, si conjecturis uti licet, atque id quod est manifestius, attendere, non incredibile est, ab ejusdemmodi sero tum dolorem capitis fieri, tum apoplexiam, sed pro varia copia, & acrimonia illum, aut hanc, & hanc denique post illum. Sic habes in Sepulchreto (d), Matronam hemiparicæ diu obnoxiam apoplexia postremo sublatam, in cujus cranio inventæ sunt *aque flavescens, mediocriter salite, libæ medicinales circiter quinque*. Hanc Matronam cum Zanio compara: utrumque autem cum Viro cuius pariter ut capitis dolores primum, deinde apoplexiam, sic circum cerebrum, & in cerebro aquam descriptis Epistola I. (e). Nec quia in ejus aqua falsedo, quæ in duobus prioribus adnotata est, omittatur, credibilis est, defuisse, quam perquisitam non esse. Nec quod ea copia qua in Matrona fuit, in eorum neutro fuit, idcirco proposita conjectura abjicienda est prius, quam proximam historiam perlegas, & quæ ad ipsam adnotabimus.

4. PUBLICUS Bononiæ Juris Professor, cujus faciei color ruber ad plumbeum vergens, ætas autem anni circiter sexaginta, questus ad mensum de stomachi sive debilitate quadam, live dolore, quo ejus vires adeo infirmabantur, ut in ambulatione vel brevi sæpius quiescere cogeretur; quiete enim levabatur; cum forte die quarto post primam Lunæ Martii quadraturam, flante aulro, in amplissima federet Basilica Sancti Petronii, repente cum incondito ululatu, & peculiari quadam corporis contortione cecidit. Facies multum livebat, spuma circa os erat, ex alvo faeces prodibant, nullus edebatur motus. Itaque intra horulam mortuus est. PAULO post mortem facies pallescit; tamen post horas viginti quatuor livor alius tum pone aures, tum nonnullis aliis corporis locis adhuc apparebat. Dum e Cranio cerebrum eximebatur, mediocri serum copia exibat. Vasa cerebri sanguifera non valde turgida: ad nonnullorum autem laterum erat concretio feri *gelatinosa*. Meninx Tenuis facile separabatur. Cerebrum univsum valde flaccidum, & colore quasi diluto, in Lateralibus ventriculis serum habebat copia vix notatu digna, sapore autem falso.

Thorace aperto, pulmones conspecti sunt quasi atramento tincti; a pleura tamen soluti. In pericardio cum iusta aquæ copia cor flaccidum, nihilque in hujus ventriculis adnotatione dignum. Prope ipsum arteria Magna nonnullas ossas exiguas habebat squamas.

5. Ventrem non inspexit Valsalva, credo quia illam stomachi ut æger vocabat, affectionem censuerit ad cordis flacciditatem pertinuisse, cum stomachi nomine in pluribus nostrarum civitatum imam anteriorem thoracis regionem ægri soleant, ignari anatomæ, designare. Ejusmodi cor sanguinem celerius præsertim, ut in ambulatione, affluentem videtur non multum sane promovere potuisse: ad eandemque cordis infirmitatem attinuit fortasse ater ille pulmonum color. Ut ut est; apoplexia quæ hominem sustulit tam brevi spatio, quippe flaccido & corde, & cerebro minus resistere valentem, oriri potuit ab sero illo, paucio quidem, sed falso, nimirum vellente minorem Tenuem, quæ etiam ventriculi convulsatur, ut propterea infusus initium fuerit epileptici instar, qui mox in apoplecticum degeneraverit. Non est enim inconveniens, unum eundemque humorem modo apo-

plexiam, modo epilepsiam inducere, quando quotidie observatur, epilepticorum plerisque a superveniente apoplexia e medio tolli, ut vere scribit Martianus (f), ubi non modo convulsivos motus omnes a stimula facultate dependere, sed & illud docet, Hippocratem impossibile esse existimasse, cerebrum non convelli, dum ab illa materia acriter irritatur: & sane in eo quem enarrat, vetustissimi Scriptoris loco diserte scriptum est, *Apoplexiam fieri, si quidem cerebrum rodatur*; inde enim & mens desipit (id est, ut recte Martianus explicat, non intelligit) & cerebrum convellit, ac destrabit totum hominem. Vides igitur, non esse a veri similitudine alienum quod de sententia tantorum Virorum existimamus, a sero vel paucio, modo irritans sit, fieri apoplexiam posse, convulsione videlicet, & quod consequitur, constrictione meatuum cerebri, illam irritationem excipiente. Secundum hæc scis, quæ ego ratione explicari posse credam, quatuor, aut quinque perbreves fere Valsalvæ historias, quas sine ulla adnotatione protinus subijciam. Sive enim cum sero non paucio, ut in duobus earum primis, neque perfectam apoplexiam, neque celeritiam mortem conjunctam legeris, sive cum perpaucio modo eadem, ut in tertia, modo omnino opposita, ut in reliquis duabus, inyenieris; me in his quidem omnibus non tam feri copiam, aut paucitatem spectare, credes, quam aliam in aliis ejusdem falsedinem, & acrimoniam conjicere.

6. VIR gracilis, annos quadraginta natus, febre acuta laborabat. Circa nonum diem de nocte amittit loquendi facultatem. Interrogatus nullum dat intelligendi signum. In artubus omnibus levis dumtaxat movendi, sentiendique facultas remanebat. Facies rubra non erat. Tandem circa diem mortis decimum tertium. CEREBRUM inventum est secundum naturam se habens; nisi quod inter ipsum, & meninges stagnabat serum, & hoc ventriculi quoque erant pleni.

7. VIR alter annorum sexaginta, coloris subflavi, ulcera in tibis diu pertulerat. Iis ferme exsiccatas, aphonia corripitur cum omnium sensuum torpore atque hebetudine, & prostridie moritur. SERUM inter meninges, Spinalis medullæ, & cerebri, in hujusque ventriculis compertum est.

8. MULIER, surda jam antea, pridie Kal. Januarii movendi facultatem amisit, & pulsum eodem die. Toto corpore frigida erat; nisi quod pars sinistra, in superioribus præsertim, aliquem retinebat teporem. Modo citius, modo tardius respirabat: sæpius autem facilem, & promptam habebat respirationem; tardam autem & querulam expirationem. Sic triduum vixit. IN CADAVERE sanguis omnis fluidus fuit. In Cerebri ventriculis crassioris feri paulum.

9. FEMINA annum agens quinquagesimum septimum, febrili frigore corripitur, cui calor cum siti, sensuque toto corpore doloris, & debilitatis succedit. Febris bis quotidie iidem symptomatibus invadit: quin etiam, secundo die pulsus inæqualiter intermittit; sed tertio intermissio cessat. His diebus multum erat urina, & sanorum similes: quarum, progrediente morbo, copia imminuitur. Quinto, & sexto die febris non bis, sed ter recurrit, multumque affligit difficulti respiratione, dolore capitis, ingenti siti, aridissima lingua, boni tamen coloris. Nocte quæ finis erat diei sexti, mulier bene dormit: mane, ut lectus reconcinnetur, surgit, tuncque, ipsa fatente, vires perstant. Febris, quæ matutino tempore aliis diebus ingrebat, non redit: dolor capitis omnino evanuerat: ægra jam sibi ex morbo evasisse videbatur: pulsus prementibus digitis bene resistebat: facies tamen quiddam habebat cadaverosi. Prandium recte sumpsit; major tamen solito erat sitis. Deinde cum muliere quadam alacriter loquitur. Vix hæc mulier discesserat, cum rediens in cubiculum filia mortuam invenit. Lectus urina madebat. CADAVERIS cutis ferme tota purpureis, ad dorsum præsertim, & in cunctis artubus, maculis rubescebat. Ventre aperto, ventriculus parvus, intestina, & renes florido sanguine nonnihil turgentia, flaccidus lien, fellis vesicula cum pauca bile reperiuntur. In Thorace pulmones pleura nusquam adherentes, turgidi, nigris maculis distincti, a tergo sanguine rubebant. Cordis ventriculus dexter exiguum polyposam concretionem habebat. Cerebrum hic, & ubique sanguis erat valde fluidus. Cranio exsecto, dum cerebrum a Spinali medulla dividebatur, crassius emanavit serum. Circa Tenuem meningem *gelatinosa* erat concretio; in ventriculis feri paululum. Cerebrum ipsum nonnihil flaccidum.

10. Et si

10. Et si constitueram inter has quinque Valsalvæ historias nihil interjicere; tamen facere non possum quin paulisper tecum mirer inexpectatam post tantam morbi remissionem, mulieris mortem. Namque, ut illum fatear non magni modo, atque acuti, sed maligni etiam, ut vocant, non obscuras notas habuisse; cum ea tamen malignitate non valde convenire videntur vires illæ quæ in femina jam morti proxima describuntur. Attamen si omnia, ut par est, perpendamus, erant alia quæ ægræ Medicum, quicumque is fuerit, admonerent, ne remissioni isti fideret, imo contra ut morbum tanto magis suspectum haberet. Melior facta erat mulier. Sed quid erat illa solito major sitis? quid in facie, semper nobis attendenda, aliquid cadaverosi? quid denique, & quibus præcedentibus faultis indicis, ex ægræ corpore nuper exierat, ut tanta ista mutatio non præter rationem videretur? Nimirum prava illa materia quæ antea hic illic, irritando, turbas dederat, unam in sedem corporis, eamque præstantissimam, cogebarat, cerebrum. Non illa fuerat per corticem Peruvianum, qui necdum ea tempestate adversus ejusmodi febres in usu erat, opportune correctæ, aut sufflamina: cujus vi corticis quoddam quasi apoplecticus ex maligna febre insultus, ea per circuitus redeunte, procul dubio, ut in aliis qui inde perierunt, redivituros, nos felicitate ante occupave memimus cum in Nobilissimo Comite M. Antonio Trento, tum in S. R. E. Cardinali Eminentissimo Jo. Francisco Barbado Episcopo Patavino. Sed hæc alias (g). Nunc, quoniam materia quæ irritando, & convellendo proposita mulieris cerebrum, mortem attulit, dubitare potes, an pauca fuerit, quando non solum in ventriculis feri paululum, sed præter *gelatinosam* circa meningem Tenuem, concretionem, crassius quoque serum conspectum est, quod, dum a Spinali medulla amputabatur cerebrum, emanavit fortasse ex proximo ventriculo quarto, nec proflus ablimili dubitatione caret historia altera Jureconsulti, quæ supra (h) tibi exposita est; accipe tandem historiam quintam, Valsalvæ, & mihi communem, Civis illius Bononiensis, de quo ob auditu gravitatem, hujusque causam mentio facta est in Epistola Anatomica VII. (i).

11. VIR erat annorum circiter septuaginta, facie pallida, auditu gravi, vertigini interdum, & virium languori obnoxius, tremulus præterea, id quod inde accidisse putabatur, quod multos jam annos tractare confueverat argentum vivum, magnam denique habens enterocolem in dextera scroti parte, cætera sanus adeo, & robustus, ut Veneri non secus atque adolescens, cum uxore melioris ætatis perstrenue operam daret. Quam & pridie ejus diei dederat, quo die cum alacer, & mente æque ac corpore vegetus, cum Viro gravi spatiatus esset, vix seculiora ex quo ab hoc discesserat, elapsa, in via mortuus inventus est. CADAVERIS artus superiores valde rigidos, & contractos animadvertimus, & levem ad imas costas dexteræ etiam tum calorem; exactæ autem erant horæ ab obitu viginti quatuor. Ventrem non attigimus.

Thoracis viscera, & vasa diligenter inspexit, & contestavimus: sana omnia. In Capite adnotavimus os distortum in dexteram partem, ab eademque parte magnam quasi fugillationem, an ab ictu, cum in humum cecidit, an a sanguine illic in mortuo ob capitis positum defluente, pro certo scire non potuimus: sanguis utique fluidus passim inventus est; nihil autem in calvaria, aut intra hanc quod ei responderet fugillationi. Cerebrum mollius, flaccidius, decolor, in eoque paucillum feri magis inter amovendam Crassam meningem, quam in ventriculis, animadverti. In his plexus Choroides turgidis vesiculis, ut sæpe solent. In arteria autem Vertebrali sinistra, qua confluit jam erat proxima, lamellæ parvulæ, aliæ tendineæ, aliæ cartilagineæ, aliæ ossiam naturam quadantenus referentes.

12. Si hæc ultima, aliæ seponas, quæ ut adjuvare apoplexiæ causas possint, in pluribus tamen non apoplecticis reperiuntur; nempe illud restabit paucillum feri, in cujus acrimonia rejicere queas convulsionis cerebri causam, cujus indicium cum distorto ore superiores artus præbuerat adeo præter modum rigidi atque contracti. Intra eos quindecim dies qui inciderunt in mensum Majum A. 1704, cum multis alios Bononienses de improvviso sustulerit apoplexia; minus mirum fuit hunc quoque hominem sustulisse vertigini interdum, & virium languori, tremori autem semper obnoxium, præterea qui id ætatis adeo intemperans esset in re venerea. Illud

molesto fero, me nunc satis non meminisse, quæ ejus, & prægressæ tempestatis natura fuerit: quanquam cum is mensis esset quo sæpe in Italia se primum intendere levior hactenus ætus solet; veri simile est, in eum Majum convenisse quædam illorum quæ de Majo diximus (k) A. 1729, præsertim cum alios aliud atque hunc hominem, apoplexiæ genus interemerit, videlicet a sanguine intra calvariam effuso, in quibus Nobilissimus Bononiensis Senator fuit. Sed quoniam de ea tempestate nihilo plus Valsalva, quam ego, adnotatum reliquit; hoc omitte mus, & nostras, ut facere institimus, ejus Observationibus subijciemus, a Viro Amplissimo initium ducentes.

13. JO. BAPTISTA ANGUSSOLA Præful meritisissimus, statura magna, colore ad rubrum vergente, urinæ vitis obnoxius, annum sexagesimum superaverat, cum A. 1707, antiquo cruris ulcere oculo, primum animi defectione in sua cymba correptus est; erat enim Venetiis, ibique datam a Pontifice Maximo legationem obibat; domi deinde in suo cubiculo cecidit sine causa; novissime prehensus est apoplexia ita ut Medici jam proximam mortem prælagrent. Sed cum hæc omnia contigissent circa medium Quinquagesimum, non ante medium Sextilem defecit. Illi interea medicamenta quæ moverent alvum, ingesserunt; sanguinem etalo, e cubito, e manu, e fronte miserunt; cuti quæ exulcerandi vim habent, imposuerunt: in vertice cucurbitulam defixerunt: spiritus quos vocant, aliæque id genus præbuerunt. Nunquam tamen obtinuerunt, ut æger loquendi, & dexteræ, quæ resolutæ erant, corporis partes movendi facultatem recuperaret. Inter hæc febris oborta est de genere putridarum: adversus quam Peruviano cortice usus fuit. Suspicio quoque facta est inflammationis thoracis. Postremo sub altera parte menti aliquid abcessit: quam partem scalpello aperuerunt paucis ante mortem diebus, nec multum fuit quod exivit. Stercore demum, qui etiam antea sæpe fuerat, ultimis illis diebus incrementum, vivere desinit. Hæc ab ejus intimis omnia accepi, cum a me peterent, ut interesset dissectioni, quæ ab Rinaldis patre & filio coram aliis Medicis peracta est. ABDOMINE inciso, & diducto, hepar in convexa facie apparuit oblongis quasi striis distinctum ex rubro subfulcis, a superioribus ad inferiora pertinentibus, cætera sanum; nisi quod in sua vesicula tres, quatuorve habuit calculos, ut in prima quoque Epistola Anatomica (l) memoravi. Reliqua viscera prorsus erant secundum naturam; si urinariam vesicam excipias, quæ tamen quod esset in se contracta, eo crassioribus fortasse quam revera esset, tunicis visa est. In Thoracis quoque visceribus nihil morbi inventum est. Nam quod pulmones neque duos, neque turgidos, neque ad pleuram alligatos, in eo culpæ tamen aliqui non dubitarunt, quod ea facie nigricarent qua dorsum tangebant, nempe id immerito factum censui, mecumque ipse censebis, ut qui id commune esse cadaveribus pene omaibus, sicuti vel olim Christophorus Guarinonius (m) indicaverat, minime ignoras, eo sanguine videlicet mox ab interitu confluyente, quo in supino corpore pondus trahit. Dum Crani integumenta detrahebantur, rubor etiam tum est in pericranio animadvertus qua cucurbitula defixa fuerat. Inter discendum cranium, ex ejus cavo aqua effluxit. Illo sublato, Crassaque meningē amota, sub altera palam ad cerebri anfractus cinerea quasi *gelatina* translucens: vasa autem, cerebri, & cerebelli superficiem tenentia, aliquanto erant, quam soleant, sanguine turgidiora. In cerebri substantia nihil erat quod reprehenderes; nisi forte laxitas. Cæterum in ventriculis omnibus aquam vidi, nec tamen multam.

14. Cerebri, & cerebelli vasa, in hoc Præfule turgidiora, faciunt, ut duarum mihi rerum veniat in mentem. Quod supra (n) indicatum est, vel paucam aquam, modo irritans sit, apoplexiam afferre posse, eo nitebatur quod possit convellere, & quod consequitur, cerebri meatus contringere. Nunc velim, huc addas, tanto hanc constrictionem futuram esse perniciosiorem, quanto magis vel ab alia causa acciderit, ut ii meatus contracti ex parte jam sint, aut contringantur eodem tempore, puta a sanguine quo vasa omnia quæ intra cranium sunt, plus æquo distendantur. Hinc alterum colliges, quatenus accipiendum sit quod famigerati Medici docuerunt, inutili, imo noxiam in serosa apoplexia esse venæ sectionem, & tam quidem noxiam, quam utilis est in sanguinea, secundum hæc Celsi (o) sententiam explicantes: *si omnia membra vehementer resoluta sunt, sanguinis detractio vel occidit, vel*

(c) Epist. 42. (d) l. 1. Sect. 2. Obf. 45. (e) n. 4. (f) Annot. in l. Hippocr. de Gland. vers. 103.

(g) Epist. 49. n. 30. 31. (h) n. 4. (i) n. 6. (k) Epist. 3. n. 11. & 13. (l) n. 48. (m) Vid. Sepulchr. l. 4. S. 1. in Addit. Obf. 8. & 13. (n) n. 5. (o) De Medis. l. 3. c. 27.

vel liberat. Equidem negandum non est, si ab aqua dumtaxat apoplexia fit; perinde esse hanc atque ascitem per venæ sectionem velle curare. Verum ubi factam ab aqua non multa constrictionem vasa distendens sanguis augeat; nonne constrictionem tuto minuet qui hunc detrahat?

15. Non est hic sermo de hydrope cerebri, in quo aqua plurima, sanguis paucus, & effusus; ut si hunc minus, sub aquæ pondere vasa penitus conniveant, & languidam sanguinis circumitionem prorsus intercipient. Addendæ tunc sanguini sunt vires, & cerebri, ac meningum fibræ non secus laxatis, ac quæ in aqua macerantur, robor quoad licet per illa ipsa externa, interna que remedia conciliandum est quæ in sanguinea apoplexia jure diximus (p) esse fugienda. Itaque sicut ex malo corporis habitu apoplexia superveniat; non temere ad illud auxilii genus decurram, ex cuius abusu sæpe malus habitus, ex hoc autem ipsa interdum apoplexia suboritur; habes enim apud Zacutum (q), hanc a Galeno, atque Avicenna adnotatam post immodicam sanguinis educationem, quo denique & quædam Cl. Trevii (r) observatio refertur potest. Neque eo decurram, siquis, senex præsertim, ac debilis, & proprio aliquo capitis affectu, non ex consensu, laborans, ab incautis Medicis, quibus, cum potui, obstiti, ad aquas acidulas potandas missus, inde redux, apoplexia corripitur: leges enim in Sepulchreto (s) observatione confirmatum quod conjectura significat, tunc aqua plurima dilui cerebrum. Sed contra ubi cum aqua turgentiam vasorum esse, conjecti; sanguinem mittere non distuli. Sic in Sacerdote Cive meo (cujus minorem fratrem, cum hæc scriberem, apoplexia sublatum fuisset, accepi) obnoxio quotannis convulsivis hypochondriorum affectibus, ab hisque per dejectiones aquosas liberari solito, cum anno 1711. hæc incepissent quidem, sed mox subfissent, dolor autem caput gravans supervenisset, & huic accessisset repentinus mentis stupor, atque aphonia; ego statim atque accersitus sum, in cubito venam incidijussi: ex qua sanguis adhuc fluebat cum loquendi facultatem recuperavit, ut vigorem quoque mentis postquam, cæteris quæ conveniebant, non omittis, sanguis iterum missus est eodem die. Me namque conjectura eo duxit, ut illius quidem feri, quod per intestina exire non pergebat, partem aliquam intra cranium effusam esse, existimarem; sed tamen constrictionis insuper, ut sæpe in ejusmodi convulsivis hypochondriorum affectionibus ulavenit, sanguiferis in ventre vasis, illa propterea quæ ad cerebrum attinent, magis sanguine distendi, crederem. Sic in aliis quoque feci eodem exitu, sic etiam in plerisque eorum facturus quorum proximas subjiciam historias, si ad eos forte advocatus essem, aut potius si præceps morbus tempus dedisset, ut quisquam ad eorum curationem advocaretur.

16. JUVENIS erat Venetus annos natus undetrigin-ta, gibbus, bibosus, qui esculenta nescio quæ per urbem circumferens, infima plebi vendebat. Hoc dum faceret die quodam Octobris A. 1707. in ipsa via primum vacillavit, mox ibi cecidit, illico mortuus, livida facie, vincto, quod humerat, per os, nareque simul cum sanguinolento humore, defluente. CADAVER cum Præci. Santorino postredie inspicientes, brachia subrigida, & contracta, squallidum corporis habitum ac sordidum, & super hæc recentem in altero inguine bubonis cicatricem deprehendimus. Ventrem deinde incidimus: jecurque, & lienem magna; sed hunc flaccidiorem, illud paulo durius, & albidius invenimus. Pancreas quoque durius fuit.

Ventriculus antrum, quod vocant, pylori deorsum versus sub ipso umbilico protendebat: Coli autem intestini pars illa quæ ventriculo subendi solet, infra umbilicum per medium ventris secundum hujus longitudinem, valde angusta, descendebat. Multo quam hæc, magis ab naturali situ vertebræ omnes, quæ ab ima cervicæ ad os Sacrum pertinent, aberrabant. Nam totus, qui his duobus terminis interjicitur, Spinæ tractus sinistrorum adeo curvabatur, ut curvaturæ medium ab recta linea quæ inter duos eos terminos ducta esset, transversos digitos plus septem distaret. Præterea erat Spinæ anterior facies ipsa quoque ita sinistrorsum conversa, ut posteriores vertebrarum processus dexterum propemodum Spinæ latus tenerent. Quo exposito sequebatur, ut sinistra quoque costæ initis suis Spinam a tergo operirent: inde autem antrorsum se continuo inflectentes, Spinæque latus complexæ, inter hoc, & se ipsas in thoracis cavo per angustam fissuram instar per totum id latus relinquebant. Hanc Spinæ flexuram descendens Aorta imitabatur arteria: nec dubium erat quin descriptus ventriculus, & Coli situs inde quoque magna ex parte occasionem habuisset. Thoracis autem cavum quanto

propterea & brevius, & angustius fuerit, facile intelligis. Nam etsi pectus multo convexus erat ad anteriora, quam soleat; multum tamen latitudinis sinistrarum costarum situs detrahebat: Spina autem, & sternum, quod segmen-tum annuli representabat, quanto magis curva erant, tanto magis summum diaphragmatis fornem supremis thoracis finibus propiore faciebant; ut cordis, quod potius magnum erat, basis summa sui parte vix a jugulo tantillum distaret. In cordis ventriculis sanguis paucus, isque concretus, in auricula autem dextera polyposa concretio, sed exigua. Pulmones anterior, passim, posterior autem altero superiore lobo cum pleura connexi erant per tenues, mollesque membranas. Spuma erat in bronchiis, alicubi etiam rubescens, sed perpaucæ. Cæterum pulmones, Aspera arteria, & larynx sana. Calvaria, quæ crassa erat, sublatæ, & Duræ meningis Sinibus incisæ, in eo qui Falcis dicitur, levissimam polyposam concretionem, in Laterali autem dextero coactum in grumos sanguinem conspeximus: quo & minora turgabant vasa, magis autem quæ dextera, eaque inferiore, cerebri parte per meningem Tenuem discurrebant. Sub hac meninge serua passim in cerebri anfractibus, ut ipsa propterea detrahentis manum tota facile sequeretur. Nihil autem feri ex Spinæ tubo defluxit, & paucum in Lateralibus ventriculis inventum est: quo tamen non tunc primum irrupisset, indicio erat pallor vasculorum tum quæ per ventriculorum parietes feruntur, tum quæ Choroides plexus efficiunt. In iis plexibus erant præterea vesiculæ aqua plenæ. Quod reliquum est, cerebrum, & cerebellum optime se habebant: nec modo substantia non erant flaccida, sed longe, cerebrum præsertim, firmissima.

17. In tanta cordis, & cerebri propinquitate, tantaque ob arteriæ Magnæ inflexiones descensus sanguinis difficultate, mirum non fuisset, in biboso præsertim Juvene, si vas aliquod sanguiferum intra cranium esset disruptum. Minus igitur mirum est, quod ad aquam sub Tenui meninge effusam vasorum distentio facile accesserit, per hanc repentinam, & constrictionem adauxerit, ab aqua factam. Cur autem tanta cerebri firmitudo constrictioni non obstitit, saltem ne hominem puncto temporis interimeret, causam puto, si forte quæris, hanc esse potuisse, quod cum cerebri corticalis substantia minus soleat firma esse, quam medullaris, ex qua præsertim; quia cum sit in se conglobata, multo ampliores sui portiones offert dissecantibus; de cerebri firmitudine judicamus, quanto magis in hoc Juvene firma fuit medullaris, tanto major constrictioni fuit corticalis; ut quæ hinc inter firmiorem medullarem substantiam, inde inter aquæ, & sanguinis compressionem media interjacebat. Vel quoniam cerebellum ob id ipsum quod multo maxima ex parte consistat ex substantia corticali, minus firmum solet esse, quam cerebrum, & in hoc Juvene certe fuit; tu, si prior illa causa non placet, fac ita cogites, quanto magis sua firmitudine cerebrum obstitit compressioni, tanto minus obitare potuisse infirmius cerebellum. Cum enim ad cerebri molem effusa aqua, & sanguis distendens vasa, accessissent, neque cranii parietes, quippe ossæ, quidquam cederent, ipsum autem cerebrum ob suam illam firmitudinem minus sane, quam in alio homine, cesserit; relinquebatur videlicet, ut maxima in cerebellum vis fieret, unde mortem esse quam celerissimam posse, alio loco (t) ostensum est.

18. Neque eo turbari te, velim, quod ab aqua antea irritationem, & quod ab hac sequitur, convulsionem; nunc vero compressionem deducam. Nam & convulsio, & compressio idem inferunt detrimentum contrictionis. Aqua autem cum ipsius naturam, & pondus spectamus, quin comprimat, dubitandum non est: cum vero acrimoniam, quin irriter, ac convellat. Itaque eadem aqua non raro potest & compressionem, & convulsionem inducere, comprimendo autem, aut convellendo, aut utrumque præstando, in tenuissimis vasculis sanguinem remorari, unde turgant majora, & compressionem adaugeant. Secundum hæc, nunc simul omnia convenientia, ut in hoc Juvene, cujus subrigida, & contracta brachia convulsionem quoque subinducant, alias non omnia, ut in Viro de quo statim verba faciam, in quo nulla sunt animadversæ convulsionis notæ, causas poteris gravius, aut non ita gravis apoplexiæ, & celerioris, aut tardioris mortis conjicere.

19. STABULARIUS, prope annos sexaginta natus procerus, & obesus, quippe multum & comedere, & potare solitus, ter antea in Patavium illatus fuerat Nofocomium, semel ob febres nec graves tamen, & breves,

iterum ob apoplexiam, qua depulsa, discesserat, tertium idque proxima ætate, ob thoracis inflammationem, quo tempore incontinentiæ urinæ signa fuerant non obscura. Quartum denique illatus est ob secundam apoplexiam, sed eam mora, & incuria facile insanabilem factam. Nam Decembri jam medio, tempestate frigidissima eo anno, 1725, cum pridie non esset animadversus, postredie demum sub noctem in stabili angulo apoplecticus inventus est, nudus in ea jacens lodice qua nudus tertius se involverat. Dextero brachio magis erat resolutum, caput attollebat, & conabatur si loqui posset. Servare tamen non potuerunt: nam five a mora aqua acrior facta, five mavis nova effusione aucta graviorem alterum insultum attulerit, five sensim magis atque magis urgendo confecerit, decima ex quo sic inventus fuerat hora, interpesta nocte, vivendi finem fecit. MORTUI corpus diligentissime, Studioforum quoque gratia A dolescentum, per aliquot dies a nobis perlustratum, hæc habuit adnotanda.

Ventre patefacto, vesica urinaria statim, omentum vero non nisi quæsitum, se ostendit: totum enim inter ventriculum, & huic subiectum Colon intestinum latebat. Ventriculus valde contractus, mrum in ejusmodi homine vel post novissimam illam inedia; & sanus, nisi quod exterius in medio faciei posterioris tuberculum erat subrotundum, ventriculo tamen concolor, quod sectum, ex eadem fieri substantiam visum est, ex qua pleræque fibræ ventriculi. Tunc ad vesicam, quæ, Tenuibus intestinis fufum compulsi, ferme ad umbilicum usque se extendebat, oculos, manufque convertentes, totam pinguedine operam, lotio autem distentam, ut mox ureteres pariter, & renes, deprehendimus. Hi quoque pinguedine obducti erant, eaque plurima, dura, ipsique arctissime adhærentes. Ambo exterius inæquali superficie, nec sine indicibus veteris, tum præsentis vitii ulcerosis, interius vero quanto majori, quam solent, cavea, tanto minus crassa circumcirca substantia, an quod sapius remorata urina distendendo extenuasset? an potius ab erosione? ut sub-obscure videbatur. Hæc omnia in rene dextero magis apparebant, qui & cellulam habuit mediocrem ex parte prominentem extrorsum, ex parte in renis substantia excavatam, humore urinæ simili plenam. Ureteres quoque etsi ambo erant ita amplificati, ut continuo exponant; tamen paulo minus sinistri fuit, quam dexter. Hic enim quæ ex rene prodibat, gallinaceum æquabat ovulum, in summo truncatum; reliqua autem parte propemodum tota Aortæ arteriæ truncum Iliacis proximam non paulo superabat, nisi quod prope suam in vesicam insertionem aliquantum se contrahebat, orificio autem extremo minimi apicem digiti vix admitteret. In tanta dilatatione erat insuper longior facius, ut excederet transversos digitos triginta, si extenderes; sapius enim huic illuc ad angulum se inflectebat: quibus in locis interiora primo valvulis instrui videbatur; sed hæc species, cum in rectum extenderes, prorsus abibat. Cum latitudine, & longitudine creverat quoque crassitudo tunicarum; ut proclive mihi fuerit nonnulla de harum structura perspicere quæ non hic est opportunum describendi locus. Porro vesicæ etiam tunicae erant crassiores factæ: ejusque fundus quibuscumque in locis incipiebat quasi exulcerari. Hæc, & colis glans nuda; erat enim cutis qua contegi solet, retrorsum, quasi ut in paraphimosis, rejecta; & nescio quid obtaculi, non magno ab extrema glande intervallo, immisso specillo occurrentis, urethra autem a penis corporibus mox juncta, continuo sublati, fecerunt, ut hanc, initio a vesica ducto, ad finem usque aperirent, & diligentius examinarem: sed nihil vitii repertum est, si quasdam albidas, oblongasque excipias lineas, oblique ante alterum latus carunculae Seminalis nonnihil extantes, duasque harum similes, quas trium circiter digitorum transversorum intervallo ab extremo urinario meatu deprehendi. Sterno sublato, pulmones conspecti sunt utrinque ad dorsum concidentes, ut pinguiusculum mediastinum omnino detectum relinquerent. Eorum dexter tota ferme laterali, & posteriore facie cum pleura arctissime cohærebat: Sic & cordis universa superficies cum pericardio, & superficies item auriculæ dextera; arctius tamen ventriculus dexter, quam sinister. In utroque horum sanguis ater, & picem ferme liquidam referens; sed is liquidam magis qui ater quoque profuserat plurimum, cum vena Cava ad septum Transversum incisa est. Arteriæ Carotides, per collum scandentes, valde amplæ. Sed Aorta ipsa, & quicquid sciens omni vasorum, aut viscerum, ut silentio indicare soleo, secundum naturam se habebant: quin & muscoli erant bene rubicundi, nec colore fo-

lum, sed & mole elegantes. Cerebrum denique dissectui septimo ab interitu die. Totum tamen valde notabili præditum duritie inveni; cum cerebellum esset mediocri firmitudine; aqua autem copia non modica intra cranium fuisset. Nam præterquam quod cerebelli lamellas potui nullo negotio diducere, reapse aqua ex cranio effluerat a cervicibus amputato, & dum ferræ circum secaretur, effluebat, & sub Tenui meninge adhuc inerat, & non pauca denique in Lateralibus ventriculis, me cerebrum, ut sapius soleo, in sua sede secante, deprehensa est. Sic autem facere solitus sum tum ad naturalem partium sedem, ac positum certius cognoscendum, ut jam olim adnotavi in Adversariis (u), quod & postea alii secuti sunt, & Majores indicant, ut opinor, cum sæpe cerebrum nobis non modo e cranio eductum, sed & cranio insidens, dissectum pinxere: tum etiam ne si forte effusa aqua, aut fluidus sanguis ventriculis insit, contrectato, & multifariam dimoro cerebro, abruptoque Infundibulo, aut locum mutet, aut magna ex parte elabatur. Quin etiam ne ex ipsis Sinibus sanguis non concretus, amputatis venis Jugularibus, aut Cava, Superiore præsertim, effluat, a capite dissectionem incipere ejusmodi adhuc integrorum, corporum quancumque licet, instrui; non semper autem licet, aut ob alia commodum est, ut neque in hoc fuit. Minusque propterea miratus sum, quod Sinus omnes, & Receptacula quæ sunt ad Equinam fellam, inania fuerint. Vasa tamen quæ per Tenuem meningem discurrunt, iusto turgidiora conspecti, plus tamen sero, & aere, ut videbatur, quam sanguine. Sed ad ventriculos ut redeam; in Septi interjecti duplicatura inveni paucillum aquæ, in Choroidibus autem plexibus, qui diluto colore non erant, vesiculas plures, eadem plenas. Inverso tandem cerebro, posteriores ambos Carotidum arteriarum ramos, qui ut plurimum quidem sunt perexiles, adeo dilatatos animadveriti, ut si ita forent a natura, vix eorum Willisiana delineatio (x) esset digna reprehensione. Nec minus dilatati erant qui cum ipsis communicant ramuli, ab ea arteria emissi in quam conflunt Vertebrales. Sed præterea ramulorum eorum sinister quodam loco, & Vertebrales quoque sinistra prope eum confluum albiabant. Quorum vasorum utrumque cum propterea aperuissim; corpusculum ibi inveni album, crassiusculum, subdurum, & jam ferme cartilagineum, quod ex illorum facie interiore cum introrsum protuberaret, non poterat cavum ex parte non obturare; nam vasis utriusque exterior facies æqualis erat, neque ibi ullo modo prominebat: itaque hoc vitium non ad ossificationes tantummodo, sed ad interiores quoque vasorum excrecentias attinere quodammodo videbatur. Novissime dum Pituitariam glandulam educere vellem ex sua sede; a levi ejus compressione mucus prodiit pellucidus, sublavus, cum eo qui ad osculum uteri est, nisi quod non ita erat tenax, comparandus, pro mole glandulæ non paucus: quem in mucum abiisse crederes non modicam ejus glandulæ partem; nam exigua hujus, & informis restabat portio, eaque tactus, & visus judicio secundum naturam; glandulæ autem reliquum, ejusque Appendix nupquam apparebant. Cæterum Infundibulum, quod paulo ante amputaveram, quantum extrinsecus aspiciendo visum fuerat, non secus se habebat, quam soleat.

20. Quo prolixior historia fuit, eo breviores erunt adnotationes. Nam de vitii quæ in renibus, ureteribus, vesica, urethra descripsimus, erit alias (y) loquendi locus. Hoc unum hic satis est ex ipsis colligere, quod facile ad mortem attinuit. Cum fortasse vel plus multo quam solebat, homo bibisset, humoris autem epoti vel minus quam consueverat, per cutis invisibilia foramina, tempestate frigidissima prohibente, emanasset, urinæ autem viæ, & receptacula, in sopito, & mox apoplectico eo etiam minus se contrahentia, quo minus ob descripta vitia sentire, & contringere se poterant, jam magna vi lotii distenta essent, neque ars hoc educeret tum quia abdominis pinguedo vesicæ tumorem animadvertere, tum quia nota urinæ incontinentia hunc suspicari, non sinebat; ob hæc omnia factum crediderim, ut cum feri potuissent quo sanguis redundabat, nihil amplius recipere, quippe distentissima, urinaria instrumenta possent; quod reliquum erat, in cerebrum aut irruerit, aut destillaverit, sicque hominem confecerit. Cur autem cerebrum potissimum inundaverit, ex apoplexia, quæ olim præcefferat, intelligas licet, quemadmodum etiam ex arteriarum illuc spectantium, & fortasse ex glandulæ quoque Pituitariæ vitio, quorum ab altero quid detrimenti impendere possit, alibi (z) subindicatum est, ab altero autem infra (a) indica-

(p) Epist. 3. n. 11. 12.

(q) De Medic. Princ. Hist. l. 1. hist. 3. in paraphr.

(r) in Act. Nat. Cur. Tom. 4. Obs. 136.

(s) l. 1. s. 2. Obs. 48.

(t) Epist. 2. n. 24.

(u) VI. Anim. 20.

(x) Cerebr. Anat. Fig. 1.

(y) Epist. 42. n. 19. 20.

(z) Epist. 3. n. 22.

(a) n. 30.

dicabitur. Porro auriculæ cordis dexteræ cohesio cum pericardio facile potuit efficere, ne illa impellendo in cor sanguini quantum ab natura institutum est, subseruiret, eoque hic minus expediret tum a cæteris partibus, tum a cerebro remearet. Cæterum illius auriculæ, & cordis cum pericardio, & pulmonis dexteri cum pleura arctior cohesio, tunc ortum habuisse credenda est quando thoracis inflammatio superiore ætate hominem afflixit; quanquam de ejus pulsibus, & respiratione post illud tempus nihil certi scire potui; tunc autem fuerant quales in ejusmodi inflammationibus solent. Illud denique huic historię addendum est, post biennium eodem mense Decembri hujus hominis fratrem, pariter obefum, ipsum quoque ab apoplexia periisse. Ejus pulmones pleuræ annexos, Aortam vero arteriam in thorace passim offeam fuisse, retulerunt. Quod facile credidi; nam ejusdem arteriæ truncum toto illo tractu quo in ventre erat, vitiatum hic illic, & offeam factum inveni, cum femini & lotio interventia organa diffecarem. In his vesicam animadverti ea amplitudine, & in parte ea figura, ut sæpe nimia urina copia distendi solitam fuisse, intelligerem. Cætera, & præsertim quæ in calvaria sunt, ante fuerant humata, quam ea quæ nominata sunt, viscera inciderentur. Aorta vitiatæ ad memoriam revocat apoplexiæ alterius historiam, in quo ea arteria non sine vitio, quamvis minori, deprehensa est.

21. N. FERRARINUS, Sacerdos Veronensis, qui olim Venetiis phthisicus fuerat judicatus, Patavii autem ante decem annos hemiparalia laboraverat, nunc anno exæcto quadragesimo tertio, canutus, facie interdum nimis rubicunda, gracili corporis habitu, nec tamen macilento, etiam alacer ad actiones, lætusque videbatur, gravibus, quas diffimulabat, curis vir aliquin ad iram pronus, valde anxius erat: queri autem solebat de quibusdam intra thoracem doloribus, quorum sedem manu sterni imposita designabat. Quin pridie se non bene habere, Chirurgus dixerat, ideoque remediis uti quam primum velle opportuno illo anni tempore; erat autem mensis ille Majus quo Tita (b), atque alii (c) in hac urbe repente obierant; quamvis tempestate sicca, & calida facta, nonus jam esset dies ex quo id acciderat nemini. Cœnatus est tamen cum hospitebus hilariter; sed intra modum: nec fane, seu copiam, seu qualitatem attendas, peccare in cibis, aut portionibus qualiterat. At summo insequenti mane in lecto mortuus inventus est, supinus, habitu dormientis, sine ulla ad os spuma, tantum brachiis adeo rigidis, ut sine vi diduci non posse, viderim, cum antequam advesperasceret domum ejus venissem cum Collegis meis Professoribus Medicinæ Primariis. CADAVERIS facies, & cervicæ, & dorsum, & latera ex subrubro livebant.

Cranium primum omnium secari iussi. Id dum fieret, non paucus effluxit sanguis colore propemodum obsoleto. Crassa meninx ad Sagittalem futuram atra a sanguine, cujus ne polypus quidem, copia aliqua inventa est in Falcis sinu. Tenuis meningis vasa sanguine distenta, ut & illa quæ per Lateralium ventriculorum parietes, & per supremam partem repunt plexum Choroidum, cætera pallentium. Quin medullaris cerebri substantia fusca erat; credidissimè a copia sanguinis, & fane passim sanguifera vascula per eam apparebant; nisi hæc plura, & illam majorem in aliis vididissimè, candida tamen ea medulla. In ventriculis aqua non pauca, multa etiam in cervicalium vertebrarum tubo a me est animadverta. In cerebello nihil apparuit vitii, ut neque in cerebro, aut circa cerebrum quidquam quod peculiariter ad hemiparalia attineret; quæ fortasse exterior fuerat; quæ olim vexabatur.

In Pulmonibus, excepta sanguinis copia nihil fuit quod adnotarem. In pericardio nil ferme humoris. In cordis ventriculo dextero polyposa concretio. Tricuspidum valvularum fibrillis ex parte implicata, tres aut quatuor digitos longa, sesquidigitum lata, structura valde compacta; ut qui polypos facile ponunt, hanc pro polypo ante mortem genito habere potuissent. Cum ea sanguis ater semiconcretus, qualis & in proxima auricula. In ventriculo sinistro sanguis minus coagulatus, pauciorque. Ejus columnæ quasi inflammata, Semilunares valvula paulo quam æquum esset, duriore. Arteriæ Magnæ truncus a corde ad eum usque locum unde incipit descendere, exterius quidem facie inæquali non secus ac si in tubum modum quadrantenis hic illic assurgens: sed interius toto eo spatio nihil, nisi superficies rugosa, vix duobus locis, iisque exiguis indicia necdum maturæ ossificationis: cætera per dorsum, & in cunctis ascendentibus ramis

naturali superficie. Venter nihil habuit quod vitium ostenderet notari dignum. Hoc unum ex ejus inspectione collegi, quæ hora circiter esset mortuus. Nam cum cibi non essent amplius in ventriculo, neque ulla per mesenterium vasa Lactea apparerent; hinc conjicere proclive erat, non multo antea quam mortuum invenerant, obiisse.

22. Apoplexia censui hunc Sacerdotem sublatum esse, aqua intra cranium effusa, quæ simul convellendo, quod brachia indicabant, simul, cum remorati sanguinis copia comprimendo, cerebrum, ac cerebellum contrinxisset. Fuscus ipse medullaris substantiæ color sententiam comprobabat meam; nam quidquid illud erat quod inter fibras cerebri passim depositum, eam substantiam infuscabat, quantum spatii intra cranium demebat, tanto perniciosior ut contritio esset, efficiebat. Arteriæ quoque Magnæ vitium, ut alibi (d) indicatum est, credo ad apoplexiam inferendam conspirasse. Nam quod de syncope suspicari posses, cum quæ intra cranium inspecta sunt, tum subrubri ipse faciei livor; ne huc aliā addam; satis infirmant. Neque a polyposa illa concretione tibi facile imponi sinas; posse enim, atque adeo revera post mortem plerisque gigni vel ista majores, & compactiores, ipse quoque alias (e) cum Viro Clarissimo, mihi quæ jam inde ab eo tempore quo meus hic auditor fuit, magno fide merito longe clarissimo Andrea Pasta confirmabo, nec ii qui plurima attente secant, ejusmodi cadavera, diffitebuntur. At enim quosdam hic Sacerdos intra thoracem dolores imposita sterni dextera solitus erat indicare. Audio: sed vitia non dearent ejus portionis arteriæ Magnæ, quæ alte intra thoracem sterni respondet: defuerant autem in alacritate illa, & promptitudine ad actiones indicia quæ cordis ventriculorum dexterum ea concretione impeditum in vivente significarent.

23. Verum cum polypos multum a quibusdam tributum videam ad apoplexiam efficiendam; quid de hoc mihi videatur, & compertum sit, non est hoc loco reticendum. Polyposa concretiones a veteribus quoque Professoribus adnotatæ sunt, in his a Coitero (f), qui se, scripsit, ex sinibus duræ membranae cerebri phreneticæ mulieris, ut alias ex suspendio enecatorum cerebri, extraxisse fibras sive filamenta crassa, lumbicis non dissimilia, ex alba pituita confecta: similes sumpsisse ex cordis ventriculis: indeque ortum errorem exitima se multorum qui vermes in cerebro, & corde sibi visos aiebant. At Nymmannus cum ejusdemmodi concretiones circa Torcular deprehendisset; ab his hanc sedem obturari, censuit, unde sanguis in totum cerebrum ferri credebatur; & sic apoplexiam oriri. Habes Nymmanni dogma in Sepulchreto (g) secundum leges circummissionis sanguinis ita instauratum, ut concretiones illæ non circa Torcular, sed ad initium Internarum Jugularium venarum statuantur, sanguini obstantes, non in cerebrum ituro, sed a cerebro redituro: idque frequentissime in apoplecticis contingere, existimetur. Illud quoque additum ibidem leges, si ejusdemmodi concretiones e corde per arterias productæ, abrumpantur forte a sanguine quancunque ob causam vehementius commoto, ab ejusdemque impetu sursum trudentur; ad angustiores partes, sedesque minime cedentes Carotidum, & Vertebrarum arteriarum esse perventuras, sique omnem ad cerebrum aditum sanguini obstruatur. Imo nec illa omnia invenies (h) quæ Fracassatus comperta memoraverat in dissectione, jubente Magno Etruriæ Duce, apoplecticorum cadaveribus, sanguinis videlicet concretiones in sanguiferis pulmonum valis, & cordis ventriculis. Sed si verum loqui volumus; ibi (i) Fracassatus ipse falsus est, non Apoplexiam tamen, sed synopen hanc affectionem nuncupandam fuisse. Quod vero ad duo illa attinet commemorata dogmata, quamvis polyposas concretiones in ventium valis facile existeret, concederetur; non tamen facile esset omnes simul ad cerebrum aditus, aut a cerebro regressus, per eas sanguini omnino obturari; nisi universa propemodum arteriosa, aut venosa corporis vasa, & cordis cava concreto sanguine replerentur; unde tamen citius lenta syncope oriretur quam repentina apoplexia. Equidem in cadaveribus sæpe inveni ejusmodi concretiones vel in valis ad cerebrum pertinentibus; verum sic forte contigit, ut eas perraro in apoplecticis deprehenderem, nonnunquam ferme exiguas invenirem, quod tibi & superior, & hæc, & quæ sequetur Epitola satis indicabit; ut meis quidem observationibus minime confirmare possim, id in apoplecticis esse frequentissimum, tantum abest ut mihi acciderit quod alicui, in Sepulchreto (k) leges acciderit, ut quotquot apoplexia mortuos aperuit, in omnibus illas

illas aut in corde, aut in cerebro, aut in ambobus reperiret. Negas igitur, inquit, quod Martianus (l) exposuit, sanguinis stationem fieri existimasse Hippocratem in venis, seu arteriis totius corporis, in apoplexia vero potissimum intercepti eas, quæ sunt in collo, & in pectore. Ego vero id tantum nego, seu potius de eo tantum dubito quod multis post Martianum certum videtur, & frequentissimum in rei quidem illa explicatione de qua paulo ante dictum est: quanquam ipsa valorum quæ in collo sunt, interceptio quatenus huc faciat, ex Galeni vetustis quæ Salius (m) objicit, experimentis existimandum est, de quibus cum iis quæ Valsalva habuit, comparatis longior nimirum sermo faciendus esset, quam præsens institutum patiat; quamobrem alio (n) rejicietur. Nunc reliquas apoplecticorum historias propofui generis subijciemus.

24. SALSAMENTARIUS, cujus erat taberna Venetiis contra portam Armentarii publici, consistente ætate, bono habitu, & subpingui; ex quo aliquot ante mensibus agrotaverat, non amplius ita hilaris, ut olim, fuit, nec tamen de incommodo quiescit ulla quod ad caput attineret, ad quod neque illa attinuerant agrotationes. Huic pridie Nonas Sextiles A. 1708. nulla prævia evidenti causa, nisi forte ex cibo, in quo vel extremis vitæ diebus deliquit, valde intumuit bucca sinistra, tumore inde se extendente infra mentum, atque auriculam. Neque eo minus in taberna fuit sua, aut ea quæ facere, & comedere solebat, omisit. Sed postridie Nonas vix e lecto, in quo noctem bene dormierat, surrexit, sequæ induit, cum repente magno, & vehementi cum impetu per cubiculum bis terve ambulavit, itatimque confedit, atque ut se haberet, interrogatus, heu heu, heu respondit, ibique illico mortuus est.

DISSECTIO ante vespertinum tempus a Cl. Santorino habita est, inspectantibus Protomedico, cujus ille vices iis annis gerebat, aliisque cum eo Medicis, & in his nobis. Artus erant subrigidi, abdomen præpingue, qualia omentum, mesenterium, & mediastinum quoque. Tenuium intestinorum pars ad spiram, eoque amplius, ex livido variegata. Lien æquo major, ac mollior, & convexa in facie quibusdam latis quasi maculis albicans. Hepatis facies cava hic illic ex rubro livefcens, limbus lividus, substantia omnis multo magis quam par sit, scalpello resistens. Thoracis cavum ferme totum pulmones implebant turgidi, & graves; multo minus tamen graves, quam turgidi; nam aerem quidem plurimum, ferum non plurimum continebant; itaque mollitie erant, & colore naturali. In pericardio subcruenti feri mediocritas copia. In cordis sinibus, a auriculis, valis nihil usquam polypus; sed ut in utroque ventriculo, & Pulmonari arteria, & Aorta sanguinem animadvertimus omnino fluidum. Aorta autem itatim supra cor diameter visa est naturali major.

Antequam Cranium feceretur, quæ natura esset, & quæ penitiores tumores illius sedes, cujus exteriores descripsi, quesitum est. Parotis glandula ipsa erat integra; membranae tantum quæ hanc, & proximas integebant partes, præsertim vero adiposæ, stagnante in iis sero turgabant: Sanguis vero & ipsæ stagnantes, imo, ut videbatur, quasi effusus, posteriora pharyngis, aliisque interiores colli partes maculaverat. Quæ cum vididissimè; innui Santorino, ut pharyngem, arteriamque Asperam cum larynge, annexisque particulis a cadavere eximeret, ut hæc quoque contemplari possemus. Conspicte igitur sunt membranae, quæ linguæ radicem, tonsillas, & anteriorem undique laryngem convellunt, lento subilavo sero plurimum turgide sic tamen, ut tonsillæ ipsæ, & canalium quos memoravimus, interiora secundum naturam se haberent. Ea dum eximeret, Jugulares Internæ venæ sanguine plurimo distentæ apparuerant. Calvaria interea a Chirurgo adaperata, vasa itidem cerebri, ac cerebelli superficiem tenentia, nec secus quæ supra Callosum corpus feruntur, turgidiora quam soleant, reperta sunt a sanguine hic quoque fluido; ut nihil omnino concreti sanguinis in tota hac sectione conspectum sit. Aqua autem obvia fuit sub Tenui meninge, quæ facile propterea detrahebatur, nec pauca in ventriculis, & multa de vertebrarum tubo effluebat. In plexibus Choroidibus vesiculæ erant majores aliquanto quam sæpius videre consuevimus. Ipsi tamen minime albidii, nec cerebri, aut cerebelli substantia flaccida; sed recte; nam & ipse digitis tentare volui; constituta.

25. Hunc ego virum, nisi moriens locutus esset, neque ullos in ipsa morte respirandi conatus ostendisset, suffocatione potius, quam apoplexia interfectum censuifsem. In ejus dissectione mihi, ut fit, venit in mentem

dissectionis alterius viri, quam aliqua ex parte non dissimilem Bononiæ ante duos, tresve illos annos habueram, præsentem Cl. Viro Jacobo Bartholomæo Beccario, nunc in Bononiensi tum Gymnasio, tum Instituti Scientiarum Academia Professores, imo hujus Præside meritisimo, confecante autem Medico pariter Experimentissimo Herachito Manfredio, qui in Nosocomio S. Mariae de Morte summa diligentia, ac pari laude Assistentis Medici munus tunc gerebat. Simul eo tempore pro communi Medicinæ studio, & mutuo inter nos amore agrotantes visabamus, simul quæ in mortuorum corporibus vitia laterent, quærebamus; ut in omnibus fere quas a me in eo Nosocomio adnotatas esse historias dico, velim duos illos Præstantes Viros laborum meorum non testes modo, sed & socios fuisse, intelligas.

26. AGRICOLA annos ad quadraginta natus, multis, acerbissimisque, ob grave infortunium, animi perturbationibus affectus, denique sub initium mensis Decembris A. 1705. ab ardente febre occupatus, in illud quod mododixi, Nosocomium receptus fuerat. Post aliquot dies calor, & linguæ siccitas se se remittere visa sunt. Contra, arteriæ, quæ ab initio molles fuerant, & alia vi in aliis pulsationibus se attollebant, vel magis inæqualiter movebantur. Ante diem XVI. Kal. Januariæ manè pulsus erant peiores, atque humiliores. Oculi, quod inter initia quoque adnotatum fuerat, fixi, atque intenti. Sitis pariter permanebat. Verum præter hanc, nulla alia de re querebatur. Quin cum singillatim interrogaretur, internusne calor, an quid præterea in capite, in thorace, in ventre, an usquam alibi molestum esset, negavit: vix caput nonnihil videri grave, tarda, ac submissa, ut solebat, voce, sed tamen explicata, nec rauca, subiecit. Nondum erat semihora ex quo hæc responderat, cum subito ecce interbibendam aquam, a Medico præscriptam, qua aqua & diebus superioribus uti consueverat, sub ministrorum oculis sursum retracto superiore labro moritur. Ad horum clamorem confestim accurritur. In calente adhuc corpore omnes ubique pulsuum sedes, si quid forte vitæ superesset, diligenter tentantur; sed incautam: homo jam penitus erat mortuus.

VENTREM postridie cum diffecarem in eo aliquanto plus humoris animadverti, quam solet: omentum autem sursum ita contractum, ut sub costarum sinistrarum angulo prorsus lateret. Intestinum vero Colon quæ parte se demum flechit, ut cum Recto committatur, ante Ileum, sub quo alias conditur, ita prostrabat, ut in medio ferme ossa ipsa pubis contineret, vesicæque, quæ lotio erat plena, inladeret. Exteriores intestini Jejunii tunicæ maculis quibusdam ex rubro liventibus, raris tamen, atque minutis, distinguabantur, ex quibus, leviter vulneratis, fluidi sanguinis guttula exibat. Ileum vero subrubrum erat, ac subdurum duobus in locis, quorum quidem alteri (nam forte altero in loco intestinum discindere oblitus sum) ulcus suberat duos digitos latum, tres longum, quod exefa interiore tunica, ad carneam usque pervenerat, puro tamen sinu, & oris minime tumentibus. In jecinore extremo erat livor, sed qui non ita alte descenderet. De ejus vesicula, quæ insolita quadam figura erat, blem effudi crassam, & turbidam, nec valde absimilem aquæ in qua caro recens lota est. Lien magnus erat, & flaccidus.

In Thorace pauca utrinque fuit aqua cruenta, qualis etiam in pericardio. Pulmones, nisi quod bronchii plus paulo quam soleat, inesse humoris visum est, sani erant; quamvis pleuræ ab altera parte adhererent, & ab utraque posterius nigricarent, eandem videlicet ob causam, ob quam exterius quoque & cervicæ, & omne tergum, & reliquæ in quas cadaver jacebat, partes ex rubro præter modum livebant. Quippe sanguis non concretus, non in grumos coactus, sed omnino fluidus in cadavere hoc toto fuit; fluidum enim de Magna arteria prope septum Transversum incisa, de vasis quæ in collo sunt, dum ab hoc caput amputaremus; paucis undecunque effluere vidimus: fluidumque sine ulla vel minima polyposa concretione in corde ipso conspeximus, quod flaccidissimum fuit, valvulaque ad sinistram ventriculorum attinentes, omnes habuit hic illic subduras, sicut antea quam offescant, solent. Cerebrum quoque valde laxum erat, sub ejusque Tenui meninge alicubi quadam bullula, ubique mador conspiciebatur. In Lateralibus ventriculis aquæ subcruentæ non multum. Vasa tamen quæ per eorum discurrunt parietes, plexusque ipsi Choroides minime pallescent. Utrique in posteriore plexum parte vesiculæ erant, pellucido humore turgidæ. Denique glandula Pituitaria humilis adeo, & contracta, quasi ut nulla esse videretur.

His

(b) Epist. 3. n. 11. (c) Ibid. n. 26. & Epist. 26. & n. 37. Vid. ibid. & n. 27. (d) Epist. 3. n. 22. (e) Epist. 24. (f) Obs. Anat. (g) l. 1. s. 2. Obs. 1. cum Schol. (h) in Additam. ad Sect. cit. Obs. 1. (i) Dissert. de Cerebro. (k) Sect. cit. Obs. 37. §. 1.

(l) Annot. in Hippocr. l. 2. de Morbis vers. 64. (m) De Affect. Particularib. c. 2. (n) Epist. 19.

His ita conspectis, placuit mihi, ut (quod in quibusdam hujusmodi casibus, & cadaveribus soleo) laryngem quoque, & hinc proximas partes inspiceremus. Erant autem dentes dentibus arte adeo, & valenter commissi, ut non sine maxima vi, summisque conatibus diducere potuerimus; cum cetera quidem partes minime rigide, intentave essent, neque præter superius labrum, quod in moriente, ut supra, sursum retractum animadverterant, ulla alia nota apparuisset, quæ distentionem nervorum significaret. Ore autem denique aperto, primum in conspectum venit tumor, nuci juglandi ferme par, qui dexteram palati partem, qua molaris dens erat plurimum vitatus, & exesus, cum continente gingiva occupabat, & pure, ex parte cocto, turgebat. Porro membrana qua uvula, & contigua partes, atque exterior larynx ad extremum usque epiglottidis apicem continguntur, cum in summo livida erat, tum concisa innumeras quasi cellulas sub se ostendit, quarum tenues, & subrubri parietes quadam, ut sic dicam, gelatina cellulas complecte, distendebantur. Quæ his cellulis suberant, ea quidem sana apparebant; at interior tamen laryngis facies subrubro colore prope glottidem infecta erat, ipsaque glottidis latera, quæ cæteroquin albicant, ut solent, multo magis quam soleant, convivebant.

27. In agricola hoc, non secus atque in Salsamentario, fluidum ubique sanguinem fuisse, vides, ut in utroque pariter cum tumore ad oris latus oborto in quam facile se conjunxerit lentioris feri collectio in cellulosis membranis quæ exterior laryngem, vicinasque partes convellunt. Ob eam collectionem circa laryngem suspicio primum nata est, Agricolam suffocatum obisse præsertim inter bibendum. Sed nulli in moriente conatus animadversus ad respirationem, si qua posset, expediendam, continuo suspicionem hanc sustulere. Reliquum igitur fuit, ut crederem potius, repente ex convulsione apoplectica factum periisse. Convulsio autem cum in labii superioris, tum maxime in maxillæ inferioris musculis manifesta, latentis illius quæ intra cranium fuerit, indicium est. Nec mirum, tam cito occisum hominem flaccidissimo corde, cerebri autem substantia tam laxa, quam antea stupor ostendebat non sentiens vesicam lotio plenam, neque Ileum exulceratum, neque gingivam, & palatum descripta parulide, neque uvula, atque adeo laryngis exteriores membranas lenti feri congestione occupatas, in mortuo autem cerebri ipsa contrectatio, atque incisio demonstrant. Porro ad convulsionem inferendam non multam sane aquæ copiam valuisse, non miraberis, qui vel paucas, modo acris, humoris guttas in nervo aliquo resistentes magnas scias distentiones nervorum efficere: non acrem vero istam aquam non possis existimare quæ ex ejusmodi febre in cerebrum, ejusque membranas, quippe in partes, ut in eo homine, maxime infirmas, repente incubuerit. Quod si mihi, ut aliquando Valsalvæ, præsto fuisset qui certos, in cadaveribus deprehensos, humores gustu exploraret, aut si inter diffecandum subsisteret animum cogitatio ratione alia aliqua, & fortasse non profusus incerta, idem inquirendi; quid mihi de hoc quoque compertum esset, tecum perlibenter communicarem. Nunc hilari animo quæ possum accipere: aut quando non modo in his duobus, sed in pluribus etiam aliis ex iis apoplecticis quos Epistola hac descripsi (a), fluidus sanguis inventus est; vide, an hinc tibi cum Lancisio (b) placeat acrium, & irritantium salium, in quibusdam saltem illorum, vim, & redundantiam agnoscere.

28. MULIER sexagenaria, multos jam annos lecto affixa ob musculorum contractionem artus inferiores moventium, cætera sic satis valens, ut certe superioribus præsertim diebus, cum aliquanto plura quam solet, edisset; de improvviso oculos torquet, statimque moritur. VENTRE, Thorace, Cranio a me perlustratis in Bononiensi incurabili Nofocomio, anno, ut opinor, 1704. nihil in singulis iis cavis quod morbidum videri posset, animadverit, nisi aquam, eamque non multam.

29. Quamquam in contorsione illa oculorum signum convulsionis haud desuit; attamen si hic compressionem malis, aut cum convulsione simul compressionem agnoscere, per me quidem licet. Sed fortasse hic, & superius quoque dubitaveris, num recte faciam qui compressioni ab aqua, præsertim pauca, tantum tribuam. Nam primum minime ignoras, esse qui in ventriculis cerebri semper, eoque secundum naturam, statuant pauxillum aquæ, deinde hanc vides, copiosius certe, quam in hydrocephalo interno esse non posse, & tamen Valsalvium (c) qui

in puella bienni, eo morbo affecta, novem fere aquæ libras invenit, testari, illam ad mortem usque sensibus omnibus integre esse usam, & laxis quidem, infirmisque, sed non resolutis fuisse articulis: ad hæc, tumores intra cranium inventos esse, quos nulla confecta erat apoplexia, ex bene multis, vel in Sepulchreto obviis, dissectionibus, præclare notat. Verum; ut ab hisce ultimis incipiamus, ipse quoque olim in Adversariis (r) adnotavi conspectum mihi in tribus cranii ossibus novæ ossæ substantiæ accessionem, ex qua multum illa introrsum protuberant, cerebrumque comprimebant, neque tamen ab hac compressione ullum morbum, nedum apoplexiam, effectum fuisse. At simul admonui, idcirco, a me credi, non esse effectum, quod illa compressio paulatim facta, & aucta fuerat: idque adhuc credo, & te quoque crediturum existimo; innumera enim exempla sunt, ex quibus intelligatur, ut in detractione, sic in additione, si paulatim, & per partes fiat, animalium corpora nullo, aut levi detrimento vel magnam ferre: at si repente, ac simul, ne multo minore quidem ullo pacto ferre. Quod vero de tumoribus ejusdemmodi, idem de hydrocephalo quoque dictum puta: sensim enim fieri solitum, non ignoras, sique istam, de qua Valsalvius narrat, aquæ copiam in mensibus plus minus septem collectam esse; ne quid dicam de cedentibus, cum hæc hydrocephali species incipit, cranii ossibus. Postremo ut humidus secundum naturam cerebri ventriculos esse fateor; ita in omnibus, semperque, tantum aquæ continere, quantum in iis apoplecticis reperi, in quibus non multam fuisse, dixi, id vero in aliis atque aliis cadaveribus non raro a me habitis observationibus repugnat.

Quæ cum ita sint; non est cur dubites perniciosam eorum cerebri compressionem agnoscere, in quibus cum ferme nihil aquæ antea inesset, jam repente, aut intra perbreve temporis spatium copia aliqua effunditur, aut colligitur, præsertim si alia accedant quæ cerebrum simul in arctum cogant: quorum partim supra indicavi, partim cum historiam proximam tibi descripsero, mox subijciam.

30. RUSTICUS ex agro Bononiensi, annos supra sexaginta natus, a longo jam tempore ulcera in cruribus habebat fordida, quæ sanari, vehementer cupiebat. Itaque etsi malo ferme erat corporis habitu, nec nisi sexto quoque die, injectis quæ alvum subducerent, hanc exonerabat; tamen nimis officiosum Chirurgum nactus, eo rem post tertium mensem perduxerat, ut purgata ulcera jam sanescerent. Nondum cicatrix indurata erat, cum repente queri cepit de summa capitis imbecillitate: & sane arteriarum quoque pulsus exigui erant, & languidissimi. Postridie mane pristina arteris vis redierat, neque illibenter cibum sumperat. Sed die tertio delirare primum, mox tactus sensum toto corpore amittere: brachia tamen jussu adhuc præbebat, ut arteriæ tangerentur: postmodum in utroque brachio signa animadversa sunt distentionis nervorum: demum omni sentiendi, movendique vi orbatus, non sine stercore vivere desistit, humore flavo non multo ex utraque mortui nare exeunte.

SECUI, inspectante Valsalva, ineunte A. 1705. Abdominis muscoli optimo colore, ut & pinguedo satis copiose ipsis imposita, atque interjecta: sed ad Spinæ latera in lumbis, pro pinguedine in cellulis membranis Adiposæ aqua erat. Colon intestinum ab dextero hypochondrio infra umbilicum se demittebat, Tenuibus intestinis antepositum; indeque se recurvans, hypochondrium sinistrum petebat. Porro intestina, illudque imprimis, & Craffa reliqua, duris hic illic recrementis distendebantur. Hepar minimis rari coloris maculis, variegati instar marmoris, distinguebatur, & grave quiddam subolebat, vesiculamque cum pauca bile, quasi contractam habebat: ipsum tamen non erat durius quam solet; sed aliquanto majus. At lien prægrandis, visque foedus, nec sine magnis quibusdam oblongis maculis, itaque nigris, quasi ab inflammatione: sed hæc exterius; nam intus quidem non male habebat. Seminales quoque vesiculæ exterius nigricabant. Testiculis vero singulis intra ipsam Vaginalem tunicam singulæ erant hydatides superpositæ, magnæ; sed major quæ sinistro; medium tenentes, & ab omni ferme parte solutæ ac libere: quarum humor in cochleari ex orichalco igni impositus, non concrevit; sed relicta quadam quasi pellicula, evanuit. Cæterum in ventris, & thoracis cavo aqua pauca. Pulmonum dexter inferior, sinister superior, ille posterior, hic lateralis facie, magnos ad tractus per telas membraneas pleuræ adhærebant, vel illic tamen omnino sani, ut cætera quæ de more sciens omitto.

Dum cervicales vertebrae a thoracis divisæbam, aqua ex harum tubo destillavit. Aqua etiam aperto Cranio, inter Craffam,

fam, & Tenuem, itemque sub Tenui cerebri meninge conspecta est.

31. Alia sunt in hac historia alio attinentia, quæ singula tuo quoque loco explicabuntur: nunc ut soleo quandocunque possum, universa, ne mutilæ, ut sæpe in Sepulchreto, historiae sint, simul cum iis quæ ad rem præsentem faciunt, propono. Si apoplexiæ quæ ab aqua sunt, semper tam lente, quam hæc, & paulatim fierent, aut quam illa quæ ex Sene alio, ab se dissecto, a Præcl. Trewio (f) descripta est, aliæque ejusmodi; verum prorsus esset quod ait Martinnus (r), apoplexiam a frigidorum humorum affluxu non derapente invadere, quem admodum cæteris evenit. Sed ut eorum nonnullas quæ ex sanguinis effusione sunt, paulatim increvisse, Epistola ostendi superior (u), ita hæc plerumque exhibet ab aqua factas, quæ de improvviso ingruerunt (x): quibus & alias potes adjungere, in primis descriptam a Brunero quandam, & in Sepulchreto (y) relata: inter cæteras autem quæ post ipsum cum Adidamentis editum observatae sunt, illam pariter ferofam (z) qua fenex miles, de nullo questus incommodum, quod præsertim ad eam spectaret, cum ruri eo die fuisset, cœnatæque cubitum ivisset, repente adeo abreptus est, ut ab uxore in lecto mortuus inveniretur.

32. Cæterum quæ postremo a nobis apoplexia descripta est, si ut convulsivis habuit conjuncta indicia, neque hæc quidem præter rationem, quippe ab aqua, ut videtur, facta, erosivis fœta corpusculis, quæ antea per crurum ulcera, ut in consimilibus historiis quæ supra ex Valsalvæ schedis, & ex nostris productæ sunt, emanabant; ita ab aqua facta esset quæ non aliter ac premendo nocere posset, eaque, ut ista fuit, non multa; haud deesset tamen per quæ intelligere liceret, quemadmodum non multa aqua multum comprimere potuisset. Nam quæ cæteris non multa esset, eadem quibusdam multa esse potest, iis videlicet quibus intra calvariam spatium angustius aut a natura est, aut ab alia aliqua five præcedente, five accedente causa, tunc nimirum cum aqua effunditur, aut augetur. Non li putare, inter has alterius generis causas quæ forte adveniunt, a me illam pro certo connumerari, quæ a Piccolhino (a) sine ulla ponitur dubitatione, in plenilunio præ humiditate ita cerebrum turgescere, ut totam calvæm impleat. De hac enim re, quamvis propter Fallopii (b) observationem, haud temere perneganda, mihi quidem nihil liquet, ut contra de sanguine liquet, sicut scriptum est supra (c), quacunque de causa cerebri vasa omnia nimis distendunt. Cui vasorum distentioni si auctam forte eodem tempore vim addas quæ arteriæ alternis dilatatae cerebrum attollunt, quanto hac magis augeri posueris, tanto magis spatium quod intra cranium est, imminui, intelliges. Vasa autem five tum sanguine distendantur, cum aqua effunditur, five multo antea distenta sint; res eodem redit. Sic in milite illo, quem, cum bene valens lectum petiisset, in hoc dicebamus (d) inventum ab uxore fuisse mortuum, conspecta sunt quidam etiam vasa per cerebri superficiem sanguine turgida: sed cum lectum petiit, neque ipsa turgida, neque aquam effusam videtur habuisse. In gibboso autem quodam Circumforaneo (e) vasa quæ Choroidem plexum faciunt, cum mutata essent in corpus tumidum, subdurum, carnei coloris, quæ mutatio brevi tempore non potest fieri, satis ostendunt, mortem subitanam qua ille homo sublatu est, non propter ipsa tantummodo accidisse; multo enim antea accidisset; sed etiam propter multam limpide aquæ effusionem, quæ cum spatium quod intra cranium erat, imminutum jam offendisset a tumido illo corpore, tanto celerius potuit, quod reliquum erat occupare, compressoque penitus cerebro, vitam repente adimere. Verum hæc omnes, aliæque ejusmodi causæ ad alterum de duobus generibus spectant quæ proposuimus. Causas autem prioris generis, five quæ angustius id spatium in hominibus quibusdam nullo non tempore efficiunt, quippe quæ ab ortu, aut a primis ætatibus usque sunt, repetere oportet aut a cerebri, & cerebelli mole æquo majori, si cum cranii capacitate comparatur, aut contra ab hac æquo minori, si cum illa conferatur: quæ quidem ἀσυνμετρίαι si haud ita raro inter alias occurrunt partes; cur non aliquando inter has quoque? Equidem cum de alia in aliis cranii capacitate primum in Adversariis (f) mentionem injeci, ad istam ipsam quæ de hic agimus, rem illustrandam, eo, si quæris, me adduxerat alia in aliis cranii sæpe animadversa, & in nonnullis quidem altissima excavatio ad vasa quæ per Duram meningem prominent, excipienda. Sed taci-

tam conjecturæ meæ causam plane confirmavit, atque amplificavit Vir Sagacissimus Hunauldus (g), quem Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis, mihi quæ ipsi ante diem ereptum, cum hæc scriberem, cognovi ex litteris Celeberrimi, & erga me Liberalissimi Viri Reaumurii. Hunauldus enim animadvertit, nec raro, in periculis cranii præmature contrahi, & ferruminari Sagittalem, & Coronariam futuras, propterea quæ minime cedentibus ossibus, augescens cerebrum arctari, premique adeo, ut in quo puero deletam jam prorsus utramque futuram conspexit, in eo profundiores quam soleant, in fincipitis, & frontis ossibus excavationes deprehendit ad cerebri anfractus excipiendos. Quæ cum ita sint; probe vides quæ in quibusdam aut semper esse, aut forte accedere possint causæ, quæ spatium detrahendo, efficiant, ut quæ aqua in aliis quibus eadem causæ non sunt, usque adeo non nocet, ea repente effusa, aut ocys addita, comprimendo afferrat apoplexiam, eamque vel citius, quam par propemodum sanguinis effusi copia afferret in iis videlicet quibus amplius intra calvariam spatium foret. Non me fugit, Præstantissimos esse Viros quibus non placet ullum in magnis corporis cavis agnoscere spatium, sed plenas adeo omnes ponunt, ut nihil quidquam addi queat. Locus hic non est ea de re fufe, & diligenter scribendi, videndique, num cranium omnino plenum putare necessesse sit, cum ejus cavi continuata appendix, tubus videlicet vertebrarum, non ubique sit plenus cerebri ipsius appendice, Spinali medulla, quippe, ut nosti, non parvum præsertim ad tractum, sic attenuata, ut contingere suam nequeat Craffio rem meningem; itemque num Callosum corpus quod inferiore facie qua lacunar format Lateralem ventriculorum, convexum non est, ita se imponat Striatis corporibus, Thalamisque Opticorum nervorum, protuberantis nimirum non modo basim, sed & latera eorum ventriculorum facientibus (h), ut nihil prorsus intervalli relinquant; num pariter nihil omnino relinquatur spatii inter ventriculi quarti latera adeo prominentia; itemque inter cavas facies anterioris, & posterioris partis ejusdem ventriculi; nihil in canali qui Transitus dicitur ad eundem ventriculum; nihil demum qua meare possit humoris quidquam a ventriculis ad Infundibulum, & glandulam Pituitariam, quorum utrumque aliter posset frustra creatum videri. De his autem quærere hic omitto, cum satis in præsentia esse possit quod diserte idem fateatur, cerebrum cavitates habere, ut aliquando laxari manitis cavis, aliquando comprimi possit, quando ea cava pleniora sunt, & alibi, nullas arterias magis dilatabiles esse, quam quæ cranio continentur, verum easdem coarctari a cranio. Quando adeo sanguis majori copia arterias pie meningis replet, has majus spatium replere, & id spatium demum reliquis partibus encephali. Hinc a potu liquidorum spirituosorum somnum fieri. Quod igitur spatium ipsi quoque agnoscunt, intraque naturæ modum imminui, & vicissim restitui posse, dicunt, id, ut cætera, aliud in aliis esse corporibus, non dubitamus: & quibus igitur paulo amplius est, in iis ab eadem effusa aquæ copia non eandem cerebri compressionem, neque detrimentum idem futurum quod in iis quibus aliquanto angustius sit.

33. Sed tu fortasse cum iis facis, qui aquæ effusionem malunt nunquam apoplexiæ causam esse, sed effectum ejusdem causæ quæ apoplexiam facit, ut puta sanguinis in vasis quæ in cerebro, & circa cerebrum sunt, restitantis. Quibus ego Doctissimis Viris hæcenus in I. ad te Epistola (i), multoque etiam magis in Adversariis (k), assensus sum, ut tamen non plus dederim quam quod altis Sapientissimis. Viris satis est, plerumque rem se habere, ut illi constituunt. Feci igitur in his quas nunc mitto, Litteris idem fortasse quod in Foro, & Causis homines minus inconsiderati solent, qui ut id ab adversariis impetrent quod æquum est, plus aliquanto interdum petunt. Satis enim mihi est, aquam vel convellendo, vel comprimendo, vel utrumque simul efficiendo, posse interdum apoplexiæ causam esse. Si tibi eo arbitrio quod jam inde ab initio (l) permisi, utenti non placet in historiis quas protuli, omnibus tantum ipsi aquæ tribuere, quantum ego visus sum; at in quibusdam tribuere ne recusa: rationesque saltem attende, quibus ipse rationibus ostendere conatus sum, aquam aut id revera fecisse, aut certe facere potuisse. Quod si forte iis rationibus nihil egisse tibi videor, & aquæ effusionem omnino effectum esse mavis, quam causam, vide, ne te invitum eo rationes adigant tuæ, ut sanguinis quoque effusionem non pro causa habeas apoplexiæ.

Quod

(a) n. 2. 8. 9. 11. (p) De Subit. Mort. Obs. Phys. Anat. 4. in Schol. u. 4.

(g) De corp. hum. fabr. l. 1. c. 5. Vid. & Sepulchr. l. 1. s. 16. Obs. 6. (r) VI. Animad. 84.

(f) Ad. Nat. Cur. T. 4. Obs. 135. cum Schol. (g) Annot. in Hippocr. l. 2. de Morb. vers. 64.

(h) n. 4. 6. 9. 11. 16. 21. 28. (i) l. 1. s. 2. in Addit. Obs. 11. (z) Commenc. Litter. A. 1741. Hebd. 44. u. 1.

(k) Anat. Præf. l. 1. s. 1. Lett. 1. (l) Tract. de Vulner. c. 13. (e) n. 14. (d) n. 31.

(m) Commenc. Litter. A. 1736. Hebd. 45. (f) VI. Animad. 84. (g) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1734.

(h) Advers. indic. Animad. 10. (i) n. 5. (k) Advers. indic. Animad. 84. (l) n. 10.

Quod qui censuerunt, haud satis videntur attendisse, effusiones sanguinis non semper ab distentionum vasorum ruptione, neque hanc semper a praesenti sanguinis mora pendere; vasorum enim tunica tum ab erosione, ut alias (m) scripti, pertundi queunt, tum postquam a praegressa olim, idque saepius, mora, aut impetu sanguinis attenuata plurimum sunt, repente a quovis, leviori etiam, qui accedat, impetu omnino perrumpi. Apoplexiam autem quae sic effusum sanguinem consequuntur, num a resistente in vasis, an a comprimente extra vasa cerebrum, efficiuntur? Certe quid compressio cerebri per se possit, arte, & casu ostensum accepimus cum in brutis animalibus, tum in quibusdam hominibus quibus fortuito pars cranii non parva adempta fuerat; manu enim ad cerebrum appressa, eadem quae in apoplexia, symptomata accedebant; manu amota, paulatim abibant. Et ne ab ea quae ab effuso sanguine fit, cerebri compressione recedamus; illud quod saepe viderunt Chirurghi, cogita, vel potius in Sepulchreto (n) lege. *Solum compressionem, a sanguine intra spatium meningum stagnante, ad apoplexiam faciendam sufficere, evincunt illi qui omnibus sensibus & motu privari, solo trepano a praesentissimo interitu vindicantur.* Ex quibus exemplis hoc quoque colligere simul poteris quod is reponas, qui a compressione quidem apoplexiam agnoscunt, sed ab ea solum compressione quae non ab una aliqua parte, sed ferme undique cerebrum urgeat. Quibus & anatomica adversantur exempla, velut duo illa quae a Cel. Swietenio (o) sunt commemorata. Est enim evidens, a sanguine effuso ad bina dumtaxat cochlearia, imo ad unum, comprimi undique cerebrum non posse. Ad ea si & nostrum addas, Epistola scriptum superiore (p); intelliges, duo cochlearia sanguinis, partem cerebri tantummodo, idque exterius, prementis, inducere posse apoplexiam: qua autem ratione haud multus sanguis, multum possit, ex iis cognoscere, quae paulo supra (q) indicata sunt.

34. Si igitur sanguis effusus, cerebrum premendo, apoplexiam facit; etiam aqua effusa, pro rata portione facere poterit, aut certe ad quancunque aliam causam, quae sola facere non possit, adjuncta, perficere: ut si forte sanguini necdum in vasis adeo resistanti, ut inferre valeat apoplexiam, effusa interim aqua accedat: erit haec effusio, si ita vis, effectus illius retardationis, sed compressio quae ab effusa aqua addetur, causa erit ultima apoplexiae. Verum quamvis liberaliter in hac disputatione tecum agam; ne tamen credas, me in alteram partem forte proclivorem; cujus rei causas procul habeo; quo iure, quae injuria plus aquae tribuisse, quam par sit; omnis hic partim, partim alium in locum reiectis ceteris apoplecticorum historiis in quorum cranio illam reperi, novissime tibi unam subijciam in qua multum ibidem aquae inveni, etsi apoplexia nulla fuerat. Ea historia exposita, perpaucis ejus occasione additis de uno ex multis modis atque rationibus, quibus in cerebro aqua congeritur, his jam aequo prolixioribus Litteris finem imponam.

35. SENEX prope annos octoginta natus, olim, quod cicatrices ostendebant, tibiurum ulceribus, nunc sedis in cute ferme univerfa pustulis affectus, in Bononiense S. Mariae de morte Nosocomium sub noctis initium recipitur. Arteriarum pulsus non frequentes illi quidem erant, sed vi parum firma, eaque inaequali, neque in utroque brachio aequae manifesta. Lucebant oculi, intentione erant, & quasi diversa tuentes. Interrogatus, negat, caput dolere, aut grave esse, aut somnolentum. Vomuisse se, ait, idque lingua, ut videtur, titubante. Mens tamen, & sensus, & movendi facultas constant. Noctui sensum gravior fit: itaque moritur postridie mane. VENTRE aperto, sana omnia inventa sunt, nisi quod erant multo magis quam soleant, madida, hepar autem subalbium, & duriusculum, ejusque vesicula referta subnigra bile, Colon denique intestinum; si id quoque huc censes attineret; ad crassitudinem pollicis sub ventriculo contractum. Hora erat a morte undecima, cadaver autem in aperto aere jacuerat, eoque frigido; medius enim erat mensis Decembris A. 1705., intestina tamen adhuc calebant. Pulmones undique erant pleurae affixi, a qua dum sinistro in latere avellerentur, aqua prodiit, quae ubi stagnasset, pro certo non potuit cognosci. In corde, ut alibi quoque, sanguis fluidus. Capite abscisso, aqua de maximo cranii foramine destillabat: & sane ubique intra cranium fuit, praesertim vero sub tota meninge Tenui, per quam, spumosa salivae instar, bullulis videlicet passim admixtis, translucebat. Plexus Choroides vesiculas aliquot aqua di-

stentas habuere; ipsi tamen ab ea aqua quae in ventriculis inventa est, minime albicabant. Cerebrum laxum erat: Pituitaria glandula quasi nulla.

36. Sive amplius in hoc cranio, pro mole cerebri, spatium fuit, sive hujus vasa; quae neque turgida potui animadvertere, neque fore, arteriarum pulsus indicant: minime turgabant, sive lente omnino, atque paulatim aqua illa collecta fuerat; nulla, ut vides, hic fuit apoplexia, aqua tamen in cranio multa. Quo autem hac modo collecta esset, facilius dicerem, si in ventriculis praesertim, ut non pauca fuit, sic plurima fuisset, plexusque in illis decolores. Nam Pituitariam glandulam usque adeo extenuatam spectanti suspicio non deesset, minus illam officio suo fundam esse, non secus ac mammariam glandulam, & thymum, ac testes eo contractiores videmus, quo jam diutius in munere cessant suo. At si officium illius est destillantem & ventriculis humorem per Infundibulum excipere; cur non & multo plus aquae in his fuisset, & in plexibus multo longioris, ut sic dicam, macerationis indicia? Quae hanc indicia, ut neque aqua plurima, nec in Agricola, nec in Stabulario fuerunt, de quibus supra (r) dictum est, cum in illo tamen ea glandula aequae ac in Sene de quo loquimur, contracta esset, in Stabulario autem etiam vitata. Quid ergo est? Num vulgo traditus hujus glandulae usus est in dubium vocandus? an potius, quoniam is ab structura ipsa, & situm partium indicatur non obscure, peculiaris aliqua ratione est ita explicandus, ut quae nos in tribus his hominibus glandulae vitia animadvertimus, defluxi humoris ventriculorum officient quidem, sed non quantum nobis debere officere visum est? ut puta, si via praeterea sint aut quales multi esse arbitrantur, aut aliae quaecunque, minus illa quidem manifesta, sed plures, per quas pars humoris possit & ventriculis amandari. Sic enim, nisi haec simul viae obstruantur; ventriculi aqua non complebuntur: si & haec; magnus cerebri hydrops fiet. Itaque ut in illo hydrocephalo oclusus existimo, in quo Hunauldus (f) neque in Pituitaria glandula, neque in Infundibulo vitium ullum sensibile invenit, sic eadem quoque obstruatas crediderim in eo hydrocephalo in quo glandulae pituitariae nullum vestigium fuit, sicut habes in Sepulchreto (t), multoque etiam magis in altero in quo, ut ibidem (u) leges, illa flaccida, & satis magna, nec multo minus in tertio, & quarto ibi pariter (x) descripto, aut commemorato, in quorum altero humor fuit in eam glandula unctuosus, pellucidus tamen, stylo visci instar adhaerens, in altero autem eadem, qua in Infundibulo inferebatur, gelatina quadam viscida ad magnitudinem minoris fabae penitus oppleta fuit. In his igitur omnibus aliis quoque vias impeditas fuisse, censeo; non sic vero in illis tribus apoplecticis quos superius proposui, ut neque in illo quem descriptum habes in Sepulchreto (y), in cujus glandula pituitaria, duplo majore solito, sinus inventus est plenus muco, qui in gelatinam subflavam pellucidam concreverat. In his enim non plus ei glandulae tribuo, quam ut ad aquae cumulationem symbolum contulerit, quae sententia auctoris quoque fuit hujus postrema observatio Westphali (z) in ea Scholiorum parte, quae non secus ac ejus nomen, in Sepulchreto omissa est. Quam observationem, ut & duas illas quas de hydrocephalo, ultimo loco indicavi, si cum mea illa, in Stabulario habita (a), quod ad glandulae Pituitariae affectionem attinet, diligenter conjungas; facile intelliges, inter ceteros ejus morbos, viscidum in ea muco congestionem haud ita raro contingere: quo fortasse tumor quoque referendus est de steatomatum genere, ab eodem, quem supra (b) laudavi, Manfredio A. 1707, in ea glandula deprehensus. Et muco pariter illas quoque alias vias aliquando ocludi posse, intelliges, si quam Pechlinus in Sepulchreto (c) descriptit, hydrocephali sectionem relegens, animadvertens, sub maxima limpidissimi feri copia in ventriculorum fundo lentam fuisse & pituitosam lympham, quae se glutinis instar parietibus cerebri medullaris, & ventriculorum limbis applicaverat.

37. Ceterum humoris in Pituitariam glandulam defluxum a ventriculis quidem cerebri omnibus Infundibuli oclusio impedit, velut ea quam Brunnerus (d), itemque ex quas Littrius (e), alique, & in his Praecl. Hallerus (f) ab se visas tradunt: a Lateralibus vero quatenus impedire possit orarum Fornicis cum basi horum ventriculorum coalitus, aut ad hanc arctissima compressio, videndum esse. Verum aliquando Epistola hic, ut promisi, finem habeat. Vale.

EPISTOLA

(m) Epist. 3. n. 3. (n) l. 1. s. 2. Obs. 9. in Schol. (o) Comment. in Boer. Aph. §. 1010. r. & 4. (p) n. 14. (q) n. 32. (r) n. 26. & 19. (s) Memoir. de l'Acad. R. des Sc. A. 1740. (t) l. 1. s. 16. Obs. 7. (u) Obs. 8. Vid. tamen de utraque hac Observatione Epist. 12. n. 4. (x) cit. Sect. 16. in Addit. Obs. 12. & in Schol. ad eandem in fia. (y) l. 1. s. 2. Obs. 41. (z) Obs. ex cadaver. Apopl. in Auct. Hist. 16. (a) supra n. 19. (b) n. 25. (c) in cit. Addit. ad S. 16. Obs. 5. (d) Ibid. Obs. 12. (e) Memoir. de l'Acad. R. des Sc. A. 1707. (f) Icon. Anatom. Fascicul. 7. in Explic. Tab. 1. ad P. not. C.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA V.

De Apoplexia quae neque a sanguine, neque a sero est, sermo habetur.

Præclare, ut solebat, Boerhaavius (a), Apoplexiam, inquit, bene dividitur in sanguineam, & pituitosam; sed non perfecta divisione, quum & serosa, & atrabilaria, & polyposa sit, & alia. Eademque nobis, quippe anatomica inspectione cadaverum eo morbo extinctorum pariter edoctis, si pauca quaedam excipias, sententia est. Itaque cum apoplexiam in sanguineam, & serosam divisimus (b), non morbum ipsum divisimus, sed frequentiores potius cum aliorum, tum nominatim Valsalvae, & nostras apoplecticorum dissectiones, cateroquin discrete fassi, nonnumquam & alias, praeter sanguinem, & serum, apoplexiae causas inveniri, quarum tibi aliquas, ut tunc promissimus, hac Epistola proponemus. Serosam autem potius diximus, quam pituitosam, frequentiora pariter spectantes. Nam ut vera scripsisse, non dubitemus, Columbium nostrum (c), eum se dissecuisse non semel, ait, qui ob sortem apoplexiam obierant, in eorumque cerebro magnam aquae copiam reperisse: perpicuam quidem, sed glutinosam; sic minus obvia vidisse, credimus, nisi forte censes, aquae illius quae saepe sub Tenui meninge (d) primo aspectu gelatinae instar apparet, speciem potius, quam naturam, attendisse. Ceterum si ejusmodi aquam reperit quae reapse pituitam illam referret, quam tunc vulgo causam esse existimabant apoplexiae; recte fecit quod ejusmodi observationes in eum librum rejecit quem de iis inscripsit, quae raro in Anatome reperiuntur. Nec minus recte fecit Varolius (e) (cujus locum, alias quoque (f) productum, forsitan aequius est ad hunc modum interpretari) si pituitam eandem spectans, negavit, in ventriculis cerebri apoplecticorum reperiiri majorem excrementorum copiam, quam communiter in omnibus aliis reperiiri solet. Verum ad promissa efficienda, ab duabus Valsalvae historiis initio ducto, pergamus.

2. VIR erat annos natus triginta tres, sanguine temperamento, gracilis, herniosus, mero, & tabacco fumopere deditus. Hic cepit dolere parte capitis sinistra, ad occipitum praesertim: quem dolorem secutus est dolor, & imbecillitas musculorum colli in eodem latere. Primum febris vehemens fuit; sed postea se remittere visa est. Verum pulsus factus est non modo rarus, sed & debilis, parumque renitens, simulque collapsa coeperunt vires, ut quavis corporis motus jam essent difficiles. Quin etiam post interruptum delirium, aphonia accessit, neque aeger amplius movere se potuit, donec, lente moriens, post diem tandem quartum decimum vivere desinit. E CRANIO dum cerebrum eximitur, in hujus basi paululum purulentae materiae animadvertitur: qua absterfa, dum cerebrum tractatur, ibidem nova conspicitur. Nimirum per Infundibulum & ventriculis prodibat. Nam eadem sinistram, dexterque praesertim, redundabant. Quippe in hujus Striato corpore foramen erat, quocum ulcus sinuosum communicabat, tertiam partem occupans substantiae, quae a dextris balim cerebri faciebat. A sinistris nihil in cerebro erat vitiatum. His inspectis, ob herniam dissecto seroto intestina reperta sunt testiculo, & circumjectis membranis tam valide annexa, ut nequiquam potuissent in suam sedem reponi.

3. Si effusus sanguis in pus se converteret; tibi fortasse hanc dissectionem cum aliis comparanti quae Epistola III. descripta sunt (g), haec quoque apoplexia videretur ab effuso sanguine fuisse qui sibi primum in substantia cerebri cavernam istam excavasset, mox in pus versus, Striato corpore perrupto, in impositum ventriculorum, ex eoque in alterum irruisset. Verum cum sanguinem effusum peritare, non pus fieri, alia alias (h) a nobis producta, producendaque historiae comprobent, satis est conjicere, abscissum, paulatim in cerebro factum, vehementem febrem tunc excitasse, cum exejus materia pus conficiebatur, quo confecto, se febris, ut solet, remiserit (i), mox autem cum, via sibi facta per Corpus Striatum, pus in ventriculos redundavit, istam apoplecticam generis affectionem accessisse. Extrat Laubii (k) observatio, alibi quoque a nobis facile commemoranda, quae conferri cum hac posset; tamen multo ferius post gravem febrem, apoplexia a pure succellit; si Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

dilucidius indicata esset hujus sedes. Apparet enim, effluxisse e cerebri hemisphaerio sinistro supra os Petrosum; sed non aequae intelligitur ubi versus thalamos (ambos scilicet, quemadmodum haec ipsa verba significant, ut praegressam omittamus utriusque oculi affectionem) ubi, inquam, versus thalamos nervorum opticorum pus fuerit antea conclusum. Longe tamen obscurior scaturigo est illius puris, quod a Valsalva fuit in altera dissectione conspectum, si non post veram apoplexiam, at certe post affectionem de ejusdemmodi genere. Nam res ad hunc modum se habuit.

4. MULIERI annos amplius quadraginta natae ex valde imminutis mensibus purgationibus obortus est in sinistro crure cancriosus tumor: quo postmodum exulcerato, alii que in eodem crure ulceribus coortis; non levis dolor, & febris prope assidua accessit. Jamque annum, eoque amplius haec pertulerat, cum diuturnarum molestiarum pertesa, a Valsalva petiit, ut crus, jam nulla ratione sanabile, amputaret. Quo annuente, & rem feliciter peragente, cum ad tertium ab amputatione diem ventum esset, lividus in mutilata parte apparuit color, qui cum biduum persistisset; adhibito emplastro ex emollientibus, & volatilibus parato, vividus color est restitutus. Interim febris in dies fit gravior, in acutamque degenerat. Parotis a dextris se attollit, adeoque intumescit, ut ad horas plus viginti quatuor ne liquidum quidem alimentum deglutire sinat. Sed largis obortis sudoribus, remittitur febris, parotis discutitur, & feliciter omnia videntur procedere. Quin etiam cum circa trigessimum diem, ob erratum in cibo admissum, acuta febris redisset, multosque persistisset dies; per sudores iterum subata est. Haec quae dicta sunt, minime obstituerunt, quin magis magisque accrescente cicatrice, curatio jam ad finem spectaret. Verum tertio circiter ab amputatione mense, cum mulier e lecto exempta jam esset, affectione corripuit de genere apoplecticarum. Cum delirio enim, & convulsionibus, sensus, & motus imminutio in tota parte corporis dextera conjuncta erat. Quae mala etsi ad aliquot interdum dies remitti videbantur; tamen vehementius redeuntia agram de medio sustulerunt.

CRANIO exsecto, multum pus inventum est stagnans in sinistro cerebri ventriculo: nec tamen laeso ulla in ipso cerebro deprehensa est. Verum suspicio esse poterat, materiam, quae antea in crure ferebatur, in caput illatum fuisse. 5. Suspicio haec tamen difficilem obscuramque habet explicationem. Materia enim quae olim in crure ferebatur, in cruris ulceribus pus fiebat; in cerebro autem nusquam ulcus repertum est. Aut si ex diuturnis cruris ulceribus relata in vias sanguinis partem credimus purulentae materiae cur non haec potius ad vulnus defluebat necdum perfunctum? Omnino suspicari mallet, acutarum febrium tempore in aliqua interna parte corporis coactam materiam, abscissumque factum; ni Valsalva ipse qua erat diligentia in muliere inviscenda, a solertia in eorum omnium quae incidebant, causis inquirendis, satis superque signi dedisset, nihil ejusmodi subfuisse, quando nullam, praeter caput, partem corporis sibi dissecandam putavit. Quid ergo est? Num puriformem potius humorem, quam verum pus, fuisse, credemus? Non finit summa in re Chirurgica Valsalvae peritia, qui pus se invenisse, discrete scripsit. Praestat igitur, ut ex aliqua alia historia lumen expectemus, quam ut nunc temere aliquid, & praecipitanter effutamus.

Interea autem ad historias aliquot proprias tibi describendas pergamus. quarum duae primae duabus, modo ex Valsalva propositis, quadantenus respondere videbuntur.

6. MULIER Patavina, Jacoba nomine, Angeli Zannardii uxor (fecit enim inventus in singulis ejus lateribus tredecim costarum numerus, ut quod in plebeis non soleo, nomen quaererem, atque adnotarem) cum annum ageret undefexagesimum, apoplexia correpta est. Huic gravis supervenit febris. Ob hac in Nosocomium illata, dies ibi aliquot superstes fuit. Etsi loqui non poterat; tamen primo quidem die intelligere videbatur; nam sanum

(a) Aphor. de cognosc. morb. §. 1012. (b) Epist. 2. n. 6. (c) De Re Anat. l. 15. (d) Vid. Epist. 6. n. 12. 13. (e) De nervis Optic. Epist. 2. (f) Epist. 2. n. 7. & Epist. 4. n. 1. (g) Vid. praesertim n. 4. (h) Epist. Anat. 13. n. 23. & Epist. Anat. Medic. 2. n. 35. (i) Hippocr. S. 2. Aph. 47. (k) Eph. N. G. Cent. 7. Obs. 39.

brachium Medicis tentandum ultro praebeat. Iderat finistram. Dexteram autem artus ut sensu, ita etiam motu carebant: videbanturque infuper quasi a convulsione contracti. Sic & oculi dexteri connivebant palpebrae; ut fere clausi apparerent. Facies rubebat, Sorbitio difficilis non erat. MORTUA muliere, cum hac accepissem; eo libentius Studioforum Juvenum gratia cadaver incidendum suscepi, quod si noxa in cerebro organica esset, hanc a finistris secundum Valsalvæ observationes, tunc a me nuper edita Epistola (1) confirmatas, facile se visuros sperabant. Itaque cum Doctis pluribus Viris, ut ceteris, ita huic quoque dissectioni, quæ diligenter habita est, & aliquot occupavit dies, frequentes interfuerunt. Sed hic non alia ferme, quam quæ aut præter naturam, aut præter solitum occurrerunt, pericribam. Primum omnium, inaequalem corporis, quod alioquin iusta erat statura, nutritionem animadverti: Cum enim truncus, & femora pingua essent; crura, & pedes, & superiores artus præsertim erant macilentissimi. Hora erat a morte decima tertia, cum Venter apertus esset, tempestas autem frigida, quippe ultimis diebus anni 1740. Tamen fumantia viscera acrem etiam tum calorem vel post aliam exadnam horam retinebant. Omentum retractum erat ad ventriculum, qui parvus apparebat, cum intestina Te-nua, & pars Crassorum aere essent suburgida. Illa autem fursus repulerat vesica, urina distenta, quæ nullare, nisi propria aperta pinguedine, ad sex digitos supra os pubis se attollebat. Cum manu comprimeremus; lixiviosum lotium, non tamen foetidum, vix guttatim prodeibat. Erant enim vasa sanguifera in supremo urethrae orificio, & aliquo supra ipsum spatio valde sanguine distenta, & nigricantia, ad eundemque modum, sed paulo minus, per maximam partem internæ faciei urethrae pergebant, ut facile intelligeres, esse ea loca non modo inflammata, sed gangrenæ jam proxima. Quinetiam interior vesicæ facies sanguineis hic illic punctis distinguebatur. In uteri cavo aliquid subflavi humoris animadvertimus. Neque de ventris visceribus superest quod adnotemus, si hepatis excipias vesiculam bile turgidiorem fusca, ut videbatur, sed quæ colore inficeret maxime flavo, quo & proximum vesiculæ intestinum Colon infectum erat. In ea bile concretiones erant quædam paucæ, parvæque, & molles, nisi quod una tamen in calculum densata erat firmum, & durum, diametro æquantem apicem minimi digiti, superficiei undique granosa, figura autem rotunda, ut unum ex iis bellariis referre posset, ex coriandri femine, induritoque saccharo sic paratis, ut superficies asperula sit; nisi colore fuisset cinereo, & quidam quasi pellucidi habuisset. In Thorace, pulmo dexter magna ex parte ad pleuram annexus, in summo autem posterius adeo corruptus ex antiquo fortasse vitio, ut humore graveolentem effunderet. Quo absterfo, & visceribus inde, & ex ventre detractis, duo animadverti, atque ostendi, alterum in diaphragmate, alterum in costis, & vertebra, quæ tametsi ad morbum non attineant, tamen ob raritatem digna sunt quæ minime tibi reticeantur. In diaphragmate erant duo proxima quidem, sed inter se distincta, foramina ad venas ventris in thoracem trajiciendas. Nam præter majus, quod in omnibus est, ad truncum ipsum venæ Cavæ transmittendum, alterum prope oram primi anteriorem patebat, unam traducens de hepaticis venis, paulo altius quam solet, id est supra diaphragma, in Cavæ truncum inferendam. Costæ autem erant viginti sex. In singulis enim lateribus singulae erant costulae infra duodecimam, mobili junctura nexæ cum primæ lumbaris vertebrae corpore, ita autem breves, ut singularum longitudo transversos duos digitos pollices minime superaret, cum longiores, quam solent, ambæ duodecimæ viderentur. Vertebrae autem lumborum sex erant, aut si primam ob annexas dumtaxat costulas (nam cætera, lumbarium fuit simillima) malis thoracis vertebrae annumerare; hæc tredecim erant, lumbares quinque. Sed quintæ corpus, magnitudine, & forma qua solet, præditum, isdemque adjunctis processibus, nisi quod posterior minor aliquantulo erat, ornatum, sic erat positum, ut antrosum, dextrorsumque inclinaret. Minus alta cartilagine a Sacro offese dividebatur: quin etiam sinistra ora cum eo connatum, alio præterea modo cum eodem se conjungebat. Nam offea quasi ala utrinque emissa, quæ, foramine pro nervis relicto, omne propemodum intervallum implebat, processibus vertebrae Transversis, & summis ossis Sacri lateribus interpositum, his infimam ejus alæ partem per *γινγλιον* arcu committebat. Erat autem os Sacrum pau-

lo brevius, facieque anteriore minus cava, & interdescendendum, nonnihil vergebat dextrorsum. Cæterum, si imam illam vertebrae excipias, nihil in vertebra omnibus a capite ad eam usque præternaturæ consuetudinem inventum est. Sed ad Caput, cujus potissimum causa hæc instituta dissectio est, transeamus. Dum cranium secabatur, serum non paucum prodit. Illius fornice sublato, cerebrum sua in sede perfectantes, primum quidem Duram meningem crassiorē animadvertimus. Per alteram autem meningem vasa omnia sanguine non secus ac si usus essent injectione, multum distenta. Erat is sanguis qualis in toto hoc cadavere ater, nec valde fluidus. Sub eadem meningē conspiciebatur in cerebri anfractibus aqua pellucida, cujusmodi aquam mox in ventriculis, Lateralibus dumtaxat, invenimus, cum plexibus tamen Choroidibus minime decoloribus, quamvis vesiculas habentibus aqua turgidas, & ex his unam, minimum usque acinum æquantem. Fuit hæc in plexu sinistro: quo sublato, animadverti Thalamum nervi Optici non eo quo dexter, naturali esse colore, sed fusco. Tunc assulatum cerebrum dissecando, hujus quidem reliquam omnem substantiam reperi quam optime constitutam; sed quæ a latere externo Thalami, quem memoravi, finitri erat substantia medullaris, ea permollis, & quasi liquata, ac permixta cum cruento quodam, sed obsoleti coloris, humore deprehensa est, ut nihil, nisi gravis odor deesset, ut plane frigidam pronunciaret. Occupabat id vitium paulo plus loci, quam a maxima nuce juglande occupari potuisset, eratque color ille cruenti humoris in ejus medio manifestus. Fuit autem res eo facilius animadvertenda, quod cum cerebrum, ut dixi, alibi suo colore esset, nec cerebello tantum durius, sed mira quadam ubique, & præsertim in toto dextero hemisphærio, duritie præditum; in illo uno, quem designavi loco subcruentum colorem, & substantiam quasi diffusentem habebat.

7. Apoplema sui generis (m) fuisse hoc, credo, agnoscere etiam Avicenna (n) apoplexiam a repletionē apoplexante, cujus vim in propolia muliere effusa aqua, & distenta sanguine vasa augebant. Accidit autem apoplema circa eam sedem, in qua plerumque magnas, quæ in apoplecticis occurrunt, organicas noxas inveniri, alias (o) indicavimus: quam ad sedem, & ex apoplemate quidem, in Viro erat quoque in prima Valsalvæ historia descripto (p). Porro in eadem, itemque in altera (q), & in hac pariter historia nostra ejus confirmatam doctrinam vides, noxa in eo cerebri hemisphærio inventa quod resolutio corporis lateri oppositum erat.

8. Inflammatio autem quæ nostræ apoplecticæ vesicæ laboraverat, quippe tanta urina copia distenta, facit ut in mentem veniat ingentis illius collectionis urina, quam in Stabulario (r) a me descriptam esse, memineras, nec minoris, quam tibi in vesica anus, ex apoplexia pariter mortuæ, alio loco (s) describam. Ex his atque aliis ejusmodi Observationibus facile intelligis, quam facile possit accidere, ut qui apoplectici paulo diutius vitam trahunt, iis nova infuper malorum accessio fiat ab urinae retentione, eo minus animadvertenda, quod cum pauca qui possunt, sed ea liquida, deglutiant, lotium autem sæpe ob infirmas sphincteris vires guttatim destillans, cubile humectet, his indicis acquiescent ministri, ut minime credant de retenta urina sibi Medicos esse monendos. Horum igitur partium erit jubere, imam ventris partem subinde attrahere, ut si tumor indiget, lotium non reddi, hoc arte aliqua, & si res cogat, immissa, quod in feminis facillimum est, argentea fistula, manu emoliantur.

9. Sed de iis quoque duobus, quæ ob raritatem interjeci, a me aliquid fortasse expectabis. Dicam igitur quæ ibi continuo, ut solitus sum, iis qui aderant, indicavi. Quod ad duo attinet foramina, in septo Transverso adnotata, per quorum alterum una ex hepaticis venis trajecta, in thoracem demum venam Cavam adibat; rarum id quidem esse; sed multo rarius quod ter intra duos menses A. 1728. id ipsum ostendisset, videlicet bis in Theatro mense Februario, semel in Nosophorio mense proximo. Verum non bina tantum, ut in tribus illis cadaveribus, sed & terna me semel, iterumque (*) in diaphragmate vidisse foramina sic ut maximum venam Cavam, duo minora totidem hepaticas venas transmitterent, semel Bononiæ A. 1700. in eo septo Transverso, quod in Publica Anatomie, consecante me cum Valsalva, demonstratum est, cujus ego septi radem, mea manu descriptam, imagunculam adhuc servo, iterum Patavii ante A. 1726. quam unam observationem, antiquioris illius, ut fit, obli-

oblitus, in Epistola I. Anatomica (x) commemoravi; quem locum designat Solers in primis Doctusque Anatomice Albertus Hallerus (y), cum variis hoc esse quod ego observavi, confirmat.

10. De Costarum autem numero, ut semel undecim (x), ita semel tredecim mihi visas esse, non sæpius, ajo, & vera Galenum (y) scripsisse agnosco, cum hæc ita vera esse, docuit, ut inter mille vis unum tali costarum numero invenias: priorem tamen numerum rariorem altero esse, ante omnes indicavi. Sed de altero numero, id est, ut sint tredecim, Archangelus quidem Piccolomini (z) verum credidit id quod ipse ait, omnem antiquitatem observasse, si costæ naturalem numerum excedant, unam tantum, aliter in latere, non duas, superesse. Et sane etiam Columbus (a) unam tantum costulam præter viginti quatuor invenerat, ut ea quæ subiecit, significat, & quæ ad oram suam adnotata, confirmant. Veruntamen; ut Bauhinum (b) omittam, quem Piccolominus legisse non poterat, ternas denas in singulis lateribus costas ab se repertas memorantem sic, ut a finitris octo essent legitimæ, a dextris sex spuria; at Columbus ipsum, scire poterat, vidisse postea (c) etiam costas viginti sex: & Falloppium (d) in duobus cadaveribus invenisse utrinque ad tredecim adauctum numerum a duabus costulis ita parvis, ut rudimenta costarum potius, quam costæ viderentur. Cum his Falloppianis mea maxime convenit observatio, ut in eo pariter quod adiecit, coarticulationem illam, quæ in reliquis hominibus in duodecima thoracis vertebra esse solet, in iis cadaveribus nihil variasse. Quod autem dixit, tredecim in iis se reperisse thoracis vertebra; verum in lumbis; id quod Columbus, & Bauhinus retulerunt; quatuor tantum, id vero quatenus a meis discrepet observationibus, præclare intelligis. Etsi enim quædam sunt unde suspicari possis, quicquid a me descriptam vertebrae ad os Sacrum attinuisse; attamen si pleraque attendas, aut potius si hæc quæ servamus, offa vel aliud agens apicis; procul dubio primo ipso aspectu cognosces, esse illam potius inter lumborum vertebrae connumerandam. Nec vero in observatione hac describenda paulo fusior fui, quod ignorarem, quot Anatomici post illos quos nominavi, similia viderint; sed quod nolui, te in hac legenda, quæ plerique omiserunt, desiderare. Nosti enim, propter omissam mentionem sedis in qua decima tertia costæ fuissent inventæ, Hunauldium (e) harum originem sic explicandam suscepisse, ut ejus explicatio tunc quidem habeat locum, cum ibi sunt ubi ipse vidit, nempe supra duas costas supremas; ubi autem ego deprehendi, nimirum infra duas infimas, non habebat. Nec te fugit quorundam suspicio, cum hoc loco reperirentur, nihil videlicet esse aliud; quam Transversos primæ vertebrae lumbares processus aliquando longiores; non, præter hos, veras costulas, mobili, ut ego ostendi, junctura connexas. Verum ad ea quæ omnino præter naturam sunt, redeamus.

11. SARTOR, qui se vino implere consueverat, aphonia correptus, intra biduum mortuus est. Plura de eo scire Alexander Bonis, quem tibi alias laudavi, Doctique alii Medici Veneti, ac Juvenes Rei Anatomice studiosi non poterant, qui concessum fibi cadaver ut ipse dissecarem, cerebrumque structuram diligenter ostenderem, a me petierant sub finem Martii A. 1708. VEN-TRIS viscera se recte habuerunt. In Thoracis cavæ sinistra aqua sanguinolenta nonnihil fuit. Pulmones graviores, & spumam, si premeres, emittentes, sana tamen eorum substantia. Cor flaccidum, in ejusque ventriculo dextero, & proxima auricula, arteriaque Pulmonari concretiones polyposæ; nulla a finitris, sed in eo ventriculo paucis tantummodo sanguis semiconcretus. Aggeres, ut Valsalva (f) postea appellavit, Semilunarium valvularum extantiores, & duritie firmioris quasi cartilaginis. In arteria Magna, & Carotidibus sanguis fluidus non ita paucus; multus vero ejusdemmodi in Pulmonari. Caput cum a cervicibus amputaretur; aqua e vertebrae tubo exivit: quæ mox sub Tenui cerebri meningē conspecta est multa, non sine specie gelatinæ. Sed præcipue in oculis incurrebat alba quædam quasi sanies per anteriorum cerebri loborum superficiem extensa: quæ materia diligenter examinata, revera sanies, sed inodora, visa est, in ipsa Tenui meningis substantia Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

inhærens, superficiei cerebri, quantum sensus judicare poterant, omnino illæsa. Ea autem meningē tota trahentis manum facile sequebatur: & cerebrum, cerebellum, ac nervi summa erant flacciditate. Vasa omnia, etiam tenuiora, atque intima, sanguine turgida: Sinibus autem, præsertim majoribus, inerant polyposæ concretiones. In ventriculis Lateralibus aliquid aquæ adnotavimus, & dilutum plexuum Choroidum colorem: denique in Pineali glandula minimum duriusculæ materie fructulum.

12. Ne in frustulo hoc hæreas, vel nostra facient Adversaria (g), in quibus ejusdemmodi in Pineali glandula materiam sæpe nobis aliisque animadversam memoravimus, facientque Epistolæ ad te nostræ (h), quibus id confirmatum videbis. Nec tamen puta, pro morbo a nobis non haberi. Habetur enim; sed pro morbo, cujus effectus perobscuri, & incerti sint, quod alias nullis, alias aliis præeuntibus symptomatibus, aliasque aliis conjunctis cerebri vitiis, occurrat. Et Joannes quidem Salzmannus, Medicus, dum viveret, Doctissimus in Dissertatione de Glandula Pineali lapidescente, postquam diligentius, quam hactenus quisquam, ferme omnia, quæ tunc exstabant, calculosæ ejus glandulae collegit exempla, minime dubitavit (i), quin dolorum capitis intolerabilium, aut fatuitatis causa ipsa fuerit tota lapidea facta in viro a Pfeillio apud Schenckium, in virgine a Drelincurtio apud Mangetum, in sene a Kingio, ut est in Actis Anglic. deprehensa. Verum Pfeilli lapis an glandula ista fuerit, non constat, & Kingius graviora in cerebro mala simul invenit, Drelincurtius autem non faxeam modo glandulam, sed ad ovi gallinacei amplitudinem auctam, ut si vel hydatis, vel quidquid aliud fuisset, sua ipsa mole debuisset maximum afferre detrimentum. Quod vero ad naturam attinet hujusce morbi, visum est doctis quibusdam Viris, & nominatim Jo. Valentino Scheidio in ea Dissertatione (k), in qua cæteroquin egregie ipsam prævisse video celeberrimis Observationibus, qui cerebrum, in lapidem, ut credebatur, conversum, offeam concretione esse, tradiderunt; visum est, inquam, illam quoque in glandula Pineali duriusculam inventam materiam ad offium potius, quam ad calculorum naturam fuisse referendam. Quod ut de iis negare non auiam corpulicula, quæ ab neutro nostrum conspecta sunt, ita confirmare possum quæ ipse deprehendi, ea certe inter digitos compressa, in asperulas quasi arenulas sæpius abiisse, eoque friabilia; quod ipse discrimen ad calculos ab ossibus internoscendis primo loco affert; evidenter fuisse. Huc illud accedit quod alias (l) scribam, invenisse me nonnunquam intra hanc glandulam materiam mucosam, & sublavam, sæpe autem eandem, ejusdemque coloris materiam extra glandulam in anteriore ejus facie, & præsertim ad basis anteriore (m), quæ materia non dura aliquando, aut vix subdura; alias, inter digitos compressa, asperas jam continere arenulas non obscure ostendebat: isdem autem locis in aliis cadaveribus aut erat evidenter in minuta gracula conformata (n), aut ipsa quidem aberat; sed ibi erant subdura corpulicula (o). Hæc autem corpulicula si extra, si intra glandulam cum fere eodem quo illa arenosa denique materia colore, sublavam nimirum, aut flavo, se nobis obtulerit, imo Vieuisseno quoque (p), Laubio (q), Salzmanno (r), nonne veri similes est, calculos esse, qui paulatim ex terreis materiæ illius particulis, aqueis magis magisque absumptis, concreverint, quam officula? præsertim quando, si perpaucos exceperis, cæteri qui viderunt, arenas, & lapillos nominarunt, nec modo qui sunt a Salzmanno laudati, sed & alii qui antea scriperant, & in his duo, quos Cel. Hallerus (s) indicat, Peclinus, & Brunnerus, & qui postea, ut puta legendi in Actis Casareæ N.C. Academiæ (t), & præterea Vir Cl. Phil. Conradus Fabricius (u), & quoniam singillatim designari cuncti non possunt, is saltem quem novissime legimus, Solertissimus Martinetius (x), a quo in Ravennatis Archiepiscopi dissectione tres fuerunt hujusmodi calculi deprehensi. At enim is qui, cum meas horum extra glandulam occurrence peculiaris observationes attendo, longe primus omnium videtur eorum mentionem fecisse, si a te inspicitur; Veteres Medici, in quibus, pro offeis, aut cartilagineis corpuliculis habuere. Scilicet Galenus in eo de Anatomice Administrationibus libro (y) cujus argumentum nihil ejusmodi pollicetur (quo factum

(1) Epist. Anat. 13. (m) Vid. Epist. 9. n. 16. & seq. uq. ad 20. (n) Canon. 1. 3. F. 1. 17. 5. c. 12. (o) Epist. 3. n. 18. (p) supra, n. 2. (q) n. 4. (r) Epist. 4. n. 39. (s) Epist. 56. n. 12. (t) Vid. & Epist. 60. n. 6. (u) Epist. 3. n. 18.

(x) n. 26. (y) Dissert. de Musc. Diaphr. ad 57. litt. c. (x) Vid. Advers. Anat. 2. Anim. 32. in fin. (y) De Anat. Admin. l. 8. c. 1. (z) l. 8. Anat. Prælect. 8. (a) De Re Anat. l. 1. c. 19. (b) Anatom. l. 2. c. 8. (c) l. 15. (d) Obs. Anat. (e) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1741. (f) Dissert. Anat. l. n. 10. (g) VI. Anim. 9. (h) VI. n. 12. X. n. 17. XI. n. 11. (i) Theat. 15. (k) de duob. Offic. in cerebro apopl. quæst. 2. & 3. (l) Epist. 21. n. 24. (m) Epist. 1. n. 10. Epist. 3. n. 12. Epist. 4. n. 2. Epist. 14. n. 35. (n) Epist. 8. n. 6. (o) Epist. 7. n. 15. Epist. 8. n. 15. (p) Neurot. l. 1. c. 11. (q) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 63. (r) Diff. cit. Theat. 13. (s) ad Prælect. Boerh. 5. 205. not. p. (t) T. 5. Obs. 68. & T. 6. Obs. 14. (u) Idea Anat. Præf. Sect. 4. (v) Lettera della Separaz. degli umori. (y) 4. c. 2.

Sum, puto, ut ejus verba ab nemine fuerint, quod sciam, in hanc rem producta; nisi forte, ita, uti Valsalvus (x), ob id reprehensus ab Riolo (a), plerique intellexerint) Galenus igitur suis temporibus quaesitum esse, scribit, num cartilaginosa quippiam penes cerebri glandem, quae a turbinis seu pinnae nuci similitudine Graecis *κρηττα* appellatur, vel osseum inhereat? pari modo etiam; in quolibet corde, cartilagineam vel osseam quandam particulam sit invenire, an magnis duntaxat? Nec te illud moveat quod utramque hanc quaestionem ibi inter *frivolas* reponat Galenus. Ipse enim secundum tum eodem Opere (b), tum eo quod inscripsit de Usu Partium (c), utilem esse, ostendit, cum verbis non ita paucis tractavit, ex quibus *frivolas* qua mente dixerit, praeclare intelligit. Primam autem cur redarguerit, ex Riolo (d) cognosces. Nos autem utrumque os, non ut secundum naturam creatum, sed ut praeter naturam factum, hoc tempore spectamus: imo quod apud glandulam nos quidem haecenus offendimus, non secus ac quod in glandula, multo minus os, quam concretionem calculi similem, visum esse ut plurimum nobis fatetur ob eas, quae indicatae sunt, causas: quibus & hanc addes, ex materia viridi concretionem virides (hoc enim quoque colore hic lapillos reperit Velsius (e)) existere facilius posse, quam viridia usquam ossa pronasci. Veruntamen si quando crassiuscula aliqua sub manu redeant; non duntaxat modo, aut combustorum, ut aliquando, nidorem atterere, sed per alia insuper experimenta inquirere eorum naturam constitui, intereaque rem, ut alias feci, in medio relinquere.

13. Quod mihi vel magis de vera sanie illius scaturigine faciendum est, quam in proposita Sartoris observatione descripsi. Ex pulmonibus intra calvariam fuisse translata, suspicari, si illos, ut graviore invenit, ita usquam lesos deprehendissem: quemadmodum ex calvaria ad urinam vias transsectam esse aliquando, cum ex aliis, tum ex eo videtur quod Vir Cl. Hippol. Franc. Albertinus a se in Tonfore animadversum narrabat. Quem ex longa fere sole mora cum dolor capitis, sensusque ponderis in vertice, febris, delirium, nervorum distentiones, lethargus, resolutio denique prehensissent, repentina urinarum copia liberavit, in quibus pus sublebat: & annos quidem aliquot capite male habuit; sed tamen, cum haec mihi narrabantur, sanus vivebat. Quid? quod ex ipsis pulmonibus in cerebrum (ut in Sartore me dixi fuisse conjecturatum) aut ex pleura quoque pus traduci, nec Duretus dubitavit, & Patreus, ut videtur, invenit, sicuti habes in Sepulchreto (f).

14. Sed praeter pus in cerebro genitum, aut ad ipsum translatum, posse interdum alias causas, minus adhuc animadvertas, apoplexiam facere, aut ad ipsam faciendam venire, non levis mihi suspicio est ex iis quas tibi protinus subijciam, dissectionibus. Quarum primam, quamvis non praesente me habitam, non secus tamen proponam, ac si ipse habuissim. Namque aderat Nicolaus Mediavia Professor Publicus, & ex Sacro hoc Philosophorum ac Medicorum Collegio Doctor meritisimus, cui non minus quam mihi, credo ob spectatam duodequadraginta jam annos ex quo ipsum in Re Anatomica exercere coepi, fidem, ac diligentiam, pari cum assiduitate conjunctam; ut quotquot hoc omni, quod dixi, tempore Patavii habui dissectiones, non modo cunctis ferme interfuerit, sed etiam saepe administrando, plerumque confecundo, laudabilem operam, ac perutile auxilium praebuerit. Hic igitur quendam, cui in Patavino Nosocomio aegrotanti ipse ex officio Medicus fuerat, cum mortuum incidi, se inspectante, jussisset, eodem die, qui dies fuit IX. Kal. Apriles A. 1740. rem mihi in hunc modum exposuit.

15. SENEM, qui ex eruris ulcere laborabat, repente capitis dolor prehensit. Cum cerebro aliquid instare periculi videretur; eo statim mane sanguis est missus. Nihilominus hora vigesima, ingruit apoplexia, cum dexterorum artuum resolutione. Huic resolutioni accessit inferiorum omnium partium, & intra paucos dies mors. CALVARIA exsecta, arteria illa in quam conflunt Vertebrales, & quae supra Callosum corpus recta ducuntur, sanguine erant turgidae; reliqua vasa non item. In ventriculo utroque Laterali non pauca aqua, & plexus Choroides pallidi. Septum Lucidum anteriis disruptum. Sed quod maxime in oculos incurrit, omnis medullaris substantia hemisphaerii dexteri valde fusca erat; non sinistri.

16. Haec audienti mihi, confestim in mentem venit Sacerdotis Veronenis, in quo apoplexia repente sublato, totam, ut alias ad te scripsi (g), medullarem cerebri substantiam fuscam factam adnotavi. Quidquid illud

est; quod sanguinem non videri, tunc monui; unde illa candida substantia inficitur, num inter apoplexiae causas non est reponendum? Nam etsi in hoc Sene, cui prima resolutio a dextris fuit, in eodem cerebri latere animadversa est infusio, non in opposito; scis tamen, Valsalva doctrinam fere in omnibus; non in omnibus; respondere (h). Sed age, ad minus obscura veniamus.

17. AETHIOPS erat Venetiis annos ad triginta natus, torosus, & bene valens, nisi quod iis ultimis mensibus factus erat obnoxius languori cuidam ventriculi, levi cum sudore conjuncto, qui tamen languor cibo sumpto illico tollebat. Is cum circa medium Quinquagesimum A. 1708. hilariter cum Amicis versaretur, jentaculo; nam matutinum erat tempus; jam usus, in eoque esset, ut stans, tuba, sicuti facere solebat, cum ipsis caneret, sensim, lenteque adeo retrorsum cecidit, ut Amici factum id ludendi gratia fuisset facile credituri, nisi inter cadendum, tremores quosdam totius trunci corporis animadvertisset. Homo autem eodem quo cadebat, puncto temporis est mortuus.

SECANTI ut adesset, a me, ut solitus erat, petiit Cl. Santorinus. Hora erat a morte circiter duodecima. Cadaveris superiores artus subrigidos, collum, tanquam resistentem sanguine, nigrius reliquo corpore, oculos quasi viventes animadvertimus.

In Ventre, si omentum excipias nimis breve, hepatis crepidinem ipsam livescens, & lienis membranam in convexa facie certo quodam loco quasi tendineam factam, eoque albicantem; omnia secundum naturam apparuerunt. Itaque nihil magis oculos moratum est nostris, quam vasa Lactea quamplurima, chylo distenta, & nodosa, hinc multis radicibus Tenuia intestina ferme usque ad oppositam ipsi mesenterio partem completentia, inde vero hujus centrum versus contententia, in quo praelonga, magnaque glandula spectabatur.

Thoracem reclusum, cartilaginum, quae costas cum sterno conjungunt, insolitam, ea praesertim aetate duritiem mirati sumus. Pulmones omnino sani, quamvis dexteri lateris alicubi, sinistri vero suprema pars tota ad pleuram per membranae vincula annexeretur, intusque ambo paulo plus feri quam soleant, continerent. In pericardio quoque aquae turbidae copia aequo major. Cor tamen naturali firmitudine: in ejusque thalamis sanguis fluidus, qualis in Magna etiam arteria, & Pulmonari praecipue inventus est. Per illius externam faciem in thorace toto sanguifera vascula maxime conspicua.

Cerebro denique recto, sub Tenui meningis aqua apparuit: quin etiam in Laterilibus ventriculis, & in sinistro praesertim, aquae fuit plus quam secundum naturam solet: Choroides tamen plexus suo colore, & sine hydatidibus conspiciebatur: cerebrumque ipsum iusta erat firmitudine. Vasa autem ipsius, & Sinus inania potius, quam plena, quidquid habebant sanguinis, sine ulla vel minima concretionem habebant; ut in toto hoc cadavere nusquam sanguinem nisi fluidum offenderimus. Sed nusquam, nisi intra cranium, id vidimus, cuius potissimum causa hanc tibi historiam describendam suscepi. Scilicet sanguifera vasa quae & in superiore dissectione memorata sunt, supra Callosum corpus traducta, aere cum pauco fero intermisso distenta erant. Sic illa quoque arteria, quae per basim ducitur medullae Oblongatae ex confluentibus Vertebralibus orta, & alia praeterea per superiorem cerebri superficiem vasa ab incluso aere distenta pellucebant.

18. Etsi hujus tam repentinae mortis causa aliis minime intra cranium videntur defuisse, si ea placeant quae proxima Epistola proposita sunt; tamen si illas non omnino credas hic satisfacere, si hanc praecipue postremam putes, quandocunque occurrit, esse attendendam; quid de ipsa censeam, vel potius conijciam, iis spectatis quae jam circa hujus initium saeculi proposita, & disputata ab Italis fuerant, non reticebo. Idque eo libentius faciam, quod non hujus tantum, sed & aliorum quorundam sanguinem animadversum spumofum, & aereis bullis distinctum. Igitur vel secundum naturam aere in humoribus inesse, & nominatim in sanguine, certum est; si quidem ambiguis ceteris probationibus omissis, si segmentum vasis, puta venosi, viventis belluae arctissimis utrinque vinctis constrictum, abscissumque in Boyleana machina ponatur; ut circumjectus aer subducatur, ita is qui cum sanguine inclusus est, vas illud distendit. Et sane nisi res sic haberet; hujus in quo nostra sunt corpora, aeris circum undique prementis vis, urgendo vasa, motum sanguinis sustinueret; quem nunc admittit aer tuetur non impari conatu; nam cum aequae atque hic exterior, praeter naturam coactus sit, ut Platonis (i) verbis utar, aequae

aeque secundum naturam venitur, seque revocare in contrarium conatur: itaque dum neuter praevalet, salva res est. Verum ut hanc, atque alias, quas nunc memorare necesse non est sanguini praebat utilitates, noxam autem nullam; sit in minimas partes dispersit oportet, quae inter minimas sanguinis lateant probe interjectae, & quasi dissolutae. Nam si ex harum complexu se extricent, aliaque aliis occurrant; & non secus ac perminuti hydrargyri globuli, in grandiores prompte coalescunt, & ex viscidulo sanguinis sero sibi quasi tunicam conficientes, bullas conspicuas efformant, sive ut Platonis (k) vocibus iterum loquar, vento incluso humiditate protinus circumfusa sunt ampullae, quae sigillatim propter parvitatem videri non possunt; puncta vero simul & in grandiore tumefacta molem, conspiciuntur. Eae autem ampullae, sive, iis disruptis, aer ipse solutus, ac liber, si aliqua copia sit inter sanguinis portiones interjectus, harum motui se opponit; neque enim finit, quae posteriores sunt, eas quae procedunt, contingere, cum iisque impulsam, a corde, & majoribus arteriis acceptam, communicare: quin tandem ut minus ipse idoneus est ad eum impetum concipiendum, in paulo tenuiores arterias aegre compulsum, multo acrius potest ultiores angustias superare, quod Anatomici in liquorum injectionibus, si forte aer interclusus obstat, experiuntur. Ille interea dum tenuiora distendit vasa, cum attingat alia coarctat, tum eorum quae nimis distendit, vim se contrahendi vehementer infirmat. Quae cum ita sit; apparet, si pleraque certa cuiusdam partis tenuiora vasa aer obderit, in eam motum sanguinis, & quae ab hoc pendet, interrumpi. Fac igitur, eam partem cerebrum esse, & continuo intelliges, cur inde oriatur apoplexia: laudabilis quoque Hollerium (l) diserte scribentem, fieri apoplexiam etiam ubi arteriae carotides interceptantur in plexu retiformi, statu, aut alia quapiam re: magisque Hippocratem ipsum (m), cujus haec sunt: si quidem plurimi status per universum corpus discurrant, totus homo lyderatur: si per partem; pars illa percutitur: & paulo interius, ubi a statibus Sacrum etiam morbum deduci, scilicet quum plurimus spiritus per omne corpus universo sanguini fuerit permixtus: tum enim, inquit, multae oppilationes sunt multasiam per omnes venas: quumque in crassiores, & pleniores sanguine venas aer prodierit, progressusque diutius maneat, prohibet sanguinis cursum, atque alio quidem loco consistit, alio lentius penetrat, alicubi autem citius. Hic quares fortasse, qua ratione aer ex sanguinis particulis quibus est intermixtus, se extricet, ut has turbas det. Hac etiam de re quid conijciam, proferam, si prius ultimam historiam subiecerim, atque explicaverim, in qua aer non in vasis duntaxat quae intra cranium sunt, sed in omnibus, & magna quidem copia, reperitur est.

19. PISCATOR Venetus annum superans quadragesimum, procerus, heruosus, ventris affectionibus statulentis obnoxius, cum repente hifce fatus in navicula correptus esset, illico ibi mortuus est. SECUM A. 1707. cum eodem, quem supra laudavimus, Amico Cl. Santorino.

Venter tumebat a distentis aere ventriculo, & intestinis. Ille subrubens, venas quae in Gastroepiploicum influunt, valde turgidae habebat. Ipse vero Gastroepiploicae, quae una in cadavere hoc erat, truncus adeo tumidus fuit, ut ubique meum digitum indicem aequaret. Sed vix incisus, detumuit; multum enim aerem cum perpaucis sanguine spumoso, & nigro continebat: Intestinorum Tenuium extremus tractus ad spithamam, rubebat, nisi quod ad tres circiter transversos digitos quae exigui arcus in modum se immittebat in herniae facculum, gangranoso colore sedebatur, substantia tamen adhuc, ut caetera intestina, satis firma. Eodem colore, sed paulo minus, infectus erat facculus, qui laxum intestinum, cum ipso minime cohaerens, complectebatur, factus ex laxato peritonaeo propius quidem, sed tamen extra vaginam, qualis ea cunctae est Spermatocorum vasorum. Haud procul supra medium ferme osium pubis, alter erat facculus non major, quem pariter alias subire intestinum consueverat, tuncinanis. Cava hepatis facies passim distendebat, sed ad exiguum altitudinem. In ejus vesicula, bilis ex nigro flava, & in hac calculus, ejus nigredine, granosa superficie, & magnitudine morum referebat: is ardente cereo itatim admotus, flammam non concepit. Magnus lien, nec tamen laxus. Pancreas durissimum. Serum cruentum jam antequam viscera attingeremus, in ventris cavo conspexeramus, ea copia, ut spongiosis fuerit exhausti Mogagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

riendum. In Thoracis autem cavo nihil ejusmodi. Sed pericardium cordi undique sic adhaerebat, ut illud avellendo, hoc alicubi laceraretur. Cor flaccidum, & magnum. Niger in utroque ejus ventriculo, & spumofus sanguis, vix aliqua parte nonnihil concretus: qualis in auricula dextera, sed non sine aliqua magis conpacta, exigua tamen, concretionem: neque ulla fuit toto corpore vena, ubicunque inspeximus, quae nigro, spumosoque sanguine distenta non esset. Cujus & Magna arteria, & in Carotidibus, per collum ascendentes, paucillum fuit. Truncus autem Pulmonaris arteriae non eo tantum, sed aere quoque valde turgibat. Sani pulmones, quamvis Aspera arteria interioriorem faciem sedes humor inficiebat, ex cinereo colore tabacci referens. Eadem arteria in collo, sed larynx magis, erat intus ex nigro livida, & gangranosa: sic & vicina. Dum haec inspiciebamus, pus tenue, ceu ex rupto abscessu, e posterioribus nasi foraminibus in pharyngem defluxit mediocri copia. In Calvariae cavo cum Sinus, tum caetera praesertim vasa quae per Crassam meningem feruntur, nigro, spumosoque sanguine turgida, eodemque vasa omnia, quaecunque per Tenuem sive in basi, sive in ambitu reliquo cerebri, & cerebelli, sive per ventriculos ducuntur, etiam exiliora, longe turgidissima. Quin etiam ex dissecta cerebri, & cerebelli substantia latiores, quam unquam viderim, sanguinis guttae ultro, omnique ex parte emanabant. Inter utramque meningem parum, sub Tenui paulo plus feri fuit; quamobrem tracta, nullo negotio sequebatur. Eiusdem feri mediocri copia in Laterilibus ventriculis fuit. Plexus tamen Choroides, quamvis plurimas vesiculas aquae maxime distentas in posteriore habebant sede, rubicundi erant: cerebri autem substantia non modo non laxa, sed firmissima.

Ceterum in hoc eodem cadavere duo animadvertimus, quae sunt in Adversariis (n) descripta, caveam intra initium Spinalis medullae ea magnitudine, ut cum parem, aut quae saltem eo accederet, alteram nunquam antea, aut postea deprehendere potuerim, tunc quidem praeter naturam distenta agnovimus, nunc vero ab aere se evolvente longe amplificatam fuisse, non dubitem: & interiorem scroti membranam, ex communicantibus undique inter se cellulis compactam, ab eodem aere vehementer inflatam. Quae quidem inflatio eo magis fuit attendenda, quod scrotum cum prius quam cadaver attingeremus, vix esset tumidum, tantisper dum sectio habita est, ad eum modum se extenderat. Eo autem citius absoluta haec sectio est, quod gangranosus ventris foetor diutius ferri cum a nobis, tum ab iis qui secantes adjuvabant, non potuit.

20. Huic dissectioni in parte similes audivi, & legi. Sic Valsalvam meminisse dicere, in quodam cadavere sibi & venas omnes, & cor aere distenta occurrere; verum neque id scriptum reliquit, nec qua morte homo sublatu esset, memorabat. Sic Pechlinum, cujus nunc Observationes non sunt ad manus, ex Cl. Verdieio (o), scio, in cadavere hominis a multis ventris doloribus, pectorisque angustis tandem oppressi, non solum abdomen, & ventriculum ingenti flatuum copia repletum, utrisque instat distentum videri, verum & ... cordis cameram cum dextra auricula ... a copioso flatu in immensum adauctam: duabus nimirum partibus naturalis majorem, caeterum omni crure vacuum, & praeterea toto corpore venas, etiam coronariam, passim statibus distinctas, & mirificam succi purpurei, fluidique aerei alternationem, quemadmodum in quibusdam Thermometrorum generibus observare licet, oculis ostendentes. Sic Cl. Jo. Henricus Graetius (p) sceminam commemorat misere demortuam ex continuis hypochondriis, angore, & suffocationis anxietatibus, in cuius cordis parvitutibus ne guttula sanguinis deprehendebatur, sed illud tantum flatu distentum conspiciebatur; tympanitidem cordis dixisset. Sic denique Ruyschius (q) in altera quae subito ultimam diem obierat, se invenisse, testatur, cor suspendi magnitudinis ab aere, quo plenum erat, absque ullo fere sanguine, id quod palam factum cuspidis cutelli; ea enim adacta, tam subito subsidebat cor, ac vesica aere repleta, & cuspidis cutelli atacta. Sed hi omnes, id quod ipse non vidi, cor aere distentum repperunt. Imo Ruyschius inde mortuam eam mulierem censuit, quippe nimia aeris copia, in corde copulata, sanguinis aditum in cor praepediente.

21. Videtur ad idem mortis genus mors illa quoque referenda, quae immisso in quadrupedum venas aere, contingit, experimento, ut Brunnerus (r) vocabat, Wesperriano. Et sane laudatus Verdieius (s) a Wesperriano institutum id experimentum memoravit, qui, ore solum inflata jugulari vena, vasta molis bovem aliquando prosternebat

(x) De corp. hum. fabr. l. 1. c. 6. (a) in l. Galen. de Ossib. post c. 32. (b) l. 7. c. 10. (c) l. 6. c. 19. (d) c. cit. (e) apud Salzmann. Thes. cit. 13. (f) l. 1. S. 1. Obs. 40. (g) Epist. 4. n. 21. (h) Epist. 2. n. 16. (i) in Timaeo. (k) l. 1. c. 10. (l) Comment. in Hippocr. S. 3. Arb. 23. (m) De Flatib. n. 19. & 21. (n) Vl. Anim. 14. & IV. Anim. 1. (o) Dissert. Epist. de infl. uter. (p) Diss. de hydr. pericard. in Proom. (q) Resp. ad Epist. Probl. 10. (r) Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obs. 73. (s) Dissert. cit.

quæ exacerbat: Rudolphus autem Jac. Camerarius (1) excitatum fatetur se ab eodem Wepfero ad ejusmodi faciendâ periculâ exemplo sic ab illo occisorum vervecis, & vaccæ. At si Wepferus ejus experimenti auctor fuit, multo antea instituerit quam illi scripserunt, oportet: nec memini tamen in ullo ex illius scriptis hujus rei mentionem reperisse, quæ ante annum 1667, evulgavit: quo quidem anno Redius (u) ad Stenonium scribens, commemorat, se utrumque ipsorum eodem experimento instructo, duos canes, & leporem statim, ovem autem intra sextam decimam horæ partem, vulpesque item duas interfecisse: itaque se ex eo tempore affirmare consuevisse, causam intermissionis pulsus plerumque esse in aliquam majorem aeris bullam, per cor transuentem, rejiciendam: quam sententiam in Consilio quodam (x) pro laborante pulsus intermissione declaravit. Sed quicumque primus vel ante Redium instituerit: Antonius Heydius in iis Observationibus quas edidit A. 1683 (y) cum aliquoties in canibus per Cruralem venam aërem injectis, animadvertit, strependo per abdomen, momento fere temporis cor petere: canem convulsivum corripit, respirationem, & cordis motum, quantum est percipere, subsistere adeo, ut canis pro mortuo disceretur. Tunc e vasis intercostalibus nihil sanguinis effluere. Aperto pectore, motum in cordis dextra auricula observari, diu perseverantem. Cor una cum dextra auricula esse valde expansum, & ejus ventriculis detumescere cono, prorumpere primo purum putum aërem, deinceps spumofum sanguinem, & tandem cruorem fluidum. Heydius non satis aeris immisisset, aut certe non tandiu sectionem distulisset, quandiu ad profusum occidendum canem requirebatur, ex Brunneri, & Camerarii experimentis facile intelligitur. Nam Brunnerus (z) experimento ad eundem modum inchoato, & stridore in pectoris auditu, cum paulo post canem ceu terano correptum, concitatissime respirantem, prostratumque instar cæci morituri vidisset, & tamen post aliquod tempus surrexisse, tum post horæ spatium repetito experimento, mox convulsam, & deinde corripit, effecisse facies, reapse mori coegit, vasis plerique sanguine turgentibus: & cum in arteriis nulli essent flatus, horum copia in vena Cava, & cordis auriculis collecta. Camerarius autem (a) in Jugulares venas injiciens aërem primum quidem pauciores, & lenius, deinde, post intervallum aliquod, vehementius; effi nunquam membrorum ullum rigorem, nullam unquam concussionem, sed laxitatem potius, & quasi resolutionem semper animadvertit: primum quidem obmutescentem adnotavit, & quietum canem & post octavam horæ partem sibi sensum restitutum; at posteaquam est vehementius aer immisissus, ejulantem, & post frequentissimam hianti ore respirationem, morientem. Altero autem; nam sic in duobus expertus fuerat: eorum canum dissecto; cordis ventriculos, & vasa aëre adeo distenta invenit, ut a corde pericardium profusum impleveretur, & cordis vasa Coronaria plus aeris, quam sanguinis, continerent. Auricula autem præcæpiti dextera, quæ magis expandi nulla arte potuisset, nihil sanguinis continebat: at e vulneratis ventriculis cum aëre sanguis omnino fluidus, & spumofus profluebat. In universo denique corporis ambitu arteriæ pariter ac venæ bullas in minimis quoque ramulis manifestas exhibebant. Harderus (b) etiam in Jugulari canis venam, aërem, sed validius, conjecit: qui postquam tantisper ejulasset, respirare cessit, & lectusque, cor profusum distentum exhibuit, cujus tamen parietes, vulnere inficito, illico conciderunt flaccidi & enervati, tantillum spumosi sanguinis continentes. Bullulæ quoque spumose ubique conspectæ sunt. Denique Experiens Vir Sprogelius (c), ut hæc relegens cognovi, cum in eandem catuli venam immisisset modicam aeris copiam, mors autem brevi, post leves quasdam convulsiones, secuta esset: dexteram cordis auriculam, annexumque ventriculum aëre distentissima deprehendit, ut ventris quoque omnes venas: cumque, iterato læpius in canibus experimento hos inde continuo mortuos incidisset, videri confirmavit, ab aëre cor ita distendi, ut se contrahere non possit, statimque propterea cessare sanguinis motum, tunc fluidi semper, imo fluidioris æque ab se inventi, non, ut quidam affirmarunt, & aliqui in pulmone se vidisse, ait, coagulati, nam quod ad Bohnium (d) attinet; non quam aer injectus mutationem in sanguine efficiat, sed celeritatem qua occidit; de hac enim loquebatur; mihi quidem videtur significare voluisse, cum instar potentissimi coagulantis, aut alterius veneni, dixit, animal enecare. Neque illud tamen præ-

termittam, Vallisnerium nostrum (e), cum Redii experimenta iterasset, animadvertisse, non modo canes citius, & a pauciore aëre injecto mori, quam oves, verveces, & arietes; sed etiam non mori oves, si paucus aer inditus esset.

22. Atque hæc memorare omnia volui, ut quid commune sit, intelligi facilius possit: quæ item in effectibus discrimina pro varia vena in quam aer intruditur, aut varia hujus copia, & impulsu, & varia denique animantium natura, seu varia eorum sanguinis, hujusque viarum dispositione. Imo quædam sunt in quorum sanguine multæ passim aeris bullæ secundum naturam conspiciuntur, velut testudines, in quarum illis quæ marinæ sunt, etiam tum viventibus cum primum Redius (f) vasa sanguifera deprehendit sanguine reapse frigido plena, hunc autem aëreis bullis plenissimum, vehementer miratus, idem in terrestribus quoque & fluviatilibus sibi querendum esse, constituit. Quod postea, cum, ipso hortante, ut opinor, Caldesius (g) fecisset, videtur in omnibus per pellucidas, ob tenuitatem, venarum cunctarum tunicas, bullas illas ingenti numero intra earum sanguinem fluctuantes vidisse, qui revera semper frigidus est, nec secus quam cæterorum animalium sanguis, concretus. Nos certe ut in marina, sic in terrestri eas bullas conspeximus: præterea & in viperis multas, & in variolo pisce, & in carpinibus ex Benaco, ut in erinaceo terrestri Lancisius (h), quæ animalium genera, & sanguinem habent frigidum, & motum cordis ferme omnia pertinaciter. Eodemque fortasse spectat quod paulo ante (i) adnotatum est, ovium genus, ut canino frigidius est, ita minus ab injecto in venas aëre affici. Veruntamen ne æquo citius ad pronuntiata universalia decurramus, a quibus persæpe non satis cavent haud pauci naturæ indagatores, scire licet, in serpente, viperæ simili, frustra a nobis bullas in sanguine quæritas esse.

23. Jam vero ed calida, eoque etiam nobis similiora, animalia revertentibus, manifestum est, quæcunque ex illis, post immisissum aërem mortuis, dissecta sunt, hunc in corde, aut in cordis auriculis magna copia ostendisse collectum, eorumque parietes distendentem adeo, ut qui viderunt, Brunnerus (k), Camerarius (l), Harderus (m): Sprogelius (n) in eandem sententiam convenerint, immant, & pertinaci distensione sua non secus eos parietes a contractione prohibuisse, quam lotium ultra modum in vesicam congestum solet: quin eorum parietum fibras inde pariter enervari, Harderus censuit: neque in alia ac ipsi, opinione; si probe attendimus; Heydius fuerat (o). Quæ si ad eas, ut par est, transferas quas supra (p) in medium attulimus, Valsalvæ, Pechlini, Grætzii, & Ruyschii observationes, humani videlicet cordis aëre pariter distendi; facere non poteris quin, ut illarum bestiarum, sic & eorum hominum mortem ad prohibitum cordis officium referas.

24. Quod in Piscatore, cujus tibi historiam descripsi (q), cor, aut ejus auriculas aëre distentas ostendisset; eodem plane mortuis genere sublatum cenferem. Nunc vero, quamvis ob arteriam Pulmonarem venam aëre adeo turgentem conspexi, circummationem sanguinis etiam in pectoris impeditam agnoscam; tamen quia nulla alia in parte æque vasa omnia spumoso sanguine tumida inveni, atque in cerebro, & cerebello, non præter rationem me facturum existimo, si ab ejusdem sanguinis motu ob aëreas bullas impedito, quæ tenuissimam in ea parte arteriolarum angustias obidebant, earumque tunicas distendendo enervabant, simulque initia nervorum premebant, apoplexiam, subitamque illam mortem repetiero. Nec desunt aliæ apoplecticorum dissectiones, in quorum cerebri vasis aer fit animadversus. Binas infra (r) ex Brunnero producimus. Ipsi quoque Joanni Wilhelmo Albrecht, Anatomes Professori Gottingensi (s) cum quidam repente ingruens sopor statim sensum, & vocem, intra biduum autem vitam abstulisset, ut Medici essent qui apoplexiæ nomine comprehendendum censerent, in cerebri vasis evidentissime aer fuit. Attamen in his rebus aliæ erant in cerebro causæ unde vel sine illo aëre esse posset apoplexia, quarum vim causarum auctam quidem eo adjuncto, sed non exortam putes. In propositis vero me Æthiope (t), & Piscatore non erant in cerebro, præter aërem, causæ cum illis comparandæ. Sed multo minus fuere in femina, quæ, ut Æthiops, ad sensum sana, subito mortua conciderat. Ejus enim cadaver accurate, ut solet, perfecans Anatomicus Clarissimus Philippus Conradus Fabricius (u) cum istiusmodi apoplexiæ cau-

causam quæreret, non modo firmam, ut nos in illis duobus, cerebri substantiam offendit: sed ne guttam quidem feri, nedum sanguinis, effusam invenit; ut diserte confirmaverit, non omnem apoplexiam veram, & celeri eventu funestam ab effuso sanguine, aut sero, aut ab illius in vasis cerebri congectione esse repetendam; quippe in ea femina arteriis, venisque cerebri, & Crasle meningis Sinibus repertis sanguine quidem carentibus, sed aëre distentis.

25. Nunc illud unum reliquum est, ut interrogationi tuæ (x) satisfacere conemur, si forte conjecturis assequi liceat, quæ ratione aer & sanguinis particulis, quibus exacte est intermixtus, se extricet, atque in tot bullas repente coeat. Et Littrius quidem posuit (y), aërem cum omnibus nostri corporis humoribus intime commixtum persistere, quandiu suum hi naturalem motum, & fluiditatem conservant: si hæc duo imminuantur, continuo aerem se se ab illis expedire. Itaque cum in eorum cadaveribus qui paulo post magnas sanguinis effusiones decesserant, quamplurimos venarum ramulos invenisset aëre plenos (z), & duas hujus rei causas proferret; hanc primam attulit, ob lentorem, fractis videlicet viribus, sanguinis motum, & ejusdem quam reapse videbat, crassitudinem, & densitatem, aerem se in libertatem restituisse, adjuvantibus sanguinis particulis, quæ ut inter se propius accederent, & densarentur, interjectum aërem expellere debuerunt. Verum ad illa quæ ponebat Vir Experientissimus, nisi alia addiderimus, quæ ejus sententiam, ut puto, illustrarent; sequeretur facile, ut multo sepius in cadaverum vasis evolutum aërem conspiceremus. Hic autem non addo, quia in Æthiope nullam, in Piscatore autem vix portionem aliquam exiguum invenimus concretum sanguinis; ut alia nobis querenda sit explicatio. Haud inutile tamen fuerit Littrii explicationem produxisse. Cum enim idem effectus alias in aliis corporibus ab aliis causis esse queat, hic autem sapienter, ut Ruyschius (a) docet, in subito morientibus occurrit; juvabit profecto plures causas novisse, ut alias aliam felicias, quæ videlicet, spectatis omnibus, magis in rem propositam convenire videatur.

26. Quæ mente alteram quoque considerabimus causam (quæ tamen ad aeris evolutionem non attinet; ad ejus tamen nimiam, quam demum Ruyschius, & nos spectamus, in sanguine copiam attinet) causam, inquam, alteram considerabimus de duabus quæ Littrius excogitaverat, vel potius, si de hac altera dumtaxat loquamur, a Meryo quodantem accepit. Hic enim (b) cum venam Cavam viventis canis supra Emulgentes punxisset, eamque, ut sanguinem emittebat, ita aeris bullas ingredientibus simul cum sanguine ab venæ radicibus, impleti, animadvertisset, eo majoribus, quo minus sanguinis supererat; non dubitavit quin hæc bullæ ab aëre essent qui ope respirationis in Pulmonarem venam trajectus, illinc per sinistram cordis ventriculum, Magnamque arteriam tandem in venæ Cavae radices una cum sanguine convehere. Hæc autem Meryo tanto facilius, atque adeo commodior erat explicatio, quod aërem vel secundum naturam per venam Pulmonarem in sanguinem admisissum, intime cum hoc misceri, pernegabat; quippe jam aeris satis pleno, ut cum portionibus, & cibus, ita cum sanguine, qui ex iis conficitur, intime permixti: itaque hunc quidem intime permixtum aërem censerebat, non secus ac sal aqua dissolutum, cum secretis sanguine humoribus exire per emunctoria qualibet: illum autem alterum aërem per Pulmonarem venam immisissum, æque ac sal quod addas aquæ antea sale saturatæ, semper impermixtum persistere, propterea quod & sanguinis alveis non nisi cum ad arteriam Pulmonarem una cum sanguine pervenerit, egredi posse, eadem videlicet usum qua advenerat, Asperæ arteriæ via. Cæterum Meryus ipse (c) in alia olim sententia fuerat, censens, immisissum per pulmones aërem in horum venis cum sanguine exquisitè misceri, & nequid nimis auctus contractionem cordis impediatur, per insensibilem perspirationem diffusi: quæ quoniam tardius fit in testudine; ideo aërem in hujus vasis abundare. Quæ cum ita essent; Littrius sicuti antiquiorem hanc Meryi sententiam in eo rerum statu qui secundum naturam est, sequebatur, ita immutato per largas hæmorrhagias sanguine, & densiore facto, hæcenus recentiorum illius sententiam probabat, ut tunc misceri intime aërem cum ejusmodi sanguine, ipse quoque negaret, illiusque bullas eodem quo Meryus itinere in radices venarum perduceret.

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

27. Neque est opus, nec licet omnia quæ ad aeris in sanguinem, aut e sanguine vias attinent, hic diligenter perpendere, cum hæc, quod alia de re Celsus (d) ait, per multa volumina, perque magnæ contentiones disputationes a Medicis sæpe tractata sint, atque tractentur. Et olim fuerunt, & nunc sunt, qui aërem vel per cutis poros ut admitti, sic etiam emitti, contendunt, idque spectat Æsclepiadem, ajant, cum frictionibus tantum tribueret, scilicet, ut diutius retento, eoque corrupto, aëri egressum, novo autem, & salubri aditum aperiret. Ex istis demum sunt qui per Asperæ arteriæ viam educant, atque inducant præsertim ea ratione quam præmonstravit Jo. Alphonsus Borellus (e), humoris videlicet aquoso admixtum, & quodammodo dissolutum, quæ ratione facile in venas, & lymphæ ductus ingredi posse, existimant. Quorum aliquos mirari subit, qui cum ita & per pulmones, & per cutem admittant, non pariter cum chyllo, in quo ostendi potest eodem modo, ac in sanguine dixi (f), mistum intime, subire agnoscant: sed viam hanc aut flectant, aut diserte etiam negent. Nec me fugit, vicissim esse qui ab his pene omnibus aperte dissentiant. Et quod ad ipsos pulmones attinet, probe memini Celeberrimum Doctorem audire, cum de loco superiore, negaret, si pulmones vel recentissimos, scitis ad basim cordis eorum valis, in aquam mediocriter calentem demissos, multo etiam magis, quam frequentior inspiratio solet, inflemus, vel minimam aeris bullam in aqua apparere, indicio manifestissimo, quæ ipsam aërem ratione in Pulmonarem venam transmitti. Veruntamen ex quo olim cum Amicis Venetis multa, & varia in bestiarum, atque hominum partibus tentans experimenta, inflato pulmone, repetitis præsertim, & diutius in eum productis, nec tamen violentis, inspirationibus, Pulmonaris venæ truncum vidi spumoso humore compleri, & post alios, Bergerum (g) legi, qui injectam per bronchia aquam, nulla vi adhibita, in eandem venam cum spuma transire, injectam vero per arteriæ Pulmonaris ramum, per bronchia quoque redire, testatur; non ita amplius alienus ab eorum sententia fui, qui illac aërem eo saltem modo quem Borellus docuit, non modo sanguinem per innumera, & disiecta foramina quæ melius admisceatur, subire; verum etiam ex eo prodire, existimant; non ita alienus, inquam, fui; neque enim, ut ad aliqua respondere possim eorum quæ obijciuntur; ad reliqua pariter respondere posse videor. Quod si tu potes, non solum jam satis habes unde cum Littrio intelligas, quæ ratione aer & sanguis abundet post magnas hæmorrhagias; sed & fortasse unde conjicias, cur interdum, his etiam non præcedentibus idem contingat.

28. Si enim tenuis illi meatus per quos aer & sanguine exeundum est, quacunque de causa contrahantur, aut occæcentur, perviis cæteris perstantibus qui aërem in sanguinem admittunt, quippe non ut illi, in arteriam, sed in venam Pulmonarem pertinentibus; vides profecto, nimiam aeris in sanguine copiam cumulatam iri, & quam prope ad hanc conjecturam accesserit Thomas Bartholinus (h), cum per illam arteriam, scripsit, in sanis fuligines excerni in expiratione, quæ nihil sunt aliud quam aëre particule in sanguine cordis, & reliqui corporis excinatae sive, ut antea dixerat, quam aer, statimque superflui in crudo sanguine unde flatus in venis quoque, ex Hippocrate, & Galeno, molesti, qui nisi cum fuliginibus evacuentur per commune corporis ventilabrum, non varia tantum symptomata inducunt doloris plena, sed vel venas rumpere, vel universum corpus in tumorem elevare possunt, si restagent. Sed & Plato (i) non solum totam hanc conjecturam, verum etiam quam postea subjecimus, attigisse videri potest: cujus me non piget hic verba describere. Cum spiritus ipsius custos, inquit, & quasi penurarius pulmo, distillatione oclusus, libera & expedita spiracula nobis non exhibet, & hinc quidem nullus mittitur spiritus, illinc vero plusquam oportet, accipitur, tunc quæ respiratione, & refrigerio carent, marcescunt. Quod vero accipitur nimium, per venas traductum, eas contorquet, liquefacitque corpus. Et paulo post: Sepe etiam intra corpus discreta & rarefacta carne immiscitur spiritus: qui cum foras egredi nequeat, istis quibus & ingressi aliunde spiritus, doloribus afficit. Sed ingentibus tunc affligit doloribus, quando nervi proximique venulis circumfusius, hæc inflat.

29. Verum ut hæc omnes fortasse, cæteræque his similes explicationes alia alias possunt locum habere sic vercor ut

(1) Eph. cit. Dec. 2. A. 5. Obf. 53. (u) Opere Tom. 3. (v) Consulti Medici. (y) Cent. Obf. Medie. Obf. 90. (z) Comm. in Panct. Secund. c. 9. (a) Obf. cit. 53. (b) Apian. Obf. 25. in Schol. (c) Experim. circa venas §. 42. (d) Circ. Anat. Prog. 4. (e) Suppl. al. Gior. de Letter. T. 3. art. 2. (f) cit. Tom. 5. (g) Obser. Anat. int. alie Tartarugæ. (h) De mot. Cord. Postul. 15. in Schol. & l. 1. S. 1. c. 2. Digr. 1. (i) De mot. Cord. Postul. 15. in Schol. & l. 1. S. 1. c. 2. Digr. 1. (j) in Schol. ad Obf. 53. cit. supra ad n. 21. (k) n. 21. (l) Eph. N. C. Dec. 3. A. 2. Obf. 22. (m) S. 42. cit. (n) Obf. ibid. cit. 98. (o) n. 20. (p) Supra, n. 19. (q) n. 30. (r) Commenc. Litter. A. 1736. Hæd. 12. n. 1. (s) Supra, n. 17. (t) Propemptic. ad Dissert. Jo. Barth. Hoffmanni.

(x) Supra, n. 18. in fin. (y) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1714. (z) Memoir de la même Année. (a) Reip. ad Epist. Probl. 16. (b) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1707. (c) Vid. Du Hamel R. Sc. Acad. Hist. l. 4. S. 2. c. 3. n. 12. & 13. (d) De Medicina in Præf. (e) De Mot. Animal. P. 2. Propos. 23. (f) Supra, n. 18. (g) Physiolog. Med. l. 1. c. 4. (h) Diatr. de Pulm. subit. S. 2. (i) in Timæo.

ut in propositis a me historiis habeant, in quibus nec densior sanguis, nec lente promotus, nec imminutus anrea fuerat, neque ullum oculorum, constrictorumve in pulmonibus aeris meatuum indicium præcefferat. Præcefferant autem signa vitiatæ coctionis, five mavis solutionis illius quæ fit in ventriculo, & intestinis; nam languori ventriculi Æthiops, Piscator vero flatulentis ventris affectionibus obnoxius fuerat. Num igitur ex male subactis cibis æquo plures, ob indicatam a Brunnero (k), aliamve rationem, prodeuntes aeræ bullæ, chyloque immistæ, Lactearum venarum oscula sensim antea dilataverant, ut tandem plurimæ, quasi agmine facto, simul in sanguinem cum chylo irruerint? An quoniam, ut in sanguiferis vasis diximus (l) sic liberæ, & explicatæ, sibi poterant venas illas obstruere, atque aditum per glandularum mesenterii angustias intercludere, credemus potius in zime quidem permixtas chylo, sed tanto plures, quanto diutius ob languorem, ventriculi, & intestinorum, materia chyli in his subsistebat, in vias sanguinis pervenisse, in illisq; demum expedire se, atque extricare cœpisse, insolita causa aliqua præter naturam adjuvante? Quod enim videmus extra corpus, eundem humorem, alio affuso nullas; alio autem multo plurimas bullas emittere, id quoque intra venas cur aliquando non contingat? Videmus pariter de aliis extra corpus succis, dum corrumpuntur, & putrescent, non minus propemodum bullarum, quam fœtoris, exire. Quam gravis autem odor ex Piscatoris corpore existeret, quot subito corruptionis, atque adeo putredinis manifesta signa apparent, satis superque ipsa per se docet historia. Certe sub manibus, & oculis nostris se passim aliæ, atque aliæ particule aeræ evolvere pergebant, solutis quibusdam quasi vinculis, quæ donec suam sanguis naturam retinet, illas videntur coercere: possunt autem fortasse ante mortem aliqua aliquando, aut alicubi, si non solvi penitus, at sic satis solvi incipere.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA VI.

Agitur de reliquis Affectibus Soporosis.

Quod scribis, missas ad te novissime Litteras eo magis placuisse, quo longior in ea disquisitione fui, quæ ad copiam aeris attinebat in sanguine deprehensam; me quidem gaudeo obsecutum esse in ea re voluntati tuæ. Sed velim simul animadvertas, si porro sic pergam conjecturis, & explicationibus immorari, non facile spatium habiturum tot, quæ reliquæ sunt in cæteris morbis, Valsalvæ, & meas Observationes communicandi, quod præcipuum, & te, meque dignius, initio scribendi propositum fuit. Parcior igitur in postremo conjecturis, quarum veritatem præstare non possum, indulgeamus; in historiis autem, quarum utique possum, si tu non abnuis, potissimum inhaeremus: quanquam ad eam quæ in Sepulchreto proxima sequitur de reliquis Affectibus Soporosis Sectionem (a) paucas quæ attineant, observationes habemus; ad duas autem Sectiones infrequentes (b), videlicet de Catalepsi, & de Insomniis, & Incubo, de quibus vel in Sepulchreto perpaucae sunt, nullas. Scilicet Incubus, & ea, quæ cum ipso conjungi solent, horrenda insomnia & perraro contingunt, & non ante necant, quam in alios degenerent morbos. Catalepsi autem multo rarior affectio est, & denique cæteri, præter apoplexiam, Soporosi Affectus, sæpe hi quidem, sed non soli, contingunt; ut pote qui fere cum morbis aliis, & nominatim cum febribus copulantur. Itaque plura de Soporosis Affectibus fortasse alibi: imo hic quoque eas proferemus historias, in quibus ut peculiari quodam modo ipsi fuerint adnotati, tamen cum aliis fere conjuncti ægros de medio sustulerunt. Primo autem loco quinque habebis ex Valsalvæ; nam quatuor in ejus scriptis invenio, reliquam olim de ipso accepi, a qua protinus initium capiam.

2. ALOYSIUS RATTÀ, Bononiensis Senatoris frater, profecta Vir ætate, a longo jam tempore hypochondriacæ affectioni, & vertigini obnoxius, ætate A. 1705. sitire nimium cœperat, cum mense, ut meminisse videor, Novembri morbo quem paucis describam, repente correptus est. Pulsus enim bono junctus erat deliria, &

30. Sed in Æthiops ut obscuriora putredinis indicia erant, sic & bullæ pauciores, nullisque in vasis, nisi quæ ad cerebrum attinerent, conspicuæ. Cur autem in his dumtaxat vasis? Num quod per ipsorum parietes, quippe ex tenuissimis inter sanguifera omnia tunicis constitutos, magis quam per cæterorum, transpici possent? an potius ex peculiari quadam in iisdem causa, ut puta ex summa angustia quæ bullulas vel perexiguas retinendo, cogeret; ut cum aliis se conjungendo, majores, & conspicuæ fierent, & proximas vasorum partes distenderent? an denique casu aliquo id acciderit, non facile affirmabo. Quod si ex me id olim querere potuisses, cum vulgo doctrina de vaporibus in honore erat, caputque cum alembico solebat comparari; proclive mihi fuisset rem expedire, & cum iis quæ in Æthiops videram, conferendo, faniorem fortasse in modum Avicennæ (m) dogma interpretari, censentis, dolorem capitis plurimum fieri propterea quod arteriæ afferrent capiti vapores fraudulentos. Nunc autem video, quod tu quoque poteris ex Sepulchreto (n) cognoscere, Virum Doctissimum, qui ante me in rem eandem ex parte incidit, Brunnerum inexplicatam reliquisse. Cum enim in duorum, & apoplecticorum quidem, cadaveribus ad cerebri alterius latera arterias peramplas, pene inanes, venas quoque insignes, & in his flatu invenisset, in alterius autem venis ad sinum longitudinalem spectantibus flatum pariter deprehendisset, & hinc inde pepulisset digiti apice; in iis Scholius quæ utriusque dissectioni subiecit, cum de aliis quæ in illis viderat, plura verba faceret, de eo flatu ne unum quidem fecit, five quod aliæ non deessent in cerebro evidenter apoplexiæ causæ, five quod ex his ipsis facilius videbatur posse explicari, cur in proximis vasis aer esset, five etiam quod in re ab aliis ad id tempus non agitata nihil temere audendum putabatur. Nolo igitur audacior me credas. Vale.

quod præcipuum symptoma fuit, maxima somnolentia. Hæc intra biduum circiter Virum Nobilissimum confecerat. VENTRE, & Thorace reclusis, sana omnia inventa sunt: & quamvis odor quasi ejusmodi ac in verminosis solet, existeret, qui aliis lacrimas, aliis ster-nutationem movebat; nusquam tamen apparuerunt vermes.

Cranio extecto, in cerebri anfractibus aqua gelatinosa: in ventriculis quoque, & qua Oblongata medulla in Spina tubum descendit, aqua fuit; sed pauca utrobique.

3. Videtur cum affectione Comatosæ febris pessimi moris fuisse conjuncta: quanquam & cerebrum, diuturnis incommodis obnoxium, cum propterea minus resistere valeret causæ morbi, in se decumbenti, fortasse interitum acceleravit. Si ut verminum odor, sic ut quum vermes apparuissent; haberes in Sepulchreto historiam (c), quæcum hanc conferres; nam vel citius soporosa a verminibus affectio puellam sustulit undecennem. Ab eadem autem causa vel viros gravibus interdum soporibus premi, Bal-lonium ibidem (d) indicantem reperies. Sed age: febri pariter maligni generis supervenientem affectionem, quæ ad Carum referri poterat, videamus.

4. MULIEREM annos natam ad viginti quinque maligna febris prehendit, cum surditate in principio. Die decimo septimo soporosis accessit affectus: qui adeo gravis factus est, ut interrogata ægra neque oculos aperiret, neque ulli responderet. MORTUÆ cerebrum inventum est omnino sanum: parvam dumtaxat feri copiam, dum eximeretur, per Infundibulum emiserat. In Tympani autem cavea, & proximis Sinuositatibus faniosa inerat materia.

5. Surditates in acutis morbis supervenientes, sæpe invenisse Valsalvæ cum aqua in Tympano redundante conjunctas, a me alibi (e) indicatum est. Hæc autem & una cum febre inceperat, & a fanie erat. Porro in lethargicorum capitibus aliquando pus inesse, & Veterum illorum (f) doctrina indicat, qui lethargum in cerebri inflammatione, atque apostemate ponebant, & proposita in Sepulchreto (g) Observationes confirmant. Quarum cum

cum eam relegerem quæ puerum describit ex soporifero capitis dolore mortuum, in cuius cadavere pus e cranio cavo per nares exierat, in mentem alterius historiae venit, quam mihi narraverat Medicus, quem merito laudare soleo, Hippoc. Franc. Albertinus. Parochus a longasub sole mora; rure enim degebat; vehementi febre duplici Tertiana continua, & ad hanc deinceps accedentibus delirio, convulsionibus, lethargo adeo vexatus, ut a Medicis pro desperato relicto, quarto decimo die moriturus crederetur, eo ipso die multo & lotio, & sudore emisso, febre quidem pene omnino solutus est. Verum cum lethargus nihilominus persisteret, videns Albertinus, totius corporis victum esse communem morbum, non partis peculiarem, in qua videlicet latere apostema, suspicabatur, & quidem anteriore, propterea quia morbum a dolore ad frontem sciebat incepisse, ausus est; ut ipsis narrantis verbis utar; apostematis disruptionem tentare, subijciendo ægri naribus pulverem nicotianæ, in clamandoque, ut sursum attraheret. Quo facto commota sternutatio est, pusque e naribus sanguinolentum, nec paucum, erupit. Hæc igitur via expurgatus æger, jam die vigesimo primo bene se habebat, nisi quod vertigini, auris sibilis, alisque ejusdemmodi erat obnoxius, & aliquot annos fuit. Sed hæc eo narrate, sanus vivebat. Optandum esset, ut in quibus ejusmodi observationes habere contingit, eorum capita, quandoque morerentur, sub manus caderent diligentis Sectoris, & qui ea quæ olim præcefferant, non ignoraret; quemadmodum in II. ad te Epistola (h) interdum factum esse, ostendimus; ut oculorum quoque judicio plane constaret, pus ex cranio cavo, non ex Pituitariis sinibus, prodixisse. Sed hoc voto, cuius raro compotes fieri accidit, nunc sepelito; paucae omnino; si vulneratorum exempla, ut hic facimus, excipias; tot inter quæ in Sepulchreto collectæ sunt, observationes occurrent puris, in calvaria post soporosas affectiones inventi. Aqua plerumque reperta legitur: quod etiam in his Valsalvæ, misique Observationibus animadvertes, five pauca, ut in superioribus vidisti, five multa, ut in ea quæ sequitur proxima, videbis.

6. ADOLESCENTULUS annorum quindecim, vertigini obnoxius, ex improvviso in terram cecidit, suppreffis omnium sensuum functionibus. Post horam ad se rediit, lingua motu nonnihil læsa. Paucis post diebus in febrem incidit acutam, cui soporosa affectio super-venit cum levibus motibus convulsivis. Facies rubet. Tandem moritur. MULTUM feri in cerebro stagnantis inventum.

7. Ad tot illas quas paulo ante in Sepulchreto esse, diximus, a pluribus Auctoribus habitas aquæ intra cranium post soporosos affectus observationes, extant alia quæ addi possint. Nos duas ex duobus, haud amplius, altero vetere, altero recentiore Anatomico indicabimus. Jacobus Sylvius (i) in aliquibus spectavisse se, scripsit, qui caro, aut catocis mortui erant, repletos omnino humore seroso cerebri ventriculos, Gulielmum autem Cheseldenus (k) se in lethargicis semper cerebrum aqua plenum reperisse, testatur.

8. VIR ebriosus, qui ad annum accedebat sexagesimum, febre acuta laborans, in Nosocomium ultimo dumtaxat morbi tempore illatus, hebes jacebat, ut interrogantibus vix responderet. Stragula sæpius abiciebat, quasi ingenti ureretur calore, qui, si tangeres, vix tepidus, imo ad extrema corporis frigidus percipiebatur. Pulsus interdum omnino latebat: interdum prodibat, sed durus, parvus, intermittens. Respiratio tamen erat naturalis. Per hæc novissimis transactis diebus, prope quartum decimum est mortuus. VENTRE, & Thorace aperis, ventriculus, & intestina levi rubore suffusa inveniuntur, quasi inciperent inflammari: in cordis autem ventriculis sanguis crassior, sed tamen fluidus. Cranio recluso, dum Crassa meninx inciditur, & dum cerebrum eximitur, limpidum, sed non multum, prodit serum. Sub Tenui quoque meningē, quæ leve inflammationis præbebat indicium, sulci qui inter cerebri anfractus descendunt, eodem manabant sero. Denique in Lateralibus ventriculis aliquantulum feri, colore sanguineo infecti, reperit est.

9. Febris hæc fuit leptotipica, sicut in vivente adnotata, & in mortuo reperta significant. Porro si eam quæ ad ipsam attinet, in ventriculo, intestinis, & Tenui meningē animadverfam inflammationem seponas, leviorē vimam propterea quod leptotipica erat, ut opinor; aqua videlicet restabit, ad quam hebetudinem istam referas tantam, ut semisopiti instar, homo interrogantibus vix re-

sponderet. Frequens autem ebrietas tum inflammationis materiam suffecerat, tum cerebrum infirmo, ad aquæ illius secretionem disposuerat: ad quam adolescentulum quoque de quo paulo ante dictum est, prægressæ vertigines crebræ, & denique apoplecticus insultus paraverant.

10. VIR sexagenarius dolore corripitur in sinistra thoracis parte: in dorsum cubat. Circa diem decimum accedit soporosa affectio, quæ omnes interiores sensus omnino obscuratur: vix se movere, & quando id facit, tarde & pigre facit. Acriter vellicantur pedes; nec tamen ullum ostendit sensum. Moritur denique. IN THORACE

sinister pulmo induratus: in ventriculo cordis dextero polyposa concretio. Intra Cranium, circa vasa Crassam meningem perreptantia gelatinosa concretio: initium: in cerebri ventriculis paululum feri inventum.

11. Thoracis dolor, & induratus pulmo hujus inflammationem designant. Cætera veterum gravissimum, in imperfectam apoplexiam deficientem, & hanc in mortem. Quam facile autem veteris, & pulmonum inflammatio conjungantur, ex Hippocrate, Ballonio, aliisque colliges, quos ad hujusmodi Observationes (l) laudatos videbis in Sepulchreto (m). Eodemque spectant, præter aliquam, alias (n) ad te scribendam, nostræ observationes duæ, quas hæc quinque, jam ex Valsalvæ descriptis, subijciemus.

12. SENEX annos natus undeseptuaginta, pallidus, ab aliquo jam tempore de levi dolore cervicis conque-ctus; hoc aucto, in Bononiensē S. Mariæ de Morte Nosocomium receptus est. Vires erant debiles, pulsus quoque exilis, & frequens: homo qui cæteroquin bene videret, atque audiret, tardus erat ad intelligendum, & agendum, instar semisopiti. Quod unum toto morbi tempore persistit, imo auctum est, cum cætera, & in his cervicis dolor, sic satis mox remississent. Post aliquot autem dies questus est de pectoris dolore, qui noctu accesserat: cuius sedem, manu sternum tangens, indicabat. Quocirca sanguinis paucae unciae continuo e manu detractæ sunt, eaque præterea quæ incipiente pectoris inflammatione solent, & data, & exterius adhibita. Dolor post hæc intra unum diem recessit sic ut nunquam postea de illo aut de ullo thoracis incommodo conquectus sit. Quoniam tamen abeunti dolori stertor successit, strepente in Aspera arteria humore, isque biduum duravit, vibratque interea facti sunt pulsus; sæpe, & diligenter interrogatus, numquid, & ubi molestum esset, non alia tandem respondit, nisi unde colligeres, grave ipsi caput videri, pungi præterea interius ad tempus dexterum. Interea est stertor desierat, liberumque erat in utrum vellet latus decumbere; decum-ebat autem sæpius in dexterum; & denique etiam pulsus vibratio remiserat; nobis tamen is rerum status non placebat: neque id immerito. Nam quarto aut quinto ex quo dolor abierat, die, qui dies fuit circa medium Januarii A. 1706. mane vel magis hebes, & semisopito similior inventus est; pulsusque, & viribus infirmioribus: nocte autem proxima cum coenulam, ut solebat, sumpsisset paulo post alto suspitio edito, continuo agere animam cœpit, atque intra horam mortuus est. VENTRE

aperto, jecur albidum, & durissimum animadvertimus, ejusque vesiculam bile multum distentam: ventriculum autem inferius quam par esset, locatum; sanum tamen.

Thoracis cavea dextera serum habuit non paucum, turbidum, & in parte quasi saniosum; sinistra autem paucum, idque cruentum. Hujus caveæ pulmo erat a latere per membranas alicubi ad pleuram annexus, & superius habebat in superficie particulam duram, vitium, ut videbatur, antiquum, cætera aere mediocriter distentus, & si secares, multum effundens spumosi humoris, an illic ex dextero per bronchia expressi? quippe cuius substantia sic facta erat dura, & compacta, ut continuo intelliges. Namque hic pulmo superius quidem, qua parte cum pleura nexerat; corruptus videbatur; tota autem reliqua, quæ multo maxima erat, parte prædurus, & valde tumefactus, manum, si attolleres, prægravabat. Colore exterius erat carneus. Interius quoque, quacumque secares, ex confipatis carnis particulis, quasi ex tot globulis, constare videtur, vasculis hic illic distinctum ab incluso sanguine nigricantibus: itaque superioris lobi suprema pars ob confertissima vasa, tota erat nigra. Multus autem humor putridus ex dissecto pulmone hoc dextero prodibat. A quatuor cordis orificiis totidem incipiebant concretiones polyposæ, inde in respondentium vasorum truncos productæ, & in truncorum quoque ramos, ut certe in Pulmonatibus vena, arteriaque confixi-

(k) Gland. Duoden. c. 10. (l) supra, n. 18. (m) Canon. l. 3. Fen. l. tr. 2. c. 1. (n) l. 1. S. 2. in Addit. Obs. 11. & 12. (o) l. 1. 3. (p) 4. & 5. (q) Sect. hac 3. Obs. 43. (r) in Schol. (s) Epist. Anat. 7. n. 6. (t) Vid. apud Sennert. Medic. Pract. l. 1. P. 2. c. 20. (u) Sect. 5. cit. Obs. 31. 33. 34.

(h) n. 16. (i) Column. Depulsi. 28. (k) the Anat. of the hum. body book 3. ch. 14. (l) Sect. hac 2. Obs. 39. 48. in Addit. Obs. 4. (m) in Schol. ad cit. Obs. 39. (n) Epist. 27. n. 33.

mus. Majores illæ erant duæ quæ in venas juxta singulas auriculas ferebantur: quin & in auriculas se expandebant, præsertim autem in dexteram. Erant omnes maximam partem ex alba tenaci, & quasi fibrosa substantia.

Cranio exsecto, concretio polyposa exilis, sed illius ejusdem substantiæ, in Falcis sinu conspecta est. Inter utramque meningem aquæ copia non modica. Multa quoque sub Tenui ad cerebri sulcos; imo, ut attentius inspicere cognovi, intra membranam ejusdem meningis substantiam in quasdam quasi mucosas cellulas ductam, quamobrem aquam his cellulis interceptam mentiri quidem gelatinam, sed revera esse fluidam, animadverti. In Lateralibus ventriculis pauca aqua, eaque cruenta: nec pallebant vasa, per eorum superficiem ducta, nec quæ Choroides plexus efficiunt; quorum in plexuum posteriore parte hydatides erant. Pinealis glandula, minime laxa, intra se corpusculum habuit inæquale, magnitudine minoris grani piperis, substantia duriuscula, sed neque ossæ, neque cartilaginea, neque manifeste lapidea. Cerebrum, & nervi non valde flaccidi, Cerebellum pallidiusculum est visum. E Spina tubo vix paucæ aquæ guttæ defluebant.

13. Si ex verbis Hippocratis, tanquam ex oraculis, quædam excerpere, & ad rem nostram accommodare fas esset; profecto ex iis quæ de lethargicis scripsit (a), in propositam historiam convenirent hæc: *soporati, decolores, cum pulsu sepulto, ... cervicis dolore angustantur, ... Quicunque servatur, fere purulenti redduntur*; id est, ut Duret interpretatur, ex pulmonum vomica: nisi ante ad exitum præcipit, ut peripneumonia, nata ex prolapsu materie corruptæ, & fractis jam viribus a lethargo. Verum utcumque de his, & præsertim de isto materia prolapsu sentiendum est; certe is de quo retulimus, Senex simul peripneumonia, & fractis a soporosa affectione viribus perit. Sic enim, ut copiose alibi (p) ostendam, tumidus, & densatus, & durus, & gravis pulmo a peripneumonia est quæ solvi non possit; quapropter & in novissima Valsalvæ historia ex indurato post thoracis dolores invento pulmone, hujus inflammationem intellexi (q). Solvi autem in senio infirmo, & semisopito non potuit, quippe qui mobilem adhuc, strepentemque in bronchiis materiam expectorare nec valebat, nec conabatur. Itaque dolorem primum, mox & stertorem desisse non placebat nobis conjiciantibus, quantum mali sub ea quietis specie facile deliret. Quod eo magis auctum est, quia multa erat in effuso sanguine materia ad concrendum, ubi quiesceret, prona, sicuti polyposa post mortem concretiones tot tantæque docuerunt. Nec tamen a concretionem sub Tenui meninge illud repetendum erat quasi mucosum; namque in speciem erat gelatina, revera aqua fluida. & quidquid mucosi apparebat, ad divulsæ, distractæque meningis particulas, fibræque spectabat. Quam speciem & mihi, & aliis imposuisse interdum non dubito: quamquam suspitionem injicere debuisset Wesperus, qui cum gelatinam ibidem conspexisset non semel (r), adnotavit, hac cultello fasciatam, aquam exillasse (e). Non adnotavit quidem, unde illa existeret species. Sed neque ego cum unde existeret, animadverti; de vera illius sede sollicitus fui: quod diserte hic tibi significandum esse, censui, ut quodocumque in his Epistolis aquam sub Tenui meninge offendisse me, scribam, aut eandem meningem in iis quidem locis nominabo, in quibus natura ab ea non disjunctum Arachnoidem, uno eodemque nomine, Veterum more, utramque comprehensam intelligas, & memor tot nexuum fibrorum per quos Ruyschius (f) docuit ambas inter se connasci, possis cum recentibus Anatomicis in laxatorum eorum nexuum interstitiis aquam congestam existimare. Aqua autem ea copia fuit intra cranium propositi senis tum quia illiusmodi sanguis lente meabat, tum quia in ea erat fero abundat, & caput, ut vires ostendunt languidæ, infirmus est. Quod igitur in eo legitur libro qui inter Hippocraticos circumfertur, inscriptus de hominis structura (t), cum cerebrum frigidis humoribus repletum fuerit, hinc passionem quæ lethargus appellatur, hominem occupare, id, si latius aliquanto accipias, hæc, ceterisque, ut diximus, in hac Epistola Diffectionibus confirmatum vides, duabusque præterea aliis ad soporosas quoque affectiones pertinentibus, quæ Diffectiones in I. (u), & II. (x) ad te Epistolas conjectæ sunt, & fortasse aliis etiam videbis, ut certe ea ad quam tibi describendam transeo, quando in superioribus Literis (y) quod habebam dicere de corpusculis duris in Pineali glandula non ita raro currentibus, dictum est.

14. VIR exterius, isque, ut videbatur, quinquagenarius in Nosocomio Patavino ex pulmone inflammatione cum soporoso per quatuor dies affectu, mortuus erat mense Martio A. 1717. A CADAVERE amputatum caput, & detracta genitalia, ad me, tum forte quadam de utrorumque structura recognoscere cupientem, afferenda, ut solebant, curarunt Viri Clarissimi, qui tum mihi in plerisque sectionibus adjutrices præbebant manus, in Publicorum Professorum numerum potestæ meritis adlecti, Julius Pontedera, & Jo. Baptista Vulpus. De Thoracis visceribus, quoniam manifestissima pulmonum inflammatio fuerat, nec ego tunc eram sollicitus, nec ipsi fuerunt. Ex genitalibus, quemadmodum ex iis quæ peculiaria habebant, alibi a me descripta, aliasque proferenda, cognoscere, proclive erat intelligere, nullam ei viro notam Veneris voluptatem fuisse. In Cerebro autem; etsi aliud agebam; hæc quæ ad rem præsentem attineat, adnotavi, videlicet in ventriculis aquam, & sub Tenui meninge parvam & multam, & flavam: in vasis autem, sanguine distentis, polyposas hic illæ concretiones.

15. In hujus quoque cranio, ut ante indicavimus, fuisse aquam, vides. Sed erat hæc flava, ut in comatosâ etiam puella, in sartore quem profundus somnus subinde prehendebat, & in puero lethargico, quorum sectiones habes in Sepulchreto (z). Eo tamen noli statim decurrere, ut illud improbes quod ex Carolo Pisone ibidem (a) profertur, serum sanguinis sopororum esse, si excremento cerebri mucoso, vel aliis humoribus (præter bilem) commisceatur. Nam in illa puella epilepticis insultus, in eo puero ingens capitis dolor præcesserat, sartorem autem non hic modo, sed subinde vigilæ, subinde somnus male habebant: nec fortasse aliquid ejusmodi, si quis diligentius quaerivisset, in viro deerat, cujus modo historiam proposui. Nec me tamen fugit quod in idem quoque Volumen (b) relatum est, a Francisco Sylvio in ipsa bile, quippe non secus ac opium, impenitens amara, vehementer narcotici politam esse, & præter aquam, alia in venterorum capitis, præsertim vero sanguine distenta vasa non raro inveniri: imo in quibusdam (c) cerebrum satis exsuccum, ac hydropem, aut colluvie serosa, quibus lethargici plerumque afficiuntur, profusus immine deprehendi. Quorum ego nihil inficior: quin ultro addo, audivisse me, somnolentos a depluto opio canes arteriosa omnia cerebri vasa ostendisse sanguine vehementer turgida. Sed illud ajo, utile quidem esse scire, soporosas affectiones in aliis aliter fieri ab alia causa; illud vero utile, nosse quid plerumque ex aliorum quoque confessione post affectiones illas soleat inveniri.

16. Nunc tamen quoniam de fero, quod ut plurimum reperitur, satis dictum est; de valorem quoque distentione (quam & ipse in eo soporoso affectu esse, censui, in quo magna cum utilitate Occipitales venas incidi jussi (d), & non raro, fateror, simul cum aqua inventam esse, velut Acta quoque Cæsareæ Academiæ (e), & nostræ aliæ Observationes (f) confirmant de illa, inquam, aliquid dicamus, præsertim cum in viro de quo loquimur, non defuerit. Huic quanto plus sanguinis inerat, & quanto minus per inflammatos pulmones trajici poterat, tanto plus crediderim in venis quæ intra cranium sunt, restitasse. Hæc enim venæ cum circumjectorum musculorum carent adjumento, tum sanguinem ab iis arteriis accipiunt, quæ ut tenuioribus tunics sunt, ita non magnopere illum compellere, nec a tergo valde urgere possunt. Quanto autem magis restitit sanguis, tanto plus feri, si nihil prohibeat, ab eo secedit, tantoque magis ab utroque premitur cerebrum: porro quanto major hæc pressio est, tanto gravior est sopor; ut illa vel magis aucta, in apoplexiam hic degeneret. Itaque Sennertus (g) si adeo carus ingravescat, ut respiratio quoque lædatur, tum apoplexiam in propinquum esse, monet. Quin Boerhaavius (h) diserte, Carum esse apoplexiam levem, scribit, Lethargum autem levioris apoplexiæ speciem. Quæ commemoro, ne mireris, si quas inter apoplexiæ causas posui, easdem nunc esse agnoscam sopororum affectuum causas. Cur autem easdem in quorundam capitibus, qui ex his affectibus periunt, majores interdum esse videantur, quam in aliorum quos interemit apoplexia, satis ex iis quæ in IV. Epistola (i) indicata sunt, per te conjicies; ego, ut initio dixi, nolo in hac quoque prolixius conjecturis indulgere. Id optimam in partem accipies: & valebis.

EPI-

(a) in Coac. Prænot. Duret. interpr. l. 1. n. 145. (p) Epist. 20. & 21. (q) Supra, n. 11. (r) Sepulchr. l. 1. S. 2. Obf. 47. & S. 15. Obf. 3. (s) Respons. ad Epist. Problem. 9. (t) n. 3. (u) n. 20. (v) Sect. hæc 3. Obf. 12. & 43. & in Addit. Obf. 1. (x) Sect. ead. Obf. 8. in Schol. (y) Ibid. in Schol. ad Obf. 13. (z) Obf. 30. (d) Adverti. 6. Anim. 83. (e) Volum. 1. Obf. 151. & IV. Obf. 37. (f) Epist. 10. n. 37. (g) Aphor. de cognosc. morbis 9. 1043. & 1047. (h) n. 34. (i) Medie. Pract. l. 1. P. 2. c. 24.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA VII.

Sermo est de Phrenitide, Paraphrenitide, & Delirio.

Ur duæ quæ Soporosos Affectus in Sepulchreto consequuntur, Sectiones sint a nobis prætereunda, facile ex iis intelligi causis, quas sub initium attingimus Epistolæ superioris. Eadem autem ferme sunt causæ, quare & Sectionem quæ duas illas proxime excipit, de Vigiliis præter naturam inscriptam, prætereamus. Nam hæc quoque non solæ sunt, cum intereunt, sed cum gravioribus morbis conjunctæ. Itaque nullum invenies exemplum, in quo Vigiliæ dumtaxat proponantur, ex iis omnibus quæ ibi proferuntur: quæ tamen octo, haud amplius sunt; imo ne octo quidem. Observatio enim VII. eadem ac IV. est: quod unum magis miror intra tam paucas lineas animadversum non fuisse, quam plures in longiore insequente Sectione VII. iterationes; siquidem Observatio XXXV. non alia est ac XXIII. nec XXXIV. alia ac XXIX. Atque utinam in superioribus tribus Sectionibus eadem non obvia esset incuria. Certe in I. facile animadverti potuisset, Observationem XXXII. non differre a XVI. nec XXXIV. a XIX. nec LXIII. a XXXV. nec LXXXV. a XLIV. nec CIII. a XCV. Neque in II. Sectione Obf. XXVIII. a XXIV. aut XXII. ab ea quæ in Additamentis est II. Neque in III. Sectione Obf. XXIII. a XX. aut XXXVIII. a XLIV. Quod si hæc nobis occurrerunt aliud agentibus; credibile est, plura deprehensuros esse qui diligenter quarant. Sed hæc, & cætera ejusmodi, viderint qui eos libros tertium vulgabant. Nos; ut ad propositum revertamur; Vigiliæ exempla cum aliis morbis relaturi, jam ad istam VII. quam insequi diximus, Sectionem transimus. Ea est de Phrenitide, Paraphrenitide, & Delirio. Historias autem quæ huc attineant, præcipue has quatuor in Valsalvæ scriptis invenimus.

2. ADOLESCENS annos circiter viginti natus, in Bononiensi S. Mariæ de Morte Nosocomio decumbebatur. Lenta erat febris cum siti quidem, sed urina, & pulibus quadanteus sanorum similibus; ut levis videretur morbus. At circa octavam diem delirium ingens accessit, quod septem dies perduravit. Hoc cessante, æger tamen quasi amens jacebat, nisi quod nonnunquam paulisper sapere videbatur. Tandem moritur. CADAVER exterior ad lividum aliquantum vergebat, præsertim sub manuum unguitibus: & musculosa etiam caro ad subulcum potius, quam ad nativum rubicundum colorem. Sanguis quoque nigricans erat, & crassior, fluidus tamen. In Ventre, & Thorace sana omnia; nisi quod aqua in pericardio vestigium nulum. Cranio sublato, gelatinosa quadam concretio animadversa est, quæ vasa sanguifera, per Tenuem meningem repantia, a lateribus comitabatur. Ea meninge ad basin cerebri lacera, copia aquæ exivit, colore, & crassitie vaccinum serum referentis. Cæterum totum cerebrum erat sanum.

3. Malignam, ut vocant, hæc febrem, delirium autem quod ad ipsam accessit, Phrenitidem fuisse, manifestum est. Sed cur in meningibus nulla inflammatio? nulla valorem distentio? Num hæc credes, cum phrenitis in amentiam mutata est, solutum fuisse; antea autem non defuisse, eoque tempore ob lentum in distentis vasis sanguinis motum, eam aquæ copiam secretam esse? At neque in duabus proximis observationibus quidquam leges de valorem in meningibus distentione.

4. VIR annorum circiter triginta quinque dolore corripitur in thorace, cum febre. Dolore abeunte, accedit ad febrem delirium: quod, febre magis semper augescente, ad mortem usque perdurat, quæ circa diem undecimum accidit. THORACE recluso, pulmonum posteriora dura aliquantum, & rubra inveniuntur. In utroque cordis ventriculo polyposa concretio, in sinistro autem propemodum major, mirante Valsalva, ut qui ad id tempus majorem major, mirante Valsalva, paululum feri ex meningibus emanavit. In iura singulis majoribus Sinibus singula erant concretiones polyposæ. Molle fuit cerebrum totum: in sinistro autem ejus ventriculo plexus Choroides multum, varicum instar, turgibat.

5. De polyposarum concretionum causis, illarumque discriminibus non est hic locus verba faciendi. Sed quæ

causa peripneumoniam facere inceperat, ea videbatur in hoc viro ad caput translata, ibique perfans ad mortem usque, conspicuam meningum inflammationem facere debuisset. Nec fecerat tamen: istaque in altero dumtaxat plexu Choroidæ quasi varices antiquum facile vitium erat.

6. BAJULUS febre ardenti laborans, ingenti capitis dolore, cui delirium successit, vexabatur. MORTUUS, inter utramque meningem paucum serum ostendit, cujus pars inter sanguifera vasa in gelatinæ modum concreverat: in Sinu autem Falcis tenuem, longamque concretionem. Cæterum totum cerebrum secundum naturam se habebat.

7. VIR autem annos natus triginta quinque, in magnam incidit febrem: delirat: oculi lucent: pulsus est vehemens. Denique moritur. CEREBRUM est bene constitutum; nisi quod valde turgent sanguine ejus vasa, ventriculi autem feri habent aliquantum. Præter nonnullas in Corde polyposas concretiones, omnis in hoc cadavere sanguis est fluidus.

8. Ne mireris, uno hoc excepto, in reliquis de quibus dictum est, delirantibus Valsalvam distenta cerebri vasa non vidisse; relego omnia delirantium exempla quæ ex ipso retuli in Epistolis superioribus (a); nam & delirium ex iis affectionibus est, quæ tamen interdum, vel a gravioribus aliis sejuncta, possint occidere, sæpius tamen cum aliis copulantur, nullum reperies, in quo distentionem valorem cerebri animadverberit, plura, in quibus aquam. Illud verum est, haud talia plerumque fuisse ea deliria, qualia creduntur conjunctam meningem inflammationem habere. Sed tamen etiam in Sepulchreto quadam extant Observationes (b) in quibus cum vel maxime credibilis esset, nulla fuit vera inflammatio, & si vasa distenta erant, aquoso & pituitoso sanguine turgebant. Quin Willisii diffinitiones, & sententia (c) proferuntur, censentis, a meningum inflammatione soporosos potius affectus induci, quam phrenitidem, cerebro videlicet a restitente sanguine compresso, aut si illa post phrenitidem invenitur, tunc inveniri, cum phrenitis denique in eam, aut lethargum mutata est. Contra in plerisque earum Observationum quæ de phreneticis, aut delirantibus in hanc Sepulchreti Sectionem relata sunt, videbis meningum inflammationem, aut saltem earum valorem distentionem commemorari, quamvis ante mortem sopore occupati non fuissent. Sunt vero Docti Viri qui hætenus Willisium sequuntur, ut a meningum inflammatione phrenitidem non semper fieri, agnoscant; ipsi autem negari non posse, credunt, cerebrum, aut saltem cerebri corticem semper in phrenitide esse inflammatum. Quod tamen diserte negabat Henricus Meibomius Anatomicus præstantissimus, cum hanc thesiam proposuisset (d): *In phrenitide ipsa cerebri substantia non inflammatur*. Ego vero non modo aliquando inflammari, non nego; sed ad eas quæ in Sepulchreto sunt, observationes addere alias possum, ut Lanzoni (e), qui in adolescente ex maligna febre delirante cerebrum maculis nigris undequaque conspersum, cum membranis lividis invenit, prægressa inflammationis haud ita obscuris indiciis, & Mæglingii (f), qui phrenetici cerebri secundum membranas undique inflammatum, & parte aliqua sphacelatam, vidit cum ventriculis multo sero repletis. Sed cum has, aliasque addidero; tot illas dissimulare non potero, in quibus nulla usquam in cerebro reperta est inflammatio, quæ, ne ab Sepulchreto discedam, eæ fere omnes sunt, quas proferri video ad ostendendum, sine meningum inflammatione fuisse phrenitidem. Quas inter, eam potissimum attendas velim, in qua egregius Anatomicus Coiterus (g) nullam, inquit, nec in membranis, nec in cerebri substantia deprehendere quivi inflammationem: huc autem adjungas quæ solers alter Professor observavit, potius quam in Sepulchreto apud Rhodium ipsum (h) legenda. Rhodius enim cum repertam in uno phrenetico meningum, & cerebri inflammationem proposuisset, at Fabricius Bartoletus Vir diligens ac ingenius mihi falsus est, inquit, se in plurimis phreneticorum cadaveribus

inve-

(a) l. n. 2. & 4. V. n. 2. & 4. VI. n. 2. (b) ex gr. 13. 14. 16. hujus septimæ Sect. (c) Ibid. Obf. 1. cum Schol. (d) Coroll. 4. in calce Exer. de Observ. rariorib. (e) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obf. 113. (f) Eardn. Cent. 6. Obf. 22. (g) Sect. hæc 7. Sepulchr. Obf. 16. (h) Gent. 1. Obf. Méd. 40.

invenisse piam matrem sine omni cerebri noxa inflammata. Quod si haud facile credis, tunc corticem saltem cerebri noxae aliquid a contigua meninge non contraxisse; cave tamen putes, cum cerebri cortex est inflammatus, semper tunc esse phrenitidem. Nam Willisius idem qui saepius hanc abesse vidit cum essent meninges inflammatae, docuit ibidem (i), tunc etiam abfuisse nonnunquam, cum cerebri exteriorem ambitum offendit tumor pblegmonade obsessum. Nec aliae defunt quae id confirmant, observationes, in hisque ea quae extat Sepulchreti libro IV. (k) Tenuis enim meninx erat & ipsa rubicunda, ac sub ipsa pus crassiusculum & subrutum: nequaquam tamen aeger deliravit. Quid ergo est? Cum omnia quae dicta sunt, attenderis; huc redeas, necesse est, ut aliae alias causa esse horum deliriorum videantur, eaque pro varia sanguinis, humorumque natura, aut cerebri affecta parte, aut huius a primordiis, morbisve praegressis constitutione, aut ejusmodi aliis, aut diverfa modo plurium, modo horum omnium conjunctione, aliter in aliis agentes, ut alias hunc, alias alium efficiant morbum. Erit igitur in nonnullis cerebri, in pluribus meningum inflammatio, aut certe vasorum illa distentio, sed non tanta, ut magis comprimat, quam irriter: in aliis effusa aqua, sed irritans hac quoque; probo enim Bonetum (l) aut quemcumque alium scribentem, purum putum serum, acrimonie expertum, delirium excitare non valere: in multis denique, ut alias omittam causas; utraque simul earum quae modo dicta sunt. Quo spectant & Observationes quaedam in Sepulchreto (m) legendae, & complures meae, quarum alias in aliis Litteris ad te scripsi (n), aut scripturus sum, quinque autem in his continuo subijciam.

9. SENEX annum agens octogesium, ob varia, sed levia, valetudinis incommoda admissus in Bononiense S. Mariae de Morte Nosocomium, cum ibi esset, pulvis factus est non modo crebrior, & celerior, verum etiam turgidior, quam ejus aetati videretur convenire. Ad haec, delirare coepit, saepe item, quasi ex convulsione, maxilla inferiore, & artubus tremere. Tunc interrogatus quas in capite molestias perciperet, pondus diserte dixit, caetera negavit. Porro cum delirare pergeret, ac tremere ita, uti dictum est, ad quindecim, aut sexdecim dies; tandem pulsus, qui nonnunquam humilis animadversus fuerat, humilior est factus: indeque intra biduum, stertore superveniente, simul delirandi, & vendi finem fecit. VENTRE, ac Thorace quarta decima ab obitu hora apertis, viscera sunt animadversa etiam tum calentia, quamvis toto illo temporis spatio cadaver sub dio aeri frigido, quippe sub initium A. 1706. expositum fuisset. Intestina qua inter se contingebant, & inferiore quoque facie rubebant nonnihil; limbus autem hepatis livebat: lienis denique multum flaccidi membrana qua convexam faciem vestiebat, valde crassa facta erat, & quasi cartilaginea. Haec in ventre.

In Thorace autem dexter pulmo inferiore latere cum pleura cohaerebat, in summo parvam quandam portionem duram habebat, in qua dissecta, vasa omnia pulmonis obstruata, & sicca videbantur; ut vitii antiqui vestigium crediderim. Pulmonis vero utriusque inferiores, & praesertim posteriores, partes non modo nigrae erant, ut solent, verum etiam subdurae. Pericardium vix aliquid aquae: cor autem concretionem duas habuit polyposas, alteram in ventriculo dextero subflavam, & viscidam, quae in auricula, & prope Pulmonaris arteriae orificium, quod tamen non subibat, alba fiebat, duriorque; alteram albam, & duram in sinistro ventriculo, & initio arteriae Magnae. Huius valvulae, & Mitrales hic illic durae; necdum tamen offeae. Ipsi autem arteriae truncus, si exterius inspiceres quae secundum vertebrae descendit; sanguifera quibus ornatur, vascula ostendebat multum distenta: si vero interius; squamulas passim duriores, multisque in locis jam offeas, haecque etiam quae is truncus in ventrem pertinebat, & in superiore aliquo ejus ramo; sed prope cor minus duras: praeterea inter squamulas, quibusdam in locis, interior tunica desiderabatur, ibique exulcerata, & corrofa videbatur tunica proxima, & in rubrae, putridaeque substantiae frustula, quae prodibant, conversa. Cranium exfecturi, dum Temporales musculos amovimus, valde strigosos animadvertis, credo, quia jam diu minus valide se contenderant, ut pote in fene propemodum omnino edentulo. Dum vero caput a summa Spina amputabatur, ex huius tubo non multum, ex majori autem offis occipitis foramine magna vis aquae prodit. Quam-

obrem Crassa meninx mox valde corrugata deprehensa est. Sub Tenui tamen in cerebri anfractibus aqua supererat ejus similis in qua caro recens lota sit: cujusmodi aquae portio aliqua & in Lateralibus ventriculis fuit, quorum tamen vasa non pallebant. Quia plura videram per Tenuem meningem vasa, nigro, concretoque sanguine pleniora: in Sinu autem Falcis polyposam concretionem exilem, & longam. Caeterum etiam cranium, & cerebri hoc nescio quid ingrati olebant; cerebri, & cerebelli substantiam invenimus sanam; nisi quod in illo non adeo, in hoc vero multum laxa erat.

10. Vel in fene id aetatis, ut passim Magna arteria offea fieret, in delirio autem perpetuo quidem, sed minime feroci, vides tamen, cum aqua, vasorum distentionem in meningem Tenui fuisse. Jam vero ab hoc, unde consulto incepimus, ad senem alterum, sed non ita grandem natum, & ad delirium minus quietum transeamus, quando caetera quae in prioris corpore inventa sunt, habebimus alias commodiorem attendendi locum.

11. FIGULUS, annos natus septuaginta, natura hilaris, potior strenuus, post animi curas, laboremque in arte sua majorem, quam solet, eaque aetate ferre posset, simul in febrem incidit, & dolorem sinistri lateris vehementem. Quare circiter Nonas Aprilis A. eodem 1706. tum in idem Nosocomium statim exceptus est, tum sanguis statim de sinistro cubito emissus. Quarto die febris se valde intendit. Sexto autem delirium accessit tantum, ut vincire necesse fuerit, ne lecto desiliet. Pulsus erat frequens, fed aequalis: respiratio difficilis: nulla expectoratio. Itaque etsi eo die missus est sanguis e talo, omnibus tamen in pejus reventibus; postridie, stertens, supinus, totoque corpore sudore madens, est mortuus. CADAVERIS facies, humeri, & brachia non secus atque in istericis, flavebant: caetera quoque; sed minus: illa autem erant sublivida.

Ventre aperto, animadvertis omentum brevissimum, sursumque retractum: lienis tunica, qua immum gibbae faciei vestiebat, praeduram: hepar vero cum diaphragmate tota convexa facie connatum, si limbum, ejusque viciniam excipias. Hic ad aliquem tractum, faciei autem cavae magna pars livore inficiebatur cum substantia proxima ad lineas duas; reliqua pallida, & marmoris instar variegata, tota autem duriuscula. Bilis in vesicula erat paucula, eaque corrupti sanguinis similis, aut aquae turbidae in qua caro lota sit. Nihil obstat quo minus in Duodenum intestinum descenderet; descendisse autem color ostendebat eorum quae intestinis continebantur. Haec aere targebant, usque adhaerens pinguedo flava erat; ut perpaucula etiam aqua, quae in ima ventris pelvi fuit: Quae autem pars Tenuium intestinorum in pelvi erat, illa ex fusco subrubebat, ut vicina quoque ureterum portio. At vesica, & lotum quo distentam invenimus, utrumque flavebat: sanguifera autem vascula cervicem versus in posteriori interiorique illius parte turgebant. In huius vesicae parietibus illas cellulas, & quasi hernias vidi, quae quoniam in Adversariis (o), nec sine conjectura de earum causa descriptae sunt, hic iterum deferbantur non oportet, praesertim postquam apud Amicum quoque optimum, Virumque Experimentissimum Heisterum (p) multo plures videre potes delineatas. Hic unum addam: cum ex huius Figuli domesticis, atque intimis familiaribus querendum curassem, numquid scirent, de illo unquam vesicae incommodo questum esse, diserte negasse, sicut etiam de hernia varicosa: quam ad hunc modum se habentem conspexi. Multiplices venae, dilatatae, & crassae factae, totum undique testiculum amplectebantur, cujus substantia ita erat compacta, ut in canaliculos, quemadmodum alias proclive est facere, dissolvere non posset. Erat praeterea infra testem corpusculum exiguum offeum. Haec omnia Vaginalis tunica comprehendebat, undique adnata, nisi desuper, ubi vesiculae erant duae aqua flava plenae. Alteri quoque testiculo Vaginalis tunica erat adnata, nisi quae epididymidis corpus intercedebat; ibi enim erat spatium, ejusdemmodi aqua plenum. Tunc deflexis ad penem oculis, neque in glande, neque in praeputio quidquam de frænulo animadverit: laevia ibi omnia; vix albidum quasi vestigium, ubi frænum ejus debuerat, aut olim fuerat. Aperta ab initio ad finem urethra, nihil dignum vidi quod hic adnotetur, nisi minuta quaedam quasi tabacici granula, quae utrinque erant ad latera carunculae Seminalis, & carunculae quoque ipsi agglutinata esse videbantur. Tunc Prostatata glandula dissecta, intra hanc eadem granula

cum

cum in parte sinistra, tum praesertim in dextera fere tota, quoquoque secarem, deprehendi. Thoracem jam aggredientibus occurrerunt primum cartilagines, per quas legitime costae inferiores cum sterno committuntur, extrorsum a dextro latere protuberantes, quasi aliquid interius subesset quod impulisset ad exteriora. Nihil autem ejusmodi suberat: itaque conjeci, acceptum id esse referendum nimis in puerili aetate muscoli Pectoralis dexteri contentionibus, & conatibus quos rudimenta fortasse illius artis exigerent.

In reclusi thoracis cavo dextero sana omnia. At in sinistro multa aqua subflava: qua exhausta; apparuerunt per faciem pulmonis strata quasi frusta crassae cujusdam, ut videbatur, membranae flavae, & facillime lacerabilis; ut quamvis reticulare quoddam opus in se intextum repraesentaret, concretionem esse censuerim crassiorum particularum in ea flava aqua natantium. Erant ejusmodi ampla frusta per faciem praesertim inferiorem lobi pulmonis inferioris, itemque inter lobum, & lobum. Lobus autem inferior durus erat ferme totus, & gravis: diffususque ex densa inventus est substantia compactus, non pulmonaris, sed hepaticae similis; ut vel me tacente, ex iis quae superiore Epistola (q) tradidi, peripneumonia affectum intelliges. Videbatur autem inflammatio transire in suppurationem coepisse. Albidum enim erat ea substantia, non rubra: & crassa alba materia passim ex quibuldam orificiis, bronchiorum, opinor, sectionibus, exprimebatur. Lobus autem superior in suprema quidem parte fero turgidus spumoso, ibidemque niger, & durus erat; sed ita durus, ut vetus potius vitium, quam recens, existimares: parte autem reliqua ferme effluccus, nec multum dissimilis sani. Caeterum ad pleuram a latere, atque antierius necitebatur per plures inter se divisos quasi lacertos rubros, & crassos, sed membranosos. Nusquam autem arctius pleurae adhaerebat, quam ad supremam illam partem: eratque ibi pleura crassior, & facile a costis avellenda: id quod proclive erat facere etiam qua lobo inferiori suberat, ubi erat crassiuscula, & rubicundior. Pericardii facies exterior, sinistra tantum, a vasculis minimis sanguine turgidulis rubebat. In tunc pauca erat aqua, eaque flava. In auricula dextera, crassa concretio polyposa: in Pulmonari arteria, ejusque ramis teres altera: teres quoque in arteria Magna: nec talia in sinistris auricula, & ventriculo prorsus deerant. Harum omnium concretionum substantia secundum longitudinem spectata, partim erat sinuosa, & flava, partim fibrosa, & subrubra. Supra Magnae arteriae valvulas, sub ipsa tunica intima, lamellae erant offeae: quin etiam primorum bronchiorum, non modo trunci Asperae arteriae, seminannulos animadverit antierius, id est in media cujusque parte, osses factos; ut parum essent flexiles, & si disrumperes, aliquid ostenderent in media illa parte quod medullae inchoamentum videri posset. Ad Cerebri denique sectionem progressus, in sinibus Laterali sinistro, & Quarto, itemque in Primo, & in venis aliis, quot, cum hoc communicantibus polyposam concretionem albidam, firmam, exilem conspexi. Vasa autem reliqua, per omnem tenuem meningem repentina, etiam qua cerebellum convellit, adeo sanguine distenta, ut trunculi turgent, minimi autem ramuli essent luculentum se habebant. Sed nec vascula per medullarem cerebri substantiam tracta, nec ea quae parietes Lateralem ventriculorum perperant, turgere videbantur. Plexus tamen Choroides non decolores, quamvis in ipsis hydatides, & in ventriculis omnino serum non deesset. Multum autem exterius fuerat in cerebri anfractibus, unde per Tenuem meningem translucens, gelatinam mentiebatur: sed hac revera nusquam; fluxile dumtaxat serum fuit.

12. Noli expectare, ut tam longae historiae longa quoque respondeat explicatio. Alia nimirum alio continent, quae suo quodque loco in aliis Litteris non negligemus; hic autem omitti non debuerant, ne multa esset historia. Peripneumoniae, atque adeo Pleuropneumoniae accessisse delirium, vides: quod & in aliis saepe (r) contigit, quorum casus in alias rescio Epistolae. Hunc vero producere malui in praesenti, quoniam vehementius fuit delirium, & quod Phrenitidem continuo appelles, malam, ut Hippocrates (s) docuit, a pulmonis inflammatione. Quin certior factus sum, hic in quibusdam quasi epidemicis pulmonum inflammationibus, & speciatim hyeme A. 1754. quibuscumque ad has delirium accessit; pluribus autem accessit; eorum neminem evasisse. Quo dignior fuit quae litteris mandaretur

feminae, utroque morbo implicata, felix sanatio (t), non quod alii non ferventur aliquando, sed quod cum vehemens uterque esset, pessimis signis comitatus, solutus est tamen per multa quae ultra quatrimum alvus effudit gravissime olentia, & ex atro rubescencia. Porro; ut ad Figulum redeam; sicut pulmo, & pleura, & pericardium inflammata erant a sinistris, ita & meninx Tenuis inflammata erat ab eodem latere, exemplo haud scio an ab alio adnotato, sed tamen fortasse non dissimili ratione explicando, ac major in ea mala rubor quae vitio ab eodem latere pulmone respondet, aliaque ejusmodi quae xxi. scilicet sunt, ut Hippocratis loquantur Interpretes, & in his Duretus (u), ubi illius exponit locum: quibus peripneumonici tota lingua sit alba & aspera; pulmonis ambae partes inflammantur: quibus autem dimidia; tantum illa pars quae spectatur. Illa autem explicandi ratio, etsi tam difficilis, & retrusa, aut certe, si ad nervos etiam confugas, ambigua sit, quam ex eorum Scriptis qui eam cum antea, tum aetate hac nostra excogitare conati sunt, proclive est existimare; nonnunquam tamen aliquanto minus difficultatis habere potest, velut hic, si illam pulmonis sinistri supremam partem non solum dicitur sua antiqua, sed nova addita tum a spumoso fero turgentia, tum a pleura, ibi crassiore facta, compressione, nonnihil urgere potuisse, opinemur, sinistram Subclaviam venam, & quod consequitur, reditum sanguinis a parte capitis sinistra, quae praeterea inferior, quam dextera, creditur, remorari. Utrumque id est (nam quae possint obici, non ignoro; sed quantulumcumque concedas, in re huiusmodi satis habeo) illud certe quod proposueram de vasorum meningis Tenuis distentione, cum fero effuso conjuncta, verum in hoc quoque Phrenitico fuisse, vides. Nunc in Paraphrenitico illam distentionem vel magis, nec sine aqua, fuisse, ostendam.

13. VIR procerus, & macilentus, ex cannabis carminatione, quae ars ejus erat, thoracis inflammationibus obnoxius, a quibus sexies antea, aut septies vexatum se fuisse, narrabat, cum biliosa & viridis materia vomitu in una, cum delirio in altera, non ita pridem a pulvere inter carminandum excepto cum vocis organa laesisset, ut clangere potius, quam loqui videretur; propterea minus pulverulentam cannabis seligens, eamque seorsum a focis depectens, pristinam jam propemodum vocem recuperaverat, quando ab onere ferendo lassus, febrili frigore, & pungente ad lavam mamillam dolore correptus est. Quamobrem, eodem quo duo priores anno, circa medium Februarium, in idem est Nosocomium illatus. Cum domi oleum sumpsisset ex dulcibus amygdalarum nucleis recens expressum, & sanguis sinistram brachio detractus esset, iterum ex brachio altero emissus est. Difficile enim respirabat, nihil expectorabat. In latus affectum saepius decumbat. Biliosa & viridia vomuerat. Quinto die phrenitis ingruit lata, seria, interdum ferrox, hactenus tamen ut accedentium ora conspiceret. Medicus ex crure juxta talum mitti sanguinem, iussit, & raso capiti quoddam cataplasma imponi, quod quale esset, commodius cum de Maniacis scribam (x), docebo. Interea convulsivi motus coepit sunt adnotari leves primum, ut in tendinum carpi subilitibus, deinde majores. Novissime nec difficilis respiratio erat, & si quareres, ullum se usquam dolorem, aut molestiam percipere, negabat. Sed clamabat interim, atque infans cultum permungebat. Tandem pulsu debiliore facto, sed nunquam inaequali, obiit paulo post finem diei septimi.

IN CADAVERE latus colli dexterum livebat. Sic, Ventre aperto, jecinoris etiam limbus ad aliquem tractum, sed ad exiguum altitudinem. Vesicula contracta, pauca intus bile, quae dilutum tabacici colorem referebat. Ventriculus sanus. Pancreas crassius, & subdum. In Thorace nihil erat feri effusi. Pulmo dexter pleure undique per interjectas membranas arctissime alligabatur tum ad costas, tum ad septum Transversum: sinister contra paucis in locis, idque ad anteriora. Sed vicissim dexter quidem secundum naturam se habuit: sinister autem pars multo major morbida erat. Nam primum superior lobus, aliquin sic satis sanus, tum strigosus erat, tum in summo, quasi intra tuberculum, pus album continebat: quae tamen, ut & illae tot tamque arctae pulmonis dexteri alligationes, praeteritis inflammationibus videbantur imputanda. Verum lobus inferior rubens, durus, gravis, ejusque densata substantia, & in superiore parte pus, aut puri similis materia per bronchiorum fe-

ctio-

(i) Obf. 1. cit. (k) Sect. 3. Obf. 10. §. 7. (l) Sect. hac 7. l. 1. in Schol. ad Obf. 27.
(m) Sect. ead. Obf. 16. & in Addit. Obf. 1. (n) l. n. 14. (o) Illi. Anim. 34.
(p) Instit. Chirurg. Tab. 32. Fig. 1. & 2.

(q) n. 12. & 13. (r) Vid. & Jacotii Comment. in Coac. Sect. 2. l. 1. Aph. 21. (s) Sect. 7. Aph. 12.
(t) Act. Nat. Cur. Tom. 8. Obf. 63. (u) in Coac. l. 2. c. 16. n. 34. (x) Epist. 8. n. 3.

tionem effluens, præsentem, quæ suppurare inciperet, commonstrabant inflammationem. Pleura quoque ab eodem sinistro latere ferme tota inflammata videbatur, cum sanguifera sua vascula nimis conspicua haberet, ac tota facillime a costis una tractione avelleretur. Diaphragma autem in ea dumtaxat sui tendinei centri, ut vocitant, parte quæ sinistro pulmoni subjiciebatur, vasa habebat, etiam minima, adeo distenta, ut ibi inflammatum esse, non dubitares. In pericardio aliquantum feri subrubri, & turbidi. Per omnia cordis orificia concretiones polyposæ trajiciebantur, in ventriculis ortæ, in vasa productæ, ex solidiore substantia omnes, si initium excipias illius quæ Pulmonarem peragrabat arteriam, crassissimum quidem in ventriculo dextero, sed ex subflava, & quasi mucosa substantia. Dum Caput abscindebatur, longæ portiones concreti sanguinis educæ sunt e venis Jugularibus, velut enses e vaginis. Meningum vasa fuerunt sanguine quam maxime distenta. Et concretio quidem polyposa, albida, compactæque structuræ, non modo Sinum Falcis tenebat, sed & in plerisque pergebat venas, eum eo Sinu communicantes. In tribus reliquis majoribus Sinibus Crassæ meningis erat sanguis concretus. Tenuis autem meninx omnia vel minima vascula adeo sanguine habebat turgida, ut valde ruberet universa. Serum in cerebri anfractibus suberat. In Lateralibus quoque ventriculis serum fuit, subrubrum, sed paucum. Plures, nec parvæ, hydatides in posteriore sede plexuum Choroideum. Cæterum sanguine erant distenta, eoque multo quam foleant, manifestiora non tantum vasa quæ per Lateralium ventriculorum superficiem ducuntur; sed si corpora Striata, si Thalamos Opticorum nervorum leviter abraderes, aut si profundius tum ipsa, tum quamcunque velles medullaris cerebri substantiæ partem secares, vasa proportionem ad eundem modum ubique plena, & manifesta occurrebant. In cerebri autem, & cerebelli dissectione vix ulla internoscere licebat.

14. Quam noxius sit pulvis, qui ex cannabe inter carminandum elatus, in arteriam Aferam, & pulmones attrahitur, Ramazzinus noster (y) docuit, tussim inde aspidum saepe, & asthmaticam passionem Operarum deducens. Sed & acutis indidem pulmonum morbis pro sanguinis conditione occasionem præberi, qui chronicos alios post se relinquunt, aut tandem ipsi vitam adimant, ex proposita historia manifestum est. Nam postquam homo ex prima evasit pulmonis inflammatione, non fuit ejus opificium id viscus omnino convalescere: itaque in alias deinceps, atque alias incidit, donec aliqua non bene expurgata, quasi initium phthisis relinqueret, ut macies, clangor, & illa præsertim puris collectio, velut intra tuberculum, ostenderent. Cui novissima denique Pleuropneumonia accessit, & huic Phrenitis, atque adeo Paraphrenitis quæ hominem enecavit. Paraphrenitidem autem dico, non ita accipiens, ut fortasse est a gravissima diaphragmatis inflammatione, symptomatibus, quæ Boerhaavius (z) describit, illis atrocibus stipata: quamobrem neque iis controversiis me implico, quæ erudite sunt in Commercio Litterario (a) agitata. Satis mihi est, hoc vocabulo nunc a te accipi affectionem, quam possis ad Paraphrenitidem quadratenus referre. Sive enim Paraphrenitidis nomine (b) delirium intelligas, quod, capite non primario affecto, contingit; certe hic præcesserat pleuræ, & pulmonis inflammatio: sive delirium ex inflammatione septi Transversi; hoc quoque inflammatum deprehendimus. Noli tamen credere me cum septi ejusdem vitio, & inflammatione delirium necessario conjungere. Novi enim Fernellii (c) adversantem Observationem, vetustiore istis quæ in Sepulchreto (d) proponuntur, Willisii. Quin etiam cum eorum neuter inflammationem discrete memoret ejus præsertim septi partis quam unam maxime attendunt qui delirium ab diaphragmatis inflammatione repetunt, tendinei videlicet ejus centri, sed uterque carnosæ partis vitia proferat; conspexi ego tendineam quoque ejus partem inflammata, cum vix confusa, & subdelira morbi extremo tempore mens fuisset, quemadmodum de Peripneumonia scribens (e) indicabo. Veruntamen in Sepulchreto observationes duæ sunt (f), altera Blasii, Lælii a Fonte altera, quorum hic diaphragma suppuratum vidit post delirium, ille vero graviter inflammatum post phrenitidem. Quorum utrumque cum motus etiam convulsivos, a me pariter adnotatos, commemorare viderem, meminisse autem, a Galeno (g) scribi, quibus inflammatum est septum transversum, hos convulsionibus esse

opportunos, tum vero a Blasio animadverterem, non modo inferioris partis hepatis inflammationem, sed & concretionem polyposam in eodem atque a me, Crassioris meningis Sinu, & in eisdem propagatam venas fuisse conspectam; non prorsus inutile fore, credidi, si in ipsis utriusque libris eas perlegerem observationes. Sed querendi labor propter ambiguum notam quæ Blasii Pars 6. designatur, & fallacem Consult. Lælii numerum, 132. pro 130. indicantem sane major, quam utilitas fuit: quanquam in descripta alterius observatione aliquid emendandum, alterius addendum inveni. Certior tamen factus sum, Blasium, qui caput aperuit; nam Lælius non attigit; Tenuis meningis inflammationem revera non memorasse; ut Paraphrenitidis exemplum habeas in ejus observatione luculentius, quam in nostra, in qua videlicet, si non primum, at certe postea adeo inflammata ea meninx fuit, ut nunquam magis vidisse meminerimus. Verum utcumque hæc sunt; cum Crassioris quoque meningis inflammatione, aut certe affectu ad inflammationem accedente conjunctum delirium ostendamus.

15. MULIER ex icu capitis jam pridem in Patavino Nosocomio decubuerat, & sana facta, discesserat. Postea in febrem incidit: deliravit: mortua est. CAPITALE tantummodo, sub finem Publicæ Anatomies, quam anno habebam 1736. in Gymnasium illato, cerebrum a me sua in fede diligenter conspectum est. Nul- lum usquam peculiare illius icus indicium. Crassa meninx sublata anteriorem faciem ostendit crebris coccineis maculis, quasi guttis sanguinis distinctam. Tenuis autem vasa sanguine turgida: sub eaque alicubi serum: quod in ventriculis non fuit. In Plexuum Choroideum posteriore parte vesiculæ. Ante glandulam Pinealem subflava materia paucissima. Cætera sana; nisi quod cerebellum fuit laxissimum. Nullo in vase quidquam polyposæ concretionis deprehendi.

16. In gravibus deliriis, Crassæ quoque meningis non vasa modo admodum turgentia, ut Slevogtius (h) ait, sed & ejus substantiam inflammata non raro inveni- ri, constat: quo istas ejusdem poteris coccineas maculas referre. Cæterum ne in hac quidem muliere præter va- forum plenitudinem, sub Tenui meninge aqua defuit. Ubi nec in viro defuit, de quo Valentinus (i) febri- & deliria gravia perperit; siquidem cum venis in toto cerebro valde turgentibus, statim sub pia matre multum pituitæ, & aque flavæ, & gelatinæ instar condensate, repertum fuit. Sed & ventriculos multo fero plenos supra (k) ex Mælingio retuli; ut alia aquæ in delirantium cerebro exempla omittam. Ea nunc in memoriam redi- gunt conjecturam quandam meam, de qua ut judicare fa- cilius possis, paulo altius ordiar, necesse est. A. 1711. Fe- bruario mense ineunte, ceperunt moris pessimi febres in mea Patria vagari. Pulsus in omnibus, etiam robustis- simis adolescentibus, quam exiles, & quam imbecilli, ob- scuri, & confusi: in plerisque ad carpos plurimi subsultus convulsivi, & soporosa affectio: in quibusdam singultus denique, & extrema dejectio virum cum faciei, & digi- torum livore, alisque ejusdemmodi. Primus omnium has febres animadverti, & vel post ea omnia quæ dixi, Superis bene juvantibus, ægros pro deploratis jam habitos felici- ssime servavi, ex quibus, annis superioribus vivebant adhuc Cornelius Dentius Vir Patricius, qui multa, & diu emissa urina, & Ignatius Garavinius ingeniosus Opi- fex, qui alvo etiam soluta, convalescerunt. Circiter Fe- bruarii finem subsultus quidam convulsivi, & singultus, & livor ab iis febribus aberant; sed accedere deliria ince- perant, non tamen vehementia, & tunc solum cum febris auferretur. Sic etiam affecti evaserunt tamen, in his Patricii Ordinis Sacerdos Tullius Castellinus, quem memini cum ab iis evacuationum generibus, a quibus il- li, & præterea a longo cutis madore nihil esset adjutus, minus male habere tandem coepisse postquam ore lum- bricum ejecisset rubicundum, teretem, longiore spi- thama, & calamo quo scribimus, crassiore. Sed Martio demum mense, etsi febres erant cum minus atrocibus in spe- ciem malis conjunctæ, quin pulsus, & lingua contra atque in illis prioribus, spem asserere videbantur; gravioribus ta- men atque aliter ac antea deliriis post dolorem capitis in- gruentibus, jam minus felicitate res cedebat. Atque ut Hippocraticam simplicitatem in utramque partem imite- mur, a senioribus Medicis in media curatione advocati, ægros duos minime servare potuimus, Vincentium Mengazzini- um honestum Juvenem, & Hieronymum Gnoccium Pa-

Patricium Virum, & Sacerdotem. Priori autem ve- hementem phrenitidem instare præsensimus ex iis no- tis quas Majores docuerunt, inter quas illam præsertim ad- notavimus quod sibi æger pneumatica organa, quorum usus est in Sacris Aëdibus, jugiter audire videbatur, cu- jusdam similis, qui ultimis lethalis febris diebus melo- diam, seu concentum quandam suavisimum, cui tandem succubisset delirium, perpetuo se audire, Collectoribus dice- bat Bibliothecæ Anatomicæ (l). In Gnoccio id visum est adnotatione dignum, quod deliria tunc solum, & quidem illico adveniebant, cum toto corpore sudaverat. Quæ res tametsi inde quoque possit repeti, quod per sudorem multo fero sanguini adempto, quæ hujus relta- bant partes, ut minus dilutæ, ita acres magis, & ad irritandum idoneæ fierent; nihil tamen fortasse impedit quo minus ex eo deducamus unde videmur diversisse, ex aqua nimirum acri, in illis prioribus ut tunc præstigi- da tempestas ferebat, copiose adeo per renes, in hoc vero sub meninge Tenui eodem tempore quo sudor, eandemque ob causam a sanguine secreta. Sed quoniam per dissectionem haud liquit ultra conjectura videri pos- set verior, inquirere, eo potius transibo, ut simul leve delirium ubi vix aquæ vestigia inveni, sive ratione, si- ve casu id factum est, fuisse, ostendam, simul levioris delirii, id est Paraphræ, ut hanc vocem Medici nuncun- quam accipiunt, postquam Phrenitidis, Paraphrenitidis, & graviorum deliriorum protuli, exemplum afferam.

17. ANUS leviori febri correpta, quam Peruviano cortice Medicus pervincere se posse, sperabat, hac non modo non cedente, sed in acutam cum vaniloquio, dege- nerante, consecta est. VENTRIS, & Thoracis non- nulla viscera, præter caput, in Theatrum illata, non multis antequam superioris mulieris cerebrum, diebus consecutus. Quædam præter solitum quidem, sed non omnino præternaturam in rene dextero, & in ipso corde se obtulerunt, quæ ut tunc non indigna visa sunt quæ o- mnibus ostenderetur, ita nunc non videntur quæ apud se fileantur. Nam ex eo rene ureteres bini exitebant, superior ex simpliciore pelvi, & tenuior; inferior au- tem aliquanto crassior, quippe ex pelvi quam multipli- ces tubuli in eam confluentes, majorem efficiebant, & magis extantem. Singularum ureterum ut ortus, sic pro- greffus, & finis divisus, transversi digiti intervallo inter utriusque orificia interjecto, oblonga ambo, & in eadem obliqua linea quæ debebant, in vesicam patentia sic ut al-

terum altero superius esset. In Corde autem, pro venæ Co- ronariæ valvula, reticulum deprehendi haud aliter factum ac inter ejus valvulæ varietates penultimo loco in Epitolis Anatomicis (m) a me descriptum videbis. Verum hæc, ut dixi, non omnino præter naturam, ut quæ in Ma- gna arteria, præsertim vero in matrice conspexi. In illa enim tum paulo supra valvulas Semilunares, tum ad lumborum vertebra alba intus vidi osium inchoamen- ta. Sed utero aperto, reperi in posteriore, eademque superiore fundi parte *excrecentiam*, circuli ambitu, co- lore exterius cruento, a dextris finitrosam porrectam, cujus oræ pars quasi tertia, inferior, & sinisterior, ab ute- ro sejuncta erat, ut specillo subjecto attolli posset, reli- quum cum uteri substantia arctissime annexum, atque adeo ex eadem factum, nisi quod secundo, magis alba, com- pacta, & dura in excrecentia tota deprehendebatur. Nem- pe scirrhus, seu mavis canceri erat initium, occulti etiam tum, humillimi, plani, lævis, nec majoris, quam ut extensi pollicis apice obtegeres. Si proximæ cervicis su- perficiei structuram, & hymenis anulum, exigua quæ- dam altitudinis, sed nusquam dilaceratum, spectares; vix ullam, aut nullam viri notitiam mulierem hanc habuif- se, intelligeres. Cranio tandem exsecto, & cerebro diligenter lustrato, nihil usquam se mihi obtulit adno- tatione dignum, nisi vasa Tenuis meningis sanguine di- stenta, & ipsa facillime, undecunque velles, trahentes digi- tos sequens; ut tametsi aquam vix ullam viderim, non prorsus tamen defuisse, vel ex hoc indicio conjecerim.

18. Si forte expectas, ut priusquam finem scribendi fa- ciam, indicare aggrediar, quæ in cerebri ipsius parte, & quæ ratione, & qui motus fiant, cum deliria excitantur; me non satis adhuc videris novisse. Vix quædam gene- ralia possem, eoque tibi, & cæteris perquam nota, at- que illa ipsa timide, ac pedetentim, dicere. Cætera ei tempori condonanda censeo quo Medici laude dignum putabant omnia non modo abstrusa, sed vel supra ca- put nostrum posita sic inquirere, ut cum invenire non possent, comminisci non dubitarent. Quibus utinam in Sepulchreti Scholiis tantum loci datum non esset, quan- tum ipsa historia morborum capitis, vel multæ simul, sæpe non occupant, multoque minus in uno interdum eodemque Scholio (n) fuissent eadem iterata, talia præ- fertim, ut a veri similitudine abhorreret, ex pene o- mnibus dissectionibus intelligi possit, quas proximis Litteris perferibam. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA VIII.

De Mania, Melancholia, & Hydrophobia verba fiunt.

Sequuntur in Sepulchreto Sectiones duæ, quarum al- tera de Mania, & Rabie, seu Hydrophobia, altera de Melancholia, & Affectione Hypochondriaci scri- pta est. De hac postrema seorsum agere non est animus cogitanti, hanc ad interitum non perducere, nisi aliis gravioribus adfectis morbis, ut velle docent quæ in Se- pulchreto productur, exempla: itaque simul cum iis mor- bis quod ad ipsam attinet, pertractabitur. Melancho- lia autem Mania; ut Willisii utar verbis in Volumine eodem (a) prolatis; in tantum affinis est, ut hi affectus sæpe vices commutent, & alteruter in alterum transeat: quin sæpius dubitantes Medicos videas, hinc taciturni- tate, & metu, hinc loquacitate, & audacia in eodem egro subinde alternatis, melancholicum, an maniacum pronun- cient. Quo facilius tui cum stultorum capita dissec- rem, atque utro laborassent delirio, quererem, respon- siones perperæ ambiguas, nunquam inter se pugnan- tes, veras tamen fortasse in longo delirii cursu. Quam- obrem etsi in dissectionibus ad te scribendis cum utram in partem magis inclinaverit æger, sciam; id indicabo: tamen quia plerumque id facere non poterò; malui his unis Litteris quæ ad utrumque attinent delirium com- prehendere, & postremo quæ ad Hydrophobiam spe- ctant, adjicere, præsertim cum de his cunctis delirio- rum generibus vix unam Valsalvæ historiam habeam, a qua, ut soleo, initium ducam.

2. VIRGINI annorum amplius viginti, inter Sacras Virgines se recipere maxime cupienti, cum id ne- gatum esset, illico ab auditu repulsæ nuncio labare mens

cæpit, statimque incongrua ratiocinari, idque in dies etiam magis, ut cibum quoque sæpius respueret. Sic aliquot exactis mensibus; quo tempore, præter febrem quæ erratico recursum multoties invasit, violentior sine fe- bre insania accessit, ut assidentes impetere conaretur; labentibus sensim viribus, mortua est. CRANIO exsecto, ad latera Sinus Falcis exterius in Dura me- ninge exigua quædam corpora albida conspexi sunt, quo- rum nonnulla rotunda, alia oblonga, quædam abnormi figura erant, mollia tamen omnia: quæ ex concreto humo- re orta Valsalva existimavit propterea quia in mortuis ex capitis vulneribus similes ex stagnante circa eandem me- ningem pure concretiones viderat. In illo autem Sinu tenuis polyposa concretio per totam longitudinem se extendebat. Cerebrum erat humidum: & in ventriculis ejus majoribus serum inerat, sed paucum. In plexu autem Choroide glandule quatuor majores extuberabant, quæ in corpus indu- ruant solidum, luteum, & forma ad sphericam accedens.

3. Præter hanc Virginem, ejus delirium ex melan- cholicum in maniacum degeneraverat, si stultos alios, ut sæpe viventes curandi habuit, sic & mortuos dissecandi Valsalva occasionem habuisset; non dubito, quin facile ipse quoque in eorum cerebro eam quam ego hæcenus in omnibus, duritiem fuisset adnotaturus. Quod ve- ro ad corpora illa tumētia in plexu Choroide, & ad ista attinet quæ in Dura meninge ad latera Sinus Falcis descripti, corpuscula; extuberantiam in eo plexu, opi- nor, majorem, neque tamen in stulto, alias (b) tibi commemoravi: hæc autem e Dura meninge se attollentia cor-

(y) Diatrib. de Morb. Artif. c. 25. (z) Aphor. de cognosc. morb. §. 909. (a) A. 1736. Hebd. 22. n. 2. Hebd. 41. n. 1. Hebd. 53. n. 2. A. 1737. Hebd. 16. n. 1. (b) Vid. Sennert. Med. Pract. l. 1. P. 2. c. 6. (c) Pathol. l. 5. c. 11. (d) Sect. hac 7. Obs. 1. (e) Epist. 21. n. 35. (f) Sect. cit. Obs. 15. & 37. quæ subius l. 2. S. 4. Obs. 19. (g) De Puls. ad Tyr. c. 11. (h) Dissert. de Dura Matre §. 29. (i) Eph. N. G. Cent. 10. Obs. 94. (k) n. 8.

(l) Tom. 2. in Adnot. ad Du Verney Tract. de Audit. Org. P. 3. (m) Epist. 15. n. 20. (n) ad Obs. 1. Sect. 6. l. 1. (o) in Schol. ad Obs. 1. Sect. 8. ejusd. l. (p) Epist. 4. n. 32.

corpulcula de eorum fortasse genere fuisse, suspicor, quæ postea a Pacchiono glandulæ sunt appellata, iis-
piss in locis interdum minus, nonnunquam maxime con-
spiciua. Sed quamquam hæc neque præter naturam sunt, ut
sæpe insculptæ in crano foveæ ad eorum massulas excipien-
das ostendunt, nec vel ante duo sæcula Anatomicis, post
Vesalium (c) has *tubercula* vocitantem, fuerunt incognita,
imo pro novis paulo ante quam Valsalva nasceretur, ite-
rum proposita sunt; eo tamen quo istam Observationem
scripsisse videtur, tempore rursus quadantenus obsoleverant.
Verum hæc alias omnia fusius demonstrabo, nec mea cir-
ca eorum corpulculorum naturam tentamina reticebo.
Nunc eam præstat quam mihi in Maniacorum, & Melan-
cholicorum cerebro semper obviam fuisse dixi singularem
duritiem fex septemve prolatis dissectionibus confirmare.

4. JUVENEM procerum, & robustum mania prehen-
derat A. 1729. Huic Medici sub finem Junii sanguinem
ex Temporalis arteria educi iusserant ad libram unam.
Hic vix erat ex quo id Chirurgus præstiterat, cum
Juvenis inventus est mortuus, exerta lingua. Ne in au-
xilii genus, Veteribus, & Recentioribus usitatum, &
M. Aurelii Severini (d) (pro quo Hildanum perperam
a pluribus laudari video) aliorumque (e) felicibus, &
nonnunquam, ut in robusta Virgine, extemporaneis cu-
rationibus comprobatur, neve in immerentes Medicos,
ut vulgus solet, aut in Chirurgum culpam conferas, tum
ut de quibusdam eorum quæ in cadavere adnotata sunt
aptius ferre iudicium queas; illud celandum non est,
quod satis oculare is qui admiserat, non potuit, cum æ-
ger, impellente infania, quæ modo vulnerata arteria im-
posita fuerant, dimovisset, eaque statim, per paucos effuso
sanguine, reposita essent, indignatum nescio quem, cu-
jus erat custodia commissus, cum in ventrem, & ad
mam frontem pugnos misero impigisse, tum infano i-
pso infaniorum archissimo cervicibus injecto vinculo, dis-
cessisse. CADAVER postmodum inspiciens, minime
ob ea quæ dixi, miratus sum, faciem ex atro purpu-
reo livere, & ad Nasalem ossium sedem, quæ digito ten-
tans, fracta esse, cognovi, ferme nigricare, aut ventrem
turgidum, alicubi ex viridi livescere. Quin Thoracæ
hæcenus lustrato, ut pulmones modice tumidos, in Aspe-
ra arteria spumam, nec tamen multam, multum autem
sanguinem, eumque fluidum, in Pulmonari vena, &
valvulas denique Pulmonaris arteriæ æquo duriores ani-
madverterim, cum cætera secundum naturam constituta
viderentur; confestim ad Cerebrum diligentius con-
templandum transivi. Utriusque meningis vasa ater, &
fluidus sanguis distendebat, ut illa pariter quæ per septi
Lucidi latera, cæterosque ventriculi dexteri, & sini-
stri parietes repebant. Quos ventriculos multa aqua tur-
bida occupabat. Plexus tamen Choroides rubebant: eo-
rumque posteriore parte plures infidebant vesiculæ, aqua
plenæ, interque has aliqua mediocrem æquans uvæ aci-
num, per cujus vesiculæ tunica vasa æque crassa,
& ad eundem modum ferebantur ac per vicinam plexus
membranam. Cæterum nihil magis adnotatione dignum
occurrit, quam cerebri durities. Sive enim medullarem
hujus substantiam, sive corticalem incideres, non mo-
dice duras percipiebas, quando cerebelli substantia fal-
tem corticalis vel magis quam solet, mollis erat.

5. In continendis audacioribus infans plagas quoque ad-
hiberi, Celsus (f) admonuit; non modo eos qui violentius
se gerunt, vinciri, ne vel sibi, vel alteri noceant.
Sed hæc omnia intra modum, atque instar parentis qui
coerceat liberos, non licetis qui in damnatos deserviat.
Valsalvam memini, cum phreneticos, aut maniacos cu-
raret, quorum brachiis vincula injicere conveniret, fo-
licite inculcare domesticis, & custodibus solum, vide-
rent ne quid illi hinc detrimenti caperent: firma qui-
dem vincula esse oportere, sed neque æctiora, neque
dura; ut loris subfui molliorem pannum, aut linteum vel-
let (g). Quoniam maniacos a Valsalva curatos semel,
atque iterum memoravi; quæres fortasse, ecquid in eorum
curatione peculiare haberet? Ille vero quæ plerique so-
lent auxilia in usum trahebat; sed, ut optimum Medicum
deceret, in aliis alia; in omnibus autem quanto pauciora
poterat, & facilia. Sic quosdam memoria teneo ne san-
guine quidem misso, per solas ex melonum feminibus
emulsionem restituisse, quibus nec papaveris semina addide-
rat, nec quem adversus vigilas illis efficaciorum ipse quo-
que expertus erat, syrupum de papavere: adeo interdum id
levia præstant quod vehementia non possunt! Spectata fi-

dei Medicus mihi non semel affirmavit, cum forte in
phrenitide insuperabili quinque, aut sex opii grana dissol-
vi imperasset in iis aquis quæ, linteis exceptæ, fronti
erant adhibendæ, hæc autem aquæ per assidentium erro-
rem ægro essent potui datæ; nihil inde effectum vidisse.
Quam in rem singularis erat opinio Francisci Spoleti,
Primarii olim in hoc Gymnasio Rei Medicæ Professoris:
qui Byzantio rediit, ubi feliciter vel in Regio illo Gynæ-
ceo medicinam aliquando fecerat, cum ea nobis confir-
maret quæ de opio legimus multo illic quam apud nos,
purior atque efficacior, quippe colore ad cinnamomi
colorem vergente, odore autem maxime, ut nostri lo-
quuntur, narcotico, ibique tamen a pluribus, ei rei af-
fuetis, non ut dormiant, sed ut læti vigilent, sumpto,
eoque ad drachmam unam, aut saltem, quod Chymicus
qui cum eo fuerat, Amicus noster viderat, ad scrupulum
unum; subiecit, hujus tanti inter nos, atque illos disci-
minis causam se in eo positam suspicari, quod medica-
mentorum quorundam pondus multo majus contrarios
effectus præstare debeat, ac minimum, non secus atque
ajeat, si fibræ circumjectum filum modice adstringas; fi-
bram premeas: at si vi multo majore, fibræ dirumpas,
non premeas: quasi vero antequam dirumpas, non maxi-
me premeas! Sed hoc volebat potius quod inverso osten-
dam exemplo, si levior ventulus agitet; flammulam au-
geri: si vehemens; extingui: quamquam ne sic quidem in-
telligitur, cur id ibi affuerit possint; inaffuerit, ut hic, non
possint, id est vegeti a sumpto opii scrupulo vigilare.
Neque enim quæro, cur ibi non dormiant, aut cur non
vigilent hebetes, & ebriorum instar; sed cur vegeti peri-
que vigilent? non ignarus, & alibi, & apud nos fuisse
nonnullos quibus paulatim afflucentibus opii scrupulis,
aut plus eo non modo esset innoxius, sed etiam utile
adversus dolores; & esse inter Turcas qui multo plus opii
quam dicebat Spoletus, devorent quidem, sed inde te-
mulentis fiant, ut qui maxime. Verum hæc longius nos ab
historiis nostris abducunt, ad quas censeo redeamus.

6. LANIO quartum decimum jam mensem stultus a
poculo, ut ajeant, amatorio, denique ineunte A. 1719.
vi, ut credebatur, frigidissime tempestatis, a qua sibi
minime caverat, mortuus est. VENTREM, & Thora-
cem perlustrans, nihil adnotatione dignum animadverti, si
in hoc corexipias undique pericardio annexum; sub il-
lo autem leviter præputii ulcuscula, urethrae cicatrices,
canaliculos nostros perpaucos. Quod ad Caput attinet;
quamvis aquam sub Tenui meninge effusam invenerim;
tamen ea firmitudine cerebrum fuit; ut durius ad id
tempus a me dissectum esse, non meminissim. Porro
in superiore eademque posteriore Callosi corporis facie
non illos extantes duos, ut Lancisius (h) vocabat, *ner-
vulus longitudinales*, sed eorum loco sulcos duos reperi
non parum profundos. Fornice autem, qui & ipse durus
erat, haud procul ab eis, quam appellant, basi incisio,
& cum plexibus Choroidibus retrorsum revoluta, per sin-
gulas ejusdem basis radices singulos repere pellucentes qua-
si lymphæductus confexi, qui utrinque pergebant per
tractus illos medullares, quibus ornantur summa oræ
ventriculi tertii (*processus* Lancisius (i) seu *nervus*) a
Pinealis glandulæ *basi prodeuntes* appellatam; per eosque
tractus rependo, paulo manifestius & lympham conti-
nere, & nodulis distingui videbantur, & denique illam
versus glandulam se inflectere; cui ab anteriore parte an-
nexa erat parva congeries materię flavæ, in minuta gra-
na conformata. Vehementer autem mihi displicuit, &
ei qui aderat, Cl. Vulpio illam quæ, ut tibi descripsi, ita
nobis apparuit, speciem vasculorum pellucens, variis,
ut ibi ab imparatis potuit, tentatam modis, ante evanui-
se, quam pro certo quid rei esset, constituere possemus:
quamquam illam molestim minuit inusitata cerebri firmi-
tudo, qua allectus, plura intra ejus, & medullæ Oblon-
gatæ substantiam facilius quævisi, & dilucidius cognovi;
ut istiusmodi infanorum cerebrum aptissimum censeam
ad persequendum interius nervorum origines, & tra-
ctum ductum, & alia ejusdemmodi, quorum in mol-
liori, ut sapius est, cerebro multo difficilior, & obscurior
est indagatio: modo tamen postea in minus molli ali-
quo sani hominis cerebro sic satis eadem confirmetur.

7. Maniam a philtro quoque induci, certum est (k).
Sed an maniacus is homo fuerit, incertum, præsertim
si frigoris vi perierit, cujus lotum ejusmodi ægri esse im-
pune patientissimi. Quo indicio adducor, ut suspicer,
nec mulieres duas, quarum mox historias subjiciam, ma-
nia

nia detentas fuisse tunc saltem, cum rigente hyeme al-
tera anginam, altera thoracis inflammationem contra-
xit. Quoniam tamen illud plerumque, non semper, ne-
que in omnibus verum est (l); rem in medio relinque-
mus. Sed quale id cunque delirium fuerit; illud videri
potuisset confirmare Lancisii sententiam de sede animæ
cogitantis (m) quod a nobis in Calloso corpore hujus itul-
ri conspectum est, si in cæteris quoque aliquid ejusmodi
vidissemus (n). Verum quid raro, quid sæpe, quid sem-
per invenerimus, cum ad harum dissectionum postremam
(o) ventum erit, cognosces. Interea quæ de pervulgatis
quibusdam internis mania, & phrenitidis remediis ad su-
periore historiam attigi, in memoriam mihi redegerunt
quod tibi de externo quodam adversus utrumque morbum
auxilio superioribus Litteris (p) me sum pollicitus esse
scriptum. Noli expectare ut hic memorem quod Val-
salva amicus quidam Medicus, me audiente, confirma-
bat, se notum utrique eorum maniacum non antea per-
sanare potuisse, quam caput toties radendum curasset,
quoties capilli ad digitum altitudinem crescerent, quod
primum fieret, multo plus foridum cuti adherentium,
& male olentium animadversum esse, quam quis putas-
set: neque ut proferam peregrinum aliquid remedium ex-
trinsecus adhibuit ad fomem opportune conciliandum;
quamquam Ramazzinus nosm mihi testabatur, opium
quoque ipsum in vino dissolutum, quo in pertinacibus vi-
giliis aut tempora maderieri, aut penicillos in nares immit-
tendis intingi jusserat, vix levem soporem fecisse. Para-
bile erat auxilium, & Samonici veribus dignum, quo ad-
versus phrenitidem, & maniam uti consueverat Medi-
cus, quem, si nihil aliud, longa certe ætas, atque exerci-
tatio commendare videbantur. Is igitur caseum secundari-
um recentem cum oleo violarum miscebat, rasoque ver-
tici imponebat, ter quotidie mutandum. Quæres, num
utiliter? Dicam quod vidi. Robustus vir, ferrarius fa-
ber, a puero, ex terrore, tum incubo, tum vertigini obno-
xius, hyberno tempore cecidit repente, & confusus verbis
de interno thoracis malo quiescit. Continuo in Nocturnum
illatus, nil ferme interrogantibus respondebat: clausis
oculis, lodice caput operiebat, amentis instar: calebat si-
mul, tremebatque: neque ebrietas, neque ulla alia ejusce-
modi causa suberat, & febris aberat. Postmodum de lecto
proflire, clamare, minari, ferire etiam; ut manifestus
mania, vinculis coerceri debuerit. Continenter, & vehe-
mentius clamabat: simulque totum corpus convulsivis mo-
tibus agitabatur. Tum Medicus, vena juxta talum inci-
sa, sanguinem ad libram detrahi, & id quod dixi, raso ver-
tici imponi, jussit. Quid quæris? Sic intra horas duode-
cim omnino sanus factus est, constantique jugiter men-
te, post aliquot dies domum rediit, casum, an ob mis-
sum sanguinem, an exterius quoque adhibito auxilio o-
pis aliquid conferente? Qui infanientium caput lacte fo-
vent, non difficile postremum hoc credent. Tu si ve ni-
hil in Re Medica negligendum censēs, si ve in iis quæ ad
re scripsi, nihil obscurum relinqui cupis; a me tibi fa-
tis esse factum, intelliges. Sed nihilne, inquires, de tuo?
Sine me, quæso, duarum, de quibus paulo ante indi-
catum est, mulierum dissectiones proferre. Tum, ut tibi
obsequar, ineptire fortasse pergam; sed si ve levia, si ve
gravia, tamen non nisi certa, proponere.

8. MULIEREM stultam, annos natam ad quadra-
ginta, angina sustulerat. CADAVER in Gymna-
sium illatum est ante medium Februarium A. 1719. cum
publice Anatonem docerem. Cum ad ea quæ vellem,
minime esset idoneum propterea quia non ita multis a
morte horis abdominis musculi jam virebant, neque in-
testina, quæ distenta erant, inflammatione omnino ca-
rebant; vix utero inspecto, cujus parvitas indicio fuit,
nunquam mulierem peperisse, idem confirmantibus mam-
mis, quæ, etsi lactei feri aliquid habebant, tamen ipsæ
quoque perparvæ erant; nihil in iis angustis temporis,
nisi Cerebrum, dissecandum suscepi. Quod non secus
ac paulo ante in Lanio, prædurum inventum est.

9. FEMINA altera, quam anno superiore peperisse
constabat, neque eo saniorum esse factam, per vias, ut
antea, nisi quis prohiberet, discurrere pergebat, nemi-
ni, quod scire potuerim, nocens. Ante novem ferme an-
nos insanire ceperat ob occidit pridie quam nuberet,
quem amabat, virum. Tandem a thoracis inflammatio-
ne confecta est, ineunte Decembri A. 1723. CA-
PUT dumtaxat diffecui. Sub Tenui meninge aqua erat
non sine aereis hic illic bullis: quas & alicubi in quibus-
dam vasculis confertissimas vidi, ut hæc repleverit. Nul-
Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

la vero aqua in ventriculis Lateralibus: in quibus vasa,
& Plexus rubebant. Basi Pinealis glandulæ antea ad-
hærebant pauca materia ex albo subflava, quæ aggeries
calculorum videbatur; sed tactu explorata, neque cal-
culosa inventa est, & vix subdura. Cerebrum assulatim
secando, medullarem substantiam non adeo candidam
animadverti; subflava enim erat, idque hic fortasse ob
sanguifera vascula pleniora; nam quo longius a corti-
cali substantia descendebam, eo minus fuscam medullam
conspiciebam. Illud certissimum hanc eandem substan-
tiam in toto cerebro, in ejusque particulis, quæ intra
ventriculos spectantur, insolita fuisse duritie, nervosque
ipso intra cranium firmiores, minusque humidus inter
secandum apparuisse. Cum autem in cerebro corticalis
quoque substantia satis firma esset; in cerebello fuit mol-
lissima, quamvis *pedunculi*, & his vicina cerebelli inter-
rior medulla essent utique firmiores.

10. Nunc quid ego in ejusmodi fœminis, virisve si-
ne febre delirantibus non inutile sim expertus, si dicam;
actum agere videbor. Nam quod inter prima morbi si-
gnia, præsertim cum Melancholia esset hypochondriaca,
aut locus, objectumve certum ineunti morbo occasio-
nem præberet, nil melius invenerim, quam ut continuo
ingrederentur longum iter, comitantibus Amicis gratis,
atque prudentibus: aut quod cum minime id liceret,
saccharum, ut vocant, Saturni quibusdam caute datum
nonnihil opis afferre viderim, balneum aliiis, non pau-
cis autem longe plus quam auxilia omnia, ipsam tem-
poris diuturnitatem; hæc, inquam, & similia cum di-
xero, nihil quod non sæpe legeris, dixero. Præstat
quam paucioribus verbis possim in re longa, & varia,
perspicue tamen, & diligenter, peculiarem describere suc-
cessionem morborum, quorum postremus mania fuit, ea-
que brevi percurata. Cum A. 1711. Ludovico Alberti-
no, Forolivienis Ecclesiæ Archidiacono meritissimo,
in difficillimo casu, propitiis Superis, felicissime mede-
rer, erat ei inter cæteros servus a pedibus viginti tres
annos natus, gracilis, non bono colore, quem laboribus
seffum corripuerat febris, ineunte Septembri, assidua,
& quæ, licet ad duplicem Tertianam accedere videretur;
abnormis tamen erat, & varia, nec minus varianti-
bus stipata incommodis. Nam modo lumborum, dorfi,
capitis dolor, calorque, modo vigilæ, alias hebetudo,
vix ut interroganti responderet, interdum caloris interi-
ni sensus, & anxietas inexplicabilis, nonnunquam sitis,
vaniloquium, pedum frigus ingruiebant; sed alias alia,
nulloque ordine. Illud plerumque perstabat, parvitas, &
imbecillitas pulsuum. Sanguis, intra octo primos dies bis
de brachio emissus, sero fuit croceo, parte reliqua dura
cum primum, tum magis postea, tuncque insuper cru-
sta infidebat non tenuis, eaque livida. Urinæ crassæ
primum, & rufæ, deinde tenues, & quamvis copia res-
pondebant potui, ac sæpe etiam superabant, & denique
innatantia quædam ostendebant; nunquam tamen hæc
ad imum demittebant. Alvus semel reddidit liquida mul-
ta, alias fere qualia sani solent, sed flava interdum, se-
mel duobus cum vermibus. Sudor bis toto corpore pro-
rupit, sæpius non nisi ex fronte, hincque interdum fri-
gidus. Sanguis e naribus semel fluxit, non multus. Quin
etiam dolor circa aurem, & manuum digitos obortus,
visus aliquando est naturæ conatum indicare aliquid ad
eas partes deponendi. Per hæc ventum erat ad quartum
decimum diem, cum motus apparuerunt convulsivi tum
eo, tum diebus aliquot proximis. Iisdemque tamen die-
bus æger alacrior, & meliore aspectu; nam facie paulo
ante fuerat subtumida, atque sublivida. Iisdemque desinen-
tibus motibus, cutis paulo post humerorum, & pectoris
leviter rubra, ac subaspera facta est: atque ut intellige-
res, non inutilem quidem hunc esse naturæ conatum,
sed tamen non satis utilem; jam neque vigilæ, neque si-
tis, neque aliud ejuscemodi incommodum amplius resta-
bat: quin etiam pulsus ad naturæ normam valde accede-
bat. Verum neque stomachus vigeat, & facile e naribus
vix emunctis sanguis destillabat, & mox post ventris do-
lores fluida dejecta sunt colore tabacci, & diebus post pau-
cis non sine frigore aucta est febris. Itaque etsi totum
propemodum Septembrem naturam adjuvare conatus sum,
ut res poscere videbantur, nihil magis cavens quam ne
aut ejus motus impedirem, aut ægri vires attererem;
non modo hic non convalescebat; sed morbus ex mor-
bo oriebatur. Nam postmodum quam febris, uti dictum
est, nonnihil se intenderat, assidua de siti querelæ, &
facies, ac pedes tumentes, & venter supra umbilicum
æqua-

(c) De hum. corp. fabr. l. 7. c. 2. & Explic. Fig. 1. ejusd. libri 7. ad K. (d) De efflu. Medic. l. 1. p. 2. ubi de Arteriot.
(e) Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 60. (f) De Medic. l. 3. c. 18. (g) Vid. Epist. 61. n. 13. (h) Differt. Var. VII. Fig. 1. list. dd.
(i) Ibid. Fig. 4. list. gg. (k) Vid. P. Borell. Hist. Cent. 1. Obs. 65.

(l) Vid. Ettmüller. Prax. l. 2. S. 3. c. 4. art. 2. m. 3. (m) Differt. VII. paulo ante cit.
(n) Vid. Epist. 61. n. 6. (o) 4. 13. (p) n. 13.

æquali tumore se attollens, simul inflare hydropem, simul adeste, ostenderunt. Qui porro adeo confestim increvit, ut quamquam urinæ, me quoque leniter adjuvante, non paucæ erant, & mox vel magis profuebant; tamen non modo siti semper vehementiore facta, & aquoso tumore sub universam cutem se extendente, sed & sicca tussi, eoque infestiore, quod decolor sanguis vel per se de naribus sæpe prodibat, & difficili respiratione cum stertore, virumque, ac pulsus infirmitate ægrum urgente, eo res intra quinque, haud amplius, dies deducta esset, ut loquendi etiam facultate amissa, pro deposito, & jam jam morituro ab omnibus haberetur. Mihi vero quantumcumque in præcipiti casu liceret neque antea, neque tunc omittenti, urinarum quæ fluere pergebant, copia aliquid speculæ relinquebat: quam mox nonnihil auxere animadversæ perminutæ quasi arenulæ, quæ confertissimæ universa vitæa matularum interna latera propemodum operiebant; hoc enim mihi in ægris pluribus adnotatum felices morborum solutionis indicium, ut fusus alias (g) ad te scribam, nunquam fallax ad id tempus deprehenderam. Et sane æger paulo minus male habere, & jam loqui, moxque universi corporis tumor, & sitis decreverat, nec sanguis amplius de naribus prodire. Stertor tum etiam perstabat tamen. Sed triduo vix elapso ex quo mors inflare visa fuerat, nulla jam ferme supererat ducendi spiritus difficultas, duobusque additis diebus, nullum usquam hydropsis vestigium; ut quot intra dies increverat, intra totidem evanuerit. Vix tussis recurrebat aliquando, quæ semel nonnihil sanguinis, sed bene colorati, e naribus excussit, & nonnunquam jam faciles somnos turbavit. Cui non difficile fuit, occurrere, ut alvum quoque tunc nimis adstrictum solvere, simulque detergere. Itaque post longum fastidium cupiditas cibi oborta est, pulsusque, jam antea haud amplius imbecilli, sed frequentes, nunc minus crebri esse coeperunt, & alvus quotidie per se respondere, & vires paulatim restitui, ut jam in lecto sedere diu sine detrimento æger posset. Jam res in vado esse videbatur, nisi quod urinæ quarum copia, vel post hydropsis solutionem, aliquot perstitit dies, cum sensim ad justum modum redirent; nunquam tamen ea quæ descendere ad imum solent inspicanti mihi, qualia optabam ostenderunt. Itaque cum huc aliquis, ut postea novi, in cibo, & potione error accessisset, urinæque non modo pauciores, sed crassæ, rufæque apparerent, continuo biliosa multa, nec sine torminibus, dejecta cæpta sunt decimo ex quo hydrops omnino solutus fuerat die. Ego vero non inscius, (r) in morbis cum alter alteri succedit, plerumque occidere, etiam verebar, ne crebra, & copiosa, & cum doloribus conjuncta dejectio hominem, tot, & tam gravia quam descripsi, incommoda quinquaginta jam dies perpessum, affligeret adeo, ut rursus erigere non possem; principio tamen paulisper expectare constitui, & hæcenus mederi, ne torminibus acris discrucietur. Non totum biduum expectaveram, cum ecce noctu hominem invadit quartus morbus, tertio adhuc perstante, Mania videlicet, cujus gratia hanc ad te longiore quam initio putaveram, descriptionem institui. Et primum quidem existimabam, esse phrenitidem; nam simul cum febre visa est semel, atque iterum invalescere. Sed postea quam, vel febris absente, animadversum furorem non abire, ut assidentibus non tutum esset ad ægrum, vinculis solutum, accedere; quin mania esset, non dubitavi: didicique, hoc insanæ genus post autumnalem diuturnam febrem posse excitari; tamen hæc non fuerit de genere intermittentium, quas interdum excipi a peculiari quadam mania, Sydenhamius (s) admonuerat, & qui hunc in eo sequitur, confirmavit Boerhaavius (t). Sed & aliis nonnunquam febribus hoc delirii genus succedere, Observatio docet apud Borellum (u), itemque altera ab Ettmüllero (x) laudata. Hæc autem mea maniam exhibet, quæ febris quidem, sed hydropi magis successit, a quo aliquot maniam solvi, aut saltem imminui solitam esse, Hippocratis aphorismus (y), dubitante tamen Cl. Pasta (z), indicat: a furore difficultas intestinorum, aut hydrops, aut ecstasis, bonum. Quia cum sententia Jacotius (a) alteram Hippocratis conferens: in affectionibus hydropicorum comitales morbi incidentes letales, hæc adscripsit: quamobrem si quæ jurare debent, non modo non jurant, sed etiam in contrariam naturam transeunt, ut videlicet hydropi superveniat gravis aliquis capitis affectus; ... id pessimum esse multis de causis constat. Verum hæc de affectu superveniente, non aequè de succedente accipienda sunt. Itaque non sine spe aliqua, mei insani curationem aggressus sum tamen ob ea quæ ante pertulerat, neque illam imitari licebat, quæ est apud lau-

datum Borellum, ut balneo aquæ dulcis, aut venæ sectionibus uteretur, præsertim cum oculi, & facies hic non ruberent, nec arteriæ valde essent concitatæ; neque alteram a Sydenhamio propositam, ut calidioribus auxiliis pugnam, alvumque adstrictum fervarem; biliosa enim, quamvis non ita crebro, neque amplius cum torminibus, dejectabantur, quæ nec obesse videbam, & secundum illum ipsum quem supra memoravi, aphorismum profutura sperabam. Igitur pro venæ sectione cucurbitulas, sine ferro, in artubus inferioribus defigi, avelli que jussi, & de raso capiti quæ sedare, somnumque promovere dicuntur, imponi, & quæ idem faciunt, interdum sub noctem dari, intra eum tamen modum, ut & virum, & dejectionum, quas servandas esse, statueram, rationem haberem. Per hæc cum vigilas interrumpi, & nonnunquam mitescere delirium viderem; illud unum inquietibus diebus displicuit, alvum conquiescere. Aut enim hac via spes erat, posse tandem aliquando id prorsus ejici quod morbum adeo diuturnum, ac multiformem servaverat: aut quando viæ cæteræ incassum antea tentatæ fuerant, reliquum erat, ut novam aliquam, excitato ulcere, pararem, si forte per hanc demum expelli posset quod per cæteras non potuisset, ut puta nescio quæ vis maligna, & virus quoddam; id enim, si Ballonio (b) credimus, declarat subita mutatio, & transitus morbi in alium. Itaque cum ducta alvus non ultra unum diem fluere, posteaque non alia reddere quam quæ in sanis solet, urina autem non pauca, & crassa nihil proficeret, viam illam novam in altero brachio aperui medicamento adurente imposito, qua via cito frequens humor ferri coepit, processitque aliquot dies, quibus æger quietior fuit, ut surgere, & per ædes ambulare sine sui, aut alterius noxa jam posset. Minus tamen respiciat quam ipsi opus esset, nam quod diutius servandum ulcus fuerat, nullo pacto a Chirurgis amplius attingi, voluit. Cum propterea ulcus sanesceret, neque mens adhuc satis constaret, auxilium quod antea optaveram, natura tulit. Biliosus enim pluribus per alvum fluentibus, simul insaniam reliqua, simul novi morbi periculo solutus est post primos Novembris dies. Nam quamvis paulo post sui juris factus, eoque plus quam oporteret, edenti, atque ambulanti crura iterum intumescerent, facile evanuit tumor statim ac sibi in re utraque temperavit. Habes quantum junior animadvertere, agere, & autumare tunc potui in singulari exemplo ad morborum successiones spectante, ad argumentum videlicet Medicis perutile, eoque a Baglivo (c) primis quasi lineis adumbratum, nec minus tamen ab ipso, ab Reusnerio (d), ab aliis desideratum, putantibus ad suum usque tempus fuisse neminem qui illud tractare aggressus esset. Aggressum tamen fuisse Prosperum nostrum Alpinum, hæc Boerhaavi verba indicant (e): Utinam possideremus ejusdem Alpini librum, de variis permutationibus morborum. Stephanum autem Rodericum Castrensem de hoc argumento Opusculum edidisse inscriptum Quæ ex quibus, admonuit Clariss. Gianella noster (f) qui non propterea sibi præmittendum censuit, quin eandem materiam doctè ac paritate tractaret, præsertim cum illud Castrensis opusculum (ut in Lindeno Renovato videbis, in quatuor libris divisum, & quater superiore sæculo typis descriptum) difficile ipsi adeo inventu fuerit, ut omni diligentia frustra quæsserit. In illud ego his diebus forte incidi. Sed ne hic tibi quidquam de eo addam, prolixior narratio facit de Juvene, qui post tot morbos maniacus tandem redditus, brevi pristinam sanitatem recuperavit; ut jam tempus sit ad eorum qui insani obierunt, dissectiones redeundi.

11. VIRI a longo tempore jam stulti, & febre non brevi in Nosocomio Patavino sublatis, collum dumtaxat & caput diligenter persequi sub finem anni 1723. Quæ ex dissectione ea tantummodo quæ huc attinent, in præsentia memorabo. IN COLLO arterias Carotides, & venas Jugulares Internas latiores offendit. Craniï fornice ablato, etiam aqua sub meningibus fuit, nec in Lateralibus ventriculis, atque adeo inter duas Septi quo dirimuntur, lamellas defuit; cerebrum tamen durum invenit quinto jam, aut sexto ab interitu die. Cerebellum contra molle erat, & flaccidum.

12. STULTI alterius Viri eisdem partes habuimus in publico diffecandas A. 1734. IN COLLO res animadversæ est, quæ tamen ad præsens institutum non spectat; tamen ob raritatem digna est quæ minime prætereatur. Musculus uterque Sternothyroideus omnino defuit: quam obrem Hyothyroideus non interiore tantum latere, sed etiam exteriori ad basim usque Scutiformis cartilaginis

se extendebant, illud videlicet spatium occupantes quod ab supræma, contractaque Sternothyroideorum parte in ejus quam dixi cartilaginis facie, ut alias (g), exposui, ac pinxi, obtineri solet. Quam ego faciem cum, sublaris musculus, attente spectarem, & cum aliis quæ ibi non deerant, laryngibus conferrem, multo minus quam has prominere vidi quo loco memorati quatuor musculi desinere consueverunt. Præter hæc discrimina, aliud ullum in musculis, & cartilaginibus reliquis ad laryngem, adjunctumque Asperæ arteriæ truncum attinentibus, videre non potui. Nam etiam Cricothyroideos, & Sternothyroideos musculos, quibus, hæc quæ dixi in Theatro ostendens, supplemi munus quadatenus attribui, validi, & magni erant; non tam proportionè vastiores, majorese viti sunt. Num vero in laryngis motibus aliquid, dum is homo viveret, animadversum fuerit peculiari adnotatione dignum, scire non potui, ut neque quo tandem morbo confectus esset. In Cerebro quod ad novissimum etiam morbum facile attineret, distenta vasa conspexi. Quod vero ad insaniam, cerebri ipsius substantiam duram, cum interioribus particulis quædam, & in his Fornix, ac Pinealis glandula, essent laxissimæ. Erat præterea hæc glandula valde strigosa, & ex fusco leviter subflava. Cæterum quod aquam sub Tenui meninge non defuisse, indicabat, nullo ipsa negotio a cerebro, cerebello, & Oblongata medulla derivari potuit.

13. Has sex nostras insanorum dissectiones si cum ea conjunxeris quam tibi descripsimus Epistola I. (h), omnesque cum illis quæ aut in Sepulchreto, aut aliis in libris habentur, comparaveris; continuo intelliges, ex iis quæ cæteri adnotarunt, nonnulla nunquam, aliqua raro, quædam sæpe, alia semper a nobis quidem inventa esse. Nam quod Tenuem meningem, exempli causa, ne in eo quidem homine qui a philtro pariter factus esse credebatur insanus, intra cerebri anfractus, ut solet, non se insinuantem (i) deprehenderim, meum hæc de re silentium ostendit in Lanionis historia (k). Quod autem vermes non modo in cerebro non viderim, sed nec me visurum speraverim, satis I. ostendit Epistola (l): quo gravius fero id quod Riolo (m) exciderat relatum fuisse in Sepulchreto (n), videlicet Vermis qui generatur in cerebro, & maniam inducit equo, an a putredine humoris? An ab apophysi cerebelli? Vermiformis in vermem degenerante? Sed nec alia vidi, certe digniora quæ Sepulchreto addantur. Baglivus (o) se Maniacos duos secuisse Neapoli, affirmat, duramque matrem adinstar tabule duram, ac pene excoriatam detexisse. Et ibi non oportebat Willisiū arguere his verbis: debuerat investigare, & examinare in stultis illis statum meningum, nam differentiam invenisset; in iis enim quos ego secui, certo scio, non fuisse, neque enim quod Epistola I. (p) descripsi in Dura meninge, huc, opinor, attinebat, & certo modicoque spatio continebatur; tamen utramque meningem postea Viri duo Experientissimi Littrius (q), & Geoffroy (r) singuli in singulis maniacis alter duriorē, magisque compactam, alter crassiorem, & firmiorem invenerunt; ne de Falce dicam, quem processum Geoffroy simul conspexit pene ubique offensis laminis obductum. Hanc firmitudinem, crassitudinemque alterius, aut utriusque maniacorum meningis, ab aliis præterea, ut apud Alexandrum Camerarium (s), & Cel. Swietenium (t) leges, inventam, post violentiora, aut longiora illorum deliria accedere, fortasse crederem, nisi a Wepfero (u) conspectam esse scirem, etiam post melancholicam deliria, a Kingio (x) post fatuitatem, ab aliis autem (y), atque adeo a me ipso (z) in iis repertam, quorum sana utique mens fuerat. In mania tamen minus rarum esse, video, quam grandiores illas glandulas in cerebri adytis ex Valsalva observatione descriptas (a): quamquam in melancholicis duabus (b) similia quadatenus isdem in locis reperta scio. Neque illa mihi se obulerunt quæ Santorino (c) in senibus duobus, sed altero fatuo, altero leviter stulto, nimirum foveolæ lymphæ refertæ, aut subluteum corpusculum in cerebri medullario, multoque minus quod in fatuis aliis Willisius (d), Kerckringius (e), & Kingius (f) conspexerunt, æquo minor cerebri moles.

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

14. Raro autem, atque adeo semel in stultis vidi profundos illos sulcos in corpore Calloso, aereas bullulas in sanguiferis cerebri vasibus, & fuscas hujus medullarem substantiam (g): quæ fortuito in ejusmodi morbis fuisse pleraque, existimo, & certe in aliis tibi descripsi, præter insanos, neque in his a cæteris adnotata fuisse, videro: quin Lancilius (h) in fatuo, ut quædam aliter in Calloso corpore observavit, sic albidiorē fuisse cerebri substantiam, animadvertit. Contra, sæpe vasa cerebri distenta sanguine, sapius aquam sub meningibus, aut in ventriculis conspexi, nec raro fortasse in lienem magnam, aut scirrhum incidissem, si quorum insanorum cerebrum, eorum quoque reliqua viscera semper tempus habuissē spectandi. Quæ simul omnia in maniacis videri Cl. Hoyerus (i): distenta autem vasa, & picea quidem nigerrimo sanguine, Præcl. Swietenius (k) in melancholica; ut plexum Choroidem turgidum & inflatum sæpe reperit in maniacis Solertissimus Anatomicus Phil. Contr. Fabricius (l): aquæ effusæ copiam, non modo in fatuo Kingius (m), alique, sed & in melancholica Wepferus (n), in maniacis autem etiam il qui apud Swietenium (o) laudantur, hinc Aphorismum quem supra (p) memoravimus, exponentem, si mania hydrops superveniat, bonum, resorpta videlicet ex cerebro aqua, alioque transvecta: & lienē denique scirrhum cum laudatus Hoyerus (q) in quibusdam post febres intermittentes ab inventos scribit, talia subiecta, inquit, plerumque antea gravia deliria melancholica... experta erant. Non sum tamen nescius, in tribus, adeo ex melancholia delirantibus, ut se occiderint, neque durum, neque magnam, imo in uno multo minorem quam æquum esset, lienem fuisse (r), & Præstantissimum Heisterum (s), qui duo ex illis secuit, pancreatis potius, & bilis vitia animadversisse. Quæ observationes etiam dignæ sunt omnes quæ in Sepulchreto referantur; velim tamen animadvertere, quod fere contineant aliis quoque morbis communia. Quo magis mirari subit, in iis maniacorum, & melancholicorum historiis quæ in Sepulchreto (t) proponuntur, cum sæpe vitia ex his pleraque, atque alia vel communiora recenscantur, vix semel commemorari illa duo, quorum alterum per se, alterum semper nobis quidem in stultorum cerebro obvium fuit. Nam quater hæcenus (u) Pinealis glandulæ vitia; septies autem, id est semper duritiam cerebri deprehendimus. Quod ne casti quadam accidisse, suspiceris; protinus aliam adiciemus historiam, nobiscum a Mediavia nostro A. 1729. poltridie Kal. Januarii communicatam. Quo die aliis occupationibus distenti cum ipsi adeste non possemus, sectionem totam spectatæ ejus diligentia commendavimus.

15. VIR sine febre dilans, noctu, imprudentibus iis qui plurimos jam dies attente custodierant, ita e cubili delinquit, ut capite ad pavementum, an ad parietem vehementer alliso, continuo ibi mortuus sit. CRANIUM, & cerebrum nullum peculiare ostenderunt iclus indicium. Aqua inter meninges pauca; in ventriculis dextero, sinistroque non pauca sic, ut semipleti essent. Quæ in his erat, ea ex flavo rubescebat. Plexus Choroides rubicundi. quin & vasa cætera pleniora sanguine, arteriosa autem firmioribus tunicis fuerunt. Dura meninx, revera crassior, quam solet. Ad anteriorem Pinealis glandulæ basim corpuscula illa subdura. Sed quod maxime visum est dignum adnotatione, cum cerebelli corticalis substantia mirum in modum laxa esset, cerebri autem ipsius paulo quam solet, mollior, & dura quidem, sed non adeo, medullaris portio quæ in cerebello conditur, ut etiam Protuberantia Annularis; durior fuit Spinalis medullæ initium, tota autem cerebri medullaris substantia, ipsa vero durissima inventa est.

16. Austam Duræ meningis crassitudinem ad aliorum paulo ante (x) memoratas observationes adjicito; Pinealis autem glandulæ vitium, & cerebri duritiem ad nostras, imo & ad quorundam Doctorum Virorum. Et de Pineali quidem glandula in præsentia perpauci occurrant. Quin Diemerbroeckius (y) cum plurimas indicet arenularum, & calculorum in ea glandula ab aliis habitas observationes, ab his tamen pariter observatum legisse se, negat, in quibus illa reperta sunt, iis quidquam incommodi circa animam-

(g) Epist. 49. n. 21. (r) Hippocr. 1. de Affection. n. 23. (f) Obs. Med. circa Morb. Acut. S. 1. c. 3. (s) Aphor. de cogn. morb. §. 112. (u) Cent. 4. Obs. 42. (x) membr. 3. cit. supra ad n. 7. (y) S. VII. (z) Not. ad cum Aphor. (a) Comment. 1. 6. in Coac. S. 2. A. 30. (b) Epidem. 1. 2. ad Ver. A. 1728. (c) Specim. trium reliquor. libror. de Fibra Motr. 6. 1. (d) Eph. N. C. Cent. 5. Obs. 6. (e) Prælect. in Institut. §. 943. (f) De Successione Morbor. 1. 1. c. 1.

(g) Advers. 1. 1. n. 6. & Tab. 1. ad litt. g dexteram. (h) n. 10. (i) Sepulchr. 1. 1. S. 9. in Addit. Obs. 1. (k) supra, n. 6. (l) n. 8. & 9. (m) Anthropogr. 1. 4. c. 2. (n) L. 3. S. 8. Obs. 5. §. 3. (o) Specim. 1. 1. de Fibra Motr. c. 5. coroll. 10. (p) n. cit. 10. (q) (r) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1705. & 1706. (s) Diss. de Apoplex. Pæ. Matr. (t) Comm. in Boerh. Aphor. §. 1121. (u) Act. H. A. Apol. Hist. 15. (v) Act. Lipt. A. 1688. M. Mat. (w) Vid. Sepulchr. 1. 1. S. 1. Obs. 1. (x) Epist. V. n. 6. & Epist. XLIX. n. 16. (y) Supra n. 2. (z) Wepfer. Hist. cit. 15. & Histoir. de l'Acad. R. des Sc. A. 1700. (a) Obs. Anat. c. 3. §. 5. (b) Sepulchr. 1. 1. S. 10. Obs. 3. §. 10. (c) Ibid. Obs. 5. (d) Act. Lipt. A. & M. cit. (e) Supra n. 6. & 9. (f) Diss. Var. VII. (g) Act. N. C. Vol. 4. Obs. 39. (h) Comm. cit. ad §. 1010. 2. vers. fin. (i) Idea Anat. Præcl. Sed. 4. (m) (n) locis cit. (o) Comm. cit. ad §. 1124. (p) n. 10. (q) Act. N. C. Vol. 5. Obs. 68. (r) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 60. (s) Earund. Cent. 6. Obs. 28. (t) cit. Sect. 8. & 9. (u) Vid. etiam Epist. 1. n. 10. (v) n. 13. (w) Anatom. 1. 3. c. 6.

males actiones contigisse. nec vero eos in quibus ipse contigisset, fuisse omnes stultos contra ac superiores docent Epistola (z), contendendo. Sed hæc ajo primum et si bujmodi concretionem nusquam non inveniri, ut Santorinus (a) dicebat, apud Anatomicos jam est manifestum; in nulla tamen alia cerebri particula; id quod ipsi fuerat animadvertendum; sæpe adeo inveniri: deinde, cum sæpe in hac inveniantur, sæpius nobis quidem accidisse, ut in stultis, quam in conficiatis uno alio aliquo morbi genere, conspiceremus; & fatuus certe erat is in quo Edmundus Kingius (b), & ex mira oblivione stupidus in quo Berlingerus Gipseus (c) lapideam factam invenere. novissime, præter id, alia esse vitia hujus glandulæ, & ea quoque in quibusdam stultis deprehensa, alterum, quod in eodem fatuo, de quo supra (d) indicatum est, animadvertit Lancisius, tantam videlicet exilitatem, ut in viro trigefimum sextum annum agente, cannabium semen vix æquaret, cujus dissimilis non erat illa, quam tibi antea (e) in stulto viro valde strigofam, at simul laxissimam descripsi: alterum autem vitium, quod ab hoc diversum, atque adeo, si illam summam laxitatem species, plane oppositum, in maniaco a Theodoro Zwingero adnotatum, ut prorsus ruberetur ac glandula, & solidior esset solito, habes etiam in Sepulchro (f).

17. In quo tametsi, ut pariter supra indicavi, una, haud amplius, ejus quoque rei quæ mihi semper in stultis deprehensa est, Observatio extat (g), Henrici ab Heer, a quo videlicet in eo qui maniaco fuerat, cerebrum inventum est durum; non aliæ tamen desunt quæ merito adiciantur. Nam primum laudati ex Regia Scientiarum Parisiensis Academia Viri (h) Littrius, & Geoffroyus in duobus iidem maniacois de quibus supra dictum est, cerebri quoque substantiam multo firmiorem quam solet, cum cerebellum sua ferme naturali mollitie esset, compererunt. Tum in illo ipso fatuo, quem semel, atque iterum memoravimus (i), Lancisius universam cerebri substantiam solito compatiorem, ipsumque Callosum corpus similiter duriusculum animadvertit. Addendus his Santorinus (k), qui in fene fatuo tum alia, tum cerebrum multo firmius invenit, atque pars hæc esse consuevit; ut in eo quod & nos propterea antea (l) feceramus, & alias fecimus, nonnulla perspicue magis, ac commodè & disquirere, & dignoscere præ majore ejusdem firmitate potuerit. Et Boerhaavius (m) fortasse alias tibi notas attendebat historias, cum anatomica sectione constitisset, scripsit, maniacorum cerebrum siccum, durum, friabile, in suo cortice flavum fuisse. Sed quamquam etiam Geoffroyus (n) magnam cerebri siccitatem describit; tamen ista universa illa dumtaxat ex mihi cognitissimis observationibus complectitur, quam ut unam de cerebri duritie in Sepulchro esse, dixi; ita unam ex omnibus quas legisse meminerim, animadvertit, non inutiliter docere, illud tamen ipsum cerebrum circa ventriculos, & basin mollius, & humidius fuisse. Neque enim in omnibus stultis omnes cerebri partes æquali duritie inveniri, imo nonnullas interdum magis quam debent, esse molles, inter se collatæ, quas tibi descripsimus, sectiones ostendunt.

18. Cæterum et si minus veri simile est, casu factum esse, ut in iis stultis quos laudati Viri fecerunt, in iisque omnibus qui incisi a me sunt, ista esset cerebri durities aut universi, aut certe, ut a me semper compertum est, medullaris saltem ejus hemisphaeriorum substantiæ; tamen ut rem minime negligendam, sic non tanti demum faciendam arbitror, ut ex ea dumtaxat, stultitiæ causam speciosam, quæ minime deesset, explicationibus repetamus, primum videlicet inquirentes an eam duritiem efficiat siccitas, id est minor copia humoris, intime substantiam illam irrigantis, an austerus aliquis, & adstringens succus, deinde vero utrum quacunque ex causa indulta, ista durities sapientia obstitit, vias quasdam tenuissimas arctando, an fibras ita contendendo, ut ad leviores quemque motum multo magis quam æquum sit, contremiscant, an minus flexiles efficiendo, ut non nisi ad certos quoddam motus, & tum semper ad eundem modum, agitentur: in quos, alioquin ejusdemmodi inextricabiles disputationum quasi laqueos ne me induerem; ideo quæcunque alia potius quam conjecturas, ad propositas histo-

rias adnotavi. Atque ut intelligas, cur eam duritiem tantum non faciam; scias velim, in quibusdam pariter qui minime stulti erant, cerebrum me non minus durum invenisse. Sic in mortuo ex thoracis inflammatione. Sic in altero qui ex femoris fractura obierat. Sic in quodam grandi natu, quem ipsa ætas magis ferme quam morbus, ad mortem sensum perduxerat. Sed quoniam Anatomicus Eximius Hallerus (o) cerebrum senum vel cultro judice, duriora esse, indeque mentis, & memorie debilitatem repetendam esse, tradidit; grandævo isto seposito, ipse recordari potes, cum ad te apoplecticorum sectiones scriberem, in ea femina quæ tredecim utrinque costas habebat, mira cerebrum duritie esse memoratum (p), itemque duritie valde notabili in Stabulario (q), in quo tanta profecto fuit, ut cum ejus cerebrum diebus non ita multis inciderem postquam cerebrum dissectueram illius alterius infanzæ femina, quæ supra (r) descripta est; facile animadverterim id quod diserte in adversariis tunc adnotavi, duritia eadem ac hujus fuerat, stabularii quoque cerebrum fuisse. Eorum tamen apoplecticorum neuter decrepitu erat. Sed & aliis interdum in multo minori ætate non dissimilia se obulerunt. Satis sit duos, tresve nominasse, Phil. Contr. Fabricium, Littrium, & Fantonom patrem. Fabricius (s) in femina mediæ ætatis, cum bene valere videretur, repente mortua, substantiam cerebri tam firmam & siccam reperit, ut id adnotatione dignum censuerit. Littrius (t) cerebri, cerebelli, & medullæ Oblongatæ substantiam visus & tactus judicio densiorem & compatiorem quam solet, in damno Juvene invenit, qui ut se supplicio subtraheret, capite ad parietem, in quem valentissime incurrit aliso, continuo se haud secus occiderat ac is infans de quo in novissima historia retulimus (u): cujus mortis internam causam non multo magis quam in damno illo aspectui occurrentem, ex ea posset, quam Littrius proponit, conicere, si eadem utrobique animadversæ essent, nec ille ex densitate ista, tanquam ab ictu producta, repeteret. Fantonus autem vel in tenero infante (x) quem convulsiones interemerant, cerebri substantiam medullarem, & Oblongatam medullam durissimam deprehendit: de cujus rei causis quas conjecturas, & quam caute, modestèque protulerit Clariss. Filius, non erit omnino ab re præfenti, si ex Scholio additas, quod cum primum, tum secundis etiam curis expositum paternæ Observationi subjecit. Satis igitur intelligis, cerebrum durum esse posse sine stultitia. Adde nunc, & stultitiam esse posse sine cerebri duritie. Neque enim in fatuis solum, a Tulpio (y), Kerckringio (z), Kingio (a), Scheidto (b) dissectis, flaccidum laxumque cerebrum fuit; sed hic prostermus id mente capitis ut plurimum, inquit, familiare esse solet, si, ut haud raro in maniacois deprehendimus. Quod et si ab nostris discrepat observationibus, secundum quas duritiem cerebri in hoc morbi genere negligendam non putamus; facit tamen ut nos minime poeniteat, non ipsam unice, aut præcipue spectandam esse, censuisse (c).

19. Jam vero quæ ad Hydrophobiam attinent, ut initio polliciti sumus, adjiciamus. Et postquam Salius (d), Cæsalpinus (e), Codronehus (f), Aromatarius (g) confirmarunt, multos sine delirio esse hydrophobos, plures passim historiae, præter eas quas ipse proferam (h) extiterunt quæ observationes comprobant Medicorum illorum longe præstantium, atque adeo Theodori Zwingeri (i) Hydrophobiam a Rabie sic distinxit, ut non modo illam sine hac esse posse, quod verum est, sed hanc sine illa, quod haud pariter est verum, esse non posse, docuerit; tamen quia Bonetus, qui cæteroquin aliquam hydrophobiæ salvo judicio exhibet Observationem (k), sequi eos maluit, qui morbum hunc olim inter Maniæ species reposituerant, & maniacorum dissectionibus dissectiones addidit hydrophoborum; nolo ab ejus ordine hic recedere, præsertim cum hydrophobiæ fatear delirium supponero adjungi aut melancholicum, aut ex hoc, & maniaco mistum, aut maniaco adeo, ut quod Medicus Illustris Meadius (l) confirmat, musculorum vires ad prodigium usque magne sint, viderique ipse, virum in lecto fortibus sinibus deligatum rumpere uno omnes nifu. Sed & alii (m) retulerunt, adolescentulum ab hoc morbo per vices ita furentem ut a qua-

quatuor viris coerceri vix posset: alii (n) quinquennem puerum, cujus furori coercendo ne fortior quidem vir par erat. Hæc autem attigi, ut intelligeres, posse, imo debere inter hydrophoborum dissectiones magna discrimina intercedere pro eorum quibus vexati fuerint morborum varietate; siquidem ne febris quidem ulla, ut ex laudatorem Virorum fere omnium, aliorumque observationibus constat, est in hydrophobis non paucis, nedum ullum delirium. Noli enim existimare, hoc ipsum quod aquam sitientes horreant, delirium esse; neque enim horrent omnes: imo aliqui ad se afferri jubent, & bibere conantur. Non bibunt tamen plerique omnes, idque non sine magna ratione. Nam conati quidam vel exiguum humoris portionem, & sensum deglutire, non levi cum incommodo, & dolore fecerunt, ut puer de quo ad Regiam Londinensem Societatem retulit Meadius (o); alii vero aut cum jam pejus haberent, aut cum plus bibissent, hinc aut obortus vehementissimis convulsionibus, aut suffocatione ingruente, mortui sunt. Quorum illud accidit Virgini Mutinensi de qua infra (p) commemorabimus; hoc iis de quibus Avicenna indicavit, hæc de hydrophobo, & aqua scribens (q) & quandoque foret ex ea, quare strangulatur per eam, & moritur. Cæteri autem, qui cum rationis essent compotes, sunt, cur non biberent, interrogati, responderunt ob faucium glande magnam angustiam & constrictionem, ut Salius (r) testatur, & Aromatarius (s) confirmat. Et sane iis in partibus reapse habere videntur aliquid a quo potiones deglutitio prohibeatur, ut Cæsalpinus (t) comparaverit cum quibusdam anginis, quibus potus per naves effluit, putaveritque, his convelli gulam. Quæ cum legisset Aromatarius (u) per ipsi mirum visum est, neque Salium, neque Cæsalpinum inde id quod sibi statuendum omnino censuit, minime deduxisse, hunc morbum nihil aliud, quam anginam quandam esse.

20. Ab illo ad hoc tempus multo plures morbi, quam cadaverum, observationes editæ sunt. In his quedam videntur favere Aromatarii sententiæ, ut quam habuit Th. Swingerus (x) qui intensissima membrana cartilagineorum Alperæ arteriæ circulo rum vidit intensissime rubentia, & magis illa quam Chirurgus Meadio (y) retulit, faucium valde inflammatarum, & quam Taurvryus in Regia Scient. Parisiensis Academia (z) narravit, gulæ inflammata, & nonnihil etiam Alperæ arteriæ: quamquam duo priores pulmonem quoque memorarunt, in parte, aut omnino effusi in veliculis sanguinis plenum: quem Zwingerus sanguinem in corde quoque, vasisque magnis huic proximis concrevit fuisse, & præterea intestina, & magis ventriculum rubicundis maculis distincta scripsit: Taurvryus autem ut nihil horum, sic cætera illa fere omnia adnotavit, quæ cum horum parte apud Boerhaavium (a) recensita videre poteris. Contra, adversus Aromatarium dissecit quæ in puero de quo supra (b) dixi, habuit Meadius; nam gula, cerebro, thorace, & ventriculo examinatis, nihil usquam præter folitum invenit, nisi magnam in hoc bilis copiam viscidæ ac virentis. Ex quoque adversarij videri possunt, quas invenies in Sepulchro (c) indicatas, & diserte magni nominis Medico (Aromatarii videlicet, ut puto) oppositas, qui hunc morbum referebat ad inflammationem faucium, & conjunctam Anginæ speciem. Sed aperta cadavera; quod Rolfinckius, iis fretus Observationibus, continuo subjicit; nulla inflammationis vestigia ostendit. At tamen Aromatarius (d) ut erat in veterum Medicorum lectione non mediocriter versatus, complura ex iis quæ sibi obijci possent, eorum auctoritate declinare studuerat, anginam contendens eam quoque esse quæ fit in quacunque parte aut gula, aut trunci Alperæ arteriæ, & quæ interdum acuta non est, imo sine febre, quippe cum in viarum illarum aliqua angustia, vel obstrukctione consistat, ut quæ fit a convulsionibus dumtaxat, atque, ut alia sciens omittam, a phlegmate, vias tantum occupante, nulla existente inflammatione: & quamquam, sicut in eodem Sepulchro (e) vides, aut hanc ultimam anginæ speciem, aut eam quæ laryngem occupat, videtur in hydrophobis constituitur; tamen vel re ita accepta, satis Rolfinckii Observationes declinat. Quod firmiter ita non contrahas, Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

favere quoque credes quam in Sepulchro (f) mox habes, Observationem Brechtfeldii, qui totum oesophagum valde, & quasi constrictionem invenit.

21. Sed quamquam illud in Aromatario (g) a primo videri potest non esse improbandum quod ex uno inter hydrophobias signa maxime obvio naturam ipsius, & fedem sibi indagandam proposuit; noli tamen credere, me facile in ejus sententiam ire. Neque id eo dico, quod hac posita, non intelligatur, cur eum plerique hydrophobi levi cum difficultate, non pauci quoque, ut Cæsalpinus (h), alique viderunt, bene sumant, live, ut laudatus Brechtfeldius loquitur, solida quæcunque promptè per gulam demittant: namque huic dubitationi, quæ & extra hunc morbum, in quibusdam deglutienti difficultatibus locum habet, plures occurrerunt, præter Salium ipsum (i) & Aromatarium (k). Ob alia igitur potius dico, quæ hic quoque vidit, sed non satis dissolvit, in primisque ob admirabilem illam vim quæ cum hydrophobia conjuncta est, se per contagionem, longo etiam intermissio tempore, propagandi. Constat enim id quod Salius (l), cum eoque alii non credebant, vel sine morbo fevissimam esse ortam hydrophobiam a saliva tantummodo in nudam cutem decedente (m). Constat quoque hoc certæ corporis parti virus inditum, sæpe diu, nonnunquam ipsos fortasse viginti annos (n), ne dicam quadraginta (o), latere sine ulla noxa donec ab aliqua, quæcunque ea sit, causa excutitur, erumpensque ex illa ipse fortasse parte in alias, atque alias ad perneciem feratur: in ea enim ipsa parte latere, signum illud indicare videtur, mox se prodituri morbi, quod omnibus ignotum Salius (p) olim præcipuum & infallibile animadvertit, dolor videlicet quidam in loco jam commorso, & sanato obortus, qui inde incipiens per partem post partem brevi ad cerebrum, ut ipse adnotavit, aut certe sursum, puta a manu axillam, & thoracem versus, ut Zwingerus (q) & Scaramuccius (r), se extendit. Quis vero unquam ab Anginosis saliva in cutem assidentium decidua anginam ullam vidit communicatam, nedum ejus fomitem, si forte communicatus esset, diu certa in parte lateantem, atque ex hac demum se exerentem? Impotentia enim deglutientiæ potiones nequaquam proprium hydrophobiæ indicium est, nisi cum aliis, & præsertim cum vi conjuncta se propagandi. At enim hydrophobia peculiaris quadam angina est; & a certo quodam, & peculiari veneno orta. Hujus igitur veneni naturam si inveniat oportet qui hydrophobiæ naturam se comperisse, profiteatur. Sed neque hujus morbi sedem comprobata esse, video. Nam et si Aromatarius (s) ait, quam ipse proposuit, per Sectionem facillime patere posse, nullum tamen prorsus ejus rei anatomicum exemplum producit suum; aliorum vero non poterat, quando ad ejus usque ætatem nulla extabat, quod sciam, hydrophobi dissecit præter eam quam ex Capivaccio nostro in Sepulchro (t) relatum vides. Postea autem quæ habitæ fuerunt, ea nempe sunt quas supra indicavimus, quæ num, & quatenus ipsi favent, vides, si anginæ acceptionem contrahas: sin autem quam latissime patere finas; vereor ne tam generalis doctrinæ minor utilitas sit, quam ut proposito satis faciat.

22. Quid ergo est? Ego quidem pro tam retrusa atrocissimi aliquot morbi natura, fortasse pauciores adhuc habitas esse dissectiones, addubito (u), atque agere fero, nondum licuisse mihi, hydrophobum, nedum plures, ut opus fuisset, hydrophobos perfercare, vel quod ejus rei copia non fieret, vel quod, si fieret, tum vero quasi fato quodam gravissimis occupationibus, aut valetudine minus commoda distineret. Nam primum Bononiæ puerum vidi duodecim circiter annos natum, qui post dies amplius quadraginta, ex quo ejus partem illam, unde aliis longe celerius perniciēs orta est, faciem videlicet, eamque in bucca momorderat canis, miserimo hoc morbo occupatus, anxius, clamans, facie rubens, stare loco non sciens, furentique prorsus similis, sed mente constans, eoque neminem lædens, patrem frustra manu retinentem secum per urbem circumducebat: quod si quis aquam offerret; omni conatu renuebat, se inde suffocatum iri; ut aiebat pro certo habens. Is postquam morbus se prodidit, ultra viginti quatuor horas non vixit. Cadaveris autem incidendi facultas non est data: ut neque hic alterius pueri, quem

(z) V. n. 11. & VI. n. 12. (a) Obs. Anat. c. 3. n. 8. (b) loc. cit. supra, ad n. 13. (c) apud Contulium de Lapid. Podagr. &c. c. 5. (d) n. 14. (e) Obs. 1. Sect. cit. 9. in Addit. (f) 1. in Sect. 8. quæ 5. est in Sect. 4. (g) loc. cit. supra ad n. 13. (h) n. 10. & 16. (i) c. cit. n. 6. (j) supra, n. 6. (k) Aphor. de cogn. morb. §. 1121. (l) loc. cit. (m) Ad Prælect. Boerh. §. 475. not. g. (n) Epist. 5. n. 6. (o) Epist. 4. n. 19. (p) n. 9. (q) Propemptic. ad Dilect. J. B. Hoffmann. (r) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1705. (s) Supra, n. 15. (t) Observ. Anat. Med. 20. (u) Sepulchret. l. 1. S. 10. Obs. 16. (v) Ibid. Obs. 5. (w) ubi supra ad n. 13. (x) De duob. Officiis. & c. qu. 4. (y) Vid. etiam Epist. 61. n. 8. (z) De Affect. Particularib. c. 19. (a) Art. Med. l. 1. c. 24. (b) De Rabie l. 1. c. 1. (c) Disp. de Rab. P. 2. part. 1. (d) infra, n. 23. 23. (e) Epist. N. C. Dec. 3. A. 2. Obs. 104. in Schol. addita postea extra ord. Sepulchr. l. 1. S. 13. in fin. (f) & in S. 8. l. ejusd. x. (g) Traët. de Venen. Tent. 2. (h) apud Swieten. Comm. in Boerh. Aph. §. 1137.

(n) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 54. (o) Saggio delle Transz. Filos. P. 2. c. 8. n. 3. (p) n. 29. (q) Canon. l. 4. F. 6. tr. 4. c. 7. (r) c. 19. cit. (s) P. cit. part. 7. (t) P. cit. (u) part. 7. (v) Obs. cit. 104. (w) n. 3. cit. (x) Hist. A. 1699. (y) Aphor. de cogn. morb. §. 1140. (z) n. 19. (a) l. 1. S. 8. Obs. 10. (b) n. 19. (c) l. 1. S. 8. Obs. 10. (d) Disp. cit. P. 3. part. 1. & 4. (e) Addit. ad S. cit. 8. Obs. 1. (f) Ibid. Obs. 2. (g) Disp. cit. P. 2. part. 6. (h) c. cit. (i) Disp. cit. P. 4. part. 2. (j) c. cit. (k) Eph. N. C. Dec. 1. A. 6. & 7. Obs. 122. Vid. & Epist. 61. n. 13. (l) Dec. cit. A. 9. & 10. Obs. 43. (m) Vid. Gasp. a Reies Elyf. jucund. Quæst. Camp. qu. 61. n. 11. (n) c. cit. (o) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. in Append. n. 6. (p) Disp. cit. P. 4. part. 2. (q) S. cit. 8. Obs. 7. (r) Vid. tamen alias infra, n. 31. & Epist. 61. n. 9.

quem ne horas quidem viginti superstitem fuisse, accipi ex quo potum coeperat averari. Hic ante quinque menses crura a cane morsum fuerat, incertum an rabioso, quo minor in curatione vulneris, egregii alioquin coloris, cautio fuit: itaque ad cicatricem perductum est. Cumque, non brevi interfecto tempore, in illa ipsa cruris parte ulcus iterum apparuisset; ratio iterum non defuit cur aliam ad causam referretur, quippe cum puer scabie, & tinea foedus, pravis humoribus abundaret, atque etiam propterea multo citius, si Palmario (x), imo Aetio (y) fides habenda erat, prehendi hydrophobia debuisse. Interim ex improvise inquietudo, & mox aqua metus ad vesperam. Mane labra nigra pulvisque jam ferre nulli. Ad meridiem mors. Vicissim totidem hydrophobos secandi copia facta est. Quod cum mihi, ut dictum est, non liceret; petii a Mediavia nostro, ut ipse incidere, & quae animadvertisset, referret. Utramque historiam subijciam: tertiamque addam, Roma ex Nofocomio S. Joannis in Laterano ab eo qui aegrum pro officio saepe inviserat, & mortuum dissecuerat, ad me missam, Jacobo de Machy Parisensi, attento, & cordato Viro, qui postquam hic meus annos aliquot auditor fuerat, eo digressus, nec secus absentem amans, quam praesentem observaverat, ibi ante diem tabe consumptus, triste mihi fuit desiderium reliquit.

23. VIRO, quem ante aliquot menses rabiosus canis momorderat, manifesta denique hydrophobia correpto, datis antidotis, aqua in caput coniecta est. Hinc cum melius aliquanto se habere videretur, in balneum ire iussus, homo qui non deliraret, & quaecunque fierent, auxiliandi causa fieri, agnosceret, continuo illuc ire coepit, hoc unum petens, ne sponte ingressum, vi mergerent. Sed ubi eo ventum est, cunctari, & femine id posse, dicere. Itaque in aquam miserunt deprimentes sic, ut biberet. Flagrantem deinde ut se extraheret, extraxerunt, in lectoque collocarunt quietiorem. Non multo post tamen frigidus fieri coepit, proximaque nocte est mortuus.

CADAVER etiam decima sexta a morte hora, non tardius, incisum est, & tempestas magis ad frigus vergeret, quam eo tempore hic soleat; erat enim medius September A. 1723.; jam tamen adeo male olebat, ut festinare secantem cogeret, & animadverti in sua vesicula bile nigerrima, amputatum caput, & detracta thoracis viscera in apertum locum apportare, ubi diligentius inspicerebantur. Pulmones & ipsi grave olebant: nigricae erant. Cordis auricula dextera valde erat, quamvis non ab iis quae contineret, dilatata; sinistra arctissima: in ventriculis polyposa tenuis concretiones.

Cerebri Dura meninx suis in Sinibus concretiones habuit ejusdem generis, sed facile dissolvendas, & quasi adiposas. Sub ea meninge bullae aereae. Vasa omnia cerebri sanguine plena, ut Choroides plexus nigricarent. Nihil feri effusum. Cerebri, & cerebelli substantia sicca potius, quam humida. Aliae praeter has, partes ob eam causam quae dicta est, inspectae non fuerunt. Illud universe adnotatum est, sanguinem fuisse ejusmodi, ut ad concretionem potius, quam ad solutionem, inclinaret.

24. Quod Medici caput hydrophobi multa aqua perfundi iusserunt, quoddam fortasse curationem non infelices spectarunt, quae ferme ad eundem modum in Regia Scientiarum Academia Parisiensis (x) fuerant commemoratae. Quod hydrophobus ad balneum accesserit sciens volensque, minus mirum est, quam illum Meadii (a) puerum, in aquam demersum, negasse, aquam se timere, in eaque paulisper acquiescisse. Quod denique cordis auricula dextera valde inventa sit dilatata, nec ab iis tamen quae contineret; facile sic accipio, ut ab aere, qui nimirum conspici non potest, distenta, sicuti in aliis (b) interdum accidit, servaretur, cum aer in tanta humorum corruptione, quantam gravissimus ille odor, & pulmonum nigredo ostendebant, se ab illis evolvere non difficile posset (c), quod bullae aereae, sub Crassa cerebri meninge animadverti, confirmant. Ad eundemque fortasse modum illa intelligenda sunt, quae in sectione hydrophobi a Brechtfeldio (d) scripta legimus: cordis dextra auricula insigniter tumebat, dexter ventriculus sanguine grymoso plenus, in sinistro sanguis plane fluidus; curenim quae ventriculi non tumidi continebant, diceret: quae adeo distenta auricula, non diceret? De ceteris quae in eo cadavere conspecta descripsi, post (e) videbo.

25. VIRUM ante mensam a rabido cane demorsum

evidens hydrophobia jam tenebat. Hic vero delirabat, jugiter clamabat, febricitabat. Semel in aquam, ferius fortasse, & jam debilius, immersus, vix inde exemptus fuerat, cum miserrimam alioquin amisit vitam. CA-DAVER hominis, gravius adeo morbo vexati, vel post horas amplius viginti quatuor, & tempore anni ferventissimo, id est ante Quintilis finem A. 1739. non valde foetebat. Et facies quidem videbatur hominis quasi tabe consumpti; at corpus reliquum erat omne satis carnosum, & nutritum. Collum eo livore infectum, ut vel postquam interdifficandum multum sanguinis effluerat, liveret tamen. Tumidus Venter, nempe ab intestinis, & ventriculo aere turgidis: quae viscera etiam ceteroquin secundum naturam se habere videbantur; vasa tamen quae per ventriculum repunt, non secus atque ab injecto liquore aliquo videmus, sanguine distenta erant. In ipso ventriculo praeter aerem, aqua ex flavo virens. Magna jejicinis pars livida: ejus autem vesicula plenissima bilis, non nigricantis quidem, sed fuscae. Septum Transversum non proflus carebat inflammatione. Pulmones tota posteriore parte non modo nigricabant, sed tumebant etiam, a resitante, ut videbatur, sanguine; duri certe non erant. Sanguis ater in hoc cadavere, non polyposus quidem, sed nec solutus. Gula in thorace, infimoque collo erat sana. At suprema pars gula quae jam pharyngi vicina est, & pharynx universa, & larynx, & Aspera arteria interiore facie ex rubronigricabant, ut non inflammata modo, sed gangraena esse proximae viderentur. Nec tumida erant tamen; quin uvula perpusilla spectabatur, etiam lingua erat crassior. Pharynx autem usque ad nasi posteriora foramina, suumque ipsum fornicem plena erat spuma ex flavo virentis.

Denique in meningibus vasa sanguine valde distenta, & substantia interior cerebri punctis ubique, & quasi filamentis sanguineis distincta. In Lateralibus ventriculis serum non multum, idque rubellum.

26. Quod adversus hunc atrocissimum morbum unicum esse remedium a Celfo (f) olim scriptum est, aegrum in piscinam projicere, non tam grebo Medicis respondit, quam forsitan crederes, tot eorum videns in hanc rem laudari apud Ettmüllerum (g). Nam Foresti, & Tulpii, ad quorum experientiam provocatur, si productas Observationes legeris: non ad curationem attinere, ad quam ista spectat, a Celfo proposita, in piscinam projectio, sed tantummodo ad praeservationem, deprehendens. Eodemque redire agnoscat; si unum de utroque rabido mulo excipias; plura illa exempla sic curata sunt Rabiorum, quae apud Schenckium extare dicuntur: quin ab hoc illud (h) Andreae Bacci proferri, unde non curatum; ne dicam auctum; ea ratione morbum intelligas. In eo demum quod indicatur, Parai capite (i) tantum abest ut felix successus comprobetur; remediis inutilitas confirmatur: & quoniam capite superiore (k) narrare Aetius dicitur de Philosopho, qui cum se in balneum demersisset, & de aqua intrepide bausisset, sanus evaserit; tamen si Aetium (l) inspexeris, bibisse quidem invenies; se autem in balneum merisse, non invenies. Unus igitur de tot qui laudantur, Auctoribus restat Helmontius (m), qui senem jam hydrophobum, per ternam in mare demersionem rabie viderit liberatum, cui exemplo & puellae illius curationem addes, quam in Historia legeris Regiae Scientiarum Academiae Parisiensis (n). Pluribus tamen contra cesserit, necesse est, quando praeter Baccium, & eum quem Paræus (o) indicavit, Cardinalem Ponzetum, non tantum Salius (p) se quoque aliquando experiri, nullam in eo auxilium utilitatem invenisse; scripsit; sed & Caelius Aurelianus (q) dixerit, ut noxium improbaverat. Julius autem Palmarius (r) admonuit, istam curationem infeliciter cessasse, multorum experientia compertum esse. Et ne forte credas, id propterea accidisse, quod non piscina, sed mari, ut Palmarius indicat, ut essent; certe Aromatarius (s) de mari non loquebatur, cum hoc Celfi periculosissimum, ait, esse remedium; veluti quod facillime strangulare solet. Quid ergo est? Num minus feliciter res successit, quod ne infirmum corpus, in aqua frigida vexatum, nervorum distentio abstineret, cavere ita, uti Celsus docuit, neglexerunt, videlicet a piscina protinus in oleum calidum demittendo, quod, hyeme praesertim, necessarium censent nonnulli, quoniam illum Meadii (r) puerum video in ipsa aqua calida cito convulsionibus fuisse prehensum. An quod alterum Celfi praecceptum non ser-

servarunt, nec opinantem in piscinam non ante ei proviam projicientes? quod Ettmüllerus (u) inculcat, tum Ridleyi Observatio (x) videtur significare. An quod ferius, id est siti & aqua metu jam oppressos demerserunt? quanquam his ipsis id remedium Celsus proposuit. An quod illa neglexerunt quae Boerhaavius (y) ante faciendam esse, censuit? quae si non omnibus, & omnino, at pluribus certe, & quadantenus, valde convenire posse, credo. An, quando in fene illo, in illaque puella nihil horum magnopere observatum videtur; quin certe ille in mare, haec in fassam aquam, nec infici, & oppressi jam morbo demersi sunt, neque postmodum in oleum calidum demissi; an veri, inquam, forte similis est, ut alii hydrophobi aliter affecti & viventes, & mortui conspiciuntur, ita non idem omnibus aequae posse auxilium prodesse? Quo magis praeservationi opera danda est: quanquam non dubito, quin alia quoque ejus ratio in aliis servanda sit. Atque utinam in omnibus signum illud quod primum a Salio adnotatum fuisse, dixi (z) se offerret, neque in eo quod inde videtur consequi, dubitationis quidquam superesset; non adeo difficilis, ni parvis conditio interdum oblatret, esset praeservatio vel ab imminente jam morbo, si cum primum dolores, aut prurit, ut aliquando etiam contigit, aliae mutationes in sanata carne oborirentur, confestim paulo plus de hac abscinderetur, quam olim fuerat demorsum, aut alte eadem inureretur, aut saltem id fieret quod ex Gilberto Anglicis, huc spectante, Forestus (a) retulit: Primum consilium est, ut non claudatur vulnus, & si clausum fuerit, statim aperiat, ut putredo & sanies effluat: quia solet latere venenum per multa tempora, &c. Sed de praeservatione aliquid rursus infra (b) attingetur. Nunc vero, ut id quod paulo ante dixi, magis pateat, hydrophobos alios aliter constitutos tum in morbo, tum in diffinitione inveniri; tertiam, quam pollicitus sum, historiam sic habe.

27. SENEX annorum sexaginta, robustus ac nervosus, temperamento cholericco-sanguineo, a rabioso cane morsus fuerat in sinistro metacarpo ante menses tres. Cum vulnus esset ad cicatricem perductum, ne hoc quidem persanato, ullum senex hydrophobiae indicium praebat, nisi vigesimo ante mortem die atrocibus minis, gravibusque verberibus a quodam exceptus, ex eo tempore coepisset miro atque insolenti praeter rationem timore agitari, ut non modo, quidquid increparet, semper contremisceret, sed & quicunque ignotus occurreret, proditorem continuo putaret, & si quo posset, aufugeret, ac latebras quaereret. Ad haec, luminis, & aquae horror accesserat, cum in Nofocomium importatus est, in quo biduum vixit. Ibi aquam iussus bibere, tarde, & coacti instat se contorquens, bibere tamen conabatur, & sane cum difficultate, & molestia deglutire incipiebat; sed prima potionis parte haulta, reliquam haud difficile deglutiebat. Nunquam spuma ad os animadverti erat: spuebat quidem; sed liquida erat saliva. Ad mortem usque tum incredibili ille pavor, tum ea aquae averfatio, & ejus deglutienti initio molestia, ac difficultas persistenterunt.

VERTRE aperto, intestina omnia conspecta sunt aere maxime distenta, praeter quem nihil ferme aliud continebant. In ventriculo humor crassiusculus, non multus, nec viscidus, colore cinereo. Pauca in sua vesicula bilis, omnino crocea, croceoque colore Duodenum intestinum inficiens, & proximam vesiculam, jecinis pariter. Illa venae sanguine erant adeo turgidae, ut naturalem gracilis intestini diametrum aequarent; at sociatae arteriae proflus inanes. In Thorace, pulmones; ut Boerhaavii (c) verbis utamur; coarctato omni fere cruore incredibiliter pleni: posteriore autem parte vel gangraena affecti dici poterant. In pericardio subflava aqua ad uncias fortasse tres: in corde sanguis non multus, isque nigræ picis similis semiliquata. Vena sine pari exiguum continebat sanguinis copiam: omnino autem inanes erant per collum tam Carotides arteriae, quam venae Internae Jugulares. Deglutienti organa sine ullo inflammationis indicio, nisi quod ad pharyngis summum levis quidam cernebatur rubor: membrana autem Epiglottidem cartilaginem vestiens, crispata. Meningum vasa tum venosa, tum arteriosa praeter modum sanguine plena, eoque, ut ubique, pernigro. Nervi Optici folioli crassiores, sed laxiores, & flaccidiores. Nec vero cerebri, cerebellum, Spinali medulla sciciora fuerunt, quam soleant, ut neque ventris, thoracisque viscera, & Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

musculi. In cerebri ventriculis subflava aqua ad uncias tres. Habita haec sectio est XII. Kal. Junii A. 1727.

28. Etti mortis metus, minis, & verberibus incussus, simul videtur latens hydrophobiae virus excitasse, simul ejus temperasse effectus; negari tamen haud potest, affectionem hanc ad hydrophobiam attinuisse, quippe cum & rabiosi canis morsus praecesserit, & aquae horror sit consecutus: nisi forte, cum Andreae Sectatoribus, fuisse malles Pantaphobiam. Illi enim, ut est apud Caelium Aurelianus (d), memorabant, esse pantaphobos, quos nos omnipanos dicere poterimus, siquidem omnia timere dicantur: quem morbum, si vere tamen esse posset, hinc discerni Caelius voluisset, quod non solius potus, sed omnium rerum timorem faceret. Verum si illam qualemunque deglutendi potus, quae in proposito fene erat, difficultatem, multoque magis si praecedentem rabiosi canis morsum spectabimus; nihil esse causae, intelligemus, cur propter alios fortuito adjunctos timores, ejus morbum alium ab hydrophobia statuamus. Nam si forte te non omnia, sed aliqua dumtaxat, ut lucem, exempli gratia, praeter aquam timuisset; num propterea alium morbum esse, diceremus? eos imitantes, de quibus pariter Caelius (e) meminit, qui Aerophobiam vocavissent, aeris videlicet timorem, nisi hic generaliter phrenitidis ascriberetur, nam horum quidam aerem lucidum extimescunt, quidam obscurum. Verum communia, & per varias morbos vagantia a propriis sunt fecerenda: quanquam saepe accidit hydrophobis, ut aerem timeant. Neque id eo dico, quod, imminente morbo, soleat in ipsis animadverti, ut Caelius quidem (f) tradidit, insuetam querelam aeris, tanquam austrini, quamvis serena fuerit quies. Sed eo dico, quod, praesente jam hydrophobia, plures agitatae aerem metuant. Sic ille de quo Swingerus (g), non secus liberum aerem, atque liquida horrebat, & sane si fenestrae, si fores aperiebantur, symptomata statim vehementiora reddebantur. Quae alius, ut in Sepulchreto (h) leges, diligentissime claudi curabat, sono quem sibi videbatur audire, fulminis ventri perterrefactus. Is vero, de quo Prymius (i) retulit ad Regiam Anglicam Societatem, vel ab levissimo vento sibi videbatur suffocari. In suffocationis autem periculum ab eadem causa incidebat mulier, cujus historiam scripsit Platerus (k): quanquam haec non ab rabido animali hydrophobiam contraxerat, ut alii praeterea quorum non pauca prostant exempla; nisi forte cum quibusdam suspiceris, quoniam aliquando (l) & facillime ex contagione id virus contrahitur, & contractum latet longissimo tempore; a contagione aut minime animadverti, aut e memoria proflus elapsa, hos omnes aquam metuiffe: tamen vicissim suspicari quis potest, in spumam ejectam, aut in vulnus olim inflatum a non rabida fortasse bestia immerito, si non semper, at nonnunquam conferri quod veneno ejusdemmodi intus genito acceptum potius sit referendum. Sed ne harum suspitionum discussio nunc longius nos ab instituto sermone abducat; de hoc postea (m) videbimus.

29. Hic vero ad quatuor exempla hydrophobiae, cum aeris timore conjuncta, quinctum addemus, promissam (n) Mutinensis Virginis historiam subijcietes, ne forte pereat cum illa italica, in qua olim Bononiae legimus, manu exarata (*) Responsione, quam Ramazzinus noster ante hos propemodum octoginta annos scriperat, sed vulgare prohibitum est, adversus Quartam Jo. Andr. Monigliæ Censuram. Quinquagesimus erat dies ex quo ei Virgini labrum catulus momorderat suus, cum illa egregie valens, & nihil minus suspicans, quam se mox hydrophobam fore, dum amniculum quandam forte transiret, hydrophobam manifesto se ostendit. Inter cetera quibus vexabatur, incommoda sensus erat venti tenuissimi, caput ferientis, quamobrem etiam atque etiam orabat, ut fenestrae, atque ostia accurate clauderentur: & ad quemvis motum vel minimum qui in cubiculo accideret, clamabat: si quis autem stragula excuteret, aut flabellum offerret: tum vero horrescebat, & atrocissimis convulsionibus prehendebatur. Fuit qui cogeret aquam tantopere invisam potare, eamque multam. Quo facto, amissa loquendi facultate, & savissimis convulsionibus cruciata, post paulo vivere desit. Dum animam jam jam ageret, cum forte crustulum quispian altera parte vino madefactum illi ad os admovisset; abnuat: tunc idem qua parte erat siccum, oblatum est; ipsa vero accepit, nec mandere recusavit. Haec ferme sunt quae meminisse legere in ea Ra-

D 4 maz-

(*) 1. de morbi. canis rab. c. 2. (y) Tetrabibl. 2. Serm. 2. c. 24. (z) Hist. A. 1699. (a) supra, n. 19. & 20. (b) Epist. 5. n. 20. (c) Ibid. n. 29. (d) supra, n. 20. (e) n. 30. (f) De Medic. 1. 5. c. 27. n. 2. (g) Prax. 1. 2. S. 3. c. 4. art. 4. m. 1. (h) Vid. Schenck. 1. 7. Obs. Med. 22. (i) 14. 1. 20. (j) 13. (k) 24. cit. supra, ad n. 22. (l) Demens Idea n. 27. (m) A. cit. 1699. (n) De Affec. particularib. c. 19. (o) Acut. Pass. 1. 3. c. 16. (p) 3. 1. 6. cit. supra, n. 22. (q) Disq. de Rabio Part. 5. Partic. 3. (r) supra, n. 24.

(u) art. & m. cit. (v) Aet. Erud. Lips. A. 1705. M. Mart. (y) Aphor. de cogn. morb. §. 1144. (z) supra n. 21. (a) 1. 10. Obs. Medic. 27. (b) n. 29. (c) Aphor. cit. §. 1140. (d) Acut. Pass. 1. 3. c. 12. (e) Ibid. (f) 1. cit. c. 11. (g) Vid. Obs. cit. supra, ad n. 19. (h) 1. 1. Sect. 8. Append. §. 2. (i) Saggio delle Tranz. 1. 2. c. 8. n. 4. (j) 1. 1. (k) Obs. 1. 1. (l) Vid. supra, n. 21. (m) n. 31. (n) supra, n. 19. (*) nuper interces, cum tota illa Controversia, typis Mutinensibus, ut audio, edita.

mazzini observatione: ex qua, aliisque ipse quoque colligebat, neque acutam febrem, neque delirium semper hydrophobiam comitari: cogere autem eo morbo affectos ut bibant, aut in aquam demergere, exitum ipsis accelerare: neque enim prater rationem aquam horrere, quippe qua non mentis, sed deglutitionis vitio correpti, facile suffocationis periculum vereantur. Ego vero hanc Observationem retuli non ad id modo quod proposueram, metum videlicet agitati aeris crebro cum hydrophobia copulari, sed ad alia quoque confirmanda. Scilicet faciet hanc Observatio cum ea conjuncta quae ex Foresto mox producet, & vel magis cum ea quae de Baldo J. C. legitur apud Matthiolum (a), faciet, inquam, ut id comprobatum habeas quod supra (p) in puero a me visum esse, dixi, quamvis a rabioso cane ibi ad morsum fuerit facies ubi venenum facile potest cum saliva communicari; non celerrime tamen, ut in aliis ab earundem partium morsu, sed post quadraginta dies ortam esse hydrophobiam. Faciet praeterea, ne illorum prorsus obliviscamur quae Palmarius (q) addidit postquam admonuit, etsi balneum praecautiois gratia plerisque profuit demorsis; non huic tamen remedio omnino fidendum esse, multorum mortes ostendisse. In plerisque enim, inquit, aquae conspectus hydrophobiam, veneno in corpore commoto, celerius exsuscitat, quod aliqui sine ulla aegri incommoda diutius desistere, & alexipharmaco exstingui domarique potuissent. Sic Monacho accidisse video, cui duobus prope mensibus ex quo catulus quem in sinu habebat, genas, & labra momorderat, Forestus (r) narrat, aquae metum obortum antea non esse, quam per fossam, baculo ligneo innixus per tabulam ligneam transiret; aquam enim videntem, metu percussus, transire non potuisse, nisi cum ingenti horrore ac metu; hinc ei hydrophobia primam originem fuisse. Sic Virgini de qua dictum est, accidit, cuius mali cum exterior causa, tum prima quoque manifestatio ad eundem prorsus modum se habuit; tametsi reliqua incommoda longe alia fuerunt. Noli tamen credere, me externum aquae usum, sive balneo, sive improvisi demersione uti velis, pro noxio, aut inutili ad praeservandum habere, dummodo satis, & mature instituat, quamquam Meadius (s) balneum, suo tamen cum remedio conjunctum, affirmat vel fero admodum in usum tractum aquae interdum profuisse, de immersionis autem, quae apud Batavos in primis est usitata, felici successu valde inter se discrepare duo non ignobiles eorum Medici Tulpus (t) & Stalpartius (u). Certe enim cum Tulpus, & Meadius negent, post tot experimenta novisse quoniam, cui suae istiusmodi praeservandi rationes, cito, satisque adhibita, non fuerint salutare; aequum est pro certo habere, sic plerisque saltem fuisse servatos. At si plerisque; non erit profecto aequum credere, hos omnes ideo evasisse quod veneno aut nihil, aut leviter infecti fuerint. Nec me fugit quid interesse possit inter morsum, & morsum, vel quod incruentus sit, vel quod nimis cruentus (tametsi ad funesta utriuslibet morsus exempla alia sint in promptu quae addi possint (x)) vel quod mordens canis necdum plane rabidus sit, aut fieri iam sit, omnem modo salivam defixis in alios, aut in multiplices vestes dentibus absterferet, aut siqua sunt alia istiusmodi. Illud tamen in antefratorum numero difficile in animum induxerim, ita illos omnes fuisse morsos, ut nihil, aut vix quidquam veneni contraherent, aut eorum qui revera contraxerint, neminem inter innumeros illos fuisse de quibus Tulpus, aut Meadius loquuntur. Quin multo veri similis est spectantibus quid plerumque iis accidat qui post morsum nulla praeservante curatione utuntur, multo, inquam, veri similis est, ex innumeris qui curatione alterutra usi hydrophobiam effugerunt, plerisque hac corripiendos fuisse, ni per curationem avertissent. Ceterum illis etiam quae commemoratae sunt, in morsu varietatibus, non modo variis dumtaxat in mordente cane, morsuque homine fluidarum, firmarumque partium dispositionibus ego quidem libenter tot illa tribuam quibus hydrophobi differunt inter se, ut citius alii, alii serius erumpente morbo opprimantur, & ex utriusque alii aliter. Sunt enim qui vehementer delirant, & sunt qui ad extremum usque mentis sint compotes. Sunt qui lucida, & candida, aut qui vel levissimum aeris motum ferre non possint, & sunt qui possint. Ac ne omnia quae supra narraui, aut retuli, hic repetam, nedum alia addam; sunt qui portiones cuiusque modi usque adeo horrent, ut non modo si vi-

derint, sed si nominari dumtaxat audiant, exclament, tremant, convellantur, animoque deficiant. Quae tametsi in pluribus fiant, tamen tantum abest ut fiant in omnibus, quemadmodum illi videntur credere, qui id esse contendunt hydrophobiae signum *pathognomonicum*, ut minime desint hydrophobi qui vinum bibant, nec qui ad aquae mentionem non solum non cohoreant, sed in balneum ire iussi, continuo illic ire incipiant vel morbo jam multum provento (y), nec demum qui aquam, prima deglutitionis difficultate superata, haud difficulter potent (z).

30. Sed ut multa sint in quibus hydrophobi, dum vivunt, differunt inter se; non minus multa sunt, atque adeo plura sunt in quibus cadavera eorum differunt. Quod statim intelliges, si octo antea vulgatas horum observationes partim in Sepulchreto, partim apud suum quamque Auctorem, quem supra (a) indicavimus, plenius legendas, tresque insuper quas nunc primum addidimus, inter se conferas. Namque ut ab exterioribus ad interiora procedas; in tribus livorem, huncque ipsum aut in digitis, aut in humero, & dorso, aut in collo adnotatum comperies: semel corpus omne, quasi ut in hectico, vehementer extenuatum; semel faciem solam: semel omnes musculos siciores multo quam par sit; id quod alias non memoratum, imo semel diserte negatum: ventrem autem, & thorace reclusis, semel quod de musculis modo dicebam, tum memoratum, tum negatum: semel omentum penitus absumptum, & mesenterii glandulas, & pancreas prorsus extenuata: semel ventriculum aere tumidum, & sanguine distenta ejus vasa: semel internam ejus tunicam corruptam, ceteraque rubris maculis distinctas: quinque humorem quidem in eo animadvertit: at semel multum, ter paucum, semel subflavum, semel viridem, semel ex flavo virentem, semel valde fuscum, semel cinereum, bis viscidum, semel non viscidum: intestina ter aere distenta, semel nequaquam, sed rubris disiectis maculis infecta: hepar semel flavum, & durum, semel magna ex parte inflatum, & gangraenae proximum, semel jam lividum: ejus autem vesiculam semel plenam, bis plenissimam bile, quae ter aut nigerrima fuit, aut ad nigrum accessit, semel viridiuscula, semel crocea, & tunc pauca. Haec in Ventre.

In Thorace vero hujus tota reliqua interna facies ex rubro livida, at diaphragmatis dumtaxat ad ambitum uno in cadavere; in altero diaphragma quoque non omnino expers fuit inflammationis: pulmones in uno, atque altero aridi & exsiccati, in uno cum vesicis hic illic in superficie; in quinque nigri ex toto, aut magna ex parte; in quatuor magna item ex parte sanguine pleni: pericardium in uno parte aliqua ferme friabile, in duobus sine ullo humore; in uno paucissimum habens; in uno autem subflavam aquam ad uncias tres: cordis auricula dextera in duobus aere dilatata: ipsum autem cor in totidem sicum; in uno flaccidum, & extenuatum: ventriculis in uno prorsus sanguine careantibus; in uno polyposas tenues concretiones habentibus; in tribus autem sanguinem; sed in uno haud multum, & picis similem nigrum, ac semiliquatum; in altero concretum sine ullo propemodum fero; in tertio autem sic, ut dexter quidem sanguine plenus esset grumoso, cum sinister plane fluidum contineret.

Quod ad collum, & fauces attinet, unius gula, ut in thorace, ita ibi quoque angusta, & quasi constricta erat; unius intus inflammata: pharynx autem in tribus, & Apera arteria in totidem aut levi, aut magna, aut in gangraenam jam vergente inflammatione correpta; unius vero sana gula; quorundam fauces sine ullo inflammationis vestigio fuerunt, unius membrana epiglottidis crispata; unius larynx ex rubro livida, in quo & lingua crassior inventa est, & pharynx spuma ex flavo viridi omaino repleta.

Porro cerebrum unius, & cerebellum, ad siccitatem inclinabant; unius cum initio Spinalis medullae multo sicciora; unius vero nihil horum magis siccum quam soleat; quin Optici nervi laxiores; unius denique aut alterius cerebrum nihil habuit adnotandum. Et rursus in duorum ventriculis aqua effusa; sed in eorum altero subflava; nec pauca; in altero pauca, & rubella; in alio autem de ea nihil usquam. In uno aereae bullae sub dura meningi; in ejusdemque Sinibus laxae concretiones polyposae. In tribus vasa omnia cerebri valde sanguine distenta. Et quod ad sanguinem universae attinet; unius arteriae sanguine plenissima, vena propemodum inanes; alterius autem vena quidem sine pari ferme vacua, sed Iliacae maxime distenta, arteriae autem sociae inanes, & quae autem inanes per-

col-

collum & Jugulares Internae venae, & Carotides arteriae, ut aequae plenae intra cranium cum arteria, tum venae, quod & in aliis duobus, ut modo indicavi, adnotatum est. In uno pariter nihil usquam sanguinis concreti, sed omnis sanguis maxime liquidus, & minime ad frigidum aerem concrevens. Verum in altero concretus potius quam solutus; in altero non polyposus, sed nec solutus. Quin vasa ad cor magna in uno prorsus concretum habuerunt, in ipso autem corde qualis inventus sit, supra dictum est. Denique in duobus, aut tribus ater fuit adnotatus. Et ne omitamus quidquam ex iis quae universae spectantur; duo male oluisse cadavera, adnotatum est; sed id minus quod peius debuisset videri poterat.

31. Nec minorem sane varietatem in aliis hydrophoborum dissectionibus inveni, quas antequam haec relegerem, a Viris Doctis esse editas, aut memoratas novi, Richardo Meadio (b) de quo jam supra, Jano Planco (c), Laurentio Cajetano Fabri (d), Dominico Brogiani (e), aliisque praeterea nonnullis (f), quorum ad me libri non sunt allati. Quas observationes ut cum iis conferam quae modo productae sunt, eodem ordine conservato; ab alia quadam incipiam oportet Cl. Phil. Eberh. Dillenii (g) qui, cadaver incidere prohibuit, externos livores, & quasi suffugillationes hic illic, & potissimum circa pectus adnotavit. Ex ceteris est qui semel abdominis musculos inflammatos memoret, semel autem musculos universae tumidos ac robustos. Est qui, tredecim inspectis cadaveribus, scribat, pinguedinem ut plurimum ferme nullam, quin & omentum quasi consumptum fuisse: inter frequentiora autem plurimum in primis viis inflammationem, lacerationem, gangraenam. Alius in aliquo leviter, in aliquo multum inflammata omnia ventris viscera. Singillatim vero in quibusdam ventriculi cavum foetida, nigraque bile foetidum, aliquando sanguineis veluti punctis hic illic distinctum. Intestina in quopiam cuncta cum mesenterio levi inflammatione; in alio tumida aliquantum, & inflata; in quibusdam autem ileum praesertim. Jecur non raro tumens, turgidum, subfused: ejusque vesiculam alias ferme inanam, alias atrae bilis glutine distentam. Urinariam vesicam in tribus, simulque penem inflammationem correpta: cuiusmodi observationibus suspensum reddi cantharidum usum, intelligis, remedia alioquin adversus hunc morbum non modo ab Arabibus olim commendati, aut in arcanis quibusdam contra eundem pulveribus ab Scaramucio (h) ab aliisque latere crediti, sed diserte, quantum video, aetate hac nostra non unam apud gentem laudati, imo apud Ungaricum (i) pro specifico infallibilis habiti in summa etiam hydrophobia curanda: quamquam ne ad praecavendam quidem facile inter nostrates exhibebit is cui minus ignota sunt tot alia ad hanc rem dilaudata remedia ex eorum numero, quae non adeo acria sunt, & urinam cient.

Ut ad Thoracem transeamus; inflammatum in nonnullis septum Transversum inventum est: inflammationem autem pulmonum frequentissima indicia: faciles hic illic, ut in ventre quoque, viscerum adhaesiones: sine humore in aliquibus pericardium: cordis ventriculus sinister in uno prorsus vacuus, cum dexter nigerimus sanguinem contineret; sed in altero coccinei, & fluidi sanguinis uterque plenus, non secus ac arteria Pulmonaris, & vena Cava. Ex iis vero partibus quae thoracem inter, & cerebrum sunt, larynx quidem rarius, minusque inflammata; in aliquo tamen inflammata ejus omnes musculi, & ossis hyoidis, & linguae, cujus papillae aliquando tumentes, & in uno exigua quaedam ad illius radicem tubercula, quorum aliqua suppurata apparebant. Sed pharyngis inflammatio non saepe nulla, ita ut plurimum conspecta est magna, praecipue linguam versus. Quod, & ea quae de pulmonibus, intestinis, & ventriculo dicta sunt, si conferas cum iis quae in iisdem partibus deprehendit Cl. Kochlerus (k) cum generosi Viri cadaver incidere, quem, nullo praevio rabidi animalis morsu, hydrophobia fustulerat; quam inter se convenient, miraberis. Ejusdemmodi hydrophobiam in milite quoque, & ab eadem externa causa observaverat (l) nempe a frigidissimo potu, cum uterque, & aetate; sed militem, aliis distentis occupationibus, dissecare non potuerat. Ab eadem tamen causa hydrophobiam ortam viderat Cl. Genesius (m), qui rubentes quidem pharyngis musculos, & glandulas, sed ventriculum totum quasi exsiccatum, reliqua autem viscera, & in his pulmones, offendit recte se habentia. Hic autem hydrophobus etiam ad

lucis, alborumque linteorum conspectum tremebat, & humores quoslibet ne aspicere quidem poterat; non tamen, ut priores illi duo, a portionibus vel procul oblati, aut ab harum mentione vehementissime angebatur, aut animo deficiebat. Quae idcirco memoro, ut qui in iis *pathognomonicum* hydrophobiae signum ponunt, nec eadem facile videntur credere sine rabiosi animalis morsu posse existere, his duabus historiis ad tot alias quae alibi, & praesertim apud Scheenckium (n) prostant, adjunctis, veram illam suam hydrophobiam etiam sine contagione fieri posse, agnoscant: quamquam ut agnoscerent, satis esse debebant ex antiquis illis eademtaxat quas memoriae prodidit Marcellus Donatus (o): quis enim credat, de quinque aegris quos unus idemque Medicus intra paucos annos vidit istiusmodi hydrophobia correptos, neminem fuisse qui se ab rabido animali infectum aut animadvertisset, aut meminisset; sed omnes pariter, cunctosque eorum domesticos sic fuisse aut stupidos, aut obliviosos, ut ne minima quidem contractae labis suspicio in eorum animis remaneret? Verum ad reliqua susceptae comparationis capita redeamus. Fuerunt in quibus Crassa, & in quibus utraque meninx magis, minusve inflammata, & turgidis nigro sanguine vasis repleta est, nec sine parva quadam in uno ad verticem suppuratio; imo in cane rabido non sine ulceribus. Cerebrum ipsum aliquando inflammatum, aut ejus cortex, sed hic leviter, & magis fuscus, aut ejus medulla sanguineis punctis conspersa: ventriculi autem in uno, aut altero minime humidi apparere. Spinalis medulla solito siccior. Sed & corpus omne in uno aridum, & inflammatum; in altero superficie tenus ab inflammatione violaceum. Quin fuit ab alio inter frequentiores observationes adnotata singularis solidarum partium, membranearum praecipue ferme omnium, ariditas, & tensio. De sanguine autem, quo plenissimas fuisse arterias, alii scribunt, eoque fluidissimo, & vix in aperto aere coituro, non defuit qui in uno doceant, arterias quidem eo plenas, sed & venam Cavam fuisse; in altero autem sanguinem omnem fuisse in venis, eumque fero caruisse. Imo est qui confirmet, in tredecim cadaveribus sanguine, non raro aliquin fluidiore, venas semper ab se vasis esse repletas; arterias autem inanes. Quocum in hoc quidem faciat, sed in aliis, ut puta in solidarum partium ariditate, discrepet necesse est, qui in cadaveribus quatuor se quidquam eorum vidisse, negat, quae, ex aliorum dissectionibus plerumque esse, posuit Boerhaavius (p). Denique hydrophobae corpus legi intra quindecim a morte horas totum vel media hyeme computruisse.

32. Cum igitur hac ferme redeat eorum summa quae ex comparatis omnibus, mihi quidem notis hydrophoborum dissectionibus colligi possunt; praclare intelligis, multo magis differre inter se mortuos, quam viventes. Dum enim vivunt, certe in eo conveniunt omnes, ut aquam sine difficultate, & plerique sine magno etiam horrore, & detrimento potare nequeant. Qua autem peculiari in re omnia cadavera eorum conveniant, non video. Nam quod olim, & nunc quoque a pluribus evidens siccitas in iis reperiri dicebatur; profecto neque reperitur in omnibus; nec in quibus reperitur, fortasse adeo attendenda est, cum remediis potius sit, aliisque causis haud raro accepta referenda, quae magnas evacuationes aut sub sensum cadentes, aut hunc, ut saepius, effugientes, fecerunt: quo multa spectant alexipharmaca, & acuta haud raro febres, & affidui saepe clamores, & violentae corporis agitationes, praesertim cum aut nihil, aut minimum bibatur; quamobrem videre potuisti in Sene illo (q) qui & bibebat, nec maniaci agitabatur furore, sed melancholico potius pavore detinebatur, non modo siccitatem nullam fuisse, sed & pericardium, & cerebri ventriculos non parum aquae continuasse.

Nec vero magis quam ariditas illa, commune est hydrophobis cunctis quidquam eorum, quae secundo diximus esse deprehensa. Ita enim in aliis alia sunt, ut si species singulos; veras esse credas non modo singulas quas de hujus morbi sede, & natura Celius (r) recensuit, Antiquorum sententias, sed & pleraque alias quae postea prodire: at si species universos; nullam certam, unam esse verissimiliorem, intelligas. Praepati quidem eam partem, quae morsu fuerit vexata, ex eaque in alias morbum progredi, nemo negat, ut Celius ait: & ex quo Salius (s) illud evidens aliquando ejus progressionis diutius dilatare signum indicavit, ne tum quidem inde progredi, saltem ex parte, negan-

(a) Comm. in Dioscor. l. 6. c. 36. (p) n. 22. (q) l. de mors. can. reb. c. 3. (r) l. 10. Obs. Med. 27. in Schol. (s) Traët. de Venen. Tentam. 2. (t) Obs. Med. l. 1. c. 20. (u) Obs. rar. Cent. 1. in Schol. ad Obs. 100. (x) ut Eph. Nat. Cur. Cent. 9. Obs. 37. & Act. erund. Vol. 5. Obs. 5. (y) supra, n. 24. (z) n. 27. (a) n. 20.

(b) Traët. de Venen. Tentam. 1. (c) apud Simon. Cosmopolit. Epist. Apolog. pro Planco, & alibi. (d) Differ. 3. interna ad siccum malitiae n. 62. (e) Traët. de Venen. Animal. P. 2. (f) apud Swieten. in Comm. in Boerh. Aphor. §. 1140. (g) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 53. (h) in Append. cit. supra, ad n. 21. (i) Commere. Litt. A. 1733. Heb. 11. n. 3. (k) Commere. Litt. A. 1743. Heb. 6. n. 2. (l) in cod. Commere. A. 1740. Heb. 36. n. 1. (m) Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 50. (n) Obs. Med. l. 7. ubi de Venen. ex Quadrop. Obs. 17. (o) De Med. Hist. Mirabili l. 6. c. 2. (p) Aphor. de cognosc. morb. §. 1140. (q) supra, n. 27. (r) Acut. Morb. l. 3. c. 14. (s) supra, n. 21.

gandum est. Ex doloris autem fursum versus progredione, ex iisque in quas Salus hanc definire animadvertit, confusione quasi quadam mentis, & vertigine, & titubatione, non per venas, sed per nervos id virus progredi videtur ad horum origines. Quibus in partibus, aut in motibus qui in iis fiunt, certa quadam, sed inexplicabili, mutatione inducta, quæ pro alia in aliis dispositione, major, aut minor, magisque, aut minus diffusa sit, nihil jam hydrophobis accidit quod inde potissimum non liceat deducere. Quosdam, ut in congenitis antipathiis alios alia, sed hos magis, illos minus averfari videmus; aquæ capiet averfatio tanta, ut ejus vel nomen, non modo aspectum, de improvviso horrere incipiant; alii non nisi periculo facti, & ejus deglutiendæ difficultate percepta, illam bibere se posse, negabunt. Delirabunt alii; quidam sapienter. Hos inflammationes corripient magnæ; istos nullæ. Sed ut his in rebus, in aliisque variant inter se; tamen convulsio interior, exteriorve facile erit in omnibus, & pro hujus potissimum, & dispositionis varietate, tanta illa varietas in viventibus, mortuisque animadvertetur. Intelligis, nobis eorum conjecturam veri similiorem videri, qui cum Democrito, & Gajo, Herophilis sectatore (1), nervos, & cerebrum principem hujus morbi sedem esse, rebantur, a quorum opinione haud abfuisse præcipuos hujus ævi Medicos, nostri. Et hoc quoque illud spectare, Vir gravis censebat, quod narrabat mihi adolescenti, cum Bononiæ studiis Medicinæ operam darem, de Alberto Fabbri, Medicorum in ea doctissima Civitate paulo ante meam memoriam facile principis. Hic enim cum hydrophobi arteriam tangeret, ab eo manu altera arreptus, & valide retentus, mox in tristiciam inciderat tantam, ut fui jam pene impotem mentem interdum se ipsum interficiendi subiret cogitatio. Cum propterea septem jam dies frequentiam fugeret; accidit ut in sua perpetua moestitia defixus, maximo antea imbre perfunderetur, quam imminere, sentiret. Locus erat solus, & a rectis longe remotus, ut ad hæc non nisi totus aqua madidus pervenire potuerit. Sed omni prorsus tristitia absterfa, pervenit. Quid ipse crediderit, nescio. Plures quidem initium fuisse illud hydrophobiz, quo cerebrum primum tentaretur, arbitrabantur. Veri autem similius est, doctum Medicum, memorem fortasse eorum quæ in Dioscoride (u) legisset, ne idem sibi quod Themisoni, amicum hydrophobum curanti, accideret, non mediocriter pertimuisse, præsertim si eorum veniret in mentem quæ de morbo hoc, vel sine moribus contracto, non pauci tradiderunt Scriptores, atque, ut solent mul- ti in suo periculo, omnia pro veris haberet (nam & Stalpartium (x) qui nihil eorum crederet, videmus tamen, postquam illorum qui se hydrophobos fore, suspicabantur, arterias tetigerat, lavisse manus) ob vehementiorem autem metum in melancholicum quasi delirium incidisse, quod repentina aquæ perfusio, quippe recentissimum, tanto facilius sustulerit, si ejus generis auxilii adversus hydrophobiam recordatio imaginationem, quæ morbum fecerat, ad tollendum adjuvit. Sed hæc ut volueris, ita accipies. Quod vero de convulsione dixi facile in hydrophobis omnibus conjicienda, vel una aquæ deglutiendæ difficultas videtur satis probabiliter indicare. Sive enim est nulla faucium, gulæve inflammatio; jam supra (y) vidisti, ut ad illam explicandam difficultatem Cæsalpinus olim, & Aromatarius earum partium convulsionem posuerint, Ridleyo (z) atque aliis inter recentiores sequentibus. Sive eæ partes sunt inflammatae; videre potes, ut Cel. Swietenius (a) hanc inflammationem a crebra convulsione, ut effectum a causa, deducat, indeque etiam veri similem rationem eliciat, cur citius ab hydrophobia confectus puer sine illa fuerit inflammatione; ferius autem mortuus juvenis sine illa non fuerit. Sic alia etiam partes, & viscera cur in aliis hydrophobis valde inflammata, in aliis minime reperiuntur, a magis quoque, minusve crebra, aut violenta eorum nervorum qui ad illa pertinent, convulsione deduces. Quin etiam nimiam illam tensionem & scitatem nervosarum membranarum, ex qua Meadius (b) scite illud repetebat, ut acutius quam natura sua, in hydrophobis sentiant, sicque solita objectorum impressiones non gratum amplius sensum, sed dolorem & molestiam faciant, illam, inquam, tensionem; si a scititate tota non est, ut primis diebus morbi esse non videtur; a convulsionibus deducas, quarum hic effectus si non in omnibus,

in pluribus certe cadaveribus superstes reipsa est ab Sotertissimo Brogiano (c) deprehensus. Mitto cætera quæ a pluribus sunt in medium adducta, ut hydrophobiam convulsivum esse affectum, probarent. Si igitur hoc in morbo tantum est convulsionibus tribuendum, neque earum causa, quippe invisibilis in cerebro, nervisque mutatio, sed earum dumtaxat effectus, iique pro varia ipsorum vehementia, varioque tempore discrepantes, in demortuis sub sensum cadunt; præclare intelligis, ad hæc ipsa quæ diximus, & nunc dicimus, aut comprobanda, aut infirmanda, pauciores adhuc esse habitas dissectiones. Paucæ enim in tanto numero sunt quas historia præcedat satis accurata non ætatis solum, & constitutionis illius hominis, sed & modi, & temporis tum quo virus, & unde, contractum fuerit, tum quo perititerit, & quæ symptomatum omnium, & quo die ingruentium, majori, minorive assiduitate, & sævitia, tum deinde omnium, quo ad fieri potest, quæ in universis, & singulis cadaveris ejusdem hominis partibus præter naturam reperta sint: ne siqua forte præmittatur; certa quædam alia non tam abfuisse, quam non satis quæsitâ fuisse existimetur.

33. In his tamen ne facile putes, vermes fuisse quibus cerebrum scateret; tamen si in Sepulchreto (d) leges, conspectos esse in rabiosi canis cerebro, & Aromatarii (e) scripserit, observatum fuisse generari quandoque vermem in anteriore parte capitis, tam in cane rabido, quam in homine. Hoc enim accipiendum credo, non de crani cavæ, sed de nasi, aut Sinus alieujus, cum hoc communicantis, recessibus, ut alias (f) tibi significavi. Neque alia ratione intelligo quæ paulo superius in Sepulchreto (g) ex Epistolis; non ex Observ. Bartholini producuntur de vermibus quos in equis, bobus, & ovibus capiti inesse, rustici dicuntur observasse, in phrenitide tamen, & vertigine; non in ea, quæ de agitur Rabie: quo uno vocabulo quam variaz affectiones designantur, laudatus docet Aromatarius (h). Per hæc illis quoque occurre quæ in Scholio adduntur ad Observationem, primo loco a me in Sepulchreto nunc indicatam (i). Ea vermiculos quidem proponit in rabidi, ut dicitur, canis cerebro, vel potius in majoribus bullis, & viscofo putrique cerebri liquore elevatis, vel ex motu interiori animadversos. Sed num cranium satis examinatum fuerit, ne qua via forte ex morbo alio pateret per quam vermiculi subissent; num satis quæsitum, verine illi essent vermiculi, numve in eo gramine antea non essent, in quod prolapsum cerebrum longe diffuserat ipsa per se Observatio indicabit. Equidem vereor, ne si Reysius, ut Auctor optabat, additisset, non ita facile expuncturus fuisset quod scripserat (k) famam, a Jacobo de Partibus commemoratam, quasi canina rabies a verme in canis cerebro nato prodiret, esse merum figmentum, a nemine, quod sciret, confirmatum. Noli tamen credere, si illa eadem Observatio accuratius habita fuisset; me nihilominus assensum fuisse cohibendum, quasi nullo modo fieri unquam posse, existimare, ut vermiculi rabiem de qua loquimur, in cane cientes; quando Zwingerus (l) de cane refert adeo rabido, ut puer quem momorderat, ante diem quadragesimum, hydrophobia atrocissima correptus, perierit; qui tamen canis a rabie prorsus curatus est postquam herus levem ei in pede tumorem, quem jugiter sibi mordebat, inde, quasi in iram & rabiem actus, circumcurrrens, aperuit, vermemque vivum, album, crassiusculum eduxit. Canem quidem rabidum fuisse, Zwingerus sciebat, qui pueri illi hydrophobo medicus fuerat. Canem quoque ea ratione curatum esse, quippe vicinus, haud ignorabat. Maluissim tamen, illum ipse vermem examinasset, ut certius sciremus, verum ex eo tumore vermem, non vermiforme aliquid exiisse.

34. Sæpe enim vermes facile creduntur qui non sunt. De cane rabido, vulgo affirmatur, inquit Emmullerus (m), sub lingua ejus latere vermem quandam oblongum, quem alii a se ipsis visum testantur, quo mature dempto, nullus canis rabidus fiat; eodem vero crescente, Rabiem necessario supervenire; unde quidam ad præcautionem solent extrahere hunc vermiculum: quidam existimant, non esse vermiculum, sed pro sanguinis congruati particula in venis naninis sub lingua collecti & stagnantis habent. Rem hanc ceu nondum sufficienter exploratam in medio relinquo. Viri hujus prudentiam laudo: quam si alii imitarentur; pauciores fabulas haberemus. Hanc inde ortam esse, non dubito, quod Plinius (n) scripserat: Est vermiculus in lingua canum,

canum, qui vocatur a Græcis lytta (al. lyssa), quo exempro infantibus catulis, nec rabidi fiunt, nec fastidium sentiunt. Plinio autem; ut cæteros nunc omittam; quædantenus adtipulatum esse Sextum Philosophum, Aromatarius (o) censet, quem in suo de Medicina Animalium cap. 9. testatum ait, sub lingua canis rabidi reperiri vermes. Quod ego de Constantinopolitano Demetrio (p) non ausim dicere, si in ejus linguæ inferiore parte non vermiculum, sed vermiculi effigiem, & nervi albi similitudinem esse, scripsit. nec de Fracastorio (q), quamquam aliam ob causam, vulnificum enim vermem revera ponit, sed, quantum intelligo, non sub lingua: ibique ut Poeta, opinor, loquitur; namque ubi (r) ut Medicus, rabientium canum signa proponit, de verme in lingua, aut ad linguam ne verbum quidem. Haud equidem inficias iverim, veros ibi aliquando vermes reperiri: sed eum quem Plinius in cunctis, ut videtur, canibus quasi secundum naturam posuit, & quem eximebant, vermem esse, diserte nego. Quod & Codronchius (s) præ cæteris olim negaverat. Sciendum est, inquit, illam partem, quam existant, non esse vermiculum, sed nervum, vermis reveris figura. Eodem autem anno quo id Codronchius scribebat 1609. editum est Casseri nostri Pentastheleion, in quo (t) inferiorem caninæ linguæ faciem pingens, vermiforme in ea corpusculum ostendit, quod & foris delineat, posteriore extremo in longissimum caudam recta productum, quæ sensum in tenuitate incredibilem se se contrahit. Atque, musculum esse, quo canes linguam, sive ad lingendum factum, eumque in medio apicis linguæ occultari, qui se invicem habet, quippe aliis ad id usque tempus ignotum.

35. Fugit autem Casserium locus ille Plinii, ut me ejus, & Codronchii fugerant, cum idem corpusculum in canum lingua olim animadverit, & sæpius deinde ad examen revocavi, quod an alii Anatomici intra hos centum & quinquaginta annos descripserint, aut delineaverint, nescio. Ego vero non ob hanc potissimum causam plura de eo corpusculo verba faciam; sed potius ne cui doctæ homini; quod hac ipsa ætate accidisse, suspicor; pro verme amplius imponat. Credo autem hic a vulgo nonnullis canibus adhuc eximi; cum enim in quindecim cujuscunque promiscue & generis, & magnitudinis, & ætatis quævissem; in quatuordecim inveni; unus modo ex iis quibus laniones utuntur, maximus omnium, ut multo majus habere debuisset, omnino non habuit: quod si tunc Plinii verba memoriz occurrissent; diligenter cicatricis vestigium quævissem, quæ tamen luculenta non fuerit, necesse est; nam per se in oculis incurrisset. Et in altero quidem cane, qui magnus erat, parvum id corpus pro canis magnitudine fuisse, memini; non sic tamen in aliis vel æque grandibus. Imo in magno quodam inveni tres digitos transversos longum, cum in mediocribus raro superaverit duos, sæpius æquaverit. Itemque in alio potius magno, quam parvo, cum lingua esset longitudine digitorum octo, trium ipsum, aut eo amplius fuit vel sine tenuissima caudæ parte. Cum enim hoc teres corpus nihil magis, si figuram tantummodo species, quam fuscum referat, sic utrinque extenuatur, ut antierius extremum quod ad ipsam ultimam apicis linguæ oram sæpius, nonnunquam proxime ipsum extenditur, sit minus & acutum, & longum; posterior non modo sensum magis, magisque se contrahit, sed ubi non ita breve spatium ementum est, repente in filum abit quasi tendineum, perennue, & albicans, quod corporis unde prodit, longitudinem sæpe æquans, raro ea minus, non raro majus, & semel, si non triplum, at certe plus quam duplum a me deprehensum, per medium illud musculorum qui hinc & hinc sub lingua prominent, interstitium pergit ad posteriora, alte inter illos se condens. In eodem autem interstitio ad anteriora productum & posterior extremum, & corpus reliquum locatum est, sed hoc tanto exterior, ut linguæ membranam ipsam contingat protuberans, per eamque transpiciatur. Quæ ubi leviter incisa, & simul cum iis duobus musculis sic satis diducta est, tum vero illud cujusdam lumbrici instar apparet; nam ad figuram albedo, & levitas accedunt. At si cultri, aut digitorum ope ab lingua dividas; id quod nullo negotio fit; leve quidem ea quoque facie conspicis quæ latebat, sed rubellum. Itaque hujus pars corporis quæ crassior est, ex duabus constat substantiis inter se arctissime nexis, altera candi-

da, subrubra altera, & quam facile carneam credas, ut illam alteram, quæ ad extrema etiam pertinet, tendineam. Verum nec rubella ex manifestis efficitur fibris; & candida durior est quam tendinea; ut media inter ligamentum, & tendinem esse videatur: quin digitis tractata, hic illic non semel mihi visa est quasi ad cartilagineam naturam propius accedere; nec raro, non perpetua, sed quasi divisa in frustula, eaque inæqualiter distributa. Quotiescunque autem medium hoc corpus, in transversum dissectum, ipsa quidem sectio circuli ferme aream semper retulit; sed alba substantia fere semper, rarissime subrubra majus illius areæ segmentum occupavit. Nec totius areæ diameter usquam magna est; imo vel ubi ab extremis maxime distat, perparva. Nec antierius extremum fissuram habet, aut aliud quod os referat; nec corpus quidquam intus molle, aut cavi. Etsi vero proximorum musculorum fibræ huic corpori adherent; non tamen in ipsum abeunt, neque continuantur: quin ab iis musculis est per tenuem interjectam membranam divisum; ut facile propterea, uti dixi, & lævi undique servata superficie, evolatur: quod si in mortuis succedit; quanto facilius succedere credemus in vivis? Quæ cum ita sint; ut proclive est intelligere, hoc illud esse quod, licet vermis non sit, pro verme tamen e canum lingua demebatur; sic pariter intelligitur, neque esse nervum, ut Codronchio, & aliis visum, neque ullius vicini musculi partem. Num vero ipsum musculus sit, quod Caserius credebatur, & ad lingendum datus, an potius mistum ex multiplici substantiæ genere peculiare corpus, quo pro longitudine tenuior canum lingua firmetur, suisque in motibus adjuvetur, nunc quidem in medio relinquo, præsertim cum ignorem hæcenus, num aliis panter certis animantibus tributum sit, & quid discriminis in linguæ motibus inter eos canes quibus est exemptum, & cæteros intercedat.

36. Etsi vero in calce Sectionis hujus (u) quæ de Melancholia, & Rabie est, adduntur in Sepulchreto Observationes duæ de Furore Uterino, & post Sectionem de qua simul egimus, proximam de Melancholia inscriptam, Sectio altera de Imaginatione, Ratiocinatione, & Memoria depravatis, & abolitis; tu noli tamen expectare, ut huic ego longissimæ Epistolæ alia adjiciam. Nam neque Valsalvæ, neque mihi accidit, ut Furore Uterino absumptas incideremus, & alia fortasse præter miram ovarii magnitudinem, quam in pluribus vidi eo morbo non laborantibus, intus vitiosa deprehenderemus; quando in Cæsareæ Academicæ Observationibus præter illam quæ fere semper (x), & clitoridis (y) quæ nonnunquam inventa est, magnitudinem, alia interdum, & in his æteri inflammationem, reperta legimus (z). Quas Observationes versantibus, ut exempla occurrerunt (a) aliquot juvenularum quæ sibi ipsæ mortem consciscerent, funestam memoriam Milefiarum virginum, & Lugdunensium mulierum (b) renovarunt, ita se obtulerunt alia, unde communis illius feminei furoris causa cum pestilentia quasi cujusdam causa comparari posse videatur. In non magno enim Comitatus unius tractu (c) ætate A. 1698. tot simul feminae uterino furore laborantur, ut Medicus ægras quas inviseret unus haberet duodeviginti, quæ res morbum esse epidemicum, ostendebat: in iisdem autem ædibus sæpe duæ, tres, pluresque mulieres eodem correptæ morbo comperebantur, quæ res, aliæque contagiosum esse, indicabant. De illarum autem mentis Facultatibus quæ paulo ante nominatæ sunt, vitii quæ poterantur, in has ipsas Litteras, aliasque (d) contulimus. quæ repetere non placet, quemadmodum in Sepulchreto factum videbis: ubi de viginti Observationibus, ad memoratas Facultates spectantibus, quas Sectio decima proponit, primum tredecim videbis diserte indicari in aliis Sectionibus suis descriptas fuisse; deinde si paulo diligentius confideres, facile deprehendes, in illa ipsa Sectione decima quasdam semel atque iterum poni. Sic X. Observatio eadem videtur ac III. XVII. ac VIII. demonstrabit Observatio XLIV. Sect. I. Libri Quarti; & XVI. Sect. XVI. Libri I. & V. Sect. IV. Libri ejusdem; ne in alias modo inquiram, nec dicam, IX. quod & in Scholio sic satis agnoscitur, nihil ad rem atinere. Sed hæc hæcenus. Vale.

(1) apud Cælium ibidem. (u) De Med. Mat. l. 6. c. 36. (x) Schol. cit. supra, ad n. 29. (y) n. 19. & 20. (z) Vid. Act. Lips. cit. supra, ad n. 24. (a) Comm. in Boerh. Aphor. §. 1140. (b) Tentam. cit. supra ad n. 31. (c) P. 2. ibid. cit. (d) l. 1. s. 8. in Addit. Obs. 3. (e) Disp. de Rabie P. 4. part. 7. (f) Epist. l. n. 8. & 9. (g) S. cit. 8. Obs. 11. (h) Disp. cit. P. 1. part. 2. (i) Obs. 3. cit. (k) Elyf. juven. Quæst. Camp. qu. 61. n. 1. (l) Eph. N. C. Dec. 3. A. 2. Obs. 105. (m) art. & m. cit. supra ad n. 19. (n) Natur. hist. l. 29. c. 5.

(o) Disp. de Rabie P. 2. part. 5. (p) l. de Cura, & Medic. Canum, Gillio interpr. (q) in Akon. extremo. (r) De Contag. & c. l. 2. c. 10. (s) De Rabie l. 2. c. 10. (t) l. 2. Tab. 5. Fig. 4. & 5. (u) 8. l. 1. (v) Cent. 4. Obs. 122. & Cent. 8. Obs. 3. & Act. Tom. 7. Obs. 30. (w) Ibid. (x) Ibid. (y) Ibid. & Dec. 3. A. 5. Obs. 124. (z) cit. 3. Obs. Cent. 8. (b) apud Schenckium Obs. Med. l. 1. ubi de Melancholia, & ex ea mortuis Obs. 2. (c) Decul. 3. Nat. Cur. A. 7. in Append. ad n. 8. (d) Epist. l. n. 10. & 11. n. 12.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA IX.

De Epilepsia sermo habetur.

Vertigo, de qua in Sepulchreto, proxima Sectione XI. agitur, haud raro in apoplexiam, & soporosas affectiones degenerat, ex quibus plures denique intereunt vertiginosi. Quod cum producta in ea Sectione Observationes, diserteque I. & XI. ostendunt, tum proposita in Epistolis superioribus (a) alia confirmant. Quae cum ita sint, praestare arbitramur, utiis hic minime repetitis, transamus protinus ad Sectionem XII. quae de morbo est, in quem etiam saepe vertigo abit, Epilepsia. Vertigines enim, ut recte Galenus (b) docuit, proxime sunt morbis comitialibus, & iis quos apoplexias nominant, sic ut praecedant epilepsiam, & apoplexiam. Epilepsia autem per se, ut visa est, mortifera unam, haud amplius, Valsalva reliquit observationem, eamque perbreve, quae ad hunc modum se habet.

2. VIR sexagenarius, epilepsiae obnoxius, febre corripitur. Huic ex improvviso supervenit epilepsia, ex qua moritur. INTER Crassam, Tenuemque meningem, praeter feri ubique copiam, portio etiam effusi sanguinis ad latus invenitur: item ventriculi fero oppleti, in iisque turgida glandulae plexus Choroidis.

3. Si istam sanguinis effusi portionem, novissimis, ut veri similis est, epilepticis convulsionibus tribuis, quae a febre turgentia vasa contrahendo, horum, ubi laxiora erant, disruptionem aliquam effecerint, quam statim sint, ut credibile est, & apoplexia, & mors consecuta; serum videlicet restabit, cui comitiales insultus, aut saltem postremum hunc possis fortasse tribuere. Habes sane vel in ista ipsa circa quam versamur, Sectione, in ejusque Additamentis non abimiles intra epilepticorum calvarias redundantis feri historias: quarum antiquissima est XVI. illa, Hippocratis, ab ovis, ac praesertim a capris, quae frequentissime hoc morbo prebentur, ad homines ipsos traducta, quae historiae etsi multa sunt (quantum eandem esse V. cognoscas acillam quae versa pagina profertur sub num. X.) tamen fore tibi haud ingratum existimo, si alias addam, unam ad saeculum XVI. reliquis ad hoc nostrum attinentes. Illa est Michaelis Gavassii Novellariensis, Medici quidem, sed non Professoris, ut quidam Scriptores vocant, Patavini. Memini, inquit, (o), me vidisse Illust. Card. Commendatum sexaginta motus Epilepticos spatio viginti quatuor horarum sustinuisse, atque tandem natura debilitata succubuisse: quo mortuo statim detrahta calvaria, hydrocephalica passione laborasse comperi. De tribus autem quas Vir Cl. Balthaf. Walthierius ad me postremo die Martii A. 1727. Venetiis misit, duas potissimum commemorabo, quae ad propositam esse Valsalva magis accedunt. Eadem enim, vel eo majori aetate Verule duae, altera epilepsiae jam diu obnoxia, altera cum anasarca laboraret, tribus eodem quo obiit die horrendis epilepticis paroxysmis correpta, ambae quidem inter meningem Tenuem, & cerebrum, itemque in ventriculis aquam habuerunt, ambae quoque plurimas in plexibus Choroidibus vesiculas aqua tumentes; sed prima, haec omnia multo magis quam secunda; ut cum hujus Laterales ventriculi eo fero essent ferme pleni; in illa eodem omnes ad crepaturam usque distenderent: itaque vix attacti ingentem ejus copiam profuderunt. Longe minori tamen copia saepe in epilepticorum cranio aqua deprehenditur vel ipsorum quoque infantum, in quibus plurimam alias inveniri, haec eadem Sepulchreti Sectio (d) docet. Observatione enim, exempli causa, VII. in annicula puella fuisse vides ad libras quinque; cum in puero, aliquanto majori, vix fuerit ad uncias duas, ut mihi Bononiae etiam tum studiorum causa degenti in hunc modum narravit diligens Observator, idemque Celeberrimus Medicus Hippolytus Franciscus Albertinus.

4. PUER mensis natus XVII. primogenitus nobilissimorum Parentum, inter animi perturbationes conceptus, patre etiam a nervis minus valente, capite erat aequo grandiore, eoque graviore, oculis tristibus, altera thoracis parte depressa, cruribus non satis firmis, carnibus flaccidis. Hic jam antea cum vix annum complevisset, iis correptus incommodis, ut unciae duae sanguinis mittenda fuissent, mox, ab his liber, epileptici aliquid ob-

dentitionem passus, novissime dum alter e caninis dentibus superioribus prodire inciperet, verum esse ostendit Hippocratis aphorismum (e), febres pueris, & convulsiones minantis maxime cum caninos edunt dentes. Nam febre primum, tum repentina gravissima epilepsia prehensus, jam stertens, & sine ullo propemodum pulsus indicio ab accersitis Medicis inventus est. Qui cum in ejusmodi angustis succini oleo nucham, tempora, nares inunxissent, his salis ammoniaci non spiritum quidem, sed levem spiritus odorem subiecissent, ad pedes columbas dissectas applicuissent, paulum remittente se morbo, arteriisque micantibus, sanguinem detrahente ad tres uncias non dubitarunt. Unde respiratio quidem minus difficilis facta est, puerque, quasi ad se rediens, sublato brachio frontem perfricuit. Sed nihilominus, cum vi morbi oppressum caput minime relevaretur; quin Medicorum digitis, experiendi causa, propius oculos admotis, hi, quippe jam nihil cernentes, persisterent aperti; intellectum est, servari puerum non posse: qui sexta ab insultu initio hora vivere desit. CRANIO a Medico doctissimo Petro. Molinello recluso, non plus aquae inventum est quam ante dixi, ejusque, a sectione fortasse, subcreta tum in cerebro, quod erat mollius, tum circa ipsum undique, sed praesertim ad basim.

Thorax ea in parte qua angustior fuerat, aliquid habuit effusi sanguinis: sed etque unde hic e pulmone exierat, quasi erosa, & corrupta videbatur.

5. Queres, an tantillum aquae credam posse tantas turbas cedere, quando vel ex Sepulchreto ipso (f) intelligis, Fernelium, & Erasum admonuisse, ne a multa quidem saepe fieri epilepsiam, sed soporosos potius affectus, quod & nostrae superiores confirmant Epistolae: quin Willisium (g), & multo ante Willisium Henricum Petraum (h) a subita epilepsiae tum invasione, tum solutione argumenta repetiisse, ex quibus apparere censebant, ne posse quidem ab aqua fieri: quod in iis casibus non videretur negandum, in quibus nihil omnino invasionem praecedat, & solutionem subsequatur quod cerebrum minus valere ostendat. Non hic tamen sequitur, huad posse comitiales insultus in aliis casibus ab aqua fieri, eaque etiam modica, ut infra declarabimus, si prius exempla aliquot illorum attulerimus, neque uno modo inter se discrepantium, in quibus nihil facile fuisse aquae, nos quoque ultro, libenterque agnoscamus. Nam primum de Patavino Viro Patricio annos nato sexaginta quatuor olim audivimus, fe cum annum ageret alterum & quadragesimum, vehementi ira, & simul propemodum, prima epilepsia correptum ex improvviso, cecidisse, post multumque interjectum tempus cum eundem illum cui iratus erat, forte vidisset, iterum cecidisse, deinde autem vel eo non viso, idem sibi, & saepe quidem accidisse donec duobus illis, an tribus postremis annis non nisi quibusdam mentis quasi obfuscationibus nonnunquam tentaretur, five morbi vim longum tempus jam magna ex parte fregisset, five morbi causas nicotianae herbae pulvis, quem naribus, ut fit, attrahere coeperat, minuisse, sic enim multum sane humoris per eam viam effluebat. Quem ut credas ad primam epilepsiae causam accessisse, non putes certe tunc fecisse cum semel atque iterum invisi hominis conspectus repente prostravit sanissimum Virum.

6. Cum autem eum quem supra laudavi, clarum in medendo Magistrum fecerat Hippol. Franc. Albertinum, memini generosissimum inter Bononienfes Adolescentulum, nunc Senatorem Amplissimum, ex terrore epilepsiae prehensum, quae saepissime revertebatur, ob eamque aqua utentem in qua herbae betonica, primulae, melissa, & carduus benedictus cocta fuerant, adjectis guttulis spiritus sanguinis humani admodum paucis, urinam non solum supra portionem modum, sed ad uncias nonaginta quotidie reddere cepisse. Cum vero neque tanta urinam vis, neque alvus saepius per se fusior, insultum numerum, aut vehementiam minueret; conversus ad me Albertinus, huic, inquit, si vel omne serum ars exhaustum, frustra foret, quando sic nihil proficit ipsa natura. Igitur hic intelligis, serum neque a primo, neque po-

stea

stea hunc morbum fecisse. Quod & curatio confirmavit. Neque enim aquam educendo, quod ne initio quidem spectatum fuerat, sed tumultuarios motus sedando, intra diem quadragesimum absoluta est. Bis quidem singulis diebus per alvum oleum infundebatur, sed simplex, ut nihil nisi distentos nervos remittere, laxoque servare posset. Nam per eas accessiones multo magis quam cerebrum, interni vexabantur nervi, atque externi, compertumque fuerat, juvari aegrum, dum morbo concutiebatur, si Spina universa fricaretur molli palma, oleoque uncta ex dulcibus amygdalis recens expresso, in quo terrefres lumbri incocti, adjectumque esset succini oleum. Ad ea autem quae aeger fumebat, remedia opium utiliter additum est. Erant illa ex iis quae propria adversus nervorum morbos censentur, in vulgus notis: neque enim arcanis multum tribuebat Albertinus: quorum utinam pauciora, sed certiora, circumferrentur. In quibus vel nuper extolli audivi lapillum qui in eo innascitur animalculo, cui nomen est apud Italos *lumacone ignudo*, sic quidem ut non omnes epilepticos liberet: quin eos insultus qui a terrore, veluti de quibus nunc sermo est, originem habuerant, multo rariores factos accepi ex quo calida forberi coepit est, verbasci floribus, Gallo homine monstrante, theae instar, medicata; per se tamen quae sympathicam aliquam epilepsiam sustulerunt, ad idiopathicam quoque tollendam non minus frustra, quam temere & inscite praedicantur, hincque inutiliter arcanorum excrevit numerus. Sed Albertini remedia in proposito casu, illo quod lotium nimis ciebat, intermisso, ad humanum cranium non vetustum redibant, cuius radi particulas, in mortuario teri, aqua cerasorum nigrorum humectari, denique ficari in umbra jubebat, idque toties donec in pollinem abiret; magisteria enim quae vocant, merito improbat: ex eo autem polline tabellae conficiebantur, opio ea cura addito, ac distributo, ut vix amplius grano uno inesset universis quae per intervalla unum intra diem capiendae forent.

Queres fortasse, an sanguinem miserit? Ille vero jam miserat statim ac primus insultus finitus est, misurus vel si gravem illum terrorem nulla esset epilepsia consecuta. Sic enim solebat, credo quia post Malpighium suum (i) idem quod nos quoque aliquando, animadvertenter, ab ejusmodi animi affectu sanguinem primum fieri ad concrendum, quae ex re varii, & multiplices pronascuntur morbi, tum etiam quia siqua forte, ut saepe fit, concepta inde in cerebro pravae dispositionis relictis vestigia, quae timoribus praeter rationem, terrificisque insomniis produnt, ut illi sanguinis concretioni, ita his quasi convulsivis cerebri incommodis venae sectio adversatur. Mirabatur autem siquando audiebat, esse qui contra Caelii (k) monita, epilepticis sternutationem moverent ambigua spe aut spirituum motus in meliorem mutandi, aut resistentis in cerebri valis sanguinis promovendi. Illum enim motum, quem sedari praestaret, quis spondeat, sic pejorem non fieri? Sanguinem vero, quem in ejusmodi morbo a convulsis fibris retardari, verisimile est, num his magis irritatis, expediti credemus? Itaque ad apoplexias potius illas, in quibus ob resolutas fibras sanguis substat, aptius id auxilium existimabat; quamquam hoc ejusmodi esse in universum censebat, ut raro ad ipsum a peritis quidem Medicis sit decurrendum. Nec facile ipse, praeter oleum succini, quidquam epilepticorum naribus subiciebat: spiritus autem qui appellantur, ad illius generis cujus modo dicebam, apoplexias, aliasque ejusmodi affectiones rejiciebat, ob inde animadversas noxas in calidis quae Veteres dicebant, corporibus, & ex causa calida laborantibus, hysteriarum praesertim, quibus epilepsia prehensis ejusmodi odoramenta, si non aliud, capitis plenitudinem relinquere, expertus erat. Aegri autem caput, ingruente hoc morbo, sublimis quo ad ejus fieri posset, locari, ac servari malebat; sic enim in illo minus accervari humores, & spiritum facilius duci, reponere iis qui forte objicerent, ita ex ore difficilius spumam excidere; quippe quae, minus gravato capite, & pulmone, parcius proveniret, nec semper, ut, Pechlino (l) refragante, plerique putant, e pulmonibus existeret, sed ex agitata potius in ore saliva fieret; nam hujus minime spumosa quosdam quasi rivulos animadvertenter ex ore epilepticorum nunquam defluere, capite in alterum latus forte inclinato.

Sed nimirum dum meo erga Praeceptorum grato animo, & tuo, mihi perspecto, desiderio obsequor, eius in medendo consuetudines, rationesque persequendo, longius a proposito abduci sum.

7. Ad quod ut redeam; perstringam paucis, quantum potero, quae multa ac diu in cive meo Anastasio Poggio, gravi, proboque Sacerdote animadverti. Agebat is annum duodevigesimum, subpingui habitu, & florido colore praeditus, cum primum comitiali morbo correptus est, qui summam pulsum raritatem, itemque corporis refrigerationem post se reliquit. Sed haec intra horas septem victa est, nec, saepius redeunte morbo, amplius rediit: illa usque persistit. Prima epilepsia dolori succederat hypochondrii dexteri, per biliosas defectiones soluto: caeterae, quae leviores erant, fere succedebant sensui cujusdam quasi fumi ad caput ascendentis ex hypochondriis, quorum turgentia assidue aegro molesta erat, & facile ab assumptis, liquidis praesertim, augebatur. Cum haec ita essent, dolor autem capitis, omnesque hujus per se affecti notae abessent; Seniores Medici, qui me fidi focium in refractarii morbi curatione haud minus quam aeger, optaverant, quin ex hypochondriorum esset irritatione, minime dubitabant. Et sane ut in hac quoque habes Sepulchreti Sectione (m), extat apud Galenum historia illa Grammatici, qui cum diu a cibo abstineret, epilepticus fiebat, non aliam ob causam quam bilem; & pervulgata exempla sunt adutorum (n), non puerorum modo (o), epilepsia vexatorum a lumbicis intestina obfidentibus: eodemque observatio Spigelii attinet (p) in catello a lumbicis sic interempto, cujus nostra haud ita dissimilis est, ad Vallisnerium olim scripta, ab eodemque (q) vulgata. Sed & ab aliis male affectis ventris visceribus hunc morbum oriri, nostri, quod & laudata Sectio (r) confirmat. Verum etsi Poggio nostro ea curatio, me astipulante, adhibebatur quae referendis, emundandis, leniendis hypochondriis conveniret; tamen accessiones nihilominus frequentes redibant; ut jam vereri inciperemus, ne caput quoque ipsum noxam contraheret, praesertim cum ad hujus celeriore conversionem illae nunc reverterentur, & sensum in capite ponderis cum hebetudine relinquerent, nec raro cum mucus aliquid sanguinis emungeretur. Itaque cum jam inde ab initio ad minuendam plenitudinem sanguinem a brachio femel atque iterum eduxissent, nec ea quae capiti auxiliari solent, dare omisissent; auctor fui, ut sanguis ex iis quoque venis quae sunt ad anum, detraheretur, & alia atque alia quae adversus id morbi ut maxime propria ab nobilissimis laudantur Medicis, exhiberentur: quorum haec nulli usui fuerunt; illa autem sanguinis detractio seu caput, five ea potius viscera levarit quibus vena portarum intervit, haecenus profuit, ut breve ad tempus insultus quieverint. Cum iterum frequentius recurrerent, saepe ex usu fuit aegrum ad sedendum erigere, artusque inferiores modo fricare, modo alterne vinculis injectis adstringere, modo cucurbitulis sine ferro affixis, & mox detrahis vexare; sic enim illi diutius intermittere videbantur. Certior quoque factus sum, cum aliquando vel multo saepius ingruerent, arcuisse ipsos, imo jam quasi inchoatos suppressisse spiritum salis ammoniaci ad nares admotum, etiam aeger carebat olfaciendi facultate. Erant ii plerumque perbreves; sed minime leves. Oculorum enim distorsiones, & artuum agitationes semper, & interceptio sensuum omnium, saepe strangulatio, eaque interdum cum stertore, nonnunquam urinæ effluxio comitabatur. Pessime autem habuit eo die in quem solstitium incidit, eoque pariter in quem defectus solis. Sed ut casu id factum credas, non tamen credes, fortuito accidisse, ut accessiones non modo non leviores, sed graviore saepius ingruerent, quando urina sive naturae, sive artis ope aucta erat (s). Nam & hoc curare aliquando debemus, cum aegrum dormire incipientem subita difficultas spirandi excitaret, ac federe cogeret: quae res nimirum hydrops thoracis suspicionem eo magis ingerebat quod aeger narrabat, jamdiu crus dexterum sibi plerumque humore subitum esse confuisse, nunc vero, id quod admoniti conspicebamus, tumorem jam per femur ascendere. Facile autem fuit obvis, innoxiiisque remediis urinas augere, eoque hunc tumorem, illamque suspensionem, quae & postea omnino sublata est, minuire; non sic insultum vim, quae urinis fluentibus, hisque per se opacis nonnunquam & nigricantibus, adeo non minuebatur, ut contra etiam, quemadmodum dicebam, invalesceret. Cum haec atque alia, quae promissa brevitate gratia praetereo, adversus comitiales morbi incursum nihil valerent, neque ea quae ad hos retardandos, suppressendosque profuisse aliquando, dixi, praestare id pergerent; unum fuit quod constanter prodesset, opium, datum sub noctis initium pondere dimidiati

(a) Il. n. 9. 23. III. n. 16. IV. n. 11. VI. n. 2. 6. (b) in Aphor. Comment. 3. 17. (c) De Indic. Curat. c. 30. (d) Obs. 5. §. 2. Obs. 7. & in Addit. Obs. 7. (e) 25. S. 3. (f) Sect. hac 12. Obs. 2. in Schol. & Obs. 14. §. 2. (g) Obs. 1. in Schol. (h) Obs. 14. in Schol.

(i) Dissert. de Polypo cord. (k) Morbor. Chron. l. 2. c. 4. (l) De aeris, & alim. def. c. 7. (m) Sect. 12. in Schol. ad Obs. 47. (n) Obs. ed. §. 2. & Schol. ad Obs. 15. in Addit. (o) Ibid. Obs. 41. §. 1. (p) Considerat. int. alla gener. de Vermi. (q) Obs. 39. cum Schol. (r) Vid. infra, n. 11.

diari grani. Insultuum enim frequentia, & vis, & ad has adjectæ vigiliæ ita ægrum aliquando debilitabant, ut induciæ nobis quovis pacto quærendæ fuerint. Sic autem nocturna quies, & fomnus conciliabatur, tantumque aberat, ut inde caput grave, aut hebes fieret; gravitas, atque hebetudo, quas diurni insultus reliquerant, tollebantur: quæ cæteroquin, cum opii usus intermitteretur, persistabant, & pristina inquietas vigiliæ urgebant. Quin post noctem quandam ejusmodi, longe præ cæteris molestiorem, cum ad eam de qua initio dictum est, summam pulsum raritatem inæqualitas repente accessisset sic ut per sæpe vel multo rariores, deinde non magis quam solerent, mox rariores multo perciperentur, eaque res nos magis sollicitos haberet propterea quod tunc morbus solebat pulsum primum omnino obscurare, & deinde continuo invadere, cumque frustra quæ ad solvendum sanguinem promovendumque laudantur, experti essemus; opio iterum dato, iterum quæta nox rediit, eamque pulsum inæqualitatem minuit: quam contínuat quædam noctem opii usus omnino fustulit, & priorem raritatem etiam immittit. Pulsum autem raritas an ab epilepsia in hypochondriacis non rarissime relinquatur, suspiceris fortasse cum hanc nostram, & Cl. Gerbezi (t) observationem contuleris, pulsum describens in robusto viro hypochondriaco subinde leviter insultibus epilepticis obnoxio, cum sanus esset, adeo tardum, ut priusquam subsequens pulsus consequeretur antecedentem, facile apud alium sanum tres pulsationes præterirent. Sed ad nostrum ut redeam; postquam, nulla jam accessione per dies tredecim redeunte, opii intermissus est usus, nocte quidem prima non mala, sed infrequentibus, ob vigilias, eamque tandem, de qua supra dictum est, spirandi difficultatem, valde molestis, nihil nisi opium quietas noctes restituebat. Atque ut multa in paucis contraham; quod morbi aggressiones de frequentissimis, ut erant quotidie mense Junio, eo redierint, ut una Quinctili, una, aut altera Sextili, nec plures Septembri fuerint, nullæ deinde proximis saltem duobus mensibus, & quod excurrit, donec ad Medicinam publice profitendam discessi, opio tribuendum censuimus, opportune dato modo singulis noctibus, interdum alternis, denique pluribus intermissis. Eo enim tumultuosos motus qui ab hypochondriis, manifesto haud raro sensu, ad thoracem, caputque pergebant, compescere, & inducias naturæ, atque arti conciliare potuimus ad hypochondriorum viscera, ut initio statutum fuerat, sed incautum inter primas illas assiduas turbas tentatum, satis emundanda, & confirmanda, a quibus dumtaxat, non a cerebro aqua redundante, ipsas fuisse repetendas historia hæc, aut ego quidem fallor, præclare ostendit.

8. Quod si alia præterea exempla cupis epilepsia aut ab animi affectibus in homine sano repente exortæ, aut aliunde quam a cerebro, initium capientis; complura inter ea invenies quæ a Schenckio (u) collecta sunt: quanquam antiqua adeo est observatio incipientis aut a latere, aut a manu, aut pede, ut ipsius, tanquam facilius tunc curandæ, mentio diserte fiat libro II. Prædictionum (x), qui si Hippocratis non est, at tam veteris, tantoque in pretio habiti Scriptoris certe est, ut ille hujus locus a Celfo (y) fuerit in sua scripta ad hunc modum translatus: in quo ab una parte corporis venientis accessione (morbis comitiales) sensus incipit, optimum est a manibus pedibusque initium fieri: deinde a lateribus, postquam inter hæc a capite. Cujus vetustissimæ prædictionis vim non satis fortasse attendit Willisius, qui illas ipsas quæ aliunde quam a capite, videntur incipere, epilepsias non raro a cerebro oriri, contendit, ut habes in Sepulchreto (z). Quod ut aliquando fiat, multo tamen rarius quam ipse existimat, fieri, cum memorata, & a Medicis confirmata prædictio docet, tum frequentissimæ comprobant, si recte attendantur, observationes. Quas ne aliunde quam a Sepulchreto, accipiamus, vide, quæso, Tulpianam illam (a) comitiales morbi qui excitabatur pressa vel solo digito regione lienis, tum alteram (b), & tertiam quoque (c) ejusdem morbi sic incipientis a pedis aut plantæ, aut pollice, ut si tempestive arcum cruri vinculum injiceretur, morbus non pergeret: fin minus; suum inde ad superiora, & per universum corpus abolveret cursum. Sed & vetusta, quæ apud Galenum est, in Sepulchreto pariter (d) memoratur historia; quanquam non ille a pollice pedis, ut ibi, & apud Saxoniam (e) leges, sed ex tibis initium morbi fuisse, tradidit, subjectique id quod huc facit, in Sepulchreto

autem omittitur, accessionem quæ invadere quotidie consueverat, reverti prohibitam, post alia a Medicis imperata, ligato in medio membro, supra eam videlicet partem, quæ primaria dispositione erat affecta. Alias prætereo: quas ne forte paucas esse, credas; sic habeto, vel unum Medicum Ramazzinum quondam nostrum, ut de superiore loco, cum forte ipse quoque adesset, docebat, epilepticos plures vidisse, quorum insultus a pede ascendens, fascia tibis injecta, cohibebatur. In his omnibus, in aliisque ejusmodi exemplis num Willisii explanationi locum non raro fuisse, credes, cum videas inter certam illam partem, & cerebrum commercio tempestive intercepto, prohibitum esse exoriente morbum; illo autem non intercepto, neque hunc fuisse prohibitum? Si enim a cerebro exorirebatur; cur semper illam partem primum adibat? aut si hanc obiectum vinculum adire non poterat, cur aliam aliquam non adisset? Ne vero dubitationis superesse quidquam possit; cur, ex illa parte si quis morbi causam demat, morbus amplius non revertitur? Prostant ejusmodi curationum exempla in veterum, & recentium Medicorum libris. Satis esto ex illis indicare Marcum Gatinarium (f), id non præcipiente morbo, sed & sua producta observatione confirmantem: ex his autem Medicis, de quo meministi Celeberr. Swietenius (g), casus internoscere diserte docens (h), in quibus Willisium sequi liceat, ab iis in quibus non liceat, cum sint certe in quibus epilepsia initium neutiquam in cerebro credi potest, nempe toti illi in hoc quidem genere multo frequentiores quos produximus, in quibus, ut ejus utamur verbis, semper signa incipientis paroxysmi in eadem corporis parte observantur; non in variis, sive in aliis aliis. Si igitur non in cerebro initium; nec ab aqua deduci poterit in cerebro stagnante. Verum ut non modo candide agnovi, sed & multo fusius quam opus esset, nisi ad te scriberem, qui a me hæc speciatim requiris, confirmavi, multos esse casus in quibus comitiales morbus ab aqua intra cranium effusa non fieri, nec fieri videatur posse; ita vicissim mihi dandum esse, arbitror, esse casus in quibus contra vel a paucis aqua fieri queat: id quod post proximam Observationem ostendam.

9. ADOLESCENS annos natus duodeviginti, cum viveret in palustribus locis, unde ulvam cadebat qua doliarum utuntur ad rimas explendas, facile in hydropem incidit, huncque universalem. Cum Patavium in Nosocomium venisset; sumptis quæ urinam movent, nonnihil detumuerat, cum epilepsia, qua nunquam tentatus fuerat antea, prehendi cepit, sæpius recurrens novissimis septem diebus, cui desipientia, & proclivitas ad somnum, his autem acuta febris se adjunxit. Tot morbis simul urgentibus par esse non potuit. CAPUT dumtaxat, cuius facies ab aqua intercutere erat prætumida, sectioni subiectum est ibidem XV. Kal. Aprilis A. 1741. Calvaria avulsa, & luci objecta, futurarum omnium legitimarum sedem universam ostendit pellucidam ad semidigiti latitudinem. Quæcunque intra cranium sunt, vasa parum sanguinis habuerant; si Laterales Sinus excipias, atrum sanguinem continentes. Sub Tenui meninge aliquid inflar gelatinæ cum aeris bullulis esse videbatur. Cerebrum; non ita cerebellum; æquo durius inventum est. Laxus tamen Fornix, & Plexus Choroides, qui pallidierant, multo laxiores; ut membrana, inter dexterum sinistramque interjecta, solo tactu laceraretur. Corporis Striati finistri pars anterior quæ respicit dexterum, cum ea quæ in hoc ipsi respondebat, comparata, magis protuberans vel primo oculorum obtutu deprehendebatur, neque ullum in hac erroris periculum suberat, cum cerebrum, ut solemus sæpius, in sua sede difficeretur. Sana tamen exterius pars illa, & quantum judicare potui, etiam interius; quanquam reticere non debeo, Mediæ meo visam esse cineream substantiam, quæ albis striis interponitur, quasi nonnihil porosam. Nec septum Lucidum, nec Pinealis glandula, neque ulla usquam alia pars cerebri, quod diligenter perfectum est, quidquam præterea vitii ostendit, nisi quod pauca aqua, eaque substava, in Lateralem ventriculorum cavo deprehensa est.

10. Habes historiam, qualem protinus; sic enim soleo; cum domum rediit, chartis commissi. Memoræ enim meæ ejusmodi in rebus diffido: itaque cave credas me facile ab hac deceptum, siquidam aliquam forte mearum Observationum a me paulo aliter propositam legas ac ab nonneminem eorum qui interfuerint, relata sit: quod huic cur acciderit, mirari magis possum, quam scire. Ceterum

rum a me causas omnes tot morborum, atque adeo mortis hujus adolescentis te expectare, minime puto, qui animadverteris, nihil mihi, nisi caput, quod fecaretur, oblatum esse, & si totum corpus perfectum fuisset; inter eos tamen morbos non minus saltem quam cæteri, exitialis, acutæ videlicet febris, causam Anatomicorum oculis persæpe effugere consuevisse. Restat igitur, ut ex iis quæ in capite deprehendi, quæramus, an quidquam sit, quod causa epilepsia, cui se desipientia, & proclivitas ad somnum adjunxit, non ab re fortasse possit existimari. Existimari, inquam, fortasse possit; nam reapse causam fuisse, aut non fuisse, neque meum, neque tuum neque ullius hominis est in istiusmodi casibus pronunciare. Itaque seposita cranii pelluciditate ad sedem futurarum; longe enim aliæ fuerunt harum constitutiones, quæ ab nonnullis (i) epilepsia causa creditæ sunt; animadversa autem a nobis minus fortasse in adolescentem attendenda est; in cæteris fere omnibus quæ adnotata sunt, si non causam, at vim saltem quæ ad juvandam causam valeret ejus de qua loquimur, epilepsia, inquiri, & conjici posse, suspicor; causam autem præcipuam posse in aqua poni quæ in ventriculis inventa est, sive ea multa in vivo, seu pauca fuerit. Fuisse autem multam in hydroptico, verisimile est: quod videtur confirmare, Willisii quoque (k) judicio, plexum Choroidum pallor, eorumque, & Fornicis laxitas, & illa quasi gelatinæ species sub Tenui meninge. Nec vero illud obstat, quod pauca aqua intra cranium mortui reperta sit. Facile enim potuit cum a cervicibus caput absciderent, multo maxima aquæ pars per tubum vertebrarum effluere. Quod si multa igitur fuit: tanto magis premebat laxum Fornicem, quanto magis reliqua cerebri substantia, quippe æquo durior, resistebat, quantoque minus in ventriculorum cavo, quod cæteroquin secundum naturam, si non, quod aliqui contendunt, nullum; at certe exiguum revera est, quanto, inquam, minus in eo cavo erat spatii ob majorem alterius Striati corporis protuberantiam, sive hæc a primordiis fuerat, sive postea propter illos poros, intus additos, sic excreverat: ventriculorum autem cerebri in epileptico nimis angustiorum aliquam potes in Sepulchreto Observationem (l) inspicere. Sed si MAVIS, aquæ nihil e cranio defluxisse, & vel in vivente paucam fuisse; hac quoque ratione causa esse præcipua potuit istius epilepsia, quæ nempe esset cum proclivitate ad somnum, & cum ea quæ hanc fere consequitur, desipientia, aut specie saltem desipientiæ conjuncta sic ferme, ut in somnolentis videmus. Nam ut pauca aqua Fornicem minus premeret; jam laxum tamen magis laxabat, eoque hominem somnulosum facere poterat. Qui? inquit. Nimirum quia cum usus Fornicis lateat, nihil suspicari verat esse ejusmodi, ut si laxior sit, dormitare oporteat. Hic joculari me forte credes. Atqui ita joco, ut contendam, neminem tamen esse qui possit meam reipsa falsam esse suspitionem, demonstrare. Sed asseramus hæc; quando & dormitatio repeti fortasse potest ab illa quam fuisse vidimus in vasis cerebri, sanguinis paucitate, & satis hic est, explicata jam alibi a nobis dormitatio, illud ostendere quod unum in Nosocomio quoque tunc ostendendum suscepimus, ab ista fuisse multa, seu pauca aqua epilepsiam potuisse excitari.

11. Cum enim ea quæ supra memorata sunt, multæ quæ præfuisset, aquæ indicia enumerassem, & causa exempli, quomodo secundum Bellini (m) dogmata, ab nimia humoris copia modo hos, modo illos nervos aut contrahente, aut laxante repeti possit epilepsia vel nulla posita visum, indicassem; illud alterum, prohibentibus temporis angustis vix attingi, nimirum vi tamen etiam stimuli excitari posse, & in proposito adolescentem potuisse, præsertim cum indicium stimuli non deesset, quod & ibi dixi, substat videlicet aquæ color. Et sane inter illos etiam Medicos qui ante recentiores floruerunt, in eadem hac fuit sententia præ cæteris Saxoniam noster (n). Qui cum epilepticam convulsionem ex irritamento deduceret membrana tenuis, cerebri ventriculos succingentis, illuc processit, ut scriberet, aquam, dummodo non sit permixta cum succo bilioso, & propterea non sit coloris flavo, aut viridis, non facere epilepsiam. Verum est quidem, non raro in epilepticorum capitibus reperiri stagnantes aquas citrinas, serum flavum & acre, lympham subfulvæ, salis more ferientem linguam, serum citrinum, ut potes vel ex nostra hac Sepulchreti Sectione (o) intelligere. Sed tamen Saxonia scire debuisset, Coiterum Anatomicum sane præstantissimum in Epileptis multoties vidisse aquam similem ejus quam in aliis ex capite laborantibus invenerat, hoc est limpida, tenuem, & puram, hancque pluries quam flavam, vel bili colore similem, quod & in eadem Sectione (p) habes, ut illis opponas quæ paulo post ex Saxonia sequuntur Obs. XIX. & præsertim ejus pronuntio quod paulo ante produximus, & in subjectis illi Observationi Scholiis pariter leges. Ex colore igitur flavescente, cum aquæ inest, stimulum quidem huic inesse, conjicimus; sed non omnes quibus stimulare possit, rationes ad illum unum colorem contrahimus. Nam id acre, id salis more feriens linguam, quod modo memorabamus, vel in aqua limpida latere posse, quis dubitet? Vides certe in hujus Sectionis Observatione XV. morbum comitalem ab humore limpidio, calido, & salso, aquæ fortis aurificum emulso nonnunquam oriri: neque in XIII. Observatione Mangoltius, aut in XVI. Hippocrates colore infectam aquam memorant quæ fecerit epilepsiam; sed hic quidem pituitam in male olente cerebro erodentem & colligantem, ille vero feri saporem acrem, subacidum, & salsum, & parum exedentem repertum scribit. Itaque cum Slevogtium (q) leges in cane epileptico aquam citrinam atque turbidam ad cerebri ventriculos reperisse, ut in Cæsaræ Academia Ephemeridibus (r) in epileptis puero, & viro multum seri flavescens intra, aut circa cerebrum occurrisset; non magis in his esse potuisse stimulum credito, quam ubi ex iisdem Ephemeridibus (s) scies, intra cerebrum juvenis, itemque puellæ, & infantis plurimum lymphæ fuisse inventum, quippe quæ, si non procul dubio, ut Gerbezius ibidem censuit, at non sine magna veri similitudine acris fuit. Quid, si aqua vel flora copiaritate potest? Sed si multa sit, si paucis, modo aut mora, aut stimulantibus cujusque modi particulis additis subinde pluribus, aut paucioribus proportionem ad aquæ copiam quæ tunc est, & ad membranarum magis minuse tenfarum sensum, irritans fiat; satis, aut ego quidem plurimum fallor, intelligi licebit, quæ ratione tunc possit comitalem morbum excitare, illudque etiam fortassis, qui factum sit, ut proposito adolescenti cum urina mota est, tunc primum acciderit epilepsia non secus ac Poggio (t) simul lotium, simul insultum vis augeretur, subducto videlicet humore quo stimulantia corporecula, quæcunque, aut ubicunque ea essent, diluebantur, quanto ille magis decreverat, tanto horum vires magis videbantur incrementum. Certe autem causa tanti morbi non ex mole, sed ex vi æstimanda est. Sic Fernelius (u) alias circa meninges, alias in cerebri substantia puridam quandam & glutinosam saniem sabbæ quantitate deprehendit, quæ crudelis hujus & immanis affectus fomites fuerit. Ad hæc tamen, duo posse dici, non ignoro, alterum, esse qui observationibus, & experimentis freti, perneget, a membranarum cerebri irritatione convulsiones oriri; alterum, aquam istam, quam nos harum esse causam, conjicimus, effectum fortasse esse posse. Quorum illud erit infra (x) expendendi locus; hoc vero minime necesse est ut ad discutendum aggrediar, si quia non ut convulsiones semper, ita semper aqua, quod vel ista Sepulchreti Sectio (y) docet, est in epileptis, siue aliis etiam rationibus; cum satis hic quidem sit illud unum regerere, me aquam interdum epilepsia esse causam, non pro certo affirmare, sed suspicari dumtaxat, ac conjicere: minime autem æquum esse, suspitionem altera objecta suspitione funditus convelli posse, existimare. Sed ad reliquas in quibus aqua interdum fuit, interdum non fuit, nostras, aut Amicorum Observationes pergamus.

12. VIR qui coquinariam exercebat, morbis urinarum antea obnoxio, ob assiduam, nec levem, quæ prehensus fuerat, febrem in Bononiensis S. Mariæ de Vita Nosocomio decumbebat. Vidi sanguinem quem miserant, ita in vitro vase concrevisse, ut hujus undique parietibus adhærens, serum omne supra se extruxisset, quod paucum erat, & cruentum. Pejus habere pergebat, præsertim vespere. Die ab initio febris circiter duodecima epilepticus mortuus est. Hujus ut morbum non multum sane observaveram, ita dissectioni non interfui: quam peregit idem qui mihi postmodum narravit, Sebast. Ant. Trombellius, studiosus tunc juvenis, nobilis postea Bononiæ Medicus, & Chirurgus. VENTER nihil aliud spectabile habuit, quam renes, quorum alter rotundus, & carcinoma quadantenus referens, calculos

(t) Eph. N. C. Cent. 7. in Append. (u) Obs. Medic. I. r. ubi de Epilepsia. (x) n. 16. (y) De Medic. I. a. c. 8.
(z) Sect. hac 12. in Schol. ad Obs. 44. (a) Ibidem in Schol. ad Obs. 39. (b) Obs. 44. in Append.
(c) in Addit. Obs. 5. in fin. (d) in Schol. cit. ad Obs. 39. (e) Prælect. P. 1. c. 16. (f) De Cura Ægriud. ubi de Epilepsia.
(g) Comm. in Boerh. Aph. §. 1084. (h) Ibid. ad §. 1078.

(i) Sect. hac Sepulchre. 12. in Append. ad Obs. 32. & in Addit. Obs. 4. (k) Sect. proxima 13. Obs. 7.
(l) Sect. hac 12. Obs. 32. & 29. (m) De morb. Capit. (n) c. 16. cit. supra ad n. 8.
(o) Obs. 10. §. 2. & in Addit. Obs. 7. & 16. (p) Sect. hac 12. Obs. 6. (q) Dissert. de Processib. Mammillar. §. 33.
(r) Dec. 3. A. 6. Obs. 181. & Cent. 10. Obs. 93. (s) Cent. 3. Obs. 14. n. 2. & Cent. 7. in Append.
(t) supra, n. 7. (u) in Addit. ad hanc Sect. Obs. 1. (v) Obs. 34. 36. 38. &c.

continetur; alter vero; credo, quod illius quoque suppleret officium; erat pene duplo major quam pareret.

Thorax præter pleuram inflammata, cor, & vasa majora turgida exhibuit nigerrimo, & valde fluido sanguine, & decima a morte hora calente. Caput denique vascula omnia, quæcunque per cerebri superficiem repunt, rubicunda valde, & turgida ostendit; in ventriculis autem cerebri aquam paucam, eamque lympham instar limpida.

13. Si aquam hic accusare non placet; referas licet epilepsiam ad cerebri vascula universa, quæ sanguine ejusmodi, a febre quoque agitata, & comminuto, adeo tumida, cum Tenuem, cui intexta sunt, meningem distrahent, non irritare non poterant. Quod si non omnibus quibus ea turgent vascula, morbus comitialis oboritur; fortasse in ea minus tenia meningis discriminis causa querenda est. Non paucos profecto distentis iis vasis in eum morbum incidisse, Sepulchreti eadem circa quam versamur, Sectio indicat. Namque; ut XX. Observationem mittamus, quæ & sub num. XXXIII. item proposita est; in Additamentis Observatio II. quæ ipsa quoque rursus pari inconsiderantia sub num. XI. affertur, *inflammatam* exhibet cerebri partem, VI. autem ea vasa *tensa & turgida*, & XV. *turgidissima*. At enim, inquis, his omnibus non vaforum turgentia solum, sed & effusus intra calvariam sanguis fuit. Fateor; sed in his omnibus non epilepsia tantum, verum insuper apoplexia, si diligenter attendas, gravissima fuit, quæ epilepsiam excepit; ut proclive sit conicere, donec vasa turgida dumtaxat, & ruptioni proxima Tenuem meningem distrahant, epilepsiam; cum vero jam rupta sanguinem effuderunt, apoplexiam attulisse. Quod ne forte a me temere dictum putes; hanc etiam quam mecum Nicolaus Mediavia communicavit, perbreve legito Observationem.

14. BAJULUS annorum circiter quadraginta, cum per eos dies, videlicet circa medium Sextilem A. 1729. multis se vel supra quam solebat, tum laboribus exercuisset, tum cibis, in primisque fructibus implevisset; in comitalem incidit morbum, quo nunquam antea vexatus fuerat, eoque paucos intra dies in Nosocomio confectus est.

CAPUT, quod solum dissectum fuit, nihil quidquam habuit attendendum, si vaforum cerebri turgentiam excipias.

15. Casum Apellæ Larissæ, quem in extremo Scholio ad XIX. Sectionis hujus Observationem memorari vides, si in ipso V. Epidemiorum libro (7) perlegeris; propositi similem in eo cognoscas, quod ille hujusmodi morbo interemptus est, cum esset *valde vorax multi cibi, & multum luctatus*. Simul fateberis ad præcavendas hujus præsertim generis epilepsias, sanguinem neque nimis per magnos labores æstare præcipue exagitantem, neque multis cibis, fermentescens præsertim, augendum, & si forte auctus sit, opportunis detractionibus esse minuendum secundum ea Medicorum felicia exempla, quæ in Scholiis ad Observationem XXXV. tertio loco invenies commemorata. Unde intelligas licet, tametsi turgentia intra cranium sanguifera vasa non essent ipsa, ut in certa meningum, aut cerebri dispositione conjicimus, causa epilepsie; non fore tamen inutile rem novisse, quæ causæ vires fovere saltem, & augere possit. Quod & de aliis quibusdam rebus dictum puta, quas in cerebro non epilepticorum dumtaxat conspectas esse a nobis, superiores cum his collatæ ostendunt Epistolæ. Quicquid enim in quocunque cadavere præter naturam deprehendimus, non reticemus, & an morbi prægressi causa aut per se, aut cum aliis conjunctum, potuerit esse, perquirimus, conjicientes quidem sæpius, raro statuentes. Neque enim præterit, fieri posse, vera ut causa nostros sensus omnino fugiat cum in aliis morbis pluribus, tum in his præsertim qui ad cerebrum attinent: itaque nihil usquam vitii a perspicacissimis Viris aliquando post epilepsiam, vel idiopathicam, fuisse repertum, ut Observationes docent quædam in Sepulchreto (a) relatæ; quanquam dubitare licet, an omnes habitæ fuerint post epilepsiam idiopathicam, & prudenter fecit Saltzmanus, cum in earum prima conjicit, foemina quæ epileptica dicebatur, & vitiosi nihil in cerebro ostendit, aut epilepsia non laborasse, aut epilepsiam fuisse per consensum. Et sane Thomas quoque Bartholinus (b), *Epilepsia per inferiorum partium consensum raro*, inquit, *fuit in cerebro relinquens vestigia*. Sed nos ad vitia cerebri ipsius peculiariora, & manifesta veniamus.

16. MULIER annos nata ad sexaginta, jam ferme a biennio epilepsie obnoxia, ante menssem denique, cum

ab ea concidens, caput allisset, in hoc Nosocomium excepta est. Non apparebant a primo externa signa læti crani; sed neque interna læti cerebri. Illud postea intellectum est alium fuisse ad medium ossis verticis finitri; quanquam ibi, cum os retexissent, nihil apparuit mali. Ad cerebrum autem nihil omnino attinebat, nisi epilepsia, sed hæc consueta, cujus accessiones sæpe ad hunc modum recurrebant. Leviter primum tremebat, dein, qua rigida, immobilis, & taciturna jacebat, donec ad se rediret. Tunc femel quidem videri potuit delirasse; nisi quod credita est potius, quippe quæ ab accessione modo emergerat, ob relicta ab hac quandam quasi stupiditatem, minus apta respondisse. Novissime autem delirium evidens fuit, & cum acuta febre conjunctum, leve tamen, neque ullo præterea alio affectu cerebri indicio stipatum. Quin tres, an quatuor postremos dies, debilitato jam pulsu, mente iterum constitit, donec vivendi finem fecit circa medium Decembrem A. 1741. CADAVERIS urinarias, & genitales dumtaxat partes, præter caput, dissectimus. In illis nihil non secundum naturam esse visum est, si fundum excipias uteri cujus interiori faciem totam invenimus ex colore cruento subnigram, sic tamen ut hic color parum alte in uteri substantiam descenderet. Id ad mentrui sanguinem non attinuisse, cum mulieris indicabat ætas, tum frustra tentata subiectis digitis uteri pressio confirmavit; nihil enim sanguinis prodit. Cranium diligenter inspectum a facie quidem interiore, non obulit quidpiam adnotatione dignum; quamvis exterius ea ruberet ossis sedes quæ supra indicata est. Quin etiam cum posterior ossis utriusque scincipitis externa facies quasi depressa appareret; nihil in ea quæ intus respondebat, quod esset præter consuetudinem inventum est. Meninges ubique integræ, ut ne vasa quidem turgida haberent. Sed vix Dura detracta fuerat, cum animadversum est, in cerebri hemisphærio sinistro tertiam anteriorem partem multo humilioris esse sua compari, multoque molliorem, neque in summo tantum, sed ubique penitus ne basi quidem excepta. Scilicet ob eam molliorem ita subfederat: quæ mollior cum in corticali substantia erat, tum multo magis in medullari. Hæc enim potissimum in quandam quasi gelatinam magna ex parte mutata erat, ex cinereo subfusca, & tamen ferme pellucidam: quod vitium priorem quoque Lateralis ventriculi portionem comprehenderat, quæ intra propositam hemisphærii illius partem continebatur. Nusquam gravis odor, nusquam pus, aut sanguinolenti aliquid in ea gelatina; ut peculiaris generis esset id vitium. Sana omnia in reliquo cerebro, & cerebello, vix ut aquæ, fortasse a sectione rubescitis, tantum esset in singulis pariter Lateralibus ventriculis quantum cochleari uno capi posset. Aquæ etiam aliquid, dum cranium circumsecaretur, effluerat.

17. Permirum omnibus qui aderant, videbatur, cum tantæ partis cerebri vitio tanto tandi mulierem ita vixisset, uti supra expositum est, si vitium ante capitis allisionem inceperat, si post eam denique inchoatum erat. Quorum hoc indicare videtur vitii sedes in eodem latere, in quo caput allisum fuerat. Illud tamen; si quidem epilepsie causa erat; morbus qui tanto antea infestaverat, plane requirit: nec alia mihi defuit exempla ejusdemmodi ferme corruptionis cerebri nullo ictu prævio, quorum unum, si Epistolam relegas V. (c) in altera muliere facile agnoscas; quanquam medullaris illa quasi colliquata, & inodora cerebri substantia habebat aliquid etuenti admistum, & apoplexiam fecerat cum resolutione in opposito corporis latere, non epilepsiam, tametsi multo minus spatii occuparet: quod discrimen sed i illi quam tenebat, maxime attendendæ, ad Thalami nervi Optici latus, est fortasse tribuendum, quantum tamen finit exemplum alterum, quod ita se habet.

18. VIR brevi statura, gracili habitu, comitali, quo prehendi solitus erat, morbo gravius recurrente, intra paucissimos dies sublatus fuerat. CADAVERIS pleraque partes cum diligenter scrutaretur Aprili mense A. 1722. in Ventre animadversum renem dexterum majorem sinistro. In Thorace exigua hic illic ossis inchoamentum in arcu Magnæ arteriæ. In Capite præter aliorum Vertebralis arteriæ, ejusque in quam influit; arteriam Basilarem vocatæ Cel. Winslowius (d); inæquales nonnullis in locis dilatationes, nihil quidem in valis cæteris adnotandum fuit, quæ neque inania erant, neque sanguine præter naturam modum distenta. Nec aqua fuit usquam effusa. Verum ad extremam partem utriusque

Tha-

Thalami nervorum Opticorum color ex fulvo nigricans indicium fecit vitii subjectæ medullæ: & sane quantum hujus substantiæ alte eo descendente colore inficiebatur, tantum & æquo mollius fuit, & veluti semicorruptum aspicientibus apparuit.

19. An huc attinet ea macula, de qua in Sepulchreto (e) affertur locus Henrici Petrei? In sectione Epilepsie defunctorum nullum obstructionis vestigium apparuit, sed modo macula, modo humor ater, & spumofus, modo nihil prorsus. Macula certe in utroque producto exemplo (f) mihi indicio fuit latentis proxime vitii, quod, altius secando, se prodidit. Cæterum ad hoc peculiare corruptionis cerebri genus referendum videtur quod in eximio Viro Alexandro Marchetti, post duos epilepticos insultus non multis interjectis diebus forti apoplexia sublato, animadversum est (g). Substantia enim corticalis cerebri admodum tenera erat, ut etiam leni tactu in fluidam substantiam converteretur, quasi nullam cohesionem. Eodemque referenda est, nisi quod longe profundior fuit, ea corruptio quam Ernestus Gortl. Schmidius (h), & Carolus Curtius (i), hic in juvene muliere post apoplexiam, ille in milite post gravissimos dolores, & mala alia capitis, hujus ictum consecuta, viderunt. Primus enim non modo totius hemisphærii dexteri transmutationem deprehendit ita ut ejus substantia gelatinae cuiusdam liquidior, siue colligamento potius similis esset, levissimoque tactu diffunderet, sed & eandem transmutationem ad hemisphærium quoque sinisterum variis locis itidem progressam. Alter vero dexterum totum hemisphærium, & ejus meningis quoque offendit in mucosam substantiam mutatas, ut cultri mucronem attolentem sequens, in fili modum duceretur. Sed in apostema evidenti, aut non hujus generis transierat anteriori hemisphærii utriusque extremum in ignoto viro, quem mortuum in via publica inventum, fecit Cl. Kaavius (k). Erat enim in mucum flavum fetidum versus cerebri cortex, ut vasa pie matris libera in illo fluctuarent. Fœtor autem in nulla alia est ex propositis observationibus memoratus, imo in aliqua diserte negatus, & defuit certe in quatuor nostris, quarum ultima in quadam anu, post apoplexiam mortua, habuimus, & alias (l) ad temitalliserat (m); an quod ejus in cerebro vitium invenimus, ita ortum sit, ut in tribus aliis per nos dissectis, itemque in Marchetto, & Curtii muliere, an illam potius allisionem, ut in milite Cl. Schmidii, sit consecuta, judicium tuum facimus, & vel multo magis in uno, atque altero, de quibus jam scribemus.

20. VIRUM crasso ligno in caput incidente percussum, epileptica affectione, quibus etiam antea obnoxius fuisse dicebatur, multo sæpius per eos quibus postea vixit, menses, & certe ultimis hebdomadis corripiebatur. Præterea tremore assiduo quætebatur tanto, ut per vincula cavere deberent, ne e lectulo excideret. Amaurosis quoque supervenerat; nihil enim jam cernebat, quamvis nullum in oculis appareret vitium, præter dilatationem pupillarum. Cæterum, quod ad reliquas attinebat actiones, quæ dicuntur animales, neque ipse querebatur, neque aliis læsus videbatur, nisi quod minus promptus erat ad respondendum. Sic affectus, sensim denique mortuus est.

CAPUT nobis dissectandum cessit cum in Gymnasio Anatomen doceremus mense Februario A. 1728. Cranii fornix, si loca quædam exciperes, in quibus secundum naturam crassius, intorsum protuberabat, ubique erat usque adeo tenuis, ut credi vix posset. Quin certo in loco qui ad os attinebat scincipitis dexterum, foramen habuit ellipsis propemodum forma, paulo minus quam ut apicem admitteteret digiti minimi, membrana occlusum, nullo prorsus aut ad ejus oras, aut usquam in cranio toto vel minimo cariei indicio. Ei tamen ita ut dixi, occluso foramine, in subjecta Dura meninge foraminulum respondebat, ex quo serum colore fusco prodibat. Foraminulum communicabat cum cavea, magni ovi capace, plenaque sero ejusmodi fusco, in quo sanguis concretus, non multus, subsidebat. Erat ea cavea abnormi forma, & inæquali intus superficie, cui quæ partes cerebri circum proximæ erant, eæ pravo colore, qui semicorruptam substantiam indicaret, fusco obsoleto inficiebantur, præsertim vero basis cerebri ea pars quæ regioni posteriori imposita est orbita dextere, & corporis Striati item dexteri pars anterior, quæ insuper subsidebat. Sed & nervi Optici ejusdem lateris

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

Thalamus, quamvis a cavea remotior, strigosus videbatur. Nervus tamen uterque Opticus, intra cranium, extraque inspectus, ut etiam utriusque oculi particulæ, diligenter a me dissectæ, nihil usquam vitii quod quidem sub sensu caderet, ostenderunt, live colorem, live magnitudinem, firmitudinemque, live structuram spectarem. Cæterum et si hemisphærium finitrum cerebri nihil habuit eorum quæ in dextero adnotata sunt; in Laterali tamen finitro ventriculo multa erat aqua pellucida, Choroides autem plexus decolor, cum paucis, parvisque vesiculis: tum cerebrum universum subdavo obsoleto colore, & valis nigro sanguine valde turgentibus. Pituitaria denique glandula plurimum depressa, & parva; non tamen dura.

21. De amaurosi in utroque oculo oborta, quamvis esset cerebrum ab altera dumtaxat parte vitiatum, non est hic scribendi locus (n), ut neque de tremore illo affiduo, seu mavis motibus convulsivis. De abscellu autem epilepsiam in eodem viro saltem multo sæpius ciente, conferas velim indicatam supra (o) Alexandri Marchetti dissectionem; in ejus enim cerebro præter id quod ibi dictum est, abscellus quoque non ita dissimilis fuit. Habes præterea in Sepulchreto (p) observationes Fernellii, & Smetii: quarum illas, et si etiam alio loco repetitis videbis; malo tamen in primo legas, ubi se, ait, comitalis, qui in cerebro fit morbi causam interdum deprehendisse cerebri abscellum esse: interdum corruptam meningis portionem calve adherentem. In proposita enim a me historia utramque habes causam & cerebri abscellum, & meningis, parvam quantumvis, utriusque tamen, corruptionem a perforante pessimo humore inductam. At enim Willisius, iniquis, hanc causam alteram non accipit, quippe qui, ut in Sepulchreto quoque (q) legeris, neque ex abscellu in Crassa meningem excitato, neque ex pure inde foetidissimo alteram quoque meningem exedente, neque ex magna illius, per terebellum imperiti Chirurgi, dilaceratione quidquam viderit epileptici accidisse. Ego vero, præter hæc, Ridleyanum illud (r) minime ignoro experimentum, in cane habitum qui ex perforatione Duræ meningis, convulsionis cujusvis expertus fuit. Nihil horum negare ausim. Discriminis potius causam queram inter hæc, & contrarias aliorum observationes, contrariæque experimenta. Atque ut de multis ad pauca sermone contraham; legisti certe in Historia Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis (s) deprehensam in adolescentem causam diuturnæ, & progressu temporis, vi, & accessionum numero crescentis epilepsie, minima videlicet officula, quæ basim in Crassa habebant, acutissimos autem apices sic contra Tenuem meningem conversos, ut hanc non compungere, eoque magis, quo magis crescebant, non possent. Vidisti quoque; ut nunc alia Italorum experimenta præteream; vidisti, inquam, in Bononiensis Scient. Academiæ Commentariis (t), cum Vir Cl. Petrus Paulus Molinellus rectam in parte vivo cani Duram Matrem iterum & sæpius pungeret, observasse, canem convulsionibus torqueri variis, præsertim cum ea pars Duræ Matris pungeretur, quæ maxime ad os adhaerebat. An igitur causam ejus, quod apparet, discriminis ab hac ultima experimenti parte reperimus, conjicientes id quod ratio quoque ipsa confirmat, nisi æque tense meningis sint, æquales ab earum irritatione effectus non esse expectandos. Quod vero magis sint tense, non solum adhærio ad eos, sed & alia, ut vaforum distentio in utraque, & iusto major durities cerebri in Tenui, quæ proxime ipsum convellit, possunt efficere. Quæ duo fac meminere fuisse a nobis in quibusdam, de quibus supra (u) dictum est, cadaveribus, & in hoc præsertim, quo de loquimur, si non conjunctim, at certe seorsum adnotata. Sic enim facilius conjecturas accipies quas in agris illis proposuimus de membranarum cerebri irritatione. Ad eundemque modum intelligere etiam poteris quod alibi in laudatæ Regiæ Academiæ Historia (x) relatum est de parvorum officulorum aculeis ex altero latere Sinus Falcis Superioris extantibus; epilepticas accessiones cientibus, nullo levamine, nisi ex magnis sanguinis detractionibus. Contra in illo Ridleyi cane Duræ meningis perforationem hæmorrhagia præcefferat, quæ, si levior fuisset, non esset ab experimenti Auctore memorata. Unde laxitas tanto facilius esse potuit quod ea pars meningis quæ perforata est, ossi amplius non adhereret. Nihil autem prohibet in una, aut altera a Willisio, inter plurimas fortasse de industria, selectæ, executionis, & perforationis meningum Observatione, laxitatis causas,

(z) n. 11. (a) Sect. hac 15. Obs. 36, 38, 5. præsertim 2. (b) Cent. 2. Hist. Anat. 93.
(c) n. 6. (d) Exposit. Anat. 11. des Art. p. 99. & seqq.

(e) Sect. hac 15. Obs. 14. (f) n. 17. & 18. (g) Eph. N. C. Cent. 7. in Append. (h) Obs. Chir. Tetr. Obs. 3.
(i) Disquisitioni di un raro morbo cutan. &c. in una Nota. (k) Nov. Comm. Acad. Sc. Petropol. T. 1. Obs. Anat. 3.
(l) Epist. 57. n. 14. Vid. & Epist. 60. n. 4. (m) supra, n. 16. (n) Vid. Epist. 13. n. 6. (o) n. 19.
(p) Sect. hac 12. Obs. 2. & 21. n. 1. & 2. (q) Ibid. in Schol. ad Obs. 1. (r) Act. Erudit. Lips. M. Maj.
(s) A. 1711. Obs. Anat. 4. (t) Tom. I. ubi Anatomica. (u) n. 9. 12. 14. (x) A. 1734. Obs. Anat. 2.

causas, si non ejusdemmodi, at aliquas suspicari: quæ laxitas si in Juvene, itemque in Duce illo fuisset, de quorum altero habes in hac Sepulchreti Sectione Observatione IV. de altero autem Observatione XXVII. & fufius in Sectione Prima, Observatione LXIX. perperam a typographo inscripta XLIX. non illi credo pultulis *erosa* Dura meninx epilepsiam attulisset, neque huic *sat magnum os ad instar lapidis stellati acutum, suo acuminis membrane Dura inflammationi atque corruptioni æque facile dedisset occasionem, cum Herculeo morbo conjuncta.*

22. Illud autem acutum os in medio cerebro deprehensum, cum meningem Crassam acumine læserit suo, facit, ut inter utrumque hemisphærium ipsum positum fuisset, conjiciam, sic ut ad Falcem, proximamque meningum partes, non ad cerebri substantiam, attineret, præsertim cum Observationis Auctor, ut omnem amoveret suspitionem ossis a proximo forte distracto olim cranio illud delapsi, nequaquam dixerit id quod inculcare non omisit, nunquam præfuisse vulneratæ illius substantiæ gravia constantiaque symptomata; sed tantum addiderit, nullum animadvertit esse signum quondam disrupti cranii, aut cicatricis reliquæ. Quæ verba me admonent, ut occurram dubitationi tuæ. Querere enim potes, num in eo de quo agimus, viro animadvertum calvariæ foramen ablato inde a Chirurgo post ictum, an ex eo olim offi credam esse tribuendum? Neutræ ego causam hic posse agnoscere mihi video, quando nullam, post ictum adhibita, chirurgicæ factam fuisse mentionem, scio, nullumque cicatricis aut supra, aut infra foramen vestigium conspexi, neque ullum cariei, quæ cranium affecisset, indicium; ut non fecus ac Lancisius (y) de non dissimili eodem in offe viri apoplectici reperto foramine, interdum potius cogitaverim, in tenuissimo alioquin cranio imperfectam illam, neque offe expletam particulam a primordiis reliquam esse. Veruntamen cum vicissim recordor, descripti in cerebro abscissæ caveam ei foramini subjectam, ibique utramque meningem foraminulo, cum cavea communicante, pertusam fuisse, non parum sane hæerere me, fateor. Itaque Observationem huc potius adjungam Nicolai Mediaviæ, quam conferre cum hac possis; simul enim cum certis cranii exsectionibus abscissus cerebri, & comitalis morbus conjuncti fuerant.

23. MULIERI in superiore frontis parte tumores duo veneri extabant ex iis qui *gummata* vocitantur. Ob eos dato hydrargyro saliva evocata est. Itaque sinister excidit; dexter mansit. Unde ille exciderat, prominentia apparuit pulsans. Contabat, mulierem antequam hydrargyro uteretur, epilepsia obnoxiam fuisse. & sane in media quoque curatione femel, hac autem absoluta, iterum agitata est convulsionibus, spumis ore profluentibus. Denique, nulla parte corporis resoluta, sopore quasi quodam, ut raro loqueretur, jam dies aliquot affecta, interit circa medium Octobrem A. 1739.

CRANIO, & cerebro diligenter perlustratis, inventum est, illam quam memoravi, prominentiam membrana quadam obtegi non tenuiore quam crassior charta, ab nostratibus dicta *cartone*; sed flaccida, ut inter digitos contecta, facile disrumperebatur. Ea membrana utriusque ibi meningis tenebat locum; suberat enim corticalis cerebri substantia, inde usque ad medullarem æquo durior, non minus videlicet, quam hepatica est. Sed hemisphærium reliquum finistram, si posteriorem partem excipias, contra erat multo mollius quam par sit. In eodemque cavea erat, parvæ nucis juglandis magnitudine, lividis mollissimisque ex medullari substantia parietibus comprehensa, ex qua in fummo aperta humor primum nigricans, tum feri habitu, & colore, quo filamenta quasi quædam innatabant, effluxit sine ulla graveolentia. Imminebat hæc cavea anteriori parti Lateralis ventriculi, quocum minime communicabat, ut neque cum illa quæ descripta est, prominentia; quin ab hac distabat digitos transversos circiter duos. Ceterum ei prominentiæ respondebat in cranio foramen elliptis forma, oris undique æqualibus non fecus ac si lima essent lævigatæ. Hæc a finistris. A dextris autem nihil in cerebro adnotatione dignum fuit. Quod ad cranium attinet; tumor ille qui non exciderat, dexter necdum ad interiorem cranii faciem exedendo pervenerat. Alio tamen loco, quo loco os prorsus deerat, crassa quadam membrana suberat; an quod tumor inde alter, dato hydrargyro, alias excidisset?

24. Dissectionem hanc si cum iis paucis compares, quæ ad veneram cranii cariem, & gummata spectant in ea circa quam versamur, Sepulchreti Sectione de Epilepsia (z); pluris fortasse facies, quia gummata quid in cranio, & proximo cerebro confectum sit, docet. Cæterum apostema ad gummata pertinuisse, non protinus, ut opinor, existimabis (a), sicuti ex adverso attinuisse censebis duritiem illam, quæ in subiecta ipsi gummata corticali cerebri portione relicta est. Et illud tamen, & hanc in epilepticis aliquando inveniri, certum est. Quod de apostemate cum vel ex pluribus Sectionis ejusdem Observationibus (b) pateat; nonnullas de ipsa duritie indicabo. Omisiss igitur quæ ad cerebri universi firmitudinem attinent æquo majorem, qualis una est in Sectione eadem (c), altera in historia Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis (d), tertia a me supra (e) descripta est; certæ partis duritiem animadvertisse memineris Antonium Pacchionum (f), qui in epileptico Cardinali cerebri corticem quasi insigni hydatidi responderebat, ad eam resistentem consistentiam devenisse, invenit, quæ plane *scirrhus* videretur: Cel. autem Virum Joannem Fantonum (g) in pueri capite quem epilepsia sustulerat, præduram portionem Callosi corporis cerebri, & nihil præterea morbosum reperiisse. Huc adde Cl. Viros Abr. Kaaviu (h), & Balthasarem Walthierium. Ille enim in classario milite, epilepticis insultibus diu obnoxio, & in horum postremo, qui longe violentissimus fuit, repente mortuo, cum alia, tum cerebri corticem non modo ubique multum induratum, sed multis in locis *scirrhus*, in aliis quasi cartilagineum præsertim quo propior erat vertici, deprehendit. Walthierius autem ad me cum aliis de quibus antea (i) commemoravi, Observationibus hanc quoque misit, cujus summam continuo adscribam.

25. VIR annorum triginta quinque, habitus gracilis, dolore capitis frontem versus cum sensu ponderis correptus, bene multis quæ intra biennium celeberrimi imperaverant Medici, frustra peractis, incidit in cursum sanguinis ex naribus, qui postquam magna copia erupit, per se dein fluere desit. Post id, orbatu olfaciendi facultate, deinde epilepticis prehenus insultibus, his sæpius ad annos duos conflictatus, novissime obierat.

CALVARIA reclusa, nihil ab natura alienum inventum est, nisi ad cerebri anteriora, ubi in sinistro quidem latere aliqua sanguinis copia effusa, a dextris autem versus eum processum quem Cristam Galli Anatomici vocant, cerebrum ipsum durum atque callosum, archisimeque connexum cum Dura meningē deprehensum fuit.

26. Veri simile est, spiritus animales in tumultuarius motus reflecti quotiescunque aliqua de causa velocius acti, ad certa quadam loca pervenerint cerebri obcallosam duritiem, aut ob interpositum apostema prorsus impervia: quamquam & apostema videtur posse aliquid ex se in viciniam emittendo, turbas eiere. Ut ut est, si a cerebri duritie, si ab apostemate, si ab sui generis abscissu, si a vasorum distentione, si ab aqua aut multa, aut pauca, aut flava, aut limpidâ, si ab aliis præterea causis epilepsiam fieri, aut si harum aliquas pro effectibus habere mavis; at foveri saltem, servari, augeri posse, non negas; vides profecto, quam difficilis sit aliquando ipsius curatio, atque adeo ut vires Artis excedat.

Vides simul, cum has non excedit, quam varia curatio esse debeat, tunc quoque cum epilepsia causa intra cranium est, non modo cum extra ipsum, cujus etiam epilepsia, variæque ejus curationis aliorum supra exempla protulimus. Quamobrem nonnunquam immerito, sæpe merito accusantur Medici, iique præsertim qui una omnes epilepsias ratione ac modo aggrediuntur. Verum hæc per alios quoque morbos late patens necessitas variæ, ac multiplicis curationis summam facit in recte mendo difficultatem: quam ut Anatomici, varias unius morbi causas reterendo, magis semper magisque demonstrent; sic utinam Medici varia variarum causarum signa adnotando, possent pariter magis, magisque extenuare. Quod quidem desperandum usquequaque non est, modo utrique, illi quidem accurate secundo, hi vero diligenter observando, unanimes, ut par est, in re tanti momenti suas quique partes agant. Quarum utraque, aut certe alterutras suscipe, quæso, vel potius tuere, ut facis, si me deferere non vides meas. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA X.

Agitur de Convulsione, & Motibus Convulsivis.

Affectiones hæc quæ Sectione XIII. in Sepulchreto proponuntur, sæpe adeo se aliis adjungunt, ut in plerisque Observationibus diserte admoneat Bonetus, ipsas ad Sectiones alias sui Operis attinere. Nostræ autem consuetudinis cum minime sit non modo in una; id quod subinde illi, atque adeo in Sectione hac quoque (a) excidit; sed ne in variis quidem suscepti Operis partibus easdem Observationes repetere; noli hic plurimas non infrequentis alioquin mali a nobis expectare: sed si plures cupis; in iis quæres Epistolâ, quas alias, ad Vulnera præsertim spectantes, mittimus, aut in plerisque etiam earum quas antea misimus, & præter cæteras, in postrema. Neque enim sine convulsivis agitationibus vera esse potest epilepsia: quamvis illæ possint, ut sæpius videmus, sine hac. Cujus discriminis causam, cum illa a cerebro sunt, certam quidem, & exploratam ab eo requires qui scire se, credat, quæ in cerebri parte qui motus fiant, sentimus, aut cum ullo modo cogitamus. Ego qui nihil nisi conjecturas dare possum, historias malo, quam conjecturas proferre, quæ si rem debeant quoque modo definire; hic quidem prorsus commentitiæ sint, oportet: si veri similitudinem sequi; nimis generatim, univèrseque excogitate. His tamen potius quam illis utor, quandocunque uti necesse est, quippe quæ longe minus esse videntur erroribus obnoxia, multoque paucioribus tum verbis egent, tum postulatis, imo his adeo facilibus, atque perspicuis, ut ponantur sæpius, quam exprimantur: velut si dicam, iritationem quæ convulsiones facit, si ejusmodi sit, ut aut vi, aut modo, aut loco, aut ratione alia aliqua intercipere, aut omnino pervertere simul possit ad tempus aliquod eos motus, qui ad sentiendum, cogitandumve in cerebro sunt, tunc non convulsiones modo, sed epilepsiam ipsam esse facturam. Sed ad historias Valsalvæ primum, tum deinde & nostras veniamus.

2. JUVENI viginti sex circiter annorum primum fauces nonnihil intumuerant; appetitus autem dejectus erat. His post aliquot dies accessit convulsio brachii sinistri, ut totum immobile esset, atque inflexibile, deinde autem universo corpori idem accidit repente quod brachio acciderat; ut nullo modo jam æger posset in ullam partem se movere; sed recto, ut jacebat, corpore immobilis, rigidusque persisteret, nisi quod postea manus duntaxat, & pedes movere nonnihil potuit. Illatus autem fuerat in Bononiensē S. Mariæ de Vita Nosocomium, ubi & febris, & convulsio quæ tenebatur, agnita est; quam videlicet *ritævo* appellant Græci. A primo quo hac toto corpore prehenus est, die ad mortem usque multum sudavit. Mors autem, die quinto ineunte, novam contractionem quæ corpus in latus curvavit, secuta est.

IN CADAVERIS cute multæ rubræ maculæ; in Cerebro autem nihil adnotatione dignum occurrit præter perpaucum serum, idque salsum, in sinistro ventriculo. Thorace aperto, in sinistro ejus cavo aquæ uncia aliquot reperta sunt: pulmo autem uterque multum rubens; ad dorsum præsertim: pericardium sero o-minino plenum. Sanguis parum ab naturali flore recesserat.

3. Affectioni huic non adeo frequenti illud insuper accessit quod Mercuriali meo (b) visum fuisset longa rarissimum, ut corpus in alterutrum latus per convulsionem flecteretur. Nunquam, inquit, videbitis convulsos in alias partes contrahi, & in alias figuras, quam in tres enumeratas, videlicet ut aut recti sint, aut antrosum curvati, aut retrorsum flexi; nunquam autem dextrorsum, aut sinistrorsum. Quod autem hunc tetanum per aliquot dies faucium præcessit incommodum, num sub eo latuit ipsius tetani initium? Sic enim hunc aliquoties animadvertit Wepferus, ut in Sectione hac (c) Sepulchreti leges, in principio gula incipientem cum quadam deglutendi difficultate, quam tertio die manifestus excipiebat tetanus. Porro multus sudor qui perpetuo profluxit in eo Juvene, num id levamentum attulit, ut manus, pedesque nonnihil moveri coeperint? Sane Bontius; quod in eadem Sectione (d) videas; experientia edoctus apud Indos, quos inter, hujus generis malum æque familiare est, ac alibi rarum, Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

inter cætera commendat quæ sudorem moveant. Sed hic fortasse utilior est cum affectio frigori successit, cui temere calefactum corpus expositum fuerit, ut in milite quem memorat (e) per integram noctem ebrium in solo decubuisse, in tribusque aliis, quos Patavii scio, cum mero calentes frigidæ se auræ commisissent, pariter rigidos esse factos, pariterque intra quatuor dies, ægre uno evadente, periisse, quemadmodum per supervenientem malignam febrem is puer evasit, quem ibidem (f) videbis ex suppresso sudore in paroxysmo febrili in tetanum plerumque partium incidisse. Scilicet Hippocratem prædictionem (g) hi duo non fecus ac illi, & ferme etiam Juvenis quo de loquimur, quamquam alii alter, comprobant, quam Cornelius Celsus (h) ad hunc modum reddidit: Ea mala sæpe intra quartum diem tollunt: si hunc evaserunt, sine periculo sunt. Alibi tamen hujus morbi finem longius Hippocratem distulisse, animadvertit Doctissimus Swietenius (i), qui dilationem hanc nonnunquam accidere, accurate scripta, & in nonnullis cum hac Valsalvæ conferenda, tetani Observatione confirmavit.

4. Rubras autem maculas, quæ multæ cadaveris cutem fœdabant, an secundum Boerhaavii (k) placita ex eo deduces quod musculi nimis rigidi sanguinem excluderent, isque propterea sub cutem qua minus resistit cellulosa tunica, se se effundebat? nam pulmonum rubor, isque ad dorsum magis, præsertim cum sanguis etiam post mortem suum conservat fluorem, minus habet admirationis. Ob ejus autem, a musculis exclusi, moram hic illic majorem, minoremve, faciliorem aquæ partis secretionem factam intelliges, unde plurimus ille sudor, & in cava hæc, aut illa feri effusio: nisi hoc mavis ibi collectum credere viis per quas recedere debuisset, convulsione contractis. Quod si haud alias fuisse causas, suspicaris, ob quas serum sit in cerebro quoque animadvertum, ideoque pro tetani effectu, non pro causa, habendum videri, præsertim cum perpaucum fuerit, & in altero dumtaxat ventriculo deprehensum; fac simul in mentem veniat, hoc tamen fuisse falsum, quæ res de pericardii, & thoracis sero minime a Valsalva adnotata est; & majorem, aut certe extremam hujus convulsionis vim in altero potissimum corporis latere apparuisse.

5. VIRGO eadem ætate ac Juvens de quo dictum est, febre acuta laborans, convulsione circa diem septimum corripitur, ut interrogata rideat lardonio risu: motus autem convulsivi sunt adeo vehementes, ut vinculis in lecto debeat retineri. Hos motus comitatur delirium. Omnia hæc tamen una ante mortem hora quieverunt: quæ, aucto semper laborioso respirandi conatu, die nona contigit. E CADAVERIS aure dextera paulum feri emanasse, animadvertum est. Cerebrum autem omnino sanum fuit: neque aliud adnotatum est, nisi dum Crassa meninx quibusdam locis, a calvaria avellendo, lacerabatur, nonnullas feri erupisse guttas, & e quibusdam minimis, quæ forte disrumpébantur, vasis sanguinem, multo dilutum sero, effluxisse. In Thoracis cavo dextero, cujus pulmo sterno, & costis a latere adhærebat, octo, aut novem feri uncia stagnabant: quin eidem pulmone qua claviculari spectabat, exterius quadam materia accreverat, mediæ inter pinguedinem, & gelatinosam concretionem naturæ, qualis interdum in hydropicorum aqua natat, ut suspicio esset, aliqua fortasse, ante hunc morbum, thoracis affectione Virginem laborasse. Polyposæ concretiones, quasi muçi instar, singula singulis cordis ventriculis inerant; major tamen dextero, quam sinistro.

6. Eti non diffiteor, tam vehementium convulsionum causam prorsus latere potuisse; nec illud tamen negaverim, potuisse nonnullas illas feri guttas ea natura esse, ut Doram meningem vehementer irritarent. Neque enim ex mole, sed ex vi irritamenta æstimanda esse, Litteris superioribus (l) ostensum est. Nec sane commentitium est, serum in hujus generis agrotantium cerebro deprehensum, ejusmodi esse, ut queat irritare; quando saltem inventum esse, cum exploratum gustando est, & præcedens docet.

EPI-

(a) De Subit. Mortib. Obs. 1. mortuor. (z) Obs. 3. & in Addit. Obs. 3. (a) Vid. tamen Epist. 58. n. 9. (b) Obs. 2. 20. 21. §. 2. & in Addit. Obs. 5. (c) in Addit. Obs. 8. (d) A. 1705. Obs. Anat. 1. (e) n. 9. (f) Epist. ad Scrok. (g) in Facchion. Animadv. 22. (h) in Comment. cit. supra ad n. 19. Obs. Anat. 2. (i) n. 3.

(a) Confer. Obs. 7. cum 22. §. 1. Obs. 23. cum 33. Obs. 19. §. 2. cum §. 4. (b) Præf. Patav. l. 1. c. 25. (c) in Addit. Obs. 2. & in Schol. (d) Obs. 15. in Schol. (e) Obs. ead. (f) Obs. 32. in Schol. (g) Sect. 3. Aph. 6. (h) De Medic. l. 4. c. 3. (i) Comm. in Boerh. Aph. §. 712. (k) Præf. Acad. in Med. Inst. §. 732. (l) n. 21.

docet historia, & illa confirmant quas habes in Sepulchreto (m) feri falsi indicia proferentes, imo repertum (n) serum acre & sanguineum, (o) serum salsum, (p) humorem serosum, qui acriter linguam mordebat. Huc adde quam Joannes Saltzmannus (q) edidit, juvenis, qui convulsionibus gravissimis confectus, notabilem serosi humoris copiam sub dura matre, solito tenuiore, habuit ea acriore, ut illam meningem, subiectamque ipsi interiori additamenti ossis occipitis laminam exedere, imo inferiorem quoque perforare potuerit, sicque exitum sibi e cranii cavea parare. Acris igitur, irritantive naturæ eam quoque lympham fuisse, cujus insignem in ventriculis cerebri quantitatem Michael Bern. Valentinus (r) deprehendit in puello horrendis convulsionibus tandem denato, ejusdemque generis illud pariter serum fuisse quod a me tibi in proposita, & subsequentibus Observationibus memoratur, satis, ut opinor, verisimile est.

7. PUELLA quinquemestris febre, & alvi fluxu corripitur. Postridie febris dumtaxat permanet. Tertio die magna ingruit superiorum artuum clonica convulsio: quæ ad thoracis quoque posteriores musculos extendebatur, sed leviter; levissime autem ad Gluteos. Ad quinti diei finem remissa convulsio est; per intervalla tantum, nullo autem modo, cum puella dormiebat, se prodens, succedente interim per universum corpus morbo regio. MORTUÆ cutis ubique, sed præsertim in dorso, maculis erat distincta ex subatro rubentibus.

In Ventre nihil adnotatione dignum præter Rectum intestinum, atra nigredine infectum. In Thorace, pericardium plenum erat aqua, eaque flava: cordis autem ventriculus dexter concretionem habebat polyposam, in Pulmonarem arteriam pertinentem, concreti muci instar. Sanguis reliquus erat omnino fluidus: tamen aeri expositus, post aliquod tempus concresecbat.

Intra Cranium denique omnia conspecta sunt secundum naturam se habentia, nisi quod inter Crassam, Tenuemque meningem serosus inventus est humor, qui circa sanguifera vasa gelatine in modum concreverat.

8. An convulsio, dormiente puella, ideo quiescebat, quod hæc dormiret? an potius ideo hæc dormiebat quod illa quiescebat, dormientem alioquin excitatura? Hoc certe & veri similis est, & in memoriam redigit quem necum annis superioribus sermonem habuit Medicus Doctissimus, idemque Humanissimus Franciscus Seraus, cum de vesicantis, ut hic vocitant, medicamenti vel in convulsionibus interdum utilitate loqueremur. Narrabat is, quinquennem puerum fuisse Neapoli, qui ante unum aut alterum annum in epilepticas convulsiones inciderat, toties recurrentes, quoties puer dormire inciperet, unde hebes factus, & cruribus resolutis, ut his insistere amplius non posset, cum frustra innumeris usibus esset remediis, illo uno est perfunctus, imposito, ut ipse se imperaverat, circa posterius extremum Sagittalis furæ. Cito enim insulsum, antea innumerabiles, pauciores fieri cœpisse, intra quindecim autem dies prorsus desisse, redeunte simul insistenti cruribus, ambulandique facultate. Confirmabatque Vir Cl. non eo dumtaxat in casu, sed & alias in aliis vesicantiæ sibi adversus convulsiones respondisse; ut merito fecerit Hippocrates (s) cum docuit, convulsionem fieri vel ex repletione, vel ex inanitione: quas duas causas Galenus quoque præcipuas posuit, etsi illam nonnunquam addidit (t), quæ plerisque postea ita placuit, ut priores duas abjecerint, nimirum quæ ex mordente & tenui humore petitur, qui nervosa corpora rodit, videlicet irritatio, nostris tamen etiam temporibus ab doctis quibusdam Viris ad repletionem relata. Utinque id est, certe cum a repletionem, ut in eo puero, convulsiones fiunt, non nisi ablata illa materia tolli, quæ aut gravando, aut distrahendo, eas facit. Hæc ferme ille. Quod vero ad reliqua attinet quæ in historia proposuimus; morbus regius an ob eam causam se prodidit; quia convulsio bilariq; etiam ductus constrinxerat, per quos bilis, salubrem fortasse fluxum factura, prodire jam cœperat? An bilis in sanguine retenta, inter causas fuit quæ hunc fluidum servarunt? nam & alias fuisse causas, indicio est ipsius, aeri expositi, secuta concretio, sive quod aqueæ particulæ, sive quod aliæ, intestinum motum cientes, in auras abierint. An convulsioni atra quoque illa nigredo Recti intestini debebatur, sive canales venarum adstricti, sanguinem dumtaxat morando, sive ad gangranam usque retinendo, eam nigredinem

effecerint? Nam de rubris in cute maculis, & de aquæ copia in pericardio satis indicatum est antea (u). Postremo quod non serum, sed gelatine instar ad meninges inventum est; noli sic accipere quasi ibi serum defuisset, eorum memor quæ alibi (x) scripsimus de cellulosis tenuissimis pellucidisque lamellis ita serum intercipientibus, ut ob earum interjectum, gelatine speciem mentiatur.

9. PUELLUS, matre genitus valetudinarius, & quæ, præsertim cum ipsum utero gereret, variis, & complicatis obnoxia morbis, crebrius, ut hos sedaret, muliebri consilio, generosi vini potionibus usa fuerat; achoribus primum, dein scabie affectus, cum pustula non maderent amplius, febribus correptus est. His, cum iterum pustulæ ichore scaterent, abeuntibus, gravius scabie scabies cœpit, infansque macescere. Denique multis interjectis diebus, siccatis rursus pustulis, alvi fluxu, & convulsivis motibus crebro intra octiduum vexatus, circa mensis octavi finem, cum incisores dentes superiores jam essent erupturi, vivere desit. VENTRIS sana omnia erant viscera, ipsiusque hepatis magnitudo cæteris proportionem respondebat. In Thorace, pulmo dexter undique pleuræ tenaciter adharebat: & dexter tamen & sinister nullis distincti erant maculis, & omnino illasi. Cor nullam polyposam concretionem habebat. Inter Cerebri meninges mediocres feri itagnabat copia. Cerebri autem ipsius posterior pars, non rotundata, ad cubicam potius formam videbatur accedere.

10. Apparet ex hac historia, quanti referat primum, matres, cum uterum ferunt, valere, nec meracioris vino abuti, deinde infantium achoris, & scabiem interpeffive non sicari. Nam dentitio quidem, ut alias scripti (y), tum nervorum distentiones, tum simul opem laturos, si intra modum sint, alvi fluxus inducit: sed hi minus, illæ plus valent, si quando sanguis irritantium particularum, quæ alia via ejici consuevit, tunc redundet copia, velut hic. Figuram autem externam cerebri, quæ cranii formam sequi solet, posse, cum naturalis non est, indicare aliquid in structura quoque interna quod ab naturæ instituto pariter abhorreat, & prorsus illud ad morbos faciat, non videtur omnino negandum.

Hactenus Valsalvæ Observationes proposui, nunc ad meas transeo, initio a duabus capto, quas olim cum ipso habui, chartæque; id quod ipse facile non potuit, quippe occupationibus tunc maxime distentus; commisi.

11. BARTHOLOMÆUS MANZOLIUS Marchio, & Senator Bononiensis gravissimus, is quem Valsalva (z), & ego (a) ob colores quosdam, mirasque alias species, ejus oculis observantes, memoravimus, cæteris quæ tum preste, & leviter attigimus, incommodis ad hunc modum est conflictatus. Jam olim, cum ætas vigeret, ea expectoraverat, iisque simul affectibus correptus fuerat, ut Medici duo nobilissimi Fabrius, & Malpighius phthisicum crederent. Evasis tamen. Calculis deinde obnoxius erat. Ita senior factus vertiginosus, aliusque id genus capitis affectionibus sexto ante mortem anno tentatus est. Intra novissimum autem, quem vixit, annum leviter quidem, sed frequenter tum convulsivis, tum paralyticis insulsum prehendebatur, torpore præsertim lateris totius modo dexteri, modo sinistri, plerumque autem sinistri: quem torporem, cum majoris aliquando mali incuteret metum, sanguis ex brachio opposito missus, illico levavit. Difficultate quoque spirandi interdum vexabatur. Postea intumescere cœperunt crura, & denique exulcerari, & aquam emittere. Verum uno ferme ante obitum mense detumuerant: quo tempore urina quoque immixta est. Assidua jam erat spiritus difficultas, in eaque difficultate molestus quidam sensus, cujus sedem ad tres supra umbilicum digitos, sed interius, æger designabat, unde quoque, aiebat, affectionem incipere, & sursum quasi ejusmodi quotiescunque gravioris respirationis accessio jam jam immineret. Nulla tamen litis, nullus in thorace ponderis, aut rei alterius sensus, unde æger crederet, aquam sibi in illius cavo collectam esse; ut Medicis, id suspicantibus, se assentiri posse, negaret; sed convulsivos mallet incusare ventriculi affectus, quibus etiam interdum obnoxius fuerat. Interea abdomen intumescerebat: & convulsiones cum balbutie exercebant, ultimis præsertim diebus. Quin biddum extremum balbutientem, & aliena fere loquentem, & caput subinde, quasi amplius sustinere non posset, demittentem, acriter, quæ cum distortionem oris demum ingruerant, convulsiones Virum Nobilissimum sustulerant. VENTER est in mor-

mortuo quoque tumebat, subiectique coli involucri aquosus tumor distendebat, neque inter inguinum integumenta aqua deerat; nihil tamen ille, aut certe perparum effusi habuit humoris. Scilicet aere tumida intestina exuberans abdomen effecerant. Hepar & colore, & firmitudine erat extra naturæ modum; sed leviter. Renis autem utriusque pelvis calculos granulos, & subflavos continebat. Nec plura in ventre adnotavimus. Thorax vero maxima aquæ vitruque plenus fuit, & in hac pulmones ex purpureo nigrescentes, nusquam tamen duri, aut cicatricosi, & vix parte aliqua, eaque modica, pleuræ annexi. In pericardio serum multum, in eoque cor laxius, ac latius, & ad hujus ventriculum dexterum concretio exigua polyposa. Calvaria denique reclusa, multa inter meninges aqua, non pauca in cerebri anfractibus, ubi paulo glutinosior videbatur, nonnulla etiam copia ad basim, nonnulla in ventriculis. Choroides plexus palliduli, in iisque venticulæ aliquot tumentes. Cerebrum ipsum laxius.

12. Is quæ in hoc cadavere adnotata sunt, conspectis, & cum morbi historia collatis, adeo Valsalva non dubitavit, multo antea in capite, quam in thorace, effusam aquam fuisse, ut crederet, tunc demum in hoc effundi cœpisse, cum illud jam plus admittere non posset, videlicet haud multo secus quam capitis vulneribus puris copia redundantibus, hujus pars alio, & interdum ad thoracem ipsum transferretur. Mihi illud saltem minime negandum videtur, tunc potissimum in thorace aquam congestam esse, cum detumescerentibus thoracibus, & urina immixta, assidua facta est spirandi difficultas: quanquam ad hanc subinde graviores efficiendam convulsiones quoque videri possunt convenisse; indicante illo sensu incipientis ad tres supra umbilicum digitos, sed interius, affectionis, indeque ad thoracem ascendentis, fortasse magno mesenterii nervorum plethæ eam quidem convulsionem causam infedis. Verum ea res aliter a Valsalva explicabatur, nimirum prægravato, atque irritato ab aqua septo Transverso, hujus appendices affici debuisse; sibi enim alias quoque in Sacerdote similem eodem in loco molestiam sensum esse adnotatum, nec tamen quidquam post mortem usquam inventum quod præter naturam esset, nisi aquam in thorace. Ut ut est, certe utraque explicatio partes respicit, anteriori lumbarium vertebrarum faciei aut proximam, aut insidentes. Quam sedem ne forte credas nimis posteriorem esse, ut ab ægro Spina potius debuerit, quam abdomen designari; fac memineris, quantum illa vertebrarum facies ab extremis distet suorum processuum posteriorum, quantumque in anteriora recurvetur atque extuberet intra ventris cavum; ut non ægris modo, sed & Medicis, minus Anatomes gnaris, viderim, nec semel, imposuisse, duritiem, in macilentis præsertim, insignem mihi in mesenterio, si Superis placer, inculcantibus, quam, manu admota, nihil esse, nisi eam, de qua loquimur, Spinæ faciem deprehendi: qua de re cum celeberrimo olim Medicum, seorsum abduci (sic enim soleo) admonuissim, memini, ipsum, Anatomes contemptioribus valere iussis, magnas mihi gratias egisse.

13. Viro annos supra quadraginta nato, qui cannabem carminabat, pallido, fed tamen, ut videbatur, bene valenti, ante biennium attolli cœperat pars ima pectoris prope cartilaginem Ensisformem: quæ res etsi nihil ipsi afferebat incommodi, displicebat tamen. Quapropter multa, alia ab aliis indicata, imponebat remedia; sed inefficacia, nam magis magisque, quantumvis sensum, tumor crescebat; ut nonnihil jam in ducendo spiritu incommodaret. Accesserat ante quinquaginta dies in thoracis vertebra inferioribus dolor quasi a re gravante simul, & pungente, qui dolor interdum hinc ad lumbos, inde ad scapulas extendebatur: cum his erat lassitudo, & totius corporis infirmitas. Ante undecim autem dies totus artus inferior dexter stupore prehenditur, & mox priusquam aliquid afferri possit auxilii, nervorum resolutione, sic tamen ut movendi magis, quam sentiendi, facultas intercipiatur. Triduo post urina reddi non poterat, ut manu emoliri necesse fuerit: quod primis quidem successit diebus; sed postea aut nihil omnino educebatur, aut si quando lotium per argentæam fistulam profluere cum impetu inceperat; protinus quasi re aliqua opposita, subsistebat: & sane extremum fistulæ cavum animadvertatur mucoso quodam, & ferme purulento humore impeditum. Animadverta quoque fuerant duo, cum primum fistula immissa est, alterum, esse aliquid prope vesicam quod fistulæ nonnihil oblatet; alterum, abdomen universum tumere, incern-

tumque erat quanto antea. Stitebat æger: & cum jam prædorsum dolore jacere non posset; si jacere conaretur, multo majori cum difficultate spirabat: crura tamen, & pedes nihil tumebant. Inter hæc torquere cœperunt superiorum artuum, & trunci ipsius tonice convulsiones: quæ per intervalla recurrebant, ad quadrantem horæ persistentes, eodemque tempore tum vomitum flavi humoris ciebant, tum menti, quæ alias vigeat, quasi quoddam offundebant tenebras. Jam vero finit quoque artus inferior non secus ac dexter, resolutione captus fuerat. Denique cum pridie quam obiret, male adeo se haberet, ut pulsus amplius non perciperentur; hi rursus paucis ante mortem horis redierunt, ægerque meliusculis esse videbatur, diutiusque tracturus. Sed (quod cautos facere debet Medicos, præsertim ubi convulsiones subinde redeunt) his de improviso mox revertentibus ereptus est.

IN VENTRE multam aquam vidimus, eamque turbidam: intestina autem nonnullis in locis per quoddam flaccidas quasi membranas inter se conjuncta. Lien, sanus alioquin, exterius albicabat. Eodem colore erat jecur, nisi quod in medio faciei convexæ nigra macula apparebat circuli forma, nec major quam ut obolo operiri posset: sub ea erat cavea non ita profunda, quam semiconcretus sanguis implebat. Ren sinister intus, haud procul a pelvis initio, nonnihil albi puris ostendit. Lotium, non maxima tamen copia, vesica continebat, cujus erant membranae crassiores factæ, interiorque facies distincta vasis, quæ restitans sanguis valde conspicua reddebat. In urethra quæsitum, inventumque est quid prope vesicam argentææ fistulæ nonnihil resisteret, quædam videlicet quasi carneæ fibrillæ, quas alias quoque vidisse memini, hinc & hinc ab lateribus Seminalis carunculæ obliquo decursu, & inter se parallelo descendentes, ibique per internam urethræ faciem extantes. Testes, iisque circumjectæ tunica, ipsæque adeo scrotum ab inflammatione in gangranam vergebant. Pectoris tumor priusquam scalpello attingeretur, a me diligenter tractatus, omnino visus est fieri ab imo sterni osse, & ab annexis dexterarum costarum cartilaginibus, extrorsum, quæcunque impulsisset causa plus quam deceret, curvatis. Nec me falsum dissectio ostendit, quæ & ejus curvaturæ causam docuit non illi fuisse ossi, iisque cartilaginibus continuo subjacentem, sed procul sitam in ipsa thoracis Spina, quippe cujus non esse naturalem figuram, conspeximus. Sed prius in thorace hæc dumtaxat adnotatione digna deprehendimus, in pericardio turbidam aquam non paucam: ad singula cordis ostia polyposas concretiones, albas, majoresque in auriculis, exiles in arteriis: per Aortæ anteriorem faciem disjecta hic illic parva, albidula, subrotunda, nondum tamen dura, ossis inchoamenta, eocrebiora, quo cordi propior erat arteria: septi Transversi vasa vel minima non secus atque ab anatomica injectione, a sanguine in iis remorante conspicua. Cranii fornice, & subiecta Crassa Meninge ademptis, paucæ effusi sanguinis guttæ supra Tenuem meningem sub vertice conspectæ sunt prope latus sinistrum Longitudinalis sinus: vasa autem quæ per eandem hanc meningem, hemisphaerium cerebri dexterum convellentem, reptabant, valde erant sanguine distenta, & nigricantia. In anfractibus cerebri totius stagnabat aqua ferme limpida. In ventriculis aquæ vix aliquid. At multa ad magnum occipitis foramen sic ut pronum esset intelligere, illac in Spinæ tubum non desuere non potuisse, ex quo reapse mox effluxit, cum Spina ad imam thoracis partem dissecta est. Ibi alba & sana, quantum judicari poterat oculis, Medulla erat. Habita hæc sectio est circa medium Quincilem A. 1705. in Bononiensi Incurabili Nosocomio, consecante (ut fere in plerisque aliis quas ibidem a nobis habitas memorabimus) Amico nostro, & in dissectionibus Alumno, Viro Cl. Laurentio Bonazolio, qui tunc adulescens munere ibi Assistentis Medici fungebatur, postea autem, quo ad vixit, eo fundus est, & merito quidem, in Celeberrimo illo Gymnasio, quod Valsalva secando, atque ostendendo sustinuerat.

14. Pertinet historia hæc ad morbos plures. Primum ad gibber, non ita sæpe eas ætate ostendere incipiens: quæ causa, opinor, fuit, cur illa pectoris intumescencia multis imposuerit, unde orta esset, non agnoscentibus, atque adeo ne suspicantibus quidem. Spinæ autem in latus flexionem, si non tunc ortam, at certe fuisse tunc auctam, ea pectoris curvatura, quæ antea non erat, satis probat. Num vero ab ictu, a casu, a conatu aliquo potius quam a causa interna repetendum fuerit ejus flexionis initium, aut incrementum, incertum est. Pertinet deinde historia ad dorsum dolorem, in flexionem illam

(*) Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 1. (f) S. 6. Aph. 39. (s) Meth. Med. l. 12. in fin. (u) n. 4. (x) Eph. 6. n. 12. 23. & Eph. 7. n. 11. (y) Eph. 9. n. 4. & Eph. in Samonic. l. (z) Dissect. Anat. 2. n. 9.

(a) Eph. Anat. 18. n. 5.

jam nimis auctam rejiciendum, fortasse & in aquam illam, sicuti in simili dolore Wepferus (b) censuit, quæ in Spina tubo crescebat. Cui aquæ facile artuum inferiorum paralytis; ut paralyti nervos quoque afficienti tum qui carne vesicæ membranæ; tum deinde & eos fortasse qui renibus ex parte inserviunt, gemina ischuria accepta referenda est, vesicæ videlicet primum, postea & renum; hi namque si suum plane munus exequi diebus ultimis perrexissent; longe major urinæ vis in vesica reperta esset. Ad eas igitur ischurias quoque, & ad paralytim hic attinet casus. Sed præterea attinet ad ascitem, cui materiam facile sufficiebat hominis sanguis, non tam fortasse a natura, quam ab sua arte palentis, quæ quantum obesse possit respirationi, & quod consequitur, sanguini perficiendo, haud difficile est intelligere; & alibi (c) in parte indicatum est. Attinet denique ad convulsiones, quæ cum hominem confecerint; idcirco malui ad has potissimum historias referre.

15. Erant hæ non externa modo, sed etiam, id quod conjuncti vomitus ostendebant, internæ. Humor autem qui per hos ejiciebatur, non erat ejusmodi, ut convulsiones inducere posse videretur, velut is fuscus, aut porri succo similis, quem convulsionum fuisse causam, inde Galenus (d) intellexit, quod, ipso rejecto, illæ protinus conquiescere: cujusmodi sane æruginosa, & atro humore plenum totum ventriculi fundum hic repertum fuisse, scribit Mercurialis (e), in Bergomeni Studiofo, quem immanissimæ convulsiones intra viginti quatuor horas sustulerant. In proposito autem Viro credibile est, excitatas esse ab aqua tum Spinalis medullæ, tum cerebri meninges irritante tunc demum cum retineri. cœpit in sanguine urinæ portio, unde aqua falsa fieret. Quod si nervi omnes qui musculos artuum inferiorum adeunt, jam penitus resoluti non fuissent; credibile est, si non æque ac artus superiores, ipsæque adeo truncus, at convulsione certe aliqua prehendi inferiores quoque potuisse. Habes in Sepulchreto (f) indicatam historiam celebrem ex libro primo Epidemiorum, in qua mulieri quæ statim inceperat & ipsa dolore lumbis extenso ad collum, & caput dolore, dextra manus languit, cum convulsione, apoplectico modo. Agnoscent Enarratores & paralytim, & convulsionem ejusdem manus. Sed Valsæus, ut ibidem vides, non eodem tempore; Duretus (g) eodem quidem tempore, sed paralytim in nervo, convulsionem in musculo; Martianus (h), ab utroque discrepans, & eodem tempore, & eodem in nervo. Si post tantos Viros licet aliquid subicere; eodem quidem tempore, & in eadem parte utrumque affectum esse posse, non videtur negandum, præsertim cum Martiano luculentam suam proferat in hanc rem observationem; sed tamen aliis potius nervis, quam istis dissimiles adeo affectus esse impudens. Propterea dixi, si in viro de quo loquimur, non omnes illi nervi fuissent penitus resoluti, id est si aliqui eorum qui inferiores musculos quospiam movent, vel exiliores potius aliquas musculi unius partes, quæ sint movendo membro per se impares, si illi igitur saltem fuissent integri, potuisse, magna ingruente vi convulsionis, aliquo modo aliquam artuum inferiorum partem contrahere. Certe ipsa Coacarum verba, quæ exemplo Duretus explicat illius mulieris, Martiano videntur, non modo, ut Dureto quoque, non absolutam paralytim, sed neque aliam convulsionem significare, quam motus convulsificos leves. In artubus autem superioribus hujus viri cum paralytici nihil esset, id est cum paterent nervi omnes vi convellenti; non mirum est, si gravissimæ, & ad quadrantem horæ persistentes convulsiones tonice sæpe ingruerant. Quarum, & chlonicarum, videlicet convulsivorum motuum, cum eadem causa sit, hoc uno maxime videtur differre, quod in his post brevissima intervalla, & quasi alterne; in illis continenter agat: quamquam in utriusque continenter agere fortasse, crediderim; sed in chlonicis, quippe levius agentem, alterne ab naturali partium seu vi, seu pondere superari: in tonicis autem vehementissime agere, ut ejus effectus, nisi quid aliud interpellat, persistat porro, nec morte ipsa aliquando tolli omnino posse videatur. Neque enim perpetuum est quod ponit Cæsalpinus (i), cadavera eorum qui ex convulsione perierunt, nequaquam tensa conspici, sed relaxata. Interdum enim id accidit quod aliquando meminerat se vidisse, Vesalius (k), alterum latum etiam post mortem remansisse convulsum in quodam qui in capite fuerat vulneratus: atque ut alia omittamus exempla; Cel. Heister-

rus (l) dum hominis in Nosocomio Norimbergenfi ex convulsionibus mortui cadaver in Altorfino Theatro post demonstratas Operationes Chirurgicas, jam intus esset percrutaturus, abdominis musculos ita introrsum tractos etiam tum reperit, ut linea alba proxime incumberet vertebri lumborum.

16. Quid autem illud sit quod præsentis causæ actionem, ut dicebamus, interpellat, ut non nisi post longa intervalla, membra iterum contrahantur, plerumque adeo obscurum est, ut nullis fere nisi ejusmodi conjecturis locum relinquat a quibus nos diximus alienos esse. Verum siquid in convulsione perdifficiles habet explicatus; nonnulla certe habent longe difficillimos in historia, quam nisi Valsæus suis in schedis adnotasset, nec facile crederem, neque hic tibi descriptam darem. Puer duodecennis, diu, sed per intervalla, doloribus ventris obnoxius, his novissime redeuntibus cum mereurium, ut vocant, dulcem ab Empirico quidem, sed congrua tamen dosi, præscriptum sumpsisset; paulo post utroque oculo cæcus fit, artusque superior, atque inferior, & caput a dextris convelluntur, flexaque permanent. Post aliquot dies videndi facultas restituitur, tempore autem interjecto etiam capitis motus. Postremo dum conatur incedere, artus inferior is qui convulsus erat, vehementer dolet; sed tamen naturalem motum recuperat. Tunc autem continuo artus superior dexter, quem pariter convulsus fuisse, diximus, multo magis, præsertim ad cubiti flexuram, convellitur; sed hæc quoque convulsio illico remittitur, & sola manus extrema convulsa restat. Quod si nunc aliquis universos hujus manus digitos conatur extendere; tunc continuo sana munus convulsione corripitur, valideque confringitur: at si unum quemlibet digitum; illico in sana manu respondens convellitur digitus, convulsione tandiu durante, quandiu violenta alterius illius durat extensio. Cæterum ex quo puer convulsionibus est captus, ventris dolores nunquam redierunt.

17. JUVENEM ætate unius & viginti annorum, arte lanarium febris corripuerat, cui delirium accessit, ut vincere necesse fuerit. Remisso delirio, in Nosocomium hoc tulerunt, ubi statim sunt artuum superiorum convulsivi motus, tendinumque in carpis subfultus animadversus: in sanguine autem misso nulla quidem crusta, sed ipsius densa, compactaque substantia. Soporosa gravis se adjunxit affectio; ut, tres novissimos dies nihil locutus, decesserit. CADAVERE hoc cum usus essem ad quædam non intra cranium dumtaxat, sed & intra superiorem Spina partem Discipulis ostendenda; Thorace primum aperto, nullaque in eo re adnotatione digna; præter unum prædurum pulmonum lobum, animadversa, hisque, aliisque visceribus & partibus, quæ amovenda erant, amotis, dum quinta thoracis vertebra a sexta disjungeretur, multa aqua ex Spina tubo defluxit. Nonnulla quoque de Cranio exiit, cum mox circumficeretur. Cujus fornice, subiectaque huic Crassa meninge demptis, vasa per Tenuem reptantia, ad posteriorem partem finistri cerebri hemisphæri nigro sanguine distenta conspeximus (qualis multum, cum vasa colli fecerantur, defluerat) ibique sub eadem Tenui meninge quibuscumque in locis quasi gelatine speciem, non sine areis bullulis; quamquam nulla erat usquam grævolentia, neque id anni tempus, nimirum circiter medium Martium A. 1745, ut vix triduo a morte putrefecere cadaver deberet. Dissectum cerebrum, quod erat prædurum, puncta passim per medullarem substantiam ostendit sanguinea, quæ mox in sanguineas guttas se dilatabant, multi, fluidique sanguinis indicia. Sed & in Lateralibus ventriculis, qui aquæ aliquid vix retinebant, Choroides plexus ex rubro propemodum nigricabant. Cæterum in ventriculi aqua erant breviores. Verum id a natura: hoc autem quod dicam, a morbo partim acuto, & novissimo, partim lento, & diuturno. Nam acuti morbi fuit quod Pinealis glandula colore erat roseo; diuturni, quod facies non esset anteriore, & posteriore, ut videre consuevi, depressis, sed turgentibus, aut si hoc etiam ab acuto, at certe ab lento quod duritie erat ejusmodi, ut ea percepta & suspicatus sim, & reapse intra glandulam incisam plures exiguos quasi calculos deprehenderim: in quibus unum milii grani mole, formaque; ossæ autem duritie, fortasse & natura, quantum nidor adnoti flammulæ subindicavit. Denique Spinali medulla a cranio ad quintam usque thoracis vertebra diligenter inspecta, vasa sanguifera vidi quacunque per ejus Tenuem meningem discurrunt, sanguinis adeo plena,

plena, in facie præcipue posteriore, quasi ab injecta rubicunda materia fuissent præter modum distenta. Sed & sanguifera vascula ex his quæ Spinales nervos, præsertim quosdam, stipabant, turgidiora sanguine animadveriti. Ventrem non attigi.

18. Quod pulmonum lobus prædurus fuerit, nihil ad novissimum attinet morbum, in quo nulla vitii ejus visceris indicia sunt animadversa. Scilicet alterius morbi, & quidem gravis, aut reliquæ illæ erant, aut fundamenta, minime in lanario miranda. Hoc enim Opificum genus ex pulmonibus plerumque labore, atque adeo inde mori sæpenumero, videmus; quippe qui oleo fordidi, gravemque hujus halitum inter respirandum excipientes, in hypocaustis vitam fere audi degunt, ex iisque subinde calentes exeunt, & seminudi in publicum produnt. Nec vero magis ad ultimam ægrotationem attulerunt corpuscula intra glandulam Pinealem reperta, si ve illa calculi, seu potius, in hac quidem, officula fuerunt fecundum alias (m) memoratam Scheidii sententiam. Roseus autem ejusdem glandulæ color ab eadem videtur fuisse causa, a qua in Tenui meninge, imo in proximo annexoque plexu Choroidæ novissime sanguis restitit. Quæ causa an convulsio fuit quæ Tenui crispata meninge sanguifera vasa hic illic arctaverit ut ibi sanguinis cursu tardato, proximi vasorum rami distenderentur? vides enim, idem accidisse circa medullam Spinalem qua parte nervi, qui convellerantur, Brachialibus certe prospicit: imo vides, in superiore quoque viro (n) eandem vasorum distentionem circum alterum cerebri hemisphærium fuisse: quod memoro, ne in hoc Juvene ad id quod præcesserat, delirium dumtaxat referas. Attamen cum minime constet, ante delirium fuisse convulsionem, possintque vasa a morientis, & mortui decubitu ac positi in certis quibusdam partibus potius quam in aliis, a fluido sanguine distendi; hic opinor, præstabit ponere id quod multus sanguis indicat, qui ex colli vasis defluerat, & rubra illa puncta quæ ubique cerebri albam substantiam feceres, apparebant, & mox in sanguineas guttas se dilatabant, videlicet omnia cerebri vasa, quæcumque id causa fecisset, fuisse sanguine distenta. Qui dum sibi per tenuissima illa vascula amplificare hic illic vias inceperit, turbato in proximis medullaribus fibris spirituum motu delirium videtur excitasse; postea vero quam ea copia aggestus est, ut fibras illas premendo gravandove magis magisque constringeret, soporem, & denique mortem attulisset. Fuisse autem simul aquam multam præsertim circa medullam Spinalem, constat, fortasse ob sanguinem sua sibi copia moram injicientem, vel ab initio congestionis, effusam in qua secundum memoratam antea (o) exempla vim meningis vellicandi, leviorum tamen quam in viro de quo ante dictum est, suspicari, nihil vetat, & ea quæ supra (p) indicata est, ratione qui convulsivi fierent motus, conjicere.

19. BAJULUS senex, certe canus, in idem Nosocomium illatus fuerat Kalendis Februariis anno eodem 1745, jam sine loquela, & propemodum sine pulsibus; at non sine motibus convulsivis. Itaque eodem die mortuus est. Nec plura de ejus morbo scire licuit propterea quod nullus eum domi inviserat Chirurgus, aut Medicus præter unum qui paulo ante ad ipsum adductus, sic invenerat, ut modo dictum est. CADAVER in Gymnasium importarunt, quippe, nisi quod palmas habebat œdemate subumidas, summum autem pectus minus alrum a sinistris quam a dextris, cætera idoneum visum est ad Anatomen, quam tum docebam, magnum præsertim, & lacertosum. Hæc tamen quæ dicam, ab natura modo plus minusve recedebant. In Ventre jecur durissimum, intus extraque ex subalbo, & obsolete flavo variegatum, vesicula plena bilis ex viridi flavescens. Lien magnus, turgidusque: cujus membrana in facie convexa squamas habuit ossæ duas, quarum altera non ita parva; at substantia, quamvis solito colore, nimis tamen laxa, & pultis instar. Renum alter meliori jure quam alias a non paucis fieri solet, figura poterat cum folio asari comparari; multo enim erat altero brevior, magisque in se contractus, atque curvatus. Habebat præterea non modo parvam in summo hydatidem, sed etiam sub propria sua membrana ad extremum alterum duas caveas non parvas, humoris plenas, quales ego in Adversariis (q) descripsi, & Willisius quoque, ut in ista ipsa Sepulchreti Sectione (r) vides. Vesica cum inflata esset, figuram quidem ostendit a me (s) animadversam; at parvitatem simul, in tanto corpore admirandam, nisi incidendo, valde crassis parietibus, eoque non ita fa-

cile extendendis reperissem; ut, quamvis cætera sana esset, vitio aliquo, ad urinam attinente, laborasse hominem, ex his quæ dicta sunt, intelligerem. Pectore integumentis, & musculis exuto, manifestum fuit, summum sternum a sinistris minus alte produci quam a dextris, sinistramque claviculam inferius propterea, quam dexteram, cum sterno committi; ut sic potius ab utero fuisse, crederes, quam ex eo quod puer sinistram humerum gravioribus subiecisset oneribus. Pulmones a tergo, non rubentes modo, quod solent, sed & duriores fuerunt, hætenus tamen, ut præteriti olim morbi indicium, certe non ultimi hujus, facerent. Eosdum a fronte contuebar, rem animadveriti quam nunquam antea. Inter dexteros enim lobos superiorem, atque inferiorem, corpus erat interjectum, latum sesquidigitum, longum tres digitos, quatuorve, album, quasi ex pinguedine constaret, membranis quibusdam intercepta. Sed diligentius percrutando cum ramos intus perspicerem ex solitis cartilagineis frustis compactos, & dextero bronchio demum annexos, atque adeo continuatos; plane intellexi, fuisse olim tertium illum parvum, sive medium dexteri pulmonis lobum, qui postea, quæcumque fuisset causa, quasi effectus, atque emortuus, ita substantiam, vasque sua contraxisset, ut neque colore, neque mollitie, neque structura pulmonem amplius referret. Intra pericardium durius quam solet, cor erat pinguedine opertum: cujus valvulæ Tricuspidæ, & Mitrales oras imas habebant, ut sæpe alias vidi, crassiores, duriores, & leviter hic illic quasi glandulis tuberosas; Semilunares autem non solum hic illic erant duræ, sed & quibusdam locis ossæ; ut minus postea mirum fuerit, in facie interna arteriæ Magnæ tum proxima, tum longe remota, videlicet in Iliacis usque, albas maculas huc illic disjectas occurrisse, futuræ olim ossificationis indicia. Septum Transversum, utra liberet facie inspiceres sive in sua sede, sive ex hac detractum, omnino habebat foramen per quod gula transiret, multo quam solet, brevius, ut nunquam sic vidisse meminerim. Cranium denique cum circumsecarent, aqua, sed non adeo multa, ex ejus cavo defluerat. Cerebrum inspicies, gelatine speciem vidi sub Tenui meninge, vasa autem quæ per Lateralium ventriculorum parietes reptant, sanguine turgidiora: sed nihil præterea, persecando, adnotatione dignum.

20. Omisissis cæteris quæ ad historiam absolvendam scripsi, quamvis alia alio pertineant; postrema hæc pauca restant quæ ad convulsivorum motuum causam videri possint attinere. Quod si in hoc homine aliter rem conjicere forte malueris, non repugnabo. Erat enim maxime debilis, & morti jam proximus, cum in eo sunt illi motus animadversi. In maxima autem debilitate spasmi, inquit Boerhaavius (t), & in animale moribundo solent præcedere convulsiones; non quod aucta sit vis musculorum se contrahentium, sed quod imminuta sit vis eorum antagonistarum, ut in paralyti. Quo sunt qui referunt illa Hippocratis: Convulsio ex hæmorrhagiâ lethalis, in aphor. V. n. 2. Convulsio ex belletorismo lethalis, ibid. n. 1. Qui etsi memoria ex parte labuntur; tu a vero tamen non adeo fortasse aberrabis, si convulsionem quam mox (u) Hippocrates malam pronunciat, nimiam sive hæmorrhagiâ, sive purgationi supervenientem, interdum saltem inopiâ adscriperis sanguinis, & spirituum tantæ, ut cum in omnes æque musculos influere non possint, horum illi cedant in quos minus, illi autem superent in quos plus infertur, quod, si persistat, convulsionem tonicam repræsentat: sed si illæ vices, sic ut in ea summa rerum perturbatione facile est, mox aliter, atque aliter commutentur; subfultus nimirum, & chlonicæ convulsionis imago existit. Neque enim revera, & proprie ibi est convulsio, ubi musculi ob resolutionem antagonistarum se contrahunt, contractique possunt facile, & sine dolore, admotis manibus, extendi. In hoc igitur homine si imaginem potius quamdam convulsivorum motuum, quam hos ipsos fuisse, volueris; ob ejus summam debilitatem, non pertinaciter refragabor.

21. Veras autem, & proprie dictas convulsiones, nulla interveniente paralyti, ut ex nervorum puncturis, & vellicationibus cum in vulneratis hominibus, tum in bestis præsertim experiendi causa, excitari, notissimum est; atque inter omnes pervulgatum. Quod & dole confirmat, cum tonica convulsione tunc præcipue conjunctus, cum musculos contractos, ut paulo ante indicabam, manu quis extendere conatur, membrumque in oppositam figuram reducere. Sed & curatio comprobatur ejusmodi certe

(m) Eoiss. 5. n. 22. (n) n. 13. (o) n. 6. (p) n. 25. (q) Ill. Animad. 33. (r) 23. Obs. 1. (s) Epist. Anat. 1. n. 61. (t) Prælect. in Instit. §. 401. (u) Sect. 5. Aph. 3. & 4.

(b) Vid. Sepulchr. T. 1. S. 15. in Schol. ad Obs. 3. (c) Epist. 7. n. 14. (d) De loc. aff. l. 4. c. 6. (e) Prælect. ad Hippocr. Aphor. 1. libri 5. (f) Sect. hac 13. in Schol. ad Obs. 8. (g) In Conc. l. 2. c. 77. n. 9. (h) In Epidem. l. 1. Sect. 3. & in Conc. Sect. 2. vers. 104. (i) Quæst. Med. l. 2. c. 16. (k) Chirurg. Magn. l. 3. c. 5. (l) Eph. N. C. Cent. 2. Obs. 98. n. 2.

quæ in paralyfi noceret. Memini, de Albertino me audire, fuisse nefarium Chymicum, qui plus laboris, atque artis quam alii ad remedia, infunderet ipse ad venenum parandum præfentiffimum, & quod si perficere potuiffet, sperabat halitu necaturum. Cum ergo multa, & varia quæ reticere fatius est (plura enim de hoc genere imprudenter Medici præfentim quidam chartis mandarunt, quæ utinam possent aboleri) scelestus ille in vitreum vas conieciffet, longoque tempore, ac magno, multiplicative artificio de malis jam multo pejora reddidiffet; meritum sceleris fructum cepit. Cum enim vas, inter transferendum prolapsus, perfregiffet, impensarum, temporis, laborum perditorum dolore propemodum insanus, quidquid potuit effusi liquoris, spongia continuo excipere, inque aliud vas exprimere ausus est. Ecce autem convulsionibus prehenditur tam vehementibus, ut raptim in cu-

bile delatus, mox earum vi in humum dejectus sit, ubi cito interea accessit, Albertinus interveniens hominem invenit serpentis instar se contorquentem, atque oculis extantibus, exertaque lingua horrendum in modum mugientem. Cum in gravissimo casu pluribus auxiliis usus esset; nihil æque profuit ac demittere totum hominem in tepidum oleum; sic enim convulsiones quieverunt. Antonius autem Vallinerius narrabat, cum Vir Patricius convulsivis affectionibus jam annum laboraret, nec cætera juviffent; successiffet sibi curationem nihil aliud imperanti, nisi ut loco cœnæ uncias duas fumere affuelleret olei ex dulcibus amygdalis recens expressi. Verum in re obvia satis sit duo hæc exempla, a Clariffimis duobus Viris accepta, alterum acuti, alterum diuturni morbi, commemorasse. Hactenus de Convulsione. De Paralyfi autem proximis Litteris scribemus. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XI.

Agitur de Paralyfi.

UT ad Epilepsiam Convulsio se habet, de qua superioribus Litteris scriptum est; ita ad Apoplexiam Paralyfi, de qua protinus scribemus. Nam quod proxime in Sepulchreto succedit Sectio de Stupore, Torpore, Tremore, Horrore, Rigore, Anxietate, nimirum intelligis, harum Affectionum alias ad Paralyfim, alias ad Convulsionem, alias alio attingere: quod & Observationes indicant in eam Sectionem collata, quippe quæ, si de multis præcipuas excipias, aliæ ex aliis, ut videbis, Sectionibus depromptæ sunt. Quin Sectio ipsa XV. quæ inscribitur de Paralyfi, non paucas habet aliunde pariter repetitas. Nos vero consuetudinem ruebimur nostram, nullasque huc ex superioribus quæ de Apoplexia sunt, Epistolis, aut ex aliis, quas olim accipies, ad Ictus, & Vulnera pertinentibus, Paralyfis observationes referemus. Itaque tres, haud amplius, dabimus ex Valsalvæ schedis, quatuor ex nostris.

2. SEXAGENARIUS Senex alvi fluxu cum torminibus, & assiduis præterea vigilis vexatus, cydoniorum oleo abdomen inungit. Et quamquam fluxus ad mortem usque perduravit, insequenti tamen nocte, nullo alio capitis prævio symptomate, ex improvviso corripitur hemiplexia, ut totam corporis partem dexteram immobillem habeat. At primo quidem die a venæ sectionis sensu, & ab irritamentis plantarum pedum nonnihil & manum, & pedem movere potuit; postmodum tamen nihil omnino potuit. Quod ad reliqua attinet; dexter oculus erat semiocclusus, malæ rubebant, vix loquebatur, & loquens balbutiebat; nutibus tamen sic interrogantibus respondebat, ut sensus internos vigere, intelligeres. Facilis initio erat respiratio: sed difficilis reddita est uno aut altero ante mortem die, quæ contigit in eundem die quarto.

DUME CRANIO cerebrum eximitur, & præfentim dum Infundibulum a glandula Pituitaria dividitur, limpidum serum, & fluidus sanguis erumpit. A sinistris ad latera sanguiferorum meningum vasorum, paululum materię animadversum est gelatinam referentis. A sinistris pariter sub Tenui meninge, ipsa cerebri substantia duobus in locis erat nonnihil erosa: id quod in ejusdem lateris ventriculo manifestus fuit. Nam Striatum corpus ob erosionem, ab sero quod in ventriculis stagnabat, fortasse factam, ab reliquo cerebro omnino separatam inventum est.

3. Quæcumque demum causa fuerit istius separationis corporis Striati; quam sæpe solet ab eorum alterutro, aut ejus vicinæ læsione fieri hemiplexia, a nobis est III. ad te Epistola (a) satis ostensum. Huc adde quod Sepulchretum (b) docet, Willifium quoque inspectis aliquoties cadaveribus a longa paralyfi & gravissima nervorum resolutione defunctorum, deprehendisse semper hæc corpora præ aliis in cerebro minus firma, instar amorce discolorata, & striis multum oblitteratis.

4. SENEX alter eadem ætate repente cadit, simulque dextera parte corporis sentiendi, movendique facultatem amittit: interrogatus, vix responder, idque balbutiens. Toto quo superfluo fuit, tempore parum inmixit, alvum autem nunquam, nisi ope enematum, exoneravit. Denique initio diei vigesima primæ, difficili accedente superexspiratione moritur. THORACE aperto, pul-

mones, & præfentim dexter, in posteriore parte phlegmone correpti inveniuntur. Singuli ventriculi cordis singulas mediocres polyposas concreciones habebant, in proxima vasa productas. In Cranii sectione Crassiore meninge læsa, aqua limpida erumpit. Eadem in dextero cerebri ventriculo reperitur: in sinistro autem æruginis colore infecta, quæ in ejus basi ulcerosam cavitatem effecerat.

5. Basim Lateralis ventriculi facit, ut nosti, corpus Striatum non parva ex parte. Ejus, aut vicinæ læsio minor, minusve acuta, quam in priore, finire potuit, hominem diutius vitam trahere. Cæterum aqua æruginosa an ulcus ipsa induxit? an ab ulcere producta est? Cum limpida esset in ventriculo dextero; in sinistro videtur ab ulcere infecta esse eo colore, quem sibi favere, fortasse existimasset Willifius, quippe paralyfis ejusmodi semper esse causam credens, materiem extraneam, & quasi vitriolicam, id quod in Sepulchreto quoque (c) commemoratur. Quid autem ulcus istud fuisse putemus, posterius (d) indicabimus.

6. SENEX annos septuaginta natus, qui valde edax fuerat, apoplexia multo antea prehensus, & post hanc paralyfi tota corporis parte dextera, parte altera sæpius convulsivis motibus agitabatur: mente non constabat; calculos interdum cum lotio reddebatur. MORTUI Ventre aperto, conspectum est omentum eoretractum, ut totam ventriculi anteriorem partem obtegeret. Hepatis autem sinister lobus, qui ventriculi partem solet obducere, vix hunc tangebatur, quippe abductus a diaphragmate, cui firmiter annexus erat. Porro ventriculus, etsi erat corrugatus; tamen, postquam extensus fuit, inventus est amplior quam plerumque solet. Lien autem manifeste erat duplo major quam par esset, colore autem perobscurum. In rene sinistro calculi deprehensi sunt quatuor, unus castaneæ magnitudinis; reliqui minores. Thorax reclusus non est. Dum Cerebrum e cranio eximitur, serum quod inter Crassam, & Tenuem meningem continebatur, emanat. In ventriculo sinistro plexus Choroides habebat corpus phaseoli magnitudine, ex variis constantibus hydatidibus: sub eodemque ventriculo sinus erat, cujus parietes substantia cerebri faciebat flava ac flaccida, quæ corrupta videbatur.

7. Senex hic tertius, quippe cæteris ætate provectior, ac præterea, quod ventriculi ipsa amplitudo confirmabat, edacior, non hemiplexia tantum, ut illi, correptus fuerat, sed & renum passionibus, atque apoplexia, quas cateroquin Hippocrates (e) inter senum morbos connumeravit, ad hæc delipentia, denique & motibus convulsivis in sinistra corporis parte, a sero, ut opinor, falso, quod ut inter meningis erat, sic utrinque irritando, dexteram quoque convulsisset, nisi hæc antea resoluta esset. Resolutionis autem causam hic etiam vides sub Lateralis ventriculo, hoc est sub corpore Striato ejusve vicinia. Quod vero viciniam quoque comprehendimus, tum observationes alias propolite, tum illa etiam facit qua Christianus Vaterus (f) post alterius brachii paralyfim, osculum, vel concretum gypseum durissimum in opposito nervorum thalamo deprehendit.

8. Eandem autem illam quam hoc in sene, ultimo loco, descripsi cerebri læsionem ut diuturnæ hemiplexiæ, sic antiquæ etiam apoplexiæ causam fuisse, non dubito, eorum memor quæ secundum Brunneri observationem, & judicium ad te alias (g) scripsi. Nimirum quem Valsalva sinum appellavit, cujus parietes corrupta faceret substantia cerebri, mediocrem olim cavernam, repente productam, fuisse censeo ea ratione qua alia ad te Epistola (h) declaravi, quæ arte deinde, & præfentim natura adjuvante, se contraxerit in sinum modum. Sic eodem speculasse minorem illam cavernam credidi, semisiccato mucosam plenam, quam cum longe ampliore, sanguine referta, in apoplectica muliere descripsi (i). Nec multum fortasse a recto aberrarem, si ejusdem pene fuisse generis illas quoque duas cavernas, dicerem, quas de Epilepsia scribens (k) in viro, itemque in muliere memoravi, minorem in hac, & sero plenam, quod ex parte nigricabat, & fila quasi quædam habebat, majorem in illo, & cum sero, sanguinis portionem intra inæquales parietes continentem: quanquam ibi maius apoplematism, abscessive nomine completi, cum videri possent illa quidem ab ictu, hæc vero ab lue venerea sensim productæ: quæ res, ne de utriusque sede quidquam dicamus; fortasse fecit, ne ad cætera incommoda apoplexia accesserit, aut artuum resolutio: quæ neque ad vertiginem vituli accessisse legimus, cujus in cerebri ipsa substantia tres hydatides, ovi columbini magnitudine humore limpidio plenas deprehendit Brunnerus (l). Tamen quod sensim, & ab sero magis quam ab sanguine, cavernæ quædam producuntur, non ideo ex erosis, aut ex disruptis vasculorum cerebri tunicis fieri non possent. Imo possunt, modo levis adeo sit erosio illa, aut disruptio, ut lente exfudet potius quam erumpat sanguinis portio, eaque serosa magis quam crassa: quo facit sanguinis ipsius in quibusdam corporibus natura magis aquosa, copia minor, motus seignior. Quod si hæc cavernæ disrumpantur; non multo secus ac illæ quæ sanguinis plenæ sunt (m), nihil aliud quam ulcera fuisse, in cadaveribus videri possunt: idque in eo qui supra (n) descriptus est, secundo sene accidit, ut opinor, unde aqua infecta sit æruginis colore. Nam in primo (o) fluidus, qui cum sero limpidio eruperat, sanguis cavernam indicat, quæ Striatum corpus ab reliquo cerebro separaverat, ad eas magis accessisse quæ minus lente fiunt, & III. Epistola (p) exposita sunt.

9. Quæ omnia cum bene perpenderit; tum legas velim in Sepulchreto (q) illam Wepferi observationem, in qua anatomen describens hemiplectica Virginis, duas in dextero cerebri ventriculo ponit cavernas, alteram ovi gallinæ magnitudine nondum apertam, alteram, quam etsi in recludendo ventriculo forte disruperat, tamen ex copia effusa aquæ turbida qualem in prima quoque invenit, non multo hac minorem fuisse, in subjectis Scholii existimat, præterea autem ait, in fundo, & ad latera ventriculi, corpora Striata, & portionem corporis Callosi exulcerata, inæqualia, & quasi lacera apparuisse. Verum si diligenter omnia attendas; proclive erit intelligere, superficiem hanc quæ inæqualis, & quasi exesa & exulcerata apparuit, non extra disruptam cavernam, sed intra ipsam fuisse. Si enim caverna hæc fuisset, ut illa integra, peculiaris tunica, crassitie pennæ columbinæ, vestita, aut certe, si, ut illa, folliculo inclusa, ut videtur indicare, cum ambas folliculos vocat; profecto, & huius tunicam, & sedem, ut illius, descripsisset, neque magnitudinem ex sola aquæ copia divinare coactus esset. Igitur nullo folliculo hanc quidem proprie comprehensam crediderim; sed ejus parietes illam ipsam fuisse substantiam, quæ, postquam caverna disrumpita est, quasi exesa, & exulcerata apparuit.

10. Cæterum laudatam alias (r) Valsalvæ doctrinam haud secus ac triplex propositorum senum dissectio, hæc quoque Wepferi comprobata observatio. Fuerat enim hemiplexia in latere corporis sinistro, cum læsio, ut vidimus, in ventriculo esset cerebri dextero: id quod antequam hanc Sepulchreti Sectionem diligentius versarem, nunquam attenderam, ut neque in Observatione, quæ ibidem est, altera (s) Joannis Bauhini, in illo eodem sinistro latere paralyfim, apostema autem fuisse in cerebri parte dextera. Sed nimirum non tam mirandum est, hæc me fugisse, quam Wepferum, qui rem semel iterumque jam viderat (t), parvi adeo fecisse. Non equidem nego, inquit (u), tumores istos ventriculi dexteri ad Hemiplegiam sinistri lateris symbolum suum contulisse, nam ipsemet cum plurimis aliis observavi uno latere affecto, oppositum

paralyfi correptum fuisse: verum sociam, & forsitan primariam causam Hemiplegiæ, serum existisse arbitror, illud videlicet, quo postea cerebri porulos obstrictos fuisse, existimabat. Nisi dixisset, id se cum plurimis aliis observavisse; suspicari aliquis posset, idem quod Valsalva postea, id est ab interna causa factum in longa dissectionum serie animadvertisse. Nunc idem intelligimus quod plurimi alii antea, id est ab ictibus, & vulneribus, Wepferum vidisse. Porro non his tumoribus solum, parum tribuit, partem cerebri dexteram in ejusmodi loco tandiu comprimantibus, & quod consequitur, spirituum indurum in Spinalis medullæ sinistram partem longo tempore minuentibus; ne huic quidem medullæ parti, quæ propterea fortasse dextra minor videbatur, plus censuit tribuendum. Neque multum, inquit, ad hujus rei demonstrationem confert medulla spinalis sinistram minor dextra; si enim præternaturale quidpiam fuisset, æque pes ac biacium ad motum impotens permanisset; quali vero hoc discrimen plerumque in hemiplecticis non occurreret, nec ipse paulo ante discriminis causam indicasset in labe adversus remedia pertinaciori nervorum axillarum, qui graciliores & teniores sunt nervis ex osse sacro ad femora & pedes descendentes. Nam quod profuisse, ait, curationem, quæ peragebatur serum discutientibus, absorbentibus, & evacuantibus; scilicet profuit, serum deducendo atque avertendo, quo tumores antea magis, opinor, distendebantur, natura primum adjuvante per creberrimam copiosamque missionem, tum aliis etiam morbis, ascite videlicet, ac late fuso oedemate, & flavæ aquæ copia intra meningis redundante, in quam illa rejici possunt quæ alioqui tumores illos augeri, videbantur indicare. Quæ omnia tamen sic velim accipias, ut dicta intelligas, non ut Wepfero ipse adverter, cujus memoriam, & egregia merita quanti faciam, non ignoras; sed ne te quidquam celem de conjecturis, quales ex cunctis sint, circa has res meas, quibus non plus tribues quam volueris. Sed historis Valsalvæ expositis, ad meas veniamus.

11. AGRICOLA annos natus, ut videbatur, ad quadraginta in Bononiensi S. Mariæ de Morte Nosocomio decumbebatur. Is primum in thorace correptus fuerat dolore vago, cum punctiois sensu: tum lingua deinde, & dexterorum artuum resolutione, ut tamen movere nonnihil posset. Inter hæc notos agnoscere, & intelligere videbatur: mox nihil. Vehemens erat pulsus, & frequens, sed æqualis. Respiratio, frigidum vitæ tempus excipias; non mala. MORTUI Venter maximum eorum quos ad id tempus videram, lienem ostendit, cætera, sensuum judicio, sanum: jecinoris autem limbum inferiorem livescens. Thorax utraque in parte mediocrem sanguinolentæ aquæ copiam habuit, tum pulmones pleuræ adherentes posteriore facie, cæterum, etsi intra extraque ibi rubebant, non duros. In pericardio aqua crassa, sed pauca, eique similis in qua caro recens loca est. Cor flaccidum non secus ac cæteri musculi, in ejusque dextera auricula & ventriculo magna polyposa concretio, mucii instar subflavi. Hæc firmior erat altera quæ Pulmonarem venam tenebat, ascendens quasi a quadam basi, ab excrecentia, cui annecebat, coloris cinerei, valvulis Mitralibus innata. Dum e Cranio cerebrum educebatur, aqua erupit quæ inter Crassam fuerat, Tenuemque meningem, imo inter hanc quoque, & cerebrum, a quo hæc propterea nullo negotio separabatur. Vasorum trunculi qui per ejusdem meningis superiora feruntur, sanguine erant distenti. Substantia cerebri laxa. Lateralibus apertis ventriculis, natibusque, & testibus cum Pineali glandula resectis, hanc pene totam ex flava, & duriuscula, friabili tamen, materia constare, inveni, quatuor autem illarum protuberantiarum colorem ad flavum verge-re. Dextero, & sinistro ventriculo aliquid aquæ inerat, ejus similis, nisi quod crassa non erat, quæ in pericardio descripta est. Et superficies quidem utriusque ventriculi minus erat lævis, quam solet: sed in sinistro fuit præterea vitium quod magis in oculis incurreret. Nam præterquam quod flavus, & quasi diffusus erat ille medullaris tractus qui interjicitur inter Optici nervi Thalamum, & corpus Striatum, hoc ipsum corpus, si cum dextero comparares, multo strigolis quasi a tabe quadam factum, subsidebat, & ex ejus medio tuberculum prominebat maximæ fabæ magnitudine, & figura, colore autem rubro, qualis in cute conspicitur cum recens fugillata est. Quod factus, nihil peculiare ostendit præter eandem rubedinem, cum

(a) n. 18. (b) Sect. hæc 15. Obs. 1. (c) Schol. ad hujus Sect. Obs. 2. (d) n. 8. (e) Sect. 3. Aph. 31. (f) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 163.

(g) Epist. 4. n. 16. (h) Epist. 3. n. 3. 8. 9. (i) Ibid. n. 6. (k) Epist. 9. n. 10. & 23. (l) Sepulchr. l. 1. §. 16. in Addit. Schol. ad Obs. 12. (m) Epist. 3. n. 3. (n) n. 4. (o) n. 2. (p) n. 3. 8. 9. (q) Sect. hæc 15. Obs. 4. (r) Epist. 3. n. 16. 17. (s) Ibid. Epist. cit. 3. n. 17. (t) in Schol. ad cit. Obs. (u) Vid. supra, n. 3. (v) n. 18. (w) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1741. Quatrième Obs. (x) Diss. de contentu part. corp. hum. §. 88.

cum reliquum Striatum corpus totum flavesceret, eaque esset laxitate, ut quasi diffunderet.

12. Historiam hujus alias partes considerabimus alio tempore. Nunc illud propter quod hic potissimum scripta est, vides, ut non minus quam quae supra aut proposita, aut commemorata sunt, Willisii, & Valsalvae doctrinas confirmet; hujus, quia vitium in latere fuit cerebri opposito ei corporis lateri quod erat resolutum; illius (x), quia in resolutione etiam nec diuturna, nec gravi, vitium fuit non modo in vicinia Striati corporis, sed in hoc ipso, & sane ejusmodi, ut decoloreret, ac minus firmum. Hæc poteris ad illa addere quæ scriptissimum Epistola III. (y) de gravissimis ut plurimum inter omnes partes cerebri corporis Striati, aut ejus viciniae læsionibus: & si licet non ejusdem generis vitia conferre inter se; vereri magis poteris, ne casui imputandum sit quod ex illis Observationibus pene omnes vitium exhibeant a dextris, quando hæcenus in his Litteris descriptæ tres ex Valsalvae schedis, una ex nostris, omnes proponunt a sinistris. Nostræ hujus est; nisi quod vicissim vitium proponit a dextris; in eo persimilis Observatio Peyronii (z) quod in medio ferme Striati corporis durum tuberculum, fabæ multum depresso crassitudine, profert ex adolescente, cui latus oppositum cæperat paralyti laborare. Nunc postquam tot a nobis hac, aliisque Epistolis tum proposita, tum memorata legisti exempla noxarum gravium, quæ Striatum corporum læsiones sunt consecuta; jam tanto libentius probabis quod Cl. Langhansius (a), spectatis observationibus nostrarum similibus, scripsit, has Striatas protuberantias esse partes cerebri nobilissimas, nec mirandum, cum maximam ejus crurum portionem faciant, & quod consequitur, Medullæ trunci originem præbeant, si læsio ipsi, & cerebrum, & reliquum corpus magnis, ut ostensum est, morbis, sæpiusque funestis afficiatur.

13. SENEX, qui ex apoplexia hemiplegicus tota corporis parte dextera; si caput, quod valebat, excipias; neque sentiendi, neque movendi ullam facultatem retinebat, in Bononiense Incurabili Nofocomio admixtus est. Ibi febre correptus, & spirandi difficultate, quam tamen neque ponderis, neque doloris ullius sensus in thorace, comitabatur; imbecillo ultimis diebus pulsu, & penis gangræna accedente mortuus est A. 1704. VENTER nihil, præter intestina aere turgida, præbuit adnotandum. Thoracis sinistra cavea aquam habuit, sed dextera superiori pulmonis lobum ex nigro purpureum, durum, compactaque substantia. Nihil aquæ in pericardio: cor autem adeo flaccidum, ut nunquam antea sic vidissem; in se enim ita conciderat, vix ut digiti crassitudinem æquaret. Sed & musculi alii laxissimi. E Cranio, inter secandum, aqua defluxit non pauca: quæ mox & ad cerebri basim, & in vertebrarum tubo conspecta est. In Laterilibus etiam ventriculis aliqua ejus portio fuit: major autem fuerat, ut opinor, sub Tenui meninge; hæc certe qua fuscis inter anfractus cerebri interjectis respondebat, propemodum albicabat. Præter hæc, nihil in cerebro, aut cerebello adnotatione dignum, nisi quod in plexu Choroide, saltem a sinistris, vesiculæ erant aqua turgidæ.

14. Senis hujus, quem pulmonis sustulit inflammatio, hemiplegia causam noli credere a me facile in istatui vesiculis, quæ in parte resolutæ opposita turgabant; sic enim sæpius vel sine ulla paralyti invenire consuevimus. Multo autem minus in aqua statuo intra cranium reposita, quippe quæ non sinistram magis cerebri partem premebat, quam dexteram. Quod miror quosdam, & in his Willisii, ut in Sectione ista Sepulchreti XV. (b) vides (nisi quid forte Lugdunensis, nedum Genevensis typographi incuria deest) non attendisse; neque enim ab illuvie serosa & sanguinea anteriore cerebri cavitatem implente, unius potius, quam alterius corporis Striati compressionem, laterisque resolutionem deduxisset. Quid ergo est? Mox postquam aliam subjecero Observationem, conijciam (c). Neque enim tam difficile id puto, quam si ex me quæreres, cum Generosissimus Senex (d) simul hemiplexia, simul ictero correptus esset, qui fieri potuerit, ut intra idem latus dexterum, quod erat resolutum, se accurate adeo contineret aurigo, ut etiam nasi dextrum latus icteritum esset, sinistrum vero colorem naturalem retineret, quando idem flavum sanguinis serum non minus circumibat per sinistrum latus, quam per

dexterum; nisi forte credas, per laxiores hujus fibras lentius promotum, magis inficere potuisse.

15. ANICULA ex apoplexia jam tres annos hemiplegica sic tamen, ut sentiendi facultatem retineret, accedente ob decubitus, an aliam ob causam clavis gangræna, octo ante diebus in idem fuerat in quod Senem diximus, Nofocomium excepta. Ubi intra paucos dies vehementi dolore correpta est, primum resoluti humeri, mox etiam linguæ: quæ inspectæ partes nihil, quod sub sensum caderet, vitii ostendebant. Dolorem aphonia excepit, hanc mors, quæ sensum tamen, & sine ullo resolutionis incremento accessit. CAPUT, & collum dumtaxat hujus mulieris dissecta sunt. In collo id glandulæ Thyroidæ vitium deprehendi, quod alibi (e) descriptum, hic iterare minus attinet: præterea in quodam arteria vicinæ trunculo concretionem inter tunicas ex flava materia media inter mollem, atque friabilem, parvam illam quidem, sed ita introrsum extuberantem, ut trunculi cavum angustius faceret: denique in altera Parotide parva frusta ex materia quasi tartarea, quæ mora postea in ossam duritiem transivit. Verum antequam collum, & caput attingerem, dum illud a thorace dividerent, tantam vim aquæ ex vertebrarum canali tum superiore, tum inferiore erupisse, testati sunt, quantum vinarium vas, quod boccale vocitant, impleri posse, existimarent. Itaque pauca circa cerebrum, pauca in ejus ventriculis superfuit: præter quam, nihil aliud quod adnotatione dignum esset, invenimus.

16. Ex gangræna quidem, pessimi generis particulas in alveum sanguinis relatas, cum linguæ nervos, tum alios aliquos invasisse eorum potissimum qui ob triennem humeri quietem minus fortasse resistebant, doloresque illos intulisse, non difficile est explicare. Sed non propterea intelligitur, quomodo tanta aquæ copia intra cranium, & vertebrarum tubum congesta sit, & cum sit, aphonia quidem, & mortem, sed non simul reliqua apoplexiæ legitimæ symptomata invexerit. Num quod paulatim ad tantam illam copiam pervenerit? (f) Et credere quidem possumus, jam tum ab hemiplexia initio multum aquæ in eo tubo, sive, ut vocant, in Sacra fistula fuisse. Sic enim sæpe in paralyticis invenitur, ut Coiterus præmonstravit, cujus habes in Sepulchreto Observationes (g), tum deinde Wepferus, qui ad id facile inquirendum, omnibus jam e cranio detractis, tum statuere hoc humiliter solebat, ut per Sacra fistula otium declivem ab ea egressum haberet humor: quod a plethore aliis in certorum quorundam cadaverum sectionibus neglectum, nos certe aut eadem, aut alia ratione sæpe inquirere non omisimus, ut ex superiore etiam Epistola (h) intelligere potuisti. Wepferi autem observationes non in hac modo Sectione (i), sed in II. quoque (k) vides, præsertim in quibus multum, aut plurimum feri ex otio illo exire, conspexit. Nam in qua ad unciam vidit effluere, ea minoris facienda est, si quod ipsi, & Coitero videtur fuisse incognitum, secundum naturam quidem humoris aliqua copia in ima Sacra fistula est agnoscenda; qua de re quid nobis exploratum sit, erit alibi dicendi locus; neque enim difficile est, ut in cadaveris gestatione, aut multiplici, ut sæpius fit, volutatione ejus naturalis humoris portio ab imo ad summum fistulæ transeat. Verum cum aut copia multo majori, aut alia ac debeat, natura est, intelligere quidem licet, quemadmodum aut hac alia natura lædat, aut ea multo major copia non jam nervos illos infimos Caudæ Equinæ, sed ipsum longe teneriorem, quem circumfundat, Spinalis medullæ truncum aut magis premendo, aut laxando, inferat artuum resolutionem: sed qui fiat, ut cum illum undique circumfundit; tamen a dextero magis latere, quam a sinistro, aut a sinistro magis, quam a dextero, premeat laxetve, ut lateris illius, non hujus, aut hujus, non illius paralytum faciat, intelligere non licet. Igitur quæ nos difficultas circa aquam in cranio tenebat (l), eadem in Sacra quoque fistula detinet, nisi aliquid præterea huc adjiciamus.

17. Id autem repetendum videtur a præcedente alterius partis aut cerebri, aut Spinalis medullæ dispositione, sive hæc a natura sit, sive a morbo: ut si minus firmam quam altera, intimam habeat structuram, aut si, velut in ea apoplexia quam alias (m) a meningum convolutione fieri, proposuimus, alterum cerebri hemisphaerium a vehementiori suæ meningis convolutione magis quam alterum,

rum, contractum fuerit. Jam vero si ad nativum, aut si ad relictam a morbo in altero latere imbecillitatem ejusmodi, quæ per se quidem obesse vix posset, si ad eam, inquam, undique circumjectæ vis aquæ accedat; nimirum intelligis, cui vi firmius latus cerebri resistat, aut Medullæ, eidem infirmius non posse resistere.

18. Quod autem de cerebro, ejusque appendice medulla Spinali per suarum meningum convolutiones læsis dicebam, idem quoque de nervis ab illo, aut ab hac proficiscentibus & alias (n) dixi, & nunc etiam tanto libentius dico, quanto facilius est intelligere, non Tenuem modo, sed & Crassam meningem circum eos quos convellunt, nervos undique posse contrahi, quam circa alterum cerebri, aut Spinalis medullæ latus. Sic in adolescente (o) qui ex vermibus intestina irritantibus, linguæ paralyti corripiebatur, intra aliquot dies solvenda, sed cum ventris torminibus recurrent singulis mensibus, rem ego ex convolutione explicabo per consensum quandam ad meningem quæ linguæ nervos cingunt, producta, levi, quidem, ut facile paralyti solvatur, sed cum intestinum convolutiones redibant, ipsa quoque redeunte. Igitur si nervos quoslibet, non ex durioribus tamen, convulsæ aut meningis suæ, aut contiguae musculosæ fibræ constringant, aut si non valde contractos, & mox sic satis restitutos circumfusa aqua premeat, aut laxet; resolventur partes quibus ii nervi prospiciunt: atque hinc quoque habebis unde intelligas quibusdam in casibus, quare cum eadem aqua omnes interdum circumfundat qui aut ex cerebro, aut ex Spinali medulla proveniunt, nervos; non omnes tamen laxentur.

19. Facile autem ad Spinales alterius lateris nervos, suarum meningum convolutione certo tempore, nec tamen arctius, circumpressos, attinebat casus non vulgaris, qui Bononiæ A. 1705. in eodem quod semel atque iterum supra memoravi, Nofocomio diebus circiter octo spectatus est. Virgo erat annorum, ut mihi visa est, quadraginta, quæ post diuturnum dolorem capitis, altero sensim resoluta erat corporis latere sic ut tandem neque ad motum, neque ad sensum hoc uti posset. Ita affectæ sanum quoque alterum latus similis paralyti quotidie vespertino tempore corripiebatur, matutino autem adventante, integrum omnino relinquibat. Quod postquam septies, aut octies contigit eadem semper, aut si quando non eadem, una, ut summum, hora citius, aut ferius; tum vero thoracis inflammatio continuo accessit, eaque Virginem suffulit, cujus dissecio cadaveris, invitit nobis, ommissa est. Sed resolutionum ab ejusdemmodi causa alia quoque exempla a me alibi indicata sunt.

20. Indicata sunt etiam exempla earum quæ a convulsis circa nervos musculosis fibris videntur accidere. Nec vero negaverim, posse interdum ea quoque ratione explicari quæ sic a Boerhaavio (p) proposita est: convulsus musculi duritas, si nimia fuerit, destruit musculum, & relinquit paralyticum, uti sæpe post convolutiones contingit fieri: quanquam ubi simul cum motu sensus tollitur, non tam muscularis fabricæ destructionem, quam compressi tunc nervi, modo ex durioribus non sit, contractionem præstat inculcare, a qua una repeti utrumque potest. Quod autem eidem placuit (q), paralytes membrorum, ubi nullum subest cerebri vitium, ideoque auscultantes medicamentis externis, eas, inquam, sedem habere in tela cellulosa qua omnia nervorum vasa cinguntur; hæc quoque explicatio sua laude digna est, si quis apte, nec sine aliquo additamento utatur. Nam cæteroquin haud secus ac alia, suis ipsa quoque difficultatibus videtur premi. Vide enim in Sepulchreto (r), vel potius in eo ipso libro (s) qui ibi negligentius descriptus est, quæ Wepferus in hydropicis, motu, & sensu viscerum, atque artuum inferiorum pollentibus, animadvertit, scilicet in abdomine nervos & plexus nervosos, non solum sero copioso inundatos, sed etiam illos ipsos, aqua tenui membrana coercita, veluti gelatina, incrustato, in pedibus vero a planta ad coram, ipsosque lumbos œdematosos, cutim, pinguedinem, membranas, imo ipsos musculos instar spongiæ aqua turgidissime maduisse; ut dubitandum non videatur, quin cellulosa illa tela quibus nervorum vasa cinguntur, ipsæ etiam aqua distentæ fuerint, & in aliis sint, quos pene quotidie, & sine ulla quidem resolutione, videmus, hydropicis.

21. Sed et si quod de nervorum affectionibus in libro habemus de Locis in homine (t); si tamen de iis ner-

vis ibi fermo est de quibus hic loquimur, morbum videlicet qui in ipsos pervenerit, quiescere in eodem loco, & difficile esse ipsos educere; etsi, inquam, id ut plurimum verum est; minus tamen est, cum morbi causa in cellulosis consistit eorum telis, ubi externis parere medicamentis, ut paulo antea indicabamus, expertus est Boerhaavius. Quin aliquando vel citius pariet, quam ægio opus esset, ut cum recens resoluta membra, corpore necdum satis præparato, thermarum balneis, aut luti spræpropere committuntur; serum namque morbidum ex ignobilibus sedibus alio abductum, in nobiliores facile irrumpit, ut in cranii cavum, aut Sacram fistulam, cerebrum, aut medullam Spinalem, præsertim ubi ad apoplexiam, aut ad paraplegiam dispositio est, male multaturum. Quo Willisii (u) observationes ex parte refero, cum ex usu, aliis paralyticis utilissimo, thermarum Bathoniensium, quorundam membrorum plura atque prius affecta, gravius resoluta animadvertit. Eodemque facile spectat locus T. Livii (x): Cn. Cornelius consul ex monte Albano rediens, concidit, & parte membrorum captus, ad aquas Cumanas profectus, ingravescente morbo Cumis decessit. Quem locum etsi ab iis qui de thermis Cumanis, proximè Bajanis, earumque usu scripserunt, animadvertum esse, non memini; tamen quali de casu in eo fermo fiat, idem Livii significat loquendi modus, alias (y) productus, & explicatus de Atralo inter concionandum obmutescere, & cadente: concidit parte membrorum captus. Verum ad historias nostras redeamus, atque adeo ad ultimam ipsarum veniamus.

22. MULIEREM, quam semel prehenderat apoplexia, rursus corripuit, stupidamque, & semiparalyticam reliquit. Uno, aut altero interjecto mense, febris invadit non mediocris, ut pulsus, sitisque commonstrant, eaque in Bononiensi S. Mariæ de Vita mulierem conficit. CEREBRI vasa nigro sanguine turgidula: ipsum vero laxum adeo, ut Crassam, quam detrahebamus, meningem quibusdam in locis cum Tenui, corticalis quoque substantia sequeretur. Cæterum aqua pauca in tertio ventriculo. Reliqua autem viscera sana. Quæ dum rimamur, & ex sinistro cordis thalamo concretionem polyposam extrahimus, interveniens forte Valsalva, alteram, inquit, reperietis a dextris. Quam, dextera incisa auricula, mox vidimus inde in venam Cavam suis ramis pertinentem. Sinistra tamen, non minus ramosa, firmior habuit truncum, substantiam intus compacta carnis referentem, quam corpus quoddam quasi nerveum cingebat.

23. De polyposi concretionibus erit aptior alibi (z) scribendi locus. Hic satis a laxo adeo cerebro stuporem mulieris, & semiparalytum deducere. Neque enim satis spirituum secernere poterat, & ad membra mittere. Quæ de re, ut maxime obvia, non attinet multa verba facere; tamen ad id comprobandum vides in Sepulchreto (a) unam eandemque semel, atque iterum Observationem proferri tam paucis interjectis, ut minus mirum sit, duas ferme ex Willisio (b) paginas in Scholiiis ad Observationem III. descriptas, iterum pro Scholio ad Observationem XXX. eadem describi. Cæterum huiusmodi in primis sunt paralytes, in quibus frustra, ad tollendam causam, resolutis partibus adhibentur remedia. Ad tollendam causam, inquam. Nam Valsalva ad fibrarum tonum aliqua ratione adversus majorem laxitatem servandum se, dicebat, adhibere: eandemque ob causam cum ad avertendas apoplexiæ minas, sanguinem & semiparalytis jam diu manibus aliquando mitti, imperaret, imperabat simul, ut aquæ loco vinum calefieret, in eoque manus, ut tum fieri solet, mergeretur. Quæ, cum Valsalvæ consuetudines scire cupias; nolui reticere.

Porro alia, extra cranium quoque, paralyti causa sunt, ad quas inutilis usus est externorum remedium. Harum selecta quedam exempla satis erit ex Cowperio (c), & Saltzmanno (d) commemorare. Uterque partium inferiorum resolutionem accidisse, deprehendit, Cowperus ab interno tumore, qui duarum dorsi vertebrarum corpora ita exederat, ut per eorum cariem foramen aditum præberet digito ad medullam ipsam Spinalem immittendum; Saltzmannus autem ab eadem medulla, non pravo ejusmodi humore læsa, imo plane exsiccata in superioribus lumborum vertebra: quod vitii cum in altero, atque in omnibus lumborum vertebra habuisse: perspicuum est, non Medullam modo, intra supremas earum desinentem, sed & Equinæ, ut vocitant, caudæ partem non parvam (quæ utinam

(*) Vid. supra, n. 3. (y) n. 18. (z) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1745. Quatrième Observ. (a) Diff. de consensu part. corp. hum. §. 88. (b) Obs. 9. cum Schol. (c) Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 64. (d) Epist. Anat. 9. n. 38. (e) Vid. Epist. 4. n. 29. (f) Sect. hæc 15. Obs. 6. & 7. (g) n. 23. (h) Obs. 3. (i) Obs. 40. & 47. (j) n. 14. (k) Advers. 6. Anim. 84. & Epist. Anat. 13. n. 27.

(n) Ibid. (o) Aq. N. C. Tom. 2. Obs. 160. (p) Præf. in Instit. ad §. 401. (q) Ibid. ad §. 282. (r) Sect. hæc 15. Append. ad Obs. 5. (s) Auct. Hist. Apopl. Hist. 13. in Schol. n. 2. (t) n. 9. (u) De Anima Brut. P. 2. c. 9. (v) Hist. 1. 47. (y) Epist. 3. n. 17. (z) Epist. 24. n. 25. & seq. (a) Sect. cit. Obs. 8. & 13. (b) c. cit. (c) Ad. Lips. A. 1699. M. Feb. ad Tab. 93. (d) Ad. N. C. T. 2. Obs. 101.

utinam Saltzmanus diligentius, aut certe dilucidius proposuisset) idem vitium occupasse. Signa autem quæ la-
tentes has paralytis sedes quadantenus in vivis indica-
rent, his perleclis utriusque Auctoris observationibus
poteris exultare.

24. Denique ne mireris, quod febris, quæ secundum
alias Hippocraticas prædictiones apoplexiam excipiens

solvit, febrim quam proposui, perdidit; Martia-
num (e) vide, febrium conditiones distinguentem, illi-
que prædictionibus hanc ex Coacis opponentem: Apo-
plectica affectiones de repente exolutorio modo fientes, fo-
bre temporis progressu accedente, perniciose. Hæc vero fe-
bris; ut alia mittam: sane uno, aut altero post men-
se accessit. Satis de Paralyti. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XII.

Sermo est de Hydrocephalo, & de Aqueis Spinæ Tumoribus.

Hydrocephali nomen est unum est; plures ta-
men, ut nosti, & sede, & effectibus, inter se dif-
crepantes affectiones significat, primum quidem;
ut rem in paucissima contraham; aquæ confectionem in-
ter cranium, ejusque integumentum; deinde intra crani-
cavum, idque aut ossibus, quod fere in foetibus fit, &
pueris, diductis amplificatum, aut minime diductis ad
eum modum persistans ad quem consistente ætate vide-
mus: quamquam hoc ultimum genus ne ii quidem qui
hydropem cerebri appellant, hydrocephalum omnes vo-
cant. Primum illud atque exterius hydrocephalum et-
fi in viventibus conspeximus, & præsertim in nobili in-
fante, quem cum aliis Medicis consulti, sine Chirurgi
ferro, sanavimus; in mortuis tamen examinandi occa-
sionem nec Valsalva, nec ipsi habuimus. Interni au-
tem primum genus, saltem postquam aqua exierat, iis
in foetibus vidisse me, credo, quos cerebro carentes dif-
fecui, velut postea declarabo. Alterius vero generis cre-
bras tum Valsalvæ, tum mihi esse observationes, ex fu-
perioribus Epistolis non una ostendit. Quarum nullas
in animo est hic iterare; sed unam potius proferre, cui
locum in iis Epistolis aptum non fuisse, cognosces.
Eam cum protulero, tum commemorabo quæ vidi, ad
primum, ut puto, interii hydrocephali genus attinentia;
nec alia de Spina, ut vocant, bifida, sive de Aqueis
hujus Tumoribus reticebo.

2. ANUS, postquam antiqua artuum ulcera, minus
jam in dies, minusque manantia, novissime arida appa-
ruerant, senum quasi a fenestrate confecta, mortua est.

CADAVER Gymnasio huic cessit, cum altera quæ
A. 1725. habebatur Anatome, jam ad finem spectaret.
Igitur viscera pleraque omnia ipse percrutatus, jecur,
& splenem animadverti magnitudine excedere aliquantum
naturalem modum, nec substantia ipsa omnino esse se-
cundum naturam. Multo autem erant æquo ampliores
tum ureteres, tum renum pelvis, indicio non obscuro,
fuisse olim mulierem calculis, aut aliis renum vitis ob-
noxiam: quo & parvitatem censui attingere renis dex-
teri, dimidio minoris quam sinister. Tuba sinistra Fallo-
piana, fimbriis, interjectoque his orificio omnino deletis,
in unum corpus extremo illo coaluerat cum ovario.
Fundo uteri aperto, conspecta est in ipso hujus latere
sinistro excrecentia, quæ magnitudine, & forma dimi-
diatum referebat lupinum, basi dumtaxat utero annexa,
facie autem utraque soluta, & lævi, nec secus ac fundi
universa interior facies, rubicunda. Cranii, & quod
consequitur, cerebri figura erat abnormis, ut Epistola I.
(a) descripsi; hæc enim illa femina est, de qua ibi in
extrema quadam, ex parte huic simili, historia mentio-
nem injeci, reliqua alibi pollicitus, quod hic videlicet
præsto. Laterales ventriculi plenissimi erant aqua tur-
bida. Choroides plexus albescebant. Corpora Striata, quo-
cunque cultrum, assulatum secando, dirigeres, ex cinerea
ubique substantia, mirantibus qui aderant, nusquam me-
dullares strias, sed dissecta solummodo medullaria puncta
apparere. Cerebellum, ut medulla quoque Oblongata,
flaccidum fuit. Denique Pituitariam glandulam cum
valde humilem, ac subsidentem animadvertissem, dili-
genter extraxi, & primum sine Appendice esse vidi, in
Adversariis VI. (b) descripta, & delineata, tum ejus
corpus ex fusco flavere, & in se contractum atque strig-
osum, præsertim quod ad altitudinem attingebat, mul-
to minus quam soleat, sursum protuberasse.

3. Si antiqua, & novissima hujus femina incommo-
da, accurate aliquis adnotasset, ex quo inquirendo cogno-
scere potuissem; cum plura quæ, dissecando, perpexi,
hic perpendere non omitterem, tum certe alio potius
quam huc, observationem hanc retulissem. Quod fieri po-

terat de quibusdam in hanc Sepulchreti XVI. Sectionem
collatis, præsertim vero de ea quæ sub num. VI. & de
prima, atque altera quæ sub num. VII. in Additamen-
tis proponuntur; neque enim, quod etiam supra indica-
vi, plerisque placet, ubi caput non tumet, ibi hydroce-
phalum agnoscere. Non est tamen dubitandum, quin
cum multa intra cranium aqua sensim magis, magisque
congeritur, si huic cedere, ut in tenellis, ossa possent, tumor
capitis esset oriturus; & quin aliquæ ex iis causis propter
quas in illorum crania aqua congeritur, eadem sint ob
quas congeritur etiam in adultorum, ut puta, præter hy-
datides, de quibus infra (c) dicemus, in plexu Choroide,
aut alibi intra cranium disruptis; ut puta, inquam,
aut ea glandulæ Pituitariæ constitutio quæ nullam aquam
transmittat, ut in Angulo illo (d) cujus cerebri ventri-
culis fero plenis hæc suberat glandula parte altera præ-
dura, altera absumpta, aut ea aquæ natura, quæ ad
hanc, aut per hanc glandulam transmitti non possit,
quorum illud verisimile est, cum aqua dumtaxat limpi-
da; hoc vero, cum turbida ventriculos cerebri distendit,
qualis in Viro Principe a Brunnero (e) animadverta est,
a nobis autem in ea quæ propofita est, femina. In hac
enim cum is ichor quiper artuum ulcera amandari con-
sueverat, in eos ventriculos divertisset, impedire ipsa fi-
bi, irritando, & corrugando Infundibuli extremos tubu-
los, viam potuit in glandulam Pituitariam, quæ pro-
pterea, ut ea partes solent quæ ab officio cessant humores
excipiendi, subfederit, ac strigosa facta sit. Quod si cras-
sum, nec irritans serum in eam glandulam se intrudat,
exire autem nequeat; illud quod de ventriculis eodem illa-
bi perget, glandulam quidem vehementer, ut Peyronius (f)
vidit, tumidam reddet, fed reliquo demum fero illuc aditum
præcludet. Cæterum in aliis aliunde esse possunt cau-
sæ propter quas vel tenui aquæ iter non pateat per eam
glandulam. Esse autem ex naturæ instituto tenuem in ven-
triculis aquam, & limpidam, sed vix plus quam ut ea
ventriculi madeant, negandum non credo. Quod si plus
forte in catulis illis invenit Littrius (g), quibus uno
ictu abscederat caput; at illi etiam tum lactentes erant;
est autem in cavis omnibus foetuum, & recens natorum
animalium aquæ plus quam in adultis; itaque optan-
dum fuerat, ut quod periculum in lactentibus fecit,
idem fecisset in adultis. In his enim aquam tum de-
mum abundare, credibile est, cum aut plus æquo fecer-
nitur, aut cum aliqua causa esset quæ illi iter ad Pitui-
tariam glandulam intercludat, aut minuat. Quæ autem
de glandula hac dico, eadem simul de cæteris quoque
latentibus viis dicta volo, per quas aqua exitum a na-
tura paratum credo secundum ea quæ fusius alias (h)
ad te scripta, hic minime necesse est iterare.

4. Illud potius quod tunc me fugit, addendum est, in
Sectione hac Sepulchreti XVI. tres unius hydrocephali
proponi historias, singulas a singulis descriptas, sub num.
VII. a Cummio, sub VIII. a Paifenio, denique sub
V. in Additamentis a Pechlino. Hi enim omnes ade-
rant, cum ab Hornio infantis illius cadaver Lugduni
Batavorum A. 1666. dissectum est. Cum igitur primi
duo in Ephemer. Nat. Cur. Dec. I. alter A. I. (i)
alter A. IV. & V. (k) suam quique descriptionem
edidissent; Pechlinus tandem in Observat. Phys. Med.
(l) suam addidit, non obscure significans, historiam illam
non satis accurate ab aliis traditam esse. Eam ego, in-
quit, quod rava sit, minusque pro sui pretio descripta, cu-
riofius exponam. Et magna sane vel in aquæ pondere sunt
discrimina, cum Pechlinus a quo in hoc quidem vix dif-
crepat Paifenius, uncias ponat CLXIII. quas Commius
dixerat triginta sex. Cætera ipse conferens intelliges, il-
ludque in primis quod ad rem præsentem facit, cum
Paife-

Paifenius ait, glandulam pituitariam flaccidam & satis ma-
gnam fuisse, Cummius autem contra neget, de glandula pi-
tuitaria ullum apparuisse vestigium; de hac glandula Pechli-
nus silere; ut suspicari quis posset, ab singulis singu-
las hydrocephalorum trium ab Hornio anno eodem se-
ctorum observationes describi, nisi ejusmodi observatio-
nem raram esse, ut sane est, admoneret Pechlinus, &
tot alia unam eandemque fuisse, satis ostenderent. Cui
potius igitur de tribus credemus? Brunnerus (m) qui
singulos legisse poterat, Cummio certe in eo credidit,
quod glandula pituitaria plane defuerit; neque enim aliam,
quam Cummii designare potest descriptionem; tamen in
anno error est vel in exemplari (n) quod in Sepulchreto
describitur: neque enim semper hujus typographis, qui
alioquin sapius errare, imputandus est, ut neque ob-
scuritas illa tanta primæ in Sectione hac Observationis;
siquidem ad eundem modum legitur in Opusculo Bartho-
lini (o), cujus tamen nomen Scholii quoque in eam
Observationem fuerat subjiendum. Sed ut illuc re-
deam; ego singulis in eo credam in quo inter se con-
veniunt: ubi discrepant, aut hæreo, aut si peritæ, di-
ligentia, temporis quo scripsit, habenda est ratio: credam
Pechlino. Verum utinam in Sepulchreto de tribus illis
Observationibus hæc injecta esset dubitatio. Hæc quid
modo censeam de duabus illis Observationibus, quas pri-
mo loco cum alias de Pituitariæ glandulæ officio ad te
scriberem (p) in Sepulchreto indicavi.

5. Nunc iis in foetibus quos ab interno hydrocephalo
enectos puto, quid a me sit observatum, commemoro.
Commemorabo, inquam; neque enim hic repetere
oportet quæ alias edidi: satis est indicare, & siquid for-
te illustrationis gratia addendum est, addere. Igitur
primum omnium relegas velim quæ de foetu sine cerebro
nato, & a me Forolivi diffecto, in Epistolis Anatomici-
cis (q) propofita sunt, illudque in primis, cerebrum fa-
cile a primordiis non defuisse; sed hydrocephalo exte-
nuatum, & in aquam resolutum, per foramen quod in
summa erat Spina, abscessisse. Quod tunc facere, sicut
ibi sum falsus, non vacabat, ut plerisque aliorum hujus
generis observationes expendere, & cum hoc nostro; sic
enim putabam; cogitatio conferrem, cum post libri editio-
nem, otii aliquid nactus, mox facere cepissem, gavisus
sum incidens primum in Cl. Marcoti Commentarium
(r), ex quo intellexi, non aliter ipsi fuisse visum, ac
mihi. Qui cum postea observationes cæteras, quas Wepfe-
ri (s), & Scalpartius (t) olim collegerant, & iis re-
centiores, quas Cl. Brinius (u) memoravit, aliasque ad-
notasse, ut singulas huc magis attinentes seligerem,
& quancumque possem, conferrem; tot alias, interea
novis prodeuntibus libris, vidi a Doctissimis Viris in-
dicari, ut satis otii futurum mihi diffiderem ad cunctas,
non dico perpendendas, sed ne apud Auctores quidem
reperiendas; tanta sæpe Operarum incuria plerumque
sunt aut nomina propofita, aut loca designata!

6. Igitur collatione hac aliis relicta, nunc satis mihi
est, in non paucis saltem eorum casuum, quos perpen-
dere licuit, intellexisse, cum cerebrum revera defuit, ob
eam causam potuisse, ad eundemque modum deesse, de
quibus paulo ante indicatum est. Quod si meum aliud
aliquid plenius propofitum, aut si Amicorum ineditum
adhuc exemplum optas; videbis quod suum ineditum
Valliserius (x) memoravit, in Adversariis (y) a me
descriptum, ut unum dumtaxat hic oporteat addere quod
certius memini, videlicet crani non præter hujus ba-
sim fuisse, neque hanc totam; nam quidquid de ipsa
esse solet post magnum occipitis foramen, desideraba-
tur. Paucis autem antequam eam puellam secarem,
mensibus, hoc est sub finem A. 1711. cum forte Ve-
netias petissem, ab Amicis acceperam, & nominatim
ab eo, quem alias (a) tibi laudavi, Alexandro Bonis,
docto Medico, & diligenti, assuisse se non ita pridem
cum Santorinus ipse quoque descriptæ a me similem puellam
incideret (sæpius enim; etsi in maribus hæc etiam
accidit; in sequioris sexus foetibus videor novisse:
certe ille quoque, de quo paulo ante dictum est, Foroliviensis
femineus fuit (b)) vidisse igitur corpus optime
nutritum, eaque magnitudine quæ conveniret justo, ut
hæc quo statim a partu mortua erat, parvus tempore
in lucem editæ: summum dumtaxat caput valde fuisse
depressum: a quo cum sublatæ esset membrana crassa,

capillatæ cuti penitus connata; non crani fornicem,
non cerebrum, quæ nusquam erant, sed quandam quasi
vesicam conspexisse, in qua nihil nisi aqua flava, ab hac
autem vesica quæ anteriora tenebat, prorius sejunctam,
in crani basi, atque adeo in ipsa Oblongatæ medullæ
fede particulam, nucleo amygdalæ non majorem, quæ
cerebelli loco esse posset. Intelligis, hic ab hydrocephalo,
cujus aqua necdum universa effluerat, destructum
cerebrum, medullam Oblongatam, & cerebelli maxi-
mam partem: quod omnino una cum cæteris destructum,
simul cum aqua effluxisse videtur in iis foetibus duobus,
quos a me dissectos commemoravi. Nec sane aliter
ejusmodi casus esse explicandos, censuit ipse quoque Il-
lustris Hallerus cum alibi, tum in Opusculis Anatomicis
(c), quibus pro eximia sua erga me humanitate meum,
quale id cunque est, honestare voluit nomen, cum &
suam hujus generis in femineo pariter foetu accuratissi-
mam, ut solet, observationem proposuisset, & alienas
plurimas quæ summa pollet eruditione, in hisque expoli-
tarum simillimas memoravit. Cerebrum igitur a primor-
diis in suo foetu non defuisse confirmat (d) iis rationi-
bus, quæ non secus ac pleræque a Cl. Lauffero (e) pro-
ductæ, transferri possunt ad alios foetus hujusce generis.
Accessisse postea causam quæ aperiret vias per quas ce-
rebrum e sua theca effunderetur. Et sane manifestas in
pluribus fuisse vias, ut foramen in Monspelienfi (f), &
Foroliviensi nostro, & in nostro altero Patavino (g), in
quo necdum effluerat totum. Hiatus autem in nonnul-
lis fuerunt per quos totum prodierat. Sic in eo de quo
Gullmannus (h), occupat apertum lego cum pericranii ex-
tensione magna, in qua tota cerebri moles erat inclusa. Cu-
jusmodi siue pericranii, siue Crassæ meningis, siue potius
utriusque herniarum, ut sic loquar, cerebrum includen-
tium exempla alia dabit Hallerus (i). Intelligis autem,
quam facile possint distentæ, distractæque eo pondere
membranæ dirumpi tandem, inclusumque pondus emit-
tere. Quod si cerebrum sit hydrocephali aqua dissolu-
tum; hæc & pondus augebit, & per foramina interdum
etiam exigua ut sensim elabatur, efficiet. Quæ autem
ratione aqua tum accedat, tum cerebrum dissolvat, il-
lud primum supra (k) quomodo propter impeditas Pi-
tuitariæ glandulæ, aliasque vias contingat, satis dictum
est: ob disruptas autem hydatides posse etiam fieri, est
indicatum. Has, nec mediocri magnitudine, hæc ita
raro intra cranium, imo intra cerebrum bestiarum incre-
visse, Observationes, alias (l) a me ex Sepulchreto in-
dicatæ, satis ostendunt: quas si perlegas; idem homini-
bus quoque nonnunquam accidisse, cognosces. Humanis
autem foetibus aut hydrocephalo laborantibus, aut sine
cerebro editis, ut sæpe hydatides in meningibus fuerint,
is qui a Cl. Jo. Rud. Swingero (m) descriptus est, &
memorati Monspelienfis, Foroliviensis, alique common-
strant. Quo etiam pertinere, facile credes totam illam no-
tissimam ex innumeris compactam vesiculis, limpidissima
aqua plenis, Wepferi (n) molem; nisi cum iis facere malis
qui ad cerebri ipsius substantiam spectasse, existimant.
Certe autem Hallerus (o) cum observationem indicat Cl.
Sporclini hydatidum loco cerebri inventarum, tum, alibi
plurcula exempla hujus fabricæ haberi, admonet. Illa igitur,
aut hæc vesiculæ si vel a sua ipsa distentione forte
dissiliant, aquam intra cranium pro sua magnitudine, &
numero effundent: hæc autem quæ intra substantiam in-
creverint cerebri, ut in eam alterna arteriarum pulsatione
adiguntur, sic prius etiam quam dissiliant, quantum possint
ad comminuendam, dissolvendamque molliissimam circums-
jectam medullam, excogitavit Laufferus (p). Verum qua-
cunque ratione, & quocumque ex fonte intra cerebri the-
cam aqua præter naturam congeratur; sane poterit, si nec-
dum illud concreverit, ejus concretionem suo interfectu
prohibere: aut si jam concreverit; inter ejus particulas
se insinuando has sensim magis magisque disjungere, do-
nec ad minimas ventum sit, facile cum aqua permiscendas,
neque ab ea amplius internoscendas. Cujus sensum pro-
gredientis, sed necdum perfectæ disjunctionis lucu-
lentum habes exemplum in hydrocephalo recens nato,
quem dissecans Christianus Vaterus (q) hemisphæria ce-
rebri conspexit ab aqua expansa, & in modum brassicæ
capitata excavata, ubi nulli ventriculi, nullique anfractus,
fibræ vero albicantes, & a copia seri valde turgidæ basi,
& trunco medullæ spinalis, per totam cerebri compagem,
velut

(a) Annot. in Hippocr. l. 2. de Morbo S. 2. v. 67. (b) Anim. 25. & Tab. I. Fig. 4. (c) n. 6.
(d) A. Lipp. A. 1688. M. Mai. (e) Eph. N. C. Cent. 6. Obs. 3. in fin. (f) Memoir. de l'Acad. R. des Sc. A. 1711.
(g) Hist. de la même Acad. A. 1711. Obs. Anat. 7. (h) Eph. 4. n. 36. (i) Obs. 47. (k) Obs. 196. (l) l. 1. Obs. 61.

(m) Seb. hac 16. in Schol. ad Obs. 12. in Addit. ad fin. (n) Eph. N. C. Dec. 3. A. 1. Obs. 152. in Schol. ad fin.
(o) Confil. Med. de Comet. (p) Epist. 4. n. 36. (q) XX. n. 56. 57. (r) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1716.
(s) Eph. N. C. Dec. 1. A. 3. Obs. 129. (t) Cent. 1. Rar. Obs. 2. (u) Inquis. de Spirit. Animal. n. 35. & seqq.
(v) Ist. della Generaz. R. 2. c. 17. n. 6. ad litt. (x) II. Animad. 35. (y) Epist. 3. n. 17. & Epist. 5. n. 11.
(z) Vid. & Epist. 48. n. 49. (a) Opusc. IX. (b) n. 2. (c) Diff. quæ intant sine cerebro &c. S. 3. & seqq.
(d) Marcot. cit. supra ad n. 5. (e) Epist. ibid. indic. n. 58. (f) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 92. (g) Opusc. cit. not. 3. & 12.
(h) n. 3. (i) Epist. 1. n. 6. (j) Act. Helvetic. T. 1. c. 1. (k) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obs. 166. (l) Eph. 129. cit. supra ad n. 5. (m) not. cit. 3.
(n) Diff. cit. 34. (o) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obs. 166.

valut vasa lactea per mesenterium, densissime ad corticem distributa, & in via multis vicibus invicem quo ad ramos unita, ac complicata apparebant. In altero autem hydrocephalo; ut perfectæ disjunctionis, atque adeo dislocationis exempla hic omittam ex infra (r) memorandis Kerkringii, Tombini, Laufferi observationibus; in altero, inquam, hydrocephalo, quem pariter recens editum incidit Rombergius (f), non solum disjunctionem prope modum perfectam, sed disjunctionem particularum cum aqua permistionem ipsa indicabit aqua lotura carum finis, præterquam, & Crassam meningem nihil distincti in diffuente cerebro videlicet. Nec mirum; aqua enim quæ jam ad mensuras quatuor hic creverat, quanta vi egisset, ostendit, tum ad primam cultri impressionem cum impetu prorumpens, tum offibus cunctis quæ calvarie fornem faciunt, ita diductis, ut magno inter se biatu distarent, & hinc inde facili modo flecti possent, cum in priore infante essent tantummodo, ut fere in hoc morbo solent, divulsa.

7. Scilicet aquæ in hydrocephalo sensim congestæ, si tener præsertim sit fœtus, visurgens manifesta est, eoque magis, quo citius agere incipit in minus resistentes cranii partes, Hinc hujus ossium impeditus non accessus modo, sed & ipsam alias pauciorum, alias plerumque incrementum, ut prorsus deesse videantur. Verum insuper nonnunquam accidit, ut universa tumori moles non cranium tantummodo, sed & corporis ossa reliqua sic premat, ut fœtus facies, & corpus in transversum magis, quam secundum longitudinem, augeantur. Cujus rei exemplum eo libentius subjiciam, quod perfectis plurimis hydrocephalorum observationibus, nusquam meminisse legisse. Sceletum est apud me ante annos quadraginta, aut eo plures confectum, ut vix id meminere, ab eo qui dono dedit, audivisse fœminei fœtus esse, a magno infanti hydrocephalo in matris utero enecti. Et sane cranii cavum vel nunc habet triplo facile capacius quam fœtus novimestris, est ubi pleraque toto corpore ossa spectes, minorem septimestri facile agnoscas; ubi vero dempto capite, altitudinem, vix quinquimestri majorem invenias. Nempe oblonga artuum ossa omnia quanto crassiora æquo sunt, tanto sunt etiam breviora; ut quæ causa obstitit ne in longitudinem crescerent, ea ut in transversum magis augerentur, effecisse videatur. Sed & costæ latiores omnes, crassioresque sunt: faciei autem præcipue quantum de longitudine demptum est, tantum de latitudine est additum. Namque hydrocephalum cum maximam ademerit longitudinis partem geminum frontis os non modo crescere prohibendo, sed ita in orbitas, interque eas deprimit, ut de Nasalibus ossibus nihil appareat: faciem in transversum valde amplificavit, idque singulari prorsus modo. Sphenoidis enim ossis processum quem Præci, Winslowius vocat Temporalem, huiusque annexam Squamofam Temporalem ossis portionem utroque in latere extrorsum antrosumque impulit, hanc vero simul ira deorsum ut ejus processum Zygomatice, qui secundum horizontem esse deberet, a posterioribus antrosum ascendat. Addidit huc insignem protuberantiam quæ faciem utrinque in transversum auget, completa per Crassam meningem, ossa quæ diximus modo, cum totidem quæ mox dicemus ita jungentem, ut cavum non modicum, cranii cavo sic adiciatur jam satis magno tum per se, tum per ossis ethmoidis, tum multo magis per sphenoidis infolitam depressionem; ut nihil dicamus de osseo externo orbitarum pariete in ipsas compulso. Jam vero ut reliqua intelligas, sic habeto, cranium de quo loquimur ex duobus dimidiatis cranii coaluisse, quorum posterioris eode quo hætenus diximus, est multo majus. Postea enim quam anterioris hujus os occipitis ab suo magno foramine ad transversum pollicem retrorsum ascendit, alterum amplius foramen videre est pariter in media basi, non in vertebrarum tubum, ut prius illud, ducens, sed in parietem sibi, sibi que continuatum canalem ossium, minimi transversi digiti apice non longiorem, & priusquam desinat membrana oclulsum. Ab hoc foramine suum ascendit os occipitis longius quam in novimestri fœtu, sed angustius. Sincipitis enim ossa partem utrinque occupant debita illi sedis, ut quæ sicut ab anterioribus citius incipiunt quam solent, ita a tergo ferius finiuntur. Huic tamen latitudini altitudo non respondet; sed mediocris est adeo, ut non modo ad verticem nusquam perveniant, sed ab eo singula distent transversos digitos minimum tres; intervallum namque, utriusque interjectum, cum teneat Crassa meninx, calvarie fornem ab occipitis ossis pene ad orbitam usque conficiens; hæc, quamvis resecata est, latitudinem ibi æquat digitorum

circiter septem, ut longitudine superat novem. Offibus autem sincipitis, quippe utrique cranio communibus, ut a fronte, quemadmodum proposui, sphenoidis ossis processum Temporalem, & squamofam Temporalem ossis portio anterioris cranii utrinque subjiciuntur, sic quoque a tergo eadem ossa quæ ad posterius attinent cranium, ad eum modum subiecta sunt, ut extrorsum, retrorsumque compulsa, & per haud parvulam Crassæ meningis partem utraque inter se juncta, insignem illam exterius convexam, interius cavam protuberantiam utroque in latere efficiant, quæ faciei latitudinem, & cranii capacitatem non parum augeri, diximus. Denique Squamofam singulis Temporalem ossis portionibus Petrofæ quoque portiones respondent fuisse: sed quantum ossa temporum cranio posteriori majora congerantur; tamen in duobus dumtaxat anterioribus membrana Tympani cum suo anulo apparet. Hæc descriptionem haud vulgaris monstrum; sed monstrum hydrocephali: ut postquam monstrum constitutioni tot assignaveris quot volueris; plura tamen supersint, in cranii ossium aliorum incremento prohibito, aliorum depreffione, aliorum in latum impulsione, & didactione, quæ urgenti vi aquæ tribuere debeas.

8. Quod si aqua sensim in hydrocephalo congesta vel in ipsa fœtus ossa tantum potest; quanto plus poterit in molliissimum, & pene diffusum ejusdem cerebrum! Nam si in puero septem, aut octo annorum quem Hunauldus (t) secuit, non modo in trienni, quem, ut habes in Sepulchreto (u), Hildanus, ita cerebrum extenderat, ut circumvolutiones & gyri non conspicerentur, qui in ejus aliquin superficie profundi sunt, unde hæc tunc possit, quantum cranii angustia permittunt, amplificare; quid non ager in fœtus cerebrum, in quo nondum gyri illiusmodi, & circumvolutiones sunt, quæ explicari queant, secus ac Pailenius (x), atque Pechlinus (y) in eo cuius caput jam inde a natiuitate ex hydrocephalo tumuerat, videntur exstitisse. Et si parietum Lateralium ventriculorum crassitudo vi aquæ fuerat in quinquenni illo Tulpii (z), non modo in trienni Hildani (a), aut bienni Vesalii (b), superne, & ad latera usque adeo extenuata, ut prima inspectione nulla esse videretur, cum insit alicujus crassioris membrane adhaerere, undique arcuata dissolutorum ossium circumferentia; nihil dubiet, quin tanto tenuiores, mollioresque in fœtu parietes sic possint aqua distendere, ut denique aut prorsus, aut propemodum delect, fæpiusque per eos, & in unum cum ipsis tum conjuncta & cerebri, & cranii extensa laxaque integumenta via sibi qua minus resistunt, aperta aut in utero, aut dum per hujus angustias in partu expellitur fœtus, cum dissoluta, aut semidissoluta cerebro erumpat. Quod autem diximus de superioribus, & lateralibus dexteri sinistrique ventriculi parietibus, idem inferioribus quoque, totique adeo medullæ Oblongatæ, & cerebello, & medullæ Spinali accidere poterit; quanquam aliquanto difficilius. Et sane Cl. Pitschelius (c) cum in hydrocephalo qui duodeviginti menses vixerat, quantum cerebri colligatum esset, Oblongatæque etiam medullæ, perscribit, nullam hujus trunci, nullam cerebelli dissolutionem memorat. Quin certe Vesalius (d) in sua illa bienni hydrocephala cerebellum vidit, cerebrique universam basin secundum naturam habere, & Hildanus (e) in suo trienni cerebellum in tanta cerebri attenuatione excepit, & reliqua in cerebri basi. Pechlinus quoque (f) in septimestri Horni cerebellum conspexit plane integrum. Sed in eodem videbis tamen, radicem cerebri jam in fibras diffusisse; ut intelligas, in tenerioribus, & multo magis in fœtibus ea quoque in cerebro vi aquæ dissolvi denique, & absumi quæ magis resistunt, quia in illius formatione, ut Steno (g) de observatis in suo vitulo hydrocephalo verba faciens, animadvertit, structura & nexa jam sunt perfecta, quando cætera, ut laterales partes, sua adhuc capiunt incrementa. Nos vero post tot alios, nihil in duobus de quibus supra (b) indicatum est, fœtibus, Patavino primo, & Forolivienfi, aut cerebri, aut cerebelli, aut medullæ Oblongatæ fuisse scimus: quin & Spinalis in altero (i) potius rudimentum quasi quoddam pertenuis, atque membranæ, quam medullam ipsam, deprehendimus. Hanc autem omnino simul cum cerebro defuisse, non modo ætate nostra, sed & antea observatum est. Wepferus (k) namque Fontanum memorat infantem vidisse, loco cerebri, & spinalis medullæ, aquam limpidissimam habentem: tum refert abortum, de quo Mauritius Hoffmannus, ut est apud Veselium, ad Veslingium scripsit Norimbergæ 1641. edium esse sine cerebro & spinali medulla, in ceruice perforatum, ita

ita ut digitus in cavitate vertebrarum thoracis immitti posset: item Hornium A. 1665. fœtum septimestrem diffecuisse in quo nulla interna cavitas cranii, ut quod totum erat ossium solidumque, uti nec ullum cerebri, vel cerebelli vestigium, Spinalis autem medullæ ne 300 quidem apparuit, quippe cuius in solida spina tubus omnino desiderabatur: denique Kerckringianam (l) Observationem indicat XXIII. monstrum fœtus, cuius cranium nec cerebrum, nec cavitate ullam habebat, Spina autem superius bifida nullam continebat medullam spinalem. Quibus observationibus suas hoc sæculo addiderunt Littrius (m), Fauvelius (n), Meryus (o), Sueus (p), alique fortasse (q), primus in fœtu octimestri, ultimus in semestri, reliqui in novimestris duobus, quorum alter, nec sine aliquo sentiendi indicio, duas vixit horas, alter unam & viginti, nec sine aliqua alimentii sumptione. Ex his octo Observationibus nullam video; 1. tertiam excipias, & in parte quartam; quæ per capitis, Spinæque hydrope nequeat explicari, præsertim cum in prima etiam tum aqua esset in cavo utroque, in secunda autem perforatio, sicut a me Forolivi (r) conspecta sit, spinalis tubi in ceruice, in quarta porro, & octava hic idem tubus ad tractum multo longiorem, in quinta denique ab imo ad summum esset apertus.

9. In hunc autem Spinæ tubum congeri aqua potest tum quæ a cranii cavo descendat, tum quæ intra illum fecernatur; ut modo fit utriusque simul hydrops, modo alterius, nec fecus in fœtibus, & pueris, quam in adultis; sed in illis multo magis ut in quibus haud aliter quam cranii, vertebrarum ossa & facile posse, & revera cedere, compertum est: itaque dehiscitibus alias aliquot, alias omnibus vertebris, & aqua urgente involucria Spinalis medullæ, alias minor, alias major in Spinæ posteriore facie tumor exsistit, qui hydrocephalo est analogus. Dehiscunt autem vertebrarum ossa ibi potissimum ubi sedes futura est processuum quos spinas vocant, non tantum, ut credunt, quia ibi tunc ossa disjuncta sunt; nam sunt etiam a lateribus sejuncta quæ ad vertebrarum corpora annectuntur; sed insuper, ut ego arbitror, quia longe minor ad spinarum sedem, quam a lateribus, resistentia est impositorum musculorum, & tendinum. Cur vero istum tumor rarissime occurrat in inferiore, & exteriori parte ossis sacri, ut experientissimus animadvertit Ruyschius (s) miratus (t), non esse frequentior in dicta parte, ut quæ semper in naturali statu biat, causam esse, opinor, quod Crassioris meningis tubus, Equinam, ut vocant, Medullæ Caudam cum aqua, de qua alibi (u) dictum est, copia aliqua vel secundum naturam, continens, ad illam usque infimam hiantemque partem non descendit. Aliquando tamen morbidæ aquæ vi deorsum urgente, illuc pervenire, & distentum extrorsum, ejusdemmodi facere tumorem potest: itaque ibi etiam, semel Ruyschius (x) vidit, & non annis superioribus non hinc longe in quodam infante visum esse, scimus, sed Genga præsertim vidit, & rarissima, nec facile speranda in his tumoribus felicitate aperuit in eo casu quem Summus dum viveret, Vir Lancisius Cl. Fantono descripsit, apud quem (y) non una de causa relegas velim, sed ob hanc potissimum, ut communem cranii, & Spinæ cavo hydrope fuisse, ex illo in hoc aquam descendisse, intelligas. Cum enim constat capitis hydrocephalum, huic vero si post mensum tumor ad coccygem supervenisset, credo quia in puero quadrimulo minus facile vertebrarum ossa laxari, quam integumenta ad hiantem, de qua dictum est Sacri ossis partem potuissent, non modo ex aperto hoc imo tumore multa diu aqua egrediente, caput paulatim detumuerat; sed cum Genga, ex parte superius in occipite, hydrocephalum manu comprimeret, statim, quod vidit Lancisius, ex aperto in coccyge foramine ichor subspallidus profusibatur. Porro a cranio in vertebrarum tubum videtur aqua in aliis etiam Observationibus descendisse. In illo enim infante hydrocephalo quem describit Mayerus (z), ex tumore hujus naturæ qui ad medium os Sacrum extabat, paulo ante mortem disrupto, lymphæ turbida subfalsa effluxit: stylo autem post obitum per tumorem, & Spinam ad cerebrum usque demisso, ex hoc pariter liquor turbidus promanabat. Quoniam tamen quæ intra cerebri meningis plurima inventa est aqua, subfalsa quidem ipsa quoque erat, sed limpidi; malo eam Observationem attendas quæ a Brunnero cum XII. conjuncta est eam quæ sunt in Additamen-

tis ad hanc Sepulchreti Sectionem. Nam tumore hujus generis in dorso supra os Sacrum infelicitur, ut solet, exciso, unde plus libra aquæ limpidissima effluxit, caput infantis considere statim & moleminui observatum fuit. In ipsa autem Observatione XII. idem a contrario videtur probari. Cum enim tumor ejusdemmodi in dorso compunctus fuisset, unde aqua profusit limpidissima, quæ sexies diebus insequentibus effluxit qualibet vice ad uncias tres, quamprimum, inducta cicatrice, nihil feri amplius extillavit, puella caput attolli cepit, & brevi hydrocephalus vaste molis emerit. Sic etiam in IV. ibidem Observatione Lechellius cum infantem describat natum cum tumore ejusdem naturæ ab ultima thoracis vertebra ad coccygem usque pertinente, diebus insequentibus, narrat, interea caput sensim sensimque in molem præternaturalem extensum fuisse; ut videatur aqua, cui locus in Spinæ cavo non amplius superesset, in cranii cavo subistendo, hoc ad eum modum amplificasse. Quæ hæcenus scripti cum perpenderis, & fortasse non improba-veris, si forte in Hippocratis locum incideris, qui sic habet (a): Alius morbus oritur ex defluxione capitis per venas in Spinalem medullam. Inde autem in sacrum os impetum facit: quo medulla ipsa fluxionem perducit; tanto facilius idem tibi forsitan quod Doctro Viro, veniet in mentem, his verbis morbum de quo loquimur, descriptum videri, quanto magis eorum omnium quæ modo dicta sunt, recordaberis. Verum neque ad hunc, neque ad infantium morbos eum locum attinere, cognosces, si ea perlegeris quæ continuo sequuntur, & in coxendicium acetabula, sive juncturas deponit, & si talem fecerit, homo marcescit, atque hoc modo contabescit, & vivere non expetit; statim enim scapula dolent, amboque pedes, ac crura consequuntur, & semper tandem pereunt multo tempore curati. Quomodo enim infantes vivere expetunt, aut non expetunt? atque ut alia præteream; quomodo hic morbus esse multi temporis curationem finit? Quinetiam, si quis forte in duabus novissime commemoratis Observationibus putet, non aquam e cranio in Spinæ tubum defluxisse, imo contra in Spinæ tubo a principio congestam, postquam ad eam pervenit copiam, ut intra hunc, vel dilatatum, contineri amplius non posset, tum demum in cranium redundasse; ejusmodi cogitato est non ita favent quæ in dissectione utriusque infantis observata proponuntur; tamen nonnullis aliis in casibus sane haud video quid magnopere adverteatur.

10. Neque enim omnes qui Spinæ, iidem, ut quibusdam placet, capitis quoque hydrope tenentur; certe in suis quos supra designavi, Ruyschius non meminit (b), neque; ut alios sciens omittam; Tulpius: cuius tres hujus generis observationes, non in Sectionem hanc Sepulchreti, sed in II. libri quarti (c) relatas leges; quamquam, ut in anatomica sanarum partium descriptione Spinalem medullam a cerebro, cui natura continuavit, non disjungimus, sic in morbidarum, atque adeo in morborum ipsorum tractatione illius hydrops ab hujus hydrope non videtur sejungendus, nec tumores qui utrumque hydrope sequuntur, inter externos cæteros collocandi haud magis quam qui interna aneurysmata, disrumpitis, extrorsumque compulsi costis, & pectoris integumentis, consequuntur. Quod si; ad inceptum sermonem ut redeam; ad eos quos hic tractamus, tumores duo illi attinent, quid in eadem Sectione II. alter sub Observatione XIII. (d) ex Casparo Bauhino, alter in Additamentis Observatione V. cuius Auctoris non adscribitur nomen, proponuntur; neque in his ullam hydrocephali mentionem videbis. Attinere autem huc utrumque illum tumorem, credes, mollem, & vesicæ instar, humore plenum, in lumbari Spinæ tractu, ex quo factam feri effusionem mors, nec multo post, ex convulsionibus secuta est. Nam quod serum purulentum, ac fetidum, aut sanguinis colore nonnihil tinctum prodierit; neque hoc mirandum est, ubi inter vertebrarum lumborum antepolymam & ultimam ex erosione foramen fuit in ventrem pertinens, neque illud, cum due vertebræ lumborum desiderarentur, integris reliquis; namque & in iis de quibus agimus, aquosis tumoribus multum de vertebris inter-dum absumi, docet Jo. Ludovicus Apinus (e), & corruptione ipsos, ac grana facile corripit, exemplo quoque ejus quem dat pictum, confirmat Bidlous (f); nec quia ex ejusmodi, quos descriperunt, tumoribus ichor exierit purulentus, aut materia aquosa, foetida, ac purulenta;

(r) n. 13. (s) Eph. N. C. A. modo cit. Obs. 11. (t) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1740. (u) Scit. hac 16. Obs. 16. (v) & A. 1712. Obs. Anat. 6. (w) & A. 1746. Obs. Anat. 6. (x) Ibid. Obs. 6. (y) Ibid. Obs. 35. (z) Eph. N. C. Cent. 1. n. 16. (a) Ibid. Obs. 35. (b) Ibid. Obs. 35. (c) Eph. N. C. Cent. 1. n. 16. (d) Ibid. Obs. 35. (e) Eph. N. C. Cent. 1. n. 16. (f) Ibid. Obs. 35. (g) Eph. N. C. Cent. 1. n. 16. (h) Ibid. Obs. 35. (i) Ibid. Obs. 35. (j) Ibid. Obs. 35. (k) Ibid. Obs. 35. (l) Ibid. Obs. 35. (m) Ibid. Obs. 35. (n) Ibid. Obs. 35. (o) Ibid. Obs. 35. (p) Ibid. Obs. 35. (q) Ibid. Obs. 35. (r) Ibid. Obs. 35. (s) Ibid. Obs. 35. (t) Ibid. Obs. 35. (u) Ibid. Obs. 35. (v) Ibid. Obs. 35. (w) Ibid. Obs. 35. (x) Ibid. Obs. 35. (y) Ibid. Obs. 35. (z) Ibid. Obs. 35. (a) Ibid. Obs. 35. (b) Ibid. Obs. 35. (c) Ibid. Obs. 35. (d) Ibid. Obs. 35. (e) Ibid. Obs. 35. (f) Ibid. Obs. 35. (g) Ibid. Obs. 35. (h) Ibid. Obs. 35. (i) Ibid. Obs. 35. (j) Ibid. Obs. 35. (k) Ibid. Obs. 35. (l) Ibid. Obs. 35. (m) Ibid. Obs. 35. (n) Ibid. Obs. 35. (o) Ibid. Obs. 35. (p) Ibid. Obs. 35. (q) Ibid. Obs. 35. (r) Ibid. Obs. 35. (s) Ibid. Obs. 35. (t) Ibid. Obs. 35. (u) Ibid. Obs. 35. (v) Ibid. Obs. 35. (w) Ibid. Obs. 35. (x) Ibid. Obs. 35. (y) Ibid. Obs. 35. (z) Ibid. Obs. 35. (a) Ibid. Obs. 35. (b) Ibid. Obs. 35. (c) Ibid. Obs. 35. (d) Ibid. Obs. 35. (e) Ibid. Obs. 35. (f) Ibid. Obs. 35. (g) Ibid. Obs. 35. (h) Ibid. Obs. 35. (i) Ibid. Obs. 35. (j) Ibid. Obs. 35. (k) Ibid. Obs. 35. (l) Ibid. Obs. 35. (m) Ibid. Obs. 35. (n) Ibid. Obs. 35. (o) Ibid. Obs. 35. (p) Ibid. Obs. 35. (q) Ibid. Obs. 35. (r) Ibid. Obs. 35. (s) Ibid. Obs. 35. (t) Ibid. Obs. 35. (u) Ibid. Obs. 35. (v) Ibid. Obs. 35. (w) Ibid. Obs. 35. (x) Ibid. Obs. 35. (y) Ibid. Obs. 35. (z) Ibid. Obs. 35. (a) Ibid. Obs. 35. (b) Ibid. Obs. 35. (c) Ibid. Obs. 35. (d) Ibid. Obs. 35. (e) Ibid. Obs. 35. (f) Ibid. Obs. 35. (g) Ibid. Obs. 35. (h) Ibid. Obs. 35. (i) Ibid. Obs. 35. (j) Ibid. Obs. 35. (k) Ibid. Obs. 35. (l) Ibid. Obs. 35. (m) Ibid. Obs. 35. (n) Ibid. Obs. 35. (o) Ibid. Obs. 35. (p) Ibid. Obs. 35. (q) Ibid. Obs. 35. (r) Ibid. Obs. 35. (s) Ibid. Obs. 35. (t) Ibid. Obs. 35. (u) Ibid. Obs. 35. (v) Ibid. Obs. 35. (w) Ibid. Obs. 35. (x) Ibid. Obs. 35. (y) Ibid. Obs. 35. (z) Ibid. Obs. 35. (a) Ibid. Obs. 35. (b) Ibid. Obs. 35. (c) Ibid. Obs. 35. (d) Ibid. Obs. 35. (e) Ibid. Obs. 35. (f) Ibid. Obs. 35. (g) Ibid. Obs. 35. (h) Ibid. Obs. 35. (i) Ibid. Obs. 35. (j) Ibid. Obs. 35. (k) Ibid. Obs. 35. (l) Ibid. Obs. 35. (m) Ibid. Obs. 35. (n) Ibid. Obs. 35. (o) Ibid. Obs. 35. (p) Ibid. Obs. 35. (q) Ibid. Obs. 35. (r) Ibid. Obs. 35. (s) Ibid. Obs. 35. (t) Ibid. Obs. 35. (u) Ibid. Obs. 35. (v) Ibid. Obs. 35. (w) Ibid. Obs. 35. (x) Ibid. Obs. 35. (y) Ibid. Obs. 35. (z) Ibid. Obs. 35. (a) Ibid. Obs. 35. (b) Ibid. Obs. 35. (c) Ibid. Obs. 35. (d) Ibid. Obs. 35. (e) Ibid. Obs. 35. (f) Ibid. Obs. 35. (g) Ibid. Obs. 35. (h) Ibid. Obs. 35. (i) Ibid. Obs. 35. (j) Ibid. Obs. 35. (k) Ibid. Obs. 35. (l) Ibid. Obs. 35. (m) Ibid. Obs. 35. (n) Ibid. Obs. 35. (o) Ibid. Obs. 35. (p) Ibid. Obs. 35. (q) Ibid. Obs. 35. (r) Ibid. Obs. 35. (s) Ibid. Obs. 35. (t) Ibid. Obs. 35. (u) Ibid. Obs. 35. (v) Ibid. Obs. 35. (w) Ibid. Obs. 35. (x) Ibid. Obs. 35. (y) Ibid. Obs. 35. (z) Ibid. Obs. 35. (a) Ibid. Obs. 35. (b) Ibid. Obs. 35. (c) Ibid. Obs. 35. (d) Ibid. Obs. 35. (e) Ibid. Obs. 35. (f) Ibid. Obs. 35. (g) Ibid. Obs. 35. (h) Ibid. Obs. 35. (i) Ibid. Obs. 35. (j) Ibid. Obs. 35. (k) Ibid. Obs. 35. (l) Ibid. Obs. 35. (m) Ibid. Obs. 35. (n) Ibid. Obs. 35. (o) Ibid. Obs. 35. (p) Ibid. Obs. 35. (q) Ibid. Obs. 35. (r) Ibid. Obs. 35. (s) Ibid. Obs. 35. (t) Ibid. Obs. 35. (u) Ibid. Obs. 35. (v) Ibid. Obs. 35. (w) Ibid. Obs. 35. (x) Ibid. Obs. 35. (y) Ibid. Obs. 35. (z) Ibid. Obs. 35. (a) Ibid. Obs. 35. (b) Ibid. Obs. 35. (c) Ibid. Obs. 35. (d) Ibid. Obs. 35. (e) Ibid. Obs. 35. (f) Ibid. Obs. 35. (g) Ibid. Obs. 35. (h) Ibid. Obs. 35. (i) Ibid. Obs. 35. (j) Ibid. Obs. 35. (k) Ibid. Obs. 35. (l) Ibid. Obs. 35. (m) Ibid. Obs. 35. (n) Ibid. Obs. 35. (o) Ibid. Obs. 35. (p) Ibid. Obs. 35. (q) Ibid. Obs. 35. (r) Ibid. Obs. 35. (s) Ibid. Obs. 35. (t) Ibid. Obs. 35. (u) Ibid. Obs. 35. (v) Ibid. Obs. 35. (w) Ibid. Obs. 35. (x) Ibid. Obs. 35. (y) Ibid. Obs. 35. (z) Ibid. Obs. 35. (a) Ibid. Obs. 35. (b) Ibid. Obs. 35. (c) Ibid. Obs. 35. (d) Ibid. Obs. 35. (e) Ibid. Obs. 35. (f) Ibid. Obs. 35. (g) Ibid. Obs. 35. (h) Ibid. Obs. 35. (i) Ibid. Obs. 35. (j) Ibid. Obs. 35. (k) Ibid. Obs. 35. (l) Ibid. Obs. 35. (m) Ibid. Obs. 35. (n) Ibid. Obs. 35. (o) Ibid. Obs. 35. (p) Ibid. Obs. 35. (q) Ibid. Obs. 35. (r) Ibid. Obs. 35. (s) Ibid. Obs. 35. (t) Ibid. Obs. 35. (u) Ibid. Obs. 35. (v) Ibid. Obs. 35. (w) Ibid. Obs. 35. (x) Ibid. Obs. 35. (y) Ibid. Obs. 35. (z) Ibid. Obs. 35. (a) Ibid. Obs. 35. (b) Ibid. Obs. 35. (c) Ibid. Obs. 35. (d) Ibid. Obs. 35. (e) Ibid. Obs. 35. (f) Ibid. Obs. 35. (g) Ibid. Obs. 35. (h) Ibid. Obs. 35. (i) Ibid. Obs. 35. (j) Ibid. Obs. 35. (k) Ibid. Obs. 35. (l) Ibid. Obs. 35. (m) Ibid. Obs. 35. (n) Ibid. Obs. 35. (o) Ibid. Obs. 35. (p) Ibid. Obs. 35. (q) Ibid. Obs. 35. (r) Ibid. Obs. 35. (s) Ibid. Obs. 35. (t) Ibid. Obs. 35. (u) Ibid. Obs. 35. (v) Ibid. Obs. 35. (w) Ibid. Obs. 35. (x) Ibid. Obs. 35. (y) Ibid. Obs. 35. (z) Ibid. Obs. 35. (a) Ibid. Obs. 35. (b) Ibid. Obs. 35. (c) Ibid. Obs. 35. (d) Ibid. Obs. 35. (e) Ibid. Obs. 35. (f) Ibid. Obs. 35. (g) Ibid. Obs. 35. (h) Ibid. Obs. 35. (i) Ibid. Obs. 35. (j) Ibid. Obs. 35. (k) Ibid. Obs. 35. (l) Ibid. Obs. 35. (m) Ibid. Obs. 35. (n) Ibid. Obs. 35. (o) Ibid. Obs. 35. (p) Ibid. Obs. 35. (q) Ibid. Obs. 35. (r) Ibid. Obs. 35. (s) Ibid. Obs. 35. (t) Ibid. Obs. 35. (u) Ibid. Obs. 35. (v) Ibid. Obs. 35. (w) Ibid. Obs. 35. (x) Ibid. Obs. 35. (y) Ibid. Obs. 35. (z) Ibid. Obs. 35. (a) Ibid. Obs. 35. (b) Ibid. Obs. 35. (c) Ibid. Obs. 35. (d) Ibid. Obs. 35. (e) Ibid. Obs. 35. (f) Ibid. Obs. 35. (g) Ibid. Obs. 35. (h) Ibid. Obs. 35. (i) Ibid. Obs. 35. (j) Ibid. Obs. 35. (k) Ibid. Obs. 35. (l) Ibid. Obs. 35. (m) Ibid. Obs. 35. (n) Ibid. Obs. 35. (o) Ibid. Obs. 35. (p) Ibid. Obs. 35. (q) Ibid. Obs. 35. (r) Ibid. Obs. 35. (s) Ibid. Obs. 35. (t) Ibid. Obs. 35. (u) Ibid. Obs. 35. (v) Ibid. Obs. 35. (w) Ibid. Obs. 35. (x) Ibid. Obs. 35. (y) Ibid. Obs. 35. (z) Ibid. Obs. 35. (a) Ibid. Obs. 35. (b) Ibid. Obs. 35. (c) Ibid. Obs. 35. (d) Ibid. Obs. 35. (e) Ibid. Obs. 35. (f) Ibid. Obs. 35. (g) Ibid. Obs. 35. (h) Ibid. Obs. 35. (i) Ibid. Obs. 35. (j) Ibid. Obs. 35. (k) Ibid. Obs. 35. (l) Ibid. Obs. 35. (m) Ibid. Obs. 35. (n) Ibid. Obs. 35. (o) Ibid. Obs. 35. (p) Ibid. Obs. 35. (q) Ibid. Obs. 35. (r) Ibid. Obs. 35. (s) Ibid. Obs. 35. (t) Ibid. Obs. 35. (u) Ibid. Obs. 35. (v) Ibid. Obs. 35. (w) Ibid. Obs. 35. (x) Ibid. Obs. 35. (y) Ibid. Obs. 35. (z) Ibid. Obs. 35. (a) Ibid. Obs. 35. (b) Ibid. Obs. 35. (c) Ibid. Obs. 35. (d) Ibid. Obs. 35. (e) Ibid. Obs. 35. (f) Ibid. Obs. 35. (g) Ibid. Obs. 35. (h) Ibid. Obs. 35. (i) Ibid. Obs. 35. (j) Ibid. Obs. 35. (k) Ibid. Obs. 35. (l) Ibid. Obs. 35. (m) Ibid. Obs. 35. (n) Ibid. Obs. 35. (o) Ibid. Obs. 35. (p) Ibid. Obs. 35. (q) Ibid. Obs. 35. (r) Ibid. Obs. 35. (s) Ibid. Obs. 35. (t) Ibid. Obs. 35. (u) Ibid. Obs. 35. (v) Ibid. Obs. 35. (w) Ibid. Obs. 35. (x) Ibid. Obs. 35. (y) Ibid. Obs. 35. (z) Ibid. Obs. 35. (a) Ibid. Obs. 35. (b) Ibid. Obs. 35. (c) Ibid. Obs. 35. (d) Ibid. Obs. 35. (e) Ibid. Obs. 35. (f) Ibid. Obs. 35. (g) Ibid. Obs. 35. (h) Ibid. Obs. 35. (i) Ibid. Obs. 35. (j) Ibid. Obs. 35. (k) Ibid. Obs. 35. (l) Ibid. Obs. 35. (m) Ibid. Obs. 35. (n) Ibid. Obs. 35. (o) Ibid. Obs. 35. (p) Ibid. Obs. 35. (q) Ibid. Obs. 35. (r) Ibid. Obs. 35. (s) Ibid. Obs. 35. (t) Ibid. Obs. 35. (u) Ibid. Obs. 35. (v) Ibid. Obs. 35. (w) Ibid. Obs. 35. (x) Ibid. Obs. 35. (y) Ibid. Obs. 35. (z) Ibid. Obs. 35. (a) Ibid. Obs. 35. (b) Ibid. Obs. 35. (c) Ibid. Obs. 35. (d) Ibid. Obs. 35. (e) Ibid. Obs. 35. (f) Ibid. Obs. 35. (g) Ibid. Obs. 35. (h) Ibid. Obs. 35. (i) Ibid. Obs. 35. (j) Ibid. Obs. 35. (k) Ibid. Obs. 35. (l) Ibid. Obs. 35. (m) Ibid. Obs. 35. (n) Ibid. Obs. 35. (o) Ibid. Obs. 35. (p) Ibid. Obs. 35. (q) Ibid. Obs. 35. (r) Ibid. Obs. 35. (s) Ibid. Obs. 35. (t) Ibid. Obs. 35. (u) Ibid. Obs. 35. (v) Ibid. Obs. 35. (w) Ibid. Obs. 35. (x) Ibid. Obs. 35. (y) Ibid. Obs. 35. (z) Ibid. Obs. 35. (a) Ibid. Obs. 35. (b) Ibid. Obs. 35. (c) Ibid. Obs. 35. (d) Ibid. Obs. 35. (e) Ibid. Obs. 35. (f) Ibid. Obs. 35. (g) Ibid. Obs. 35. (h) Ibid. Obs. 35. (i) Ibid. Obs. 35. (j) Ibid. Obs. 35. (k) Ibid. Obs. 35. (l) Ibid. Obs. 35. (m) Ibid. Obs. 35. (n) Ibid. Obs. 35. (o) Ibid. Obs. 35. (p) Ibid. Obs. 35. (q) Ibid. Obs. 35. (r) Ibid. Obs. 35. (s) Ibid. Obs. 35. (t) Ibid. Obs. 35. (u) Ibid. Obs. 35. (v) Ibid. Obs. 35. (w) Ibid. Obs. 35. (x) Ibid. Obs. 35. (y) Ibid. Obs. 35. (z) Ibid. Obs. 35. (a) Ibid. Obs. 35. (b) Ibid. Obs. 35. (c) Ibid. Obs. 35. (d) Ibid. Obs. 35. (e) Ibid. Obs. 35. (f) Ibid. Obs. 35. (g) Ibid. Obs. 35. (h) Ibid. Obs. 35. (i) Ibid. Obs. 35. (j) Ibid. Obs. 35. (k) Ibid. Obs. 35. (l) Ibid. Obs. 35. (m) Ibid. Obs. 35. (n) Ibid. Obs. 35. (o) Ibid. Obs. 35. (p) Ibid. Obs. 35. (q) Ibid. Obs. 35. (r) Ibid. Obs. 35. (s) Ibid. Obs. 35. (t) Ibid. Obs. 35. (u) Ibid. Obs. 35. (v) Ibid. Obs. 35. (w) Ibid. Obs. 35. (x) Ibid. Obs. 35. (y) Ibid. Obs. 35. (z) Ibid. Obs. 35. (a) Ibid. Obs. 35. (b) Ibid. Obs. 35. (c) Ibid. Obs. 35. (d) Ibid. Obs. 35. (e) Ibid. Obs. 35. (f) Ibid. Obs. 35. (g) Ibid. Obs. 35. (h) Ibid. Obs. 35. (i) Ibid. Obs. 35. (j) Ibid. Obs. 35. (k) Ibid. Obs. 35. (l) Ibid. Obs. 35. (m) Ibid. Obs. 35. (n) Ibid. Obs. 35. (o) Ibid. Obs. 35. (p) Ibid. Obs. 35. (q) Ibid. Obs. 35. (r) Ibid. Obs. 35. (s) Ibid. Obs. 35. (t) Ibid. Obs. 35. (u) Ibid. Obs. 35. (v) Ibid. Obs. 35. (w) Ibid. Obs. 35. (x) Ibid. Obs. 35. (y) Ibid. Obs. 35. (z) Ibid. Obs. 35. (a) Ibid. Obs. 35. (b) Ibid. Obs. 35. (c) Ibid. Obs. 35. (d) Ibid. Obs. 35. (e) Ibid. Obs. 35. (f) Ibid. Obs. 35. (g) Ibid. Obs. 35. (h) Ibid. Obs. 35. (i) Ibid. Obs. 35. (j) Ibid. Obs. 35. (k) Ibid. Obs. 35. (l) Ibid. Obs. 35. (m) Ibid. Obs. 35. (n) Ibid. Obs. 35. (o) Ibid. Obs. 35. (p) Ibid. Obs. 35. (q) Ibid. Obs. 35. (r) Ibid. Obs. 35. (s) Ibid. Obs. 35. (t) Ibid. Obs. 35. (u) Ibid. Obs. 35. (v) Ibid. Obs. 35. (w) Ibid. Obs. 35. (x) Ibid. Obs. 35. (y) Ibid. Obs. 35. (z) Ibid. Obs. 35. (a) Ibid. Obs. 35. (b) Ibid. Obs. 35. (c) Ibid. Obs. 35. (d) Ibid. Obs. 35. (e) Ibid. Obs. 35. (f) Ibid. Obs. 35. (g) Ibid. Obs. 35. (h) Ibid. Obs. 35. (i) Ibid. Obs. 35. (j) Ibid. Obs. 35. (k) Ibid. Obs. 35. (l) Ibid. Obs. 35. (m) Ibid. Obs. 35. (n) Ibid. Obs. 35. (o) Ibid. Obs. 35. (p) Ibid. Obs. 35. (q) Ibid. Obs. 35. (r) Ibid. Obs. 35. (s) Ibid. Obs. 35. (t) Ibid. Obs. 35. (u) Ibid. Obs. 35. (v) Ibid. Obs. 35. (w) Ibid. Obs. 35. (x) Ibid. Obs. 35. (y) Ibid. Obs. 35. (z) Ibid. Obs. 35. (a) Ibid. Obs. 35. (b) Ibid. Obs. 35. (c) Ibid. Obs. 35. (d) Ibid. Obs. 35. (e) Ibid. Obs. 35. (f) Ibid. Obs. 35. (g) Ibid. Obs. 35. (h) Ibid. Obs. 35. (i) Ibid. Obs. 35. (j) Ibid. Obs. 35. (k) Ibid. Obs. 35. (l) Ibid. Obs. 35. (m) Ibid. Obs. 35. (n) Ibid. Obs. 35. (o) Ibid. Obs. 35. (p) Ibid. Obs. 35. (q) Ibid. Obs. 35. (r)

lenta; idcirco Jo. David Mauchartus (g), & Jo. Henricus Linckius (h) dubitarunt, quin ad hoc genus attinerent. Si mecum igitur idem censeas de tumoribus illis duobus de quibus dicere cœperamus; duo consequentur, alterum, Observationem illam Bauhini fortasse primam fuisse tumorum hujus generis; nam quæ apud Forestum (i) legitur, fortasse & ipsa, suo in genere prima, potest ad tumores spectasse, non dissimilis quidem natura, & periculi, sed tamen cum cranio magis, quam cum Spina, communicantes, quales in viventibus infantibus a nobis, & antea ab Ruyschio, visos, alibi (k) commemoravimus: alterum, id quod proposuimus, non semper in quo hydrorachitis est, in eodem hydrocephalum esse debere, quæ de re, cum hæc relegeremus, libenter vidimus, non aliter ac nos sensit Virum Præcl. Trevium (l). Huc adde aquam de qua etiam supra (m) indicatum est, intra imum Duræ spinalis meningis cavum secretam, quæ si naturalem modum superet, ipsa per se hydrorachitidem facere potest. Hanc autem aquam non nihil viscidulam, cave confundas, ut nonnulli, cum viscoso illo humore, sicut Veteres, a me in Adversariis (n) indicati, vocitabant, quo vertebrae intus obliuuntur: is enim neque aqua est, neque interiore usquam, neque inferiore dumtaxat parte inhaeret Crassæ meningis, velut hæc, quam video a Cl. quoque Hubero (o) secundum naturam agnoscere, imo, quantum quidem ipse tradit, etiam a bono Maligno in Posth. p. 39. & cum eo a Bellino in Lemmatibus Opusculis suis præmissis, qui tamen pro liquido nervo habuerint, errore certe, quem recensere fere pudet. Verum num de ista de qua nos, aqua locuti sumus, ipse videris, itemque (p) num revera nullam invenire possis observationem, medullæ spinalis defectum indicantem, præsertim cerebro vel cerebello. Mihi enim ex binis Caroli Raygeri (q) Observationibus bene penitus videtur in duobus maturis foetibus cerebrum quidem maxime deformatum, sed non destructum fuisse, cum in utroque spinalis medullæ esset nulla, aut certe nil nisi sanguis concretus, aut sanguini concreto simile.

11. Verum five aqua illa quæ spinales histumores distenduntur, inde sit, unde modo indicabamus, five e cranio defluat, five utrinque proveniat; adeo similes veri hæc illius origines sunt, ut non fuerit aliunde ordinario quidem repetenda. Namque errorum, olim utcumque ferendum, existimantium, ut tumorem, qualem descripsit Bauhinus (r) urine portionem ex vesica deferri, quis postquam magis quæque innouit mali natura, jam ferat? Et tamen vel pejus erravit Chirurgus ille, quem merito expoliit Eruditissimus Platerus (s), cogitantem, eo vesicam urinariam pertinuisse, quæ infanti vel duplex congestisset, vel juxta capior: quod ego erratum hic non attingerem, nisi scirem, eandem opinionem haud multis ante annis alterius non ignobilis in Italia Chirurgi fuisse; ut jam tertio (t) qui humor ex his tumoribus effluxit, urina sit existimatus. Sapientius, sed minus necessario, ex hydrope interioris corticis medullæ spinalis aquam hanc Vir magni nominis deduxit, qui cortex dum eo turget, medullam spinalem ejusque thecam dividat. Credibile est, eorum traditionem secutum, qui (u) in hoc affectu vertebrae ita esse bifurcatas volvere, quasi totaliter in duas partes essent divise, ut laniationes facere assolerent, atque adeo ipsam quoque Medullam; præsertim cum Tulpio citet, qui (x) dissecabatur, inquit, vitata hæc spina in duas æquales partes ab ultima thoracis vertebra usque in latera ossis innominati, regente hinc hinc hiatum peritoneo. Quæ verba idcirco protuli, quia in Sepulchreto, quo dixi (y) has Tulpii Observationes relatas, incautum quæres, multoque minus eas quibus illas vertebrae delineavit, Figuras (z). Figuræ enim ab ipsis Auctoribus simul cum observatis suis editæ, licet ad hæc penitus intelligenda persæpe utiles, interdum necessariæ sint; nullquam tamen ubi poterant, imo debebant, in Sepulchreto proponuntur. Sane Tulpius in primis, hunc affectum illustravit; sed cum diligentius quæsit, in rem videtur incidisse rariorem, si cum cæteris, & præsertim cum Ruyschio (a) qui multo sæpius vidit, atque aliam propterea Iconem (b) subijcit, qua ductas solum a tergo vertebrae, ut invenerat, non etiam a fronte ostendit: quarum corpora per sulcum profundum divisa conspexit qui-

dem Theodorus Zwingerus (c), sed, ut in monstroso foetu, posteriore sedem obtinentia, nec sine integra medulla Spinali. Quod vero ad medullæ ipsius divisionem attinet; Brunneri quidem Observationem (d) legi quæ hydrophi corticalis illius medullæ favere videntur. Inventa enim est Spinalis medulla in medullis perforata, & aqua referta, cuniculo illuc versus tendente, ubi vertebrae hiabant, & aquosus, ante hydrocephalum, in dorso tumor fuerat. Non tamen memini bipartitam hydrophis vi Medullam legisse. Nam quod ad alium ejusdemmodi tumorem nervos plurimos idem Auctor (e) tendentes vidit e Spina, indidemque vasa sanguifera emergentia eodem appellare, ut subius membrana spinalem medullam alias involvens appareret inanis, adeo ut vel omnis medulla spinalis hac exorbitans, in dictum tumorem terminari visa fuerit; cave putes, in tot nerviformes partes Medullam aquæ vi fuisse divisam. Erat enim hic tumor in dorso supra os sacrum, hoc est in lumbari Spina tractu in quo Medullam ipsa natura in Equinam Caudam, id est in tot nervos divisit, quos cum sanguiferis vasis illuc ubi minor resistentia erat, ab aqua in tumorem fuisse compulso, non est mirandum. Eodem in tractu erant tumores a Tulpio (f), a Lechelio (g), ab Apino (h) descripti. Itaque primus vidit in tribus illis infantibus nervos Spinalis medullæ per tumorem passim dispersos, extraque orbitam suam delatos: alter, apertum tumorem, nihil spinalis medullæ reperit, filamenta quadam alba & tenuissima si excipias, quæ rudera potius membranae, in vestigia spinalis medullæ, quam nervorum, ipse quidem existimavit: tertius denique ipsam medullam spinalem, ex cavitate secunda ad huc integre vertebrae lumbaris prodeuntem, insertam conspexit, saltem quoad alteram medietatem suam, medio tumoris vertici. Quæ quidem Medulla cum secundum naturam ex ea vertebra prodire ipsa nequeat, ut pote quæ tota jam sit in nervos divisa; hæstasse in hac Apini Observatione me, fateor, non secus atque in altera quadam Schraderi (i) (ut de illa Brunneri fileam, quæ supra (k) indicata est) quanquam contraria prorsus de causa. Schraderus enim in ejusdemmodi tumore, eademque in sede animadvertendum credidit, Medullam hæcenus integram, cum ad hiatum vertebrae perveniebat, ibi evanescere, & nil nisi membranosa involucria relinquere sic tamen ut in lateribus sparsim, sed ordine, se offerrent nervorum ex ipsa emergentium initia. Atqui res videtur secundum naturam sic habuisse. Medullæ enim truncus, ut dicebam, ultra secundam lumborum vertebrae non descendit; sed orti jam ex ipsa nervi in latera ordine se demittunt. Attamen cum tumorem fuisse, ajat, circa principium vertebrae lumbæ, fieri potest, ut pars Medullæ infima aut liquata esset, aut fursum retracta. In Apini autem infante res contra se habebat, Medulla infra lumbam secundam vertebrae non solum descendente, sed extrorsum se vertente, & in mediam internam faciem tumoris, qui in regione erat ultimæ vertebrae lumbæ se inferente, quemadmodum ex Iconibus plane intelliges, longe clarius exhibitus in ea Caroli Frid. Hoechstetteri Dissertatione (l), quæ hac ipsa præceptoris Apini historia exposita est. Cum rem mirarer; incidi in Maucharti (m) Observationem, quæ in lumborum inferiori parte, quippe ex dehiscentibus duabus infimis eorum vertebrae, tumorem proponit, & in hujus medio prominentem medullam spinalem in membranam tumoris intimam, quæ sub Crassâ meninge occurrebat, se per fibrillas tenuissimas circumcirca extendentem & plane desinentem. Denique cum reperta ab Solertissimo Trevio (n) in tumore qui hiatui respondebat trium inferiorum vertebrae lumbæ, & omnium Sacri ossis, novissimè perlegerem, adjectasque Icones (o) prius inspicerem, & inter se compararem; credideram quidem ex forma primum terete, deinde quasi in acumen sensim desinente, corpusculum albacans, & Medullam esse extrêmam infra omnes lumborum vertebrae intra os Sacrum se demittentem. Et sane Auctor quoque illud manifestum vidit plurimis fibris sparsis coherere cum partibus subjacentibus, ipsamque nil aliud esse, quam medullam spinalem extremam, quod caudam sic dictam equinam constituit, hic extra caudalem suam foras, id est intra tumorem, sub cuius superficie transpiceretur, produci. Veruntamen cum postea seribat, fuisse illud particulam conformationis peculiaris, & sigillatim cohesisse cum extremitate medullæ spinalis ejus-

ejusque propaginibus: extremum vero medullæ hic adtertiam usque lumborum vertebrae exporrectum fuisse, mox autem in particulam illam c, d, e, desisse, & nervos propagines sparsisse, cumque etiam affirmet, in cavo similibus tumoribus reperiri tantum medullæ spinalis filamenta, vasis sanguiferis intertexta, testante hæc sua quoque observatione, dubius hæsi, nisi satis ejus mentem assequer, & an nervi solum equinæ Caudæ in unum quasi corpus superiori parte ab aqua compulsi, hic proponantur; ab his autem quos paulo ante nominavi, sic pro ipso Medullæ trunco forte sint habiti, quando ejus quod viderunt, corporis quæ interior fuerit natura, silent, an vero, quod malim credere (p), sine ulla deceptione Medullam ipsam conspexerint. Est Ruyschii locus interpretatione sane dignus, ubi de hoc genere tumorum loquens (q), infra cum tumorem, inquit, spinalem medullam sæpe bene constitutam invenio. Si de lumbari tumore accipias, & idem vidisse, credas, quod alios malim vidisse; conjicias necesse est, non infra, sed intra tumorem ab Auctore scriptum esse. Attamen quia paulo ante dixerat ejusmodi tumores sæpe in dorso, aut lumbis occurrere; verius fortasse erit de tumore dorsi intelligere; infra quem Medullam videre potuit, eamque bene se habentem. Sic certe vidit (r) in inferioribus vertebrae thoracis exiguum & sanam portionem spinalis medullæ, in cavitate autem vertebrae lumbæ nervos quosque bene constitutos, cum vertebra non modo omnes colli, sed & ex proximis thoracis totidem; ut Figuræ quæ designat, Kerckringii (s) ostendunt, postica parte bifida, nullaque spinalis medullæ præditæ, hoc morbi genere tum in cervicibus, tum in dorso laborasse foetum, significarent. Ex his habes, quomodo Ruyschii, a quo (ut de Apino (i) fileam) ejusdemmodi tumores dorsi in aliis quoque visos esse, non dubito, propositum locum, in quo sunt qui hæreant, interpreteris, & simul quomodo ipsius, & Kerckringii descriptiones ejusdem foetus conjungunt, alteramque ex altera ubi opus sit, emendando, illustrando, unam perfectam atque absolutam efficias.

12. Sed si medulla Spinalis, ut paulo ante posui, aut certe ejus nervi, & vasa (non secus ac cerebrum in hydrocephalo Cl. Waltheri (u), aliorumque, & pars cerebelli in hydrocephalo Lechellii (x)) extrorsum intra tumorem compelluntur; quæres ex me, quæ ratione igitur intelligas quod a Viris Doctissimis indicatum est, hunc Spinae affectum posse etiam tribui aquæ in cellulis stagnanti, quæ Crassam meningem plurimæ exterioris ambijunt, pingue illud secundum naturam continentes, quod viscosum a Veteribus humorem vocitatum esse, dixi (y); ut hic morbus persimilis sit hydrophi peritonæi. Hydrophis enim, iniquus, peritonæi ea quæ circumdat, viscera introrsum urget; non extrorsum trudit; nec ea cellulae sunt ab anteriori, sed a posteriori maxime canalis vertebrae parte, ut si turgant, Caudam Equinam extrorsum nequeant compellere. At tu noli tamen credere, huc etiam aquarum, tumorumque origini aliquando locum aliquem esse non posse. Nam perraro quidem, sed nonnunquam tamen, compunctis ejusdemmodi tumoribus, & aqua educta, sanitas restituta est, ut in illo infante quem describit, & pingit Jo. Mauritius Hofmannus (z). Cujus aquam, tumoris si a cellulis deducas, Crassæ meningis exteriori faciem obliuuntibus, in parte extrorsum, qui ei infanti, complicato corpore exeunti, difficillimus, nec sine summo rustica matris nisu, contigerat; verisimilia dixisse videberis: nihil enim æque ac posterior illa pars Spinae quæ in lumbis est, distrahi potuit in eo infantis positu; quare, salva reliqua parte, ex illa dumtaxat tumor, qui primum non erat, post aliquot dierum intervallum oriri cœperit.

Fuerunt etiam qui tumorem, de quo superius (a) dictum est, a Genga ad coccygem sanatum, ab humore factum crediderint, qui ex cranio cavo illuc usque inter ossa, & Duram meningem viam sibi per cuniculos paravisset. Sed qui cum Præcl. Fantono (b) rei difficultatem, anatome consultâ perpexerint, atque insuper promptum illum feri ex tumore exitum animadvertent statim ac manu occupat comprimeretur, non aliud malent ei humori iter assignare, quam quod ab natura ipsa inter meninges paratum est, sanationem magna ex

parte quadrienni illius pueri ætati, & externæ hic quoque, non internæ mali causæ tribuentes. Interna enim, & præsertim nativa causæ & diu, & penitus tum fluidas partes, tum solidas lædit, hæque eo gravius, quo molliores sunt, non, uti aucta jam ætate, firmiores. Huc illud accedit, quod Equina Medulla Cauda ad coccygem non pervenit: quæ fortasse causa fuit, cur Ruyschius (c) inter omnes, aut certe, si ejus proximam legas Observationem (d), ferme inter omnes, hujusmodi correptos tumoribus, nullum viderit infantem tam diu superstitem, quam eum qui ad coccygem habebat. Sic enim tot nervos extrorsum inflecti, extrudi, lædi, abrumpi non contingit: ex quorum latione oritur artuum inferiorum imbecillitas, & resolutio, quam in plerisque supra indicatis lumbæ tumorum exemplis diserte memoratam invenies, atque, in aliis præterea quæ omitimus, ex quibus duo videbis Joannis Burgii in Ephem. Nat. Cur. (e); quin etiam interdum sphindæris anis, vesicæque paralyfim (f), sæpius agnoscendam, adnotandamque, si pueri sæpius cum hoc affectu diu vitam trahere possent. Non possunt autem cum ob alias causas, tum sæpenumero ob convulsiones, quæ lationes illas nervorum sequuntur, eoque citius, si hos, tumorem aperiendo, aut compungas, aut aeris injuriis exponas. Quæ convulsiones cur in duobus qui sanati sunt, pueris minime fuerint, ut neque artuum inferiorum resolutiones, ex iis quæ de utroque dicta sunt, intelligitur. Cum hæc autem omnia abfuerint, & malum ab externa causâ ortum esse, constiterit; tunc præsertim observatis iis omnibus quæ caute Præcl. Trevius (g) admonuit, aliquid audere posse Chirurgus videtur; siquidem tamen inter innumera funesta exempla in fallacissimis hujus generis morbis audere licet.

13. Namque; ut ad hydrocephalum redeam; interni quidem Veteres Medici (h) duas agnoscebant species, alteram, cum aquæ inter calvariam, & Crassam meningem, alteram, cum inter hanc meningem, & Tenuem congeruntur, secundam speciem lethalem, primam non insanabilem esse, docentes, in qua ubi inter futuras distrahitas tumor apparet, eminentiorem locum secundum esse, præceperunt. Paræus (i) tamen diserte negat, se quemquam vidisse qui convalescit: & Jo. Francus (k) testatur, vel loco tumidiore aperto, & emissâ aqua limpida, & pura, infantem post aliquot horas in epilepsiam incidisse, & paulo post e vita discessisse: nec Grubelio (l) jubente, profuit per foramen potentiali, ut vocitant, cauterium paratum, incluso penitus fero exitum aperuisse, eo quoque infante paucis diebus post mortuo, quando ex iis quibus aqua educta non fuit, aliquos septem, novem, duodeviginti, & triginta menses vixisse, memoriæ proditum est (m); ne de eo quidquam dicamus quem novit, & secuit Riedlinus (n), annos solidos viginti quatuor hydrocephalo laborantem. Est quidem apud Cl. Fantonom (o) Wepfero adscripta observatio rustici, qui impatiens diuturni, sævisimique doloris capitis a fero inter cranium, & meningem Duram concluso, Veterinarium coegit sibi sinciput perterebrare, unde feri copia exsiliens, prorsus convalescit. Sed fac, audaciam hanc felicissimam fuisse, fac esse Chirurgum qui in hydrocephalo infantis alijus ipsam velit imitari, nec imitari solum, verum etiam, si Duram meningem incidere opus sit, ut in gravissimis capitis ictibus usuvenit, superare. Quibus tuto iudiciis, notisque confidet, ut pro certo ponat, nunc inter ossa & Crassam meningem, nunc inter hæc, & Tenuem, nunc Tenuem inter, & cerebrum aquam esse? Neque enim defuit triplicis hujus sedis exempla, ut puta primæ in Vellii (p) hydrocephalo; in quo & secundæ hujusque pariter in dissectione a Laubio (q), & a Cl. Jo. Rudolpho Zwingero (r); tertiæ autem in Falloppii nostri Observatione, quam habes in Sepulchreto (s); in aliisque Mayeri (t), & Kalschmiedii (u). Fac tamen, si fieri potest, hæc quoque internoscere, eandemque sibi felicitatem quam aliquando in adultorum, eorumque, cum bene valerent, percussorum ictibus, in hydrocephalo infantum polliceri posse, in meningibus, si opus est, incidendis, & deinde, quamvis laxæ, aut laceræ, aut crassæ factæ sint, ad cicatricem perducendis; quid? si cerebrum humori quidem subit, sed tam flaccidum, vix ut in eo

(g) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 38. (h) Ad. N. C. Tom. 1. Obs. 74. (i) l. 3. Obs. Chir. 7. (k) Epiit. Anat. 20. n. 57. (l) Commere. Litt. 4. v. 171. Hebd. 21. n. 1. (m) n. 9. (n) II. Animad. 23. & 29. (o) De Med. Spinal. n. 6. (p) Ibid. n. 4. (q) 180 in Eph. N. C. Dec. 1. A. 3. & 4. A. 8. (r) Obs. 13. num. superiore cit. (s) Progr. M. Nov. A. 1754. (t) Huc adde & quarto ex n. 16. infra. (u) apud Ruysch. Obs. Anat. Chir. 34. (v) Obs. Med. 1. 3. c. 30. (w) num. superiore. (x) Tab. XI. (y) Obs. cit. 34. (z) Fig. 37. (aa) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 29. (ab) 12. in Addit. ad Sect. hanc Sepulch. 16. (ac) Ibid. (ad) (e) Obs. citatis hoc n. & 9. & 10. (af) Dec. 2. Obs. Anat. Med. 2. (ag) n. 9. primo loco. (ah) De Spina Bifida. (ai) cit. supra ad n. 10. (aj) Commere. Ibid. cit. Hebd. 20. & 21. (ak) Tab. 1. Fig. 11. & 12.

(p) Vid. n. 16. infra. (q) Obs. 34. cit. supra ad n. 9. (r) Thef. Anat. 8. n. 1. (s) Spicleg. Anat. Tab. 9. (t) apud Hoechstetterum n. 9. Diff. cit. ad n. super. (u) Partus Monstr. Descript. (v) Obs. cit. supra n. 9. (w) n. 10. (x) Eph. N. C. Dec. 2. A. 6. Obs. 38. (y) n. 9. (z) Animal. Ibid. cit. (aa) Obs. 35. super. cit. (ab) Obs. 36. (ac) Dec. 2. A. 6. Obs. 38. (ad) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obs. 127. & Sect. hac 16. Sepulch. in Addit. Obs. 13. ver. fin. (ae) Commere. A. & Hebd. supra cit. ad n. 10. (af) apud Fabric. ab Aquap. de Chirurg. Operat. ubi de Hydroceph. (ag) Oper. l. 7. c. 1. (ah) apud Scheuch. Obs. Med. 1. 1. ubi de Hydroceph. mori. (ai) Eph. N. C. Dec. 2. A. 10. Obs. 42a. (aj) Vid. Act. Helveticæ. Tom. 1. c. 1. n. 6. (ak) Eph. N. C. Cent. 1. Obs. 29. (al) Animal. cit. supra ad n. 9. (am) Disq. de multo inter. ingress. P. 2. Obs. 2. (an) Eph. N. C. Cent. 10. Obs. 83. (ao) c. cit. n. super. (ap) 2. in Sect. hac 16. (aq) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obs. 127. (ar) Progr. de nervis Optic. &c.

internoscere quidquam liceat præter corticalem, & medullarem substantiam, velut in modo laudatis Mayeri, & Zingeri observationibus: quid? si sub corticali medulla tota corrupta, & in aquam conversa sit, ut in puero illo Tombini (x), de quo etiam in Sepulchreto (y) relatam est: quid? si totum cerebrum sit in aquam mucosam, aut in limpidam, & sanguine pauco tinctam solum, ut in illis Kerckringii (z), & Laufferi (a): aut quoniam hoc rarius est: quid? si ab inclusa ventriculis aqua copia, ut in duabus, quas Bohnius (b) commemorat Dodartii observationibus, ea vis cerebro allata sit, ut Laterales cum tertio ventriculo tñam & continuam cavitatem efficiant, quod ipsum tanto minus concipi liceat, quod ex hydrocephalo quidam, ut duo illi infantes, qui nullo modo capitis affectus dici possunt, laborant: aut quid? si ab incumbunt aquarum pondere, aut circumpressione sit intima cerebri structura insanabiliter labefacta; nam vel exterior forma, & moles ipsa aliquando minime resistunt. Sic hemisphaeria cerebri non amplius convexa, sed depressa adeo, ut esset altitudo eorumdem in eodem plano horizonti parallelo, in quo Callosum Corpus erat, conspexit Velsius (c). Sic cerebrum eo redactum, ut pilam palmariam vix mole equaret, invenit Paræus, non satis accurate in Sepulchreto (d) citatus. Sic, exiguum instar oculi bovini ad fescuniam accedens vidit Stegmannus (e), adde & simul totum putrefactum & corruptum: quæ res ad memoriam reducit cerebelli quoque graves ab hydrocephalo læsiones, ut in modo laudata Velsii, & vel magis in observationibus Littrei (f), & Jo. David. Maucharti (g), & in eadem Laubii quæ paulo ante indicata est. Sed plerumque; tametsi hanc speciem Antiquiores non posuerunt; hydrocephali aqua est in ventriculis, ut Vesalius (h) in primis, tum deinde tot alii invenerunt, ut puta Schulz (i), & ex modo, aut paulo ante nominatis Laubius, Mauchartus, Riedlinus, Littreus præsertim, qui in tanta aquæ copia quæ ventriculos distendebat, nihil ejus inter calvariam, & Crassam meningem, nihil inter hanc, & cerebrum deprehendit. Mitto alios plures, præter Brunnerum tamen (k), & qui, ut ipse, extenuationem substantiæ cerebri, in hujusmodi hydrocephalo haud ita raro conspexit, memorant. Neque enim hæc eo tantum attigi, ut ostenderem, quamvis Chirurgus sit audax adeo, ut meningem hic perforaret, sæpe tamen aut nihil aquæ, aut non eam cuius major copia sit, nisi cerebrum quoque perforaret, esse educturum; sed eo potissimum attigi, ut intelligeres, facile etiam posse accidere, ut dum nihil nisi Crassam meningem perforare se, credit, cerebrum perforaret. Velim igitur ad Vesalii Observationem illas quoque Hildani, & Tulpii observationes adjungas quæ a me ibi sunt commemoratæ; ubi ostendi (l), vi aquarum ventriculos distendentium, horum parietes superiores præsertim, & laterales usque adeo interdum extenuari, & cum meningibus ad crania ossa, aut pericranium affigi, ut mirum esse non debeat, si qui, nihil præter cranium incidere existimantes, & crassam, & Tenuem meningem, & his, atque illis in membranae modum adherentem cerebri substantiam simul pertruderint. Leges litteras Jo. Jacobi Scheuchzeri, ad Vallisnerium nostrum (m) missas. Hydrocephalum infantis videbis in Nosocomio, communi consilio Chirurgi ferro incisum fuisse, cum judicatum esset, aquas habere inter Cranium, & Duram Matrem. Videbis simul, quam judicium talis modi in casibus sit difficile. Cum enim convulsi vomitus, qui mox primæ illi educationi aquæ ad uncias circiter tres, succedere, ad vitæ usque finem, qui postredie fuit, peritantes, indicare crederentur, Duram meningem incisam esse; anatome ostendit, non peritantes hanc duntaxat, sed & Piam cum ipso cerebro. Fuit enim cerebrum ipsum ad membrana tenuitatem fere extensum capacitati internæ cranii par, cum aqua moles, quæ 8. ad minimum fuit librarum medicarum, delituerit in ipsis ventriculis.

14. Ex tanta cerebri extenuatione, & ad crania fornici adhesionem factum est videlicet, ut in memorato (n) Tulpii hydrocephalo, effusis aquis, plerique Medicorum præsentium, sed præpropere, judicaverint, esse illud caput sine cerebro, itemque ut Steno in suo illo vitulo (o) non parum temporis consumeret querendo cerebrum in

ipso cerebro, jamque historiis, antea sibi non creditis, adhibere inciperet fidem, homines nempe sine cerebro fuisse repertos. Et sane ad hunc fere modum & ipse credo, quidquid veri inesse potest ejusmodi observationibus, esse explicandum eorum in primis qui Tulpium, & Ste-nonem haud legerant, puta Garneri, Zacuti, & si qui alii in Scholiis ad horum observationes, quas in Sepulchreto (p) habes, cerebrum non reperisse scribuntur. Cum enim alius cerebri vicem supplevisse, ajat, membranam crassiorem; alius, pro ipso duram meningem apparuisse duplicatam, aquam limpidissimam in se habentem; facile intelligis, quid membrana illa crassior, aut altera illa duplicatae Durae meningis lamina esse potuerit, & quid latere sub specie illa cuspudam mucositatis & pblegmatis valde indigesti, quæ festinanter insipienti Garneri intra meningem se obtulit. Certe, ut ibidem videbis Kerckringii Observationem (q) qui cerebri loco aquam se reperisse mucosam, tradit, videbis quoque in subjecto Scholio haud aliter de mucosa hac aqua, aut de cerebri extenuatione suspicari Diemerbroeckium; & tamen Kerckringius non modo Tulpii historiis legerat, sed etiam in ea sua memorabat, & de hydrocephalo necdum semestri verba faciebat, cui intra uterum inchoata cerebri dissolutio sensim increvisse potuerat, donec cerebro prorsus soluto vivendi finem fecerit. Illud præterea objicit Diemerbroeckius; quod a plerisque pariter ejusmodi historias edentibus omisum requiras, cerebellum, & Oblongata medulla deessent, an non, fuisse. Sed in Billotii (r) historia, quæ inter has solet referri, non modo hoc desideres; verum etiam non penitus absumptum pueri cerebrum fuisse, cognoscas, quando ejus substantia portio quamvis exigua ovum mole vix aquans, reperiatur. Sic etiam in cane fatuo, ut videtur, aut vertiginoso Elias Rud. Camerarius (s) (de ovibus enim quæ Kerckringius (t) aliæ scripserunt, lanionum fere observatione, & fide nituntur) Camerarius, inquam, nullam penitus cerebri, aut cerebelli substantiam, vidit, præter posterioris portunculam vix avellanae medietatem æquantem. Quæ est omnia non sine admiratione, & quadam etiam non sine aliqua diffidentia legisse me, fateor; tamen hoc quoque adjiciam. Memini, cum adolescens quotidie in Bononiensi Nosocomio versaret, S. Mariæ de Morbo audire non semel Jo. Marcum Bigattum probum Virum, eundemque ibi Medicum Chirurgum, sua laude dignum, cum suum Decefforem Jo. Galeatum Manzum Medicum, & Chirurgum, cum paucis, dum viveret, comparandum, id vidisse, asseveraret, quod ut accipi se tibi narrabo, nihil adjiciens, nihil detrahens. Cuspidam vulnus curabat Manzius, quod ad Coronariam futuram incisum, in cranium cavum perveniebat, cum æger circiter vigesimo die duo pati cœpit, alterum, ut quoties vulnus reteregetur, toties convulsivis afficeretur maxilla inferioris motibus; alterum autem, ut quotiescunque interrogaretur, oculis quidem ostenderet, se intellexisse, & respondere jam velle, sed tamen per aliquod temporis intervallum primum incipere non posset verbum; quo demum incepto, cætera facile sequebantur. Sic fere usque ad vitæ extremum mentis compos visus, denique insultu quasi apoplectico prehenfus, occubuit. Cranium resecrat, nihil intra hoc, nisi humor, inventum est, si fibras aliquot excipias rubras, & quasi carneas, quæ vulnere subiciebantur. Assensum, ut ego audiens sustinebam, sic tu legens sustineas, per me licet. Et sane hæc sunt ejusmodi, ut nisi ipse videas, nisi diligenter etiam atque etiam perscruteris, velut in hoc casu quid fibræ essent illæ rubræ, & quasi carneæ, & quæ cum membrana fortasse, aut quibus cum nervis junctæ, & postquam etiam scrutatus fueris, vix credere tamen possis. Agitur hic quidem de cerebri absumptione, ut in Zacuti, ut Billotii pueri vulnus capitis consecuta. Sed in primo trienni spatium inter vulnus, & observationem fuerat interjectum; in altero totum absumptum non erat cerebrum; in utroque cerebellum fortasse, & pars medullæ Oblongatæ potuit superstes esse: nec cerebri colligatio in secundo fuit; sed ejus substantiæ, ad nucis myristicæ magnitudinem in quacunque medicatione erumpentis, amissio. At enim, inquis, nullum in quinquemestri Kerckringii puero præcesserat vulnus, nullum in bienni Tombini (u), nullum in Neuholdii (x) puella

puella novenni; & tamen in hac medullaris cerebri substantia tota velut in gelatinam tenacissimam, in secundo autem, ut diximus, in aquam conversa, in primo totum cerebrum in aquam mutatum. Mihi vero hæc ipsa mutationum series videtur ostendere tanto difficilius contingere cerebri dissolutionem, quanto longius ab ortu receditur, ut cerebri substantia firmior sit. Quod si in viro tamen illo Garneri peracta est; at quanta, & quam diuturna pertulerit, videre potes. In eoque ipso ut singulare id fuerit, inde licet intelligi, quod non facile sit alterum in adulto ejusdemmodi exemplum apud probatos Scriptores invenire. Quin mulier, de qua Kalfchmiedius (y), est atrocissimis capitis doloribus, iisque post gravem capitis ictum, misere adeo vexata, ut nisi aquæ copia per nares prodiret, tandiu non fuisset victura, cum decimo tandem anno mortua esset, vi quidem feri distendentis cerebri ventriculos, corpus Callosum sic extenuatum ostendit, ut vix septi pellucidi crassitatem referret; cerebri tamen in mucum dissoluti nihil habuit. Cum igitur totius adultorum cerebri in mucum, nedum in aquam dissolutio sic rara sit, præsertim si quidquid cranio continetur, simul dissolutum intelligatur; vides profecto cur propositum casum audiens, assensum ego sustinuerim, qui vel de puero eadem, imo leviora aliquanto audiens, haerere solitus sim, nisi ammentem simul fuisse, & plantæ magis quam hominis vitam denique egisse, adjiciatur. At Redius (z) tamen, cerebro testudinibus exempto, has vidit, inquis, diu, & nunquam sex ipsos menses ambulare potuisse. Ego vero de perfectis, ut vocant, animalibus, atque adeo de homine hic verba facio; & tu mihi testudines narras, quas facere motum vel corde ablato, non ignoravit Aristoteles (a). Præterea ipse indicare videtur Redius, testudinibus, una cum cerebro facultatem cernendi, & quod veri simile est, audiendi quoque, olfaciendi, gustandi fuisse sublatam, & Caldeus (b) certe tandiu superstitis motus satis probabilem causam ostendit, magnam videlicet, si cum exiguo earum cerebro comparatur, Spinalis medullæ crassitudinem. Quæ ex medulla spiritalis repetere ii quoque solent qui vitam sortem cerebro carentium in utero volunt explicare, quos hæcenus sequi poteris, ne cum quibusdam tamen ponas, aut in illis omnibus Medullam esse crassiorem, aut quia multo plures quam cerebrum, emittit nervos, multo plus quoque spirituum tunc etiam præbere quando a cerebro unde ipsa accipere magna ex parte alioquin solet, jam nullo certe potest accipere, aut in illis cunctis inesse fortibus, cum plures supra (c) memoraverim, qui nihil omnino, nisi forte aqua, intra cranium, & vertebrae habebant.

Sed cerebrum, & Medullam habuerunt, inquis, antea videlicet quam utrumque aut aqua dissolveret, aut vis alia aliqua five opprimeret, five extruderet. Rectius hic quidem sentis quam Explicatores plures, qui id minime attenderunt. Quod si ad primordia usque rediens, nihil utrobique, nisi humorem, unquam fuisse, contendas, spiritus vero ab nervorum gangliis repetas: aliquid forsitan tribuens suspicioni quam olim (d) vix uno aut altero verbo attigi, in gangliis fortasse aliquam spirituum fieri secretionem; ego, tametsi nuper præsertim in gangliis adultis duobus altero mediocri, altero maxima crassitudine præditis inter eos qui ad nervos Cervicales spectant, mox Brachiales effecturos, tametsi, inquam, iis in gangliis secundum longitudinem dissectis, substantiam ex cinereo fuscâ præclare viderim, & ostenderim, quæ cum alba nusquam permixta (cujus erat multo major copia, & exterior in gangliis sedes) horum axem sequebatur; non autem tamen illi suspicioni pondus addere: & si auderem; locum illi fortasse aliquem esse posse, crederem, in iis ad tempus aliquod servandis fortibus quibus cerebrum, & Medulla abscisissent; non vero in iis quibus hæc nunquam fuissent. At si forte in ea sententia nihilominus persistendum tibi, quod credere non possum, existimaveris; hoc unum dicam, si illa prima, & reliqua deinceps in utero vita cum ea tibi videtur conferenda, quam adulti homines, de quibus sermo susceptus est, agunt sentiendo, cogitando, judicando, respondendo, atque, ut opus fuerit movendo; viceris: sin contra; nobiscum facies.

15. Habes de Hydrocephalo, & de Aqueis præsertim Spinae Tumoribus eo plura, quo minus apud nos in vulgus sunt notæ. Perrari enim sunt in his regionibus; non sicut in quibusdam aliis, adeo frequentes, ut intra mentem Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

ses quatuordecim Burgius (e) Vratislaviæ tres viderit. Quod si forte de utroque morbo plura cupis; de Hydrocephalo quidem tibi poterit satisfacere Vir Cl. Jo. Rud. Zwingerus (f), a quo, cum hæc relegerem, illius exempla non modo collecta vidi; sed & diligenter ac distribute inter se comparata: de Aqueis autem Spinae Tumoribus, præter Georgium Frid. Orthium in lectu digna, utilique Dissertatione (g), quam, Præfide Jo. Salzmanno, ediderat, Viri Eruditissimi Platnerus (h), & Treuius (i): quorum ille cum de iisdem Tumoribus aliquid attingeret, ipse quoque plerorumque indicavit nomina qui eorum historias conscripserunt, hic vero cum Auctores alios addidit, tum suas proposuit observationes, omnibusque perpenis argumentum hoc partem, fuisse, accurateque si quis alius, pertrastavit, nec quomodo conjiciat, curationem tentari, & absolvi posse, prætermittit. Quorum si omnium Scripta antequam has primum ad te Litteras mitterem in meas pervenissent manus; dedissem utique operam, ut nonnullos, quibus adhuc careo, libros nanciscerer. Pleraque tamen quæ morbi utriusque prostant exempla, ut videre nunc poteris, commemoravi, & quadam alia aut iis quos laudo, prætervixi, aut necdum, cum illi scripserant, edita adjunxi, id quod omnibus qui ultimi scribunt, facile est. His interea quæ dare potui, uteris. Vale.

16. VIX Epistolam obsignaveram, cum illud non modo non speranti, sed nec opinanti quidem misit accedit quod nunquam antea, ut PUER ad me consilii causa afferretur ob tumorem ad lumbares vertebrae extantem. Dum exuunt, ut inspiciam; quæro, valeant artubus inferioribus? & cum id negarent, pellucidissime sit tumor ac si aquam contineret? quod continuo affirmant, interrogationes quæ ad rem adeo facerent, mirantes. Quod ex responsonibus argueram, mox verum esse, deprehendi. Tumor erat mollis sic satis, perque ejus parietes plerisque in locis aqua conclusa manifestissime translucebat. Is abortu exiguus, intra decem menses ad magnitudinem pugni excreverat; ut ea, non minus quam sede, illum omnino referret, quem pictum dedit Ruyschius (k). Erat puer magnus, fortis, egregieque nutritus artubus etiam, quibus duntaxat erat debilis, inferioribus: recte etiam conformatus, nisi quod æquo grandius caput, cæteroquin sanum, in omnium oculis incurrebat; recte, inquam, his quoque artubus quos modo dicebam, conformatus; ut ex novo hoc exemplo, ad plura alia addito, falli intelligerem; si qui intortis pedibus nasci omnes qui tumore hujusmodi laborant, propterea existimant, quod horum aliquot sic natos esse, animadverterunt; quos inter am bene puellam referant a Stalpartio (l) propositam, ipse judicabis: ego ut pessime distortis pedibus fuisse, præclare video; sic tumorem quo in lumbis deformabatur, ad eos attinuisse de quibus hic agimus; non satis video.

Sed ad puerum nostrum ut redeam; non ignarus alienæ sapientie nimis credulitatis, ex matre tamen quævis, ætate florente, nec minus sana quam maritus, num primogenitum hunc suum utero gerens, in dorsum cecidisset, aut percussa esset, aut quidquam horruisset, timuisset, aut denique cupidius optasset: quæ omnia tunc quidem diserte negavit; quamquam postea, ut mulierculis solet, in mentem venit sicum concupisse. Cæterum quod ad consilium attinebat, cum præfide negassem, eum quidem puerum sanari posse; illud etiam atque etiam inculeavi, caverent, ne quis tumorem, incidere; tanto enim citius puerum interiturum. Erant homines agricolæ, quemadmodum & parentes illius infantis quem supra (m) commemoravi, cui tumor ejusdem naturæ cum cranio magis quam cum Spina cavo communicabat. Sed illi sapientiores, qui periculum a me prædictum verentes, Chirurgis valere iussis, infantem domum retulerunt quoad Deus fineret, victurum. Hi vero vix a me digressi, cum in Chirurgum forte incidissent qui se quidem, ut cæteri & Medici & Chirurgi qui ante me, puerum plerique insperant, nunquam ejusmodi tumorem vidisse, & qualis esset, ignorare, fateretur, sed tamen quod cæteri ob id ipsum ausi non fuerant, se perlanaturum promitteret, hominis ætate ac confidentia permoti, facile quod cupiebant, crediderunt. Is igitur, tametsi postmodum certior fortuito factus fuerat eorum quæ ego respondissem, in proposito constans suo, ferrum medio tumori impreffit,

(x) Aët. Lips. M. Nov. A. 1686. (y) Sect. cit. in Addit. Obs. 8. (z) Sect. ead. Obs. 11. (a) Diff. cit. supra ad n. 6. (b) De Reuane. Vuln. 8. 2. c. 7. (c) Obs. supra cit. 2. (d) Sect. hac Obs. 12. sed Operum 1. 7. non 8. (e) Sect. ead. in Addit. Obs. 11. (f) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1705. (g) Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obs. 59. n. 9. (h) Sepulchr. Sect. cit. Obs. 6. (i) apud Lauffer. in Diff. cit. §. 23. (k) Sect. cit. in Addit. Obs. 12. (l) supra ad n. 8. (m) Opus Tom. 2. S. 5. in fin. (n) supra ad n. 8. (o) Ibid. (p) 1. 1. Sect. 1. Obs. 85. & Sect. hac 16. Obs. 12. (q) Sect. ead. Obs. 11. (r) Zodiac. Med. Gall. A. 1. M. Dec. Obs. 3. (s) Eph. N. C. Dec. 1. A. 2. Obs. 129. in Schol. (t) Spicilg. Anat. Obs. 46. (u) supra ad n. 33. (v) Comm. Litter. Vol. 1. Specim. 22.

(g) Progr. cit. supra ad n. 13. (h) Degli Anim. viv. (i) 1. de Juvent. c. 1. (k) Observaz. int. alle Tartarughe. (l) n. 8. (m) Advers. Anat. II. Animad. 34. (n) Eph. N. C. Dec. 2. A. 6. Obs. 58. (o) Aët. Helvet. Vol. 1. c. 1. (p) De quibusd. Tumorib. Tunic. Externis. (q) Progr. cit. supra ad n. 11. (r) Comm. cit. supra ad n. 10. Hebd. 20. & 21. (s) Obs. Anat. Chirur. Fig. 66. (t) Part. 1. Cent. 2. Obs. Rar. 34. (u) n. 10.

exsiliante aqua pellucida, colore nonnihil urinæ simili, non pauca, at postremo instar ejus qua caro recens lota est. Aqua emissâ, turundam Chirurgus crassam indidit: qua educta novam quotidie emittebat aquam quoad puer vixit. Non vixit autem ad totum tertium ab incisione tumore diem. Ex quo enim hic incisus est, nunquam flere, & clamare desistit qui antea hilaris esset ac ridundus, & mammam fere averfari cujus semper appetens fuisset. Interea toto corpore sæpius tremere, facies autem prius nitida, & bene colorata jam collabi, atque pallescere; omnia; ne multis; malum portendere. Unus tamen ille Chirurgus bene sperabat vel paucis antequam mors ingrueret, horulis: quæ cum levispirandi difficultate sensim advenit. Horum omnium denique admonitus, ægre tuli, temere hominem occisum esse, & quod reliquum erat, tumore interiora lustrandi cupidus, continuo domum petii in quam parentes paulo ante mortem puerum tulerant, vicini, & Amici mei. Ibi cum Chirurgum forte offendissem, idem quod ego, cupientem, etiam hominis nuperam confidentiam tantam, audaciamque perniciosam paululo acrius quam mea ferat natura, & consuetudo, hic omnibus satis superque spectata, reprehendere pro eo ac debebam, non omisi; tamen, ut consideratior, ac cautior esset in posterum, jam docili, atque id petenti, continuo annui, ac pollicitus sum, me tumorem dissectanti assuturum, & quæ contineret, declaraturum. TUMORIS parietes etiam erant collapsi, & rugosi, & ob hanc causam crassiores; iis tamen pressis e vulnere aqua exibat non pauca, quæ nonnihil graveolebat, urinæ pallidæ similis: quæ similitudo superioribus etiam diebus, ut dixi, animadversa, & inter Chirurgo vulgata, quodam hic quoque (n) permoverat, ut urinariam vesicam cum tumore communicare, suspicaretur. Parietes duabus lineis in decussim ductis incisi, dum caute, ut indicabam, diducerentur, manifesto apparuit Spinalis Medulla, Tenui meninge

convellita per quam distentis vasculis totam rubentem, Medullæ corpus cum prodeuntibus nervis ad medium ferme illorum parietum secundum longitudinem arctius adhærebat (o), ut ab his ipse debuerim leviter & suspensa manu sejungere, evidensque esset, cæteras Medullæ tunicas in unum cum istis parietibus coaluisse. Nec diffuens erat Medulla, sed etiam tum satis firma, quod ego inter digitos premendo percepi, & mox in transverse incisa, substantia circumcirca candida, intima cinerea, sic satis solida utraque, confirmavit. Amplius autem erat quoquoque versus tumorem sinus, ossibus lumborum omnium vertebrarum partibus quæ a tergo esse solent, in latera depreffis, absumptive ad eam usque corpora, quæ tumore parietem anteriorem faciebant. Nulla usquam putredo, nigrities nulla. Et quæ tibi narraui, omnia tam certe perpexi quam quæ certissime; Medullæ tamen ipsum corpus non ad primas lumborum subsistens vertebra, sed ad os usque Sacrum propemodum, ut oculis, manibusque percepi, productum erat, an ob peculiarem hic structuram? an quia arte inter initia posteriori tumore parieti annexum, ut hic sensim increverat, extrorsumque se curvaverat, sensim ipsum quoque sequi, augere poterit? Id igitur cupiendum me fecerat superiores porro vertebra, & caput denique, magnum adeo, aperiendi, præsertim cum hoc compresso, quamquam minime cedere visum fuerat, aquæ aliquid ex evacuato tumore, antequam a nobis recideretur, casu, ut opinor, excidisset; nam eo dissecto, & tum iterum compresso, capite, nulla excidit. Verum neque tempus, neque locus, neque potissimum reclamatio parentum, agrestium, ut dictum est, hominum, & qui mihi vix, nec sine lacrymis, concesserant, ut tumor perferretur, plura observare permiserant. Hæc, tibi pergrata procul dubio futura, adscribere huc volui eo ipso quo infexi die, qui fuit Prædie Nonas Septembris A. 1745. Iterum vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XIII.

Verba sunt pauca de Catarrho, plura de Oculorum Affectibus.

EX crani cavo in tubum quidem vertebrarum aquam defluere, a me quoque proxima ad te data Epistola confirmatum est. Sed Veteres non in eum tantummodo tubum, sed & in oculos, aures, nares, os, thoracem, ventrem, artus humores e calvaria demitti, non dubitabant. Quam temporum potius, quam hominum, a vero aberrantem, doctrinam convellere, præcipuum Boneti in XVII. Sectione, quæ inscribitur de Catarrho, studium fuisse videretur, nisi in proposito non satis constans, quædam subinde interjiceret quæ doctrinæ illi patrocinarentur. Ea cum alibi, tum in quodam prolixo Scholio invenies, quod ex Willisio acceptum, subjecit §. 8. Appendicis ad Observationem XVI. quasi ejusdem Scholii partem in Sectione etiam superiore non exhibuisset sub Observatione VI. & aliis fortasse locis, imo ex ejus Scholii parte in hac ipsa Sectione XVII. non fecisset Observationem VII. Mihi vero, qui actum agere non placet, satis est admonere, in quamcunque corporis sedem Veteres catarrhum defluere, existimabant, ea in sede suas non deesse glandulas, e quibus plus æquo humores profluant, nec sua vasa e quibus inter fibras, membranasque redundent; ut minime opus sit e cerebro usque arcessere, & per impervia deducere. Manifestum id fier aliis locis: hic autem in parte intelligi poterit primum quidem ex paucis quæ de Catarrho, ut vocant, Suffocativo attingemus, tum deinde ex aliquanto pluribus quæ de Oculorum Affectibus, de quibus videlicet est proxima Sectio XVIII. continuo adjiciuntur.

2. Catarrhi Suffocativi, aut Præfocativi nomen in monumentis Græcorum haud inveniri, sed apud Mefius Interpretem denique, Valescum de Taranta, Savonarolam, aliosque juniores, de Schneidero (a) cognosces, qui & quam varia apud varios significet, docebit: vel si tam longam refugis, tortuosamque lectionem; ex parte indicabunt Observationes XI. XIV. & quæ duæ huic proxime subiunguntur in proposita Sepulchreti Sectione XVII. Corruptorum alia pulmonum, alia cerebri flaccidi, alia polyporum cordis, aut cerebri, effectum designant. Quam

rum ego, aliarumque causarum, quæcunque reapse valent suffocationem, aut huius periculum repente afferre, effectum non credo catarrhi nomine æque dignum videri posse, ac effectum ejus constitutionis glandularum universæ Asperæ arteriæ, ut plurimum exiguo tempore humorem effundant, præsertim si jam bronchia sint aut ejusdemmodi humoris femplena, aut ob aliam quampiam causam magna ex parte convincta, atque impedita. Multa enim ac repentina ejus humoris defluxio sive a laxitate, sive a plenitudine sit earum glandularum magna sanguinis copia, quacunque de causa turgentium, & influentis quasi a capite catarrhi sensum poterit afferre, & revera suffocare. Inspice nunc Scholium ad Observationem XIV. itemque extremum Scholium ad XVI. intelliges, me Willisium, & Fernelium sequi, hunc in eo quod ad præfocantem catarrhum simul & pulmonum infarctum & defluxionem requiro; Willisium autem in eo quod defluxionem a capite non deduco, nec tamen a valis laryngis, & reliquæ arteriæ Asperæ immediate, sed per glandulas, in utraque alias descriptas. Suffocativo autem catarrho sic explicato mortem imputandam crediderim Viri pietate, nobilitate, ac dignitate Eminentissimi.

3. JOANNES FRANCISCUS BARBADICUS S. R. E. Cardinalis, & Antistes Patavinus, natus annos duos ferme & septuaginta, cum esset catarrhis obnoxius, facilius quam cæteri, in eam catarrhalem febrem incidit quæ omnes propemodum arripiebat Januario mense A. 1730. sed cum sibi minus caveret quam cæteri; inter paucos illos fuit qui ea correpti, interiire. Nam ea nocte quæ diei succedit XI. Kal. Februarii illo febre morbo prehenfum perceperat. Surrexit tamen postmodum, ut erat magno animo, seque aeris injuriis exposuit tum publici officii causa permotus, tum viribus confusus, quæ, ut corporis color, & habitus, postquam ante duos menses a brevi, sed gravissima febre (b) convalescerat, vel meliores quam pristina, factæ esse videbantur. Quin & die proximo surrexit, & sacrum fecit; sed morbo interea ingravescente, decumbere eodem die, & Medicos tunc primum arcessere coactus est.

Verum

Verum de tribus qui in priore illa febre affueramus, Vallisnerius septem ante diebus obierat, ego, & Medicus ejus ordinarius ex communi morbo adhuc languebam: quod eo dictum puta, ne mireris, si quædam ad ægri incommoda, & mortem, omnia autem ad mortui sectionem attinentia ex alijs, dignis sane quibus crederem, diligenter interrogatis accepisse me, dixerem. Vix enim cum semel, iterum, tertio etiam atque etiam advocarer, videre bis potui, non sine aliquo meo periculo ad Virum Amplissimum, & de omnibus egregie meritorum vestrum VIII. Kal. deinde VII. & prima quidem ex quo decumbere coeperat, nocte dormisse, accepi, & multa ac facile expectorasse, quod & tunc faciebat, crassa, ut vidi, & tinctura quadam infecta, ut ex rubro flaverent. Naturalis erat aspectus, & color, facili tussis, facili in utrum liberet latus decubitus, nullus in thorace ponderis, doloris, caloris sensus, levis sitis, humida lingua, atque alba. Alvi recrementa, ut in sanis solent. Urinæ ob tempestatem frigidam jam turbata, sed, quod unum judicare poteram, decoloris. Mens prompta; sed verbum tamen quoddam cum quæreret, non provenit. Pulsus nec debilis, nec parvi; imo validi, & magni: non duri; sed tensi tamen nonnihil, iidemque frequentissimi. Respiratio quæ his pulsibus conveniret, & cum hac sonus quasi bullientis in pulmonibus catarrhi. Manifestum erat omnibus, non Medicis modo, spreum primis diebus morbum, ab sua natura degenerasse, gravemque, ac periculosum, non levem esse, ut uni ægro, quod mihi minime placebat, videbatur. Multo autem magis postmodum displicuit idem ægri de suo morbo judicium, cum audirem, insomnem egisse noctem, & sputa, meridianis horis facta jam pauca, & alba, tunc esse nulla; viderem autem respirationem crebriorem, altioremq; tametsi pulvis cervicibus, dorsoque subiectis, nonnihil erigere studuerat, sitim auctam, ut frigidam cuperet, stomachum languidum, ut vini paucillum posceret. Quamvis autem cætera essent, ut pridie, quin pulsus essent molles, minisque frequentes, iidemque satis & magni, & validi; nos tamen valde sollicitos habebant cætera, illudque in primis quod, eadem tussis perstante, nihil expectaretur. Itaque cum suspensio animo, atque adeo tristitia, & nisi expectatio rediret, pessima quæque ominante, discederem, Medicis cum alia, tum illud in primis commendavi, ut sepe ipsi, qui bene valerent, interviferent, & pro re nata, ut solebant, & modo insuper constitutum fuerat, adjuvarent. Rediit ex illis unus paulo post, neque in pejus deprehendit quidquam. Redierunt alii duo inter primam, atque alteram noctis horam, & pulsus, vel meliores, sputa autem aliqua ejici, invenere. Una ex quo ipsi abierant, hora non erat, non multa autem temporis puncta, ex quo viri alii, non Medici quidem illi, sed apud ægros tamen diu attenteque versari soliti, cum animadvertent nihil novi, in proximum cubiculum secesserant, cum æger se inclinans, ut nescio quid quod e lecto exciderat, ex humo tolleret, neque id affectus, famulum a cubiculo vocavit. Qui accurrens, cum herum in pristinum situm repouisset, hic autem in eo persistere se posse, negaret, sed erigi vellet, ut respirare melius posset, sensit uterque imminere mortem. Quamobrem famulo, qui poterat, alta voce auxilium implorante, Sacerdos illico affuit, qui morientem invenit mentis adhuc compotem, sibi, ut poterat, deficiente manu in crucis formam ducta pectus tangentem, & pio murmure facras subinde voces interjicientem. Ad hunc modum confestim, ut summopere optaverat, inter ejus manus vivere desit Pontifex multo longissima vita dignus, exacto vix quarto, ex quo morbus inceperat, die. CA-DAVERE ad conditurum dissecto, nec sine pinguedine invento, sanum Cerebrum, sana omnia Ventris viscera conspecta sunt, nisi quod jecur, prægrandæ, subfusum, & duriusculum visum est; sed facile a natura, cum peculiare vitiatum ejus visceris indicium neque antea, neque in hoc morbo fuisset ullum. Certe autem Thoracis Spina ad modum litteræ S jam inde a puero contorta, alterum illius cavum multo arctius faciebat, multoque minore continebat pulmonem. In neutrum tamen cavum humoris quidquam erat effusum. Nihil polyposi in corde. Pulmones neque ad costas, neque ad diaphragma, quod sanum erat, neque ullam ad partem superficiem alligabant suam. Hæc autem erat albidâ, ut speciem præberet quasi oblitæ vernice, ut vocamus, quadam quæ ad lacteum colorem vergeret. Graves erant ipsi pulmones, sed a catarrhali, quam continebant, materia, multa passim e bronchijs, quacunque incidere, erumpente. Certe eorum omnis subitan-

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

tia flaccida, non modo non densa, aut compacta, reperta est. 4. Historiam hanc si cum iis contuleris quæ de Catarrho Præfocante superius (c) attigimus; facile ex sententia explicabis mea. Multa jam, uti sectio confirmavit, in omnibus pulmonum bronchijs erat catarrhalis materia, ut per tenuem superficiem membranam translucens, hanc propterea, ut opinor, quasi albidâ vernice oblitam repræsentaret. Nihil jam ejus ejici poterat extremo die e pulmonibus quidem magis magisque flacciscentibus. Huc ob repentinos & incongruos motus alia de improvviso accessit, sive ab larynge, & superioribus Asperæ arteriæ partibus decidua, sive etiam ob inclinationem illam corporis ab altero plenior jam fortasse, ideoque inutili pulmone in alterum semiplenum per quem respiratio adhuc fervaretur, devoluta, qui si forte fuit ille multo minor; probe intelligis, quam facile, & quam cito a materia vel pauca quæ partim hoc modo incidisset repente, partim superne defluere pergeret, ipse quoque inutilis potuerit fieri. Sic repentinum explicabis interitum: quem repetere ab apoplexia, ut malebant aliqui in Principe quodam Serenissimo (d), tanto minus hic licet, quia præter Salvo ad extremum usque balium, sensus & motus voluntarios, una cum loquela, quibus, tanquam certissimis catarrhum suffocativum ab apoplexia distinguentibus signis, Medici ad sensum præbent omnes; in cerebro nihil fuit quod culpares. Erat in eo quoque Principe Spina dorsalis litteræ S similis, & ex incisis pulmonibus prodiit humor pituitosus & subalbidus: quo spectato, alii qui rectius sentiebant, Medici sententiam Heucheri referebant, sigillatim hi catarrho suffocati censendi sunt, quibus serum, seu lymphâ sanguinis, quacunque de causa, vitiatâ, copiosius respirationis organa occupat, & in bronchijs vesiculisque pulmonum pertinacissime restagnat. Cordis autem polypus, quem cum alijs olim accusasses, in nostro nati quæ fuit: quamquam de polypis cordis quid sentiam, alias (e) scribam, & satis in præsentia esset Docti Viri (f) qui eos agnoscit, dissentium proferre ab illis qui inde catarrhos suffocativos deducunt. Evidenter satis in catarrhis suffocativis, inquit, causa exterior auditur percipitur, dum viscedo in bronchia pulmonum copiose delatâ respirationem reddit sonorâ ita ut quasi in illis coqui materia videatur. Deinde facta post mortem sectione; causa catarrhi suffocativi in manus & oculos incurrit, dum bronchia fore in totum viscedine repleta reperitur. Fuit igitur in Præsule Eminentissimo catarrhus suffocativus, pene dixi qualis ille fuit de quo Cl. Jo. Seb. Albrechtus (g) in alia Epidemia Catarrhali de sexagenaria femina verba faciens, hæc scripsit, catarrho suffocativo, febri peripneumonice superveniente, repente perit. In nostro enim casu defuere peripneumonica febris tum signa quadam præcipua, dum æger viveret, tum peculiaris illa in demortui pulmonibus labes, de qua alias (h) scribemus. Cæterum epidemica hæc nostra catarrhali febrium Constitutio tempestate ingruerat frigida, & sicca, calo diu nocteque sereno, quam paulo ante constans præcesserat tepida, aultrina, pluviosa. Nolli autem, Hippocratem (i), quamvis alijs anni temporibus, hanc tempestatum successionem excipi docuisse variis morbis, in quibus diserte senioribus minatus est desillationes quæ cito intererunt. Et sane alii quidam senes tunc apud nos interiire, sed pauci. Cæteros cujusvisque promissæ ætatis homines, occasione, ut apparebat, frigidi aeris pene viritum corripiebant febri, tussis, sputa catarrhali; sed omnia, si non negligeres, levia plerumque, breviter, salubria. Ac me quidem illa eadem quam mox dicam, facili ratione percuravi qua tunc solebam siquando hyeme catarrhalis febricula prehendere; a qua me postea, meoque tunc etiam cum quasi epidemice recurrat, plures jam annos servavi ex quo in quotidiana hyemali cœna haud alijs herbis ad acetariam utitur, quam cocta brassica. Scilicet ad prima suppressæ insensibilis perspirationis, & ineuntis febri indicia, bene opertus decumberebam, tutissimoque omnium remedio utebar, perpaucos alimento, eoque fluido, mane autem diluti juris unum aut alterum vasculum calidi, ut omnia, bibebam, quietusque expectabam dum per cutem, aut per vesicam, aut per hanc utramque prodiret viam; tunc porro tertium, & quartum addebam. Sic febris cito se remittebat, neque ita multo post abibat, nisi forte intempestive surgere auderem, & corpus necdum satis confirmatum novis aeris injurijs obicere. Porro eandem Constitutionem eodem pene tempore late per Galliam, Germaniamque esse vagatam, audimus; ut de alijs ejusmodi alias in Medicorum libris relatum legimus. Quorum aliquas commemoravit Jo. Godfr. Bergerus in ea Dissertatione (k) quam olim sub avunculo Falchio proposuit, videlicet epidemias

F 3

(n) Vid. supra, n. 11. (o) Vid. ibid. (a) De Catarrh. l. 5. S. 2. c. 4. (b) Vid. Epist. 49. n. 30.

(c) n. 2. (d) Hist. vide in Append. Vol. 7. Ad. N. C. n. X. (e) Epist. 24. (f) Ad. modo citatur. Vol. 4. in Append. n. IV. §. 7. (g) Commerce. Litter. A. 1743. hebdom. 24. n. 1. in fin. (h) Epist. 20. & 21. (i) Sect. 3. Aph. 12. (k) De Circul. Lymphae c. 2. §. 7.

catarrhos, quales anno 1673. per totam fere Germaniam servierunt, & a Foresto l. 6. observ. 3. (ideft A. 1580. per Belgium, Germaniam, & Galliam) nec non Valesco de Taranta Montispeffuli anno 1387. annotati sunt: quo quidem anno in Emilia quoque mea, longe adeo a Gallia diffita, Januario mense, epidemica tussis cum catarrhis, & lentis febribus vagata sunt ita, ut nemini parcerent, quamvis paucos interemerint, sicut historica meae Patriae monumenta (f) testantur.

5. Haecenus sine humorum ex cerebro defluxu explicatum vidisti Catarrhum, de quo Sectio est Sepulchreti XVII. Nunc attendes, num eo forte defluxu utamur in explicandis Oculorum Affectibus, de quibus est XVIII. in eoque praesertim ad quem primae attinent Observationes, Amaurosim dico: quam olim barbari appellabant *Guttam Serenam*; *Serenam* quidem ex eo quod claros oculos tunc videmus, ac sine ullo quod sub sensum cadat, vitio, si pupillam excipias plerumque solito majorem, & fere immobilem; *Guttam* vero quod ex cerebro in nervos Opticos obstruentem irruere humorem, Medici non dubitant, unde etiam quod repente hic Affectus ingrueret, deducebant. Quorum neutrum est necessarium; nam sensum quoque accidere, Brunneri (m), Laubii (n), Kalschmiedii (o) Observationes docent, praeter alias, quarum duas habes in Sepulchreto (p), in quibus si praeterea naturam perpenderis illarum causarum quae amaurosim fecerunt, vel ea confirmari id quod dico, facile, intelliges: & qui inter hujus affectus causas velint aliquando obstruentionem agnoscere, in iis possunt cerebri sedibus, unde spiritus in nervos Opticos feruntur. Nec sane horum nervorum obstruentionem, nisi forte rarissime, Platero ipsi, & Spigelio nostro in hoc vitio accusari placuisse, ex Scholii cognoscas ad duas illas quas in Sepulchreto modo indicabam, Observationes. Quin etiam Platerum videbis amaurosim causam, convulsiones graves & crebras haud raro consequentes, non ab humoris affluxu deduxisse, ut alii voluerant, sed ab ipsis oculorum convulsionibus repetendam esse, docuisse; simul enim cum aliis partibus tunc oculos quoque contorqueri saepe & convelli, admodumque exeri, & inflecti, attracto sic nimium & renso nervo optico illis adnato, illoque simul contorto, & lasso. Quae doctrina confirmari posse videtur per aliam quam paulo post leges, Observationem (q), in qua nervi ambo optici, non obstructi vel angustati inventi sunt, sed intortiti, cum amaurosim a pueritia incidisset, qua nimirum aetate convulsiones juxta ipsius Hippocratis Aphorismum (r) maxime contingunt. Verum ejusmodi explicationibus quid, & quando, & quatenus tribuendum esse, arbitremur, alias (s) a nobis est declaratum: ubi plura quoque exempla producta sunt amaurosim ex convulsionibus ortae, & post has abeuntis. Quorum hic nolumus augere numerum, cum per te possis vel in foliis Caesareae Academiae Voluminibus (t), & praesertim in Lentilii *Parallelismo* (u), alia bene multa invenire. Illud ad ea quae tunc scriptus, addere satis est. Cum ibi (x) occasione oblata a gemina hujus generis amaurosim ex Valsalvae schedis proposita alia a nobis in Matrona quadam memorata sit, leve in speciem vulnus consecuta supra *supercilium*, eademque per lationem rami Ophthalmici e Quinto nervorum Pari, de orbita prodeuntis, & illac per frontem ascendentis fuerit secundum ea quae de convulsiva nervi Optici constrictione ante dicta erant, explicata; istiusmodi explicationem posse magna ex parte ad illum quoque in Coacis (y) Hippocratis locum accommodari: *τὴν δὲ ἐκ τῆς ἀμαυροσύνης &c.* id est *at vero obscuratur visus in oculis, quae vel supercilio, vel paulo alius insiluntur*: cujus amaurosim causam in ejus loci interpretatione undenam repetere conati sint Jacobus Hollerius (z), Desid. Jacotius (a), & Ludovicus Duretus (b), videre poteris. An vero illi nostrae explicationi locus esse queat in ea quoque amaurosim quae ab Elia Camerario (c) proposita est, velim cogites. Est enim historia illa plura habet, quorum pro certo causam tanto difficilius intelligas, quanto minus constat quo vulnusculum tandem pervenerit; tamen cum insilicium fuerit punctum in *cantho sinistro oculi interno in confinis palpebrae superioris*; vides certe, ab eodem illo Ophthalmico Parisi Quincti ramo nervos furculos in eum locum pervenire, sicuti praeclear ostendit nervorum omnium Faciei Tabula, quam incomparabili diligentia consecutam Praestantissimi Anatomes

Professoris Meckelii, Incluta edidit Scientiarum Academia Regia Berolinensis (d). Haec autem omnia tanto magis gaudeo hic tibi addidisse, quod Epistolam hanc recensens, ex libris serius quam voluissim, ad me allatis cognovi a Celeberrimis Viris, qui Valsalvae, imo etiam meam hujus generis amaurosim observationem benigne memorarunt, & explicarunt, Hippocratis mentionem haud esse praetermissam. Neque enim unus id fecit Illustri Archiater Nicolaus Rosen (e), sed & Eruditissimus, dum viveret, Auditor Platnerus (f) vel fufius jam fecerat A. 1741. ut neque de Observatione Eliae Camerarii, neque de tribus a me paulo ante nominatis, loci illius Coacarum Interpretibus silet, addito insuper Martiano, cujus ego ibi interpretationem ubi esse deberet, necdum reperi. Ex iis etiam quas nuper legi, Dissertationibus illa fuit Jo. Bened. Godofr. Oehme (g), quam si tu perleges; ex amaurosim causis, quarum ego complures quidem, sed non omnes, hic enumerandas suscepi, alias poteris colligere; tum praeterea dissectionem (h) quam Sepulchreto adjicias, Juvenis post hunc morbum extincti ab Hafnienfi Medico cum Docto, qui tum vivebat, Professore Gunzio communicatam, necnon Observationis Valsalvae, illiusque similium explicationem (i). Animadvertas autem velim, cum Ciliares nervi in consensum tracti ad explicandas amaurosim aut a Valsalva, aut a me observatas descriptasve ponuntur, non esse illos ut jam oculum ingressos spectandos, quippe in quo nihil tunc vitii ad Iridem attinentis conspiciebatur, sed ut nervi Optici involucri arte comitantes, eaque, si distenti sint, aut distendendo, aut constringendo simul cum inclusa nervi medulla comprimere valentes.

6. Porro sunt aliae etiam causae quae nervos comprimant Opticos, eoque amaurosim inducant, in Sepulchreto commemoratae, & Medicis quoque Observationibus comprobatae (k) nimia copia, & turgentia sanguinis, arterias ac venas tumefaciens quae intus extraxe comitantur molliissimam eorum nervorum substantiam. Quae explicatione recte utitur Boerhaavius (l) ad Aetii amaurosim exponendam, quae in morbis capitis servidissimis, & post pueritiam sequitur, nec male uteretur, ut opinor, qui sic explicaret illa quae Rolandus (m) memorat exempla *feminarum, quae quoties gravidae, obsecatae semper fuerunt usque ad partus tempus, aliae cum Cel. Heistero (n) ad idem genus referenda*. Huc addit Weperus (o) humorem ex iis quae modo commemoravimus, valis exsillantem, guttae serena causam aliquando. Sed compressio Opticorum nervorum ex qua amaurosim oritur, luculentissima intra cranium ipsum proferri exempla quaedam videbis in Sepulchreto, ut cum (p) magna & gravis quasi stroma in parte cerebri anteriore, nervorum eorum exortu, (illi videlicet manifestiori, & ultro in oculos incurvanti) incumbat, aut cum (q) insignis vesicae, aquae materiae limpidissimae plena, eisdem nervos occupat circa *crucifixionem*, id est ubi inter se junguntur. Non est aequae facilis declaratio observatio illa (r) in qua, cecitatis causa repertus dicitur *lapis phaeoli magnitudine in origine atque in ipsa nervorum opticorum substantia*; nisi forte intelligas, utroque in latere similem fuisse lapillum; neque enim unus ea parvitate in amborum poterat nervorum esse substantia, amborumque originem premere, five manifestam illam accipias de qua dictum est, five alteram retrorsum. Quam praeclear intelligo in ea cecitate fuisse compressam, in qua (s) tumor pugni magnitudine cerebrum & cerebellum inter jacebat, ab eodemque tumore quidem, non ab eo lapillo mortem quoque fuisse allatam. Ne vero mihi objicias forte Observationem aliam (t), in qua est uterque oculus patiebatur visus diminutionem, tamen in dextera solum cerebri parte magnum inventum est vitium, aut eam ipsam quam tibi alias (u) descripsi, in qua eadem cerebri pars dumtaxat non levem habebat noxam, cum utrumque pariter oculum amaurosim teneret; utramque relegas velim Observationem. In illa enim; ut fufius data est Sectione II. (x); cum videris, in utroque oculo manifesta suffusionis exordia conspici potuisse, miraberis fortasse, cur mox potius inter eas quae ad Suffusionem spectant, non fuerit indicata. Mea autem ostendit certe, in sinistra quoque parte cerebri suam labem non desuisse, cum in ejus lateris ventriculo multa esset aqua. Vides sane in Sepulchreto (y), ut compressio cerebri ab aqua saepe in iis fuerit animadverta quos Amaurosim, Amblyopia, Caecitas affecerat.

cerat. Aut si forte sic non satis tibi esse factum, putas, expectanti fortasse, ut semper ab aqua desuper urgente, five ea ventriculos, five etiam, quod rarum est, oblongos quosdam sacculos repleat, subiecti in nervi adeo appareant depressi, ut in amaurosim ab ejusmodi causis invenere Cl. Viri Cheseldenus (z), & Kalschmiedius (a); at crebras illas epilepticas convulsiones attende quae utriusque pariter nervi Optici intima illam, quae sensum fugit, structuram facile pervertere potuerunt.

7. Sed fortasse inutilem operam sumpsisse me, putas, sis quae in te cadere non possunt, dubitationibus occurrentem. Quid enim si cum illis facias qui nervos Opticos non modo inter se jungi, sed ita dexterum sinistrumque permisceri, arbitrantur, ut si alteruter supra conjunctionem prematur, noxa pariter ad oculum utrumque pertineat? Verum si hoc ponis; qui factum necesse in paulo ante commemorata Observatione (b), ut gravis illa struma, quae cum in sinistra cerebri sede orta esset, utriusque pariter oculi obesse debuerat, sinistro obsuerit primum, deinde ut crescendo dextrorrum quoque se dilatabat, & dextero? In oculis sinistro visio obscurari coepit, & post mensem etiam in dextero. Porro quae tandem necessitas ejus permissionis; si quod ex Bartholino in Sepulchreto (c) etiam habes, *Vesalius, Aquapendens, Valverda aliquando observarunt, toto ductu diversis Opticos nervos mansisse, & eum tamen in quo sic conspexit Vesalius, ut alibi (d) adnotavi, de visu nunquam conquestum fuisse, visuque praesentem semper valuisse*. Nam Valverdu quidem de suis certum videtur ignorasse; Fabricius autem noster, cum scripsit (e), quod ii nervi non decussentur, *Anatome interduo luculentissimam fidem praestitit, cum aliquando separati, non vincti reperi sint*; his verbis fortasse Bartholino suas; mihi non alias quam illorum videtur observationes designare. Sed illa Vesalii observatio ejusmodi est, ut vel sola ostendat, de tot propositis quibusque etiam conjunctionis utilitatem, vix aliquam inveniri, quae satis verisimilis videri queat, ut ibidem scripsi. Nec me adhuc poenitet; tamen Cl. Viri Danielis Bernoulli (f) rationem valde probem, cur ii nervi postquam inter se accesserunt, tum diverfi inflectantur; neque enim ea ut conjungantur, nedum ut permisceantur, necessario requirit, neque adversantem, sed faventem habet eandem Vesalii observationem, cum, quamvis se junctos, ita pingat, ac describat (g), curvatos, quasi non coalitus occasione nervi congregarentur, verum ut commode per suum foramen e calvaria procederent: potissimum quem etiam hoc ductu progredientes, in oculi posterioris sedis medium non inserantur. Tandem; ut alia libens omittam; minime cum permissione illa conveniunt quatuor ibidem a me laudata Vesalii, Caesalpini, Rolincii, Cheselden observationes, quarum oblitus videri potest Santorinus (h), cum suam, eam similem, ita proponit quasi tunc primum haec controversia dirimeretur ex eo quod ad caecum oculum pertinet Opticus nervus qualis in orbita erat, talis ad suum usque principium gracilior, & discolor ab eodem semper latere permaneret. Caeterum in hac controversia quanti sint ponderis ejusmodi observationes, ostendunt ii quibus adversantur, cum responderi conati, satis procul dubio non faciunt, ut Caesalpini (i), qui; ne aliquid dicam; id ponit in eo cerebri hemisphaerio quod neque de affirmat vidisse, nec ceteri quos nominavi, viderunt, neque, ut diversae fuerint causae, videre potuerunt; nam quibusdam ex Recentioribus satis mihi videor in Epistola Anatomica XVIII. (k) respondisse. Ibi tamen ingenue, ut par est, sum fassus, me ejusmodi observationem iterandi percupidum, cum in homine, propter cerebrum antea sepultum, non potuissem, in cane tandem expertum, nervi ad caecum oculum attinentis discrimen ad conjunctionem usque perpexisse, inde vero superiora versus nullum agnoscere potuisse, hujusque rei causam in cecitatem necdum fortasse satis diuturnam rejecisse. Verum cum ab eo tempore nullam rei pervestigandae occasionem praetermiserim, duasque sum nactus; eadem me infelicitas persecuta est, ut ex iis intelliges quas protinus subijciam, observationibus.

8. VIR quidam ex Etruria ingenti, foetidissimoque cruris ulcere pene confectus, propterea in hoc Nosocomium receptus, mortuus est circa medium Januarii A. 1740. CAPITIS dissecandi causa propter alias observationes accesseram, cum hominem altero captum fuisset Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

se oculo, animadverti: sed unde, & quando; quod esset, ut dixi, alienigena; scire non potui: tu ex oculi descriptione conjicies. Cum sinister oculus esset sanus; dexteri qui pessime se habebat, palpebrae nullum usquam, ut neque ulla pars faciei, & reliqui capitis, pregressi olim vulneris, aut ulceris vestigium ostendebant: plurima autem in orbita, ut solet, erat pinguedo, cum musculis, pallidis illis quidem, sed minime strigosis, aut extenuatis. Oculi vero, in se contracti, minor erat vel plus dimidio quam sinister. Facies illius anterior alba, sine ullo Corneae vestigio; sic in tres parvas prominentias erat divisa, quasi olim trifariam secta fuisset. Eas & reliquum oculi ambitum, imo multo, maximam substantiae oculi partem faciebant tunica Sclerotica, durior, & crassior quam solet, quippe in se contracta. Haec contractam pariter Choroidem concludebat, quae etiam tum erat humida, nihil autem praeterea; ut reliquae omnes tunicae cum humoribus cunctis, olim penitus absumptae, expressae viderentur. Nervus interea tum in utraque orbita, tum intra calvariam relictis, cum inter oculorum Motores nullum apparet discrimen; maximum inter Opticos statim se prodidit. Cum enim sinister non secus ac suus oculus, esset sanissimus; dexter magnum ad tractum cinereus erat, & extenuatus. Et primum quidem ab oculo ad transversum digiti latitudinem, aut paulo amplius, nihil substantiae nervae continebat, sed humorem dumtaxat cinereum, turbidum, lentum, crassiusculum: quo levi pressione expresso, inanis sedes relinquebatur; ut tunicae non jam nervi, sed canalidis alicujus esse viderentur; erant autem, ut in eo quoque de quo paulo ante memini, homine (l), factae crassiores. Inde vero continere incipiebant substantiam sic satis firmam, sed cinerei coloris: quem colorem intus, extraque, & cum eo manifestam gracilitatem nervus servabat illuc usque ut proxime abesset ab ea fede ubi cum sinistro conjungebatur. Repente autem omne inter utrumque nervum evanescere discernebat, ut dexter sinisteri per similes jam esset intus extraque antequam eam sedem attingeret. In ea vero; non modo supra ad originem usque; five exteriora diligenter inspiceres, five accurate dissecando nerveam substantiam tum quae nervum utrumque jungebat, tum quae singulos efficiebat, attentissime contuereris: nihil erat prorsus quod non secundum naturam utriusque pariter agnosceres. Quod mei non modo qui secabam, sed & eorum omnium qui aderant, in his Mediaviæ, judicium fuit, velut etiam in femina de qua continuo dicam, ibidem infrequenti anno Aprilis mense dissecta.

9. MULIERIS, cujus novissimum morbum, & caetera quae in mortua reperta sunt praeter naturam opportuniore loco (m) ad te scribam. CAPUT cum incidere; sinistram oculum vidi non eo majorem quem a dextris in Viro descripsi, sed paulo minus labefactum. Habebat enim Corneam, eamque non prorsus opacam; quamquam in medio ferme ubi olim fortasse ulcus, aut vulnus fuerat; nam certum scire non potui; maculosa, & fusca apparebat; quippe intus adeam ipsam Corneae partem arcte adhaerebat Uvae portio, quae translucens, majus in Cornea vitium quam quod reapse erat, mentiebatur. Reliquum oculi ambitum complebat tunica Sclerotica, in se contracta, eoque crassior Choroidem continens, sibi plus aequo adhaerentem. Choroidi autem membrana subiecta erat alba, crassa, firma, quae Retina olim, an Vitrea tunica, an utraque fuerit prius quam sic crassesceret, hinc existimabis, quod antroscum pergebat, eam quoque totam obducens oculi partem ubi esse Ciliare corpus, & humor Crystallinus solent. Solent, inquam; neque enim usquam in oculo hoc quidquam fuit illius humoris, quod pro certo agnosci posset, aut Vitrei; sed paucae dumtaxat guttae aquae turbidae, & fuscae. Haud procul tamen a Crystallini humoris fede corpusculum quoddam inveni durum, magnitudine, & ambitus forma a Crystallino haud multum discrepans, sed paulo majus, & anteriore facie convexa, posteriore cava, ut exiguum quandam quasi scutellam repraesentaret. Factum erat magna ex parte ex lamina non tenui, ossa, sed non perpetua, quam adhuc assero. Ejus corporis faciei anteriori reliquiarum Uvae pars arctissime adhaerebat; nam pars alia, ut antea dixi, annexa erat Corneae. Cavam autem illius corporis faciem eadem illa alba convexitate membrana, quae Retina, an Vitrea, an utraque esset, tibi paulo

(1) Marchesi Supplem. Itor. di Forl. l. 6. alt. A. 1387. (m) Eph. N. C. Cent. 1. Obs. 69. (n) Eardunt. Cent. 7. Obs. 39.
(2) Progr. de Nervis Optic. &c. (p) Obs. 1. & 5. (q) Obs. 8. (r) 25. Sect. 3. (s) Epist. Anat. 18. n. 3. & seqq.
(3) ut Cent. 1. Obs. 78. & 130. Alt. Vol. 3. Obs. 44. & Dec. 3. A. 9. Obs. 36. (t) Dec. ead. A. 7. in Append. n. 10. ad Obs. 50.
(4) n. 7. (y) Sect. 3. (z) Comm. in Coac. l. 1. s. 3. 19. (a) Ibid. (b) in Coac. l. 3. tr. 2. c. 2. 12.
(5) Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 15. (c) Histoire A. 1732. Cl. de Phil. Experim. (d) Dissert. de Oculis, Calvar. P. 1. §. 16. & not. p.
(6) Vid. Aet. Erudit. Lips. A. 1751. M. Sept. P. 2. ad pag. Probab. 157. & seqq. (e) De Amaurosim. (f) l. 2. (g) Ibid.
(7) Append. ad Obs. 2. hujus Sect. (h) Praelect. Instit. §. 516. (i) Diss. de Gutta Serena c. 5. (n) Diss. de Amaur. n. 12.
(8) in Addit. ad hanc 10. Sect. Obs. 3. (p) Ejusd. Sect. Obs. 1. (q) Obs. 2. (r) in Addit. Obs. 3.
(9) Ejusd. Sect. Obs. 10. (s) Ibid. Obs. 14. (t) Epist. 9. n. 20. (x) Obs. 18. (y) Sect. hac 16. Obs. 9. n. 13.

(z) Saggio delle Transaz. &c. T. 2. P. 2. (a) Progr. cit. supra ad n. 5. (b) in hac Sect. (c) Ibid. Obs. 16.
(d) Epist. Anat. 16. n. 14. (e) De Oculo P. 3. c. 21. (f) Comment. Acad. Sc. Imp. Petropol. T. 1.
(g) De corp. hum. fabr. l. 4. c. 4. (h) Obs. Anat. c. 3. n. 14. (i) l. 2. Quaesit. Med. 10. (k) n. 40.
(l) Vid. Epist. Anat. 18. n. 40. (m) Epist. 15. n. 8.

paulo ante existimandum reliquit. Ab ejusmodi oculo nervum Opticum ad initium usque suum persecutus, hæc animadverti. Gracilior dextero, & cum incidere, ex substantia magis compacta, & subtilia fuit tum in orbita, tum intra cranium; cum dexter nervus crassitudine, albedine, substantia modo secundum naturam omnino se haberet. Verum id discrimen usque ad conjunctionem durabat. In hac autem, & supra ipsam, quacunque ratione inquirebas, nihil nisi sanum utraque pariter ex parte conspici poterat.

10. Quid aliud hic dicam, nisi minus felices mihi quam cæteris, obvenisse occasiones iterandi observationes Vesalii? Ter, si canem adjicias, quælibet; nunquam in conjunctione Opticorum nervorum, nedum ultra hanc, ullum invenire discrimen licuit: quod ut infra ipsam præclare vidimus, cur & supra, si fuisset, agnoscere non potuissimus? Tres certe oculos in quorum nervo perquisivi, cæcos fuisse quam qui maxime, eorum descriptio satis ostendit. At Cæsalpinus (n), ut in Sepulchreto etiam (o) habes, vel in eo vidit, cujus visus erat tantummodo imbecillis; Santorinus autem (p) in eo, qui etsi cæcus jam diu fuerat, nullam tamen habebat conspiciam visum notam, ut neque is in quo Cheseldenus (q) de ejus cæcitate scire nihil contigit. Num cæcitas illis omnibus diuturnior quam nostris? At Vesalius (r) animadvertit satis vel in ejus adolefcentis nervo, cui ante annum oculus a carnifice erutus fuerat. Num denique id forte est dexteri dumtaxat oculi peculiare, quando bis Vesalio, semel Cæsalpino, Santorino, Cheseldeno a dextris semper videre id contigit? At præterquam quod non videtur illud verisimile, nonne & is de quo dixi (s), Etruscus dextero oculo captus erat? Quin etiam ex quo primum hæc ad te scripsi, cum alia se mihi obtulerint ejusmodi inquisitionum opportunitates, bis (t) pariter contigit, ut cum dextero jam diu cæcus fuisset oculus, inter Opticum dexteriorum, sinistramque nervum discriminis quidquam ultra conjunctionis locum internoscere non licuerit. Quod tamen, præter eos quos nominavi, aliis quoque video licuisse. Nuper enim incidi, cum aliud quærerem, in locum Heilandii (u), ubi de infantida hæc scriptum: erat alter oculorum videndi potentia orbatus, nervo optico & flaccidiore. & iusto minore existente, observata hac differebat etiam ultra combinationem in Sella Turcica solemnem. Igitur dum feliciorum & nos aliquando occasione expectamus, interea aliorum observationibus contenti sumus. Nostrorum tamen nos omnino non poenitet primum quia docuerunt, non semper, imo nec sæpe adeo in alterius oculi cæcitate id accidere quod occurrit Vesalio: deinde quia os intra oculum deprehendimus, quam rem non ita sæpe occurrere, alias videbimus, ubi de multo rariore, id est de Retina osea, a nobis conspecta, scribemus (x); id autem de quo modo dicebamus, officulum, quamvis ita excavatum, & majusculum, an facies, & portio anterior fuerit olim humoris CrySTALLINI, qui denique magna ex parte ex fibris, membranalibus constat (y), & maceratus amplificatur (z), an potius illius membrana, ipso consumpto, antrosum compulsa, & crassior facta (a), in medio relinquimus: novissime quia sic varias cæci oculi a variis dispositionibus, causisve constitutiones aspeximus, quas cum aliis conferre poteris sive quas alias aut proposuimus (b), aut proponemus (c), sive quas alibi, & potissimum in Sepulchreto leges, ut puta cum in puero (d) omnes humores in sebaceam materiam conversi reperti sunt, aut cum in bestis (e) modo nulli humores, sed carne quadam callosa interstitium inter corneam & crystallinum oppletum, modo crystallinus plane cum cornea connexus, modo albugineus induratus apparuit, præsertim vero ubi cæcitas effect cum Optici nervi extenuatione conjuncta.

11. Cujus ultimi generis illæ Observationes sunt, quibus hæc præfixa sunt argumenta (f) Cæcitas ab extenuatione nervorum opticorum, (g) Amaurosis a subsidentia ventriculorum cerebri, & marcore nervorum opticorum, (h) Visus debilitas in uno oculo ab extenuatione nervi illius visorii, (i) Oculi dexteri marcor & extenuatio ab atate ineunte, ob nervum dextrum tenuiorem si-

nistro ultra conjunctionem; quasi in his quæ primo, & tertio loco memoratae sunt, ultra conjunctionem non fuisset extenuatio, ut certe fuit; sunt enim illæ eadem quas supra (k) ex Rolincio, & Cæsalpino laudavimus, ad quorum propositum, aliter si fuisset (l), neutiquam profecto attinuissent. Sed & illum oculi marcorem quis pro certo affirmat ab nervi extenuatione fuisse repetendum? Bartholinus. At Vesalius, cujus verba; quasi alteram quandam Vesalii Observationem is retulisset; mox seorsum (m), nec omnia tamen quæ ad illam attinent, subjunguntur, nihil ejusmodi. Quin Cæsalpinus, & Rolincius marcorem oculi ne memorant quidem. Huc adde non dissimile Rolincii (n) silentium in alia foemina, cui dexter nervus opticus tabe fuerat consumptus, ut ejas tunica coalescerent, & in illo oculo etiam erat visus abolitus, quam observationem Patavii habuerat. Imo adde quam tertio loco paulo ante ex Sepulchreto indicavimus, Patavii quoque habitam ab Sculteto, & in muliere. Diserte enim mihi videtur negare oculorum extenuationem. Nervus opticus, inquit, sensum marcescentibus (apparebant enim hic duplo minores quam in aliis reperuntur) Amaurosis, seu Gutta Serena, illis undique oculis indurata fuit: bene enim adbus nutriebantur, venis, & arteriis vire confectis. Et nos pariter (o) in cane in quo alter nervus erat gracilior, cæcum, qui respondebat, oculum vidimus naturalis magnitudine, & plenitudine prædictam, qualem in hominibus quoque Amaurosi, ut videtur, affectis Cheseldeno, & Santorino occurrisset, paulo ante (p) indicatum est. Quid? quod Rolincius (q) ut ostendat, ab Opticis nervis minime oculos nutrir; his, inquit, obstructis, unde oculi nutritio? Videmus autem in gutta serena autem potius oculum, quam imminutum. Quæ omnia cum perpendis; minus Abr. Vatero (r) adversaberis contendenti, quamvis ex una dumtaxat Cheseldenii observatione, manifestum esse, atrophiam oculi in altero Vesalii exemplo, non a nervi optici... contabescencia, sed ex alia causa, originem traxisse. Quin siquis dicat, ne cæcitate quidem, cum extenuatione ejus nervi conjunctam, ab hac semper esse repetendam; sed interdu potius hanc illi succedere vel quia a suo diu cessans officio is nervus, ut pleræque alia partes, contabescat, vel quia ex corrupto oculo pravis humoribus, per vascula, nervum ipsum intus extraque comitantia redeuntibus, obladata, is sane refutari non poterit. Nam quomodo aut simul cum oculi corruptione quæ ab externis causis incepta, se nervi extenuatio aliter conjungat, aut hæc in adolefcente illo sic satis fuerit a Vesalio (s) animadverta, cui oculum ante annum eruerat carnifex? Illud prætereo quod alias (t) Observatione duplici ostendam, nonnunquam extenuari nervum Opticum, nec respondentem oculum; quod mireris; cæcum fieri. Sæpe tamen ipsa nervi extenuatio, aut illud potius vitium nervi quod extenuatio consequitur, cæcitate causa est, ut in Amaurosi, de qua pauca restant hic subiicienda.

12. Atque ut illud omittamus, sequi amaurosim cum Optici nervi corruptione; nam & per se manifestum est, & cum aliis in Sepulchreto Observationibus (u), tum præsertim XXIII. confirmatur: aut cum illi, eorumve Thalami puris acrimonia percelluntur, quod Brunneri (x), & Laubii (y) Observationes commonstrant; amaurosis etiam sequitur, cum aut nervi ipsi distrahuntur, aut cerebri quadam partes quæ ipsis suberviunt, vehementer concutuntur. Quod factum non dubitamus in duobus quos ipsi vidimus, & consilio, quo ad ejus fieri potuit, juvimus. Utrique gravis ictus capitis causa fuerat malorum omnium: utrique postea, nec post breve temporis intervallum, repente amaurosis utriusque oculi, cum Byzantii essent, acciderat, utrique demum, cum, tempore interjecto, in Patriam alter Bergomum, alter Licinianum secessissent, vitæ finem attulit, id quod dicta confirmat, apoplexia. Alter is Eques fuit, cujus ab una eademque paralyti in diversis dexteri, sinistrique oculi musculis effectus oppositos explicavi (z), &neas Suardus

duo Comes, Alter Medicus Doctissimus, quem tibi alias (a) laudavi, Franciscus Spoletus (b).

13. Præter eas quas hæcenus consideravimus, Amaurosis causas, noli expectare, ut eam quoque hic perpendamus quæ XVI. Observatione Sectionis hujus in Sepulchreto proposita est ex Rolincio. Alibi (c) quid ipse postea de sua illa Observatione, quid alii, quid nos censuerimus, indicatum est, cum videlicet nostras veteres; nam & novam aliquam habemus (d); dissoluti in aquam inventi CrySTALLINI, & Vitrei humoris non reticimus. Cæterum quæcunque tandem veræ amaurosis causa sit, cum in hac debeat inspectantibus recte constitutus oculus apparere, quapropter ab aliis, ut dicebamus, Gutta Serena, ab aliis, ut a Rolincio in ea Observatione, Cataracta Nigra vocitatur; maxime opportunum est iis qui certis de causis interdum audent morbum simulare, hoc potissimum correptos se fingere, & Medicis etiam, ut nonnunquam vidi, magni in vulgus nominis, imponere. Attamen ubi fraudis suspicio est, nemo potest decipi, nisi qui forte nunquam cum Plinio (e) animadvertit, quam rari sint qui contra comminationem aliquam non connoceant, quantæque hoc difficultatis sit homini. Quin mihi in illiusmodi simulatore cum suspitione aurgerent pupillæ nec dilatata, nec immota, memini satis fuisse digitos, quasi per causam diligentius oculum observandi, tacite ad palpebras admovere; has enim, antequam tangerem, planus ille continuo occlusit, suamque ita fraudem invitus aperuit. Quam facilem adeo obviante rationem miror Jo. Bapt. Silvaticum in alioquin utili libello misisse, qui de his qui morbum simulant, deprehendendis inscribitur, ubi (f) simulata sensuum privatio qua ratione possit delecti, ostendit. Nam oculos quidem objicere, quod ipse videtur indicare, maximis splendoribus, ob id ipsum periculofum est experimentum, quod his, ait, visum non infestari modo, sed etiam corrumpi. Ego vero eadem illa ratione deprehendisse prætere, memini, quandam nescio quas accessiones fingentem, in quibus omni cum movendi, tum sentiendi facultate se privatum necessariis postea, Medicisque narrabat, & aspera nonnulla ad ipsum excitandum auxilia peracutissimo tunc silentio ferentem. Cum enim in una ex suis illis accessionibus apertos oculos forte fervaret, ego autem his digitos intentebam; illico, priusquam attingerem, nictando, & videre se, & movere posse palpebras, omnibus qui aderant, patefecit.

14. Longum de Amaurosi sermonem habui, sive de Cataracta Nigra. Nunc paulo brevior de Suffusione, sive de ea Cataracta, quæ ob pupillæ in ipsa colore longe alium ac niger ille qui est secundum naturam, simpliciter Cataracta dicitur, paulo, inquam, brevior habeo. Nam quod hujus morbi, quamvis Cataracta appellati, causa non sit præcepis crassi humoris in oculum, a cerebro præsertim, defluxus, quemadmodum Plempii verbis in Sepulchreto (g) contenditur, & quid veri de Cataractæ sede, & natura sit, aut non sit cum in Plempii dictis, tum in iis quæ ex pluribus in Sectione ista præferuntur, Observationibus, satis ex aliorum Scriptis, & meis quoque (h) intelligi potest. Sed & antea (i) quædam fuerant a me indicata, ex quibus pateret quando, & quatenus vel post Chalesii, Pitcanii, vel aliorum, si mavis, demonstrationes, habere locum possint ea quæ inter Suffusionis initia solebant dictitari, ut in Sepulchreto etiam (k) vides: quamdiu observantur culices & atomi, id contingere a corpusculis in humore Aqueo natantibus: quamquam alias in postremis humoris Vitrei cellulis esse posse ea corpuscula, alias in Optico nervo, & Retina tunica eas læsiones quæ pro culicibus, punctisve imponant, & quæ ratione harum, illorumve sit varia sedes internosceda, non reticui: quas inter læsiones si vitia posueris vasculorum quæ Retinæ intertextæ sunt, hic illic plus æquo tumendum, recte feceris, dummodo præter hanc, illas quoque alias interdum esse posse causas, agnoscas. Verba etiam illa quæ meis aquei sub CrySTALLINA tunica humoris observationibus quasi obiter, nec plura, interjeci (l), velim attente etiam atque etiam perpendas: credidi, hujus humoris secretionem prohibita, crystallinum sicum, & opacum fieri sive ut in extracto, exsiccatoque crystallino contingit. Videor tibi id quod sit a vero alienum, scripsisse? & quod possis credere, sicuti quidam

referunt de Cataracta agentes, de qua mihi eo loco ne mentio quidem injecta est, fuisse præsertim a Petito Medico refutatum, quippe quem scias duodecim post me annis illud idem quod ego, docuisse (m). „CrySTALLINUS, inquit, siccescere non potest donec liquore isto (aqueo) humectatur; sed statim atque is illi deest, fit siccus, durus, & opacus. „Profecto nec ipse allequi poteram, quomodo, si non se simul refutasset, in eo me refutare potuisset. Quo libentius legi Epistolam (n), quæ ad meas denique pervenit manus, adversus Hecquetum editam, in qua id fecisse dicebatur. Quid queris? Meam opinionem protulit; de sua quæ prorsus fuerat eadem, siluit! Sed quid tandem objicit? Nempe ea, quæ si obiecta essent ipsi; non adversari opinioni suæ, respondisset, quippe ibi proposita ubi de Cataracta sermo non esset, quasi vero fuisset ubi proposui meam. Qui si fuit, cum hanc ejus consensu addito confirmavi (o); at novem annis ab illa ejus edita Epistola fuit, neque ut ille mox in eadem Epistola, de Amaurosis causa, ita de ea Cataractæ causa univèrse pronuntiavi; sed cum inter plures hanc quoque commemorarem, paulo post (p) de omnibus diserte professus sum, me nihil affirmare, sed aliquid dumtaxat conijcere. Non erat tunc igitur, cum eam Epistolam emisit, cur objiceret, se nunquam in cadaveribus humorem CrySTALLINUM cataracta affectum vidisse in quo ille aqueus deesset liquor; nam verè & ego de cataracta locutum me esse, negare potuissim, Hecquetus autem quem acriter urgebat, si diutius vixisset, respondere, nec vascula sanguifera in ullo CrySTALLINO humore ab illo conspecta esse (q), quæ non modo eximius Anatomicus Winslowius (r) sic satis ab se visa indicavit, sed et alii Illustres Viri, ab Solertissimo Zinnio (s), qui & ipse vidit, laudati, perspexerunt: contra autem quos furculos Petitus (t) sine ulla dubitatione docuerat, ab Sexto nervorum Pari Ciliaribus nervis addi, & oculi interiora subire, nulla recentiorum industria, ut idem Eruditissimus Zinnius (u) loquitur, confirmari potuisse. Verum ut, Hecqueto seposito, ad me unum redeam; ne tum quidem cum postea ex opinione illa mea quandam inter tot alias cataractæ causam elici posse, conijeci, de totali humoris illius aquei defectu, sed de ejus tantum diminutione conjecturam proposui: quam diminutionem esse in eo morbo ab se visam, nec Petitus negavit certe, nec, si negasset, jure negare potuisset, quia vel in oculis sanis haud semper de eo humore tantundem reperitur, imo non raro paucus est adeo, ut deesse videatur: quamobrem sicuti in quibuldam perperam crederes, præter naturam esse imminutum, ita e contrario in aliis imminutum non esse, male posses existimare. Quid? quod Petitus ipse mox addidit id quod etiam alibi (x) falsus fuerat, non deesse tamen cataractas, in quibus CrySTALLINUS humor ob totalem aquei illius laticis defectum adeo siccus factus sit, ut in pulverem conteri queat, sicuti in pluribus cadaveribus deprehendit: ut si idem aliquando fieri, in Adversariis scripsissem; non me potuisset refutare. Vides igitur, quo illius tandem redeat opinionis meæ refutatio: ut propemodum credam, id magis videri ipsum fecisse, quam facere voluisse. Verumtamen cum in pervulgatis non unius Viri Docti Scriptis id fecisse dicatur, & illud negasse, quod ab ipso vides negari non potuisse, respondendum hic propterea censui, ne forte crederes, auctoritatem a me negligi Hominis, dum viveret, bene adeo de Re Anatomica meriti, ut vel mortui memoriam colere libenter pergam. Sed ad mea Adversaria ut redeam; illud denique ad Suffusionem attinens non omiseram (y) ut ex ea luce, quam, presso oculo, videmus, indicium deducere conaret bene se habentis Retinæ tunica, quæ notitia in maxima, quam suffusio, aut occlusio pupillæ faciat, cæcitate, ut ante curationem necessaria est, sic fortasse absque illo experimento satis haberi non potest: quæ de re summopere optastem judicium legere Viri Præstantissimi Georgii Augusti Langguth, cum in ea Dissertatione (z) quam de eadem luce conscripsit, mea cætera non modo humanissimis verbis, sed & suis ipse experimentis comprobaverit. Hæc enim quæ utrique nostrum ad eundem modum responderunt, illudque in primis quod cum microscopio fuisse peris, si non generatim, sed peculiariter explicanda fuisse peris; utriusque sententiæ magis congruant, non difficile intelliges. Quo tamen pariter hic

(a) Qu. cit. supra ad n. 7. (b) Sect. hac Obs. 17. (c) e. cit. supra ad n. 7. (d) loc. cit. supra ad n. 6.
(e) e. cit. supra ad n. 7. (f) n. 8. (g) Vid. Epist. 52. n. 30. & Epist. 63. n. 6.
(h) Epist. N. G. Dec. 2. A. 7. Obs. 157. (i) Epist. 52. n. 30. & Epist. 63. n. 6.
(j) Vid. Epist. Anat. 18. n. 19. & seq. & n. 38. (k) Ibid. n. 28. 29. 30. 31. & seq. (l) Ibid. n. 2. & seq.
(m) Sect. hac Obs. 25. (n) Obs. 19. (o) Obs. 5. (p) Obs. 17. (q) Ibid. n. 2. & seq.
(r) Vid. Epist. Anat. 16. n. 14. (s) Obs. 26. §. 2. (t) Disq. de Gutta Serena c. 4. (u) Epist. Anat. 18. n. 40. (v) n. 16.
(w) Disq. cit. c. 3. (x) Disq. qua Visus vitæ duo &c. thes. 9. (y) supra, n. 10.
(z) Epist. 56. n. 21. & Epist. 63. n. 8. (a) Sect. hac, 13. 24. (b) Epist. N. G. Cent. 1. Obs. 49.
(c) Errund. Cent. 7. Obs. 39. (d) Epist. Anat. 18. n. 6.

(a) Epist. super. 8. n. 5. (b) Vid. Giornale de' Letter. d' Italia T. 12. Art. 13. (c) Epist. Anat. 18. n. 38. 39.
(d) Epist. 63. n. 6. (e) Natur. Hist. l. 11. c. 37. (f) c. 11. (g) Sect. hac 18. Schol. ad Obs. 20.
(h) Epist. Anat. 18. & 19. (i) Advers. Anat. 6. Animad. 75. (j) Sect. cit. Schol. ad Obs. 22.
(k) Advers. indic. Animad. 71. (l) Memoir de l' Acad. R. des Sc. A. 1730. Mem. de la Capsule du Cristallin.
(m) Lettre II. sur les maladies des yeux. (n) Epist. Anat. 18. n. 16. (o) n. 17. (p) Memoir. cit.
(q) Exposit. Anat. tit. de la Telle n. 305. (r) Descript. Anat. Ocul. hum. c. 3. §. 4.
(s) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1727. (t) Descript. cit. c. 9. §. 8. (u) Mem. cit. A. 1730.
(v) Advers. 6. Animad. 73. & 74. (w) De Luce ex pressione oculi.

hic atque in Adversariis seposito, si experimentum solum attenderis, facile ab omnibus in se capiendum; non dubito, quin siquis tibi curandus ab ortu cæcus occurrat aut ob congenitas suffusiones, aut ob pupillarum privationem; velis antea equa spes sit curationis, experimento prompto adeo, innoxioque explorare: nisi forte credas, in ejusmodi oculis, quamvis sana sint Opticus nervus, & Retina, nullum a pressione sensum lucis excitari, quia curatos forte audiveris negasse, sibi antea ideam lucis ullam fuisse, cum tamen vix fieri possit, ut oculi vel invitis pressi, ictive fuissent nunquam. At tentare, ut dixi, nihil prohibet vel ob id ut scias an vere illud, aut quatenus negare potuerint, ceteris autem qui diu quidem, sed non ab ortu sint cæci, ne istam quidem dubitationem fore, video; sed in utroque illam, fortasse unicam, & cui tamen, ob rari morbi conjunctionem, non ita facile sit locus, quam postea in Epistolis Anatomicis ipse indicavi (a). Sed ut illuc denique unde hic noster inceptit de Cataracta sermo, revertamur; cum alibi possis non modo pleraque eorum quæ hic pressius commemoravimus, sed & Valsalvæ (b), & meas (c) suffusionis Observationes perlegere; hic ea dumtaxat habebis quæ postea vidi ad eundem morbum referenda, in viro primùm, deinde in femina.

15. **STRUCTOR**, seu faber, ut vocant, murarius, annos natus ad sexaginta, jam diu vix aliquid cernebat, idque a latere, & in præclara solis luce. Mortui nescio ex quo morbo, sed eo tempore cum Anatomicis publice docerem Februario mense A. 1740. caput in Gymnasium allatum est. Cum omnia frigore illo rigerent longe acerrimo, cujus adhuc facile memineris, vix ut necessariz dissectiones perfici possent; ejus sectio capitis dilata est bene multos dies ad illud tempus quo sub mensis finem frigus plurimum remiserat. Hæc quare commemoraverim, mox intelliges. **CAPUT** plures in ficipiis, & occipitis cute cicatrices primùm ostendit; hominem ab alto olim ceciderat. Sed quamquam, detractis omnibus calvariz involucris, hujus exterior facies sub cicatricibus nonnihil albebat; interior tamen, & quidquid ea continetur, illæsa erant; nisi quod cerebrum rigidum penitus ac durum, aquam autem, quæ ejus ventriculos laterales impleverat, offendi gelu adeo concretam, ut apprehensa manu tota simul sequeretur, ventriculorum formam retinens non secus ac cera, quæ liquata in cavum quoddam injecta, postquam refrigit, eximitur. Et tamen frigus complures jam dies magis magisque remiserat, caput autem ipsum haud procul a foco semper fuerat; quin antea non fecimus quod videlicet existimarent, mox esse dissecandum, sed eo præsertim quo demum dissectum est, die multo propius ad ignem admoveant. Quod nunquam, nisi tunc mihi contigit videre, hic volui Italus ad Italum scribere: quamquam in ipsa Germania, & hyme quidem multo quam ibi soleat, fieri, & in via, & in pueri infantis capite idem cerebri, & paucos humores qui in ipso erat, accidisse, Schneiderus memorare non omisit, ut in proxima Sepulchreti XVII. Sectione (d) jam videris. Scripsi etiam, ut scires, non modo post plurimos a morte dies, verum & post plures a frigore congelationes, & a calore regelationes, oculos nos demum incidere non potuisse, nisi jam flaccidos, atque adeo in se coincidentes. Unde illud quidem incommodum accidit, quod olim Anatomicis, quippe solitos ultimam omnium cadaveris partium oculum, necessario flaccidum, conficere, eo adduxit, ut Vitreo humori sedem multo quam par sit, minorem tribuerint, Crystallinum in centro fere oculi ipsius collocantes; sic enim & nobis, alterum a fronte oculum incidentibus res se obtulere: quapropter alterum a tergo incidimus. Sed nihil præterea, ut opinor, multum obfuit nostre observationi. Nam primum Opticos nervos tum intra calvariam, tum extra præclare vidimus omnino inter se similes, & similes sanis, nisi quod intra orbitas cum transversos difficereamus, crassioribus uterque pariter tunicis amicti apparuerunt. Sanam quoque, & sine ullo cicatricis vestigio utramque Corneam, & Scleroticam invenimus. Ne multis; vitium omne est in Crystallinis humoribus animadvertit; si in Vitreis excipias lentorem quandam quo digitis adharebant, in longa fila pituitæ instar, se formantes, diduclosque digitos sequentes: quod ne moræ, ceterisque causis quas antea commemoravi, omnino tribuerem, discrimen fecit majores in uno quam in altero, observari lentoris. Lentior enim fuit, cui Crystallinus insidebat colore flavo obsoleto; sed minus in superficie flavo: quæ & mollior erat; quamquam nec durus nucleus fuit. Alter vero Crystallinus ex albidia in ambitu fiebat substantia; in

meditullio autem ex fusca: hæc a meditullio ad medium faciei utriusque perveniebat, mollior quam albidia, quæ tamen nec ipsa erat dura. Præterea hic totus Crystallinus non solum multo minus erat crassus, quam æquum sit; sed etiam ad unum latus quadam sui parte carens, eaque non parvula, ut circulari ambitu non esset. Nec alia in utrovis oculo quæ præter naturam se haberent, animadvertimus.

16. Si pro certo scire licuisset, exiguum id quod homo a latere, ut dictum est, videbat, utroque oculo, an altero, & a quo latere videret; proclivius esset dicere, an ideo videret quod alterius Crystallini humoris ambitus esset dilutius flavus, an quod alterius pars illa opaca a latere deesset. Nunc hæc in medio relicta, illud quod constat, dicemus, multo morbidiorum eum Crystallinum fuisse quem secundo loco descripsimus, quippe totum magis opacum, & ibi molliorem ubi solet præsertim in senescentibus esse durior: æquo præterea tenuiorem, atque insuper mutilatum. Hoc autem nunc quia eam quæ deerat, partem idem invasisse morbus, sed acrior, qui partem mediam tum molliorem fecerat, quam par sit, tum fuscam, id est quasi semicorruptam? Nihil horum in Crystallino altero: flavus autem quo insciebatur, color sape in senescentibus, & ibi præsertim ubi in Crystallino, animadvertitur (e); quamquam hic fuisse longe minus dilutum, visio, in hoc quoque oculo ita ut diximus, impedita satis indicat. Cæterum duo quæ in priore adnotavimus, mutilatio, & fuscus interior color, ejusmodi sunt, ut primæ exemplum in observatione habeam Cl. Morandi (f), qui Crystallinum, quamvis durissimo lapide non minus durum, superiore tamen ambitu quasi attritum, imo, ut icon (g) ostendit, quoddam præsertim loco deficientem invenit, idque non a Chirurgi acu, quam semper homo averlatus non secus ac noster, fuerat: coloris autem intus non solum fusci, sed & nigrescentis ipse tibi alias (h) exemplum dabo.

17. **ANICULÆ**, cujus de morbo ultimo, & dissectione aliis Litteris (i) scribam, cum cæcam fuisse, dicerent, oculos eximi jussi. Quos cum incidere, in altero nihil vitii, nisi opacitatem in parte Corneæ, inveni. Sed alter, etsi pleraque bene habuit constituta, humorem tamen Crystallinum secundum omnes dimensiones adeo imminutum ostendit, vix ut aliquid de eo superesset, idque album, & opacum, quamvis interior etiam tum humidum. Adharebat autem cum Iride ad Corneam: ubi hæc magis opaca erat, & nonnihil excavata in foveolam ellypsis ambitu, colore autem infectam flavo obsoleto: hoc vitium ad anteriorem Corneæ faciem non perveniebat.

18. Verisimile est, mala hæc, olim fortasse prægressæ, internæ oculi inflammationi fuisse imputanda. Illud certum, præter opacitatem Crystallini humoris, in qua fere Suffusionis natura consistit, consumptionem quoque magnæ illius partis, & alienam sedem, ac immobilem ipsi, atque Iridi contigisse. Cæterum neque hic, neque in Fabio de quo supra (k) dictum est, durities, & ficitas cum opacitate Crystallini conjungebantur; ut has omnes libenter Valsalva (l) fuisse Cataractas appellaturus. Cataractas autem ejusmodi ad veram maturitatem tardius pervenire, non dubito: cujus generis de duabus quæ se intra annos aliquot manifestarunt in illius Fæminæ Primariæ (m) oculis, in quibus olim certas quadam strias confpexeram, alteram quidem fuisse video, alteram autem & antea censi, & adhuc censo. Nam altera ex quo in certa Crystallini parte per albedinem quandam se prodidit, ita prorsus sine ullo incremento permanet jam annos plures. Alteram autem quæ universum quidem Crystallinum dealbaverat, neque tamen longo jam temporis spatio opacum quantum oportebat, reddiderat, cum cæteri deturbandam suscipere non auderent, nescio quis magnus promissor advena, qui properaret, ut ait Cicero (n), cui fors multa restarent, inficiis omnibus, deturbavit illico, non sic tamen quin aliquo interjecto tempore, albidia iterum pone pupillam opacitas appareret, non tanta quidem illa, quanta a me alias (o) in Nobilissima Virgine memorata est; sed ea tamen quæ non satis felicem curationem & tetteret, & faciat. Non sic alteri, Matronæ illius sorori, quippe cui matura suffusio depressa est. Nam Sorori tertiæ, in qua idem advena depresserat, multo citius fuerunt mala carationis indicia. Tres intelligis cum essent Sorores, omnes eidem morbo, cui nemo trium Inclytorum Fratrum, obnoxias fuisse. Sic alias (p) scribam, una ex matre furdas natas feminas omnes, mares nullos. Nunc Virginis illius Nobilissimæ facta mentio ad memoriam redigit quod de

de mea in ejus oculis observatione judicium fuerit Cl. Viri Gunzii in libello, multa utique laude digno, qui, ipso Præside, Lipsiæ prodit A. 1750. (q) Raram enim usque adeo censuit, ut tot inter quæ eo opusculo memorantur, una illa fretus, tertium Suffusionis genus constituerit. Equidem ego quoque cum rem mente in omnes partes versarem, fieri posse, indicavi (r), ut hinc etiam Suffusionis aliqua species extra humorem Crystallinum, ejusque tunicam esset agnoscenda. Sed neque raram adeo credidi, neque unde esset, ut semel iterumque diserte dixi, quidquam volui sine aliis, quibus hæctenus carui, paribus dissectionum opportunitatibus decernere, cum quidquid conficerem, quibus obnoxium esset dubitationibus, nec ipse nescirem, nec lectoribus reticerem. Et sperabam quidem, fore interea qui meas mihi dubitationes eximerent. Verum ut senex ille apud Terentium (s), nunc incertior sum multo, quam dudum. Neque enim posui, sed querendum proposui, an glutinosam illam materiam Crystallina tunica forte secerne perexisset, idque egomet cum per alia, tum per ea ipsa, quæ mihi miror nunc objici (t), impugnavi. Querendum etiam dixi, num illa forte materia, per humorem Aqueum dispersa, postea se illi tunicæ agglutinaisset. De quo pariter cum dubitandum esse, admonuissim, præsertim quia si fieri non potuisset, quin Iridi quoque, aliisque partibus se agglutinaret; nunquam expectassem, inter cætera hoc responsum iri: tunicam illam Crystallini, ubi homo somnum caput, quo tempore viscosæ particule quam maxime subsidere possunt, inferiorem utriusque oculi partem esse; quasi vero tunc etiam Iris non inferior esset maxima parte humoris Aquei, ut id quoque latus Corneæ in quod forte inter dormiendum caput vergat. Neque solum dubitationes sic non tolluntur, verum his insuper verbis augentur: ex Aqueo humore illam materiam fuisse, tanto minus dubito, quanto certius est, humida corporis nostri, præsertim quæ non continuo per vasa moventur, persæpe viscosam indolem acquirere. Ego vero dubito primum, num is humor per jugiter invehentia vasa, & per creberrimas Iridis, oculique agitationes non moveatur quantum satis sit, ne viscosam indolem acquirat, deinde num hanc persæpe acquirat, quando certe viscosæ in eo suffusiones persæpe non inveniuntur. Quin ex paucis hujus generis, quas ego indicaveram, illa quæ Wepferi est, ab Aqueo existimatur ad humorem Crystallinum transferenda: quamquam Auctor viscosam materiam non intra hujus tunicam fuisse, scripsit, sed Crystallinum operuisse, nec tamen, ut fortuito, opinor, refertur, circumcirca. Alia omitto. Satis enim mihi esse debet, quæ contra sine obtreactione dicta fuerunt, ea ne jure ac ratione dicta sint, pro veri studio, sine obtreactione perpendisse. Quin etiam perlibenter confimo, opusculum hoc inter pauca esse quæ docte, distribute, perspicue de Suffusione scripta sunt: cujus exempla morbi quæ apud probatos Auctores extant, cum propemodum omnia hic memorantur; nullum est quod ad certum non modo genus, sed ad certam speciem non referatur, signis per quæ internoscantur, non omnis, rationis autem curandi sive malæ noxis, sive bonæ utilitatibus diligenter indicatis. Quod vero omnia propemodum exempla proferri, dixi; si forte quæras ex me, quamam igitur desideretur; aliqua ex iis quæ scribenti occurrunt, non reticebo. Vir Præstantiss. Burc. Dau. Mauchartus (u) membranaceam, solidam, fibrosam, albidam cataractam in utroque canis oculo ab se repertam, asserit, cum Aqueus, per cujus ambas cameras extendebatur, cæteri quoque humores pellucidi essent. Idem cum altero laudatissimo Professore Joanne Zellerio vidit utriusque mulieris pupillæ antepositam sic ut Corneæ prope hujus interioris ambitum firme adhaereret, pelliculam teneum, & subnigram, nec sine iis humoris Vitrei, & Crystallini vitii quæ a Cl. Keckio (x) sunt memorata. Solers Anatomicus Jo. Christoph. May (y) in femina cui suffusiones olim depressæ fuerant, altera feliciter, infelice altera, qualem, & ubi invenisset illam, proposuit; pro hac vero Crystallina, ut censuit, tunicæ faciem anteriorem non, ut in oculo primo, pellucidam, recteque se habentem, sed admodum crassam, & opacam deprehendit. Cel. Trewius (z) quod discrimen fuerit inter Crystallinos humores grandævi hominis, scripsit, in quorum altero incipiens erat suffusio, in altero perfecta. Nec dubito quin Epistolæ meæ Anatomicæ aliud aliquod tibi sint exemplum daturæ. Nam certe præter tot illas quæ ex ipsis acce-

ptæ sunt, Observationes, eam quoque habent (a) paulo fufius descriptam membranæ muliebris cataractæ, Cl. Balth. Walthieri, quæ, ut ibi indicavi, ab Inclyta quoque Londinensi Regia Societate propofita est. Noli autem mirari quod promiscue, ut nunc venerunt in mentem, five ex cane, five ex hominibus exempla memoraverim; nam promiscue iis quoque omnes utimur quæ ex quadrupedum genere sumuntur, præsertim si peculiare aliquid habent, ut in Observatione Maucharti, quæ cataractam in prima etiam (quod rarum est) Aquei humoris camera exhibet: cui propterea adjungas Observationem Sprogeli (b), ut quæ uno quodam in cane, raro exemplo, simul exsuccos opacosque humores Crystallinos, simul corrugatos, exsiccatosque Vitreos, simul Opticos nervos ad fili mediocris tenuitatem redactos, aliaque præterea peculiaria commonstrat. Sed ne plura de Suffusione, quam de Amaurosi, verba fiant; ad alios Oculorum Affectus veniamus.

19. De Myopia tamen, & contrario huic Affectu satis est admonere, melius futurum fuisse, nihil in Sepulchreto quam id quod leges (c) proponi, jam olim rejectum a Plennio (d). Platerus quidem ingeniosus, doctusque, ut eo tempore, Vir fuit, & qui, si non verum, ut quidam judicant, tum Rectiformis tunica, tum præsertim Crystallini humoris officium primus ostendit; ad verum utique propius accessit. Attamen, quasi casu accessisset, in iis quæ postea scriptis, non sibi satis constitit, & certe de sede Crystallini in iis qui vera Myopia laborant, illa posuit, quæ contrariio affectui conveniunt, & vicissim: itaque vera horum affectuum causa, quæ quidem a majori in primo, a minori in altero Crystallini, & Retinæ distantia repetitur, Platero secus ac alii existimant, ignota fuit. Quæ vero causæ aliunde petuntur, ut a Crystallino magis, minusve aut convexo, aut denso; hæc in Sepulchreto ne nominantur quidem: quamquam & his non minus quam primæ, usque concavorum, aut convexorum specillorum medeamur; ut mirer, Summo cuidam Viro exidisse, hæc vitia, densioris videlicet, aut laxioris Crystallini, medelam dioptricam non admittete.

Denique in Sepulchreto, Nyctalopia nomine designatur oppositus, ut in multis senibus videmus, Myopia, affectus, quem propterea Scheidius recte censuerat vocari posse Antimyopiam in illa doctæ, eruditæ Disputatione, quæ Visus Vitiatu inscribitur (e). Sed quamquam ab ea Nyctalopia, quam juniores Græci intellexerunt (f), paulo minus distare videri potest affectus qui opponitur Myopiæ, ut ab ea quam intellexit Hippocrates (g), ipsa Myopia; longe tamen alii ac hi affectus, sunt tum illa, tum hæc Nyctalopia, & a causis longe aliis proveniunt: itaque neutra dioptricam illam admittit medelam: quid enim conspiciat aut ad primam, id est ad vespertinam cæcitatem, quæ ab Retinæ quadam quasi resolutione, aut ab secundam, id est ad diurnam cæcitatem, quæ ad ejusdem Retinæ nimia tensione repetenda videri potest? Igitur ut hoc signo quod ab inutilitate conspiciorum deduces, & Nyctalopias ab duobus illis affectibus distingues; sic & nomine distinguas oportet. Ad utram autem Nyctalopiam causam causam quarundam ex vitio Retinæ occurrentium visus hebetudinum magis accedat, ex eo quoque conicies, quod his præclarum lumen incommodum est, illis autem opitulatur non secus ac surdis, aut graviter audientibus ob laxitatem, majores sonos fuisse utiles, tradunt Holderus (h), & Willsius (i). Et quoniam cum aliis ex omnibus quæ memoratæ sunt, Affectibus pupillæ dilatatio, cum aliis autem constrictio hæud raro, tanquam effectus cum sua causa, conjungitur; cave, ne tunc morbi causam in circumjecta Iride esse, pronuncies; ut neque cum innotatæ aut Crystallini, aut alterius humoris opacitatis indicia se præbunt: sed cum omnia quæ antecesserunt, aut comitantur, accurate perpendere; tunc de causâ eorum pupillæ affectum judicato. De morbosa autem five ejusdem dilatatione, five Iridis ad Corneam adhesionem si legeris quæ Mauchartus (k) edidit, non unum invenies quod tibi utile esse possit tum meditati, tum etiam medenti.

20. De iis pariter quæ de Oculi aut Dolore, aut Procidencia, aut Strabismo in Sepulchreto proferuntur, hæc tantum monebo: Quod ad primum attinet, aut XXIX. Observationem præmitti debuisse, aut XXXV. Utramque enim eandem esse, facile cognoscēs, non secus atque initium Scholiorum ad Observationis I. §. 1. idem esse

(a) Epist. 19. n. 9. (b) Dissert. Anat. 2. n. 15. & seqq. (c) Epist. Anat. 18. & 19. (d) Obs. 1. §. ultim. (e) Vid. Epist. Anat. 18. n. 26. (f) Mein. de l'Acad. R. des Sc. A. 1730. (g) Plag. 28. Litt. D. (h) Epist. 63. n. 6. (i) Epist. 37. n. 12. (k) n. 15. (l) Vid. Epist. Anat. 18. n. 27. (m) Ibid. n. 19. (n) Orat. pro Client. (o) Epist. modo indic. n. 22. 23. (p) Epist. 48. n. 48.

(q) Animadvert. de Suffusion. natura, & curat. c. 1. §. 15. (r) Epist. Anat. 18. n. 24. 25. (s) Phorm. Act. 2. Sc. 4. (t) c. 1. cit. §. 6. (u) Synecchie §. 8. (x) in Præfat. ad Dissert. quam de Edropio. (y) Commenc. Litt. A. 1733. Hebd. 4. n. 3. (z) Ejusd. Commenc. A. 1745. Hebd. 36. n. 3. (a) Epist. 18. n. 26. (b) Eph. N. G. Cent. 7. Obs. 71. (c) Scd. hæc 18. Append. 2. post Obs. 33. (d) Ophthalmolog. 1. 4. probl. 39. (e) Scd. 1. n. 31. (f) Vid. apud Plenio. Ophthalm. 1. 5. c. 26. (g) A. d. Phil. Soc. R. in Angl. A. 1608. M. Maj. n. 1. (h) De Anima Brutor. c. 14. (i) Dissert. de Mydriasi, & Diff. de Synochia &c.

ac pleraque verba, quæ mox in ejusdem §. 2. repetuntur. De Procidencia autem quod ex Spigelio nostro, disimulato ejus nomine, totidem propemodum verbis descripsit Plempius (1), tu vero subiectum leges Observationi XXV. id quidem in leviori oculi prolapsu, seu potius non adeo immodica extra orbitam prominentia minime necessarium est; nam Opticus nervus non tensus in orbita secundum naturam, sed ita laxus est, ut oculum sine disrptione quatenus diximus, sequi possit. Quod vero ad Observationem XXVII. additur ex Hildano, procidentiam quandam oculi explicante, quæ vulgus supercilio infictum, & male curatum novissime secuta erat, nisi multo aliter ac ipse fecit, res exponatur, non facile probari potest. Nam quod vulgus in Sinum Frontalem dexterum pervenerit, credibile est: quod autem sanguine in eo Sinu putrefacto totus oculus infectus sit ob naturalia foramina ex cavitatibus istis ad oculos penetrantia, quis concedat, nisi qui illa quæ de ejusmodi foraminibus ex quorundam opinione paulo ante (m) attigerat; nequaquam dubitet cum Anatonie consentire? Si quem exitum id mali habuisset, aut ibi, aut alio, qui me fugit, loco scripsisset Hildanus, apparere posset, an non potius caries per osseum parietem inter illum Sinum, & oculum interiectum sibi praviusque ichoribus viam in orbitam aperuisset. Strabismus denique una haud amplius, Observatio (n) proponitur, eaque unius oculi, cum repetatur causa ab alluente cerebrum humore multo quo nervi oculorum motores imbuti convellerentur. Quia causa sine ullo additamento posita, minime intelligis, cur non ad utrumque pariter oculum strabismus fuerit. In addito. Scholio alia quidem memorantur ex nostro Saxonia Strabismi causa, mala videlicet situatio vel pupilla, vel crystallini. Sed plures alia: interea prætermittuntur. Nec vero internas dumtaxat dico, ut si pupilla, & Crystallino utrinque recte positus, non ea in altero oculo Retinæ pars respondeat quæ debet, sed altera, multo propior quam par sit, cæcæ illi secundum naturam particulæ, cujus sedes ad ipsam infertionem est nervi Optici, ut nisi musculus aliquanto aliorum traherent, in eam particulam incideret pars imaginis, quæ in Retina pingitur. Externas quoque, id est quæ extra oculum sunt, alias dico. Neque enim a sola quorundam musculorum oculi convulsione, sed a paralyti etiam esse Strabismus potest: quam causam diu ante Plempius Auctor docuerat Finitionum Medicarum, quæ Galeno ascribuntur. Strabismus, inquit, oculi musculorum non omnium, sed aliquorum resolutio est, ob quam causam vel sursum, vel deorsum, vel in latera nutant oculi. Sed & aliquo ex his musculis imbutio humoribus, minus expedite per ipsum circumfuentibus, Strabismus interdum fit, ut in Uxore amici Jurisconsulti fieri vidi, quæ defluxionibus, ut vulgus appellat, ad radicis nasi alterum latus eamque viciniam correpta, in illum oculi affectum incidit, a me intra non longum tempus, cum in Patria medicinam facerem, percuratum. Defluxionibus quoque modo una in gena, modo in altera non ita pridem vexatus fuerat Nobilis Sacerdos cum repente affectus est ea visus depravatione, ut si oculos, ut fit, ad legendum demitteret, litteræ omnes aliæ quasi deculstati imponitæ, & inter se confuse apparerent: quæ confusio omnino tolleretur statim atque alterutrum clauderet oculum, aut librum contra ambos oculos apertos quidem, sed non demissos, imo, si vellet, etiam sursum convertere statuebat. Aliqua tamen restabat confusio, si librum ita statutum, ad latus dexterum aliquanto transferretur, nulla, si ad sinistrum. Mihi qui per litteras consulebar, cum ex hoc quod novissime dixi, vitii esse aliquid in musculo Abductore dextero videretur, cujus vires Adductori sinistro non omnino ex æquo responderent, visum quoque est idem vitium in Depressore proximo dextero vel magis esse coniendum, scilicet ut deprimere non posset oculum æque ac Depressor sinister, cum aliquo reliqui oculorum musculi naturalibus pollentes viribus, utrumque æqualiter & converterent sinistrorsum, & sursum moverent, sicque litterarum singularum imagines in iis pingerentur in quibus solebant, & illius Retinæ partibus; in alia autem alterius Retinæ, si dextrorsum, deorsumve, quippe inæqualiter, oculi agerentur; unde litteræ quasi geminatae, aliæ aliis viderentur impostæ. Levem igitur paralytism, scilicet non graviozem, quam quæ ad leviter inæqualem motum intelligendum satis esset, in duobus musculis conjiciebam; in neutra enim Retina poteram, cum singuli oculi in quacunque plagam verterentur, egregie videntes, egregie se habere omnes utriusque illarum partes, præclare ostenderent. Paralytism autem, vel Convulsionem cum ex repentino affectus hujus adventu culpæ debere; paralytism potius esse, credidit ob nullum adjunctum molestum

sensum, nullamque motui cuiquam oculi resistentiam: quibus, aliisque ejusmodi indicibus uti consuevi ad illas in his, aut aliis partibus internoscendas, quemadmodum eo quoque, cui in recenti hoc affectu locus esse non poterat, nimirum diuturnitate, & difficultate curationis, quæ plerumque in paralyti quam in convulsione, sunt majores.

Accidit etiam id quod aliquando inveni, ut oculi musculus aliquis ita cum proxima immobili parte coalescat, ut ipse quoque immobilis fiat. Verum hæc plures, variæque, de quibus est dictum, externæ causæ omnes adventitiæ sunt. Quid? si ab utero aliquis alterutrus oculi musculus fit brevior, aut longior, validior, aut infirmior; expeditior, aut impeditior quam ipsi conveniat. Nonne pro majori, aut minori ejusmodi vitio strabones, aut pectinascuntur? Hæc, ut nosti, antea ad te scripsissem, prodiit Cl. Buffonii Commentarium (o), iis subnixum experimentis ad Strabismi causam, & facilem sæpe curationem spectantibus, quæ doctrinæ, secundum quam scripseram, magis communi advenirent. Si tibi quæ deest mihi, ea forte copia strabonum est, ut ejus possis experimenta iterare; quod experienti respondebit, id sequere. Fac tamen animadvertas, de Strabismo innato, & ab interna causa orto ipsum magis quælibet, quam de adventitio, cujus externæ quæ sint causæ, hic a me præcipue quaesitum est, ne ipso quidem, si recte memini, repugnante.

21. Antequam de Lacrymalium viarum morbis nonnulla attingam, æquum est de inflammatione, scilicet Corneæ tunicae, aliisque ejus vitii quædam subijcere, quando internarum oculi inflammationum nullas in Sepulchreto anatomicas observationes hic video, nec ipse habeo; nisi quod memini in cane cæco Retinam ipsam vidisse sanguineam, & ferme nigricantem, ut tanto facilius intelligam quid possit accidere Choroidi, quæ ob incredibilem vasorum multitudinem mihi interdum (p) vel in fanis oculis apparuit sanguinolenta, illique ejus parti quæ Uvea dicitur, de cujus inflammationis & signis, & periculo, & curatione multa, ut solebat, paucis docuit Boerhaavius (q). Sed nos in Corneæ inflammationibus subsistamus. Quarum causæ quamvis sæpe insipientium oculis obvia sint, tamen accidit nonnunquam ut pro effectibus accipiantur. Cujus rei duo, a me visa, proponam exempla, alterum in Nobili Viro, alterum in Molitore. Hoc ad me adducto, ut quid vitii in Corneæ ex gravi ophthalmia oriri inciperet, edocerem; in illius medio exigua maculam animadverti circuli formæ, albidam ad ambitum, in centro subnigram. Cum sciscitaret, quid causæ dedisset inflammationi, ipse autem inchoatam diceret ex quo sibi molam malleo exasperanti quædam in oculum reflexiverant, quæ tamen continuo eluisset; suspicatus quod erat, infixam aliquam lapidis, vel potius ferri particulam in Corneæ, ubi erat macula, restitisse, indeque ortam quæ male haberet, inflammationem, magnetem modicam viarum femel atque iterum propius admovi, & subnigram illud de quo antea dictum est, & macula jam nonnulli extare, continuo intellexi, propterea quod in claudendo oculo superior palpebra asperi aliquid eo in loco percipere incipiebat. Sed si illa ferreæ scoriæ figura esset, ut profundior partem haberet paulo latiore, sive potius imbuta humoribus turgentibus Corneæ fibræ quam inter initia remissæ fuissent, postea archius complexæ infixam particulam retinerent; non licuit eo quidem die extrahere, imo cessandum potius censui ex quo homo ait, quoties magnes admovebatur, toties oculum quasi rapi magnetem versus, non sine doloris incremento, sentire. Igitur imperatis quæ hæcenus omisse fuerant, alvi subductione, & sanguinis detractione, tum quæ dolorem mulcendū, fibras leniter laxarent, oculo adhibitis, non ita multo post simul cum lacrymis excidit scoria, quæ elapsa, facillime omnia evanuerunt. Nisi autem per se excidisset, magnetem rursus experiri in animo erat, firmato per aptum aliquod instrumentum oculo, ne moleste adeo simul cum scoria attraheretur.

22. Vides, ut ex magneticæ attractionis, sicuti vocant, phænomeno in speciem inutili apud eos quidem Medicos qui si naturæ opera paulo attentius spectare te, videant, odiosa percontatione continuo quærunt, quid inde ad medicinam faciendam vides, inquam, quæ inde existere utilitas interdum possit & ad dignoscendam morbi causam, & ad tollendam. Nihil enim dubi est quin ejusmodi scoriæ aut inter initia cum fibræ nondum contractæ sunt, aut postea cum laxantur, facile possint eximi magnetis ope, aut saltem ita dimoveri, & protrahi, ut nisi per se excidant, vossellis queant apprehendi. Neque hæc in oculo tantum dico, sed & in quacunque cui forte infixæ fuerint, parte, præsertim cum aliquando vix appareant, aut eo cum dolore, ut neque arripere possis, si velis, aut ægri,

im-

imprimisque pueri, nolint. Cum autem scirem, Majores sæpe emplastris quæ ad extrahendum imponent, magnetem, in pulvere comminutum, admisuisse, qui se comminutus, alienisque interceptis particulis, suam vim exere non valeret; quærere cœpi post id tempus num antea, nemini, id quod credibile non videbatur, eadem quæ mihi utendi ratio adeo obvia, in mentem venisset. Cum a novissimis inciperem; in magno complurium silentio; inveni denique apud Kerckringium (r) acum gutturi inhaerentem annos jam novem, per magnetis frustum extraxi. Est ex superioribus qui similia præstiterit, commemoret neminem; quærere tamen perrexi donec ab Hildani Indice admonitus, Observationem ejus legi (s) qua docet, scoria ferri, adnatæ infixa, quibus remediis tandem amota fuerit. Casum equidem inveni, quem perlegas velim, in perique tam meo similem quam ovum ovo; sed de magnete prorsus nihil. Tandem quod Index ille copiosissimus non ostenderat, fors obtulit. Aliud enim perquirere incidi in ejus alteram Observationem (t) de scoria chalybis Corneæ infixa, ejusdemque ingeniosissima curatione. Hæc vero, aliis omnibus iritis, magnetis ope felicissime perfecta est. Porro ut Kerckringium fateri non pudeat, quod tot Chirurgis in mentem non venerat, id se a Circumforaneo didicisse, ita neque Hildanum ab Uxore; est enim res, non auctor, spectanda. Illud de suo hic addidit, videndum antea diligenter, ne forte quæ facie magnes ferrum repellit, ab ea facie oculo obvertatur. Quam vim est scio ab aliis in magnetis altera facie adversus alterum magnetem, non adversus ferrum, agnoscere; Hildanum vero hoc a magnete suo præstari, & Matthiolum (u) idem ab suo quoque testatos, in ferrum incidisse credo magnetis vim imbutum; tamen non repugno quin ante experiaris; nihil enim prohibet, & per facile est: illud autem horrore, ut modicam virum magnetem, eumque caute ac sensim magis, ut licere intelliges, magisque admoveas; ne forte ferrum archius hærens, nequum tempestiva tractione, ejus, cui infixum est, partis dolores augeat.

23. Multo levior causa diuturnior, & periculosior ophthalmiam attulit Affini meo, de quo alterum exemplum est, quod promisi, Thomæ Mangellio. Nemo enim fuit Medicorum, aut Chirurgorum quibus oculum inspecandum homo sane remediis non ita amans tandem ostendere coactus est, quin procul dubio censeret, inflammationis vi obortum jam ulcus in Corneæ tunica, ejusque curandi causa aliis cum internis, tum externis auxiliis metu obtemperantem jam ægrum diu, sed incassum, fatigaret. Denique casu factum est, ut Chirurgus animadverteret, incipere ex ulcusculi fundo nescio quid nonnulli extare squamulæ instar. Quod, cum tentantis specillo facile obsequeretur, integrum exemit. Exemplum cum curiosius contemplantur, aliam esse agnoscebat minoris mûscæ: & sane esse, omnes qui tunc, & postea viderunt, sine ulla dubitatione, ut in re evidentissima, confirmarunt. Tum enim vero in memoriam rediit Mangellius, sibi inflammationem haud ante incepisse, quam musca in oculum forte involasset, quam ibi inter palpebras celerius, ut fit, injecta manu occidisset, atque abjecisset. Totam vero non abjecerat; ala enim restans, sic ad Corneam se applicuerat, ut illinc sine Chirurgi ope prorsus dimoveri, & regulinari non potuerit. Sua igitur adhaesione irritandi, ejusmodi moverat inflammationem, ut circum turgentibus fibrillis, & minimis vasculis, hæc ulceris labella, ala autem illa crassiusculo humore obrita, per ipsumque transpecta, sordidum ulceris fundum mentiretur. Certe ipsa detracta, continuo omnibus in melius versis, cito, ac facite, nulla relicta cicatrice, convaluit oculus. Non sum nescius, Falloppium nostrum (x) se bis esse passum ulceram oculorum, scribere, ex illapsu quavundam muscarum minimarum, quæ dura sunt, inquit, & si cadant, vel illabuntur in oculum, statim ipsum exulcerant, & noctu maxime mordent. Illa tamen nec minima, nec dura, nec noctu, nec mordendo, sed tantum relicta ala, nocuerat, quæ ulcus ita ut dixi, omnino referebat; nam me quoque tunc peradolescens spectasse, & ulcus credidisse, præclare memini. Sed fac etiam ulcus fuisse; ala illa tamen amota, statim, ut ablata causa, omnia remiserunt. Tanti ergo interest primas morborum causas, & occasiones, nihil negligendo, sollicite, & diligenter inquirere.

24. Nunc quando de Corneæ morbis ita verba facere institimus, ut quæ inspectione quidem, sed nulla adjecta dissectione, animadvertere interdum licuit, propofue-

rimus, missa faciemus quæ de albis quibusdam, quæ in ipsius ambitu esse videntur, opacitatibus non sine scalpelli ope deprehendimus; si enim volueris, ea poteris alibi (y) legere: quod vellem a Maucharto esse factum, ubi (z) quemadmodum ostendit, non exigui hanc esse observationem momenti in punctationibus aut incisionibus prope ea loca instituentis, ita miratur, ejusmodi opacitates, earumque naturam fuisse prætervisas. Hic igitur iis omisiss, potius adnotabo, non raro, vigente ophthalmia, accidisse, ut Medici, Chirurgique mihi ostenderint modo in Corneæ albugines, modo trans Corneam quasi pus, aut puriformem materiam, ut ipsis, mihi quæ a primo sane videbatur. Verum non semel animadverti, eam rerum speciem in quibusdam nihil aliud fuisse, nisi exteriora Corneæ ulcuscula, quæ si regione inspiceres, ea quæ dixi, omnino mentirentur; sed ubi ad latus recederes, & ex obliquo inspectares, statim sua excavatione se prodarent. Facile enim in acris Adnatæ membranæ inflammationibus Corneæ exulceratur; ut nihil æque meruerim in contumacissima quæ me adolescentulum sub hujus initium seculi Bononiæ prehenderat, ophthalmia, cum acri subinde dolore conjuncta, ut sæpius capere somnum non possem, nisi palpebris imposita pulpa tepida pomorum dulcium. Multa commendata sunt, multa adhibui, frustra omnia. Unum inconsulto respui, quod pluribus postea vidi plurimum profuisse, viroque præsertim Bononiensi quæ sic abacta dexteri oculi inflammatione, cum mox finisset eodem morbo caperetur, incassum adhibitis cæteris, nullo potuit nisi eodem auxilio restitui, cute videlicet quæ pone auriculam est, impositis iis quæ erodendi vim habent, exulcerata. Cum igitur omnia natura, & temporis commissem, & nonnulli jam levatus essem non sic tamen, ut legere, & scribere tunc sine molestia adhuc possem, cum rerum memoria magis quam præsentis studio fretus, solemne examen subi, & in album Doctorum sum relatus; in Patriam paulisper secessi, ibique convalui. Quæ omnia eo dixi, ut intelligas, post quantum morbum quanta mihi oculorum sanitas Dei præpotentis beneficentia concessa sit, ut annos jam natus circiter duodecimo, sine conspiciis equæ propemodum videam ac videbam ante illam inflammationem. Quam si forte quæris quæ ratione diutissime arcuerim in tanta, & tam assidua oculorum interdiu, & noctu contentione; non alia dicam, quam faciei, & palpebrarum lotionem matutina, ab eo tempore sic instituta, ut non temere quavis aqua uteretur, sed ea dumtaxat quæ modo e puteo haulta esset. Hæc enim hæcenus frigida est, ut sine iis periculis quæ a frigidissima timet Hildanus (a), fibrarum vim quam prægressa ophthalmia infirmaverat, & restituere, & servare poterit. Cujusmodi aquam an velit Cl. Dethardingius in eo opusculo, quod de specifico prophylactico oculorum inscriptum edidit Hafniae A. 1745. pro certo scire non possum; quanquam Eru- ditissimus Hallerus (b), ex quo uno ejus opusculi notitiam habeo, id specificum esse, ait, lotionem quæ aqua frigida fit. Sed hoc certe scio, cum forte ejus quam dixi, aquæ tandem omissem usum, inflammationem, quæ annos plus quadraginta abfuerat, cito rediisse primum quidem levem, & palpebras tantum afficientem, sed diuturnam, deinde vero cum hic plerisque æstate arripere, in membranam ipsam Adnatam graviter adeo incumbentem, ut in chemosim degenerare jam inciperet. Quæ tamen sine venæ sectione ita uti alias (c) scribam, pervicta est. Itaque annos inde jam novem oculis ferme ut olim valeo, nec ullo adhuc egeo conspiciis adjumento. Faxit Deus, ne magis magisque ingravescent ætas illorum mihi utilitatem imminuat. Verum ab iis quos ipse petuli, ad eos quos in aliorum oculis exteriores morbos vidi, redeamus.

25. Unguis oculi; sic enim quod ὀφθαλμίου cum Græcis diceremus, latine Celsus (d) vocavit, idque novies, & nusquam; nam propter dubitationes quorundam in manu, aut ære descriptis ejus libris qualiv; lectione variante; igitur Unguis oculi frequentiore originem me in Adversariis (e) coniecisse, non ignoras, ex membrana illa semilunari quam ad oculi angulum internum, ut videntur quidem indicare, propofuerat Vidianus Vidi de Anat. Corp. hum. libro VII. cap. IV. ubi, opinor, ubi descripta Caruncula, & Lacrymalibus Punctis, glandulam quoque interni anguli in homine, & cartilaginem, si Superis placet, atque hanc involventem membranam, commemorat. Ego vero non ap- belvinæ cartilaginis membrana, sed ab ea quam ante carunculam

(1) Ophth. l. 5. c. 37. (m) Vid. Cent. 5. Obs. 1. (n) Obs. 37. (o) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1745. (p) Vid. Epist. Anat. 17. n. 2. (q) Prælect. in Institut. 5. 841.

(r) Spicilleg. Anat. Obs. 44. (s) Cent. 4. Obs. Chir. 17. (t) Cent. 5. Obs. 21. (u) Comment. in l. 5. Dioscor. c. 105. (v) Tract. de Ulcerib. c. 28. (w) Epist. Anat. 16. n. 28. (x) Dissert. de Masulis Corneæ §. 9. (y) Cent. 1. Obs. 17. (z) ad Boerh. Meth. Stud. Med. P. 14. (a) Epist. 57. n. 9. (b) De Medic. l. 7. c. 7. n. 4. & 5. (c) VI. Animad. 44.

culam humanam describerem. Unguis originem esse conieceram. Id attentius considerandi annis superioribus occasionem habui in viro quadragenario, cui in singulis oculis singuli unguis jam inde ab adoleſcentia oborti, tandem usque ad Corneam medium se extenderant, cum Patavium ad Experimentissimum Chirurgiæ Publicum Professore Hieronymum Vandellium a quo curaretur, profectus ad consulendum me venit. Esse autem vidi illam ipsam membranam, quæ a lata basi procreſcens, in trianguli modum se amplificaverat, Adnatam non multum adhærens, imo ad longitudinis medium ita disjuncta, ut specillum mediocri crassitudine nullo negotio inter utramque Vandellius trajiceret, Corneæ autem, ad quam trianguli extremitas vertex pertinebat, arctissime connata, ut cum æger oculum ad ea quæ a latere externo erant, aspicienda converteret, totus necessario extenderetur Unguis; hincque etiam acciderat, ut Lacrymalis Caruncula præfixam sibi membranam sequens, & multo longior esset facta, & extra suam sedem protracha. Quo basi propior, eo minus membrana ab sua natura recedebat, a vasculis quibus infernebatur, rubens, ut ibi libentius Pannum appellares; cætera albidia, ut Unguem melius vocare posses: opaca tamen; quamobrem non pauca radiorum parte intercepta, æger Nyctalopia Hippocratica (f) quadantenus jam affici videri poterat; sero enim melius cernebat quam meridie, & subobscurò, quam lucido in loco, nimirum quia ob eam radiorum interceptionem se Iris, credo, dilatationi affueſcerat. Ceterum nullus oculorum dolor, nullum magnopere eorum motui impedimentum.

26. Jam vero de morboſa lacrymatione scribendum est. Quæ de hac in Sepulchreto legeris, aut omiſſa, aut non ita explicata eſſent, si quæ de naturali lacrymatione in eodem (g) proponuntur ex parte vera, constanter retineri, neque cum falsis quæ admixta sunt, confundi potuiſſent. Nunc de quatuor Observationibus, ad lacrymarum auctam effuſionem attinentibus, tres (h) sunt quæ ejus rei causam exuberantem intra calvariæ humoris copiam obrudant, quasi inde via paterent lacrymarum ad oculos: quod tanto minus erat faciendum quia lacrymarum illa ubertas, in feminis præſertim, aut a tristiſſima, aut a dolore manifestissime proveniebat. Tunc autem Orbiculari palpebrarum musculo, ut in ſtentibus videamus fieri, sæpius, arctius, diutius contracto, tum glandula innominata magis urgetur, ut plus humoris ſecernat, & inter palpebras effundat, tum simul tenues mollesque ejus humoris ad majorem Lacrymale ductum via comprimantur, ut minus humoris ejusdem naſum verſus eſſere queant. In reliqua autem Observatione XXXIII. calculus in glandula, ut ſcribitur, lacrymali, ad oculi angulum internum ſita, occurrens, causa quidem eſſe potuit morboſæ lacrymationis; ſed non quia totam glandulam repletiſſimè humiditatis ad naſes transferenda ineptam redderet; neque enim hæc, glandula eſt, in qua adhuc aliquot errare, miror, ſed in ſuperficie tantum, Sebaceis minimis glandulis Caruncula obſita, neque illum in ſe humorem recipit: verum quia calculus non modo inæqualis valde, ſed pro ea ſede etiam valde magnus, ut apud Auctorem inſpicienda delineatio (i) præclare offendit, Lacrymalia Puncta ab oculi contactu, & quod conſequitur, ab ejus humoris receptione arcebat, & tenues canaliculos ab iis Punctis profectos, præterea comprimebat.

27. Et ſane crebriores diuturnæ lacrymationis cauſæ in diuturna viarum lacrymalium a palpebris ad naſi interiora compreſſione, obſtructione, coalitue conſiſtunt. Hunc, dum naſi interiora demonſtrarem, non perraro accidit ut invenirem, ſemel videlicet in viro hydropico, cujus imum Lacrymalis ductus oriſcium cum a dextris tantum decieſet, ipſum ductum coaluiſſe, deprehendi: iterum in muliere quam febris ſuſtulerat. In hac vero cum inſimum utriuſque ductus oriſcium exiguum eſſet, nec ſpecillum alius admitteret; mirari delii, cum a palpebris immiſſurus, omnia quatuor Lacrymalia Puncta penitus ocluſa ſpectavi. In altera autem femina cui ſiniſtri oculi cilia, omnia propemodum, neſcio cujus morbi vi exciderant, nemini olim Lacrymale alterum Punctum, & qui ab ipſo incipere debebat, canaliculum, & reliquum totum usque ad naſi intima ductum non ocluſa modo, ſed coaleſcentibus parietibus in ſolidum ligamentum degeneraſſe; alterum autem Punctum cum ſuo canaliculo non ſolum patens inveni, ſed & cavum utriuſque duplo quam ſoleat, latius, quippe quod ſubiens

quidem humor, ſed ibi ſubſiſtere donec digito exprimeretur, coactus, in eum modum dilataverat. In alio autem non memini ullam fuiſſe dilatationem, cui ductus uterque infra Saccum, ut vocant, impervius omnino fuit. Optandum fuiſſet, a quanto in ſingulis tempore, & num ab oculorum, an naſi interni inflammatione, ſuppuratione, exulceratione hæc accideſſent, & quibus cum incommotis conjuncta, pernoscere, id quod in plebeis, perſæpe ignotis, nec de alio, niſi quo tunc urgentur, morbo in Noſocomiis queri ſolitis, fruſtra poſt obitum inquiritur. Sed duo tamen certa ſunt, his omnibus lacrymationem neceſſario fuiſſe, ab altero quidem oculo ſecundæ ſemina, illique viro; mulieri autem primæ, & viro huic ultimo ab utroque; neque ulli horum lacrymales vias, adeo coalitas, referari potuiſſe.

28. In illis autem lacrymationibus, quarum cauſæ ſint aut harum viarum obſtructiones, aut ſi coalitus, is tamen qui in ſummis, imiſſe oriſciis dumtaxat contigerit, compreſſiones quoque, ſed quæ nedum majorem coalitum intulerint, arte autem poſſint amoveri, ut puta ſi polypus, aut ſi caro, ut in obſervatione Præſ. Molinellii (k), e proximo ulcere excreſcens immā ductus partem comprimeret; minime dubium eſt poſt ſecilia ingenioſorum Virorum experimenta, quin Chirurgia poſſit opitulari. Miſiſſima omnium eſt, quæ levioribus ſufficit obſtructionibus, Anelliana: de qua alibi (*) a nobis ſcriptum fuit. Hujus tamen illam partem quæ in tenuis ſpecilli per alterum Lacrymale Punctum in naſes usque immiſſione conſiſtit, ſe ante Anellium adminiſtraſſe, & ſic reſeraiſſe naſalem ductum, Vaſſalva in Conſiliis a me perleſtis affirmabat.

29. De Tumoribus autem Cyſticis in quos palpebrarum glandulæ dilatentur, deque horum curatione cum ipſe (l), tum ego (m) alio loco ſcripſimus. Reliquum eſt igitur, ut de vititiis Ciliorum unam aut alteram animadverſionem ſubjiciam. Leve illud videtur vitium quod in albo eorum colore eſt. Viſioni tamen noxium ſit in præclara luce, neceſſe eſt. Neque enim ſuperfluus ſatis arcere poteſt radios. Itaque apud Caſp. Hoffmannum (n) extat cujuſdam exemplum, qui cum cilia haberet albidia, quoties hæc pingebantur atramento, melius videbat. Incidi non ſemel in homines quorum pili ab ortu albi erant, iidemque omnes cæcutiebant. Num ob colorem dumtaxat ciliorum? Facile fuiſſet, ſi tempus, & locus denigrare cilia permiſſiſſent, experimentum. Sed quid eſt quod de iſdem audivi, ſi capillos tondeant, tum multo magis cæcutire? Longe graviora oculis, & mala ſunt, & pericula imminet ex iis ciliorum vititiis quæ Trichialis, & Diſtichialis appellantur. Ciliis enim aut ad ipſos oculos converſis, aut pilorum alio ordine ſub ipſis ſuccreſcente, & proſuſis, ut Celſus (o) loquitur, intus ad oculos tendente, hi moleſte adeo irritantur, ut irritationem inſanabilem, niſi ea tollantur vitia, inflammatione excipiat, hæc autem facile cecitas. Tolli autem illa ſic ut cito non redeant, nequaquam poſſunt, niſi per eas curationes quæ aut cum dolore, vel potius cum tormento, aut etiam cum palpebrarum limbi mutilatione conjunctæ ſint, quam, præter deformitatem, veroor, ne, forte clauſis poſtea per inductam cicatricem extremis ſebacearum quæ in taſis ſunt, glandularum ductibus, non unum conſequatur aliorum morborum genus. Hæc cum ita ſint; peroptandum utique fuiſſet, ut auxilium ſaltem ad eam arcedam irritationem a Cl. Erndelio (p) propoſitum, parem ingenio quo excogitatum eſt, exitum haberet. Sciſcit palpebras inter, & oculum nitidum ac perpolitum vitrum interjiciendum proponebat, haud aliter factum quam artificialem, ut vocant, oculum videmus, niſi quod ſine ulla pictura eſſet: ſic enim fore, ut pili quidem, ſed non lucis radii excluderentur. Verum ſive tenue adeo vitrum ut radios non refringeret, periculosa oculis, fracturæ metum incuſſit, ſive ne inſenſibilis perſpirationis effluvia vitrum jugiter inſuſcarent, aut oculos, ætate præſertim, nimio calore afficerent, aut per moram acriora facta irritarent, aut moleſtam, & periculosa tenuis vitri identidem eximendi, abſtergendi, reponendi neceſſitatem afferrent; ſive aliæ quæpiam cauſæ, quarum nulla fere cadunt in artificialem oculi uſum, dehortatæ ſint; neminem legere, aut audire contigit, qui ab anno huius ſæculi vigefimo ſecundo quo id auxilli vulgatum eſt, ad hoc tempus in uſum traxerit, aut qui ejus notitia excitatus, melius aliquod excogitare conatus ſit. Doctus idem

Vir

Vir modi conſecturam propoſuit quo pili in diſtichiaſi non ſuo loco prorumpant: quem locum altiore videtur indicare quam in ea eſſet diſtichiaſi, cujus ad me deſcriptionem miſit Cl. Tabarranus (q). Hic enim ex oſculis Sebacearum glandularum quæ paulo ante memoratæ ſunt, erumpentes vidiffe ſe, credit. Ego pilos qui præter naturam ſint, ut in aliis aliam, ita hæc quoque parare ſibi viam poſſe, non dubito, per quam intra palpebras exeant. Nondum vero accidit, ut in vivis, nedum in mortuis, ut mallem, occaſio mihi daretur hæc diligenter examinandi. Nec mirum. Nam ſi membræ quælibet humani corporis ex eo particularum numero conſtant, ut perdifficile ſit omnes ſingularum mor-

bos in cadaveribus recognoſcendi occaſionem habere; quanto id difficilius erit in oculo? qui cum ſit ex tot, tam variis, tamque tenuibus tum in ſe, tum in iis quæ illi extrinſecus adjecta ſunt, particulis compactus, præterea eſt aeris, aliſque injuriis expoſitus, & aſſiduo, niſi cum dormimus, uſui addictus; ut cum propterea ſit internis, externisque innumeris morbis obnoxius, Ocularii Medici qui in iis tantummodo verſarentur, nec antiquis temporibus multi deſuerint, neque hoc deſint. Satis igitur tibi ſit de iis quos videre ipſe poſuit, oculorum morbis hæc a me Litteras accipiſſe. Proximas de Aurium Affectibus habebis. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XIV.

Agitur de Aurium, & Narium Affectibus. Aliquid additur de Balbutie.

Cum minime ignores, vel plura de Auribus, quam de Oculis, a Vaſſalva, & a nobis edita eſſe, minime quoque miraberis, ſi vel pauciora de Aurium, quam de Oculorum Affectibus reſent quæ hic tibi ex utriuſque noſtrum Observationibus perſcribantur. Itaque ad morbos Aurium Narium morbos adjungemus, præſertim quando Sepulchreti Auctor hos illoſque duobus quidem, ſed brevibus, Sectionibus XX. & XIX. complexus eſt.

2. Sectionis XIX. Obſervationi primæ facile cognoscere præfixum eſſe argumentum a vero alienum: *aures purulenta ab abſceſſu cerebri*. Nam contra, cerebri abſceſſus, cujus nulla prægreſſi indicia narrantur, conſecutus eſt ſuppreſſionem, ichoris per aurem effluentis. Sed neque altera Obſervatio, quæ in ſubjecto Scholio proponitur, facile fuerat alia quam hac ratione, explicanda, etiamſi poſt mortem, reſecta calvaria, fanies quæ ſolebat olim ex aure egredi, intra illam reperta eſſet. Quod cum alias (a) declaraverim, hic confirmare ſatis erit indicatis Verneyi Obſervationibus in III. Parte Tractatus de Organo Auditus: quo ex Tractu cum in Aditamentis ad Sectionem hæc XIX. & ea, & aliæ produci debeuiſſent; ne indicata quidem ſunt. Tu, illis inſpectis, quam ſæpe Medici in ejuſmodi judicio fallantur, intelliges, tunc quoque cum ſuppreſſo, velut hic, effluente per aurem pure, homines *quasi repente moriuntur*. At enim, inquires, ſerum quod intra cranium deprehendit Verneyi, non erat ejus ſimile quæ per aurem prodibat, materia; hic autem quæ poſt mortem ex auribus & naribus plurima effluxit, eadem videtur fanies fuiſſe quæ ex aure olim effluebat. Quasi vero non niſi e cranii cavo in aures nareſque erumpere poſt mortem potuiſſet! cum Sinus Pituitarii in naſi interiora pateant, in quæ & Euſtachiana Tuba; in illis autem Sinibus, & aurium cavis, *reſecta* a Medicis, fanies ſecerni, & coacervari potuerit. Sed vide, quam diſpar tibi, & mihi inſidet opinio. Ego certe eſſi eandem quæ per aurem exire ſolebat, ſaniam non modo, ut dixi, viſiſſem in cranii cavo, ſed viam inſuper a carie factam quæ ab hoc in aurem pateret; non tamen continuo pronunciaſſem, a cerebro ad aurem perveniſſe, ſed potius contra, ab aure ad cerebrum. Quid ita? Dicam, cum duas quas ſubjicio, perlegeris Obſervationes.

3. PUERUM variolarum reliquiæ olim male habuerant ad aurem dexteram. Tumor denique obortus eſt, cum annum ageret duodecimum, pone eandem aurem, quæ furda erat, & pure manabat. Tumoris integumentis a Chirurgo ſecundum capitis longitudinem incisus, pus non paucum effluxit quale ex aure prodibat. Aliquot poſt eam incisionem horis convulſiones puerum prehendunt, ut toto corpore ſubſiliet, vocemque invitum quandam, inter clamorem, & gemitum mediam, emittere cogeretur. Hæc, tum crebro recurrentia, facta deinde rariora, ad mortem usque perſiſterunt. Eodem autem illo die quo primum convulſiones ingruerunt, accieſcit dolor quæ integumenta, ut diximus, incisa fuerant: eratque ſectionis illius certa pars ſenſu adeo exquiſito, ut ne leviffimum quidem tactum ferret. Diebus inſequentibus, et ſi pus fluere pergebat, cepit æger delirare, viribusque, ac pulſibus omnino deſtitui. Conquevit poſtea delirium, viſuſque puer nonnihil vires, pulſuſque recuperare, ve-

getis oculis aſpiciens, & loquens. Sed quamquam poſtremis ipſis vitæ diebus locutus eſt, ſpiritusque ſemper facile duxit; tamen iterum pejor factus, deceſſit ſub initium Februarii A. 1740. Quam cum mihi hiftoriam narraſſent qui puerum curaverant in noviffimo hoc morbo; viſum eſt, non a tumoris incisione graviffimas, quæ ipſum afflixerant, & ſuſtulerant, noxas; ſed a carie fuiſſe offiſ temporum quæ ſimul tumorem excitaſſet, ſimul in cranii cavum perveniſſet, & ſic denique in hoc etiam, aditum purulentæ materiæ aperuiſſet. Cum hæc reſponდიſſem in Gymnaſio quo allatum fuerat pueri caput; experti continuo placuit, num me conjectura ſeſeſiſſet. FACIES colore etiam tum roſeo (quartus erat poſt mortem dies) pulchra, nec ullo modo cicatricosa; ut proclive eſſet intelligere, variolarum vim minus olim in cutem ſe effuſiſſe. Cranio aperto, inſpectiſque Laterilibus Sinibus Craſſa meningis ſanguine plenis, eodemque turgidis vaſis per Tenuem diſcurrentibus, primum ventriculi dexter, ſiniſterque recluſi ſunt, & aqua in illo pauca, in hoc non pauca reperta eſt, credo, quia doloris cauſa in ſiniſtrum latus cubare malebat quam in dexterum; & ſane, attollendo ſenſim Calloſum corpus, viſum erat ruptum certo in loco ſeptum Lucidum; quamquam ea partes cerebri erant laxiſſimæ. At certe in decubitus faciliorem introſum fecerat effuſionem puris: quod, cerebrum mox attollentes, vidimus in cavo Sella Equina, & paulo poſt cum cerebellum removeremus, ad dexterum quoque hujus latus ſic ut puris aliquid deſcendiſſe videretur ad initium Spinalis medullæ. Aditus puris in cranii cavum, ut omnibus qui aderant, præclare oſtendiſſimus, in ea facie erat Petroſi proceſſus offiſ temporum dexteri, quam faciem cum alii *poſterior*, alii *internam* & *inferiorem* vocitent; tu citius intelliges, ut opinor, ſi eam faciem dixerò qua Petroſi proceſſus dexteri, & ſiniſteri reſpiciunt inter ſe. In ea enim facie ad illum ipſum angulum, ſi reſte memini, qui inter Sinus duos Lateralem, & Superiorem ex adjacentibus Equina Sella, interceptitur, foramen ſecerat caries forma propemodum circuli, lentis autem amplitudine. Inde purus inter eam faciem, Craſſamque meningem effuſum, hæc, & Tenuem eroſerat, qua dexterum cerebelli conveſtiunt latus, hocque inſuper ita viciaverat, ut ſuperficii pars viridis eſſet, ac purulenta, proxima autem quæ ei parti reſpondebat, interna cerebelli portio ad digiti pollicis craſſitudinem colore ſuſco inſiceretur. Erat purus omne quod intra cranium conſpectum eſt, viride, nec graveolens tamen: ut neque graviter olebat incisi pone aurem tumoris cavum; ſed hujus parietes erant mundi; ipſum autem cum oſſeo Auditorio Meatu communicabat. Cariei terminis externo, internoque perſpectis, interjectos inter utrumque cuniculos perſequendi tempus deſuit in Publica Anatome occupatis. Quod tamen ad cauſam attinet exquiſiti illius ſenſus qui certa in parte labrorum vigeat aperti tumoris; tenuem nervulum animadverti, qui proſectus, ut opinor, a Cervicalibus, ſupra illam ſectionem ſub communibus tegumentis aſcendebat ſecundum capitis longitudinem; ut pronum fuerit conjicere, ad aliquam illius partem inter ſecundum compunctam, aut nonnihil incisam id fuiſſe referendum.

4. Vides, quam obnoxii apud vulgus falſis ſuſpicionibus ſint Chirurgi. Quorum ferrum cunctos quidem nervulos ſub-

(f) Vid. ſupra, n. 19.

(g) Vid. ſupra, n. 19.

(h) Vid. ſupra, n. 19.

(i) Vid. ſupra, n. 19.

(j) Vid. ſupra, n. 19.

(k) Vid. ſupra, n. 19.

(l) Vid. ſupra, n. 19.

(m) Vid. ſupra, n. 19.

(n) Vid. ſupra, n. 19.

(o) Vid. ſupra, n. 19.

(p) Vid. ſupra, n. 19.

(q) Vid. ſupra, n. 19.

(q) in Epiſt. præfixa alteri Editioni ſunt. Obſ. Anat.

(2) Ep. ſt. Anat. 7. n. 8.

subcutaneos vitare non potest; sed neque solis incisus tegumentis accidere tamen potest, velut in hoc tumore aperiendo, qui utinam citius apertus esset, vel potius citius apparuisset, nimirum priusquam caries ad cranium pervenisset. Cujus rei conjectura nostra ex totius consideratione historiae tanto facilius ducta est, quod suam nobiscum observationem, hujus magna ex parte similem, vix quatuor ante mensibus communicaverat Nicolaus Mediavia, cariei videlicet a fistula supra apophysem mastoideam non modo in Tympani, sed etiam in cranium ipsius cavum progressa. Cum autem cariei ab istiusmodi fistula vel in solum Tympanum propagationem Virexperientissimus Verneyus (b) *varam satis* esse, falsus sit, & se unam duntaxat, aut alteram ejusmodi observationem habere; non minus tibi fore gratum existimo quam mihi fuit, quod Mediavia eodem quo viderat, die mihi in hunc modum narravit.

5. JUVENIS antiquam, ut videbatur, fistulam supra dexterem mastoideum processum habebat: in quam injecta, redibant ex parte per aurem vicinam, qua tamen audiebat. Is in Nosocomium exceptus non propter fistulam, sed propter febrem quae accesserat; hac intra paucos dies augefcente, sic delirans, ut ad soporem inclinaret, mortuus est. CRANIO recluso, vasa cerebri omnia sanguine turgida reperta sunt, multa autem aqua viridescens in ventriculis Lateralibus, in qua pus ejusdem coloris subsidebat in ventriculo quidem dextero. Sed multo major ejus puris copia effusa erat inter meningem Duram, & eam faciem Petroli processus ossis temporum, quae facies in superiore Observatione (c) indicata est, siquae inter utramque sibi viam inde fecerat in tubum usque vertebrarum. Plena erat quoque ejusdemmodi puri Tympani cavea. Progressa autem caries pone Aquaeductum Fallopii, & Canales Semicirculares, eam de qua dictum est, faciem Petroli processus eroderat ad modum rimae non angustae a posteriore latere ejus foraminis quod ambas Portiones excipit nervi Auditorii. Quam rimam obtegens Dura meninx ibi quidem exesa conspiciebatur, sed ad longitudinem minorem quam rimae erat. Quamquam autem cerebrum iustam habebat firmitudinem, & postmodum mortis fecabatur; ea erat id caput graveolentia, ut viam puris a rimae ad ventriculum dexterum, & num praeter Membranam Tympani, alia, quae laesa in aure esset, perquirere non liceret.

6. Hoc tantum graveolentiae discrimen quod inter utramque intercedit historiam, in anni tempus, aetatem, & humorum constitutionem rejicies in alio aliam; discrimina autem cetera in alias causas, ut soporis in majorem aquae copiam in Juvenis ventriculo utroque, puris etiam a dextris admisso, ut vicissim surditatis in cariem quae auditus interna organa in puero vitiafset magis, ut convulsionum etiam, in laesum ejusdem nervum, ut pulsuum, viriumque lapsum in labefactatum quoque ejusdem cerebellum: Communia autem utrique incommoda in communes utrique laesiones, ut inexpectatam accessione malorum adeo gravium in repentanam meningum ab affuso pure irritationem, ut delirium in hanc ipsam, quae sanguinem in vasis moraretur, propterea turgentibus, ut mortem denique in earundem meningum, & cerebelli, aut cerebri exsectionem. Sed illud maxime utrique commune fuit propter quod has tibi geminas descripsi historias, ut per cariem viam inter aures pure manantes, & cranium cavum pateret, nec quisquam tamen cum intra hoc pus conspiceret ejusdem naturae, suspicari posset, illam viam puri fuisse a cranium cavo ad aurem; sed omnes contra, eorum quae praecesserant, ordinem attendentes, fuisse ab aure ad cranium cavum, faterentur. Cum autem manifestum sit, multo aurem diutius quam cerebrum, & gignere pus, & sine vitae detrimento ferre posse; manifestum quoque est, quid potius in ejusdemmodi quos initio (d) memoravimus, casibus sit judicandum. Sunt igitur aurium ulcera non temere claudenda non tam ob id quod rarius est, ne saniei exitus & cranium cavea per aures intercludatur, quam ob id quod longe frequentius est, ne saniei exitus auribus intercluso exitu, caries vel fiat, vel augeatur, siquae multo facilius, & citius in cranium caveam perveniat. Cum binis autem quas tibi descripsi, Observationibus totidem conjungas licet, alteram Moglingii (e), Laubii (f) alteram. In utraque post fluentem ex aure saniem, purulentum circa aurem tumorem, tympanum absumptum, cariem per os Petrosum

ad cranium cavum productam, ichorem, aut pus intra hoc cum funestis denique cerebri malis fuisse, leges. Et quamquam in secunda aliquid credere jam inde ab initio conclusum intra cerebrum potes, unde visus obscuraretur; tamen non antea adhaesum, & ad suppurationem perductum esse, intelliges, quam puris ex aures fluxu, qui visus obscuracionem minuebat, desinente, amaurosis primum, denique apoplectica symptomata, quorum nullum ante apparuerat, advenirent, non adventura, si tanta illa puris copia, quae ter quaterve e tumore externo, cum Meatu Auditorio communicante, profluxerat, & quae certe intra cerebrum tunc fuisse non poterat, par esse omni illi putridae materiae quae in aure, & circa aurem gignebatur, exhaurienda, & cerebroque avertenda potuisset.

7. In aurium diuturnis ulceribus vermiculos nasci, cum haud infrequens apud Medicinæ Scriptores, tum perverusta observatio est, ut ex Dioscoride, Galeno, Aetio ostendit Dodonaus (g): quibus antiquiores alios adde, ex quibus Plinius (h) remedia accepit *auribus vermiculis* instillanda, ut *vermiculos in his necandos*. Non displicebit tamen, si quanto graviora mala quam Lanzonus (i), & Behrius (k) adnotarunt, ii vermiculi cicerent in juniore Matrona, subjecero. Forte eram cum Valsalva in ejus Patria, cum illa hunc adiit, narravitque se, quae & olim virgo sinistra aure edidisset vermem, alterum ante sex illos menses minoris bombycis forma edidisset post aures illius dolorem, & proximam frontis, ac temporis, qui, vermem cum pure ejecto, deferat: Ab eo autem die non semel per varia intervalla dolore eodem correptam, sed acriore, ut repente caderet, sensibus orbatam ad horas duas, donec soluto dolore ad se rediens, paulo post vermiculum extermineret pari forma, sed minore, remanente ejus aures surditate, cutis autem proximarum partium stupore, cum pruritu quodam conjuncta. Non dubitavit Valsalva, quin Tympanum esset exulceratum: ad vermes autem, siqui superessent, profigandis aquam proposuit, ex hyperico destillatam, in qua hydrargyrum agitasset. Tualia apud alios, & praesertim apud Verneyum (l) videbis auxilia. Mihi certe, ne innascentur, neve alii post primos abactos, vermiculi generis hujusce renascentur, nullum totius videtur esse remedium, quam interdiu nunquam astitare, & autumno aure in qua ulcus est, non obturata dormire. Tunc enim sanie, & ulcero-fa carne allecta musca illam subeunt, & infacio homine, aut ova uade postea vermiculi existunt, aut quae viviparae sunt, vermiculos ipsos deponunt. Neque enim aliunde sunt quam a muscis: a quibus vel Homerus (m) olim, non a putredine, repetebat, Achillem inducens timentem, ne muscae in vulneribus interfecit Patrocli vermes gignerent. Qui si in exulcerato Meatu Auditorio ut rodendo fatishabent unde crescant, ita locum habere possent aptum ubi plures illas mutationes subirent, ab Solertissimo Reaumurio (n) descriptas, quarum est ultima, ut muscae fiant; minus esset difficile explicatu quod a Klauigio (o) scriptum est, bimelres gravissimas aures, & capitis molestias continuo desisse, cum ex illa aure musca evolavit, quam quod videretur credidisse, eam muscam toto illo tempore inhassisse in Auditorio Meatu. Ceterum ad vermiculos ex aures penitralibus abigendos plurimum fortasse posset idonearum rerum fumus sic ore prolectus, & per Eustachianam Tubam in caveam Tympani compulsi, ut alias (p) memoravi; tamen tunc de vermiculis ex illa cavea eliminandis per Membranam Tympani, jam ab ipsis erofam, nihil dixi, quippe cum institutus ibi sermo hanc ita illasam requireret, ut posset resiliere, aeremque, etiam medicatum, qui illuc ex ore, labris, naribusque compressis, per viam Tubae compelleretur, mox per eandem viam retropellere, ad noxiam, congestam in Tympano, materiam expurgandam. Quae cum relegeris; velim existimes, quid tandem habeat novi eadem, ut mihi quidem videtur, medendi ratio, quae in perbrevis quodam Medico-Chirurgico Scripto octo post annis proposita est. Sed ad alia veniamus.

8. Observatio quae hic in Sepulchreto est II. perlegenda autem Sect. II. sub num. LIII. illa nempe est quae a Verneyo (q) laudatur. Et sane ipsa ostendit, in crescente inter cerebrum, & cerebellum fteatomate, compressisque primum Opticis nervis ad originem, tum subiectis Acusticis, denique aliis, amaurosim primum, dein surditatem;

ditatem; novissime mortem sequi debuisset. Docet autem Verneyus id quod Scholii loco huic Observationi in nova Sepulchreti Editione addendum fuerat, quaratione, et non quemadmodum oculus, sic intima aurium partes sub sensum cadant, ut illasum esse utroque organum aequo cognoscere intendo possumus; tamen, ut dicebam, docet, quibus indicis in aure quoque conjiciamus, vitium omne in nervo consistere. A quo sane verisimile est eas fuisse, quae alibi (r) a nobis in muliere, viroque commemoratae sunt tibi, surditatem, & auditus gravitatem ante utriusque apoplexiam.

9. Ad Observationem III. non pauca in Scholiis de Tinnitu, aliorumque ejusmodi sonorum causis adjiciuntur, quorum loco alia, ex Verneyo (s) pariter sumpta, substitui poterant longe meliora. In iis tamen Scholiis nonnulla sunt minime contemnenda, velut illud de gravi in febribus quibusdam auditu, signo non semper pravo, atque adeo interdum bono, praesertim si cum iis conjungatur quae indicent, peccantem materiam ex aures interioribus ejci per Tubam Eustachianam. Et sane Valsalva in surditatibus quae acutis morbis superveniunt, aquam saepe invenisse in Tympano redundantem, alias (t) a me tibi indicatum est. Quatenus autem eam aquam, aliove humores liceat, aut non per nova illius Foramina & cranium cavea in Tympanum, ut ipse faciebat, deducere, fufius mihi videor alibi (u) disquisivisse, quam ut hic oporteat aliud addere, quando ii qui post me de iisdem Foraminibus scripserunt, meam illam disquisitionem perlegisse non videntur. Nam vascula quidem sanguifera ego quoque transire per illa vidi; sed in omnibus non occurrere, admonui, sic ut ipsa penitus obstruantur: & profecto arteriola quomodo illa tunc etiam implere possunt, cum sane exigua non sunt? qualia certe, nec semel, & Valsalva, & ego deprehendimus. Sed adhaec, ut dixi, non agam. Ad tinnitum potius redibo. De quo in Dissertatione quadam Cl. Viri haec legi: *Rarissima est observatio, quam Hieron. Mercurialis Consult. Med. Tom. II. Obs. 100. de viro, & Felix Platerus Obs. Lib. II. p. 372. de femina commemorat, in quibus tinnitus adeo vehementis fuit, ut etiam ab adstantibus audiretur*. Sed primum, id minime certum fuisse, scribit. In alterius autem laudato libro nihil ejusmodi invenire possum: tantum pag. 371. *parulenta aures fetorem etiam adstantibus fuisse molestem, lego*. Quod si tu forte id quod ego non potui, invenias; vide, ne de sono potius arteriae, intra aurem pulsantis, sit accipiendum, sicut in Matrona quadam Verneyus (x) memorat: aut si revera sibilus fuit; ab aere fuisse, credito, qui in Tympani cavea coacervatus, & mox conclusus, magna illinc vi repente erumperet per foramen quod in ipsa fortasse Membrana Tympani, aut ad supremam ejus oram sibi posset aperire (y).

10. Surditatis a nativitate causam in deficiente Inceda, aut in omnibus officulis tertia parte minoribus Quarta proponit Observatio. Sed in altero Scholio, subjectaque Appendice dubitari video propterea quod perforata Membrana Tympani, fractique officulis, auditum est. Quod Valsalva (z) observatio confirmat in femina quae cum Membranam illam utrinque erofam aut prorsus, aut maxima ex parte haberet, inde vero nihil officulorum praeter Stapedis basim, hinc autem Incedam a Stapede omnino disjunctum, non surda tamen, sed gravi dumtaxat auditu jam diu fuerat. Eodemque facile attinent Observationes Vieussenii (a), qui in pluribus, non surdis illis quidem, sed tantum difficile, & imperfecte audientibus, idem in eadem Membrana deprehendit, praetereaque male corruptos musculos officulorum, haec autem extra suum ordinem disjecta; perinde enim habendum est ac si deessent, quod ita locuta sint, ut suis muneribus fungi non possint. Haec tamen velim tum de officulis, tum de Membrana Tympani animadvertas. Si in hujus perruptiones Stapes excidat: non jam Tympanum dumtaxat, sed & mollissimas Labyrinthi membranas per apertam sic Fenestram Ovale in iuriis patere: itaque ab nemine cui Stapes totus excidisset, auditum diu conservatum legisse memini. Tympani autem Membranam et si Valsalva quoque (b) diserte admonuit non esse omnino ad audiendum necessariam; tu noli tamen oblivisci, necessarium esse ad ea protegenda, quibus laesis, audire non

possumus, Labyrinthum dico, a cujus Fenestris injurias arceat exteriores, ut si vel major, vel crebrior harum violentia urgeat membranas praesertim, quae minus ab ortu firmatae sunt, vix fieri possit, quin saltem longioris temporis cursu praevaleat. Quod si nec feminae illi de qua paulo ante indicatum est, nec canibus accidit, in quibus Valsalva experimentum habuit quod Holderus (c), & Willifius (d) memoraverant; nempe citius quam accideret, natura in illa ex parte erofam, in canibus perruptam Membranam Tympani ita resarierat, ut ab eodem Valsalva (e) compertum est. Nec mihi officias, exteriores tamen injurias auditui eorum non officere, quibus in ea Membrana foramen est, per quod ore proleptum nicotianae herbae fumum extrudunt; nisi prius examen a me (f) institutum perlegeris plerumque Auditorum qui id vidisse dicebantur. Reperies enim primum, quam pauci sint a quibus id visum esse, constat; deinde neminem fortasse, qui id quod vidit, quod annis fieri potuerit, nobis teleretur, salva audiendi facultate; denique animadvertes, eam esse posse illius foraminis structuram, ut exire aer queat, non ingredi, eas autem angustias, ut parum aeris, nihil vero pulveris, aliorumque ejusmodi subire per se possit qua non sine conatu impulsus fumus prodierit. Haec igitur, cum incident causae aut disruptorum officulorum, aut erofae, pertusae Membranae Tympani, animo perpendes. Nunc ad reliquas, in Sepulchreto productas, Observationes redeamus.

11. In V. proponitur auditus laesio a causa, Veteribus incognita, videlicet a sordibus aurium lapidescentibus. Galenus quidem scripserat (g), e numero eorum quae auditorium meatum obstruunt, & sordes esse quae in auribus colligi solent, nec Apollonii remedium ad aurium sordem (h), nec sua ad sordes aurium educendas (i) retulerat, ab Apollonio, ut videtur, accepta, unde & sua Celsum (k) antea accepisse, credidero: quae cum iis conferre poteris, quibus nunc alios, & se quoque usos feliciter, docent Boerhaavius (l), & Dehardingius (m). Sed et si Celsum (n) *sordium coitum*, eaque duras interdum emolliendas, & auriculario specillo eximendas proposuit; ipse tamen, & ceteri Antiqui concretos ex cerumine in auribus calculos haud secus atque ex bile in vesicula fellis, diserte, quemadmodum in hac Observatione Casserius noster, memorasse non videntur. Nec sane frequentes sunt, cum a Casserii temporibus, qui rarissimos esse, dixit, unam eorum videam Caroli Josephi Mulleri (o) Observationem vere laudari, quam, & ipse longe arbitratur rarissimam. Quin, Patavii saltem, vel hoc quod dicam, rarum est cerumen haecenus concretum invenire, ut e Meatu quem oppleat, universum, quasi gladius e vagina, aut turunda e fistula, trahentem sequatur; nisi forte aures ab alio causa surdae sint, eoque neglectae, ut in viro, de quo alibi (p) mentionem feci, iterumque in anu vidi, cui facta erat ossis illa membrana quae cum Ovali Fenestra basim Stapedis connectitur. Alias autem esse regiones in quibus vel paulo magis induratum cerumen frequens sit adeo ut inde ortae surditatis curatio a Chirurgis circulatoribus suscipiatur, facile credo. Nam & in Gallia cerumen *inftar gyphi inspissatum*, totumque meatum exacte opplens *sapissimum reperiri*, ex Verneyo (q), a Valsalva (r) antea laudato, sciebam; sed eam tamen curationem a perititionis ibi Chirurgis administrari, in ipso autem Belgio, audiveram, id quod postea lecta Cl. Godofr. du Bois Dissertatio (s) confirmavit, hanc surditatis speciem raro curari, quia a paucis bene cognita; ut non ab re duxerim (t) curationis, quam a se quoque, primo fortassis apud nostrates, institutam Valsalva (u) scripserat, exitum referre; exemplumque addere surditatis alterius, ab acuto morbo decimum jam mensem perstantis, ex cerumine, an ex alia materia? ab eodem manu curatae, eaque occasione quae in ejusmodi curationibus agere solet, quamquam cum aliis, ut ibi diserte monui, communia, strictim attingere. Num vero eadem omnino Verneyus habeat, ipse videris. Mihi certe illud omisisse videor quod Verneyus ipse narraverat ex observ. 45. *volum. primi Actorum Cl. Bartholinii*, hujus videlicet conjugem lapillos per meatum auris cum cerumine excrevisse, quam nimirum cum cerumine sci-

(b) Parte ead. Tract. cit. supra, n. 2. (c) n. 3. (d) n. 2. (e) Eph. N. C. Cent. 6. Obs. 21. (f) Eruend. Cent. 7. Obs. 40. (g) Medic. Obs. Exempla. rar. in Annot. ad Valec. Tharant. (h) Nat. Hist. l. 20. c. 14. & 24. (i) Eph. N. C. Cent. 5. Obs. 71. (k) Eruend. Act. T. 4. Obs. 20. (l) Parte ead. Tract. cit. supra, n. 2. (m) Hist. 19. (n) Memoir. pour l'Hist. des Infect. T. 4. Mem. 7. & 8. (o) Eph. N. C. Cent. 8. Obs. 17. (p) Epist. Anat. 7. n. 14. (q) Tract. & Parte cit. supra n. 2.

(r) Epist. 4. n. 8. & 11. (s) Parte modo indicata. (t) Epist. 6. n. 5. (u) Epist. Anat. 7. n. 5. 6. 7. 8. (v) Tract. Parte saepe indicata. (w) Vid. Epist. Anat. 5. n. 16. & seqq. (x) Tract. de Aure hum. c. 5. n. 5. (y) Tr. de l'Oreille P. 2. ch. 4. (z) n. 5. cit. (aa) Act. Philof. Soc. R. in Anglia A. 1668. m. 3. (ab) De Anima Brutor. c. 104. (ac) n. 5. cit. (ad) Epist. Anat. 5. n. 14. (ae) De Symp. Caus. l. 1. c. 3. (af) De Compos. Medic. sex loc. l. 3. c. 11. (ag) De Remed. parat. Isac. c. 10. (ah) De Medic. l. 6. c. 7. a. 7. (ai) Praelect. in Instit. §. 553. 658. 850. (aj) Eph. N. C. Cent. 5. Obs. 81. (ak) n. 7. cit. (al) Eph. N. C. Dec. 2. A. 6. Obs. 162. (am) Epist. Anat. 5. n. 26. (an) Parte saepe cit. (ao) Tract. de Aure hum. c. 1. n. 12. (ap) De Audit. §. 15. (aq) Epist. Anat. 13. n. 3. (ar) n. 21. cit.

rem extraxisse arenulas; non lapillos. Quod reliquum est, & ad propositam in Sepulchreto Observationem attinet, siquando cerumen ad calculi naturam accessit, certe accesserat in ea curatione quam Valsalva a se peractam memoravit: quæ res, & penitior in qua annos jam duodecim induruerat, Meatus sedes summam ejus & peritiam, & diligentiam in illo per partes subinde, ut necesse fuit, eximendo, apud omnes commendavit. Neque tamen æger coactus est denuo addiscere voces & loquelam, etsi post multos annos auditum recuperaverat; quippe qui, ut surdi passim facere solent, in sua surditate loqui, sicut antea, perrexit; ut minime intelligam, quomodo a Præstantissimo Viro potuerit, nisi forte de obliquo aliquo, necdum, cum surdus est factus, satis loqui docto; illud dici, quod certe de nostris surdis accidit nemini. Quod vero bruta animalia ut pote manibus carentia quibus aures purgent, contra obvia ligna lapidesque auricularis conficiunt, atque id ni fecerint, surdescant, recte quidem is docuit. Juvat tamen addere auricularum ob id quoque ipsis concessam tantam illam mobilitatem, ut vario motu, undique facto, excrementa acia, & quæcumque negotium facere possint, ex auribus facilius expellerent, ut præclare censuit Cæsserius in eo ipso capite, unde V. hæc Observatio descripta (x) est. Quid? si adficiam auriculæ primam illam Meatus partem, sive illam tubulum cartilagineum, in quo sordes aurium continentur (y). Hunc certe si vel in Iconibus, ab eodem propositis brutorum spectaveris, ipsiusque tubuli sedem, structuram, musculos attenderis; sane intelliges, hoc quoque tubulo multifariam tum simul cum auricularis agitato, tum seorsum producto, contractoque, fordium exitum promoveri facilius posse.

12. Observatione VI. quippe quæ nullam peculiarem aut nervi Auditorii, aut ipsius aures conspectam læsionem proponit, in medio relicta, Observationes sequuntur adjectæ. Quarum prima quatenus surditatis insanabilis causam statuit Membranam Tympani a prima conformatione crassiores; si quidem crassitudo hæc maxima sit; probanda utique est: verum an Laurentius ita viderit, incertum est; certum autem, id scripsisse, non lib. 4. cap. 18. sed lib. 11. cap. 13. Historiæ Anatomicæ, idemque in surdo alio a nativitate ab Lanzoni (z) fuisse conspectum. Quæ vero in eadem Observatione ex Bauhino subiunguntur de multo & crasso mucus in cavea Tympani, eidem Membranzæ sæpius, in pueris præsertim, opposito, ut Fabricius noster animadvertat, cujus testimonium in II. quoque Observatione inculcatur, ejusmodi certe sunt; ut, ea persistente causa, nullum dubium sit de surditate, aut magna auditus læsione. Veruntamen quousque aliqui progressi sint, Fabricii verbis abutentes, satis nobis in Epistola quadam Anatomicæ (a) ostensum est, nunquam propterea negantibus id quod alias (b) ad te scribentes confirmavimus, saniofam materiam vi morbi in Tympano deprehendi: quo Schulzii (c) poteris Observationem referre. Porro in V. Anatomica Epistola (d) ea fufe, neque indiligenter, sunt agitata quæ ad III. attinent Observationem, a Fabricio eodem acceptam. Membranam hic quidem alteram, Membranzæ Tympani exterius adjectam, bis in puerulis invenerat crassissimam, & robustissimam, eoque surditatis causam facturam. Quam tamen alii eandem fuisse, non dubitarunt, quæ post Kerckringium communis omnibus infantibus tum a Verneyo, Valsalva, Cheselden, Walthero, Winslowio, tum ab Ruyschio, Drakio, doctissimæque aliis Viris comperta est. Sed cum hi cuticulæ expansionem esse, traderent; quinque autem illi mucilaginosam, subalbidam, mucosam, quasi diffluentem, crassamque describerent; verum utroque, sed aliud aliis attendidisse, deprehendi; nam & tenuis cuticulæ expansio in foetibus pariter atque adultis extimam Membranzæ Tympani lamellam facit, & huic peculiariter in foetibus, & infantibus recens natis simulatum ex molli materia imponitur integumentum. Quam materiam cum eadem illam sebaceam esse, ostenderim qua factus cutis oblitur; vides quam proclive sit intelligere, sicari illud potius, atque excidere, quam in crassissimam, & robustissimam membranam in nonnullis degenerare, cui sane rei longe minus inepta cuticula est. Quæ preste hic mihi attingenda existimavi simul ut quæ mea de postrema ista Observatione sententia esset, intelligeres, simul ut si me usquam inter eos connumeratum legeres, qui nihil aliud esse quam cuticulam, docuerunt, illam quasi membra-

nam quæ in recens natis Membranzæ Tympani invenitur imposita; indicata posses loca Epistolarum relegere. Quod & facias velim ubicunque aliqua, ut supra ad Observationem V. feci (e), non tam ne Valsalvæ, aut mihi, quam ne vero ipsi deessent, rursus attingere coactum me feneris.

13. De IV. in Additamentis Observatione duplicatæ Membranzæ Tympani, crustave ex densato cerumine ipsi adhærentis, post ea quæ dicta sunt, nihil attinet hic adicere: ut neque de V. Manifestum enim est, si caro excrecens obturet Meatum, auditum intercepti, ni illam demas. Quæ autem hoc sit ratione præstandum, multi docent, in quibus, præter Equitem Marchettum nostrum (f) qui adolescenti sic nato, audiendi facultatem, præbuit; est in primis Verneyus (g); qui & alia auditum, aut remque lædentia, videlicet altius in Meatum illapsa quemadmodum eximenda sunt, tradidit, non omnia, ubi necessitas cogat, auri incisione. Paulus quidem, ut est apud nostrum Fabricium (h), & Albucasis, ut apud Marcellum Donatum (i); eandem olim, sed alio, ut videtur, loco proposuerunt, aptiore hi fortasse ad inspicendum, & ad agendum; Verneyus vero tutiore. Quod autem Donatus de siliquarum semine subiicit in Meatum indito; non infrequens hic esset in pueris casus, nisi inter initia occurreret. Sed cum instrumentum ad extrahendum immisissim haud raro acciderit, ut ejusmodi femina magis sint interforum compulsa; non ignotus mihi Chirurgus longe aliam rationem secutus in pluribus, feliciter exemit. Scilicet oleum dulcium amygdalarum, aut lac per siphonem auricularium vi immisit; sic enim simul cum iis humoribus regurgitantibus vidit ea semina referri, & prodire. Cujus ego rationem cum a Celso (k) quidem præmonstratam esse, dicerem, qui tunc oriculario clystere aquam vehementer intus compellebat, sed & monitum Sculteti (l) obijcerem, in aurium affectibus injectionum violentiam vetantis, neminem tamen Tympani rumpatur; respondit ille, se vero in nemine ex iis pueris, quibus ea qua dictum est, ratione eduxerat illapsa, quidquam in auditu detrimenti, vel tempore interjecto, adhuc animadvertisse. Veruntamen ad hujusmodi suspectas injectiones, aut ad incisionem, a Fabricio (m) minime probatam, ne quis, nisi quam rarissimis in casibus cogatur descendere, cum alia, atque alia a Chirurgis proposita, erunt antea in usum trahenda, tum præsertim, ne illapsa instrumentis immisissim ulterius urgeantur, sed facilius apprehensa eximantur, plurimum proderit ea facili ratione qua laudatus Fabricius solebat, Meatum quoad ejus fieri potest, dirigere ac dilatare, sic autem directum, ac dilatatum, solis luce admixta, maxime collustrare, huc simul translata a naribus, Julii Cæsaris Arantii (n) consuetudine: qui cum solis estus, celo præsertim calidior, ægrotanti medico, ministris molestiam adferat; idcirco in lignea fenestra clausa artefactum foramen, ei muneris obeundo aptissimum excogitavit; ut per id se se infundens solis radius ad patientis internas nares recta perveniat. Sed quoniam sol non semper apparet; ex ista quoque, si meliora desint, esse poterit candelæ lumen noctu, vel si interdiu, obscurum in loco per ampullam crystallinam, aquæ plenam, sic tractum, ut plurimi ejus radii in Meatum ineant Auditorium. Igitur alterutra harum rationum, quæ & ad alios illustrandos recessus, ut oris, & faucium, sunt interdum, noctu præsertim, commodissimæ, illuminato, a Chirurgi latere, altero saltem pariete ejus Meatus; sic enim & oppositus reflexo lumine collustrabitur; illapsa melius percipi, certius apprehendi, & facilius extrorsum duci, non temere introrsum compelli, poterunt.

14. De duabus reliquis Observationibus pauca admonere satis est. In VI. proponitur causa, cur a nativitate plures sensu auditus priventur, quam ullo alio, ex nervorum origine, ut dicitur, detecta. Sed etsi Bauhino, ex quo ista describuntur, daremus; id quod minime dandum est; Mollem Auditorii nervi Portionem per Valsalvi Pontem, sive per Annularem Protuberantiam ex cerebello pronasci; non inde tamen sequeretur, illam, etiam si non longum iter conficiat, facile mucosis excrementis opplevi. Quod autem continuo addit Bauhinus; hinc etiam fieri quod semper a nativitate ambæ aures afficiantur, ut Cassius docet, cum ex morbo plerumque unam solum affici contingat; nec Cassius id; quod meminim; usquam docuit, & certe Problemate, quod in Bauhino Opere citatur, 17. longe alia ponit; neque necessarium esset,

esset, semper ambas aures affici a nativitate, tametsi ambæ Portiones Molles ex Protuberantia Annulari orirentur, nisi constaret, non modo in ipsa origine contingere ambas inter se, verum & semper in eadem ipsa origine vitium esse. Quod pariter responderem, si quis nunc idem explicaturus, utriusque illius Portionis veritorem originem illi substituens, quæ Bauhini tempore proponebatur, in nova hac quæ Recentioribus demum innuit, videri, diceret, utramque Portionem inter se contingere, in medio nimirum Calami Scriptorii. Hic forsitan miraberis, a me Recentioribus id ipsum adscribi quod olim (o) tribueram Piccolhomino, alii autem non huic solum, sed & Varolio, imò Gabrieli Zerbo nunc tribuunt. Verum si utriusque perlegas loca, ab iis designata, & primi Figuram I. (p) inspicias; Varolium (q) deducere videbis nervos auditus ex suo Ponte: si Zerbum (r); invenies quidem scribentem in origine hos nervos concurrere & uniri: sed & consimilem unionem habere nervos opticos in eorum origine, præter aliam illam circa medium desinens; ut continuo intelligas, non vitas, sed cogitatas uniones in origine proponi: & sane cum supra (s) de nervis Opticis scriberet, universæ tradidit omnia nervorum horum paria apud originem suam uniri, & cum de Acusticis (t) de quibus loquimur, oriri a ventriculo anteriori. Quod si ego ea Piccolhomini verba in quibus videri ipsum adumbrasse, dixi, quod postea indicavit Willisius, cum iis comparassem, quæ de aliorum quoque nervorum origine scripserat (u), Figuræque adjecta delineaverat; fecisse illud quidem videri, dixissem; re autem vera non fecissem. Tandem quod in VII. Observatione legitur de auditus acutæ profectæ a tergemino utrinque nervo auditorio; facilius crederem, si aut peritissimæ aliquis Anatomicus nominaretur, quid conspexisset, aut si ipse (x) minime animadvertissem, singulas ejusdem nervi Portiones sæpe in fibras attactu ipso motive dissolvi. Mollem autem facillime interdum in duas trasse crassiores, dum cerebrum attollitur, eaque Portiones secantur.

15. Etsi plures læsionum auditus causas hæcenus memoravimus; cave credas majorem attingisse causarum partem. Est enim Organum auditus, ut præclare ait Boerhaavius (y) inter omnia sensuum organa maxime compositum; quamobrem plurimæ in eo partes, & diversissimis modis lædi queunt; ut, quod alibi (z) vix affirmat, surditas morbus unus sit, & millecuplus, id comprobante magno illo quem ipse (a), aliique professunt, causarum numero auditum lædentium. Quem tamen numerum in dies augeri posse, non est dubitandum, ut puta cum innumera membrana quoquo verum ductæ, & se mutuo interfecantes, totam caveam Tympani occupant; quod in ea aure invenimus (b), quæ hominem aut nihil, aut parum auditur; indicia non dearent, itemque cum musculus alicuius ex iis qui officulorum in Tympano motui inserviunt, immobilis, & trigossus est, ut in altero deprehendi (c), quem viventem, huius divinare posset, de certis ejus aures incommodis non frustra, opinor, interrogasset. Sed & alios communes omnium musculorum morbos a paucis quos alibi laudavi, memoratos, non mirum si in tanto numero Boerhaavius omisit, qui post mala ab se enumerata, plurimam præterea esse, scripsit. Ab aliis quoque surditatis plures variæque causas videbis productis exemplis confirmari, quorum pleraque aut eadem, aut ejusdem generis sunt ac supra a nobis commemorata. Quæ utinam omnia spatium habuissent eo quo pollent, acri judicio examinandi, quærendique, an ab Auctoribus, quos laudant, singulis eæ res visæ fuerint, & si fuerint, an ea ipsæ fuerint causæ surditatis. Id quærentes animadvertissent insuper, nonnulla aut non haberi, aut non ita haberi in quibusdam ex libris indicatis. Valsalva enim; ut exempli causa de ipso tantum dicam; non a musculo- rum Tubæ sed a Salpingostaphylinorum læsione deduxit, non surditatem, sed gravitatem auditus: quamquam ego (id quod ad istius causæ examen attinet) ne gravitatem hanc quidem in eo fuisse, deprehendi (d), cui non ita tantum læsi erant muscoli, sed molle palatum absumptum. Cæterum ad Boerhaavius ut redeam; egregie ipse (e) surditatis a lue Venereæ sæpe causam esse, censet, Tubæ Eustachianæ concretione, quæ videlicet ulcerum fauces exedentium cicatricem sequatur. Ad Paralytica autem, quæ indicat, vitia (f) membranularum, aut nervorum vestibuli, labyrinthi, cochleæ (pro qua Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

Typographi perperam alibi (g) spirales caveas tympani scripserunt) ad illa, inquam, aut ejusmodi vitia referri videtur posse ea surditas, quæ vetulus, & debilis canis jam triennium tenebatur, demum per sanguinis transfusionem non fecus ac debilitas illa, sublata (h).

Hæcenus de Aurium Affectionibus. 16. De Affectionibus autem Narium primus est in proxima Sepulchreti XX. Sectione Odoratus amissio, aut privatio: qua de re fex proferuntur Observationes: quamquam in III. & VI. quæ una eademque videntur, nulla sit huius affectus mentio, ut neque in milite de quo in V. Quod si forte velis conferre III. cum autographo; non plura invenies: quærenda autem est in Rolinchi-Differt. Anat. II. 2. cap. non XX. sed XIX. quemadmodum & II. in Schneideri libro de Offe Cribiformi pag. non 118. sed 118. Veruntamen si absque ulla habitatione accipienda ista essent, quæ de Olfactoriorum nervorum defectu in Tabacitugis proponuntur, quæ de re pag. 503. dubitat Schneiderus; proclive esset intelligere, de fuisse quoque olfactus sensum. Quem in Asthmatico, a nobis dissecto, minime dubitamus non æque in utraque nare viguisse. Erat enim ipsi is processus olis ethmoidis qui Crista Galli appellatur, oblique adeo positus, simulque ita factus, ut sedem foraminulorum per quæ olfactoria nervæ fibræ in nasum trajiciuntur, tanto angustior altero in latere efficeret, quanto in opposito latiore, itaque multo minor foraminulorum ejusdemmodi numerus inde erat, quam hinc. Sed hæc rarior inæqualis visolfaciendi causa est; illa frequentior quod, ut olim (i) quoque adnotavimus, Septum nasi in alterutrum latius, nec modice, in quibusdam curvatur, ut illinc quidem odoriferis corpuculis altiora, atque ulteriora subituris magna ex parte se obijciat. Quæ res cum haud raro in nasi anatome occurrat; videant Chirurgi, ne in reconditis ejus vitis explorandis, curandisve id quoque a præsentis morbo esse semper credant quod sæpe aliunde, & sæpius ab ipsa natura est, aut tantumdem sparii in altero nasi cavo se habituros, quantum in opposito invenerint, ab iis decepti qui, ejusmodi varietatem non attendentes, absolute scribunt, nasum esse divitum in duas, magnas caveas æquales per septum interpositum. Huic oppositus est error alter, eorum videlicet, qui Septum esse, ajunt, semper, si pueros excipias, æquales alterutrum lateris inclinatum. Mihi quidem, in hac Anatomes parte frequentissime versato, ut Septa multa videre contingit plus minus curvata; sic etiam multa se obtulerunt sine curvitate, aut inclinatione in ipsis auditorum corporibus: ut quamquam inter causas malæ huius conformationis esse posse, non negem, celerius præ cæteris superioris maxillæ ossibus, Septi ipsius incrementum, unde se curvare cogatur; id tamen in omnibus accidere, nec ratio, nec observationes credere me sinant. Quod neque Cl. Lipsiensem Professore Quælmazium (k) credidisse, intelligo, quando tot alias recensens, quas aut conjectat, aut observavit, incurvationum illarum causas, hanc ne verbo quidem attigit. Eas te perlegisse non penitebit, ut neque detrimenta, molestias, impedimenta, quæ inde repetit. Illarum plures & ego agnosco; hæc vero, imò & morbos alios sive capitis, sive oculi, sive etiam viarum lacrymalium, quos ab aliis produci, video, non solum fieri posse, credo, dummodo Septi incurvatio magna sit: verum insuper ex his sine ulla nota causa diutissime & pertinacissime vexantibus posse, ajo, Chirurgos adduci ad Septi curvatem in ægro quem curandum suscepit, coniciendam, & indagandam. Ipsorum gratia nec illud prorsus omittendum crediderim, esse aliquando & hanc varietatem posse, quam nuper animadverti, dum nasi interiora ejusdem anus meis Auditoribus demonstrarem. Septum erat ipsum in neutram partem curvatum, aut inclinatum. Sed infra altitudinis medium, aliquanto propius posteriora, quam anteriora, pars ejus modica erat cava in facie altera, in altera autem convexa, idque eo magis quod ibi ossæ quadam quasi insita, oblique ductæ, superficiem Septi extollebat, ut propemodum superficiem contingeret respondentis ossis Turbinati. Modica pars illa erat, ut dixi; sed quæ non modicum allatura esset Chirurgis impedimentum. His certe errandi periculum creat qui in iis partibus quæ minus oculis expositæ sunt, omnia quasi perpetua describit: utilior autem est is qui, aut sæpe, aut interdum quæ variare possint, ostendit.

17. Jam vero omittis quæstionibus, huc non satis att-

(x) Pentast. I. 4. S. 1. c. 19. (y) Declar. Fig. 2. Tab. 1. 1. ejusd. ad CC. (z) Eph. N. C. Cent. 3. Obi. 62. (a) VII. n. 15. & 16. (b) Eph. 6. n. 4. (c) Act. N. C. Tom. 1. Obi. 223. (d) n. 1. & 169. uq. ad n. 13. (e) Eph. 11. (f) Obi. Med. Chir. 28. (g) Parte superius cit. (h) De Chirurg. Operat. (i) De Medic. Hist. Mirab. 1. 2. c. 23. (k) De Medic. 1. 6. c. 7. in En. (l) Arman. Chir. Tab. 36. al Fig. 5. (m) loco indicato. (n) l. de Tumor. præter nat. c. 21.

(o) Advers. Anat. 6. Anim. 27. (p) ad litt. h. & i. (q) De nervis Optic. Epist. 1. (r) Anat. tot. corp. hum. in Anat. Aur. (s) in Anat. nerv. Optic. (t) in Anat. nerv. quinq. par. (u) Anat. Prælect. I. s. Lect. 4. (v) Epist. Anat. 12. n. 28. (w) Prælect. in Anat. s. 563. (x) ad s. 693. 890. & 899. (y) Epist. Anat. 5. n. 26. (z) Ep. Anat. 6. n. 22. (a) Ep. Anat. 7. n. 17. (b) Epist. Anat. 9. n. 9. 10. (c) Prælect. cit. ad s. 812. (d) ad s. 890. (e) ad s. 563. (f) Act. Philol. Soc. R. in Angl. A. 1665. M. Decembr. n. 2. (g) Advers. Anat. 6. in calce Exple. Tab. 2. (h) Progr. de Narium, carumq. Septi incurvatione.

attinentibus, quæ Observatione VII. adjectoque Scholio in Sepulchreto proponuntur, an Sinuum Frontalium membrana effactui intersit, in iisque odores interdum diutius inhaereant, velut in eo exemplo quod in laudato Schneideri libro pag. leges, non 112. sed 122. & sequentibus, ut certius scias, factorem quidem morborum corporis, non morbi tamen, ut alibi legeris, *terbalis* in Mercatoris naribus viginti ipsos dies inhaesisse: his igitur omisiss, quod ad Polypos narium attinet, in proximis Observationibus memoratos; optandum fuisse, ne iis in Scholii quæ IX. Observationi subiecta sunt, illorum natura, & origo ad eas referretur concrectiones polyposas quæ in Dura meningis Sinibus haud raro conspiciuntur: quanquam illud tandem additur, an hæc, illique ejusdem sint indolis, ulterius esse disquirendum. Cæterum ipsi narium polypi variam tum naturam, tum originis sedem inter se habent. Naturam quidem, ut apud Cl. Palinium (1) is qui ex humorum coactione factus, nasi internam membranam ad magnitudinem ovi columbini distendit, ab summo ad imum apertus, atque ita curatus est: & apud Ruyschium (m) illi qui membrana involuti, substantiam pituitosam & limofam nati memorantur: ille autem in primis quem in Sepulchreto animadverti non in hac quidem Sectione, sed in ea quæ inscribitur de Catarbo (n), descriptum instar vesiculæ oblongæ, sero plene, membranosæ, sepe extra naves propendens, quæ evacuabatur subinde exsiliante sero. Longe enim alia natura his est: si inter veros quidem polypos sunt recensendi; ac illis qui ex media inter glandulosam, & carnosam substantiam sunt. Dixi autem si inter veros polypos sunt recensendi, propterea quia Mauchartius (o) censura illa, membrana narium pituitaria subiectis phlegmaticis aliquoties jam excidisse (id est prolapsam passim) observata est, ut ignavis imposuerit pro polypo, in aliquos cadit, si non ex modo propolitis, at certe ex horum non dissimilimis. Nec eandem profus ac veris polypos naturam fuisse, manifestum est, iis quos Slevogtius (p) commemoravit cartilagineum videlicet, vel successu temporis ossium, aut ad naturam lapidis accedentem, & si fidem meretur, lignum, visum a Jobo van Meekren. Profecto enim si hujus (q) caput a Slevogtius indicatum perlegeris, non lignum fuisse, intelliges, sed polyposam excrecentiam frustum ligni in medio continentem, ab ægro, quippe trienni puellæ, clam intra naves adactum, quod suppurationis, & excrecentiæ causa fuerat. Sic etiam quem polypum antiquus Auctor libri II. de Morbis (r) inter alios ita describit, videtur quidem caro esse: si vero ipsum attigeris, strepitum edit velut lapis; quamquam Salius (s) polypum cancrum fuisse, putat; num polypum cancrum fuisse, credes, ut Slevogtius indicasse videtur, qui ad naturam lapidis tantummodo accederet? an polyposam excrecentiam potius quæ calculus, aut calculus laxius complexeretur duriores? nam calculos & naribus fuisse excusos forma & magnitudine dactylorum, tradidit Th. Bartholinus (t); ut minores plures omittam, ab aliis adnotatos, ut a Khernio (u), & ab Riedlino (x), quorum ultimos Chirurgus, qui in naves immisso instrumento ad corpus durum quoddam alliserat, apprehensos forcipe, tam diu trahere perrexit donec extraxit. Denique si polypus, non quodammodo cartilagineus, vel successu temporis ossis fuisse dicatur; apud nostrum enim Equitem Marchettum (y), aliosque legi, aliquando polypos in ossam fere duritiem occalescere, Meekrenio (z) autem scio cartilagineæ duritiæ polypum evellere conanti fracturam passum esse forcipem magni alius reboris; si igitur non quod duritiæ ad os accedat, sed quod vera os sit, polypus ossis dicatur, ut qui apud ipsum Slevogtium (a) erat, malum, cum eodem (b) pro excrecentia ossium nasi, quam pro polypo, habere. Originis autem sedem aliam aliis obtinere polypos manifestum est. Nam Ruyschius (c) non semel vidit intra Maxillarem Sinum hærentes: ex quo aliquando per ejus excretionem foramen in nasi cavum produci, Chirurgus deprehendit apud laudatum Palinium (d), quæ jure censet, ex aliis quoque Sinibus produci posse: quamquam mihi multo facilius videtur, ut ex eo, in quo inventos dixi, Maxillari proveniant, propterea quod cum mucæ ex hoc exitu difficilior sit ob ipsius, & fo-

raminis excretorii situm, mora addere, in quibusdam præsertim corporibus, eam mucæ acrimoniam, potest, ut membranam quæ intus vestitur Sinus, erodat, ex eaque excrecentiam polypi initia præbeat. Alia autem ratione Boerhaavius (e) credit ex Sinibus Pituitariis existere polypos, quasi, inspissato mucæ ut prodire non possit, totus denique Sinus aliquis repleatur, & membrana Sinus in pediculum educta per osium, in cavitatem narium propendat. Quam ego rationem facilius esse intellectu, si mucus inter osseos Sinus parietes, eamque membranam, alicubi erosione pertusam, aut alia ratione aliqua intrusus atque congestus diceretur, ut sic illam tandem a tergo urgens posset extrudere. Multo autem ut crebriores, ita etiam majores polyporum origines sunt extra Sinus, ubi crassior, & manifestius glandulosa membrana est pituitaria. Ex hac enim oriri, vel hinc satis intelliges, quod inde etiam quo ipsa extra naves extenditur, pronascuntur. Sic in Actis Helveticis (f) longum, crassumque polypum non ex naribus, sed ex faucibus enatum leges. Sic in Commercio Litterario (g) polypum, qui hominem suffocaverat, inventum fuisse ossi non modo vomeris, sed & proximo ossis occipitis additamento, id est pharyngis lacunari, adhærentem. Ex eadem vero membrana, quæ modo dictas partes convellit, inde multo sæpius existere polypos ubi narium internos parietes, aut protuberantias obducit, cum, uti dicebam, notius sit; non ut id confirmem, sed potius ut scias quid Valsalva, & ego viderimus, nonnullas subijciam Observationes.

18. VIRO cuidam in utraque nare polypus excreverat. MORTUI apertæ penitus cavea narium dextera, duo polypi conspecti sunt, singuli a singulis Spongiosis, siue Turbinatis ossibus pendentes. Erat illorum origo ex glandulosa horum ossium membrana, manifeste adeo, ut quo huic erant propiores, eo magis glandulosam naturam ostenderent; quo autem magis recedebant, eo magis a glandulosa natura degenerarent. Neque ab similia in sinistro narium cavo reperta sunt.

19. Ut Observationem hanc ex Valsalvæ schedis, ita illud ex ipsius ore accepi, se cum aliter certius esse non posset, totum penitus polypum suo ferro excidit, tunc ne is iterum pullularet, non dubitasse aliquam simul ejus cui adhæreret, sedis lamellam auferre; naturam enim facile id percussit, & rem exsententia successe. Non ignoro, cum polypus, Ruyschio præfente (h) excideretur, & portio cartilaginea simul cum polypo sequebatur, non visum hoc ipsi laudabile, sed satis esse polypum extrahere cum portione integramenti interioris. Attamen quid contra Valsalvæ & visum sit, & successerit, non reticendum existimavi. Sed optandum est licere potius rationem sequi a Celeberrimo Viro Heistero (i) feliciter in Nobili Fœmina præmonstratam, aut, cum id non licet, cavere saltem funesta exempla dilacerati trunci nasalis arteriæ, cuius sedem præcipuum idem (k) propterea indicavit, Præstantissimus autem Hallerus (l) summa, ut arterias cæteras, diligentiam eum quoque truncum proposuit.

20. Ego vero; ut ad promissas observationes redeam; semel initia polyporum deprehendi; eaque in naribus intimis quibusdam stulti, de cuius cerebro ad te alias (m) scripsi. Jam nostri ad imam Turbinatorum ossium oram peculiare quoddam & rubicundam narium membranam haud infrequenter crassitudines a me alibi (n) adnotatas & pro glandulosas esse habitas. In eo autem stulto vidi eas crassitudines quæ ad postremam Inferiorum eorum ossium partem attinebant, in laxiores excrevisse carunculas, singulas a singulis iis ossibus pendentes. Quas cum in quæcumque partem inciderem; ita constructas animadverti, ut intra album reticulum, siue mavis intra albos cancellos rubicundas areas complexi viderentur: quæ res simul glandulosam earum crassitudinem naturam confirmabat, simul glandulosam polyposarum caruncularum originem ostendebat. Ad hanc fortasse referenda sunt, quæ in duobus aliis viris, sed aliis in sedibus, & aliter se habentia; animadverti. In altero enim ad superiorem nasi partem tres aut quatuor inter se vicinæ quasi sessiles verrucæ occurrerant, quarum substantia, quantum in earum exigua altitudine judicare potui, fungosa videbatur. Erant hæc in altera nasi cavea prope foraminulenta laminam ossis ethmoidis in Septo ipso, si recte memini. Alterius autem viri, qui hydropicus ille fuit, in quo dexterior Lacrymale ductum coaluisse, adnotavi (o), cum

cum hujus orificium ductus frustra quærerem; animadverti, eam faciem ossis Turbinati Inferioris, cui faciei orificium illud obijci consuevit, totam ferme, præsertim inferiora versus, confitam tuberculis confertissimis, forma & magnitudine granorum milii, nisi quod partim erant paulo majores, glandulas cinereo colore, & humore, quem pressa non paucissimum emittebant, referentibus. Erat is humor tenuis, & inodorus aquæ instar: tubercula autem dissecta, etsi mole decreverant, non tamen obliterabantur; sed suam magnam ex parte conservabant substantiam, quæ concolor, & per similes ejus erat ex qua constabat membrana pituitaria. Itaque tametsi conspicua oscula nusquam apparebant; ea tubercula nihil esse aliud, nisi auctas glandulas existimavi, quarum aliqua, ut præceteris jam grandæcebant, sic, crescente illo quo distendebantur, humore, facile in carunculas possent excrevere. In neutro horum hominum cum reliquis omnibus interieris, si parietes diligenter inspicere, usquam, nisi ubi dixi, verrucæ, aut tubercula reperta sunt.

21. Antequam ab extremo IX. Observationis Scholio recedam, in quo vas ab Stenone inventum commemoratur, ex eoque etiam stillicidia narium reperuntur; quam vellemus, ut quantum ille (p) in ovis, stylis videlicet capax, proposuit, tantum in hominibus quoque reperire alii potuissent. Nec vero id dico ob illud tantummodo, ut sic explicari facilius posset observatio Salmuthi, qui naves vidit quædammodo alii sanguine stillant, sic pituita tenui cunctam stillare integrum triduum, per intervalla tamen, sicut in Sepulchreto ipso (q) legeris. Sed potissimum dico ob multo rarius stillicidium in læssima Veneta Muliere, pro qua A. 1745. sub Junii finem consultus sum. Ex quo enim proxima hyeme coryza laboraverat cum frequenti acrillicidio & nare dumtaxat sinistra; post cætera, brevi sublata, incommoda, ab eodem jam plures menses, indidem semper, stillicidium male haberi perrexit, tumque etiam pergebat, nisi quod simul cum coryza omnibus acridinis indicibus abeuntibus, postea gutta, instar aquæ purissimi fontis, excedebat ea frequentia, ut uncia dimidium singulis æquarent horis, muliere quidem non decumbente; nam decumbente, per nasi posteriora foramina in fauces multo minori, quantum conjicere licebat, copia divertebant: jamque mulieris habitus, natura plenior, extenuari incipiebat, nihil omnino medicamentis auxiliis, quæ ad minuendum stillicidium a Medicis Præstantissimis tum exhibita, tum adhibita fuerant.

Veruntamen quod per unum ampliorem canalem, cuius orificium laxatum esset, facilius intelligi potuisset, per quamplurima tenuiora oscula præter modum patentia extirpata esset, quæ videlicet humorem antea emitterent, quam opportuna mora plurimæ aquæ particule aliæ avolarent, alia in sanguinem redirent: commendatque primum quæ ad alias vias humorem avocando, narium membranam allevarent, tum deinde quæ huic retinendi vim sensim restituerent interius, exteriorque præsertim per idonea, & caute adhibenda sussamigia, præscripta sunt, analogis in rarissimi affectus curatione ab iis deducto quæ adversus frequentissimum, puta fluxum uterinum, opitulantur. Stillicidium postea audivi, lente adeo imminutum, ut plures post menses duraret, lente adeo circiter spatium denique finem habuisset. Multo uberius quam hoc, stillicidium, ut spatio viginti quinque horarum, circiter viginti purissimi laticis uncia denarium dextra destillaverint, leges quidem apud Bidloum (r). Verum id ex gravissima, ab exteriori causa, ejusdem naris læsione, unde ulcus, quamvis levissimum, totam intus occupaverat, & mox humor turbidus factus, & turunda indita, pure conspersa educta sunt. Per quas, immixta, injectaque medicamenta cito cohibuit stillicidium: æger autem post vehementiam tum initio, tum postea conjuncta mala, intra septem, aut octo menses esse mortuus.

22. Proximæ sunt graveolentis sanio sæve materiæ prodeuntis & naribus Observationes quatuor, vel potius tres. X. enim, & XIII. una eademque sunt evidenter adeo, ut permixtum sit, in tanta vicinitate id minime esse animadvertendum. Quod autem ejusmodi excretionum fomes intra cranium esset, credi olim poterat; nunc vero non potest. Cæterum ut Observatione XI. præclare ostenditur, quod pus & moribundi naribus exierat, illic & pulmonibus redidisse; sic per XII. non constat, quod & lethargici pueri naso egressum essent, in hunc ex cerebri abscessu descendisse: quod Epistola quoque ad te VI. (s) ubi cum Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

alia alterius pueri, hujus etiam historiam, superius in Sepulchreto (t) propositam, ante oculos habebam, satis indicatum est. Quod si alia forte requiris; potes in Epistola V. (u) relegere, nihil puris intra ejus cadaveris cranium fuisse, & ejus naribus illud defluere, conspexeram. Idem admonere Palinium (x) videbis, recteque e Sinibus Pituitariis ejusdemmodi excretionem deducere. Indidemque, aut potius ex aliis narium recessibus intelliges deduxisse Fernelium eo loco qui in Observatione V. hujus Sectionis profertur: circum eas sedes abscessus interdum fiunt, nulla febre, minimo dolore, & quibus ruptis animadverti pus syncerum per naves affatim profluere, perinde atque e purulentis auribus, idque nullo incommodo valetudinis. Quis enim hæc credat ejusmodi Virum de abscibus dixisse ad eas partes spectantibus, quas proxime nominaverat, priores videlicet cerebri ventriculos, & eas propagines in quibus est odorandi sensus? Certe non iis in sedibus dixit, sed circum eas sedes. Quod si Palinius (y), præsertim cum abscessum in Frontalibus Sinibus bis se reperisse, dicat; si Palinius inquam, suppuratione quæ in Pituitariis Sinibus coniungat, motum iri ait, dolorem intolerabilem; quanto hinc magis debere in meningibus moveri, tunc censuisset Fernelius, quarum altera propagines illæ intra calvariæ velantur, alteri incumbunt; nam illarum nomine easdem ipse quoque (a) propagines intelligebat, quas nunc primum nervorum conjugationem vocamus; atque, ut dolorem prætermittam; quomodo nulla tunc febris? nullum incommodum valetudinis? Sane vix hæc de abscibus credi possunt, qui in nasi aliqua hebetioris sensus parte fiant. Cæterum ozanarum sanem non de aliis modo narium sedibus, verum de ipsis quoque Sinibus interdum prodire, & præsertim de Maxillaribus, Drakius (b) ostendit, sed ex Cowperi, si recte memini, observationibus, quæ rem ipsam, dignoscendi ejus modum, & quam facili ratione in illos ipsos Sinus immitti queant medicamenta, patefecerunt, non sine Anatomis, cui illa omnia debentur, eximia laude. Nam si veteres Chirurghi, ut est apud Celsum (c), narem incidere, mox tranfuerant, docebant, ut ad longè minus abditam ozanæ sedem sua pervenire præstidia possent; nunc Anatome multo expeditiorem & optabiliorem rationem docuit, quæ perveniant in abditissimam. An vero (id quod Epistolam hanc recensens, in Programmate quodam (d) nunc primum legi Eruditissimi Gunzii) eandem curandi rationem Jo. Henr. Meibomius invenit, & Henricus quoque ejus filius in usum duxerit, alii videant. Ipse enim, præter exitum per evulsorum dentium alveolos & Maxillari Sinu materiæ datum, cæterorum quæ a Cowpero sunt, nihil, tanquam Meibomius pariter notum, hic proferri, animadverto: quin idem ex parte fatetur Gunzium, a quo denique addita etiam alia, ad perficiendam eam curationem attentantia, non illibenter cognoscet. Quem autem ad modum transferri priora illa possint ad Sinus Frontales, per te ipse intelliges, si horum sedem attenderis, & propositam in suppuratione quæ in ipsis accidat, a Palinio (e) terabrionem: quæ res non est quidem optanda adeo, & sua, ut idem paulo ante ostendit, conjuncta habere possit incommoda: sed tamen longe majora, & mortem denique ipsam non curata ozana, & caries sæpenuero attulere. Ubi vero nasi ulcus extra Sinus esset, nec constaret, ad quas omnino partes, & quatenus se extenderet, Valsalvam memini quidquid innoxiorum remedium injiceret, per fistulam injecisse, cuius caput, & summa latera undique foraminulis pertusa essent, nulla ut pars asperione careret. Idem quoque cum per ulcus exedi, & subsidere inciperet Septum nasi, simul internis externisque pugnabat auxiliis, ne ulcus cresceret, simul leves tubulos naribus indebat ea forma, & magnitudine, ut coincidentes nasi alæ minus, quo ad ejus fieri posset, ab naturali figura recederent.

23. Sequuntur quæ ad hæmorrhagiam narium attinent Observationes. Earum alia ad curationem pertinent, neque in mortuorum corporibus habitæ sunt: alia vero in his quidem sunt habitæ, sed non ubi maxime debebant, in naso videlicet. Itaque per pauca dumtaxat subijcimus quæ ad utrumque genus attineant, a secundo incipientes. Cum frequentibus, aut magnis per naves hæmorrhagiis viscerum labem conjungi, jecoris præsertim, & lienis, Observationes confirmant XIV. & XVI. præter alias quas

(1) Anat. de corp. hum. p. 2. tr. 4. ch. 14. (m) Obs. Anat. Chir. 6. (n) 1. 1. S. 17. Append. 1. ad Obs. 10. (o) Differt. de Hernia incarcer. c. 2. (p) Disp. de Polypis capitis §. 29. (q) Obs. Med. Chir. c. 14. (r) n. 34. apud Marinell. (s) Comment. in hunc locum qui ipsi est text. 68. (t) Cent. 1. Hist. Anat. 33. (u) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. §. 6. Obs. 46. (x) Dec. ead. A. 9. & 10. Obs. 145. (y) Obs. Med. Chir. 27. (z) Obs. cit. c. 12. (a) Disp. cit. §. 9. (b) Ibid. §. 13. (c) Obs. cit. 77. (d) tr. cit. ch. 15. (e) Prælect. cit. ad §. 498. (f) Vol. 1. (g) A. 1731. Specim. 45. n. 4. (h) Differt. de Anat. maj. in Chir. necess. c. 1. n. 2. (i) Advers. Anat. 6. Anim. 88. in fin. (j) Eph. 13. n. 27. (k) Anat. prælect. Boerh. in Instit. §. 494. not. e. (l) Eph. 8. n. 11.

(p) De Glandul. n. 8. (q) Sect. 17. Append. 2. ad Obs. 10. (r) Dec. 2. Exercit. Anat. Chir. 7. (s) n. 34. (t) Sect. 3. Obs. 24. (u) n. 19. (x) tr. cit. supra ad n. 17. ch. 15. (y) Ibid. (z) Dec. Obs. III. Anat. Obs. 10. (a) Vid. Physiolog. 1. 1. c. 9. (b) Anthropol. book 2. ch. 10. (c) De Medic. 1. 7. c. 11. (d) edito A. 1753. in quo Obs. ad Ozanarum Maxillar. pert. (e) ch. 15. cit.

quas addere potes, in primis unam Mauricii Hoffmanni (f). Nec mirum; nam si ea vitia effusionem sanguinis præcedunt; ita hujus distributionem naturamque pervertunt, ut cum difficilius per ventrem, facilius, ideoque copiosius per superiora feratur, simul ob aqueam, aut acrem indolem exitum hinc sibi aut inveniat, aut parit; siue sanguinis profusionibus ea vitia succedunt; in illius alveum ob imminutam resistentiam multa affatim confluent, quæ ob id ipsum non reparent quod deest sanguinis, sed quod restat, obruant, eumque inertionem, crassioresve, & ad moram pronum tanto facilius efficiant, quod non nisi e bono sanguine boni succi fecerint possunt ad bonum chylam conficiendum. Igitur eorum viscerum labes interdum est causa, interdum effectus hujus hæmorrhagiæ; & quamvis mox quæ erat effectus, causa fiat; nunquam tamen proxima causa est, sed remota. Proxima quidem causa corrosiva illa esset vasorum, quam in XV. Observatione ait Boscus, se observasse in Anatome eorum qui sanguinis fluxu e naribus moriuntur; si de vasis quæ in caveis narium sunt, locutum esse, constaret: nam quod de initio venosi ejus Sinus qui Falcis Superior dicitur, videtur loqui; id certe initium intra nares non extenditur; ut quamvis eadem causa quæ vasa intra has eroderet, illud quoque interdum erodisset, ab illo tamen effusus sanguis, e cranio secundum naturam constituto, descendere non potuisset in nares, quemadmodum ex Schneidero cum in Scholio, illi Observationi subiecto, tum maxime in ea quæ proxime præposita est, II. Appendice adversus plures egregios alioquin Viros, qui narium hæmorrhagiam ex illo Sinu deduxere, plane demonstratum est. Hi qui fuerint, atque alia perperam, inter Schneideri verba, ne suspicantes quidem lectore prætermittam, aut oscitanter descripra, Auctore ipso inspecto, cognosces.

24. Quamvis autem Valsalva Observatio, Bononiæ etiam nunc cum laude commemorata, habita non sit in corporibus mortuorum; non est tamen hic omittenda, quando etiam in Sepulchreto, ut ante dixi, Observationes producantur, velut ea quæ in Appendice est I. ad curationem attinentes. Vir Nobilissimus postquam ad confirmandos articulos, luti Euganeis abusus fuerat, coepit esse obnoxius narium hæmorrhagiæ, sæpe adeo redeunt, ut singulis fere hebdomadis nunc minor, nunc major, nunc tanta sanguinis copia effunderetur, ut summam virium, & capitis imbecillitatem relinqueret. Quadriennium, eoque amplius res ita se habuerunt: nam ethi eos annos, ut ipsius postulabat munus (erat enim inter primarios Magnæ ejusdem Aulae Ministros) in variis exegit, præcipueque Europæ Civitatibus, ubi plurimum coram, tum per litteras confilia Medicorum accepit; omnia tamen fuerunt irrita. Tandem in Patriam redux, Valsalvam advocat eo tempore quo major sanguinis fluebat copia. Nota jam antea Valsalva erat quæ Nobilissimo Viro contigerant, ut qui inter eos fuerat Medicus qui rogati sua per litteras confilia miserant. Sed raro fit, ut Medici missa ab ægrotantibus scripta legentes, idem intelligant quod videntes intelligerent, ut tum accidit. Cum enim Valsalva animadvertisset, quotiescunque æger forte contredabat nasum, sanguinis fluxum qui antea remissus, tunc iterum augeri, & cum meminisset plerumque vidisse in dissectionibus sanguifera vasa intra nares valde turgida circa eam sedem ubi alæ nasi digito plus minus transverso ab imis naribus cum offe committuntur; suspicari coepit, ex iis vasis tum sanguinem effluere. Itaque eam sedem immisso digito pressit, & continuo sanguis fluere desistit sic, ut neque ad fauces quidquam sanguinis deflueret. Atque hoc facili remedii genere, semper postea respondente, æger qui ipsum didicerat, in usum vocato, intra aliquot tandem menses se ab hæmorrhagiâ recursum tunc quidem liberum præstitit (g).

25. Felix hæc Valsalvæ curatio indicat, turundas, ad sanguinis fluxum coercendum in nares immisissas, non tam adstringentium, quibus tinctæ sunt, medicamentorum vi, quam compressione ipsa aliquando prodesse posse, nempe cum sanguis e vasis exit aut isdem, ut de aliis fileam; Viduæ cuidam pauperculæ sanguinem e naribus post sternutationem fluere cum impetu incipientem, horas ipsas novem profluxisse donec cum illac forte transiret adolescentulus, a flentibus mulieribus rogatus, cæteris quæ frustra alii ante me Medici, vena jam secta, nonnulla dederant, plura adhibuerant, laudatis, unum mutavi, nempe ut pro turundis mollioribus, factæ ex contortio-

teolo immitterentur: quo facto, sanguis continuo substitit. Erant hæc quidem madefactæ urtica succo (quo uno in nares attracto ipse quoque compesci interdum videram hæmorrhagiam) eoque commisto cum ovi albarine, & fuligine ab aheni fundo derasa, & in pulverem tenuissimum contrita. Sed & priores illæ turundæ medicamentis illitæ fuerant glutinandi, adstringendique vi præditis; verum ob molliem ad compriendum non aptæ. Ut ut est, tantum sanguinis ex ejus Viduæ naso prodierat, ut sexdecim post dies ad me venerit, adversus novum morbum consilium petens, malum videlicet corporis habitum cum palitatione cordis, & spirandi difficultate, ut sapius solet, conjunctum. Narrabat simul, cum sanguis substitit, anxietatem quandam sensisse, quæ postmodum evanuerat: post aliquot autem dies menstruum sanguinem effluxisse, pauciores sane quam solet, ac nigrum: & quod minime displicuit, se plurimam urinam excreverit. Itaque cum spe, non falsa, pristinae sanitatis dimissi, modo eam quam suadebam, vivendi normam servaret, ac nonnullis, quæ indicavi, remediis uteretur, facile parabilibus. Sed illuc ut redeam; cum vascula sanguinem fundentia non semper sint in iis nasi sedibus quæ turundis inditis comprimari possint, aut, quod certius esset, siquando in ea parte Septi essent quæ in conspectum veniret, instrumentum non valde illius dissimile quod Præel. Trevisius (h) alium in finem excogitavit; videndum est in gravissimis casibus, num ea premere forte liceat ratione illa, quam ad sanguinem post excisionem polypi cohibendum Cel. Heisterus (i) a Cl. Dranio acceptam commemoravit, nunc præsertim quando ut faciliorem, minusque incommodam eandem redderet, allaboravit Chirurgus Ingeniosissimus Goulardus (k). Quanto autem minus hujusmodi fuerit auxilii locus; tanto major cætero cura habenda erit: inter quæ siquando proxima desuperatio Medicum cogat animi defectionem tentare; videtur is minus probandus qui repentino incusso metu, quam qui injectis circum artus vinculis, ægroque ad sedendum erecto id tentet; sic enim vinculis illico solutis, ægroque iterum jacente, auxiliisque ad id antea paratis refocillato facilius poterit animi defectionem tollere, quam si hac terrorem secuta esset. Cæterum quæ ad servandas vires in contumacibus hæmorrhagiis dare oportet, videndum, ne ea sint quæ aut motum sanguinis incitent, aut copiam repente augeant. Sic Valsalva juscula, cum oryza, aut hordeo confecta, dabat, & hæc ipsa parce, & per vires: quanquam temeritas aliquando felix fuit, ut fauciato illi sitibundo Juveni apud Schneiderum (l), & Adolescenti alteri, de quo scribit Lowerus (m): quorum uterque in immodico sanguinis profusio tantum ille cerevisia, hic jusculorum avidè biberant, ut illi sanguinis guttæ prodirent maxima ex parte aquosæ, huic autem ipsis jusculis, quæ toties hauserat, quam sanguinis similes. Utrumque tamen servatum leges, imò Adolescentem postea in virum robustum, & quadratum excrevisse; ut intelligas, ubi necessitas adigat, multo satius esse jusculis aliquanto largius datis, circulationem reliqui sanguinis, quo ad ejus fieri possit, conservare, quam eam finire nimia simul & hæmorrhagiâ, & abstinencia finire. Quod si forte quæras, ubi compressioni locus non esset, quibus Valsalva uteretur externis auxiliis; libenter dicam. Primum frigidam per siphonem in nares injici, jubebat, quam sæpe viderat, sic quidem immisissam, plus quam sperabatur, præstitisse. Ubi vero non satis fecisset; ad vini Spiritum confugiebat. Nec tamen legis poterat Experimentissimum Schlichtingium (n) scribentem, vini alcohol, specificis instar ab se, & ab alio Medico Amstelodamensi feliciter semper adhibuit fuisse, sensum sensumque naribus attractum, quippe remedium non minus efficax ad hanc, quam ad vulnerum hæmorrhagias sistendas. A quibus ad hanc narium Valsalva transfulerat, ut opinor, expertus videlicet, quantum valeret cum sanguinem cogendo, tum præsertim incisuram minorum arteriarum ora contrahendo; hic enim esse videtur, quod, dente evulso, cohibendo sanguini nonnunquam par non sit, tunc nimirum cum arteriolæ disruptæ osculum intra alveoli cavum non prominat, sed ipsa tota intra hujus substantiam latet, non secus atque intra os tibiæ arteria illa ex qua molestam hæmorrhagiam animadvertit Petrus (o). Vides igitur, aliquando incidere posse casus in quibus ne hoc quidem auxilio, sanguinis per nares fluxum coerces. Quod tanto magis de cæteris credes tum externis, tum internis, ubi ex utrisque tot legibus frustra a Medicis non raro adhibita, & nominatim

ab

ab Lentilio (p), qui prudenter indicat, aliam in aliis hæmorrhagiæ causam esse spectandam. Cum vetera aliquando monumenta versarem Patriæ, & Provincie meæ; reperi A. 1200. interitum hominum ingentem fuisse ex fluxu sanguinis e naribus spatio 24. horarum in Etruria, & Romandiola: & sane ad eundem annum, quamvis unde fluere sanguis, reticet, hæc pariter habet Ariminensis Historicus Clementinus (q): „obierunt Arimini multi ex sanguinis fluxu intra horas 24. „innumeri autem Ravennæ, in aliisque Urbibus Provincie, nostræ. Num censes, Medicos omnia quæ tunc in usu erant, adstringentia in primis, non adhibuisse? incassum tamen, ut vides; quippe epidemica causa incognita. De adstringentibus autem ipsis quæ admoveat Lentilius (r), attende, illudque præterea, num sit verisimile, cum affumuntur, tam cito posse, tantique viribus ad ea potissimum ad quæ opus esset, vasa, neque adstrictis cæteris, pervenire. Et tamen nunc plures vides, urgente periculo, ad sanguinem coccineum Melitensem decurrere, quem ne verum quidem forasse habent. Ego enim ex quo me Eques Melitenis, civis meus, docuit, quam exiguo numero, quippe in angustissimo scopulo, ii fungi in singulos annos proveniant, & quæ cura, ut Viris Principibus dono mittantur, servari soleant; plurimum vereor, ne ii qui venales prostant, ex alio qui prope Drepanum est, scopulo, aut ex Africa afferantur, similes quidem forma, & quadatenus etiam colore, sed longe, ut idem dicebat, impares viribus.

26. Quæ quæ omnium postrema in Sectione hac producantur, Observationes, ambe, ut dicitur, Romæ habitæ, ejusmodi sunt, ut altera quæ de hirudine est e naribus ad cerebri tunicas penetrante, simul proponatur, simul jure, ac merito rejiciatur; altera autem de Pistore Suburrano tanquam certa exhibetur, cui, cum vicefies quater sternutasset continue, succedens proxime sternutamentum 25. exitio fuit disruptis arteriis & membranis cerebri circumcingentibus. De magnis a sternutatione detrimentis eundem ipse non dubito, quæ Medica testantur historia: quin etiam si ab ea velis in Pistore illo vascula cerebri disrupta esse, non secus atque in Vidua de qua paulo ante (f) dictum est, in narium tunica aperta fuerant; non valde repugnabo. Illud dubium est, an cerebri vasa, & membranae revera in eo Pistore disruptæ sint. Famianus enim Strada qui Observationis quasi testis producitur, in ea Prolusione quæ inscribitur *Pistor Suburrano* (t), nihil, quantum ego reperire potui, de eo habet, nisi relatum sibi, postquam per ac vices continenti spiritum sternuisset, vigesimo quarto sternutamento animam efflasse; de causa autem mortis intima, nedom de cerebri inspectione, ne verbum quidem. Sine hac vero in ejusmodi conjecturis quam proclive sit decipi, subiecta Observatio ostendit, ab duobus non ignobilibus Medicis Salano, & Bigatto Bononiæ, cum ibi essent, habita sub finem A. 1705.

27. VIR Patricius, annos natus circiter quadraginta, præpinguis, Baccho, ut ajeant, indulgens, ab aliquo jam tempore spirandi difficultati a cibo, & a scalarum ascensu obnoxius erat. Is crebro, & vehementer sternutatus solitus, post aliquot tandem sternutationes, magna repente thoracis angustia, & respirandi difficultate se corripit, dicit: idque dicens, sternutat simul, & moritur, ore, ut aliqui retulerunt, distorto. VENTER apertus sana omnia habuit, si magnam pinguedinis copiam, in omento præsertim, excipias. Thoracis cavum, propterea (u) fortasse, paulo minus æquo visum est. Pulmones lividi. Nulla in corde polyposa concretiones. Denique in Cerebri ventriculis aqua; sed pauca: vasa autem ejus distenta, & turgida; sed integra.

28. Sternutationem, quæ convulsio quædam est ex instituto naturæ, siquando modum excedat, posse in veram convulsionem degenerare, facile intelligis: ab hac autem afferri posse apoplexiam, alias (x) a nobis acceptam: id vero in iis præsertim corporibus accidit, in quibus cum sanguis ob vivendi genus redundet, non potest tamen, obstante alibi pinguedine, alia magis vasa distendere, quam quæ cranio continentur. Quoniam autem modo narium membrana irritata, in consensum trahere diaphragma possit, & in violentum sternutationis motum concitare, mirari adeo Viros quosdam Præstantissimos video, ut ex notissima hac inter diaphragma, & nares sympathia argumentum petant adversus illos qui Partium inter se consensum per nervos exponunt.

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

Nihil enim commercii est, inquit, nervis Olfactoriis qui ad primum Par cerebri attinent, cum diaphragmatis nervis qui ex Cervicalibus proveniunt; obliiti videlicet nervorum qui a Pari cerebri quinto in narium membranam immittuntur, aut nihil potius opinantes idem Par quintum ad Intercostales qui & cum Cervicalibus tot habent communicationes, & per diaphragma transeunt, attinere. Attinet autem, si non per duo illa filamenta, quæ a plerisque antea ponebantur, & diuturnæ controversiæ occasionem dederant, at per ramulum quem Diligentissimus nervorum Persecutor Meckelius (y) aliquanto inferius a quinto in eisdem Intercostales utrinque perduxit; ut non modo inter nares, septumque Transversum, sed inter illas, & ventris viscera consensum jam liceat explicare, velut eum quem in Procere Generosissimo, pro quo confulebar, annis superioribus animadverti. Insultus enim quibus erat obnoxius, de epilepticorum genere, eosque ex hypochondriis incipientes, sensus præcedebat, ipsi molestissimus, fætoris cujusdam, quem nemo adstantium percipere unquam potuit, ne oris quidem, & narium halitum eo tempore de industria excipientium quo ille maxime de fæto querebatur; ut propterea mihi videretur, ab irritato in hypochondriis ramo aliquo nervorum Intercostalium eum motum in narium membranam propagari qui non absimilis ejus esset quem res graveolens excitaret, donec crescente Intercostalium nervorum irritatione, multo perturbator motus cerebrum, & nervos omnes corripere. Sed de Narium Affectionibus satis.

29. Sectiones tres sequuntur de Oris, de Vocis, de Faucium Affectionibus. Ad quas si dixeris, non esse, cur Valsalvæ, aut meas Observationes magnopere expectes; fortasse mireris. Mirari tamen defines, ubi animadvertis, non esse meæ consuetudinis iterare historias, aut quæ aptiores alibi sint locum habituræ, in minus apto proponere. Igitur quæ huc ex parte aliqua attinerent, melius in aliis Epistolis leges. Interea nonnullas ad Sectiones hæc animadvertiones habebis, quæ hoc tibi consilium commendat meum; aut aliquid me adnotatum ostendant. Quæ omnia cum possint haud ita multis comprehendendi; non visa sunt seorsum scribenda; sed huc potius Epistola conjungenda.

30. Sectio quidem XXI. plus triginta quinque exhibet Observationes. Sed præterquam quod Observatio II. est pars IX; XXI. autem pars V; VI. vero, quod permixtum est minime esse animadvertendum, nihil est nisi compendium ejus quæ continuo sequitur, VII; si totam Sectionem perlegas, nullam propemodum invenies Historiam quæ non ad graviores alterum morbum attineat, interque alias ad eum spectantes non iteretur. Idemque animadvertes in Sectione etiam XXII. Huc adde; ut institutum de XXI. sermonem absolvam; Observationem XXXI. aliasque, ut quæ gemina Appendice proponuntur, non morbi in denatis observationes, sed conjecturas potius esse, in parte etiam minus laudabiles. Quid vero de nonnullis aliis Observationibus dicemus? In XIII. æger dicitur cerebrum ipsum excreatu per os expulso: quod est aliquis perfecta apud Fernelium ea quæ in Scholio strictim narratur, historia, quadatenus fieri potuisse, non neget; non credat tamen facile, nisi basis cranii ita perforata a carie in Observatione proponatur, ut ipsius cerebri substantia corruptam partem illac revera in fauces transiisse, constet. XXIX. & XXX. Observationibus argumenta præfiguntur, id quod verisimile non est, confirmantia. Quis enim credat, prægressum olim dentium dolorem; in altera memoratum, fuisse a sero flavo circa lethargici corpus falciforme, imò intra ventriculum cerebri sinistram contentum? aut quis dentium dolorem, & cariem de quibus in prima sermo est, fuisse ab humore, e capite per meatum peculiarem in Highmori Antrum stillante? Scilicet ea Highmori hallucinatio fuit, ut Antri foramen quod conspexit, & Figura adjecta (z) delineavit, non pro emissario, ut est, sed pro immissario haberet ejusdem Antri. Denique; ne longum sim; a veri quidem similitudine non abest quod in Observationis XXXII. argumento proponitur, a resecto dente proximo convulsiones & mors; sed dubium est tamen, num quod Caspi Bartholinus in ea Observatione (a) scripsit, statim convulsa & epileptica decidit, mortem significet, an epilepticum dumtaxat insultum.

31. Satis animadvertendum, inquis, expectans videlicet quæ ipse adnotaverim, in iis præsertim, quibus sæpe adeo torqueris, dentium doloribus. Verum ad ea quæ alias (b) attigi, vix habeo quod addam. Omnino aliis, quan-

(f) Eph. N. C. Cent. 9. & 10. in Append. I. Obf. 5. (g) Vid. Epist. 35. n. 4. (h) Comment. Litter. A. 1741. Hebd. 16. n. 2. & Tab. 1. Fig. 8. 9. (i) Instit. Chir. P. 2. S. 2. c. 71. n. 10. (k) Mém. de l'Acad. R. des Sc. A. 1740. (l) De Cataris l. 3. c. 3. (m) Tract. de Cord. c. 2. (n) Eph. N. C. Tom. 4. Obf. 20. (o) Mém. de l'Acad. R. des Sc. A. 1732.

(p) Eph. N. C. Dec. 3. A. 8. Append. n. 10. ad Obf. 90. (q) Racconto stor. della Fond. di Rimini l. 3. (r) 2d. cit. Ob. 60. (s) P. 25. (t) l. 3. Prolus. 4. (u) Vid. Epist. 27. n. 2. (x) Epist. 11. n. 17. (y) Hist. de l'Acad. R. des Sc. de Berlin A. 1751. Class. de Philof. Experim. (z) Corp. hum. Disq. Anat. Tab. 16. Fig. 3. ad litt. d. (a) Instit. Anat. libell. 4. c. 12. (b) Epist. Anat. 13. n. 6. 7.

quantum adnotare licuit, aliud prodest, imo eidem aliud alias, pro varia nimirum causa, rerumque dispositione. In me ipso enim alias lac tepidum utile expertus sum, alias inutile, utiliore autem vini spiritum, camphora saturatum, alias neutrum. Quamquam autem acetum vereor; statueram id quoque experiri, inter cetera, cuius saepe se fecisse periculum, testatur Jo. Stephanus (c) confirmans, dentium dolorem veluti miraculo consopiri, si os colluatur aceto decoctionis tartari. Sed multo melius fuit non opus fuisse huiusmodi experimentis, quando a longo jam tempore me Deus his cruciatibus carere voluit. Nam & alii, ut nosti, eadem quae Stephanus, polliciti fuerant, officulo adhibito ex bufonis pede. Ego tamen novi Doctissimum Medicum qui frustra periculum fecerit, omnibus bufonis tum mortui, tum vivi extractis offibus, ne forte ob Auctorum discrepantiam in certo officulo definiendo, aliud pro alio fumeret, singulisque deinceps sibi ad dentem, an ad gingivam admotis. Dicit aliquis fortasse, aut idoneo anni tempore illa officula detracta non esse, aut iis gingivam non ita valide, ut oportebat, confricantam. Hoc potius crediderim, qui ipse interdum levamen aliquod retuli ex gingivarum frictione: sed cum digitos ad id meos, non ejusmodi officulum, addidderim; proclive est credere, non peculiari bufonis vi, sed frictioni, quando huic locus est, istiusmodi miracula accepta esse referenda. Talia quoque iactasse memini Virum ceteroqui non indoctum, si in eam nam quae denti responderet, humor attraheretur. Stillatius ex vini spiritu in quo nota sibi herba esset macerata calefaciens, amara, cuius dato pulvere febres abegerat, in locis proveniens tum planis, tum montosis, cuius humoris attractionem non maxima narium irritatio sequeretur. Ego vero assensum sustinui, non tam quia herbae nomen sibi incognitum esse, aiebat, quam quia suum hoc remedium, quaecunque esset doloris causa, aequae efficax, & praesentaneum esse, sine ulla hesitatione asseverabat.

32. De Gustus autem privatione ob vitiosum nervorum situm, nunquam apud Columbum id legi quod in Sectione ista XXI. Observatio exhibet XXXV. quin statim animadverterem, si nihil erroris in observando admittitur, supervacuum esse disquisitionem aliam omnem ad controversiam dirimendam, quin etiam, an nonum nervorum Par, cum utrumque linguae subserviat, illud sit quod huic afferat gustandi facultatem, quando in homine, facultate hac privato, quintum erat quod linguam non adibat. Aegre autem fero quod cum huic similem, quod ad nervos attinet, observationem, ut istic pariter vides, alio in homine Rolfincius habuerit, pauca adeo, in re non levis momenti, verba fecerit, ut si ille Sartor gustu careret, an non careret, proliis reticuerit. Hoc enim magis scire avebam, quam utrum viva quoque animalia, vitra, saxa, & cetera quae Lazarus ille Columbi, voraret. Nam cum alii, quantumvis gustu pollentes, non abimilia, aut iis nocentiora devorant, ut puta cultrivorus ille Basileensis, cuius ventris non leviter lasi descriptionem, quam Columbus in Lazaro omisit, apud Felicem Platerum minorem (d) habemus; tum vero alii, quod nosti, nervorum rami deglutendo, conficiendoque ingesta observant; ut satis non faciat Columbus mirantibus tantam hominis voracitatem, hac una proposita causa, quod gustu careret. Ceterum non te illud moritur quod ipse quintam nervorum Conjugationem fuisse, dixerim, quam Columbus, & Rolfincius quartam, ut diu consueverant Anatomici, dixerunt. Si enim utrumque inspicias ubi quartam describunt (e), & cum Willisio (f) conferas; praclare cognoscas, & me verum dicere, & in brevissimam illam Adnotationem, quae huic in Sepulchreto Observationi subijcitur, errores non leves irrepisse, quasi eam quae Willis sexta est, indicassent, & sextam hic ferri in palatum, doceret.

33. Jam vero ad Sectionem quoque XXII. de Vitiis Vocis aliquid adnotandum est. Observatio I. Aphoniam post diuturnam raucedinem proponit in femina, in qua Spiegelius noster Asperam arteriam totam inflammata parte interiore deprehendit cum notabili nigredine. Et si inflammatio, in gangraenam jam degenerans, interius illam arteriam totam occupabat, satis est tamen ad aphoniam, praegressamque raucedinem intelligendam, laryngem spectare, quae summa pars est, & quod ad vocem attinet, praecipua totius arteriae, imo glottidem dumtaxat, quae praecipua laryngis particula est. Nam si hac una exa-

speretur, ut rimula in tibia, continuo raucedo fit, uti Schelhamerus (g) adnotavit; qui & Gordonii prognosticon explicat, vocis raucedinem per annum quae duravit, curationem non recipere: ut illud etiam, si longius procedat, vocem parvam efficere, tandemque adimere plane, quod feminae Spiegeliana accidit. Sed minime nobis necesse est omnes de his rebus sequi Schelhameris sententias, & explicationes. Quasdam tamen illarum praeter ea excipimus, in primis quam Dodartius (h) maxime comprobavit, vocem ipsam tunc gigni, cum aer ad glottidem aliditur; augeri autem, & modificari a resonantibus ceteris, ad quas idem aer mox antequam a vociferante exeat, aliditur, partibus. Nam quod aliqui Dodartio Viri contra Dodartium contendunt, omnino vitia navium non loquelam solum, sed vocem destruere, ... erofque palato vocem non vivatam solum, sed deletam passim legi Foresti, L. 32. obl. 22. eundemque vocem recipisse reperta pro osse lamina, & eundem eventum ab Hildano observatum esse. Cent. II. obl. 22. ego equidem (haecque magis pro veri studio, quam pro Dodartio, aut pro me, dici credito) ego, inquam, inconditam quidem vocem, ejusque imminutam vim ejusmodi in casibus observavi, sed nunquam deletam, nisi forte quae causa palatum narsque, eadem glottidem quoque, aut quae ad glottidis utilitates necessario requiruntur, vitia fecerit. Neque ibi Hildanus advertebat, qui lamina argentea a foramine, quod in palato erat maximum, detracta, vix verbum unum aut alterum distincte ac articulate proferri potuisse, scribit; id enim ad loquelam attinet, non ad vocem, velut etiam Foresti observatio, qui sine consilii instrumento egrum, inquit, cum loqueretur, vix intelligi potuisse; illo autem reposito, commode locutum. Quod si casus quem ex Amati Cent. 5. Curat. 14. Forestus subijcit, cursim perlectus, non modo ad loquelam, sed ad vocem ipsam videtur spectare, quae tunc in totum deficeret, nunc autem recuperaretur, tamen si cum Foresti, & Hildani praesertim, observationibus diligenter conferatur; de vocis vi, & de loquela intelligitur; cum veri simile non sit, foramen quod instrumento, clavi instar facta, clauderetur, majus illo fuisse quod Hildanus maximum dixit, nec si minus erat, plus detrimenti quam maximum, attulisse. Ceterum si humores exuberantia fibras glottidis, quam inaequaliter distendendo, primum dumtaxat exasperaverat, nimis diuturno affluxu ita laxet, ut omnem denique elasticam vim amittant, siue contra intima siccitas tum crispando exasperet, tum subsidentes, minusque muscularum motibus obsequentes faciat; eo res demum pervenire poterit aliquando, ut raucedo in vocis amissionem degeneret: quod nobili Oratori Q. Hortensio videtur accidisse, si Samonico (i) credimus haec scribenti:

Vol. rabidus clamor spatio cum forte sonore Planum radit iter, sic est Hortensius olim Absumptus: iteris etenim confectus agendis Obicit, cum vox domino vivente periret. Et nondum extincti moreretur lingua deserti.

Atque ut intelligas, Samonico praegressam raucedinem indicasse; fac tibi eorum veniat in mentem quae de hac Lucretius (k), sapius, ut alibi (l) ostendi, a Samonico spectatus, conscripserat:

Prætervixit enim vox fauces saepe, facitque Asperiora foras gradientis arteria clamor. Quippe per angustum turba maiore coorta Ire foras ubi caeperunt primordia vocum, Scilicet expletis quoque janua raditur oris Rauca viis; & iter ledit, qua vox it in auras.

Sed de Hortensii casu alias (m) fortasse plura. Nunc de raucedine, & de ea quae hanc interdum excipit, aphonia hac attigisse satis esto.

34. De Aphonia autem noster Hippocratis dicta, quae cerebri consequitur vitium, nonnulla adiciamus ad Appendicem I. quam post Observationem XVIII. (n) videbis. Medium illam esse affectum inter apoplexiam, & epilepsiam in ea Appendice leges quod sine sensu quidem, & sine voce ager sit, non tamen sine motu, nec cum agitationibus convulsivis: posse interdum pro causae vehementia in apoplexiam degenerare: & hanc eam quoque Aphoniam attinere, de qua Hippocrates est aphorismus (o): si ebrius quispiam repente aperiatur, convulsus moritur, nisi febre

febre corripiatur, aut ubi ad horam pervenerit qua craspule solvuntur, vocem recuperet: denique oriri Aphoniam hanc fere a consensu partium infernarum, & vapore narcotico spiritus animales in cerebro sopiente seu perturbante. Non minus autem recte interjectum hic fuisse istud fere, quam a Celso fuerit in proposito Aphorismi verione, nostra, quae continuo subijcitur, ostendit Observatio. Celso autem verbo sic habet (p): qui ebrius obmutuit, is fere nervorum distentione consumitur, nisi aut febris accessit, aut eo tempore, quo ebrietas solvi debet, loqui coepit.

35. AGRICOLAM virili etate, strigoso habitu, fusca ubique cute, ebrium aphonia prehendit. In Nosocomium hoc intulitur, vix caput moventem. Ibi intra quantum ab ebrietate diem exilissimis, & deficientibus pulvis, non convulsus, fato cessit. CADAVER a nobis in Gymnasio diligenter perfectum est, non modo ut Anatomen absolveremus ante Februarii finem A. 1737. verum etiam, ut in partibus pleuricae omnibus nonnulla recognosceremus, quae alio attinent. Id dum fieret, quae praeter naturam essent, haec adnotavimus. In ventriculi facie interiore ad fundum nigra quadam puncta occurrerant, quasi grana tabacci crassiora: quae paulo attentius intuitus, cognovi, parva quidem, sed certa esse necrosis indicia; tum paulo superius maculas duas animadverti nigras, & quandam prope has rubicundam, quae aliquanto amplior erat, & vera erat, quamvis levissima, exulceratio. Mirabar autem quid esset, quod talia nuper, imo etiam majora vitia in ventriculo, & esophago, & Duodeno intestino offendissent pauperculam mulieris, a cuius dissectione Anatomen illam inchoaveram, cum longe alia ei domus, & aegrotatio fuisset, ut suo loco (q) ad te scribam. Ceterum viri quem tum sequebamur, illa praefata & gulam, & intestina deprehendi, nisi quod in illi prima parte apparebat intus una aut altera prominentia, modica instar apicis minimi digiti, ex substantia, ut discendo perspexi, rubicunda, nec glandulosa: Caci autem exigua quadam portio, Recti vero aliquanto majora rubebat. Lien paulo crassior, secur paulo durior, & faspallidum visum est, in cuius vesicula bilis subviscida, colore viridi obsoleto. Urinaria vesica semiplena, & tunicis crassioribus. Cruentae, an ex dissectione? aquae in imo ventris pelvi quantum cyathus medicis caperet. Thoracis utroque in cavo ejusdemmodi aqua tantundem. Cor exterius pinguedinis parum, in ventriculis polyposas habuit concretiones. Valvulae utriusque cordis venoso orificio praefectae, hic illic passim crassiores, ibique durae, & albicantes inventae sunt. Magna item arteria a corde ad eam usque partem qua vertebrae adherere incipit, dissecta albas maculas intus ostendebat, prima olim future ossificationis indicia. Cranii fornice, qui crassior fuit, Duraque meningi, cuius in Sinibus aliquid polyposae concretionis animadversum est, a subiecta Tenui remotis, in hac vasa, nec multum tamen, sanguine distenta apparuerunt, sub eademque ad fulcos cerebri limpida aqua, & in hac bullae aereae plures; tamen id erat quod dixi, anni tempus, & vix sextus a morte dies. In ventriculis quoque Lateralibus multa aqua limpida, & Choroides plexus pallentes. Quos dum retrorsum lente attollerem, animadverti eam Pinealis glandulae qua ipsi annexebatur, partem flavam substantia operant, hic mollis quidem per se videretur, sed si inter digitos attererem, manifesto erat quasi arenosa. Cerebrum sub scalpello firmum, sed quidquid, incipiendo a Fornice, medullare suberat, nervique ipsi valde laxi.

36. Vides igitur, ut cetera quae alio in loco perpenditur, hic omittamus; neque per consensum dumtaxat, aut a vapore spiritus hic, & cerebrum affecta fuisse, neque convulsam hunc quidem hominem interiisse, cum ebrium aphonia cepisset, neque eo tempore quo ebrietas solvi debet, vox rediisset. Quodnam autem istud esse tempus, dicemus? Scio, in Hippocraticis libris aliud alibi indicari: tamen satis diserte in II. de Morbis, qui inter eos circumfertur, scribi (r): si quis ex ebrietate voce privetur, ... si febris statim non corripuerit, die tertio moritur; ut consequi videatur, facile intra diem tertium ebrietatem solvi debere. Sed facile Heurnio (s) credendum est monenti, Galenum quidem dicere, secundo vel tertio die ebrietatem solvi, nam crasso utebantur vino Graeci: aliis in locis sex vel septem horarum esse ebrietatem; sed efficientis, & suspicientis rationem esse habendam, videlicet, ut modo dixerat, pro vini conditione, agri peculiari natura, loco & tempore illam solvi. Cum Heur-

nio satis consentientem invenies Cl. Raymannum (t), qui ex ebrietate aphonium, & jam convulsionibus subinde agitur, quae ratione servaverit, narrat. Mulierem contra ex ebrietate intra horas duodecim mortuam non sine febricula, & levibus convulsionibus dissecuit Littrius (u), qui ut plerarumque ceterarum partium jam pravam a non brevi tempore constitutionem memoravit, sic optandum fuerat, ut quae cerebri tunc esset, indicare aut voluisset, aut potuisset. (x)

37. Jam vero aliquid juvat indicare de longe minus gravi, brevissimaque aphonia, quam adolescens in Patria curavi cum senioribus Medicis duobus, quibus me socium esse voluit Nobilis Vir Comes Alexander Monsignanus. Hic annos supra sexaginta natus, gracilis, biliosus, alta, ut ajunt, voce loqui solitus, obnoxius antea stragula, arthritidi, haemorrhoidum fluxui, tunc hisce omnibus carens, quin etiam nullo rheumate, quod hybernino tempore saepe fauces afficeret multa cum excreatione consueverat, novissima hyeme correptus; sub initium Maji coeperat, nulla praevia manifesta causa, vocis, & ex parte etiam respirationis interceptione prehendi sic ut constrictio sensus circa laryngem, non alibi, esset. Repente illa & ingrebat, & solvebatur, idque sine ulla excretionem. Varium ingruendi, & durandi tempus. Hoc enim duas, summum, sexagesimas horae partes aequabat; saepius multo brevius erat. Sed quamvis singulis fere noctibus hora circiter septima id mali invaderet; tamen interdum ab oscitatione, sternutatione, tussi, non quidem semper, at semper a potandi actione movebatur, nec tamen in aqua, amygdalarum oleum, serum, emulsionem, aut quivis alius laudatus a nobis humor, sed tantummodo si vinum biberetur: solebat autem antea quoque, cum vino, ut fit, vir sobrius in mensa uteretur, tale aliquid pati, quamvis multo & levius, & brevius incommodum. Nunc autem ita hoc quidem erat, ut dixi: neque eo correptus ager quidquam ore poterat fumere, nec stare loco: sed ambulare cogebatur. Ceterum caput, thorax, & venter quoque, ac collum, si manu tentares, ut pulsus etiam, bene se habebant. Tonsillae dumtaxat, & eaque vicinia quasi subinflammatae apparebant: eratque sputorum copia, quorum sapor manifeste acidus ab aegro percipiebatur: eorumque eductio, per saccharum, ut vocant, hordei facilius reddita, affectus invasionem arcere nonnullam videbatur. Erat veri maxime simile, membranam qua laryngis pars summa, & proxima ipsi conteguntur, eo exquisitior sensu praeditam quod phlogosi quadam afficiebatur, ubi acris paulo irritaretur ab acidis particulis aut vini, aut humoris ob oscitationem, sternutationem, tussim, & copiam aliquando ipsam, uberius glandulis circumjectis, in quibus mora magis vitiaffer, expressi, contractam, crispatamque in consensum trahere nervos, & musculos, ut laryngem a quo archus constringerent tanto facilius quod a natura ipsa erant, ut indicatum est, nonnihil jam ad id proni, & ab affectione hypochondriaca, quam sanguinis fluxus per haemorrhoides significaverat, fortasse proniores. Quod cogitatum confirmavit eventus. Nam blande expiatis primis viis, & sanguine parce e cubito primum, deinde e sede quoque, unde a natura olim, ut dixi, consueverat, educto, simul autem quae mulcerent, laxarent, diluerent, acidumque saporem corrigerent, datis, cum aliquot jam noctes sine aphonia insultu ducta essent, interdum autem multo hac rarius ingrueret, brevi itinere commendato, sputa minus copiosa, minusque acida facta sunt, vinumque aqua dilutum ferri potuit, & ne multis, intra diem quadragesimum, an quinquagesimum ex quo inceperat, nec metus gravioris, longiorisve mali, aut redituri saltem expers, affectio prorsus victa, & sublata est. Huc placet addere, & simul tamen in medio relinquere quod ager idem, vir certe gravis, asseverabat, Romae olim a se visum in Viro Principe, qui simili affectu corripiebatur: hunc videlicet tolli consuevisse, si quis in aurem inspiraret. Verum satis dissimilis fuerit affectio, oportet; neque enim noster ad sui curationem nos advocasset, si a tam facili remedio eandem sibi opem ferri, sensisset.

38. De Balbutie quoque est aliquid adiciendum. Namque Observatione XXI. (y) inducitur Sanctiorius noster, haec docens: esse in media palati regione, id est in quarto esse superioris maxillae, in illis omnibus quos ad id tempus vidisset qui litteram R exprimere non possent, duo foramina quae nullo modo aperta & obvia inveniantur in his qui illo affectu tenentur: Ergo causam immediatam, quae

(c) Comment. in Hippocr. de hom. fruct. (d) Mantiss. Obs. 30. (e) De Re Anat. l. 8. c. 3. Differt. Anat. l. 4. c. 35. (f) Cerebr. Anat. c. 22. (g) Differt. de Voce p. 2. c. 3. (h) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1700. (i) De Re Anat. l. 4. v. 531. & seqq. (j) Epist. in Samonico, l. (m) Epist. in eund. II. (n) Sect. 22. (o) 5. Sect. 5.

(p) De Medic. l. 2. c. 6. (q) Epist. 29. n. 20. (r) n. 22. (s) In cit. Aphor. n. 5. (t) Aet. N. C. Tom. 6. Obs. 1. (u) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1706. Obs. Anat. 5. (x) De hoc Aphonia genere Vid. Epist. 63. n. 13. 14. (y) Sect. 22.

qua posita ponit, fore illos duos meatus apertos. Imo non apertos dicit aliquis non oscitanter hac legens, & præfixum Observationi argumentum attendens: Balbutiendi pendere aliquando a defectu foraminum quarti ossis superioris maxillæ. Verum si Sanctorium ipsum inspiciat; his contraria scripsisse, inveniet. Se enim in traulis vidisse, ait, duo illa foramina, quæ nullo modo adeo aperta & obvia inveniuntur, in iis, qui illo affectu carent; ergo causa immediata, quæ posita ponit, erunt, inquit, duo illi meatus plus justo aperti. Vide, quæso, qua interdum incuria Auctorum verba describantur! Hic tamen is Sepulchreti locus est, quem spectantes Viri Præstantissimi scripserunt, SANCTORIUM balbutiendi defectui ductus incisivi tribuisse apud BONETUM Sepulchretum I. p. 473. Qui si forte Sanctorii caput, quod ibidem citatur (z), inspicere maluissent; procul dubio neque id credidissent, neque ductum incisivum intellexissent. Sanctorius enim paulo inferius hæc addit: sicuti diximus in media regione palati observari duos meatus qui faciunt traulos, similiter observamus juxta dentes foramina (omnibus iis tamen ab ortu natura congenita) majora, per quæ pituita stillans, vel irrigans linguam in parte illa anteriori, blasam locutionem facit, unde balbi, & semilingues sunt; ut manifestum sit, a magis patente illo pone dentes incisores meatu, non traulorum, de quibus in hac Observatione sermo est, sed blasorum vitium deduxisse: quæ duo balbutiei genera quantum differant inter se, erudita ostendunt Scholia ad proximam Observationem XXIV. Hic quæres, cur hæc altera Sanctorii observatio in Sepulchreto omissa sit, cum prior, quamvis perperam, proponatur? item quæ sint igitur in eodem osse quarto, in mediaque palati regione alia illa duo foramina, quæ magis in traulis patent, quam in cæteris? tandem quantum sit his Sanctorii observationibus tribuendum? Ego vero ob eandem incuriam quæ primam adeo pervertit, observationem alteram esse prætermisam, non dubito. Foramina autem in media illa palati regione in tot quæ inspexi, purgatis, aridisque capitibus vidisse non memini, nec in ullo eorum video, quæ multa nunc etiam hæc scribens, præ oculis habeo; nec tamen facile crediderim, in tanto numero me nunquam in trauli caput incidisse, in quo videlicet, quippe magis obvia, atque aperta, ea foramina conspicerem quæ in cæteris essent perobscura. Quamquam autem suspicari proclive sit, quæ forte in aliquot animadverterat, ea Sanctorium ad traulos omnes transulisse, nec desinit, vel ipso perlecto, imo ex iis ipsis quæ scribit, oriri videantur difficultates, assensum morantes; fatetur enim, vel quibus ora natura semper pituita redundet, non propterea traulos, aut blasos esse; tamen ob spectatam in aliis Viri præstantiam, æquius erit, ut opinor, non ante aliquid pronunciare quam in traulis pluribus, & blasis res diligenter fuerit a peritis Anatomicis ad examen revocata. Sic Cl. Delius (a) cum in traulo quodam duplicem uvulam animadvertisset; pruden- ter monuit, inquirendum esse, an trauli alii uvulæ, vel tonsillarum vitium habeant. Quod si fiat, non improbabili ratione adductus, conjicio, repertum iri, ne in illo quidem quod traulus esset, id duplici uvulæ adscribi posse. Cum enim plura hujus duplicis præstent exempla, alibi (b), ut nosti, a me indicata; nec Zerbus, nec ii quos laudat Slevogtius, nec ipse in eo saltem quem Bononia dissectui, quidquam audivimus de istiusmodi loquelæ vitio, cum fere omnes quamvis essent incommoda cum uvulæ duplicitate conjuncta, diligenter quæreremus: nec certe illa Zerbi Lucretia, si vitiose locuta esset, aut cantandi arti se dedisset, aut cantando, plurimum, quod ipse testatur, delectavisset. A gravibus autem hyoidis ossis vitis balbutiendi aliquando esse, credibile est: & sane a prava ejus figura blasos, balbos, & muros fieri, docuisse intelligo Eruditissimum Hahnium (c). Nec videntur posse musculorum, qui linguam movent, directiones mutari, quin hujus motus ab naturæ norma declinent. Quod si Kerckringius (d) verum scripserit de osse hyoide, cum in fetibus, ait, nequidem cartilaginem ejus apparere; hinc quoque esse, non dubitarem, quod parvuli serius post ortum loqui incipiant, & cum inceperunt, adhuc dimidiata verba tenent, seu balba dicant verba, ut Minucius Felix

(e), & Albius Tibullus (f) eorum loquelam exprefere. Sed tamen illud os, quod fulcrum linguæ est, & aliquot ejus musculorum, quam sero undique perficiatur, & ex toto os fiat, satis indicat Illustri Albinus (g). Molinetto autem nostro (h) visum est, ideo statim ab ortu non loqui infantem, quod styloformis processus, a quo musculus Styloglossus, & Stylohyoideus oriuntur, in fetu non apparet. Quod si ita accipias, quasi esse, negaverit; hallucinatus est, testante Calfebohmio (i), se in quadrimestri fetu vidisse, Kerckringio autem (k), vel in trimestri. Sin ita intelligas, ut præ exilitate, & flexilitate cartilaginis, ex qua tunc constat, non plaris fecerit, quam si nullus esset ad illorum præsertim musculorum originem, actionemque firmandam; tueri sic satis ab eo poteris quod, cum hæc relegerem, ejus objici sententiæ vidi, petitem ex singulari Observatione Eximii Auctoris, Halleri (l). Hic enim in viro, annos nato circiter quinquaginta, cui nullum unquam loquelæ vitium fuerat, styloformem offendit processum sciscunciali longitudine, dimidia quidem inferiore parte osseum, dimidia autem superiore cartilagineum. Tu vero; ut illud omittas, in eo homine fortasse potuisset musculos de quibus loquimur, ex parte nasci e proximo osse temporum, ut eorum socium Stylopharyngæum nonnunquam hinc natum & Valsalva (m), & ego (n) deprehendimus; intelligis certe, cum ea quam Molinetus pro nulla in recens natis habebat, cartilagine exili adeo, & molli, non esse istam quæ pro ætatis incremento, tanto & crassior, & firmior fuerit, comparandam: tum etiam nosti, quibus, & quot musculis originem præbeant quædam laryngis cartilagines. Sed de hac Molinetti defensione ipse videris. Ego quidem undecunque sint balbutiei puellorum causæ repetendæ; a pluribus enim causis præter eas quarum est facta mentio, repeti possunt; indidem adultorum balbutiendi oriri, credo, quotiescunque accidat, ut crescens ætas five unam, five plures superare nequeat illarum causarum: quas in tenellis pueris facilius, quippe qui omnes balbutiunt, animadvertendas, inquisivisse juvabit, ut in adultis & sagacius dignoscere, & quo ad ejus fieri possit, tollere aliquando, & minuire conemur.

39. Postremo quod ad XXIII. Sectionem attinet, quæ est de Angina, primum est, gravissimi, & frequentissimi laryngis, & proximarum faucium morbi nullam in Sectione hac tota Observationem proferri, ex qua constet, quid in mortuis ex legitima angina repertum sit. Alia enim earum quæ producuntur, Observationum ad pulmones, aut ad hos, & thymum attinent sanguine infarctos, quorum illi pondere Asperam arteriam deorsum traherent, hic vero aucta male comprimeret, alia ad cerebri, aut aliarum partium vitia, ut suspicari aliquis inexpertus posset, num ad laryngem unquam, & fauces hic morbus spectet. Certe autem in angina externus sæpe circa has tumores, aut internas, ut non semel vidimus, & caute incidi imperavimus jam pus continentem, in larynge autem ea quæ prima laryngotomiz, ut vocant, instituendæ causa fuit, anginam testantur ab inflammatione quæ modo dictas corripit partes, existeret: & sane; ut musculos quibus arytenoides cartilagines adducuntur prætereamus, nisi quod aliis sæpenumero glandulis accidit ejusdem generis, ab eo prorsus immunes fingas quæ laryngem humectant; apparebit, fieri non posse, quin aliquando inflammationes, eæque perniciosissimæ, nostras puta Arytenoides glandulas prehendant, quibus intumescantibus, angusta illac aeris via intercludatur, necesse est. Verum hæc non eo dico, quod credam, te aliter existimare; sed ob id dumtaxat ut intelligas, esse hunc unum ex iis morbis, quorum peculiariores, & nunc magis, nunc minus periculose sedes, natura, & effectus eum maxime quæri debuissent, non æque ac aliorum, per dissectiones qualita esse videantur (o). Quod a me ideo factum non est, quia denatos ex legitima angina perfecandi cum semel tempus, tum semper postea occasio defuit (p): cum spuria autem fortasse, certe non ex ea mortuos unum, aut alterum dissectui. Quorum in faucibus, & larynge quid adnotaverim, in IV. ad te data Epistola (q) releges: ad veram autem anginam referre ex parte nonnulla poteris, quæ cum de hydrophobia scriberem (r), commemoravi. Vale.

JO. BAPTISTÆ MORGAGNI DE SEDIBUS, ET CAUSIS MORBORUM PER ANATOMEN INDAGATIS LIBER SECUNDUS.

Quo agitur de Morbis Thoracis.

J. O.

(z) Meth. vitand. error. l. 3. c. 9. (a) Act. N. C. Tom. 8. Obs. 106. (b) Epist. Anat. 10. n. 21. (c) l. 2. Elcg. 5. v. 94.
(d) Commerce. Litt. A. 1736. Hebd. 31. n. 1. ad §. 25. (e) Otheogen. c. 11. (f) in Otheogen. c. 11. (g) l. 2. Elcg. 5. v. 94.
(h) Icon. Ost. Fet. ad Fig. 13. (i) Dissert. Anat. Pathol. l. 2. c. 1. (j) De Aure Hum. tr. 3. §. 43. (k) Otheogen. c. 7.
(l) in Dissert. Willigii interpt. Observ. Botan. &c. §. 2. (m) Vid. Epist. Anat. 11. n. 4. (n) Ibid. n. 8.
(o) Vid. tamen Epist. 63. n. 16. & seq. (p) Sed vid. Epist. 44. n. 3. (q) n. 24. & seq. (r) Epist. 8. n. 19. & seq.

IO. BAPTISTA
MORGAGNI
DE SEDIBUS ET CAUSIS
MORBORUM
PER ANATOMIEN INDAGATIS
LIBER SECVNDVS
Quo agitur de Morbis Thoracis.

Clarissimo Viro

GUILLIELMO BROMFEILD

Londinensi Chirurgo Experientissimo

Joannes Baptista Morgagnus S. P. D.

ANNUS est, & quod excurrit, Vir Clarissime, ex quo litteras ad me dedisti quæ Tuæ magis Humanitati, quam meis promeritis, convenirent. Quod enim Guilielmum, Filium Tuum, Patre dignum, & comiter excepiſſem, & perlibenter Doctoris Philosophiæ, & Medicinæ Insignibus meis ipſe manibus ornasse, gratias mihi agebas illas quas magis ego Vobis deberem, quorum altero mittente, alter ad me audiendum, Anatomen docentem, usque huc venit, & assiduus quotidie, attentusque audivit, nullamque officii erga me, & benevolentia significationem omisit, & quod præ cæteris gratum fuit, quædam mecum, quibus pro Tua singulari Solertia Rem Chirurgicam augere cogitabas, amice communicavit. Quod vero præter gratias, addebas iisdem litteris, si quid illis pro me forteturandum esset, Te libenti animo esse facturum; nihil optatius mihi potuisse obtingere; ex hac epistola jam cognosces. REGIÆ enim isti Celeberrimæ SOCIETATI, quæ me inter suos ante annum 1724. benigne accepit, hos offerri libros cupio, leve quidem, si quod ex me habent, spectetur, grati, & obsequiosi animi signum: at si quod ex aliis continent, tributum spero visum iri non indignum quod ipsi offeratur. Eodem enim illa pertinent quo Societatis institutum, ut per Observationes promoveatur, illustreturque Naturæ historia, ejus utinam multo minorem partem facerent morbi, in corporibus tum agris, tum mortuis examinati.

Quod examen quam utile sit, etsi ratio, & experientia non satis ostenderent; factis autem, superque ostendunt; tamen vel sola Medicorum gravissimorum auctoritas, eorumque exemplum luculentissime comprobarent. Vetusissimis enim temporibus cum hominum cadavera secare non liceret, in bestiarum extis sedes, & causas morborum ab Hippocrate, aut ab iis qui proxime illi successerunt, fuisse quæsitæ, ex antiquissimis libris patet qui aut ejus sunt, aut pro Hippocraticis inter ejus Scripta leguntur. Quem morem tum Galenus, tum alii ante ipsum, & post ipsum Medici secuti sunt, nec raro vel novissimis temporibus; hisque etiam nostris, data occasione, non illibenter sequuntur, quemadmodum apparet ex pluribus inter cæteras Observationibus a Boneto, & Mangeto in Sepulchretum Anatomicum, ex Consilio quoque Thomæ Bartholini, relatis. Quo studiosius vel ante, vel post Galenum donec tandem hominum cadavera incidere fas fuit, oblata hæc incidendi, rarissima aliquin aut loco, aut tempore, facultas accepta est. Namque aliquot ante Galenum sæculis in Ægypto quidem ab Regibus quoque, ut est apud Plinium (a), corpora mortuorum ad scrutandos morbos inspecabantur, & rursus aliquot sæculis post Galenum in Byzantina quadam Pestilentia, ut præclare monstrat Freindius Vester in sua eruditissima Historia Medicinæ ad annum 560. idem a Medicis factum est, sic morborum causas, & varia symptomata investigantibus. Ex quo autem eadem facultas denique in Italia dari coepta est, & paulatim magis magisque crebrescere, illa eadem per vestigandi studium in Majorum animis non defuisse, ex libris constat qui ante finem sæculi XV. aut post sequentis initium prodierunt, ut puta Alexandri Benedicti, præsertim vero Antonii Benivenii: itaque non multis post eos annis Jacobus Carpenſis diserte docuit, non modo sanorum cadavera, sed & ægrotantium seligi, hæc videlicet, cum indagandum est, qualiter alicui membro sit ægritudo. Indagasse autem & qui deinceps ex Italis floruerunt, lectio ostendit Massæ, Columbi, Falloppii, Eustachii, aliorum, quos inter duo peculiariter nominandi sunt Lælius a Fonte, & Dominicus Panarolus, quorum ille Consultationibus suis, ab Stahlio ipso laudatis, subinde adscripsit quæ in ægrotorum quorundam, de quibus loquitur, cadaveribus sint deprehensa, Panarolus autem suas inter Observationes plura, ut Benivenius, extispicia proposuit.

Ubi vero post eos quos primos ex Italis memoravi, apud cultas Nationes cæteras hominum corpora sæpius incidi coepta sunt, earum Medicis quantum cordi fuerit morborum sedes, causasque scrutari, innumera illorum Scripta demonstrant, ut Vesalii, Coiteri, Casp. Bauhini, Salmuthi, Spigelii, Th. Bartholini, Rolfinckii, Veslingii, Rhodii, Hornii, Sculteti Ulmensis, Wepferi, aliorum quam plurimorum. Cum enim eos dumtaxat nominaverim qui in Italia quoque, & Pata-vii præsertim, aut docuerint, aut didicerint, aut utrumque fecerint; vides profecto,

(a) Nat. Hist. l. 19. c. 3.

So, quot ex eadem Germania, latissime accepta, pratermiserim, etiamsi, quod & in Italij feci, ad recentissimos non descenderim, ex quibus duo præceteris Illustres Medici non fuissent reticendi Boerhaavius, & Hoffmannus, quorum uterque cum de morbis, & eorum curatione agerent, quid post singulos fere ipsorum per anatomen reperiri soleat, commemorarunt. Huc addamus, si fieri potest, quot suorum intra illud spatium temporis Gallia habuit eidem studio addictos, aut, quoniam id fieri nequit, aliquot saltem ex tanto numero nominemus, Jacobum Sylvium, Joannem Fernesium, Guiljelmum Rondeletium, Ambrosium Paræum, Jacobum Holle- rium, Bartholomæum Cabrolium, Andreæ Laurentium, Joannem Riolanum. Sed quæ Regio; ut brevitatis causa quasdam alias prætereamus; in hoc quoque stu- dii genere Magnæ est Vestræ Britannia, anteponenda: in qua quidquid excoli inci- pit, mirum est, quam cito, & quantopere promoveatur. Vir incomparabilis Harve- jus suam *Anatomiam*, ut vocabat, *medicam* quam multis dissectionibus morbidorum corporum deberet, & quam Medicinæ profuturam censeret, nemini ignotum esse pot- est, qui vel initium tantummodo inspexerit secundæ ejus de *Circulatione Sanguinis* Exercitationis. Quam utinam Anatomiam, sicut habebat in animo, edidisset; certe ipso dignam futuram fuisse, quæ ejus vulgatis Scriptis interjecta sunt Observatio- nes, ad id genus attinentes, præclare ostendunt. Ostenduntque pariter quas suis quis- que libris interjecerunt Præstantes Viri Highmorus, Warthonus, Glissonius, inpri- misque Willisius, quam libenter hac quoque in parte imitati sint Harveyi laborem. Omitto alios, & præsertim qui post illos scripserunt: quos, inter laudare possem quamplures, in hisque Lowerum, Cowerum, & qui me, & honestare, & donare suis Scriptis voluerunt, Meadium, Cochburnium, Rutyum. Ab eo enim tempore ex quo Regia ista Societas, aliæque, ejus maxime exemplo permotæ, sua in publicum emit- tere Acta, Excerptaque instituerunt, neminem propemodum latere potest, quanta cura Medici quique præcipui, & Chirurghi cum Itali, Germani, Galli, tum egre- gie meriti Vestrates Anatomen illam excoluerint, de qua ideo tam longum hic ser- monem suscepi, non quod hæc Tibi minus quam mihi, cognita credam atque per- specta; sed ut de hisce omnibus nunc recogitans, haud mireris, si propositum meum id persequendi, quod nisi utilissimum foret, Medicæ Facultatis Magistri non omni & tempore, & loco summa contentione quævisissent; haud mireris, inquam, si pro- positum hoc meum minime indignum putaverim quod Regiæ Societati offeratur.

Qua in opinione confirmor, cum eæ quas descriptas exhibeo, hujus generis Ob- servationes non a me uno, sed haud parva ex parte ab aliis sint, & nominatim a Me- dico, Chirurgo, Anatomico Clarissimo, & Societatis ejusdem, cum viveret, Soda- li, Antonio Maria Valsalva. Cujus egregijs laboribus ne idem forte accideret, quod rot aliorum accidisse dolemus; meæ non modo in Præceptorum pietatis, sed & Stu- diosus adjuvandi cupiditatis esse duxi id facere quod si Andreæ Vesalii, Petri Ca- stelli, Guiljelmi Harveyi discipuli olim facere potuissent; neque apud Joannem Schenckium, neque apud Theophilum Bonetum, neque apud Thomam Bartholinum querelas justissimas legeremus de irreparabili jactura a Medicis facta in posthumis hujusce generis trium illorum Scriptis. Schenckius enim perhibet in Præf. ad Observ. Vesalium Opus alterum Anatomicum conscripsisse, quo vel ex oculis diuturnisque morbis demortuorum corporum dissectionum Historias fuisse complexus fuerat; Bonetus au- tem in Præf. ad Sepulchr. indicat qui Romanum Professore Castellum ducentas suas ejusdemmodi Observationes editurum fuisse, scribunt. Et sane Castellus ipse in Epistola quæ Panaroli Jatrologis præfixa est, in meo Sepulchreto, inquit, bis cen- tenas observationes, in cadaveribus a me factas, reposui, quod Deo dane... typis dabo. Denique Thomas Bartholinus in Consil. de Anat. Pract. ex cadaverib. morbos ador- nanda, ad quod Acta Regiæ istius Societatis jam tum utramque paginam implere, di- xit, de Harveyo hæc habet: *Incomparabilis Naturæ Mysta Guiljelmus Harveyus, An- glia immortalis decus, haud ulli Veterum virtute secundus, cogitationes suas inter alia fa- ventia studia ad hanc Anatomen partitius fertur (imo, ut paulo ante dixi, partitius fue- rat) sed, nescio quo fato, spem publicam implere non potuit. Mibi similia tentanti illustre Vulcanus, Opus, ut mox ait, pene confectum XX. annorum lucubrationibus, subripendo; ut quæ pericula tam gravibus, diuturnisque laboribus, viventibus, nedum mortuis, qui pertulerunt, immineant, omnes intelligamus. Quo magis me juvat officium hoc præstitisse Valsalvæ mortuo, atque adeo viventibus Medicis, & jувaturis, quod ejus Observationes aliquanto plures, quam Castelli erant, in tuto collocaverim, præsertim si mei hi libri, qui eas complectuntur, & vel propter hoc officium se bonis omnibus ipsi commendant, Regiæ Societati, Te meo nomine demisse offeren- te, accepti fuerint. Quorum alterum ab summa ejus Benignitate, alterum ab sin- gulari Tua, Vir Clarissime, Humanitate impetraturum me spero. Vale.*

D. Patavii Prid. Kal. Septembr. A. MDCCCLX.

J O.

JO. BAPTISTÆ MORGAGNI

A D A M I C U M

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XV.

Scribitur de Respiratione Læsa a causis potissimum extra thoracem positis; sed & a positis intra pulmones, calculis præsertim.

TSI multo pauciores in Thorace, quam in Capite, sunt Partes, neque in isulla, cujus fabrica, & fabricæ munera cæcis sint tenebris involuta, sicut est cerebrum; tamen inter paucas hæc Partes tanta est five ob vicinitatem, five ob nexum, five ob officia conjunctio, ut una læsa, plerumque cætera lædantur. Quæ res mihi a morbis Capitis ad Thoracis morbos, horumque sedes transeun- ti magnam afferret, eamque haud raro insuperabilem dif- ficultatem cum in morbo principe a conjunctis reliquis separando, tum in ejus prima sede, ac præcipua definienda, nisi ad te scriberem, qui ut sæpe in aliis, ita in hac re quoque nihil a me nisi probabilem conjecturam requi- res. Usu id veniet maxime in Respiratione Læsa, de qua prima II. libri Sepulchreti Anatomici Sectio est. Nam præterquam quod morbus illam faciens simul in pulmonibus, simul in alia thoracis parte esse potest, interdum ac- cidit, ut simul in pulmonibus sit, simul in alia extra thoracem parte, ut in capite, in collo, in ventre. Quin Boerhaavius (a) eo processit, ut scriberet, *vix ullam in corpore toto particulam supervelle, cujus non aliqua in negotio respirationis partes sint*, & illud verissime subiecit, *summam in morbis difficultatem facere magnam numerum organorum, quæ ad actionem concurrunt, & quorum ali- quod læsum totam functionem turbat, cum interim difficil- limum sit scire, quæ ex toto numero proprie læsa sit.*

2. Neque alia, opinor, causa impellere Bonetum po- tuit, ut huic Sectioni non modo quæ ad Sectiones quo- que alias attinent, passim, diserteque tot Observationes inferret; sed & easdem semel, atque iterum poneret, nisi earum singulæ non unius Partis vitium complecteren- tur: quanquam tot iteravit, ut si inter se conferas, multo sæpius appareat, incuria potius fecisse, quam de industria. Quæ si forte quæ sint requiras; non omnes facile dixerò; sed eas dumtaxat quas aliud agens animadverti. Com- para enim XVI. & CIV. Appendicem ad LXXXVIII. & §. 2. LXXXVII. (quæ ne forte dubites, an una re- vera Observatio sint; inspicie Sect. VII. libri hujus II. Obs. XCI.) LXXXVII. §. ultim. & CXV. LXXXIX. §. 12. & CXII. CXL. §. 13. & CLV. §. 3. Sed hæc diffi- cit, ut memoria multo facilius, præsertim in tanto numero, la- bi potuerit. Videbis proximas. Confer igitur XVII. & XLIX. LXIV. §. 6. & LXV. LXXXVII. §. 8. & LXXXVIII. CXXXIX. & CXL. §. 6.; & CXLIII. & CXLVI. quas ad eandem mulierem ambas attinere, Se- ctio docebit XXI. libri III. Obs. XLVIII. Eademque Sectio Obs. IV. §. 9. perspicue ostendit, non aliam esse mulierem, cujus casus hic indicatur Obs. CLV. §. 4. ac §. 10. Quid, quod una quater repetitur non modo inter- distas, sed & interproximas Observationes. Vide enim §. 4. in Obs. XLVI. (priorem dico; nam mox per in-

curiam altera Observatio eodem numero designatur) & continuo lege Obs. CXXVIII. & post hanc in Obs. CXL. §. 2. in eademque §. 12. & an verum dixerim, facile in- telliges. Quis non crederet, in Additamentis saltem, quæ huic I. subjiunguntur Sectioni, repetitiones vitatas esse? At tu Observationem III. confer cum VI. utramque unam eandemque esse, cognosces. Idemque perspicies si XVIII. §. 1. 2. 3. adjectumque Scholium cum legeris; redeas ad Observationes, quas Bonetus ipse proposuerat sub num. XCIII. & XCII. nisi quod hanc, cum Willisii sit, Ballonio videtur adscripsisse. Sed & XIX. eadem est quæ apud Bonetum proxima sequitur, XCIV; quasi non de aliis addendis, sed de supra jam positis rursus exor- dine describendis ageretur: tantum abest, ut ad XIII. & ad XXVI. admoniti sint lectores, videri illam ho- minis ejusdem historiam hic ex Dominico de Marchet- tis; apud Bonetum autem sub numero CV. ex Petro, Dominici Parente, acceptam, neque XXVI. Step- hanum Blancardum, professum alioquin (b) quæ ipse non observasset, ex aliorum relatu immiscuisse, non, inquam, sumpsisse aliunde quam ex Observationibus tot annis ante ab Riverio editis, atque adeo eandem esse quam Bonetus ante Blancardum produxerat sub numero CXXIII. nisi quod Bonetus Riverium quidem nomina- vit, nec ejus verba interpolavit, sed plura in morbi historia, nonnulla uterque in cadaveris sectione omisit.

3. Quod si omnes Sectionis hujus Observationes accu- ratius fuissent in certa capita distributæ; cum utilius cate- ri eas perlegissent; tum minus facile Collectoribus ac- cidisset, ut memoria laborerent. Mihi igitur cum illud constans propositum sit, nihil ut repetam; certo ordi- ne opus est quo Valsalvæ & meas Observationes, hæc præceteris attinentes, describam. Nam etsi plures præ- terea habebam, in quibus, inter cætera incommoda, læsa quoque respiratio commemoratur; tamen quæ magis vitæ sunt ad Sectiones alias pertinere, eas omnes ad illas distuli; hæc reliquas seposui. Has autem; ne ab iis longe abeam quæ supra indicata sunt; non incommode sic divisurum me credo, ut primum eas proferam in qui- bus præcipua læsa respirationis causa extra thoracem est, tum eas in quibus est intra thoracem; ex his autem rursus illas primum in quibus est in pulmone, tum illas denique in quibus in thorace quidem est, sed extra pul- monem. Cum vero, quando extra thoracem est, se- dem maxime habeat aut in capite, aut in ventre, aut in collo; me juvat a capite initium ducere.

4. Willisius quidem in Scholis Medicorum de Asthma Convulsivo doctrinam maxime illustravit, suisque confirmavit observationibus, eorum præsertim, qui nisi erectum semper, aut prorum caput servarent, statim au- bali fiebant, ac velut moribundi respirabant cum retror- sum caput moverent, aut supini decumberent, idque non

(a) Præf. ad Institut. §. 601. (b) in Præf. ad Anat. Pract. Rational.

non aliam ob causam, nisi quod feri acris colluvies ingens, quæ intra eorum cerebrum dissecando inveniebatur, dum caput, ut diximus, reclinauerent, versus nervorum originem qui pulmone inferiunt, relapsa, illam vehementius urgebat, quemadmodum ex Sectionis hujus I. Observatione CLXIV. cognoscitur. Sed idem tamen ea melius omiserat quæ in Scholio leges, eidem subjecto Observationi, videlicet Medicos veteres primam solummodo Asthmatis speciem agnovisse, quæ omnino a ductibus aeriferis obstructis, aut non satis patentibus procedit; alteram autem, sive Convulsivam ignorasse, quippe solitos hujusmodi asthmata vaporibus a liene, utero, mesenterio, aut alio quodam viscere satis im merito adscribere. Ut enim præteream Galeni, atque adeo Hippocratis locos, & quæ hujus Interpretes super Aphorismo scripsere 68. Sect. 4. (nam Avicennæ verba, quæ pariter produci vidi (c), de asthmate quidem sunt ex nervis, & nucha, & cerebro, sed per catarrhum, non per convulsionem illato) non ad alios hic provocabo, nisi quos in Sepulchreto possis inspicere. Vide igitur Scholia ad proximas Observationes CLX. & CLXV. In illo cum de orthopnea ab renis calculo ageretur, causam ejus rei, inquit Ballonius, esse volunt, quod nervulus est a sexta conjugatione pervadens diaphragma, & ad renes usque perperat, qui oppressus, ut in opposito femore suporis sensum infert, ita in partibus superioribus difficultatem nonnullam respirationis afferre potest. In hoc autem altero Scholio Platerus, majores præsertim nervi Septi, a dorsali medulla progressi, deflexionibus, aut aliis morbis, inquit, separatim & solitarii infestati, dyspnœam quandam parant; qualem in asthmaticis, nullis aliis pulmonum affectionum indicibus apparentibus, continuo egrotos infestare observavimus. Num igitur hi veteres Medici de vaporibus hic verba faciunt, an de nervorum affectionibus? Num aliam, nisi primam illam asthmatis speciem, quæ fit bronchiis obstructis, aut compressis, omnino ignorant? Vide, quæso, in eodem Scholio quæ paulo infra Plateri verba, & illi ipsius verba subiiciuntur. Juxta quod nervi diaphragmatis a munitis vite defungendis, aut inibentur, aut perveniuntur, respiratio difficilis variis generis producitur. Num aliter Platerus? Et interius: Quod lienis perturbatione respiratio difficilis passim in hypochondriacis... succedat, ratio est, quia nervi splenicis cum pneumonicis communicant. Num ab renis perturbatione respiratio difficilis alio explicationis genere deducitur apud Ballonium? Equidem ignoro, qua ratione Vesalius id explicaturus fuisset quod in hydrocephala puella observavit, libro superiore Sepulchreti (d) commemorata, quoties caput ab adstantibus movebatur, & nonnihil, quantumvis etiam leviter, erigebatur, gravem illi tussim puella molestam fuisse, cum difficili respiratione. Sed tamen neque a vaporibus, neque a catarrho illico per nervos in pulmones decurrente, ejus rei causam repetiturum fuisse, credo, præsertim cum cerebri quidem, & nonnullorum aliorum viscerum, pulmonum autem nullum omnino vitium videtur.

5. Verum hæc ita accipias velim, ut cuique suum reddatur; non ut Willisi quidquam detrahatur. Ante quem potius mirandum est, non sapienter Medicos id intellexisse quod omnes post ipsum intelligimus. Cum enim ex quo homines aut, proclive fuerit animadvertere, a terrore, ab ira, a gaudio, a mœstia, a sletu quam cito, & quam manifesto mutetur respiratio, cumque Autor vetustissimus libri de Morbo Sacro (e) diceret, ac vere monuerit, ex nulla alia nobis parte voluptates contingere, & letitias, & risus, & lusus, quam ex cerebro, itemque morores, & anxietates, tristitiaque, ac ejulatus, & querelas; videtur sane, ex his obviis Medicis esse debuisse, quam potestatem habet in respirationem cerebrum, naturalibus dumtaxat cogitationibus, sed quotidianis animi affectionibus nonnullis commotum, eandem, multoque majorem habere posse, cum vi morbi vehementiore irritatur, aut premitur. Cujus vis effectum & præclarè vidit, & dilucidè explicavit Willisi, modo in cerebro, modo in hujus appendicibus. Medulla, & nervis attendens, modo convulsiones inde repetens, modo paralytes, & horum alterutras modo in ipsorum pulmonum intimis fibris, modo in diaphragmate statuens, aliisque musculis respiratoriis intervenientibus. Quod ad genus difficultis respirationis duæ attinent Observationes, Valsalvæ prima, nostra altera, quas tibi continuo describemus.

6. VIR annorum quadraginta evaserat ex acuta febre, delirio, & soporoso affectu stupata, cum paulo post, admissis in cibo, potuque, & assidua canabis tractatione erratis, rursus petere lectum cogitur valde læsa respiratione, ut erecta spiret cervice, idque cum sibilo, & magna ele-

vatione abdominali. Difficiliter loquitur, & per interval-
la, idest cum aere expirat. Tussit: in faucibus ardorem sentit: dolet, non internis, sed externis thoracis, & ventris partibus; vigiliis torquetur. Demum quatuor, an quinque horis ab assumpto bolo, opium habente, cum in lecto amplius durare non posset, ambulat: lectumque repetens, improviso obit. VENTRE, & Thorace apertis, cætera viscera sana inventa sunt omnia; imo vel in ipsi pulmonibus nihil est aliud animadversum, nisi quod aere valde turgabant, nigresque hic illic maculis distinguebantur. Parvula concretionem polyposa, quæ fuit in dextero ventriculo cordis, excepta, reliquis sanguis naturalem quodammodo servabat fluorem. Cranio autem aperto, primum gelatinosa feri concretio circa vasa sanguifera conspecta est, per Tenuem meningem repentina: tum ferum limpidum, Laterales implens ventriculos cerebri, quales & intra primas vertebrae circa medullam Spinalem reperitur: denique ipsa cerebri compages æquo laxior est animadversa.

7. Esti facile poterant aliqui secundum ea quæ nos quoque, alias (f) ad describentes, commemoravimus, in hoc viro suspicari, canabis, quam tractabat, pulverem, ut fauces irritando, tussim, & ardoris sensum excitaverat, sic etiam in pulmones irruendo, eosque male multando; maxima ex parte orthopneam intulisse: diffectio tamen aliter docuit. Neque enim hic, ut in illo asthmatico qui plumas quibus calcitrare solent, solebat a detritis particulis expurgare, pulmonis vesiculae inventæ sunt a tenui plumarum pulvere penitus infarsæ, sicut habes in Additamentis ad hanc Sectionem (g); sed nihil nisi maculæ illæ nigre, quas Valsalva cum spectasset, minime ad morbi causam attinere, censuit, quippe quam satis intra cranium agnovit. Sed hanc, convellendo, an resolvendo tantam illam respirationis difficultatem attulisse, dicemus. Signa non defuerunt aliquot, cur resolvendo videri queat. Si enim resolutas credas pulmonum fibras; facile intelliges, hos aere expellere non potuisse, eoque præturgidos esse deprehensos, itemque cur opio dato, gravior facta sit affectio, & mors consecuta, fibris videlicet isdem magis magisque laxatis: quæ si convulsione fuissent distentæ; inde, capturæ fuisse videntur utilitatem potius, quam noxam. Neque externus ille thoracis, & ventris dolor convulsionis magis quam laxitudinis, indicium erat, scilicet ob assiduos ingentesque musculorum conatus in ejusmodi respiratione ipsis proximique laxatis, distractisque partibus. Cæterum hæc quæstio si hoc, sive alio potius modo tibi videatur dirimenda; agitari non poterit ob signorum defectum in Observatione mea: quam sic accipe.

8. MULIER quadraginta circiter annos nata, liberorum mater, cujus sinistri oculi vitia aliis ad re Litteris (h) descripsi, certis de causis, quas requirens scire non potui, ab his quos habuerat, Medicis pulmonum infarsu laborare credita, cum in Nosocomio demum morua esset, pulsibus per extremos illos dies humilibus, facie rubicunda, nullo delirio, nulla soporosa affectione tentata, sub initium Aprilis A. 1741. a nobis, pluribus tunc forte variasque anatomicas perquisitiones, ut sæpius solemus, repetentibus, diligenter confecta est.

IN VENTRE nihil quod præter naturam esset, deprehendimus, si testem sinistram, & utri fundum excipias. Ille enim hydatide interiore distensus, castaneam æquabat: hic quodam in loco faciei internæ anterioris, itemque in altero posterioris excrecebat in substantiam ex fusco rubentem, inæqualem, ambitu subrotundo, altitudine modica. Thorax pulmones habuit sanos omnino atque integros, ut cor quoque. Sed Cerebrum, siquid unquam aliud, vasa omnia ostendit, quæ per Tenuem meningem discurrunt, sanguine turgida: & sanguinis multum in iis etiam fuit quæ per medullam trajiciuntur substantiam. Cæterum cum cerebrum esset laxissimum, cerebrum ipsum laxum non fuit.

9. Mirum, hanc mulierem neque delirasse, neque soporasse, ut dixi, illis ultimis diebus; an quod ante novissimum morbum, vasa illa cerebri, jam habere confueverat magis aliquanto distenta, quam æquum foret? Sic enim liceret utrumque intelligere, & cur minus quam cæteri, sit passa ab adacta postremo valorum distensione, & cur ab hac antea, majori fortasse ad eorum nervorum origines qui spirandi organum simulantur, magis illæ compressæ non fecus pulmonum officia turbarent, ac si hic revera infarsu essent. Nec dicas, si res se ad hunc modum habuisset; mulierem fuisse antea de capite magis

magis, quam de thorace, aut saltem æque conquesturam. Nam & quæstæ esse potuit; nos enim quibus antea obnoxia esset incommodis, ignorare coacti fumus, & potuit etiam non esse quæstæ. Accipe enim quæ Valsalva in Consilio quodam scripta sunt pro Nobilissimo Viro, qui cum recte valeret capite, convulsionibus tentabatur ad testes primum, inde ad universum quasi ventrem, hinc denique ad caput. Scilicet in ejusmodi casibus se haud femel invenisse per diffeciones, affirmabat, convulsionum originem in ipso cerebro, quamvis nullum fuisset hujus laborantis indicium vel ipso convulsionum tempore; cæteras autem convulsas, & dolore affectas partes vel summa cura examinatas sine ulla omnino læsionis nota deprehendisse. Huc addebatur, sæpe in vulneribus quoque, imminentes convulsiones non illorum, sed pharyngis antecedente dolore præmonstrari (i); cum tamen confiter, non in pharynge, sed in vulneribus convulsionum causam esse, & doloris: quæ de re tu Wepferi etiam poteris vel in Sepulchreto (k) observationes videre. Igitur cum respiratio difficilis est vitio nervorum, est tunc quidem facilius dignoscitur, si causam aliarum abscentibus signis, laborat caput; interdum tamen accidit, ut ab hoc fit, cum omnino videtur illudum.

10. Cæterum & sæpe nervorum culpa, infante cerebro, turbati respirationem posse, in acutissimis doloribus manifestum est. Quamcumque enim hi corripiant partem, continuo mutari respirationem, videmus. Itaque five nervi qui ad respirandum interveniunt, five illi qui cum his demum sunt colligati, aut acius irritentur, aut premantur, obstruantur, intineve pervertantur; ab alterutris nervis respirationem lædi posse, perspicuum est. Et primis quidem; ut vetera Galeni (l) in nervis Costalibus mittamus experimenta, & vel sola recentia, quæ hic in Sepulchreto (m) habes, a Lowero in Phrancis instituta attendamus; primis, inquam, id est his Phrancis incisis, eadem continuo respiratio fit, quam in asthmaticis equis conspicimus; ut inde egregie Lowers deduxerit hunc eorum morbum, quod nimis depresso diaphragmate nervi illi distracti, relaxationem, five extra proprium tonum extensionem sint passi. De nervis autem qui cum intervenientibus respiratori colligantur, quid attinet scribere? quando pene quotidie ut irritati respiratori officiant, in hypochondriacis, præsertim vero in hysterics videmus. Quin etiam supra (n) vel apud Ballonium ostendimus, orthopneam ab renis calculo ad eundem modum fuisse explicatam. Postea vero quam Willisi persecutus est fufus convulsorum nervorum effectus in difficilis quibusque partibus; Medicorum plerique, non modo cum oportuit, hanc illius sequi doctrinam ceperunt; sed haud raro etiam hujus facilitate, & commo-
ditate illecti, interdum quoque fallaci rerum specie decepti, abusi sunt usque adeo, ut cum organorum vitia non deessent, nihil nisi convulsiones in multis morbis, præsertim vero ad respirationem attinentibus, accusaverint non fecus ac Veterum plerique accusabant vapores. Qui abusus, nisi caveamus, quam facilis sit, non una in proximis Epistolis (o) docebit historia.

11. Nunc vero cum in hac quidem, postquam difficilis respirationis causa in Capite spectata est, illud sequatur ut pariter consideretur in Ventre; paucis, ut in reæ vetustis usque temporibus pervulgata, me expediam. Vides enim Galenum hic in Sepulchreto (p) laudari, aperte id docentem in certis affectionibus ventriculi, hepatis, lienis, aut partis omnino ventris quæ respirationis organum sit annexa. Seponimus hinc convulsiones, de quibus satis jam supra ex occasione dictum est, in ventris viscere quoque ortis. Nulla in hypochondriaco fit convulsio: ventriculus tantum, aut proxima intestina flatibus turgent; obstant certe descendenti ad inspirandum diaphragmati. Sic in asthmatica illa Matrona, de qua est CXLVII. hujus Sectionis Observatio, bene constitutus pulmones, intestina vero omnia, in primis jejunum, mire inflata ac distenta invenerunt. Hepar autem præter naturam adactum, non tantum mole sua descendenti, sed & pondere officit ascendenti diaphragmati, itaque & inspiratori, & expiratori adversabitur. Hinc dyspnœæ exempla ab aucto jecinore habes in eadem Sectione (q); nec defuit ab nimia mole aliorum ventris viscerum aut annexorum septo Transverso, aut tantummodo subiectorum. Inter quæ illius præsertim memini, quod mihi adolescenti narrabat Albertinus. Genus quidam asthmate vexabatur, cuius causam Medicus thorace contineri, non dubitabat. Consultus cum esset Albertinus, latere illam potius in Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

ventre, nec procul a diaphragmate, suspicatus est ob certum quoddam in ventriculo symptomata in cibo capiendo, aut post captum; neque enim hoc pro certo recordor. Illud recordor, ægri demum mortui observationem, a Viro docto, atque ingenio, ejus Medico ad Albertinum missam, hujus suspitionem comprobasse; nempe in pancrea-
te morbus fuerat, quod in plures tumores excreverat totidem poma referentes; & ad canceri naturam vergentes. Sed Valsalvæ, & meas Observationes, huc spectantes, quoniam ob alia, præter respirationis, vitia ad alium servare locum præstat, alibi habebis, in iisque aliqua in quibus ob levem ad speciem læsionem ventriculi, maxima erat conjuncta difficultas spirandi. Hic unum satis fuerit admonere: propter imæ thoracis, & summæ ventris partis communes fines, non satis a pluribus Medicis animadversos aliis non remanentibus, nonnullis ignorantibus, quam alte intra diaphragmatis fornicem, circumcirca thoracis cavo infimo comprehensum, subeat cum altioribus suis visceribus supremum ventris cavum; ob id, inquam, haud raro accidere cum in aliis, tum præsertim in respirandi vitiiis, ut causa quæ ad ventrem pertinet, thoraci perperam adscribatur.

12. In Collo autem est causa difficilis spiritus in semiohstructione, aut compressione trunci Asperæ arteriæ conficiens, obvia plerumque solet esse, ut cum devorata quædam non pharyngem subeunt, sed in laryngem forte illabuntur, aut cum prope eandem arteriam durus aliquis tumor increfcit, cuiusmodi in Sepulchreto non defunt historiae; tamen nonnunquam accidit, ut obstructio, itemque compressio latere possint, minus ex ægri narratione, aut ex Medici inspectione, quam ex conjectura dignoscendæ. Quo pertinent deprehensæ olim a Cl. Fantono (r) in virili cadavere ulcerosæ arytenoides, earumque crassities ita adactæ, ut angustissimas in larynge meatus ægro difficillime, qui dudum sic vixerat, respiranti superesset. Eodemque spectant non vulgares Observationes duæ, altera Valsalvæ, & mihi communis, altera Mediaviæ nostri propria. Quarum illa habita est in ea Virgine, in qua primum vidi hymenis foramen bifarium divifum per eandem ejusdem substantiam quasi institam, qualem ex aliis quoque postea adjectis observationibus in Adversariis (s) descripsi, itemque cum sejunctis ab hymene & columnis, & carunculis illis quas nunc aliqui pistiformes vocant, memorasse me, scio; ut naturalem autem, sive Chirurgi opera non egentem, me ut iidem scribunt, proposuisse, ita nescio, ut & certa quædam alia, de quibus agendi non est hic locus.

13. VIRGO igitur de qua modo dicebam, annos nata ad quadraginta, jam diu asthmatica, imminuta insuper voce, a Medicis procul dubio ex pulmonibus laborare credebatur, cum acius asthmate ingruente, de improvise mortua est, & ab Studiosis adolescentibus in Bononiense Anatomicum Theatrum illata A. 1704. VENTRIS viscera nihil quod præter naturam esset, habuerunt, si paulo majores testes excipias, duos, albos, prorsus scirrhosos, quibus hydatides aliquot incumbabant. In Thorace autem ipsique pulmonibus nihil omnino vitii; ut jam omnes intra cranium morbi causam reperitum iri, putarent. Sed & ibi recte constituta inventa sunt omnia. Mirabantur cuncti qui diffecta ex ordine viscera diligenter inspexerant; sed multo nos magis qui dissecueramus; cum ego, quin laryngem quoque aperimus, Valsalva? si forte & imminuta vocis, & asthmatis, & mortis causa ibi delitesceret: neque enim eo tempore ad horizontalem glottidem, ad laryngis ventriculos, ad Arytænoidæas glandulas, ad articulos Arytænoidum, quæ necdum retexeram, aut restitueram, ostendenda larynx in Publica Anatome aperiebatur. Cum ille annuifse; quæri continuo inter nondum sepultas partes, & ad me referri laryngem, jussit. Quam ubi a tergo secundum longitudinem incisam, diduxi, continuo manifestum fuit quod quærebamus. Pus enim ex albo cinereum, & quasi pulsatæum, formatum in obturamenti modum, occludebat penitus cavum laryngis quod intra glottidem est: eoque loco tunica laryngem convectiens erat exulcerata, quemadmodum & qua proximos annulos aliquot Trachææ arteriæ operiebat; quanquam hic levius. Quibus postremo Anatomis die in Teatro demonstratis, satis omnibus factum est.

14. Cogitans postea, unde illiusmodi puris tantum cogen eum locum potuisset, ut viam prorsus obturaret, cœpi larynges diligentius incidere, conspexitque non modo

(c) Canon. l. 3. Fen; non 9. sed 10. tr. l. c. 38. (d) Sect. 16. Obs. 6. (e) n. 1A (f) Epist. 7. n. 14. (g) Obs. 4. § 2. (h) Epist. 13. n. 9.

(i) Vid. Epist. 34. n. 2. & seq. (k) l. 1. S. 13. in Addit. Obs. 2. & in Schol. (l) De Anatomic. Administr. l. 8. c. 4. (m) Append. ad Obs. 110. (n) n. 4. (o) Epist. 17. n. 26. & Epist. 18. n. 17. & seq. (p) in Schol. ad Obs. 158. (q) in Addit. Obs. 12. & 17. (r) Anat. corp. hum. Diff. 13. (s) l. n. 29. & IV. Animad. 35.

do glandulis sub ea tunica confitis, sed & ventriculorum caveis in quas ea tunica se producit, tum ejusdemmodi glandulas, tum inferius crus operiens glandularum Arytanoidæarum; non difficulter conjeci, exulcerationem in Virgine de qua dictum est, ut infra erat manifesta, sic in ventriculis quoque latere potuisse, in hisque lentum pus moram trahere, præsertim corpore ad dormiendum composito, & aliquanto densius fieri, & postea inter loquendum excidere, & ad illud addi quod laryngis & proximis arteriæ Asperæ parietibus depluebat. Sic aeri magis minufve obstando, magis minufve difficilem respirationem fecisse, donec ea tandem utrinque copia, eaque e ventriculis densitate prorupit, ut expirando inde averti, forsque ejici non potuerit, non secus ac de improviso accidisse, vidit Mentzelius (e) a parva crassissima pituita portione, inter duos primos arteriæ Asperæ anulos fortuito subsistente, & hanc prorsus, firmissimeque occultante in sana alioquin, vegetaque puella. Jam vero in proposita Virgine, quæ nec vegeta erat nec sana, purulenta sputa, & tussis, & sensus in laryngeerosionis, quæ, opinor, non defuerant, & difficultas respirationis, ac vocis imminutio, quæ certe fuerant, pulmonum exulcerationem mentiebantur: nec nisi accurata symptomatum cæterorum, quæ pulmones affectos confirmant, perquisito, ut puta nam materia quæ ejiciebatur, de profundiore loco ascendere perciperetur, num sensus in thorace esset ponderis, aut compressionis, num decubitus supinus, aut in latus difficilis, num ascensu per acclivia incommodus, & quæ sunt alia hujus generis quo plura, eo magis attendenda; nec, inquam, nisi horum absentia, perpetuus autem ab initio usque dolor in larynge persistens movere Medicum ad id conjiciendum poterant, quod revera fuit, quoniam tunc difficilior erat conjicere cujus exemplum non exstat. Hanc igitur primam ex proposita historia utilitatem elicies, ut quod semel observatum est, posse iterum nec forsitan quam rarissime fieri, in ægotantibus suspicari: alteram deinde, ne in mortuorum dissectionibus facile pronuncies, nullam morbi fuisse causam, quæ caderet sub sensus, itaque in convulsionibus internas, aut alias ejusmodi affectiones rejiciendam esse quæ invisibilibus corporulis deberi possint. Quod factum procul dubio fuisset in hoc casu, nisi forte in mentem venisset, ut aliis perlustratis partibus, hæc quoque particula novissime introspiceretur, larynx: quam ubi de respirationis vitiis, & de repentina præsertim morte quasi a suffocatione agetur, cave inexplorata omittas. Sed jam ad alteram Observationem veniamus.

15. MULIER octogenaria major, de spirandi, glutinandi difficultate, cum faucium ardore conjuncta, multos jam dies querebatur, cum in Nosocomium Patavinum excepta esset. Ibi tam gravi paroxysmo difficilis respirationis corripitur, ut eo propemodum exanimetur. Servatur tamen, consequente sputo graveolentis puris, cui sanguis admixtus erat. Cum mulier laryngem tanquam morbi sedem non modo indicaret, sed digitis prehendendo antrorsum traheret, & sic paulo facilius spiritum duceret; introspectæ sunt fauces, & uvula quidem, atque ascendentes ad ipsam musculosi arcus apparuerunt retrorsum acti; ut id pharyngis orificium quod ad os est, dilatatum videretur, eaque loca paulo magis ruberent quam soleant; sed nihil præterea conspicere licuit. Sic dies quindecim, aut eo amplius cum iis sputis, & difficultate respirandi mulier persistit, donec magis hac urgente, irritis omnibus auxiliis, conficeretur circiter Kalendas Septembres A. 1725. COLLUM, in quo evidens erat, morbi causam latere, dissectum est, eaque ad hunc modum inventa. In Asperæ arteriæ tergo, intervallo transversæ pollicis infra cartilagineum cricoidem, tumor excreverat ad magnitudinem dimidiatæ nucis juglandis, gulam quidem retropositam premens; sed arteriam illam multo magis; ut hujus viam ibi angustissimam redderet, in qua per oblongam patebat scissuram. Hac dilatata, tumoris cavum inspectum est putrida refertum materia, pariete autem comprehensum interius duro, exterius vero ex quibusdam quasi milii granulis factis subflavi coloris. Ex quibus duæ quoque constabant glandulæ, tumori extrinsecus proximæ, singulæ modicum pisum æquantes; ut ex una, harum simili, sed magis adaucta, effectum esse tumorem, appareret. Ex gula sectione perducta ad pharyngem, hæc intus maxime rugosa comperta est sic tamen, ut digitis rugas dissolvere liceret, pharyngemque ad amplitudinem justam reducere.

16. Quæ in mortua conspecta sunt, præclaram per se præbent explicationem eorum quæ in vivente fuerant animadversa, ut cum pene ad mortem deducta esset instantis tumoris, a pure maxime diffenti, ruptura, aut cum Asperam arteriam antrorsum digitis trahendo, sicque tumorem a gula, atque adeo a reprimentibus vertebis, ut minus urgeret aeris meatum efficiebat. Duo tamen fortasse quæres, alterum, cur hic rursus, quamvis tumore per exitum puris imminuto, mortis causam attulerit? alterum, quanam illæ fuerint glandulæ, quarum tres, & una præsertim, adeo intumuerint? Quorum hoc facile intelliges, si quas a tergo Asperæ arteriæ olim pinxi (u), & quæ de iisdem, interdum, sed minus quam ista, tumensibus observavi (x), Adversariis in manus sumptis, inspexeris. Illud vero materia adscribes partim etiam tum in tumore congestæ, partim inde in bronchia delapsæ, quarum illa viam, ut inventum est, aeri angustissimam relinquebat, hæc illuc ab expirato aere forte relata, magis angustam tantisper fecerit, dum foemina ætate, morbo, alimenti, ob deglutitionis diuturnam difficultatem, exigua copia infirmissima extingueretur. Cæterum propter hanc ipsam deglutitionis difficultatem pharynx tandiu ferme otiosa, in eas rugas interius se contraxisse videri potest. Cum hæc autem historia illam conjunges quam retulit Vitus Riedlinus (y) particula sanguinis grumosi, lapidis fere duritiei nacti, juxta Asperam arteriam inventæ, & hanc comprimentis, in fene, cui ante plures annos graviter lapsa, inde primum ejus partis dolor, semper autem postea difficilis fuerat respiratio. Et facilius secundum historiam utramque annos Gabrielio (z), qui orthopneam, cum sensu ad fauces stragulantis materiæ, & vocis interceptione conjunctam, abactis autem triginta annis soluta, ab his factam censuit, gulam distendentibus, arteriamque illam urgentibus, præsertim cum in alio ex orthopneæ pariter improvisa mortuo vermes quamplurimos vidisset gulam occupantes, quin arteriam quoque aditam, in quam sibi viam erodendo paraverant. Sed etsi pressio quæ a tergo fit arctat magis, & facilius arteriam, quippe ab ea facie cartilaginibus non munitam, potest tamen si qua pressio a fronte validior increseat, adeo contrahere, ut difficillem respirationem, & denique mortem afferat, quemadmodum farcoma a Vorwaltnerio (a), & glandula thymii ingens, tophis cretaceis referta, a Christiano Vattero (b) inventa, ut cordis polypos opus non fuerit advocare ad pueri mortem explicandam, quando summum sternum non finebat, thymi partem, ut neque farcoma illud, quod sub sternum ad jugulum erat, antrorsum crescere, sicque ibi utriusque incrementum urgebat arteriam ad vertebra, aerique tandem aditum intercludebat.

17. Haustus de causa, gravem spiritum efficiente, seu Capiti, seu Ventri, seu Collo insideat, scriptum est. Nunc de illa cum Thoraci insidet nonnulla adjiciamus: quoniam ex parte ad thoracem quoque attinent quæ novissime commemoravimus, ut omnino attinent Observationes Laubii duæ, altera vomica cum incluso acuto & aspero calculo adherentis posteriori parti Asperæ arteriæ circa hujus divisionem primam; altera ingentis steatomatis, quo eadem arteria comprehendebatur: quas, ut pote alia habentes digna quæ perpendantur, in Centuriis (c) leges Casareæ N. C. Academiæ. Nos enim hic de causis acturi pulmone ipsi inhærentibus, ad earum perquisitionem festinamus. Illud quidem nemini dubium esse potest, quin omnia quæ aut nimis comprimant, aut infarciant, aut inflexiles reddant ac rigidas pulmonum cellulas, tenuesque aeris canaliculos, ad has pertinentes, ea simul ledant respirationem. Nimis comprimit, exempli gratia, sanguis annexa iis vascula distendens aut coarctans, aut turgentia, aut quacunque remorante causa difficiliter transiens per pulmones: quorum primum fit in plethoricis, tunc præsertim cum festinantibus accelerant gradum; alterum in febribus fervidioribus; tertium videtur factum in Femina Principe (d) quæ difficillima respiratione correpta, habuit pulmonum vasa usque ad livorem tumida. Infarcit præter humores quos bronchiorum glandulæ fecerunt aut viscidiores, aut uberiores, tenuissimus pulvis, cum aere jugiter attractus, ut in eo de quo supra (e) mentio injecta est, plumarum expurgatore, & in lapideis præsertim, quorum pulmones duri admodum cum secarentur, culter quasi per æternum avenæ, duci videbatur, ut in Sepulchreto (f) pariter leges. Quæ res ut duos, sic etiam inflexiles pulmones facit,

facit, & inexplicat illes, quorum alterum expirando, alterum inspirando plane avertatur.

18. Sed idem quod ab involantibus, fieri potest ab innascentibus causis, iisque aut simul bronchia infarcentibus, aut non infarcentibus. Animadverti enim in dissectionibus bronchia persequens, offeas nonnunquam fieri eorum cartilagineas vel prius quam ætas grandior sit. Nam in decrepitis pulmonem obdurescere, novit Aristoteles (g), & fieri revertebatur, Littrius (h) autem, & Vieussenius (i), ille in viro octoginta annos nato, hic in Matrona aliquot annis majore aut quosdam, aut omnes bronchiorum annulos esse offeas factos, scripserunt: quamquam neuter diferte docuit, an penitus etiam intra pulmones, imo cum annulos dixere, id credi possunt noluisse. Ego vero id vidi, & ostendere adhuc possum in penitissimis pulmonibus, ubi loco cujusque annuli plurimæ inter se cartilagineæ secundum naturam frusta nectuntur: etsi nonnulli ex iis qui erudite collegerunt exempla omnium corporis humani particularum quæ offeæ aliquando factæ repertæ sunt, non hæc modo, & pleuram, & internum oculum, quorum partem offeam conspexi (k), sed & facilius obvias trunci Asperæ arteriæ cartilagineas prætermiserint. Cæterum ad meam observationem attinere quæ ex Columbo nostro hic in Sepulchreto (l) memoratur, minus crediderim, quæ ad tunicas vasorum, propterea quod in pulmonibus ossa non parva vidisse se, scribit.

19. Ab innascentibus autem causis simul bronchia posse & inflexilia fieri, & infarci, non difficile intelliges, si calculos intra ipsa gigni animadverberis. Equidem non sum nescius, Bronchiales glandulas, ut extra, sic etiam intra pulmones calcis instar aliquando indurescere. Idem tamen accidere multo sapius credo lento humori, aut puri in illorum cellulis diutius retento; in bronchiorum autem ramis, certe scio. Tu quoque fac legas, ut ego olim, plerisque historiis quibus centum propemodum Auctores calculos, tophosve proposuerunt tussi exclusos, aut in pulmonibus repertos, procul dubio mihi assentieris. Plures apud Rhodium (m) indicatas videbis, alias apud Henricum Meibomium (n), alias apud Sachsum (o), quarum penultimam; ne te moretur error typographi, Paavii esse, scito; sed plurimas; ut omittam cæteros; apud Schenckium (p), qui ante illos quas tunc potuit, non modo indicavit, sed etiam descripsit. In Sepulchreto autem Sectionem hanc I. etsi vel quædam Crucii, Blasii, Saxonii, Gendrotii relata sunt, quas ab aliis indicari, non memini; tamen præter eas quas, ut dissectione carentes, ad institutum non attinebant, aliquot in eadem, proximisque Sectionibus omiffas animadverti, quæ ex paulo ante laudatis Scriptoris accipi potuissent, aut ex quibusdam tunc editis Casareæ Academiæ Voluminibus (q), itemque ex aliis, ut Contulo (r), & multo magis Mortono (s), nedum ex iis libris, qui necdum prodierant eo tempore, ut Centuriis (t), & Actis (u) ejusdem Academiæ, Commercio Litterario (x), aliique.

20. Sed quoniam plerisque eorum nunc forte cares, nec indigna tamen res tota est de qua paulo accuratius agamus; summa quidem perfectarum a me historiæ capitula huc redeunt. Ex quo Aristoteles (y) in hostiarum pulmonem calculos sæpenumero animadversos indicare visus est, Aræteus autem (z), & Galenus (a) exruffitas ab hominibus grandines adnotarunt, primi, quod sciam, induratas in veros calculos ejici viderunt Trallianus (b), & Paulus (c). In ipso autem hominis pulmone primus, quantum in præsentia memini, noster invenit Curtius (d), sed num ter, ut quidam ajunt, non memini, qui hæc tantum legisse me sciam, dissecto corpore vidisse ipsum lapillos plurimos in pulmone genitos, inter quos aliquis erat, qui ad magnitudinem faveolæ accedebat. Porro quod ad numerum eorum attinet, ipsis Fernellius quoque (e) interdum pulmones confertos deprehendit, plurimosque in juvene quodam inventos memoravit Gesnerus (f), quam plurimos in muliere Hildanus (g), aliquot centum in Studio Huldeneichius (h), in alio innumeris Raygerus (i); ut si cæteros, Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

eosque etiam qui rejectos commemorarunt, de quibus duos nominare satis est, Hildanum (k), qui infinitos a phthisico redditos scripsit, & Boerhaavium (l), qui a Vaillantio ejectos tradidit quadringentos, eosque; ut de magnitudine etiam dicamus; omnes exiguos. Sed a granorum milii magnitudine sæpe ad lentis, ad pisi, ad ciceris, ad fabæ magnitudinem crescunt: quin Benivenius (m), & Prævotius nolter (n) extulit viderunt, ille qui ad avellanam æquandam accederet, hic qui eam nucem superaret. Grandes quoque fuerint, oportet, quos mirabatur Koehlerus (o) sine instante suffocatione per glottidis rimam egredi potuisse, & sane in transitu Asperam lædebant arteriam: nec minus ipse miratus sum nuper, cum me Cissarius consulens pro sicca tussi, calculum obtulit, mediocri offe mali pericæ vix minorem, quem conatu immani expectoraverat, duosque alios vicinæ magnitudine, postea redditos, omnes ex dextero, nam inde ascendere perceperat, pulmone. Major tamen fuerit qui ab Ethæo (p) describitur, nucem æquans juglandem, a puella, id quod augeat admirationem, annorum quatuordecim, & absque ulla subsecuta evidenti læsione, extulit, si Medici quidem satis sibi a feminea fraude caverunt. Sed eadem magnitudine intra pulmonem inventum ab Hildano (q) facile credo, ut columbini ovi a Contulo (r), quamvis inepte abusu Malpighiana ranini pulmonis imagine, in qua nobis humanum calculum delinearet.

21. Habet tamen quædam non omittenda de ejus duritie, signis, & incipientis curatione. Cum enim plerumque hi calculi soleant esse similes materiæ, in juncturis arthriticorum concretescentis, friabiles, instar pumicis leves, cretacei, tophacei, qualem ex Cissario (s) vidi; non crebro autem præduri, duri supra modum, durissimi, & vix semel siliceæ duritie, & pondere granorum viginti: is de quo loquimur fuisse dicitur marmoreus striatus, & ponderosissimus. Et cum haud raro asthma, & orthopneæ comitari hunc morbum consueverint, sæpius autem diuturna tussis, eaque, nisi hæmoptoe, aut phthisis adjungatur, sicca perarum enim est, nunquam fuisse tussim, ut in Jo. Franci (t) Observatione, cum pulmones reperi essent lapillos, multo autem rarius est, non modo tussim haud nominari; sed diferte negari, unquam; mitto de ullo dolore, de ulla difficultate pulmonum esse conquestum alterum (u), in quo erant hi calculi pariter reperi, nec tamen, sicuti in priore, exsiccati, ut minus irritabiles credi possent, cum symptomata, inquam, prædicta non raro, aut sæpius esse consueverint; adolescenti huic suo Contulus, valida oborta tussi copiam aquæ limpidissimæ & facibus, narrat, produxisse, crescente in dies & macie, & dolore in medio thoracis, vehementi, & quasi ab infixio clavo, peritaci & immoto. Non sum nescius, illum quem paulo ante dicebam nulla unquam tussi fuisse vexatum, assidue pulmonum dolore in latere dextero laborasse, & quam diuturnos, & quantos laterum dolores is tulerit quem supra (x) ex Benivenio indicavi: quin Mortonus (y) docuit id quod prolatis etiam confirmavit historiis, ubi cum hæmoptoe horrendus thoracis dolor, pleuritici, vel peripneumonici amulus, circa initium phthisis contingat, rite suspicari licere, hanc esse generis calculosi. Sed tamen esse tunc calculos, ait, angulis, & aculeis præditos, & certe etiam Paulus (z) in hæmoptoico, qui asperos tribulorum modo rejectis, dolorem commemoravit, ubi vero calculi læves sint, nec ad lacerandum idonei, quamvis satis magni sint aliquando, Mortonus tradidit, nihil incommodi afferre præter inanem tussim, & aliquam in pectore gravitatem. Verum nec Francus, nec Benivenius, nec Contulus suos angulis, & aculeis instructos fuisse, ajunt; itaque nullum sanguinis sputum attulerunt; ut conjicere proclive sit, non pungendo semper, & lacerando, sed pondere pulmonem a pleura, aut mediastino, cui forte affixus sit, distrahendo, interdum dolorem facere, interdum nec sic quidem, sed aliter facere. Imo fuisset non raro ad lacerandum idoneos, & revera non semel lacerasse, nec dolorem tamen ullum attulisse, ex iis intelleges quæ mox subjiciam, ubi quod de sanatione adnotavit

H 2 Con-

(e) Eph. N. C. Dec. 2. A. 4. Obs. 62. (u) Advers. 1. Tab. 2. Fig. 1. (x) Advers. 5. Animad. 39.
(y) Eph. N. C. Dec. 3. A. 7. Obs. 120. (z) Ibid. Obs. 188. (a) Ibid. Obs. 141. (b) Dec. dec. 3. A. 9. Obs. 161. in fin.
(c) IX. Obs. 15. & VII. Obs. 40. (d) Eph. earund. Cent. 8. Obs. 79. (e) n. 7. (f) Addit. ad hanc Sect. Obs. 4.

(g) De Juvent. c. 74. (h) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1706. Obs. Anat. 7. (i) Traité de la structure du coeur ch. 16.
(k) Vid. Epiſt. 21. n. 19. & 22. & Epiſt. 13. n. 9. 10. & Epiſt. 21. n. 30. 31. (l) Obs. 46. prime §. 6. (m) Cent. 2. Obs. Med. 3.
(n) Exercit. Med. de Observ. rar. & c. n. 20. 21. (o) Eph. N. C. Dec. 1. A. 2. Obs. 181. in Schol. (p) Obs. Med. rar. 1. ubi de Palm. Calcul. cum Struſſii. Addit. (q) Dec. 3. A. 3. Obs. 71. 72. 248. & A. 4. Obs. 109. (r) De Lapidib. Podagr. & c. c. 8.
(s) Phthisiolog. 1. 3. c. 6. (t) III. Obs. 62. (u) Tom. 4. Obs. 49. & Tom. 5. Obs. 68. (x) A. 1743. Heb. 13. n. 2.
(y) De Partib. Animal. 1. 3. c. 4. (z) Morb. Diut. 1. 1. c. 4. (a) (b) (c) apud Schenck. cit. supra ad n. 19.
(d) Comment. in Mundin. Anat. c. 34. in fin. (e) (f) apud Schenck. loc. cit. (g) Cent. 2. Obs. 29.
(h) Eph. N. C. Dec. 1. A. 6. Obs. 231. (i) Earund. Dec. 3. A. 3. Obs. 248. (k) Cent. 6. Obs. 22.
(l) Prælect. in Inst. c. 85. (m) apud Schenck. 1. cit. (n) Vid. Rhodii Obs. cit. supra ad n. 19.
(o) Commenc. Litter. A. 1741. Heb. 8. in fin. (p) apud Schenck. 1. cit. (q) Obs. cit. supra 29.
(r) c. 8. cit. supra ad n. 19. (s) n. 20. (t) Eph. N. C. Dec. 3. A. 3. Obs. 72. (u) Earund. Dec. 1. Obs. 181.
(x) n. 20. (y) c. cit. supra ad n. 19. (z) apud Schenck. 1. cit. supra ad n. 19.

Contulus alique, indicavero. Cum Medicorum plerique ad dolorem pacandum, maciemque arcendam, illi adolescenti lac esse dandum, statuerent; Albertus Fabricius is quem tibi alias (a) merito laudavi, acerrime dissensit, ut qui unus morbi causam divinans, calculos in pulmonibus concrectiones usu lactis augeri posse, censerebat: qua in sententia fuisse postea Mortonum (b), videmus, ob eandem istam rationem, lacteam dietam non, nisi urgente necessitate, in phthisi a calculis pulmonaribus permittentem: & sane is cujus pulmones lapillis plenos a Franco inventos esse, dicebam, cupide adeo lac appetere solitus fuerat, ut hoc, etiam loco aquæ, & cerevisiæ biberet. Fabrii autem iudicium comprobavit exitus. Lactis enim usus calculum, aut certe dolorem auxit; mortemque acceleravit: cum alteri adolescenti, cujus morbum ex iisdem omnibus signis ab eadem causa repetebat Fabricius, non lacte, sed oleo amygdalino, aliisque ejusmodi, etiam ad lambendum, datis, illud confectus est, ut extrusit lapillo, dolor paulatim abiret, perfectaque rediret sanitas. Sic etiam Benivenius leniendo pectus, molliendo guttur, & Asperam arteriam, calculum de quo diximus, extrudi viderat, omnemque dolorem cum inani tussicula amoveri.

22. Quamquam igitur vel calculi expectoratis, multo sæpius ejusmodi ægri pereunt, five quod cunctos haud egerint, five quod alios iterum gignant, five quod in pulmonibus pessimas ab illis servant noxas, unde ex phthisi, aut fere ex sanguinis sputo intereunt, mollibus videlicet pulmonibus facile etiam ab eo ipso nixu laxis quem ad excludendum calculum edunt, ut recte docuit Boerhaavius (c); attamen exempla non defunt, neque ea perrara, illorum qui redditus calculis, non modo longum tempus vixerunt, ut Petrus Borellus (d), Richardus Mortonus (e), Sebastianus Roth (f), Jo. Franciscus Hildeusius (g) testantur; sed etiam convalescent, ut nonnulli ex his ipsis videntur, & certe alii de quibus dictum est paulo ante, & quos Trallianus (h), Wierus (i), Hæsius (k) memorant, isque in primis, qui de se ipso idem narrat, sine ullo medicamentorum usu post peregrinationem sanatus, Oswaldus Gabelchoverus (l). Omitto alios, & in his Pechlinum (m), & quem alias (n) tibi nominavi, Casp. Desid. Martinetum (o), quorum ille tres calculos sine ullo incommodo extrusit vidit, hic duos, asthmaticis, quæ antea vexaverant, affectionibus omnino abactis. Omittere tamen nequeo Zaccutum (p), & Georg. Wolff. Wedelium (q). Uterque enim pristinæ sanitati restitutos eos quoque proponunt, qui asperos e pulmone egerant calculos, nempe unum gravem, durum, oblongum ossis dactyli instar, eumque asperum, itemque plures, alios pisi, unum fabæ magnitudine, illosque omnes acutis angulis, tricuspidæque: & orthopnoeam quidem, & inanem tussim a primo, ab aliis autem levem hæmoptœm, & tussim inducunt antea, memorant; dolorem illum non memorant. Cujus mentionem ne ab illis quidem factam invenies qui ab asperis calculis mortem, non modo cetera quæ mortem præcesserant, incommoda, allatam tradiderunt. Collega enim Wieri (r) lapillum *inequalem, asperum*, Hildanus magnam illum de quo diximus (s), *undique asperum*, Raygerus (t) unum *hinc inde acutum*, Jo. Seb. Albrechtus (u) viginti *valde asperos*, Jo. Phil. Wolfius (x) multo plures *forme omnes asperioris* aut in pulmonibus deprehenderunt, aut extrusitos confecerunt. Cum autem phthisim, tussim, hæmoptœm; asthma, dyspnoeam, febrem hecticam in illis ægris, alique alia memoraverint; nemo ullam doloris mentionem injectit; ut hic levis fuerit oporteat, non horrendus (qualem proposuit Mortonus (y)) quamvis calculi non solum idonei essent ad lacerandum; sed etiam, ut in quibusdam ostendit sputum sanguinis, lacerassent.

23. Quin sanguis ea nonnunquam copia prodit, ut occideret, velut generosum illum Virum, quem Dodo-næus (z), vehementem quidem tussim, at dolorem nullum memorans, calculum sæpe excrevisse, narrat, qui in extremis asperæ arteriæ ramulis ac propagibus natus, loci figuram referebat, forma oblongus, teres, tenuisque subinde adnatis brevibus ramulis. Contra, nihil rejecit

sanguinis vir alter (a), qui levi dyspnoea, nullo autem dolore vexatus, plurimas in utroque pulmone habuit topheas concrectiones, magnitudine *avellanas sat grandes æquantes*; multis acutis uncis, qui se se bronchiorum pluribus ramis infigebant. Scilicet ab initio molles, assumserant sensim continentium canalium figuram internam, sicque uncis passim formaverant, ubi ex uno canali via in alterum patebat. Conveniunt hæc cum Plateri (b) Observatione, qui pulmonares calculos nunc planos, nunc inæquales, & pro ratione vasorum topi instar formatos aliquando sectione se deprehendisse, retulerat. Jam vero post longum, sed fortasse non inutilem, de his calculis sermonem, illud constare, tandem vides, quod hujus initio proposui, calculos inventos esse qui certe concreverint in bronchiis. In iisdem autem bronchiis, itemque in cellularis in quas ultimi ipsorum desinunt ramuli, pleuroque pariter concrevisse eorum quos memoravi, minimorum præsertim, credibile facit eorundem haud raro sine pure, & sanguine secuta rejectio. Quod si crebrius bronchiorum ramusculi materia quæ sic indurascere possit, obducantur; intelligis, qua ratione ab innata causa pulmones fiant lapidescentes, & topus lapideus emittentes, aut materiam duram gypseam referentes, quales videlicet in Sepulchreto (c) commemorantur.

24. Denique non hoc tantum modo, sed & aliis indurascere pulmones possunt, ut cum scire hosi sunt, aut, quod rarius est, cum tendinem carnis referunt: quarum mutationum hujus quidem exempla habes, præter id quod alias (d) ex Valsalva accipies, apud Franciscum Sylvium (e), & Jo. Bapt. Fantoni (f); illius autem alio in loco (g) ex me habebis, aut cum ipsam cocti hepatis substantiam representant, quod cum est, bronchia non solum infarci, & minus flexilia fieri; sed simul maxime premi contingit. Verum cum hæc constitutio ad Sectionem pertineat de Pectoris, & Laterum Dolore; ad eam Observationes ejusmodi nostras differemus (h). Et cum ad cetera, quæ memoravimus, mutationum genera attinentes hic quidem proferre nimis longum sit; satis erit unam topheæ pulmonis adscribere. Quam eo libentius accipies, quod non a me, sed ab summo Anatomico, & Medico Mapighio est. Hic enim, cum Albertinus, a quo illam habui, in Bononiensi S. Mariæ de Morte Nosocomio Medici Assistentis munere diligentissime fungeretur, folebat, siquis obscurior incidere morbus, rogatus invivere, & quid sibi videretur, illi indicare, velut in eo, quem continuo subiciam, casu factum est.

25. FEMINA levissima scabie, sed non levi macie affecta, subinde tussicula, quam nullum unquam crassius sequebatur sputum, semper autem difficultate spirandi vexabatur, quam five supina, five in alterutrum latus jaceret, non propterea augebat, aut minuebat. Erecta quidem cervice paulo facilius spirabat; sed tum gravis erat ponderis sensus quasi a faucibus in thoracis cavum pendens, easque angustas reddentis. Hanc feminam, inquit Malpighius, probabile est, pulmones habere, ut ejus verbo utar, *tartarizatos*. THORACE sic mortuæ aperto, statim ac culter pulmonibus impressus est, horum stridor, non secus ac si arenaceas concrectiones discinderet, Malpighii diagnosim veram ostendit, quam & continuata dissectio planissime confirmavit.

26. Dicit non potest, quanta admiratione excepta fuerit dissectio hæc ab iis qui antea audiverant ex Albertino conjecturam Malpighii. Ad quam ipse perducit probabili ratione potuit cum signa attente consideraret, tum etiam propriis, aut certe aliorum ex parte aliqua observationibus adjutus. Nam cum topheas, gypseasque pulmonibus præter spirandi difficultatem, tussim siccam fuisse conjunctam, memoriæ fuerat litterarum mandatum (i), ut etiam virum qui crebro calculos extussissebat, in medio thorace gravitatis cujusdam pondus percipisse (k); imo in plurimis inanem tussim, & aliqualem gravitatem in pectore prementem, ut supra (l) indicatum est, pati solitis Mortonus lapides in pulmonibus cretaceos laves frequentes, atque aliquos etiam satis magnos invenit.

Egre ruli cum ipse in ejusdemmodi pulmones incidit, quæ, & qualia in viventibus fuissent incommoda, pro certo

certo sciri non potuisse, in viro præsertim jam senescente, cujus pleraque sanguifera vasa sub finem Anatomies quam publice habui A. 1729. diligenter scrutatus, Vertebralem sinistram arteriam inter Carotidem, & Subclaviam ejus lateris ex ipso arcu Magnæ arteriæ nascentem vidi. In illo pulmonum alter topheaceus fuit, cordis autem ventriculus dexter, & annexa auricula firmis, & in speciem carneis, polyposis concrectionibus omnino repleta, cum sinistrali auricula, magisque ventriculus nil fere nisi atrum sanguinem semiconcretum haberent, item-

que erant sanguine venæ omnes maxime distenta, cum arteriæ pro statura modo contractiores viderentur, Magna autem ad partitionem in Iliacas, & inferius hinc illic offeas lamellas ostenderet; supra vero nihil usquam hujusmodi. Sed, ut dixi, quæ vivens pateretur, & quo ex morbo interiisset, ignoravi. Interea ne graviter feras quod pauciores fortasse quam expectares, his in Litteris Observationes Valsalvæ, & nostras produximus; plurimas in proximis habebis. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XVI.

Agitur de Respiratione Læsa a causis intra thoracem, & primum ab hujus, aut Pericardii Hydropæ.

SEQUITUR, ut quæ causæ intra thoracem quidem, sed extra pulmones sitæ, officiant Respirationi, videamus. Earum præcipuæ, & sæpius quam aliqui putant; occurrentes aut ad aquam spectant effusam, aut ad cordis, & magnorumque vasorum dilatationes. De utroque autem genere in Sectione quidem hæc I. libri II. Sepulchreti Anatomici plures hic illic invenies Observationes; sed de neutro Sectionem peculiarem. Mihi vero & commodius fore videtur, & utilius, si nostras dividentes, his quidem Litteris complectamur quæ ad Thoracis Hydropem attinent, & Pericardii: quæ autem ad Cordis Aneurysmata spectant, & Magnæ arteriæ, eas ad Epistolam proximam servemus. Igitur quæ ad illud pertinent, ex Valsalva quidem sunt hæc novem.

1. MULIER annos nata circiter viginti duos, cachectica, sitibunda, leviter tussiens, & aliquid catarrhalis materiæ expuens, nubit. Aliquot post nuptias diebus decumbere cogitur. Pulsus est celer, frequens, humilis: rufis molesta, paucis cum sputis: sitis ingens. Pedes edematate tument, eoque magis, quo magis ingravescebat morbus: quin jam facies quoque, brachia, & manus eodem tumoris genere occupabantur. Immoderati caloris sensus in sinistra thoracis parte: interdum præcordiorum angustia: respiratio difficilis; ut augescere morbo, erecta cervice spirare cogitur. Itaque intra paucos dies moritur. VENTER paululum habuit feri, omnia autem viscera sana, nisi quod lien æquo erat major.

Uterus quoque dissectus est, si forte ut in recens nupta, aliquod appareret conceptionis inchoamentum. Inerat quidem vesicula duæ, & massa quadam informis: sed hæc ex mucosa fiebat substantia, cui alia adjungebatur ejus coloris, ut non multum esset concreto sanguini abhmis: eratque tota ab uteri parietibus omnino soluta. Contra vesiculæ, quarum altera parvæ lentis, altera parvi ciceris magnitudinem æquabat, cum iis parietibus sic implicabantur, ut difficultate avelli possent. Verum nullis intruebantur sanguiferis vasculis, neque humor inclusus igne concreverat; cum ova, idest ovariorum vesiculæ, ex duplici constantes membrana, tum manifesta habebant sanguifera vascula, tum concrecentem igne humorem & albuminis saporem referentem, quem admodum vel in hac muliere observatum est. Denique Tuba utriusque Falloppianæ in uterum ingressus prorsus erat clausus. Thorace aperto, pulmones inventi sunt a pleura quidem omnino soluti; sed duri; ut si propria peripneumoniæ signa præcessissent, inflammatione laborasse videri possent. Erat aqua in utroque thoracis cavo ea copia, ut ejus portio in sterni sectione eruperit. Erat & in pericardio ad uncias circiter quinque. Cum utrinque sumpta, igni fuisset imposita; illa quidem; non hæc concrevit. Polyposa concretio fuit in utroque cordis ventriculo; sed major in dextero, quæ & per vasorum ostia se producebat, & in auricula præsertim se amplificabat.

3. Num vesiculæ muliebrium ovariorum sint ovula, non est hic disputandi locus; multo autem minus, an massa illa informis inchoamentum esset conceptus, quando utraque erat prorsus occlusa Tuba. Aquam in hac, & sequentibus Observationibus pulmones circum prementem, eoque obstantem ipsorum facili explicationi, præcipue attendimus, alia quæ eodem attineant, mox in loco non neglecturi.

4. FEMINA viginti sex circiter annorum, quæ ut Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

rum non semel tulerat, post animi perturbationes, toto corpore leviter, abdomine magis intumescit, difficulter, & erecta cervice, respirat, neutrum in latu laboriose decumbit, ingens in thorace pondus percipit, maxime sitit, donec difficultate spirandi ingravescente, mortem obit. IN VENTRE pauca erat aqua; sed ventriculus præturgidus, & hepar magnum, adeo diaphragma sursum pellebant, ut thoracis cavea minor fieret. Cæterum lymphæ ductus turgabant in ventre, cunctaque hujus viscera bene se habebant, si indurata excipias ovaria. Thorax omnino aquæ plenus: pulmones nonnulli & duri, & rubri, variisque maculis nigris distincti, cætera sani. Dexter cordis ventriculus continebat polyposam concrectionem, & circa hanc grumofum sanguinem: qui in sinistro, valisque omnibus erat fluidus.

5. Quod Valsalva ita, ut reddidi, scriptum reliquit, neutrum in latu laboriose decubuisse quæ difficultat, & erecta cervice spiraret; aut illic negantem particulam, ut sit, per incuriam omisit, aut ad hunc modum est accipiendus, ut dicere voluerit, nisi una difficultas spirandi vetaret, utrumlibet in latu, ut fortasse experiendi causa imperaverant aliquando Medici, sine labore paulisper decumbere potuisse, quippe nulla hinc, aut illinc, ut in thorace æque pleno utrinque, molestia, aut dolor prohiberetur. Quod autem in hac, & nonnullis aliis ejusmodi Observationibus turgentibus lymphæ ductus commemorat; id accidisse, putabimus, aut ob ferum in sanguine redundans, aut ob eorum ductuum compressiones, obstructionesve in partibus ulterioribus, tantas aliquando, ut tenues quorundam ex ipsis tunice dissiliant, corporis caveas inundet aqua. Casum habes in Sepulchreto (a) descriptum adolescentis qui se Willisio, ac Lowero curandum tradidit. Is post immodicas equitationes, aliaque corporis diuturnas exercitationes cum aliquandiu in sinistra thoracis parte eum sensum habuisset qui esse sine interna compressione non poterat, ibi tandem sensu dirumpi sibi quasi vas quoddam; indeque per semibore spatium in regione ista humoris velut ab alto in pectoris fundum cadentis stillicidium non tantum ab eo percipi, sed etiam ab adjacentibus audiri potuit, res non ita facilis explicatu iis qui inter pulmones, & thoracis parietes negant spatium quidquam intercedere; vera tamen, ut postmodum comprobavit humoris, in eo latere congesti, cum fluctuatio in agitatione corporis ab ipso, ab aliisque evidentissime percepta, tum eductio per immixtam a Chirurgo fistulam primum, semper autem postea per foramen ab natura reformatum, & ab arte servatum.

6. VIR ad quadragesimum accedens annum, multas jam hebdomadas febre lentilaboraverat. Adeam levi se adjunxit pedum tumor, tussis irrita, faucium siccitas. Anhelans, erectaque cervice respirabat: vix pulsus percipiebatur. Ex improviso moritur. Dum ABDOMINIS integumenta a subjectis musculis scalpello separantur, humor exit aquosus in sinistra umbilicalis regionis parte. Sana tamen in ventre omnia, si lienem excipias, triplo quam par esset, majorem. In Thoracis utroque cavo serum limpidum stagnabat: quod in vase vitreo servatum, post aliquot horas, nonnulla quidem, sed disjuncta, & ad fundum valis, demisit; nihil vero ut serum in thorace repperit solet, in unum conjuncti, atque innatantis ostendit. Pulmones sani, & omnino liberi, nisi quod sinistra inferior lobus per brevem, & tenuem nexum ad pleuram alligabatur. Dilatumum erat pericardium, & feri lim-

H 3

pidi

(a) Epist. 8. n. 32. & Epist. 10. n. 11. (b) c. indicato. (c) ad §. cit. supra ad n. 20. (d) Cent. 1. Ob. 67. (e) cit. c. supra ad n. 21. (f) (g) (h) (i) (k) apud Schenck. loc. cit. supra ad n. 19. (m) Act. Erud. Lips. A. 1697. M. Maj. (n) Epist. 5. n. 12. (o) Litter. ibid. cit. (p) De Præf. Med. Admin. l. 1. Ob. 103. (q) Epist. N. C. Dec. 1. A. 3. Ob. 16. (r) apud Schenck. loco indicato. (s) n. 20. (t) Ob. cit. supra ad n. 20. (u) Act. N. C. Tom. 4. Ob. 49. (v) Eorand. Tom. 3. Ob. 38. (w) c. cit. supra ad n. 21. (x) apud Schenck. loc. cit. supra ad n. 19. (y) Commerce. Litter. A. 1743. Hebd. 13. n. 21. (z) Sect. hæc Sepulchr. 1. in Schol. ad Ob. 41. (a) Sect. ead. Ob. 47. §. 1. & 2. in Addit. Ob. 1. (b) Epist. 17. n. 10. (c) Sect. hæc Sepulchr. Ob. 50. (d) Ob. Med. 15. (e) Epist. 18. n. 30. & Epist. 47. n. 23. (f) Vid. Epist. 20. & 21. (g) Vid. Sepulchr. Sect. hæc 1. Ob. 47. & 1. in Addit. (h) Sect. ead. Ob. 46. primæ §. 11. (i) n. 21.

(a) l. 2. S. 1. Schol. ad Ob. 75.

pidi plus felibra continebat. Cor magnum, in ejusque ventriculo præsertim dextero laxa concretio polypofa: cujusmodi res sane rara est in eorum corde, quorum in caveis aqua stagnat. Ductus Thoracicus, & lymphæ quoque ductus in ventre adeo erant exinaniti, nullum ut eorum usquam vestigium apparuerit.

7. Hic quoque cum de polypofa in corde concretione Valsalva loqueretur, negantem particulam fortuito omisisse videri potest, eamque rem haud raram dicere voluisse, quando de his novem hydropis thoracis Observationibus vix duæ sunt, in quibus illam defuisse, adnotaverit.

Quod vero lymphæ ductus vacuos animadvertit in hoc cadavere, fortasse alia hinc causa significatur quæ hydropem fecerit, ac quæ in scæmina proxima superiore. Nam vero ea causa fuerit disrumpio illorum ductuum, forsitan ex me quæres. Ut enim suspiceris, inducet tum eorum vacuitas, tum effusus limpidus humor, & pauca deponens, tum junioris Verneyi (b) observatio in asciticis, quibus si non ablimilem humorem Chirurgus educat, venter brevi iterum extumescere, & nulla fere spes vitæ esse solet. Sed non hac necessario, an verisimiliter dumtaxat indicent eorum ductuum disrumpionem, haud satis tuto in quovis casu determinari posse, censo: in hoc autem si illorum inanitas disrumpionem significaret, venter, ubi inanes sunt animadversum, ipse quoque fuisset hydropicus. Cæterum cum hydropes hoc thoracis, præter cordis magnitudinem, pericardii hydrops, ut in muliere illa recens nupta (c), conjunctus, in eademque pulmonum durities, quæ nec altera (d) omnino caruit, cujus præterea septum Transversum tantopere a subjectis visceribus in thoracem urgebatur, hæc, inquam, omnia facient, ut opinor, eam graviorem Observationem in qua nihil unde lædi respiratio potuerit, nisi thoracis hydrops, de quo præcipue agimus, proponatur, velut hæc erit quam subijcio.

8. ANUS septuaginta annorum difficulter spirat, non nisi in dorsum cubat, levi tussi catarrhalem materiam expulit, multum sicut: pulsus aliquando vix percipitur: dexter pes oedemate nonnihil tumet. Antequam moriatur, per horæ quadrantem humorem multum, æruginosi coloris, vomitu ejicit. VENTRE aperto, intestinum Colon repletum esse quæ jam ventriculo suberat, deorsum ad pubem usque se inflectens, hinc vero sursum donec ad consuetam sedem rediret. Ventriculus ejusdemmodi continebat humorem, qualis per vomitum ejectus fuerat, in eoque natantem concretam ejusdem coloris materiam. Ejus portio humoris posposita, materiam quandam postriedie ad fundum præcipitatum exhibuit. Portiones autem duæ reliquæ, cum alteri spiritus, quem vocant, vitrioli, alteri autem spiritus affunderetur salis ammoniaci, nullam tunc quidem mutationem ostenderunt; mox tamen prima sedimentum quoddam in fundo habuit, secunda nullum.

In Thoracis cavea utraque stagnabat serum ab libras tres. Uterque pulmo ad anteriorem alligabatur. In cordis ventriculo dextero mediocri erat concretio polypofa, quæ per vasorum ostia se producebat.

9. Si quæ ad vomitum redditam materiam attinent, hinc removeas, quippe alio pertinentem, & Coli intestini minus quidem frequentem situm, sed haud ita rarum tamen, & minime, quod animadvertendum, hic nocuum, & pulmonum alligationem, & concretionem illam polyposam, quæ dicitur, certum est; in iis quoque passim deprehensa esse, qui facile spiritum ducebant; nempe una restabit aqua in thoracem effusa, quæ illum difficilem redderet. Hoc signum, & pedum tumorem, & sitim, aut faucium siccitatem cum in tribus quoque superioribus hydropicis animadvertas; in duobus autem pulsus humilitatem, & tussim aut irritam, aut fere irritam, & cum hac quæ nihil denique, nisi catarrhalem materiam educat, comparandam; jam potes, opinor, in illis quoque tribus quid ad thoracis spectaret hydropem, quid ad alia, cum hoc conjuncta, suspicari. Quæ tamen augere præsertim poterant spiritus difficultatem, ut cervicæ erecta ducendus esset. Itaque non miraberis quod anus in dorsum cubare posset; quod autem in neutrum latum, nimirum id aqua in utroque pariter cavo aggesta, sed neutrum adeo implens, efficiebat. Hoc, & aliqua eorum quæ hic attigimus, ut planius intelligas, historias attendito quæ sequuntur, & cum hac, & superioribus comparato.

10. JUVENEM mulierem tussis, fitis, respirandi difficultas cum diu vexasset, tum præcipue ultimis vitæ diebus noctu premebat. Tassiens catarrhalem interdum expuebat materiam: in finistram latum ob præcordiorum

angustiam decumbere non poterat; itaque jacebat in dextro. Pedes oedemate erant turgidi: facies quoque, & venter, sed hic leviter, intumuerant. Tres circiter ante mortem dies erat quasi somniculosa, tardeque respondebat: biduum ultimum pulsus penitus delitescerebat.

IN VENTRE effusum erat serum ad tres quatuorve libras. Hepar subpallidum, lien exiguus; cæterum utrumque sanum. Vix ullum in ventre apparuit vasorum lymphaticorum vestigium. In Thoracis ambabus caveis pulmones sani; sed in sinistra liberi, in dextera pleuræ tenaciter adherentes: rursus in illa paucum serum, in hac vero quidquid loci inter pleuram, & pulmones relinquebatur, flavo erat fero oppletum. In cordis ventriculis sanguis fluidus, sine ullo polyposæ concretionis indicio.

In Capite denique sanum cerebrum, nisi quod Laterales ventriculi serum continebant, idque levi sanguinis tinctura infectum. Hoc igni impostum, crassa materia ad valis fundum demissa, ipsum totum in auras abiit. Quod autem serum in ventre, & in cavo item thoracis dextero fuisse, diximus, turbidum primum ab igne esse factum, deinde sensim hoc quidem totum, illud autem fere totum, relicta in fundo nonnihil glutinosa pellicula, avolvit.

11. Omisso quod ad soporofam affectionem attinet, alibi a nobis tractatum, cujus hic causam serum; nec mirum in tali corpore; in cerebro quoque novissime effusum fuisse, vides: atque adeo omisisse quæ ad cætera pertinent signa, a te facile cum superioribus conferenda, & eadem inveniendæ; duo quæ spectant ad difficilem respirationem non omittimus. Alterum, quod mulier in finistram latum cubare non poterat, quippe quoque, dextero penitus aqua pleno, potissimum respirabat; itaque si dexteri aqua mediastino incumbens, hoc in finistram thoracis cavum urgeret, jam per se non omnino fero vacuum, & dextero alioquin semper minus; angustia præcordiorum ob magis impeditam respirationem vexabant. Alterum, quod hæc noctu præsertim erat difficilior. Id vero si esset signum hydropis thoracis, ut nostri loquuntur, pathognomonicum; mirari deberes magis, in tot aliis seu Valsalvæ, seu nostris Observationibus deesse, quam in hac una memorari. Qui tamen illud docuerint, plures acervatim nominari videbis a Cl. Reimanno (e), & egregios quidem Medicos. Primus autem ex iis fuit Carolus Piso, ut Sepulchretum ipsum (f) monstrabit, qui, & post eum alii id Observationibus comprobant fuis, ibidem relatis (g). Nec vero negari potest, si ad cætera indicia hoc quoque accesserit, ut hominem a primo somno repente exciter gravior spirandi difficultas, veram sæpe esse conjecturam, thoracis hydropem laborare, siue quod a læsi calore sanguis turgens satis spatii ad transeundum per pulmones aqua compressos, ut Willisus (h) indicat, non inveniatur, siue ob aliam potius causam; neque enim sola aqua est quæ pulmones possit comprimere, aut sanguiferam per ipsos vasa contrahere: quanquam veri simile est, rem, si generatim accipias, bene Willihum explicasse, cum in morbis quoque aliis idem fere accideret, adnotaverit laudatus Reimannus (i), quibus in morbis animadverso pulmones premi, & sanguinalis per eos vias contrungi, aut impediri potuisse, ut hic a læsi calore non secus atque a corporis exercitatione turgens, pulmones, in eo præsertim corporis situ, permeare non valuerit. Quod si causa premens, aut contringens, vel si arctandæ in pulmonibus viæ, vel denique si transiituri sanguis, si hæc, inquam, omnia, aut pleraque non ita se habeant, ut id sequi debeat; non modo in iis morbis, sed neque in thoracis hydropem cubans æger primis somni horis ab ingruente suffocationis periculo excitabitur. Itaque intelligis, recte Cl. Helwichium (k) monuisse, ex eo quod æger non sic excitetur, minime consequi hydropem thoracis non laborare: & sane ad Observationes quas ipse indicat alia addi possunt, imprimisque Nobilis Adolescentulæ (l) cui somnus prolixus erat, & in multam lucem productus, & Senatoris Poloni (m) cui nulla erat somni cum periculo suffocationis interruptio, & plurimum tamen aquæ in utriusque thorace repletum est.

Intelligis quoque, cum idem Helwichius (n) vicissim non dubitavit, quibus illiusmodi interruptio sit, hos vero thoracis hydropem laborare, intelligis, inquam, plus videri quam æquum sit, tribuisse permittis quidem, ut supra indicatum est, Observationibus, quas & sua ipse confirmat habita in quadam Matrona, & aliorum in altera, & tu aliis confirmare potes, inque nominatim quas in Tinctore habuit Vallisnerii nostri Patruus (o), & in viro quodam Illustris Buchnerus (p); sed quæ tamen, ut veræ sunt, ita non

non

non faciunt, quin illa pariter veræ sint quas opposuit Reimannus, eaque præsertim quæ Medicum exercitatisimum Jo. Jacobum Vicarium (q) eo adduxerat, ut ob istud in primis signum, jurare se posse, crederet, insalubriter ægrum hydropes pectoris laborare, cujus mortui apertio thorace cum in dextero, finistrophe hujus cavo nec drachmam unam aquæ, aut seri inveniret; nunquam satis laudanda ingenuitate mirabundus exclamavit, quam fallacia sunt subinde diagnostica! Non me fugit, quam exceptionem postea excogitaverit, signum videlicet illud non valere, nisi pedes post ipsum, non ante ipsum intumuerint, nec quam ingeniose studuerint alii huic, cæterisque objectis a Reimanno Observationibus occurrere. Sed neque exceptionem illam esse video qui sequatur, nec mihi animus, nec opus est meæ facere alienas lites, eam exceptionem, aut alias, atque alias examinando, cum vel ipse, etiam si non examinata accipiantur, exceptionum itarum numerus satis ostendat, quam sæpe, & quam facile illud de quo loquimur, signum, aut, si mavis, ejus similitudo possit etiam bonos Medicos decipere, ut in morbis pulmonum, cordis, arteriæ Magnæ, pericardii, & in spasmoticis suffocationibus quas non semel vidi eadem exacte hora, non modo intra non breve spatium unius, aut duarum, aut trium a primo somno horarum, recurrere, non jam hos morbos, sed aquam in alterutro, aut utroque thoracis cavo esse, putent. Quamobrem neque hoc signum erit per se, & sine crebra hesitatione, morbi hujus maxime proprium, cum in aliis quoque interdum appareat, cumque haud raro, ut vel nostræ, & Valsalvæ confirmant Observationes, in iis defuerit, in quibus post mortem hunc morbum fuisse, perspectum est. Non erit tamen contemnendum, si ad alia, ut dixi, se adjunxerit, quibus potissimum aqua in thorace aggesta plerumque solet significari.

12. MULIER annorum septuaginta, temperamenti sanguinei, pinguis, dum filio pleuritico assidue inferviret, pleuritide & ipsa correpta, multos post dies ab hac libera evasit sine ulla materiæ expectoratione. Sed pleuritidi continuo successit in sinistra thoracis parte sensus ingentis oppressionis; ut in læto spirare non posset, nisi in dextero cubaret latus. Catarrhalem expuebat materiam, valde siccata, tumidos artus inferiores habebat. Ad hæc, quatuor post mensibus, immanis accessit diarrhoea, quæ crebrius in dies urgens, tres menses perstitit. Toto hoc temporis spatio febris certa periodo, cum frigore, calore, & dolore capitis recurrebat; pulsus autem erat durus, & celer. His omnibus perstantibus, septimo ab ineunte morbo exacto mense interiit. VENTRE aperto, jecur subcinereo colore, cætera sanum: sana quoque reliqua inventa sunt viscera, nisi quod in pancreate erat quadam arteria ad osseam duritiem perducta, cujus initio sanguis ipse concretus, deinde sola sanguinis fibrosa substantia densata continebatur. In Thoracis cavo dextero nullum prorsus vitium. Sinistram vero aquæ plenam in ea aqua illæsus, nonnihil dumtaxat flaccidus. In cordis ventriculo dextero magna concretio polypofa, quæ inde se in venam Cavam extendebat.

13. Ne pleuritidi successisse empyema, credas, cum cætera ostendunt, tum aqua plurima cum ejusdemmodi filamentis a gravibus thoracis inflammationibus in hoc reperiri solita confirmabit, ubi de iis inflammationibus agemus.

Sanguinis autem fibrosam substantiam in arteria aliqua coercitam, ut in ista ossea fuerat, densari adeo, ut viam denique sanguini intercludat qui a tergo sequitur, nempe illud est quod annis superioribus docuit Cl. Chirurgus Petitus (r). Quod vero contra atque in femina de qua paulo ante dictum est (s), & plerumque fieri solet, non in illa mulier cubaret latus quod aqua erat plenum, forsitan causa querenda est; si non in mediastino quod incumbenti aquæ hic fortasse magis resisteret; in latere ipso opposito, quod cum prorsus esset vacuum fero, ferre illam posset, ab incumbente aqua factam, sui cavi diminutionem, quam non poterat in priore femina, quippe & ipsum aqua sua impeditum aliqua ex parte.

14. MULIER quinquagenaria, corpore mediocri, colore pallido, cum annum ipsum dyspnea laborasset, aucto tandem morbo in Bononiense Nosocomium excepta est S. Mariæ de Vita. Respiratio erat maxime laboriosa, fitis ingens, pulsus mediocriter celer, & parvus: quo in dies magis deficienter, ægra interiit. VENTRIS viscera omnia egregie se habebant. In Thoracis quoque Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

sinistro cavo sanus erat pulmo, & undique a costis solutus; sed in seculibra subfalsa aquæ natabat. Pulmo autem dexter arte adeo pleuræ adhaerebat, ut unum continuatum corpus cum hac efficeret: itaque nihil aquæ ab hac parte conspectum est; nisi quod ex infimo pulmone, dum cultro a pleura divideretur, lacerato, nonnihil emanavit feri. In corde tres polyposæ concretiones, densatum mucum colore, & habitu referentes; in venis autem crassus, & viscidus sanguis inventus est.

15. Quid fuisse dicemus causæ, cur paucum adeo serum; si cum superioribus historis conseras; idque in altera dumtaxat thoracis cavea, maxime laboriosam respirationem efficeret? An quod salinis imbutum particulis, pulmonum non tam copia premeret, quam aculeis quasi quibusdam subinde irritando, contringeret? Hoc nostri Albertinum (t) suis fretum observationibus docuisse, & per ejusmodi salium irritamenta difficilem explicasse respirationem ab effuso fero non adeo multo, sed eo turbido, ac intente flavo. Tale quidem in proposita dissectione non describitur; sed tamen, id quod in aliis non adnotatur, subsalsum dicitur. Expectas fortasse, ut huc addam tam arctam illam alterius pulmonis, & pleuræ cohesionem. Sed quantæ sunt lites de noxia, an innoxia cohesionem hac, vel uno inspecto Sepulchreto scire potes. Inde enim Hippocrates, seu mavis antiquus Auctor II. libri de Morbis (u) eam, Salio interprete, pulmonis ad latus prolapsam vocavit, indeque laboriosam respirationem deduxit: nec solum ex vulnere, etiam a Chirurgis ad pus educendum, inflato, sed ab interna quoque causa oriri dicitur & ibi, & in libro de Locis, ubi discrete pulmonem reliccatum lateri adhaerescere humido, scriptum est, & siccam pleuritidem facere, quod etsi quadatenus invertit, idem tamen Boerhaavius (x) docuit, cum quæ sedes fuit pleuritidis, ibi, ait, pleuram, imperispirabilem redditam, pulmonis ejus lateris adhaerere. Porro Hippocratem secuti sunt alii, hanc quidem adhaerentem aliter explicantes, id est viscido ægrorum pulmonum fero transudante, & glutinis vicem præbente in pectoris, ob interceptum spiritum, quiete & compressione (y), aut quando pulmones in magnam excrescunt molem, ob catarrhalem materiam imbibitam, & ita vix moventur (z), sed tamen ab ea cohesionem, in mortuis deprehensa, difficilem qua vivi urgebantur, spirationem repetentes. Contra alii hanc inde repeti posse, negant, non suas tantum, sed adversantium quoque observationes proferentes; quando idem qui modo causam asthmatis multorum annorum in summa pulmonum cum costis cohesionem invenisse se, dixerat (a), continuo fatetur, simili modo annexos fuisse pulmones in eo qui ægrosius tamen cursor fuerat, itaque ejusmodi adhaerentem ex necessitate asthma non invehere. Huic vero tot contumiles sunt observationes & aliorum, & nostræ, ut brevitati in re pervulgata consulendum putemus. Quin pulmones undique non costis solum, sed & diaphragmatis, & mediastino arctissime annexi, nulla aliquando prævia difficultate spirandi, inveniuntur, ut in Additamentis ad Sepulchretum (b) Observatio, quæ Diemerbroeckii (c) est, monstrabit XXIV. Minus autem amplæ cohesionem, quales in eadem proferuntur, tot, & tam sæpe superioribus etiam Anatomicis se obtulerunt, ut aliquot eorum ex instituto naturæ hominique utiles esse, censuerint (d).

16. In hac tanta disensione summorum Virorum, non est facilis conciliatio. Nam quod ab nonnullis propositum vides (e), si laxa, & rara sit adhesio, respirationi non obstat; obstat autem, si arctior, & ubique sit, aut ad amplios tractus; id vero minime respondet observationibus quæ paulo ante sunt indicatæ. Nec quod rationi eorum qui obstat, negant propterea quia pulmones utique debent in inspiratione, pectoris dilatati motum sequi, cumque eo in expiratione coarctari (f), altera a Magno Viro quasi objecta ratio est in lata accretione pulmonum cum pleura hos dilatato pectore non posse tamen descendere, neque diaphragma sequi; hinc potest aliquis conciliationem comminisci, affirmando respirationem lædi ab adhaerentem pulmonum tantummodo ad costas, non vero ad costas simul, & ad diaphragma; non, inquam, comminisci id potest. Namque; ut alia omittam; in aliqua memoratarum Observationum vidisti, cohesionem fuisse cum costis dumtaxat, illa respiratione: cui similes invenies multas, quas præsertim Cl. Hahnii (g), & quæ olim, similiter a Piccolhomino (h) in familiari suo habita est, pulmonis totius tenacissime adhaerentis undique costis omnibus,

H 4

(b) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1703. (c) n. 2. (d) n. 4. (e) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 173. (f) l. 2. S. 1. Schol. ad Obs. 137. (g) ead. S. Obs. 81. (h) Ibid. Schol. ad Obs. 76. (i) Obs. 170. cit. (k) Eph. N. C. Cent. 10. Obs. 31. (l) Sepulchr. l. 2. S. 2. Obs. 3. in Schol. (m) Commerce. Litt. A. 1733. Hebd. 11. n. 2. (n) cit. Obs. 31. (o) Eph. N. C. Cent. 8. Obs. 74. (p) Eorund. Act. Tom. 6. Obs. 50.

(q) Eorund. Cent. 1. Obs. 3. in Schol. (r) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1732. (s) n. 10. (t) Comment. de Boon. Sc. Inst. Tom. 1. in Opus. (u) Vid. Sepulchr. l. 2. S. 1. in Schol. ad Obs. 67. (v) Sepulchr. S. cit. Schol. ad Obs. 67. (w) Sect. ead. Obs. 64. §. 9. (x) Ibid. §. 8. (y) Sect. cit. (z) Anat. l. 2. c. non 12. sed 13. (a) Vid. Schol. ad Illam Obs. 24. & ad super. Obs. 64. S. ult. & ad 65. (b) in l. 1. Schol. (c) Vid. Schol. 3. ad Obs. 32. in Addit. (d) Act. N. C. Tom. 7. Obs. 13. (e) l. 4. Anat. Præl. Lect. 8.

bus, cum tamen in eo nulla fuisset respirandi difficultas. Quid ergo est? Illud certe a me negari non potest quod promiscue in cadaveribus virorum, & mulierum, cujusmodi morbo absumptorum, diffecandis plerumque invenio, & quod omnes vident fere quotannis, cum in Theatro viscera thoracis suis in sedibus ostendimus, pulmones plus minus de hujus parietes annexos esse; ut cum Diemerbroeckius (i) scripserit, id fere tertia hominum parti commune esse, Tulpus (k) autem, pulmonem paucis corporibus esse omnino liberum; ad hujus aliquanto propius, quam ad illius, observationes meas fatear, univere sumptas accedere. Num ergo paucis dumtaxat hominibus facilem esse respirationem, dicemus? ego ne id quidem fortasse dixerim, quod dicunt aliqui, faciliorem, cum in adultioribus fere perpetuo hanc agnoverint adhaesionem reperiri. Nec tamen propterea cum illis facio qui a natura id esse, censuerunt, probe memor, vix in aliquo de tot foetibus, a me diffectis, connexionem ejusmodi aliquam animadvertisse (quamquam cum ea quampiam nasci, non videtur credidisse Diemerbroeckius (j)) nec minus conscius, tam raro in ceteris quae structura propius ad nos accedunt, animalibus eam inveniri, ut si quando paulo amplius occurrat, illa de morbo suspecta sint. Verum ut a natura non est; sic neque, ut idem Diemerbroeckius putabat, vix unquam nisi a morbo est, puta pleuritide, & peripneumonia, aliove simili, cum exulceratione morbo; neque enim credibile est, & saepe verum non esse, scimus, si paucos excipias, homines omnes reliquos ejusmodi mala esse perpeffos: sed multo probabilior conjectura est quam ad me olim scripsisse memini Cel. Vernorum, quod solis, & prope omnibus hominibus, nec eorum tamen foetibus commune sit, id ab ridendi actione fortasse oriri, quae illis solis, postquam sunt nati, communis est. Ceterum unde unde sit quod (sepositis iis in quibus id a morbo efficit potuisse, non est negandum) unde unde, inquam, in aliis sit quod plerumque esse, certum est, quia autem potissimum parte, & quatenus, incertum; ut recte hinc Columbus noster (m) admonuit, posse quampiam vulnere thoracem perforante laborare, neque tamen spirare vulnus cerni, ita prudenter hac etiam de causa Chirurgi faciunt, qui pleura perforationem digito potius perficiunt, quam ferro. Sed ad illud tandem ut redeam quod expectas; cum ab inventa adhaesione pulmonum respirationis praegressa laesio repetita est, vehementer suspicor, aut causam aliam aliquam de tot quae eam ledere profecto possunt, minus animadvertam fuisse, aut si nulla revera alia usquam fuit, in ipsa illa pulmonis facie quae pleurae annexa erat, delitescere potuisse, ut puta crispaturam aliquam, expeditio humorum cursui haecenus obstantem, ut irritari propterea nervi possent, & intima pulmonum officia turbare: quod, si aliam in aliis & humorum naturam, & nervorum dispositionem consideres, fortasse aut non prorsus displicebit, aut ad alia quae tibi magis, atque adeo mihi satisfaciunt, excogitanda in re difficillima excitabit.

17. VIRGO annorum quindecim, acuta febre, & diro praesertim dolore capitis; nam mitia cetera erant symptomata; torquebatur. Febris circa diem decimum videtur remittere. Verum paucis post diebus ad hanc accedunt magna sitis, laboriosa respiratio, in sinistra thoracis parte dolor. His duobus ultimis ingravescens, intra dies non multos, lingua, & mente libera, praeter assidentium expectationem decedit. THORACE aperto, pulmones quidem fami; at sinistram illius cavum fero plenum invenitur non valde ab simili urinae jumentorum, in quo concreciones quaedam natabant albumen referentes. In dextero quoque cavo ferum, at perpaucum fuit. Sed in pericardio ea copia, ut totum oppleret, crassius autem eo quod in thorace conspectum fuerat: & cum exterior cordis facies leviter esset erosa; fortasse ab eodem fero id factum fuisse, conjici poterat. Polyposa in cordis ventriculis concreciones densaturae mucum quodammodo referebant: major autem erat quae in ventriculo sinistro.

18. Quod febris ejusmodi se remittere visa fuerit sine ulla ejus materia, quae ipsam faciebat, excretionem, vehementer suspicatum erat: & sane haec in thoracis, & pericardii cava se effuderat, ea acrimonia praedita, quam dirus capitis primum, mox partis sinistrae thoracis dolor indicabat, confirmavit autem erosio cordis. Cum vero a capite ad thoracem & cor divertisset; non mirum, si lingua, & mens liberae ad extremum fuerant, & si morbus citius advenit, quam in hydrope soleat, & assidentes expectarent: quamquam hydrope ex acutis morbis oborti, ut in Prenotionibus (n) habemus, omnes mali sunt. Neque enim a

febre liberant, & valde dolorosi sunt, ac letales. Quod vero concreciones illas in fero effuso Valsalva albumini assimilavit, de ovi albumine accipiendum est in calida densato, quemadmodum in alia declarat Observatio (o).

Novissime quod ad pericardii hydropem attinet, in nonnullis quoque historiis supra commemoratum, feorsum mox videbimus, ubi alterius Virginis morbum, & diffecionem proposuerimus.

19. VIRGO annos nata circiter viginti duos non nisi erecta cervice spirare potest, multum sitit, & tussit, spumtumque ejicit quasi purulentum, interdum & sanguine tinctum, febricitat, facie intumescit, tandem moritur.

IN VENTRE aquae librae aliquot stagnabant; ejus tamen viscera omnia illata. Thoracis cavum dexterum plenum erat fero: cujus minor copia in sinistro fuit. Pulmonum substantia nullam ostendit laesionem: quibusdam solum in locis nonnihil rubebat; in aliis albebat. Pericardium totum aqua oppletum. In cordis ventriculis nihil, nisi sanguis fluidus.

20. Satis de Thoracis Hydrope, & de plerisque ejus indicibus, quantum ad Valsalvae Observationes attinet, supra dictum est, ut minus in hac, sicut in superiore quoque historia fecimus, de illo nobis dicendum esse, censeamus, praesertim cum alia, praeter ipsum, incommoda adjuncta fuerint: quamquam in hac Virgine spumtum non videtur fuisse revera purulentum, & quod nonnunquam sanguine inficeretur, id facile est effectus fortuitus gravioris tussis existimandum.

Potius de Pericardii Hydrope, ut semel, atque iterum polliciter sumus, hic aliqua sunt adjicienda. Freindius (p) inter ea quae Avenzoaris propria sunt, & peculiaria, illud ponit quod de hoc hydrope loquatur, addatque, se tamen eum nunquam vidisse, & Galenum ipsum ne, verbum quidem habere de eodem. Equum autem est sic dictum accipere, quasi nec Galenus in homine unquam vidisset, quando aliquo in nihil magis inter hujus affectus est vulgatum, quam quod libro V. scripsit de Locis Affectis (q): palpitationem videlicet cordis aut per se evenire, aut cum significatione quadam, quod in humore cor ipsum moveatur: neque enim mirum videri debere, tuncquam humoris multitudinem cumulari aliquando in ambiente cortinica, ut ipsum, ne attollerit impedire possit; cum, sicuti pergit dicere, & plurimum ibi humorem viderit in diffectis animalibus, & hydatidem in simia, & in gallo scirrhosum tumorem; unde, concludit, verisimilem conjecturam elici, homines etiam similibus posse affectibus infestari. Galenus igitur non modo de hoc morbo non prorsus siluisse, verum & facaciter hunc conjecisse, manifestum est, quin etiam notam aliquam ad ipsum dignoscendum, & quandam rationem qua oriri possit, nempe ex ruptis intra pericardium hydatidibus, mihi quidem, ut postea ostendam (r), videtur indicavisse. Pari autem aequitate si cum recenti Medico, aliquo in docto, uti non potes, cui nescio quomodo exciderit, hydroper pericardii in aeternum magis invenis, quam naturae operibus quarandum esse, at certe cum altero egregio, & supra nobis laudato Viro agendum est, qui Hydroper Pericardii affectum rarissimum esse, dumtaxat pronuntiavit. Sic enim intelligemus, quasi dixisset, rarissimum esse per se solum, non cum aliis thoracis morbis conjunctum. Cum his enim, ut plures alii, ita nos quoque saepissime vidimus; solum autem, quod nunc meminimus, nunquam. Quare & difficillimum est peculiaris ejus signa decernere, & diligentius sunt ejus observationes, si quando solus inventus est, attendendae velut haec ex Valsalva nostro.

21. VIR quidam, cui ab aliquo jam tempore pedes oedemate tumebant, levi corripitur febricula: respiratio difficilis fit, in diebus difficilior, ut erecta cervice spirare cogatur: tussit, catarrhalem exspuit materiam, plurimum sitit. Denique moritur. CADAVERE diffecito, pericardium aqua plenum invenitur.

22. Nunc vero te plurimum mirari, scio, nullum in solo pericardii hydrope signum legentem quod supra non legeris in eodem cum hydrope thoracis conjuncto, imo & in hydrope thoracis pericardii hydrope sejuncto. Quo magis credes, verum scripsisse Cl. Graetium in Disputatione (s) quam, Praeside Hoffmanno, edidit, cum diserte negavit, se pone ulla deprehendere signa quibus hos duos hydropes distinguere vita possit etiam exercitissimus Medicus. Haec tamen continuo subjicit; nisi forsitan lipothymias frequentiores, spirandi vero difficultatem mitiorem in hydrope pericardii, quam thoracis esse, quis dixe-

dixerit, praetereaque agrum pericardii hydrope affectum fluctuationes aquarum, de latere in latere se se convertendo, adeo distincte, ac quidem alias in hydrope thoracis fieri assolet, non sentire observet. Solent tamen, inquit, inter initia hydropis pericardii plerumque cachexia laborare pituitosa, vel scorbutica, stipata facies plumbeo colore, pallida viscidulaque urina, obstructionibus viscerum variis, functionum corporis inertia, virium languore: crescente autem morbo, pulsus valde diminuitur, urina pallida, tenuis, pauca, frequentes interdum lipothymiae, pondus cor aggravans, & constringens sentitur, respiratio paulo existit difficilior, febris lenta cum siti haud raro supervenit, atque alia quae omittit, truciulenta; ut morbus ab initio clanculum aggrediens, & successiva sensimque inque in eam demum quae dicta est, symptomatum acerbitatem erumpat. Quae omnia recensui, ut conferas cum historiis non modo alatis a nobis, aut afferendis, sed ab aliis quoque propolitis atque adeo cum ea (t) quae ipsi Graetio occasione praebuit illam Disputationem scribendi. Esti pericardium adeo extensum, ut totum; sic enim ait; thoracis cavum replet, ab aqua fuerat ejulcemodi, quae universam cordis extimam faciem exederat; thoracis autem cavum erit propterea omni fero vacuum; de signis tamen haec tantum legimus, agrum pondus gravitatum in imo pectoris sentientem, ceterisque symptomatibus hydroper thoracis immunitibus diu vexatum, tandem obisse quasi hydrope thoracis, ut judicabatur, confectum. Quod si ab ea discedis Observatione, & Sepulchretum adis, in quo plures sunt aliae descriptae, five eas inspicias in quibus alia quoque mala, & nominatim similis cordis exilio cum magno pericardii hydrope proponitur, ut LXXXVI. primae in hoc II. libro Sectionis; uripam quidem fuisse, leges, paucam, fed tumbidam, & sanguinem scorbuticum; at missis aliis quae alio evidenter attinebant, ut dolore sinistri hypochondrii, unum restabit asthma, quod & ex parte alio pertinebat, violentissimum, five eas quae in quibus nihil nisi pericardium memoratur plenum, aquis, aut immixtum in tumorem elatum, pluribus libris aquae distentum; pro signis omnibus haec invenies, cor vehementer palpitasse, aut aerum, jampridem palpitatione laborasse, & spirandi difficultate, ut in §. 10. & 4. Observationes XXI. Sectionis VIII. in quam Sectionem, quippe ad Cordis Palpitationem spectantem, vel plures quam in eam I. relate sunt hydropis hujus historiae.

23. Quoniam ad signum ventum est, Galeni, ut supra (u) diximus conjectura indicatum; de eo, & de alio, simul tradito, quodam videlicet significatione, quod in humore cor ipsum moveatur; an res sapientius illi respondeat conjectura, videndum est. Noster quidem Saxonia, ut in Sepulchreto (x) videbis, cordis ex hoc morbo palpitantis cum signa diceret pulsus molliores, spirationem frequentem, nullam sitim, oculos concavos, tum sentire agros inprimis, tradidit, cor in aqua quasi natans, idque referre solum sibi Patricium Venetum, qui in pericardio aquae magna copia, id quod sectio ostendit, laborabat. Reimannus autem (y) est ex alio pariter nostrorum Professorum sciebat, sensum in quodam Sene eundem fuisse; paucos esse, ait, homines sensus tam exquisiti: & sane in tot aliis, non dico ratiocinationibus (z), sed Observationibus memorari, non videmus: Palpitationem autem in hoc affectu interdum deesse, prodigis ostendit historiis. Quibus (ne forte peraraspares) noli oblivisci tunc supra a nobis descriptas accendere; tum infra describendas, aliasque praesertim in Sepulchreto quoque (a) relatas ex Diemerbroeckio, negante in ullo omnium, quos secuit hydrope hoc etiam non mediocriter affectos, ullam omnino cordis palpitationem fuisse, sed contra asseverante, pulsus languidum, ac rariorem invenisse; palpitationem autem excitari potius a quorundam liquore, est paucos, dummodo... aliqua vellicante qualitate cor infestare possit. Et affectus quidem habet Diemerbroeckius ex recentioribus plures, ex quibus ut hoc probant omnes, ita illud aliqui confirmant propterea quia magna diuturnaque copia undique aluentis aquae fibrarum cordis tonum & robur infringi potius, minuique, non dubitant. Verum & Observationes sunt cordis in hoc hydrope non vellicati modo, sed & exeli, in quibus nulla palpitationis sit mentio, qualem produximus supra (b), qualesque, imo spectabiliores in Caesarea Academiae Centuria III. & IV. (c) & in Sepulchreto ipso

(d) reperies, praeter eam quae supra (e) indicata est: in quibus si forte erosionem specie magis, quam re, fuisse, suspicaris; at vellicationem saltem, molestiamve a circum haerente materia cordi haud defuisse, fatearis. Innumerae autem Observationes sunt, quod ignorat nemo; in quibus cum pericardium aqua careret, longe alios, variolque morbos comitata erat cordis palpitatio. Cuius rei meminisse oportet quodcumque hoc symptoma cum pericardii hydrope conjunctum legitur. Legitur autem per sepe. Nam; ut aliis non utamur exemplis, nisi quae in voluminibus prostant laudata Caesarea Academiae, neque in Sepulchreto referri poterunt; quinque (f) id invenies adnotatum. Sed quinque pariter invenies, simul aut Aortam arteriam prope cor, aut venae Cavae ad hoc valvulas osseas factas, aut cor etiam ipsum aequo majori, imo nonnunquam stupenda magnitudine, aut pinguedine praeter eam qua vix unquam caret, onustum adeo, ut auriculae, ipsumque totum nil nisi magnum pinguedinis acervum primo aspectu referrent, aut scirrhosos, pessimeque affectos pulmones, aut denique, nec id raro, hydroper thoracis cum pericardii hydrope conjunctum: thoracis autem hydroper, non modo illa alia quae dicta sunt, vitia, interdum adjunctam posse habere palpitationem, ex Observationibus aliis constat, quibus & eam addas licet quae in isdem est voluminibus (g). At enim sunt, inquit, exempla quoque, unde liqueat, palpitationes a pericardii hydrope provenisse; neque enim, vel in Sepulchreto desunt in quibus illa cum hoc uno morbo conjuncta memorantur, quemadmodum supra (h) agnatum est, & certe qui post has controversias scripsit Medicus gravissimus Boerhaavius (i) diserte confirmavit, ab hydrope pericardii, cordis miras palpitationes fieri. Quid ergo est? Vera omnes observare credendi sunt, sed alii in aliter dispositis hominibus, alioque morbi tempore: itaque sicuti ne hoc quidem signum pro inseparabili, & omnino proprio est habendum, ita non contemnendum est, eoque minus, quo magis cum aliis conjunctum fuerit in hoc hydrope saepe adnotatis.

24. Qua autem ratione, ut illic revertar, ab hydrope thoracis hunc distinguamus? Quam Graetius indicavit, vidisti (k); nunc accipe quam Reimannus (l). Adest hic etiam, inquit, respiratio difficilis, praesertim a motu fortiori, vel ascensu accitum, ea tamen cum differventia, ut oppressio respirationis magis sit anxiosa, quam siccior, adsum lipothymiae frequentes, tussicula sicca, & magis fere quam in pectoris ascite, lentaeque corporis, sine causa manifesta, contabescencia: quam etiam posuit Carolus Hilo, & alia nonnulla quae rationibus allatis explicat, ut videbis in Sepulchreto (m). Verum si observationes potius, quam auctoritatem, rationesque requiras; neque apud Reimannum invenies, quae ad hunc attineant de quo agimus, morbum a morbis aliis, ut optandum erat, sejunctum. Erant tamen quaedam ante aliquot annos tunc editae, quae proferri possent, ex Vieussenio, & una multo antea propolita a Stalpartio (n). Hic enim persanata ab se narrat praetumida ac pallente facie puelam, nunquam menstruas purgationes expertam, in qua distinde admodum, pulsante corde (cujus palpitatione laborabat) ipsius aquae agitationem in pericardio audire licebat. Et Galenus quidem, ut supra (o) vidimus, scripsit, palpitationem cordis, quae a pericardii hydrope sit, fieri cum significatione quadam, quod in humore cor ipsum moveatur, liberum nobis relinquens interpretari, an ea significatio ab aegris percipienda sit, ut paulo ante (p) dictum est accidisse nonnunquam, an a Medicis, qui ad pericardii regionem manum, auresque admoveunt, aliquid ibi fluctuationis animadvertant, egrorum utique praeter ceteris signum futurum, & pro pathognomonico habendum, si quidem semper, & in iis quoque esse posset, quibus aut pericardium non multum aqua adhuc habet, aut cor in aqua non vehementer agitur, sed languido & obscuro motu vix contremiscit, sique nulla se interponere aliquando posset fallacia aut ab aquis in thorace stagnantibus, aut ab ipso palpitationis motu, aut a causa alia aliqua Medicum facile decipiente. Quam fortasse suspicasti sunt qui Stalpartii Observationem praetermiserunt, cum praesertim non solum non esset per diffecionem confirmata, verum etiam ob integram ejusmodi morbi sanationem nonnihil forsitan dubia reddita. Sed Vieussenius (q) est quatuor de pericardii hydrope observationes polli-

(i) Obf. 24. cit. in fin. n. 17. (k) Vid. Schol. ad Obf. 69. cit. ad eund. n. (l) Vid. Schol. ad cit. Obf. 24. (m) Vid. Schol. ad §. 9. Obf. 64. cit. at n. 17. (n) n. 8. (o) Epist. 20. n. 36. (p) Hist. de la Medec. R. 2. (q) c. 2. (r) n. 33. (s) de Hydr. Pericard. §. 4.

(t) in Proemio, & §. 3. ejus Disput. (u) n. 20. (v) l. 2. S. 8. Obf. 20. (w) Act. N. C. Tom. 1. Obf. 170. (x) in Sepulch. cit. S. 8. in Schol. ad Obf. 21. §. 4. (y) Sect. ead. 8. Obf. 22. (z) l. 2. S. 2. Obf. 3. cum Schol. (a) n. 22. (b) Dec. 3. A. 5. Obf. 154. Cent. 6. Obf. 51. Act. Tom. 1. Obf. 170. Tom. 2. Obf. 74. Tom. 6. Obf. 141. (c) Tomo eod. 6. Obf. 50. (d) n. 23. (e) Praefect. ad Instit. §. 711. (f) n. 23. (g) Obf. cit. supra ad n. 23. (h) in cit. ibid. Schol. ad Obf. 21. §. 4. (i) Cent. 1. Obf. 36. (j) n. 20. (k) p. 23. (l) Traité du Cœur, ch. 4.

citius, in tertia quæ ad pulmonum hydropem attinet, pericardium ne memorat quidem, in secunda autem cum aliis conjunctum morbis hydropem pericardii describit; in primatamen sejunctum ab hydropse thoracis, aliisque morbis proponit, ut pariter in quarta; nisi forte polyposas concretiones mortem diu præcedere, tu quoque credas, pulmonum autem compressionem pro effectu; id quod est evidentissimum; pericardii maxime distenti non habeas. Prima igitur, quæ in puero fuit, hæc signa præbet. Principio ex hilari, prompto, optimeque colorato, tristis, fœgnis, minus vividis oculis, pallidus, palpebrisque, & labris ad plumbeum colorem vergentibus est factus. Si paulo celerius incideret, aut scalam ascenderet; perdifficilis fiebat respiratio, palpitatio autem cordis quæ assidue vexabatur, violentior. Morbo deinde jam valde progresso, ciborum appetitum amisit, & corporis vires, cujus extrema jugiter habuit subfrigida, pedes vero etiam tumidos, pulsum autem semper mollem valde, debilem, parvum, frequentem, & nonnihil inæqualem. Lenta denique correptus febre, confectusque est.

Observatio autem quarta, in qua pericardii multo maximus hydrops fuit, virum proponit melancholici temperamenti, qui egregie semper valuerat, donec anno ante laborare cepit difficultate spirandi, quæ sensim creverat adeo, ut tandem a tribus, aut quatuor mensibus hominem cogeret dies noctesque in lecto, ne suffocaretur, sedere. Erat tunc macilentus, nullo ne pedum quidem, manuumve tumore, utrisque autem plerumque subfrigidis, parum vividis oculis, facie autem, sed labris præsertim; ne forte hic verba Auctoris latine reddens, obscura, aut ambigua faciam; *d'un gris de fer obscur*. Iustus in dexterum, & mox in sinistrum latus jacere, pari in utrumlibet cum molestia jacuit; in dorsum autem cum multo majori, tuncque faciei color obscurabatur, pulsus magis fiebat & parvus, & frequens, & inæqualis, extremæ autem partes corporis paulo frigidiores videbantur. Hic quamquam tum etiam e lecto ad ignem accedere per se poterat; postriede tamen inter prædandum mortuus repente est, morbum, & mortem præcognoscere, & prædicente Vieuffenio. Qui ad morbum interoscendum quæ potuerit ex prima illa pueri Observatione indicia sequi, conferendo intelliges. Certe ad eundem morbum, quamvis cum aliis, & nominatim cum thoracis hydropse conjunctum, in alio mox puero dignoscendum hinc ductum se esse, fatetur in secunda de illis quatuor Observatione, quod in toto morbi progressu, & sub finem palpitatio cordis fuerat, color palpebræ utriusque inferioris, & unguium plumbeus, mœstitia multa, & alia aliqua eorum similia quæ in puero primo, & sane inter initia adnotaverat in puero hoc secundo faciem subpallidam, extremæ corporis sine calore, non prorsus liberam respirationem præsertim cum fealas ascenderet, pulsum autem valde mollem, & nimis frequentem. Quæ omnia, a me infra consideranda, tu interim si cum Grætzii (r), & Reimannii (f) signis contendas, quæ discrepent, quæ sic satis similia sint, quæ denique eadem, continuo intelliges.

25. Forfitan hic quæres, in secundo puero quæ nota adduxerint Vieuffenium ad thoracis hydropem, præter pericardii hydropem præcognoscendum. Quoniam puer curæ habebat tumida, humili autem capite cubare non poterat, & quoties se in latus converteret dexterum, multo difficilior spirabat; ob hæc, inquit, credidi, in sinistro thoracis cavo esse aquam effusam: & sane illud totum implere comperta est: Noli autem mirari, quod in viro quem pariter humili capite jacere non potuisset, dixit (r), nullus, nisi pericardii, hydrops fuerit, fuit enim hic præter omnem modum tantus, ut omnes propemodum pulmones distentum obtegeret pericardium: præterea illa duo alia deerant signa: denique hydropis quoque thoracis indicia nulla sunt adeo peculiariora, ut non aliquando Medici vel peritissimi in eo dignoscendo decipiantur: quod in juvene quodam sibi, & summo alteri viro accidisse, illustri ingenuitatis exemplo ipse fatetur Vieuffenius (u), quem Cl. quoque Schreyus (x) est imitatus. Quo magis tibi attendenda sunt tum ea quæ supra (y) admonuimus de signis ejusdem hydropis, tum Observationes ipsius nostræ, quæ jam, ut ordo postulat, hæc sunt afferenda. Erunt enim pleræque earum, uti etiam quæ de pericardii hydropse adjiciuntur, profecto ejus generis, ut non tam doceant, quam dedoceant; nam & hoc facere non inutile est, ut perspicue, quod Vieuffenius (z) ait; appareat, non tam facile esse

thoracis hydropem cognoscere, quam aliqui credunt Medici, nimium sibi tribuentes, anatonem ignorantes, & qui nunquam sibi putarunt cadavera esse incidenda, aut cum ab aliis inciderentur, inspicienda. Nam qui plura inciderunt, aut inspexerunt, hi saltem, cum illi minime dubitant, ipsi dubitare didicerunt.

26. VIR Bononiensis cum difficultate respirabat, nec jacere poterat in latus sinistrum: in dexterum non solum poterat, sed assidue jacebat. Etsi neque elatiore cubabat capite, nec tumidos habebat pedes; quævisi tamen, num primis forte somni horis repentino quodam suffocationis sensu excitaretur? Negavit. Querebatur autem de duritie quadam ad superiorem partem ventris: quæ & manu admodum percipiebatur, eo in loco, ut cuiuspiam posset induratum pancreas videri. MORTUI apertus Venter patefecit, id esse jecur, sanum quidem, sed depresso a dextris diaphragmate, cujus ibi natura haud amplius carnea videbatur, illuc quo diximus, compulsum. Thorax autem reclusus ostendit, tantam illi diaphragmatis parti aquæ copiam incumbere, ut etiam mediastinum, quamvis crassius factum, sinistrorsum impelleret.

27. Diaphragma aliquando ab amplificato certa de causa pulmone dextero fuisse depresso adeo, ut jecur, aliouin sanum, deorsum actum pro tumore a Medicis haberetur, audivi: ab aquæ autem copia, in sinistro thoracis cavo cumulatâ, diaphragma ea quæ *osophagus progreditur parte instar sacci versus sinistram venam protrusum fuisse, ut ventriculus hepatis superjaceret*, in Sepulchreto (a) legi. Caterum quæ hic mihi hydropis thoracis signa defuerint, satis intelligis. Homo tamen difficile respirabat, & in alterum dumtaxat latus jacebat. Quid, cum etiam hæc defuit? Crederet fortasse, me hic producturum Ruffii in Virgine, & Wepferi in Adolescente Observationes: quas nimirum qui indicat, illam Virginem, ait, *thoracem totum aqua virosa repletum habentem, sine difficultate spirandi ad mortem usque permansisse*; hunc autem Adolescentem, *licet in ejus dextri pectoris cavitate lib. tres, in pericardio autem lib. una feri inventa fuerit, tamen... ad ultimum vite articulum semper humili situ decumbere valuisse, quia acclivitas sine impedimento, scandebat, inquit, atque currendo magis, quam lento gradu alta petiit*. Sed tu in Sepulchreto; nam & in hoc, ubi de Tabidis agit (b), Observatio utraque relata est; hæc recognoscens, invenies, Adolescentem quidem ea quæ novissime dicta sunt, tunc fecisse, cum effusa aqua nihilum esse videretur; postea autem difficultius respirasse, & quamvis *incederet lento gradu, frequenter aërem distento pectore captasse*: Virginem autem narium pinnas inter expirandum expandisse, nec tamen insignem dyspnœam adfuisse. Satis est igitur, utrumque decubuisse, & Adolescentem certe, semper humili situ.

Ego vero Observationem hanc afferam a Mediavia nostro eodem quo habuerat, die XIV. Kal. April. A. 1745. mecum, ut solet, communicatam: ex qua cognosces, accidere nonnunquam, ut thorace quantumvis aqua pleno, non duo tantum quæ in proposito viro signa non deerant, sed & cætera, quæ præcipua habentur, defint omnia.

28. LANARIUS, consistente vir ætate, & gracili corporis habitu, ante aliquot dies infictum cultro vulnus acceperat altera scapula, ut per ipsum hujus latum os immitti digitus posset. Manifestum erat, inter id os, & costas pus esse, quod etiam aperta illuc a declivore sede ex arte via, multum prodibat. Sed an intra thoracem quoque effet, & an vulnus in hujus cavum pervenisset, ambiguum. Nam etsi cruenti aliquid in spatis fuerat animadvertum, non satis constabat, quippe in macilento lanario, vulnere, an labi, fortasse antiquæ, pulmonis id esset imputandum; præsertim cum alia omnia penetrantis vulnere, effusque in thoracem humoris deessent indicia. Certe humili capite, & in utrum latus sine Ars juberet, sive ipse maller, assidue jacebat, neque ulla unquam ab infictio vulnere ad vitæ usque finem tentatus est spirandi difficultate. Sub eum finem pulsus erant duri, parvique. CADAVERIS Thorax intus, extraque diligenter inspectus est. Et extra quidem amplius sub toto lato illo osse erat sinus unde pus fluere solebat, & in quo etiam tum fœdissima continebatur materia parietibus graveolentibus, & nigricantibus. Nulla tamen cum thoracis cavo fuit usquam communicatio. Exteriorem inspectionem confirmavit interior. In neutra enim thoracis cavea pus erat; sed utramque implebat aqua, eaque flava, qua

qua novissime educta, nullum usquam indicium apparuit via, ut cuniculi per quem sinus de quo dictum est, cum thorace communicaret. Pulmones ad aliquem tradum pleuræ fuerant annexi, & qua diaphragma tangebant, gelatina quasi quadam obducti. Quæ absterfa, cum inspicerentur, & secarentur, etsi inventi non sunt egregie constituti, nihil tamen ostenderunt vitii, quod magnopere attendendum esset, aut quod recens videri posset.

29. Quod ad vulnus attinet, omnino crediderim, non recta, sed oblique infictum fuisse, latoque scapula offese tunc forte ab ea costarum sede quam versus culter, per ipsum jam transmissus, pergebat, sic satis abducto; itaque in cavum thoracis non pervenisse. Quod vero ad aquam; facile hujus confectionem post acceptum vulnus jacentem, ideoque otiante homine, antea in affidua exercitatione, & calore versato, increvisse potius, quam incipisse. Verum ut ut fuerit; illud certe vides, tanti hydropis præcipua signa defuisse omnia; ut mirari minus debeas, si eorum quadam in tribus defuerint Observationibus, quas, ut prima illa, Bononiæ a me olim habitas, continuo producam.

30. ADOLESCENTULUS nulla manifesta, quam acculare posset, causa in difficultatem spirandi incidere ante finem A. 1704. Ob hanc in Nosocomium S. Mariæ de Morbo exceptus posita, & pluribus, variisque remediis, sed frustra, curatus est. Ex iis scio, venæ sectionem semel, atque iterum imperatam, semel esse atque iterum vitam statim quidem eam difficultatem nonnihil minuire; sed id levamen non permansisse: quæ autem alvum moverent, ne id quidem præstitisse; quamquam nec manifesto nocuerunt. Sed hæc mihi narrata sunt, cum primum inspeksi, idque non toto ante mortem triduo, pallidum, erectaque semper cervice respirantem. Cum inspiraret, animadverti, imum pectus valde attolli. Nec fitis, nec calor, nec alia ejusmodi erant febri indicia. Pulsus tamen articularum frequens; sed cordis, quod, manu admodum, palpitare videbatur, multo frequentior: quæ comparatio sæpe, & diligenter instituta, semper ad eundem modum respondit, ut in eo pariter quod & arteriarum, & cordis pulsus mire essent inæquales. Aucta spirandi difficultate, obiit centesimo circiter ex quo hæc inceperat, die. MORTUI erat tumidior facies, ut moribundi quoque fuerat; sed pedes non tumidi. Circum oculos, & in Abdomine livor. Quo diducto, omentum apparuit nigricans, & globulis, ab utraque facie, quasi glandulosis opertum. Sanus lien. At jecur exterius album, intus ad tabacci colorem accedebat: vesicula ejus ex albo flava, & valde contracta. Ipsum vero per tenues membranaceas telas ad proximatas partes, & præsertim ad septum Transversum, etiam qua aliquot non solet, alligabatur. Erat autem peritonæum qua septum illud convexit, asperum parvis quibuldam quasi globulis, magnitudine, & forma variis. Porro aqua ex flavo vires in ventre non deerat.

Thoracis vero utrumque cavum ejusdemmodi aqua implebat: quæ dum spongiis exhauriebatur, videbatur erant his adherentia cum gelatina quadam varia frusta quasi membranularum. Dexter pulmo ad latus annexus erat per telas plures, quales cum jecinore descripsi: eoque manu sinistrorsum reducto, pleura apparuit quæ ejus posteriori parti responderat, hic illic tanquam minutis ictibus percussa, ut resistentem coccineum sanguinem ostenderet. Pulmo autem sinister & suprema, & laterali rota facie valentissime cum pleura cohærebat, quæ iis in sedibus, & præterea in subiecti diaphragmatis magna parte, & in mediastini anteriore, & qua hoc pericardio appositum est, non modo erat globulis exasperata, ut peritonæi partem fuisse, dixi, verum insuper ea erat & duritie, & crassitudine, ut arteria Magna a corde exorientis parietes, nec paulo, superaret, ex alba intus substantia constans, minutis particulis compacta: Pulmones ichore spumoso, albidoque, si manu comprimeres, scatere conspiceres. Caterum nihil habebant vitii, ut neque ipsum cor; nisi forte duas, tresve concretiones polyposas magni facias exiguas, & pene mucosas, quarum una in auricularum dexteram, duæ reliquæ pertinebant in Magnam, & Pulmonarem arterias, singulæ in singulas. Intra pericardium autem fuerat aqua ejus perimilis quæ in ventre, & thorace descripta est, sed copia vix majori quam modica. Quod reliquum est, Thyroidæ glandulæ sinister lobus quid vitii haberet, hic est adjiciendum, nisi id satis jam esset factum in Epistola Anatomica IX. (c), in qua Adolescentulum quem thoracis hydropse interemptum ajo, hunc ipsum fuisse, scito.

31. Cum multa, & varia super hac historia adnotati possint, nos brevitatis studio, pauca seligemus. Et primum, quod ad pleuram attinet, difficile est veram causam assequi, cur in dextera posteriore thoracis parte inflammata instat, resitante sanguine, apparuerit. Nam si forte aquam æcuses ex flavo virentem, quasi aculeis salinis irritando id facere potuisset, eandemque conjicias, in pericardio vellicando cor, pulsus adeo pervertisse; tunc vero dispiciendum est, cur aqua eadem cum effect in ventre, & in sinistro quoque thoracis cavo, neutrobique irritationis effectus ediderit, imo ne in reliqua quidem dextera thoracis maxima parte. Difficile etiam, mihi quidem, est dicere, cur pleura, cum certa ea in sede appareret inflammata; nullum tamen afferret dolorem pleuriticum. Demique cur adeo & crassa, & dura facta esset ad tot, & tam magnos tractus a sinistris; ad nullum a dextris. Nam si ad aggestam aquam spectare id, credas; eadem hæc erat etiam a dextris; ut multo fit in hac nostra difficilior explicatio, quam in Observatione LXXV. quæ in II. libri Sepulchreti Sectione I. immerito, ut mox ostendam, uni adscribitur Francisco Michino. In ea enim Observatione in eadem sinistra tantum thoracis cavitate maxima proponitur aquæ copia, qua in cavitate etiam tantum erat pleura admodum crassa & callosa, & similiter pulmones, mediastinum, septum transversum... erant callosa sere.

32. Utinam vero priora illa omnia tam possem dilucide ac facile explicare, quam animadversionem meam de præcipuo illius Observationis Auctore. Vide enim Falloppii nostri septem illas quæ inscribuntur *Observationes de Venis*; & in extrema Septimae totidem verbis; nisi quod pauca alia, quæ mox proferam, interjiciuntur, & subjiunguntur; illam ipsam quæ Michino tribuitur, leges. Eas autem Observationes ad Falloppium attinere, cum hujus Institutiones, Observationesve Anatomice ostendunt quodocunque de iisdem rebus sermo incidit quæ in plerisque harum septem Observationum memorantur; tum vero procul omni dubitatione confirmant verba illa quibus concluditur Quarta: *Et hunc consensum venarum observari ego Falloppius eo anno in pluribus cadaveribus*. Verum ne forte putes, ab Editoribus Operum Falloppii Omnium huic temere adjudicatas fuisse Observationes Michini, aut Michinum sibi tribuisse quæ essent Falloppii; sic habeto. Cum hujus *Expositio-nem in Librum Galeni de Ossibus* Michinus edidit Venetijs A. 1570. eique addidit septem illas quæ pariter tunc primum in lucem proferebantur, Observationes, ingenue ipsum in libri fronte fuisse testatum, omnia esse ejusdem Auctoris, Falloppii videlicet, ab se autem ejus discipulo ex fidelissimo codice, dum ille ea publice profiteretur, descripta fuisse: itemque iisdem illis Observationibus hunc titulum, suo loco præfixisse, *Observationes Anatomice Gabrielis Falloppii a Francisco Michino, de S. Archangelo, illo dictante, descriptæ*. Illud a Michino adjectum est quod inter Quintam, & Sextam Observationem in ejus quidem editione ad hunc modum legitur: *Hec omnia cum & ego viderem, & observassem in unico altero cadavere eo anno 1554. & in privata, & in publica anatome, quam secuti, narravit, ac ostendit evindissimus Falloppius, ideo ad faciliorem hujus veritatis cognitionem volui apponere harum venarum figuram delineatam ab ingeniosissimo mihi tunc discipulo Moybano germano*. Hunc, Joannem illum Moibanum, eruditum Medicum, fuisse existimo, qui tunc, sicut ex Mercklino (d) facile colliges, annum agebat duodetrigesimum, ut cum Michino iis Falloppii dissectionibus interessere potuerit, & Magistro petente Iconem illam delineare, quam inter has Observationes in Falloppii Operibus habemus, eandem, nisi quod multo minor est, quam apposita a Michino. Et ipse tamen Michinus, inquit, hæc vidit & observavit. Quidni? sed, ut ceteri qui aderant, Falloppii discipuli. Hoc observavit, inquit in Observatione Quarta Falloppius, non solum in unico cadavere, sed & in pluribus, & astantibus patefecit. Nempe qui patefacit, is auctor est observationum; qui astant dumtaxat, & vident, hi vero testes sunt. Nec plus sibi arrogat ipse Michinus, ubi in calce Observationis Septimæ hæc leguntur: *Et quoniam eodem anno duos affectus præter naturam vidimus, qui forte raro contingunt, & rarius videntur: ideo volui eos hic apponere in studio gratiam*. Et continuo subijcit quid viderint in cadavere puellæ, & mox in cadavere autem adulti vidimus, inquit, *hydropem pulmonis*, eamque adjicit, de qua nunc loquimur, Observationem. Non dicit *reperi*, sed *vidimus*, ut

(r) n. 22. (f) n. 24. (u) ibid. (u) ch. cit. (x) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 34. (y) n. 9. II. 15.
(z) ch. cit. (a) l. 2. S. 7. in Schol. ad Obs. 25. in Additam. (b) Sect. cad. Obs. 91. & in Additam. Obs. 48.

(c) n. 39. (d) in Lindon. Renov.

ut facile hic quoque intelligas *secante*, *enervante*, ac *offendente* Falloppio, vidisse, praesertim cum hac Observationi interjiciat: *Et hunc morbum eruditissimus praceptor meus Falloppius empyema, vel thoracis hydropem dici posse asseruit*. Michini igitur ingenuitatem laudo, nec tamen, ut Marcellus Donatus (e) aliena ipsi tribuo. Franciscus Michinus, inquit, qui quasdam anatomicas suas observationes typis edidit, in quinta scribit, se &c. Qui enim Michini esse potest quinta Observatio, quam Michinus, ut ceteras, fassus est, distante Falloppio, se descripsisse? Credidisse potius, nisi quae profert Donatus, Observationes haece ipsas evidentissime designarent; alias quasdam indicatas ab eo esse Observationes Anatomicas, quae ab iis qui Medicorum, aut Anatomicorum Scripta recentent, dum fere alii alios describunt, Michino tribuuntur, Venetiis edita A. 1554. eo nempe anno quo inter Falloppii discipulos, ut supra vidimus, hic, non confectandi, sed discendi causa verabatur! At enim dissectuisse potuit antea. Fortasse potuit; sed ne unum quidem verbum animadvertere mihi licuit inter ea quae Falloppii edidit, aut in praefixa Epistola, data ex Florentioli in Comitatu Placentino XII. Cal. Novembris 1569. ubi Medicum fortasse agebat, quo ex verbo Anatomicum fuisse, intelligerem. Quae etiam ita sunt, neque unquam mihi, imo ne Eruditissimo quidem Hallero (f), ut hac re legens, cognovi, alias quam has Falloppii, a Michino editas Observationes videre contigit, aut in unum aliquem incidere qui vidisset; non tamen propterea non editas esse, contendam. Satis mihi est, dum ipso assilulante Michino, sua assererem Falloppio nostro, quaedam attinentia ad primas huius operum editiones, & ad Anatomes Historiam attigisse, quae te, utriusque studiosum, a proposito paulisper abducat, opportune recrearent.

33. Morbum igitur qui illa Sepulchreti Observatione LXXV. proponitur, *empyema, vel thoracis hydropem dici posse*, asserbat Falloppius: qui paulo infra de eodem morbo hac etiam addebat: *De quo quidem thoracis hydropem loquitur Hippocrates in 2. de morbis cap. proprio, & in libro de internis affectionibus circa medium, ubi tractat de reliquis speciebus aquae intercutis, & hanc appellat pulmonis hydropem*. Itaque jam vides, cur ea sic incipiat Observatio: *In cadavere adulti vidimus hydropem pulmonis*. Sic enim vocatus fuerat in proprio illo capite, quocum scite conjunxit Falloppius libri illius alterius locum, ut collato inter se utroque, eundem esse morbum, ex signis, & curatione intelligamus, qui utrobique proponitur, id est hydropem thoracis, educita, cum licet, per sectionem aqua curandum. Quo autem modo aqua in thoracem effundatur, non aliter secundum indicat locum, ac mihi Galenus, quippe Hippocratem sequi solitus, supra (g) visus est, in pericardium effundi aquam, indicasse, id est ex ruptis hydatidibus, quae ab Hippocrate tubercula ubi appellantur: *si tubercula in pulmone fuerint enata, & aqua repleta, & in pectore rupta*. Sic autem fieri & in bove, & in cane, & in fove. Porro videri talia multo magis in homine fieri quam in pecoribus, quanto etiam morboflore dicta utimur. Vides, ut vetustissimi illi Medici, quos nihil de his hydropis speciebus attigisse, nonnulli putant, cum morbos, & morborum origines in hominum cadaveribus scrutandi copiam non haberent, in bestiis inquirerent, ex iis autem quae in his viderent, sagaciter conjecturas ad humanum genus ducerent. Similia hodieque in bobus, & ovibus conspici, pervulgatum est, & Willius praesertim, ac Willius suis in Sepulchretum (h) relatis Observationibus confirmant: in fove autem, ceteroquin fano, ut cetera ejusmodi hic omittam, a me in bestiis, hominibusque conspecta, hydatidem vidisse memini, quae minorem sui partem in pulmonis superficie ostendens, interius adeo se amplificabat, ut aquae limpidae uncias aliquot contineret. Sed in hominibus ut Falloppius in primis effusam aquam vidit, sic ejus discipulus Coiterus (i) etiam hydatides postea deprehendit. Postquam enim se multoties, dixit, *vel utramque pectoris cavitatem, vel alteram aqua plenam invenisse, unde cum Hippocrates asserere liceat, in pectore hydropem fieri*; duo subiicit exempla, alterum Professoris Bononiensis, quem precibus adductus Hieronymi Cardani, sui studiosissimi, dissecuit, alterum Virginis: in quorum illo hydatides invenit omnibus ventris visceribus adherentes, in hac vero unam quidem ad latus cervicis uteri, sed tantam

ut quasi duplo major esset quam vesica urinaria, aqua tenui lucidaque, sicut infra dicit, plenissimam: ut proclive sit, conjicere, ex similibus disruptis vesicis aquam extitisse, quae dexterum in utroque thoracis cavum implebat, praesertim cum in I. quoque libri II. Sepulchreti Sectione (k) ab aliis postea repertum hominum pulmonem legamus vesicis plenum, quibus apertis, aut aqua exibat, aut humor pellucidus, qui etiam tunc lentus erat instar albuminis ovi, tamen fluxilior antea in iisdem, vel potius in aliis, quae disruptae essent, vesicis fuisse poterat, & hydropem, qui erat in altero thoracis latere, fecisse.

Verum hic duo forsitan ex me quaeres, alterum, quomodo hydrops pulmonis dici possit, cum, ruptis jam huius hydatidibus, aqua in thoracem est effusa? alterum, an hydrops thoracis ista plerumque ratione fiat? Quod ad primum attinet, proprie quidem pulmonis hydrops tunc dici videtur, cum serum in ipso haeret pulmone, quemadmodum Tozzius (l), & Albertinus (m) in cadaveribus ab se repertum describunt, alia quae ad eum pertinent morbum, non reticentes, cujus signis addi posse, indicavit Jo. Maur. Hoffmannus (n) querelas de ponderis angustia pressoria & gravitatis sensu, a jugulo per medium thoracem deorsum exprorecto. Et quamquam extant Observationes (o) huius hydropis cum thoracis hydropem conjuncti; saepe tamen accidit, ut hydatidibus, cum in his aqua pulmonum est, disruptis, prius abeat, alter fiat, quem plures pulmonis hydropem vocare pergunt, five originem spectando, causam pro effectu malunt designare, five etiam Hildani (p) imitari exemplum, qui multa aqua serosa circum corin pericardio deprehensa, non pericardii hydropem morbum illum, sed *hydrocardium* appellavit.

Num vero thoracis hydrops, quod erat alterum a te quaesitum, ista plerumque ratione fiat, in multiplici causarum varietate nemo, opinor, facile dixerit. Ad has enim inter cetera illud etiam attinet, quod aliorum postea, & Valsalvae, & meis Observationibus (q) confirmatum videbis, laudatam autem Coiterus jam tum suis quas in Sepulchreto quoque (r) habes, adnotavit, diversos esse morbos, quos pectoris hydrops comitari possit, & in his peripneumonias, pleuritides, tabes, & hydropes: quare huius aquae collectionis in pectore non unam semper esse causam, sed multas variasque esse videri. Atque ita egregius ille Anatomicus humana cadavera post praecceptorem dissecando, non modo illustrabat, verum insuper amplificabat antiquissimorum Medicorum doctrinam. Ad quam reperiisse Falloppium in eo quoque, existimaverim, quod propositum morbum *empyema, vel thoracis hydropem dici posse*, asserbat (s), id est si veritissima signa attendas, *empyematis* per similem. Eger enim, ut in loco illo est libri II. de Morbis quem Falloppius indicabat, *patitur talia, qualia is qui suppuratus fit*; sed, ut internoscere possimus, debilius, ac diuturnius. Attamen & vehementia, & cito necantia vel hos interdum pati, qui aquam, non pus, habent in thorace effusam, nonnulli ex productis Observationibus (t) satis ostendunt: & contra, signis illis carere nonnunquam omnibus, haud ita raro plerisque; ut certe ei adolescentulo (u) unde haec scribendi occasio non cepimus, neque febris erat, neque tussis, neque pedum tumor, neque unguum contractio, & hydrops tamen erat thoracis. Cave autem credas, a me hac ideo dici quod censeam, veterem doctrinam oportere rejici, quod non habeat circa omnia certitudinem exactam. Imo ideo dico, quia hoc ipsum, in libro de Veteri Medicina (x) ingenue agnitum, ii Medici quos supra (y) cum Vuesennio designabam, tunc maxime ignorare se, ostendunt, cum apud populum nihil tam verentes, quam ne dubitare de additi alicujus morbi natura videantur, id saepe faciunt quod merito Hippocrates (z) vituperavit, ut *morbum alium existentem, alium esse*, pronuncient. Sed ad promissas reliquas Observationes pergamus.

34. VIRGO Bononiensis annos nata duodeviginti, cum scabiem ungendo repulisset, gravissima orthopnea, sine febre, sine ceteris, quae modo memorabamus, correpta est. Sanguine e brachio ad sex septemve uncias detracto, pejus habuit: epede autem post dies aliquot ad uncias totidem missio, ita corruit, ut vehementiore facta spirandi difficultate, postridie interiret anno, si recte memini, 1703. CADAVER nusquam tumidum, sed iusta ubique pinguedinis copia ceres, & sine ullo scabiei vestigio conspectum est. Venter jecur habuit livi-

lividius, & durius quam soleat, fana caetera, & in his lienem, etiam superius huius extremum erat propemodum ab reliquo lienis corpore omnino disjunctum, ut nisi per lateris alterius particulam continuaretur, duo futuri fuissent lienēs, non unus. Quae in muliebris diligenter observavi, minus sunt huius loci. Unum tamen, aut alterum propter illa tum quae mox dicentur de mammis, tum quae in Aphorismis (a) leguntur, non est reticendum. Hymenis, atque uteri summa erat integritas: huius autem cavitatis lento quodam humore scatebat, aquae simili in qua caro recens lota est. Quo deterio, ex media potissimum fundi uterini facie digitis subitus appressis, sanguinea quasi puncta prodibant, quae, pressione nonnihil aucta, guttulae sanguinis fiebant: sanguine autem infarcti passim per substantiam uteri certi quasi sinus videbantur, ut minime dubitarem, quin signa haec essent mentrui sanguinis, mox huic Virgini, si paulo diutius vixisset, erupturi.

Pectoris sectionem aggredienti placuit fororian-tes mammas incidere, quod dum facerem, miratus sum, non uno ex loco, nec sine ejaculatione quasi quadam, lac prorumpere. Mox ad primam cultri in costarum cartilagine altiore impressionem subscutella, qua thorax omnino implebatur, aqua erupit. Quae exhausta, pulmonem quidem sinistram inveni aliqua dumtaxat posteriori faciei parte, dexterum autem tota & posteriore, & laterali facie cum pleura archissime coherentem. Pericardium quoque congesta aqua adeo distendebatur, ut priusquam incidere, praedurum tactu, multo maxime cor mentiretur. Hoc vero iusta inventum est magnitudine, nihil ferme sanguinis, sed concretiones polypofas continens ventriculo utroque, pinguedinis fimiles ex albo flaventis. Caput, quoniam Virgo, a me saepe in Nosocomio interrogata, neque dolere, neque alio incommodo tentari, constanter responderat, non attigimus.

35. Inter morbos caeteros, qui scabiei repulsionem consequuntur, jure hydropem, & thoracis quoque, recenseri, hac nostra vel clarius, quam Storchi (b) Viri Experientissimi, confirmat historia. Ceterum noli credere, Medicum non ignobilem, qui semel atque iterum sanguinem misit, id esse fuscipatum, & sanguinem tamen eduxisse, asiluplumentum Valsalvae potius (c) probanti quadantenus, quam Galeno haud laudanti praecceptum quod extat in extremo ferme libro de ratione victus in morbis acutis, ut apud Valsalvum latine redditum est: *si hydropicus difficulter spirat, fueritque anni tempus aestivum, & aetas vigeat, & robur adsit, sanguinem a brachio auferre oportet*. Nihil ejusmodi in mentem venerat fuscipari, ut neque alteri illi Medico, a quo non secus detractum sanguinem esse diximus (d) adolescentulo. Tu quid agro utrique inde acciderit, adnotabis: utrique tamen ignoscere Medico, eoque facilius, quod neuter ex illorum erat numero qui se falli non posse, credunt, sibi omnia, nihil caeteris tribuentes. Imo uterque, & praesertim alter, quot adhuc Arti, sibi que deessent, ingenuae fatebantur, etiam in additis morbis dignoscendis, velut hoc, & pericardii hydropem, qui insuper, ut in hac Virgine, sic & in aliis tribus, quae protinus asseram, exemplis ad thoracis hydropem adjugebatur.

36. MULIER quinquagesimum agens annum, a multis jam diebus difficulter, nec sine sono, spirabat. Et tamen difficultas neque decubitus prohibebat, neque somnum abrumpebat. Verum praeterquam quod brachium alterum, quod dolebat, cedemate habebat tumidum (qualem tumorem in thoracis hydropem Fantonus pater (e), & Buchnerus (f), alique, & in his Valsalva noster (g) interdum adnotant) cum ad thoracis motum diceret fluctuationem in eo sentire, pondus autem vel sine motu; quin aqua in thorace esset, non videbatur dubitandum. Huc denique & pedum cedema, minime aucta difficultate spirandi, accessit tribus, an quatuor ante mortem diebus: quae mulierem abstulit, dum forte cibum capere inciperet. Haec neque animi defectionibus obnoxia fuerat, nec unquam de ulla ad cor angustia, aut constrictione querebatur, neque de lumborum dolore, neque demum ullo de incommodo quod ad ventriculum attineret: quae memorare hic volui partim ob alia quae ante harum Litterarum finem, partim ob ea quae continuo scribentur. ABDOMINE discisso, contractus ventriculus inventus est, in eo prope ipsum pylori anulum, ut in III.

quoque Adversariis (h) indicavimus, caruncula non parva, oblongo petiolo affixa ad tunicam illam interiore, eodem atque hac colore, si exterius aspiceres; interius enim ex molli fiebat substantia e rubro albicante, ut nihil magis referret quam aliquam mesariae glandulam, chylo imbutam. Pancreas qua Duodeno intestino adhaeret, crassius erat, & durius; ut minus miratus sum, quod ejus ductus latior supra esset, quam soleat.

Thoracis utrumque cavum plurimam aquam habuit, eamque virentem. Pericardium quoque erat distentum aqua, eodem fortasse colore infusa: quod ideo dico, quia cum dies aliquot illud incidere distulisset, ut ratio postulabat Anatomae quae in Bononiensi Gymnasio habebatur, colore tunc fuit aquae in qua caro lota est. quin eam ob moram videbatur imminuta; duas tamen circiter aequavit libras. Cor, ferme totum pinguedine obductum, nec ea tenui, concretiones in ventriculis habuit polypofas. Capite demum aperto, nec inter meninges, neque in ventriculis lateribus aqua defuit.

37. Etiam vel in vivente facie erat intelligere, aquam esse in thorace; quae tamen signa defuerint, & quae vix tandem accesserint, vides. Quibus facile omnibus carere possemus, si unum illud sensus humoris, nulla praevia suppurationis causa, in thorace fluctuantis perpetuum foret. Nam interdum quidem non ab aegris modo percipi, verum etiam ab aliis eam fluctuationem audiri, olim Hippocrates iis in locis, in quibus de hoc hydropem agi, supra (i) diximus, satis docuit, cum aegrum, inquit, *humeris apprehensum concutito, & deinde in trochilare magis fluctuet, audito, & rursum qua parte strepitum perciperis, ea secato*; idque non una recentium quoque Medicorum Observatio confirmat, qualem superius (k) commemoravimus, & qualem Parentis sui (l) edidit Cel. Fantonus; nam ad aegrum sensum dumtaxat, pertinet hac nostra, & Cl. Virorum Jo. Davidis Mauchartii (m), ac Jo. Philippi Wolffii (n). Sed tamen hoc signum neque est, neque esse perpetuum potest. Nam praeterquam quod in nostris caeteris, & in omnibus Valsalvae frustra perquires, idem quoque accidet in plerisque aliorum perlegendis, qui tam luculentam huius morbi notam, si extitisset, praetermittere potuissent non videntur. Quin diserte a quibusdam adnotatum videbis, illam defuisse. Sic in ea Virgine, sic in Polono illo Senatore, quos supra (o) memoravi; ut alios nunc omittam; cum ea aquae copia in thorace esset, nullam, dum viverent, fuisse fluctuationem, in eorum historiis leges. Nec vero crediderim, fuscipari te posse, in his, illisque omnibus tunc demum in thoracem effusam, aut plurimum auctam fuisse aquam, cum morerentur, in illorum enim plerisque indicia aliqua non defuerant aquae antea effusae: & si de duobus praecipue quos modo indicavimus, sermo sit; in Virgine de qua potissimum suspicionem istam apud aliquos videor legisse, quod tandem aqua, praesertim virore, augmentum a morte repetes, cum *placide, & sine agone exspiraverit*? aut in Senatore, qui cum omnino bene se tunc habere sibi videretur, ludens, *stimulo naturae alvum depositurus, & sellam adiens, jubita morte extinctus est*? Non est igitur huius morbi signum perpetuum fluctuatio ab aegris percepta, nedum ab aliis audita. Sed neque, ut dicebam, esse perpetuum potest; ut si aqua sit, quod etiam, praeter laudatum Fantonus (p), alii monuerunt, aut omnino perpauca, aut tanta copia, ut thoracem prorsus impleat. Nam & quibus suppuratis, dum concutuntur, strepitum quidem nullus fit, verum difficultas spirandi fortis, & ungues lividi, hi, sicut ipse alibi (q) docet Hippocrates, *pleni sunt pure*. At saltem, inquires, eo temporis spatio quo ab exigua copia aqua crescit, nec ad summam tamen adhuc pervenit, ejus fluctuatio videtur percipi debere. Videtur utique. Sed quidam certe non percipiunt, ut Senator, de quo dixi, qui nullam fluctuationem humoris in thorace se sentire, aut sensisse, affirmabat: alii non attendunt: alii denique non indicant Medicis, signa autem reliqua tunc adeo pauca, levia, & morbis aliis communia esse possunt, ut siquis de illo interroget, praeter rationem id facere videatur: humeris vero apprehendere, & concutere, aut aliter agitare non omnes aegros sane licet. Quae plane videbis in eo qui sequitur, casu convenisse.

38. MULIER rusticana, non multo major annis viginti quinque, alba, pallidaque facie, cum ante quatuor

(a) De Med. Hist. Mirab. l. 3. c. 9. (f) in Boerh. Meth. Stud. Med. Stud. Med. P. 7. S. 6. (g) n. 20.
(b) l. 2. S. 1. Obs. 135. & Schol. ad Obs. 75. (i) Obs. Anat. (k) Obs. 31. & 36. (l) Medic. Part. Praef. ubi de Morbis Pect.
(m) Comment. de Bonon. Sc. Inst. Tom. 1. in Opusc. (n) Act. N. C. Tom. 4. Obs. 213.
(o) ut cit. Sepulchr. Sect. 1. Obs. 73. & 77. (p) Cent. 1. Obs. 43. (q) Epist. 20. & 21.
(r) l. 2. S. 7. Obs. 40. (s) n. 32. (t) Vid. n. 2. 17. (u) n. 30. (x) n. 21. (y) n. 23.
(z) De Morbis l. 1. n. 5.

(a) Sect. 5. Aph. 39. (b) Act. N. C. Tom. 5. Obs. 147. (c) Vid. huius Comment. in Hippocr. locum indicatum.
(d) n. 30. (e) Obs. Anat. Med. 30. & 38. (f) Act. N. C. Tom. 6. Obs. 20. (g) supra, n. 2. (h) Anian. 4.
(i) n. 31. & 33. (k) n. 5. (l) Obs. Anat. Med. 29. (m) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 102. (n) Anian. 4.
(o) Eorund. Act. Tom. 5. Obs. 34. (p) n. 27. & 31. (q) Schol. ad cit. Obs. 29. (r) Coac. Praenot.

tuor nupisset menses, ad tres uterum jam ferebat, cum ob febriculam quandam erraticam in Nosocomium Patavinum excepta est, in quo mensem, aut eo amplius decubuit. Pulsus neque parvus, neque intermittens. Sitis nulla; etsi fere fructibus vesceretur, quod in grava non mirabantur. Nullas pedum tumor. Nulla animi defectiones. Neque de angustia ad cor, aut anxietate, neque de ponderis sensu, neque omnino de ullo thoracis incommodo unquam est quæstio; nisi quod tussicula quadam sicca subinde, idque a multo jam tempore, sed leviter, tentari consueverat: tum etiam, si oblata fumeret cum adhuc calerent, difficili respiratio- ne corripiebatur; quam ob causam refrigerata petere solita erat. Extra quem casum non incommode spirabat; tantum aberat, ut noctu illo suffocationis sensu excitaretur, aut sedere cogeretur. Itaque, ut dixi, cubabat, sed in latus dexterum: in quod etiam cubans mortua est, cum ad febriculam nihil præterea mali accessisset, si dolorem ad lumbos excipias, de quo novissimo dumtaxat tempore conquesta est. VENTREM intra horæ dimidium a matris obitu hæc- nus aperuerunt, ut proles, si viveret, sacra ablui aqua posset: quod & feliciter peractum est. Infans enim, utero, membranisque suis caute incisis, continuo se quasi exeruit, manusque movit, nec nisi una post matrem hora mortuus est. Eo exempto, uterum cum adhærente placenta, & membranis, & corpus reliquum maternum, uno excepto capite, diligenter postea nos persequimus eodem, & insequentibus diebus ante Ka- lendas Decembris A. 1724. Sed alia alio differentes, hic ferme nihil, nisi quod præter naturam fuit, scribemus. Cætera igitur omnia egregie constituta fuisse, credito, ut totus certe erat corporis habitus, iusta optimæ pin- guedinis copia rubentibus musculis imposita, & inter- jecla, vix ut aquæ paucillum inter eam apparuerit, ubi neque in vivente, ut diximus, neque in mortua, ante defectionem, esse videbatur, hoc est in extremis pedibus: quod ipsum tamen me non fugit posse ab aliquo ipsi ute- ri gestationi acceptum referri. Major æquo lien ali- quanto, hepar autem magis, ut quod & inferius quam soleat, & ad lienem usque se extendere. Exterior pal- lidum; intus ex suo, & ex tabacci colore leviter varie- gatam: nec tamen durum. Ventriculus in medio ferme suæ longitudinis contrahabatur, utrinque extuberans, sed a dextris minus, quæ pars oblique descendebat; al- tera in transversum posita, fundo aliquantum antror- sum converso, aeris, & humoris femiplena. Vermes plurimi teretes in Tenuibus intestinis, quæ ubi illi erant, & quodam præsertim in loco, subrubebant, ibidemque quali per vim dilatata protuberabant. Antequam Pe- ctus incidere, tumere collum animadvertimus a tur- gente glandula Thyroidæ: ex mammis autem lac fa- cile exprimi. Thorace patefacto, ecce id quod causam præbuit & tum quæ prægressa essent, omnia diligentius inquirendi, & hic, ut fecimus, scribendi. In ejus cavo dextero plurima erat aqua subflava, in eaque crassæ quæ- dam, sed mucosæ, quasi telæ. Cujusmodi aquæ aliquid in sinistro cavo etiam fuit, in pericardio autem tantum ut esset propemodum plenum, nec sine telis quales mo- do diximus, innatantibus. Denique in utroque cordis ventriculo erant polyposæ concreciones quasi ex muco quodam; in sinistro tamen paulo densiores.

39. Faciei pallor, febricula, sicca tussis, & decubi- tus in alterum latus fuerant quidem in hac muliere; sed reliqua signa, eaque præsertim quæ omnino propria esse dicuntur hydropis thoracis, non fuerant. Hy- dropis autem pericardii quam fuerunt, inquis, pecu- liares notæ in hac, & duabus, de quibus proxime di- ctum est, seminis? Priusquam aliquid respondeam, si- ne quarta proponam dissectionem, quam Bononiæ habui cum Valsalva sub finem A. 1704.

40. VIR erat annorum amplius quadraginta, qui Foro Cornelii Bononiam identidem ventitabat pedes, res traditas huc illinc, & vicissim hinc illuc ferens. Is cum sæpe vel ab itinere calens, biberet, postremo præsertim tempore quo assidue sitiebat, rheumate ad fauces gravi, & febre correptus, in Nosocomium ad- missus est. Mox ibi de faucibus non amplius conque- stus, suum in ventre morbum omnem esse, dicebat; nulla tamen de re querebatur magis, quam de Spinæ ad lumbos dolore, quo ea sibi media discerari videba- tur. Erant propterea qui intestinorum inflammatione laborare hominem, crederent: Valsalva autem in tho-

race eam esse, suspicabatur. Erat autem pulsus debilis, humilisque; sed qui tamen ligatus, ut ajunt, vide- retur. Surgere, quasi abiturus, sæpe voluit. Per hæc in- tra tertium, an quartum ex quo in Nosocomium ve- nerat, diem confectus est. VENTER nihil habuit quod secundum naturam non esset. In Thorace au- tem ab altera potissimum parte humor stagnabat, in quo frustra natabant quasi membranularum albissimarum; ut nihil magis referret, quam serum vaccinum, parti- culas retinens casei secundarii. Pleuræ vasa magis quam solent, rubebant, nec multo id tamen. Pericardium vero fuit adeo distentum, ut vix compunctum, aquæ ejus qua erat plenissimum, tenuis quasi filum ad non modicam altitudinem ejaculaverit. Cordis mucro plus æquo rubens, leviter inflammatus fuisse videbatur.

Caput denique cum secarem, primum animadverti, plerisque deesse dentes, qui autem restarent, hos omnes nigros, & alios magna, alios maxima ex parte cari- osos, an quod calens, solebat bibere? an ex aeris cui se quacunque tempestate objiciebat, injuriis? Tum cranio recluso, multum aquæ inter Crasnam, Tenuemque me- ningem inventum est. Illa, siqua alia unquam, extan- tibus ad Processus lacertis prædita erat. Per Tenuem autem reptantia vasa quacunque cerebrum circumvestie- bat, omnia sanguine præturgida; non sic quæ in ven- triculis Lateralibus. Cerebri demum basis, & huic pro- xima substantia flaccida.

41. Quod sæpe homo surgere, quasi mox abiturus, volebat, in eo delirii aliquid manifestum erat, ejusque cau- sa in distentis adeo cerebri vasis, aut in aquæ ei cir- cumfusæ acrimonia quaerenda est. Nam in thorace quoque & pleuram, & cordis mucronem eadem quasi inflammasse videri potest. Quid, si pars illius ex cra- nii cavo in Spinæ tubum delapsa, tam acerbum illum ad lumbos dolorem faciebat? nihil enim proclivius est, quam ubi aquam in plures effusam corporis caveas videmus, & in alias aliquas effusam conjicere. Id ve- ro dico, ne forte credas, eum dolorem ita esse repe- tendum ab hydropis pericardii, ut cum aliam præter hunc habere causam non posset, inter peculiariam sit ejus morbi signa fortasse numerandus, præsertim cum in illa quoque femina de qua novissime dictum est (r), lumborum dolor accessisset, & gravissimus fuerit in Ju- vene, cujus historia, a Blasio descripta, in Sepul- chreum (f) relata est. Utrique certe, & huic potissi- mum Juveni is hydrops fuit; neutri tamen alia de- rant, in quæ ille dolor rejici posset. Ipse autem Valsalva in eo de quo loquimur, viro, non pericar- dium definite, sed generatim aliquam thoracis affec- tum ex dolore illo conjecturam ducebat. Quin fa- cile meminisse potes quod alias (z) ad te scripsi, ut soleret molestum sentium circa eam Spinæ sedem ab af- fectis appendicibus pressi, aut irritati septi Transver- si deducere sic tamen, ut aquam in thorace, non in pericardio, congestam argueret. Et quanquam in ca- davere de quo ibi loquebamur, ut in hoc quoque, utro- bique reperta est; in alio tamen viro (u) qui illa parte dorsi, in qua diaphragma medium & inferum cor- poris regionem dividit, immanem patiebatur dolorem, humor serosus in thorace, non in pericardio, inventus memoratur. At enim pericardium, inquis, quo ma- gis distenditur, eo magis tendineam, cui ætius alli- gatum est, diaphragmatis partem distrahit: quamobrem cum hanc non solum gravando, sed & distrahendo af- ficiat; ab oppleto potius pericardio, quam thorace, videtur is dolor repetendus. Verum si res, ut conjicis, ita se habet; quid ergo est cur in nulla ferme cætera- rum Observationum quas aut Valsalvæ aut nostras his Litteris complexi sumus, de eo dolore agri conquesti sint? Num forte quia non adeo pericardium distentum fuit? Atqui non magis esse potuit, quam a Grætzio (x), & Vieussenio (y) repertum est; nec propterea ab ipsis est inter cæteras hujus mali notas is dolor memo- ratus. Relinquitur, ut dicas, in eorum agris sensim pericardium fuisse distentum, in nostro autem hoc vi- ro celerime, ut paulatim laxari ejus, & diaphragma- tis fibræ non potuerint. Noli ergo uti aliis exemplis, a nobis, aut ex Sepulchreto petitis, in quibus contende- re non potes, fuisse brevi tempore dilatatum. Ex ad- verso autem Observationem relege Virginis (z), in qua intra dies non multos, aut eam lege, quam mox subijciam, alterius Virginis, in qua repente multa in pericardio aqua congesta est; cum tamen neutram ille affecerit lum- bo-

borum dolor. Quod ego signum eo diligentius excussi, quod ab nemine, quod sciam, pro hujus morbi indicio pro- positum, mihi in mentem venit, dum novissimam Obser- vationem describerem, quærere, an cæteris posset, quæ non sunt perpetua, annumerari. Fortasse enim aliquando poterit, cum aliis conjunctum usui esse, cum pericardium & celeriter, & maxime distenditur, quorum alterum ut in duabus illis Virginibus fuerit, alterum fateor non fuisse.

42. Interea ne illud quidem esse perpetuum, intelli- gis, quod tradunt (a), & sæpius verum est, pericardii hydropem sensim fieri; nam brevissimo tempore non secus ac hydrops thoracis, interdum fit, quod sane cum Observationem perlegeris Cl. Löw (b), aut cum ipse thoracis inflammationum historias proferam (c), mul- to etiam magis cognoscas: quibus eam quoque addes quæ seorsum alibi (d) scribetur. Nunc illam aliquando quam modo pollicitus sum, eo pluris a te faciendam primum quod ex perraris illis est in quibus nisi peri- cardii hydrops, inventum fuit, cui quidquid ægra pas- sa fuerat, ascribi posset, tum quia a Medico in quaren- dis, adnotandisque signis omnibus diligentissimo mihi non semel narrata, ac confirmata est Hippolyto Fran- cisco Albertino. Eam consulo ad extremum hunc lo- cum servavi, ut ea proposita, quid de cæteris hujus mor- bi indicii habendum sit, certius, ac facilius exponam.

43. MONACHA erat Bononiæ, cujus illustre tum Genus, tum Genobium hic memorare possem, si vel- lem, quam deflexionibus in gingivas, malisque obno- xiam Medicus dato ex sudoriferis lignis decocto sanave- rat: postmodum autem acuta febre correptam, pari fe- licitate sanam fecerat. Cum posset una, atque altera cu- ratione esse contentus; ut sunt aliqui male feduli; Aprili mense redeunte, urgere Virginem cepit, ne tam opportu- num remediis tempus, quibus se a deflexionibus immunem servaret, abire lineret. Negare illa primum, quippe o- ptime valens, & quæ satis sibi superque & decocto, & febre purgata videretur. Homine tamen eadem sæpius inculcante, tandem annuit, invitata, quasi animus id quod accidit, prælagiret. Cum enim ejusdem syrupi, ut vo- cant, auræ tantundem sumpsisset quantum eo die in Co- nobio alia, hisque omnibus id bene cessisset; ipsi qui- dem, quæcunque casus adeo insoliti causa fuerit, quinqua- gies propemodum alvum movit. Hinc magnæ feri de- jectionis copiam cum sitis, ut fere solet, intolerabilis successisset, neque hæc ab iusculis largissime epotis remitteret, vim maximam dilute emulsionis ingessit: neque huic tantæ potionis copiam urinæ copia respondit. Postredie cum in lectulo, surrectura, resedisset, seque induere cepisset, ecce quadam cordis oppressione, & hanc exepiente ani- mi deliquio corripitur. Exinde ea oppressio nunquam desinit exacerbari quotiescunque nimis aut loqueretur, aut moveretur. Plures accesserunt Medici. Quorum sen- tentiæ cum valde, ut in ejusmodi morbis fit, inter se discrepant; additur eorum concilio Quinætili jam men- se Albertinus. Ibi alius aneurysma, alius polypum, alius tuberculum pulmonum conjicere: nec deerant qui de ho- rum, aut de thoracis hydropis suspicarentur. Ubi ad Al- bertinum ventum est (cujus me cautam cunctationem imi- tari in loco nunquam penituit potius quam nonnullorum audacem celeritatem) negavit, esse modeltiæ suæ quod rot Viri, ætate, auctoritate, doctrina, ingenio, usu præstantes, tertio propemodum jam mense satis definire non potuissent, id se, vix ægra tunc primum visa, conti- nuo decernendum suscipere: sinerent igitur, se iterum, tertiove ægram visitando, morbi obscurissimi naturam ex iis quæ inspecta melius quam audita, fortasse intelli- geret, perscrutari. Quæ cum diligenter fecisset, atque ea non modo quæ adessent, sed & quæ abessent, perattente consi- derasset; convocato rursus Medicorum concilio, primum quidem singillarum rationes attulit, quare minus sibi ve- risimile fieret, esse illum morbum ullum ex iis qui sunt me- morati, quam hydropem, & hunc pericardii: hydropem quidem; nam protinus ab ingesta aquei humoris tanta copia ortus erat, cum hæc neque e corpore prodiret, neque tam brevi tempore satis cum sanguine misceri potuisset, ut propterea pars ejus aliqua credenda esset in locum quempiam fecisse, facile a primordiis, ut fit, ad id magis quam alia, dispositum: pericardii vero, quod nonnullos aquam in eo congestam habuisse per- sectionemprehendisset, in quibus eadem, aut similia, dum viverent, incommoda adnotasset. Accipe nunc quæ ab hac Virgine abessent, mala. Bonus erat faciei

color: somni imperturbati. Recte alvus, recte menstrua respondebant. Respiratio, siue stare, siue supina jaceret, siue in utrumlibet cubaret latus, æque erat facilis. Pulsus neque tensi, neque dari, neque vibrati; neque ullo prorsus modo inæquales. Nulla in thorace palpitatio, aut magna pulsatio. Nullus in pulmonum regione dolor. Tussis nulla. Omnino erat nihil, si quæ supra dicta sunt, & quæ mox dicentur, excipias; nihil, inquam, erat quod improbares, aut de quo illa conquereretur. Qui- bus permotus Albertinus in aliorum non ivit sententiam. Pro sua autem hæc esse, existimabat, quod Virgo sibi cor gravari, tanquam saxo imposito, sentiebat, & quod cum silens, & quiescens oppressione illa cordis, de qua initio diximus, non angeretur; si aliquid agere, aut paulo diutius loqui vellet, continuo eadem angebatur, cuius ita sensum exprimere solebat, quasi cum in magna conti- pati populi frequentia, undique constringimur, & coar- ctamur: eam autem cordis oppressione levis quadam ani- mi quasi defectio comitatur: pulsus vero semper, etiam cum quiesceret, debiles erant. Quæ res sane per- difficilem reddebant curationem; nam præterquam quod si medicamentis elicere conarentur aggestum serum; me- tus erat, ne illo potius quod sanguini necessarium est, immutato, hic multo minus facile per cor meatet, aqua pressum, & hujus tam diuturna mora jam flaccidum; illud certe erat evidentissimum, quæcunque remedia paulo essent majorum virium, idem factura quod face- ret corporis motus; quæ autem leviora, ea vero aut nihil, aut non satis opis esse latura. Quod & accidit; nam sicuti hæc prospiciens, tunc prædixerat Alberti- nus, eo Virgo confecta denique morbo est. Nam cum annum ab ineunte morbo vitam traxisset; ad cætera addi cepit momentarius punctionum sensus, subinde re- currens, in affecto loco, cum levibus ibidem convul- sionibus, pulsus autem sensum magis magisque infirmari, & quasi obscurari: quæ non fallacia proxima jam mortis fuerunt indicia. THORACEM, ad abstru- morbi sedem, naturamque patefaciendam, recludere, Albertino permiffum est; uno, haud amplius, socio ad- dito Roberto Muratorio, seniore Medico, Viroque spe- cato. Sana igitur omnia inventa sunt, nisi quod peri- cardium tumeat aqua ad uncias novem, cordis autem membrana manifesto erodi ceperat, facile ab eadem aqua, longa demum mora acriore facta, unde ille esset pun- ctionum sensus, eaque leves convulsionis.

44. Historiam habes qualem recens ab Albertini ser- monibus jam eo tempore conscripseram cum alia habentem quæ doceant, quid invitis non inculcandum a Me- dico, & quid in loco imitandum, tum illa certe quæ ad propositum morbum internoscendum prodesse possint. Et quoniam in ea dictum est, in aliis quoque Albertinum ipsius signa adnotasse; poteris quæ de his in Commen- tariis de Bononiensi Scientiarum Academia (e) univer- se docuit, legere, & cum hujus Virginis Observatione conferre, quam, opinor, indicat ubi superficiem cordis leviter corrosam in muliebri cadavere conspexisse se, di- cit. Nec te moveat quod ubi aqua erodens est, quæ- dam fieri aliter scribat, quam in hac Virgine fiebant; neque enim huic aqua inter initia erodens erat, ut ad extremum fuit, cum maxime infirma vis fibrarum cor- dis vibrato pulsui efficiendo par amplius non erat, & leves tamen illæ ad cor adnotatæ convulsionis nonnulla tunc secus fieri, quam antea, etiam si Virgo quiesceret, indicabant. Quam autem a motu accidere memorat spi- randi difficultatem, siue potius, ut dicit, apnæam mox evanescentem, vix differre, credes, ab iis brevibus ani- mi quasi defectionibus, quas cum in Virgine certe ob- servasset, in Commentariis discrete non exprimit. Cæte- ra quæ in his habet, fere non discrepant, aut pro varia dumtaxat aquæ five copia, seu qualitate discrepant. Ipsa autem qualitas, etsi mora, ut diximus, mutari potest ea ratione quæ a Grætzio (f) exposita est; vel initio tamen esse valde ab aquea diverfa potest, cum videlicet serum san- guinis valde ipsum quoque diversum est. Haud raro enim hoc vidimus e morbidis corporibus aut flavum emitti, aut ad viride, ad cæruleum, ad albidum vergens, non se- cus ac humor persæpe est, quem effusum in hujus, aut illius hydropici, ventrem, aut thoracem, aut ipsum denique pericardium conspiciamus; unde capere argu- mentum possent qui pericardii aquam, non per glandu- las, sed per ipsas tenuissimas arterias afferri, non dubitant; quanquam ubi certæ quædam particule in sanguinis sero nimis

(r) n. 28. (s) l. 2. s. 1. Obl. 60. (t) Epist. 10. n. 11.
(u) Acl. N. C. Tom. 6. Obl. 50. (v) Vid. supra n. 21. (y) Vid. n. 24. & 25. (z) n. 19.

(a) Vid. n. 22. (b) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. Obl. 194.
(c) Tom. 2. in Opus. (f) Disp. cit. supra ad n. 22. §. 19.

nimis pravalent, eadem pariter in secretis per glandulas humoribus ita dominantur, ut saliva eorum, in quibus renes paulo diutius ab officio cessarant suo, visa sit colore, sapore, odore nihil ab lotio discrepare (g).

Qualis vero secundum naturam sit aqua pericardii, non recte arguitur ex illis Vieussenii (b) experimentis, in quibus ex iis qui pericardii hydrope diu laboraverant, acceptam, aut ad ignem, aut per se etiam, vidit coagulari, cum tinctura autem florum malva commistam, virefcere, & sal denique ab ipsa eductum, spiritibus, quos vocant, acidis in fermentationem cieri. Sic neque ego ex Valsalvæ experimento (*), in quo, aqua in ejusdem cadaveris thorace, & pericardio stagnante, illius quidem portionem conspexit, igni impositam, concrevisse, hujus autem non concrevisse, recte arguerem, humorem quo secundum naturam tum illud, tum hoc cavum plus minuse madere invenimus alium in hoc, atque in illo esse. Scilicet pro varia tum mora, tum morbida sanguinis, & viscerum constitutione hæc variari, non ratio solum indicat, sed & plurima, ut in parte Valsalvæ quoque nostri experimenta (i) confirmant. Quod vero ad copiam attinet humoris pericardii, quem in sanis quidem corporibus modicum inveniri, primus, ut opinor, docuit vetustissimus Auctor libri de Cordis (k), in morbis, & præsertim in hujus partis hydrope correptis non modo multum esse, aut plurimum, verum etiam interdum incredibili propemodum copia, vel ex superius scriptis, aut commemoratis Observationibus manifestum est, videlicet ut minor, majorve ejus causa est, aut brevis, diutiusve hæc persistit, five ea in impedito humoris refluxu, five in aucto affluxu consistat, hic vero aut feri copia sit in sanguine redundantis, aut ab hujus circa præcordia retardato diutius five ob vitium aliquod organicum, five ob aliam quamcumque causam, aut denique, ut alia, & in his ruptis cordis lymphæ ductus omittam, ab dissidentibus hydatidum folliculis. Has enim post Galenum, qui in simia, ut supra (l) indicatum est, animadverterat, alii intra belvinum, plerique intra humanum pericardium conspexerunt. Wepferus enim (m) multas per exteriori faucibus faciem passim dissecatas deprehendit. Ballonius autem (n), & Cordæus (o) in mulieribus duabus corhydatidibus oblitum fuisse, retulerunt. Rolfinkius (p) nos, inquit, in cordis membrana in palpitanti subiectis agris observavimus hydatidas. Fantonus pater (q) in quodam homine copiosissime, & croceæ lymphæ cor innatans vidit, cujus apex erat a corrupta hydatide ulcervosa, in alio autem (r) plurima in superficie cordis hydatides. Præcl. Thebesius (s) in Mercatore, cujus thoracis dextrum latius una cum pericardio valde expanso aqua plenum erat, invenit externam cordis membranam hydatidibus scabram. Et ipse quoque, ut alias (t) ad te scripsi, quasi ruptæ hydatidis vestigium in eadem conspexi, & de magna quæ indidem pendeat hydatide sum scripturus (u). Quæ omnia attingere hic volui, quo facilius intelligeres, ut hydrops hic pericardii & origine, & qualitate, & copia aquæ plurimum variare potest, si posse ejus etiam signa variari, sicut in pulsibus præsertim ab Albertino (x) scriptum est, qui parvos potius frequentes semper quidem, sed tunc magis deprehendit, cum aqua multo maxima copia erat, molles autem, cum illa pura, aut lenta, vibratos denique, ac tenfos, cum falsa, & vellicans fuit. Tu qualis, & quæ copia fuerit, apud Vieussenium leges in illis duobus, quorum alteri, ut supra (y) narravimus, pulsus fuisse, indicavit parvum, frequentem, inæqualem, alteri autem præter hæc semper valde mollem, & debilem. Sero autem, ut cætera commonstrant, viscido intra crassum pericardium, libræ pondus superante, exiguis fuisse pulsus, ac languidos, in Vidua quadam generosa adnotavit Hoffmannus (z). Qui cum subicit, quid in Vidua altera observatum sit a Ballonio (a), si hujus verba amanuenses illius, aut typographi diligentius descripsissent, facile cognosceres, pulsus mulieris magnum, elatum, tardum, intercisum, & intercalarem habentem in pulsatione una atque altera intermissionem, & quæ de ea referuntur cætera, si forte ad pericardii hydropem, at certe ad ipsum,

non, ut hic spectamus, solum, sed cum aliis conjunctum morbis, attinuisse. Ejusmodi igitur Observationibus, quarum magnus suppeteret numerus, hic prætermittis, tanto minus attendenda sunt quæ ex Zacuto ab Doctis alioquin Viris in hunc modum proferuntur: *Zacutus Lusitanus ter vidit hunc affectum* (pericardii hydropem) *ubi egri animi deliquio, cordis palpitazione, pulsu duvo, parvo, nulla præcedente causa syncope oppressi vitam ducebant, & accedente febricula consumpti sunt: ob quam corporis consumptionem nonnullis affectum hunc Tabis pericardii nomine insignire placuit.* Verum si locum in quo hæc scripsit, indicasset, quem esse invenies Observ. CXXXVII. libri I. de Praxi Medica Admiranda, aut si ipsi eam perlegissent Observationem, proclive fuisset intelligere, non de pericardii hydrope illa dici, five de humore in ejus cavum effuso, sed de parvo durifculo tumore in tunica, id cavum complectente, innato. His igitur merito sepelitis, si quæ in paucis hic attinentibus Observationibus de pulsibus sunt scripta, spectemus, varios in variis esse, constabit, & si quid forte sæpius sit adnotatum, id ad parvitatem, debilitatem, frequentiamque referendum videri: quæ res ipsæ non modo quam variare possint pro vario morbi tempore, sed etiam quot aliis tibi morbis communes, satis omnibus notum est.

45. Quod si nunc tandem pleraque alia ex iis quæ superius (b) ex Cl. Virorum observatione, aut sententia hujus morbi signa memoravimus, cum historiis comparemus quæ descriptæ sunt a nobis, aut indicatæ; manifestum quoque erit, illorum alia perpetua non esse, alia ne frequentia quidem, veluti animi defectiones, quæ crebrius in hoc, quam in thoracis hydrope, accidere dicebantur, tu vero in nulla seu Valsalvæ, seu Vieussenii, seu nostra five alterutrius, five utriusque hydrodis Observatione leges memoratas, imo in quibusdam ex nostris (c) invenies diserte negatas, vix in postrema, quæ Albertini est (d) quadatenus indicatas. Non equidem inficior, in iis fuisse quorum historia a Fischero (e), a Reimanno (f), a Lowio (g), ab Hoffmanno (h) tradita sunt. Sed si pericardii hydrops cum summo ex diuturna hectica febre languore, si cum valvularum cordis vitio, si cum thoracis hydrope in tribus agris prioribus conjunctus erat; nempe una ferme restat Hoffmanni Vidua in qua morbum ipsum de quo loquimur, deliquia animi, & crebriora quidem comitata esse, sciam. Quo igitur modo ea possim; etiam si tot aliis non convenirent morbis; in hoc sæpius observari solita esse, dicere? Porro tifficillam illam siccam quæ fere major in pericardii, quam in thoracis hydrope proponebatur, num majorem legisti in iis quos utroque affectus descripsimus? In illis certe quos ego vidi, ne nominatur quidem, si mulierem unam excipias: in viro autem qui utroque & ipse laborabat, tiffum non fuisse, diserte adnotavit Cl. Kellnerus (i). At erat, inquit, in aliis quos pariter affectos viderunt Lowius (k), Bonetus (l), Wepferus (m). Tantum abest, ut diffitear; miror magis, in tot aliis, quos dicebam modo, defuisse. Aqua enim in thoracis hydrope nervos phrænicos, pulmones, omnemque pleuram contingit, ut, si irritans sit, non possit non vellicare, & sic tiffum ciere, cum in pericardii hydrope nihil eorum tangat, & quod consequitur, non videatur aquæ, nedum magis, tiffum motura: quanquam si valde irritans sit; pericardium vellicando possit fortasse per hoc demum in consensum trahere annexum diaphragma; id quod tamen per tenuiorem, & multo ampliori spatio annexam pleuram vel magis poterit aqua thoracis. Sed tiffiebant, inquit, ex Harderi (n), ex Schröckii (o), ex Erndlii (p), ex Reimanni (q) observatione illi etiam quibus non thoracis, sed pericardii hydrops erat. Tiffiebant utique: sed vomica non deerant aut pulmonem occupantes, aut inter hujus tunicam, pleuramque interjectæ: vel si hæc deerant, alia non deerant, unde septum transversum ab inferiore saltem facie laceffi posset. Quod si denique speciemus illos in quibus unus morbus fuit, hydrops pericardii; vir sane quem Valsalva (r) secuit, tiffiebat; sed nec Vieussenius, nec Hoffmannus tiffum memorant in suis, neque in Monacha animad-

vertit

vertit Albertinus. Qui cum in Commentariis laudatis (j) univérſe scripsit, *tiffum hunc Affectum vel nullam, vel modicam adjunctam habere*; non majorem certe voluit, quam in hydrope thoracis.

Ex adverſo autem quod plerique ajunt, leviorē in pericardii, quam in thoracis, hydrope, esse difficultatem respirandi, non raro saltem, idque oculorum, auriumve judicio, verum esse, libentius agnovero. Ea enim difficultas quanta esse pleuræque solet in hydrope thoracis, præclare ostendit junior Verneyus (z), cum inter ejus signa illam primo loco ponit, eamque maximam, aut cum ex acitici ventris aquis eductis, illam aut nihil, aut parum levatam videns, aquas in thorace quodque stagnare, docet, idque aut aquarum e thorace eductione, aut cadaveris dissectione luculenter confirmat, non secus ac olim Jacobus Oæthaus (u) suspensionem confirmavit suam humoris in thoracem effusi, cum est ventrem subitumidum, purgationum ope, humorum mole sublevaret, tamen spirationem difficultatem animadvertisset non esse diminutam. Quin relege quas tibi his Literis descripsimus Observationes, & quam laboriose respirare soleant eo morbo affecti, & quam sæpe erectæ cervicæ, recognosce. Nec quod in eorum pluribus utrumque hydropem fuisse, leges; idcirco credito, a pericardii potius, quam a thoracis, hydrope, repetendam esse tantam illam respirandi difficultatem. Qui enim primum sine secundo, & sine aliis dyspnææ causis observant (intelligis, cur a me seponendæ hinc sint Observationes Kellneri, Schröckii, Erndlii, Reimanni, Vicarii, & ejusmodi aliarum quas sciens prætereo), qui, inquam, sine alio respirandi officiente morbo, unum pericardii hydropem observant; Hoffmannus in Vidua, Vieussenius in puero, Albertinus in Monacha orthopneam certe non memorant. Imo Vieussenius, ut antea (x) diximus, in altero puero ad pericardii hydropem additum hydropem thoracis inde etiam conjecit, quod æger humiliter capite jacere amplius non poterat: & Albertinus non modo in illa Virgine, five staret, five in dorsum, five in utrum liberet latus decumbere, æque facilem fuisse respirationem, affirmabat: sed & univérſe scripsit, suis frequentibus observationibus (y), *difficilem in hoc morbo decubitus, & frequentem residendi necessitatem vix unquam incidere.* Valsalva autem (z) est in quodam viro, plurimum jam, ut videtur, hoc hydrope progresso, orthopneam, quemadmodum semel Vieussenius quoque, ut ex quarta ejus observatione supra (a) diximus, & mox iterum dicemus, in morbi summo progressu, animadverterat; tamen in Observationibus quas tibi alias (b) descriptas mittemus, duorum Juvenum quos absulit pneumonia, cum primum scripsisset decubuisse, demissoque capite minus incommodè egisse, alterum aut sic cubuisse, ut caput submissum teneret; hæc continuo subiecit, *ut plerique eorum solent, quibus pericardium ingenti aquæ copia turget; & fane erat in utroque ab aqua adeo dilatatum, ut in primo pericardii hydrops merito vocari posset, in altero autem ingens occuparet thoracis spatium.* Lancisius vero (c) cum ipse quoque hujus hydrodis signa afferret, hoc idem quod modo diximus, sed multo aliter proposuit. Nam eo laborantes difficulte esse anbelitum, cum scripsisset; & usque ab initio non nisi extralegitur ad decubitus, videlicet quia pericardium una, aut etiam seque altera liquoris libra turgidum diaphragmatis centro vim infert, neque alium standi situm, qui sit minoris incommodi, agris permittit, quam horizontalem, in quo pericardium versus jugulum ascendens, diaphragma non amplius premit. Non dubito, quin Vir Cel. in quibusdam sic observavit: neque id quod rationi consonum est, nego, quod & Willifii (d) in eo Juvene observatio confirmat, qui cum thoracis hydrope laborare cepisset, & supinus in lecto jacens, caput a margine ejus, ut expediendi causa Willifius jubebat, usque ad paravimentum reclinari sineret, illico persensit aquæ versus clavículas decursum, simulque illuc doloris metastasim. Neque tamen scio, an satis intelligam, cur si pariter, non tamen dico qui thoracis hydrope vexabantur, quam qui pericardii vel multo eo majori qui ab Lancisio designatus est, non idem levamen decumbendo sint consecuti. Quin contra is qui multo maximo, ut paulo ante memorata Vieussenii Observatio ostendit, urgebatur, postremis aucti jam morbi mensibus in lecto jugiter coquebatur federe; nam si de-

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

cumbere, quod superioribus potuerat mensibus, conaretur, illico evidens instabat suffocationis mortisque periculum. Num forte; ne de aucta sanguiferorum valorum pressione cum Vieussenio quidquam dicamus; ea causa erat, quod pericardium tanta aquarum copia ditentum, jacente homine diaphragma quidem non gravabat; sed prægravabat pulmones, quibus sic incumbere, tum mole etiam sua horum expansioni tanto magis officiebat, quanto sursum magis tunc ascendente diaphragmate, ipsum quoque sursum contrudebatur. Quod si ita feres habet; hoc quoque signum intelligis, five ut ab aliis, five ut ab Lancisio propositum est, a varia congesti humoris copia variari: quæ tamen in pluribus (e) videtur, cum eadem esset quam Lancisius designat, aut etiam aliquanto major, neque ab initio agros coegisse, ut respirandi causa extra lectum essent, neque extremo tempore ut jacendo spiritum ducerent: quin utro liberet modo minime propterea augebatur difficultas spirandi; etiam si cum pericardii hydrope thoracis hydrops erat conjunctus. Quæ res quoque facit, ne signum hoc facilius decubitus pro illius peculiari habeamus, eoque id magis cum in is pariter qui uno thoracis hydrope laborabant, idem sit aliquando animadvertum (f).

46. Non me pœnitent Lancisii Observationem, quamvis adeo a Vieussenii Observatione discrepantem, paulo ante protulisse. Ecce enim hæc relegenti a Petropolitana Imper. Academia Novi ejus Commentarii (g) mittuntur, in quibus, ut rara alia, sic Cl. Schreiberi Observationem (h) invenio, pericardii quod libræ circiter quatuor aquæ cruentæ adeo extendebat, ut pulmonibus versus posteriora, & latera compulſis ipsum partes pectoris mediam, & anteriores laterales repletet. Ægro tamen cum tandem accessisset summum molestie respirandi incrementum, in alterutro pectoris latere cubare impossibile, sed in dorso jacere tolerabile fuerat. Erant & huic pulmones pleuræ valde adæretæ, quin etiam screatu denique repleta alba, viscosa materia, multo sanguine admixta: præterea cordis superficies omnis villis hirta, a sero quidem formatis, sed per quos finister ventriculus pericardio quam firmissime adhærebat. Nec palpitaciones tamen, nec deliquia hic memorantur; sed pressio in pectore, & tiffis sicca perpetua: quæ tu singula ad ea adjunges quæ de signis supra diximus, aut infra dicemus hydrodis pericardii, tiffi una excepta propterea quia hæc initio jam fuerat, cum interna thoracis inflammatio, ut videtur, morbum præcessit, & quomodo pulmones deinde se haberent, ex dictis intelligis, & supra diaphragma aliqua portio seræ flavescens fluctuabat. Sed hic præcipue attendas, vellem, cum tantus pericardii hydrodis esset, orthopneam tamen defuisse, qui in respirando corporis situs Vieussenii ægro, quæcunque tandem causa esset, adeo fuerat necessarius.

Et de animi deliquis igitur, & de tiffi, & de respirandi difficultate satis visum est. Nunc ad reliqua pergamus. Et sitis quidem tam raro accidit pericardii hydropi, ut nollem, inter hujus signa quidem commemoratam, præsertim cum Saxonia nostra (i) inter illa diserte posuerit, nullam esse sitim. Attamen est e contrario in thoracis hydrope aut siccitatem faucium, aut sitim in illis omnibus, quas ex Valsalva descripsimus, Observationibus invenies; fit aliquando, ut in ipso quoque nulla sit, idque præter alias, & nominatim Ruffii (k) Observationem, non una ex nostris confirmat historiis (l). Quamobrem sitis absentia, aut præsentia pro certo hos duos non distinguet hydropes. Sed multo minus pedum tumor, ut quem inter signa quidem recensitum leges hydrodis thoracis, eundemque tamen aliquanto sæpius quam sitim, in pericardii hydrope videmus fuisse, defuisse autem, nec rarissime, in illo altero (m), & nonnunquam in conjunctis ambobus (n), vel non ita probant Observationes. Una ferme est fluctuatio, quæ interdum quidem in illo altero hydrope, ut supra (o) diximus, percepta est, cum in pericardii hydrope non recordemur legisse perceptam ad corporis quidem concussionem: quanquam illa hydropem esse thoracis, significare potest, pericardii vero tunc abesse, non potest. Quod vero ad fluctuationem aquæ attinet in pericardio ipso ab ægro, aut a Medico hac, vel alia qualibet ratione percipiendam, cum Grætzii (p) non ita distinge sensibilem, ut in hydrope thoracis, fore, censui, tum ego, quando vel minus, vel nullo modo sensibilis esse possit,

(g) Vid. Epiſt. 41. n. 5. (h) ch. 1. cit. supra ad n. 24. (i) Vid. supra n. 2. (j) Vid. supra n. 6. & 10. (k) n. 1. (l) n. 20. (m) Sepulchret. l. 4. S. 3. in Schol. ad Obs. 26. n. 10. (n) Ibid. l. 3. S. 37. Obs. 3. S. 12. (o) Ibid. S. 21. Obs. 11. S. 14. (p) Ibid. l. 2. S. 8. Obs. 6. (q) Obs. Anat. Med. 15. ult. edition. (r) Ibid. Obs. 12. (s) Eph. N. C. Cent. 4. Obs. 115. (t) Epiſt. 3. n. 26. (u) Epiſt. 25. n. 15. (v) in Opusc. cit. (w) n. 24. (x) Medie. Rat. T. 4. P. 4. c. 9. Obs. 4. (y) Ephem. l. 1. d. 1570. Conſtit. Hyem. (z) Act. N. C. T. 2. Obs. 31. (aa) Eorund. Tom. 1. Obs. 170. (ab) Vid. n. 23. 24. (ac) n. 36. & 38. (ad) n. 43. (ae) Act. N. C. T. 2. Obs. 31. (af) Eph. N. C. Cent. 5. Obs. 1. no. 1. (ag) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. Obs. 154. (ah) Obs. 4. supra cit. ad n. 24. (ai) Act. N. C. Cent. 5. Obs. 1. no. 1. (aj) cit. in Eph. Obs. 154. (ak) Sepulchret. l. 2. S. 2. Obs. 3. (al) Ibid. l. 4. S. 3. Obs. 26. in Additum. (am) Ibid. l. 2. S. 7. Obs. 24. in Additum. (an) Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obs. 118. (ao) Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obs. 118. (ap) Eorund. Cent. 3. & 4. Obs. 144. (aq) Act. N. C. Cent. 1. Obs. cit. 170. (ar) supra, n. 21.

(f) supra, n. 44. (g) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1703. (h) Sepulchret. l. 2. S. 1. Obs. 76. (i) n. 29. (j) Comment. cit. (k) supra, n. 21. (l) n. 24. (m) Epiſt. 20. n. 35. 36. (n) De Mot. Cond. l. 1. S. 1. c. 5. Prop. 23. in Schol. (o) Pharmac. Rat. P. 2. S. 1. c. 13. in fin. (p) Vid. n. 27. & 36. supra, & Sepulchret. l. 1. S. 2. Obs. 3. (q) Vid. n. 26. 28. (r) Tom. 3. (s) 5. inter Phyc. (t) Vid. supra, n. 23. (u) Sepulchret. l. 2. S. 7. Obs. 92. (v) n. 36. & Epiſt. 10. n. 11. (w) supra, n. 26. 28. 30. (x) n. 34. 38. (y) n. 37. (z) n. 22.

possit, vel fallacia aliqua fortuita simulari, ibi non reticui, ubi, si hæc omnia auferre liceret, optimum præceteris signum futurum agnovi (g). Lenta vero febris, & contrahentia, tristitia, faciei pallor, oculi minus vividi facti, extrema corporis subfrigida, & id genus alia non dubito quin sæpenuero possint utrique hydropi esse communia: imo pleraque horum communia esse, vel ex Vieussenii ipsius alia Observatione (r) certo scio. Nec si vel plura ex iis quæ antea examinata sunt, signis in aliquo simul extitisse, videam, in quo pericardii hydrops deprehendatur, propterea statim de sententia decedam; sed prius cætera considerabo. Bruneri (s) Observatio est, quam, cum plures alias possem, hi potissimum exempli loco afferam, quia cum Sepulchreto addi posset, edita enim fuerat A. 1687. frustra a me in eodem quaesita est. Pericardium ille aqua turgens reperit in juniore Milite, qui de dyspnœa, & præcordiorum angustia querebatur, noctu vix, nisi erecto corpore, dormire poterat, sitiebat, pedes cedemate tumentes habebat, & plerumque sicce tussiebat. At vero idem nonnunquam sputum turbidum excutiebat, abdomen extumescens habebat, scrotum pratumidum, subtumidum autem totum corporis habitum, latere præsertim dextero, quo plerumque in lecto inclinabat. Præter hæc, atque alia quæ vel ante mortem animadverti poterant, inter quæ nec cordis palpitaciones, nec deliqua, nec vitia pulsus, imo hujus æquabilitatem videas commemorari; per dissectionem in ventre hepar vastum inventum est, aquæ autem libæ octo; eademque, ut cætera omittam; latus dexterum thoracis oppletum; ut si vel cuncta quæ præcesserant, symptomata ex iis fuissent quæ ab nonnullis aut pericardii, aut thoracis hydropis propria esse dicuntur: lesionum tamen multiplicitas utrum potissimum significasset, scire prohiberet.

47. Cum igitur hydropes hi duo per ea quæ hæcenus considerata sunt omnia, satis inter nosci non queant, relinquatur ut videamus sitne signum aliud aliquod ita proprium hydropis pericardii, ut neque hic sine eo signo esse possit, neque hoc sine illo. Te autem credere, non puto quod a Vieussenio (t) propositum est, palpebrarum, laborumque colorem qui ad plumbeum vergat, illud esse quod requirimus, cum in aliis quoque esse morbis queat, nec in Monacha (u) certe fuerit. An igitur potius sensus illi, quos Albertinus (x) confirmavit, id est ponderis cordi impositi, & oppressio in quamlibet levi motu, & quasi constrictionis ipsius cordis: confirmavit, inquam; nam & Grætzii (y) pondus cor aggravans, & constringens, crescente hoc morbo, sentiri dixit, quem sane postea etiam Lancisius (z) cum cordis pondere, gravitate, præcordiorum angustia, scripsit, esse conjunctum: & Hoffmannus Viduam, quam eodem afflicta morbo memoravimus (a), de magno pondere cor aggravante, & respirationem impediens ægrui conquestam fuisse, tradidit. Huc virum referes, qui Fantono patri (b) gravissimo pondere pectoris se se opprimi, dicebat, nisi forte copiosissimo pericardii sero id minus imputandum suspicaris, quam duro densoque pulmone, ut quemadmodum Franciscus Sylvius (c) non raro offenderat, minime membranaceus, sed plane carnosus videretur. At facilius spectare huc, credes pressionem illam in pectore, & tantas illas cordis oppressiones, quas in pericardii hydropre adnotavit Cl. Viri Schreiberus (d), & Fischerus (e). Verum hæc etsi rationi quoque consona sunt; veror tamen, ut sint qualia quærimus, cum in accuratis Vieussenii Observationibus (f) videam prætermissa, in Observatione autem Olai Borrichii (g) diserte negata, atque; ut Valsalva plures omittam; cum Senator Bononiensis (h), & mulieres duæ (i), in quibus omnibus pericardii hydropem conspexi, nullam unquam de ejusmodi ad cor aut ponderis, aut molestiæ sensum querelam habuerint: & quamvis earum altera in thorace pondus sentiret; in ipsius tamen thoracis dextero sinistrique cavo magna vis aquæ erat effusa. Unde factum est, ut alteram Fantoni patris (k) Observationem, & Gerbezi (l), Boneti (m), Kellneri (n), Reimanni (o), aliasque paulo ante non produxerim. Nempe in hisce de onere magno pectori imposito, de pectoris gravitate, de gravativo dolore ad sternum imum, de pectoris stricturis, & anxietatibus præcordialibus, de angustia præcordio-

rum, & de sensu cordis sibi compressi querelas conjunctas quidem lego cum hydropre pericardii: sed hunc simul lego in primis quatuor Observationibus cum amplitudine thoracis conjunctum, in quinta autem cum amplitudine cordis, aliisque ejus, & Magnæ arteriæ vitis, quæ cordis magnitudo, nec ea vulgaris, erat etiam in quarta, neque in secunda defuerant alia, & nominatim glandulosam corpus scirrhusam, quod, remoto sterno, se exhibuit, extremo uno pulmonis dextri inferiori lobo affixum, altero autem mediastino, & diaphragmati. Itaque etiam quærelarum causam ex parte velim aquis tribuere in pericardio redundantibus; tamen quod in priore Fantoni Observatione feci, id in his quoque singulis facere coactus essem, ut plura iis aquis, analiis causis imputandum esse, dubitarem, quæ aut suo, eoque majori, pondere diaphragma prægravarent, aut pulmones, & cor ipsum, aut vasa, utroque pertinentia, coarctando, aliave aliqua ratione expedito sanguinis per cor transitui officiendo, eos alios sensus inducerent de quibus dictum est. Post quæ minus necessarium esse, puto, Epistolam præsertim longius, quam initio credidi, producta, an illi ipsi sensus vel sine ullo pericardii hydropre, aliunde esse interdum possint, disquirere, multoque minus de palpitacione, de pulsibus, de lumborum dolore, de quibus supra (p) satis dictum est, verba facere.

48. Quæ omnia cum ita sint; diutius adhuc esse expectandum, facile credes, antequam ad hunc curandum morbum in usum ducantur terebratio sterni, & pericardii perforatio, ab Riolo in Anthropographia (q), & alibi (r) indicata, si juxta Schrockii (s), & Grætzii (t) monita, certissima antea constare debet de ipsius feri abundantia in pericardio. Necdum enim Ars, quantum video, adeo profecit, ut id certissime, & evidenter cognosci queat. Utinam liceret, sæpius repetitis observationibus, si non alia signa animadvertere, at ex iis quæ proposita sunt, quæ sæpius, quæ rarius tum inter initia, tum saltem prope morbi finem, ipsum comitentur, statuere. Non raro enim video, hoc detentos ex improviso, præter assidentium expectationem, inopinata morte, repentina morte decessisse (u). Interea ubi aliorum abfuerint morborum indicia, illius vero quem huic valde affinem esse, constat, hydropis thoracis alia quidem abfuerint, ut fluctuationis sensus in thoracis præsertim partibus a corde remotioribus, ut spirandis erectæ cervicis necessitas post primas potissimum hominis horas; ut decubitus in alterutrum latus multo difficilior; neque enim sæpius accidit, ut par aquæ copia in utrumque thoracis cavum intra idem tempus congeratur; alia autem ejusdem hydropis indicia vel nulla sint, vel multo leviora, ut artuum tumor, ut tussis, ut sitis; æger vero ad ipsam cordis sedem pondus quasi quoddam sentiat, ad motum autem corporis opprimi cor, & quasi contrahi, spiritu quadantenus deficiente, hæc vero ipsa tollantur mox, aut levantur, cum quieti se restituerit, commodiusque hanc capiat decubens humili capite: ubi, inquam, hæc omnia simul fuerint, aut saltem complura; ego quidem ob pleraque earum, quæ supra aut descriptæ, aut commemoratæ sunt, Observationum; etsi pro certo non pronuntiabo; veri tamen simillimum, & maxime probabile esse, dixerò, hydropem esse pericardii. Dixerò autem tanto facilius, si præterea ex iis forte æger sit qui tunc si cor quasi in aqua natat, sentiunt, aut in quibus significatio alia aliqua est aquæ in distento pericardio, non alibi, fluctuantis. Nec vero ubi complura eorum fuerint quæ memoravi, alia quædam contemnam signa, ut cordis in primis palpitacionem, quamquam vix in una fuit a me tibi descriptarum tot Observationum animadversæ; ut extrema quoque subfrigida, ut pallorem faciei, laborumque præsertim, & palpebrarum, ad plumbeum vergentem, & quæ sunt hujus generis alia, quæ cum interdum aut quærere, atque attendere negligant Medici, aut ægri dicere, quippe rudes persæpe homines, & gravioribus afflicti; non mirum esset, si, cum fuissent, in quibusdam tamen prætermisissæ essent historiis. Hæc de Thoracis Hydropre, & hujus occasione, etiam Pericardii in præsentia habui quæ scriberem, Vale.

49. HANC, ut ad te remitterem, Epistolam vix recen-

recensueram, cum eximium de Cordis Structura, Actione, & Morbis Tractatum Summi Viri & Regis Potentissimi Gallorum Archiatri Petri Senacii Joannes Baptista Molinarius Doctissimus Medicus, Humanissimusque, qui me illo sciret jam quinctum ex quo editus fuerat, annum invitum carere, perliberaliter Vindobona usque, huc ad me perferendum curavit. Nihil jam diu ægrius tuli, quam sero adeo in meas pervenisse manus ejusmodi Opus, ex quo cum plura alia didici; tum illud non sine ingenio pudore, & magna admiratione intellexi, tantum mediocritati huic meæ a Præstantissimo Viro tribui, quantum neque ego agnoscere, neque tribuere quicumque possit, nisi forte Amicus benevolentissimus, mecumque usu, officiique orantibus conjunctissimus. Verum quod facere tandi non potui, ut tantæ erga me humanitatis gratissimum saltem animo responderem, non desinam facere dum vivam. Nunc quod propositum flagitat harum Litterarum, necire te nolo, inter alios morbos Illustrem Auctorem scripsisse de Hydropre Pericardii (x) ea copia, ac diligentia, quas frequens, eoque ingenio, ac judicio, quæ difficilis cognitu, & difficilior sanatu, ut vere ait, mor-

bus requirebat. Partite, ac dilucide ejus causas, naturam, signa, curationem examinat. Et quod ad hanc attinet, auxilii ab Riolo propositi (y) locum sic mutat, ut neque Mammaria arteria, neque cor possit vulnerari, sed utiliter aqua e thorace educi, si forte hujus hydrops pro pericardii hydropre imponeret. Cujus tamen signa ea cura antea perpendit, & augeat innixus & aliorum, quorum nonnulla Scripta mihi non erant in manibus, & suis Observationibus, ut ab hydropre thoracis, aliisque doceat morbis quo ad licet internoscere: quo ad licet, inquam; neque enim difficultates omnes amovisse se putat, quod si putarem, sapienter inquit, non eas satis me intelligere, ostenderem. Sed quid plura? cum tibi copiam egregii Operis facturus sim statim ac in recensendis quibusdam aliis Epistolis ejus doctrina, & auctoritate usus fuero: quod utinam in hac facere potuissem. Verum tu cum leges, plura ejus invenies loca per quæ tradita his Litteris confirmes. Quod si in quadam incidet, ubi forte inter nos discrepemus; per mihi gratum fore, credito, si minus mecum, quam cum tanto Viro facere malueris. Iterum vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XVII.

Sermo est de Respiratione Læsa a Cordis, aut Magnæ Arteriæ intra thoracem Aneurysmatibus.

Nunc thoracis interna Aneurysmata sunt profertenda, quæ & mole pulmones compriment, & sanguinis per ipsos motum pervertunt, & sæpe etiam pondere diaphragma prægravant, ut multifariam lædant respirationem. Præcipua, & frequentiora, alia Cordis sunt, alia arteriæ Magnæ. Quorum antequam Observationes producimus, occurrendum est tacite cuidam interrogationi tuæ, unde videlicet factum sit, ut cum morbi hi sint, ut dicimus, adeo frequentes, nulla tamen certa extet eorum mentio apud Medicos vetustiores. Nam quod huc aliquis attineret fortasse velit, quæ legimus I. libro de Morbis (a) ubi aliquando in pulmone fieri vena dicitur velut varix, nomine autem venæ arteriam quoque, ut prisca solebant temporibus, esse ajat intelligendam; is, si omnia perlegat, ibi agnoscat quæ indicantur dilatationes, & in venis designari, & ejusmodi, ut denique disruptæ, non jam nimiam copiam sanguinis effundendo, citam mortem, sed ulcus relinquendo, & purulentum pulmonem faciendo, lentam afferant. Neque aliter Martianus (b), & ante hunc Salius (c) intellexerunt. Quin etiam, cum mox ibidem legimus, varicolas quoque fieri, & intus elevari venas lateris, Salius admonet (d), idcirco has significari ab Hippocrate ad hunc modum quæ intus in superficie sitæ sunt, ne quis forte illas intelligat, quæ per intermedia costarum, & alia spatia interna perreperant, ubi videlicet arteriarum Intercoastalium dilatationes nonnunquam fieri, a posteris animadversum est: & sane a varicofarum earum venarum disruptione, suppurati fieri ægri dicuntur a vetustissimo illo Medico. Sed & in libro de Internis Affectionibus (e), ubi in pulmone varix, hujusque signa, & curatio proponuntur; non remittente se morbo post quatuordecim primos dies, eadem exhibenda indicantur, quæ ei qui pulmone suppuratum habet. Quamquam etsi hæc omnia quis velit ad aneurysmata trahere nihilominus; erit hoc tamen, aliis dissidentibus, non satis certum, aut, si certum credatur, incertum porro, ex conjectura potius, an ex dissectionibus petitur, præsertim cum bestia, quæ tunc pro humanis corporibus solebant incidi, raro morbis ejusmodi corripantur. & tandem quos morbos frequentiores diximus, & de quibus tu quæris, illi ad cordis, & Magnæ arteriæ, non ad alias, attinent dilatationes. Hæc autem a prisca illis Medicis cur non fuerint memoratæ, præcipuam causam, illam ipsam quam modo attigi, fuisse, censo.

2. Postquam enim ad Anatomen instaurandam aliquanto sæpius humana cadavera fecari denique cepta sunt; mentio quoque fieri cepta est illorum morborum. Certe video, ab Nicolao Massa (f) quendam indicari dissectionem Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

A. 1534. qui habebat cor magnum, & tantæ magnitudinis, quantam nunquam in alio homine viderat; a Vesalio autem (g) doctissimi viri cor, in cujus sinistro ventriculo glandulose, sed subnigricantis interm, carnis libras propemodum duas reperit, corde instar uteri, ad ejus carnis molem extenso; tum etiam a Carolo Stephano (h) conspectam in cadavere, cujus propter aliquod vitium, dextra pulmonis pars omnino consumpta ac corrota esset, cordis auriculam ejusdem lateris, quæ in amplam magnitudinem usque adeo excreverat, ut triplo major altera videretur. Post hos, alioque, & nominatim Ballonium, qui cor memoravit (i) majusculi capitis magnitudinem aequans, & aliud, ut habes in Sepulchreto (k), adeo cum suis valvulis, & Magna arteria distentum, ut triplo, aut saltem duplo quam soleat, amplius videretur; Andreas Laurentius (l) Equitis Guicciardini cor invenit prodigii instar in eam molem excrevisse, ut thoracem fere totum contineret, sanguine ad libras pene tres quatuorve cordis utrumque sinum distendente. Sed hunc casum, alioque deinceps eo frequentiores, quo crebrius cadavera incisa sunt, & alii passim memorarunt, eoque diligentius quæ in viventibus præcesserant, adiecerunt, quo horum est utilior conjuncta notitia, & magis tamen, si Vesalium, & Ballonium excipias, a prioribus illis neglecta.

3. Neque aliter dilatationum arteriæ Magnæ certa ad Medicos pervenit cognitio. Sic Vesalius quidem, exempli causa, cum in dorso circa vertebra tumorem quendam pulsantem animadvertisset, ea secutus quæ in exterioribus aneurysmatibus antea deprehenderat, ibi esse, dixit, aneurysma ex dilatatione aortæ arteriæ. Sed tamen non ante Medici verum dixisse Vesalium pro certo seiverunt, quam cum ægro mortuo, eam arteriam dilatatam adeo invenerunt, ut ovis struthiocamelæ magnitudinem fere æquaret, quemadmodum ex Sepulchreto ipso (m) cognoscet, unde præterea intelliges, quid aneurysma illud contineret, ac quatenus proximas vertebra, costæque vitiaisset. Conspectum id anno est 1557. sique additum pondus iis quæ Fernellius scripserat tum ubi docuit (n), cordis palpitacionem sæpe arteriam foras dilatasse in aneurysma contracti pugni magnitudine, in quo & tactu, & visu conspicua erat pulsatio, tum ubi externis aneurysmatibus propositis, hæc subiecit (o): Fit & nonnunquam aneurysma in interioribus arteriis, maxime sub pectore, circa lienem, & mesenterium, ubi rebedens sæpe pulsatio animadvertitur. Poterat enim hæc tradidisse ex conjectura: nec certe omnis pulsatio, quantumvis vehemens, ab aneurysmate est; ut ex nostris quoque Observationibus alibi (p) ostendetur. Alioquin eximius Medicus Ballonius qui

(g) n. 24. (r) Traité du Cœur ch. 16. Obs. 1. (s) Exercit. de Gland. in Duodeno §. 5. (t) Traité cit. ch. 1. (u) supra, n. 43. (v) Ibid. (w) Vid. supra, n. 21. (x) in Schol. cit. supra, ad n. 45. (y) Ibid. (z) Ibid. (a) n. 44. (b) Obs. Anat. Med. 15. (c) Sepulchr. l. 2. S. 1. Obs. 10. (d) Ibid. (e) Ibid. (f) Ibid. (g) Ibid. (h) Ibid. (i) Ibid. (j) Ibid. (k) Ibid. (l) Ibid. (m) Ibid. (n) Ibid. (o) Ibid. (p) Ibid. (q) Ibid. (r) Ibid. (s) Ibid. (t) Ibid. (u) Ibid. (v) Ibid. (w) Ibid. (x) Ibid. (y) Ibid. (z) Ibid. (a) Ibid. (b) Ibid. (c) Ibid. (d) Ibid. (e) Ibid. (f) Ibid. (g) Ibid. (h) Ibid. (i) Ibid. (j) Ibid. (k) Ibid. (l) Ibid. (m) Ibid. (n) Ibid. (o) Ibid. (p) Ibid. (q) Ibid. (r) Ibid. (s) Ibid. (t) Ibid. (u) Ibid. (v) Ibid. (w) Ibid. (x) Ibid. (y) Ibid. (z) Ibid. (a) Ibid. (b) Ibid. (c) Ibid. (d) Ibid. (e) Ibid. (f) Ibid. (g) Ibid. (h) Ibid. (i) Ibid. (j) Ibid. (k) Ibid. (l) Ibid. (m) Ibid. (n) Ibid. (o) Ibid. (p) Ibid. (q) Ibid. (r) Ibid. (s) Ibid. (t) Ibid. (u) Ibid. (v) Ibid. (w) Ibid. (x) Ibid. (y) Ibid. (z) Ibid. (a) Ibid. (b) Ibid. (c) Ibid. (d) Ibid. (e) Ibid. (f) Ibid. (g) Ibid. (h) Ibid. (i) Ibid. (j) Ibid. (k) Ibid. (l) Ibid. (m) Ibid. (n) Ibid. (o) Ibid. (p) Ibid. (q) Ibid. (r) Ibid. (s) Ibid. (t) Ibid. (u) Ibid. (v) Ibid. (w) Ibid. (x) Ibid. (y) Ibid. (z) Ibid. (a) Ibid. (b) Ibid. (c) Ibid. (d) Ibid. (e) Ibid. (f) Ibid. (g) Ibid. (h) Ibid. (i) Ibid. (j) Ibid. (k) Ibid. (l) Ibid. (m) Ibid. (n) Ibid. (o) Ibid. (p) Ibid. (q) Ibid. (r) Ibid. (s) Ibid. (t) Ibid. (u) Ibid. (v) Ibid. (w) Ibid. (x) Ibid. (y) Ibid. (z) Ibid. (a) Ibid. (b) Ibid. (c) Ibid. (d) Ibid. (e) Ibid. (f) Ibid. (g) Ibid. (h) Ibid. (i) Ibid. (j) Ibid. (k) Ibid. (l) Ibid. (m) Ibid. (n) Ibid. (o) Ibid. (p) Ibid. (q) Ibid. (r) Ibid. (s) Ibid. (t) Ibid. (u) Ibid. (v) Ibid. (w) Ibid. (x) Ibid. (y) Ibid. (z) Ibid. (a) Ibid. (b) Ibid. (c) Ibid. (d) Ibid. (e) Ibid. (f) Ibid. (g) Ibid. (h) Ibid. (i) Ibid. (j) Ibid. (k) Ibid. (l) Ibid. (m) Ibid. (n) Ibid. (o) Ibid. (p) Ibid. (q) Ibid. (r) Ibid. (s) Ibid. (t) Ibid. (u) Ibid. (v) Ibid. (w) Ibid. (x) Ibid. (y) Ibid. (z) Ibid. (a) Ibid. (b) Ibid. (c) Ibid. (d) Ibid. (e) Ibid. (f) Ibid. (g) Ibid. (h) Ibid. (i) Ibid. (j) Ibid. (k) Ibid. (l) Ibid. (m) Ibid. (n) Ibid. (o) Ibid. (p) Ibid. (q) Ibid. (r) Ibid. (s) Ibid. (t) Ibid. (u) Ibid. (v) Ibid. (w) Ibid. (x) Ibid. (y) Ibid. (z) Ibid. (a) Ibid. (b) Ibid. (c) Ibid. (d) Ibid. (e) Ibid. (f) Ibid. (g) Ibid. (h) Ibid. (i) Ibid. (j) Ibid. (k) Ibid. (l) Ibid. (m) Ibid. (n) Ibid. (o) Ibid. (p) Ibid. (q) Ibid. (r) Ibid. (s) Ibid. (t) Ibid. (u) Ibid. (v) Ibid. (w) Ibid. (x) Ibid. (y) Ibid. (z) Ibid. (a) Ibid. (b) Ibid. (c) Ibid. (d) Ibid. (e) Ibid. (f) Ibid. (g) Ibid. (h) Ibid. (i) Ibid. (j) Ibid. (k) Ibid. (l) Ibid. (m) Ibid. (n) Ibid. (o) Ibid. (p) Ibid. (q) Ibid. (r) Ibid. (s) Ibid. (t) Ibid. (u) Ibid. (v) Ibid. (w) Ibid. (x) Ibid. (y) Ibid. (z) Ibid. (a) Ibid. (b) Ibid. (c) Ibid. (d) Ibid. (e) Ibid. (f) Ibid. (g) Ibid. (h) Ibid. (i) Ibid. (j) Ibid. (k) Ibid. (l) Ibid. (m) Ibid. (n) Ibid. (o) Ibid. (p) Ibid. (q) Ibid. (r) Ibid. (s) Ibid. (t) Ibid. (u) Ibid. (v) Ibid. (w) Ibid. (x) Ibid. (y) Ibid. (z) Ibid. (a) Ibid. (b) Ibid. (c) Ibid. (d) Ibid. (e) Ibid. (f) Ibid. (g) Ibid. (h) Ibid. (i) Ibid. (j) Ibid. (k) Ibid. (l) Ibid. (m) Ibid. (n) Ibid. (o) Ibid. (p) Ibid. (q) Ibid. (r) Ibid. (s) Ibid. (t) Ibid. (u) Ibid. (v) Ibid. (w) Ibid. (x) Ibid. (y) Ibid. (z) Ibid. (a) Ibid. (b) Ibid. (c) Ibid. (d) Ibid. (e) Ibid. (f) Ibid. (g) Ibid. (h) Ibid. (i) Ibid. (j) Ibid. (k) Ibid. (l) Ibid. (m) Ibid. (n) Ibid. (o) Ibid. (p) Ibid. (q) Ibid. (r) Ibid. (s) Ibid. (t) Ibid. (u) Ibid. (v) Ibid. (w) Ibid. (x) Ibid. (y) Ibid. (z) Ibid. (a) Ibid. (b) Ibid. (c) Ibid. (d) Ibid. (e) Ibid. (f) Ibid. (g) Ibid. (h) Ibid. (i) Ibid. (j) Ibid. (k) Ibid. (l) Ibid. (m) Ibid. (n) Ibid. (o) Ibid. (p) Ibid. (q) Ibid. (r) Ibid. (s) Ibid. (t) Ibid. (u) Ibid. (v) Ibid. (w) Ibid. (x) Ibid. (y) Ibid. (z) Ibid. (a) Ibid. (b) Ibid. (c) Ibid. (d) Ibid. (e) Ibid. (f) Ibid. (g) Ibid. (h) Ibid. (i) Ibid. (j) Ibid. (k) Ibid. (l) Ibid. (m) Ibid. (n) Ibid. (o) Ibid. (p) Ibid. (q) Ibid. (r) Ibid. (s) Ibid. (t) Ibid. (u) Ibid. (v) Ibid. (w) Ibid. (x) Ibid. (y) Ibid. (z) Ibid. (a) Ibid. (b) Ibid. (c) Ibid. (d) Ibid. (e) Ibid. (f) Ibid. (g) Ibid. (h) Ibid. (i) Ibid. (j) Ibid. (k) Ibid. (l) Ibid. (m) Ibid. (n) Ibid. (o) Ibid. (p) Ibid. (q) Ibid. (r) Ibid. (s) Ibid. (t) Ibid. (u) Ibid. (v) Ibid. (w) Ibid. (x) Ibid. (y) Ibid. (z) Ibid. (a) Ibid. (b) Ibid. (c) Ibid. (d) Ibid. (e) Ibid. (f) Ibid. (g) Ibid. (h) Ibid. (i) Ibid. (j) Ibid. (k) Ibid. (l) Ibid. (m) Ibid. (n) Ibid. (o) Ibid. (p) Ibid. (q) Ibid. (r) Ibid. (s) Ibid. (t) Ibid. (u) Ibid. (v) Ibid. (w) Ibid. (x) Ibid. (y) Ibid. (z) Ibid. (a) Ibid. (b) Ibid. (c) Ibid. (d) Ibid. (e) Ibid. (f) Ibid. (g) Ibid. (h) Ibid. (i) Ibid. (j) Ibid. (k) Ibid. (l) Ibid. (m) Ibid. (n) Ibid. (o) Ibid. (p) Ibid. (q) Ibid. (r) Ibid. (s) Ibid. (t) Ibid. (u) Ibid. (v) Ibid. (w) Ibid. (x) Ibid. (y) Ibid. (z) Ibid. (a) Ibid. (b) Ibid. (c) Ibid. (d) Ibid. (e) Ibid. (f) Ibid. (g) Ibid. (h) Ibid. (i) Ibid. (j) Ibid. (k) Ibid. (l) Ibid. (m) Ibid. (n) Ibid. (o) Ibid. (p) Ibid. (q) Ibid. (r) Ibid. (s) Ibid. (t) Ibid. (u) Ibid. (v) Ibid. (w) Ibid. (x) Ibid. (y) Ibid. (z) Ibid. (a) Ibid. (b) Ibid. (c) Ibid. (d) Ibid. (e) Ibid. (f) Ibid. (g) Ibid. (h) Ibid. (i) Ibid. (j) Ibid. (k) Ibid. (l) Ibid. (m) Ibid. (n) Ibid. (o) Ibid. (p) Ibid. (q) Ibid. (r) Ibid. (s) Ibid. (t) Ibid. (u) Ibid. (v) Ibid. (w) Ibid. (x) Ibid. (y) Ibid. (z) Ibid. (a) Ibid. (b) Ibid. (c) Ibid. (d) Ibid. (e) Ibid. (f) Ibid. (g) Ibid. (h) Ibid. (i) Ibid. (j) Ibid. (k) Ibid. (l) Ibid. (m) Ibid. (n) Ibid. (o) Ibid. (p) Ibid. (q) Ibid. (r) Ibid. (s) Ibid. (t) Ibid. (u) Ibid. (v) Ibid. (w) Ibid. (x) Ibid. (y) Ibid. (z) Ibid. (a) Ibid. (b) Ibid. (c) Ibid. (d) Ibid. (e) Ibid. (f) Ibid. (g) Ibid. (h) Ibid. (i) Ibid. (j) Ibid. (k) Ibid. (l) Ibid. (m) Ibid. (n) Ibid. (o) Ibid. (p) Ibid. (q) Ibid. (r) Ibid. (s) Ibid. (t) Ibid. (u) Ibid. (v) Ibid. (w) Ibid. (x) Ibid. (y) Ibid. (z) Ibid. (a) Ibid. (b) Ibid. (c) Ibid. (d) Ibid. (e) Ibid. (f) Ibid. (g) Ibid. (h) Ibid. (i) Ibid. (j) Ibid. (k) Ibid. (l) Ibid. (m) Ibid. (n) Ibid. (o) Ibid. (p) Ibid. (q) Ibid. (r) Ibid. (s) Ibid. (t) Ibid. (u) Ibid. (v) Ibid. (w) Ibid. (x) Ibid. (y) Ibid. (z) Ibid. (a) Ibid. (b) Ibid. (c) Ibid. (d) Ibid. (e) Ibid. (f) Ibid. (g) Ibid. (h) Ibid. (i) Ibid. (j) Ibid. (k) Ibid. (l) Ibid. (m) Ibid. (n) Ibid. (o) Ibid. (p) Ibid. (q) Ibid. (r) Ibid. (s) Ibid. (t) Ibid. (u) Ibid. (v) Ibid. (w) Ibid. (x) Ibid. (y) Ibid. (z) Ibid. (a) Ibid. (b) Ibid. (c) Ibid. (d) Ibid. (e) Ibid. (f) Ibid. (g) Ibid. (h) Ibid. (i) Ibid. (j) Ibid. (k) Ibid. (l) Ibid. (m) Ibid. (n) Ibid. (o) Ibid. (p) Ibid. (q) Ibid. (r) Ibid. (s) Ibid. (t) Ibid. (u) Ibid. (v) Ibid. (w) Ibid. (x) Ibid. (y) Ibid. (z) Ibid. (a) Ibid. (b) Ibid. (c) Ibid. (d) Ibid. (e) Ibid. (f) Ibid. (g) Ibid. (h) Ibid. (i) Ibid. (j) Ibid. (k) Ibid. (l) Ibid. (m) Ibid. (n) Ibid. (o) Ibid. (p) Ibid. (q) Ibid. (r) Ibid. (s) Ibid. (t) Ibid. (u) Ibid. (v) Ibid. (w) Ibid. (x) Ibid. (y) Ibid. (z) Ibid. (a) Ibid. (b) Ibid. (c) Ibid. (d) Ibid. (e) Ibid. (f) Ibid. (g) Ibid. (h) Ibid. (i) Ibid. (j) Ibid. (k) Ibid. (l) Ibid. (m) Ibid. (n) Ibid. (o) Ibid. (p) Ibid. (q) Ibid. (r) Ibid. (s) Ibid. (t) Ibid. (u) Ibid. (v) Ibid. (w) Ibid. (x) Ibid. (y) Ibid. (z) Ibid. (a) Ibid. (b) Ibid. (c) Ibid. (d) Ibid. (e) Ibid. (f) Ibid. (g) Ibid. (h) Ibid. (i) Ibid. (j) Ibid. (k) Ibid. (l) Ibid. (m) Ibid. (n) Ibid. (o) Ibid. (p) Ibid. (q) Ibid. (r) Ibid. (s) Ibid. (t) Ibid. (u) Ibid. (v) Ibid. (w) Ibid. (x) Ibid. (y) Ibid. (z) Ibid. (a) Ibid. (b) Ibid. (c) Ibid. (d) Ibid. (e) Ibid. (f) Ibid. (g) Ibid. (h) Ibid. (i) Ibid. (j) Ibid. (k) Ibid. (l) Ibid. (m) Ibid. (n) Ibid. (o) Ibid. (p) Ibid. (q) Ibid. (r) Ibid. (s) Ibid. (t) Ibid. (u) Ibid. (v) Ibid. (w) Ibid. (x) Ibid. (y) Ibid. (z) Ibid. (a) Ibid. (b) Ibid. (c) Ibid. (d) Ibid. (e) Ibid. (f) Ibid. (g) Ibid. (h) Ibid. (i) Ibid. (j) Ibid. (k) Ibid. (l) Ibid. (m) Ibid. (n) Ibid. (o) Ibid. (p) Ibid. (q) Ibid. (r) Ibid. (s) Ibid. (t) Ibid. (u) Ibid. (v) Ibid. (w) Ibid. (x) Ibid. (y) Ibid. (z) Ibid. (a) Ibid. (b) Ibid. (c) Ibid. (d) Ibid. (e) Ibid. (f) Ibid. (g) Ibid. (h) Ibid. (i) Ibid. (j) Ibid. (k) Ibid. (l) Ibid. (m) Ibid. (n) Ibid. (o) Ibid. (p) Ibid. (q) Ibid. (r) Ibid. (s) Ibid. (t) Ibid. (u) Ibid. (v) Ibid. (w) Ibid. (x) Ibid. (y) Ibid. (z) Ibid. (a) Ibid. (b) Ibid. (c) Ibid. (d) Ibid. (e) Ibid. (f) Ibid. (g) Ibid. (h) Ibid. (i) Ibid. (j) Ibid. (k) Ibid. (l) Ibid. (m) Ibid. (n) Ibid. (o) Ibid. (p) Ibid. (q) Ibid. (r) Ibid. (s) Ibid. (t) Ibid. (u) Ibid. (v) Ibid. (w) Ibid. (x) Ibid. (y) Ibid. (z) Ibid. (a) Ibid. (b) Ibid. (c) Ibid. (d) Ibid. (e) Ibid. (f) Ibid. (g) Ibid. (h) Ibid. (i) Ibid. (j) Ibid. (k) Ibid. (l) Ibid. (m) Ibid. (n) Ibid. (o) Ibid. (p) Ibid. (q) Ibid. (r) Ibid. (s) Ibid. (t) Ibid. (u) Ibid. (v) Ibid. (w) Ibid. (x) Ibid. (y) Ibid. (z) Ibid. (a) Ibid. (b) Ibid. (c) Ibid. (d) Ibid. (e) Ibid. (f) Ibid. (g) Ibid. (h) Ibid. (i) Ibid. (j) Ibid. (k) Ibid. (l) Ibid. (m) Ibid. (n) Ibid. (o) Ibid. (p) Ibid. (q) Ibid. (r) Ibid. (s) Ibid. (t) Ibid. (u) Ibid. (v) Ibid. (w) Ibid. (x) Ibid. (y) Ibid. (z) Ibid. (a) Ibid. (b) Ibid. (c) Ibid. (d) Ibid. (e) Ibid. (f) Ibid. (g) Ibid. (h) Ibid. (i) Ibid. (j) Ibid. (k) Ibid. (l) Ibid. (m) Ibid. (n) Ibid. (o) Ibid. (p) Ibid. (q) Ibid. (r) Ibid. (s) Ibid. (t) Ibid. (u) Ibid. (v) Ibid. (w) Ibid. (x) Ibid. (y) Ibid. (z) Ibid. (a) Ibid. (b) Ibid. (c) Ibid. (d) Ibid. (e) Ibid. (f) Ibid. (g) Ibid. (h) Ibid. (i) Ibid. (j) Ibid. (k) Ibid. (l) Ibid. (m) Ibid. (n) Ibid. (o) Ibid. (p) Ibid. (q) Ibid. (r) Ibid. (s) Ibid. (t) Ibid. (u) Ibid. (v) Ibid. (w) Ibid. (x) Ibid. (y) Ibid. (z) Ibid. (a) Ibid. (b) Ibid. (c) Ibid. (d) Ibid. (e) Ibid. (f) Ibid. (g) Ibid. (h) Ibid. (i) Ibid. (j) Ibid. (k) Ibid. (l) Ibid. (m) Ibid. (n) Ibid. (o) Ibid. (p) Ibid. (q) Ibid. (r) Ibid. (s) Ibid. (t) Ibid. (u) Ibid. (v) Ibid. (w) Ibid. (x) Ibid. (y) Ibid. (z) Ibid. (a) Ibid. (b) Ibid. (c) Ibid. (d) Ibid. (e) Ibid. (f) Ibid. (g) Ibid. (h) Ibid. (i) Ibid. (j) Ibid. (k) Ibid. (l) Ibid. (m) Ibid. (n) Ibid. (o) Ibid. (p) Ibid. (q) Ibid. (r) Ibid. (s) Ibid. (t) Ibid. (u) Ibid. (v) Ibid. (w) Ibid. (x) Ibid. (y) Ibid. (z) Ibid. (a) Ibid. (b) Ibid. (c) Ibid. (d) Ibid. (e) Ibid. (f) Ibid. (g) Ibid. (h) Ibid. (i) Ibid. (j) Ibid. (k) Ibid. (l) Ibid. (m) Ibid. (n) Ibid. (o) Ibid. (p) Ibid. (q) Ibid. (r) Ibid. (s) Ibid. (t) Ibid. (u) Ibid. (v) Ibid. (w) Ibid. (x) Ibid. (y) Ibid. (z) Ibid. (a) Ibid. (b) Ibid. (c) Ibid. (d) Ibid. (e) Ibid. (f) Ibid. (g) Ibid. (h) Ibid. (i) Ibid. (j) Ibid. (k) Ibid. (l) Ibid. (m) Ibid. (n) Ibid. (o) Ibid. (p) Ibid. (q) Ibid. (r) Ibid. (s) Ibid. (t) Ibid. (u) Ibid. (v) Ibid. (w) Ibid. (x) Ibid. (y) Ibid. (z) Ibid. (a) Ibid. (b) Ibid. (c) Ibid. (d) Ibid. (e) Ibid. (f) Ibid. (g) Ibid. (h) Ibid. (i) Ibid. (j) Ibid. (k) Ibid. (l) Ibid. (m) Ibid. (n) Ibid. (o) Ibid. (p) Ibid. (q) Ibid. (r) Ibid. (s) Ibid. (t) Ibid. (u) Ibid. (v) Ibid. (w) Ibid. (x) Ibid. (y) Ibid. (z) Ibid. (a) Ibid. (b) Ibid. (c) Ibid. (d) Ibid. (e) Ibid. (f) Ibid. (g) Ibid. (h) Ibid. (i) Ibid. (j) Ibid. (k) Ibid. (l) Ibid. (m) Ibid. (n) Ibid. (o) Ibid. (p) Ibid. (q) Ibid. (r) Ibid. (s) Ibid. (t) Ibid. (u) Ibid. (v) Ibid. (w) Ibid. (x) Ibid. (y) Ibid. (z) Ibid. (a) Ibid. (b) Ibid. (c) Ibid. (d) Ibid. (e) Ibid. (f) Ibid. (g) Ibid. (h) Ibid. (i) Ibid. (j) Ibid. (k) Ibid. (l) Ibid. (m) Ibid. (n) Ibid. (o) Ibid. (p) Ibid. (q) Ibid. (r) Ibid. (s) Ibid. (t) Ibid. (u) Ibid. (v) Ibid. (w) Ibid. (x) Ibid. (y) Ibid. (z) Ibid. (a) Ibid. (b) Ibid. (c) Ibid. (d) Ibid. (e) Ibid. (f) Ibid. (g) Ibid. (h) Ibid. (i) Ibid. (j) Ibid. (k) Ibid. (l) Ibid. (m) Ibid. (n) Ibid. (o) Ibid. (p) Ibid. (q) Ibid. (r) Ibid. (s) Ibid. (t) Ibid. (u) Ibid. (v) Ibid. (w) Ibid. (x) Ibid. (y) Ibid. (z) Ibid. (a) Ibid. (b) Ibid. (c) Ibid. (d) Ibid. (e) Ibid. (f) Ibid. (g) Ibid. (h) Ibid. (i) Ibid. (j) Ibid. (k) Ibid. (l) Ibid. (m) Ibid. (n) Ibid. (o) Ibid. (p) Ibid. (q) Ibid. (r) Ibid. (s) Ibid. (t) Ibid. (u) Ibid. (v) Ibid. (w) Ibid. (x) Ibid. (y) Ibid. (z) Ibid. (a) Ibid. (b) Ibid. (c) Ibid. (d) Ibid. (e) Ibid. (f) Ibid. (g) Ibid. (h) Ibid. (i) Ibid. (j) Ibid. (k) Ibid. (l) Ibid. (m) Ibid. (n) Ibid. (o) Ibid. (p) Ibid. (q) Ibid. (r) Ibid. (s) Ibid. (t) Ibid. (u) Ibid. (v) Ibid. (w) Ibid. (x) Ibid. (y) Ibid. (z) Ibid. (a) Ibid. (b) Ibid. (c) Ibid. (d) Ibid. (e) Ibid. (f) Ibid. (g) Ibid. (h) Ibid. (i) Ibid. (j) Ibid. (k) Ibid. (l) Ibid. (m) Ibid. (n) Ibid. (o) Ibid. (p) Ibid. (q) Ibid. (r) Ibid. (s) Ibid. (t) Ibid. (u) Ibid. (v) Ibid. (w) Ibid. (x) Ibid. (y) Ibid. (z) Ibid. (a) Ibid. (b) Ibid. (c) Ibid. (d) Ibid. (e) Ibid. (f) Ibid. (g) Ibid. (h) Ibid. (i) Ibid. (j) Ibid. (k) Ibid. (l) Ibid. (m) Ibid. (n) Ibid. (o) Ibid. (p) Ibid. (q) Ibid. (r) Ibid. (s) Ibid. (t) Ibid. (u) Ibid. (v) Ibid. (w) Ibid. (x) Ibid. (y) Ibid. (z) Ibid. (a) Ibid. (b) Ibid. (c) Ibid. (d) Ibid. (e) Ibid. (f) Ibid. (g) Ibid. (h) Ibid. (i) Ibid. (j) Ibid. (k) Ibid. (l) Ibid. (m) Ibid. (n) Ibid. (o) Ibid. (p) Ibid. (q) Ibid. (r) Ibid. (s) Ibid. (t) Ibid. (u) Ibid. (v) Ibid. (w) Ibid. (x) Ibid. (y) Ibid. (z) Ibid. (a) Ibid. (b) Ibid. (c) Ibid. (d) Ibid. (e) Ibid. (f) Ibid. (g) Ibid. (h) Ibid. (i) Ibid. (j) Ibid. (k) Ibid. (l) Ibid. (m)

nunquam memoria sua tam ante palpitans pulsansque hypochondrium contrigerat, quam in Joanne Formageo non se ita decipi passus esset, ut subesse aneurysma non nisi ex repentina morte, & cadaveris sectione, agnosceret, quemadmodum candide fatetur in Consilio (g) scripto A. 1575. Tot, puto, illos Hippocratis locos magis attenderat, qui tum in eo Consilio, tum in Annotationibus (r) proferuntur, aut indicantur, in quibus de hypochondrii, aut ventris reliqui pulsatione verba fiunt, tanta nonnunquam quanta neque a cursu, neque a timore circa cor generari possit (s). Quos omnes si attente perlegas; aut ad acutorum morborum symptomata pertinere, aut si ad morbos alios (t) pertineant, non ad aneurysmata spectare, intelliges. Sed post dissectionem illam qua praecognitum a Vesalio aneurysma conspectum est, aliae quaedam illo ipso saeculo habitae sunt eodem attinentes. Quas inter cave referas, quasi nihil dubitans (u) ut videtur facere Freindius (x), illam Parai (y). Dilatationem enim, hic ait, se deprehendisse venae pulmonaris, quam si non varicem, sed aneurysma dixerit, nempe ob eandem rationem facere id potuit, ob quam, ut eo tempore solebant, illam venam designavit nomine arteriae venosae. Sed praeter illam Ballonii, de qua supra (z) indicatum est, & alias tum Ballonii ejusdem in Mercatore (a), & in Coquo (b), tum aliorum, ejus saeculo viventium, bene referes cum Freindio (c), Lancisium (d) secuto, illam ipsam, quam supra perierit (e) commemoravimus Laurentii Observationem in Equite Guicciardino, qui, ut adeo dilatatum habebat cor, sic etiam arteriae magnae os ita patens habebat, ut brachii aequaret amplitudinem. Hanc illa Observatio est, quae in gallica Historia Freindii versione, casus dicitur inveniendus apud Laurentium, editione, tum per Guicciardinum, novo documento, quanto libi tutius paulo ante nostram memoriam Doctissimus ferme quisque Auctor consuleret, sua ipse noto Doctis ceteris idiomate scribens, latino.

4. Ceterum, & saeculo illo XVI. & proximi magna parte XVII. lentos adeo progressus habuit Aortae dilatationum doctrina, ut A. 1595. cum Joannes Bapt. Silvaticus suam ederet de Aneurysmate Tractationem, nullam eorum mentionem in eo, late, & generatim pertractato, argumento iniecerit, plurimis autem post annis docuerit Jo. Riolanus (f), raro aneurysma in Aorta trunco, propter crassitatem tunicae accidere: quin etiam A. 1670. Medicus cateroquin eruditus Joach. Georg. Elfnerus, cum arteriae Aortae aneurysma a Guilelmo Riva deprehensum proponeret, Observationi praefixerit titulum de Paradoxico Aneurysmate Aortico, & affirmare non dubitaverit, aneurysma raro vel nunquam in majoribus arteriis accidere; excitari autem potuisse in ipsa quoque aorta, & mirum videri. Quid? si nullum ipsi exemplum simile notum fuisset, contra atque sub ipsum Observationis finem ostendit. Observatio autem haec est quam designare Lancisius (g) voluit, cum ait, Aneurysmatis Rivae iconem anno primo expressam cura Germani observo, 18. infernam fuisse. Ephemeridum namque Germanicarum Naturae Curiosorum nomen, Operum culpa ibi aut omissum, aut ita, ut descripsi, vitiatum est; non secus actor alia in posthumis illis Summi Viri Scriptis passim videmus.

Sed ab eo anno 1670. ad nostra usque tempora magis magisque allaborantibus Anatomicis, tot Observationes ad priores illas additae sunt, ut non amplius mirae, aut rare Aortae dilatationes habeantur. Quin simul eorum est, ut praecedentibus harum causis, & occasionebus, & signis ex ordine omnibus sapienter animadversis, & adnotatis, cum morbum, cujus olim, quantum vides, Medici notitiam habuerant nullam, & quem saeculo XVI. tum demum cognoscere inceperant, cum thoracis parietes jam attollerent, tumore, & pulsatione se proderet; nunc minorem adhuc, & penitus additum, atque retrusum internoscere se posse, credant, & saepe internoscant. Quam obrem minime fuerat reprehendendus Malpighius (h) quod inter cognitiones sui saeculi, quod & meum ex parte fuit, dilatationem retulit arteriae aortae, multoque minus ipsi obijciendum, in schola Graeca, Arabica, & Latina prisca, aneurysmata innotuisse, & universos libros antiquorum de aneurysmatibus loqui. Neque enim de externis aneurysmatibus quaestio erat, sed de internis; & nominatim arteriae ipsius Aortae. De quibus si quis ex ulla

de tribus illis Scholis scriptum aliquid reliquisset; Silvaticum certe non fugisset, qui in Tractatione illa sua se adeo ostendit in singulorum lectione versatum. Nam quod Aetius (i) scripsit, aneurysma in quolibet corporis parte fieri, nempe ibi externa subintelligendum esse, manifestum est cum ex eo quod de externis tumoribus Sermone illo agit, tum ex perpetuo ejus silentio de internis, tanto periculosioribus, aneurysmatibus, cum externorum quidem signa, & curationem proponat.

5. Jure igitur Lancisius (k) scripsit, cum Hippocrates nullius aneurysmatis meminisset arteriarum, cumque apud Galenum, Paulum, Oribasium, Aetium, Actuarium, & Avicennam istius in arteriis mali plurima legantur exempla; apud eosdem tamen, quantum videre potuit, altum esse silentium de Aneurysmatibus cordis, ejusdemque maximorum vasorum, quae deinde minoribus natu Chirurgis, & Medicis frequentius cadaverum sectione innotuerunt. Quorum aliquot Observationes ipse memoravit, ut de Laurentii, & Rivae Observationibus fecisse, dixi (l); de Harveii autem, & Marchetti, & aliorum pariter fecisse, inspectis ejus libris (m) per te videbis. Non minus enim cordis, quam arteriae Magnae, dilatationes ante se notas fuisse, ipse quidem nunquam dissimulavit. Quaestus est tantummodo (n), quas apud Observatores Medicos legitur dilatationum cordis historias minus plene, atque accurate fuisse descriptas, quam ceteris, & sibi praesertim opus esset, illorum doctrinam absolutam, quo ad ejus posset, proposituro. Eisdem autem vocavit Cordis Aneurysmata: quo nos quoque nomine promiscue, & dilatationum cordis utemur, cum quia minime implicari hic volumus ea quaestione, quid Graeci Medici aneurysmatis vocabulo proprie significarent, tum quia aliquid tribuere aequum est Viro, de aneurysmatum doctrina, si quis alius, optime merito; praesertim cum hunc ejus morem secutos videamus Medicos nobilissimos; nisi forte olim indicasse, credas, Ballonium Consilium l. 1. non, ut est in Sepulchreto (o), cap. 15; sed Consilio 109. scribentem, si in corde ipso aneurysma sit, lethalem esse affectum.

Proponemus autem, ut soliti sumus, Valsalva primum, tum deinde nostras Aneurysmatum Observationes, hoc ordine distribuentes, ut primo loco Aneurysmata Cordis, secundo Arteriae Magnae, tertio utriusque proferamus, neque omnia tamen quae habemus; nam plura opportunius ad alias Epistolas differuntur, ad easque in primis, in quibus de Morte Repentina (p) scribetur. Hic autem illa describemus quae ad laesam attinent Respirationem, novam hanc doctrinam pro viribus illustrantes. Apud nos, inquit Albertinus (q), egregie de eadem meritis, olim in lesta respiratione vel nunquam, vel per raro audiebantur nomina vitiate structure cordis, & praecordiorum. Modo post observationes sepe numero institutas in mortuis, eadem nomina plus nimis audiuntur, ac timentur in vivois. Ne igitur in his in quibus non sunt, haec dilatationes temere ponantur, & contra, ut in iis in quibus sunt, facilius agnoscantur, proderit Observationes, quas duabus proximis superioribus Epistolis complexi sumus, cum iis conferre, quas hac, & insequente Epistola proferemus.

6. SENEX annorum circiter quinquaginta quinque, corpore atletico, colore subpallido, queri cepit de dolore, thoracem gravante, in sinistra praesertim parte, in quam cubare non poterat. Crebro, sed non vehementer, tussiebat, & serosa exspuebat. Identidem pectoris oppressionibus vexabatur cum difficultate spirandi, & anxietatibus cordis. Pulsus primum quidem rarus, durus, vehemens, vibratus, factus est postea, persistente duritie, celerior, & inaequalis. Abdomen non tumidum, sed tamen tensum. Mortuus est. VENTER aquam habuit.

Sed quamquam lien arte adeo hepatis neciebatur, ut sine laceratione separari vix posset; haec tamen duo, & proxima quoque viscera sana erant. Lympha ductus per intestina, & mesenterium nulli, per Emulgentia vasa nonnulli; per magnos autem vasorum truncos ad regionem lumborum multi, & turgidi apparuerunt.

In Thorace serosus humor, in sinistro praesertim cavo, quod totum implebat. Pulmones, atro infecti colore, & nigricantibus ubique maculis distincti, naturalem tamen servabant molliem. Cor magnum praeter modum; dextera autem auricula dimidiatum cor aequabat. Qua vulnerata,

nerata, fluidus non secus atque ex vivente, sanguis erupit. Magnam tamen auriculam partem mollis polyposa occupabat concretio, quae ex proximo ventriculo producebatur, in quo etiam erat concreti sanguinis portio. Ejusmodi concretum, sed levius, sanguinem continebat sinister ventriculus. Arteria Magna qua secundum vertebrae dorsi descendebat, ad duorum circiter transversorum digitorum secundum ejus longitudinem tractum, a sua sede disjuncta erat.

7. Haec disjunctio an esset ab ortu, an, cum tantummodo minus ibi arcta esset connexio, accedente ad nativam hanc dispositionem pulsus vehementia, & vibratione Arteria disjuncta sit, non facile dictum est. Sed dilatatio cordis, & auriculae dexterae hydropem thoracis, an hic illam praecesserit, quamquam dubium esse potest; mihi tamen veri similis sit, cordis vitia fuisse priora, siue qui primi fuerint pulsus, attendo, seu quanto facilius fieri ob illa hydrops possit, quam ob hanc illa. Videtis Lancisium (r), & quae de cordi proximis aneurysmatibus ipse tradit, transfer ad cordis ipsius aneurysmata in iis praesertim, in quibus, ut in hoc subpallido Sene, dispositio est ad hydropem. Nec tantum tribus dolori thoracem gravanti in sinistra praesertim parte, in quam jacere non poterat, ut oblitus cordis praeter modum aucti, ejusque auriculae potissimum dexterae, repetenda illa omnino censas ab humore qui thoracem, & a sinistra quidem magis parte, occupabat; nam id impedimento potius fuisset, ut fere solet, ne in dextera, quam ne in sinistra cubaret latus.

8. VIR sexaginta annos natus, orthopnea corripitur. Vix de pectoris oppressionibus potest queri. Pulsus a naturali suorum motuum lege non declinat. Tandem ingravescens in dies respirandi difficultate, sic inspirans, expiransque obit die sexto. THORACE aperto, pulmones ad posteriora duri aliquantum, atque infecti colore inveniuntur. Cor praegrande, magnam polyposam concretionem ventriculo dextero continebat; quae in proximam auriculam expansa, hanc adeo dilataverat, ut ingens aequaret marsupium: longaeque in vicina vasa producciones mittebat, ut iusta sanguinis copia prompte excipi non posset. In Ventre supra renem finitum tumor rotundus apparuit, proximus quidem ceteris Partibus per membranas firmiter alligatus, reni autem Succenturiato arte adeo adherens, ut ex una parte continuatum cum ipso efficeret corpus. Ex glandulosa constabat substantia, quae ad centrum sinus habebat duos inter se diversos, & serosum quandam humorem continentes. Cujus portio humoris, igni imposita, concrevit: altera, affuso spiritu, quem vocant, sulphuris, sensim colore atro infecta praecipitans, multarum horarum spatio concrevit tota: tertia, admixto spiritu salis ammoniaci, fluida persistit jugiter.

9. Parne esset hic tumor renis tantummodo Succenturiati, minus hic praestat querere, ubi quae praecesserint, ignoramus, ad eum renem attinentia, quam conjicere, quae fuerit mens Valsalvae in nonnullis hujus historiae locis. Nam ut in ea describenda, sedulo, ut solitus sum, cavi, ne quid ejus sententiae adderem, aut demerem, ita postquam sic fideliter praestitum, nunc mihi liberum esse, puto, rem ita intelligere, ut quod mortuum ait die sexto, accipiam ex quo homo aut erecta cervice spirare cepit, aut in Nosocomium aliquod exceptus est: quod autem ait, vix de pectoris oppressionibus potuisse, sic intelligam, non quod haec ferme abfuerit, imo potius quod tanta fuerit, ut ob respirandi difficultatem vix ei fieret loqui, ut de ipsa quereretur. Ceterum de pulsu quod vehemens, ut in priore, vibratusque non fuerit, aut de hydropem quod non sit pariter consecutus; noli magnopere mirari. Namque aut dispositio, aut tempus deesse potuit, ut hic fieret: cor vero aut ob magis enervatam auriculam dexteram, quippe in marsupii ingentis modum expansam, minus sanguinis accipiebat, aut adaucta ejusdem cordis magnitudo magis amplificatis ventriculis, quam simul crassioribus facis parietibus debebat; ne quid dicam de amplioribus hic, & certe minus mucosis concretionibus quae cor non modo, sed & vasa oblidebant: & quamquam non ante eos postremos dies fieri cepissent; pulsus tamen Valsalva non nisi his ipsis diebus potuerat explorare.

10. PUELLA annorum tredecim, ab ortu usque fere semper valerudinalia, postremis mensibus queri cepit de laboriosa respiratione, tussique cum multo, crassoque spitu, & ventris intumescencia. Ad hac, Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

ultimis vitae diebus facta est magis stituclosa, & valde famelica; sed a cibo ingens abdominis tenio accedebat. Pulsus erat celer, durus, & parvus. Pectoris autem angustia aliquando usque adeo invalecebat, ut non semel e lecto gemebunda improviso furgeret. Tandem uno ex hujusmodi paroxysmis correpta, magno cum clamore, & impetu repente obiit. IN VENTRE copia feri flavi effusi. Ventriculus, & intestina aere plurimum distenta. Lien praedurus, colore atro. Ren sinister interius quadantenus inflammatus.

Thorax feri tantum continuit, ut dum cartilagineas ad sternum secarentur, profiliret. Thymus magnus. Pulmones sani, nisi quod sinistri substantia prope bronchia majora adeo induruerat, ut solidiorem carnem mentiretur. Pericardium quatuor, aut quinque uncias feri subflavi; dextera autem cordis auricula eam intus habebat sanguinis copiam, ut distenta, magnitudinem cordis ferme aequaret. Uterque hujus ventriculus polyposam concretionem, mucis densati quam simillimam, continebat; sed dexter grandiore. Quod reliquum est; tum pericardii, tum ventris ferum, igni impositum, in auras abiit, crusta dumtaxat relicta, quae lateribus, & fundo vasis adhererat. Sed alterum tenuiorem reliquit crustam, quam primum, eamque nonnullis hic illic stria distinctam in modum nitri crystallizati dispositam.

11. Veri simile est, jam inde a primordiis non humores modo minus salubres, sed & laxam firmitatem partium, inprimisque auriculae dexterae vim, & structuram huic Puellae obtigisse, unde fere semper valerudinalia fuerit, donec illa auricula in aneurysma laxata, facile accessit in ejusmodi corpore, ventris, thoracis, pericardii hydrops; ut non uno morbo, sed pluribus, in thorace praesertim, simul urgentibus, violentissimo mortis genere extincta sit.

12. VIRGO quae ab nativitate usque semper aegrotans jacuerat, ob summum praesertim virium languorem, anhelans respirabat, & tota cute colore quasi livido infecta erat. Tandem cum ad annum circiter decimum sextum pervenisset, mortua est. COR habuit exiguum, & mucronem versus, quasi subrotundum. Ventriculus sinister forma erat qua solet dexter, & dexter vicissim qua sinister: & quamquam hoc latior, parietibus tamen crassioribus. Dextera pariter auricula tota duplo erat grandior, quam tota sinistra, duploque carnosior. Inter utramque etiam tum patebat foramen Ovale, ut minimum digitum posset admittere. De tribus valvulis Triangularibus iustam una magnitudinem; duae reliquae minorem habebant. Sigmoides autem quae Pulmonaris arteriae ostio praeficiuntur, ad basin quidem erant secundum naturam; sed parte posteriore cartilagineae videbantur; quin exiguum ossis frustulum jam habebant; erantque ea parte sic inter se colligatae, ut vix foramen relinquerent, lente non majus, per quod sanguis exiret. Erant autem ad illud foramen quaedam exiguae producciones carneo-membranosae, ea ratione collocatae, ut valvularum vices supplere possent, egredienti sanguini cedendo, regressuro autem obstando.

13. Huic etiam Virgini jam inde ab initio fuisse inchoantem crediderim, ejus vitii ad ostium arteriae Pulmonaris, cui vitio, sensim magis magisque adaucto, omnia quae vivens patiebatur, & quae in mortua deprehensa sunt, accepta facile sint referenda. Scilicet minus expeditus sanguinis in eam arteriam ingressus hinc efficiebat, ut aequo minor illius copia, per eandem arteriam, sociamque venam ad auriculam sinistram, sinistramque ventriculum, ex hoc autem in omne corpus mitteretur, inde vero, ut aequo major sanguinis copia in dextero ventriculo, dexteraque auricula, & venis omnibus restitaret. Unde totius cutis color quasi lividus, & dexteri ventriculi, dexteraeque auriculae dilatatio, & foraminis Ovalis peritans hiatus, quippe cujus valvulam multus sanguis a dextris sinistrorsum urgeret, paucus autem a sinistris repelleret, ad oramque foraminis applicaret. Contrarius vero de causis auricula sinistra, & sinister ventriculus nec satis erant explicata, nec satis valida, & deficiente iusto sanguinis ad cerebrum, omnesque partes influxu, & appulsu, virium summus languor, & anhelata respiratio consequebantur, haecque eam etiam ob causam quod ab exili subeuntis sanguinis portione amplum, & firmum vas, quale est Pulmonaris arteria, ut urgeri satis, & dilatari non poterat, sic neque se poterat valenter restituere, illamque, ut par est,

(g) 107. l. 1. (r) 5. & 6. (f) Epidem. Hippocr. l. 7. in Erotolai filio. (s) Vid. etiam Valsalvi Comment. in cit. locum n. 4. & in l. 5. Epid. n. 11. (t) Vid. Epist. 23. n. 35. (u) Hist. de la Médec. P. 1. (v) Oper. l. 6. c. 32. (x) n. 2. (y) Paradigm. 23. (z) Ibid. 26. (a) P. cit. (b) De Subit. Mort. Schol. ad Obf. ult. n. 8. (c) n. 3. (d) Eschsch. Anat. l. 5. c. 46. (e) De Aneur. l. 2. c. 3. Prop. 22. (f) Resp. ad Epist. de Rec. Med. Stud. (g) Medici. Ténab. 4. Serm. 3. c. 10. (h) De Aneur. l. 1. Prop. 2. (i) n. 3. & 4. (m) Schol. ad Obf. 2. Repent. Mort. n. 11. & de Aneur. l. 2. c. 6. Prop. 48. (n) Ibid. (o) l. 2. S. 8. in Schol. ad Obf. 27. (p) Epist. 25. & 27. (q) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 1. in Opul.

per pulmonem promovere. Quod autem in hac Virgine sensum, & a primordiis, cum laxiora adhuc erant omnia, fieri ceptum erat, idem, atque adeo plus multo ab non dissimili, sed alibi posito, impedimento factum videbis intra perpaucos menses in Viro, triginta circiter annos nato, cujus historiam describit Vieufsenius (f). Nam Mitrilibus valvulis, offeis factis, orificium valde imminuentibus, per quod sanguis sinistrum adit ventriculum, hujus tum capacitatis, tum crassitudo parietum; quod Figura 2. Tab. 13. comparata cum Figura 2. Tab. 11. satis ostendit; fuerant imminuta, contra autem ambæ auriculæ cum adjunctis truncis; sic enim vocat; Pulmonaris venæ, & Cava-rem (quos Valsalva uno auricularum nomine comprehendit) & Pulmonaris arteriæ truncus, & ventriculus dexter multum erant dilatata, ejusdemque ventriculi columnæ, & lacerati crassissima facta, num ob aliam, quæ alibi (g) indicabitur, causam? an quia crebriores, & validiores motus, ut in artubus videmus, major musculorum crassitudo sequitur? certe autem hæc cordis particulæ jugiter, vehementiusque contrahi, & exerceri debuerant, ut conarentur tantam resistantis sanguinis copiam in Pulmonaria vasa contrudere, quæ ob difficilem in sinistram ventriculum ingressum non facile admittebant; hic autem ventriculus nullo ferme conatu opus habebat, ut exiguum sanguinis portionem in Magnam arteriam conjiceret, quomobrem exiles, debilesque pulsus hic quoque nervorum, & totius corporis languorem testantur. Cum hac historia, & explicatione velim conferas Observationem quandam satis consimilem, in quam, postquam hæc scripseram, forte incidi versans Sepulchreti librum II. (u). Hactenus quænam cordis ventriculorum, & auricularum aneurysmata protuli, a Valsalva deprehensa. Nunc alia subjiciam, quæ reperit in arteria Magna.

14. SENEX annos natus septuaginta quinque, promptissimo ingenio, sanguine temperamento, procera statura, laudabili totius corporis constitutione præditus, aliquot ante mortem annis, & magis his ultimis macilentus est factus, simulque dolores quosdam gravantes, quos jam diu patiebatur in sinistra thoracis parte, a flatuum dumtaxat eruptione mitescentes, graviores redditos sensit hæc præsertim hyeme inunte. Molestia etiam tussi conflabatur, per quam creberrime nunc ferofam, nunc globosam, & compactiorem exspuebat materiam. In concitatore motu, gravi corripiebatur respiratione, eoque, de quo diximus, thoracis dolore, aliquando etiam cordis palpitatio, ob quæ subsistere cogebatur. Tandem III. Nonas Januarii paulo ante diei finem quodam animi quasi deliquio capitur, copioso sanguinis sputo, gravissimaque respiratione cum stertore. A venæ sectione circa primam noctis horam hæc mitescunt, superstitæ solum dolore quasi pungente sinistri lateris, in quod, nisi cum molestia cubare non poterat: pulsus erat debilis, rarus, durus, vibratus, non sæpe inæqualis. Hora quinta priora illa recrudescunt symptomata, resonante stertore, & materia alba sputo sanguine permixta. Post mitiora aliquanto fiunt, donec hora decima, stertore, & sputo desinentibus, ore hiante, quasi aerem identidem captaret, est mortuus. DUM THORAX aperiebatur, ex sinistro hujus cavo proluit ferum, quo, & concreto sanguine totum id cavum repletum erat, altero illaso. Pulmones parum ab naturali recedebant constitutione: solum circa bronchia, nigra animadvertentur corpora, quasi glandula. In pericardio tres feri uncia: in cordis ventriculis sanguis dumtaxat grumofus, nec multus. Arteria autem Magna toto illo tractu quæ a corde pertinet ad diaphragma usque, in enorme dilatata erat aneurysma, non æque tamen ubique latum, sed aliis in locis minus, in aliis vicissim magis. Adhærebat tenacissime quartæ, & quintæ thoracis vertebra, quæ dextrorsum nonnihil incurvari videbatur: & juxta has disruptum erat, amploque hiatus sanguinem in thoracis sinistram cavam effuderat. Circa hoc foramen concreto erat polyposa, in tubuli formam excavata: ipsum autem foramen ulcere circumdatur; ut succo quodam erodente prius exulceratus arteriæ paries, deinde ulcere magis, magisque profundo facto, ad eam tenuitatem redactus fuisse videretur, quæ sanguinis impetum ferre amplius non poterit. In Ventre annotatione dignus fuit ren dexter, cujus dimidium inferius secundum naturam se habebat; alterum autem

totum erat in amplam vesicam mutatum, extenui tantum membrana factam, per quam elegans, quamvis inæqualium arearum, vasculorum rete ducebatur, quod atramento per Emulgentem arteriam injecto, in conspectum venit. Turgebat ea vesica fero ad uncias circiter tres, quod igni impositum, urinosum exhalabat odorem, & ebulliendo, & spumando, in auras abiit. Illud quoque Valsalvæ occurrit vel magis dignum quod adnotetur. Cum vasa chyliifera & Tenuibus intestinis ab octavo infra pylorum digito ad ulnas circiter duas crebra nascerentur, centrumque peterent mesenterii, ille quem modo designavimus, intestinorum tractus certis quibusdam distinctus erat albescentibus maculis, imo quasi, ut ait, *cavernulis irregularibus*, atque alia aliis figura, & magnitudine præditis, ut aliæ lentem æquarent, aliæ duplo essent majores, nonnullæ autem minores: ex quibus est vasa illa videre non potuit egredientia; ea tamen credidit iisdem cum *cisternulis* communicare, ut quæ certissime chylo essent turgidæ, cujus saporem cum exploraret, similem, nisi quod magis ad salum vergebat, lactis invenit.

15. Ut quærere omittamus, an nigra illa ad bronchia corpora glandulæ revera essent Bronchiales; præter æquum fortasse adauctæ, noli mirari, quod inter cetera quæ procul dubio morbosa sunt, quadam novissime descriptis, quæ ad naturalem statum magis attinere videantur. Itæ enim *cisternulæ* multo hic magis spectare possunt quam illa magnæ partis arteriæ renis in vesicam mutatio, de qua alibi tum scripsimus, tum scribemus (x). Suspiciari enim licet, ideo illas *cisternulas* apparuisse quod a tanto Aortæ intra thoracem aneurysmate compressus Thoracicus ductus angustior viam chylo relinqueret, ut subsistere in suo per parietes intestinorum tractu coogeretur, in eoque ibi quasi varices sua vascula dilatare, aut, si mavis, lacusculos quosdam, secundum naturam minus conspicuos, ad eum modum patefacere. Sane qui ejusmodi ibidem *cisternulas*, nisi quod panici erant magnitudine, conspexit postea Santorinus (y), ipse quoque, ut Valsalva, semel, & in eo vidit quem interfecerat aneurysma. Cujus est non indicat sedem; ibi tamen esse potuit, ubi chyli motum retardaret: certeque ipse qui vix semel aliquid ejusmodi animadvertit, in prægnante cane meminisse animadvertisse, ut compressio aliqua viarum chyli non deesset. Utrumque est; Valsalvæ opinionem Santorinus, & ego plane comprobavimus, cum ille ex *cisternulis* ipsis vascula emergere chyliifera conspexerit, ego vero non id tantum, sed & alia minora quæ eas adirent. Sed ad certiores, gravioresque propositi aneurysmatis effectus veniamus.

16. A multo jam tempore hoc aneurysma incepisse, diuturni illi dolores ostendunt qui sinistram thoracis partem gravabant. Quod autem a flatuum eruptione mitescerent, poterat id hæc aëro imponere, quemadmodum tot aliis vidi, nulla se propterea, nisi flatulentia, affectione vexari, credentibus. Scilicet thoracis parte ab aneurysmate occupata, sæpe œsophagus ita premitur, ut minime facilis sit flatibus erumpendi via. Dilectum ideo ventriculum, & huic proximam œsophagi partem, molestiasque augent, thoracis spatium vel magis minuendo, & aneurysma comprimendo. Hæc igitur, flatibus denique eluciantibus, mitescant necesse est. Non tamen tolluntur: quæ res, & ponderis, aut alterius incommodi sensus, qui rejici in flatum non possit, admonere Medicum debet, ne se, ut ægrum, falli patiatur. Sed hæc, atque alia alibi etiam explicanda, sunt in historia hac faciliora. Nonnulla autem sunt minus facilia, in quibus hæc duo: alterum, quomodo post disrupti aneurysmatis signa, decem horas vivere, aut eo amplius hic senex potuerit; alterum, quæ via copiosum illud sanguinis sputum extiterit. Quod ad primum attinet, Vir Clariss. Paulus Valærengus (z) in casu quem cum proposito quadantenus conferre possis, rem explicat ponendo, sanguinem non omnimode statim ab aneurysmatis ruptione, sed paulatim effluxisse. Quoniam autem illius æger ad quatuor circiter horas vixit, is autem de quo sermo est, ad decem; suspiciari licet, concretionem polyposam, quæ circa amplum aneurysmatis hiatus in tubuli formam excavata reperta est, semel, atque iterum, ut bis rediens gravissimorum symptomatum mitigatio indicat, quasi obstruatam fuisse portionem aliqua non ab similibus concretionibus, aut grumulis concreti sanguinis, quos reliquos fluidus secum ex cavo ampli aneurysmatis

matis illuc abriperet, donec semel, atque iterum pars eorum e tubulo extrusa repetita per vices effusioni aditum semipertum, novissime autem omnino apertum relinqueret. Quod vero ad sputum sanguinis attinet, possis fortasse ab ejusmodi aneurysmate cuniculos aliquos in utrumlibet proximum aut œsophagi, aut arteriæ Asperæ canalem excavatos concipere, qui propter obliquum ductum intra polyposam illam concretionem, minus fuerint ab eo præsertim qui perquisivisse non videtur, animadversi. Cæterum, quacunque id sit ratione explicandum, illud certum est, aliis quoque, dum aneurysma intra cavum pectoris rumperetur, sanguinem simul per os exiisse. Sic is quem laudatus Valærengus describit, eodem tempore modicam sanguinis copiam per excreatum eduxit.

17. VIR quinquaginta quinque annorum, parvæ staturæ, sed robustus, & valde salax, qui se cistarii modo, modo rhedarii laboriosa arte tuebatur, ante decennium circiter multis, ac variis obnoxius esse morbis cepit, febribus primum, deinde lienis vitiiis, postea cachexiæ, hydropi denique. A quo, anno ante quam e vita excederet, liberatus, citrinum tamen cutis colorem, & difficultatem spirandi retinuit. Hæc a motu ingravescebat, non sine quodam cordis quasi angore. In jugulo, & temporibus arteriæ evidenter saliebant: pulsus erat durus, rarus, potius, & vibratus, nunquam intermittens, nunquam inæqualis. In utrum libere, cubabat latus. Sæpe tussiebat, & exspuebat, sed pauca, & serosa. Miflus sanguis, postquam concreverat, perpaucis secedente fero, & hoc læteo, albam, ut in his qui peripneumonia laborant; crustam ostendit, tres digitos altam, cum rubra subiecta pars duos, haud amplius esset. Cæpit deinde interdum animi deliquis corripit, & sensim in pejus ruere, facie ultimis diebus intumescere. Tandem cum de lecto in lectum transferretur, subito est mortuus. VENTRE aperto, intestina conspecta sunt anteriore facie cum omento, laterali autem inter se nexa: sed & cætera viscera præter folium, valide ad proximam Partem alligata. Sic etiam Thorace recluso, pulmones pleuræ cohærentes, dexter quidem plerique in locis ubi ea costas fuccingit, sinister vero pene ubique, ut neque a mediastino, neque a diaphragmate, neque ab ulla ferme parte solutus esset. Circa bronchia quamplurimæ erant nigra, duræque glandulæ, aliæ fabæ, aliæ hordei magnitudine. Arteria autem Magna indurata, intusque offeis squamis prædita, dilatata erat, ut aneurysma efficeret tres digitos latum, palmum longum: quin etiam circa quartam thoracis vertebra magis dilatata, ut ejus vertebra excavato corpore, ipsa hujus occuparet locum: ubi erat nexa arcte adeo, ut sine laceratione avelli non posset. Polyposa concretio ex sinistro cordis ventriculo orta, hoc aneurysmate continebatur. In sinistro thoracis cavo feri aliquid stagnabat, magnusque præterea grumulus sanguinis, qui ex rupto fortassis aneurysmate effluxerat: quamquam rupturæ vestigium nusquam apparuit manifestum.

18. Nullo fortasse in hominum genere sæpius arteriæ Magnæ aneurysmata ego, & A micis conspeximus, quam in cistariis, qui ab nostratibus *Vetuvini* dicuntur, veredaris, aliisque equo pene assidue insidentibus. Nec mirum; nam vel cæteris quibus se exponunt, calus, nifus, aeris injuriis omifis, nimia ipsa concussio, & succussatio hinc motum sanguinis concitando, & parietes arteriæ urgendo, inde vero hos, quippe concussos, in occursum concitati sanguinis ictum subinde compellendo, ipsorum denique structuram parietum laxet, ac vim intringat, necesse est. Quod eo quoque facilius contingit ubi salacitas, & morbi accedant, ut in hac historia. Iis morbis, & nominatim prægresso hydropi (a) eas viscera alligatio-nes facile tribuerim, quæ in cadavere compertæ sunt. Bronchiales autem glandulæ non omnibus quidem ita notæ erant eo tempore; non tamen ob id præsertim, ut in superiore etiam sene (b), adnotatas crediderim, sed quod majori aut mole, aut numero, aut duritie quam in cæteris, soleant, se se obtulerint. De offeis intra dilatam arteriam lamellis alias (c) scribemus, ut de proximis aditisque ossibus excavatis. Hic satis est admonere, vel a primo, quod per anatonem recognitum sciam, interno aneurysmate vertebra quæ ipsi connexa erant, fuisse excavatas, ut supra (d) indicavi. Cum eam in Sepulchreto historiam leges, id quoque animadverte quod ad propositum facit, primum illud aneurysma ex *salu* & *conculsione equi ferocientis originem habuisse*.

19. VIR annorum quinquaginta, laudabili corporis constitutione præditus, tribus, aut quatuor ante annis de gravi respiratione, a violentiore præsertim motu, quæri ce-

perat. Huic tribus circiter ante mensibus in sinistra juguli parte apparere incepit tumor durus, doloris expers, & quantum indicari extrinsecus poterat, ad farcomatum genus referendus: qui paulatim auctus, crassioris pugni magnitudinem æquabat; imo jam duos, alterum alteri impositos, repræsentare videbatur. Exceptus est homo in Bononiensē S. Mariæ de Morte Nosocomium, cum, sensim labantibus viribus, febricula ingruisset. Pulsus erat aliquando celer, & durus, aliquando tum ordine, tum vi inæqualis: Caput vehementi dolore, quin etiam subdelirio vexabatur. Respiratio magis vitata, & cum stertore: vox autem sic imminuta, ut ad femineam accederet. Thorax aliquantum dolebat. Hicce addita mox est difficilis, imo prorsus impedita deglutitio: & tandem, facie, atque adeo toto capite valde rubente, mors ipsa XVI. Kal. Januar. A. 1688. TUMOR, qui, vivente homine, durus fuerat; mortuo, factus erat jam mollis. Cum incidi cepisset; statim ingens sanguinis copia emanavit: cumque ad radicem usque dissecaretur, inventus est plenus sanguine, partim in grumos concreto, partim fluido. Glandulæ quæ ad illam partem locari solent, valde indurata, aliæ (premebant) œsophagum, aliæ ipsam venam Jugularem, quæ multum in suis membranis crassifacata erant. Hæc autem in truncis, co majori, ut etiam Aorta, ostendebat sui lacerationem. Tumore perlustrato, Thorax incisus est. Pulmones exterius nigris maculis hic illic distincti; intus vero globulis tartareæ materiæ pluribus in locis, ubique autem multo fero reperi. Dexter pulmo per multas fibras ad pleuram alligabatur: sinister omnino liber; sed valde erat inflammatus. Cordis ventriculus dexter continebat polyposam concretionem, quæ venæ etiam Cavæ, & Pulmonaris arteriæ orificia occupabat. Ventre denique aperto, sana omnia inventa sunt; si Ile intestini finem excipias, qui inflammatione affectus erat.

20. Anceps hæsi, an hanc Valsalvæ Observationem describerem, & si describerem, quo referrem, num ad tumores quosdam sanguine turgidos; quales in Thyroidæa glandula non semel deprehendi (e), an ad alios, cum rupto venæ alicujus trunco communicantes, quos Valsalva (f), & ego (g) alibi memoravimus, an potius ad eas, de quibus nunc scribo, dilatationes arteriæ Magnæ. Huc denique magis animus inclinavit, cum gravem attenderem, quæ tanto antea inceperat, a violentiore præsertim motu, respirationem. Nam quod nulla tumoris adnotetur pulsatio; tot sunt causæ quæ hanc possunt tempore progrediente obscurare, ut mirari non oporteret, si ultimis illis diebus, quibus in Nosocomium admissio homine, observatus est tumor, ipsam animadvertere non licuisset. Eas causas attigi alias (h); & proximis Litteris (i) earum aliquam commemorabo. Sic igitur rem concipio, ut arteria Aorta ibi ubi, dissecto tumore, lacerationem ostendisse dicitur, se paulatim in eum saccum qui tumorem faciebat, sursum dilataverit; hic vero circumjecta omnia premeendo, pleraque eorum effecerit, quæ in vivente sunt animadversa. Præter enim arteria Asperæ, & larynx, eoque angustiores factæ; vocem minus gravem edebant: præter gula, & pharynx difficilem primum, mox nullum alimentis transitum præbebant: præter denique truncum major Jugularis venæ, idest Internæ reditum sanguinis ex superioribus, & præsertim ex cerebro, impeditab, unde dolor, rubor, subdelirium. Quoniam tamen & Jugularis ejusdem venæ laceratio indicatur, & nonnulla in ea dissectionis parte ita a Valsalva scripta sunt, ut fortasse aliter ac mihi, videri tibi possint accipienda; ipsa eo in loco Auctoris verba proferre malui qualia inveni, & hoc unum admonere, cum eam habuit Observationem, necdum annos natum fuisse tres & viginti: quamquam circa idem tempus, & aliam habuit, in quam nihil habitemus.

Ea erit prima de tribus proximis, in quibus simul Cordis, & Magnæ arteriæ aneurysma conspexit. 21. PAUPER annum agens sexagesimum quintum, cum sanguineo esset temperamento, & corporis satis bona constitutione, ante aliquot annos tentari per intervalla ceperat oppreffione quadam pectoris cum pulsu raro, tenso, ac vibrato, consequente animi viriumque defectu. Mense autem Decembri A. 1687. cum Tertianæ febris causa in idem Nosocomium receptus esset, cumque jam febris remedium ope remittere videretur; pectoris angustia cum palpitatione cordis adeo invaluerat, ut circa undecimum febris diem & sibi, & cæteris mortui jam proximus videretur. Eadem tamen usque ad vigesimum tanta vehementia perstiterunt, ut aphonum, & pene desperationem relinquerent. At circa vigesimum septimum de gravi pectoris repletionem quo poterat modo conquerebatur.

I 4

circa

(f) Traité du Cœur ch. 16. (g) Epist. 18. n. 39. (u) in Additam. ad Sect. 8. Obs. 3. (*) Vid. Epist. 38. n. 39. & seqq. (y) Obs. Anat. c. 9. §. 10. (z) De Aortæ Aneur. Obs. 2.

(a) Vid. Epist. 39. n. 30. (b) n. 14. (c) Epist. 27. n. 20. & seqq. (d) n. 30. (e) Epist. Anat. 9. n. 39. (f) Tact. de Aurt. Hum. c. 4. n. 8. (g) Epist. Anat. 13. n. 4. (h) Ibid. (i) Epist. 18. n. 20.

circa trigessimum autem remittentibus his paroxysmis, pulsusque jam ad naturalem accedente, magnam cuiusdam quasi gelatinæ copiam excrebat, cui multa erat subrubra pallida substantia admixta. Ager interea cum ederet nihil, vinum, clam omnes allatum, large ingurgitabat; unde oculi primum dexteri, mox & sinistri nata est inflammatio, ex hac autem cæcitas. Tandem ab assiduo decubitu, & excrementorum injuria, gangræna ad os Sacrum correptus, circa diem quadragesimum obiit. THORAX, adjuvante Hippolyto Francisco Albertino, qui in eo Nosocomio tunc Medici Assistentis munere diligentissime fungebatur, dissectus est. Pulmones pleura arcte adhærebant; quæ tamen res in multis cadaveribus solet occurrere. Incoli materiam ejus quæ excrebatur, simillimam ostenderunt, nisi quod erat tenuior: pulmonum autem ipsorum substantia atro erat colore infecta. In pericardio serum ex atro sublavum, insipidum, ad sequebatur ferme: cor autem ea magnitudine, ut bubulum æquaret. Ventriculus ejus dexter caveam quidem secundum naturam, sed crassissimos parietes habebat. Sinistri vero tanta erat cavea, ut possit cor alterum, naturali non majus continere; sed vicissim parietes adeo tenues, ut vix motum cordis sustinere potuissent videretur. Tanta hujus ventriculi capacitate non multo erat minor capacitas arteriæ Magnæ; ut hæc quoque non humana, sed bubula videretur. Intus autem ejus membrana substantia in cartilagineam degeneraverat.

22. Vini intemperantia vel eo tempore, quid antea fieri solet, indicio est. Facile prima inde morbi causa: & sane Medicus Exercitatus Lanciscus (k) testatur, de centum, sponte ortis, aneurysmatibus plus quingenta in *gulos* & *bibosis* se vidisse. Quis autem inter eos morbos præferebat, quis subscecutus sit, difficile est pro certo dicere. Veri tamen simile est, facilius prius fuisse arteriæ Magnæ, quam ventriculi unde oritur, dilatationem. Dilatus enim cum tanta parietum extensione ventriculus non videtur posse ea vi sanguinem extrudere in arteriam, ut hanc dilaret: hæc dilatata, simulque cartilaginea videtur utique ita sanguini in venas usque propellendo minus apta esse, ut compulsum a ventriculo cum propterea ex aliqua dumtaxat parte admittat, partem reliquam in eo retinere cogat, ipsamque dilatare, & quod consequitur, morari etiam in pulmonibus, unde illa pectoris oppressiones, & angustia, & hinc auctæ separationes, expressionesque ex glandulis in bronchia influentibus, quemadmodum etiam ob moram sanguinis in circumiecta cordi membrana, & crebros cordis diutius palpitantis ictus, hydrops ortus est ejusdem membranae, sive pericardii.

23. VIR annos natus ad quinquaginta, lanam quotidie agitans ad culcitras conficiendas, queri cepit de difficili respiratione, quæ cum sibilo fiebat. Præcordiorum aliquando, & respirationis angustia corripiebatur, quas vehemens ad lumbos dolor interdum excipiebat. Arteria in collo valde pulsabant. Ad hæc, nonnullis ante mortem diebus accedente sanguinis sputo, cum gravi, atque turbata respirationis motu vivendi finem fecit. IN THORACIS utroque cavo serum, diluti sanguinis colore, stagnabat. Pars inferior sinistri pulmonis, dexteri autem lobus unus ab effuso intra eorum substantiam sanguine nigrescebat. Cor mole auctum, nullum in suis thalamis polyposæ concretionis indicium ostendit. Magna arteria prope cor dilatata erat in aneurysma, cujus interni parietes offe hi illic squamis obtegebantur. E Cranio dum flaccidum cerebrum eximeretur, ex hoc mediocris feri copia emittebatur: sed major fuit circa Spinalis medullæ initium; in ventriculis autem pauca.

Ventrem diffecare, ut doloris causa ad lumbos inquireretur, vehemens graveolentia prohibuit: quanquam frustra ibi quærendam Valsalva tunc existimabat, quippe quam ex nervis, alibi fortasse irritatis, repetendam potius censebat.

24. Nisi is dolor, respirationis, & præcordiorum angustias excipere alias consuevisset; fortasse ejus causam in illa etiam aqua suspicari liceret, quæ ut summam tubi vertebrarum partem ea copia tenebat, sic, imo vel magis implevisse inferiorem, credi posset: nunc potius septi Transversi vehementioribus, in respirando conatibus adscribendus videtur, quod extremo altero vertebrae lumborum affigitur. Cæteram hic arteriæ Aortæ dilatationem libentius tribuerim vi nimia qua cor, mole auctum, sanguinem in illam contrudebat; nam eidem quoque causæ ossæum squamarum productio videtur assignari posse; quando ossæum factum ejusdem arteriæ initium eos dumtaxat cervos habere qui diutius, & crebrius currendo se exercuerint, non eos qui in Magnatum vivariis quieti aluntur, auctor est Boerhaavius (l). Sed ut hæc vi nimia sinistri cordis ventriculi, sic nimia

vi dexteri illud imputandum est quod sanguis suis demum disruptis vasculis, in pulmonum substantiam, hoc est intra vesiculas, unde per sputum prodit, effusus sit eo facilius quod non ita sanum, firmumque id esse poterat viscis ob assidue illapsum cum aere lanarum pulverem. Posita autem ad aliquod tempus ista Aortæ dilatatione, verisimile est, ventriculos quoque cordis ab resitante sanguine fuisse nonnihil dilatatos; ut molis augmentum non crassitudini solum parietum, sed & amplificationi ventriculorum deberetur. Idemque dictum putabis de ea quæ proxima sequitur, Observatione.

25. MULIER annorum circiter sexaginta, jam diu tussi interdum, & difficili respiratione, præsertim post violentiorem motum, laboraverat. Tandem pulsans tumor apparere cepit sub clavícula dextera ad sternum: qui duorum aut trium mensium spatio usque adeo crevit, ut alterum quasi caput e medio sterni enatum videretur; inde enim, globi propemodum simile, ad jugulum extendebatur. Sensus in eo caloris, & doloris urentis. Interea pristina illa incommoda majora erant facta, atque alia insuper accesserant. Namque a mediis humeris ad totas manus, ubi summis pedum cruribus ad totos pedes oedema pertinebat, eo speculabilius, quod cum a suprema parte ad mediam usque essent humeri extenuati, inde repente illa non modica crassitudo incipiebat: quæ res, quamvis non ita evideret, in crumibus quoque poterat animadverteri, ubi suprema horum partes cum proximis conferrentur. Facies etiam intumescerat aliquantum. Sputa erant crebra, & eque ultimis diebus ferme purulenta. Pulsus debiles, & parvi. Nulla quies, nisi sedenti. Nam vel levis quilibet motus, non modo supinus decubitus, continuo in suffocationis periculum conjiciebat. Idem & cibi, potusve faciebat sumptio; ut denique ab his prorsus abstinere cogeretur. Itaque cum sex dies abstinentisset; inedia potius cum levibus convulsivis motibus, quam morbo ipso, confecta est. IN VENTRE limpidum stagnabat serum. Hepar, & ventriculus inventa sunt inferius quam soleant, locata. Colon intestinum a parte dextera non pergebat in sinistram; sed ubi ventriculi fundum attingerat, inde continuo per ventris medium ad Rectum intestinum descendebat. Alvi recrementa quæ multo ante obitum tempore dejecta non fuerant, prope omnia intra Coli initium continebantur. Reni sinistro exterius adstibat glandula, castaneæ magnitudine, colore intus subluteo. In Thorace stagnabat serum, quod spongiosis fuit exsauriendum. Pulmo sinister valde contractus, & quasi inflammatus, in medio saniofum ichorem, hic illic autem parva tubercula continebat, quorum nonnulla erant suppurata. Sero pericardium abundabat. Cor aliquanto inferius, quam soleat, & totum ferme sinistra in parte collocatum, duplo erat majus, neque ulla polyposæ concretionis habebat. Arteria autem Magna oblongum, ingentemque aneurysmatis faciem ex se producebat. Hujus orificium facci cum arteria communicabat ad superiorem & nonnihil anteriorem arcus ipsius partem sic, ut communi quoque trunco Subclaviæ, & Carotidis dextera in faciem illum dilatato, hæc duæ arteriæ ex facie posteriore incipientis facci prodirent. Cum autem faccus quo magis ab orificio distabat, eo latior fieret; primum quidem interiores thoracis Partes, & in arteriam Asperam, & oesophagum valde comprimebat: deinde vero cum anteriora thoracis ossa, præsertim vero claviculam dexteram, tum proximas huic costarum, & sterni partes assidue sua pulsatione, & erodente se emissio humore penitus absumpisset; viam sibi ad exteriora paraverat, musculosque, & integumenta attollens, illam quasi alterius, ut dixi, capitis, imaginem effecerat. Hæc autem quas extulerat, partes circumjectu suo prohibuerant, ne sanguis facile disrupto aneurysmatis sacco profunderetur. Exterior namque arteriæ tunica, quo magis a trunco recedebatur, eo magis extenuata, vix amplius agnoscebat, & percipi poterat ubi extra thoracem ventum erat. Tunica autem interior ipsa quoque apud truncum quidem naturalem servabat constitutionem, & mox etiam ex tribus videbatur consistere membranis, quæ singulæ in alias videbantur subdividi, sed crassiores, & quasi carneæ, & quæ, si firmiores fuissent, musculorum ferme corpus repræsentassent, cujus tendo in tunica hac interiore, ubi ex trunco erumperebat, esset ponendus. Attamen hæc quasi carneæ membranae, interiore facci tunica efficien-tes, quæ nonnullis in locis transversæ digiti crassitudinem æquabat, aliis quibusdam in locis erant lacerae, atque erosæ; ut nisi aut exterior tunica, aut partium circumjectarum parietes prohibuissent, inde sanguis erupturus fuisset. Cæterum intra facci caveam grumofus sanguis continebatur. Artus quoque oedemate tumentes dissecti sunt: nihilque feri inter musculorum fibras in-

inventum est; sed omnes inter musculos, & cutem in dilatatis Adiposæ membranæ cellulis concludi videbatur. Credibile autem erat, in iis quas diximus, artuum partibus substituisse ob debilitatum sanguinis per arterias impulsus, eoque sursum compellere non valentem; nam certe propiores cordi artuum partes, nequaquam, ut supra expositum est, tumeant. Id serum ex brachio, multis in locis incisa cute, expressum, colore aquam referens, cum igni fuisset impositum, neque turbidum factum est, & totum in auras abiit. Sed quod ex thoracis caveis acceptum fuerat, colore ad flavum saturatum accedens, & turbatum est, & paulo post in summo pelliculam duxit, hancque, procedente semper evaporatione, denique in imo vase reliquit. Serum autem ex ventre haustum, ut colore ad primum illud accedebat, sic quamvis non secus ac alterum, avolaverit; nullo tamen modo turbatum est. Quin etiam cum singulorum portio, non igni commissa, sed in vasis vitreis seorsum esset asservata, alteramque brevi tempore multa in sui medio natantia concretamenta ostendisset membranisformia, eorum similia, quæ sæpe apparent in vino; primum, & tertium multo pauciora exhibuerunt.

26. Plura in hac historia sunt annotatione digna, seu viventem mulierem, sive etiam mortuam spectemus.

In vivente illud imprimis, quod non modo a violentiore, ut plerique alii aneurysmatis laborantes; sed & a levi quolibet motu, atque adeo a cibi, potusve sumptione in suffocationis periculum incideret. Similiora his, & aliis quæ in hac muliere descripta sunt, non memini unquam conspexisse, quam cum Octobri mense A. 1705, medicus affligeret Marchioni Excellentissimo Aloysio Pauluccio, Supremo Pontificiarum Copiarum Praefecto, & trium Amplissimorum S. R. E. Cardinalium ejusdem cognominis Fratrili filio, Fratri, & Avunculo, multo longiore, & feliciore vita dignissimo. Hic enim ob ejusmodi morbum neque decumbere, neque intestinum, aut vesicæ onus deponere, neque adeo alimenta deglutire poterat, quin fere paroxysmus illico excitaretur, præsertim suffocationem, ipsamque propemodum mortem aliquando intentans. Nam repente exillire e sella, cui perpetuo, motum omnem cavens, insidebat, ad fenestram spe melius respirandi accurrere, cum stertore nihilominus spiritum ducere, tota facie livere, lotium, & cætera recrementa præter voluntatem ejicere, hæc, atque alia ejusmodi crebrius accidebant. Nonnunquam autem angustia usque adeo invalecebat, ut spiritu intercluso ne stertere quidem amplius posset, sed moribundi prorsus similis antrosum concideret super brachia sustentantium utrinque servorum, & cum denique ex tanto periculo evadere inciperet, ac forte interdum matulam posceret, frustra propter penem, incredibilem prope in modum introfurm retractam, minere tunc quidem conmitteretur. Ager tuli priusquam is inevitabili fato succumberet, fuisse mihi necessario Patria Bononiensi redeundum, ut publico, qui primus omnium habitus est, Conventui Illustris Academiæ, nunc Instituti Scientiarum dictæ, ex officio præessem. Sic enim haud licuit quem morbum cum paucis cogitando internoveram, dissecando penitus examinare, non quin dubium fuisset, aneurysma hædini capitis magnitudine ad arteriæ Aortæ curvaturam per anatem esse deprehensum, quo gulæ, & magis arteriæ Asperæ canales premerentur; hoc enim vel ille diserte fassus est Nobilissimus Viri Medicus, ceteroquin doctus, qui antea cum plerisque referebat ad convulsiones quidquid agrum male habebat, ob eam potissimum rationem, quæ, ut a Cl. Pasta (m) demonstratum est, sæpenumero aliis etiam impositum, aut imponere potuisset, non videri a perpetua causa, qualis aneurysma est, effectus esse non perpetuos posse. Sed quod sedem ejus aneurysmatis magis perspicue designare, & ad simplicem Aortæ dilatationem, an ad faccum pertinere, & id genus alia pro certo scire potuissim.

27. Neque enim dubito, quin meminisset, fuisse olim (n) Aneurysmata a me divisa in ea quæ vas, æque in omnem partem expansum, format, & in ea quæ facci instar & vasis latere exerceant, meamque esse divisionem ab Doctissimis Viris Schreiberno (o), a Valcrengio (p) probatam: posito autem sacco adhuc, vel illum modum, facile ab Littrio (q), & a Boerhaavio (r) rationem fuisse redditam nunc animi defectum, nunc suffocationem, a mutato corporis situ ingruentium, sanguine videlicet modo in facci fundum, decliviorum fa-

ctum, ea copia relabente, ut jam non resset in arteriis quod servandæ circulationis satis sit, modo in oppositam facci partem ita recedente, ut bronchia, si forte proxima sint, arctissime comprimantur, quod in propolita accidebat muliere. Cæterum in Pauluccio sive erat, sive non erat Aortæ faccus; ea certe erat dilatatio, ut arteriæ Asperæ imposita, id quod resupinato corpore fiebat, hanc arctius premeret, idque eo magis, quo plus sanguinis illic subsisteret, expansionem simul, & pondus augentis. Facile autem ad quamvis vel levem mutationem subsistere & in ipso, & in ea muliere consuevisse, alimenti deglutitio indicabat, qua gulæ proximam aneurysma vix premi nonnihil poterat, aut agitari. Sic perpetui quidem, sed non semper æque dilatati, aut gravis, aneurysmatis effecta quadam possunt non esse perpetua. Sic etiam intelligis, si levis quæpiam accedat interna causa, aut alia, minus animadvertenda, ut flatus per gulam eluctari nitentes, ut fortuita compressiones artuum, & quod consequitur, vasorum aliquæ, obstantes sanguini, ipsiusque propterea motum in truncum Aortæ, & aneurysmate paulisper tardantes; posse in istiusmodi quidem agris vehementissimo paroxysmo occasionem præbere: & vicissim, si artuum vasa tempestive laxentur, cum subsistere in aneurysmate sanguis incipit; posse aliquando ita ejus motum expediri, ut paroxysmus in ipso initio feliciter intercipiatur. Utrumque horum in Pauluccio accidebat. Interdum enim causa apparebat nulla, cur paroxysmo correptus esset. Alias autem imminentes jam, atque adeo inchoati paroxysmi arte hac supprimebantur. Jam inde ab initio cum obscurus adhuc morbus sub larva falleret redeuntium quorundam dolorum per humerum sinistram, vicinæque partes vagantium, levamen æger expertus erat a subiectæ manus, brachiique immersione in aquam sic satis calentem. Ex quo autem morbus aliis minus ambiguis indicis, & iis præsertim de quibus dictum est, paroxysmis suffocativis se prodere inceperat, subinde in horum progressu, aut declinatione eandem poscebat aquam, ut manus dumtaxat lavaret, ac frontem, hincque se nonnihil semper magis levare, quam ullo alio remedii genere, asseverabat. Tunc ego, qui agrum iis primum diebus viderem, & hæc audirem, quin potius, inquam, venienti paroxysmo ista ipsa ratione occurrimus? manus tamen non tantum lavando, sed & ipsas, & brachia ad cubitum usque mersa in eadem aqua, si res votis nostris respondeat, tandiu detinendo dum indicia omnia imminentes paroxysmi prorsus abeant, atque evanescant. Non dissimulandum cæteris, ægro autem inprimis annuente, res tentata est eo exitu, ut cum paroxysmi alii graves, alii leviores tribus proximis superioribus diebus creberrimi fuissent die quo sic illis primum occursum est, qui dies fuit Octobris septimus, & quatuor insequentibus nullus se exere infultus potuerit, cum plures septimo præsertim die inceperant, cuncti autem ea quæ dicta est, ratione continuo repemerentur. Et quanquam diebus proximis duo fuerint qui prohiberi non potuerunt, alii tamen nonnulli, & in his gravior quidam ingruens die quartodecimo, repressi sunt remedio eodem; crede enim mihi, qui donec adfuit, quidquid contigit, & quo die contigit, perattente, accurateque adnotavi. Atque utinam ea ratio arcendis omnibus par fuisset, ut eos quos dixi, certe arcuit, non minori ægri gaudio, quam si toties præsentem mortem repulisset. Eodem postea auxilii genere, additis brachiorum sub eadem calente aqua frictionibus, haud inutiliter usus sum in duabus Virginibus, quas vehemens ad præcordia anxietas, alteram cum suffocationis sensu, alteram cum sensuum omnium interceptione, per vices corripiebat. Hanc enim Virginem sic excitavi, & insultum, alioqui non brevem, ut solebat, futurum, mox solvi; illi autem aliquod saltem lavamen artuli. Et ne ab iis longius abeam, quibus esse organicum ad præcordia vitium, & ob id crebras cum difficultate spirandi anxietates, constabat, cum illud tollere nemo posset, has saltem prompte adeo, ut mirarentur qui aderant, præsertim in Nobilissimo Patrio Veneto, eodem facili auxilio leviores feci. Sed etiam in Principe Sere- nissimo, ad quem, non dissimuliter affectum, consilii causa accitus fueram, eadem speidem proponere non dubitavi: quanquam Medici, qui, me continuo Patavium ad docendi munus regresso, mox instare mortem, pronuntiaverunt, in usum trahere neglexerint, adeo in eo iudicio decepti, ut plures menses; id quod ego fieri posse, dixeram; aliis curantibus, Princeps optimus superles fuerit.

Quo-

(k) De Aneurysm. Propos. 41. (l) Prælect. in Instit. §. 478.

(m) Epist. de Cord. Polyp. n. V.

(n) De Aortæ Aneur. Obs. 1.

(o) Advers. 2. Animadv. 39.

(p) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1707.

(q) Act. Erud. Lips. A. 1731. M. Aug.

(r) Prælect. in Instit. §. 826.

Quoniam autem internæ convulsiones, ut in illis Virginiis, sæpe ejusmodi anxietates inducunt, & sæpe quoque, ut in cæteris qui memorati sunt, addere se possunt ad organicum vitium, & sic insultum accelerare adventum, & vim augere; idcirco si frictionum in calida aqua utilitatem revocare etiam volueris ad quandam motum revulsionem, immersionem autem in sic satis calida ad relaxationem quæ ab artubus ad viscera propagetur, non fecus ac frigoris contraria actio a pedibus se introrsum adeo extendit, ut non raro colicos dolores inferat; me non solum non refragante, sed valde probante, huc transferes quæ ad hunc modum Archiater docuit Illustris, Senacius (f) de causa cur sæpe frictiones, & sæpe itidem pediluvia palpitaciones cordis pacaverint. Sed ad fœminam, a Valsalva dissectam (z) redeamus.

28. De quorundam viscerum fede, quam in eamutam animadvertit, non est cur multa hic dicamus. Nam Colon intestinum eam quam ex parte descripsit, habere, neque ita raro, a primordiis usque, cum olim (u) admodum, tum ex pluribus harum ad te Epistolarum & potuisti colligere, & poteris. Hepar autem, & ventriculum inferius detruferat cor, ipsum quoque detrusum non suo tantum pondere, ac mole, sed & ejus, a quo sinistrorsum etiam compulsum fuerat, aneurysmatis arteriæ Magnæ: nec vero detrudere illa duo viscera cor potuerat, quin diaphragma interjectum deorsum compelleret. Hunc autem jure meritoque appellari posse Cordis Prolapsum, in Epistolis Anatomicis (x) posui: quo nomine eum quoque libenter vocem qui a Pacchione in Prima, atque Altera Historia (y) descriptus est; nam alios quosdam, ab aliis frequentius propositos ob id tantum quod cor natura incumbere diaphragmati non videtur animadvertisse, non injuria rejeci: nec sane in ejusmodi errorem usquam video Valsalvam incidisse. In vero autem cordis prolapsu diaphragma usque adeo nonnunquam deprimitur, ut quam in cucullum quandam se deorsum extendat, quo cor amplectatur, sicut in Marchione du Palais vidit laudatus Potentissimi Gallorum Regis Archiater (z). Sed ut magis, minufve diaphragma, & cor descendunt, sic magis, minufve compressi ventriculi incommoda, & pulsationes cordis in sinistro hypochondrio animadvertuntur, ut Pacchioni confirmant historiæ: itaque non ægri modo, sed & Medici, non accurate omnia perpendentes, pro ventriculi morbo, & pro Cœliacæ arteriæ pulsatione possunt morbum cordis, hujusque pulsationes accipere. Neque ab dissimili septi Transversæ compressione haud raro accidit, ut pericardii hydrope affecti de dolore, & pondere conquesti sint, regionem ventriculi gravante. Te autem mirari non oportet: quod Valsalva in ea muliere nec de ventriculo querelas, nec pulsationes circa hujus regionem memoraverit. Cor enim haud multum, sed aliquanto inferius descendit: prætereaque ultimis quibus eam invisisse videtur diebus, tanto graviora non deerant de quibus ægra quereretur, leviora, ut fit, prætermittens; ne de cordis pulsibus quidquam dicamus, qui tunc facile, ut in longis, permolesco, & ad inedium denique cogente morbo, ipsi quoque parvi fuerint, & debiles.

29. Cæterum id quod aliis pluribus, Valsalvæ pariter est condonandum, scilicet quod eo tempore quo Observationem hanc habuit, videri quadantenus ipsi potuerint esse Aortæ membranæ, quæ polyposæ erant concretiones, illi intus adhærentes, carnemque mentientes: quanquam ejusmodi carnem non attinere ad arteriæ tunicas, monuerat Harvejus (a), quem omnium primum fuerunt qui crederent illam scriptis memorasse. Tu vero in illa ipsa, quæ supra (b) non femel a nobis laudata est, tanquam prima quæ aneurysmatis in trunco Aortæ per dissectionem habita sit, Observatione invenies, sanguinem contentum fuisse concreto quodam cruore, seu carnis materia fibris destituta, quam rursus circumdedit subalbida & dura quedam substantia transversæ digiti spissitudine, colore & specie lardo suillo elixata non dissimilis. Quæ cum leges, velim attendas non solum id quod evidens est, concretionem istam fuisse duplicem, verum etiam an circum undique ducta fuisse videatur. Eademque fac attendas in facile prima dissectione Aortæ aneurysmatis tum delineatione, quæ ex Riva est (c), tum plenior, quam Ruysschius (d) dedit tunicarum (seu potius concretionum) annumerabilium carnosarum descriptione, quæ quasi la-

mellatim dispositæ, aneurysma conflagant. Mitto alias, quæ sunt postea editæ, in quarum aliquot, velut in ista Valsalvæ, utrumque eorum quæ dixi, non difficile a te potest agnosci. Quod si est; ut certe ex meis quoque observationibus haud raro est, in iis præsertim aneurysmatibus, quæ facci instar ab arteria propendunt; minime grave futurum spero Doctissimo, meique amicissimo Viro, si has saltem concrectiones, a me quoque olim (e) descriptas, habere pergam pro polypro ante mortem efformato. Neque enim pro vario cadaverum posito invenire solitus sum ad unam aliquam, modo hanc, modo illam plagam, sed in immoto etiam cadavere circum undique locatas, & adhærentes, easque colore quodam lurido, nedum obsoleto, substantia autem præter modum exsucca, ut quanto magis ab iis discrepant omnibus quas in cordis ventriculis unquam viderim, tanto magis significant, non se, ut has esse novissime productas, quippe non ut hæc, sanguinis similes, qui unquam mihi se obtulerit, postquam pridie in vitro vase concrevisset, examinandum, sed longe aliter ad tactum, aspectumque ipse habentes. At enim in cunctis non occurrunt aneurysmatibus, etiam si crassus, viscidusque sit sanguis, arteriæ autem superficies inæqualis, latitudo multo amplior, parietes infirmi, denique omnia ita disposita, ut depositions, adhærentesque contingere, sanguinis videlicet motu valde imminuto, facile debere videantur; quin hoc ipso in viventibus canibus obligata archissime arteria omnino sublata, polyposa tamen concretio supra vinculum, ut Lancisio (f) apparuerat, nequaquam apparuit. Ego vero non hoc solum Viro qui propter ingenium, diligentiam, doctrinam, & amorem erga me suum mihi est charissimus, libenter credo; sed insuper quod de aneurysmatibus quibusdam contendit, meis nonnullis, Valsalvæ autem plerisque Observationibus ultro confirmo. Cæterum ut innumeratos alios polypos quos nimia plerique facilitate in viventibus ponebant, recte ab ipso in dubium vocatos esse, fateor, neque alium novi qui nervosius de tota ea re disputaverit, meliusque hac in parte de Medica Facultate sit meritis; sic perpaucos quosdam polypos ex tanto numero crediderim posse excipi, imprimisque eos qui ubi diu aut sublatus, aut plurimum impeditus fuerit sanguinis motus, inveniuntur. Nam quod ab Lancisio in canibus, idem ab aliis in hominibus compertum est, velut ab Experientissimo Chirurgo Petito (g), qui in mutilatorum arteria polypum describit, ac pingit, supra ligaturam efformatum, huncque perfectum fere inveniri, dicit, non modo post vigesimam, aut trigessimam, sed & post secundam ab amputatione diem. At si motus sanguinis sit non, ut ibi, omnino prohibitus, sed valde tantummodo retardatus; ut in magno aneurysmate; per mihi difficile in multis videtur, nihil tandem longo saltem spatio temporis cedere, nihil concrecere, & adhæreere sanguine aut lentius illac progredieretur, aut etiam, ut in saciformibus aneurysmatibus, prope modum subsistente. Per idem enim facci orificium, per quod facile illapsus, impulsusque est, non potest facile totus redire: quæ res ab Littrio (h) inter causas ponitur, motum sanguinis retardantes, ipse vero haud scio, an non omnium præcipua sit. Quid, si cum hac, præter cæteras illas universas causas, ægri aut syncopem, aut suffocationem timentis, perpetua fere, ut demum solet, quies conjungitur? Quod si vel sic nulli fortasse nonnunquam ante mortem polypi gignerentur; peculiarem latere in eo homine causam, putarem, ob quam ne post mortem quidem gigni possent, aut vix possent. Verum hæc aliorum, imprimisque ejus quem merito amo, ac laudo, Clarissimi Viri judicio, arbitrioque permittam.

30. Antequam scribendi finem facio de aneurysmatibus, a Valsalva multo sæpius quam credidisset, per anatomem in arteria Aorta deprehensis, committendum mihi non esse, intelligo, ut silentio id prorsus dissimulem, quod tanta exitialis morbi frequentia permotus, cogitare cepit, nimirum ut ipsi inter initia occurrendo incrementum, progressumque interciperet. Occurrendi ratio illa est ab ejus studiorum socio Hippolyto Francisco Albertino (i) vulgata: quam si perlegeris; continuo mecum existimabis, neminem alium facile extitisse qui tam severa diligentia executus sit quod Hippocrates (k) olim in venarum internarum varicibus, de quibus supra (l) dictum est, in hunc modum præceperat: *conducit autem talibus, si ab initio curandos suscipies, ut & vena de manibus*

bus sanguinem emittant, & diata e qua quam scississimus & sanguissimus fiat. Sed tanta feveritati par utilitas respondit. Nam quod Hippocrates subiecit: *si autem incipiente morbo, rursus in loco vena confidant ad latus, humilesque sunt*, idem prorsus ab eadem curatione, in tempore adhibita, ipsis quoque accidit arteriis. Neque hoc Valsalva ex pulsationis dumtaxat, cæterorumque signorum dissectione intellexit, quæ aneurysma incipiens comitantur; sed & ipsis oculis usurpavit. Cum enim Vir Nobilis, quem sic perfuneraverat, ex alio postea morbo forte interisset; arteriam, in qua olim aneurysmatis initium fuerat, contractam rursus ad naturalem modum, sed quasi callosam eo loco, deprehendit. Hoc quidem, ut multa alia annis illis posterioribus Valsalva scribere prætermisit: cum aliis tamen communicavit, ac nominatim cum Præstanti Medico, spectatæque, siquis alius, fidei Viro Joanne Antonio Stancario, a quo ipse, cum A. 1728. Bononia transierat, id, & quæ subijciam, accepi. Scilicet misso, quantum oportebat, sanguine, factique cæteris quæ postea scripsit Albertinus, cibum, potumque Valsalvam magis, magisque in dies singulos imminuere consuevisse usque dum eo perveniret, ut pulsus selibram mane daret, vespere autem dimidio minus, neque aliud præterea, siquam excipias, & hanc quoque intra certum pondus, quam aut gelu, ut vocant, cydoniorum, aut lapide osteocolle, medicabat in tenuissimum pulverem comminuto. Ubi satis ægrum hac ratione macerasset, ut præ imbecillitate vix e lectulo in quo, ipso præcipiente, jam inde a principio decumbebat, manum attolendi facultatem haberet, paulatim in dies singulos alimentum auxisse, donec redissent necessariae ad surgendum vires. Hoc autem addebat Stancarius, ut qui ipse quoque juniorem Monachum, eadem ratione usus, feliciter percurasset, primis illis quibus sic curati surgere incipiunt, diebus pulsationem redire; sed terreri non oportere; neque enim illa periret, non demum omnino evanescere, neque amplius reverti, nisi forte homines nolint se intra moderatas vivendi leges continere. Juveni enim Doctori, qui id noluisset, frustra ea curandi norma Valsalvam antea pulsationem abstulisse; hanc enim reveram iterum, & cum ea morbum hominem denique confecisse. Hæc, si velis, adjicere iis poteris quæ tradidit Albertinus, & mecum iterea animadvertere, quam longe a Valsalvæ ratione, qui vel aquam non nisi intra certum pondus præbebat, eorum abist consilium, qui thermopotionem eodem affectis morbo commendarent: & contra, quam prope ad illam curatio accedat quam Bernardinus Genga (m) feliciter expertus fuerat, Joannes autem Maria Lancisius (n) merito confirmavit, ad exteriora aneurysmata ab initio ipso concurrenda; ut nisi Hippocrates, quemadmodum supra indicatum est, quadantenus præmonstrasset, translata ipsa per Valsalvam ab exterioribus ad interiora aneurysmata videri posset.

31. Non sum necius, fore plures, quibus multo gravior Valsalvæ curatio, quam aneurysma suum, videatur eo præsertim tempore quo illa esse utilis posset; leviam enim tunc incommoda, neque instans adhuc periculum sibi ægros in morbo, quem non vident, blandiri sinunt, longe aliter sensuros cum eo res deducta fuerit, ut neque gravissime, assidueque molestiæ, neque mors ipsa in singulas horas impendens, ullo amplius præsidio vitari queant. Qui illam in cibo parsimoniam, cum sanare poterat, ferre noluerant, in ediam aliquando extremam, ut proposita raulier (o), pati coguntur, quæ non salutem afferat, sed mortem potius, quippe infirmissimo, exhaustoque jam corpore, acceleret. Ob eandemque infirmitatem, & sanguinis paucitatem, venarum sectiones, quæ in tempore auxilium tulissent, exitio sunt. Contra, quantum hæc, & parsimonia illa initio possint, nihil magis, quam utrarumque ostendit utilitas Medicis nota, si vel moderate ad aneurysmatis jam facti, nedum tamen nimis provecti, retardandos progressus, in usum trahantur. Sed Anum ego Bononia vidi, quæ ob gravem oculorum inflammationem in Nosocomium excepta fuerat. Cum pulsus plenos, vibratos, & renitentes perciperem, in collo autem micantes Carotides arterias spectarem, sinistram præsertim, quæ haud procul ab larynge in aneurysma extuberabat, æquans nucem juglandem; quævisi, recens, an vetus id esset, & hæc quæ referam, audivi. Ante novem annos cum se biduum affiduis laboribus, non sine totius corporis contentione, fatigasset, ea quæ

in collo animadverterem, oborta esse. Quæ cum Medicis duobus non ignobilibus ostendisset; utrumque id quod evidens erat, aneurysma esse, pronunciasse, sed alium aliud consilium dedisse. Alterum enim, ut sanguinem mitteret alternis menibus, imperavisse: alterum, ne sanguis mitteretur, sed potius ut cibis parce uteretur, aliaque id genus præcepisse, ratione hac addita, notum sibi fuisse hominem, cui dum sanguis ex incisa vena efflueret, aneurysma eo ipso tempore disrumpitur esset: Quod live casu factum est, nimis videlicet jam extenuatis, & semilaceris parietibus aneurysmatis ruptura per se imminente, si hæc paululum accelerata fortasse est, non nihil aucto, dum sanguis vena efflueret, reliqui in ejusmodi parietes sanguinis impetu, addi quidem hoc potest ad cæteras causas, cur extremo tempore, aut cum rupture jam instantis indicia sunt, nihil a Medico movendum sit, præsertim cum, præter Ballonianum (p), alterum haud ita absumile exemplum non ignorem, quod mox subijciatur; non tamen prohibere debet utilissimum, incipiente, & progrediente aneurysmate; venæ sectionis præsidium. Quod & ei de quæ narrare cœperam fœminæ: etsi nimis placuit, satis tamen profuit. Prioris enim Medici consilium omnino secuta, alterius autem vel ea in parte, quam & prior ille certe probasset, usque adeo exosa, ut quos, & quotcumque sive occasio ferret, sive appetitum suggereret, in recte vivendi norma errores admitteret, novem tamen ipsos annos; etsi cordis quoque palpitaciones interdum accesserant; sine ullo prorsus incremento ea pertulit quæ in collo descriptis. Verum hanc imitari fœminam periculosum; nisi quis forte tantundem signat sanguinis, quantum ipsa gignebat. Nam præter eum qui altero quoque mense mittebatur, anno ante quam ipse viderem, post tussiculam expectoraverat eam copiam sanguinis, ut ad extrema pervenerit, neque in cachexiam tamen incidit, imo denique gravi, ut dixi, oculorum inflammatione laboraret.

32. Nunc alterum illud quod paulo ante spondi, exemplum accipe, haud ita, nisi fallor, ejus dissimile quod Anni narraverat Medicus. Vir Nobilis annos natus amplius quinquaginta sub initium Maji A. 1730. Patavium venit, ut me, simulque alterum consuleret seniore Medicum. Narrabat, ex quo sibi recidivam scabiem sulphureo unguento repulisset, ex eo tempore; decimus tunc annus erat; obnoxius paulatim esse factum molesto cuidam ponderis sensui, & constrictionis, quasi cum in medio cesophago bolus hæret: ejus sensus sedem videri sibi in thorace intimo contra mediam sterni regionem; nisi quod nonnunquam, sed raro, eo usque extendebatur, ut infimo sterni responderet: Tunc vero & respirationem nonnihil lædi, & gravissimum stuporem quandam diffundi per utrumque artum superiorem. Et initio quidem eum sensum ortum sibi esse dumtaxat inter ambulandum, præsertim per accliviam; postea vero etiam cum se inclinaret, eoque in situ permaneret. Perraro æstate, aut ante prandium oriri: sæpius hyeme, & a prandio, & cum lectum peteret. Plerumque cito evanescere, si staret: at nupera hyeme cum dormitens, quod antea acciderat nunquam, excitasset, duas, tresve horas, etiam si surrexerat, perstitisse. Cæterum neque pulsationem percipiebat ullam, neque intermittentes pulsus habebat; habebat tamen valde frequentes, & vibratos, cum ipsos, molesto illo sensu haud prorsus absente, explorarem: quo etiam tempore arte appressa circa mamillam sinistram manu, cor aliquanto validius quam æquum esset, pulsare visum est. Cum præter ea quæ dicta sunt, nihil usquam mali interrogando deprehenderem, præsertim vero neque cephalicæ, neque hypocondriacæ affectionis vestigium subesse; ambo suspicari cœpimus, retropulsas olim irritantes, erodentesque scabiæ particulas non tam ganglio, aut plexui cui dam nervorum, præcordiis intervenientium, quam Magnæ fortasse arteriæ tunicis insedisse, ac dilatationi opportunam fecisse. Ut in re tamen minus perspicua id consilium dantes, quod si non prodesset, nocere non posse, crederemus, omittendam non putavimus venæ sectionem, quippe in homine firmis viribus, & laudabili habitu corporis, & rubra a puero usque facie prædoto, non nocituram, imo facile sive a nervorum contractionibus, sive ab arteriæ dilatatione morbus esset, eo præsertim verno tempore profuturam. Hoc etiam discedenti inculcasse me memini, si profuisse sentiret, iterandam postea

(f) Traité du Cour L. 4. ch. 11. n. 19. (g) supra, n. 27. (u) Advers. 2. Animad. 2. (x) XV. n. 53.
(a) Oper. Edit. 4. vers. fin. (z) l. cit. ch. 3. n. 4. (y) De Circ. Sangu. Exerc. 3. sive ad Riolan. 2.
(b) n. 3. & 18. (c) Eph. N. G. Dec. 1. A. 1. Obf. 18. (d) Obf. Anat. Chir. 38. (e) Advers. 2. Anim. 41.
(f) De Aneur. Propos. 38. (g) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1531. (h) Mem. A. 1707.
(i) Opusc. cit. supra, ad n. 5. (k) De Morbis l. 1. n. 10. (l) n. 1.

(m) Anat. Chirurg. l. 1. c. 14.
(p) Vid. n. seq. in fin.

(n) De Mot. Cord. & Aneur. l. 2. c. 1. Propos. II. in fin.
(o) supra, n. 15.

postea ante veris finem curaret; at si a prima turbari, aut debilitari se, animadverteret, pratermitteret, idemque in ceteris remediis faceret, uno excepto apto videlicet, quem accurate commendaveramus, rerum usu, quas Medici vocitant non naturales. Igitur cum feliciter domum, quæ non ita longe distabat, pervenisset, primisque innocentissimis remediis uti coepisset, e brachio autem dextero sanguis missus esset ad uncias octo, visum est ejus Medico mitti rursus oportere propterea quia esset, ut dicebat, incensus, & certe niger, ac valde viscidus. Ubi autem quartus dies advenit, quo die constituerat esse mittendum, repugnare ager, monitorum meorum fortasse memor, ac debilitatem, quam percipere se, aiebat, opponere; & sane duabus quæ proximè præcefferant, noctibus vexatus aliquantum fuerat morbo suo. Sed cum ea debilitas neque solitam hilaritatem, neque ambulandi facultatem, neque pulsus, ut Chirurgus affirmabat, vigorem tolleretur, hujus tandem vocibus victus, pedem, ut Medicus jussisset, præbuit, ex quo fex, haud amplius, uncia sanguinis emissæ sunt. Quo facto, se a Chirurgi occisum fuisse, dicens, animi defectione correptus est, moxque, cum ab hac relevatus esset, altera, denique cum alvi exoneranda causa, per se e lecto surrexisset, tertia, simulque suo captus morbo, levare amplius non potuit, itaque vivendi finem placide fecit eodem, idest vigesimo circiter ex quo Patavio discesserat, die. Cum ple-

rique ex ejus Civitate Medicum, ut sit, & Chirurgum incusarent, quasi temere, & præter rationem eo die sanguinem mittentes, Virum Nobilem continuo infecta morte fuisse, nosque ea de re per litteras confuleremur; quid ex ejusmodi, qualem suspicati eramus, morbo, vel nullo sanguine emisso, per se accidat, docuimus, motumque in illos animorum sedavimus. Quod illi, si dissecandi cadaveris facultatem habuissent, multo citius, ut opinor, per se fecissent, mortis causam non ex eo qui per venam e ductus fuerat, sanguine, sed ex eo qui, interno vase aliquo perrupto facile profluxerat, ostendentes: quanquam Ballonius, cui non absimiliter contigit, ut Formageus, cujus aneurysma supra (g) est a nobis commemoratum, tribus a vene sectione horis, repente eo rupto interiret, non negavit, magna artis nostræ, quæ multis est auxilio, calumnia id sibi accidisse, & turpem fuisse calamitatem, agnovit. Sed ipse qui morbum pro alio accepisset, prævertere calumniam non potuit: illi nostra suspitione, & iis quæ ægro inculcaveram, auditis, sibi melius antea consuleretur potuissent. Ceterum magno hic quoque descriptus a nobis casus documento est, ne repugnantes agri, in obscuris præsertim morbis, ad aliquod remedium, quod magnum sit, aut magni speciem habeat, admittendum cogantur. Tu vero interea valebis, & meas aneurysmatum Observationes per anatomen confirmatas, proximis Litteris expectabis.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XVIII.

Absolvitur sermo de Respiratione Læsa a Cordis, aut Magnæ Arteriæ intra thoracem Aneurysmatibus.

MEas quoque accipe Aneurysmatum intimi thoracis Observationes eodem ordine digestas, quem superiore Epistola in Valsalvæ Observationibus secutus sum, ut si illa in Corde, si in Magna arteria, si in dextero utrobique sedem haberent, inde pariter intelligas, læsionem qua de agimus, Respirationis exitisse. 2. SUTOR annos natus triginta tres, obnoxius a paucis annis spirandi difficultati, quæ vel sedentem, ut sutores solent, vexabat, & levibus quibusdam animi defectionibus, pulsus tunc quidem, sed non postea, inæquali, aliquando etiam vertiginibus, sed iis quæ dixi, potissimum, ut ab eo accepi qui ante annum ipsi fuerat Medicus; denique circa medium Januarius A. 1739. mane cum in Nosocomium scalarum gradibus, qui plurimi sunt, per se ascendisset, lectuloque statim exceptus esset, dolorem ad diaphragmatis regionem manu, & verbis indicabat, tussiebat, pulsus languidos, & nonnulli frequentes habebat, sed qui neque intermitterent, neque ullo modo essent inæquales. Cum mors vicina adeo non videretur; viridia evomuit, & intra horæ dimidium ex quo venerat, vivere desit. **CADAVER**, ut Anatomen inchoarem, in Gymnasium delatum, inspiciens, habitu vidi sic satis laudabili, quamvis minuta scabie, & colore quasi cachectici fœdatus esset, pedibus tamen minime tumidis. Ventre aperto, in quo paucum serum subcruentum effusum erat, magna pars intestinorum Tenuium ex fulco subrubens conspecta est; Colon autem ad tractum non parvum, & præsertim qua a dextero ad sinistram hypochondrium fertur, adeo contractum, ut non valde superaret crassitudinem digiti pollicis. Contractus quoque ventriculus, intus vero stris inflammatoriis hic illic, & potissimum in rugis, distinctus, superiore orificio jam livido, & subnigrescente; bilis flavæ aliquid continebat: quæ in sua vesicula ethi nigricans appareret, colore tamen saturate croceo vesiculam, & viciniam infecerat. Lien æquo crassior, sanus tamen, septo Transverso tota facie gibba validissime annectebatur. Præ ceteris incurrerat in oculos tenuitas arteriæ Magnæ quæ ab eo Septo ad divisionem usque, mulierculæ magis convenisset quam viro magnæ potius, ut hic, flatu: quam ego tenuitatem eram ex eo fortasse repetiturus, quod hic Aorta non ut solet, sub arcu Appendicis diaphragmatis in unum convenientium, siue non per dimidiatum foramen, sed per foramen transibat in ventrem; nisi id foramen consueta latitudine, longitudine autem fuisset duorum digitorum. Ne ve-

ro in re quam apud alios nunc quidem non meminisse legisse, obcurus videar, sic habeto, eo intervallo quod modo indicavi, a summa illius arcus parte retrorsum, deorsumque relicto, tendentem, linearem novem Bononiensium (a) longitudine, unius crassitudine, ab interno latere Appendicis dextere in transversum fuisse ductum in laterum internum sinistram: sicque inter hunc tendentem, & illum arcum Aortam in ventrem se trajecisse. His, atque aliis, quæ hic memorare minus attinet, perspectis, cum vena Cava qua ex hepate diaphragma adit, incideretur, multum sanguinis prodixit adeo crassi atque atri, ut spongiam adhæreret magis quam fingeretur, ipsamque ringeret atramenti instar. Nec minorem copiam ejusmodi sanguinis per eandem venam exiisse postea invenimus, cum decimo post die, qui a morte erat decimus tertius, singulis interea ventris visceribus ex ordine demonstratis, ad cadaver redimus, nihil tempestate ea frigida grave olens. Thorace resecato, in utroque ejus cavo aquam limpida, non tamen multam, deprehendimus, pulmonem autem dexterum ferme undique, sinistram vero ex parte dumtaxat aliqua pleura adhærentem. Uterque turgidus, sed neuter gravis, aut in bronchiis, valisque ceteris, aut substantia ipsa usquam morbosus. Illud tantummodo animadversum est, multo difficilius quam solet, eam substantiam a bronchiis, ceterisque vasibus distrahî, abrumptique potuisse. Sic etiam mox in Aortæ extrema tunica avellenda, resistentia major quam consuevit, inventa est. Ceterum ad arteriæ Asperæ in prima bronchia divisionem glandulæ Bronchiales non modo plures, sed crassæ adeo fuerunt, ut mediocres uvarum acinos æquarent. In pericardio aqua rubens non multa: cor autem vel majus quam si duo corda in unum conjungeres. Et amba quidem auriculæ, & Sinus, ut vocitant, Pulmonaris venæ erant ampliores; sed ventriculi, sinistrique in primis, multo magis. Hic autem in latitudinem ubique creverat usque adeo, ut omnium ejus parietum illius qui ventriculi dexteri est proprius. Lacertuli tamen illi qui intra sinistram ventriculi implicantur in retis modum, non propterea disrupti, nedum absumpti, conspiciantur. Nullum autem evidens ullis in valvulis erat vitium præterquam in iis quæ Aortæ orificio præficiuntur; valde enim strigosas vidimus, & in se contractas, tum subrigidas, atque duriusculas, idque in summo præsertim

tim singularum limbo. Ejus autem quem supra descripsimus, sanguinis cum mediocri esset copia intra Aortæ initium, major erat in sinistram ventriculo, idemque Coronariorum vasorum ramos qui per cordis superficiem ducuntur, ita repleverat, ut plures quam soleant, inter eos laterales anastomoses ultro oculis se obicerent. Etsi autem nusquam, non secus ac vena Cava, dilatata præter modum apparuit arteria Magna; non leviam tamen vitia toto ostendit trunco, & eo majora, quo magis hic ad cor accedebat. Cum enim ab Iliacis usque intus esset magnis albidis maculis, inchoamentis videlicet futuræ ossificationis, ita variegata, ut paucis parvisque locis secundum naturam se haberet; quo magis per thoracem ascendebat, eo magis id vitium crescebat, ut priusquam ad sinistram ventrem esset subclaviam, manifestius ea macula hic illic ad naturam accederent ossearum squamarum. Verum tamen os nusquam fuit, ne inter cor quidem, & illud orificium quod dexteri Subclaviæ, & Carotidi commune est: quo toto tractu lurida intus erat arteria, & inæquali pluribus in locis superficie: quæ vitia pone ipsas etiam valvas Semilunares ostendebat. Sed & eo toto quem modo dicebam, tractu ea parietum duritie fuit, ut vi etiam magna adacto cultro vix posset discindi, apparente in sectionibus substantia inter cartilaginis, & ligamenti naturam media. Cranium denique reclusum est. Sed præter meningum venas turgentibus sanguine atro, quali & plerique Sinus in quos ea corrivantur, distenti erant, nihil quidquam dignum fuit adnotatione, cum in ventriculis ipsis cerebri nihil feri effusi, nedum alibi morbos quidpiam conspiceretur.

3. Fufe narravi quæ vidi, narraturus pariter cetera, si vidissem, aut pro certo scivissem, ea videlicet quæ novissimis mensibus, aut saltem diebus præcefferant. Præcefferant autem fortassis quæ ventriculum, & Tenuia intestina irritarent, ut conspecta in utrique, & viridium vomitus indicare possint, siue ea quæ irritarent, homo ingessit, siue paulatim congesti, bilem putat, quam descripsimus, acidisque humores. Aut etiam quacunque de causa jam phlogosi correptum fuisse ponito ventriculum, ut stris illæ rubescerent ostendebant, & superius ejus orificium vel magis, quod hujus nigricans livor significabat. Ex his satis intelliges, unde vomitiones, & pulsus languidi, & dolor ad regionem diaphragmatis, mortem proximè antecesserint, præsertim cum diaphragma tunc magis, magisque laboraret ab imposito cordis pondere, aucto a crasso illiusmodi sanguine, qui tanto magis subsistebat, quanto minores expellens cordis vires, quod significabat pulsus, fiebat. Quo si addas compressionem quoque cerebri sanguine, ob languidum impulsus, in meningum vasibus resistente, & quod consequitur, exiguum spirituum ad cor affluxum eo tempore, quo magno fuisset opus; proclive erit assequi conspirantes causas tam celeris mortis; non miranda tamen, si plura, ut Lancisius (b) animadverit, eorum exempla attendamus, quorum cor cum esset dilatatione affectum, eo facilius moveri desit, prægravatum nimirum, & mox, si quid accederet, oppressum onere sanguinis remorantis: qualia exempla, ne apud Aulibus, aut in superiore Epistola (c) quaeras, in quibusdam proximis invenies Observationibus (d).

4. Unde autem factum dicemus, ut cor in hoc homine sit dilatatum? Erat ei, ut diximus, magna pars trunci Aortæ præter modum angusta: quæ res quantum ad dilatandum cor posset, & mox apparebit, & collata cum hac nostra, Solertissimi Anatomei Meckelii (e) Observatio, in Virgine habita, confirmabit. Ad hoc vitium, a primordiis innatum, accessit postea in nostro homine id vitæ genus quod progressum sanguinis per eam arteriam vel magis difficilem redderet. Sutores enim non modo, ut ceteri sellularii opifices, magnos illos inferiores arteriæ ramos non uno in loco ad angulos flectunt, flexosque retinent; sed insuper quo magis antrorsum se curvant, eo magis ventris, sæpe in eorum plerisque cibo, & potione pleni, viscera, & per hæc diaphragma quoque compriment, ut minus expeditus sit per ventrem, ac per thoracem sanguinis motus, arteriarum famis, truncoque ipso contractis, & magis in angustum redactis. Ob hæc igitur causas obice posito ut progressus sanguinis per arteriam Magnam, si egressus e corde, majori per-

conatu impellere illum debuit per eam arteriam, & hæc majori quoque reniti, & se resistere, donec ob hæc ipsa, ejus ita structura vitata est, ut præsertim prope cor eam quam descripsimus, duritiem, in valvulis autem strigosam insuper restrictionem contraheret. Tunc vero neque apte cedere hæc arteria ad sanguinem excipiendum, neque se contringere ad promovendum jam potuit. Resistere igitur in corde aliqua sanguinis portio debuit, & eo major quod valvula neque ob rigiditatem poterant satis se ad arteriæ parietes reclinare, ut egressum liberum permitterent, neque ob eandem rigiditatem, huicque additam strigosam contractionem satis se explicare, ut mox reditum intercluderent. Itaque ut in aliis, puta Verdrieii (f), & Zwingeri (g), Observationibus, quorum ille Aortam prope cor intus ossam, hic Aortæ valvas duras, & cartilaginosas invenit, sic in nostra quoque haud obscure vides, quæ causæ resistendo cordi, & in eo, quanto plus sanguinis, tanto magis irritatur, & renixuri ejus adauctis conatibus, retinendo, potuerint sentim magis, magisque cor distrahere, & dilatate, eoque hic facilius, quod & vitii utrumque genus erat in Aorta conjunctum, & sanguis tum sua crassitie magis retinebatur, tum salibus fœtus erodentibus, quales vel scabies illa indicabat, abrumperet poterat minima (quæcumque ea sint) vincula quæ cordis fibras connectebant. Quod si hoc forte, aut pars ejus aliqua laxior a primordiis, & infirmior fuit; tanto ipsum, aut hæc dilatari facilius potuit.

5. Necessarium autem videtur, si non hoc in casu, at in nonnullis certe hanc ultimam causam agnoscere, velut cum obex est ad Aortam, nec tamen sinistram, sed dexter cordis ventriculus dilatatur, ut in eo Canonico cujus dissectionem profert Lancisius (h). Nam alioqui cujus ventriculi emissario opponitur obex, is fere ventriculus magis solet dilatari, ut puta sinistram, cum impedimentum est ad arteriam Magnam. Quamobrem dubito, num Lancisius, si suis ipse Scriptis supremam manum imponere potuisset, ea subiecturus fuisset: cum ad Aortam est obitaculum, dilatationem in dextris cordis cavis plerumque solere accidere: cum vero in sinistris accidit, fere semper in auricula, non in ventriculo observari, idque patere in casu relato ab ipso Bonetio in hoc Sepulchreti lib. 2. sect. 7. observo. 40. ex Daniel. Horsii animadversione. Nam si eum relegisset casum; sinistram quidem auriculam majorem apparuisse dextram, vidisset, sed de ventriculorum magnitudine nihil sigillatim; illud dumtaxat generatim dictum, cor nimia quantitate excessisse, ut tam magnum adstantes summe admirarentur. Si vero non modo aliorum, sed & sui ipsius respexisset Observationes, continuo sibi aliter sentiendum, animadvertisset; nisi forte ne alterum quidem Celeberrimum Virum hoc per se editurum fuisset, arbitremur, cor dextrum rariis, frequentius vero sinistram, ex Lancisii experimentis aneurysma pati. Sed ego certe seu meas, siue alienas spectem Observationes, plura ventriculi sinistri, quam dexteri, invenisse, & legisse aneurysmata, videor meminisse; sinistræ autem auriculæ non multa: itemque sinistri ventriculi aneurysmata cum vitio aut proximæ Aortæ, aut hujus valvularum fuisse conjuncta, dexteri autem cum impedimento fere aliquo aut ad valvas quæ ejus emissario præficiuntur, aut ad sanguinis ipsas per pulmonem vias, aut denique ad immixtum ventriculi sinistri, si quadam excipias in quorum observatione aut hæc quæ modo dicta sunt, non perquisita esse videntur, aut hæreditaria laxitas dexterarum fibrarum, Lancisio ipso præeunte (i), est facile agnoscenda. Non est ergo tenuior, inquis, & quod consequitur, infirmior paries proprius ventriculi dexteri, eoque dilatationibus opportunior? Est vero, si paries causæ, & ad eundem modum applicatæ, vi pari ad ventriculorum dilatationem nitantur. Sed de re in hunc modum proposita minime hic instituta est disputatio. Itaque cum ad emissarium sinistri ventriculi obitaculum est, neque hic tamen, sed dexter, aut si uterque, dexter magis est dilatatus; videtur majus quidem robur quam solet, obtigisse ventriculo sinistro, minus autem dextero, siue hoc a primordiis, siue postea quacunque de causa acciderit, velut in eo homine, cujus morbi, & dissectionis brevem historiam olim mecum communicavit Vir non

(a) n. 3. (a) Vid. Valsalvæ de Aure Hum. Tab. 9. ad *

(b) De Subit. Mort. Schol. 11. ad Obs. Phys. Anat. 2. (c) n. 10. (d) n. 8. & 14.

(e) Memoir. de l'Acad. R. de Berlin A. 1730. (f) Eph. N. C. Cent. 6. Obs. 51.

(g) Eorund. Añ. Tom. 2. Obs. 18. (h) De Aneur. Obs. 53. (i) Ibid. Propos. 47.

regulam auditoris mei Angeli Nicolai Villii, probitate, & diligentia ornatissimi, cujus progressus in ipso medicinae faciendae tirocinio mors intercepit. Sic autem sub finem anni 1727, ad me scribebat.

14. VENATOR, qui erat quasi assidue brevispirus, hac enim voce uti juvat, cum dies jam octo se minus valere, diceret, sed de stomacho dumtaxat quereretur, tandem, cum Sacris interfuisset, paucumque cibum sub meridiem sumpsisset, coactus se in lectulum reclinare, uxore vix advocata, vivere desit. CADAVERIS cute, quae erat caesteticis colore similis, tenuissimaque Adiposa membrana incisus, mox Venter, & Thorax aperti sunt. In illo sana omnia. In hoc vero pulmones aere erant maxime turgidi, & undique cum vicinis paribus, si modo supremas excipias, connexi, & prope modum connati, magna ut vi opus fuerit qua a costis, a diaphragmate, a mediastino avellerentur. Intra pericardium humoris ferre nihil, cor vero flaccidum, sed perquam magnum.

15. Videbatur Villio incommodum omnium, atque adeo mortis causa in tantam illam pulmonum cum proximis partibus cohesionem esse rejicienda. Ego vero Observationem ipsi commemoravi Diemerbroeckii (m), qui non ad illas modo partes omnes, sed ad supremas quoque, annexos pulmones tam firmiter, ut non sine magna dilaceratione avelli possent, in eo deprehendit, qui bene sanus absque ulla spirandi difficultate vixerat donec suspensio necatus est. Sed ut aliquid illi etiam ad haec tribueremus secundum ea quae alii ad te Litteris (n) hac de re coniecimus postquam eandem illam Diemerbroeckii Observationem, aliasque indicavimus, multo plus tamen, non dubitavimus, ingenti cordis praesentem flacciditatem, magnitudinem esse imputandum ob praecipuas earum causas, quae supra (o) sunt in Sutoris morte commemoratae. Quin distenti cordis, eoque mediastinum ad pulmones, hos vero ad costas urgentis, & compellentis, effectus esse ex parte aliqua interdum potest ipsa pulmonum adhaesio quae in Sutore quoque adnotata est, ut effectus certe vel ob eam constringentem compulsionem est difficultas respirationis. Quo magis miror aliquando cum in aethmaticorum historiis explicandis vel maxime aucta cordis moles non attenditur, velut in ea quam Sectione I. libri II. in Sepulchreto (p) legere est. Etsi enim in pulmonum, pleurae, & pericardio adhaerentium, bronchiis sanies non deat, neque alia, valde ab naturali constitutione remota, in quibus sinistri pulmonis substantia compacta & densa, subrubro pallidum hepati parenchyma representans, hoc est lethali, sed minime ibi agnita, inflammatione correpta, non erat tamen ullo modo inter causas illius aethmatici cor omittendum, cujus tanta amplificatione circumitio sanguinis, & quod consequitur, per vasa pulmonum transitus multum procul dubio retardari debebat. Erat enim cor vastum, amplitudinem pericardii respondens, hac autem adeo ingens erat, ut pericardium dicatur totam thoracis cavitatem investisse. Quanto aliter, ut in eadem Sectione (q) leges, magnus Medicus, Ballonius: Quidam, inquit, difficulter spirabat, anhelus erat, macerabat. Omnes accusabant pulmones. Asperito cadavere nihil commemorabile in pulmone repperit. Cor, quod admirabile; majusculi capitis magnitudinem aequabat: adeo increverat, ut omnis sanguinis & spiritus eo facta sit ovipos & ovipositas. Et sic illi quidem ut eo tempore, Marcus autem Gerbezius (r) in Monacho, cui tanta cordis moles erat, ut id ad bilancem possum triginta uncias civiles ponderare, pulmones vero parvi, extenuati, flaccidi, & corrupti, aperte indicavit, se conjicere, diuturnae & intra ultimum annum auctae anhelitus difficultatis, & deinde corruptionis pulmonum unicam causam cor fuisse, quatenus hos mole sua comprimebat, sanguinisque circulum per eosdem remorabatur. Hanc igitur causam tu quoque addes ceteris, ob quas motui sanguinis per pulmones officit cor amplificatum, eoque difficilem spiritum reddit, quod symptoma passim leges cum eo morbo conjunctum non modo in nostris, verum etiam in aliorum historiis, ut Hottingeri (s) in eo cujus cor bovino corde erat majus, auriculae magnitudinem respondentibus; ut Zwingeri (t) in alio cui moles ingens cordis fuit cum ingeni hujus auriculae dexterae magnitudine; ut Fraundorferi (u) in novimestri infante, cui tanta erat auricula eadem, ut totum cordis latus dexterum non modo obduceret, sed & ultra mucro-

nem extenderetur. Huc attinent; ut alias omittam. Observationes etiam Reidlini (x) qui cor vidit solito longius majus, tum Budæi (y), & Laubii (z), quorum alter cor extraordinariae magnitudinis, alter autem triplo majoris invenit, & Graffii filii (a), qui auriculam cordis dexteram offendit consuetam molem vel duplo superantem.

Sed in omnibus hisce casibus si forte queras, praeter spirandi difficultatem, quae fuerint in vivis animadversa ad morbum de quo agimus, attinentia, in ultimo cum palpitacione cordis, quae ab Hottingero quoque memoratur, crebras fuisse lipothymias, & mortem denique inexpectatam, reperies. In ceteris autem casibus vix quidpiam huc referendum adscriptum est, si Zwingeri historiam excipias, in qua pulsus parvus, languidus, & inaequalis, & Riedlini, in qua pulsus inaequaliter intermittens adnotatur; erant tamen in utroque aegro pulmonum quoque vicia, & humor effusus in thorace, in eo pariter de quo Hottingerus. Symptomata autem illius quidem generis alia commemorata haud esse, non miror, aegri etate nonnunquam, aut temporis quo interrogari potuit, brevitate, aut eorum qui retulerant, negligentia, aut rerum quae scribenda erant, numero, & varietate prohibentibus, aut causis denique aliis obstantibus. Difficile enim credas, in famigeratissimo Viro Alexandro Marchetto (b) cum esset moles cordis admodum magna, & insignis dexterae hujus auriculae dilatatio, ne respirationis quidem fuisse victimam aliquod, nedum alia eo peculiariter spectantia. Neque aliter de femina (c) credas, in cujus pariter historia nihil ejusmodi reperies, cum tamen auricula eadem tantum dilatata esset, ut annexum ventriculum non modo aequaret, sed magnitudine superaret. At in Mercatore (d) cujus magnum & tumidum cor auriculam pariter dexteram multum habebat expanfam, idem Clarissimus Observationis Auditor, Thebesius anhelitus saltem difficultatem a multis annis adnotaverat, & saepe alia, quae fortasse huc attinebant, symptomata. Atque ut de sinistra quoque auricula, cujus dilatationis exempla pauciora extant, quam dexteræ, aliquid attingamus; praeter ea quae ex Cl. Pasta supra (e) indicavimus, & in hac, alii quae ex nostris Epistolis invenies, Schreyus (f) Vir ingenuus in septenni puero cordis palpitacionem, & celerem, debilemque pulsus animadvertisit, cum ejusdem cor suspende magnitudinis adulti superaret formam, auricula sinistra oris magnitudinem aequante: multa autem in hujus, & Mercatoris thorace aqua fuit. Quod si alia considerare libet dilatati cordis exempla; plura habes passim in his Epistolis memorata: tum praeter ea quae indicabit Cel. Swietenius (g), non pauca invenies aliorum, & sua apud Eximium Virum Senacium (h) in eo capite, quo argumentum hoc peculiariter tractat ea copia, atque solertia, ut eo perlecto, plura non facile desideres sive de causis quae cor dilatant, sive de noxiis a dilatato corde provenientibus, sive de auxiliis ad has minuendas, sive de signis non cordis modo, sed partium ejus singularum dilatationem indicantibus, praesertim si, quod ad hac attinet, ea simul attenderis quae alibi (i) de istis ad praenotavit, aut exceperit.

16. Haecenus de Cordis Aneurysmatibus. Nunc illud proximum est, ut Aneurysmata proponam arteriae Magnae. Incipiam autem ab illo cujus historiam maxime dignam puto quae intercidit, sive ob Virum quem sustulit, sive ob eos praesertim qui de ejus morbo scripserunt. Fuit ille Mutinensis Protomedicus Antonius Ferrarinius; hi vero Bernardinus Ramazzinus, & Marcellus Malpighius. Cum enim omnia Malpighii ipsius manu scripta Confilia Medica (quorum neque numerus, neque aliquorum praesertim, ratio facile aestimanda sunt ex illis quae nonnulli ediderunt, ejusdem Confiliis) Medicaeque ad ipsum undique missas Epistolas, Albertini sui beneficio perlegerem; in illas forte incidi, quas a morbi quem dixi, initio ad finem usque Ramazzinus consulendi causa identidem ad Malpighium mittebat. Ex quibus omnibus, aliisque interjectis charitis diligenter a me excerptam, digestamque historiam, haecenus ineditam, sic habeto.

17. ANTONIUS FERRARINIUS melancholico, ut vocabant, temperamento, habitu autem ad caesteticum inclinante, jugiter espere solitus salivam multam, hancque erodentibus salibus foetam, cum annum jam ipsum ferina tussi vexatus esset prope modum assidua, ad quam denique accesserat aliqua spirandi difficultas, in

in motu praesertim per acclivia loca; repente ante finem Sextilis A. 1689. tanto pectoris angore intempestiva nocte correptus est, ut metueret, ne protinus suffocaretur. Non pauca tamen cathari expectorata materia in angore sublatu est. Sed biduo intermisso, cum alvum indito enemat exoneraret, eodem, quamvis minus gravi, angore prehenus, & postea erecta cervice spiritum ducere coactus, misso sanguine levamen sensit non modicum, sed minime diuturnum. Nam vigiliæ saepius, molestissima interdum tussis, & ferme irrita, praecipue vero sensus quasi laquei summam Asperam arteriam constringentis male habebant; tamen si rursus cubare aliquando poterat. Macies interea accesserat, & paroxysmorum major gravitas, & frequentia. Pulsus tamen nihil unquam habuit febrile. Visum aliis qui aderant, Medicis, repugnante Ramazzino, e pede sanguinem esse mittendum; unde vires quæ sic satis ad id tempus perliterant, multo sunt infirmiores factæ; morbus autem vehementior. Jam enim angor cum Asperæ arteriae, & faucium constrictione quotidie invadebat, nonnunquam ter, aut quater, & ad horas duas, tanta violentia, ut nemo esset, quin jam jam suffocatum iri, existimaret. Evadebat tamen, nihil ore ejiciens, sudore autem totus diffusens. Sed sive cibum, sive aliud quidpiam deglutire conaretur, sive ex lacte enemata inderetur, non modo ex quovis humore alio; continuo in angore, eaque praesertim constrictione redibat. Cum hæc aberant; nullum usquam dolorem, molestiamve percipiebat, si confectionem spirandi difficultatem, quæ mediocriter erat, excipias, & sensum aures, ut aiebat, cujusdam ex hypochondriis ad fauces ascendentes. Quæ res, & repentina insulsa invasio, ac discessio, & aliquid interdum ex flatuum eruptione levamen, & temperamentum, ut dictum est, melancholicum ægotantem, Medicum, & perosque alios movebant; ut paroxysmos ferme ut in hysteris, ex irritatis dumtaxat, convulsisque nervis repetendos putarent. Nam etsi inter initia alii crassam materiam in pulmonibus congestam, alii tenuem in eos ex faucium glandulis defluentem conjiciebant; postea tamen plerique, ut dixi, esse convulsionem, censabant ex nervis per hypochondriacos succos, quos nonnullis ex liene nominatim deducebant, subinde irritatis: quamquam aliqui a cerebro usque irritamenta repetebant, epileptici quidpiam in paroxysmis comminantes. Nec deerant tandem qui cum minime intelligerent, qua ratione tot, tamque violenti paroxysmi esse superites posset, nec superites solum, verum etiam viribus in tanta abstinentia non omnino dejectis, fascinationem subesse aliquam, suspicarentur. Unus Malpighius, id quod ejus ad Ramazzinum pene omnes litteræ præclare ostendunt, verebatur, ne praeter nervorum irritationes, magnum aliquod in structura lateret obstaculum, lesio aliqua organica, quam humores pleni erodentibus salibus intulissent, cauteque propterea neque usum narcoticorum, quæ aegro data interdum fuerant, neque balnea, quæ proponebantur, sed alia minus suspecta probabat, aut ipse, ut solebat, commendabat. Denique intra septuagesimum a primo insulsi dum cessit eger vehementer morbi sui, cum toto eo tam longo spatio federe fere semper in lecto, aut in sella coactus esset, ut facilius spiritum duceret, praesertim si inclinatio federet capite, vel potius corpore in arcus modum antrosum curvato; quem propterea positum fere assidue servabat.

ABDOMINE diducto, neque lien, neque ulla alia viscera morbi quidquam ostenderunt. In Thorace quoque illæsi pulmones inventi sunt. Sed in Aorta, supra cor se attollente, magnum aneurysma conspectum est, ex quo concreti sanguinis libræ, eoque amplius exemerunt, in cujus medio polyposa erat concretio longitudine, & crassitudine digiti indicis.

18. Cum alia in Ferrarinio fuerant, quæ postea in Marchione Pauluccio ex eadem causa observavimus, tum illa praesertim, quæ ad dicta alias (k) de Pauluccio nunc addes, quod auram quasi quandam ex hypochondriis ascendente sentiebat, & quod nullo situ commodius sedebat, quam capite, & corpore in anteriora inclinato. Quamvis quidem rerum ut altera poterat in errorem inducere, sic altera avertere ab errore debebat. Nam si primam accipere velles pro hypochondriacæ convulsionis indicio, per quam unam horribiles illos paroxysmos explicares; obstabat altera, quæ longe aliud significabat, videlicet esse intra thoracem quod Asperam arteriam premeret magis, nisi ea corporis inclinatione ab ea nonnulli abduceretur. Ita rem exponere Ramazzinus, cum dissectionem modo propositam Malpighio nunciaret, similiter sane ac Reissellum videbis in Observatione, illo ipso anno edita, ac postea in Sepulchreto (l) relata, explicavisse, cur puer aetate summa angustia levare sentiret, quando stans caput & pectus inclinabat scamno, nimirum quod cor oppido magnum, sternum incumbens melius quiesceret, quam si supinus pulmones premeret. Sic postea Vieussenius (m) rationem attulit, quamobrem miles minus difficilem sibi faceret respirationem eodem positi in cubili sedendo quem in Ferrarinio descripsimus, scilicet ne corculum quasi quoddam concretione polyposa maxime dilatatum Asperam arteriam adeo comprimeret in supino, ut in suffocationis periculum adduceret. Neque alia fortasse causa

fuerit, cur in quoque, cujus tantam dexteræ cordis auriculæ dilatationem ex Dionisio memoravimus (n), eundem ferme servaret positum, nisi ut ab illius mole, & pondere minus pulmones paterentur. Cæterum eundem situm commodiorem fuisse alteri, Aortæ aneurysmate in thorace laboranti, vidit Freindius (o), Albertinus autem (p) id ipsum refert inter signa quæ non leviter nobis indicent alveorum sanguinis intra thoracem dilatationes. Neque aliud significabat quod in aegro quodam observavit Pachionius (q), quotiescunque magnum suffocationis periculum urgeret, toties subsidio & levamini fuisse caput inclinare, clunisque sublime erigere; sic enim diaphragma pro aliqua saltem parte cordis onere, id erat duplo majus, relevabatur; diaphragma, inquam; nam eadem inclinatio levamini erat, sive homo supinus, sive pronus esset. Alter vero aeger, cui quoque fuit cor mole majus, a Beggio (r) descriptus, a suffocationis periculo evadebat, si pectus genua versus inclinaret, aut aliquantulum pronus faderet. Sed alia hujusmodi exempla infra quoque commemorabimus.

19. At enim, inquit, in I. Sectione libri II. Sepulchreti (s) itemque in XIII. libri superioris (t) ex Observationibus Willii constat, fuisse qui nisi caput aut erectum semper, aut antrosum inclinatum servarent, alii continuo in cordis tremores, & spirituum deliquia inciderent, alii vero, quod ad rem praesentem magis attinet, statim anhelii fierent, ac velut moribundi difficillime respirarent, cum tamen neutri aneurysmata in thorace, sed utriusque in cerebri ventriculis magnam falsi, aut acris feri colluviem haberent, quæ capite non erecto, aut non inclinato recidens versus origines eorum nervorum qui præcordiis inserviunt, horum immanes convulsionem excitaret. Ego vero non hic de capite erecto, sed de thorace potissimum antrosum inclinatio verba facio: illudque insuper dico, quorum in cerebro tanta ejusmodi feri copia esset, eos signis aliis capitis male se habentibus carere non potuisse, quibus fere carebant plerique eorum de quibus a me dictum est, cum interea sine indicibus non essent quæ præcipuum morbi sedem in thorace significarent, si ea quæ præcesserant, cum iis quæ aderant, diligenter conjungeres. Alii enim gravissimis animi affectibus perculsi, ut Pauluccius, & is, quam, Dionisio auctore commemoravimus; alii diuturna, immanique tussis, ut Ferrarinius, agitati in morbum inciderant. Ut vero in ejusmodi tussi quam crebro, quam violenter naturalis motus respirationis, & quod consequitur, etiam sanguinis mutetur, hujusque in parietes suorum receptaculorum, valorumque, quæ in thorace sunt, repentinae fiant repercussiones, manifestum est ita in affectibus animi quam varie, quam diu, quam vehementer per easdem illas vias modo concitetur, modo retardetur sanguinis cursus, facile tunc possunt facies, respiratio, pulsus commoustrare, ut mirandum non sit quod ex magno in supprimenda, aut dissimulanda indignatione conatu ingens illud dexteræ auriculæ aneurysma non secus acciderit apud Dionisium, quam tanta cordis, & Aortæ dilatatio ex eadem causa acciderat apud Harvejum (u), ut Amici ex inaudita morbi violentia hominem beneficio a malefica effectum, aut cadodemone obsessum ante cadaveris dissectionem, haud aliter ac de Ferrarinio est dictum, existimarent. Atque ea est humanorum affectuum vis in sanguinis alveis, ac receptaculis in thorace dilatandis, ut hinc etiam merito causam deduxerit Albertinus (x), quamobrem dilatationes illæ perraro in bestis; saepe adeo in hominibus reperiantur. Ubi igitur hæc, aut alia præcesserint, unde aneurysmata oriri possint; tunc orta jam esse, conjiciemus non modo cum affuerint plerique notæ quibus illa ostendi solita esse, idem tradidit accuratius, quam ut a nobis aliquid addendum sit, verum etiam cum morbum alium in thorace abditum nullum esse, cæterorum ejus morborum causis, signis, & remediis effectibus inter se comparatis, intelligemus. Male autem aneurysma conjiceret qui hæc non attenderet. Sic alter de duobus viris quos descripsit Cl. Capperus (y), difficile quidem spirabat, & adeo inflexo corpore . . . sedere cogeatur, ut caput intra genua quasi recondere videretur; nullum tamen aneurysma, imo cor habuit admodum parvum. Sed alia aneurysmatis indicia deerant, & manifesto erat phthisicus. Sic puer in Sepulchreto (z) propositus, cui non aneurysma, sed moles quædam carnea, pleurae & costis proxime adhærens, mortem attulit, de pectoris dolore obtuso, & difficultate respirandi querebatur, ut in obscuro morbo, qui ab lateris alterius ictu ex graviore casu initium duxerat, potuisset aliquis aneurysma suspicari, praesertim cum signum denique illud quadantenus accessisset, quod in Pauluccio, & Ferrarinio fuisse, diximus; neque enim puer capessere jam somnum poterat, nisi mens decliviori inclinatio capite. Attamen alia, quæ in illis erant, aneurysmatis indicia, & quidem potiora, in puero deerant. Nos autem non quædam, sed plerique attendi oportere, idcirco admonuimus, quia, ut omnia non semper occurrunt; nec certe in duobus illis occurrerant omnia; ita quædam tantummodo si species, se penumero decipiaris.

20. Quæres fortasse, qua ratione fieri posset, ut cum in utroque illorum dilatatio esset arteria Magna; in neutro tamen ulla esset pulsatio? Hujus sane absentia utriusque Medi-

(m) Anat. l. 2. c. 13. (n) Epist. 16. n. 15. & 16. (o) n. 3. (p) in Addit. Vid. Schol. ad Obf. 24. (q) Obf. 91.
(r) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obf. 223. (s) Ibid. Obf. 89. (t) Dec. enl. A. 5. Obf. 8. (u) Ibid. Obf. 124.
(v) Eardn. Cent. 3. Obf. 45. (w) Cent. 2. Obf. 106. (x) Cent. 20. Obf. 84. (y) Cent. 5. Obf. 24.
(z) Cent. 7. Append. n. 4. (a) Cent. 4. Obf. 120. (b) Ibid. Obf. 115. (c) n. 9.
(d) Act. N. C. Tom. 2. Obf. 34. (e) Comment. in Boerh. Aphor. 5. 176. (f) Traité du Cœur, l. 4. ch. 8.
(g) l. 4. ch. 4. n. 4. ch. 9. n. 7. & ch. 11. n. 9.

(k) Epist. 17. n. 26. (l) in Addit. ad Sect. 1. l. 2. Obf. 29. (m) Traité du Cœur ch. 1. (n) supra, n. 11. & 12. (o) Hist. de la Medec. l. 1.
(p) Opusc. cit. supra, ad n. 11. (q) Oper. edit. a. ver. fin. H. n. 2. (r) Ibid. l. 69. (s) Obf. 163. (t) Obf. 4. (u) De Circ. Sangu. Exerc. Anat. 3.
(v) Opusc. cit. supra, ad n. 11. (w) Act. N. C. Tom. 4. Obf. 47. (x) l. 2. S. 2. Obf. 4. in Addit. (y) l. 2. S. 2. Obf. 4. in Addit.

corum plerosque in errorem adduxit: quanquam ut pulsatio esse potest sine arteriæ aneurysmate (a), sic arteriæ aneurysma esse potest sine pulsatione, five quod hæc in nonnullis, ipsis potius, quam Medicis, animadvertenda, leviter, & prius dumtaxat quam morbus sævire incipiat, se prodit, ut fortasse in Ferrarino, five quod in aliis inter initia reagentis se morbi Medicis occurrat, at certe in Pauluccio priusquam in Patriam rediret, deinde vero in utrisque adeo obfcuratur, ut nulla esse videatur. Causas autem obfcuratæ cum tres olim (b) memoraverim, non hic repetam. De earum prima dumtaxat, quippe ad hos duos ægros maxime attinente, hic satis est illud addere, vel in externis aneurysmatibus non raro illam, ut nos quoque vidimus, locum habere, & recte olim Paræum (c), cum inter eorum signa pulsationem proposuisset, mox admonuisse, ne fallamur signis supra commemoratis: nam nonnunquam in insignibus Aneurysmatis nec pulsus ullum percipere licet. . . . quia sanguis in thrombos coit & concrevit. Quod si verisimili huius moniti Chirurgi postea aliqui non essent obliti, aut in parvis aneurysmatibus id accidere non posse, credidissent, profecto neque ille Ruyfchii (d) Amicus tumorem circa talum nucus juglandis magnitudine, etsi omnis pulsatio deesset propter sanguinem coagulatum, aperire ausus esset, neque Ruyfchius (e) iterum admonuisset, non in omni aneurysmate præcise sentire pulsationem, quantumvis Authores eam tanquam pathognomonicum habebant signum. Si sanguis in aneurysmate coaguletur, nullam percipi pulsationem. Addidit autem id etiam in maximis aneurysmatibus expertum se esse, exemplumque attulit ingentis illius, quod ex trunco Magnæ arteriæ tribus circiter digitis supra cor incipiens, exteriora pectoris insular pulvaris occupabat, cuius aneurysmatis magna ex parte simile alterum postea descripsit Littrius (f): uterque autem idnotavit, aliquo ante mortem spatio temporis omnino obfcuratam pulsationem fuisse, idque repetendum esse a copia lamellarum de quibus alibi (g) dictum est, five polyporum concretionum, quas intus subsistens sanguis magis magisque adauxisset. Sic igitur observatio obfcuratæ pulsationis ab externis aneurysmatibus ad illa quoque traducta est, quæ ut extrorsum sibi viam fecissent, ad intumum tamen attinebant Aortæ truncum: Deinde vero & ad illa quæ penitus sunt abdita, univèrse enim Lancisius loquitur Propositione LVIII. (h) & Albertinus quoque (i), ubi de aneurysmate pulsatione, si non prorsus deficiente, at certe longe minori facta, ac languida mentionem injicit. Etsi vero uterque horum de inveterato jam morbo sermonem tunc habent, aliasque insuper præter eam quam diximus, causas attingunt, nihil tamen satis fortasse obstat dominus in nonnullis citius eadem causa pulsationem interceptat, id est qui demum in Pauluccio, & Ferrarini aneurysmatibus concretus sanguis circum undique inventus est, is concrevere ocyus cœperit, & multo crassiore pro portione obicem inter Medicorum tangentium manus & pulsationem, facile etiam ab his magis distat eo tempore, interponere. Satis igitur intelligis, qui fieri poterit, ut cum in utroque illorum esset aneurysma, in neutro occurreret pulsatio. Qui fieri autem posset, ut cum semper esset is morbus, non semper essent paroxyfmi, superiore Epistola (k) indicatum est. Itaque non quia pulsatio desit, nec quia per longiora, aut breviora temporis spatia graviore morbi effectus non appareat, in continuo existima, ægrum aneurysmate carere: sed noli vel longioribus induciis fidere, nisi cum paroxyfmi simul omnia prorsus abeat aneurysmatis indicia, nec illi jam redeant, si causæ redeant quarum occasione excitantur, ut corporis motus, deglutitio, aliæ ejusmodi, quæ in duobus propositis ægris solebant, in aliisve eorum similibus solent insultus renovare.

21. Si forte hæcenus miratus es, me qui in his Litteris Observationes promiserim meas, animadvertiones potius, quam observationes, protulisse, cum de quinque harum quas proposui, una a me sit, cæteræ ab aliis; mirari jam defines, ubi animadvertitis, maluisse me postea (l), mearum pluribus in alias Epistolas rejectis, alienas quidem, sed ineditas, ne forte intercederent, communicare. Ne tamen id ægrius feras, quod libentius debere accipere, quas subijcimus, ad unam omnes ex me habebis. Erit autem prima quæ cum postremo exposita conveniat, five causæ genus velis attendere, five gravem in deglutitione molestiam, five ipsam denique aneurysmatis sedem spectare.

22. TUBICINEM Patavii vidi anno, opinor, 1723. quem ars sua pridem conjecerat in aneurysma insanabile, oblidens pectoris intima, & superiora. Id quo magis increfcebatur, eo augebat magis deglutienti molestiam, spirandi quoque difficultatem, donec illius primum, mox huius omni facultate intercepta, hominem interiret. EX CADAVERE quidquid sedes morbi fuerat in Theatri Anatomici Atrium cum illatum esset, arcum vidimus arteriæ Magnæ cum ramo illo insigni qui dextera Subclaviæ, & Carotidi originem præbet, ita dilatatum, ut Asperam arteriam, gulamque comprimeret. Quod aneurysma cum

ibi secaret Cl. Vulpius, intimam illius faciem occupatam conspexi polyposa concretionem crassissimam, cuius structura quidem in eo erat similis cæterarum quas antea videram, ut capæ instar resolvi posset in laminas curvas, quarum alia alias comprehenderent; substantiæ vero pars magna erat dura, ex alboque subflava, ut nihil magis referret, quam duratum sebum.

23. Materiam, seculum referentem, intra aneurysmata a Vessalio interdum repertam scribit Freindius (m) ex testimonio, ut videtur, Adolphi Oconis. Quod ego in huius narratione minime invenio, five ut in Sepulchreto (n) relatæ est, five ut paulo fufius legitur apud Schenckium (o): quanquam nihil frequentius est quam concretiones polyposas sebi, lardi, adipis similes invenire, ut sæpe harum rerum aut nomine, aut similitudine eas concretiones olim, & postea indicaverint Observatores: neque in corde solum, verum etiam interdum in ipsis aneurysmatibus. Sic in illo quod omnium primum dissectum fuisse, creditur, exteriorem concretionis partem colore & specie lardo sulo non abfimilem repertam esse, memoravimus (p). Sic Lancisius (q) polypream substantiam instar lardi in fornem dispositam in eo aneurysmate descripsit, cuius longitudo non excedebat longitudinis Aortæ, quæ curva est, dimidium; ut non videam, cur Freindius (r) sic referat, quasi in tota Aortæ curvatura quiddam lardo simile, Cysti inclusum, Lancisio apparuisset: sicut nec video, cur ingens illud aneurysma ab Ruyfchio (s) descriptum, & cum altero quod Littrius proposuit, magna ex parte comparandum (t), ajat, sine externo quovis tumore totum thoracis cavum infussisse. Levia hæc esse, fateor, si propositum Freindii attendas, neque huic omnia fortasse imputanda; sed tamen eadem, atque alia (u) insuper, paucis in paginis, cum aliud ægerem animadverta, ut suspitionem faciunt memoriæ, sibi in scribendo præfidentis, sic te reddent in legendo cautiorem.

24. Cæterum ut aneurysmatis causam in Ferrarino ex tussi ferina, diuturna quæ deduximus (x), ita in Tubicine petendam credimus ex frequenti, & valida tubæ inflatione. Quidquid enim violenter, ac diu mutat naturalem respirationis motum, motum quoque sanguinis mutat, ut modo cohibitus, modo incitatus, si qua forte vas alicujus minus robusta pars sit, hanc tandem five distrahendo, five urgendo dilatat. Quamobrem in aliis pariter qui tuba, aut fistula contentiore spirita canunt, aneurysmata non raro fieri, adnotavit Lancisius (y), Albertinus autem (z) ex ejusmodi artis genere indicium petiit, ex quo cum aliis juncto, latentia adhuc aneurysmata conijcimus. Quod vero non omnes tubicines, neque omnes ferina tussi vexati hos in morbos incident, aut firmior valorem quæ circa præcordia sunt, structura efficit, aut levior, minufque affrida contentio, atque agitatio, aut denique minor copia sanguinis, meliorque conditio, ut sic ad eam quam diximus causam alia distendentes, aut erodentes non accedant. Sic neque omnibus aut ferina tussi affectis, aut tuba, tibiave canentibus pulmonum ulcus est, aut æstia horum ad pleuram adhesio, quamvis in duobus qui consueverunt ejusmodi instrumentis uti, utrumque deprehendit Cl. Viri Distinguis (a), & Fabricius (b), qui attinere censuit ad numerum augendum eorum morborum, quibus huius generis Artifices obnoxios esse, nos docuit Ramazzinus (c), recte ille quidem; sed sic, ut alios pro varia dispositione aliis ex iis morbis magis esse expositos, agnoscamus. De molesta autem, & denique impedita in nostro Tubicine deglutitione repetenda a mole, & positu, & sede aneurysmatis, sic gulam nimium comprimentis, cum res per se manifesta est; tum aliis quæ supra (d) posita sunt, exemplis confirmatur. Postremo quo ad sedem attinet aneurysmatis in arcu ipso arteriæ Magnæ, sæpe adeo accidit, ut aut ibi, aut prope eum locum aneurysmata reperiuntur, ut si ab illo incipias quod ab Riva diximus (e) facile primum omnium fuisse delineatum, imo etiam ab iis quos ex Lazaro Riverio, & Ottone Heurnio adnotata habes in Sepulchreto (f), & per descripta ab Ruyfchio (g), ab Littrio (h), ab aliisque deinceps, quos breviter gratia sciens omitto, ad nostra descendas, & in eo, aut ad eum quem diximus, locum reperta cum iis aliis omnibus conferas, quæcumque alibi ab interna causa leges exorta; miraturus sis procul dubio, universas Aortæ partes tam raro in aneurysma excrevisse, in quæ ista una sæpe adeo excreverit. Cujus discriminis causam, quam olim in Adversariis (i) attigi, non hic repetam, præsertim cum a Viris Doctis probatam postea fuisse, videam, & in his a Cl. Valcareno (k), qui a Freindio, & a Michelotto ostendit esse confirmatam. Duo addam potius. Alterum: quanto majori vi in obiectum Aortæ arcum a sinistro cordis ventriculo sanguis impellitur, tanto majori a mox contrahente se arcu in utramque proximam Aortæ partem repellit. Sed cum facilius recipiatur in partem illam quæ descendit, quam in eam quæ a corde ascendit, quippe quæ & longe brevior est, neque in amplex ramos aperta, imo valvulis Semilunaribus oclusa; hinc sequi, ut si in alterutram

arteriæ partem vis faciendâ sit, in hanc potius fiat, & quod consequitur, inter summum arcum & cor multo plura, quam in parte altera proxima, inveniri soleant aneurysmata. Alteram: etsi non magis distet finis trunci Pulmonaris arteriæ a ventriculo cordis dextero, quam Aortæ arcus a sinistro, neque magis resistere truncus ille posse pro portione videatur viribus ventriculi dexteri, quam truncus Aortæ, finitri; tamen multo pauciora in illo, quam in arcu, aut prope arcum huius, reperiunt aneurysmata, facile propter alium trunci Pulmonaris arteriæ positum, non ita obijcientem se cursui adacti sanguinis, neque hunc omnem, neque tam subito, violenterque inflectentem. Sed ad reliquas Observationes pergamus.

25. BELLUNENSI annos nato circiter quinquaginta, qui laneas telas forficibus magnis quidem, sed non illis tamen maximis, ac gravissimis, tondēbat, ante annum attolli cœperat dextera pectoris pars superior, causam præbente an meri potu quo usus fuerat aliquanto liberalius? an Venereo morbo? an potius utroque ad eam artem addito, in qua, ut diximus, se exercebat? Quæ enim præcessissent incommoda, aut quæ postea successissent, scire non licuit, nisi quod saltem ex quo Venetias redierat circa Octobris initium A. 1707. five ambularet, five loqueretur, spirandi difficultate vexabatur: quæ tamen neque per paroxysmos ingruēbat, neque suffocationem intentabat, neque sonum abrumpebat: & ad artem hominis ipsa quoque facile relata esset ab iis præsertim quibus notum, probatumque fuisset in ejusmodi artificum officina a Kerckringio (l) habitum experimentum. Sed præterea edere jam, aut bibere multum non poterat. Facies erat tumida, & ex rubro fusca: vox obscura, & rauca: sputa crassa: tumoris pulsatio aliquando, & certe ante viginti ultimos dies, vel eminus conspecta fuerat. Hic sub initium secuti Decembris inter domesticos prima nocte versatus, ut solebat, cum iisque locutus, cum lectum petisset, & mox se dormire velle, dixisset; post paulo moribundus inventus est cum stercore, & spuma ad os, atque nares, sicque intra quatuor circiter horas est mortuus. CADAVERIS facies turgida, & livida: manus & pedes non tumidi: præputium vero, & glans tumbēbant, livebant, & grave olebant, quasi in gangrenam vergerent; sed urethram scrutari cum ipse, & Cl. Santorinus vellemus, nec tempus, nec locus, nec qui forte aderant, sinebat. Quamobrem Ventre aperto, in eoque durioribus animadvertis jecionore, & splene, & hoc insuper æquo majori, omnis diligentia nostra conversa est ad Thoracem. Et exterius quidem in ea pectoris sede quæ inter axillam dexteram, & sternum est, tumor prominebat in modum hemisphaerii, sed depressus, a costâ quarta ad claviculam pertinens, sternum propior, quam axilla, cedens, si premeres, adeo ut intelligeres continuo, nullâ ferme jam superesse ossa, aut cartilagineas, quæ ibi inter musculos, & thoracis cavum interjicerentur. Et revera claviculam ruptam, & carie interius exesam, superiorem autem costarum quatuor, eam præcipue partem quæ diu solet esse cartilaginea, corruptam invenimus, aut absumptam ab aneurysmate, cuius magnitudo hædum caput superabat, figura ad ovalem accedebat, sedes autem a cordis basi ad summum thoracem extendebatur. Erat autem aneurysma facci instar, cuius sinistram latum per foramen, duos admittens digitos, cum latere dextero communicabat arteriæ Magnæ priusquam hæc commune dexteri Subclaviæ, & Carotidi initium præberet. Fieri videbatur is faccus ex producta ejusdem Magnæ arteriæ substantia, sed magis alba, tenaci, densa, nec minus crassa. Hanc intus convolvebant curvæ laminæ multiplices, alia aliis impositæ, quasi fibrosæ, reapse polyposæ, sed exsiccæ: quæ ambitu suo tantum sanguinis complectebantur ferme concreti, ut hic cum polyposis iis laminis eductis, & lanci impositis uncias pependerit quadraginta. Aneurysma pulmonem dexterum retrorsum, magisque deorsum compulerat mole sua; ut a compressione minor factus videretur. Incisus aibum pus ostendit, hinc illinc prodrens & dissectis bronchiis. Pulmo sinister sanus erat. In utroque tamen thoracis cavo, sed magis in dextero, feri copia fuit flavescens, qui mucosus quasi pelliculas admistas habebat. Per mucosam quoque & subflavam ejusmodi materiam pericardium undique adhebat cordi. In huius auriculæ dextera, annexoque ventriculo polyposa erat concretio: in Pulmonari arteria sanguis: in ventriculo sinistro neutrum. Denique arteria Magna descendens intus erat quibuscumque in locis inequalis, nec sine indicis ossificationis, per duritiem quæ usque tendineam incipientis.

26. Etsi plura in huius hominis thorace inventa sunt, quæ uti, five incederet, five dumtaxat loqueretur, difficilem spem faciebant, sic re aliqua addita, hunc intercludere, id est suffocare poterunt; tamen, si forte mavis mora etiam injecta sanguini, e cerebro redeunti, aliquid insuper apoplefici accessisse, spectata descripti aneurysmatis sede, non valde repugnabo. Ibi enim erat, ut venæ Cavæ Superioris comprimere truncum posset in decubente præsertim, & fortasse in Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

(l) Vid. in Ast. N. C. Tom. 1. Schell. ad Obf. 85. (m) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obf. 162. (n) Nov. Comm. Acad. Sc. Imp. Petropol. Tom. 3. inter Phyl. n. 4. (o) Eph. N. C. Cent. 3. Obf. 74. (p) Advers. 2. Anim. 41. (q) De Aneur. Propos. 30. & seqq. (r) Ibid. Propos. 30. & seqq. (s) Ibid. Prop. 32. & seqq. (t) Ibid. Prop. 32. & seqq. (u) Ibid. Prop. 32. & seqq. (v) Ibid. Prop. 32. & seqq. (w) Ibid. Prop. 32. & seqq. (x) Ibid. Prop. 32. & seqq. (y) Ibid. Prop. 32. & seqq. (z) Ibid. Prop. 32. & seqq. (a) Ibid. Prop. 32. & seqq. (b) Ibid. Prop. 32. & seqq. (c) Ibid. Prop. 32. & seqq. (d) Ibid. Prop. 32. & seqq. (e) Ibid. Prop. 32. & seqq. (f) Ibid. Prop. 32. & seqq. (g) Ibid. Prop. 32. & seqq. (h) Ibid. Prop. 32. & seqq. (i) Ibid. Prop. 32. & seqq. (j) Ibid. Prop. 32. & seqq. (k) Ibid. Prop. 32. & seqq. (l) Ibid. Prop. 32. & seqq. (m) Ibid. Prop. 32. & seqq. (n) Ibid. Prop. 32. & seqq. (o) Ibid. Prop. 32. & seqq. (p) Ibid. Prop. 32. & seqq. (q) Ibid. Prop. 32. & seqq. (r) Ibid. Prop. 32. & seqq. (s) Ibid. Prop. 32. & seqq. (t) Ibid. Prop. 32. & seqq. (u) Ibid. Prop. 32. & seqq. (v) Ibid. Prop. 32. & seqq. (w) Ibid. Prop. 32. & seqq. (x) Ibid. Prop. 32. & seqq. (y) Ibid. Prop. 32. & seqq. (z) Ibid. Prop. 32. & seqq. (a) Ibid. Prop. 32. & seqq. (b) Ibid. Prop. 32. & seqq. (c) Ibid. Prop. 32. & seqq. (d) Ibid. Prop. 32. & seqq. (e) Ibid. Prop. 32. & seqq. (f) Ibid. Prop. 32. & seqq. (g) Ibid. Prop. 32. & seqq. (h) Ibid. Prop. 32. & seqq. (i) Ibid. Prop. 32. & seqq. (j) Ibid. Prop. 32. & seqq. (k) Ibid. Prop. 32. & seqq. (l) Ibid. Prop. 32. & seqq. (m) Ibid. Prop. 32. & seqq. (n) Ibid. Prop. 32. & seqq. (o) Ibid. Prop. 32. & seqq. (p) Ibid. Prop. 32. & seqq. (q) Ibid. Prop. 32. & seqq. (r) Ibid. Prop. 32. & seqq. (s) Ibid. Prop. 32. & seqq. (t) Ibid. Prop. 32. & seqq. (u) Ibid. Prop. 32. & seqq. (v) Ibid. Prop. 32. & seqq. (w) Ibid. Prop. 32. & seqq. (x) Ibid. Prop. 32. & seqq. (y) Ibid. Prop. 32. & seqq. (z) Ibid. Prop. 32. & seqq. (a) Ibid. Prop. 32. & seqq. (b) Ibid. Prop. 32. & seqq. (c) Ibid. Prop. 32. & seqq. (d) Ibid. Prop. 32. & seqq. (e) Ibid. Prop. 32. & seqq. (f) Ibid. Prop. 32. & seqq. (g) Ibid. Prop. 32. & seqq. (h) Ibid. Prop. 32. & seqq. (i) Ibid. Prop. 32. & seqq. (j) Ibid. Prop. 32. & seqq. (k) Ibid. Prop. 32. & seqq. (l) Ibid. Prop. 32. & seqq. (m) Ibid. Prop. 32. & seqq. (n) Ibid. Prop. 32. & seqq. (o) Ibid. Prop. 32. & seqq. (p) Ibid. Prop. 32. & seqq. (q) Ibid. Prop. 32. & seqq. (r) Ibid. Prop. 32. & seqq. (s) Ibid. Prop. 32. & seqq. (t) Ibid. Prop. 32. & seqq. (u) Ibid. Prop. 32. & seqq. (v) Ibid. Prop. 32. & seqq. (w) Ibid. Prop. 32. & seqq. (x) Ibid. Prop. 32. & seqq. (y) Ibid. Prop. 32. & seqq. (z) Ibid. Prop. 32. & seqq. (a) Ibid. Prop. 32. & seqq. (b) Ibid. Prop. 32. & seqq. (c) Ibid. Prop. 32. & seqq. (d) Ibid. Prop. 32. & seqq. (e) Ibid. Prop. 32. & seqq. (f) Ibid. Prop. 32. & seqq. (g) Ibid. Prop. 32. & seqq. (h) Ibid. Prop. 32. & seqq. (i) Ibid. Prop. 32. & seqq. (j) Ibid. Prop. 32. & seqq. (k) Ibid. Prop. 32. & seqq. (l) Ibid. Prop. 32. & seqq. (m) Ibid. Prop. 32. & seqq. (n) Ibid. Prop. 32. & seqq. (o) Ibid. Prop. 32. & seqq. (p) Ibid. Prop. 32. & seqq. (q) Ibid. Prop. 32. & seqq. (r) Ibid. Prop. 32. & seqq. (s) Ibid. Prop. 32. & seqq. (t) Ibid. Prop. 32. & seqq. (u) Ibid. Prop. 32. & seqq. (v) Ibid. Prop. 32. & seqq. (w) Ibid. Prop. 32. & seqq. (x) Ibid. Prop. 32. & seqq. (y) Ibid. Prop. 32. & seqq. (z) Ibid. Prop. 32. & seqq. (a) Ibid. Prop. 32. & seqq. (b) Ibid. Prop. 32. & seqq. (c) Ibid. Prop. 32. & seqq. (d) Ibid. Prop. 32. & seqq. (e) Ibid. Prop. 32. & seqq. (f) Ibid. Prop. 32. & seqq. (g) Ibid. Prop. 32. & seqq. (h) Ibid. Prop. 32. & seqq. (i) Ibid. Prop. 32. & seqq. (j) Ibid. Prop. 32. & seqq. (k) Ibid. Prop. 32. & seqq. (l) Ibid. Prop. 32. & seqq. (m) Ibid. Prop. 32. & seqq. (n) Ibid. Prop. 32. & seqq. (o) Ibid. Prop. 32. & seqq. (p) Ibid. Prop. 32. & seqq. (q) Ibid. Prop. 32. & seqq. (r) Ibid. Prop. 32. & seqq. (s) Ibid. Prop. 32. & seqq. (t) Ibid. Prop. 32. & seqq. (u) Ibid. Prop. 32. & seqq. (v) Ibid. Prop. 32. & seqq. (w) Ibid. Prop. 32. & seqq. (x) Ibid. Prop. 32. & seqq. (y) Ibid. Prop. 32. & seqq. (z) Ibid. Prop. 32. & seqq. (a) Ibid. Prop. 32. & seqq. (b) Ibid. Prop. 32. & seqq. (c) Ibid. Prop. 32. & seqq. (d) Ibid. Prop. 32. & seqq. (e) Ibid. Prop. 32. & seqq. (f) Ibid. Prop. 32. & seqq. (g) Ibid. Prop. 32. & seqq. (h) Ibid. Prop. 32. & seqq. (i) Ibid. Prop. 32. & seqq. (j) Ibid. Prop. 32. & seqq. (k) Ibid. Prop. 32. & seqq. (l) Ibid. Prop. 32. & seqq. (m) Ibid. Prop. 32. & seqq. (n) Ibid. Prop. 32. & seqq. (o) Ibid. Prop. 32. & seqq. (p) Ibid. Prop. 32. & seqq. (q) Ibid. Prop. 32. & seqq. (r) Ibid. Prop. 32. & seqq. (s) Ibid. Prop. 32. & seqq. (t) Ibid. Prop. 32. & seqq. (u) Ibid. Prop. 32. & seqq. (v) Ibid. Prop. 32. & seqq. (w) Ibid. Prop. 32. & seqq. (x) Ibid. Prop. 32. & seqq. (y) Ibid. Prop. 32. & seqq. (z) Ibid. Prop. 32. & seqq. (a) Ibid. Prop. 32. & seqq. (b) Ibid. Prop. 32. & seqq. (c) Ibid. Prop. 32. & seqq. (d) Ibid. Prop. 32. & seqq. (e) Ibid. Prop. 32. & seqq. (f) Ibid. Prop. 32. & seqq. (g) Ibid. Prop. 32. & seqq. (h) Ibid. Prop. 32. & seqq. (i) Ibid. Prop. 32. & seqq. (j) Ibid. Prop. 32. & seqq. (k) Ibid. Prop. 32. & seqq. (l) Ibid. Prop. 32. & seqq. (m) Ibid. Prop. 32. & seqq. (n) Ibid. Prop. 32. & seqq. (o) Ibid. Prop. 32. & seqq. (p) Ibid. Prop. 32. & seqq. (q) Ibid. Prop. 32. & seqq. (r) Ibid. Prop. 32. & seqq. (s) Ibid. Prop. 32. & seqq. (t) Ibid. Prop. 32. & seqq. (u) Ibid. Prop. 32. & seqq. (v) Ibid. Prop. 32. & seqq. (w) Ibid. Prop. 32. & seqq. (x) Ibid. Prop. 32. & seqq. (y) Ibid. Prop. 32. & seqq. (z) Ibid. Prop. 32. & seqq. (a) Ibid. Prop. 32. & seqq. (b) Ibid. Prop. 32. & seqq. (c) Ibid. Prop. 32. & seqq. (d) Ibid. Prop. 32. & seqq. (e) Ibid. Prop. 32. & seqq. (f) Ibid. Prop. 32. & seqq. (g) Ibid. Prop. 32. & seqq. (h) Ibid. Prop. 32. & seqq. (i) Ibid. Prop. 32. & seqq. (j) Ibid. Prop. 32. & seqq. (k) Ibid. Prop. 32. & seqq. (l) Ibid. Prop. 32. & seqq. (m) Ibid. Prop. 32. & seqq. (n) Ibid. Prop. 32. & seqq. (o) Ibid. Prop. 32. & seqq. (p) Ibid. Prop. 32. & seqq. (q) Ibid. Prop. 32. & seqq. (r) Ibid. Prop. 32. & seqq. (s) Ibid. Prop. 32. & seqq. (t) Ibid. Prop. 32. & seqq. (u) Ibid. Prop. 32. & seqq. (v) Ibid. Prop. 32. & seqq. (w) Ibid. Prop. 32. & seqq. (x) Ibid. Prop. 32. & seqq. (y) Ibid. Prop. 32. & seqq. (z) Ibid. Prop. 32. & seqq. (a) Ibid. Prop. 32. & seqq. (b) Ibid. Prop. 32. & seqq. (c) Ibid. Prop. 32. & seqq. (d) Ibid. Prop. 32. & seqq. (e) Ibid. Prop. 32. & seqq. (f) Ibid. Prop. 32. & seqq. (g) Ibid. Prop. 32. & seqq. (h) Ibid. Prop. 32. & seqq. (i) Ibid. Prop. 32. & seqq. (j) Ibid. Prop. 32. & seqq. (k) Ibid. Prop. 32. & seqq. (l) Ibid. Prop. 32. & seqq. (m) Ibid. Prop. 32. & seqq. (n) Ibid. Prop. 32. & seqq. (o) Ibid. Prop. 32. & seqq. (p) Ibid. Prop. 32. & seqq. (q) Ibid. Prop. 32. & seqq. (r) Ibid. Prop. 32. & seqq. (s) Ibid. Prop. 32. & seqq. (t) Ibid. Prop. 32. & seqq. (u) Ibid. Prop. 32. & seqq. (v) Ibid. Prop. 32. & seqq. (w) Ibid. Prop. 32. & seqq. (x) Ibid. Prop. 32. & seqq. (y) Ibid. Prop. 32. & seqq. (z) Ibid. Prop. 32. & seqq. (a) Ibid. Prop. 32. & seqq. (b) Ibid. Prop. 32. & seqq. (c) Ibid. Prop. 32. & seqq. (d) Ibid. Prop. 32. & seqq. (e) Ibid. Prop. 32. & seqq. (f) Ibid. Prop. 32. & seqq. (g) Ibid. Prop. 32. & seqq. (h) Ibid. Prop. 32. & seqq. (i) Ibid. Prop. 32. & seqq. (j) Ibid. Prop. 32. & seqq. (k) Ibid. Prop. 32. & seqq. (l) Ibid. Prop. 32. & seqq. (m) Ibid. Prop. 32. & seqq. (n) Ibid. Prop. 32. & seqq. (o) Ibid. Prop. 32. & seqq. (p) Ibid. Prop. 32. & seqq. (q) Ibid. Prop. 32. & seqq. (r) Ibid. Prop. 32. & seqq. (s) Ibid. Prop. 32. & seqq. (t) Ibid. Prop. 32. & seqq. (u) Ibid. Prop. 32. & seqq. (v) Ibid. Prop. 32. & seqq. (w) Ibid. Prop. 32. & seqq. (x) Ibid. Prop. 32. & seqq. (y) Ibid. Prop. 32. & seqq. (z) Ibid. Prop. 32. & seqq. (a) Ibid. Prop. 32. & seqq. (b) Ibid. Prop. 32. & seqq. (c) Ibid. Prop. 32. & seqq. (d) Ibid. Prop. 32. & seqq. (e) Ibid. Prop. 32. & seqq. (f) Ibid. Prop. 32. & seqq. (g) Ibid. Prop. 32. & seqq. (h) Ibid. Prop. 32. & seqq. (i) Ibid. Prop. 32. & seqq. (j) Ibid. Prop. 32. & seqq. (k) Ibid. Prop. 32. & seqq. (l) Ibid. Prop. 32. & seqq. (m) Ibid. Prop. 32. & seqq. (n) Ibid. Prop. 32. & seqq. (o) Ibid. Prop. 32. & seqq. (p) Ibid. Prop. 32. & seqq. (q) Ibid. Prop. 32. & seqq. (r) Ibid. Prop. 32. & seqq. (s) Ibid. Prop. 32. & seqq. (t) Ibid. Prop. 32. & seqq. (u) Ibid. Prop. 32. & seqq. (v) Ibid. Prop. 32. & seqq. (w) Ibid. Prop. 32. & seqq. (x) Ibid. Prop. 32. & seqq. (y) Ibid. Prop. 32. & seqq. (z) Ibid. Prop. 32. & seqq. (a) Ibid. Prop. 32. & seqq. (b) Ibid. Prop. 32. & seqq. (c) Ibid. Prop. 32. & seqq. (d) Ibid. Prop. 32. & seqq. (e) Ibid. Prop. 32. & seqq. (f) Ibid. Prop. 32. & seqq. (g) Ibid. Prop. 32. & seqq. (h) Ibid. Prop. 32. & seqq. (i) Ibid. Prop. 32. & seqq. (j) Ibid. Prop. 32. & seqq. (k) Ibid. Prop. 32. & seqq. (l) Ibid. Prop. 32. & seqq. (m) Ibid. Prop. 32. & seqq. (n) Ibid. Prop. 32. & seqq. (o) Ibid. Prop. 32. & seqq. (p) Ibid. Prop. 32. & seqq. (q) Ibid. Prop. 32. & seqq. (r) Ibid. Prop. 32. & seqq. (s) Ibid. Prop. 32. & seqq. (t) Ibid. Prop. 32. & seqq. (u) Ibid. Prop. 32. & seqq. (v) Ibid. Prop. 32. & seqq. (w) Ibid. Prop. 32. & seqq. (x) Ibid. Prop. 32. & seqq. (y) Ibid. Prop. 32. & seqq. (z) Ibid. Prop. 32. & seqq. (a) Ibid. Prop. 32. & seqq. (b) Ibid. Prop. 32. & seqq. (c) Ibid. Prop. 32. & seqq. (d) Ibid. Prop. 32. & seqq. (e) Ibid. Prop. 32. & seqq. (f) Ibid. Prop. 32. & seqq. (g) Ibid. Prop. 32. & seqq. (h) Ibid. Prop. 32. & seqq. (i) Ibid. Prop. 32. & seqq. (j) Ibid. Prop. 32. & seqq. (k) Ibid. Prop. 32. & seqq. (l) Ibid. Prop. 32. & seqq. (m) Ibid. Prop. 32. & seqq. (n) Ibid. Prop. 32. & seqq. (o) Ibid. Prop. 32. & seqq. (p) Ibid. Prop. 32. & seqq. (q) Ibid. Prop. 32. & seqq. (r) Ibid. Prop. 32. & seqq. (s) Ibid. Prop. 32. & seqq. (t) Ibid. Prop. 32. & seqq. (u) Ibid. Prop. 32. & seqq. (v) Ibid. Prop. 32. & seqq. (w) Ibid. Prop. 32. & seqq. (x) Ibid. Prop. 32. & seqq. (y) Ibid. Prop. 32. & seqq. (z) Ibid. Prop. 32. & seqq. (a) Ibid. Prop. 32. & seqq. (b) Ibid. Prop. 32. & seqq. (c) Ibid. Prop. 32. & seqq. (d) Ibid. Prop. 32. & seqq. (e) Ibid. Prop. 32. & seqq. (f) Ibid. Prop. 32. & seqq. (g) Ibid. Prop. 32. & seqq. (h) Ibid. Prop. 32. & seqq. (i) Ibid. Prop. 32. & seqq. (j) Ibid. Prop. 32. & seqq. (k) Ibid. Prop. 32. & seqq. (l) Ibid. Prop. 32. & seqq. (m) Ibid. Prop. 32. & seqq. (n) Ibid. Prop. 32. & seqq. (o) Ibid. Prop. 32. & seqq. (p) Ibid. Prop. 32. & seqq. (q) Ibid. Prop. 32. & seqq. (r) Ibid. Prop. 32. & seqq. (s) Ibid. Prop. 32. & seqq. (t) Ibid. Prop. 32. & seqq. (u) Ibid. Prop. 32. & seqq. (v) Ibid. Prop. 32. & seqq. (w) Ibid. Prop. 32. & seqq. (x) Ibid. Prop. 32. & seqq. (y) Ibid. Prop. 32. & seqq. (z) Ibid. Prop. 32. & seqq. (a) Ibid. Prop. 32. & seqq. (b) Ibid. Prop. 32. & seqq. (c) Ibid. Prop. 32. & seqq. (d) Ibid. Prop. 32. & seqq. (e) Ibid. Prop. 32. & seqq. (f) Ibid. Prop. 32. & seqq. (g) Ibid. Prop. 32. & seqq. (h) Ibid. Prop. 32. & seqq. (i) Ibid. Prop. 32. & seqq. (j) Ibid. Prop. 32. & seqq. (k) Ibid. Prop. 32. & seqq. (l) Ibid. Prop. 32. & seqq. (m) Ibid. Prop. 32. & seqq. (n) Ibid. Prop. 32. & seqq. (o) Ibid. Prop. 32. & seqq. (p) Ibid. Prop. 32. & seqq. (q) Ibid. Prop. 32. & seqq. (r) Ibid. Prop. 32. & seqq. (s) Ibid. Prop. 32. & seqq. (t) Ibid. Prop. 32. & seqq. (u) Ibid. Prop. 32. & seqq. (v) Ibid. Prop. 32. & seqq. (w) Ibid. Prop. 32. & seqq. (x) Ibid. Prop. 32. & seqq. (y) Ibid. Prop. 32. & seqq. (z) Ibid. Prop. 32. & seqq. (a) Ibid. Prop. 32. & seqq. (b) Ibid. Prop. 32. & seqq. (c) Ibid. Prop. 32. & seqq. (d) Ibid. Prop. 32. & seqq. (e) Ibid. Prop. 32. & seqq. (f) Ibid. Prop. 32. &

glum (x) leges, five pulsus vibrationem attendas, si ve copiam aquae in pericardio, five thalami cordis præcipui, Magnaque arteriae dilatationem, & huic intus adnatas ossas squamas. Quae tria postrema in duabus quoque infrequentibus Observationibus animadversa a nobis reperies. Quas antequam proferimus, & ipsae, & duae pariter quae proxime scriptae sunt occasionem præbent interjiciendi aliquid de opinione Cel. Viri super aneurysmatum causâ, & ossæum in his bracteatum. Hanc esse posse existimat in ossium carie; sed longe alia ratione ac paulo ante explicatum est (y). Scilicet cum plures arteriae sint ossibus, tanquam fulcris, contiguæ, si forte caries os excavet, ibi deficiente fulcri resistentia, pronam arteriam fieri ad dilatationem, ad conglutinationem cum ossæ carioso, & ob destitutam ab hoc succum ossæum, etiam ad ossæum bracteolarum productionem. Credibile est, si huic Scriptori id forte accidisset quod Præcl. Targionio (z), ut magnam foveam in thoracis vertebra excavatam videret, eique appositam venam sine Pari admodum varicosam; credibile, inquam, est, foveam potius pro varicis causâ fuisse habiturum contra, atque habuit Targionius, cui facilius astipuleris si varix tunc cœperat, cum vertebra necdum ob ætatem cedere desierant. Cæterum opinionem propositam, quod ad peculiarem quandam arteriarum dilatationem attinet, libens fateor, posse aliquando ex parte aliqua locum habere, velut in Cissario de quo Epistola superiore (x), magisque eo in casu, cujus occasione opinio ista exorta est; erant enim in posteriore Aortæ facie hemisphaerica quædam tubera, foveis respondentia, quæ in contiguas vertebra thoracis corporibus excavata, singula singulas illas hemisphaericas dilatationes excipiebant. Attamen Aorta anteriore quoque facie erat dilatata, neque ea facies hemisphaericis dilatationibus carebat: quorum neutrum a foveis illis esse poterat veribrarum. Sic etiam apud me est fovea ex quodam homine arteria Magna cum oblongo aneurysmatis sacco, qui oriri incipit antequam ex illa rami superiores exstant; ex ipso autem sacci initio peculiaris extuberat hemisphaerica dilatatio, capax extremæ partis cuiusque crassissimi digiti pollicis: quod certe tuber, ut indicata sedes ostendit, nulli ossi vicinum fuerat. Sed & eum quem in Viro Bellunensi (b) descripsimus faciem, corruptas clavicularum, costarum attingentem, nam hujus corruptelæ causa natum dicemus, cum ejus prima origo ex illa pariter esset arteriæ parte quæ & ab illis, & ab ossibus aliis omnibus adeo distat? Legisti præterea in superiore Anus historia, in aliisque pariter legisti, & leges, in eadem Aortæ fovea fuisse aneurysmata: fuisse etiam; ut de his quoque dicam; lamellæ ossæ. Num ab ossibus, quæ remota, & integra erant, hæc repetemus? ne quid dicam de ossæ foveo, nuperis Cl. Hamelii (c) experimentis vel ibi indubium vocato, ubi e fractis ossibus effluere credebatur; ut si cum eo facias, tanto minus e cariosis jam videatur repetendus. Sed de ossæum lamellarum in arteriis origine mox alia perpendemus, cum aliam protulerimus Observationem, quam Bononiæ pariter, biennio post superiorem, habuimus.

30. VIR; cujus patrum abditus in thorace morbus sustulerat, magna cum pulsatione conjunctus; veneri, præsertim cum junior esset, & conviviis nimium deditus; maturus vero animi affectionibus, curisque gravibus vexatus, primum quidem similem pulsationem sentire, tempore autem interjecto, spiritum insuper cum difficultate ducere cœpit cum per plana ingrederetur, multo autem magis, cum per acclivia. Hæc difficultas singularis fere mensibus in peculiaris paroxysmi modum usque adeo invalescebat, ut homo jam jam suffocandus videretur, nisi prope sanguinem mitterent; sic enim levabatur. Denique levi febricula correptus est, qua maxime occasione animadvertis Medicus, pulsus non modice peccare; neque enim ei febricula conveniebat, quippe vehementes, multumque vibrati, præsertim sinistrali. Quæsit continuo, numqua pulsatione pectus laboraret? hanc enim siluerat æger, quamvis diuturnam, ut diximus, & tantam, ut manum, sub sinistra mamilla adnotam, sæpe violentius urgeret, quasque repelleret. Jamque spiritus non nisi erecta cervice trahi poterat: sputa etiam quædam sanguinea, perpaucula tamen, reddebantur. Missus sanguis, sed ad uncias, haud amplius, duas, sane optimus visus est. Æger interea sensim macilentior, helcici instar, fiebat; nec tamen plurimum; pedes cedemate tumentes, vires debiliores, pulsus humilior, vibratione tamen non amissa,

illaque persistente sub mamilla pulsatione. Quin die ex quo febricula invaserat, circiter quadragesimo, hora una prius quam obiret, maxima, si unquam alias, ea pulsatio facta est. VENTER nihil ferme præter naturam habuit, nisi lienem, iusta quidem magnitudine, sed durum, & pernigrum. In Thorace nihil aquæ, ut neque in ventre, neque in pericardio, congestum erat. Cor vero maximum, venis, per ejus faciem reptantibus, dilatatis, & quasi varicosis. Sæcto ventriculo dextero, in quo levis concretio polyposa, & sinistro, in quo nihil tale, simul omnes cordis parietes crassiores inventi sunt, simul ambo ventriculi dilatati, multo autem magis sinistrali, in quo Mitralis valvula ferme triplo majores quam soleant, columnasque ad quas alligantur, ampliores animadvertis. Magna quoque arteria a corde ad viciniam usque Emulgentium multo latior, totoque eo tractu rigida ob crebras, quas intus ostendit, lamellas ossæ. Dum ea quæ dixi, inspecta sunt, & cor a vasis est amputatum, ex his magna vis nigri, & semiconcreti sanguinis excidit, cuius etiam oblongus quasi cylindrus non secus ac gladius evagina, ex uno eorum, putata Superiore vena Cava, educus est. Pulmones, disseccando, variegati, & spumoso humore scatentes, & quasi tendinea, si tangeres, duritie reperiuntur.

31. Cum sanguis a validioribus parietibus cordis violentius in arteriam Magnam contruderetur, hancque eo facilius fortasse dilataret, quod minus robusta esset; aliquid enim avita hereditatis subindicat ille patrum morbus; sanguis autem a dilatata, & postea rigida facta arteria non ita ut par est, promoveri posset; nempe in proximo ventriculo, sicut alibi quoque diximus, subsistere in parte coquebatur, huncque potissimum distendere; quamquam & in pulmonum vasis, & ventriculo etiam dextero ob eandem causam, sed paulo minus violentem, quippe mediate, & successivo, retardatus, hunc itidem dilatavit, sed minus. Ex his igitur, & ex aucto cordis pondere, diaphragma prægravante, difficultatem spirandi intelligis, & sputa illa sanguinea: ex conatu autem utriusque ventriculi eo majori, quo plus sanguinis, & in vias alio sanguine impeditas erat expellendum, num harum duritium repetes, & rigiditatem? quorum illa in pulmonum, hæc in Aortæ dissectione se prodidit. Si inde repetes; feceris secundum Boerhaavii, a plurimis receptam, doctrinam (d), non duriores modo, sed & ossæ per se necesse, & vitam laboriosam redditas partes a perpetuo, & iusto validiore motu deducunt. Sive enim longiori vitæ spatio valide, sive breviori tempore, sed multo validius, minima partium vascula urgeantur, & comprimantur adeo, ut immobilia fiant, & tandem nullæ; earum duritiam, & ossæ demum rigiditatem intelliges. Verum cum sciam, ab doctrina hæc dissensisse tamen Cl. Viros, eorumque unum, cujus Disputatio est in manibus, cum rationes, tum observationes præsertim, quibuscumque meæ, ut alias (e) ostendam, in parte conveniunt, protulisse, ob quas diffidentiar; pedetentim, nec sine distinctione quædam hic tibi censio procedendum.

32. Itaque primum duriores senem esse partes, negari non potest, quando & Anatomici (f) vel ipsum illorum cerebrum firmius, & durius esse, confirmant, nec quicquam annosorum animalium carnes, ignorat, quanto difficilius dentibus, & stomacho conficiantur, aut igne ipsi coquantur. Hanc autem duritiem inde repetere, unde Boerhaavius censuit, licere credo. Rigida quoque, & ossæ facta seniorum quædam ligamenta, & membranas, & tendines, atque adeo partem musculosæ cordis substantiæ; ut alii (g), & nos quoque interdum (h) vidimus; cur ab eadem præsertim causa non dicamus, nihil est, opinor, quod magnopere obstet. Atqui ex membranis, & musculosis fibris arterias constare, manifestum est. Videtur igitur, in his quoque eandem rationem posse locum habere, si quando ad eundem modum ossæ fiant: secus vero; si aliter. Sæpius autem aliter fieri, inficiari nequeo, cum dissecarum squamularum, de quibus hic sermo est, & eorum quæ cum his simul animadvertis, venit in mentem. Sed ut libens hoc fateor, sic & illo priore modo interdum fieri posse, credam; nihil enim video, cur quod aliis in tunicis agnosceimus, id in tunicis arteriarum omnino negemus. Neque enim obstat quod media sit musculosa, ac jugiter in alterna contractione, & relaxatione versetur, quando, ut modo dicebam, cordis ipsius carnem ossæ factam esse, scimus. Nec officio cellulosum contextum, tunicis illis interpositum: siquidem

secundum naturam inter ipsas coarctatum, cellulosi forma non apparet, nisi distractionis, aut aeris injecti ope, quare satis tuta a compressione transeuntia in tunicas vasa non præstat, & sane membranas alibi, quibus ejusmodi contextum subest, ossas nihilominus factas videmus: quam hic non tam vasa spectamus tunicas petentia, quam ultimos eorum ramulos, per earum intimam substantiam dispersos. Sed & vasa quæ arteriarum tunicas adeunt, in ipso celluloso contextu elidi per ætatem, & coalescere, spectatis post injectionem inde factum, hinc seniorum arteriis, & vasis utrarumque collatis Boerhaavii (i) ex Ruyschio indicavit, & diserte Illustris confirmavit Hallerus (k). Nec vero propter cellulosam pulmonum substantiam, horum arteriarum ab hoc vitio immunes sunt, cum exemplum (l) proferat, in quo arteria in pulmonibus, earumque rami penitus fuere ossæ. Nam quod venæ quoque ossæ fiant, in quarum parietes non incurrit sanguinis impetus, ut in parietes arteriarum, aut quod hæc non semper prope cor incipiant fieri ossæ, ubi a sanguine compulso magis urgentur; nempe illud multo rarius contingit, nec mirum est, si ob alias causas id interdum venis accidat, quod & cæteris membranis, aut si certi arteriarum tractus sive a primordiis, sive ex peculiari vitæ genere, & crebriore quodam corporis, aut artium situ magis disposita aliquando habeant intima vascula ad compressionem excipiendam a sanguine arterias omnes distendunt. Quæ dispositio cum ab ortu ipso esse queat in parvis etiam hic illic arteriarum particulis, aut in externis magis, quam in internis tunicis intimæ lamellis; hinc quoque esse potest, ut non perpetuum os pergat, aut intima tunica facies intima, quamvis incurui sanguinis magis exposita, ossæ ipsa non fiat, cum ea fiat, quam obducit.

33. Quod si forte quædam horum, quæ a me reposta sunt magis, ut te ad meliora reponenda excitarem, quam quod satis mihi placeant omnia; & sane alibi (m) perspicies, non multum plerique horum a me tribui, non continuo tamen illuc nobis decurrendum censeo, ut arterias fateamur nunquam ad eum modum in ossæam naturam mutari, ad quem tendines, aliæque quædam partes mutantur. Quid enim si aliquando vel tota intima ipsa tunica, si arteria tota in eam naturam mutaretur? Falloppius (n); nam & veteres illi Anatomeci hoc non ignorarunt observationum genus; cum illud diu ante Stenonium animadvertis, aves seniores habere musculorum chordas ossas propter nimium usum & laborem, at juniorum avium chordas molles esse; tum diserte testatur esse (o), se vidisse in quadam vetula omnes arterias sinistras ossas esse factas. Coiterus autem (p) hoc insuper de Falloppio scripsit, Viros fide dignos sibi Bononiæ retulisse, se se Patavii in corpore, a Falloppio dissecto, vidisse arteriam aortam, sive magnam, totam ossæam. Certe autem illa ejusdem arteriæ descendens portio tota ossæ fuerit, oportet, quam e nobilissimam Viri cadavere, cum duobus cruralibus ramis ipsam longitudine exemit Harvejus (q); nam ejus tunicas in calamum & tubulum ossæum totaliter conversas dixit, nec certe, si tunica aliqua superfluisset, erat ejus argumento locus, per soliditatem ossis, facultatem pulificam deduci non potuisse. Omittito alias observationes, cum in hac Harvejus tantum dixerit, quantum satis est, ne propter ejus silentium aliter conjicere, nedum ostendere, aut evincere facile possumus. Sed hæcenus hæc, non ut dissentiamus, sed ut tantisper assensionem cohibeamus, dum verum nobis inquireribus se magis prodant. Nunc ad reliquam dilatati cordis, & Magnæ arteriæ Observationem veniamus.

34. MULIER annorum, ut videbatur, circiter quadraginta, pinguiuscula, quæ purgando lintea victum quærere consueverat, cum intra sexennium hoc ultimum propter spirandi difficultatem, quæ asthmatis convulsivi speciem habebat, sæpe in Nosocomium venisset, neque pulsus unquam percipi in ejus carpiis potuissent; eodem redierat ob eandem illam difficultatem, cum intra dies quindecim mortua esset, crassa, & purulenta ut referebant, sputa reddens extremo tempore. CADAVER, Publicæ Anatomæ causa in Theatrum illatum, inspexi. Nusquam, ne ad pedes quidem, tumidum, neque omnino improbandum videbatur. Sed postridie a morte cum integumentis abdominis sublatæ essent, musculi virere cœperunt, tertio autem die multo magis, nec fine teterimo odore; quamquam Ventris viscera mox resecta, neque

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

livida, neque morbida conspecta sunt. Verum paulo post quam ventriculus, omentum, mesenterium, & alia quædam viscera exempta fuerant, hæc omnia livere, & fœtere cœperunt, ut postridie pancreas viridi obsoleto colore infectum, nihil minus quam pancreas esse videretur. Interea autem non Theatrum modo, sed totum propemodum Gymnasium vehemens, & intolerandus fœtor impleverat, cum tamen gelida esset, ac nivosa tempestas per eos dies, qui proxime antecesserunt maximam illam vim frigoris quæ se IV. Idus Februarii A. 1740. exerece incepit. Etti igitur prope aufertendum, humandumque cadaver fuit; tamen antea integumenta ad utrumque carpum incidi, volui, si forte arteria eo quo solent Medici loco quærere, aut nulla esset, aut exigua, aut aliqua ratione impedita, thoracem autem ad inquirendam morbi sedem referari. Et arteria quidem utrumque ad carpum fuit sicuti, & qualis solet. Thorax quoque nihil habuit effusi humoris, neque annexos pleuræ pulmones: qui turgidi, quidem erant, & repleti humore spumoso; at nihil præterea intus, extrave, quod morbidum esset, ostenderunt. Sed intra pericardium durius, & crassius, & quasi tendineum, invenimus cor magnum. Quod cum dissecarem, animadvertis, eam magnitudinem, & ventriculorum capacitatem cum extenuatione parietum, qui crassiores erant potius, non esse conjunctam. Polyposæ concretiones albidæ quidem, & crassæ, sed non duriores quam crusta, in summo concretescens sanguinis emissi, imo facile discerpentæ, in utroque erant ventriculo, sed præsertim in dextero, unde una longissima per arteriam Pulmonarem se se extendebat. Quibus amotis, cum ventriculorum intimam faciem, valvulas, auricularum, & magna vasa diligentius perlustrarem; omnia intra sanitatis modum inveni, si hæc excipias. Adjunctus sinistræ auriculæ Sinus amplior erat, & interna superficie magis quam soleat, inæquali. Aggeres, ut Valsalva (r) appellat, valvularum arteriæ Magnæ, hic illic crassiores, duarum præsertim; sic & unius earum quæ arteriæ Pulmonari præfata sunt. Cum illos spectarem, facile fuit animadvertere, præter duo orificia unde Coronariæ incipiunt arteriæ, tertium hic insuper fuisse, nec vero ad latus dexteri, sed sinistri, eaque magnitudinem, ut tanta nunquam illud conspexisse meminim quod alias (s) ad dexteri latus descripsi. Sed multo facilius fuit agnoscere, ab iis valvulis ferme ad eam usque sedem, unde primæ oriuntur Intercostrales Inferiores, Magnam arteriam esse dilataram. Quod non minus manifestum erat, quam toto eo tractu durioribus, & crassioribus esse tunicis, facie autem interna plerisque in locis flavâ, & indicia ostendente proximæ in os mutationis, qualia etiam initium exhibuit alterius Subclaviæ. Quia statim atque Aorta vocari descendens poterat, nonnullas parvas, sed revera ossas laminas intus habebat, ibidemque non secus ac si distracta fuisset, fibras, nec angustum ad spatium ostendebat suas. Postremo qua ad diaphragma accedebat, quibusdam quasi fulcis secundum longitudinem ductis exarata videbatur.

35. De his quidem fulcis alias (t) ad te scribam, nam & in aliis animadvertis. De tanta autem illa a vice ribus, ventris præsertim, concepta ad insolitam putredinem dispositione, aut de pulibus qui percipi non poterant, nihil habeo quod dicam, nisi hos forte convulsioni (u), illam vero pessimam, quæ se nuper adjunxit, fœbri velimus imputare. Sed purulenta quoque, an potius puriformia sputa novissime extiterint, in medio relinquam. Unum, quod necdum exposui, tamen in duabus quoque superioribus historiis (x) memoratum est, explicare conabor: quomodo cum dilatatione ventriculorum cordis possit horum parietum non imminuta, sed aucta potius crassitudo conjungi; quod Vir Celeberrimus, præternaturale carnis musculosæ vel in cordis aneurysmatibus augmentum negans, videtur aut non vidisse, aut non satis attendisse. Cordis ventriculi cum aneurysma patiuntur, non omnem sanguinem in arterias expellunt, & quod consequitur, ad eum quem ex venis excipiunt, portio addenda est quæ antea resistavit. Major igitur sanguinis copia magis resistit sanguini ex ipsa cordis substantia per plures, sed angustos, meatus in ventriculos redituro: quamobrem pars hujus sanguinis intra parietes cordis subsistens, ipsos efficit crassiores. Quod si aneurysma ventriculorum cum aneurysmate conjungatur, ut in his tribus de quibus proxime diximus, arteriæ Magnæ; illud

(x) Epist. de Strucl. Glandul. (y) n. 27. (z) Prima Raccolta di Osserv. Med. rac. 22. (a) 17. n. 17.
(b) supra, n. 25. (c) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1741. (d) Prælect. ad Instit. §. 413.
(e) Epist. 27. n. 23. (f) Vid. apud Haller in extrema ad cit. Boerh. §. Adnot.
(g) Ibid. (h) Epist. indicata n. 18.

(i) Prælect. cit. ad §. 47. (k) ad eundem §. 467. not. 2. (l) Eph. N. C. Dec. 2. A. 3. Obs. 38.
(m) Epist. 27. n. 21. 22. (n) De Partib. Similari, c. 10. (o) Ibid. c. 14.
(p) Obs. Anat. (q) Exercit. Anat. 3. de Circ. Sangu. (r) Diff. Anat. 1. n. 10.
(s) Epist. Anat. 15. n. 8. (t) Epist. 24. n. 34. 37. (u) Ibid. n. 7. in fin. (x) n. 28. & 30.

illud insuper accedet, quod cum hac promovere tunc nequeat pro eo ac par est, sanguinem a corde immisum, multo plus ejusdem sanguinis, mox contrahente se arteria, in officia repellitur utriusque arterie Coronarie: ideoque parietes cordis simul plus sanguinis excipient, simul minus ex se ejicient, itaque eorum crassitudo duplici de causa increset: eoque magis, si vel meatus per quos ejiciunt, natura auguliores sint, aut pauciores, vel officia per quae excipiunt, majora, aut, sicuti in hac muliere, nonnunquam plura. Neque tamen omnibus quorum ventriculi sint dilatati, crassefecit horum parietes, imo in quibusdam extenuabuntur, five quod non eadem, imo contrariae sint a primordiis emissariorum, & immisissiorum istorum diametri, five etiam quod laxior sit, eoque ad cedendum priorum structura fibrarum interdum a natura, alias aberdentibus succis, qui plures de tenuissimis ex quibus illa coalescunt, aut per quas inter se connectuntur, fibrillas dissolverint.

36. Diu est, ut probe nosti, cum hanc ad te explanationem misi. In qua nunc quaedam esse, video, cum Illustris Viri Senacii Observationibus non contentientia, praesertim ubi (y) disquirunt, num in facie interiore ventriculorum cordis revera pateant oscula, sanguinem in ipsos, emittentia, quemadmodum videri poterant demonstrasse tot clari Auctores quos fere omnes sequebantur. Velim igitur rem perpendas, & quas explanationis meae particulas mutandas censueris, mutes, aut abjicias. Sed cum libros illius verbatim, saepe in alia incidisse hucattinentia. Confirmabunt enim quod proposita novissime historia docuit, non omnia cordis, nedum Aortae, aneurysmata cum vehementioribus pulsibus, ut nonnulli videntur credere, esse conjuncta, & cur non sint, causam haud unam indicant (z), & quod consequitur, cur non omnia cordis aneurysmata dilatent Aortam (a), & cum utrobique aneurysma est, utrum alterius causa fuisse videatur (b), & quae tunc indicia utrumque significent, etiam si obscura sint pulsationes (c): quae tunc neque alias hujus generis, tamen non minus difficultatis habeant, quam utilitatis; praecclare tamen, nec minus perite quam ingeniose, quoad rei naturam patitur, solutas invenies. Nec deerunt monita, & animadversiones quae ex usu esse possint, ut puta cum leges (d), cor

aliquando esse dilatatum, nec videri, nisi impleas: idemque (e), nisi diligenter attendas, accidere interdum in Magna arteria, quae non ablata in facci formam, sed aequae ab omni parte sit dilatata: & (f) sanguine cordis ventriculis exeunti officere auricularum dilatationes, arteriam illam, aut Pulmonarem comprimendo. Quibus addas licet, alterutrum arteriae aneurysma, attiguum premens alterius truncum, vel magis sanguinis exitui obesse; premens autem alterutram auriculam, aut venas eo pertinentes, regressui obstat. Sed ad Senacium ut redeam; praeter ea quae de multis pauca attigi, proprias etiam habet aneurysmatum cordis simul & Aortae Observationes, haecque non, ut Lentilius (g) sine peculiaribus symptomatibus, imo cum perisque omnibus, praesertim in Marchione du Palais (h), inter quae & illud, quod cum aliis aneurysmatum indicibus conjunctum supra (i) perpendimus, ut jacere non possit, curvato autem ad anteriora corpore federe cogetur.

Quem corporis situm aliquod levamen afferentem, cum signis aliis diuturni cordis vitii in Senae etiam legeris (k) in quo cor fuit *sepe suspende magnitudinis*, arteria autem Magna statim ex infra diaphragma pervenerat, in crassitatem pugni *extensa* erat: quam aneurysma fuisse crediderim, cui polyposa intus adhereret materia; nam si membranae fuisset folliculus, five apostema quod se in Aortam aperuisset; potius quam ipsam in hanc, ut creditur, pus suum derivasset, hac suam, quippe tanto validius impulsam, in illud sanguinem contruisset.

37. Etsi Aneurysmatum arteriae Magnae plura tibi exempla nostra protulimus; & alia tamen alias in loco proferemus, neque eorum modo quae in arteria, ferme aequali in omnem partem dilatatione consistunt; sed & eorum quae facci instar ad ejus latus excreverunt; ne forte haec credas perraro inveniri, quando casu factum est, ut unum, haud amplius, ipsorum tum ex Valsalva observatione produxerim, tum ex mea. Vicissim certe, cum aneurysmata quatuor habeam, olim a Cl. Vulpio infarcta, & siccata, eaque omnia sint in arteria Magna aut arcu, aut eo tractu qui inter arcum, & cor interest: eorum unum est primi generis, tria secundi. Quae, si quando Patavium, ut cupio, veneris, apud me videbis. Interea vale, & me, ut amas, ama.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XIX.

De Suffocatione verba sunt multa, de Tussi pauca.

QUI de Laesa respiratione quatuor ad te, & pleuraeque bene longas, Epistolas misimus; de Suffocatione, & Tussi hanc unam mittemus. Scilicet cum spirandi difficultas saepe tussim adjunctam habeat, saepius autem suffocatione finiatur; de illa scribere non potuimus, quin simul utriusque harum, alterius differe, alterius vel subobscurae saepenumero mentio fieret. Idemque accidit necesse est in quibusdam aliis deinceps tractandis thoracis morbis. Alibi igitur quares ea quae hic videbimus ommittere. Sed neque plurimae Observationes sunt; si cum iis quas superior complectitur Sectio (a), conferantur, quae in hac II. de Suffocatione, aut in proxima de Tussi exhibet Sepulchretum, in quo tamen videas differe reperti plures, nonnullas quoque per incuriam iterari. Sic enim quae hic sub num. XXI. data fuerat, mox reponitur sub XXIX. & quam Bonetus ipse proposuerat sub XV. (b), eadem in Additamentis rursus legitur sub III. In proxima autem Sectione, eadem sunt III. & 4. in XVIII; XII. & XV. 1. & 7. in XVII; 3. in XVIII. & 2. in XIX; XXX. & 6. in XXXVII; XXXI. & 8. in XVIII; & quod nemo facile crederet, duae inter se proximae 4 & 5. in XX.

2. Quoniam vero Suffocatio non ab internis solum causis accidit; sed etiam ab extrinsecis advenientibus, quas quidem haecenus non attigimus; ab hoc genere incipimus: & primo loco, quemadmodum soliti sumus, aliquas tibi Valsalvae nostrae Observationes describemus: quibus postquam nostras, quaecunque ex sint, nonnullas quoque ab eodem, & a nobis habita experimenta subijcimus. Tum vero ab eo genere ad alterum transeuntes in-

ternarum causarum, siquae nobis erunt Observationes primum quae ad Suffocationem, deinde etiam quae ad Tussim peculiariter attineant, non retinebimus.

3. MULIER unius & viginti annorum suspensio publice necata est. CADAVER ad dorsum, humeros, natesque, cute erat alibi subrubra, alibi livida. Os distortum, oculi semiaperti; facies autem tota livida, quae mox ab jugularium venarum Externarum sectione in pallidam mutata est. Sanguis enim fluorem ferme naturalem servaverat. Thorace recluso, pulmones a pleura solvendi fuerunt, cui multis in locis ad utrumque latus adhererebant, dexteri autem imus limbus etiam ad diaphragma. Quae dorsum spectabat, levi phlogosi correpti esse videbantur.

4. Faciei livorem a subsistente in ejus venis sanguine fuisse, Jugularium venarum sectio confirmavit, quae & servatum sanguinis fluorem ostendit. Hoc autem posito, quidquid in posterioribus tum corporis, tum pulmonum partibus a Valsalva adnotatum est, facile intelligitur accidisse ex quo cadaver e patibulo detractum, supinum locutum est.

5. GRASSATOR, major quam ea mulier, annis haud amplius duobus, eodem supplicio affectus est. IN CADAVERE ad Publicam Anatomem tradito exterius quidem facies, in qua oculi semiaperti erant, brachia, dorsum, nates alibi subrubra, alibi livida animadvertunt. Interius autem nihil adnotatum dignum, nisi quod pulmones quasi a phlogosi rubentes apparuerunt.

6. Hic vero est reliqua ad eundem modum sunt explicanda;

canda, id tamen quod ad pulmones attinet, cum a tergo solum non sit conspectum, a suffocatione videretur repetendum, si prior, & duae quae sequuntur, consentirent Observationes. Oculi autem in duobus de quibus dictum est, semiaperti, imo in eo de quo proxime dicitur, aperti, non multum profecto adjuvant illam Garmanni (c) adnotationem: *omnes fere violenta morte extinctos oculos obtinere palpebris reclusos*.

7. SUSPENDIO necati, oculi aperti erant, & turgidi, facies aliquantum livens. IN VENTRE chylosa vasa nonnulla circa lumbares glandulas ad quas definire videbantur, conspecta sunt. In Thorace pulmones, qui ad pleuram ambo, & praesertim dexter, sic adhererebant, ut separari vix possent, a tergo subrubri. Polyposa concretiones in corde nulla. In Capite sanguifera Crassioris meningis vasa nonnulla turgida & inflata videntur.

8. VIR gracilis, consistentis aetatis, ob plura, & magna furta suspenditur. Hic per intervalla, & praesertim inter ambulandum, obnoxius fuerat spirandi difficultati, tussique molestiae. VENTRE in Publica Anatome recluso, nonnulla in mesenterio vasa Laecia conspiciuntur. Thorace autem, pulmones variis distincti maculis quasi nigricantibus, a pleura ramensoluti, si dexteri superiorem partem excipias; quae ad pomi magnitudinem erat indurata, & peculiariter infecta rubedine non secus ac si inflammata esset; haec enim valde ad pleuram circa costas, & quae claviculari respondet, annectebatur. In pericardio serum vix ad unciam dimidium, in corde nullus grumus sanguinis inventus est. In Collo, musculos qui os hyoides cum larynge, proximisque partibus connectunt, carnicis laqueus disruperat; ut illud os ab larynge effect separatum. Ad Caput tandem ventum est. Cutis, cranium tegens, interiore facie sanguiferis turgebat vasculis. Cerebrum nihil, quantum judicare sensus poterant, ab naturali constitutione discrepabat. Musculi, & cetera oculis circumjuncta a stagnante sanguine quasi inflata videbantur: tunica utraque Retina sanguineo erat colore suffusa. Alterius auri Membrana Tympani cum annexis ossiculis sanguine tincta; alterius tympanum ipsum laevius quidem, sed tamen solito majorem ostendit rubedinem.

9. Quod in pulmone gravius erat vitium, id, procul dubio non ab recenti supplicio, sed ab antiquiore causa aliqua repetendum, videtur hominem fecisse obnoxium respirationis difficultati, & tussi molesta, praesertim cum sanguis, inter ambulandum concitatus, ad impeditam viarum suarum partem in eo viscere perveniebat, per quod majori tum copia, & velocitate erat transeundum, simulque in proximam viam aeris exvitiata illa in quam incurbarat, sede aliquid facile exprimebat, quod irritando tussim moveret. Varias autem illas quibus pulmones distinguebantur, maculas quasi nigricantes, etiam ad suffocationem referri posse, non negaverim; tamen neque hoc pro certo affirmem, & in hac, & praecedentibus Observationibus non ea plane invenio, quae in duobus, eodem supplicio necatis, deprehendit Bartholinus, ut in II. hac Sepulchretae Sectione (d) leges. Vidit enim in altero pulmones grandes, nec solum variegatos, ceruleos, rubros, inspersos, marmoris instar, quo illas possemus referre maculas, sed & sanguine spumoso tam plenos, ut non tantum externa vena tumida ubique in membrana apparerent, sed in dissectione cordis demonstrarent se fere impedire: in altero autem fistulam pulmonum spuma copiosa impletam. Littrius quoque (e) in femina, quam duo viri, manibus constricto collo, suffocaverant, pulmones invenit valde tenfos ab incluso aere, externam autem eorum membranam dilatatis vasculis sanguiferis totam distictam. Sed & Pacchionus (f) in iis qui laqueo suffocati pereunt, pulmones memorat nigro suffusos sanguine, ac muco. De spuma autem satis est Hippocratis aphorismus (g) inspicere, praesertim ut latine redditus a Celso (h) est in extremo VIII. capite libri II. Neque is ad vitam redit, qui ex suspensio, spumante ore detractus est: quamquam de hoc aphorismo inferius (i) aliquid adnotabimus, & tu adnotata alia pariter videbis a Prael. Langutho (k): apud quem etiam inter cetera quae reperit in suspensorum dissectione (l), Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

multo sanguine turgidos pulmones invenies. Cur tussim igitur Valsalva minime adnotavit? An quia serius ut Publicae Anatomae ratio postulat, ad pulmones examinandos veniebat? Harveii (m). Observatio, quam non secus ac alias huic proximae, & ad superiore Sectionem attinentes, miror in Sepulchreto praetermissam, rem poterit, quodatenus illustrare. Ego, inquit, *quando in cadavere humano noviter strangulato, intra duas horas a suspensione, aperto pectore & pericardio, antequam faciei rubor evanuerat, auriculam dextram cordis, & pulmones plurimum distentos & infarctos sanguine, multis attestantibus ostendi, praecipue vero auriculam, ad maximam hominis pugni magnitudinem, turgentem adeo, ut disrumpam iri putares. Quae moles die sequente, refrigerato penitus corpore, & per alias vias aequo dilapso, detumescentes evanuerat. Scilicet fluidus sanguis, quem in ejusmodi cadaveribus observatum esse diximus, facile ad inferiores, pro eorum situ, valorum partes fallitur, ad easque a refrigeratis, ideoque contractis fibris undique compellitur, ut sic pulmonum haud aequo tumere anteriora vasa, ac posteriora in supinis cadaveribus possint. Spuma autem, elapso e bullis aere, in paucum subsidet humorem, facileque, dimoto corpore, effluxurum.*

10. Quid vero causa esse dicemus, cur Valsalva fluidum, ut retulimus, sanguinem adnotaverit, illudque praeterea diserte, polyposas concretiones in corde nullas, in corde nullum grumum sanguinis inventum esse, quando in ista ipsa Sepulchretae Sectione (n) ex Beslero positum est, in virgine quae suffocatione exspiravit, fuisse cordis corpus grumoso repletum sanguine, idque in suffocatis esse familiare? Dicemus nimirum, in ea Besleri epistola parte, quae in citato ibidem Zacuti libro Observationem facit 64; non 63; sicuti de virgine sermo est, cujus sexenni agrotationi novissimus tandem accessit morbus, suffocatio; ita veri simile esse, hujusmodi potius suffocatos Beslerum intellexisse, quam eos qui cum sani essent, repente externam vi strangulati sunt, quales fere a Valsalva proponuntur. Aliam enim his, atque illis, ut viscerum, ite etiam sanguinis esse constitutionem, manifestum est non minus, quam crassum, & grumolum sanguinem, quanto ineptior est ad pulmonum vascula transiendum, tanto aptiorem esse, ut in iis subsistat, & suffocationem inducat. Quia ipsos etiam qui laqueo strangulantur, si forte sanguinem habeant ad concrendum proniores, non grumos tantum, sed polyposas quoque concretiones in alveis sanguinis habituros esse, non dubito, quales, ut alios omittam, a Coitero (o) fuisse intelligo ex Sinibus Durae meningis suspensio enecatorum extractas.

11. Porro idem sanguinis fluor, qui in iis erat quos, cum sani essent, violentia externa strangulavit, admirationem minuit quod in iisdem Valsalva cerebrum invenit ab naturali statu nihil discrepans, aut Crassioris meningis vasa nonnulla dumtaxat sanguine turgida, cum interea cutis cranium tegentis interiora vascula, & quae oculis circumjuncta sunt, aut per Retiformem horum tunicam, aut per aurium tympanum feruntur, adeo turgent, ut aliae harum partium inflammatae viderentur, nonnullae, ut Membrana tympani, & annexa ossicula, tinctae etiam sanguine apparerent. Soluto enim laqueo, amplissimisque viis Internarum Jugularium venarum redituro sanguini reclusis, multo maxima hujus, quippe fluidi, pars e cerebri Sinibus, venisque majoribus in hos desinentibus, facile defluxit, cum is qui per anfractus, angustiasque magis distitarum venularum minus expeditum reditum haberet, in iis subsisteret, nonnullis earum exceptis, quas aut magis plenas, aut minus resistentes laqueus ante disrupisset, aut alia exterior violentia; nam Littrius in ea de qua supra (p) dictum est, femina tympani alterius Membranam, non cruentam modo, uti Valsalva, sed laceratam deprehendit, ut unciam circiter sanguinis emisisset: quamquam pro vario strangulationis modo major esse, ut minor vis causa potest vasa disrumpentis, ut inferius (q) indicabitur; ut aliam in aliis cum venularum, tum membranarum ejusmodi partium laxitatem, dispositionemque omittamus, unde ceteroquin fuisse videtur, ut Cl. Anatomicus Phil. Conr. Fabricius (r) Cornae oculi tunicae lamellam anticam in laqueo stran-

(y) Traité du Cœur l. 2. c. 5. n. 11. (z) l. 4. ch. 4. n. 3. & ch. 8. n. 9. & 10. (a) ch. 8. n. 6. (b) Ibid. (c) ch. 4. n. 4. (d) ch. 8. n. 2. (e) Supplém. ch. 3. (f) l. 4. ch. 11. n. 2. (g) Eph. N. C. Dec. 3. A. 3. in Append. n. 3. ad Obs. 31. (h) l. 4. ch. 8. n. 4. 6. 7. (i) n. 18. 19. (k) Act. N. C. Tom. 3. Obs. 31. (l) l. 1. l. 1. (m) l. 3. l. 1.

(c) De mirac. mortuor. l. 1. tit. 5. §. 7. (d) Obs. 23. & 24. (e) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1704. Obs. Anat. 2. (f) Oper. Edit. 4. in Protop. Cord. hist. 1. (g) 43. Sect. 2. (h) De Medic. (i) n. 36. (j) Dispositio de redd. rec. praefocatis aeterna anima §. 11. (k) Ibid. §. 10. (l) De Cereul. Sang. Exerc. 3. (m) Obs. 14. (n) Obs. Anat. (p) n. 9. (q) n. 38. (r) Idem Anatom. Praef. Sect. 4.

frangulatio, non semper, sed aliquoties, ab interna, seu polica, occurrentem invenitur, & Egregius Vir Petrus Christoph. Burgmannus (f) oculorum tunicas spectaverit in duo corniculas, digitorum ferme similia, se conformantes, & paulatim descendentes ad buccas usque unius de tribus in patibulo suspensis, rarissimo quidem exemplo; neque enim sine exemplo dices, ut Garmannus (r) olim dicere fortasse potuit, cum haud ab simile produceret ex Kornmanno, huius ipsius verba proferens: Chymificis fureis suspensio duo cornua ex oculis longitudine inflexa digiti nascebantur: quae verba descripsi, ne cum Burgmanno forte quaras, sed non alia esse, scias, ac quibus Bertramus antea usus fuerat apud Bartholinum (u).

12. Denique a vario pariter strangulationis modo, variae strangulationum constitutione illud in collo differtim repetendum est, quod in aliis musculi quidam disrupti, in aliis nonnullae etiam laryngis cartilagineae, in aliis suprema vertebrae luxatae, vel potius fractae, in aliis vero nihil fere horum reperitur. Ruptos musculi Valsalva in novissima historia (x) memoravit. Cum istidem vero etiam aliquam laryngis cartilagineam disruptam scripsit in ea quae continuo subiicitur.

13. SUSPENSUS laceros habuit musculos Sternothyroideos, & Hyothyroideos, ut membranacea tantum substantia, aliorum loco, remaneret circa Annularem cartilaginem. Quin haec ipsa cartilago disrupta erat. In Thoracis cavo sinistro pleura hic illic inaequalis tuberculis multis, durisque: horum alia lentis, alia ciceris, alia fabae magnitudinem aequabant.

14. Tubercula haec ad morbum attinebant, & hunc facile in squallore carceris contractum. Hunc enim ipsum virum, cuius ego cadaver simul cum Valsalva dissectui in Gymnasio Bononiensi A. 1703, adnotatum habeo, annum ferme fuisse in carcere, & praeter ea tubercula duritie quasi cartilaginea, & totam propemodum pleuram ejus lateris obdenta, finitrum quoque pulmonem quibusdam locis duriusculum habuisse, in eodemque thoracis cavo copiam modicam humoris rubentis. Quae autem causa faciant, ut reorum, qui diutius in carcere detinentur, vix ullus inde egrediatur sanus, Sepulchretum ipsum (y) commemorat, videlicet pravus temper aer, & saepe etiam victus, meror assiduus, & defecata vita: quae est quodam ex illis pingues reddat; non ego tamen huiusmodi pinguedinis usum probabo, sed ejus quae ex homine, dum bene valeret, forte intersecto apparata sit.

Sed ut redeam ad illa, quae ad violentam attinent lesionem partium quae in collo sunt; maxima quidem ea fuit, quod ad cartilagineas spectat, quam in suspensio milite invenit Cl. Professor Weissius (z). Annularis enim cartilago in multa erat frustula diffracta, inferiorque tracheae pars prorsus ab larynge abrupta, ut sanguis, nec paucus, tum per os, & nares efflueret, tum in bronchia descenderet. Verum non cartilagineis modo rupi, sed & vertebrae interdum quasdam, Columbus (a) videri potest indicavisse, negans, in suspensis caput luxari secundum observationes suas, saepius Patavii, Pisis, Romaeque habitas, imo tantum esse, confirmans, ligamenti id prohibentis robur, ut animadverterit, frangi facilius, quam luxari secundum vertebrae posse, neque secundum solum, sed primam quoque. Id si ita fieri posse, agnosceremus; tum Latinos proprie locutos esse fatebimur, cum hoc de quo loquimur, supplicii genus cervicis frangere, ut est apud M. Tullium (b), dicebant. Sin minus; tum verius locutos putabimus, cum dixerunt laqueo gulam frangere, ut est apud Sallustium (c), modo guttur intellexisse, ponamus, cum gulam dicerent. Laryngem autem inde aliquando rupi, cum Valsalva vidimus; vertebrae non vidimus: sed neque tamen luxatas. Quod cum dico, non ita dico, quasi aliquid in dissectione pronunciam quam animadverto inter Experientissimos Viros. Alii enim, ut legeris etiam apud Palsinium (d), deprehendisse se, ajunt, in iis ferme omnibus de quibus hoc supplicium sumptum fuerat, vertebrae colli primam omnino a secunda separata. Contra alii quod Columbus de his vertebrae negaverat, non de his modo, sed de omnibus negant. Nec vero nescio, scriptum esse a Panarolo, exempli gratia; utar enim Observatione quam in Sepulchreto (e) habeo; se cervicis vertebrae secundam luxatam per anato-men invenisse. Sed idem scio, id in eo reperisse qui ex arbore deciderat, ut vertebra simul frangi, luxarique po-

tuerit (f). Igitur donec redeat occasio hac diligentius inquirendi, aegre sciam, cum ea olim Bononia fuerit, non venisse in mentem id ut facerem, tum quia minus eo tempore his de rebus disputabatur, tum quia ejusmodi cadavera, quippe hominum, ob brevem ibi plerumque moram in carcere, plane sanorum, me in iis quae secundum naturam sunt, perquirendis adeo detinebant, vix ut tempus superesset ad peculiare strangulationis effectus vel obiter animadvertendos. Itaque ex iis quae tunc in schedis adnotavi, nihil huc attinet, si perpaucas quaedam excipias, quae continuo subiiciuntur.

15. JUVENIS annos nati viginti quatuor, suspensio puniti, cadaver ad Anatomem Publicam A. 1707, Theatro Bononiensi concessum est. SCROTUM quasi fugillatum rubebat. Larynx omnino integra; sed nec circumjecti musculi rupti erant, imo nihil, aut parum lassi: neque aliud quidquam in Colli dissectione obvium fuit, quod praeter naturam videretur. Minima sanguinis vascula, quasi ex injectione, plurima praesertim in Capite eleganter apparebant. Sed tamen nullum intra cranium vitium inveni: neque miratus sum, Crassioris meningis Sinus inanes fuisse, qui ex antea amputatis cum capite jugularibus venis multum profluxisse sanguinis, animadverteram.

16. Mollis juveniorum larynx, laqueo cedendo, minus disruptioni obnoxia est? Certe in junioribus ruptam Valsalva, ut vidisti, non memoravit, neque ego memini vidisse (g). Cutis vero quae scrotum efficit ut fugillata appareret, sanguinis copia fecit, & suspensio corpore in ea quae minus compressa sunt, vasa defluentis. Sic e duobus de quibus proxime dicam, alterius videbis non modo scrotum pariter affectum, sed penem insuper tensum fuisse.

17. FURES erant duo, vir, & juvenis, de quibus simul A. 1706, idem supplicium sumptum est.

UTRIUSQUE corpus citius quam solet, intra horam videlicet a morte quartam, de patibulo detractum, & eo delatum, ubi cum Amicis protinus dissecare possemus, exterius adhuc tempestate frigidissima tepibat. Primum cum secaretur, & Magnae arteriae truncus sub Emulgentibus secundum longitudinem incidere; animadversum est, fluidum sanguinem tum a superiore, tum ab inferiore trunci parte effluere, nec modica id copia: socius autem venae Cavae truncus valde erat sanguine distentus. Priusquam haec conspiceremus, adnotatum fuerat, Ileum intestinum ad aliquem tractum ex livido rubere, eoque loco teretes continere lumbricos.

18. Nolui hoc ultimum praetermittere, quoniam saepe etiam in suffocatis canibus, ibi phlogos quasi quadam affecta intestina animadverti, ubi lumbrici nidularentur, ut is color, cum aliqua intestini extuberantia conjunctus, eorum mihi indicaret sedes. Hic autem homo certe de nullo intestinum incommodo questus fuerat; ut verum agitatio aliqua, ejus mortem consecuta, illuc versus sanguinem, quippe fluidum, ut dixi, concitasse videatur. Unde sequitur, cum in cadaverum intestinis partem aliquam colore ejusmodi infectam videremus, non continuo eo decurrendum esse, ut inflammatione, aut gangraena jam in viventibus tentatam pronunciamus; nisi ea quae aut obitum antecesserunt, aut eum colorem in mortuis committantur, id nobis commonstrent; cum vel post mortem aliquando possit is color induci, praesertim cum dissolutus sanguis, & fluidus est.

19. JUVENIS autem cadaver praeter scrotum ecchy-mosi quasi quadam affectum, tensum adhuc penem ostendit. Sexta circiter a morte hora dissectum, intus calebat: septima autem vel exterius teporem servabat. Sanguis erat fluidus. Caetera quae de hoc, & superiore cadavere scripta habemus, huc minime attinent, & nonnulla alibi scripta sunt, velut infra umbilicum fuisse eam Coli intestini partem quae subtenditur ventriculo, qui in hoc Juvene & ipse inferius quam solet, locatus erat; in primis autem quae ad Lactea attinent vasa, chyli plena, ferme semiconcreta, eoque magis resistentis, & frequentissimis valvulis quasi nodulis distincta; nam reliqua in L. Animadversione Adversar. II. ex hoc ipso Juvene descripta habes.

20. Penis erectionem in cadaveribus, activo tempore ad putredinem vergentibus, quomodo explicaret Ruyschius (h), nostri. Sed propositi juvenis cadaver tunc a putredine maxime aberat, nec alias habebat inflatas partes, & frigidissima,

diffima, ut diximus, tempestas erat. Paulus Zacchias (i) idem quod in hoc, in aliis etiam suspensis adnotatum esse aliquando, scribens, causam assertit ei quo scribebat, temporis convenientem. Lancisius autem (k) ejusdem rei causam in eo prolaturus quem, praevio suffocativo anhelitu, universi corporis convulsio occiderat, simul affirmat (l), perseverantem post mortem penis tensionem raro in strangulatis non inveniri, docetque, esse a convulsis fibris, reditum sanguinis per colles venas intercipientibus. Quam si velis sententiam sequi; quippe convulsiones in strangulatis vel ex ea oris distortionem facile agnoscens, quam supra (m) cum Valsalva adnotavimus; adde copiam sanguinis in suspensi corpore deorsum labentis, eoque majorem, quod ultimis cordis pulsationibus tanto plus sanguinis in arteriis inferioribus immittitur, quanto minus ob contractum laqueo collum contrahi potest in superiores. Unde facile illud quoque petendum fuerat, quod Columbus (n) in suspensa muliere ab instantibus mensuris repetebat, videlicet venas vaginam adcentes, insignes fuisse, & nigerrimas: indeque illud etiam quod in viro vidimus, qui se in carcere ipse suspenderat. Cum enim totum corpus esset livido rubore suffusum, tum multo magis, longeque praeter solitum suffusa erat urethrae facies interior: vix autem aliud in scetido eo cadavere examinavimus, occupati Publica Anatomie A. 1718, & minus commoda valetudine impliciti. Sed inde certe meminimus, Valsalvam pariter deducere quod, vincta in vivis canibus arteria utraque Carotide, a se observatum narrabat, tensio illos fuisse penem. Cujus narrationis non esse oblitum me juvat, cum id casu praetermissum animadverto in iis schedis in quibus caetera adnotavi, quae contractis in collo arteriis, acciderunt. Ejusmodi autem Valsalva communicandis Experimentis, quae in Epistolis Anatomicis (o) pollicitus sum, me partitè alias, & diligenter esse propositurum, nec eodem pertinens Galeni experimentum praetermissurum, adeo opportunus hic est locus, ut nisi eo utar, parem occasionem haud facile sperem meam liberandi fidem. Eo enim spectant, ut de causis quae proferri solent, eorum mortis qui suspensio puniuntur, judicium ferre possimus. Sed quoniam ab antiquissimis usque temporibus aliis aliter ea responderunt experimenta; alius a nobis capiendum initium est, & pro viro studio vetera, & recentia accuratius perpendenda sunt, & inter se comparanda.

21. Primus omnium qui ligatæ in vivis utriusque arteriae Carotidis experimentum memoraverit, videtur plurimis sanctis Aristoteles, Columbo videlicet (p), Salio (q), Sanchio (r), aliis. Mihi vero; si fas est modeste ab Doctis Viris dissentire: non illud videtur Aristoteles, sed longe aliud, id est contractas utriusque Internae venae Jugularis experimentum memorasse. Nec jam me movet is locus (s), quem unum ab illis video, & a Celsalpino (t) indicari, quo pressus rem attingens Aristoteles, quibus in collo venae apprehenduntur, il, inquit, insensibiles sunt: neque enim me fugit, saepius priscos venarum nomine arterias quoque designasse. Sed alio illo permovere loco (u), ubi postquam ab Aorta venam Majorem, seu Cavam, distinxit, & Superioris Cavae descriptionem suscepit, & ad Jugulares pervenit, haec, inquit, quae fissis cervicem subeunt, iuxta pulmonum arteriam tendunt, quibus interdum foris apprehensis corrumpunt homines sensibiles ereptis, & palpebris compressis, ita porrectae, amplexaque arteriam, ad intervallum aurium feruntur, quae maxilla faucibus coeunt. Non ego hic cum Riolano (x), qui alioquin mecum venas jugulares intelligit, meam hinc sententiam confirmo quod dicantur in medio sui accipere, seu complecti arteriam; neque enim Carotidem arteriam, & multo minus, ut Niphus (y) exponit, Aortam, sed pulmonum, ut Aristoteles modo appellavit, arteriam, id est Asperam, juxta quam in imo collo ascendere dicuntur, hinc & hinc pergentes porro, inter se excipere dicuntur. Jugulares enim venas, non Carotides arterias, hic describi, manifestum est tum ex suscepta, ut antea posui, Cavae Superioris descriptione, tum etiam ex eo quod, hac absoluta, continuo de respondente ipsi Aortae parte sic traditur (z): Venae etiam minor, quam aortam diximus nominari, eodem spargitur modo in ramos, qui partes venae majoris consequantur. De Internis autem, non de Externis, venis jugularibus ser-

monem fuisse Aristotelis, ascensus earum juxta Asperam arteriam satis comprobatur; ne forte quod dixit foris apprehensis, de Externis dixisse, pures.

22. Quod si ex me quaeris, qua ratione id potuerit fieri, vix aliud dicam, quam quod olim Cels. Hoffmannus (a): An vidit Aristoteles tale quid quale Celsus l. 6. Disq. Physiol. c. 6. de circulatoribus, assertit, qui in capra videlicet vinculo injecto nervis & vasis jugularibus, quod pro arbitrio contrahere clam possint, aut laxare, modo illam concidere cogant omni sensu, & motu destitutam, modo finant resilire. Et quoniam de hominibus discrete locutus est Aristoteles; addit alibi (b) idem Hoffmannus, Benedicium l. Pract. 34. scribere, in Assyriamoris esse, ut adolescentibus, quibus praepudia adimere volunt, ligent venas circa guttur. His enim perire sensum & motum. Huc nos locum Valerdi (c) adiciemus: Carotidibus obstruendis, siue quavis tandem ratione occulis, statim, inquit, obdormiscimus. Cujus quidem periculum fecisse Riolanum Columbum Pisis anno 1544, ipse vidi in adolescente quodam in frequenti nobilium virorum corona, non minori eorum terrore, quam nostrum visu, qui id incantamentum vi efficit, ipsis persuadebamur. Apparet, facile esse debuisse occulendi rationem, quam joci causa adolescens ille admitte-ret, adstantes autem incantamentum esse, putarent. Quo magis optandum erat, ut Valerdi hanc, aut Columbum exponeret. Quod neque ille fecit, ut animadvertit Riolanus (d), & Columbus multo minus, ut qui in maxime opportunis ad id locis (e) non solum id factum gloriatur, sed omnino nervis in cane simul cum iis arteriis, quod saepe usu venit, deligatis; non arteriis ipsis, vocis tribuit amissionem. Quem si perlegisset Hieronymus Rubens (f); non dubito, quin scripturus fuisset, sibi aquam haerere in Valerdi narratione, ad quam respiciens, verisimile esse, negavit, doctissimum anatomicum Columbum conjunctos nervos imprudenter una cum arteriis adbrinxisse: quanquam neque Aristotelis librum de Somno, & Vigilia attente ab Rubeo (g) lectum putabis, quem fugisse videntur illius verba, a nobis primo loco (h) proposita: Quae insignem, ac memorandam, ut certe est, Philosophi auctoritatem vocabat quidam, cum forte apud Celsalpino legisset, iisdem tamen abutebatur, contendens, quod Stenonius docuisset, fibras musculares a sanguine actuari pro motu, id didicisse ab Hippocrate, & aliis veteribus, necnon ab ipso Celsalpino in quaest. Peripat. quaest. 3. in fine, ubi argumentum ex ligaturis expresse proponitur, & refertur locus ille Aristotelis, de quo dictum est. Quid? si locum illum alterum legisset in quo corrumpere homines dicuntur, aut quae paulo ante de circulatorum capris, aliisque hominibus prolata sunt. Sed haec omnia, ut vera evidentiter essent, & quae Celsalpino in extrema ea questione attigit libri, quod addendum fuerat, V. non eo tamen spectabant, ut contractis arteriis musculos aduentibus, horum continuo intercipi motum, intelligeremus, Galeno (i) praesertim dicente: qualibet arteria vinculo excepta, nullam id in praesens noxam particulam quam adit, afferre; sed eo tantum spectabant, ut contractis vasis quae in collo sunt, non amplius ex corde in cerebrum, nervosque id quod necessarium esset, influere, perspiceremus. Neque alio attineret Hippocratis (k) locus: ut aliquis de repente voce privatus fiat, venarum interceptiones faciunt, si ut laudatus Hoffmannus (l), hanc Hippocratis interceptionem venarum, eandem esse, putarent caeteri, cum interceptione venarum in collo, Aristotelis. Sed quoniam Galenus (m) venarum interceptiones, inquit, appellat Hippocrates opple-tiones quae a copia exoriantur, & Hippocrates ipse cum has interceptiones exponit quae sano contingunt absque manifesta causa, cor quidem, aut hepar memorat, cerebrum autem nequaquam; idcirco non ausi sumus, experimentum de quo loquimur, Hippocrati notum dicere, quasi ad hoc alluisset, malumque ab Aristotele initium capere. Nec te pigeat, quod experimentum, ab eo memoratum, non ad colli arterias, sed ad venas spectare, ostenderimus. Namque etiam de hoc altero videbis postea, quanti regulerit hic verba fecisse.

23. Illud tamen quod ad colli arterias attinet, experimentum, ipsum quoque priscos fuisse cognitum, praclare liquet ex Ruffo Ephelio (n), qui arterias per collum subeunt, Carotidas, id est Somniferas, antiquos, ait, nominasse, quoniam compressae hominem sopore gravabant, vocemque adimebant. Tum illud subiicit, quod in errorem traxit Danie-

(f) Dissert. Epist. de singulari tunica, utriusque oculi Expan. (r) l. 1. tit. supra, ad n. 6. tit. 20. §. 10. & 11. (u) Cent. 2. Epist. Med. 11. (x) l. 1. tit. 2. §. 7. in adnot. ad Obl. 12. (z) Comment. Liter. A. 1705. Hebd. 24. l. sub n. 7. (a) De Re Anat. l. 3. c. 2. (b) in Versem l. 5. & in Vatin. (c) De Corp. Catil. (d) Anat. du corp. hum. tr. 5. ch. 8. (e) l. 4. §. 4. Obl. 1. (f) Vid. etiam Epist. 56. n. 35. & 37. (g) Sed Vid. Epist. 56. n. 37. (h) Theat. Anat. 104. n. 95.

(i) Quaest. Med. Legal. l. 5. tit. 2. qu. 11. n. 5. (k) De Subit. Mort. Obs. har. 4. (l) Ibid. in Schol. n. 8. (m) n. 3. (n) De Re Anat. l. 6. (o) XIII. c. 30. (p) De Somno, & Vigil. c. 2. (q) l. 2. Med. Quaes. 15. (r) Hist. Animal. l. 3. c. 3. (s) Anthropol. l. 3. c. 2. (t) Expt. in hunc loc. (u) initio c. 4. (v) Comment. in c. 10. l. 8. Gal. de Ut. Part. (x) De Thoracis l. 2. c. 29. (y) Anat. corp. hum. l. 6. c. 11. (z) c. 9. tit. ad n. 21. (a) l. ibid. cit. & l. 7. (b) Annot. in Coll. l. 4. c. 1. (c) Ibid. (d) n. 21. (e) De Puls. Usu c. 2. (f) De Vict. rat. in Acut. n. 37. (g) Comment. in c. 12. l. 16. de Ut. Part. (h) Comment. 4. in cit. Hippocr. l. n. 23. (i) De corp. hum. part. appell. l. 1. c. 34.

Danielem Clericum, pereruditum aliquin Virum: Ceterum nostro seculo non arteriarum, sed nervorum sensoriorum prope jacentium id vitium esse, compertum est. Hinc discit, inquit Clericus (a), nervos qui postea Recurrentes, res sunt appellati, tunc recens inventos fuisse, & quod consequitur, alibi (p) ait, esse animadvertendum, Galenum sibi tribuere inventum horum nervorum; quamquam Ruffus Ephesius, qui ante ipsum vixit, de illis dem jam fecerat mentionem. Scilicet Clericus non attendit, cum proprios quam Recurrentes, illis arteriis trunci sint, unde hi tamuli inferius oriuntur, nervorum Vagorum; eos truncos Ruffum designare voluisse, quos certe haud dicit suo seculo esse repertos; sed eorum (si) cum arteriis facile vincitorum) compressione id accidere quod ad arterias antea referebatur, id vero suo seculo compertum dicit. Huc autem spectant cum alii, tum hi praecipue Galeni loci, quos miror Clericum praeterfuisse. Vocare, inquit (q), vocales nervos consuevit eos, quos ipse invenit, nam praecipuos mei eos duntaxat qui apud arterias sunt, cognoscebant. Atque idem est modus, quo gutturis musculi leduntur, sive recurrentes nervi, sive hi qui iuxta arterias sunt, videntur, nimirum, ut paulo ante dixit, vel incisi, vel laqueo intercepti. Itemque alibi (r) cum memorasset nervos, qui carotidibus arteriis annexi, atque associati sunt, ex eorumque nervorum, non ex arteriarum, constrictione mutum statim effici animal, experimentis fretus admonuisset, denique haec scripsit: Plerique vero & Medici & Philosophi una cum arteriis nervos etiam vinculis constringebant, atque inde cum vocem illico concideret animal viderent, arteriis ascribendam noxam illam consuevit. Soporantem quoque appellavit, non recte, nisi velint fortasse obmutescentiam soporem nominare; nam praeter vocis editionem nulla alia functio neque tunc illico, neque post aliquanto noxam aliquam contrahit, ut supra dixerat, si nervi qui arteriis annexi sunt, etiam praecedunt. Sed tu interea qua in redidit crepet ab Ruffo, & ab illis qui huius seculo vivebant Medicis ac Philosophis, praclare vides. Vides pariter, quatenus conveniat, aut non conveniat cum iis qui postea hoc idem experimentum iterarunt, quorum quidem, & Valsalva praeterit, observationes cum fuisse alias (s) propositurimus sive quod ad nervos attinet Carotidibus proximae aditus sine his ligatis, aut sectis, sive quod ad eodem simul cum his arteriis constrictis (t); non est sane cur hic repetamus. Nec quia post illas editas observationes, Cl. Abrahamo Enflo (u) accidit, ut in juniore catulo, iis ligatis nervis, perire momento sensum, videret; idcirco plurimum mirari oportet, quando & aliis interdum contigit, quaecumque ejus rei causa fuerit; ut idem, imo quemadmodum ibi (x) retulimus, illico mortem inde secutam conficerent: sed quod longe sapius, atque adeo fere semper observatum sit, id vero decet meminisse. Quere etiam cum Jo. Henr. Brunnerus (y) Illustri Avo dignus, hac non ita pridem experimenta in cane, & cuniculis repeteret; nihil unquam illiusmodi, sed alia potius animadvertit: quae cum plerorumque, & nominatim Valsalva observationibus conferas velim, & cum iis quae ad has adnotavi, sive cum vincula quibus nervi constringuntur, non omnia idem efficere, admonui, sive cum diutius vixisset animal cui nervi discessi, quam cui vinculi fuerant, animadverti. Illud quoque demonstraveram, falli passim qui, ut in homine, sic in brutis quoque animantibus putant Vagos nervos ab Intercoastalibus sejunctos per collum descendere, ut illi sine his vinciri possint, aut scindi: cujus moniti non valde, si verum dicendum est, videntur fuisse memores plerique eorum qui postea huius generis experimenta, disquisitionesque aut exposuerunt, aut commemorarunt. Verum hac mittamus. Satis enim in praesentia est, si propositi non immemores, quae ad sanguiferam pertinent vasa in collo, sine ullis nervis, adstricta, Galeni, aliorumque experimenta spectemus. Galeni autem dixi, ut solitus sum, quia siqui forte, animadvertito jam errore, vasa ante ipsum sine ullis nervis obstrinxerunt, eorum ad nos minime pervenerunt observationes.

24. Igitur Galenus ubi de nervis id scripsit quod paulo ante retulimus, ibi (z) pariter docuit quid observaverit seorsum vinculis arteriis, aut venis inter cor, & cerebrum ductis, id est Carotidibus, & Internis Jugularibus. Et arteriis quidem constrictis, animal neque mutum, neque sopitum evadere: id quod plerique, qui post Hippoc-

cratem dissectione male test sunt, memoria prodiderunt: Venis autem constrictis, functionem evidentem nullam: concluditque ita, ut dicat, animal nec nervis quidem sectis, nedum arteriis, (omni tamen prohibito sanguinis profluvio) sopitum effici: sed si nervi ledantur, obmutescere: si arteriae, nequaquam id fieri: si venae, multo etiam minus. Porro obligatarum Carotidum saepe experimentum se fecisse, alibi (a) confirmat, nihilque passum animal neque statim, neque postea, quin se aliquando hoc observasse totum diem, & ad profundam jam noctem mactavisse, ut qui putaret, tam diuturnam experientiam non amplius fidelem acturam esse: posse enim in tanto temporis spatio, quo laquei arteriis circumnervi fuerant, aliquid ex principalibus membris per consensum lesum esse. Denique alio loco (b) postquam asseveravit, sic per integrum diem spatium, ut saepe expertus fuerat, animal sine noxa perdurare, hoc unum addidit, cum idem currere coegisset, diu probe currere vidisse, dein languidius, postea currere non potuisse: porro cum rursus coegisset, nec rursus diuturnum cursum continuasse, sed cum statim remississe. Atque haec summa est eorum quae Galenus, ligatis Carotidibus, observasse se, dicit, tribus a me quae in calce paginarum indicavi, ejus inspectis locis, nam quod praeterea a Viris Doctis librum in hac rem citavi video obcurum ad administrari, nihil adhuc quod eo pertineat, in hoc potui invenire. Habuit Galenus stipulatores plures, & in hisce ex iis qui experimenta iterarunt, Columbum, id quod ex supra (c) dictis licet intelligi, & Sancthorium (d), qui vidimus, inquit, canem, cui fuerant ligatae carotides, qui spatio unius horae poterat se movere, & sentire: etenim post multas horas non est adhibum, quin ob mirabilem consensum qui est inter cor & cerebrum, tandem moriatur: & ne facile putes, post horae spatium defecisse cani motum, & sensum; causam cur ita scripserit, fortasse intelliges ex alio ejusdem Sancthorii loco (e) ubi ait: vidimus canem, cui ligatae fuerant carotides, deinde ex toto incise, qui per aliquod spatium adhuc poterat moveri, deinde ob sanguinis arteriosum defluxum vitam amisit: quem si eundem canem fuisse, credis, cur diutius sensum motumque non retinuerit, vides: fin alium, his pro Galeno respondisse intelligis experimentum. Inter eos autem qui aetate nostra scripserunt, Eximius Archiater Swietenius (f) cani, inquit, ligavi utramque carotidem, nec potui observare, illum aliquid mali inde pati: inveni enim hoc animal post octo dies elapsos vegetum & alacrum. Eum quoque fuisse per aliquot septimanas optima sanitate, & vivacitate, Cl. Emertus (g) scribit, in quo idem ipse peregerat, imo & Jugulares venas simul constringerat, quod in suo non nisi post octo illos dies Swietenius fecerat. Addit tamen (h), saepe repetito experimento, esse nullum apoplexia captus, nullus mortuus canis sit, aliquando accidisse, ut per bibitoris spatium somolentem canes apparuerint. Quod spatium longius adnotatum videris in eo cane, qui ligatae fuerant ambae Carotides apud Dionisium (i), quippe inde nonnihil sopito ad aliquot dies; tamen post huiusmodi vigorem, & promptitudinem ad actiones recuperavit. Et horum quidem; si postremos duos ex parte aliqua excipias, observationes cum Galenicis potes conjungere. Sed contra plerique alii minime Galenum secuti sunt, ut Avicenna, qui, ut est apud Sallium (k), venis apoplecticis; sic enim Carotides vocabant Arabes; ligatis, deperditur, inquit, statim motus & sensus: quocum fecisse videtur Carolus Stephanus (l), & ex recentioribus Baglivus eo loco quem alias (m) protulimus. Ex iis autem qui periculum fecerunt, laudari video Drelincurtium (n), cujus experimentum est unum, brevique tempore protrahit: tamen satis Galeno adversatur. Sic enim habet: Arteris caroticis constrictis, necdum reclusis, penduloque molosso capite extra mensam, veteris illum oppressit: at erecto capite, sinistrasque aperta carotide, molossus se se concussit & exagitarit. Neque proflus silendum est, Experimentum Viri Lamurium (o); quamquam non ex proposito id quarebat, & per brevi tempore spectabat; cum earundem arteriarum truncos robusto cani obligasset, hunc in soporem incidisse.

25. Inter experimenta adeo discrepantia, accipe quae Valsalva, id unum, & ex proposito querens, non semel, sed ter instituit, nec brevi, sed longiori quam quis visus, quod sciam, temporis spatio protraxit, adnotando tum in viv-

viventibus canibus, tum deinde etiam in mortuis, quod ab nemine qui id unum experimentum suscepit, factum legi; nam Drelincurtius (p) in eodem molosso tot simul tentaverat, ut pauca quae ex mortuo descriptis, alio potius quam huc, referenda esse videantur. Igitur cum Valsalva Carotidem utramque arteriam in collo infimo cani obligasset, artuum motus nihil detrimenti passus est: demissum tamen manebat caput, & quasi obtusum apparebat. Insequente autem nocte, multa ex ore saliva emissa, mane jam hebetudine illa discussa, hilari aspectu canis oblata avidè comedeat, cum aliqua tamen in deglutendo difficultate. Sic commode quinque dies vixit, omnes pro re nata partes corporis expedite movendo; & per aedes ambulando. Interea vero labia, & caput, & colli anteriora tumere coeperant: & quamvis feri magnam copiam ex ore emitteret; tamen magis semper crescente tumore, ac viribus paulatim deficientibus, sexto obiit die. In dissecto collo reperit, laceras quasdam partes gangraena tentari coepisse: est: nihil autem per constrictas arterias meare ad caput potuisse. Jugulares Internae nonnihil sanguinis grumosi habebant; cum venae ceterae, quaecumque per caput, extra cranium, feruntur, plurimo sanguine tumerent: Sed paucus erat in vasis cerebri, egregie aliquin se habebat.

In dextero cordis ventriculo initium concretiois polypae. Denique tumor qui partes omnes occupabat colli, & capitis exteriores, itagnante fiebat sero, quod colore, & concretione gelatinam referebat. Haec quae novissime Valsalva observaverat, cum per litteras Malpighio significasset, gratias hic agit epistola, paulo postquam Romam venerat, data pridie Idus Decembris A. 1691. simulque ad experimentum rursus, nec semel, iterandum hortatus est, videndi causa, num semper illa quasi gelatina occurreret, ceteraque ad eundem modum responderent.

26. Itaque alteri cani easdem vinculis constrinxit arterias: eandemque primis diebus vidit capitis demissionem, quod, ut collum quoque, nonnihil intumuerat, eandemque in cibo capiendi aviditatem, in deglutendo autem difficultatem animadvertit: praeterea manifestam musculorum debilitatem. Sed accedebat saepe, ut sanguis e vulnere manaret: quod cum fiebat, canis eo die respuebat omnino cibum, quem postredie, conquiescente sanguine, vegetior factus, avidissime appetebat. Per haec exactis diebus pluribus, cum sanguis omnino effluere destitisset, & canis aequè propemodum jam valeret, ac antequam arteriae obligarentur: vigesimo secundo ex quo id factum fuerat, superato die, necatus a Valsalva, seculusque est. Carotidum altera infra injectum vinculum levi passu lacerationem, sanguinem illac saepe fuderat, donec paucis ante mortem diebus sic satis glutinata est. Sed qua vinculo constricta fuerant, ambe connexis inter se parietibus in ligamentum induruerant instar umbilicalem vasorum, ut nihil humoris, nihil aeris injecti transmiserint (tu quales Swietenius (q), & quales Emertus (r) deprehenderint, apud ipsos videbis). Neque illas tamen arterias aliae, & nominatim Vertebrales, factae ne pauxillo quidem erant latiores. In cerebro nihil fuit adnotatione dignum, nisi quod circa Spinalis medullae initium reperit esse humor, cujus pondus tertiam circiter unciam partem aquaret, natura autem per similes videretur humoris illius qui in cavo articulo occurrit.

27. In parva quoque catella, vinctis arteriis Carotidibus, haec observavit. Prioribus canibus vegetior fuit. Sed triduum, haud amplius, vixit, cibum semper omnino averfata, & quadam quasi rabie percita, ut omnes allatraret. Dissecta nihil adnotatu dignum obtulit: quamquam Carotides in hac pariter arte constrictae repertae sunt.

28. Non parvi momenti est pro Galeno, de tribus canibus in quibus Valsalva ejus iteravit experimentum, ne unum quidem fuisse qui aut sopore, aut obmutescencia corripere. Nam quod latratum in primis duobus non memoravit, noli ideo credere, defuisse; cum videas in catella ipsa, nisi ut quadam rabie percita significaret, non fuisse memoratum, in duobus autem prioribus vel quamquam in deglutendo difficultatem, ab aliis, quod sciam, non animadvertam, adnotasse, indicio manifestissimo, tanto minus praetermissum, si qua fuisset, omnibus in cane observatu faciliem vocis immutationem, non modo abolitionem. Ceterum ex iis quae adnotavit, videntur quaedam ad peculiarem singulorum canum dispositionem potissimum attinere, ut quod catella cibum

respuebat, ac rabida quodammodo esset, aut quod primus ille canis praeter magnam vim humoris ex ore emissam, sero itagnante tumidum adeo collum, caputque haberet, nisi forte dicas, catellam citius quam haec fieri possent, interisse; in altero autem cane cum fluente saepius sanguine, feri etiam partem per plagam exisse, ut tumor qui in ipso quoque attolli coeperat, non crescere, sed decrefcere potius debuerit. Sane aut aliquid ejusmodi, aut alia in aliis quorundam vasorum dispositio videtur effecisse, ne eodem omnes tumore efficerentur, si vera huius causa est a Valsalva in priore cane excogitata (s). Putabat videlicet, sublati sanguinis per arterias impulsu, eum quem respondentes venae ferrent, in his substituisse, unde tanta illa ipsarum turgentia, & quod consequitur, feri fecisse, & itagnatio, praetertum cum, infirmo ob deficientem influxum sanguinis, fibrarum robore, satis propelli non posset. Quod si cogitatio huic obijcias, in cerebro tamen serum effusum non fuisse, neque ejus venas, Sinusque, nec eas in quas hi defluunt, Jugulares venas Internas resistente sanguine tumuisse, quae vasa omnia Internis Carotidibus respondebant; sic tibi Vertebrales arteriarum veniam in mentem, quas etiam Valsalva minime latiores factas animadvertit (t); negari tamen non potest, tanto plus sanguinis, quanto minus Carotides poterant, excepsisse, & ad cerebrum transfluxisse, & in Carotidum ramos, non illos tantum duos posteriores, qui crassiores bestis, quam hominibus, obtigere, sed & plures alios minores, suis proximis furculis, cum his quae communicantes, immisisse, eaque ratione sanguinis per cerebrum circumfusione quadantenus servasse, & quod consequitur, ejusdem inde per venas redditum adjuvisse.

29. Atque haec ipsa, quamvis alter ab aliis explicata, ratio est, quamobrem olim Andreas Vesalius (u), & Christophorus a Vega (x), non modo Recentiores, non experimentum quidem Galeni, sed quod Galenus inde arguebat, negandum esse, existimaverint. Quod si ab Recentioribus istud queras, cur idem experimentum repetens Drelincurtius (y) apoplexiam, ut ipsi aiunt, certe veterum sequi videret? non aliud fortasse discernim proferre poterunt, nisi aliam alius in canibus arteriarum dispositionem. Sin autem queras, unde ergo strangulationem citra mors consequatur? ajunt, a constrictione sequi Jugularium venarum, quippe illatum interea e Vertebrales arteriis, quae laqueo non possunt constringi, in cerebrum sanguinem non referantur. Et ne forte dicas, nec Vertebrales tamen venas laqueo constringi posse; itaque per has sanguinem reductum in, animadvertunt alibi, tunc per Carotides quoque aliquid sanguinis ad cerebrum importari; eminentia enim Asperae arteriae has a laqueo sic satis defendi, cum venae Jugulares pene nude cuti subjacent. Equidem fateor, Carotides interiores esse quam sint Jugulares Internae: addo etiam, compressioni magis resistere ob tunicarum crassitudinem, & sanguinis impetum quo distenduntur. Sed tamen ipsae quoque Jugulares Internae prominentia Asperae arteriae nonnihil defenduntur; nec certe illae, sed Externae sunt quae cuti subjacent pene nude. Internas autem hic potissimum spectare convenit, ubi de sanguinis cerebro reductione sermo est; non Externas. Nec sane Externas, sed Internas, quippe ductum sequentes arteriae Asperae, apprehensas esse in Aristotelis experimento, supra (z) a nobis ostensum est: idque ex eo quoque confirmare licet quod Harderus (a) cum Externas in molosso vinxisset, soporemque inde cum iclu epileptico expectaret, nihil ejusmodi contexit. At sunt hoc tempore qui huc addant alterum illud Galeni experimentum, quod simul cum primo est a me antea (b) commemoratum. Verum cum Galeni propositum in eoque experimento fuerit, ut ligaret vasa quae cerebrum cordis conjungunt; neque animi inducere, ut credam, Externas ab illo, non Internas Jugulares venas fuisse constrictas. At enim, hic facile dices, si constrinxisset Internas; qui fieri potuisset, ut inde functionem evidentem interire nullam deprehenderet? praetertum cum Aristoteles sensus sic eripi, confirmaverit. Utri, an neutri habebimus fidem? Rolfincius (c) enim habebat neutri. Harvejus autem (d) quoddam aliud Galenicum in vasis pariter sanguiferis experimentum nunquam habitum fuisse, pronuntiavit. Pedetentim, quae so, praetertum cum de summis agitur Viris, ne plus, minusve quam dixerint, per incuriam affingamus. Rolfincius quidem non Galenico solum, sed etiam omnibus reliquis experimentis fidem derogare se, dixit. Nulla tamen

(a) Hist. de la Medec. 3. Part. 1. c. 3. (b) 1. 3. c. 7. (c) De loc. aff. 1. 3. c. 6. (d) De Hippocr. & Plat. Decr. 1. 2. c. 6. (e) Epist. Anat. 13. n. 27. & seq. usq. ad 40. (f) Ibid. n. 30. & 31. (g) Hist. de Cause vices cord. altera prod. n. 4. (h) n. 30. (i) Experim. circa ligatur. nervor. §. 25. & seq. (j) c. 6. l. 2. supra, ad n. 23. cit. (k) De utilit. Resp. c. 5. (l) De Puls. Usa c. 2. (m) c. 22. (n) quass. 37. cit. supra, ad n. 21. (o) qu. 108. ibid. cit. (p) Comm. in Boeth. Aphor. §. 170. n. 3. (q) Tentam. de Morb. Cap. n. 30. (r) not. a ad n. 33. (s) L'Anat. de l'Homme. Ed. 4. Demonst. 7. (t) De Affect. Partic. c. 2. (u) De dissect. part. corp. hum. l. 1. c. 88. (v) Epist. Anat. 13. n. 30. (w) Experim. Anat. Canticid. 1. n. 10. (x) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1749. Exp. 2. (y) De Circ. sang. Exerc. 3.

(z) loco modo cit. (a) (r) locis indicatis supra ad n. 24. (f) Vid. enim infra, n. 31. (t) n. 26. (u) De corp. hum. fabr. l. 7. c. 19. (x) Vid. apud Cap. Hofman. Comment. in c. 10. cit. supra, ad n. 23. (y) n. 21. (z) Eph. N. C. Dec. 2. A. 3. Obs. 115. in Schol. sine. (a) Vid. supra, n. 34. (b) De Circ. sang. Exerc. 3. (c) Differt. Anat. l. 6. c. 44. (d) Ibid. ibid. cit.

horum negavit: sed vim tantum infirmavit quorundam, idem cautius quod diximus paulo ante, five arteria, seu vena ligentur; semper restare Vertebrales, quae ligari non possunt. Quod si animadvertisset Galenus; non facile pro Aristotele priori illi Galenico experimento objecisset (e), antiquos Carotidas vocasse non solas arterias, sed omnes venas, ad cerebrum delatas; quasi vero sic omnes apprehendere potuisset Aristoteles. De Harvejo autem seorsum videamus.

30. Utinam hic illius experimenti in quo immissa in arteriam fistula, nulloque prius circum hanc vinculo adhibito, infra fistulam pulsare arteriam; adhibito, non pulsare, Galenus (f) tradidit: utinam, inquam, vim infregisset dumtaxat, ostendendo non animadvertisse Galeno fallaciam causam, nec scripserit, Galenum ac Vesalium non cogitantes aut intelligentes difficultatem eius experimenti, quod non ajuat a se probatum ceteris instituentum proposuisse, in eaque re Vesalii errorem, & aliorum inexperiencem ostendendam non suscepisset. Nam si Vesalius (g), & multo magis si Galenum attente legas, ea asseratione utrumque locutum esse, intelliges, quae nemo sanus solet, nisi qui rei periculum fecerit, ad eamque paratus sit omnibus qui voluerint, demonstrandam. Neque aliorum oportebat inexperiencem ita accusare, quasi proposita administratio esset propemodum impossibilis, & praeterea si vinculum adstringeres, arteria superius dilataretur, inhibitoque propterea sanguinis fluxu, inferius pulsaret obscure admodum: si autem vinculum solveres, sanguinis e vulnere profluentis effusione omnia perturbarentur. Namque; ut praeterea, antequam Harvejus scriberet, testatum esse Sanctiorium (h), se quoque hoc Galeni experimentum in bratis probavisse; certe Vieussienus (i) postea felicissime peregit, neque cum vincula adstrinxisset, inhiberi vidit sanguinis fluxum, imo aequè valde fere infra, ac supra tubulum, arteriam pulsare, aut cum mox nulla vincula adhibuisset, effusione sanguinis perturbatum est alterum experimentum, quod Sanctiorius (k) ait a Galeno quoque fuisse propositum eodem, quo primum, capite, in quo ego quidem non invenio. At enim, inquit, utrumque cessit contra Galeni sententiam. Fator: neque unquam in animo habui ut hanc tuerer. Illud unum habui, ut ostenderem, non oportuisse in dubium vocare Galeni fidem, quasi experimentum quod alii capere potuerunt, ipse capere non potuisset. Nam quod in capiendi falli ipse, & Sanctiorius potuerint propterea quod adstricto vinculo, ob causam ab Harvejo animadvertam, aut aliam aliquam ejusmodi, obscure adeo arteria pulsaret, ut pulsare non videretur, tanto facilius concesserim, quanto magis videretur, ipsum quoque Harvejum, non servatis omnibus quas Vieussienus postea inculcavit, cautionibus, multo minus quam hunc, pulsare conspexisse. Una interdum cautio omisa in causa est, ut minus respondeant experimenta, velut experti olim sumus in illo Pecqueti (l); ne a valis sanguiferis, & sanguinis per ipsa motu longius abeamus; quo scripsit, ligata arteria Crurali, sanguinem qui ex turgente vena comite incisa scaturiebat, extincto prorsus impetu, guttatim primum exstillasse, demum penitus fluxum compescuisse; at relaxata arteria, iterum ex vena pari vigore erupisse. Sed quoniam pleraque eorum quae in canibus duobus tunc observavimus una cum Homob. Pisone, Medico & Professore Clarissimo, & erga nos humanissimo, ab hoc sunt edita, dilucideque proposita (m); satis hic erit commemorare, neutram experimenti partem iis in canibus respondisse. Nam sanguis e vena relaxata arteria, majori quidem vigore profluit, quam modo cum erat ligata; non tamen pari atque antequam ligaretur: ligata autem arteria (id quod Pisto magis attendit) fractus quidem est impetus effluentis sanguinis; sed tamen in primo cane, qui vegetior erat, non destitit cum saltu aliquo, copioseque effluere & in neutro guttatim, multoque minus nullo modo exstillavit: neque ante potuit fluxus omnino compesci quam vinculum sub elevatis nonnihil arteria, venaque, ut in Walzei Figura (n) vides, traductum, arcte circum femur adstringi juberem in cane altero. Cum enim in hoc quoque eundem experimenti esse exitum, animadvertirem; non dubitavi, Pecquetum forte in eum canem incidisse, in quo cum tenuiores, paucioresque essent, quam in nostris, rami alii qui ab arteria supra ligaturam orti,

cum Crurali vena communicarent, aliud propterea ipsi, ac nobis, videre contigisset: aut etiam alius fortasse, quam nos qui aliquanto infra inguen spatium injecimus, arteria vinculum injecisse. Itaque intelligis, non fuisse Pecquetum omittendum, quo loco vincienda arteria, aut femureffet, si modo idem volebat ab aliis conspici, quod ipse conspexisset: quanquam interdum experimenti aliquis auctor, ut puta Vallalva, in eo proponendo nihil omisit; frustra tamen; nam qui repetunt, aliquid manifesto mutant, & quasi nihil mutassent, experimentum sibi non respondisse, mirantur! Sed hac aut alias, aut potius nunquam.

31. Credas fortasse, me longius quam oportuisset, a proposito esse digressum. Neque digressus sum tamen. Erat enim propositum, ut postquam de arteriarum Carotidum ligatura Galeni experimentum perpenderam, de altero ejusdem viderem quod in constrictione Internarum venarum Jugularium consistit, nulla inde evidenter perreunte functione. Quod etsi creditu difficile videretur; dedi tamen operam, ut ostenderem, non esse illius experimentorum fidem in dubium praepropere vocandam; sed videndum potius, num cautione quapiam omisa, aliquid humani passus sit, ut puta si forte iis vix ligatis venis, mox vincula detraxisset, aut animal occidisset, securus eorum quae paulo diutius protraxit experimento sequi possent, quippe qui adversus vim pugnant, quae, si a corde in cerebrum per venas mitteretur, esset utique, sicut alibi (o) in re simili contendebat, momento temporis transmittenda. Hoc autem dico eo fidetius quod cum de vinculis in animalis collo five nervis (p), five arteriis (q), verba faceret, experimenta se protraxisset, diserte scripsit: de venis autem nihil, quod sciam, ejusmodi scripsit. Quod si hoc in venis habitum experimentum, saepius, ut illa, memorasset; facilius esset hac de re judicare. Verum semel, quantum in praesentia memini, de eo dixit (r), nec certe iterum lib. de pulsuum usu, cap. 2; licet id Salius (s) indicet, commemoravit.

Sed neque dixit, quo in genere animalium, nec qua in colli sede venas constrinxerit. Quorum utrumque eos cogitasse, aequum fuerat, qui ejus vellent experimentum in dubium vocare. Nam quod ad primum attinet, Recentiores hac fere solent in canibus, quos ille vel mortuos quam raro dissecuerit, neminem fugere potest in ejus lectione versatum: quibus autem vivis animalibus ad experimenta uteretur, quod ad nervos quidem attinet, scimus (t); quod vero ad sanguifera vasa, fidele memini, nescimus: & tamen aliam in aliis animalium generibus esse posse vasorum dispositionem, aut communicationem, quis negat? quando haud raro in eodem genere, imo vel in uno eodemque animali, si quae sunt in dextero, & sinistro latere inter se comparemus, varias illas esse, deprehendimus. Quamobrem & illud alterum spectare decet, id est qua in colli sede ligatae fuerint venae Jugulares. Nam inter altiore, & inferiorem sedem, five ob eam quae modo indicata est, five ob constantem causam vel in canibus discrimen esse, conicias licet ex Cl. Lamurii (u) experimentis. Hic enim cum aliud inquirens, multorum vivientium canum Jugulares Internas venas spectaret, haecque ad breve temporis spatium in duobus obligandas curasset; in primo quidem (x) postquam vinculum injectum fuerat intra earum bifurcationes, soporem adnotavit nullum; in altero autem (y) cum injectum esset, quo ad fieri potuit, propius thoracem, canis, inquit, incidit in profundum soporem. Urinam plures, & diutius protraxit, hujusmodi haberemus Observationes, ut quod in superioribus fecimus, conferendo inter se antiquas Galeni, & novas, ex his ducere firmiorem aliquam de illis conjecturam possemus. Sed nulla succurrit in praesentia praeter unam, aut alteram, quas infra (z) proferam, Galeno faventes potius, quam adversantes. Favent quidem & illa quae ex Emetto, & praeterea ex Cel. Swietenio supra (a) indicavi. Hic enim se ligavisse, testatur, venas jugulares sine ullo observabili malo, quin etiam post quatuor dies invenisse canem sanum omnino. Veruntamen cum in illis ipsis canibus aut simul, aut antea Carotides quoque arteriae fuissent vinctae; praclare vides non eadem proflus ac Galenicum, haec esse experimenta. Cetera quae suppetunt ad Externas aperte attinent Jugulares venas: quae etiam cum Internis communicare, scio, eaque ratione, &

per

per se quoque non parum facere ad expeditiorem exintiore cranio sanguinis reditum; non tamen censeo, in hoc usu esse cum Internis comparandas: & sane Hardeus cum in cane Externas vinxisset; non modo laesi cerebri, ut supra (b) etiam dictum est, symptomata non conspexit, verum etiam in dissecti cerebro sanguinis extravasati parum omnino deprehendit, nec in sinibus grumosi vestigia, firmissimo, ut ait, argumento, via hac praclusa, aliam per venas maxime jugulares internas naturam sibi parasse. Praelectiones quidem Boerhaavii (c) Canicidia memorant Drelincurtii, unde pateat, Externis ligatis, stertere, tumere, suffocari canem. Verum si Canicidium indicant IV. (d) in eo quatuor alias simul venas, Crurales videlicet, atque Axillares, colligatas legimus, & in cane jam triduum non una ratione vexato. Sed fortasse alia Canicidia sunt intelligenda quae me fugiunt, an illa etiam quae Drelincurtius scripta habebat, ut in calce eorum indicatur quae typis vulgata sunt? Nam & ibidem, & alibi (e) eadem Praelectiones ponunt alia Drelincurtii experimenta praeter Carotides, Vertebrales quoque arterias ligatis, quae in editis non memini legisse; ut neque Stenonis experimentum, alio loco (f) memoratum, quo visum est a vinculo venarum Jugularium animal apoplecticum factum; nisi forte Praelectionum Auctorem, Summum quidem Virum, sed ex tempore eas habentem, memoriam, ut fit, in rebus ejusmodi fefellerit, existimemus.

32. Sunt tamen qui Loweri (g) experimentum ad Jugulares Internas venas referre videantur; cum id Lowerus minime dicat, & quae in vivo cane animadvertit, & in mortuo quaevisit, nullam cerebri laesionem ostendant. Nam post aliquot demum horas partes omnes supra ligaturam mire extumescunt, & intra duos dies canis quasi angina suffocatus interit, toto eo tempore non solum lacrymis copiosis fluentibus, sed & plurima saliva ex ore: post obitum autem partes sub cute tumefactae, nimirum musculi omnes & glandulae sero limbo maxime distente reperta sunt; ut non levis in pterisimilitudo inter hunc canem, & primum illorum appareat, quibus a Vallalva obligatas fuisse retulimus (*) Carotides arterias, nec secus fortasse ac mox indicabitur, hujus sit observatione explicanda cum ob alia, tum praeterea ob quoddam Jo. Bohmii (h) experimentum. Optandum fuisse, ut Peyerus (i) (nam & ipse, Lowerum imitatus, multum aequè passim sub cute capitis in membrana adiposa atque musculorum intercapedibus congestum vidit) scripserit diserte, utras canis venas ligasset; Jugulares enim ligasse, dumtaxat scripsit. Neque clarius locutus est Peyerus amicusissimus Harderus (k), ubi iisdem fere verbis idem notasse alios secum, retulit: quanquam credibilis est, haud alias venas, quam Externas, ut aliquot ante annis loco, a nobis supra (l) indicato diserte fecerat, significare voluisse. Contra autem, Lowerum videtur intellexisse Pechlinus. Namque, ut in Sepulchreto ipso (m) habes, vulgato experimento jam olim cognovi, inquit, ligatis venis jugularibus internis in vitulo semimortuo cerebrum copiose a restagnante sero inundatum fuisse. Denique Cl. Oederus (n) cum in cane vinxisset Externas, haec observata a se, scripsit: Neque intumescunt multum venae supra filum, neque multum aperti damni passus est canis, neque stupidus factus est, sed pene per totum diem vegetus, continenter latrans, sufficit deinceps alii experimento. Portio infra filum singula respiratio evanida demum replebatur. An inspiratione forte ipse scripserit, ex iis conicias quae paulo inferius (o) proferentur. Ceterum & ipse perspicuitatem in Loweri narratione desiderat: cum ait, venas se jugulares, ligasse, obscurum est, inquit, solasse Externas. Et sane utraque olim videtur intellexisse Novesius (p), qui Externis simul, Internisque vincula injectit. Quod cum in uno, itemque in altero fecisset cane, animadvertit quidem (id quod apud Lowerum non invenio) signa capitis facti ponderosioris, & lacrymas aliquot; sed canibus aliquo post tempore mortuis, nihil quidquam feri extra, aut intra cranium effusi deprehendit: censuitque, vel cunctis ligatis venis Jugularibus, harumque ramis, persisteret, quamvis lentiore factam, sanguinis circumitionem, quippe redeuntis ut ipse ait, per Sinus medullae Spinalis. Praclare autem memini, cum Vallalva, & mihi Bononiae hac, non multo post edidit, narraret Novesius, subjecisse, se venas illas vincientem cavisse diligentissime, ne quid-

quam praeter nudas venas ligaret: suspicari igitur, Lowerum simul cum iis venis adhaerentes lymphae ductus colligasse, hisque ob nimiam plenitudinem ruptis, serum illud limpidum extitisse. Quam suspicionem Vallalva non improbavit, & confirmare liceret observatione quadam Drelincurtii (q). Utrumque id est; certe Novesii observationes ostendunt, potuisse Galenum laesionem adnotatu dignam nullam videre paulo postquam Internas adstrinxisset Jugulares venas, quando, Internis simul, Externisque constrictis, non plura Novesius animadvertit.

33. Queres fortasse, quid Vir experiens Vallalva iisdem constrictis venis observavit. Ego vero cum propter hanc quoque causam diligenter olim ejus omnes schedas excussissem; nihil ad illarum vinctiorem attinens; sed alia tamen inveni, quae quoniam ad easdem, & ad Carotides arterias pertinent, in vivis canibus spectatas, aut incisas; hic tibi, ut superiore promissi Epistola (r), describere, & quid ipse, iisdem iteratis observationibus, conspexerim, paucis subicere non gravabor. Vallalva igitur facta in collo cute, venisque Jugularibus detectis, animadvertit, has venas sanguine turgidas, aerem inspirante canem, detumescere; expirante autem, vicissim turgere, praeterea cum respiratio ad naturalem accedebat: eademque postea in aliis etiam canibus perspexit, & quandam earum venarum systolem, ac diastolem. Praeterea ipsas comprimendo, sanguinem vidit, qui infra locum compressum erat, cor versus fluere, quamvis a superiore non urgeretur. In alio cane arteriam dissectam Carotidem, viditque id quod propter ramorum utriusque Carotidis artiores inter se communicationes expectabat, a superiore quoque dissectae arteriae parte sanguinem effluere, nec mediocri quidem copia, sed minore impetu, quam ab inferiore.

Sed hac tamen quae de Carotide, & ea quae secundo loco de Jugularibus adnotavit, generatim quidem erant omnibus, ista autem ipsa qua adnotavit, ratione haud omnibus, puto, aequè nota erant eo tempore. Illa vero quae primo loco de Jugularibus observavit, nemini fortasse ne hoc quidem tempore nota essent, nisi Prael. Schlichtingii (s) observationes, anno editae 1750, impulsissent ad querendam causam, cur in quavis expiratione cerebrum attollatur, in quavis autem inspiratione subsidat. Illam enim causam cum Göttingae, & Montpelii inquirerent Sagacissimi Viri, in eadem ac Vallalva olim, observationem inciderunt, eosdemque motus venarum, nemini, quod sciam, praeter illum, ad id tempus visos, ad alias majores venas diligentissimorum, quos modo indicabam, Virorum experimentis, quae pro verissimis habeo, minime respondere videbantur. Sed non ideo praetermittenda: imo non silenda esse, arbitror primum ut tot inter anatomica hujus generis experimenta unum extet, quod iis quae ratio, imo oculi ostendunt in corporibus viventium hominum haud repugnet, esse videlicet aliquando cum venae inspirationis tempore intumescunt, eademque detumescunt tempore expirationis: deinde ut illorum experimentorum Scriptores Ingeniosissimi possint, si velint, congrueret fuisse quique explicationibus constituere, quae causa tanti discriminis sit inter illa, & meum experimentum, an eadem quam ad id explicandum, quod in vivis conspici hominibus, dicebam, video esse commemoratam (t) an alia, quae si attentius legas quae ego vidi ab initio statim cujusque inspirationis, cum his magis congruat?

34. Cum enim ipse ea quae paulo ante descripsit, Vallalva repeterem experimenta sub finem A. 1723; sic observavi. Integumentis a dextera colli parte ita in cane separatis, atque reductis, ut tota quae ipsis obiecta fuerat, Jugularis Externa vena omnino pateret, tremulus quidam in ipsa morus, sed & in proxima, quanta quanta recta erat, colli parte conspicietur. Mox attentius oculis in vena defixis, manu autem abdomini admodum, evidenter perspexi, quotiescunque hoc ab inspiratione attollebatur, eodem tempore venam illam statim tumere, neque prius detumescere, quam abdomen in expiratione subideret; tunc enim simul venae quoque turgentia manifeste decrescerebat. Quae cum Vallalva observationi adverfarentur, tanto diligentius & ipse iterum, iterumque obser-

(f) An sanguis in art. &c. c. 8. (g) c. 9. cit. supra, ad n. 29. (h) Comment. in I. Fen. I. Can. Avic. Doctr. t. c. 2. & quest. 221. (i) Neurot. l. 1. c. 4. (k) locis modo cit. (l) Dissert. de Circul. sang. c. 1. (m) Nov. in sang. Circul. Inquis. c. 7. (n) l. in Epist. l. de mot. chyli. (o) An sang. in arter. &c. c. 8. (p) de Hippoc. & Plat. Decret. l. 2. c. 6. (q) Vid. supra, n. 24. (r) cit. c. 6. (s) De Aff. Particul. c. 2. (t) Vid. de Anat. Admin. l. 8. c. 8. & l. de Praecogn. ad Polih. c. 5. (u) loc. cit. supra, ad n. 24. (x) Exp. 3. (y) Exp. 4. (z) n. 32. (a) n. 24.

(b) n. 29. (c) in Infit. §. 860. (d) n. 2. (e) §. 695. (f) §. 286. (g) Tract. de Corde c. 2. (h) supra n. 25. (i) Circ. Anat. Prog. 6. in cane quarto. (j) Meth. Hist. Anat. Med. c. 6. (k) Apian. in Schol. ad Obs. 71. (l) n. 29. (m) l. 1. §. 16. Obs. 5. in additum. (n) Dissert. de Derivat. &c. §. 33. (o) n. 33. & seq. (p) Lettr. de G. Desnoes IV. (q) Experim. Anat. Canicidia c. n. 4. 5. (r) n. 11. (s) Memoir. présent. à l'Acad. R. des Sc. Tom. 1. (t) Vid. Walford Dissert. hist. Experim. circa mot. cerebri &c. §. 28.

observavi, & ab iis qui aderant, Oculatissimis Profecto-ribus Vulpio, & Mediavia, ab aliisque attentissimis Vi-ris, & Adolescentibus observari volui: semper autem ita ut exposui, res se habuit: eoque minus videbatur er-randi periculum, quo magis utraque respirationis pars, & certe inspiratio, magna erat, & diuturna, & alterno ordi-ne sui semper similis, ut non alia in tota illa fuerit ob-servatio. Et optabam quidem eo tempore, ut tandem respiratio ad naturalem modum rediret, quo certius cum Valsalvæ observatione compararem meam. Nunc vero illa ob quas hæc non reticui, causæ faciunt, ut minus ægre feram, non rediisse. Nec vero aliam præterea Ju-gularis venæ systolem, & diastolem videre potui, & il-lam ipsam fortasse Valsalva sub his nominibus intellexit subidentiam, turgentiamque Jugularis venæ, alter-nis respirationis partibus respondentem. In reliquis autem observationibus nihil fuit quod Valsalvæ adver-saretur. Nam summa proximam venæ partem cum ita con-strinxissem appresso digito, ut a superiore sanguine in-feriorem penitus dividerem; sanguis tamen qui infra di-gitum erat, intra breve temporis spatium defluxit, ve-namque inanem, aut ferme inanem reliquit. Denique his quæ dicta sunt, iterum ac sæpius perspectis, Caro-tica ejusdem lateris arteria detecta est, a proximisque partibus sejuncta, tum nonnihil elevata, & ad medium circiter longitudinis colli transversa dissecta est. Cum dubitarem, num statim a dissectione, ut certe ab in-feriore, ita etiam ab superiore parte sanguis effluisset; ne dubii aliquid esset in reliqua observatione, placuit, ut Cl. Vulpius, qui administrans adibat, inter digitos utram-que dissectæ arteriæ partem, sed alteram altera manu re-tineret hæcenus ne conciderent, simulque modice alteram in alterum latus inclinaret, ne sanguis occurreret sangui-ni, remque confunderet, sed proclive esset discrimina in-ter superiorem, & inferiorem præclare animadvertere. Quod cum ille dicto citius fecisset, evidentissimum fuit, sanguinem ex utraque parte ad magnam distantiam pro-filire, quamvis tenuiori filo, & minore impetu ex supe-riore, idque diu, & donec volumus. Non erat tamen superius filum ea tenuitate, ut non satis appareret causa, cur vel olim admonuisset Galenus (u), ut in iis experi-mentis quibus sanguifera in collo vasa dissecantur, ne pe-reat statim animal immodica sanguinis profusione eneclum, admonuisset, inquam, ut prius ejus collum tum superio-re, tum inferiore parte laqueis duobus, scilicet pone Af-peram arteriam traductis, arte constringamus, deinde in-ter laqueos partem vasorum in medio acceptam præcedamus. Re satis jam observata, animadvertimus, arteriæ par-tem inferiorem qua seclæ erat, se adeo contraxisse, nihil ut propemodum efflueret. Sed paulillo ex eadem ex-trema parte forficibus adempto, sanguis continuo ad pristinum illum effluxum rediit: cum interea musculus Mastoideus, quem antea in medio collo transversum fe-cueramus, dissectas partes sua extrema versus non con-traxisset, ut nulla prorsus vi adhibita, easdem manibus prehensas liceret alteram ad alteram adducere, ut inter se contingerent non secus ac paulo ante; vigente adeo et-iam tum cane, ut his omnibus satis superque inspectis, & mox abdomine discisso, multisque partibus in ventre spectatis, & nonnullis circum vasa laqueis adstrictis cum thoracem denique recluderemus, cor tunc etiam valenter, constantique ordine micaret. Verum hæc alio attinent.

35. Nunc ad primum illud propositum (x) redeamus: a quo te gaudeo prolixa experimentorum recensione, at-que examine abduxisse; longe enim minus triste, atque horrificum est in vexatorum per experimenta canum, quam in strangulatorum hominum cogitatione detineri. Ad hanc jam revertamur, oportet, de causis, quæ as-ferri solent, eorundem mortis existimari, quando illa quæ ad id necessaria erat, experimentorum tum veterum, tum recentium consideratione perfuncti sumus. Ad nervos igitur qui per collum vasa sanguifera comitantur, laqueos constrictos, non video hoc tempore qui referant celerem illorum mortem: & si viderem; ad ea rejicerem antiqua, & nova experimenta, quæ supra (y) sunt in-dicata. Nec sane plures esse, existimo qui ad com-pressionem referant arteriarum Carotidum: quos tamen iis perpenis, quæ fuscæ antea (z) proposita sunt, atque explicata, valde jam puto de sua sententia dubituros.

Sed contra, plerosque scio Viro Doctissimo affen-tiri, qui post Wepferum (a) non uno in loco docuit, adstrictione Jugularium venarum prohiberi sanguinis re-

ditum, qui per Carotides arterias non omnino com-pressas, & multo magis per Vertebrales interea in cere-brum importatur; itaque confestim apoplexiam lethalem fieri, neque aliam esse rationem mortis suspensorum; sic enim congestum in cerebro sanguinem hoc, ajunt, ve-hementius comprimere, vel disruptis etiam tenerimis valis, in ventriculos, & anfractus effundi. Verum potestne plus sanguinis in cerebrum ferri, quam nulla Ca-rotidibus arteriis compressione adhibita, aut magis illius reditus impediri, quam vinculis tunc simul adstrictis sin-gulis circum singulas Jugulares venas, nec modo aut In-ternas, aut Externas, ut in Galeni, aut Harderi, Oede-ri, & fortasse etiam Loweri experimentis factum est, sed Internas simul, & Externas, sicut Novesium fecisse, di-ximus? Num ullam tamen, non apoplexiam dico, sed sporosam affectionem vidit horum quicumque, quæ con-tinuo fit, aut mox consecuta? Relege, quæso, eorum ex-perimenta, quæ supra (b) a nobis sunt recensita. Nihil certe ejusmodi visum invenies: aut si quibusdam aliis nonnunquam accidit, ut a venarum, aut arteriarum, aut nervorum in collo vincione aliter viderent; fac memi-neris, nos hic de suspensorum morte loquentes, causas querere, non quæ interdum, sed quæ semper, aut fere semper, & cito intermunt. Quid ergo est? an aliæ, præ-ter modo examinatas, sunt causæ, quæ potius accule-mus? ut supremarum vertebrarum luxatio, quam nunc ponunt aliqui (c), Wepferum autem (d) tunc suspicari vi-debatur, cum suspensorum humeris insultat carnifex, ac pede caput in transversum agit. Sed neque in usu id ubique est, & ubi est, ibi Columbus (e) negabat adeo, se luxationem invenisse, ut faciliorem vertebrarum fra-cturam esse, diceret, quam luxationem, & tandem five hanc, five fracturam esse, malles, unde ipsum medullæ Spi-nalis vitaretur initium; hinc tamen potius mors illico, quam apoplexia, sequeretur. Et ne forte oportere apo-plexiam tunc sequi, dicas, cum vertebrarum seu luxa-tione, seu fractura, sic Vertebrales quoque vasa com-primantur, aut lædantur, ut ne per hos quidem rivus in cerebrum sanguis inferri, & ab ipso referri possit: mittamus denique ejusmodi casus, quos communes sus-pensis omnibus non esse, diximus, nec certe iis fuerunt qui post suspensum ab apoplexia, vel potius ab fopore illo quo correpti fuerant, liberati sunt, & videamus sal-tem qua ratione foporem illum, omnibus communem, effici, dicamus; nihil enim dubii est, quin eadem cau-sa quæ ipsum efficit, si cito etiam atque etiam augeat-ur, cito sit hominem jugulatura.

36. Celsipinus (f), referunt, inquit, qui laqueo sus-pensi non interierunt, in constrictione laquei fopore cor-reptos esse, ut tandem nihil sentirent. Wepferus quoque (g) mulierem, & virum commemorans suspensio superlites, illam omnium oblitam, instar apoplecticæ jacuisse, osten-dit; hunc constricto laqueo ne minimum dolorem perpessum esse, ... & sine omni sensu, aliquot horas profundo quasi fopore sepulchrum exegisse. Audivi ego de gravi, & vera-ce Viro, furciferum qui ob eandem, ut credebatur, cau-sam ob quam illi de quibus in Sepulchreto (h) narrat Cardanus, prorsus interfici carnificis rekte non potuerat, interrogantibus retulisse, primum sibi quasi scintillas an-te oculos esse observatas, mox nihil, nihilque præterea, quasi dormiret, omnino sensisse. Qui casus ejus similis satis est, quem narrat Baconus (i), nisi quod is qui se suspenderat post speciem ignis, cum tenebras jam id est nihil videret, brevissimo illi suspensio per Amicum præ-sentem continuo ereptus, colorem quandam pallidorem videre cepit: nullum tamen dolorem sensit. Denique ipse foeminam vidi, cui nocturni fures, ut securo ani-mo expilarent domum, collum sudariolo contorto sic ob-strinxerant, ut interemptam esse, non dubitarent. Ea in-venta est facie tumida, & livida, ore spumossissimo, quod ideo adnoto, ut intelligas, aphorismum de quo supra (k) mentio injecta est, esse cum exceptione, ut sæpe alios, admittendum; servata enim est Medicorum industria san-guine de brachio, & pede missio, datisque, cum primum potuit, cardiacis, ut vocant, medicamentis; quo ferme curationis genere strangulatos alios evasisse, additis fomen-tis, balneisve calidis, apud Riolanum (l), & Baconum (m) videbis; ea igitur mulier postquam sudariolo detra-cto, adjuvari cepta est, per multas horas etiam tum ja-cuit priusquam ad se rediret. Vides, ne plura exempla com-memorare, ne quid strangulatis commune sit, dubites, simul-que possis recogitando proposita in canibus experimenta, num

num quid ejusmodi constrictis in collo aut nervis, aut arteriis, aut venis, eorum plerisque contigerit, animad-vertere. Quod si non contigit; aliunde rei causam qua-ras, necesse est.

37. Et mihi quidem hæc omnia reputanti restare vi-detur quidpiam, de quo per experimenta quæri potuis-set, id est an canibus aliter accideret, si non singula il-la in eorum collo, sed universa, injectis utrinque vincu-lis adstringerentur. Aliud enim constrictis singulis, aliud universis, accidere posse, cum indicat ratio, tum confir-mat experientia. Nam quid nervis, quid item arteriis solis obligatis fiat, cum possis ex hac, & ex Epistola nostra Anatomica XIII. cognoscere; ibidem (n) videbis, quam dissimilia, & quanto etiam graviora acciderint, utrique colligatis. Fac item, ut eorum tibi veniat in mentem quæ supra (o) de circulatorum capra, & de ado-lescentibus tum Assyriis, tum Pisano commemoravimus, ut illi atque hi intercepto sensu, & motu conciderent, & obdormiscerent. Atqui illa certe sic concidebat, cum vincula iis quæ per collum simul feruntur, valis, & ner-vis injecta contrahantur; non est autem circulatorum arterias, venasque discernere, ut veri similis sit, omnia simul fuisse compressa. Neque ipsis licet Anatomicis in tanta nervorum, & vasorum utriusque generis vicinitate, imo coactione hoc potius, quam illud, comprimere sub illecebra cute: nec aliter fecisse videtur Columbus (p). Idemque erit denique sentiendum de experimentis Aristote-lis (*), qui est veris Jugulares venas, easque Inter-nas designat; fors tamen apprehensas dicit, convulsi-bus hominibus, sensibus ereptis, & palpebris compressis. Sane etiam Salius (q) de his ipsis loquens, non dubitat, simul venas, arterias, nervos fuisse constrictos. Et Riolanus (r) illo Aristotelis producto loco, non constare, ait, inter antiquos autores de vasis, quæ laqueis interceptæ foporem inducunt, quoniam hæc vasa venæ, arteriæ, & nervi, sunt ita contigua, ut unum pro altero acceptum fuerit.

38. Præterea in strangulatis, de quibus hic potissimum queritur, cum obvium fit, non modo universa illa, sed & Apera arteriam eodem tempore constringi; cur non hanc præcipue causam ad illas addendam esse, putabi-mus? Nec sane opus est experientia instituire ad pro-prium occlusionis hujus canalis effectum cito lethiferum comprobandum. Casus ipse non raro obtulit: ut cum Drusus, Claudii Cæsaris impuber filius, suffocatus est pyro per lulum in sublime jactato, & hiato oris excepto, ut tradit Suetonius (s), aut cum juvenis robustus, de quo habes in Sepulchreto (t), frustulo carnis in la-ryngem illapso, & hanc totam obturante, subito pereun-te respiratione, antequam advocaretur chirurgus, est suf-focatus. Utinam rarissime, imò nunquam talia accide-rent, nec celeres adeo mortes ab ejusmodi causa narra-n-das Petrus Chirurgus (u), & nuper quoque; ut alios præteream; Illustris Hallerus (x) habuissent. Itaque mi-randum non est, pluribus, inter Recentiores etiam, ut Dionisio (y), Langgutho (z), aliis placuisse ob hoc unum interire suspensos, quod respiratio interceptatur, in eandemque sententiam demum Viros Celeberrimos transiisse, quibus antea visum esset, constrictis venis Jugularibus id potius esse, quam ab impedito aeris usu, repetendum. Et ne mihi objicias cum Wepfero (a), si-ne respiratione urinatos, & hystericas vivere; quan-quam has non omnino negat respirare, sed ad sensum dumtaxat; scito, nunc in hisce immorari me nolle, ne-que de præcipua inspirati aeris utilitate disputare; sed hoc tantum dicere, si vasorum, nervorumque simul fa-cta compressio non cum satis credatur effectum, cujus causam querimus, per se productura; at producturam esse, ubi constrictio eodem tempore accedat arteriæ Af-peræ. Illa enim sanguinis per cerebrum circulatio, quæ Carotidibus arteriis, & Jugularibus venis omnibus com-pressis, vix per Vertebrales arterias, venasque servari qua-dantenus potest; si respiratio prohibeatur, ipsa quoque facile prohibetur. Dilatante enim se aere a pulmonibus novissime hausto, & quoniam a calido eo loco jam re-sistere, ut solebat, non potest, validius minima vascula compriment, quæ per eos sanguinem tradunt, subis-tat hic magna ex parte in pulmonibus, & ventriculo cordis dextero, & vena Cava, necesse est, ut reapse in animantibus, intercluso spiritu mortuis, Thomas Cor-nelius (b) deprehendit. Quo facto, simul arteriis Verte-bralibus subtrahitur sanguis, quem ad cerebrum conve-lant, simul venis, earum focus, difficilior fit ejus qui

in cerebrum influxerat, sanguinis in Subclaviis reporta-tio, quippe Cava in quam hæc confluit, a subistente, ut diximus, sanguine adeo distenta, ut interdum in stran-gulatis animalibus, ex Corneli ejusdem (c) observatio-ne, disrumpatur. Nec jam dico, per pulmones non respi-rantes statim nihil sanguinis omnino transire; sed mi-nus, & deinceps minus, minusque, ut quod transit, ser-vandæ circulationi non sufficiat; neque enim tunc, ut in hæmorrhagiis, tempus est quo se arteriæ sensim magis, magisque contrahant, & ad modicam illam sanguinis co-piam se accommodent; sed interea dexter cordis ventri-culus adeo sanguine dilatatur, ut mox constringere se non possit, nec vel exiguum copiam sanguinis per pulmones ad finistram, arteriasque compellere. Quod si igitur im-pedita respiratio circumitionem sanguinis per se impe-dit intra breve tempus; intra brevissimum impedit per cerebrum eorum in quibus ob Carotides, & Jugulares, eodem tempore laqueo constrictas, vix tantum sangui-nis illud habebat, ut per Vertebrales arterias, venasque servaret quadantenus circumitionem. Siquando autem priusquam transitus sanguinis per pulmones omnino im-pediatur, forte contingat, ut ob eas causas quæ supra (d) commemoratæ sunt, aliquid sanguinis induere tunc pergat per Carotides minus abstrictas, quam sint Jugu-lares; non modo sanguinis circumitio per cerebrum sub-sistat; sed ipse ea copia cumulabitur, unde mox vasa disrumpantur, velut in ea muliere quam viri duo, ut antea (e) relatam est, manibus constricto collo, stran-gulaverant. In illa enim sanguinem effusum supra ba-sim cranii, & in ventriculis inventi Littrius: cujus ex-plicatio non ita discrepat ab hac nostra. Secundum quam illud pariter intelligi licet, cur in suspensio fure, quem Petrus Nannius, cum Bononiæ effemus, dissecuit, Si-nus ruptus esset Longitudinalis meningis Crassioris: Mul-toque etiam magis, cur Lancisius (f) in strangulatis vi-derit puncta sanguinea spisso agmine candidam medullæ cerebri substantiam variegare: nosque ipsi illa omnia quæ ad te alias (p) scripsimus, in cerebro, & pulmonibus cujusdam maniaci, quem eodem mortis genere ex-tinctum esse, pleraque indicabant.

39. Locus hic esset de iis etiam verba faciendi, quo-rum subitas mortes a densiore, aut rariore inspirato æ-re plerique repetunt, illo videlicet, non secus denique ac paulo ante dicebamus, minima pulmonum vascula con-stringente, hoc vero eadem non explicante, ut coincidentia, ac corrugata minime sanguinem transmittant: quanquam Cl. Greenwoodii experimentis (h) neque densitate, aut gravitate, neque humiditate, neque elasticitate a commu-ni aere discrepare putei aer inventus est, in quem descen-dentes homines, aut demissa facula citissime extinguebant-ur. Sed quoniam est ejusmodi mortes non raro acci-dant, & ipse A. 1731. pro Sacro Patavinorum Medico-rum Collegio quid agendum, responderim, ne in sepul-chrum quoddam Atestinum descenditibus id amplius contingeret quod tribus nuper acciderat, ut continuo suffo-carentur; tamen quia nullum ejusmodi letho sublato cada-ver mihi, aut Valsalvæ oblatum est; in quo viscerum, & sanguinis constitutionem perscrutaremur; disquisitionem hanc in præsentia transito. Quod si forte quaeris, cur suffo-catos illos tres dixerim, nempe dixi tum quia ante quinque, aut sex menses vespillo, qui in idem sepulchrum descende-rat, illico respirationis angustia correptus fuerat, tum et-iam quia illorum trium aliquis, ululatu quodam emisso, reliqui non aliis motibus editis quam qui suffocantur, mor-tui sunt, quidam etiam livido nigroque corpore. Neque aliter ferme cum decem illis actum est qui A. 1724. Ve-ronæ cellam vinariam, ferventis uvæ halitibus plenam, unus post alium ingressi, idem fatum subiere, cum ali u-lulantis, mugientive sonum edidissent, plerique autem mox humi se se jactarent, atque agitent eorum instar qui suffocantur. Sed & in antro quod a canibus nomen apud Neapolitanos accepit, illico bestias concidere non secus ac si essent mortuæ, nisi quod membra pleræque ja-ctando, misere se contorquent, experimentis suis edo-ctus Leonardus Capuanus (i) testatur. Et ne forte putes, has membrorum agitationes convulsivos potius ob affectum primario cerebrum, quam consuetos esse motus in iis qui se suffocari, sentiunt; animadvertite quæ apud Leo-nardum sequuntur: retracta inde semiviva animalia in aerem innoxium, ita restitui, ut si nihil mali passa es-sent: quæ natura non respirant, ea in antro ferius, & vix mori: canem, & ranas in eo mortuas, illum quidem con-

(*) cap. illo 6. cit. supra, ad n. 31. (x) supra, n. 20. (y) n. 23. (z) n. 24. & quinque seqq. (a) Exercit. de loco aff. in apopl. (b) n. 29. 31. 32. (c) Vid. supra, n. 14. (d) Exercit. cit. (e) n. 14. cit. (f) l. 2. Quæst. Med. 15. (g) Exercit. paulo ante cit. (h) l. 4. S. 11. Obs. 11. (i) Hist. Vit. & Mori. (k) n. 9. (l) Anthropogr. l. 1. c. 18. (m) Hist. modo cit.

(*) n. 31. (o) n. 22. (p) Ibid. (q) Vid. supra n. 21. (r) De Aff. Partic. c. 2. (s) Anthropogr. l. 3. c. 9. (t) De duodec. Cæsaris. l. 5. c. 27. (u) Sect. hac 2. Obs. 6. (v) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1732. (w) Opus. Pathol. Obs. 7. (x) Locis supra indic. ad n. 24. & ad n. 9. Vid. §. 5. (y) Exercit. cit. supra ad n. 35. (z) Proxym. 7. (a) Ibid. (b) n. 29. (c) n. 9. (d) De Subit. Mort. Obs. 4. in fin. ad n. 8. (e) Epist. 8. n. 4. (f) Saggio delle Trasfraz. Tom. 5. n. 2. (g) Delle Mosette Letz. 1.

contractos aliquantum pulmones, has vero eosdem concidentes, aerisque inanes habuisse. Quæ omnia attingere hic volui, ne facile credas quæ leges in Sepulchreto (k): qui vel multi vaporibus, vel fumo carbonum exringuntur, eos placidissime mori: quod canibus etiam in antro illo dicto, la grotta de cani, usu venit: qui omnes si ex pulmonum, non cerebri potius affectione morentur, ne illi brachiorum iactatione, tibiæ attractione, & totius corporis denique agitatione atque labore molestentur. Hæc ibi. Cæterum neque in antro illo vapores letheriferi altitudinem mercurii mutant in barometro (l): sed non hoc tantum; barometrum quoque nullam ostendit mutationem in caverna Pyramontana (m), cuius, & antri Neapolitani phænomena sunt inter se per similia. Quæ autem sine dissectione, aut per hanc observata sunt in eorum corporibus, quos aut carbonum, aut putei cuiusdam halitus extinxerant, Commmercium docebit Litterarum (n), magisque Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis Historia (o).

40. Sed et si neque hominum submerforum cadavera incidere Valsalvæ, aut mihi datum est; tamen cum olim variorum generum animalia, quæ submergenda curaveram, non semel dissecuerim, quæ adnotata habeam, non reticebo. Nam Galeni (p) exemplum secutus, qui accipere ad dissectionem finiam in aqua suffocantem consueverat, non verebar, ne propterea nimis turgerent, citiusve putrescerent: hæc enim qui verentur, ea, opinor, cadavera intelligunt, quæ diutius in aqua fuerint, ut cessantibus nonnullis causis quæ internum aerem servabant compressum, hic jam se se explicet atque expandat, ut credere cum Cel. Senacio (q) malui, quam ab aqua per cutis poros subeunte illam voluminis amplificationem repetere, ob quam submerforum corpora e fundo enant, in fumo quoque consistant. Neque cadavera, nisi recentia, optabat, ut puto, Jacobus Sylvius (r), qui hominum aquis merforum corpora cæteris anteferebat, quod in his omnia sunt integra, si aqua magnam vim ex ventriculo manibus compresso per œsophagum effuderis: quam hac ipsa exceptio Sylvi, adversantibus multorum observationibus, sæpe tibi minus videbitur necessaria. Nam Platerus, sicuti in Sepulchreto (s) habes, aliquoties expertus, paululum dumtaxat aquæ in eorum ventriculo deprehendit: ut ab aqua, aeris loco in arteriam Asperam illapsa, mortuos potius exstimeret. Sed Weperus (t) in submerso castore ne in pulmonibus quidem invenit, & Waldschmidtus (u) tandem in submersis ne guttulam quidem aque in ventriculo, aut in thorace reperire unquam licuisse, confirmavit, astipulantibus deinceps cum Beckero (x) five in homine, five in bestiis, pluribus aliis Observatoribus, donec Littrius (y) paucam quidem in hominum pulmonibus, sed multam in ventriculo aquam reperisse se, scripsit.

41. Mihi vero in iis duas dicam, bestiis hæc contigit observare. Porcelli duo Indici, mas, & femina; quorum ille qui & crassior erat, multo diutius in aqua vixit; nihil huius in ventriculo, nihil in gula, nihil in trunco arteriæ Asperæ habuerunt: spumosi dumtaxat humor manu e pulmonibus exprimebatur. Cum dubitaret aliquis eorum qui aderant, ne forte dum submersi ex aqua auferrentur, ea quam gula, aut larynge præsertim haussissent, defluxisset inobservata; tertium pariter suffocari iussi, capite autem arreptum sic asseri, nihil ut posset effluere; res tamen ut in duobus primis se habuit, nec quidquam e compressis pulmonibus prodit, nisi alba aquea spuma, nec sane multa. Epiglottidem quæ his est animantibus perbrevis, non inveni depresso; itaque aditus in laryngem patebat. Erinacei quoque illam brevem, & hanc patentem habuere. In quorum tribus eadem quæ in porcellis quævisi. Primus, eadem cautione ex aqua educus, spumosi aquei humoris portionem exiguum in ventriculo, nihil autem ferme in pulmonibus, qui erant flaccidi, ostendit. Cum hic, mortuus antea visus, sub cultro vivum se prodidisset; duos reliquos, marem, & feminam, volui sub aqua detineri diutius; magna enim vi, non secus ac prior, femina præsertim, quamvis minor, emergere conabantur. Dum autem sub aqua essent, omnes, sed maxime femina, aëreas ex ore bullas animadverti subinde emittere, quæ ad summum aquæ contendebant. In mortuorum ventriculis aquæ nihil: ex albicantibus pulmonibus spumælicæ exprimendo

potuit. Erant ibi erinacei, ut prior quoque, ex eorum genere, qui naso canibus sunt similiores: quo minus miratus sum, pilos, qui collum, mentum, pectus, & huic subjectam abdominis partem, axillasque, & inguina obtinebant, pulcibus, non secus atque in cane quopiam, re-fertor; incidebam autem hos duos sub Maji finem. Sed in primo, quem extremo Octobri dissecueram, non nihil miratus eram, quod intra unum bronchiorum vermem deprehendisset vivum, oblongum, tenuem, album, cum ibi, aut in reliquis pulmonibus, Aspera arteria, thorace, œsophago, ventriculo, intestinis, quæ omnia aperui, & diligenter sum percuratus, nec morbi quidquam, nec vermem alium ullum potuissim reperire, ipseque esset erinaceus valens ac vividus ut qui maxime. Quæ etsi ad hoc propositum minus attinent, tamen quando in hæc simul tunc incidi, hic nolui præterire; ut conferre hunc cum vermibus possis quos e pulmonibus extusos Majores (z) tradiderunt, five ibi genitos, five aliunde potius censas advenisse. In Talpa, quam ut in aqua suffocarent, laboraverant diu, & quam tamen feminivam dissecui, ventriculo paucam aquam habuit; e pulmonibus autem, alioquin turgidis, non aqua, sed spumosi humor expressus est. Muris domesticis nec præsertim, nec pulmones quidquam habuerunt aquæ, in qua perierat.

Neque in Glire nostrate, eadem morte perempto, aliter inveni; nam etsi ventriculus sublacidus humorem continebat, is certe non erat aqua. Huius quoque laryngem non oclusam inveni, epiglottidem autem humilem adeo ut vix appareret. Quamquam autem non in submerfis singulis, quæ dissecui, animalibus minime depresso epiglottidem, minimeque oclusam laryngem memorem; nullum tamen omnium fuisse, scito, in quo hæc quæviserim, quod ad eundem modum non habuerit.

42. Cum vero alias aliis de causis unum catulum, & feles duas, nocte proxima editas, incisurus, meminissim, illum diutius in aqua vixisse, has vero, postquam diu conati essent sub aqua suffocare, & suffocasse demum crederent, allatas, per mensam anatomicam repositæ cepisse, pluribus in felibus recens natis periclitari volui, visurus quandiu in aqua viverent, sed præsertim, cum denique mortuæ essent, quid aquæ in ventriculo, & pulmonibus haberent. Igitur duas, ante duodecim horas editas, cum vivere in aqua natastes oclusam jam circiter horæ partem, viderem; pertasum est moræ, iussique mergi, & sic felis retineri. Quod cum aliquandiu factum esset, mox vidi sine ullo motu in summa aqua manentes, ut omnino crederentur extinctæ. Sed cum altera ibi relicta, alteram dissecarem, totius corporis, & cordis præsertim, motus animadverti. Cæterum neque in huius, neque in alterius, paulo post mortuæ, ventriculo quidquam, nisi lac semiconcretum inveni, ut caseum secundarium referret. Sed utriusque pulmones cum apicem totos confluentibus bullulis plenos, per membranam extimam translucens, ratus per laryngem, quam epiglottide non oclusam inveneram, aquam subijisse, dissectione rem confirmavi; plurimus enim, exprimendo, per sectiones humor exivit spumosi, quo pulmones distenti erant. Totidem felis, ante horas ferme quadraginta natus, nec manu submersus, sed tandiu in aqua relicta donec, quod non adeo longo tempore factum est, prorsus mortuæ viderentur, secare aggressus, etsi alteram dumtaxat, quæ aliquando diutius in aqua fuerat, reapse mortuam inveni; in utraque tamen illas per totos pulmones bullulas vidi; sed aere hos magis, quam humore plenos deprehendi. Ventriculus autem illius quæ feminivæ dissecata fuerat, cum aquam contineret paucam; alterius erat aqua maxime distentus, quam priusquam necari iussissem, certe non potaverat: utraque autem arrepto capite ad me dissecanda allata est; ne forte ex prima ventriculo refluxissa aliquid, tu quoque, ut plurimi solent suspicari. Eadem quoque cautione arreptas feles alias duas per paucorum dierum, quæ ad eundem occisæ fuerant modum, cum dissecarem, aqueum in ventriculo utriusque humoris vidi non ita paucum, multam autem albam aqueam spumam de pulmonibus expressi. Denique felis quatuor, editas nocte proxima, etsi ut capiendæ quadam postulabant experimenta, lassari potius in aqua vehementer, quam suffocari, iussissem; velim tamen, scias, omnium ventriculum ad ingentem proportionem magnitudinem tumi-

tumidum fuisse paucis quidem lacte semiconcreto, plurima autem aqua.

43. Ex cunctis propositis observationibus, inter se comparatis, id primum liquet, non multum denique opis ab aperto non modo Foramine Ovali, sed & tubulo Arterioso expectandum esse ad suffocationem effugiendam: tum deinde felibus recens quidem natis non paucam in pulmonibus aquam, sæpe etiam multam in ventriculo descendisse; cum adultis pluribus animalibus neutrum fere acciderit. Et vero Littrius (a) cum plures tum canes, tum felis mergendo necaret, in eorum ventriculo nonnunquam nihil omnino, semper autem multo minus aquæ deprehendit, quam in ventriculo hominum submerforum; aquam enim in his multam, quod supra (b) etiam diximus, solitus erat invenire; ut non videatur fuisse a viro Doctissimo inter eos referendus, qui contrarium docere; imo Beckeri Observationes qui nihil aquæ in ventriculo, nihil in pulmonibus offenderat, inter rarioribus ponebat casus: qua in re tamen vero ut possimus Littrio assentiri. Namque si ad Beckerum eos adjungamus, quos laudavit Charisius (c), & quos supra (d) ipsi laudavimus Platerum, & Weperum, & quos Charisius addere potuisset, Kulmum (e) & Leprotum (f); ex his mirum, atque aliis tot habemus observationes, ut raræ adeo dici non possint, præsertim postquam Regia ipsa Scientiarum Academiæ Parisiensis in Monito illo commendatissimo, quod ad opem ferendam iis qui sub aqua mortui creduntur, vulgandum curavit A. 1740. diserte agnovit, per submerforum dissectiones a peritis Anatomicis institutas compertum fuisse, aquam plerumque non nisi paucam illorum ventriculo contineri. Huc porro aliorum; ne de meis iterum quidquam dicam; observationes accensebis. Quas inter minime omittendæ sunt habitæ a Medicis Clarissimis (g), ut a Beckero tradita examinentur. Quemadmodum autem ille proposuerat, rem sic se habere deprehenderunt, nullamque in stomacho catulorum submerforum invenerunt aquam, & quamvis hanc aliquando, sub certis quibusdam circumstantiis, posse, non negant, intra pulmonum canales & vesiculas ingredi: tamen communiter sine pota aqua mori solere submersos, affirmant. Nec Viri Experimentissimi Halleri (h) sunt hæc verba prætermittenda: Non inutile erit monuisse, in vivis catellis (quos ipse demerferat) & pulmonem, & ventriculum ab omni aqua puros fuisse, etiam quando sub aqua hauerant, & linguam exsternerant. Adeo vero Beckerus. Sed quemadmodum hæc protuli, ut intelligeres, non videri huiusmodi observata inter rariores casus posse referri; sic vicissim non modo nolim obliviscaris earum observationum quæ his adversantur, verum alias insuper præter illas quas memoravimus, extare, scias, tum a Charisio (i) diligenter indicatas, tum quas addere iis poteris, a Genesio (k), qui tamen excipit pulmones, & ab Olao Borrichio (l) propositas. Quod enim hic olim scripserat, puellum inter natandum a marinis undis abreptum, merfuumque profundo, ut ægre inventus sit, mox inter frequentes rotationes manus subitæ morti fuisse ereptum, huc ideo spectare, animadvertes, quod inter rotationes illas oborto vomitu fassam aquam copiose rejecit. Quin idem quem paulo ante laudabam, Hallerus in femina A. 1747. (m), & in altera A. 1748. (n), cum utraque diutius sub aquis fuisset, dissecit, compresso ventriculo, & pulmone, in illum descendisse aquam in utraque, deprehendit, in altera ex hoc regurgitare aquam vidit. Et quamvis ubi ex proposito hoc argumentum tractat (o), priorem illam non memoret, ut errore typographi in anno designando ex una duæ videri possint esse factæ; tamen nova in submerfis quatuor canibus, & una fele sua addit experimenta, per quæ, si felem excipias, in omnium ventriculo aquam reperit, in pulmonibus autem omnium, ne fele quidem excepta, multam aqueam spumam. Tum alia adjicit, quæ infra attingemus, confirmata sæpius non secus ac priora, a Cl. ejus auditore Evers (p). Quorum ego de his rebus Scripta perverlim multo antea extare potuisse quam hanc recenserem Epistolam. Experimenta enim lego ea industria, & solertia capta, ut percipi liceret, an sub aquis inspirarent, & deglutirent animalia, nec dubitari, an eas revera, quippe certo colore infectas, in ventriculo, pulmoneque demississent. Utroque autem demississe, per dissectionem compertum est. Num omnia? inquit. Ad unum omnia. Quod in tanto præsertim experimento Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

rimentorum numero miraturum te, scis, tot aliorum tam varias, & discrepantes observationes non minus quam recentissimas istas, pro veris habentem, nec facile, ut opinor, existimantem, posse vim discrepantium illarum satis declinari ponendo, sic contigisse, quia frigidissima tunc aqua deglutionem, inspirationemque prohibuisset. Neque enim ferebant experimenta, quorum occasione Hallerus in demerfis catellis nihil usquam invenit aquæ, ut hæc esset frigidissima: nec ipse unquam ad id, nisi egelida usus sum: nec Leprotti adolescentulus; ut alios omittam in Italia, Galliaque eodem genere mortis ereptos; eo anni tempore submersus est quo perfrigidæ apud nos sint aquæ; in ventriculo tamen vix quidquam humoris habuit, in pulmonibus autem ne guttam quidem, in quos certe, si non per os, at per nares potuisset descendere.

44. Sed tamen unde hæc discrimina repetenda sunt quæ inter alias aliorum, imo inter nostras ipsas intercedunt observationes? Num quibus nihil aquæ in pulmonibus, & ventriculo est, ii laryngis, & gulæ aditum occluserunt? quibus autem aliquid, aut multum est, hi vero aditum non occluserunt? Fuisse enim video qui ex vario hominum, dum submergerentur, consilio rem ad hunc modum explicarunt, ut qui ob copiam deglutitæ aquæ submersos mori, audierint, arctissime illi ingressum claudant; at qui ob prohibitam respirationem, aperiant. Sed in bestis cum varia hæc consilia esse non possint; rem tamen in aliis earum quoque aliter invenimus. Deinde fac, alios homines aliud velle; qui volunt, quomodo laryngem occludent? Num glottidem constringendo? Sed quomodo contractam servabant, cum, cessante respiratione, spirituum influxus cesset in musculos constringentes? Idemque ajo, si epiglottidem deprime eos homines, dicas, ut laryngem prorsus operiat; quamquam musculos qui valenter præstare id possint, ego quidem fati agnosco. Reliquum est, ut convulsionem comminiscaris, cuius vi illi, & qui gulæ aditum præcludunt, musculi vel post mortem contracti maneant, non secus ac qui inferiorem maxillam ad superiorem adducunt, reapse erant in submerso illo adolescentulo, quem cum Leprotto (q) dissecuit Plancus? os enim, ut Vir hic Clarissimus, quadragesimo circiter post die, idest Nonis Maji A. 1722. ad me scripsit, os, inquam, mortuus servabat arctissime clausum. Verum ego nec laryngem clausam, nec epiglottidem depresso inveni (r) in iis animantibus, in quorum pulmones aqua ne post mortem quidem illapsa erat: neque aliter ullo in submerso invenit Littrius (s) is qui alioquin epiglottidem vel in illis qui post mortem in aquam projicerentur, non modo in submersis de quibus loquimur, depresso existimaret, neque credibilem, neque coherentem cum iis quas posuerat, rem comminiscens; qui enim ad epiglottidem deprimebam retrorsum attollere se lingua posset in mortuis, aut in eo posito servari, quam in viventibus tandem laxari, & antrosum relabi, posuerat? Huc illud accedit, linguam in porcellis Indicis, quorum in pulmonibus aquam non invenisse me, dixi (t), oblongam quidem esse; verum, si primam excipias partem, affigadeo basi oris, ut attollere se nequeant, & epiglottidem, cateroquin ita brevem, vix ut totum protegere possit laryngis hiatus, deprime. Quid? quod inter communiter visa & annotata in cadaveribus submerforum a Charisio (u) ponitur lingua exserta; linguam autem exsertam epiglottidis ob connectentia ligamenta sequitur necessario, ut in re nota aque apertis utari Pallinii (x) verbis. Atque horum pleraque a me dicta putes, non tam ob Littrii, quam ob Dethardingii (y), & Affeclarum sententiam. Hi enim ab adstricta ad orificium laryngis epiglottide & respirationem intercipi, & aquam excludi; quasi vero hæc in omnibus excluderetur; non dubitant: neque tamen eorum quisquam est qui in submerforum dissectione epiglottidem depresso a se, aut ab aliis repperit dicat: contra autem non secus atque ego, apertam glottidem, elatam epiglottidem Evers quoque (z) in tot suis experimentis semper conspexit, ut etiam in puero (a) cuius pulmones aqua subierat, uti & ventriculum. Illa tamen quam dixi, re posita, Dethardingius præcipua statuit submerforum auxilia esse illa per quæ epiglottidis attollatur, aut, si id non possit, viam aliam aeri pro ea quam cartilago hæc intercludit, aperiamus. Itaque hanc immisso tum statim in fauces digito, aut penna potius,

(k) Sect. hac 2. in Schol. ad Obs. 15. (l) Vid. Mead. de Venen. Tent. 6. (m) Commere. Litter. A. 1737. Hebd. 8. (n) Ibid. A. 1736. Hebd. 14. n. 2. (o) A. 1710. Obs. de Phys. n. 5. & A. 1701. n. 4. (p) De Anat. Admin. l. 1. c. 3. (q) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1725. (r) Hist. Anat. l. 3. c. 23. (s) Sect. hac 2. Obs. 44. (t) Eph. N. C. Dec. 7. A. 2. Obs. 251. (u) Earsud. Dec. 2. A. 6. Obs. 13. (x) Tract. de Submersis. mortis sine pota aqua. (y) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1719. (z) Vid. apud Schenck, Obs. Med. l. 2. ubi de Pulmonib.

(a) Hist. cit. supra, ad n. 40. A. 1719. (b) eod. n. (c) Specim. de Morte Submersi. §. 10. ad e. prim. & secund. (d) n. 40. (e) Obs. adject. Descript. For. monst. §. 2. 3. (f) in Epist. post Comment. de Bonon. Acad. Tom. 1. (g) Vid. Commere. Litter. A. 1737. Hebd. 37. n. 1. ad 2. (h) De Respir. Experim. P. 2. ad n. 39. not. 1. (i) cit. §. 10. ad f. prim. (k) Eph. N. C. Cent. 6. Obs. 85. (l) In Bartholin. Ad. Med. Hist. A. 1671. & 1672. Obs. 95. (m) not. i. cit. (n) Opusc. Pathol. Obs. 62. (o) Ibid. (p) Diff. hist. Experim. circa Submersos. (q) Epist. cit. supra ad n. 43. (r) n. 41. (s) Hist. cit. ad n. 43. (t) n. 41. (u) §. 8. Specim. cit. supra, ad n. 43. (x) Differt. cit. supra, ad n. 43. (y) §. 3. (z) Anat. du corps hum. t. 3. ch. 8. (a) Sched. de subvern. submersis per laryngotomiam. (b) Differt. cit. supra, ad n. 43. (c) §. 3.

potius, penicilove ex fetis irritandam, tum excitandam etiam posteaquam sub larynge arteria Aspera pertusa fuerit, subinde ad hujus vulnus digito appposito, aut tussi imperata, ut alterutro modo impulsu ab aere, epiglottis attollatur. Quorum; si id quod posuit, revera esset; pleraque certe & ego probarem; nisi ex iis quae paulo ante dicta sunt, multo promptius, idemque validius ad eam relevandam cartilagineum auxilium pateret, nempe linguam protinus digitis apprehensam antrorsum protrahere. Verum et si epiglottis depressa non est; esse tamen potest, irritis praedictis ceteris, quae plura laudato (b) Monito commemorantur, proposita a Dethardingio bronchotomiae locus vel ob eam quae eodem Monito indicata est, causam, calidi aeris per fistulam aliquam propius in pulmones immittendi, aut si cum Recentissimis sentire mavis, ut aqua, in pulmones illapsa, alteram quoque habeat viam per quam citius egrediatur: quanquam & hoc, & ceteris, non usitatis modo, sed exquisitioribus etiam quae a quovis adhuc proposita sunt, auxiliis se frustra usos adeo fatentur ad canes plures, sub aqua octo haud amplius minuta demersos, in vitam revocandos, ut spem nobis fere omnem adimant submersis hominibus succurrendi. Si quemadmodum partite, nervose, doctae, ingeniose argumentum tractant suum, ita spatium habuissent, quod certe non breve esse oportebat, perpendendi singula eorum submersorum, qui in vitam, ut loquuntur, revocati fuerunt, exempla; plura fortasse quam videntur credere, invenissent quae optulandi spem faciant etiam per remedia interdum non exquisita, etiam ubi submersio non contingat in aqua gelida, aut glacie permitta, unde impedita possit dici aquarum tum deglutitio, tum inspiratio. Leges, exempli causa, in Cl. Langhansii Epistola (c) Gottingae edita A. 1748; hominem per dimidium circiter diem submersum, ut nullum profusus esset vitae superstes signum, brevi praesens recuperasse vitam, solo spiritu salis ammoniaci naribus ejus admoto. Leges quoque in Actorum Casareae N. C. Academiae Volumine VII. (d) ex cautis Medici Vratislavensis Kundmanni observatione, duos, quorum caput, alterius ferme quadrantem, alterius ferme dimidium horae sub aqua fluminis demersum fuerat, per auxilia non ita exquisita brevi tempore fuisse excitatos. Et, ne plura congeram, fac relegas quam facili ope sit morti ereptus puellus ille, quem supra (e) ex Borrichio memoravimus. Num omnes, dicemus, in aqua gelida fuisse, ideoque illam non ingessisse? Puellum hunc certe non dicemus, qui, tametsi in regione frigida viveret, nisi anni tempus fuisset ejusmodi, ut aqua jam egelida esset, cum fociis natus non indulsisset, nec eam, demersus, copiose in ventriculum; id quod de gelida negant, demittere potuisset. Reliqui tres quoque anni tempore in aqua fuerint, adnotatum non video, nisi quod de uno Kundmannus scribit, fuisse vigilia paschali: de altero autem mox assidua tussi oborta, saepe sanguinem grumosum ex pulmonibus eiecisse; quod pro indicio aqua habere posses quae inspirata vim attulisset tenuissimis eorum vasculis. Vides, me neque illa minus credibilia, neque multa, minusque nota; sed pauca, obviaque omnibus, memorare exempla, nulla autem ex calidioribus, aut magis temperatis regionibus petita, in quibus ut multo frequentior est, praesertim aetate, natandi consuetudo, sic plurima, si quaesiveris, te non dubito esse inventurum. Hinc enim videtur Romanus Medicus Zacharia (f) eo facilius adductus, ut de submersis, & post horam & flumine exempti juvenis restitutione fidenter scriberet, certum esse debere, non modo hoc miraculosum non esse, sed neque inter ea eventa connumerandum quae multam admirationem audientibus excitare consueverunt. Sed ab his quae in re gravissima veri dumtaxat inquirendi, non contradicendi, studium expressit, ad superiora redeundo, cur ergo tandem, inquis, si in submersis omnibus per apertam, & minime protectam glottidem patet aditus in pulmones, hos non pariter in omnibus egelida saltem aqua subit? Docebit id Cel. Senacius (g), ad quem te, ad alia properans, libenter rejicio. Docebit simul, id quod consequitur, notam, ab Littrio quoque (h) laudatam, ad eos qui vivi ab iis qui mortui in aquam projecti sunt, ex illapsa intro, aut non illapsa aqua internoscendos, facilem alioquin, & in quaestionibus medico-legalibus haud inutilem, non omni ex parte perpetua esse accipiendam.

45. Verum hic scio, me abs te interpellatum iri, vel properantem, de signo illo altero, simul ad eandem quaestiones, simul ad suffocationem, qua de agimus, attinen-

te, quod ex pulmonibus infantis petitur in aquam conjectis, ut ex illis vel ad fundum labentibus, vel in summo natantibus hic mortuus, an vivens editus fuerit, dignoscatur. Quid quaeris? Cum iis facio qui signo hoc, sed caute, & prudenter, utuntur. Novi enim, quot exceptiones sint adnotatae intra non longissimam annorum seriem. Nam et si Galenus (i) pulmonum substantiam non modo rubram ac densam, sed & gravem in foetibus contra atque in respirantibus, esse indicavit, idemque alii postea; & in his Spigelius noster (k) iteraverint; haud scio tamen, an cuipiam propterea in mentem venerit, ut ex hac re experimentum illud non nisi paucis ante meam aetatem lustris excogitaret. Certe ne apud Zacchiam quidem, nedum apud Fidelem, & Parzum, ullam ejus mentionem invenire datum est iis in locis in quibus magis convenisset. Objectum igitur video, infantis qui vivens prodierit, pulmones tamen in aqua posse subidere, si vel distenti satis ob virum debilitatem non fuerint, vel graviore aut a morbo sint, aut ab ipsa etiam suffocatione; & posse contra, ejus qui mortuus exierit, pulmones innatare, si distenti sint ab aere, quem aut evoluerit putredo, aut ipse, antequam exiret, inspiraverit, aut aliquis postea, ut respirationem excitaret, per os immiserit. Hae autem, & siqua alia praeterea sub sint deceptionum pericula tum praenovisse, tum ad eum fere modum cavere oportet, qui protinus indicabitur.

46. Et primum de eo minime dubitandum est, quod se vidisse, Gravissimus Vir testatur Laurentius Heisterus (l) (nam quaedam alias, ceteroquin non ab similes, observationes, quod ad ejusmodi spectat, desperationum muliercularum testimonio non spontaneo niti, video) post vitam horarum novem, debilem quidem, & debili cum vagitu aetiam, pulmones, alioquin sanos, non aliter se habuisse quam in iis qui nunquam respirant, & sicuti in iisdem solent, in aqua subfuisse: quod non ita mirum videri debet, si cum laudato Auctore (m) animadverteris, aere in cujusque foetus pulmones, paucissimum, & leni ac debili omnino conatu a nobis immisum, imparem esse, ut experimento saepe comperit, tot vesiculis expandendis, quot omnino debeat, ut pulmones in aqua natent. Quae cum ita sint; priusquam ex horum subsidia arguamus, mortuum infantem editum esse, indicia magis ejus imbecillitatis queramus ex matris praegressis, aut praesentibus etiam tum morbis, ex partus difficultate, ex cadaveris ipsius infantis constitutione, aliisque ejusdemmodi: quorum si nulla sint, neque aliud obstat; quin mortuus emissus fuerit, non dubitabimus. Sed contra evidens erit, non posse nos fidere signo proposito, siquidem pulmones non illa naturali, & foetus propria, sed morbosa gravitate praeditos animadverteremus; vel quod scirrholi, vel quod inflammati, vel quod infarctu quocunque alio usque adeo affecti sint, ut vel si adulti hominis essent, non possent tamen in summa aqua consistere, quod plerique, & nos quoque interdum experti sumus. Nam & in foetibus infarctus ejusmodi aliquos esse posse, cum ratio indicat, tum observatio confirmat, ut apud Zellerum (n) illa in vitulo habita, qui vixerat ad dimidium horae.

Quod si ipsa denique suffocatio possit nonnunquam infantis pulmones tanta sanguinis copia obruere, quanta obrutos in strangulatis adultis memoravimus (o) ex aliorum, & Harveyi in primis observatione; non se tamen ipsa sub proposito signo occultare poterit suffocatio. Namque ut hujus externa omnia deessent indicia; at certe alia ac soleat esse in foetu, pulmonum constitutio, & ampliatum praesertim volumen admonerent, ne tametsi forte in summa aqua non innatarent, huic signo temere crederemus. Praeterea in iis qui aere duxerint, difficile est, ne aliqua pulmonum particula tantum ex illo retineant, ut descenditibus ceteris, ipsa non innatent: quae particula tum aliter, tum discisso in partes pulmone, & singulis in aquam conjectis, diligenter sunt a nobis in hoc, & in superioribus duobus casibus inquirendae, ne facile a subsidente pulmone in errorem trahamur.

47. Ne vero ejusdem visceris natus vicissim imponat; illud primum cavendum est, ne tametsi Docti Viri non desuerint qui foetuum pulmones conspexerint etiam post summam putredinem ad fundum ruentes; vera tamen eos scripsisse, negemus, qui contrarium vidisse affirmant: quos inter Clarissimus est Professor Weissius. Cujus si legas Observationem (p); ultro fatearis, qui numquam haurire aere potuerit foetus, ejus putrescentis pulmones non aliam ob causam ad tactum fuisse spongiosos, & in aquam inje-

infectos supernatasse; nisi quod putredine, aere evolvente, jam infecti erant. Eodemque spectasse crediderim, Frid. Ruyschium (q), cum scripsit, nunquam liquori supernataturum pulmonem bene constitutum, si foetus in utero materno moriatur, ubi de illis questus est, qui sibi olim ea in re adversabantur, quae controversia haud scio an ea fuerit, cujus alicubi (r) mentionem injicit Boerhaavius. Cum ergo pulmonem haud bene constitutum; sed putredine infectum prehenderimus; etiam si in aqua natet; non propterea foetum esse vivum editum, pronuntiabimus. Multoque etiam minus, quandocunque probabilis suspicio erit, inter ipsos difficilioris partus conatus, ruptis jam membranis potuisse aere ducere priusquam in eam ora postea mortuus, ederetur, quaenam admodum Palfinius quoque (s) inter ceteros admonuit: quanquam fieri vix potest, ut in hoc, & proximo superiore casu mulierculae astutia fallamur, cum adjuvantes manus uterque requirat, neque satis oculi, aut fingi quae aut praecedunt, aut comitantur, aut subsequuntur, facile possint.

Sed contra nullus negotii esset, illud ultimum mulierem comminisci, se mortuo edito infanti, cum femivivum existimaret, aere, in os valentius sufflando, quo ad respirandum excitaretur, immisisse: eo igitur aere pulmones, in aqua natantes, distentes esse. Quin etiam ut in omne scelus prona quorundam hominum sunt ingenia, possit inimico in mulierem animo quippiam, aut quippiam, in cujus manus infans, mortuus editus, pervenisset, clam omnibus id fecisse, ut immerentem calumniaretur, quasi spirantem occidisset. Verum si nulla sint interna, aut externa vis, adhuc viventi illata; indicia; alia enim sunt ac mortuo, & praesertim non statim a morte, illata; hinc calumniam licet convincere; matri autem quae aere immisisse se, dicat, eo magis tunc credere, cum adversatur nulla ex rebus ceteris circumstantibus, neque pulmonum distentio major est quam quae ea quidem ratione effici in recens, aut minus recens mortuo foetu, experimentis sedulo in eam rem habitis, possit: quanquam haec magis ne Medicis, ac Judicibus sint profusus incognita, attingenda a nobis censeo, quam ut in vulgus emanent, non aliter ferme ac quae de venenis necessario scribuntur.

48. Habes qua ratione caute, & prudenter utaris proposito experimento. Quod si nos pressius hanc videmus exposuisse; conferre potes cum iis quae fufius scripsit Vir Cl. Michael Alberti (t), qui, ut Heisterus quoque (u), circumspice adhibendum experimentum, non abjiciendum, existimavit. Nec aliud intelliges fuisse judicium Prudentium Medicorum Beherensii (x), & Trewii (y), aliorumque, & ne Juris Consultos profusus omissem videamus, etiam Schoepferi (z), quorum versans Opuscula, cum alios qui argumentum hoc tractant, cognoscas, tum praesertim quae ad res attinent circumstantes, five ad signa cetera Infantitidii, perspicies, & quae arte haec quoque sint, ne decipiamur, examinanda. Sive enim absint, five addunt, vim addunt, aut detrahunt experimento: quod alioquin responderet plerumque, ut vel mihi nuper in vitula, geminis, ut capite, & collo, & corde, sic etiam pulmonibus praedita. Ex his enim contrariis, densis, ex rubro atris, & cum in iustam aquae copiam, exigua enim potest interdum fallere; vel frustillatim injecti essent, illico fundum petentibus, intellexi, mortuam esse editam, quam natam fuisse, & horas aliquot vixisse, scriperant. Reigitur ab eo qui partui assuerat, diligentius, ut petii, exquisita, alteris litteris certior factus sum, revera mortuum produisse. Verum de ceteris quae in ipsius dissectione conspexi, erit alias (a) scribendi locus. Nunc tandem ad alterum genus Suffocationum (b), quod videlicet ab internis causis est, transeunt, eo breviores in hoc erimus, quo in primo sumus prolixiores.

49. ANUS, cui cancer, sinistro laborum angulo absumpto, inde ulterius in os sub lingua serpebat, cum thoracis affectionibus quas catarrhales ipsa dicebat, obnoxia esset, suffocata mortua est. CADAVER cum incidere, laryngem, & viciniam integras, & purulentum tamen ichorem huc glottide, & in proxima Aspera arteria prehendi: eundemque intra summam partem finitri superioris pulmonum lobi, & alibi in ipsis. Lobi autem inferiores vehementer inflati erant. Ubiqueque pulmones fecerem, cinereo colore inveniebam, quem nigra linea, & ramusculi, vasculorum videlicet in quibus Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

stagnabat sanguis, passim distinguebant. Cor quoque nigro sanguine plenum, non omnino illo quidem concreto, nec tamen sine polyposis concretionibus, quarum una, forma, atque albedine lumbrico similis, in pulmonare vas pertinebat. Valde etiam erant sanguine distenta Coronariae venae, & Jugulares omnes, harumque per colulum rami. Magna autem arteriae valvulam unam offendentem inveni: idemque crebris in locis vitium conspexi in facie ejusdem arteriae interiore ad Iliacas usque.

50. Mulier haec redigit in memoriam virum, cujus cadaver circa idem tempus ibidem, hoc est in Bononiensi Incurabili Nosocomio dissecimus. Nam & ipsi ulcus, sed in penitioribus erat oris partibus, similiterque larynge, & proxima arteria illaesis, eadem quae in muliere, pessime affecta erat pulmonis sedes: & ipse quoque suffocatus instar decesserat. Sed ex ejus historia quidquid restat, ad Deglutitionis laesae tractationem servamus; nam cetera quae modo attigimus, & qua ratione ejus pulmones non secus atque hujus mulieris, obladi potuerint, alibi (*) indicavimus. Hi igitur pulmonum vitio suffocati sunt, ut vitio laryngis, & Asperae arteriae alii, de quibus praeter ea quae ex Platero (c), & Kerckringio (d) legeris, alio loco opportunius ad te scribemus (e), aut scripsimus (f). Hic vero nullam praeterea Observationem adjiciemus, nisi quam ab Exercitissimo Santorini accepimus eodem quo habuerat die. Pertinet autem ad suffocationem ex vitio arteriae Magnae.

51. VIRGO, cui jam aliquanto prius sanguis aut minus, aut nihil per uterum respondebat, difficilis autem, cum se moveret, facta erat respiratio, tandem velut ex convulsionibus, suffocata est. ABDOMINE diducto, animadversum exterius in ipsa uteri substantia est tuberculum, eorum simile quae natte vocitantur.

Thorace autem recluso, Magnae arteriae initium reperiunt ea parietum crassitudine, ut valis capacitatem non parum minueret. In ea erat arteria sanguis; sed multo copiosius in pulmonibus, quos praegravabat.

52. Quaecunque demum causa fuerit in arteriosis parietibus ejusmodi crassitudinis quae valis minueret capacitatem, cujus rei in aliis arteriis exemplum habes apud Littrium (g); manifestum est, ob angustius factum arteriae initium, sanguinem non nisi minori copia, & minori vi per hanc emitte, & promoveri potuisse. Itaque in hac inventus est; sed longe majori copia in pulmonibus, quorum in valis tanto plus ejus congeri, necesse erat, quanto minus poterat in Aortam immitti. Ex hujus igitur angustia & difficultate, praesertim moto corpore, oriebatur respiratio, & suffocatio denique nata est. Sed de hac satis superque. Reliquum est, ne ob perpaucam quae de tussi scribenda habeo, peculiarem consiciam Epistolam, ut huic illa addam potius, quemadmodum initio pollicitus sum.

53. Tussis causa, non secus ac laesae Respirationis (h), alia quidem in pulmonibus sunt, alia extra pulmones. Harum autem alia in thorace, alia extra. Et rursus quae extra thoracem sunt, alia in Capite, alia in Collo, alia in Ventre. Cum autem a causis, tot, & tam varias sedes habentibus, tussis oriatur, est alia cum febris, ut appellant, corruptivis semper comparanda, tunc autem solum cum salubribus, & depurativis, quando a materia oritur quae vi ipsius tussis extrudi queat. Est enim febris, & tussis, utraque per se malum est; tunc utraque tamen est boni causa: quapropter ex ipsa corporis natura, & constitutione, quam naturam vocamus, utraque exilit, & pessimo tunc consilio supprimitur, quae, si non adesset, optanda foret. Est enim aliquando in pulmonibus materia peccans, nec pauca, & quae expelli possit; sed nulla est tussis propter hebetem, ac deficientem sensum in tunica intima bronchiorum: quo fortasse attinent duae in Sepulchreto Observationes XXV. & XXVII. Sect. I. secundi hujus libri. Contra autem, pulmones alias materia obidet quae nulla tussi possit everri, ut, exempli causa, Observatione XII. hujus III. Sectionis, aut ea quam alii Litteris (i) descripsi, pulmonum tophaceorum. Nec secus tibi cogitandum est de tussis causis, quas ex superiore via aeris, aut aliunde valeat, aut nequeat ipsa tussis excutere; quanquam nullas fere, fitas extra vias aeris, potest, five in thorace sint, ut cum in hujus hydropis (k) tussim interdum, sed irritam, aut nihil certe ejus aquae educentem memoravimus, five sedem habeant extra thoracem. Habent enim

(b) n. 43. (c) De Causa a gactu somnolentiae. (d) Obs. 124. (e) n. 43. (f) Quest. Med. Legal. Tom. 3. Consil. 79. n. 11. (g) Hist. cit. supra, ad n. 40. (h) Hist. hoc n. cit. (i) De Ulu Part. 1. 15. c. 6. (k) De form. Foetu c. 18. (l) Dissert. de fall. pulm. infant. exper. n. 10. & seqq. (m) Ibid. n. 16. (n) Disput. quod pulm. infant. in ag. &c. Vid. Hist. (o) n. 9. (p) in Medit. Behling. sup. cas. rupt. in partu uteri.

(q) Theat. Anat. V. n. 40. (r) Praelect. ad Instit. §. 691. (s) tr. 3. supra ad n. 44. cit. c. 9. (t) Dissert. de pulm. subfid. experim. grad. applic. (u) Dissert. supra, ad n. 46. cit. n. 22. (x) Ad. N. C. Tom. 2. Obs. 28. (y) Eorund. Tom. 8. in Schol. ad Append. n. 3. (z) Dissert. Jurid. de pulm. infant. natant. &c. (a) Vid. Epist. 48. n. 57. (b) supra, n. 2. (c) Epist. Anat. 9. n. 9. & 10. (d) Sect. hac 2. Sepulchre. Obs. 4. (e) Ibid. Obs. 9. (f) Epist. 28. n. 9. & 10. (g) Epist. 15. n. 13. & seqq. (h) Mem. de l'Acad. R. des Scs A. 1712. (i) Vid. Epist. 15. n. 3. (j) Epist. 15. n. 22. (k) Epist. 16.

in Capite, ut dixi mus, in Collo, in Ventre: quæ singula exemplis declarabimus.

54. Et primum tussis causam in Capite esse posse, vel ex eo omnibus manifestum est quod levem Auditorii Meatus ab auriscalpio irritationem sæpius tussis consequitur, five irritatio per interiores membranas auri, Tubæque Eustachianæ, & pharyngis demum ad laryngem usque propagatur, five efficit, ut aliquid ex ea Tuba in pharyngem protinus deturbetur, hanc, & laryngem stimulat, five tandem certos quosdam nervos in consensum trahit, ut puta membranis interservientes quæ proxime cum intima laryngis tunica continguntur. Atque, ut dixi, ejusmodi tussis excitatio nemini non cognita est. Anatomicis autem ea quoque nota est, quæ irritatis fit initio nervorum, vel interdum in hydrocephalis. Perlegis in Sepulchreti superiore libro (1) Vesalii Observationem ad id mali pertinentem; & ad levem capitis motum, gravem illico tussim excitatam reperies, cum in pulmonibus nihil vitii memoretur. Sic etiam in Observatione Lechellii (m) tussim leges, cum tamen præter cerebrum, nulla alia viscera male haberent, & nominatim pulmones, sed laudabiliter, optimeque constituta, & absque omni culpa fuisse dicantur.

55. In Collo autem, non est qui nesciat, tussis causas sæpenumero insidere, nimirum in arteria Aspera, præsertim vero in larynge, illasque interdum per ipsam tussim, nonnunquam nullis Medicinæ prædiis tolli posse, ut cum ita larynx vitata est, quemadmodum post annuam tussiculam, & varii humoris excreatum descripsit Vir Cl. Fanonius (n). Lanciscus autem in quadam ad nos epistola scripsit, Malpighio, & sibi de quibusdam violentissimis tussibus olim colloquentibus, quas alii perperam inter convulsivas referebant, visum esse inter eas potius collocandas, quas commovet paucus, sed salus & acer, humor, qualem illi excreabant ægri, ab laryngis glandulis præter naturam secretis: quibus quidem glandulis ipse accessisset postea Arytænoideas nostras eo libentius quod has in quodam cadavere aliquantum monstruosas invenisset. Nostras autem diximus tum quia primus ipse, Vir Eruditissimus, nobis tribuit (o), tum etiam quia non idem nobis, ac nuper Viro alteri, ceteroquin Doctissimo, unquam visum est, scilicet has glandulas a Carpo, & Schelhammero fuisse præmonstratas. Ne grave, obsecro, sit tibi, si paulo prolixius rem examinavero; tanto enim diligentius faciendum hoc est, quanto plus auctoritati uterque tribuimus Illustris Viri. Carpus dixerat, inquit is, super glottidem carnem glandulosam federe p. CCCXCIII. Addiderat Schelhammerus, substantiam glandulosam arytenoidi insidere l. c. p. 11. Tu vero utrumque inspicere locos ipse ultro indicabo, ne retrorsum ibi quærendo per multas paginas, labores, neve sic in aliud forte incidas huc minus attinens Schelhammeri opusculum. Dissertatio hujus est intelligenda de Voce, in cuius I. Parte, cap. 3. de Arytænoideis verba faciens, substantiam hanc, inquit, substantiam alicujus peculiaris, quæ nullibi alias in corpore reperitur, quam commode expressit Galenus, dum adiposam, cartilaginosa, & membranosa dixit: nonnullique de hac substantia interjectis, ut similitudinem esse ostendat, medioque se habere modo inter illa tria quæ memoravit Galenus, sic protinus indicata pagina 11. concludit: Hec itaque substantia duplici arytenoidi cartilagini, cum duplex crista inheret, mollis, laxa, levis, magis a se distans dum spiramus, ad se invicem accedens, ubi vocem edimus, plane oclusa, dum spiritum premimus. Hanc partem medio se habentem modo simul vocalem appellant, & glottidem. Linguam Galeni interpretes verterunt. Num ergo dicit, substantiam glandulosam arytenoidi insidere? ne potest quidem, cum illam dixerit esse ejusmodi, ut nullibi alias in corpore reperitur, idque etiam quinto capite extremo (p) confirmet. Istas igitur cristas, vel eminentias arytenoidum; sic enim alibi (q) vocat; nec usquam satis explicatam glottidem Schelhammero relinquamus, undeque illas confecerit, & quocumque hanc modo intellexerit; nam & musculus quem arytenoideum proprium nominant, ille (r) ipsius gutturnii substantiam putabat. Satis enim est, aperte, ut mihi quidem videtur, constare, glandulosam ab eo non additam esse substantiam.

56. Nec vero minus perspicue, ut opinor, intelliges, cum a Carpo dictum est, super glottidem carnem glandulosam federe, non aliud omnino voluisse, quam suam epiglottidi insidere glandulam, quod olim in Primis ipsis

Adversariis (s) admonui. Verba enim Carpi quæ in Commentariis habentur super Anatomia Mundini (t) in posteriore facie ejus quæ indicata est, pagina 393. hæc quidem sunt: ut infra videbitur, natura ordinavit certam carnem adenosam supra seu infra linguam fistula illi (aeris) adherentem ad mollificandam epiglottim, seu laryngem. Sed lingua ista fistula non est Carpo quod interpretibus Galeni lingua, seu glottidis rima, ut paulo ante Schelhammeri verbis commemoravimus. Verum ea lingua omnino est, quam Celsus (u), superiore pagina a Carpo laudatus, ita descriperat: exigua in Aspera arteria sub ipsis faucibus lingua est: quæ, cum spiramus, attollitur: cum cibum potionemque assumimus, arteriam claudit. Scilicet ipsa est cartilago epiglottidis, ut ante paucos versus in ista eadem pagina 393. Carpus ostendit, hæc scribens: proprius tamen epiglottidis vi vocabuli indicat epiglottidem quæ est lingua fistula supra postea cartilagini cartilagini: quod cum passim toto reliquo eo commentario 29. confirmat, tum ibi maxime declarat, ubi (x) epiglottidem proprie dictam describit figura lingue humane, si ve lingue fistule arte factæ, eo autem litu, ut sua parte acutiora tendat versus meri (id est gulam) claudendo partem superiorem cartilaginis cimbalaris, hoc est arytenoidis, in cuius mox descriptione cum hanc duplicem esse, ostendisset, ita (y) singulas laryngis cartilagineas indicavit: post (id est præter) istas duas (cymbalares) cartilagineas, sunt alie tres, scilicet cipealis cartilago: & cartilago nomen non habens: & cartilago dicta lingua fistula: quæ ipse addita, loco trium quas antea ponebant ceteri, quinque esse laryngis cartilagineas, concludit. Et si vero hæc ita perspicua sunt, nihil ut possit esse evidenti; tamen hoc insuper adde. Dixerat Carpus, ut paulo ante retulimus, infra visum in de ea carne glandulosa appositam ad linguam fistulæ, & de ejus utilitate. Ubi nam igitur id præstitum est? Non alibi omnino, quam ubi epiglottidem proprie appellatam describens (z), in ea carnem pinguem agnovit, cuius etiam utilitates retulit in humefacienda epiglotti, hoc est larynge, ipsaque epiglottide proprie dicta. Quem locum ut recte de epiglottidis glandula paulo inferius accepit is quoque Doctissimus Vir, qui priorem censuit ad Arytænoideas pertinere; ita ubi animadvertit, ad eundem illum primum locum hunc alterum esse referendum; non dubito quin, prospectata ejus ingenuitate, apud alios potius priscos Auctores, quam apud Carpum, jam dicat, Arytænoideas glandulas, si forte earum aliquod indicium extaret, esse quærendas: neque tamen apud Galenum, aut apud Fabricium, est glottidem ipsam viscosam olim dixerunt ille de util. part. l. VII. c. 13. hic vero l. c. g. id est de Larynge Parte I. cap. 9. nimis enim hæc quidem sunt obscura vestigia. Quod si tu forte huc attinere potius crederes quæ Galenus ibidem scripsit capite 11. Fabricius autem 2; sic saltem, primi verba produceres diserte affirmantis, glottidis corpus membranaceum esse, adiposumque, & glandulosum, Fabricii autem, in porcis utique idem quadatenus confirmantis. Idem enim, ait, dixisse Galenum propterea quod ad ungum descripsit glottida porcorum, quæ adiposa est, adipe tamen duriore ac densiore, ut glandule etiam substantiam præ se ferat. Sed quatenus, & ubi sint Arytænoideæ glandulæ in porcis, non est hic videndi locus, neque an eas Galenus indicare voluerit: Fabricius certe alias plerique glottides adiposo & glanduloso illo corpore quod in suilla agnoscit, fere destitui, affirmat, neque in ulla demum id ibi esse, indicat ubi sitæ sunt Arytænoideæ humanae glandulæ, sed omnino antè, & inferius, ut perfecta citati capitis ea parte quæ glottidem ipse describit, non difficile intelliges. Quæ num pro me, an potius pro vero dicta sint, quod studemus ambo in historia Anatomies illustrare, ille ipse quem suo magno merito plurimi facio, Vir Eruditissimus iudex esto.

57. Nunc ad Tussis causarum sedes revertamur. Harum erant reliquæ, illæ quæ in Ventre sunt. Quarum eas maxime obvias video quæ diaphragmati sunt propriæ, in hepate præsertim, & ventriculo, nam in pancreate quoque, & in liene ex parte, quin etiam in renibus hic in Sepulchreto (a) adnotatas invenies. Sive contactu ipso irritatur septum Transversum, sive distracto, obliquoque peritonæo quod iis visceribus, & faciei septi inferiori commune esse, nosti, sive denique pulmones ipsi in consensum trahuntur affectis nervis qui tum illis, tum iis visceribus prospectuunt, tussis illæ, per se aride atque inanes, eorundem affectus viscerum consequuntur. Hujusmodi causa-

causarum ultima ventriculo præsertim videtur convenire, inspectis ipsis quos modo indicavimus nervis, hoc primum ex ventris visceribus maxima copia adeuntibus: quanquam esse etiam potest qui credat, e ventriculo per oesophagum irritationem aut in adherentem truncum Asperæ arteriæ; aut in ipsam quoque laryngem, in quam intima gula membrana se se tandem immittit, aliquando propagari. Ut ut est; inanis tussis exemplum, ortæ, ut videtur, ob tumorem ventriculo annexum proferam: & continuo prolixiori huic Epistolæ finem imponam.

58. ANICULA septuagenaria, nutrix olim ebriosa, semper autem meri avida, a mensibus saltem duodeviginti famulatu inepta reddita erat ob hæc valetudinis incommoda, tussim in primis, eamque siccam, spirandi difficultatem, & capitis dolorem assiduum, quamvis modo auctum, modo remissum, & quæ hæc conquebantur, vigilias, & cibi fastidium, ut propterea pauca ederet. Hæc a feminis contubernibus accepimus, cum propter ea quæ in hujus cadavere inventa sunt, alias exquirendas res curaremus, præsertim vero an de ulla in ventre duritie, tumore, ponderis sensu quereretur: quod ab illis negatum est. Novissime autem, cum paucis diebus quasi peripneumonia laborasset, decesserat. CADAVER macilentum erat; eoque notabiliter fuit pinguedinis globus, pugni magnitudine, qui sub cute inventus erat ad cartilagineum ensiformem (b). Ventre aperto, nihil observatione dignum occurrit, quam tuber subrotundum, pondus, minimum, libræ, quod posteriori ventriculi faciei annexum erat ad hujus quati medium. Erat illud exterius minoribus affurgentibus hemisphaericis albis tuberibus inaequale, intus autem albo, & subfusco, & sanguineo quoque ob vasa, colore variegatum; & durum cum esset ubique adeo, ut pro scirrhus habere non dubitares; intus alicubi duritie ossæ præditum erat. Dissecti bifariam sectiones, digitos transversos tres secun-

dum unam diametrum, quatuor secundum alteram æquabant. Nullam cum ventriculi cavo habuit communicationem: isque apertus, inventus est rugosus, & omnino qualis in sanis solet, ea etiam parte qua tuberi respondebat, ad spatium videlicet duorum circiter digitorum. Quint etiam tunica quæ intimam ad illud spatium operiebant, sanæ erant, nec tuberi annexæ: quod per extimam dumtaxat ventriculo alligabatur. Hæc per tuberis faciem videbatur produci, & sanguifera vasa perferre, quorum unum, venosum visum, a tubere profectum per inferiorem ventriculi superficiem repebat, crassitudine ferme calami scriptorii. Omnino facile erat conjicere, minimam quampiam ex Conglobatis glandulam, extimæ tunicæ, subjectæve cellulosa inhaerentem, aut hujus aliquot, si mavis, cellulas congelta sensim materia eas tunicas suo pondere ab reliquis distraxisse, in eamque molem excrevisse. Cæterum lien aliquanto major quam æquum esset, intusque pallescens, ea fuit laxitate, ut videretur pultem quandam potius, quam id quod solet, continere. Jecur in transversum longissimum, interiore substantia pallidula, & propemodum variegata, nec tamen dura. Arteria Magna quasi flexuosa, magisque illac, ut quæ alicubi pene in diverticula turgere videbantur. Alba hic illic harum, & illius interior facies, nec sine squamis ossis, parvis tamen, paucisque in locis. Et hæc quidem in Ventre. In Thorace autem, & Capite pari uti diligentia non potui, quippe Anatome Publica distentus A. 1745. ad quam alia quædam minus inepta suppetebant cadavera; hujus enim musculi erant laxissimi. Illud tamen scio, cor vitio, quod obvium esset, affectum non fuisse: pulmones autem annexos quidem pleuræ, & subduros, nihil tamen habuisse quod veram inflammationem, & multo minus quod inveteratum morbum ostenderet. Qualis autem vera in pulmonibus inflammatio occurrat, proximæ Epistolæ demonstrabunt. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XX.

Agitur de Pectoris, Laterum, & Dorsi Dolo.

Tot sunt tum Valsalvæ, tum nostræ Observationes ad Dolorem Pectoris, Laterum, & Dorsi, sed præcipue Pectoris, & Laterum pertinentes, ut quamvis earum aliquot in aliis ad Te Litteris (*) ad quas etiam spectabant, scripserimus, & scripturi simus; cogamur tamen reliquas dividere in Epistolas duas, quarum prima quæ Valsalvæ sunt, altera quæ nostræ, complectatur.

2. RHEDARIUM igitur ille vidit annorum circiter quinquaginta, qui etiam annuum totum febribus vexaretur, atque adeo novissime etiam Peripneumonia, inani tussis, difficili respirazione, & quodam fudellario stipata; nunquam tamen decumbere voluit, sed fusa qualitercunque obit munia. Itaque non nisi quinto, aut sexto die a peripneumoniae initio, in Nosocomium suis se pedibus contulit: ubi iisdem symptomatibus valde agitatus, intra horas XXIV. vivere desit. IN VENTRE paululum feri limpidi: splentriplo major inventus est. In Thoracis cavo dextero uncia aliquot feri turbidi: lobusque pulmonis superior, præsertim dorsum versus, totus inflammatus, qui cum secaretur, minimi hic illic abscessus intus sunt ubique deprehensi materiam faniolam continentes. Pleura erat illæsa. Pericardii cavæ suo humore ad dimidium usque repleta. In corde polyposæ concretiones, majores in auriculis, minores in ventriculis ad ostia arteriarum, & ex his majores quæ in ventriculo dextero.

3. VIRUM quadragenarium, qui ut leve sibi in crure vulnus curaretur, jam diu in Bononiensi S. Mariæ de Vita Nosocomio decumbebat juxta alterum virum quem magnus femoris abscessus demum sustulerat, febris acuta prehendit cum rufi, sputo sanguine tincto, postmodum ad colorem viridem inclinante, difficili respirazione, dolore in latere dextero, quibus favientibus, in dextero idem latus jacens, in quod facilem habuerat decubitus, circa quartum ab acuti morbi initio diem, obit. PULMO sinister sanus, & liber. Dexter superior lobus, & proximi lobi pars superior, qua uterque dorsum spectabant, tumore turgente inflammato, & præduro, arctique per membranosos nexos pleuræ adhaerebant. Hæc Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

tamen nullam inflammationis habebat notam. Singuli cordis ventriculi singulas concretiones polyposas continebant non exiguas; dexter tamen majorem: & cum earum singula tum in auriculas, & venas, tum in arterias producerentur, in has minus quam in illas, producebantur.

4. Utraque historia aliquid per se docet notum quidem omnibus, sed nunquam satis inculcatum, prima quidem, nisi magnis morbis tempestive occurratur, prævalidos etiam homines, eoque sibi præfidentes, in quibus ille certe rhedarius fuit, opinione citius absumi: altera, pessime sibi consulere qui leves ob morbos in Nosocomiis diutius cubant, præsertim si prope agros jaceant, aerem pravis halitibus inficientes; ad multo enim graviores morbos disponuntur, quam si fuerat cujus abigendi gratia illuc concesserunt, velut isti accidit viro, acutissima propterea correpto inflammatione, eaque maligna, si Fontanum audias, qui (a) ejusmodi inflammationum causam in humore stantebatur tenui virecente, qui color in propositi ægri sputis est animadvertus. Ceterum quod ad dolorem attinet, ejusque causam, & sedem, erit opportunior infra scribendi locus. Interea noli mirari, quod nullum Valsalva in prima historia memoraverit. Cum enim peripneumoniam dixit, non secus gravativum dolorem, quam febrem, est neutrum diserte posuit, significavit. Non sum nescius, in hoc morbo nonnunquam dolorem videri nullum, ut alias (b) ostendam, febrem autem leviores (c). Verum id ipsum tunc non est omittendum, imo diligenter, quod utique Valsalva fecisset, adnotandum. Nunc autem febrem, tanquam facile subaudiendam memorare prætermittit non una in historia (d), velut in duabus præsertim quas continuo subijciam.

5. SENEX annos natus sexaginta quinque, cum ante biennium brachii dexteri paralyti correptus, ab eademque liberatus, sæpius postea dolore capitis affici consuevit; novissime ob pulmonis inflammationem in illud quod paulo ante memoravi, Nosocomium exceptus, multum de dolore, & sensu ponderis in sinistra thoracis parte querebatur, materiamque purulentam expectorabat.

(1) l. Sect. 16. Obf. 6. (m) Ibid. in Additam. Obf. 4. (n) De Observat. Med. & Anat. Epist. 8. n. 8. (o) De Subit. Mort. edit. Venet. l. 1. c. 18. ad a. 3. (p) Part. I. (q) Ibid. c. 4. (r) Ibid. c. 3. (s) n. 3. (t) Comm. 29. (u) De Medic. l. 4. c. 1. (x) pag. 396. (y) pag. 397. (z) pag. 396. (a) Sect. hac 3. l. 2. Obf. 27. §. 7. Obf. 22. §. 2. Obf. 30.

(b) Vid. Epist. 50. n. 24. (*) VI. n. 10. 12. 14. VII. 4. XXII. 10. 16. 22. XXXVI. 23. XXXVII. 29. XLV. 76. XLVIII. 32. LII. 25. (c) in hac l. 2. Sepulchr. Sect. 4. Obf. 28. (d) Epist. 21. n. 5. & seqq. (e) Vid. infra, n. 26. (f) Vid. infra, n. 20.

cujus excretio cum per multas horas defecisset, ex improviso prope vigesimum tertium diem est mortuus.

THORACIS cavum finitrum tumidus, ac durus pulmo totum replebat, ulcus continens, quod multa sanie scatebat, per majorem etiam pulmonis illius partem diffusa. Pleura autem erat omnino sana. Cordis thalamus dexter concretionem polyposam habebat, quae se per venam Cavam quasi ad cubiti longitudinem extendens, varias ejus partitiones imitabatur. Erat altera in sinistro thalamo: sed hac in arteriam Magnam vix perveniebat. In Cerebri autem ventriculis aqua inventa est ad felibram: nec praeterea quidquam in toto cerebro praeter naturam deprehensum est; si plexus Choroideis excipias glandulas, quae valde turgabant.

6. Nihil magis in morbis ejusmodi accelerat mortem, quam materiae expectorandae suppressio. Hac autem eo facilius accidit, quo vires ob agrotationis diuturnitatem, aetatem, & nervoli generis labem infirmiores sunt: quae omnia in proposito sene conjuncta vides. Quod autem in ejus cerebro conspectum est, qualis fuerit praegressa paralyticus causa, & saepius efficientis caput doloris, tibi poterit indicare, ad ea respicienti, quae alias (e) de utroque affectu ad te scripsimus.

7. MULIER annorum circiter viginti septem, quae nupta ante quadringentum, nunquam conceperat, dolore in thoracis sinistra parte afflicta cum spirandi difficultate, & rufsi vehementi, quae aliquid expectorabat. Moritur.

THORACE recluso, in hujus sinistro cavo inventum cum serum, albo infectum colore, tum pulmo a posteriori parte inflammatus: ex cuius sectione; etsi nullus apparebat abscessus; sanies cum sanguine effluebat, nigra autem hic illic per ejus substantiam maculae conspicebantur. Ventre aperto, in testibus, vesicularum humor totus concretus deprehenditur non secus ac si ad ignem fuissent coctae: unde veri simile est, ejus infecunditatis causam extitisse.

8. Hanc quoque adjunges ad ceteras infecunditatis causas. De quibus cum hic non sit agendi locus, ad historiam alterius transibimus femine, quae saepe conceperat, & ad partus tempus accedebat, cum pulmonis inflammatione confecta est.

9. MATRONA nobilis, annos nata quadraginta quinque, praepinguis, sero abundans, cui vel sanae, gravis, praeteritum a motu, respiratio erat semper, levis autem tussis non raro, crebrumque sputum, ac pene quotidie post laboriosum nocturnum somnum vomitus mane crassus, viscidusque materiae, unde levare videbatur, jam plures enixa filios, pluresque etiam passa abortiones, cum denique A. 1689. nonum mensem ab nova uteri gestatione inchoasset, acrique frigidiore importune se exposuisset, magno toto corpore rigore correpta est, quem par confecerat calor cum ingenti siti, spirandi difficultate, molestiore tussis, gravativo dolore in dextera thoracis parte, ad scapulam vergente, pulsus frequenti, celeri, duro, vomitu bilioso (ex quo aliquod in speciem levamen), & ea qua infrequentibus etiam diebus permolesta fuit, inquietudine, ac totius corporis jactatione. Secuta in brachio dextero vena est, nec cetera ex arte omiffa. Tamen saeviore facto morbi impetu, altero die ad prima illa pulsus vitia intermissio quoque accessit, & erecta cervix respirandi necessitas, cum aquosae, & lividae per sputum, biliosae autem per feces materiae ejectione. Tercio die aucta spirandi difficultas, stertor, sputa, & pauciora, & valde crassa, densa, albescens, interdum & flava: iteratae dejectiones: pulsus vel magis inaequalis. Missus iterum est sanguis, aliaque in usum tracta remedia; sed incassum. Nam die quarto pejora facta erant: omnia; thoracis autem ille dolor, qui gravans, ut diximus, fuerat, pungens jam erat, praesertim cum agra tussiret, aut corpus moveret: cui postmodum non abimilis infimi ventris se dolor adjunxit, ut instantis partus faceret suspitionem. Verum infecunda nocte inter crebras inaequalitates, & intermissiones defecere pulsus coepit, & confopitis doloribus, remissa attitua illa totius corporis jactatione, suppressis sputis, fatiscens viribus, quinto ineunte die, vivendi finis est factus. VENTRE illico aperto, nonnihil inflammatus uterus, in hoc autem puella jam mortua inventa est, cujus alioquin viscera, ut & cetera quae in materno erant ventre, secundum naturam se habebant.

Sed Thorace matris dissecto, pulmo dexter immanem inflammationem ac duritiem, & sub his inchoatum jam abscessum ostendit.

10. Etsi a primo fortasse desiderabis, ut qua diligentia morbum, eadem Valsalva anatomen thoracis hujus Matronae descripsisset; tamen neque durities, pulsus, neque dolor ex gravante pungens factus, necessario indicant, praeter pulmonis, quam memoravit, inflammationem, pleura quoque cujus nullam mentionem fecit, inflammationem fuisse.

Quo de utroque signo cum infra iterum (f) in eandem sententiam scribendi occasionem sim habiturus; hic de singulis vix pauca attingam. Pulsum enim durum fuisse in peripneumoniacis; quorum pleura sine ulla inflammatione reperta sit, alias (g) videbis: nec Galeanus, cujus auctoritate maxime nituntur qui in peripneumonia possum durum esse, negant, hoc ipsa negavit (h); imo diserte, ut admonuit Schneiderus (i), raro saltem id accidere, falsus est, & cum biliosa, velut in proposito casu, abundet materia. In tanta vero quae in eadem erat pulmonis inflammatione haud mirandum est, si ejus quoque extrema inflammata denique membrana fuerit, quod cum accidit, pungentem fieri dolorem posse ob nervulos in ipsam immixtos, non dubitabat laudatus Schneiderus (k); idem postea confirmante Vieusseno (l), & nervosae quamplurimas fibras in eam desinere, tradente. Nec dubitaverat antea Sennertus (m), nec dubitavit postea Auctor Scholii quod in Sepulchreti hac IV. Sectione adiecit Observationi (n) (cujus locus apud Tulpium perperam indicatur) praesertim si vel tensio sit valida, vel inflammatio magna, quemadmodum in hac Matrona.

Ad cuius exitum vide quot, & qualia conspiraverint. Primum erat praepinguis: quae res significat gravissimam morbi causam; obesa enim corpora minus pleuritidi, & peripneumoniae sunt obnoxia, ut animadvertit aequo Diligens, ac Eruditus Medicus Trillerus (o): quod, cum memoria repeto peripneumoniacos omnes a me aut viros, aut curatos, verum esse, intelligo, & ipse poteris perfectis eorum qui a Valsalva, itemque a me dissecti fuerunt, historiis cunctis, hac, & altera (p) illius excepta, facile cognoscere. Praeterea nimia pinguedinis copia quantum pulmonibus, in decumbentibus praesertim, loci demat, quantoque respirationem, & expectorationem reddat difficiliores, satis est manifestum. Huc accedebat quae ista augeret, uteri distentio, quanta jam nono mense est. Nec omnino defuit ejusdem uteri inflammatio, tunc, opinor, inchoata, cum pungens ille infimus dolor saltem imminentis partus attulit suspitionem.

Sed & ipsa uteri gestatio, ubi accedat peripneumonia, quanto hanc, & hac illam periculosiorem faciat, siue morbi symptomata, siue praecipua remedia spectes, non difficile cognoscas: crebras dico hinc tussis convulsiones, dolorem, vigiliam; inde vero cum tenui victu, sanguinis missione, quando nec foetui subtrahendum est unde nutriatur, nec ipsius, & matris vires ita extenuantur, ut partui non possint sufficere, vicino praesertim, velut hic. Quamvis autem Hippocrates (q) sententia, mulierem utero graventem capi ab aliqua morbo acuto, lethale esse, non secus accipienda sit, quam latine a Celso (r) reddita est, acuto morbo facile consumi; neque semper facile pro certe posuit; aut si ibi posuit, veteres illas, praegnantibus intolerabiles, curationes spectavit; nam postea & tot alii, nec raro adeo, ut aliqui putant, & nobis medicinam facientibus, tenuique mediocriter victu, & ipsa, ubi res cogeret, sanguinis missione, sed caute, utentibus, Deo bene juvante haecenus contigit, ut matrem simul cum foetu servaremus vel affecta interdum angina simili, ut in Jacoba Severa, cum interna thoracis manifestissima inflammatione conjuncto; non erant tamen nostrae obesa, neque laxa, infirmisque pulmonibus, ut Matrona de qua sermonem habemus. Quae cum esset jam diu tussi, & crebris sputis obnoxia; procul dubio ita erat ad peripneumoniam disposita, ut hujus praegravanti vi par esse non potuerit; neque enim ex levibus fuit, ut vetustissimus Auctor, aut, si mavis, Hippocrates (s) loquitur, ex non perniciosarum genere, & mollium, quandoquidem non habuit pauca, ut haec, sed pleraque eorum signorum quae idem recenseret. Erat enim febris acuta, spiritus frequens ac calidus, & anxietas, & jactatio, & dolor sub scapulas, & gravitas in pectore, & tussis vehemens, & praeter hac alia insuper, ut erecta cervix respirandi necessitas, & sitis ingens, & gravia pulsum vitia, & livida sputa, & fusa alvus crebrius, opinor, & copiosius quam oportet, ut sic infra humore secedente, ut idem Hippocrates

erates (t) ait, sputi purgatio sursum non prodiret, & sane exinde facta sunt sputa pauciora, & valde crassa. Quamobrem alibi (u) pronunciavit, a morbo laterali, vel pulmonia habito, alvi profusum adveniens, malum. Non me fugit, quae Medici contra, nec rarissime, viderint, quidve excipiant propterea, Hippocratis quoque ipsius observationes quasdam, ac sententias laudantes. Attamen plerumque diarrhoea, nisi forte ex contingenti primis diebus opportuna sit, aut in progressu critice succedat, in hujusmodi morbis noxia est. Sic; ut tot aliis omiffis, duos illustres generis memorem Viros, Cives meos Thomam Augustinum Marchionem, Stephani S. R. E. Cardinalis fratris filium, & Joannem Gadium Comitem, alterum annos tunc natum sexaginta quinque, alterum octo annis majorem; in primo quidem peripneumonia correpto, perutilem in morbi fine diarrhoeam observavi, quae curationi summam manum imposuit: sed alterum, eodem morbo prehensum, cui tertio die fluxus idem accesserat, sputaque primum pauca, lenta, & quasi arida effecerat, deinde cum viribus interceperat, frustra illum moderari, & has servare conatus, obtinere vix potui, ut ad nonum usque diem vita produceretur. Quod & Virgini accidisse, duodeviginti annis ipso minori, ex proxima cognosces Valsalva historia.

11. VIRGO annum agens circiter quinquagesimum quintum, thoracis dolore, praesertim circa sternum, corripitur, febricitat, capite dolet, difficile spirat; ingentem materiae copiam expuit. Cum accessisset diarrhoea, cumque omnia facta essent graviora, respirandi autem difficultas tanta, ut non nisi erecta cervix spirare posset, circa nonum diem est mortua. In VENTRE animadversa est fellis vesicula bile turgida, multumque indurata uterque testis. Thorace aperto, sinister pulmo inventus est cohaerens adeo pleurae, ubicunque hac costas investiebat, ut sine laceratione separari non poterit. At dexter arcte adhaerens toti mediastino, itemque pleurae, superiores costas vestienti, dum manu tentatur ejus ab hac separatio, ob frigiditatem disrumpitur, simulque ex abscessu quem continebat, ingentem ejicit copiam materiae saniosae, ex rubro pallecentis. Pericardium erat plenum feri. In cordis ventriculo dextero non parva polyposa concretio, quae proximam praesertim auriculam occupabat, & per communicantium venarum officia se se producebat. Nulla in ventriculo sinistro; leve dumtaxat in Aorta, & venae Pulmonaris initis erat inchoamentum; Sanguis autem in hoc cadavere fluorem emiserat.

12. Cetera quae in hac legitur Observatione, loco opportuniori commemorabuntur. Hic illud juvat attendere: cum dolore praesertim circa sternum, vitium pulmonem toti mediastino arcte adhaesisse; quod videlicet ad sternum alligatur. At alligatur, inquis, etiam ad thoracis vertebrae, circa quas non memoratur dolor. Verum hoc est: sed verum id quoque, in violenta respiratione, qua ut ea Virgo cogebatur, sternum moveri; non vertebrae; itaque illas magis affici mediastini partes quae ad sternum sunt alligatae. Ut est; si legeris in hac Sepulchreti IV. Sectione (x) Observationem II. & Scholium non modo ei subiectum, sed & illud quod perperam subijcitur proximae III. cum subijciendum ipsum quoque fuisset huic II. itemque Observationem XXIX; animadvertes profecto, cum in mediastino ipso, aut in pericardio, ad idem, ut nosti, attinente, annexoque inflammatione fuit, molestum sensum, non ad vertebrae, sed ad sternum perceptum fuisse. Ad ea quae diximus, proxima quoque historia ex parte referri potest.

13. LANIO quinquaginta circiter annorum, dolore prehenditur in dextera thoracis parte, atque etiam in medio sterni. Supinus cubat, multum tussit, parum expuit. Erecta cervix spirare cogitur. Tandem die septimo obit.

PULMO dexter superiore parte tota induruerat, & nonnihil sterno, arctius autem mediastino adhaerebat. Sinister a tergo infectus erat colore atro. A sinistris quoque thoracis cavea paululum habebat feri: quo pericardium plenum erat. In cordis ventriculo dextero polyposa concretio adnotata est. Sanguis autem in hoc cadavere ad fluorem potius, quam ad concretionem, vergebat.

14. In ejusmodi quidem morbis sanguis solet ad concretionem vergere; unde & polypos, hoc est polyposas concrectiones repetunt, quas in Valsalva etiam, meique peripneumoniacorum dissectionibus plerumque adnotatas videbis. Quin eo res interdum procedit, ut sanguis fluorem

amittat, quod in superiore Virginis cadavere (y) animadvertum est: sed & in viventibus nonnunquam, cum maxime perniciose inflammatio est, ad concretionem adeo accedit, ut venis pertulis, vix lentissime delabendo e foramine non parvo exeat: quod cum in aliis, tum potissimum in Maria Varania, quam insuperabilis peripneumonia suffulit, omni frustra artificio adhibito ut efflueret, accidisse memini. Verum contra, interdum fit, ut sanguis in peripneumoniacis ad fluorem vergebat, siue concretio quaedam polyposa addit, ut in proposito Lanione, siue nulla, ut in tribus quae sequuntur, Observationibus. Harum prima tanto rarior est, quanto minus pueri, nedum recens nati, huic morborum generi obnoxii dicuntur ab Aretaeo (z), confirmante Cl. Trillero (a).

15. PUELLA dierum quatuordecim, stertore afflicta, cum faciei rubore: lactis suctionem respuebat, ut arte in os immittere oporteret. His octo dies perstantibus, vivere desit. PULMONES, praesertim quae dorsum spectabant, inflammati erant: & nigris quibusdam maculis distinguebatur eorum substantia. In Ventriculo bilis plurima. In vasis autem sanguinis naturalem fluorem servans.

16. VIRGO annorum viginti, dolore corripitur in sinistra primum, hinc in dextera thoracis parte. In hac cubare non potest: tussit: noctu delirat: convulsione afficitur adeo, ut retracta membra quaedam remaneant. Tandem moritur. PULMO dexter nonnihil inflammatus, a tergo praesertim. Sinister autem, qui undique pleurae, costas, & diaphragma convestienti, adhaerebat arctius, ut eximi sine laceratione non posset, multum rubebat. In corde nulla polyposa concretio: sanguis dumtaxat in utroque ventriculo ater, & coagulatus. Ater quoque in vasis, & crassior; sed tamen fluidus. Caput etiam, ac Venter dissecta sunt. In illo fanissimum cerebrum: paululum dumtaxat feri circa ejus basim. In Ventre autem, qui ante Sectionem animadversus fuerat nonnihil tumidus, causa hujus rei inventum est Colon intestinum, multum aere distentum. Ceterum sana erant viscera omnia, ipsumque Colon: quamquam hoc, ubi ad ventriculum pervenerat, inde se deorsum infra ventris medium demittebat; hinc rursus ad superiora reflexebatur, suamque pergebat viam. Appendicula autem Vermiformis crassitie calamus anterius, longitudine octo circiter digitos transversos aequabat, oblique renem versus dexterum porrecta.

17. JUVENIS prope annos triginta natus, post plures labores, levi, obtusoque in sinistra thoracis parte dolore corripitur, febricitat, difficulter respirat, nihil expuit. Durant hac ad quartum decimum usque diem, quo nonnihil remitti videtur morbus. Sed ex improviso ingens accedit spirandi difficultas cum stertore, & sputo materiae spumose rosei coloris, quam multam sine tussis, ullave difficultate ejicit. Cum toto hujus morbi tempore in dextero cubuisset latus, & nonnunquam etiam in dorsum; dum ex hoc in latus dexterum se converteret, mortuus est die decimo septimo. THORACE aperto, illa pleura inventa est, pulmonemque ab hac omnino soluti. Sed erat sinister ubique inflammatus, si partem superiorem excipias: ex qua tamen, quamvis sana, duobus in locis stillantem sanguinem erumpebat; ut hujus librae amplius quatuor, in eadem sinistra thoracis cavea itagnantis, reperta sint. In corde nulla polyposa concretiones.

18. In nulla harum trium Observationum polyposas concrectiones fuisse, vides. Quod si in tenera infante (b) qua in aetate perraro (c) inveniri dicuntur, id minus mirandum est, in illa autem Virgine (d) quamvis fluidus, sanguis tamen erat crassior, & in cordis ventriculis coagulatus; nihil horum certe occurrit in ultima historia. Quin sanguis in sinistram thoracis cavum ea copia effusus, vel in mortuo erumpens, suum indicat fluorem. Videtur autem tanto plus ipsius in superiorem, quae sana erat, illius pulmonis influisse partem, quanto jam minus admitti poterat in subiectam, quippe inflammatione omnino impeditam: itaque alio usque & usque a tergo influente, rupta denique ibi esse vasa, nonnulla quidem, & exilia, in viis aeris, unde roseus ille sputorum color, alia autem aliquanto minus tenuia in membrana extrema pulmonis, unde tantum sanguinis in cavea illa thoracis: & cum a ruptione, & effusione sanguinis in utrumque locum, omnia graviora facta essent, tum demum ingruisse mortem postquam inutili prorsus facta ab effuso intus, extraque jam magis magisque sanguine illa etiam

L 4 quae

(e) Epist. XI. & I. (f) n. 38. (g) Epist. 21. n. 17. & seq. (h) De Causis Pulm. 1. 4. c. 12. v. (i) Neurog. 1. 3. c. 4. (j) Ibid. c. 1. §. 10. (k) Ibid. c. 1. §. 10. (l) Ibid. c. 1. §. 10. (m) Ibid. c. 1. §. 10. (n) Ibid. c. 1. §. 10. (o) Ibid. c. 1. §. 10. (p) Ibid. c. 1. §. 10. (q) Ibid. c. 1. §. 10. (r) Ibid. c. 1. §. 10. (s) Ibid. c. 1. §. 10. (t) Ibid. c. 1. §. 10. (u) Ibid. c. 1. §. 10. (v) Ibid. c. 1. §. 10. (w) Ibid. c. 1. §. 10. (x) Ibid. c. 1. §. 10. (y) Ibid. c. 1. §. 10. (z) Ibid. c. 1. §. 10. (a) Ibid. c. 1. §. 10.

(a) Ibid. n. 37. (b) Ibid. n. 37. (c) Ibid. n. 37. (d) Ibid. n. 37. (e) Ibid. n. 37. (f) Ibid. n. 37. (g) Ibid. n. 37. (h) Ibid. n. 37. (i) Ibid. n. 37. (j) Ibid. n. 37. (k) Ibid. n. 37. (l) Ibid. n. 37. (m) Ibid. n. 37. (n) Ibid. n. 37. (o) Ibid. n. 37. (p) Ibid. n. 37. (q) Ibid. n. 37. (r) Ibid. n. 37. (s) Ibid. n. 37. (t) Ibid. n. 37. (u) Ibid. n. 37. (v) Ibid. n. 37. (w) Ibid. n. 37. (x) Ibid. n. 37. (y) Ibid. n. 37. (z) Ibid. n. 37. (a) Ibid. n. 37.

quæ sana erat, parte sinistri pulmonis, convertit se homo in latus dexterum, sicque alterum, quo uno spirabat, pulmonem tum obruit demisso ex sinistris in dextera bronchia cruento humore, tum compressit, cedente mediastino, pondere sanguinis, circum sinistram pulmonem effusi, addito ad pondus ipsius ab inflammatione gravis pulmonis sinistri. Tot enim simul ferre non potuit pulmo dexter, qui antea unum hoc pulmonis sinistri pondus ferebat.

19. Sed erunt fortasse nonnulla, quæ super hac ultima Juvenis, & super illa altera Virginis (e) Observatione ex me quæras. Illud primum, cur posset Juvenis in sanum latus cubare, Virgo autem in ægrum magis cubare cogere, quemadmodum & Vir, quem diximus cum levem ob morbum in Nosocomium venisset, ex gravissimo petiisse (f), facilem in affectum latus habebat decubitus. Credibile est, hinc causam discriminis petendam, quod in Juvene solutus erat gravis pulmo; in Viro autem, & Virgine ad pleuram alligatus, ut si in latus sanum jacere conarentur, illico pulmonis pondus pleuram distraheret, molestiamque crearet. Cætera quæ ad Virginem attinent, partim extra fines haud prorsus sunt naturalis constitutionis, ut quæ in ventre describuntur, partim ad alias tractata pertinent, ut quod in capite, partim facillima sunt explicata, ut puta doloris in sinistrum primum, inde vero in dexteram partem invasio. Cum enim inflammationem efficiens materia in eo primum pulmone subsisteret, qui, ut arctius ad costas, & Transversum poterat, magis hunc gravare periret; pars autem materiæ reliqua in altero qui solutus erat, nonnihil subsistit, leviorisque inflammationem effecit. Cæterum qui pulmo primum occupatur, aut quia magis quam alter infirmus est, aut quia ab inchoato morbo efficitur, minime mirum est, si majorem habeat inflammationem: quod & in proximo casu fuisse, videbis.

20. SACERDOS annorum propemodum triginta, difficili corripitur respiratione, multum expuit: principio de dolore queritur in dextera thoracis parte, deinde in sinistra. Die decimo obit. IN THORACIS utroque cavo erat serum, sed non multum: cujus portio undique super pulmones concreverat, tunica inlata pallescentis. Pulmo autem dexter ea parte qua spectabat dorsum, valde rubebat: induruerat quoque; minus tamen, quam in aliis solet peripneumonitis: circa medium vero gigni intus coeperat materia purulenta. Sinister pulmo a tergo pariter leve inflammationis initium ostendit. Pericardium æquo erat crassius, & flavescens sero turgebat: ex hujusque feri concreta portione quasi reticulare quoddam corpus effectum erat tum per extimam cordis, tum per intimam pericardii faciem: qua pressa, feri guttula erumpebant. Cordis ventriculus dexter continebat polyposam concretionem.

21. Historia hæc ubi dexterum pulmonem describit, occasionem mihi præbet alteram subiiciendi: ubi vero serum in thorace, & pericardio, alias plures. Ut a primo incipiam; verba illa attendenda sunt, pulmonem induruisse quidem; minus tamen, quam in aliis solet peripneumonitis. Plerique autem credere videntur, pulmonis inflammationem in rubore ferme consistere: quod aliquando fieri posse, non est negandum, ut si quando de genere est legitimi erysipelatis. Verum in plerisque inflammationibus densus durusque fit pulmo. Quod inter cæteros post Coiterum, cujus verba alias (g) proferam, Guariniolus olim, ut habes in Sepulchreto (h), animadvertit. Raro, inquit, in cadaveribus pleurostis extinctorum non pulmones plenos & duros invenias. Wepferus autem, quod ibidem (i) leges, postquam de cujusdam pulmonibus hæc scripserat: rubor tamen iste non erat index notabilis inflammationis; nam ibi molles permanserunt; eo processit, ut diserte hoc adderet: inflammati enim pulmones semper simul indurati deprehenduntur. Durities autem, & densitas, ut plurimum ejusmodi est, ut tunc fecit aliud omnino quam pulmones videantur (k). Sic Valsalva in magna inflammatione solidiori carni visi sunt similes, & in multis quidem cadaveribus. Quod in certo suo quodam Scripto repeti probabiliter posse, existimabat, ab acido vitriolico, sanguinem in pulmonaribus vesiculis coagulante, cum musculorum quoque caro nihil aliud sit, nisi filamenta membranea alba, quæ quoniam in suis sinibus sanguinem

retinet, carnis acquirunt nomen. Utrunque autem id esset; sic certe invenisse se, confirmabat, in pulmonibus hominum quos intra quatuor, aut quinque dies peripneumonia interemerat; ut non dubitandum sit nobis, quæ ratione affectos in iis deprehenderit quos intra ejusmodi breve tempus hoc morbo confectos proposuimus (l). Sed cum eo in Scripto id ageret, ut ostenderet, intra paucos dies id accidere pulmone posse; non inde consequitur, in iis vero qui diutius vixerunt, non idem reperisse: quod cum aliæ passim subindicant, tum diserte proxima confirmat historia.

22. SENEX, annos circiter sexaginta natus, dolore prehenditur in dextera thoracis parte, febricitat, rufit, expuit, facilius decumbit in dorsum. Sputi copia major fit; sed ob sectam die decimo venam supprimitur. Itaque undecimo obit. PULMO sinister sanus, quamvis undique pleuræ adhærens. Dexter contra, quamvis a pleura solutus, dorsum versus summopere inflammatus deprehenditur, ut solidiorem carnis substantiam referat. Dux exigua, quasi inter se æquales, concretiones polyposæ singulae in singulis inveniuntur cordis ventriculis.

23. Observatio hæc dat tanquam ansam ad plures annectendas priusquam illas quas, ob serum in thorace, & pericardio inventum, promissimus, tibi describamus.

Omittamus, quippe superius (m) jam dictum, nulla rem magis in peripneumonia accelerari mortem, quam sputi suppressione. Hanc autem sæpe accidere propter intempestivas, præsertim in senibus, missiones sanguinis, etiam omittimus: quoniam plures sunt Medici qui ægros ob id interimunt, quia nesciunt ipsi quiescere. Quos inter seniores quendam olim novimus, qui iteratis usque, & usque venarum sectionibus, vehementiam quidem frangebat peripneumonia; sed ægris adeo vires demebat, ut plerique cum expectorare non possent, in ipsa morbi declinatione suffocarentur; quando ibidem, in eandemque Constitutione alter Medicus, qui sanguinem quidem mittebat, sed non extra modum, pene omnes servabat. Est certe vel senibus, quibus addere animos poterit felix casus *Mareschalli de Botzheim* nonagenario majoris (n); est, inquam, certe vel senibus in hoc morbo sanguis detrahendus, & detraxi ipse, cum res tulit, & licuit, etiam duobus continentibus diebus, ut in grandæva muliere, ad quam non nisi quinto peripneumoniae die vocatus fueram, Anna Mazzonia, cujus sanguis simul cum tota aqua in quam mittebatur, quippe a manueductus, in gelatinam concrecebat: sed plus non detraxi in dies illos singulos quam uncias quinas, quantum videlicet sinebant vires, non ex modo quæ tum erant, sed & quæ expectationis causa servandæ fuerant, per quam ultra diem fracti jam morbi vigesimum tertium feliciter productam, anicula evasit. Verum ne contra ac promissi, facere videar, hæc quoque omittamus: illudque unum in proposito sene spectemus, facilius in dorsum cubuisse.

Cujus rei causa non semper ita in propatulo est, ut in eo casu videtur. Cum enim pulmo dexter esset dorsum versus adeo inflammatus, & gravis, a pleura autem solutus; neque aliquid distrahere, neque sanam sui partem, aut pulmonem alterum gravare poterat, supino corpore. Lanio autem de quo supra (o) dictum est, quomodo supinus cubare poterat, qui durum pulmonem ad sternum habebat alligatum? An forte quod initio, ut rationi consonum videtur, minus gravis esset pulmo, quippe necdum tanta congesta materiæ copia? Quæ posteaquam aucta est, tum denique amplius decubitus in dorsum ferre non potuit; sed erecta, ut scripsimus, cervicem spiritum ducere coactus est. At ejus qui sequitur, casus quam explicationem afferemus?

24. VIR annum ægens circiter quadragesimum, duplici autem laborans hernia, cum thoracis dolore, & difficili respiratione correptus esset, initio quidem facilius in latus cubabat dexterum, deinde in sinistrum; in dorsum nullo modo poterat. Multum expuebat: Erecta cervicem spirare cogebatur. Die decimo est mortuus.

PULMONES ambo & adhærebant pleuræ sic tamen, ut sine laceratione separari possent, & dorsum versus inflammati erant, ac multum duri. Nihil aquæ in pericardio. In corde tres polyposæ concretiones, una in ventriculo sinistro; duæ autem crassiores, firmioresque, altera dexterum ventriculum, altera totam hujus auriculam occupabant. Quod ad hernias attinet, Circumscissæ, & Hydrocelen; hæc a sero fiebat, cavum implente tunica vaginalis, quæ compressa guttas aquæ emittebat;

tebat; illa autem a varicosa venarum scroti productione, quæ catenæ figuram haud ineleganter representabat.

25. Cur hic initio in latus dexterum facilius jaceret, deinde in sinistrum, in dorsum autem nullo modo, difficile utique explicatu est, si nihil nisi quod denique in cadavere est inventum, spectemus. Sed cum illa initio acciderent, & priusquam erecta cervicem coegeretur respirare; ratio postulat, ut quo se modo tunc in thorace res se habere possent, reputemus. Nihil autem prohibet quo minus morbificæ materiæ congestio major primum fuerit in pulmone dextero, deinde autem in sinistro, donec par in utroque facta hominem coegit sedere. Sed ante id tempus ut minus difficile in dexterum, mox vero in sinistrum poterat latus decumbere, in dorsum tamen adeo non poterat, ut opinor, quia tametsi pulmones erant; ut Senis de quo proxime dictum est (p), pulmo dexter; inflammatus, & gravis; non erant tamen, ut ille pulmo, a pleura soluti. Itaque hic vir supinus jacere non poterat, quin pleura ad quam erant annexi, distracta ab anteriore parte molestiam faceret, eumque situm non permitteret. Cæterum quæ ad hernias spectant, ad alium attinent locum. Alterius dumtaxat herniosi Observationem mihi revocant ad remoniam, in cujus peripneumonia aliquid est quod ad decubitus spectet, ut continuo perspicietis.

26. VIR annorum quinquaginta, fuscum a primordiis colorem, & atrabilarium temperamentum nactus, Veneris affecta, XII. Kal. Januarii difficili respiratione, ut si a catarrho esset, prehenditur. Res paulatim gravior fit adeo ut XI. Kal. Februarii A. 1690. cogatur decumbere. Vox clangosa, expulsi aquosæ materiæ uberrima, difficillima est respiratio, cum sensu ad fauces quasi strangulationis: difficilis in utrumlibet latus decubitus, sed in sinistrum difficilior, graviorem facit respirationem. Hæc denique sit suspiciosa: nec nisi erecta cervicem spirare licet. Progrediente autem morbo, multa illa aquosa sputa in pauca, viscida, lenta, & nonnihil graveolentia mutantur, faciliore fit respiratio, illo tamen superfluo suffocationis sensu. Levis semper est febris. Attamen pridie Idus Februarii vita cum morte commutatur.

THORACE aperto, dexter pulmo ab naturali constitutione parum alienus invenitur. At sinister pleuræ, nullo interjecto spatio cohærebat totus, substantiaque erecta durior, & inflammata. In singulis cordis ventriculis singula polyposæ concretiones, & quod necdum Valsalva viderat, in sinistro major. Fauces, ubi majus fortasse vitium erat, examinare non licuit. Ventre dissecto, lien undique per interjectas membranas ad vicinas partes alligatus reperitur, in eoque arteriosa vasa cartilaginea. In dextera scroti parte cum hydrocele animadvertetur; secando aqueus humor inter Albugineam, tunicam, & testem conclusus, inventus est: cujus humoris limpida gutta ex ea membrana, præsertim ad latus majusculorum vasorum compressa, distillabant. Is humor validiore ignis vi in albidissimam concrecebat substantiam; debiliore autem paulatim in auras dissipabatur, lymphæque notas relinquebat.

27. Quod ad herniam attinet; quamvis sub Albuginea tunica membranam alteram tenuissimam viderim, quæ testiculi substantiam proximè complectitur, & sic aqua inter utramque membranam concludi potuerit; tamen iis quæ continuo subjiciuntur spectatis, malim credere, non ita ut fideliter descripsi, Valsalvam scribere voluisse; sed inter Vaginalem tunicam, & Albugineam. Cæterum non unum est in historia hæc quod animum suspensum teneat. Unde sensus ille quasi strangulationis? neque enim hic, ut in quibusdam peripneumonitis, quos Gagliardus (q) memorat, pro angustis perperam habitos, a puris copia repeti poterat quæ esset in pulmonibus. Cur minor respirationis difficultas ex quo sputa ex uberrimis pauca tantum facta? Quæ ratione levis febris conjuncta fuerit cum peripneumonia; hunc enim morbum fuisse in eo viro, Valsalva qui & viventem vidit, & mortuum secuit, non dubitabat; titulum enim huic Observationi adscripsit *De Pulmonia*. Tandem; ut alia mittamus; cur difficilis decubitus fuerit in utrumlibet latus, cum alter dumtaxat pulmo affectus esset? imo cum hic esset sinister, difficilior decubitus fuerit in sinistrum latus? Quod quis præcelsisset ejusmodi, ut in latentis alicujus partis læsionem haud satis intellecti impedimenti causam conferre possemus, velut

in eo quem protinus subjungam casu; magis audere in proferendis conjecturis liceret.

28. ADOLESCENTULUS annos natus quindécim, inter rixam cadit, dorsumque alidit circa ultimam thoracis, & primam lumborum vertebra. In jacentem adversarius insiluit adolescentulus, pectusque genibus premit, Qui ceciderat, valde queritur de dolore circa aliam partem; ubi tamen nulla, quæ notatu digna sit, conspicitur læsio. Capite multum dolet; & dum consueta domi conatur obire munia, syncope corripitur. Mox primo ipso die dejectus animadvertitur appetitus ciborum; & post unum aut alterum diem febris accedit. Erat antea perpetuus in thorace dolor. Huic additur respirationis difficultas, & tussis, quæ duo postea graviora sunt facta: simulque sanguinea excrebantur, & subrubra deieciabantur. Accessit delirium, & convulsio, ut omne corpus quasi immobile remaneret: mors tandem circa decimum a casu diem: quo toto temporis spatio nunquam æger flectere dorsum potuit, sed extensum fervere coactus fuit. CADAVERE dissecto, non major a facie interna circa aliam partem læsio inventa est, quam ab externa conspicitur. Num forte læsio erat ad Medullam, nervosve in vertebrarum interioribus, quæ rimari permisum non fuit? Cæterum Pulmonum superior pars a dextris quidem inflammata: a sinistris vero nonnihil dura comperta est, pulmone dextero valide ad pleuram adhærente, sinistro autem soluto.

29. Tot interjeci Observationes, ad decubitus, situmque corporis spectantes, ut ferme te oblitum earum putem, quas promiseram (r) ad serum pertinentes, in peripneumoniarum thorace, & pericardio collectum. Prima harum simul ad illud, simul ad decubitus attinebit, & præterea ostendet, quatenus pulmonis inflammatio aliquando jecinoris inflammationem mentiat.

30. CLERICUS, qui modo vigesimum tertium iniecit annum, jam ante triennium acuta febre cum parotidum eruptione laboraverat: a qua liber factus, in duplicem Tertianam inciderat, quæ postquam diu vexaverat, recessit quidem, sed pallidum faciei colorem, maciemque etiam quadantenus reliquit, præterea gravem aliquando respirationem, & nocturnum somnum interdum turbatum, urinas autem fere semper rubras. Ad hæc tandem acuta febris accessit, cui poltridie se comitem addidit dolor, qui tangendo augebatur, infra ipsas costas notissimas a dextris, infraque Eniformem cartilaginem. Primis diebus vomitus fuit, & diarrhoea, tussis quoque nonnihil humida, sed per paucos post dies sicca atque irrita. Difficilis erat utrum liberet in latus decubitus, ut non nisi supinus jacere posset: vehementis autem ægro quidem calor sensus ad dorsum, renem versus dexterum, pulsus celer, frequens, debilis, inæqualis, intermittens. Multum erat Valsalva incertus animi, quam esse morbi sedem censeret. Attamen cum æger nullum in thorace doloris signum patefaceret, sed propriis manibus ibi semper ubi dictum est, videlicet in regione hepatis, dolorem suum indicaret; tandem esse credidit hepatis inflammationem. Interea morbo in dies ingravescente, magisque semper aucta spirandi difficultate, pulsusque debilitate, septimo exacto die mors accessit.

CADAVERIS sectio, mei judicii, inquit Valsalva, digna ipso ingenuitate, detexit errorem. Nam in Ventre sana omnia erant viscera, si licent excipias quadruplo majorem, quam par fuisset. In Thoracis autem sinistro cavo serum limpida stagnabat ad duas, eoque amplius, libras: dexterum sero plenum erat crassiori, cujus partes aliquæ concreverant, ut corpora quasi membranacea, in eo innatantia, mentirentur. Erant pulmones a pleura quidem soluti, sed dexter, quamvis mole non adeo aucta, totus tamen ab inflammatione valde induruerat. Pericardium magis quam solet, amplum, sero quo repletum erat, sic dilatante. Dexter cordis ventriculus præter mediocrem polyposam concretionem, sanguine coagulato plenus, a quo proxima auricula valde turgebat. Ejusmodi sanguis, sed minori copia, in sinistro quoque fuit ventriculo.

31. Quod Valsalva ipsi accidit, tanto facilius plerisque aliis potuisset accidere, ut hepatis inflammationem esse, crederent, quæ erat pulmonis, sicuti vicissim pluribus accidisse, novimus, ut quæ erat hepatis, pulmonis, aut pleuræ esse, existimarent, cujusmodi exempla habes hic in Sepulchreto Observatione XXXVI, quam potissimum indico, ut videas, quæ signa in ea, tanquam hepatis peculiaris, enumerantur, magna tamen ex parte in proposito quoque Clerico non defuisse. Adeo in Me-

(e) n. 16. (f) n. 3. (g) Epist. 21. n. 38. (h) Sect. hac 4. in Additam. Obs. 2. (i) l. 4. s. 3. in Addit. Vid. Schol. ad Obs. 26. n. 8. (k) Vid. Epist. 21. n. 20. 28. (l) supra, n. 3. 9. & fortasse etiam 2. (m) n. 6. (n) Vid. Commenc. Litter. A. 1744. Hebda. 3. n. 1. (o) n. 13.

(p) n. 22. 23. (q) Relaz. de' Mali di Pesto. (r) n. 24.

Medicina facile est per ea ipsa interdum decipi, quæ facere videntur ad vitandas deceptiones. Accedebant in Clerico quæ a prægressis morbis relicta erant: ut si quis conjuncta spectaret cum iis quæ novissime ingruerant, multo facilius posset falli. Quin etiam alia quæ ad designandam jecinoris inflammationem fortasse requiras, aut ne ipsa quidem defuerunt: quanquam a Valsalva forte in eo rerum numero sunt omissa: aut si defuerunt, fuisse tamen poterant iis dumtaxat positis vitiis quæ in cadavere deprehensa sunt: aut denique si hoc non facile concedis; concedas certe necesse est, pleraque hic signa fuisse hepatis inflammati; rarum autem esse, ut in medicina faciendi unus cujuslibet morbi signa universa concurrere videamus. Quo magis cautos esse debet Medicos in ea parte quæ merito ab Hippocrate (f) difficilis pronunciata est, iudicio videlicet, præsertim vero ubi in eadem regione corporis quæ affecta est, plura subsunt, velut hic. Nam pone jecur dexter pulmo fuerat inflammatus, unde etiam calor sensus ad dorsum, renem versus lateris ejusdem: & quanquam is pulmo non erat adeo aucta mole, erat auctus tamen, & serum præterea crassius, quo thoracis cavea dextra opplebatur, septum Transversum deorsum, & antrosum urgendo, hepar urgebat, & hoc vicissim a costis spuris, earumve cartilaginibus, & abdominis musculis, præsertim inter respirandum, multoque etiam magis, si admoveres manum, repressum, inflammationem pulmonem comprimebat, molestumque efficiens sensum. Huc adde quadruplo majorem lienis molem, quæ facile jecur a latere magis in arctum compellebat. Unde etiam repetes difficilem in dextero latere decubitus, in sinistro enim esse debuisse, intelligis, a pulmone oppositi lateris gravi, & a tanta indidem feri copia, mediastinum in sinistro thoracis caveam urgentibus, sicque alteri, quo uno æger spirabat, pulmone tanto magis efficientibus, quanto is pulmo magis impeditus jam ex parte erat sive ob serum in suam quoque caveam effusum, sive ob adjacentem proximo sibi diaphragmati lienis molem. Hæc autem a tempore usque prægressarum febrium diuturnarum non fecus in hoc Clerico videtur fuisse, quam in illo Rhedario fuit de quo dictum initio est (f). Num vero & priusquam febris hæc inflammatoria accederet, serum in Clerici thorace collectum fuerit, suspicionem haud levem ea faciunt signa, quæ præcessisse, narravimus. Quæ suspicio cum in duabus quoque historiis, quas continuo subiiciemus, oriatur; post eas malumus quid in singulis de hoc sentiamus, adicere.

32. VIRGO annorum sexdecim, cui mensuræ purgationes ab octo jam mensibus suppressæ erant, cachectica: catarrhalem materiam expuens, nonnullam patiens in motu difficultatem respirationis, queri solita de quadam ardore, atque irritatione in sinistra thoracis parte, repente orthopnoea laboriosa corripitur, ut nullo modo possit decumbere, sputo sanguineo-catarrhali, sensu ponderis opprimentis in eadem illa sinistra thoracis parte, pulsu duro, extremorum frigore, & denique morte quarto ab initio orthopnoeæ die. IN THORACIS utroque cavo aqua invenitur limpida, quæ seposita, non aliter ac sanguis mora concretam rubram partem a serosa separatam ostendit, concretam in sui medio substantiam, gelatinæ instar, secretam ab reliquo sero exhibuit. Hoc quoque igni impositum, eodem modo quo sanguinis serum, concrevit. Cæterum totus sinister pulmo valde erat durus. In dextero cordis ventriculo prægrandis polyposa concretio; in sinistro altera, sed minor. In Ventre autem animadversa est fellis vesicula crassioribus sacis tunicis, exigua, & nullum vel leve bilis vestigium fervans.

33. SENEM annos natum quatuor & septuaginta dexteri lateris dolor prehendit, gravando potius, quam alia ratione, permolestus, molestior autem, si in oppositum latus cubet; itaque in dextero dumtaxat jacet. Dolorem comitantur importuna tussis, cruentum sputum, dolor capitis, vigilia, in primis autem vehemens febris cum pulsu duro, & frequenti, sed non valde turgido. Die tertio moritur. THORAX dum aperitur, e dextero ejus cavo erumpit serum, quo illud totum opplebatur; num vi brevis adeo morbi secreto? an prius coarctato? Qui in eo cavo erat pulmo, ater, & phlogosi affectus, durus præterea, & valde compactus, membrana autem extrema facillime separabili; per membranas, scapulas versus, pleuræ adharebat. Pulmo sinister vix labem conceperat. In cordis ventriculo dextero mediocris polyposa concretio, majori ex parte ad auriculam pertinuens;

gracilior altera in sinistro: ille in venam Cavam, & Pulmonarem arteriam; hæc in Pulmonarem venam ad brevem, in arteriam Magnam ad longum tractum producta: ambæ concreto sanguine stipabantur.

34. Quod in hoc Sene Valsalva dubitabat, an serum ante pulmonis inflammationem effusum jam esset in thorace, facilius id esset creditu, si ejus effusionis indicium aliquod præcessisset, velut in Virgine, & Clerico non unum prægressum animadvertimus. Cachectici prius erant uterque, & illa quidem usque adeo, ut cystis nullum bilis vestigium fervaret; unde aliquis posset cui forte illa Drakii (u) improbabilis alioquin sententia placeret de felle menstruorum causa, argumentum ducere, hæc diuturna suppressione eorum spectata, ad eandem sententiam quadatenus confirmandam. Clericus vero urinas rubras, nocturnum autem somnum habebat turbatum. Denique; ut cetera omittam; neutrius fuerat proflus integra respiratio. Quod etsi in cachexia esse solet; tamen & sanguis in ea solet plurimo sero abundare, & hoc facile hic illic deponere. Itaque si in his duobus existimes, feri partem in thorace antea stagnasse, quam morbus novissimus reliquam adderet; facile assentiar. Nec in Sene tamen idem pertinaciter negabo, cum prægressa potuerint ob id quoque Valsalvæ esse incognita, quod decrepiti sua pleraque incommoda ætatis potius quam morbo, adscribere soleant, eoque negligere: mirum autem videtur, tantam aquæ copiam tridui spatio in thorace acervari omnem potuisse. Cæterum cave credas quod in tribus hisce non diffiteor, in reliquis peripneumonici quibus in thorace serum sit effusum, locum habere. Nam & Coiterus, ut alias (x) ad te scripsi, inter morbos quos pectoris hydrops comitatur, esse, animadvertit, peripneumonias, & in nostris quoque, & Valsalvæ Observationibus tot reperies, in quibus uterque morbus conjunctus est, ut veri simile non sit, eos omnes antea thoracis, & pericardii hydrope (nam hic quoque sæpe adjungitur) laborasse. Quin plerisque eorum, cum pulmonis inflammatione correpti sunt, sanissimos fuisse, constat; ut cum egregio aliquis habitu a labore calens, aeri se præfrigidando exposuit. Quod si huic inde & sanguinis per pulmonem vascula circumitio retardetur, & humoris ex intima Asperæ arteriæ, extimæque totius corporis superficie invisibiles quidem, sed innumerae jugiter prodeuntis particulae cohibeantur; hæc per alia aliarum membranarum foraminula exitum molientur, earumque præsertim, quæ magis tunc calentes, magis quoque patulos habebunt poros, hoc est thoracem intus, ejusque viscera convestientium: isque erit exitus tanto facilius, quanto difficilius sanguinis per pulmones transitus, & more propior, quanto crebriores, & validiores ad hunc expediendum thoracis conatus sive respirando, sive tussiendo. Sic enim simul ex membranarum poris uberius humor exprimitur: qui cum semel laxati fuerint, & dilatati, vel per se pergent exitum sero faciliorem præbere. Hæc autem omnia in iis magis fiunt, quorum tum ea membranae magis erunt ad id paratæ atque dispositæ, tum sanguis magis fetus aqueis corpusculis. Quod si utrumque horum, & eorum quæ modo dicta sunt aliqua contra se habebunt; tunc aut levior, aut nulla feri in thoracem, & pericardium erit effusio. Nam vel in hæcenus propositis Observationibus, ut partim sunt in quibus aqua in thorace, & pericardio inventa describitur, sic partim sunt in quibus non memoratur, aliqua etiam in qua (y) diserte adnotatur, nihil aquæ in pericardio fuisse. Verum hic duos in quibus plurima fuit, Juvenes proponemus, quorum historias nos tibi alias (z) pollicitos esse, meminimus.

35. JUVENIS annorum propemodum viginti quatuor pungente corripitur dolore in læva thoracis parte, difficile respirat, multum sinit; tussit; sed nihil expuit. In affectum dumtaxat partem decumbit, demissoque capite minus incommodè agit. Tandem in dies graviore facta respirationis difficultate, decimo sexto die moritur. PULMO sinister undique necessebatur valde cum proximis partibus, eratque inflammatus; quin circa claviculam jam suppuratus. Pericardium ingenti erat humoris copia dilatatum; ut hic merito ejus hydrops vocari posset. Parietibus erat valde crassis, hisque interior, ut cordi exterior, concretiones quadam albedine substantiæ nonnullis in locis adharebant. Cor quoque mole auctum erat: quod dum secaretur, fluidus ex ejus ventriculis sanguis emanavit. In isdem tamen inerant & polyposa concretiones, major in dextero, minor in sinistro.

36. AL-

36. ALTER, qui duobus circiter annis minor erat illo de quo modo dictum est, primum de dolore in ventre conquectus, hoc desinente, dolore corripitur in thorace cum difficili respiratione, tussi, & siti molesta. Pronus assidue cubat sic tamen ut in dextero vergat latus: caput autem submissum tenet, ut plerique eorum solent quibus pericardium ingenti aquæ copia turget. Denique ingravescentibus symptomatibus, circa diem obiit eundem quo prior, decimum sextum. IN THORACIS sinistra cavea limpida stagnabat aqua, in qua sanus, & solutus undique erat pulmo. Induratus vero, proximisque partibus, & præsertim versus scapulam valde annexus, qui in dextera: ubi humor erat vaccini feri similis, in eoque concretiones quædam, referentes albumen in calida densatum. In pericardio omnino similis humor, similis quoque cum concretionibus, interiori ejus faciei, cordis autem exteriori annexis ea copia inerat, ut pericardium hinc distentum, ingens occuparet thoracis spatium. Cordis ventriculi concretiones polyposæ dexter majorem, sinister minorem continebant.

37. Quæ ad pericardii hydrope attinent, alibi (a) ex duabus hisce Observationibus excerptis, ac perpendi. De concretionibus autem interiori illi, & cordi exteriori adhærentibus, aut in effuso in thoracem sero innatantibus, duratque albumen referentes, non fecus habendum est, ac de cæteris quæ aut in gelatine, aut in membranarum modum alias innatant, aut instar reticularis corporis, aut tunice alicujus, memoratarum partium superficiem, sæpe etiam pulmonum, & pleuræ impositæ reperiuntur, quemadmodum in hac Epistola (b), in aliisque (c) descripsi, & describemus. Scilicet quod ego alibi, Valsalva autem etiam supra (d) diserte dixit, ex concreta sunt portione effusi feri. Nam quæ ut membranarum pori magis, aut minus obæas causas quæ paulo ante (e) indicatæ sunt, dilatantur, ita cum sero plures, paucioresve, crassiores, aut tenuiores, quæ concretere possint, particula effunduntur, eoque varias istas concretiones tunc præsertim, ut opinor, efficiunt, cum languidior factus cordis, & pulmonum, & calor is ipsius motus, & denique post mortem omnino cessans, serum jam minus, aut nihil agit, easque inter se implicari, etiam deponi particulas sinat. Atque hæc scripseram, cum forte incidi in Opusculum Viri Docti, qui circa ejusmodi concretiones plura experiens, ejusdem ac Valsalvæ, & ego, naturæ existimat; sed in explicatione ut quædam habet in quibus convenimus, sic & alia vicissim in quibus discrepamus, ejusmodi tamen de rebus ego quidem libenter non solem disputare. Illud potius dicam, nihil crebrius contra atque in ple videtur credere, quam istiusmodi concretiones occurrere, cum serum in thorace, aut pericardio multum deprehendimus, quemadmodum hæc, aliaque nostræ ostendunt Epistolæ, præsertim cum pulmo valde durus est, aquabiliter, & solito major, & plus ponderans, hoc est, ut nos intelligimus, inflammatus. Sed & præter nostras observationes, alia, nec paucæ, aliorum sunt vel in IV. hæc, ne longius abeamus; Sepulchreti Sectione, ut Panaroli (f), qui cor totum albidum, & remensum ob materiam, tunice ipsius adhærentem, proposuit, ut Harderi (g), qui pericardium intus hispidum, & velut bolosico obductum descripsit, cor autem lymphæ crassa circumdatum, quæ corticis in modum illud ambientis detrahi potuit, atque ut una plures observationes complectar, ut Guarinonii (h), qui vidisse se, affirmat, plerisque lætentis dolore, & peripneumonia oppressos, & extinctos, in quibus vitiosa materia cordi loricam albam efficeret, sive cor quasi sanguine, aut calce cooperiret (i), ut supra (k) dixerat, ubi etiam testatur, in illiusmodi cadaveribus non modo se cavitate thoracis sepiissime aquosi, albi rimen, humoris plenam conspexisse, sed & pulmones pleuon, & duos, quemadmodum antea (l) indicatum est, & sua membrana crassissima facta detorsos, ac si erysipelate fissis affecti. Videor autem hic mihi, fecundum multiplices observationes meas quæ sæpius, & quæ rarius occurrant, spectando, posse facilius credere, crassiorum concretionem membraniformem, pulmonibus impositam, a Guarinonio fuisse conspectam: nec sine omni suspitione sum, concretionem fortasse ejusdemmodi, sed tenuiorem, fuisse, quæ supra (m) a Valsalvæ dicta est membrana extrema a duro Senis pulmone facillime separabili.

38. Sed tu magis fortasse aves scire, cur in quibusdam ex postremo allatis peripneumoniarum historiis non-

nulla pleuritidis indicia fuerint, ut in priore Juvene pungens dolor, in Sene autem de quo ante ipsum proxime scriptum est, pulsus durus? Primum igitur, quod ad pungentem dolorem attinet, sic habeto, qui inter Recentiores doctæ atque ingeniosæ pro veteri pleuritidis sede steterunt, vel ipsos non unum modum ultero agnosce, & proferre, quo, solis pulmonibus inflammatis, molestus dolor, atque etiam acutus percipi queat: eisdemque minime diffiteri, pleuritidem, absolute loquendo, absque hoc dolore acuto punctorio, vel saltem levi tantum comitatum esse posse: quorum omnium sic memineris, vera enim sunt, & cum Valsalvæ, nostrisque Observationibus (n) videbis esse congruentia. Quæ sicuti inter relegendum hæc Epistolæ libenter cognovimus, ita etiam libenter vidimus, quæ ratione alii Præstantissimi Viri non dubitent, quin pulsus in peripneumonia modo esse possint duri, modo autem molles. Quamvis enim pulmonum arteriæ, si Bronchiales excipias, non sint, ut cætera omnes, & in his Intercostales, cum Aorta continuatæ, ut cum hac tota suas possint communicare irrationes; tamen irritata pulmonum vasa ea vehementia sanguinem urgere in finitimum cordis ventriculum, ut hic irritatus sanguinem vehementer in Aortam compellat, sicque ipsam irriter, donec ob auctam inflammationem pulmonum compressa, & impedita horum vasa minus vehementer, minorique copia sanguinem in eum ventriculum, & hic in Aortam impellat, sicque hæc minus, minusque irritata, minus duri pulsus atque adeo molles fiant. Quæ omnia tum de pungente dolore, tum de pulsus duritie in peripneumonia hic tibi volui commemorare, ut quæ ex his licet, addere possis ad illa per quæ utrumque in Matrona, cujus casum multo superius (o) descripsi, tibi explicare conatus sum, itemque ad ea per quæ in propositis Sene, & Juvene singula aliter nunc explicabo. Durities enim pulsus in Sene annos jam nato septuaginta quatuor magis fortasse ætati quæ rigent omnia, quam morbo, videri potest adscribenda. In Juvene autem pungentem illum dolorem si ad validam inflammati pulmonis cum pleura connexionem retuleris; nonne ita rem potero declarare, ut pleuram, quamvis haud inflammatam, distrahi intelligas, quoties distensus jam, sed non omnino, ab inflammatione pulmō, inspirato aere magis distenditur, & hoc ipso omnia superficiei suæ puncta aliud ab alio dimovere, & quod consequitur, antæxam pleuram quasi divellere conatur. Sic ferme expositum videbis in Sepulchreto (p) casum hujus nostri similem. Num ergo, inquis, pungens dolor eos omnes afficit quorum inflammatus pulmo ad pleuram adhæret? Non utique omnes, quod plures vel in hac Epistola Observationes ostendunt; nam ut in earum aliqua pungentem scribere dolorem Valsalva forte oblitus sit; in tibi reliquis oblitum esse, non est credibile. Quid ergo est? Aliis fortasse minus arcta pleuræ, & pulmonis connectio; aliis pulmo superficiem versus adeo inflammatione impeditus, ac durus, ut ibi ab inspirato aere distendi non possit; aliis denique esse alia causa potuit, ut vel ea posita connexione, dolor tamen pungens non fuerit. Nam quare hic sit, aut non sit, aliquando causa in propatulo est; aliquando, ut verum fatear, non ita facile occurrit. Utrumque ex proximis intelligere poteris Observationibus.

39. VIR annorum circiter sex & sexaginta, cum diu catarrhalem expulisset materiam, denique ex frigidi aeris injuriis corripitur dolore pungente sinistro lateris, plurimum tussit, febricitat. Cum a doloris usque principio ingentem semper expectorasset materiam copiam crassæ, flavæ, lineisque sanguineis paucis distinctæ, tandem sputo suppresso interit septimo die. IN THORACIS sinistro cavo aqua erat similis feri vaccini; pulmo autem prædurus, ad mediastinum, & pleuram, costas succingentem, valde adharebat. Eodemque pacto pulmo dexteri mediastino, & pleuræ qua diaphragma, & præsertim qua anteriori summæ costas convellit, alligabatur. Ad hunc ultimum locum latebat in pulmone ulcus cancrosum, sedes fortasse morbi inveterati. Minor in sinistro cordis ventriculo fuit polyposa concretio; in dextero autem multo major, cui concreti sanguinis copia adharebat. In Ventre animadversus est lienis color ad rubrum inclipans.

40. Siderate antiqui morbi, Valsalvæ conjecturam merito probas; intelligis sane, quid catarrhalis materiae nomi-

(f) S. I. Aph. I. (g) n. 2. (u) Anthropol. book I. ch. 23. (x) Epist. 16. n. 33. (y) supra, n. 24. (z) Epist. 16. n. 45.

(a) Ibid. (b) n. 32. 30. 30. (c) Epist. 16. n. 17. 30. 38. & Epist. seq. & alii. (d) n. 30. (e) n. 24. (f) Ibid. 22. 27. (g) In Additum. Obs. 11. (h) Ibid. Obs. 2. 6. 2. (i) Vid. Epist. 45. n. 16. (k) Obs. modo cit. 5. 12. (l) n. 21. (m) n. 33. (n) Vid. histor. seqq. & Epist. 21. n. 17. & histor. seqq. (o) n. 9. & 10. (p) Sep. hac 4. in Schol. ad §. 10. Obs. 209.

nomine aëris interdum, utinam ne & Medicis quibusdam, imponat. Sed hoc in transitu. Hic illud potissimum attendas velim, quo in latere pungens erat dolor, in eo quoque inflammatum pulmonem valide ad pleuram adhæsisse; inflammatum, inquam; tamen Valsalva eam qua in ejusmodi morbo non prorsus defuisse, intelligitur, spirandi difficultatem, non secus ac in frequenti, in aliisque Observationibus febrem omisit, cum titulum iis, ut huic quoque, adscripsisset illam De Pulmonia.

41. MULIEREM annos natam sexagintaprehendit pungenis dolor in dextera thoracis parte, ut in hanc cubare nullo pacto possit. Tussi vexatur; pauca exspuit: difficile quidem, sed non difficillime, respirat: viribus est omnino prostratis. Remittit postea dolor, ut sine ullo labore decubere jam possit in latere dextero. Sed interea magis in dies deficiente pulsu, ægra quoque deficit. THORACE aperto, uterque pulmo adhærens pleuræ invenitur; sed dexter arctius. Hic totus, & superiore præsertim parte induruerat: in qua abscessus erat, quo incisio, multum feri effluxit fusci coloris. Hoc ipso colore proxima quoque pulmonis substantia infecta erat, & sphacelo quodammodo correpta. Sinister pulmo, non ut dexter ex uno, sed pluribus ex locis constans, qua dorsum spectabat, leviter inflammatus, totaque extima superficie reliqua nigris hic illic maculis erat distinctus. In pericardio multa aqua. In eordis utroque ventriculo magnæ polyposæ concretiones; sed longe major in dextero. Ventre quoque dissecto, intra extimam lienis partem corpus quoddam inventum est ossium, figuram omnino sphaerica. Cæterum in hujus mulieris vasis sanguis pene totus concretus fuit.

42. Offe in liene, & majori in sinistro contra atque inveniri solet, quam in dextero pulmone, loborum numero hic omisit, tanquam alio pertinentibus; nisi forte ob inflammationem tres dexteri pulmonis lobi in unum coaluisse videbantur, præclare intelligis, cum illa in sphacelum cœpit degenerare, eam doloris remissionem secutam, quæ interdum Medicis quibusdam, cætera non attendentibus, turpiter imposuit, ut in Sectione hac Sepulchreti (g) etiam vides. Sed priusquam ad sphacelum fibræ quadantenus laxarentur, inflammatus is qui pleuræ arctius adhæserat, pulmo, ipsam adeo divellebat, ut propter doloris vim non posset mulier id latere cubando premere, quod cæteri, cum doloris vehementia non tanta est, premere plerumque solent peripneumonici, iique præsertim quibus pariter ad pleuram annexus est pulmo. Quin etiam illi qui vetustis, recentibusque temporibus pleuræ inflammationem sine pulmonis inflammatione sapissime acciderent, non dubitabant, pleuriticis decubitus in latere inflammatum facilem esse, docuerunt; in sua enim ipsius sede (pleuram) collocari: in oppositam vero partem decubitus dolorem concitare; a pondere enim, & phlegmone, & suspensione in omnes membrane (pleuræ) continuas partes... dolorem protendi. Quæ verba, & explicatio sunt Aretæi (r). Ad quam hæc etiam alia addita fuit explicatio, quod sicuti certum est, compressum in cubando latere, multo minus inter respirandum agitari, quam oppositum, quippe liberum; sic minus agitari, extendere pleuram, apparet, quæ compresso, quam quæ libero adhæret lateri: Quas explicationes quatenus ad pleuram transferre liceat, ad quam inflammatus pulmo annexus sit, vides. Sed interdum tamen illi iidem aliter acciderent circa decubitus, animadvertunt; ut patet apud Cælium Aurelianum (f), ubi alia insuper proponitur explicatio. Quam tamen si consideres; iis convenire, intelliges qui facilius in latere affectum cubant, non quibusdam illis, qui supra patiens latere jacere prohibentur; ut vel hinc appareat, hos rarius, primos autem creberrime occurrere. Neque enim obitare debent quæ antea (r) apud Cælium leguntur: sequitur etiam ægros supra id latere jacendi difficultas, atque cum se supra contrarium latere viderint, dolor. Nam et si id latere nequeo cum aliis intelligere quod sanum est, tum quia Cælius sanum latere non memoraverat, sed ægrum, tum etiam quia sic contrarium, quod continuo memorat, latere, ægrum deberem contra frequentissimam observationem intelligere; tamen aut in mendosissimis aliis codicibus ibi vitium suspicor, ut puta si ultima jacendi syllaba, ab oscitantibus librariis repetita, pro facilitas, aut facultas orta esset vox difficultas: aut

si difficultas legendum est; sic accipio, ut molestiam quidem a decubitu vel in ægrum latere intelligam, nullo tamen modo cum eo dolore comparandam, quem facit decubitus in contrarium latere. Sic etiam in propolita muliere Valsalvam quidem indicasse impotentiam video cubandi in latere affectum; sed non propterea crediderim, non multo majorem fuisse cruciatum, si mulier in sanum latere jacere conaretur; neque enim id negat: aut si non fuit; redire ad id cogor quod supra (u) fassus sum ultro, difficultis decubitus causas non semper in propolito esse; ut si, exempli causa, non modo pleura, sed & pericardium, costas undique succingens, ob arctissimum in hac muliere pulmonem nexum, & pulmonis, tum inflammationem, tum abscessu distenti, ita fuisset distrahendum, ut premi incumbens corporis pondere sine eximio dolore non potuisset. Utcumque id est, etsi Albertinum memini dicere, in peripneumonia decubitus modo in affectum, modo in oppositum latere esse faciliorem; tamen & Valsalvam memini, cum id fateretur, sic distinxisse, ut illud in plurimis, hoc vero in nonnullis dumtaxat, sibi animadvertum asseveraret, id quod Observationes quas scriptas reliquit, inter se collata, satis confirmant.

43. VIRGO annos nata viginti duos fixo dextri lateris pungenis dolore cum tussi, sputo, difficili respirazione, & febre corripitur. In nullam partem cubare, nisi in dextero latere potest. Progrediente morbo, sputum sanguine tingitur, qui anno die non paucus prodit. Aliquot ante mortem dies doloribus ad illa vexatur. Non autem, convulsivis accedentibus motibus, in sinistram decubens latere, e vivis excedit. IN VENTRIS cavo serum animadversum est, lien prægrandis, & Tenuium intestinorum pars major inflammata. Thorace dissecto, pulmo dexter pleuræ arcte adhærens inventus est, totaque ejus substantia inflammatione magna affecta, & ulcere insuper qua pleuram spectabat cæto in loco, inter quod ulcus, & pleuram serosa erat materia. Pulmo autem sinister, præterquam ad atrum vergebat colorem, nigris quoque hic illic maculis distinctus. In sinistro pariter thoracis cavo aliquot erant feri uncie. In corde concretiones duæ polyposæ: quarum minor in sinistro latebat ventriculo; major totam auriculæ dexteræ, multum dilatata, caveam implebat.

44. In quibus sanguis est ad faciendas inflammationes idoneus, haud raro accidit, ut plures Partes aut simul, aut una post aliam inflammantur, thoracis præsertim, & ventris. Cujus rei præter Virginis hujus exemplum vel in his Litteris alia videntur subindicari; nam in Viro de quo paulo ante (x) dictum est, lienis color ad rubrum inclinabat sub inflammato pulmone: in Juvene autem (y) priusquam pulmo inflammaretur, dolor in ventre quidam hujus visceri mali immineret, significaverat. Cæterum huic Virgini pungenis dolor mitior videtur fuisse, quam Mulieri cujus novissime (z) exposui historiam. Virgo enim, quod Mulier non poterat, in affectum cubabat latere, quamquam & in alterum tandem jacuit postquam serosa ulceris materia laxavit pleuræ fibræ, ut distrahionem facilius ferret ab appenso pulmone. Ab hujus igitur, & pleuræ nexu causam pungenis doloris ea ratione quæ supra (a) indicata est, repetere licuit in his quidem tribus Observationibus. In totidem vero quæ sequuntur, indidem repetere, nisi forte per conjecturam non licebit.

45. VIRUM quinquagenarium postridie Kal. Martiiprehendunt acuta febris, laboriosa respiratio, dolor a sternum usque ad medios ferme abdominis musculos, tussis permolesta, quippe magnum dolorem faciens ad mamillam sinistram, & costas nothas. In neutrum potest latere decumbere: non exspuit: quinto morbi die moritur. IN STERNI exsectione paucum serum fuscum e sinistro thoracis cavo emanavit. Qui in eodem cavo erat pulmo valde induruerat, ad subviridem colorem vergens, nigrisque distinctus maculis: cum secaretur, serosa, ac putrida colluvies cum misto sanguine erumpebat. In cordis ventriculis polyposæ concretiones.

46. Hoc in casu liquet utique, in quem exitiosum morbum pulmonis inflammatio degenerasset. Verum non liquet, cur decubitus neutrum in latere fieri posset, neque cur dolor a sternum ad medios ferme abdominis musculos pertineret; nisi forte permolestiam, irritamque tussim accuset, a qua magnus certe ille

dolor ad mamillam sinistram, & costas spurias fieri credebatur. Qui, si ut videtur, ac solet, pungenis erat; satis ejus causa non intelligitur, nisi conjicias omisam forte a Valsalva inflammati pulmonis ad hæc loca adhesionem: qua posita, facilius appareat, quomodo in exsectione sterni, cum thoracis neutra cavea fero esset plena, prodire illud paucum, fuscumque serum potuerit e sinistra quidem thoracis parte, scilicet ob laceratam superficiem annexi, & putrida, serosaque colluvie redundantis pulmonis. Sed hæc ex conjectura dumtaxat. Quod si cum ista peripneumonia conjunctam pleuræ inflammationem legeremus; pleraque intelligere facilius liceret, quæ sane in pleuriticis quibusdam contingunt, & a Cælio quoque Aureliano (b) adnotantur, ut dolor ad pectus, atque illam, & jacendi negata, atque displicens omnis positio.

47. JUVENIS annorum circiter viginti sex pungenis corripitur dolore in dextera thoracis parte, cum febre, & tussi. Parum exspuit. Circa octavam diem accedit delirium, noctu præsertim. Dolor abit; sed respirations difficultas semper gravior fit. Facilis est decubitus in utrumlibet latere. Die tandem decimo obit. PULMONES ambo induruerant toti, ambo dorsum versus ad pleuram erant alligati; sinister etiam a latere. Præterea cum substantia quadam alba, quasi membranacea, universæ pleuræ, & pulmonibus imposita esset, quasi reticularis instar cujusdam corporis laxi, & molli; per hanc tamen nonnullis in locis pleura, & pulmones inter se ferantur colligati. In utroque thoracis cavo, sed magis in dextero, multus erat humor colore similis feri vaccini: qui tamen, sepositus nullam, ut alias quoque animadversum fuerat, separationem ostendit; igni tamen impositus, sanguineus instar feri concrevit. Pericardium sero turgibat. Concretiones polyposæ, in dextero cordis ventriculo major, in sinistro minor.

48. Cum inspectum non fuerit cerebrum; scire haud licet, an ibi quoque secundum ea quæ paulo superius (c) dicta sunt, aliquid fuerit inflammatorii, cui delirium imputandum. Huic autem imputo quod sine ratione dolor abierit, eoque facili decubitus factus fuerit in utrumlibet latere. Nam quibus causis doloris, neque sensus ejus est, his mentem laborare, post Hippocratem (d), ut nostri, admonuit Celsus (e). Sed pungenis dolor cur in dextera fuerat thoracis parte, cum pulmo quidem, non dexter, sed sinister, ad pleuram esset a latere alligatus? Neque enim alligatio ad dorsum spectanda est, quia nec ibi dolor, & alligatio pulmonis ibi erat utrique communis. An igitur quæ alligationes sub molli illa, de cujus origine, & natura satis antea (f) dictum, quasi membrana quadam latebant, eaque satis firmæ, hic magis a nobis attendendæ sunt? Verum hæc nonnullis in locis, atque ut videtur, utrobique indicantur. Reliqua igitur conjectura est, majores illas, firmiores, & delirio priores fuisse quæ in cavo erant dextero, in quo etiam plus effusi humoris inventum est.

49. MULIER annos nata ad sexaginta, habitu gracili, & temperamento sanguineo, febre prehenditur vehementi, sicca tussi, & pungenis sinistri lateris dolore sic tamen, ut si in hoc cubet, non multum doleat. A sanguinis missione adeo remittitur dolor, ut jam possit in quamcunque partem decumbere. Febris dumtaxat, & sitis urgent. Crassa aliquando exspuit. Gravior fit respiratio. Tandem die decimo tertio moritur. PULMO sinister omnino solutus a pleura; quæ prorsus illæsa erat; subalbidus, nigris distinctus punctis, carne durior, nonnulla ostendit tubercula, sanie scantia. Pulmo sinister (sic) superius quidem pleuræ per se adhærebat; sed longe minus erat vitiatum, quippe nigris tantummodo conspersus maculis, & jugulum versus durior, parvum abscessum continebat. In pericardio feri uncia. In cordis ventriculo dextero polyposæ concretio magna, majori tamen sui parte auriculam implens, indeque se in vasa producens. In sinistro ventriculo erat altera; sed minor.

50. Hic vero qua conjectura utemur? Ea videlicet quam manifestus, sed facile condonandus, Valsalva, vel potius ejus calamitas error suppeditat. Cum enim singulos pulmones describens, neutrum dextero, sed utrobique sinistram nominet; liberum nobis est suspicari, quem primo loco descripsit, fuisse dextero; quem secundo, fuisse sinistram. Ita res facile explicabitur. Hæcenus per

conjecturam causam deducere coacti sumus pungenis doloris a pleura, & pulmonis connexionem. Sed historia quadam sunt, in quibus præter eam connexionem, etiam inflammatio aliqua pleuræ fuit, pungenis vero dolor non fuit, quem tamen plures ab hujus membranæ inflammatione repetebant. De eo genere præter aliam quam alibi (g) proferam, hæc duæ sunt quæ sequuntur.

51. JUVENIS annos plus viginti natus, qui chronica antea febre laboraverat, acuta corripitur cum dolore pectoris, difficultate respirandi, tussi, & pauca materie exspuitione, sanguineo colore tinctæ. Hic primis acuti morbi diebus plerumque, ultimis assidue in sinistram jacebat latere. Circa decimum sextum est mortuus. IN VENTRE splen triplo major. Thoracis universum sinistram cavum suus pulmo omnino replebat; adeo hic intumuerat! durus totus, & inflammatus, pleuræ autem undique annexus: quæ levi dumtaxat sufflata rubore, inflammationis inchoamentum exhibebat. Pericardium humore, sero vaccino simili, non opplebatur modo; sed valde etiam distendebatur, ejusque humoris nonnulla concrementa per cordis faciem sternebantur. In hujus singulis ventriculis singulæ inerant polyposæ concretiones exiguæ, & flaccidæ; paulo tamen major quæ in dextero: majoresque ab singulis in auriculas, & venas ferebantur producciones, quam in arteriis.

52. En jam tertium in hac una Epistola (h) qui post diuturnam febrem lienem habuit ingentem. Alios autem alibi quoque (i) adjiciemus. Sic etiam lienis infarctum post omnem febrem chronicam, præcipue quarantam, in Hungaria constanter observari, leges apud Cl. Kramerum (k); non modo in cadaveribus quorundam, febribus intermittentibus defunctorum scirrhosus lienis animadversos videbis a Cl. Hoyer (l). Porro qui ejusmodi lienis morbis teneatur, quanto facilius in peripneumonia incident, ab Doctissimo Fantono (m) indicatum est. Quod ut Rhedario illi (n), & Clerico (o), ita huic etiam accidit Juveni. In hoc quidem inflammati pulmonis connexionem cum pleura fuisse, vides, & præterea membranam hanc, inflammatione haud prorsus carentem; dolorem tamen qui pungeret, memoratum non vides. Quod si pleuræ inflammationem, quippe hic levissimam, forte contemnis; at pulmonis cum ea connexionem longe amplissimam attendes. Quid ergo est? Tanta illa ejusdem pulmonis magnitudo, suum ut cavum prorsus oppleret, cum duritie quoque superficiei (p) conjuncta, fortasse efficiebat, ut pulmonis neque pondus, quippe undique suffulti, neque distentio in inspirato aëre, quippe non cedente superficie, asserere molestiam posset, eoque minus, quo magis & magnitudo, & durities progrediente morbo augebantur. Itaque primis diebus plerumque, ultimis assidue æger in affectum cubabat latere.

53. FAMULUS Equitis cujusdam, annos natus ad quinquaginta quinque, de dolore queritur in medio thoracis: in dorsum cubare dumtaxat potest, & nonnihil in latere sinistram. Eredæ cervicem spirare cogitur. Die sexto interit. PULMO sinister dorsum versus, totus, multumque induruerat, & pleuræ, quæ aliquantulum rubebat, adhærebat valide, etiam qua hæc diaphragma convellit. Pulmo dexter sanus erat; quamquam in eo thoracis cavo paululum serosa materie animadvertebatur similis puri. Aqua in pericardio turbida. In cordis ventriculo dextero cum polyposæ concretione sanguis erat in grumos coactus: qui alibi aliquem fluorem servabat.

54. Historia hæc satis, quod ad propositum spectat, similis prioris, si ad similem modum tum quod ad observationem, tum quod ad explicationem pertinet, a re intelligitur; non est cur plura addam. Verum scire fortasse cupis, an pungenis dolor tunc saltem vexet cum pleuræ inflammatio perfecta est. Duos hujusmodi subjiciam casus, ex quorum primo vexasse, intelliges; ex altero autem non vexasse.

55. VIRO illi, cujus diuturna, & varia mala, ad ventrem fere attinentia, vitiatumque inventum jecur satis descripsi Epistola Anatomica III. (q), accessit denique dolor pungenis in lava thoracis parte, & difficultas in hanc cubandi, cum facile posset in alteram, tussis quoque, & sputi, in principio, aliquantum. Sputo suppresso, circa decimum ab illius doloris initio diem excessit e vita. PULMONIS sinistri pars superior tota

(g) Obs. 23. (r) Morb. Acut. l. 1. c. 10. (f) Acut. Morb. l. 1. c. 16. n. 98. edit. Almoele. (t) l. cod. g. 24. n. 92. (u) n. 23. (v) n. 39. (y) n. 36. (z) n. 41. 42. (a) n. 38.

(b) Aout. Pass. l. 2. c. 14. (c) n. 44. (d) S. 2. Aph. 6. (e) De Medic. l. 1. c. 7. (f) n. 37. (g) Epist. 45. n. 26. (h) Vid. supra, n. 2. & 30. (i) Epist. 31. n. 2. & Epist. 36. n. 27. 181. (k) Vid. Commerce. Litter. A. 1738. Nod. 15. n. 2. (l) Act. N. C. Tom. 5. Obs. 68. (m) Schol. ad Patris Obs. Anat. Med. 27. (n) (o) n. supra indic. 2. & 30. (p) Vid. supra, n. 38. (q) n. 9.

in tumorem obdurerat, proximas undique partes comprimenter, nonnullique in locis per tenuia filamenta se pleura annectentem: quæ & ipsa inflammata erat. Dexter autem pulmo, valide alioquin cum pleura nexu, ut vix posset sine laceratione separari, inventus est sanus. In pericardio mediocri aqua copia. In cordis thalamis polyposæ concretiones, in sinistro exigua, ad arteriam Magnam porrecta, in dextero major, perzins ad venam Cavam, & ad arteriam Pulmonarem.

56. VIR annorum circiter quinquaginta, qui multos jam annos lepra dextro in femore laboraverat, angina prehenditur. Hæc cum ad biduum perdurasset, angina in dolore quendam dorsi: cui postmodum accessit sicca tussis, ingens sitis, decubitus in sinistro latus, cum in dextero ferri non posset, item dolor quidam gravans, qui zonæ instar in imo thoracis percipiebatur. Etsi febris ultimis diebus videbatur mitis, neque præter ea quæ diximus, signa ulla fuissent quæ thoracis inflammationem indicarent; tamen æger mortuus est nono ex quo decumbere cœperat, die. THORACIS finistrium cavum plenum feri purulenti repertum est: quo ex fero quadam concreverat quasi membrana, quæ pleuræ adhærens, hujus corruptionem mentiebatur. Pleura tamen, illi subiecta, inflammata erat; nec dissimile quidpiam pulmones, quamvis levissime, passi fuerant. Exiguæ autem polyposæ concretiones in magnis ad cor valis latebant.

47. Pungentem in hac, ut in superiore historia memorari dolemus, non vides; tamen si pleuram in hac quoque inflammata legis: imo, si cum pulmonibus conteras, ejusmodi inflammatione affectam, ut ob hanc potissimum homo interiisse videri possit. Rara autem propter hoc ipsum usque adeo Observatio hæc est, ut inter omnes five meas, five quas Valsalva scriptas reliquit, ei simile non meminerim offendisse. Sed & Nannius (v) cum plurimos thoracis inflammatione sublatos incidisset, præcipuamque læsionem in cæterorum pulmonibus deprehendisset; vix unum, aut alterum invenire potuit, quorum pleura dumtaxat inflammatione affecta esset; eos autem morbus intra biduum sine spū sanguinis interemerat. Quam ob rei raritatem, & mortis ab ea tantum causa intelligendæ difficultatem, & tunc dubitavi, & adhuc dubito, an potius febris pessimi generis cum ea inflammatione conjuncta, homines confecisset, præsertim cum quadam solum pleuræ partem in iis se diceret Nannius inflammata reperisse. Nam si pleuram totam ab axillis usque ad septum transversum inflammata conspexisset, qualem unum, aut alterum casum, haud plures, ex Diemerbroeckio in Sepulchretum (f) referri vides; alquanto minus dubitarem: quamquam in priore hujus casu erat insuper pleuræ suppuratio, ex ejusque abscessu effusio puris in thoracem; in altero autem ea causa præcesserat, quæ vel sola potest citam mortem afferre, magnus videlicet frigida cerevisiæ haustus in exstuantem. Quod si pariter descripsit; non verbo, ut ibidem (t), indicatæ usquam legerentur cunctæ Observationes Willisi, & Riverii; quot tandem essent, & quales, cognoscere, & existimare possemus. In nostris certe regionibus quam rarissimum esset, si quis in iis quos interna sustulit inflammatio thoracis morbi sedem in pleura consistere, aut hanc solum corruptam, & putrefactam inveniret.

58. Sed & perraræ apud nos sint pleuritides, necesse est, quales tam crebre occurrebant Diemerbroeckio, ut se in multa pleuritidum sectione, scriberet (u), nunquam pleuritidem illam pleuræ factam invenisse; sed in quibus pulmo pleuræ affixus adhærebat, in iis pulmonem, quæ parte pleuræ adnectebatur, simul etiam affectum vidisse: in aliis vero, quibus pulmo liber a pleura erat, eum nihil affectum fuisse: tertia autem, vel quarta dumtaxat (non pleuritidum, ut quidam intellexerunt) sed hominum partem contingere, ut pulmo pleuræ affixus adhæreat. Lege enim omnes quas hæcenus proposuimus, undetriginta Valsalvæ Observationes: lege etiam nostras, quas brevi ad te mittemus, duodeviginti. Ut nobis cadavera offererentur eorum quos internæ thoracis inflammationes sustulerant, promiscue incidimus. Quid ego deprehenderim, videbis (x). Valsalva certe in quinque & viginti, tum in duabus præterea quæ mox subiciuntur (y), nunquam pleuræ læsionem ullam memoravit; imo in nonnullis, in quibus potuisses aliter suspicari, diserte illam pleuram fuisse, admonuit.

Vix in quatuor, de quibus a nobis postremo scriptum est, pleuræ inflammationem deprehendit. Sed in duobus (z) levem adeo, si cum annexi pulmonis inflammatione conferretur, ut ab hoc in illam; non ab illa in hunc progressum esse, existimares. In tertio (a) erat quidem, ut etiam in quarto (b), non ita levis. Sed in illo tamen gravissima erat in pulmone, quamvis nonnullis in locis tantum, & per tenuia filamenta ad pleuram alligato: in hoc vero, quo de agimus, nulla memoratur pleuræ, pulmonumque connexio; qui tamen haud proflus inflammationis expertes erant. Quod si quæras, unde igitur mortuum censeam? neque pleuram, neque pulmones accusabo; sed purulentum serum quo altera thoracis cavea implebatur, eamque etiam partem, quæcumque illa fuerit, unde pus ipsum extiterat. Cum enim Hippocrates (c) doceat: quicunque ab angina liberantur (videlicet subito, ut Celsus (d) reddidit, id quod huic ægro videtur accidisse) bis ad pulmonem verti, & in septem diebus perire: si vero hoc effugerint, suppurari, idque aliqua parte, ut Celsus loquitur; ego qui in ægro, post diem septimum superstiti, pus inventum fuisse, video, partem autem unde effluxit, non video; quamquam pulmonem, si historia fineret, libenter culparem; liberum tibi facio Hippocratem sic interpretari, ut cum pulmonem dixit, proximas etiam pulmoni partes, ut erat studiosissimus brevitatatis, indicasse censeas. Dolor autem ille dorsi qui angina protinus successit, item ille alter gravans, qui zonæ instar in imo thorace percipiebatur, nisi hunc forte referre malis ad purulentum serum quo septum Transversum gravaretur; suspensionem tibi fortasse aliquam, si non conjecturam, suppeditabunt. Qua ego interim in medio relicta, illud admonere, ut in descriptione proposita (e) illam attendas falsam membranam, quæ pleuræ adhærens, hujus corruptionem mentiebatur. Huc enim altera spectat Valsalvæ Observatio, ad hunc modum se habens.

59. MULIER quartum annum agens & sexagesimum dolore corripitur in dextera thoracis parte, ut difficultate cubare in hanc posset, nec sine dolore ipsam tangere. Frequens est respiratio, inanis tussis, celer, frequens, parvus, debilis pulsus. Die septimo sudor circa caput oboritur. Deficientibus viribus, nono circiter decedit.

THORACE aperto, pulmo in cavo dextero occurrebat valde turgidus, ut hoc totum implevit, leviter adhærens ad pleuram ope cujusdam quasi membranae, inter illum, & pleuram interjectæ. Quæ revera nihil aliud erat quam serum, quod postquam ex utriusque poris exierat, ita concreverat, & se extenderat, ut membranam sanie turgidam, atque adeo corruptam pleuram primo aspectu mentiretur. Cujusmodi species, inquit, imposuisse videtur Riverio (f) affirmanti, se in pleuritide corruptam pleuram comperisse. Sed hic, diligentius quærendo, ipsa quidem pleura sana inventa est; pulmo autem qua dorsum spectabat, magna cum duritie inflammatus. Cæterum alter pulmo multis quidem locis ad pleuram alligabatur; sed erat illæsus. In pericardio multa aqua. In cordis caveis polyposæ concretiones plures latebant, major in auricula dextera, minor in adjuncto ventriculo, quarum illa in venas Cavas, hæc in Pulmonarem arteriam producebatur: hæc vero minores in ventriculo sinistro duæ, impari inter se magnitudine; harum major in arteriam Magnam, minor in finistram auriculam se extendebat.

60. Riverius hallucinatus sit, an non, & si forte sit, an ea dumtaxat ratione, definire non auiam. Nam & aliam interdum esse erroris causam posse, scio. Quam, cum proximam historiam legeris, declarabo.

61. FEMINA annos nata plus sexaginta, plethorici habitus, & obesi, prehenfa est Kalendis Decembris thoracis dolore in dextera potissimum parte, cum vehementi febre, magna siti, ulcerosa corporis lassitudine: nec respirare poterat sine dolore. Mittitur sanguis, atque alia ex arte præstantur, sed frustra. Imo illa augetur lassitudo, mens torpida fit, atque adeo subdelira. Tandem spūtum, quod antea modicum erat, nec glutinosum, rotundum ejicitur, & purulentum: respiratio fit laboriosior: delirium accedit: & mors duodeviginti morbi die.

THORACE recluso, cum dexter pulmo a pleura, cui adhærebat, separaretur, multum purulenta materia erupit, scilicet ex abscessu in pulmonari substantia, circa quam magna erat inflammatio; pleura tamen illa-

fa. Sinister pulmo erat sanus. Ventriculus dexter cordis mediocrem polyposam concretionem, alter inchoamentum dumtaxat continebat ejusmodi concretionis.

62. Nunc si relegas quod etiam in dissectione cujusdam Virginis supra (g) a nobis scriptum est, dum manu tentaretur pulmonis a pleura, cui arcte adhærebat, separatim, illum obfractiditate disruptum esse, simulque ex abscessu, quem continebat, magnam ejicisse copiam saniosæ materiæ; facile intelliges, quam proclive sit, ut illud accidat, de quo ante hos quinquaginta annos monui in Bononiensi Scientiarum Academia, quod monitum non indignum censuit cujus benignissimam mentionem faceret in suis immortalibus Libris (h) Princeps, & Dominus meus, beneficentissimus litterarum, quas ipse eximie ornat, Patronus, BENEDICTUS XIV. Pontifex Maximus. Faciem, aliquos, ut haud senel ego vidi, vel celebres in vulgus Medicos, in ægris invadens multum, in cadaveribus autem inspectandis leviter, aut nihil exercitatos, hominis qui non sine pleuritidis signis obierit, dissectioni interesse, per expertum, ut sæpe accidit, Chirurgum instituta, huic autem pulmonem a pleura removere conanti id contingere quod in hac Muliere (k), aut in illa Virgine (l), ut disrupto repente abscessu in ea parte pulmonis quæ arctius pleuræ affixa fuerit, pus erumpat, puris vero, & dilaceratæ annexi pulmonis reliquiæ ad pleuram, ut solent, etiam tum relictæ adherentes, cum pulmo reliquus, emissio pure statim concidens, abscessus cavum contraxerit, & fere occultaverit, aut liquid hujus ostendat, effectum potius, & partem cujusdam proximi in pleura suppurati tumoris ostendere videatur. Noli dubitare, quin continuo pronuncietur, satis esse quæsitum, pleuram ab se evidenter conspectam putrefactam, corruptam, & collecto pure manantem, præjudicata opinione nullam erroris suspensionem relinquente: qui perquam facile vitari potuisset, ubi reliquis illis, cauti, & diligentis Professoris manu abrais, sub iis pleura aut levissime affecta, aut etiam, quemadmodum Valsalva contigit (m), sana prorsus, & omnino illæsa relecta esset.

Non propterea tamen nego, solertibus, & exercitatis Anatomicis magnam interdum pleuræ ipsius læsionem post thoracis internas inflammationes occurrere. Tantum quid de jactatis inter minus expertos Observationibus suspicer, non reticeo. Nunc quoniam a pleuritide eorum qui de fede harum inflammationum, pleuræ asserenda, pulmoni autem abjudicanda laborant, omnem pene sensum visceri huic adimi, animadverti; unam, haud amplius, eamque perbreve, Valsalvæ Ob-

servationem, unde contrarium possit confirmari, subijciam.

63. ANUS septuaginta annorum, duos circiter menses de interno thoracis dolore conqueritur: non tulit: non exspuit: in neutrum cubare potest latus. Denique moritur. PULMO uterque nigris erat distinctus maculis: dexter præterea qua vertebra spectabat, durus, & exulceratus; quamquam nihil apparuit saniosæ materiæ. Ingentis magnitudinis polypus in ventriculo cordis dextero, hinc per ejus utrumque orificium in vasa, & vasorum ramos se producebat, & mole sua multum auriculam dexteram dilataverat.

64. Si polypum, seu potius, quando ne illa quidem fuerunt polypti signa quæ vulgo proferuntur, ut neque auriculæ dilatata; seu potius, inquam, polyposam concretionem, tunc polypti nomine etiam a Valsalva indicari solitam, vitæ ultimo tempore, non secus ac nigras illas pulmonum maculas, productam intelligis, (n) & auriculam per se laxam, eoque tempore ob infirmitas suas vires minus resistentem dilatasse, reliquum est nempe, ut internus ille thoracis dolor haud alibi sedem per duos menses habuerit, quam in pulmone exulcerato.

65. Nunc quando bene longam seriem habes Valsalvæ Observationum; unam enim & triginta ante hanc ultimam proposuimus; si forte quæras, utra in thoracis parte sapius fuerit inflammatio; longe aliter ipsi accidisse, invenies ac Doctissimis illis Viris, qui dextram ut plurimum ab ea affici, finistram autem rarius, scripserunt. Namque ubi cadavera sepulchris in quibus Valsalva utramque partem inflammata deprehendit, reliquorum ferme totidem reperies a sinistris, quot a dextris inflammationem habuisse: idemque propemodum ex nostris quoque duodeviginti, protinus mittendis, Observationibus cognosces. At enim illud, inquires, non de pulmonum dumtaxat, sed de pulmonum, & pleuræ conjuncta inflammatione scripserunt. Tu vero ne sic quidem cum illis congruere invenies Valsalvæ Observationes. Quarum cum quatuor, haud amplius, utramque conjunctam inflammationem proponant (o); & ipsæ omnes proponunt a sinistris. Nostrarum autem si una (p) congruit; altera (q) non satis congruit. Multo igitur & plures, & ampliores videntur requiri Observationum series, ut de hac aliquid pro certo statuatur, suscipiaturque ex Anatome explicandum, cur pleuritis a dextris frequentior, sed mitior sit. Cujus problematis enodatio quam Præstantes Viri non minus modestæ, quam ingeniosæ, dederunt, an magis per Anatomem illustrari, & perfici possit, cum minus præcox videbitur; tunc ipse existimabis. Interea autem valebis.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXI.

Absolvitur sermo de Pectoris, Laterum, & Dorsi Dolore.

Eodem ferme ordine quo Valsalvæ Observationes, meas quoque ad te scripturas, ab iis initium capiam, in quibus intima Thoracis Inflammatio, illæsa prorsus pleura, sedem habuit in pulmonibus.

2. MULIER ex peripneumonia, nec sine pulsum inæqualitatibus, mortua erat in Bononiensi Nofocomio S. Mariæ de Morte A. 1706. Martio mense, cum ego pro Valsalva, Parmam accersito, cadavera in Theatro Anatomico dissecarem. PULMONES compactam, ut in hepate est, substantiam habebant: pericardium autem multam aquam. Cordis exterior facies primo aspectu corrofa maximam partem videbatur: nec erat tamen; sed inæquales concretiones, ipsi adhærentes, id mentiebantur: quibus nullo negotio amotis, extima cordis membrana lævis, & integra se ostendit (a). Interiores quoque faciei pericardii adhærebant concretiones alie, a prioribus prorsus sejunctæ, sed ejusdem generis; ut facile conjiceret, utraque pariter ex crassioribus, quæ ab illa aqua secessissent, particulis coaluisse.

In cordis ventriculis, & auricula dextera magnæ albæ, nec firmioris tamen structuræ, concretiones polyposæ. In fellis vesicula calculi duo nigri, sic satis duri, ad cubi formam accedentes, impari magnitudine; sed neuter parva.

3. JUVENEM torosum, annos natum duodeviginti, quem Venetiis intra octo circiter dies peripneumonia sustulerat, Amici mei Viri docti a me petierunt, ut persequerem mense Decembri A. 1708. multo magis ut quæ secundum naturam essent, pleraque diligentius cognoscerent, quam ut quæ ad morbum attinerent. Ad hunc tamen quæ spectarent, hæc demonstravi.

PULMO dexter arctius undique adhærebat vicinæ per tenuem quandam membranam. Ejusdem superior lobus durissimus, gravissimusque, quippe ex substantia hepatis referente, quam & pars reliqua ejus pulmonis, & finistri pars maxima quadantenus ostendebant. In sinistro thoracis cavo aqua multa, eaque cruenta, & quasi nigricans: cujusmodi aqua, nec pauca, in pericardio quoque erat. Cordis auriculam dexteram, facile videlicet cedentem, sanguis plurimus extremo, ut censui, tempore in ea restitans, multum dilataverat. Niger is erat, & grumosus, nec sine polyposæ concretionis tenaci, & magna, cujus pars in subiectum ventriculum pertinebat: altera autem, huic substantia non dissimili, sed teres, in arteria erat Pulmonari. Nulla autem in sinistro ventriculo, adjectaque auricula, in quibus ne sanguinis quidem, nisi forte inter dissecandum effluerat, quidquam inveniri. In Ventre aliqua aquæ copia fuit; jecur ad crepidinem lividum: intestina, alibi subrubra, grave olebant.

4. SE-

(v) Vid. Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 1. inter Medica. (f) Sect. hæc 4. Obf. 14. §. 8. & 9. (g) Ibid. §. 1. & 4. (u) Ibid. §. 10. (x) Epist. 21. (y) n. 59. & 61. (z) n. 51. & 53. (a) n. 55. (b) n. 56. (c) §. 5. Aph. 10. (d) De Medico. l. 2. c. 7. (e) n. 56. (f) Vid. supra, n. 57.

(g) n. 11. (h) Vid. ejus Comment. loco cit. supra, ad n. 57. (i) De Servor. Dei Beatiss. l. 4. P. 1. c. 18. (k) n. 61. (l) n. 11. (m) n. 61. (n) Vid. Epist. 24. (o) n. 53. 54. 55. 56. (p) Epist. 21. n. 33. (q) Ibid. n. 34. (r) Vid. Epist. 25. n. 24.

4. SENEX aegrum septuaginta quatuor, staturae humilis, cauponas frequentare solitus, his ultimis annis obnoxius pulmonum inflammationi, hac novissime in Patavino Nosocomio intra octiduum confectus fuerat. Peculiaris symptomata, eo tempore animadversa, non fuit qui accurate satis narraret: quamobrem ipsa, ut in duabus pariter superioribus historiis feci ob eandem causam, non refero. Hoc unum quod pro certo scire potui, non reticebo. Nullo prorsus symptomate quod speciatim ad describendum cordis vitium attineret, hic laboraverat, non deliquit, non palpitationibus, non pulsuum, qui parvi ceteroquin erant, inaequalitatibus, neque aliis ejusdemmodi. Quasi enim hac diligentius postquam ad absolvendam Anatomem Publicam A. 1730. ejus cadavere usus fuero. PULMONES undique erant pleurae annexi. Dexter pars summa dura, & nigricans: ejusdemque pulmonis sanguifera vasa connexa artissime cum bronchiis: interque ea vasa unum animadversum est quod ad tractum aliquot digitorum erat dilatatum; eo autem emenso tractu, ad justam diametrum redibat. Sed & Bronchialis arteria truncum existere vidi ex arteria Magna insolita amplitudine, ut diametro esset triplo propemodum majori quam solet. A posteriore autem superficie finitri ventriculi cordis, intervallo gemini digiti transversi supra nucronem, extrorsum prominebat tuberculum, mediocriter cerasi magnitudine, & figura, cujus dimidium exstabat, dimidium intra substantiam cordis se immittebat. Erat instas alicujus hydatidis ex iis quae intra alia viscera, pulmones puta, aut renes, ita innascentur, ut parte sui aliqua promineant tamen. Sed conipunctum paucum emisit aquam; turbidiorum autem humorem retinuit. Qui ex prorsus aperto eductus est una cum membrana, in qua alba quaedam erant, & mucosa, tum particula quasi tendinea duritiei. Vasa est ea membrana locum intimae tunicae in tuberculo obtinere; nam exterior erat altera densa, & albidula, intus aspera, & inaequalis, quae universum cingebat tuberculum; ut suo quodam modo ad eos tumores videretur referendum, qui, ut Celsus (b) loquitur, ex parvulo incipiunt, & diu paulatimque crescunt, & tunica sua includuntur. Quam ego tunicam dum a circumjuncta carne separarem, hanc sanam reperi tum circumcirca, tum quae tuberculum inter, & ventriculi caveam intercedebat; neque enim illud ultra dimidium crassitudinis ejus in quo creverat, parietis se multum extendebat. Denique sinistra cordis auricula multo quam solet, longior, & in facie interna. Aorta frequentes ossae squamulae conspiciantur, ad curvaturam praefertim, & prope cor sic tamen ut eorum apparet dumtaxat inchoamenta pone valvulas Semilunares. Ceterum illarum aliquid etiam alibi, & nominatim ad Coeliacae orificium, non deerant.

5. De cordis tuberculo hic primum dicam quod dixi cum id Auditoribus ostenderem, ex hac quoque observatione intelligi, non satis cum vero congruere Pliniana (c) illa verba: *solum hoc viscerum (cor) vitium non mactatur, nec supplicia vite trahit: lesusque mortem illico affert*. Nunc addo: nec satis cum vero convenire pleurorumque opinionem, nimirum cor laesum sine aliquo, aut pluribus eorum symptomatum esse non posse, quorum nullum in hoc Senex fuisse, retuli. Quamquam autem fuerint in Veslingii nostri Observatione, rariore ob sedem, ad idem tamen ac mea, genus attinente, Rhodius (d) qui illam proposuit, peculiariter docere praetermisit. Quantum enim certum est, exemptum & dextera illa cordis auricula, non polyposum quidpiam fuisse, ut in aliis quibusdam Observationibus dubitamus, sed verum in quo nihil puris, folliculum, quippe *venulis ei ad nutritionem annexis*, tantum quoque evidens est, hydropem, & pus initio morbi excretum pro peculiaribus illius signis haberi non posse. Ceterum quod ad praesens attinet institutum; pulmonum inflammationibus, quibus noster Senex obnoxius fuerat, num illius tuberculi initium, augmentumque imputandum est? Vidi enim ex superiore Epistola, atque adeo ex dissectionibus, hac quoque productis, quam crebro in peripneumonia serum in pericardio cumuletur, idque crassius, & alienis foetum particulis, quae aut sedentes cordi adherere, aut quapiam alia ratione nocere possint vel postquam inflammatio finita est.

Quin etiam videbis quae de corde ex pulmonum inflammatione in non paucis dilatato infra (e) attingimus: & conjicere inde poteris, ut hic auricula sinistra evidenter, ita subiecti quoque ventriculi substantiae, quamvis non ita manifeste, vim fieri potuisse. Sed illa facile videntur, saepius praegressa peripneumoniae esse adscribenda, quod Bronchialis arteria multo esset crassior, quod vasorum, bronchia stipantium, aliud esset varicosum, quod ea vasa cum bronchiis multo artius quam solemus, cohaerere, fortasse etiam quod pulmones undique cum pleura coaluissent. Cursu enim sanguinis per hos a crebris inflammationibus retardato, & ex parte impedito, vasa, & pulmones ipsi distendantur, necesse est, eoque illa artius bronchiis, hi pleurae se applicant; quae autem a sanguine tunc saepius per se viscido, mora autem viscidioris facto exprimuntur particulae, glutinis instar partes cum partibus connectant. Cur autem plus humoris, magisque crassius, in ventre etiam, saepe inflammatione corripiantur, aliaque ejusdemmodi cum satis fuerint proximis Litteris (f) explicata; noli expectare, ut his iterem: quae causa nimirum fuit, ut duabus historiis, ante hanc propositis, nullam adnotationem subicerem. Quod vero in tribus hae Observationibus signa non retulerim sigillatim quae peripneumoniam comitata fuerant, non mea in perquirendo, aut describendo incuria factum est, sed eorum, ut dixi, qui aegros viderant: quanquam sunt interdum causae propter quas ne illis quidem ipsis qui aegros vident, pleraque, aut certe quaedam signa perspicere satis liceat. Juvat hic secundum singulas, quas proferam, ejusmodi causas, singulas historias producere, initio capto ab dissectione quam per illos eosdem dies quibus primam (g), in eademque occupatione Bononiensis institui.

6. STRUCTOR, five, ut vulgo appellant, Faber Murarius annorum circiter triginta ex labore in febrem incidit. Huic se addiderunt periodici quotidiani rigores, quorum demum tempore cepit delirare. Sed cum delirium, quod mox finiri quotidie consueverat, assiduam denique factum esset, exinde aeger in pejus ire. Erat delirium trite, & querulum: pulsus aequalis: sanguis e naribus nonnunquam prodiebat. Esti venam semel, iterum, tertium secuerant, atque alia quae e re aegri fore credebantur, non omiserant; is tamen sensum quidem, sed semper in pejus labens, mortuus est. CADAVERIS, nona a morte hora dissecti, viscera etiam tum fumantia calebant: & sanguis ex eorum incisuris venis fluidus, calensque exibat; tamen polyposae concretiones eductae sunt postea non modo e Cruralibus venis, sed etiam e corde, unde in Pulmonaria vasa alterius saltem lateris producebantur. Pulmones, si anteriorem partem excipias, quae albidula, & sana erat, fere ubique naturalibus duriores fuerunt; a dextris autem, & superiore praefertim lobo, durissimi, gravissimique, distenti, rubri, ex densa substantia compacti. In Ventre splen magnus.

7. Delirio supervenientis peripneumoniae quae signa, ad doloris praefertim naturam, sedemque attinentia, satis quae ab aegro accipere? Facile autem potest, id quod indicata, & producta in VII. & in superiore Epistola monstrant exempla, utrumque hoc malum conjungi tum ob polyposas particulas sanguinis pronas ad restitandum, tum etiam quia delirus saepe, diutiusque obliviscitur spiritum ducere, eoque sanguinem per pulmones promovere: peripneumonicus autem, ut minus liberum habet sanguinis cursum per pulmones, sic hujus expedito a partibus regressui obicem habet jam paratum; addo, a superioribus praecipue cum Superior vena Cava a distento pulmone premitur, velut in proposito Structore. Itaque saepius rubere, ac turgere partes superiores in hoc morbo exterius, videmus, ut proclive sit quid interioribus quoque accidat, aut certe imminere, intelligere. Quominus miratus sum cum alias, tum maxime A. 1730. cum in publico cerebri anatomen docerem, de pluribus quae aperta habebam, capitibus ne unum quidem fuisse, in quo cerebri vasa distenta sanguine non essent; quippe casu factum erat, ut omnia sumpta essent ex hominibus quos tunc vagans interemerat peripneumonia: nec defuit ibi in singulis effusa aqua, sicuti in thorace quoque peripneumonicorum saepenumero effusam videmus. Sed de his Epistolam releges VII; nolo enim hic repetere quae in illa sub num. praefertim 11. & 12. huc attinentia proposita sunt.

8. Cau-

8. Causa etiam est altera, cur aegri ab inflammato pulmone nullam aliquando molestiam percipiant, sensus hebetudo sive ob cerebri, sive ob nervorum, sive ob pulmonis, aut pleurae annexae laxitatem. Et ob cerebri quidem, nervosque exemplum habes in duobus Senibus, quorum alterum in VI. (b) alterum in XI. (i) Epistola descripsi. Utrique erat pulmonis inflammatio. Sed alter semipositus ac tardus ad intelligendum, vel tum negabat, se molestum quidpiam in thorace sentire, cum etiam tum percipere maxima ex parte debuisset. Alter vero ex apoplexia hemiplegicus qui tota corporis parte dextera nihil sentiret, non mirum, si pulmonis, ab illa eadem parte inflammati, nullum prorsus haberet sensum. Reliquum est, ut idem a pulmonis, pleurae annexae laxitate posse fieri, exemplo indicem.

9. AGRICOLA annos natus ad triginta quinque cum ex alto cadens, dexterum latus contudisset, in Bononiense S. Mariae de Morte Nosocomium exceptus fuerat. Postquam curatione quae conveniebat, adhibita, & respiratio & caetera satis recte se habebant, jamque homo dimittendus videbatur, cepit is pane, ut in ardentem febrem incidere, mox etiam in spirandi difficultatem, quam nullus tamen comitabatur thoracis dolor. Administrata sunt quae morbus requirebat, inter quae una, atque altera sanguinis missio. Sed frustra omnia. Nam jacens, ut solebat, in dorsum, & stertens, & pulsibus, qui magni antea fuerant, vibratis, & frequentissimis cum per hae ultimos traxisset dies, intra octiduum ex quo ardens febris invaserat, mortuus est circa medium Aprilem A. 1706.

CADAVER postredie fecimus, in quo prius laudabilem habitum, sed faciem, & collum, ut in strangulatis, livida, & livens quoque abdomen non ad illa modo, sed late etiam circa medium spectavimus. Pulmones undique ad pleuram adhærebant tum per membranas, tum per se, ut a primo videbatur. Verum si diligentius attenderes, inter pulmonum membranam, quae sana erat, & pleuram flavam tenuisque intercedebat concretio ita disposita, ut alteram mentiretur membranam. Cum hac, ubi pulmonem avelleres, pleura ipsa ultro sequebatur. Sinistri pulmonis lobus inferior praegrandis, & gravis, totusque durior, & hepaticam substantiam referens. Reliquae pulmonum partes non illaudabiles. In pericardio multa aqua subflava, & turbida. In singulis cordis orificiis, & auriculis polyposae concretiones: quas inter maximam quae in auricula dextera, inde ramos promittens in ipsas usque Jugulares venas. In Ventre se praeteris offerebant Crassa intestina, quippe aere turgida. Sed magis attendenda imae Ilei partes, quae ad magnos tractus undique ex atro rubebant, sanguiferis vasis non secus ac post injectam coloratam ceram, manifestissimis: gravis autem erat odor, qualis solet intestinis inflammatis. Hepar subalbum, nisi quod ad limbum vivebat, intus variegatum marmoris instar. Ejus vesicula pauca cum bile, nec prorsus naturalis. Lien magnus, albicans, laxior.

10. Pleuram quae adherentes pulmones facillime sequebatur, si laxam fuisse, agnoscas; possis inde, ut opinor, assequi, cur pondus inflammati lobi non sentirent. Verum est hanc, aliasve praeterae causas proferri interdum posse, nec sine veri similitudine, censam, cur peripneumonici quidam auctum adeo pulmonis pondus non percipiant; me tamen fateor in eorum nonnullis hujus rei causam, quae mihi quidem satis placeat, non videre, multoque etiam minus, cur caetera hujus morbi signa ipsa quoque partim definit, partim levia adeo, & obscura sint, ut vix cum inaequivocabili mors jam imminet, a Medicis, imo ne tum quidem nonnunquam; sed tantum post dissectionem cognoscatur.

Intelligis, me de re loqui maximi momenti, & cujus notae, atque indicia diligentissime sint quaerenda, ac pervestiganda, ut si quando incidat, liceat noscere, & satis tempore occurrere. Atque utinam Valsalva, a quo primam hujus rei mentionem audivi, in suis quoque schedis commemorasset, signisque nonnullis designasset. Verum si haec ob casum raritatem animadvertere, nisi aegris jam desperatis, non potuit, si animadvertere quidem, sed postremis annis, cum videlicet afflicti prohibitis occupationibus, vix amplius quidquam ejusmodi, charitis mandabat; nihil certe in ejus scriptis reperire potui quod huc attineret. Igitur quod ab ipso audivi, & ego vidi, communicabo, a brevi incipiens historia, cujus eam partem quae ad morbum spectat, Valsalva narravit; quae autem ad dissectionem, Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

illam vero ipse vidi, ut qui cum Valsalva cadaver secui.

11. FRANCISCUS CORALLIUS Bononiensis, jam senex, catarrhali affectione, ut homines id aetatis solent, sed levi adeo in speciem detinebatur, ut ne dignam quidem crederet ob quam Medicum accersendum curaret. Itaque casu factum est, ut cum postredie domo exire cogitaret, domesticis autem id aequo maturius videretur, ab his Valsalva rogatus sit, ut hominem sibi notum, & familiarem obiter videret, ab eoque consilio abduceret. Venit igitur postredie mane, & ea animadvertis indicia, quae sibi in quibusdam aliis ejusmodi casibus adnotata vicinam mortem, praeter adstantium opinionem, significaverant. Quamobrem sevocatis domesticis, nihil tale suspicantibus, quid imminere, contrito demonstrat, & quamvis aeger nullum in thorace five gravantem, five pungentem dolorem percipiat, imo sibi ipse satis bene habere videatur; tamen pulmonis inflammatione, eaque jam desperata, teneri, confirmat. Praedictionem comprobavit eventus; nam intra duodecim horas, aut eo citius mors ingruit. Morbi autem cognitionem sectio cadaveris confirmavit. THORACE enim aperto, lobum superiorem pulmonis dexteri tumidum, durum, sanguine infarctum deprehendimus.

12. Hic minime dubito, quin duo quaeras, alterum, qua ratione Valsalva rem explicaret? alterum, quibus signis fuerit ad dignoscendum, praedicendumque permotus? Quod ad primum attinet; miranti mihi, qui fieri posset, ut infarcti pulmonis pondus minime sentiretur, nihil aliud memini respondisse, nisi id quod similiter mirarer, nempe scire se, plumbeum globum duas pendentes uncias, bellico instrumento quod *moschetto* vocitamus, ejaculatum, in pulmone haesisse, neque ponderis sensum fecisse. De signis autem illis, ut in historia quae aberant, memoravi, ita quae aderant, non omisurus eram, si Valsalva pariter narravisset. Verum cum fileret ipse, ego autem per se editurum sperarem; nolui tunc iteratis interrogationibus importunus videri. Casus tamen fecit, ut quae illa fuerint, conjicere me posse, credam ex iis quae hic A. 1730. in Celeberrimo professore Antonio Vallisnerio, quem eodem morbi genere nobis ereptum fuisse, censo, non sine magno animi dolore adnotavi.

13. In illa epidemica catarrhalium febrium Constitutio ne quam Epistola tibi descripsi XIII. (k) communi morbo prehensus est pridie Idus Januarias, fere omnibus levi, & salubri; ipsi vero levi pariter in speciem, sed lethali, five quod laxioribus esset pulmonibus, five quod viscida materia tunc plurimum abundaret, five etiam quod tamen si annos natus ad LXIX. tamen ut cruda erat, & robusta senectute, morbum in primo ipso initio, nec semel quoque in progressu nonnihil contempserit. Et is sane erat qui videretur posse contemni. Namque; ut omittam quod a duobus accepi Medicis qui secundo die forte inviserant alter sub meridie, alter ad vesperam, in pulsibus nihil ferme fuisse febrile, imo eos ad vesperam fuisse rariore, neque alia tibi narrem, nisi quae vidi ipse, & inveni: cum die quarto gratulatum quasi ad convalescentem venissem, & cibo jam sumpto sedentem in lecto offendissem; faciem, respirationem, vocis vim, & caetera ejusmodi, quorum spectando, audiendove ferri iudicium potest, omnia qualia in sano solebant esse, deprehendi. Tum ille, ut erat officiosus, vides, inquit, cujusmodi meus fuerit morbus, neque me tibi purgare oportere, si te propterea non advocavi. Cum assedissem, & ille tussiret aliquando; materiam, quam facile eduxerat, inspexi, vidique sic satis concoctam. Linguam ostendit, viscidula erat, & alba. Brachia porrexit; carnes erant, ut sani hominis, pulsus autem aequalis, & moderata magnitudine, ac robore, iusto inter ictus singulos intervallo, nisi potius paululo longiore, ut ad raritatem vergere. Haec ut dixi, die morbi quarto. Postredie mihi qui salutaret meo nomine. Vel magis alacrem esse, retulit, ut in lecto sedens quandam epistolam diceret. Sexto die, etsi ob publicum Gymnasi negotium eram occupatissimus, mane tamen sic in transitu invisere Amicum volui. Ecce autem longe alium ac nudius tertius, invenio. Facies decolor, demissa, concidens; respiratio difficilis; vox humilis, & languida, & tanquam ex profundo educta; expectorata materia omnino perpauca, crudiuscula, & permixta hic illic sanguine obsoleti coloris, infecta. Percussit illico animum tanta mutatio, eoque magis, cum mihi ut se haberet, quaerenti, & cur iis horis; M

erant

(b) De Medic. l. 7. c. 3. (c) Nat. Hist. l. 11. c. 37. (d) Cent. 3. Obs. Med. 4. (e) n. 34. (f) n. 34. 37. 44. (g) n. 2.

(h) n. 12. (i) n. 13. (k) n. 4.

erant enim duæ ante meridiem, tempestas autem præfrigida; sic in lecto federet eodem se modo, vel etiam meliore, quam biduo ante videram, habere, respondit. Tum ego: num sensum aliquem ponderis, num dolorem quempiam, num calorem forte percipis in thorace? Diserte negavit. Hoc tantum addidit, se in lava pectoris extrema parte eam a tussi molestiam sentire, quam omnes solent, eoque contemnere: quod vero fuit, ut sæpe etiam diebus superioribus, vexaretur, ne propterea calorem ullum internum ab se percipi, suspicaret; suæ enim sitis sedem adeo in visceribus non esse, ut quidquid aquei coactus biberet, a ventriculo respulsi, sentiret: esse illam sedem non infra fauces; has enim viscida obideri materia, qua etiam eorum quæ sumeret, sibi gustus obtunderetur, vini quoque, cuius paucillulum, ut in morbo a lenta materia facta, se pridie, aiebat, hausisse. Esti mens, ut ex sermonibus hisce intelligis, quos non continenter tamen habuit, probe vigeat, est lingua, carnes, pulsus, nisi quod hi minus erant validi, non secus se habebant, ac die quarto, urinas autem, quas non vidi, confirmavit ipse omnino bonas & semper fuisse, & adhuc esse; mihi tamen, præter expectatæ materiae qualitatem, summamque immutationem, respiratio, vox, facies magis magisque pene in singula momenta usque adeo displicebant, meum ut dolorem, quantumvis oculare studerem, vultu ipso nonnihil proderem. Tum ille: quid dubitas? ad summam, huic pulsui, digitis autem carpum tangebatur, credendum est. Sed me interea proditricis quorundam morborum naturæ non ignarum, & Corallii (1) probe memorem, ista ipsa certiorum in metum agebant, quod tantum suum non sentiret morbum, & quod cum pravis cæteris signis alia, & in his urinae, ac pulsus præsertim non consentirent: curenim hic non frequentes, sed rari potius? Quævisi igitur, num sanus rarioribus forte pulsibus esse consuevit? Quod cum negasset; subiecit, a sexagesimo anno intermittentes, ut seniores non pauci solent, habere cœpisse; eas intermissiones his diebus desisse, indicio videlicet alicujus impetus paulo majoris. Hoc unum, & sitim, febris alicujus indicium reperi in morbo usque adeo jam progresso, ut intra viginti quatuor exinde horas virum sustulerit multo longiore vita dignissimum.

14. Noli mirari, si forte aliquid hic a me habes paulo aliter atque in ejus Vita proditum est. Familiæ enim quibus utebatur, Medicos, & amantissimam præterea uxorem, & lectissimos Filios interea alium post alium epidemica febris prehenderat, ut cum extremis illis diebus omnes in lecto essent; satis absolutam notitiam eorum qua ipse tum vidi, atque animadverti, ad Generosissimum & Eruditissimum Virum Scriptorem mittere non poterint. In eo rerum statu, continuo dedi operam, ut Medici, & quidem experientissimi, advocarentur, si forte is aliter ac mihi videretur, & meritissimus ager auxilio adhuc aliquo servari posset. Atque utinam ipse decessisset. Sed actum jam erat, omniaque semper vel manifestus in præceptis rueret pergebant, facie jam prorsus facta, qualis in cadavere esse solet, respiratio difficiore, sputis denique omnino suppressis. Ipse tamen; ea erat deceptoris morbi indoles; Medicorum alteri ad vesperum redeunt, & quid ageret, roganti, melius se habere, respondit. Et quamvis totam noctem stertore, & magna spirandi difficultate vexatus, vix tandem mane paucis ante mortem horis, cum pulsus jam facti essent frequentes, & humiles, suum sibi morbum imposuisse, agnovit, ingenueque, uti solebat, iis qui aderant, falsus est. Ex quibus hæc ipse cognovi: etenim ex quo inevitabilem atque adeo jam proximam Collegæ amicissimi jam duram perspexi, præ dolore interesse non potui. Multoque minus cadaveris sectioni, si habita esset, interfuissem, quamquam neque apud me, neque apud eos qui post me inviserunt, Medicos Doctissimos dubium fuit, quin illum pulmonis inflammatio sustulerit tanto perniciosior, quanto magis latenter, & occulte irrepsit, ut cum denique cognoscere licuit, curare amplius non licuerit. Quo magis signa insidiosissimi morbi a Medicis, quotiescunque incidit, adnotanda sunt diligenter, si forte aliquod inveniatur quod aut perpetuo, aut crebrius saltem adjungat se morbo jam tum quando occultissime incipit. Nam etsi illa etiam quæ postquam prorsus confirmatus est, comitantur, haud omni careant utilitate non modo ne ab agri fiducia, & aliquot non malis indicibus fallamur, verum etiam ut instans exitum prædicamus; tamen longe

utilius est latens periculum, ni continuo occurrat, dignoscere, morbumque inter initia oppugnare. Sed tibi fortasse in mentem nunc venerit suspicari, quæ ego signa desidero, illa jam a Sydenhamio (m), & Boerhaavio (n) animadverta fuisse, & propolita ubi Peripneumoniam, quam *notham* uterque vocitant, describere. Verum si eorum quæ viderunt ipsi, & eorum quæ ego in Vallisnerio adnotavi, descriptiones paulo attentius conferas inter se; an ejusdem sint morbi, vehementer dubitabis: quamquam nec satis illi conveniunt inter se. Nam potentiorum omnium vomitum, urinam turbidam, intensaque rubentem, a tussi capitis dolorem tantum, ut hoc videatur in partes diffilire, dolorem item omnis thoracis, & quædam alia quæ Sydenhamius proponit, Boerhaavius ne memorat quidem: imo in urina vix aliquid unde timendum sit, spectari, indicat. Contra, docet ipse, prostratum esse jam inde ab initio omen in fere animi motum, videlicet, ut mentis Boerhaavii conficiat Vir Celeberrimus interpretatur, hebetudinem esse insolitam, dum nullis fere animi moribus amplius afficiuntur tales agri, sensusque externos, & internos torpere: quod in Sydenhamio frustra quaeras. Inter utrumque autem convenit, si paulo habitiores, & crassi, aut si pituitosi, frigidi, catarrhosi liquoribus spirituosus, vini maxime spiritui, plus aquo sint additi, aut ebrietati in primis a valide calefactionibus, eos præ cæteris hoc morbo corripi: nunc incallescere, nunc frigere, seu vagis horripilationibus affici: anhelos esse, five spiritum crebro ac celeriter ducere: oppressionem pectoris, five pulmonum coarctationem non deesse; nec unum, aut alterum quæ mox perpendemus. Nunc si ea in quibus duo isti Medici peritissimi tum discrepant, tum conveniunt inter se, cum iis conferas quæ nos descripsimus, sciasque præterea, Vallisnerii colorem optimum, adstrictum habitum, laudabilem in ciborum, potionumque usu consuetudinem; facile intelliges, quantum ejus morbus ab eo distaret quem illi descripsere. At enim, inquires, conveniebat in eo quod vix calor, febrisve indicia de periculo monerent, cuius in urina, & pulsui vix ullum aderat præfagium. Conveniebat utique; etsi de inexpectato mortis periculo nihil habebat Sydenhamius, qui præterea fatetur quidem, nulla fere, præsertim in habitioribus eo morbo affectis, esse febris indicia; ibi tamen ubi docet, quomodo peripneumoniam hanc notham ab feico asthmate internoscamus, in illa, ait, manifesta febris, atque inflammatoris signa se prodere, quamvis minora sint longe, ac obscuriora, quam in vera peripneumonia. Sed hæc, in his quoque utrumque Scriptorem inter se omnino convenire; nos tamen signa querenda esse, dicebamus, per quæ, si idem qui insidiosæ adeo Vallisnerium sustulit, rediret morbus, mature, aut saltem in medio cursu perniciosis ejus exitum prænosceret possemus: quod num per ea quæ tradiderunt illi, nobis liceat, jam satis vides. Multi enim sunt ab initio fallaces morbi: sed alius alius dignoscitur notis. Sic, ne a pulmonum inflammatione recedamus; quam fallaci specie inciperet, quam exitiosum in finem defineret illa quæ a Præcl. Jo. Gesnero (o) descripta est, videre poteris. In ea quoque pulsus, & urina, signaque alia nonnulla ad speciem erant non mala. Sed horum fallaciam quæ satis ostenderent, peculiaris indicia non deerant. Quod si morbi qui Wih. Huld. Waldschmidium post leves molestias aliquas catarrhales Medice Reipublicæ improbitur surripuit (p) eodem fere tempore quo Vallisnerium, sed anno insequenti, non ignota nobis esset descriptio; signa alia quam in hoc vidimus, facile quædam legeremus. Erat enim morbus, ægri quoque judicio, & sensu, levis adeo, ut invisere egrotantes suos ad extremum usque diem perrexerit: quo ipso die cum satis alacer surrexisset, mox ob magnam virum, ad id usque temporis nec ab eo perceptum, nec ab domesticis animadvertum, languorem decumbere coactus, non multis post horis, Medicis periculi magnitudinem frustra agnoscentibus, vivere desit. Mihi vero de signis, per quæ Vallisnerii morbus, aut ejus similior alius posset fortasse inter initia dignosci, potissimum cogitanti: ex iis quæ die quarto in ipso adnotavi, imo vel die secundo adnotatum fuisse, dixi, illud, exempli causa, inquiri posse videtur, an siquis cum cæteris catarrhalis febris indicibus pulsus non habeat plus, minusve frequentes, sed rarioribus potius quam sanus habere consuevit, an, inquam, in eo se mox prodatur ejusmodi inflammatio pulmonis. Est certe animadvertione dignum, vel postquam

hæc

hæc se prodiderat, pulsus tum etiam fuisse rarior. Huc adde, in eo quoque Suffocativo Catarrho, quem Schneiderus (q), ac Ettmüllerus (r) describunt, rarum pulsus inter signa proponi: qui catarrhus etsi, ut vel cætera ejus nota monstrant, non est cum eo morbo quem nos descripsimus, confundendus; tamen ab utroque Auctore fieri dicitur, cum sanguis, præsertim pituitosus, seu viscidior, aut quacunque ratione spissior redditus, in pulmonibus subsistit. Verum tu hæc melius; ipse enim nihil adhuc definit. Hoc tantum dico, pro varia sanguinis, & corporum, pulmonumque in primis dispositione, varioque modo quo in his illius congestio accidit, veri simile esse, variari signa; ut modo præcipua omnia, aut pleraque inflammationis indicia occurrant, idque ut plurimum, modo nulla ferme illorum, aut etiam contraria, ut cum pulsus rarus est, denique nulla interdum, sed pulsus tamen plus minusve frequenti, vel ut in hac, quam protinus subijciam, historia.

15. SENEX nonagenarius, qui ob contusum femur ab aliquo jam tempore in hoc cubabat Nosocomio, febricula, cujus nulla exterior causa, nullaque apparebant notabilia symptomata, novissime correptus, sic satis frequentibus, & debilibus pulsibus, nunquam tamen intermittentibus, sensum intra paucos dies deficit sub Novembris finem A. 1741.

IN THORACIS utroque cavo rubens aqua, non tamen multa. Ad pleuram, omnino, & ubique illasam, sinister pulmo adhærebat alicubi, dexter vero ferme nusquam. Hic tamen in lobo inferiore tumidus ab inflammatione erat, ac durus. Cor tota propemodum anteriore facie, in sene aliquoquin macilentissimo, pinguedine opertum. Cum dissecando, valvulas quæ ad ventriculi dexteri orificia sunt, omnes invenissem non modo non rigidas, aut crassiores factas, imo quæ ad Pulmonarem spectant arteriam, visæ essent ex tenuiore potius membrana, quam soleant; ubi ad altitum thalamum ventum est, æquo crassiores occurrerunt Mirales, Semilunares autem præterea offere omnes ad eundem modum, atque inflexiles, introversumque protuberantes, ut a parietibus arteriæ distarent sua facie interiore, & in medio limbo in crassum corpusculum excreverent, quasi illud quod ibi maximum omnium delineavi in Adversariis I. (f) non solum factum esset offensum, sed mole etiam auctius. Magna tamen arteria a corde ad eam usque partem qua vertebres adhæret, tum Carotides, atque Subclaviæ osses squamulas non habuere: quæ in reliquo per thoracem Aortæ tractu confectæ sunt. In Ventre quoque eadem arteria, & Illiacæ iis squamulis non carebant. Pylori orificium ab una tantum parte, sua quam vocant, valvula instructum erat; ab reliqua tota, eaque majori, nihil ejusmodi extabat, nec unquam extitisse, apparebat: insuper ipsum per se orificium multo amplius est visum, quam soleat.

Renis sinistri substantia duobus in locis erat excavata, in altero magis, in altero minus: ea cavæ humorem quasi aqueum continebant, desuper propria renis tunica conclusum. Vesica urinaria, sana cæteroquin, excrecebat in herniam, cujusmodi alias (t) proposui, hemisphæricam, mediocrem, in quam, laxatis ipsius tunicis, patebat per orificium parvum, supra finem ureteris sinistri apertum. Sed vera hernia altera, quæ olim intestini alicujus partem, aut majorem quam nunc, omenti circumvixisset videbatur, ad scrotum occurrebat. Erat facculus non ita parvus, ab dextero annulo, ut vocant, abdominis ferme ad testiculum usque pertinens inter eam tunicam quæ cum musculo Cremasteri adimitur, & membranam, ut videbatur, illesam, obducentem Spermatica vasa, quorum interno lateri facculus adiacebat. Ad idem enim latus inde dixi, per orificium digiti capax se peritonæum demittebat, dilatatum deinde in facculum, & crassius factum. Omenti autem exigua, tenuisque lacinia per id orificium in facculum delapsa, hujus parieti arctissime adnata erat.

16. Ex hac sectione, cujus alia partes alio attinentes a nobis in loco memorabuntur, satis est, siid nunc attendas quod spectat ad pulmones. Quorum inflammationis, suis non stipatæ signis, cum exempla protulerim; ad ea jam transeo, in quibus illam vides indicibus saltem pleuritidis, quæ nusquam erat, comitam.

17. SENEX annos natus plus sexaginta, simul febris, & pungens dolor corripuerat ad anteriorem partem lateris dexteri. Cubabat in dorsum. Lingua erat arida: pulsus magni, & frequentes. Post dies aliquot consecuta curationis, in Bononiensi Nosocomio S. Mariæ Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

de Morte instituta, ita a febre, & dolore liber jam factus videbatur, ut senior ille Medicus pleniorum victum concesserit, post triduum autem ad abstergendas morbi reliquias; sic enim solebat; purgans pharmacum propinaverit. Cum ab hujus usu multum homo comedisset; nocte quadam proxima febris, & dolor illius ejusdem partis redierunt. Pulsus erant duri, frequentes, magni, vibrati ad diem usque ultimum, atque adeo ad paucas ante obitum horas; nam cum respiratio frequens esset quidem, nec tamen pessima, & sponte se in lecto exisset ad sedendum, ut victurus dies aliquot videretur, mox accedente stertore, mortuus est, circa medium Aprilis A. 1706. CADAVERIS, eodem die secti, habitus illaudabilis, & macilentus, scabiosa femora, subdens abdomen. Thorace recluso, pulmones dexteri superior lobus magnus, durusque se obtulit. Quem cum fecarem, substantia factum vidimus hepaticæ similem, pus autem, certe puris non absimilem materiam simul cum spumoso humore effluere. In sinistro thoracis cavo aqua ex flavo viridis, mediocri copia. Pulmo qua diaphragma spectabat, itemque ad superioris lateris, ibique arctius, pleuræ adhærebat, flava quadam, tenuique intercedente quasi membranula. Pleura tamen nusquam in toto hoc thorace apparuit lassa. Sed ad pulmonem sinistram ut redeam; lobus ejus inferior, ater posterius, & durus, ex eadem ibi fuit substantia, quæ a dextris conspecta est, nec pure caruit, quod album ex eo defluere vidimus, cum pulmones e thorace detraheremus. In pericardio aqua multa qualis paulo ante descripta est. Ad singula cordis orificia polyposæ concretiones: quarum illa minima quæ ad auriculam sinistram, maxima quæ per Aortam pergebat. Quam arteriam valde latam animadverti, æqualiter tamen, nec sine indicibus supra valvulas incepturæ ossificationis. Ventre aperto, gravis ille odor perceptus est, qui ex intestinis solet inflammatis. Et sane Tenuia ad longos tractus circumcirca rubebant. Hepar; cujus vesicula subjeclum pylorum, & Duodenum intestinum tinxerat plurimum, tinctura tamen ad intimas tunicas non pervadente; limbum, & proximum in cava facie exiguum tractum lividum habebat. Lienis autem sima facies valde nigricabat. Pancreas duriusculum fuit.

18. Vides igitur, pleuritidis signa in peripneumonia fuisse. Et certe cum hanc descripsit Hippocrates libro de Internis Affectionibus (u), aliquando etiam in lateris dolorem esse, dixit. Quem locum Ballonius, ut in Sepulchreto ipso (x) videris, non modo animadvertit, sed insuper Observationibus confirmavit suis maxime in iis quibus aut thorax hydropo laborat, aut pulmo duriusculus sanie multa scatet. Sapienter autem ab eo scriptum fuisse, non in iis tantum, sed in iis maxime, vel proximæ nostræ duæ Observationes indicant, paucis ante superiorem hebdomadis habitæ, in eodemque Nosocomio.

19. LANIUS, annos natus duodeviginti, procerus, colore ex fusco pallido, qui alias sputo sanguineo laboraverat, jam ante dies quatuor paulo infra sinistram mamillam internum, eumque pungentem, dolorem sentire cœperat, cum in Nosocomium admissus est. Pulsus erant non modo inæquales, sed & crebro intermittentes, frequentes autem, & qui parum digitis explorantium resisterent: tussis crebra, eoque sono qui latratui esset propemodum similis: sputa crassa, in iisque albæ particule quasi polyposæ; difficilis respiratio: decubitus dumtaxat in dorsum. Sanguis ea die quæ morbi videbatur quinta, emissus ad uncias octo, feri non plus habuit quam uno cochleari excipi posset: id erat turbidum: crusta autem flava, in summæque superficie quæ concava erat, lividis punctis distincta, duos digitos alta, scissioni resistens; at subjeclum crassamentum distuens in tot quasi grumulos. In sputis postea apparuit sanguis. Cum morbus nihil remitteret; vena iterum secta est die septima. Tunc crusta apparuit tenuis; serum autem, quod aurei erat coloris, justa fuit copia, & crassamentum naturali firmitudine. Sputo immixto, & cæteris omnibus persistentibus, cum homo amplius loqui non posset, in dextero autem latere se convertisset, in hoc cubans, placide, & sine stertore mortuus est octava die. THORACEM postredie secantes, pulmonem dextero invenimus adhærentem ferme undique ad pleuram, sic tamen, ut facile, illesæque sua membrana, separari posset; si lobi superioris supremam partem excipias. Hæc enim cum pleura connata erat, intraque substantiam

M 2

ex

(1) supra, n. 11. (m) Obs. circa Morb. Acut. Hist. S. 6. c. 4. (n) Aphor. de cogn. & cur. Morb. §. 867. & seqq. (o) Commère. Litter. A. 1715. Hebd. 8. n. 1. (p) Eod. Commère. A. 1731. Specim. 25. n. 2.

(q) De Catarrh. &c. l. 5. S. 2. c. 4. (r) Prax. l. 1. S. 14. v. 3. art. 4. (s) Tab. 4. Fig. 3. (t) Advers. 3. Animad. 36. (u) n. 4. (x) Stenol. ad §. 4. Obs. 20. Sect. hujus.

ex livido atram plures continebat cellulas rotundas, parvas, proprio singulas folliculo undique comprehensas, ut nullus, quantum observare licuit, pateret exitus, laeves intus, & prorsus inanes: quas antiqui morbi, de quo indicatum est, vestigia esse, censui. Odor ex incisa hac pulmonis parte exibat qualis ex acido sero, five ex ore puerorum existit quos lumbrici male habent. Sinistri vero pulmonis superior lobus nihil habuit vitii: nimio dumtaxat seroso humore scatebat. At inferior gravis, rubens, durus substantiam omnem suam in hepaticae similitudinem mutatam ostendit. Hic alicubi adhærebat pleura: latis autem, albisque mucosæ quasi membranæ portionibus passim tegebatur: quali, sed rubra, sub perpaucis turbido sero ea quoque obducebatur diaphragmatis facies, quæ ei lobo respondebat. Facile autem erat ejusmodi membranas ab illâ ejuslobi, aut diaphragmatis facie amovere, & ab hac præsertim, cum pleura, thoracis parietes, ipsumque adeo diaphragma convectiens, raro spectaculo non solum cartilaginea duritie esset, aut ossæ, sed ex magnis passim, nec tenuibus laminis revera ossis compingeretur, extarentque ex illa ejus superficie qua thoracis cavum spectabat, præsertim ubi ossæ erant laminæ, creberrima tubercula ossæ, hemisphærica, granorum vicæ magnitudine. Quæ omnia etsi in dextera magis, quam in lava thoracis cavea spectabantur; tamen in hac quoque multis in locis pleura ad descriptam constitutionem accedebat, in quibusdam vero jam erat affecta; in nullis autem erat subrubens, nedum inflammata. Pericardium mediocrem aquæ subrubræ copiam habebat: dexter autem cordis thalamus polyposam concretionem carne colore, planam, fed amplam, & in auriculam proximam se extendentem, præterea aliam teretem, & densiorem, quæ pertinebat in arteriam Pulmonarem. Ei similis a sinistro ventriculo subibat Aortam: minima omnium, crustæque non abimilis ad sinistram erat auriculam. Sanguis autem ater, & semiconcretus inerat præterea in thalamo utroque, Magnæque arteria.

Ad Ventrem denique convertimus oculos, ejusque præsertim infimam partem. Ad ile enim dexterum in flaccidum, sublividumque tumorem abdomen se attollebat. Quem, hoc diducto, ad Colon intestinum, aere ea in parte distentum, cum pertinere conspiceremus; continuo ad tumores alios examinandos perreximus. Parvum, qui in sinistro erant inguine, fieri vidimus ab inguinali glandula, unum transversum digitum crassum, duos longa, unum cum dimidio lata: quam incidens, maxima quidem ex parte colore, & substantiæ modo esse comperi secundum naturam, ex reliqua autem albam, & quæ ex parvis quasi globosis particulis constare videretur. Tunc scrotum, utrinque, sed a lava præsertim, tumidum, a dextra autem in fundo rubens, distendens, tres hernias deprehendi. A sinistris primam, facculum videlicet a ventris cavo pertinentem ad superiorem usque testiculæ partem, tunc quidem rugosum, & nihil, nisi omenti bene longam laciniam, & quæ facile posset extrahi, continentem; sed quem alias admisso intestino fuisse distentum, cum illæ ejus rugæ, tum præsertim Ile, & nonnulla ex parte, etiam Coli inflati in ventre gyri, & complicationes indicabant. Herniæ autem alia duæ, alterius generis, singulæ intra singulas Vaginales tunicas, densiores factas, ab aqua fiebant subflava: quam facile illic ex disrupta hydatide effusam fuisse, censui, cum hujus mihi videretur reliquias agnoscere in parvula quadam quasi vesicula, crassiss, ut si contracti in se fuissent, parietibus effecta, proptereaque jam propemodum solida, carneique coloris: ea per pedunculum ab Albuginea tunica pendebat, qua hæc prope majorem epididymidis globum ventrem testiculæ convellit; quam omnino sedem tum quæ dextero, tum quæ sinistro adnata erat testi, vesicula obtinebat (y). Canaliculi qui semini elaborando, sed multo magis vasa quæ sanguini evahendo inserviunt, præter morem ampla erant; ut Varicosæ etiam herniæ quasi initium quoddam utrinque esse videretur, a cæteris potius herniis, quam ab hominis salacitate repetendum, quippe cui sine ullo prægressu unquam morbi vestigio præputium non secus ultraglandem adstrictum esset, ac in probis adolescentulis invenitur, qui necdum ullam veneris notitiam habuerint.

20. Quæ in proluxa historia legisti, non omnia, ut

vides, ad hunc attinent locum; tamen omnia, ut fere soleo, simul conscripsi, ne quæ observatione conjuncta fuere, obscurarem, si narratione dividerem. Ex iis quæ huc spectant, fuerunt in vivente albæ illæ quasi polyposæ particule quæ cum sputis rejiciebantur. Facile fuerint re ipsa polyposæ. Ut enim aliquando in utero, & intestinis ex viscidis corpusculis in unum compactis fiunt polyposæ concretiones; cur non etiam in Aspera arteria? Quin ut illas vidimus uteri, & intestinorum formam referentes, ita has pariter conspeximus in adolescentem præsertim qui A. 1704. in Bononiensi Nofocomio S. Mariæ de Vita ex peripneumonia decumbebat, qua etiam paucis diebus extinctum; sed non dissectum, quæcunque fuerit causa, fuisse, memini. Cum enim sputa, eaque plurima expectaretur qualia nec ii qui diu ægris inservierant, nec Medicus ipse Exercitissimus alias vidisse recordarentur, ex albis frustulis, sanguine & spuma asperis, constantia; alicui nostrum visum est, ut sputa illa examinis gratia in aquam conjecta agerentur, quod dum fieret, frustulum vidimus se dividere in ramos tres, hos autem singulos in ramulos plures, qui demum in capilli tenuitatem delinebant. Postea autem apud Cl. Chelfeldenum (z) pictam conspeximus ejusmodi concretionem rejectam ex Aspera arteria, ut hujus divisionis modum ostendat. Et tunc redimus in memoriam, apud quos antea alias hujusmodi concretionum imagines vidimus: primum videlicet apud Rayfchium (a), qui vel capillares exproffit ramulosos; sed cum admonuit, vasiformes ejusmodi polypos nulla in re ab arteriis, venisque in speciem differre, quam sola cavitatis absentia, cum ubique solidi, durique existant; in errore quem tollere volebat, invitus, nonnullis, quorum parcendum est nobis, confirmavit, qui nimirum in istiusmodi polypos, qui cavi essent, forte inciderunt. Bullerius enim cujus quoque delineationem in Eruditorum Actis videram, quæ Lipfæ eduntur (b), quomodo cavi formari possint, non solum docuit, sed unum, qui erat cavus, ex universa Aspera arteria puelli exemit, a quo dum viveret, extussum venosum pulmonum vas perperam credebatur. Sed & Cl. Nichollsius (c), qui postea etiam pictam dedit, expectoratum ab asthmatico unam, & alteram concretionem, vidit utramque ramosam, & cavam. Eodemque pertinuisse, non dubito, quamvis ramosa non esset, massam carnosam rubentem instar carnis recens macerata, sine ullo fetore, ad articuli longitudinem, & minimi digiti crassissimam, interius autem adnatis vasibus cujusdam venosi, qua per tussim ejecta, duodecennis puer (d) diu quavis hyeme vehementer tussiens, & viscidæ exspuens, continuo liberabatur. Ceterum extussum concretionem ramosam viderunt plures, & in his Illustris Senacius (e). Pasta autem nostra Experientissimus (f) cum tria protulit hujus generis exempla, sibi conspecta, tum etiam, nec sine summa ratione, cum iis fecit qui eodem retulerant duo, quæ sic a Tulpio (g) proposita fuerant quasi exempla essent veri pulmonaris vasis per tussim rejecti. Quo pariter referenda facile credes non modo recentium a Bartholino (h) qui non secus ac Tulpius, imaginem addidit, sed & cætera, quæ apud Moellenbroccium (i), & Mackium (k), & alios fortasse leges, tanto autem magis illud venæ frustum parvum per tussim excreatum e pulmone, quod ex Nicolo Florentino memorat Marcellus Donatus (l), quanto ea tempestate minus cognita erant quæ hac nostra sunt: quamquam mirari subit, Donatum, qui id, ait, tanquam raro admodum contingens, omisere noluisse, de Galeno, in cujus valde erat lectione versatus, non ibi fecisse mentionem, scribente (m), se frustum quoddam vasis, haud ita parvum, tussiendo rejecti vidisse, quod ex pulmone fuisse eductum, plane intelligebant dissectorie artis haud imperiti professores: quotquot enim ad asperam arteriam in collo perveniunt vasa, omnia capillorum fere speciem referre. Num vero Hippocrates in ea Epidemiorum (n) historia quæ sic incipit: Pherecide post solstitium hybernium nocte lateris dextri dolor: definit autem, ut recte agnovit Valesius (o), in his verbis, ante mortem tussiendo rejecti velut ex mucis fungos compactos: excrearat autem & antea parva alba lactea, num, inquam, his ipsis verbis concretionem de hoc genere indicaverit, eo libentius in medio relinquam, quod historiam

riam illam idem consultissimus Interpres variatam esse mille modis, non dubitat, idque ob vetustatem, & codicum corruptionem. Illud satis est, ex iis quæ dixit, intelligi posse, ex polyposo five sanguine, ut in utero, five etiam sero, ut in intestinis, in bronchia ejecto, mora fieri in eorum cavis ejusmodi concretiones. Quo posito, aliud quoque intelligi posse, cenfeo; hoc est unde fiat, ut penitus inflammati pulmonis substantia hepaticam repræsentet. Scilicet ubi non solum vasa sanguifera, sed & bronchiorum rami, ramulique omnes ad quandam pulmonis sedem pertinentes, & cum his communicantes vesiculæ polyposis concretionibus infarctæ, oppletæque sunt, ibi pulmone id accidat, necesse est quod in libro de Veteri Medicina (p) sic legitur: quum pulmo suscepit ipse in seipsum humorem; & vacua, & vasa, ac parva penitus explentur, & pro vasa ac molli durus, ac densus evadit, & neque concoquit, neque dimittit. Unde igitur sit pro mollitie, & raritate, nova ista durities, & oppletis quæ natura inanes erant, tenuissimis cunctis fistulis, & vesiculis, quali hepatica densitas, præclare intelligis, & quod consequitur, pro levitate etiam pondus quod hepati conveniret. Color autem alias rubicundior, aut ater est, alias pallidior, ut rubra pars sanguinis alias minus, magisque conspiciatur, alias parcius aut neutiquam prorsus cum polyposa in utroque genere vasorum subsistit; neque enim semper est sanguis qui, vi facta vis vasculis, in arteriam Asperam distillet; sed vel sæpe ex hujus dumtaxat glandulis serum, sætum uberrime particulis polyposis, quippe quæ in morbis ejusmodi ea copia cum sanguine circumueant, quam ostendit polyposa crusta in huius emissi, & jam concreti summa parte, nec tenuis, pleurumque spectanda: qualis in hoc quoque, de quo loquimur, Sene conspecta est, cum primum quidem missus est sanguis.

21. Cur vero tenuis in eo sanguine fuerit quem post biduum emisere, num causam fuisse, censuimus, quod polyposæ materiæ pars magna interea in pulmone hæssisset, ejus adaugens infarctum? Quam si causam fore non improbas; intelligis certe, quam intempestive lætentur nonnulli Medici, qui, cætera non attendentes, id unum spectant, tenuiorem, aut nullam in sanguine jam esse crustam, quæ antea fuerat crassa. Cave tamen, ne vicissim iis in universum assentiaris, quos ego aliquando pronunciantes audivi, si in hujusmodi morbis sanguis, secundo missus, crusta careat, id adeo malum esse, ut si tertio mittatur, intereat agrotantes. Scilicet plura sunt quæ casu possunt efficere, ne crusta existat, exitura alioquin, si illa non accidissent, quæ sæpenumero non attenduntur. Sydenhamius (q), qui longe alio tempore in Anglia floruit, ac quo ille vivebat quem tradidisse, ajunt Marcellus Donatus (r), & Vincentius Baroni (s), apud Anglos pleuritidem morbum... varium admodum conspici, ut novum propemodum sit illis malum; cum certe ipse non alium hoc frequentius offendisset, plura, ut nosti, de eodem adnotavit, quorum aliqua etsi nostrates Medici non imitantur, exempli causa, ut durante morbo, ... lecto quotidie eximatur æger, idque ad horas aliquot; bona tamen sunt quedam alia, interque hæc, quæ de crusta sanguinis animadvertit, si non semper, ut alii (t) adnotaverunt, ac sæpe adeo respondentia, ut pro veris acceperit Boerhaavius (u). Quæ cum attenderis; facile intelliges, quam primum sit falli, cum ea crusta aut tenuis, aut nulla appareat, nisi Medicus, concretionem inspicies sanguinem, sciat, tunc cum mitteretur, primum per cutem repperet, tum an minus pleuræ exiret filo, denique an calens adhuc fuerit agitatus. Hæc vero quotus quisque in quibusdam præsertim locis, inter inspicendum sanguinem, exquirat aut concreverint in aere præter omnem modum frigido, an calido? postquam ab utrolibet feri præpediri separationem, Doctissimus memoravit Senacius (x). Ob illa igitur, de sanguine a me descripto propositi Senis, etiam si forte tunc exquisiverim, in meis schedis non adnotata, nihil de causa ejus mutationis definire paulo ante nolui, præsertim cum haud una illa in re mutatus sit, nec ignorem, quæ ad missi sanguinis observationes, & causarum inquisitiones attinent omnium quæ tot, ac tam varia in ipso spectantur, multa apud Medicos adhuc deesse, & diu facile esse defutura.

22. Quod vero ad pleuram attinet, in mortuo osseam Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

inventam; res sane multo rarior est, quam ut a sola ætate sit repetenda. Seniores hoc plures dissecimus, in his illum de quo superius (y) dictum est, annis circiter duodecim majorem natu, quam hic esset; nec unquam alias in par spectaculum incidimus. Vix A. 1741. in sene mediocri habitus, ex diarrhœa mortuo, cujus cadavere uti fumus ad plura secundum naturam se habentia Discipulis nostris demonstranda, cum pulmonem alterum a dorso avellere sine laceratione non liceret, animadvertimus inter costas, & pulmonem laminam osseam intercedere, cujus adhuc partem asseruimus. Adhærebat ea lamina sic ut detrahi tamen posset, costis aliquot, & spatii illis quæ inter eas erant interjecta, proxime vertebra: quam vicinitatem in sequenti etiam animadvertes historia. Sed præterquam quod dubitavi, eam laminam non tam ex pleura esse, quam ex pulmonum membrana; nec latitudine pollicem, nec longitudine decem transversos digitos multo superabat, neque alibi quam eo in loco, quidquam simile occurrebat. Cæterum Præstantissimus Hallerus (a) aliquoties vidit pleuræ callositatem, præsertim vero in suspensio fure, ut magnam, manique parvam sedem occuparet. Erat in hoc pariter quæ costas pleura posterius tegit: neque tamen os erat, sed callus. Cl. autem Hottingerus (b) pulmones sinistro lateri accretos, pleuramque materia quadam cartilaginea haud ab simili vestitam invenit, eaque a pleuritide qua ante aliquot annos mulier laboraverat, esse censuit. Fortasse & fur ille, & senes de quibus dictum est, ex prægressa olim inflammatione callosam, osseamque factam eam membranam habuere. Verum, ut his missis, ad primum illud propositum (c) revertamur; pleura non erat inflammata in ea de qua hæcenus locuti sumus, historia, neque pulmo sanie multa scatebat, neque thorax hydropre laborabat; & tamen pungens dolor infra mamillam perceptus fuerat. Nunc ad alteram, in his omnibus satis consimilem, transeamus.

23. VIRUM annorum circiter quadraginta pungens corripuit dolor lateris dexteri cum febre, & calore magno. Cum domo, ubi sanguinem miserant, in Nofocomium illatus est, quarta videlicet inchoata morbi die, pulsu erat parvo, frequenti, & nonnihil inæquali; frequenti quoque, & debili respiratione. Supinus jacebat. Vultus erat soporosi. Mens parum constabat. Noctem egit inquietam cum difficili respiratione. Hæc mane jam erat difficillima. Sic, addito sterore, obit circa finem ejusdem diei quartæ. THORACEM insecta nocte dissecantes, nihil in pleura quod præter naturam esset, spectavimus, nisi quod propter Spinæ finitimum latus tribus, quatuorve exasperabatur tuberculis, quorum color albus, durities inerat ossis. Ab ea parte pulmo ferme sanus, fulvo cæteroquin humore imbutus quacunque secaremus. Qui vel uberius ex pulmone prodibat dextero. Hic vero & major, & gravior, & durior, ubique hepatis substantiam referebat, exceptis quibusdam non exiguis tractibus in quibus substantia erat albida, & quali ad corruptionem vergente. In omnibus cordis orificiis aliquid polyposæ concretionis, minimum ad sinistram auriculam, multo plus ad dexteram, utrobique cum grumoso sanguine, inter utriusque modum id quod polyposi in Pulmonarem, & Magnam pertinebat arterias. Cranio recluso, vasa rurgidula inveni quæ per Tenuem feruntur meningem: sub hac autem aquam: cujus in ventriculis Lateralibus portio fuit aliqua, sed subrubentis. Choroides plexus minime pallidi; nec sine hydatidibus tamen. Ventre tandem aperto, Tenuia intestina conspecta sunt nonnullis in locis, iisque perpaucis, leviter inflammari incipientia. Hepar duriusculum visum est: eratque lividum tum in limbo, tum per magnum cavæ proximæ faciei tractum; sed hic superficie tenuis, non illic. Denique lien adeo laxus, ut digitis admotis nullo negotio discerperetur.

24. MULIER ætate consistente eodem A. 1706. eodemque in Nofocomio haud ita multo ante tres illos de quibus novissime diximus, mortua est: cujus morbus ad hunc modum se habuit. Cum uterum ferret menssem jam tertium; abortum fecerat. Post hunc etsi ex utero tantum sanguinis defluxerat, quantum satis ipsi esse videretur, etsi insuper vena secta fuerat: tamen octavo, an decimo post abortum die, causa nulla prævia, quam sciret, interna thoracis

(y) Vid. Epist. 43. n. 16. & seq. (z) Anat. of. the hum. body Tab. 19. (a) Resp. ad Epist. Probl. 6. Fig. 4. (p) A. 1701. Tab. 4. Fig. 5. (c) Vid. Commerc. Litt. A. 1733. Hebd. 37. & Tab. 2. Fig. 1. (d) Act. N. C. Tom. 1. Obf. 196. (e) Traité du Cœur l. 4. ch. 3. n. 2. (f) Epist. de Cord. Polyp. n. 11. (g) Obf. Med. l. 2. c. 12. 13. (h) Cent. 3. Hist. Anat. 98. (i) Eph. N. C. Dec. 1. A. 2. Obf. 61. (k) Earund. Dec. 2. A. 10. Obf. 103. (l) De Medie. Hist. Mirab. l. 3. c. 10. (m) De loc. aff. l. 1. c. 7. (n) l. 2. (o) Comment. in eund. l. n. 82.

(p) n. 40. (q) Sect. 6. cit. supra, ad n. 14. c. 3. (r) De Hist. cit. supra, ad n. 10. l. 6. c. 4. (s) De Pleuripneum. l. 1. c. 2. (t) Vid. apud Swieten Comm. in Boerh. Aph. §. 890. (u) Aph. §. 374. & 901. (v) Tr. cit. supra, ad n. 10. l. 1. ch. 4. n. 8. (y) n. 75. (z) Progr. de indur. corp. hum. partibus §. 2. (a) Eph. N. C. Dec. 1. A. 10. Obf. 231. (b) n. 18.

cis inflammatione correpta est: ob quam domi primum, deinde in Nosocomio cubuit ad diem usque ultimum, qui trigessimus circiter fuit post abortum. Ibi jacens semper in latus dexterum; nam in sinistram, dorsi vix non poterat; præter febrem, spirandique difficultatem, de thoracis dolore querebatur, interiore illo quidem, non qui tangendo exasperaretur; sed cuius sedem designare satis non poterat. Tussiebat; sed aut nihil expuebat, aut si quidpiam, nihil certe quod attineret ad morbum. Surditas acceperat, & in auribus dolor: quamobrem quoque, ut opinor, sanguinem cum e brachio antea misissent, e pede quoque miserunt. Verum incassum omnia. THORACEM, Caput, Ventrem non nisi post triduum, secare potuimus. In primo paucam utrinque, paucioram tamen a dextris, aquam deprehendimus turbidam, atque subliteam. Pulmones, ferme ubique ad pleuram annexos, cum abstrahere conarentur, pellicula sequebatur quedam albidā, & facile disrumpenda, quæ pulmonem certe non erat membrana, quippe quæ omnino integra suberat, & illa: nam vero ex pleura esset; ut videbatur, neque tunc satis constitui, neque nunc pro certo crediderim, cum membraniformium illarum, de quibus sæpe dixi, concretionum venit in mentem: quas neque ad pleuram neque ad pulmones attinere, non sæpius modo, cum recentes adhuc essent, & molles, sed vel posteaquam longa mora, & tempore siccate erant, mihi evidens fuit in nonnullis eorum qui ab huiusmodi morbis olim evaserant, cadaveribus, velut in eo quod, cum hæc scriberem, dissecabam. Pulmonem enim dexterum, toti pene lateri, dorsoque proximo arctius, nulloque relicto intervallo coherentem, avellens cum perpetua, æqualem, siccā, densā toto eo spatio restare membranā viderem, quæ ad pulmonem, quippe sua integra membrana vestitum, non attingebat, ad pleuram quoque minime spectare, animadverti propterea quod hanc omnino illam ei subesse membranā, vidi, quam uno tractu non difficile sequentem adimebam. Sed ad mulierem ut revertar; erant ejus pulmones inflammati, præsertim ad posteriora: substantiam enim ostendebant magis densā, atque duriusculā, & alicubi etiam nigricantem. In pericardio subrubræ aquæ, & turbidæ copia aliqua. In utroque cordis ventriculo polypose concretiones quasi ex mucō quodam, colore inter album, & flavum medio. Crani exsecro fornice, alia ejusdemmodi, exilisq. concretio in Superiore Falcis Sinu, aqua autem modica sub meningē Tenui conspecta est; in ventriculis ferme nulla. Neque erat cerebrum omnino laxum: Choroides autem plexus bene se habebant. Glandula tamen Pinealis ea magnitudine, ut mediocrem uvæ acinum propemodum æquaret, vix leviter cultro tacta est, cum aquam turbidā, & paucam materiam subflavā, ac mucosā emisit, emissaq. detumuit. Tunc auribus introspicis, utriusque Tympani Membrana nigricans, & flaccidissima visa est, tum utriusque proxime adjectæ cellulæ Maltoidæ nimis humidæ: quin altero in Tympano materia quasi purulenta: exterius autem in proximo occipitio, ad sinistram præsertim partem, quidquid cellularum in communibus tegumentis est, quasi mucosa aqua distentum. Utrinque tamen Parotis glandula, & Meatus Auditorius sana fuerunt. Ventrem denique vel ob id recludere visum est, quod ab epigastrio deorsum tumeret, sique eum premeres tumorem, flatus continuo per os prodirent. Igitur jecur, omnium quæ ad id tempus videram, maximum, ventriculum in regionem umbilicalem compulerat. Hic erat aere tumidus. Illud vero durum ubique; colore tamen, quamvis ad album vergeret, non ita denique ab eo quo esse solet, alieno. In ejus vesicula, bilis quasi nigrescebat. Lien magnus, nihil tamen ad hepar. Uteri parietes visi sunt paulo crassiores, exsanguis tamen, si ipsos transversos inciderem, siue digitis subtus appressis sanguinem ex intima quæ livida erat, fundi superficie exprimere conarer. Tubarum altera in fimbriis appensas hydatides sic habebat, ut posset majus illius orificium clausum videri. Verum utraque suo illo albo puriformi humore multo adeo scatebat, ut si Tubarum crassiorem partem orificium versus comprimeres; existeret ille, & hoc monstraret. In Tuba autem alterius disjunctum intus erat, nigrum, forma uvæ acinum, nec sine quodam quasi petiolo, representans, quod sanguinis grumulus videbatur, & fortasse erat. Testes superficie inæquali, & una atque altera nigra macula distincta. His

maculis peculiaris suberat parva cystis, nigro globulo occupata. In unius autem globuli medio erat minor alia quasi cavea colore ex nigro, flavoque mista. Caterum uteri, annexarumque partium odor gravis quasi sphaceli: in pelvi autem ventris pauca aqua subrubra, & turbida.

25. Hæc ultima, ob prægressum abortum querendo, animadvertimus. Quæ in Pineali glandula adnotata sunt, falsos esse quosdam ejusdem usus, confirmant. Quæ in auribus, ea vero ad illa referenda sunt quæ alibi (d) attigimus de causa surditatis in morbis acutis.

Ad propositum attinent quæ in pulmonibus sunt animadvertenda. Unde tamen decubitus impotentiam in sinistram latus non repetes; sed potius ab ingenti illa jecinoris mole, minus ventriculum gravante cum mulier cubabat in dexterum. Quantum autem a prægravi hepate deorsum trudi aliquando ventriculus possit, Sepulchretum alibi (e) ostendit.

26. Nunc a Bononiensi illa quasi epidemica tunc inter pauperes pulmonum inflammatione ad Patavinam quandam transibo, quæ hyeme A. 1738. nusquam magis quam in quibusdam Monacharum Cœnobiiis grassata est, in uno autem maxime, ut quæcumque ea prehenderetur, omnes, nonnullæ etiam intra dies quatuor, interirent. Quæ causa videlicet fuit, ut cum jam novem decessissent; publice mihi mandatum fuerit, ut morbi naturam, etiam per dissectionem, inquirerem. Non erat difficile intelligere, nihil in eo esse contagiosum, cum ex iis quæ agris affecerant, nulla morbum contraxisset, imo quæ ab agris sibi maxime caverant, illæ morbo correptæ essent, nec sine peculiari causa, & dispositione fere singulæ, nimirum alia veteris ulceris in crure occlusione, alia prævio in pectus casu, quæ multum in hac ultima agrotatione exasperat sanguinem, alia ad phthisim jam ante disposita, alia denique alia causa quæ thoracis vires, pulmonumque infirmasset, ut quæ decrepita erant ætate. Sed tamen, cum earum quæ tunc agrotaverant; effi tres, neque ignobiles Medici aliis adhibiti essent; ne una quidem, ut diximus, servari potuisset; id vero non tam morbi vi, quam non bene cognitæ ejus naturæ, a multis, & a Monialibus in primis, ascribebatur. Quam ego opinionem qua arte convulserim, ex subiecta cognosces historia. Cum enim decima jam mortua esset, Medicique illi, & ego ad ejus sectionem convenissemus; priusquam hæc inchoaretur, petii, ut quæ in ejus morbo adnotata essent, actaque, narrarent. Quod senior, qui eam curaverat, diligenter fecit ad eum modum quo mox referam; confirmantibus reliquis duobus, fere quoque in cæteris non dissimilia vidisse, & egisse, nisi quod unus qui oleum dederat ex dulcibus amygdalis recens expressum, ingenue addidit, inde agram pejus habuisse. Verum ad eam quæ tunc dissecanda erat, veniamus.

27. VIRGO annos nata ad quadraginta duos, quotannis hyeme non mediocri tussis obnoxia, optimo habitu, sanguine abundans, in magnis, assiduisque laboribus, ut suo interserviret Cœnobio, versata, noctu febrim correpta est, quæ primum toto corpore perfrigit, mox incaluit. Ad febrim, interjectis horis viginti quatuor, dolor pectoris accessit altera ex parte cum spirandi difficultate, tussis prorsus irrita, pulbus subdurus, & ferme ad mortem usque digitorum pressioni resistentibus. Progrediente morbo, dolor ab illa ad oppositam pectoris transivit partem. Erat sensus ponderis intra thoracem. Neutrum in latus cubare licebat. Misi sanguinis virescens serum, polyposa crusta, huic autem subiecta pars reliqua nigredine fuit summa, & duritie. Sanguis autem statim ac dolor invasit, & deinde alias, atque alias missus est iusta copia ejusmodi in corpore, tum e brachiis, tum sicut hic semper in feminis solent, intra eundem diem etiam e pedibus. Neque præterea omissum est quidquid eorum quæ ejusmodi in morbis hic præstari ut plurimum consueverunt. Attamen die ineunte septima, mortua est. Quæ cum ego audivissem; fretus iis quæ post ejusmodi signorum præcipua semper inveneram, agite, inquam, secetur cadaver; morbi natura hæc facile reperietur, ut in pulmonibus substantia appareat jecinoris.

IN THORACE igitur, per Chirurgum apertum, nihil fuit effusi humoris, & nulla pulmonum cum pleura connectio, præterquam ad latus sinistram, & hæc quidem neque arctissime, neque multum ad spatium. Dum eam disjungere, pulmonemque propterea premeret, inde serum turbidum effluxit, nec omnino paucum, an ex pulmone, ut visum est, an ex interstitio inter hunc, & pleuram intra oras connexionis relicto, eo magis incertum fuit, quod ibi nec

nec pulmo, nec pleura peculiarem ullam ostendebant læsionem; sed ille subalba, crassiuscula quasi membranula operiebatur, qualem sæpe in superioribus historiis, etiam quæ pulmo solutus erat, descripsimus; pleura autem respondenti, superficie tenuis adhærebat rubicundum quoddam quasi sedimentum, quale in aqua subderet in qua recens caro lota esset. Alio in loco ubi nulla fuerat adhæsiō, pulmonis superficies quasi in turberculum prominerebat, quo inciso, subalbam instar puris serum effluxit. Tum pulmones extrahi, iussimus. Non modo graves erant; sed etiam non uno in loco duri. Dissecti densam compactamque, ut prædixeram, hepaticæ instar, substantiam a superficie introrsum ad magna spatia ostendunt, alibi rubiores fere, & subalbo illo sero scatentes quod in tuberculo deprehensum fuerat; ut evidens esset, utriusque pulmonis inflammationem, quæ jam in suppurationem degenerabat, mortem attulisse. Caterum in pericardio vix quidquam feri; in corde autem nihil polypoli inventum est: quin sinisterr ventriculus vix aliquid, dexter autem paulo plus habuit nigri sanguinis, & minime fluidi.

28. His ita perpectis, reverlus cum cæteris, ubi Antistita nos expectabat, non ignotus, dixi, ut timebatis, rarulusque morbus tot Virgines sustulit; sed notissimis, & frequentissimis vehementia. Cujus rei id vobis argumentum sit, quod ante cadaveris dissectionem tales pulmones inventum iri, prædixerim, quales revera inventi sunt; neque enim hoc facere potuissim, nisi creberrime ex hoc ipso morbo denatos incidissem: feci autem consulto, ut vos ipse verum esse id quod modo pronunciaui, plane intelligere possitis. Sic metus, & opinatio illa sublatæ sunt: conversusque sermo est ad eam, quæ felicissime cessit, rationem proponendam, quæ cæteræ possent, & præsertim quæ laxioribus, & imbecillius essent pulmonibus, morbum cavere; neque enim dubium nobis videbatur, quin ob hanc potissimum causam in iis quæ decesserant, vincti non potuissent peripneumonia. Quæres hic fortassis duo: alterum, qui primi olim in iis quæ hac inflammatione absumpsi, pulmones animadvertenter substantiam hepaticam referentes? alterum num post lethales thoracis inflammationes, sicuti pulmones ad hunc modum affectos vidi, ita nunquam magnas pleuræ quoque læsiones offenderim? Quod ad primum attinet, haud facile nunc meminerim, an quispiam ante Lælium a Fonte diserte adeo rem expresserit. Sed ejus oportet librum inspicias. Nam et si ejus Observatio ter saltem in I. Sepulchreti Volumine posita est, semel ubi de Læliæ Respiratione (f) verba sunt, iterum ac tertium in Sectione hæc de Pectoris Dolo (g), semper tamen id quod dico, omisum est. Vix tandem Voluminis III. libro IV. sub tit. de Febribus, ad quem Lectores rejiciuntur, invenies, si diligenter excussa prolixa illa Sectione I. incideris in §. 6. Obf. 45. Verum ibi hoc quidem leges: pulmonis caro inventa densa, dura, & rubra, quemadmodum esse solet hepatis caro; sed non leges tamen, morbum post quem sic inventa est, ab Lælio sine ulla dubitatione Peripneumonia, ut reapse ostendebat signa, fuisse judicatum. Hujus igitur Consultationem inspicias oportet, quæ in Sepulchreto aut non designatur, aut sic designatur, ut C. credas, cum sit XCVIII. Post ipsum autem et si alios, & quosdam etiam hæc nostra ætate, in iisque Jo. Bapt. Fantonium (h), Dominicum Gagliardum (i), Frid. Hoffmannum (k), ut infra (l) ostendetur fulius, sic invenisse, non ignoremus; cui tamen acciderit; sicuti Valsalvæ, quantum videtur, & nobis, si unam dissectionem excipias, certe accidit; ut semper ad hunc inveniret modum, non facile recordamur. De altero autem, hoc est de pleuræ læsione insigni, & quæ cum ea quam in pulmone descripsimus, conferri posset, si Valsalvæ, & meas, quæcumque ad lethales thoracis inflammationes attinent, ad unam omnes Observationes perlegeris; plane cognosces, nunquam accidisse nobis, ut illam sine hac, sed ne cum hac quidem conspiceremus. Sunt autem meæ non modo hæcenus propositæ, sed & quæ alii in Epistolis (m) prolata sunt, & quæ præterea in hac continuo profertur. LæSIONEM quidem in illarum quibusdam, & in his quæ sequuntur, omnibus pleuræ invenies cum pulmone læsione conjunctam; sed num tantam, ut per se mortem afferre, aut certe magis quam illa pulmonum læsio, potuisset, ipse existimabis.

29. ANCILLA annorum undeviginti, paulo habior Virgo, & plethorica, dum in menstruis esset quæ a Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

tribus jam mensibus parcius quam antea, provenire consueverant, ex aura frigida occurru correpta est pungente pectoris dolore, & difficili respiratione. Fixus hærebatur is dolor infra mammam sinistram, & tangendo augebatur, ut cubare in id latus non liceret. Illata est in Bononiense Nosocomium S. Mariæ de Morie postquam domi vena secta fuerat brachii lateris ejusdem. Peritabant ea quæ dicta sunt. Jacobat in dorsum. Frequentes erant pulsus, parvi, & parum, si premeres, digitis resistentes; nec tamen inæquales: sonus quasi bullientis humoris in Aspera arteria: profunda tussis, & prorsus irrita: lingua sicca: alvus laxa, sed intra modum. Huc per intervalla subdelirium accessit. Sanguis missus e brachio dextero, cum inspiceretur post horas sex, paucum serum, idque aurei coloris, & nonnihil turbidum, ostendit, crustam autem crassitudine duorum digitorum, colore flavo, ut lardum rancidum referret, corona in quam affurgebat, valis latera circumcirca attingente. Quæ crusta, cum vas inclinaretur, in plures laminas se ipsa disjuncta, subiecta autem pars sanguinis in plures grumos, non secus ac quodpiam pulmentum. Ab hac vena sectione eodem die nonnihil sanguinis, vel potius seri levissime cruenti ex utero defluxit. Omnibus in pejus ruentibus, pulvisque profundiore facto, quasi arteria introrsum retracta esset, cum ex ore humor efflueret aqua instar spumose, in qua caro recens lota sit, sub initium diei septimæ vita defecit. CADAVER secui postridie, qui dies fuit XIV. Kal. Aprilis A. 1706. Thoracis parietibus iis etiam quos facit septum Transversum, ubique adhærebant pulmones, paucis in locis per membranas, in multo autem pluribus, & præsertim ad latera, & dorsum, per se ipsos, ubi eorum membrana illa pleuræ se annexebat paulo quam soleat, dumtaxat crassiori, & facile in duas laminas dividuæ, sinistri pulmonis superior lobus ex dura totus, compactaque, hepaticæ instar, substantia, colore ad subalbum vergente. Reliqui omnes pulmonum lobi, quamvis spumoso humore prorsus distenti, naturalem substantiæ modum servabant: ex qua dissecta is humor prodibat, simul autem ex bronchiorum non paucis ramulis materia effluebat alba, omnino similis puri; ex uno tamen; nisi forte fuit sanguiferum vasculum, alba quidem, sed non fluida, comprimendo, exibat materia, pro polyposa concretionem a me habita. In ipso Aspera arteriæ trunco, majorumque, in quæ se primum illa dividit, bronchiorum, aggestam hic illic, & concrementem materiam vidi ex albo cineream, qua lingua quoque obducebatur: subalbam autem, & crassiusculam ex oculis exprimebam glandularum quæ a tergo iis truncis inhærent. Quæ autem majores ad primam illam divisionem occurrunt, Bronchiales dictæ, non omnes sanæ visæ sunt. Porro inter lobum, & lobum pulmonum quibusdam in locis intercedebant albæ illæ quæ sæpius supra descriptæ sunt, hic duriusculæ crassiusculæque, sed tamen falsæ, membranæ. In pericardio copia aliqua subrubræ aquæ. In cordis ventriculis nihil sanguinis, sed polyposæ concretiones solidæ maxima ex parte, & quasi ex carnolis membranarum constantes; ex aliqua tamen etiam mucosæ. Earum quæ erant in ventriculo dextero, altera se intra auriculam proximam dilatabat, & in Cavas pergebat venas; altera, quæ erat teres, se in Pulmonarem arteriam, ejusque ramos extendebat. Per ventriculum autem sinistram una, teres pariter, dumtaxat transibat, inflexa hinc Aortam inde vero in sinistram auriculam, & venam Pulmonarem, Cellulosæ membranæ, quæ memoratos magnorum valorum truncos cingunt, e pericardio egressorum, ob congestam aquam mucosæ videbantur. Abdomine diducto, gravis odor, qualis ex visceribus inflammatis, & jam in gangrænam vergentibus. Sed hepar albidius erat: splen autem gangrænosa quidem nigredine infectus, sed non ita profunda, & ad mediocrem spatium, idque inferius, ut diaphragma, quod sanum erat, ea parte non attingeret. Graveolentia autem ex utero, adnexisque utrinque, & a tergo partibus maxime existebat. Circa ipsas erat aqua modica, eaque subrubra: omnes autem exterius livebant a prægressa inflammatione, quæ in ima parte Recti intestini, & pudendi quoque se suo rubore adhuc probebat, vasculis vel minimis quasi ab injecta rubicunda cera conspicuis. Quas dum omnes partes simul exsecarem, ut singulas inspicere diligentius, in oculos incurrerunt femina, ab igne quem multum, ac sæpius sibi subdere hyberno tempore ea Virgo consueverat, scdissime variegata: quod sic in

M 4

tran-

(d) Epist. 6. n. 5. (e) Vid. l. 2. §. 7. Obf. 61.

(f) l. 2. S. 1. Obf. 24. (g) Obf. 9. §. 10. & Obf. 16. (h) Obf. Anat. Med. 27. (i) Relaz. de' Mali di petto. (k) Medic. Rat. Syll. Tom. 4. P. 1. S. 2. 6. 6. thel. path. §. 12. (l) n. 40. (m) VI. n. 21. & VII. n. 21. & 13.

transitu adnoto, quia de quorundam sententia videri poterat ob hanc causam debuisse proximis hyemalibus mensibus sanguis ex utero magis, non minus, respondere. Testes, virilibus mediocribus non minores, ac molles, inter quamplurimas vesiculas majores, minoresque humoris, ut solent, plenas, & sanguiferorum vasculorum, quæ innumera in his testibus obvia erant, ramusculis instructissimas, singuli binas cellulas habuerunt, quarum altera corpusculum nigrum perfecte sphericum, grumi sanguinis exsiccatum simillimum, continebat, altera autem nihil, constans ipsa ex membranula corrugata, quæ ex albo, & flavo virecebat, eratque in altero saltem teste proxima superficiei, si non hianti, eo in loco, at certe non sine indicio prægressæ læsionis. Utero, & vagina apertis, in hac circa illius osculum duo erant adhuc sanguinis grumuli: quem nullo negotio exprimere licebat ex interiore illius cervicæ, præsertim autem ex fundo: cuius superficiei, quippe hic non tensa, quandam quasi mucum quo ipsa obducta esset, primo aspectu representaverat. Sed hoc minime est huius loci, ut neque Tubarum situs, & rugarum vaginæ natura, & sedes, & globosæ carunculae pone hymenem, hic integerrimum, locatæ, & aliæ ejusmodi, quæ mihi in hac, in aliisque Virginitas adnotata, quidam Viri Docti partim non videntur vidisse, partim videntur a me olim esse proposita, non meminisse. Neque etiam satis huc pertinent deprehensus in hac Virgine Pituitariorum sinuum Maxillarium, & Sphenoidæorum defectus, ut quorum usus aucta magnitudine, & numero cæterorum supplebantur. At reliqua pertinent, quæ subiciam. In Capite enim fauces, & vicinia quasi ex inflammatione fetere incipiebant. Ex aperto autem cranio odor ille prodibat, ut sic dicam, acidus, qui ex ore verminantis pueri solet.

In superiore Falcis Sinu concretiones polyposæ subalbæ. Vasa per Tenuem meningem repentina paulo turgidiora. Inter illam, & cerebrum aqua, copia tamen modica, ut in ventriculis quoque Lateralibus, in quibus subrubebat. Plexus Choroides palliduli, hydatides paucas quidem, sed majusculas, habuerunt. Denique cerebrum paulo, cerebellum autem multo mollius fuit, quam solet.

30. VIR annos natus sex & quinquaginta, mediocri habitu, statura procera, vita multis in rebus extra normam acta, cum in nolis sacrarum turrium agitandis, quæ se arte tuebatur, nimium haud ita pridem laborem sustinisset, aliquot jam dies dolorem leviter pungentem ad anteriorem inferioremque sterni partem, cum tandem is dolor valde auctus esset, accedente, nec multo post, febre eodem die cum difficili respirazione. Interea alvus sponte mota spumantem humorem biliosum, & calidum bis terve eiecit. Denique in idem Nosocomium, in quo ante duas hebdomadas Virgo obierat de qua novissime dictum est, fero adeo est illatus, ut vix ante finem diei ex quo febris inceperat, quarta sanguis mitti brachio potuerit. Is paucum habuit serum, crustam autem duos digitos crassam, ex albo flavam. Quinta die pulsus plenus, & durus: nox ferme infomnis: homo spirare non poterat. Ante ejus diei finem urina inspecta saturata erat colore, nec valde pellucida: pulsus frequens, æqualis, non durus: difficilis respiratio, & cum gemitu: dolor ibidem: decubitus in utrum liberet latus: spiritum crassum, spumofum, variegatum ex flavo. Nocte proxima dolor, & tussis vexarunt. Mane dolor remissus: pulsus, & sputa eadem, urina quoque, nisi quod rubella erat, pauca, & nonnihil turbata. Prope finem ejus diei, quæ sexta erat, sanguis missus est e manu dextera: sed quoniam omnis in aquam effusus est, sic inspectari, ut par erat, non potuit. Septima ineunte die æger aliquanto melior videbatur. Tamen circa illius diei finem dolor major, pulsus minor, & frequentior, ut respiratio quoque; lingua arida. Initio diei octavæ multus sudor: quem Medicus, a quo hæcenus interius, exteriusque adhibita fuerant quæ a plerisque solent, blande promovere instituit; sed sine levamine. Imo nox implacida, & ad ejus diei finem respiratio frequentissima, pulsus parvus, & parum pressioni resistens, sputum crudæ, flavæque materię, quæ fluida erat, & sine spuma, urina eadem. Die nona inchoata, cum brachia, ut veller, e stragulis posset exerere, & tum etiam, quamvis cum difficultate, loqueretur, ministris propterea tunc moriturum non credentibus, mortuus est. THORAX utrinque aquam habuit, eamque a dextris saltem flavam & turbidam. Pulmo uterque superius ad pleuram necessebatur, quæ ibi, & aliis quoque in locis thoracis dexteri crassior fuit. In quo

frusta illius quasi membrana imposita erant illasæ alioquin superficiei pulmonis. Hic valde gravis, totusque ex substantia illa hepatica simili, sed albida, & dura quidem, at minus quam solet, cum ita densa est: ut femicorrupta hic videretur, præsertim cum ex sectorum bronchiorum orificiis, multis in locis, subalbus, & turbidus prodiret humor. Per faciem tum pulmonis, mediastini quæ pericardium continet, attigam, tum mediastini ad eam sedem, extensum erat crassiusculum quoddam quasi rete, sublavum, neque inelegans, facile detrahendum, quemadmodum & alterum quod ibidem præterea per mediastinum vidisset sanguinei coloris. Nihil horum a sinistris: quin ibi pulmo aut sanus, aut ferme sanus. In pericardio aqua inerat non pauca ejusdemmodi ac in thorace dextero memoravi. Cor vel pro hominis statura magnum, sed valde laxum, concretiones habuit polyposæ, alteram quæ in auricula incipiens dextera, inde per ventriculum annexum in Pulmonem producebatur arteriam; alteram paulo densiorem, multo autem majorem, quippe quæ totum pene sinistram ventriculum occupabat, inde vero Aortam subibat. Ex hac cum extraherem, cylindrus secutus est ex sanguine valde concreto ad spithamæ longitudinem. Nec minus concretus sanguis ad qui vasis saltem superioribus, ut collum dissecans perispexi, continebatur. Laryngis, & pharyngis vasa turguebant. Facies ex rubro livebat. Ibi in sinistra auricula sanguis erat semiconcretus. Caput tamen non incidi, aliis occupatus, ut vix altero post mortem die thoracem, ac ventrem dissecare potuerim. Venter exterius livebat ad illa. Interius tamen nihil nisi Coloca intestinum respondebat sanum, sed aere distentum. Hepar in transversum adeo porrectum, ut summam lienis partem, sibi arde nexam, totam obduceret, lividam crepidinem ad magnum tractum habebat. Livor, alioquin haud alte penetrans, proximam quoque cavam partem ad trium circiter digitorum spatium inficiebat. Cæterum non durius erat jecur: sed paulo tantum albidius. Ejus vesicula intra paucam bilem, quæ tamen subiectam tinxerat externam faciem Antri pylori, calculos ad viginti continebat, alia alios magnitudine, sed plerisque parvos, unum maximum, qui, ut cæteri, intus extraque nigricabat non secus ac si carbo esset, quem etiam rara, & friabili substantia referebat. Nullus horum, lucernæ admotus, flammam concepit, aut scintillas emisit: leves tantum quosdam crepitus interdum edidit. Lien magnus, etiam cum hominis statura conferres, laxus, & exterius albicans. Ventriculus denique tota sinistra parte exterius habuit utramque faciem magnis quibusdam, & quasi ramosis maculis distinctam ex atro lividis. Hæc interius quoque apparebant, & ad œsophagum usque producebantur, guttulasque sanguinis circum inter tunicas herentes habebant; ut his omnibus inspectis, de adjecta demum ventriculi inflammatione non dubitares.

31. Si ad has longas duas historias longas quoque animadversiones adderem five ad morbum ejusve curationem, five ad deprehensa per sectionem attinentes; quis foret Epistolæ modus? præsertim cum plura adhuc restent, minime omittenda. Satis est, si in illarum utraque duo attendas, alteram ad morbum, alteram ad sectionem spectans. Ad morbum attinet color, in crusta illa sanguinis, flavus, quem mihi memini Albertinum dixisse, pejorem, & periculosiorem inflammationem secundum observationes suas significare. Quod & in meis, quantum recordari possum, respondit. Neque enim folum in his duabus, sed etiam in ea quæ supra (n), in Lanione descripta est; in aliisque præterea animadverti vel cum dissectionem adjungere haud licuit, ut præsertim in viro ebrioso, qui in eadem illa Bononiensi Constitutione, simul pungente dolore pectoris, & acuta febre correptus, vino quidem, sed non venæ sectione usus est donec quarta morbi die in idem Nosocomium excepto, illa primum die, mox & quinta iterum sanguis e brachio mitteretur. Qui missus est quarta, is valde sectioni resistebat, tenuique operus erat crusta ex livido variegata, difficile secanda. Qui autem quinta, is vero crusta obductus æque tenaci, sed digitum alta, & flava, in grumos, dum inverteretur, se ipse dissolvit; adeo res mutata apparebant intra unum diem! Hanc eandem faciem crassamenti sanguinis in grumos dissolutionem in Ancilla quoque (o), & in Lanio illo memoravimus, in quo intra biduum mutationem animadverses, sed contrario ordine. Hi omnes mortui sunt, ut is etiam de quo dicere coeperam, ebriofus, qui ad vespertum decessit diei ejus.

ejusdem quæ iterum sanguis mane missus fuerat. Semper cubuit in dorsum, jam inde a quarta die vertiginosus, & delirans, lingua nigra, frequenti pulsus, & intermittente, quamquam sic satis digitis resistebat; ad quæ perpauis ante mortem horis stertor, & sublimis respiratio accessere. Jam vero quod ad sectionem attinet, vides sane, his quoque novissimis perfectis historiis, pleura læsiones, quas mihi quidem in hujusmodi morbis accidit ut offenderem, ab eo multum abuisse, ut mortis causa censeri possint. Crassiores videlicet pleuram invenit, sed non adeo ut apud Riolanum scribitur, hic in Sepulchreto (p) memoratum, ut decuplo solito esset crassior, nec lividam, & sideratam, imo neque ab inflammatione rubentem. Arille, inquit, alique invenerunt, quin & hoc addidit, propterea scripsisse Hippocratem, *cadaverum pleuriticoz dissecta apparere fulgurita, quod de partibus thoracis interius est intelligendum*. Ego vero aliorum observationes non nego: atque adeo meis, quas mox subiciam, libens illas quoad potero, confirmabo. Quas hæcenus tibi perscripsi, eas hic dumtaxat recensere. Tamen si Riolanus, memoratæ minus confusus suæ, Hippocratis locum relegisset, qui extat, opinor, in libro de *Vitis ratione in morbis acutis* (q), nullum in eo esse dissectionis indicium, sensisset, cum Veteres dicantur quosdam pleuriticos *sydæne ichos* ob hoc etiam putavisse, quod mortuis ipsi latus lividum reperitur, ut si mihi quid plaga appareret, imo cum Galeno (r) in ejus loci expositione agnovisset in eade apparere istum nigrorem non secus atque in illis quæ ita ex plaga affecti sunt. Quod autem Riolanum facere, præstitisset, afferemus nos locum Cælii Aureliani (s), apertissime pro ipso facientem. Loquens enim de pleuritico, & de pleura, hæc, inquit, *exspirantibus sepe agrotis nigra inveniuntur*. Nec vero existimes, id dixisse conjectura fortasse frustum capta ex partium lateris externarum livore consequente agrotorum decubitu, præsertim si forte accidisset, ut quemadmodum in morbo solent, in morte quoque in idem illi jacerent latus. Neque in istam sententiam addas, sanè id non dixisse de omnibus: & continuo ea verba quæ externum livorem indicent, subiecisse: *hos denique venenatos quidam putaverunt*. Quin si forte opinionem tuam inde potissimum confirmare te posse, crederes, quod Cælii ætate humana cadavera non secabantur; primum vide, num ætate Hippocratis, quem modo cum Riolo objicibas, revera secari coepa essent? deinde Cælium inspicere, intelliges, quo in capite id dixit, argumenta pro pleura ex Brasiliatro quoque attulisse, quem corpora humana incidisse, constat: denique ipsa relegere quæ prima protulimus, Cælii verba; videbis, non conjecturæ, sed observationi convenire. Cui si forte unum illud opponi igitur posse, existimas, decubitu videlicet, de quo dicebamus, morientium, quæ sanguinis in decliviora delapsus non externa modo, sed etiam interna lateris vasa, eorumque ramusculos distendendo, pleura quoque livorem, qui antea non esset, tunc efficeret; si forte, inquam, sic existimas, primum vide, num in latus quo dolent, cubare soleant pleuritici, deinde & illud vide, ne casus obijciantur tibi pleuriticoz, qui, ut Dux Rupefoucaultius (t) erecta cervice ad obitum usque spirare coacti, lividam tamen altero in latere & cutem, & pleuram habuerunt. Sed hæc tu videris. Neque enim mihi sic rem explicare necesse est. Qui etiam livorem istum, & cætera quæ dixit Riolanus, in eorum pleura, de quibus hic loquor, conspexissem; tamen non inde potius mortis causam, quam a tanto illo pulmonum vitio repeterem: nec sane in his quæ sequuntur, historiis, in quibus pleuram rubicundam, & liventem quoque interdum, ac semicorruptam nonnunquam, & valde crassam inveni, te ipsum aliter puto esse existimaturum.

32. MULIER annos nata ad quadraginta quinque, ex ulcere alterius cruris antiquo, sicca autem scabie toto corpore, additaque ad scabiem lenta febricula male habebat. Scabie evanescente, ulcere autem acius vexante, consilium caput, ut in Bononiensi Incurabili Nosocomium admittatur. Antequam in hoc veniat, prospiciens fortasse, quæ re ibi esset caritura, generoso vino se ingurgitat, ut nihil ferme, nisi id, fumat tridui spatio. Itaque nocte prima qua in Nosocomio jacuit, inquit, fuit, & valde incaluit. Mane habuit melius. Pulsus tamen erat frequens, celer, durus, vibratus, non ita digitis resistens, nec magnus. Hora eadem redit calor: accedit dolor pungens ad infimam legitimam costam sinistri lateris, qui

erit, tangendo, non crederet, neque in id latus cubando; decubitus tamen erat commodior in latus dexterum propterea quia decubitus in sinistram tussim movebat, quod semper in brevi hoc morbo animadversum est. Abiit postea, neque amplius reversus est dolor; ut meliusculæ ægra videretur, præsertim cum pulsus; et si vitia cætera retineret; tamen minus frequens esset factus. Sed quarta die post horrorem incaluit, pejus habet, per tussim autem, quæ sicca hæcenus fuerat, pus reddit cinereum, lividum, foetidum, incruentum. Non nisi erecta cervicæ spirare potest. Pulsus fit minor, & debiliior, pus autem expectoratum nigricans. Leve delirium accedit. Febris per hos ultimos dies serius increscit. In medio sextæ diei quasi ex repentina suffocatione mortua est, autumno A. 1705. THORAX utrinque habuit foetidi cinerei feri non multum: pulmones autem leviter laxæque ad pleuram adherentes. Hæc a sinistris quæ pulmo adhererat, aspera hic illic, rubrisque exiguis quasi tuberculis erat inæqualis. Pulmoni ejusdem lateris, nam dexter sanus nihil habuit eorum quæ sinister; quæ diaphragma contingebat, duæ flavæ suberant falsæ membranulæ, quarum altera ipsi, altera diaphragmati adherebat. Erat is pulmo non ruber, sed lividus, & hepate durior. Sectus pus intus ostendit ejusdemmodi atque expectoratum fuerat, præsertim in quibusdam quasi sinibus, qui & puris flavi aliquid continebant. Eos sinus tunica cingebat nulla durior, aut peculiaris: neque in arteria Aspera quidquam erat. In vena Cava, & Pulmonari arteria concretiones erant polyposæ minores, major in sinistra fuit auricula. In ventre sana omnia. Caput non dissecui.

33. MILES ætate consistente, habitu mediocri, vel potius ad macilentum inclinante, cum mortuus esset in Nosocomio Patavino sub initium Martii A. 1743; mihi, qui tunc ibidem nonnulla de Re Anatomica studiose Juvenuti explicabam, ejus cadaver oblatum est. Antequam dissectionis initium fieret, quævisi, ut soleo, quibusdæ æger quæreretur? Cum responsum esset, primis diebus de pungente alterius lateris dolore conquestum fuisse, cum febre, tussis, & difficultate respirationis conjuncto, donec ferme soporosis factus, & leviter delirans, tremantibus digitis, & jam sine pulsibus diebus illis ultimis, decesserat; non dubitavi, quin frequentissimæ illi discipulorum, Doctorumque coronæ hepaticæ substantiæ similitudinem in pulmone, concretiones polyposæ in corde, circa cerebrum turgentia vasa, & humorem aqueum facile inventum iri, prædicerem. Quibus THORACE igitur ibi protinus, & Capite apertis, viderunt omnes, pulmones, qui ferme undique, excepta anteriore facie, quæ a naturali propere modum erat colore, ad pleuram antissime adherebant, cum extracti essent, alterum ab altero magnopere discedere. Dexter enim valde amplificatus, gravis erat, & durus totus; si parvam in summo portionem, & eam quam dixi, faciem exciperes; æquali præterea, & lævi, ut jecur, superficiei, ut ne vasculorum quidem rete in hac appareret, intus autem compacta illa substantia quæ coctum jecur, & dissectum repræsentaret. At sinister pulmo vix a naturali in eo differebat, quod sectus paulo durior, & rubrior, quam solet, ex atro videbatur. Sed & pleura cum a sinistris decolor esset, vel potius alba; in toto fere latere dextero rubicunda ex manifestata inflammatione spectabatur. Nihil in thorace effusi humoris: at pulmonibus ab Aspera arteria abscessis; quæ valde lata huic viro obtigerat, glandulæque Bronchiales pluribus, & majoribus quam consuevit, circa partitionem instructa; mox aquæ sanguinolentæ, & spumosa non modica copia sensim defluxit a dextris, modica a sinistris. In pericardio non paucissima aqua fuit ex flavo levissime rubescens. In utroque cordis ventriculo alba polyposæ concretiones inde per Magna vasa longe productæ cum adherente ubique nigro sanguine, & grumoso, quin aliquas, teniarum instar, in iliacis ipsi vasis postea inveni, alias autem, ascaridum similes, in sinus Longitudinalis initio. Sed partite, ut soleo, cætera quæ in capite, & ventre animadverti præter naturam, adjiciam. Cranium dum secaretur, non pauca aquæ copia defluxit. Mox per Tenuem meningem vasa pleraque conspeximus sanguine turgida, ex medullari autem cerebri substantia passim inter secundum sanguinis guttulas creberimas minores, majoresque existentes, in ventriculis autem Lateralibus aquam multam, eamque turbidulam, Choroidibus plexibus non pallidis quidem, sed nec sine vesiculis plu-

plurimis, & in his quibusdam majusculis, aqua plenius. Laxus Fornix: laxa medulla Oblongata. Ventre aperto, & omento, quod cum initio concreverat intestini Coli, inde soluto, & ad superiora retracto, insolitus apparuit ejus intestini positus, eoque hic non emittendus. Nam vix jecur attigerat, cum inde se infraumbilicalem regionem demittebat, unde oblique sursum in sinistram hypochondrii ferebatur. Hæc tota ejus pars dumtaxat, erat aere, nec parum, dilatata. Hepar denique, lien, pancreas non secundum naturam se habebant. Hoc enim subdum erat: lien autem æquo non paulo major, & propterea humilior: hepar quoque magnum, & majori ex parte albidum, neque, a dextris præsertim, si incideres, omnino sanum: ejus autem biliaris ductus qua parte Communis dicitur, iusto latior.

34. VIRI quoque alterius cadaver ibidem mihi oblatus est ante finem Martii A. 1744. Cribrare triticum ars ejus fuerat, pulmonibus sane inimica. Itaque pleuritidem antea passus, ex recidiva mortuus erat undecimo die. In qua de dolore querebatur, thoracem gravante præsertim a dextris, federe in lectulo coactus, ut spiritum duceret, multum tussiens, nec multum expectorans, eaque viscida, & sanguinolenta; facie rubens; pulsibus duris, maxime confusis, inæqualibus, intermittentibus; nec sine quibusdam interdum tremoribus convulsivis. Sanguis bis, terve missus fuerat, cui crassa polyposa crusta infidebat. Quæ cum ab iis acciperem qui sæpius in novissimo hoc morbo inviserant, & cadaveris subtridum ventrem, pedesque, & extrema crura edemate affecta spectarem; continuo illis, & reliquæ Auditorum coronæ dixi, facile hic effusam aquam non in ventre modo, sed in thorace etiam, ac pericardio nos esse visuros: fortasse & concretiones ad cor polyposas, & roborem, aut vitium aliud pleuræ, aut pulmonis cum hac connectionem, facilius autem in eodem viscere turgentiam, & substantiam duritiem, ac densitatem. PECTUS illico incidi coepit. Quod dum fieret, per incisuras cartilaginum, costas cum sterno committentium, aqua exundabat: quæ turbida, & flavescens utrinque, sed a dextris præsertim, multa inventa est, nec sine quibusdam concretionibus, quales in imo dolio per vinam natæ solent. Ea exhausta, neuter pulmo ad pleuram adhærens conspectus est; sed hæc in lateribus, sinistro præsertim, in quo fortasse illa antea pleuritis fuerat, apparuit rubicundior. Pulmones, alibi fere molles, inferiore partem dexteram habuerunt duram, & turgidam, & quæ facta, densiorem ostendit substantiam ex fusco purpuream. Ex utroque bronchio in truncum arteriæ Asperæ sanguinolentus humor exprimebatur. Pericardium antequam incidere, iusto amplius conspectum est. Sed eo inciso, manifestum fuit, eam amplitudinem non tam aquæ, etsi non pauca erat, eaque ejusdemmodi atque in thorace dictum est; quam magnitudini cordis deberi, cujus non crassiores quidem erant parietes, sed ventriculi, dexter præcipue, dilatati, magnamque copiam atri sanguinis continebant. Erat hic certe non fluidior, nec ullam tamen aut ibi, aut usquam polyposam concretionem ostendit, excepta una, eaque tenui, crusta in ventriculo dextero; ut me non pœnuerit, quod concretiones, & pulmonis ad pleuram adhesionem non asseveranter prædixissem; tamen illas semper in emissio hujus viri sanguine, & quidem crassas, conspectas esse, hanc autem ubi pleuritidis fuerit, a plurimis poni, non ignorarem, & sæpius ipse deprehendissem. Quod si quis narrare potuisset quæ facile ante ultimum hunc morbum, & saltem post primam pleuritidem fuerant indicia dilatati cordis, & hydropsis in thorace incipientis; procul dubio eorum quæ in novissima inflammatione vehementer adeo hominem vexaverant, partem alio rejecissem quam in pulmonum morbum, qui denique inventus quidem est qualis a me prædictus fuerat, sed non tantus, quantum ea symptomata requirebant. Dixi autem, post primam pleuritidem signa esse potuisse dilatati cordis. Huic enim, neque ita raro, id ex pleuritide accidere, hoc est ex pulmonum inflammatione, non una dissectio indicat superius proposita. Sic Vir de quo proxime ante hunc scriptus (u), sic etiam Senex, de quo sub initium dictum est (x), ille cor majus quam ejus vel procera statura ferret, hic sinistram cordis auriculam multo quam soleat, longiorem habuere. Sic Juvenis ille, secundus ex iis quos inter Valsalvæ Observationes descripsimus (y), cor mole auctum ostendit. Nec vero mirum est, si vis sanguinis per in-

flammatos pulmones compressis, & coarctatis, ille aut nimis distendendo, aut nimis irritando cor, & propria hujus vasa, vim afferat ipsius parietibus, intimave horum substantiæ. Et quamquam distentio major esse debeat in cavis dextris, quippe quorum exonerationi obstaculum tunc oppositum est in pulmonibus; tamen in substantia intima sinistrorum quoque cavorum venæ distendantur, necesse est, sanguine quo cava dextera nimis opplentur, obstante sanguini per Coronariæ venæ ostium e sinistris quoque redituro. Irritatio autem quæ a sanguine fit vehementius compulso, major sit a sinistris oportet, donec inflammatione nondum perfecta, via per irritatos pulmones sunt magis patentes. Præterea alia pars cordis esse potest aut ab ortu, aut post ortum proportionem minus firma; ut pari causæ quæ aut distendendo, aut irritando vitare cor possit, minus quam cæteræ hujus partes, resistat. Itaque in aliis cor universum, in aliis partem ejus aliquam, præsertim vero a dextris, amplificatam interdum offendere post graves, aut repetitas pulmonum inflammationes, minime est mirum. Quæ cum possemus aliorum Observationibus confirmare; indicare malumus quas, hæc recententes, forte legebamus, Illustris Senacii (z), qui, ut apud ipsum videbis, neque rem aliter explicat, & sæpe post ejusmodi inflammationes cor se vidisse amplificatum, affirmat, præcipue a dextris, quemadmodum a nobis in proposito Viro accidit.

In quo ne alia quæ præter naturam occurrerent, omitamus; Venter aquam habuit, nec paucam, ejus similem quæ in thorace, & pericardio descripta est. Hepar durum, exlivido pallens exterius, internis autem crebris particulis albis variegatum. Caput fecare, aliis distenti occupationibus, non potuimus.

35. VIRI alterius consistente ætate, sano habitu, sed ad macilentum potius, quam ad pinguem, vergente, cadaver incidimus eodem in loco, eodemque mense, infuente autem anno, cum plura ipsi in aliis secundum naturam animadversa, recognoscere, ut soliti fumus, & frequentissimis Auditoribus demonstrare instituissemus. Aderat cum cæteris Assistentibus Nosocomio Medicus. Hic sciscitantibus narrabat, cadaver tunc dissecandum lapicidæ esse: cujusmodi artificum pulmones ob involantem pulverem quantum opportuni morbis sint, cum ratio indicat, tum observatio (a) confirmat. Huic primum febrim, mox pungentem sinistri lateris dolorem, mox alvi fluxum, ut octies intra horas vigintiquatuor fluida egeret, non flava, neque cum molesto sensu, mox gravantem in thorace dolorem advenisse. Serius, ut a plebeis sæpe fit, nec ullo domi præsidio adhibito, hominem sub quintam morbi diem in eum locum fuisse illatum, jam omnibus quæ dicta sunt, laborantem, eaque ad extremum usque perstitisse. Missum ob morbi præcipui naturam, & violentiam sanguinem densiorem quidem fuisse, nec tamen cum crusta polyposa. Sputa, non sine aliqua sanguinis tinctura, apparuisse; verum non processisse. Confusa demum, & subdelira mente, mox etiam pulsibus, qui tensi, intermittentes fuerant, sensim deficientibus, initio diei undecimæ interiisse. Quæ cum omnes audivissemus; tum ego, jam nollis, inquam, in pulmone quid mecum videre ejusmodi in morbis consueveritis. Vidistis insuper aliquando etiam in pleura læsionis aliquid: in diaphragmate quoque ego quidem nonnumquam vidi (b), cum peripneumonici mens labasset: at sæpe aquam in thorace: multo autem sæpius polyposas in corde, vasisque annexis concretiones. Hæc tamen, & illa facile deesse possunt in hoc casu; illa, cum tanta feri copia sit per alvi fluxum ejecta; hæc, cum in missio sanguine crusta fuerit nulla. THORAX, cum hæc dixissem, sub oculis omnium continuo reclusus, nihil aquæ habuit. Pulmo uterque erat anteriore facie turgidus, & ibi quidem mollitie, & colore naturali: facie posteriore, & inferiore, a sinistris autem insuper laterali pene tota, arcte ad thoracis parietes adhærens. Ubicumque adhæserat, ibi inæqualis pleura, ad dorsum autem subnigra, in latere sinistro crassior, & colore non naturali. Sed & diaphragma, quibus ejus partibus cum carneis, tum etiam tendineis annexi pulmones fuerant, iis in partibus ex fusco erat rubicundus, & sanguifera habebat vascula magis quam soleant, evidentia. Extracti pulmones prægraves erant, totaque posteriore, & ima facie nigri, nigredine alte subeunte per subdram, compactamque substantiam, quæ durior, magisque compacta, & densa inventa est a parte sinistra ad magnum tractum; cum ab anteriori

re parte, a dextris præsertim, mollis, & rara substantia, eaque roseo colore secanti occurreret. In pericardio aqua paulo plus quam folet. Cordis vasa propria in plana præsertim facie, sanguine turgida. Sic & vena utraque Cava, & auricula dextera sanguine distendebantur. Hic autem erat nigerrimus; at sine ulla polyposis concretionibus: quæ neque in cordis ventriculis, neque ulla in vasis usquam apparuerunt: vix femigrammali quid in eo sanguine, idque ipsum paucum. Venter diarrhææ etiam causa dissectus, Tenuium intestinorum partes aliquas ostendit quasi inflammatas. Sed Colon, quod statim in conspectum venerat, quippe aere, quamvis non plurimum, tumens, recte se habebat, nisi quod a medio illius tractus per quem in transversum ferri solet, ad umbilicum se inflectebat, unde sursum quidem, sed non alte adeo redibat. Jecur vero pallidum, intrus extraque, & vesicula inani aut certe bilis guttas vix paucas continente, quæ chartæ illita, colore quodam hanc infectis flavo, fusco, atque obsoleto. Lien æquo & major, & laxior. Crani sectio, propter alias interjectas observationes, in diem quintum dilata est; ut eam quoque fortasse ob causam laxiora omnia deprehenderim. In altera Falcati processus facie officulum fuit abnormi figura, sed planum potius, quam asperum, non tenuissimum, magnitudine haud æquans unguis digiti minimi. Sub meningis Tenui in anfractibus quiddam gelatinæ instar. Per eam meningem sanguiferorum vasorum & plerique trunci turgidiores, & minimi ramusculi passim manifesti. Sanguine quoque abundabant ii qui sunt in Plexibus Choroideis; & qui per Oblongatam medullam repunt: nec crebra deerant Juvinea puncta ubicunque cerebri medullam feceres.

36. JUVENIS annos natus ad viginti quinque, pallidula facie, & qui strumis antea, ac Venere quoque, ut aiebant, lue laboraverat, cum a nimio, ut erat famulus, motu incaluisse, horrore, & febre correptus est cum dolore pungente, quem toto ferme pectore, proprie dicto, sentire se dicebat, magis tamen ad inferiorem. Dorsum etiam dolebat, imo universo corporis ambitu, ut ubicunque tangeres, ibi dolorem ipso tactu augeri, diceret. Cubare, nisi in dorsum, non poterat. Pulsus, erat frequens, & parvus: sitis nulla: calor internus: respiratio difficilis: sputa fluida, & rafa. Quarta morbi die biliosa deiecit. Octava autem cum multum minxisset, lethali sudore maderet, obiit circa finem ejusdem diei in Bononiensi, quod sæpius memoravimus, Nosocomio ad medium Januarii A. 1706. IN THORACIS cavo dextero serum turbidum, & saniosum. In utroque pulmones ferme undique ad parietes, eos etiam quoad diaphragma facit, adhærentes, sinister quidem anteriore facie per filamenta dumtaxat; idem autem pulmo, & dexter quoque, reliquo propemodum toto ambitu per interjectam crassam quandam quasi membranam non modo arctissime comexi, sed quodammodo etiam connati. Hæc membrana alba, tenax, & alicubi vix dimidio minus crassa, quam digitus auricularis a dextris quidem; nam a sinistris multo minus tum alba, tum crassa erat; pulmones quos vi necesse erat avellere, sequebatur. Eandem tamen si a pulmonibus, quod facile erat, separares, eorum membranam subesse illasam, & integram, perspiciebas. Itaque pleuram esse, dixisses, nisi a sinistris faciem & integram pleuram sua in sede restitisse, animadverteres, per quam proximi transpicebantur Intercoastales musculi, lique potius rubentes. A dextris tamen, pleuræ loco, membrana altera apparebat illius similis, nisi quod paulo minus erat crassa, quæ inde simul cum pulmone avulsa jam fuerat; quam alteram membranam si detraheres; albidus subesse Intercoastales musculi, conspiceres; ut hic quidem pleura morbi vi crassior facta videri posset. At pleura certe qua pectoris musculum Triangularem dexterum operiebat, semicorrupta erat, & levi digitorum affricu lacerabatur. Is inflammatus erat musculus: sed & carnea pars diaphragmatis, quæ utrinque hujus centro propior erat, quæ pulmones adhæserant, inflammata similis alicubi videbatur. Pulmones autem ad hunc modum se habebant. Sinister uno in loco albam, & velut ex granis quasi tartarizatis substantiam ostendit, cæteris in locis ferme omnibus duram tantum, & densam, & gravem; minus tamen anterius. Dexter vero vel magis fuit, quam sinister, & durus, & densus, & gravis. In

pericardio aqua erat paulo majori copia, eaque turbida. Polyposa concretio ex albo flava, sed laxior, ex cordis ventriculo dextero per utrumque hujus officium se producebat. Nec dissimiles concretiones erant quæ per ambo sinistri officia pergebant. Quæ hinc, in venam; ab dextero autem ventriculo in arteriam Pulmonarem pergebant: ea divisa in ramos, partitiones imitabantur horum vasorum. Ventre aperto ventriculus, & intestina, Colon præsertim, aere multum distenta occurrerunt. Lienis inferior pars nigredine peculiari infecta erat non fecus ac si inflammationem gangrenæ concepisset; ea nigredo ad sesquidigitum introrsum pergebant. Contra hepar albidum, idemque maximum: in cuius vesicula cum pauca bile ex albo flavescenti calculos inveni plus septuaginta, quorum maximi, qui perpauci erant, fabam non superabant, minimi grano piperis minores haud erant: illi ad figuram ovalem, sed non una ex parte depresso; reliqui ad cuboideam quadamtenus recedebant. Intus maderant bile, & ex quibusdam quasi granulis constructi videbantur. Hæc crusta, duplex saltem, undique concludebat, subviridis in plerisque, in nonnullis ex parte alba. Omnes flammam semel conceptam aiebant, & tunc subinde levi cum crepitu scintillabant. Ren dexter valde laxus. Arteriæ Aortæ truncus tum in ventre, tum inde per thoracem ad curvaturam usque angustior visus pro corporis, alioqui non parvi, & plerorumque viscerum magnitudine. Caput non attigimus.

37. Pleuræ majorem læsionem quam in hac historia, consulto in postremum locum servata, mihi quidem in thoracis inflammationibus videre non contigit. Verumtamen credidisse, hunc ipsum Juvenem ob illam, an ob conjunctum pulmonum morbum interiisse? Nunc si nostras omnes, & Valsalvæ Observationes relegeris, & cum aliis aliorum, quos infra nominabimus, tum veterum, tum recentium Medicorum conliseris; facile intelliges, longe proclivius nobis esse (si alterutrum omnino sequi necesse foret) eorum sententiam adimplari, qui lethalem pleuritidem docent in sola pulmonis, id quod sæpe vidimus, quam eorum qui ajunt in sola pleuræ, id quod nunquam deprehendimus, inflammatione consistere. Et diserte quidem Hippocrates, ut Praxagoram, Herophilum, & antiquiorem forsitan Hippocrate Euriphontem Gnidium, atque alios præteream, quos Cælius Aurelianus (c), eorum quoque rationes proferens, testatur, in pleuritidis locum patientem esse docuisse pulmonem; diserte, inquam, Hippocrates, in libro de locis in homine (d) non peripneumoniam tantum, sed & pleuritidis sedem in pulmone collocaverat, hujus, cum altera; illius, cum ambæ ejus visceris partes sunt a copia influentis calidi humoris tumefactæ: quod ego discernere revocandum esse in usum, non contendo; hoc tantum ajo, præstitisse (id quod Demetrius Herophilus (e) fecerat) eodem uti, quam ob alios Hippocratis locos, quod veri hoc in loco fuerat, obscurare. Quod an Martianus fecerit, hic non quæram. Sed videre poteris vel in ipso Sepulchreto (f) cum de hoc eodem Hippocratis loco disputaret, rectene contra ac Joubertus (g), infinitorum cadaverum apertione subnixus, illud affirmaverit, raro evenire, unam pulmonis partem inflammari, altera permanente illæsa: aut dolorem oriri non ratione inflammationis pulmonis, sed lateris: & cum objecerit eorum Observationibus qui se scripserant, pulmones læsos in pleuritide semper reperisse, cum objecerit, inquam, non mirum esse, si id Romæ observaverint, ubi pleuritides, & peripneumonie stat fere omnes de numero earum de quibus hoc in Hippocratis loco fit mentio, continuo subiciat, quotidie Romæ observari cadavera pleuritico in Nosocomio S. Spiritus, scilicet ex Romano agro illatorum in quibus latus læsum & corruptum reperitur, nulla pulmonum mentione habita. Tu vero fac tibi illarum Observationum veniat in mentem, quas Hoffmannus (h) memorat sub ea tempe in eodem illo S. Spiritus Nosocomio a Petro Servio vel in recentis pleuritidis institutis, in quibus hic semper lobum pulmonis infectum, materiamque repletum conspexisse pleuræ aut nihil omnino ad sensum vitiatum, aut leviter tantum quodammodo inquinatum. Tum vide, quanto cum his magis, quam cum illis nostræ fere omnes Observationes consentiant: quæ certe, ne quem tibi scrupulus inijciat Martianus, alia aliis in locis, aliisque temporibus habitæ sunt. Eadem singulatim,

(u) n. 30. (x) n. 4. (y) Epist. 20. p. 35. (z) Traité du Cœur l. 4. ch. 8. p. 3. (a) Vid. Aët. N. C. Tom. 5. Obs. 85. (b) Epist. 7. n. 11.

(c) Acut. Pass. l. 2. c. 16. (d) n. 24. (e) apud eund. Cælium l. cit. c. 25. (f) Schol. ad §. 5. Obs. 14. hujus Sect. (g) Sect. cad. Obs. 24. (h) Medic. Rat. Tom. 4. P. 1. §. 4. c. 6. §. 2.

latum, non ut Joubertus, generatim ostendit, numerarius sit, alterum dumtaxat, an ambos inflammari pulmones, itemque num pungens dolor semper lateris inflammationi debeat. Quod non modo saepe non inflammatum, sed ne ullam quidem interdum cum inflammato pulmone connexionem habens tunc reperitur: id quod cateroquin ab Diemerbroeckii (i) Observationibus discrepare, & cum Recentiorum quorundam placitis minus convenire, non ignoras. Quid? quod si nostras quasdam inspicias, XVI. Epistola (k) tibi descriptas, Observationes, pleuram aliquando non sine omni inflammatione fuisse, intelliges, at sine lateris ullo dolore; ut querere omittamus, an huc plane attineant pleuritides sine punctorio lateris dolore non uni Auctori adnotatae apud Etmüllerum (l).

38. Jam vero si nostras omnes, simulque Servii Observationes attendas; continuo intelliges, quam iis facile assentiri possis qui in lethali pleuritide solam pleuram, pulmone ipso illaeso, *sepiissime inflammari*, autumant, licet cum iis facere videatur Sydenhamius (m), qui materiam peccantem in pleuram deponi, censet, nonnumquam & in pulmones. Quanto aliter ii Medici, qui per anatomen quid saepius contingat, vel olim indagaverunt, ut Coiterus (n), cujus verba omnia hic describimus non modo quia cum Observationibus consentiunt nostris, verum etiam quia in hac Sepulchreti Sectione frustra perquisivimus. Anno salutis 1563. autumnum cum per totam fere Italiam tussis, peripneumoniae, & malignae pleuritides epidemialium morborum instar grassabantur, atque multos occidebant, inveni, inquit, in omnibus, quos secui, quasi totos pulmones sanguine media ex parte putrido repletos, turgidos, atque mirum in modum induratos: id spatium, quod pulmones non repleverat, aqua lotura sanguinis non dissimili plenum fuit: capita etiam magna aquae limpidae copia referta erant. Vides, cum aliam memoret, pleuram non memorare. Sed tu vicissim objicere mihi Vesalius (o) potes, pariter in Sepulchreto praetermissum, qui cum de foemina duabus mentionem injiciat, quarum alteram ex laterali dolore extingui fuisse, conjiciebat, altera ex inflammatione tertia die interierat; pleuram quidem, sed non pulmones, commemorat. In illa enim inflammationem, scribit, totam fere sinistram sedem membranae costas succingentis, praecipue tamen ad costarum radices, occupasse. In hac vero secundum vene pari carentis ingressum, & ipsius propagines totam posteriorem thoracis sedem occupasse, & sibi ad morbi lateralis essentiam dignoscendam egregium specimen praebuisse. Ego vero non hic dicam, Vesalius tunc aliud agentem, & ea obiter memorantem, pulmonum lesionem omittente potuisse eo facilius, quod illo tempore minus hac controversia agitata: sed pulmones, si vis, illaesos in duabus illis mulieribus fuisse, dabo, dum tamen tu quoque des, in illis omnibus, quos certe multo plures Coiterus designat, pleuram sine lesione fuisse, aut cum ea quae negligi posset. Hic autem quid saepius fiat, profecto quaerimus; non quid nonnumquam. Neque enim vel in Epistola superiore (p) quasdam aliquando accidere Observationes, negavimus, quae sint istarum Vesalii similes. Quin etiam ut istas Vesalii, sic aliam aliquam, in hac Sepulchreti Sectione pariter omisam. Harderius videlicet (q) addiderimus, nisi praeter alteram mortis causam in cerebri cortice purulento propositam, minus dilucide sedem indicasset multi puris, quod in thoracis caveam effusum invenit; accurate enim ejusmodi sedes sunt designandae, neque, ut aliquando factum videas, marsupium idem in quo pus fuerit, aut adhuc sit, modo ad pulmonem, modo ad pleuram est quasi pro arbitrio referendum. Observationes igitur, in quas dubitatio non cadat, ampliorum, graviorumque, illaeso pulmone, pleurae lesionum in pleuritide non negamus; sed oppido perraras esse, si nimirum cum immuni earum numero comparentur, quas & Coiterus, & Servius habuere, & qui idem quod Servius, in viginti pleuriticis observavit, Barthol. Vicarius (r), & Gagliardus (s), qui triginta circiter diffecandos curavit, & Nannius (t), & ne de me, aut de aliis, quos infra laudabo, quidquam hic dicam; Valsalva demum, qui plu-

rimos inciderunt. Neque enim horum quisquam in tanto numero dissectionum unquam in pleurae lesionem incidit tam gravem, tamque amplam, illaesis pulmonibus.

39. Quin etiam pleurae inflammatio cum pulmonum inflammatione conjuncta non tam crebro in cadaveribus deprehenditur, quam Viri alioquin Doctissimi videntur existimare. Quod verumne sit, an secus, tunc optime intelligitur, cum magna series Observationum spectatur. Si quae Coiterus, Servius. Vicarius indicant, bene perpendas; plurimas habes quas ad Valsalvae nostrasque adjungas. Quibus has quoque addes, praeter alias, quae in Sepulchreto leguntur. Zwingerus (u), & Dillenius (x) pulmones duriores, & gangraena jam affectos viderunt, & cum caeteras partes iis in cadaveribus male se habentes describant, neque pleuram nominant, & primus diserte addit, nullibi tamen adnotatum fuisse pulmonem in aegro qui cum lateris intolerabili pungente dolore sanguinem extulisset; alterum autem pleuritidis exquisita fultulera, in peripneumonia degenerans. Lanzoneus quoque (y) in mortuo ex forti pleuritide pulmonis abscissum invenit mortis ac morbi causam; de pleura ne verbum quidem. Imo in epidemica ejusdem anni Constitutione cum ex pleuritidis signis plerique Medici inflammatam pleuram esse, censent, aliis contra disputantibus, aperto cadavere, ut his tanta divimeretur (z) alterum deprehendit pulmonem, absque ulla pleurae lesione, erysipelate infectum, & tumefactum, & ex flavo maculosum. Sed & Cl. Fischerus (a) in altera Constitutione, ut videret, in controversia de loco inflammationis tam acriter a quibusdam agitata, quid sentiendum esset, incisio cadavere nihil aliud sibi reperit, quam pulmonis dexteri inflammationem, & concreciones polyposas in vasis majoribus pulmonaribus. Neque Praestantissimus Gesnerus in ea quam supra (b) memoravi, fallaci quidem, sed non sine punctorio in lateribus, aut sub scapula dolore, Urientium pagi Constitutione, uno, altero, aliis dissecis corporibus, pleurae ullam refert inventam lesionem, cum pulmones utique inflammatos, aliterve intus, aut extra male affectos proponat. Denique ut alios omittam, praetermittere nequeo Illustrum Hallerum (c), qui cum suas pleuritidis, & peripneumoniae quatuor Observationes ediderit, vix in una earum tradidit, in pleura signa fuisse inflammationis, in omnibus autem pulmones, scripsit, aut magno fuisse abscissu vitiatos, aut a sanguine qui intra eorum vesiculas, cellulasse destillaverat, aut ab albo humore intra eorum substantiam coactos graves, & in parte duros & solidos, quemadmodum in eorum inflammationibus, saepius accidere, supra (d) a nobis expositum est. Haec cum ita se habeant; praclare intelligis, pleurae inflammationem cum pulmonis inflammatione conjunctam minus crebro deprehendi, quam Medicus nostra aetate nobilissimus credere videbatur cum peripneumonia, scripsit, ex se ipsa raro oriri, verum supervenire pleuritidi, & parapneuritidi. Quae verba ad memoriam revocant Hippocratis locum, sic a Dureto (e) latine redditum. Peripneumonia pleuritidis succedanea, tutior est primigenia: qui locus Interpretum, & Medicorum ingenia torfit cum ob alias causas apud Caelium Aurelium (f), & Ballonium (g) commemoratas, tum praefertim quia in Aphorismis (h) scriptum est: A pleuritide peripneumonia malum. Et Martianus quidem (i), atque Sennertus (k), quibus fortasse nimis ausi fuisse alii in textu emendando viderentur, rationem excogitarunt, quae nulla verborum mutatione facta, rem non incommode intelligi posse, crederent, si nimirum, quod Sennertus ait, reputemus, materiam parte in thoracis parietibus antea deposita, pauciorum, minorique cum impetu in pulmones reliquam ferri, aut si, quod censet Martianus, vox ἀσθενέστεραι non ita accipiat, quod vulgo faciunt, ut tutiores tunc securioresve peripneumonias significet, sed stabiliores, five minus jam transmutabiles. Quarum interpretationum ne primam sequar, facit aphorismus modo memoratus, quocum illam ut satis conciliem, non video: ne vero alteram, vel ipse constans, quantum perspicere potui, in Coacis usus illius vocis, eive affinium, ut majorem non stabilitatem, sed securitatem, hoc est minus periculi omnino significent (l). Quae cum ita

ita sint; in mentem mihi olim venerat querere, num forte liceret primam illam litterulam, quasi librarium incuria additam, a propolita voce abjicere, ut mutatione omnium minima id quod ratio postulare videbatur, non jam tutiores, sed periculosiores eas esse legeremus peripneumonias quae pleuritidi succedunt: aut si id non liceret; num sequi fas esset conciliationem a Petito (m) traditam, aut certe probatam, ut aphorismum accipiamus de peripneumonia, quae peritanti pleuritidi addatur, Coacarum autem locum de peripneumonia, in quam pleuritis mutetur. Tu autem videbis, num eo loco duae istae peripneumoniarum inter se comparentur, an potius hac altera in quam pleuritis mutatur, cum ea comparetur quae sit primigenia. Quod si est, ut plane est; nempe illud redimus, ut rationem quaeramus, cur peripneumonias, quae accidunt aegris, jam pleuritide, & ipsa pleuritidis curatione debilitatis, eas tutiores pronunciet Hippocrates quam quae, nulla praevia pleuritide, valentes robustoque homines aggrediuntur? Illas sane ipsas apud Ballonium (n) videbis censeris febiles, nec ratione solum, aut Galeni auctoritate, sed & exemplis productis citioris inde mortis Regine Navarre, Dominae Dupuy: ad quae alia, atque alia saepe addiderunt deinceps Medici funesta exempla, & non ita pridem Vir Clariss. Gianella noster (o): tantum abest, ut eas peripneumonias; si quod saepius contingit, spectemus; credere in universum possimus primigenias tutiores.

40. Verum ut ab his quae succedunt, ad illas quae simul cum pleuritide sunt, peripneumonias redeamus; non tam crebro eas quidem; id quod jam satis vidisti; sed tamen haud rarissime occurrere, non nostrae modo, sed & aliorum Observationes demonstrant. At certe multo minus crebro occurrunt illae quibuscumque pleurae sit inflammatio conjuncta. Teltis est praeter ceteris vel is Civis meus, qui de utroque simul juncto morbo peculiare volumenedidit, primisque ambobus Pleuripneumonia nomen, si non imposuit, at certe sic confirmavit, ut nunc pervulgatum ab recentissimis etiam laudetur, Vincentius Baronius: cujus Observationes jam inde ab A. 1636. typis commissa haud scio cur non fuerint in Sectione hac Sepulchreti propolita, in qua cateroquin praeter eam quam supra (p) indicavi, aliae quadam non semel tantum, sed bis ponuntur, ut quae tum §. 7. Obs. 9. tum §. 2. Obs. 40. & quae tum in extremo Scholio ad Obs. 33. tum nono articulo Appendicis ad Obs. 25. & quae tum in hujus Appendicis articulo quarto, tum in secundo Scholio ad Obs. 38. eadem leguntur. Baronius igitur (q), cum in nostris illis regionibus Pleuripneumonia epidemice vagaretur, tresque eo morbo interemptos ipse in Noscocomio patrio diffecaret, in nullo eorum latere abscissum, nec ullum alium in membranae costas succingente inflammationis, aut tumoris vestigium deprehendere potuit, praeterquam in una tantum muliercula; in qua ipsa tamen non inflammata eam membranam, sed tabidam invenit, ut arde adhaerentem pulmonem cum avellerent, sequeretur. Ex singulorum autem morbi descriptione, quam sectionibus praemittit, apparet, omnes acuto ac pungente lateris dolore fuisse cruciatos. Quin etiam, ut suarum similes, his subijcit Plateri, & Zecchii Observationes: quorum ille in pleuritidis duobus maculam tantum lividam in pleura, cui quidem affixos pulmones ipsos potius male affectos deprehendit; Zecchius autem in pluribus non illam, sed pulmones vitiatos invenit, ut in Sepulchreto quoque (r) adnotatur leges: quanquam in extremo Tractatu de Lateris Dolo, qui ut Methodo de Uvini subiectus, sic Consultationi illi quae editatur Venetiis est ultima, praeposuit est; idem Zecchius scribit, in pleuriticis cum magno pulmonum vitio, pleuram interdum prorsus illaeram, nonnumquam vero parum immutatam repertam esse. Huc Jacotium (s) addito, cujus haec sunt verba: experimento in dissectione pleuriticorum raro tumore pleuram observamus: & ne Valsalvae, & nostras dissectiones saepius inculcemus; trecentas illas Servii (t) adjecto, in quibus pleuram aut nihil omnino vitiatam, aut leviter tantum quodammodo inquinatam offendit. Quemadmodum autem cum supra (u) ostenderem

ampliorum, graviorumque pleurae lesionum, ubi salvi pulmones sint, aut illius inflammationis cum horum inflammatione conjunctae raritatem, non me certe ex iis esse, credideris, qui nullam pleuritidem a membranae costas succingentis inflammatione excitari, contenderunt, nominati plerique a Cl. Titmanno (x), ita hic pariter recte credes, non ideo me graves pleurae inflammationes cum pulmonis inflammatione junctas negare, quod in dissectionum maximo numero deprehensas perraro fuisse, ostendam. Neque enim earum oblitus sum quae in Sepulchreto recensentur: ad easque addere alias possum, ut puta quas Gagliardus (y) indicat, & in pluribus quidem, a pulmone in pleuram extensas aut cum Hoffmannus (z) vidisse se, ait, inflammatam & sphacelatam pleuram, vitiatam parvis abscissibus pulmone adhaerentem. Hoffmannus tamen id etiam, quasi nonnumquam, vidisse se, addidit, postquam id quod frequentissimum est, sic in universum tradiderat: In sectione pulmones invenitur inflati, duri, instar hepatis, & aquae fundum petentes: quae praecara quoque Observatione (a) confirmavit, eorum immane describens pondus, & distentionem, & duritiem, quia vesiculas quasi carnea crassa rubicunda substantia habebant infartas: & cum thoracis nullas omittet interinas partes: pleuram ne memoravit quidem. Gagliardus autem, ad triginta, ut dictum est supra (b) dissectis, in aliis pulmonum substantiam sic in hepaticae similitudinem invenit mutatam, ut in quodam Chirurgiae studioso sectus pulmo a secto ejusdem hepate internosci non posset, in aliis nigrum; in aliis utroque illo vitio, quorum primum phlegmonosum, alterum gangrenosum vocat, promiscue affectam. Amplissimus quoque Senacius (c) cum universae scribat, substantiam pulmonis, indurari in pleura, ritidibus, & massam formare similem hepatis, alibi (d) tamen ejuisdem Constitutionis pleuritidis excipit, in quibus gangrenosum principium accusat, & in aegris, mortuisque animadversa non reticet. Tu quid inter Parisiensem, & Romanam Constitutionem discriminis fuerit, conferendo utrumque Scriptorem, intelliges. Gagliardus enim tribus illis singulis vitiiis sua peculiaribus adscribit signa, & remedia. Sed ut phlegmonosi in suppuratione abeuntis progressum in paulo serius extinctis satis dilucide ostendit; sic in gangrenosis, & in misti ex utroque descriptione perspicuitatem desiderabis; neque enim licet intelligere, phlegmone, an erysipelate, an neutro inflammationis genere ex partes essent affectae pulmonis, quas gangraena corripiebat. Et progressum quidem substantiae illius quasi hepaticae in suppuratione a me quoque tum in hac (e), tum in aliis (f) Epistolis adnotatum videbis: sic etiam in dura, ac densa illa eadem parte nigredinem (g), in eademque conspexisse Valsalvam cum atrum, & phlogosi affectum, durum, & valde compactum pulmonem Senis (h) descripsit, tertio die mortui, & cum Mulieris (i) prostratis omnibus viribus decumbentis, cujus postea remisit dolor, indurati pulmonis partem fuscam, & sphacelo quodammodo correptam, & cum Viri (k) quinto die extincti pulmonem valde induratum, ad subviridem colorem vergentem, nigriusque maculis distinctum. Sed nec Valsalva, quod sciam, in peripneumoniosis pulmonibus, qui non essent indurati, nigros deprehendit, nec ipse, nisi uno in Viro, de quo Epistola Anatomica scripti XIII. (l): quanquam illos, quippe ad caput praecipue intentus, cursum insepexit, & graviter quidem laesos fuisse, memini; sed ea tamen nigredo a gangraena esset, an a sanguine, qui non ita prorsus in eorum valis substitisset, ut ad gangranam faciendam requireretur, adnotatum non habeo, ut neque intelligo, durine essent, an a sphacelo laxati, & molles, cum Lancicis in Romana illa epidemica peripneumonia (m) praecordia rubentia usque ad diaphragma fuisse, scripsit, & nigricantia sanguine coacta, id est, ut inferius (n) loquitur, rubra, & sphacelo tentata. Verum utcumque id fuerit, haec omnes pulmonum laves, in quibus commemorandis me a proposito divertisse, fortasse credideris, videntur tibi ejusmodi esse, ut si cum pleurae noxis, quantumvis gravibus, nonnumquam jungantur, his potius, quam illis, debeas aegrorum interitum imputare? Lanci-

sio

(i) Vid. Epist. 20. n. 28. (k) n. 30. 31. 40. (l) Prax. I. 1. S. 18. art. 9. (m) Obs. Met. circa Morb. acut. S. 6. c. 3. (n) Obs. Anat. (o) Epist. de Rad. Chy. (p) n. 57. 58. (q) Apia. Obs. 51. (r) Vid. in Obs. 87. Cent. 1. N. C. (s) cit. supra, ad n. 28. (t) Vid. Epist. 20. n. 37. (u) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. Obs. 8. (x) Ead. Dec. 10. Obs. 141. (y) Ibid. A. 5. Obs. 122. (z) Ibid. Obs. 120. (a) Cent. 9. N. C. Obs. 80. (b) n. 14. (c) Opusc. Pathol. Obs. 13. & seqq. (d) n. 20. (e) Coacar. Praenot. I. 2. c. 16. n. 28. (f) Acut. Morb. I. 2. c. 25. (g) Annot. 4. ad Consil. 27. l. 1. (h) Sect. 7. Aph. 11. (i) Ad Coac. Sect. 2. n. 277. (j) Acut. Morb. I. 2. c. 25. (k) Annot. 4. ad Consil. 27. l. 1. (l) Sect. 7. Aph. 11. (m) Ibid. n. 27. (n) Ibid. n. 27. (o) Ibid. n. 27. (p) Ibid. n. 27. (q) Ibid. n. 27. (r) Ibid. n. 27. (s) Ibid. n. 27. (t) Ibid. n. 27. (u) Ibid. n. 27. (v) Ibid. n. 27. (w) Ibid. n. 27. (x) Ibid. n. 27. (y) Ibid. n. 27. (z) Ibid. n. 27. (aa) Ibid. n. 27. (ab) Ibid. n. 27. (ac) Ibid. n. 27. (ad) Ibid. n. 27. (ae) Ibid. n. 27. (af) Ibid. n. 27. (ag) Ibid. n. 27. (ah) Ibid. n. 27. (ai) Ibid. n. 27. (aj) Ibid. n. 27. (ak) Ibid. n. 27. (al) Ibid. n. 27. (am) Ibid. n. 27. (an) Ibid. n. 27. (ao) Ibid. n. 27. (ap) Ibid. n. 27. (aq) Ibid. n. 27. (ar) Ibid. n. 27. (as) Ibid. n. 27. (at) Ibid. n. 27. (au) Ibid. n. 27. (av) Ibid. n. 27. (aw) Ibid. n. 27. (ax) Ibid. n. 27. (ay) Ibid. n. 27. (az) Ibid. n. 27. (ba) Ibid. n. 27. (bb) Ibid. n. 27. (bc) Ibid. n. 27. (bd) Ibid. n. 27. (be) Ibid. n. 27. (bf) Ibid. n. 27. (bg) Ibid. n. 27. (bh) Ibid. n. 27. (bi) Ibid. n. 27. (bj) Ibid. n. 27. (bk) Ibid. n. 27. (bl) Ibid. n. 27. (bm) Ibid. n. 27. (bn) Ibid. n. 27. (bo) Ibid. n. 27. (bp) Ibid. n. 27. (bq) Ibid. n. 27. (br) Ibid. n. 27. (bs) Ibid. n. 27. (bt) Ibid. n. 27. (bu) Ibid. n. 27. (bv) Ibid. n. 27. (bw) Ibid. n. 27. (bx) Ibid. n. 27. (by) Ibid. n. 27. (bz) Ibid. n. 27. (ca) Ibid. n. 27. (cb) Ibid. n. 27. (cc) Ibid. n. 27. (cd) Ibid. n. 27. (ce) Ibid. n. 27. (cf) Ibid. n. 27. (cg) Ibid. n. 27. (ch) Ibid. n. 27. (ci) Ibid. n. 27. (cj) Ibid. n. 27. (ck) Ibid. n. 27. (cl) Ibid. n. 27. (cm) Ibid. n. 27. (cn) Ibid. n. 27. (co) Ibid. n. 27. (cp) Ibid. n. 27. (cq) Ibid. n. 27. (cr) Ibid. n. 27. (cs) Ibid. n. 27. (ct) Ibid. n. 27. (cu) Ibid. n. 27. (cv) Ibid. n. 27. (cw) Ibid. n. 27. (cx) Ibid. n. 27. (cy) Ibid. n. 27. (cz) Ibid. n. 27. (da) Ibid. n. 27. (db) Ibid. n. 27. (dc) Ibid. n. 27. (dd) Ibid. n. 27. (de) Ibid. n. 27. (df) Ibid. n. 27. (dg) Ibid. n. 27. (dh) Ibid. n. 27. (di) Ibid. n. 27. (dj) Ibid. n. 27. (dk) Ibid. n. 27. (dl) Ibid. n. 27. (dm) Ibid. n. 27. (dn) Ibid. n. 27. (do) Ibid. n. 27. (dp) Ibid. n. 27. (dq) Ibid. n. 27. (dr) Ibid. n. 27. (ds) Ibid. n. 27. (dt) Ibid. n. 27. (du) Ibid. n. 27. (dv) Ibid. n. 27. (dw) Ibid. n. 27. (dx) Ibid. n. 27. (dy) Ibid. n. 27. (dz) Ibid. n. 27. (ea) Ibid. n. 27. (eb) Ibid. n. 27. (ec) Ibid. n. 27. (ed) Ibid. n. 27. (ee) Ibid. n. 27. (ef) Ibid. n. 27. (eg) Ibid. n. 27. (eh) Ibid. n. 27. (ei) Ibid. n. 27. (ej) Ibid. n. 27. (ek) Ibid. n. 27. (el) Ibid. n. 27. (em) Ibid. n. 27. (en) Ibid. n. 27. (eo) Ibid. n. 27. (ep) Ibid. n. 27. (eq) Ibid. n. 27. (er) Ibid. n. 27. (es) Ibid. n. 27. (et) Ibid. n. 27. (eu) Ibid. n. 27. (ev) Ibid. n. 27. (ew) Ibid. n. 27. (ex) Ibid. n. 27. (ey) Ibid. n. 27. (ez) Ibid. n. 27. (fa) Ibid. n. 27. (fb) Ibid. n. 27. (fc) Ibid. n. 27. (fd) Ibid. n. 27. (fe) Ibid. n. 27. (ff) Ibid. n. 27. (fg) Ibid. n. 27. (fh) Ibid. n. 27. (fi) Ibid. n. 27. (fj) Ibid. n. 27. (fk) Ibid. n. 27. (fl) Ibid. n. 27. (fm) Ibid. n. 27. (fn) Ibid. n. 27. (fo) Ibid. n. 27. (fp) Ibid. n. 27. (fq) Ibid. n. 27. (fr) Ibid. n. 27. (fs) Ibid. n. 27. (ft) Ibid. n. 27. (fu) Ibid. n. 27. (fv) Ibid. n. 27. (fw) Ibid. n. 27. (fx) Ibid. n. 27. (fy) Ibid. n. 27. (fz) Ibid. n. 27. (ga) Ibid. n. 27. (gb) Ibid. n. 27. (gc) Ibid. n. 27. (gd) Ibid. n. 27. (ge) Ibid. n. 27. (gf) Ibid. n. 27. (gg) Ibid. n. 27. (gh) Ibid. n. 27. (gi) Ibid. n. 27. (gj) Ibid. n. 27. (gk) Ibid. n. 27. (gl) Ibid. n. 27. (gm) Ibid. n. 27. (gn) Ibid. n. 27. (go) Ibid. n. 27. (gp) Ibid. n. 27. (gq) Ibid. n. 27. (gr) Ibid. n. 27. (gs) Ibid. n. 27. (gt) Ibid. n. 27. (gu) Ibid. n. 27. (gv) Ibid. n. 27. (gw) Ibid. n. 27. (gx) Ibid. n. 27. (gy) Ibid. n. 27. (gz) Ibid. n. 27. (ha) Ibid. n. 27. (hb) Ibid. n. 27. (hc) Ibid. n. 27. (hd) Ibid. n. 27. (he) Ibid. n. 27. (hf) Ibid. n. 27. (hg) Ibid. n. 27. (hh) Ibid. n. 27. (hi) Ibid. n. 27. (hj) Ibid. n. 27. (hk) Ibid. n. 27. (hl) Ibid. n. 27. (hm) Ibid. n. 27. (hn) Ibid. n. 27. (ho) Ibid. n. 27. (hp) Ibid. n. 27. (hq) Ibid. n. 27. (hr) Ibid. n. 27. (hs) Ibid. n. 27. (ht) Ibid. n. 27. (hu) Ibid. n. 27. (hv) Ibid. n. 27. (hw) Ibid. n. 27. (hx) Ibid. n. 27. (hy) Ibid. n. 27. (hz) Ibid. n. 27. (ia) Ibid. n. 27. (ib) Ibid. n. 27. (ic) Ibid. n. 27. (id) Ibid. n. 27. (ie) Ibid. n. 27. (if) Ibid. n. 27. (ig) Ibid. n. 27. (ih) Ibid. n. 27. (ii) Ibid. n. 27. (ij) Ibid. n. 27. (ik) Ibid. n. 27. (il) Ibid. n. 27. (im) Ibid. n. 27. (in) Ibid. n. 27. (io) Ibid. n. 27. (ip) Ibid. n. 27. (iq) Ibid. n. 27. (ir) Ibid. n. 27. (is) Ibid. n. 27. (it) Ibid. n. 27. (iu) Ibid. n. 27. (iv) Ibid. n. 27. (iw) Ibid. n. 27. (ix) Ibid. n. 27. (iy) Ibid. n. 27. (iz) Ibid. n. 27. (ja) Ibid. n. 27. (jb) Ibid. n. 27. (jc) Ibid. n. 27. (jd) Ibid. n. 27. (je) Ibid. n. 27. (jf) Ibid. n. 27. (jg) Ibid. n. 27. (jh) Ibid. n. 27. (ji) Ibid. n. 27. (jj) Ibid. n. 27. (jk) Ibid. n. 27. (jl) Ibid. n. 27. (jm) Ibid. n. 27. (jn) Ibid. n. 27. (jo) Ibid. n. 27. (jp) Ibid. n. 27. (jq) Ibid. n. 27. (jr) Ibid. n. 27. (js) Ibid. n. 27. (jt) Ibid. n. 27. (ju) Ibid. n. 27. (jv) Ibid. n. 27. (jw) Ibid. n. 27. (jx) Ibid. n. 27. (jy) Ibid. n. 27. (jz) Ibid. n. 27. (ka) Ibid. n. 27. (kb) Ibid. n. 27. (kc) Ibid. n. 27. (kd) Ibid. n. 27. (ke) Ibid. n. 27. (kf) Ibid. n. 27. (kg) Ibid. n. 27. (kh) Ibid. n. 27. (ki) Ibid. n. 27. (kj) Ibid. n. 27. (kk) Ibid. n. 27. (kl) Ibid. n. 27. (km) Ibid. n. 27. (kn) Ibid. n. 27. (ko) Ibid. n. 27. (kp) Ibid. n. 27. (kq) Ibid. n. 27. (kr) Ibid. n. 27. (ks) Ibid. n. 27. (kt) Ibid. n. 27. (ku) Ibid. n. 27. (kv) Ibid. n. 27. (kw) Ibid. n. 27. (kx) Ibid. n. 27. (ky) Ibid. n. 27. (kz) Ibid. n. 27. (la) Ibid. n. 27. (lb) Ibid. n. 27. (lc) Ibid. n. 27. (ld) Ibid. n. 27. (le) Ibid. n. 27. (lf) Ibid. n. 27. (lg) Ibid. n. 27. (lh) Ibid. n. 27. (li) Ibid. n. 27. (lj) Ibid. n. 27. (lk) Ibid. n. 27. (ll) Ibid. n. 27. (lm) Ibid. n. 27. (ln) Ibid. n. 27. (lo) Ibid. n. 27. (lp) Ibid. n. 27. (lq) Ibid. n. 27. (lr) Ibid. n. 27. (ls) Ibid. n. 27. (lt) Ibid. n. 27. (lu) Ibid. n. 27. (lv) Ibid. n. 27. (lw) Ibid. n. 27. (lx) Ibid. n. 27. (ly) Ibid. n. 27. (lz) Ibid. n. 27. (ma) Ibid. n. 27. (mb) Ibid. n. 27. (mc) Ibid. n. 27. (md) Ibid. n. 27. (me) Ibid. n. 27. (mf) Ibid. n. 27. (mg) Ibid. n. 27. (mh) Ibid. n. 27. (mi) Ibid. n. 27. (mj) Ibid. n. 27. (mk) Ibid. n. 27. (ml) Ibid. n. 27. (mm) Ibid. n. 27. (mn) Ibid. n. 27. (mo) Ibid. n. 27. (mp) Ibid. n. 27. (mq) Ibid. n. 27. (mr) Ibid. n. 27. (ms) Ibid. n. 27. (mt) Ibid. n. 27. (mu) Ibid. n. 27. (mv) Ibid. n. 27. (mw) Ibid. n. 27. (mx) Ibid. n. 27. (my) Ibid. n. 27. (mz) Ibid. n. 27. (na) Ibid. n. 27. (nb) Ibid. n. 27. (nc) Ibid. n. 27. (nd) Ibid. n. 27. (ne) Ibid. n. 27. (nf) Ibid. n. 27. (ng) Ibid. n. 27. (nh) Ibid. n. 27. (ni) Ibid. n. 27. (nj) Ibid. n. 27. (nk) Ibid. n. 27. (nl) Ibid. n. 27. (nm) Ibid. n. 27. (nn) Ibid. n. 27. (no) Ibid. n. 27. (np) Ibid. n. 27. (nq) Ibid. n. 27. (nr) Ibid. n. 27. (ns) Ibid. n. 27. (nt) Ibid. n. 27. (nu) Ibid. n. 27. (nv) Ibid. n. 27. (nw) Ibid. n. 27. (nx) Ibid. n. 27. (ny) Ibid. n. 27. (nz) Ibid. n. 27. (oa) Ibid. n. 27. (ob) Ibid. n. 27. (oc) Ibid. n. 27. (od) Ibid. n. 27. (oe) Ibid. n. 27. (of) Ibid. n. 27. (og) Ibid. n. 27. (oh) Ibid. n. 27. (oi) Ibid. n. 27. (oj) Ibid. n. 27. (ok) Ibid. n. 27. (ol) Ibid. n. 27. (om) Ibid. n. 27. (on) Ibid. n. 27. (oo) Ibid. n. 27. (op) Ibid. n. 27. (oq) Ibid. n. 27. (or) Ibid. n. 27. (os) Ibid. n. 27. (ot) Ibid. n. 27. (ou) Ibid. n. 27. (ov) Ibid. n. 27. (ow) Ibid. n. 27. (ox) Ibid. n. 27. (oy) Ibid. n. 27. (oz) Ibid. n. 27. (pa) Ibid. n. 27. (pb) Ibid. n. 27. (pc) Ibid. n. 27. (pd) Ibid. n. 27. (pe) Ibid. n. 27. (pf) Ibid. n. 27. (pg) Ibid. n. 27. (ph) Ibid. n. 27. (pi) Ibid. n. 27. (pj) Ibid. n. 27. (pk) Ibid. n. 27. (pl) Ibid. n. 27. (pm) Ibid. n. 27. (pn) Ibid. n. 27. (po) Ibid. n. 27. (pp) Ibid. n. 27. (pq) Ibid. n. 27. (pr) Ibid. n. 27. (ps) Ibid. n. 27. (pt) Ibid. n. 27. (pu) Ibid. n. 27. (pv) Ibid. n. 27. (pw) Ibid. n. 27. (px) Ibid. n. 27. (py) Ibid. n. 27. (pz) Ibid. n. 27. (qa) Ibid. n. 27. (qb) Ibid. n. 27. (qc) Ibid. n. 27. (qd) Ibid. n. 27. (qe) Ibid. n. 27. (qf) Ibid. n. 27. (qg) Ibid. n. 27. (qh) Ibid. n. 27. (qi) Ibid. n. 27. (qj) Ibid. n. 27. (qk) Ibid. n. 27. (ql) Ibid. n. 27. (qm) Ibid. n. 27. (qn) Ibid. n. 27. (qo) Ibid. n. 27. (qp) Ibid. n. 27. (qq) Ibid. n. 27. (qr) Ibid. n. 27. (qs) Ibid. n. 27. (qt) Ibid. n. 27. (qu) Ibid. n. 27. (qv) Ibid. n. 27. (qw) Ibid. n. 27. (qx) Ibid. n. 27. (qy) Ibid. n. 27. (qz) Ibid. n. 27. (ra) Ibid. n. 27. (rb) Ibid. n. 27. (rc) Ibid. n. 27. (rd) Ibid. n. 27. (re) Ibid. n. 27. (rf) Ibid. n. 27. (rg) Ibid. n. 27. (rh) Ibid. n. 27. (ri) Ibid. n. 27. (rj) Ibid. n. 27. (rk) Ibid. n. 27. (rl) Ibid. n. 27. (rm) Ibid. n. 27. (rn) Ibid. n. 27. (ro) Ibid. n. 27. (rp) Ibid. n. 27. (rq) Ibid. n. 27. (rr) Ibid. n. 27. (rs) Ibid. n. 27. (rt) Ibid. n. 27. (ru) Ibid. n. 27. (rv) Ibid. n. 27. (rw) Ibid. n. 27. (rx) Ibid. n. 27. (ry) Ibid. n. 27. (rz) Ibid. n. 27. (sa) Ibid. n. 27. (sb) Ibid. n. 27. (sc) Ibid. n. 27. (sd) Ibid. n. 27. (se) Ibid. n. 27. (sf) Ibid. n. 27. (sg) Ibid. n. 27. (sh) Ibid. n. 27. (si) Ibid. n. 27. (sj) Ibid. n. 27. (sk) Ibid. n. 27. (sl) Ibid. n. 27. (sm) Ibid. n. 27. (sn) Ibid. n. 27. (so) Ibid. n. 27. (sp) Ibid. n. 27. (sq) Ibid. n. 27. (sr) Ibid. n. 27. (ss) Ibid. n. 27. (st) Ibid. n. 27. (su) Ibid. n. 27. (sv) Ibid. n. 27. (sw) Ibid. n. 27. (sx) Ibid. n. 27. (sy) Ibid. n. 27. (sz) Ibid. n. 27. (ta) Ibid. n. 27. (tb) Ibid. n. 27. (tc) Ibid. n. 27. (td) Ibid. n. 27. (te) Ibid. n. 27. (tf) Ibid. n. 27. (tg) Ibid. n. 27. (th) Ibid. n. 27. (ti) Ibid. n. 27. (tj) Ibid. n. 27. (tk) Ibid. n. 27. (tl) Ibid. n. 27. (tm) Ibid. n. 27. (tn) Ibid. n. 27. (to) Ibid. n. 27. (tp) Ibid. n. 27. (tq) Ibid. n. 27. (tr) Ibid. n. 27. (ts) Ibid. n. 27. (tt) Ibid. n. 27. (tu) Ibid. n. 27. (tv) Ibid. n. 27. (tw) Ibid. n. 27. (tx) Ibid. n. 27. (ty) Ibid. n. 27. (tz) Ibid. n. 27. (ua) Ibid. n. 27. (ub) Ibid. n. 27. (uc) Ibid. n. 27. (ud) Ibid. n. 27. (ue) Ibid. n. 27. (uf) Ibid. n. 27. (ug) Ibid. n. 27. (uh) Ibid. n. 27. (ui) Ibid. n. 27. (uj) Ibid. n. 27. (uk) Ibid. n. 27. (ul) Ibid. n. 27. (um) Ibid. n. 27. (un) Ibid. n. 27. (uo) Ibid. n. 27. (up) Ibid. n. 27. (uq) Ibid. n. 27. (ur) Ibid. n. 27. (us) Ibid. n. 27. (ut) Ibid. n. 27. (uu) Ibid. n. 27. (uv) Ibid. n. 27. (uw) Ibid. n. 27. (ux) Ibid. n. 27. (uy) Ibid. n. 27. (uz) Ibid. n. 27. (va) Ibid. n. 27. (vb) Ibid. n. 27. (vc) Ibid. n. 27. (vd) Ibid. n. 27. (ve) Ibid. n. 27. (vf) Ibid. n. 27. (vg) Ibid. n. 27. (vh) Ibid. n. 27. (vi

no id certe non est visum, qui vel eos in quibus rami venae Azygae lateris primum inflammati in varices abierant, ad me scripsit, (o) ex serua quidem pleuritide, sed in peripneumoniis, & septi inflammationem facessente, diem suum obiisse. Quin Riverio ipsi, dum contrariam tueretur sententiam, veritas expressit verba haec, quae in Sepulchreto quoque (p) a te reperientur, nobisque satis esse debent: pleuritides vehementiores, quae mortem inducere consueverunt, in peripneumoniis ut plurimum degenerare. Sed universe asseverat Medicus Praestantissimus Trillerus (q), in vera pleuritide, non pleuriam solum affici, quod haecenus quidem temere creditum; sed ipsam quoque pulmonum substantiam simul infestari, quod unicus medicinae ocellus, anatome, docuit luculentissime, & nullam veram pleuritidem acutam sine peripneumonia agnoscit. Denique; ut alios hic omittam; satis fuerit, Anatomicum Exercitissimum Hallerum (r) negare, sibi unquam visum, solam pleuram inflammatione sua hominem necasse.

41. Nec vereor interit dum in controversia hac de vera pleuritidis sede diutius haereo, ne tu forte Empiricos imitatus, quibuscum mollius, quod ad illam attinet, egit Galenus (s), de re inutili tot verba a me fieri, arbitreris. Nam si Dogmatici ea tempestate, contra illos parum idonea se responsione tuebantur; at nostris temporibus si Celeberrimos inter Dogmaticos Medicos duos consulueris, Boerhaavium (t), & Hoffmannum (u); non facile credes, eadem curationis discrimina Empiricos illos per solam experientiam accurate, partite, dilucide adeo novisse, atque hi, anatome, & ratione duce, proposuerunt, praesertim autem Boerhaavius. Aegre etiam feres, fuisse aetate nostra ferioriorem Medicum, qui eadem omnes uti curatione, scripserit, siue pleuram morbus teneat, siue pulmones, oblitus videlicet vel ejus discriminis quid ne ii quidem negant, qui cetera extenuare conantur, si res ad suppurationem vergat, tunc saltem requiri aliam curandi rationem, si pus in pleura sit, additque muscularis, aliam, si in pulmonibus, & longe alia via ex illa, atque ex his, esse educendum. Non me fugit, alios quoque, & longe quidem eo peritiores, memoria nostra fuisse Medicos, qui eandem fere, imo parem omnino medendi rationem docuerint utrique morbo convenire. Sed hi aut sedem utriusque in pulmone, aut simul utrumque esse, arbitrabantur, & quae remedia utrique morbo communia, & recte quidem, statuerent, satis intelligitur. Ille vero, ut omnem Anatomicorum operam in disquisitione hac inane esse, dicitur, idem affirmabat de universa curatione; quasi illud saltem verum non esset, magis sollicitum de morbo, & de celeris magnorum auxiliorum administratione Medicum fore, qui multo creberrimam ejus sedem sciat esse in pulmonibus, rariorem in pleura. Tu autem, si bene tuum novi animi sciendi cupidum, & veri cognitionem rebus ceteris anteferentem, non iis modo quae de morbo hoc mihi haecenus conspecta esse, dixi, contentus non eris; sed illud insuper, fortasse optabis, ut quemadmodum pulmonum membranam toties integram sanamque fuisse, animadverti, ita & nonnunquam ipsam dumtaxat quasi erysipelate affectam, profunderem, ut sedes omnes harum thoracis inflammationum per anatomen ex me cognitae haberet. At aliis quoque medigentioribus, aut fletioribus aliquid relinqui, ne gravius feras: intereaque ex ea sede, quam omnium frequentissimam esse, confirmavi, tibi satis sit cum alia, tum hac praesertim multo facilius intelligere. Primum, cur empyema saepe adeo non sequatur, ut sequi oporteret, si pus in pleura unde extrorsum nullus patet exitus secundum naturam, acervaretur. Alterum, quomodo tanta puris copia a pleuritidis quibusdam expectoretur, aut in eorum thoracem effundatur, quae si a pleura proveniret, exili sane, tenuisque membrana, magnum profecto esse miraculum, ut Aretaeo (x), sic & aliis videri posset. Nam quod ab inflammatione tam crassa fiat, ut tantam possit materiae vim continere, nec mihi unquam, nec Valsalva, nec ulli ex iis Anatomicis videre pro certo contigit, quorum longe maximum fuisse numerum Observationum, supra

(y) dictum est. Ad pleuram autem pinguedinem addere, ut materiae copiam non defuturam intelligamus, vide num liceat. Exterior enim pinguedo ad spuriam pleuritidem, non ad veram spectat, & latentem, de qua hic loquimur. Interior autem quantula demum sit in non obes, minime ignoras; obesos enim minus esse pleuritidi obnoxios, agnovimus alibi (z) cum Medico Diligentissimo Trillero. Tertium denique, ea posita quam frequentissimam esse hujus morbi sedem probavimus, a te facilius intelligendum, illud est, quomodo cruentum spiritum saepe adeo vel inter hujus initia se ostendat.

42. Non sum neceus, quot rationes Viri ingeniosissimi excogitarint hujus explicandae rei, quando etiam in sola pleura statueretur inflammatio. Quorum antiquissima Erasistrati est, cujus verba, nobis a Galeno (a) contra disputante servata sunt. Quam rationem quamvis Sennertus (b), dissimulato auctore, secutus esset, nunc tamen plerique ignorarent, nisi inter Italos Vir Doctus, idemque de Pleuritidis tractatione bene meritus in bono lumine collocasset, imo probabilem reddidisset, Erasistrati verbis non modo ad nunc cognitam sanguinis circumscriptionem accommodatis, sed etiam per Bronchiales arteriam, quam Erasistrato notam, ac Galenus, secus ac respondentem illi venam, sermo utriusque (c) satis ostendit, singillatim expositis: qua in expositione tamen cum alia fortasse, tum illud certe optare possis, ut per concavam arteriam non Bronchialis intelligeretur, sed Magna; nam & vena quod maxima sit, ob id ipsum cavum nominatur, ut a Galeno alibi (d) traditum est. Inter recentes autem spui illius cruenti explicandi rationes, ut vetustas alias, quas Schneiderus (e) jam satis refutavit, praeterea, nihilque de ramis venosis dicam, a pleura in ramos venosos pulmonis pertinentibus, ab nonneme in rem hanc indicatis; ut nihil, inquam, de iis ramis dicam nisi quod li velesent perpetui, quidquid inferrent, minime illud in pulmonibus subsisteret, quippe ab angustis in latiores semper venas cum reliquo eorum sanguine perferretur, alio tradendum; at eam profecto rationem sine laude omittere non possum, quibusdam in casibus fortasse locum habituram, quam per tubulos inter Venam sine pari, & arteriam Asperam iniectionibus detectos mihi quondam significavit Lancisius (f). Verum ut summi Viri ingenium, & diligentiam probem; certe quotiescunque pulmonem ipsum esse inflammatione affectum sciam; non facile ego in pleura expectorati sanguinis causam quarum, nec via recta, amplissimaque relicta, obliquos, angustosque ramus sequar praesertim donec meminero eorum Observationum, quas olim in disputatione mecum, ut solebat, amice habita in Bononiensi Scientiarum Academia proposuit Nannius, presse nimium in vetere illa scheda indicatas, ex qua una potuit Vir ceteroquin non minus diligens, quam doctus, qui nunc magno fide merito illi Academiae a secretis est, in ejusdem Commentariis (g) describere. Nannius enim sic narrabat, ut ego illo eodem die memoriae causa mihi adnotavi: in ea pleuritidis epidemia in qua vix unum aut alterum pleura dumtaxat laesa deprehendit, hosque mortuos sine sputo sanguineo, ut in Commentariis scriptum est, ceteros (id quod ibi minime leges) in quibus pulmones potissimum laesos offendebat, qui sane quamplurimi fuerunt, omnes praeviis cruentis sputis decessisse. Nunc itaque intelligis tum quare sibi non omittendum putaverit, in duobus illis, ejusmodi sputa defuisse, tum quid mihi ab ejus Observationibus in rem praesentem indicari videatur.

43. Eodem die memini quae in Nosocomio S. Mariae de Vita ipse videram in duobus adolescentibus, sed in alio alio tempore, cum Academia communicasse. Alter ex frigore externo correptus fuerat perforante dolore circa medium lateris dexteri, qui in eo, quem exiguum tenebat, loco se movere, & circumferre videbatur, linteis calidis admotis non remittebat, rangendo autem crecebat, ut in id latius asper decumbere non posset. Noctis febris accessit cum frigore incipiens, cum sudore autem desinens. Quae etsi erat intermittens; tamen cum rediret singulis noctibus, dolor autem idem perstaret; in Nosocomium venit adolescens: ubi sanguine emisso et brachio, latere autem inuncto ex oleo calido de lini seminibus expresso, sedem quidem mutavit dolor, & naturam haec-

hactenus, ut potius gravando, quam perforando molestiam afferret; ceterum mucronata cartilago; ad eum enim locum transiverat; manum tangentis ferre non poterat. Cum hac nono jam die ab initio doloris ita se haberent; ex improvviso tussis oborta, sanguinis grumum fecerunt, majoris castaneae magnitudine ager reject. Quo ejecto, omnia quae dicta sunt, abiit, ut nec febris nocte proxima, sed sudores potius redierint, deinde vero ne hi quidem. Igitur quarebam, unde is grumus? nam ex arteria Aspera non videbatur ea magnitudine provenisse: e naribus autem intimis, etsi per extimas haud ita pridem sanguis prodierat, ager venisse constanter negabat; tum quae praecesserant, eorumque subita solutio, aliaque praeterea ut ipsi crederem, faciebant, Relinquebatur, ut e ventriculo: quamvis nulla ad hujus regionem molestia primis diebus praesertim se prodidisset, neque ulla nausea, ulla ad vomitum propensio ipsam grumi rejectionem antecessisset. Certe autem ad ventriculum attinebat quod in altero acciderat Juvene. Is enim dolore lateris, tussis, ceterisque pleuritidis indicis affectus, & de his dumtaxat conquectus, nisi quod tamen simul nausea tentabatur, cum ab iis quae ceteros juvare pleuriticis solent, vel pejus se haberet; denique rejecto inter vomitum sanguinem terete lumbico, statim ab iis, quae dicta sunt, omnibus liber est factus. Nec vero hanc Observationem eo die commemorabam, quod raram esse, censebam; neque enim me fugiebat, ex quo Gabucinus (h) unam ejusdemmodi proposuerat, quae Donato (i) adeo mirabilis visa erat, quod prodita essent aliae tum ab iis quos laudat Etmüllerus (k), tum ab aliis, qui in Sepulchreto (l) memorantur: ad quas esse quae addi possint, non ignoras praesertim ex Hardero (m), Joanne Baptista Verna (n), & Josepho Antonio Pujati (p) Auditore olim nostro, nunc Collega meritissimo, a quo una plurima doctae, ut solet, accurateque propositae sunt. Verum ideo commemorabam, quod sermo de Pleuritide erat eo die in Academia institutus ob litteras a Cremonensi Medico, dum viveret, Experientissimo, qui condiscipulus meus fuerat, Ignatio Pedratto ad me datas, in quibus verminosas pleuritides summa cura describebat, quae hyeme A. 1703. Farnesii, ubi tunc ille medicinam faciebat, in eaque vicinia epidemice grassabantur. Ut igitur appareret, primum quidem, a vermibus inferri aliquando pleuritidis similitudinem, quae, ejectis vermibus, continuo evanesceret; deinde autem, veram ipsam pleuropneumoniā interdum fieri, si porro illi irritare pergerent, & sic ad thoracem non vapores nescio qui, sed constantes spasmodicae membranae crispaturae traderentur, quae sanguinem denique, praesertim lentum, in vasculorum angustis retinerent, visum est, ut hoc licebat ex recentibus Pedratti Observationibus intelligere, sic illud quoque recenti mea Observatione confirmare.

44. Quoniam vero in Sepulchreto nullam invenio dissectionem, quae in pleuritide verminosa ostendat, revera posse thoracis interiora inflammari, cum ea quae ex Quercetano proferuntur (q), lumbicorum cumulos dumtaxat exhibeant, in ventriculo & intestinis repertos; quae tunc Pedrattus in thorace mortuorum viderit, adscribam; si prius tamen quae in viventibus adnotavit, ex iis quae tum scripserat, tum coram addidit postea, cum plura post scriptam epistolam observasset, summam significaverō. Juvat enim decipitum morborum Constitutiones plures, & alibi observatas, legisse, & inter se contulisse. Ille igitur sic observavit. Lateris dolor obtusus potius quam pungens, primum omnium existerat, qui praeterquam quod nonnullas habebat intermissiones, initio erat tolerabilis. Interea autem apparebant indicia vermium in ventre nidulantium quin horum aliqui ut plurimum ex ore ejecti, aut cum alvi recrementis conspiciantur. Simul autem non sine tussi, & hac vehementi, sputa erant alba, non concocta, eademque sanguineis quasi filamentis jam tincta. Febris, quae cum horrore inceperat, uno fere tenore, & cursu perstabat: Pulsus; non, ut in pleuritide solent, duri, tensive; humiles erant, parvi, inaequales. Ad quintam usque, aut, summum, ad septimam diem morbus non modo non crescebat, sed potius decreverat, atque adeo jam propemodum victus esse vide-

batur, dolore, ac tussi, abeuntibus, febre autem ipsa non mediocriter imminuta. Postea vero haec omnia usque adeo majora quam antea, fiebant, tantaque & spirandi difficultas, & virium defectio adjuungebatur, ut intra horas quadraginta aegri misere inquieti, intus aestuantes, toto autem corporis ambitu perfrigerati, & quod certissimum erat mortis signum, cadaveris instar livebant, nullis tunc proficientibus auxiliis, interirent. Sed in morbi initio, ut denique animadvertum est, profuit iis qui firmis essent viribus dare quae vomitum moverent, & nominatim quam benedictam vocant, Rulandi aquam, de qua confer quid in ejusmodi pleuritidibus censeret Quercetanus; habes enim vel in Sepulchreto (r). Alvim autem in hoc morbo ciere oleo etiam ipso ex amygdalis recens expresso, aut mercurio, ut vocant, dulci, ad abigendos certius vermes cum pauca myrrha, & corallina conjuncto, non ita proderat. Nam etsi hoc lumbicis mirifice expellerentur; mox tamen a defectionibus exacerbabatur dolor, & crescebat inflammatio. Oleum autem illud cum a primo expectorationem reddere faciliorem videretur; paulo post tamen, quasi pulmones laxasset, aucta spirandi difficultate mortem accelerabat; ut omnino fuerit omittendum. At sanguinis missione, quippe vires deficientes, abstinere oportebat, vix ut nonnunquam, maxime urgente inflammatione, partite tamen, ac parce, fuerit instituta. Sive igitur hic morbus ita erat explicandus, ut paulo ante (s) indicatum est, explicationem confirmante utilitate ex Rulandi aqua inter initia statim id quod lentiores sanguinem facit, uturum esset, ejiciente, siue etiam aqua eadem quasi antidoti instar cum Quercetano, aliisque spectata, morbum hunc mavis pestiferi aliquid habuisse, quod vermes comitarentur potius, quam facerent; nam & pestilentes pleuritides interdum observatae sunt, quo illa apud Ballonium (t) in Adnotatione I. referuntur quae ab eo sunt descriptae initio Constitutionis Vernae A. 1571. pressius in Sepulchreto (u) commemorata; illud certum est cum multoties, quos descriptus morbus abstulerat, cadavera tum Farnesii, tum in proximis oppidulis secarentur, viscera quidem ventris in aliis aliter, ut propria singulorum affectiones ferebant, constituta apparuisse, scirrhusa videlicet, obstructa, aut alia ratione male habentia, praeter ceteris autem valde affectum ventriculum, & tympaniticum in modum, insatium, putridumque & graveolentem humorum saburra onustum; sed praecipuam lesionem in omnibus intra penetralia thoracis, fere eandem acque propterea ex uno tantum subjicitur, deprehensam esse.

45. VIRI quem modo propositi morbi vis atrocitas, ac celeritas absumpserat, PULMONES tumentibus adeo, ut totum thoracis cavum implebant. Sinister autem, quo in latere dolor fuerat, penitus inflammatus ac nigricans conspectus est, praeterea inferiora versus albidio, ichore infarctus, abscessus instar. Pleura ubique inflammata, livescens, & nonnullis quasi punctis sanguineis distincta. Intercostales musculi, Interni praesertim, & sinistri, haecenus inflammationem contraxerant, ut fugillati viderentur. Denique in cordis ventriculis, annexisque Magnis utriusque generis vasis grumi fuerunt atri sanguinis, nec dissimiles polyposea concretioni.

46. Ex his quae a nobis de Verminosa Pleuritide relata sunt, conjunctis tamen cum iis quae de eadem supra (x) laudati Auctores scripserunt, jam tibi facile apparebit, nulla esse vera pleuritidis signa, quae non aliquando in illa quoque sint observata non modo cum jam in veram degenerasset, sed tum etiam cum hujus tantummodo similitudinem referret. Quo magis, in pueris praesertim, itemque in aliis qui soleant vermibus esse obnoxii, nec non in iis Constitutionibus quae horum feraces sint, cavere Medicos, oportet, ne forte pro vera haec pleuritide aliquam in qua necdum aliud sit, nisi pleuritidis similitudo, solis anthelminticis curanda, non sed de pulmonis, & pleurae, & utriusque inflammationibus legitimis, aut nothi haecenus. De inflammatione autem diaphragmatis, aut mediastini, & pericardii quidquid vidi cum leve fuerit, & cum pulmonum inflammatione conjunctum; simul cum hac jam in his Litteris (y), aut

(o) Dissert. de Vena sine pari. (p) Sect. has Obs. 14. §. 4. (q) Vid. Commenc. Litter. A. 1741. Hebd. 2. n. 2. (r) Opusc. Pathol. Obs. 13. (s) De Loc. aff. 1. 3. c. 2. (t) Aphor. de cogn. & cur. Morb. cum §. 849. & seqq. cum §. 856. seqq. (u) De Loc. aff. ad n. 28. §. 2. & seqq. (x) De Caus. diuturn. 1. 1. c. 9. (y) n. 38. & seqq. (z) Epist. 20. n. 10. (a) De Loc. aff. 1. 5. c. 3. (b) cap. 16. cit. supra, ad n. 39. qu. 3. in fin. (c) cap. 3. modo cit. infra medium. (d) De Venar. & differt. c. 2. (e) Dissert. de Pleuripneum. 6. 1. §. 33. 34. (f) Dissert. de Vena sine pari. (g) Tom. 1. inter Medica.

(h) Comment. de Lumbic. 6. 13. (i) De Medis. Hist. Mirab. 1. 4. c. 6. (k) Praef. 1. 2. §. 18. art. 9. (l) Schol. ad Obs. 38. hujus Sect. (m) Apiar. Obs. 66. (n) Vid. AG. Lipl. A. 1691. M. Janu. in fin. ad Obs. 26. (o) Princ. morb. acut. Pleurit. P. 3. c. 11. n. 19. & seqq. (p) Dec. rar. Medic. Obs. 7. (q) Obs. 38. paulo ante cit. & Schol. ad eand. in fin. (r) in cod. Schol. (s) n. 43. in fin. (t) Epidem. 1. 1. (u) Schol. ad Obs. 38. hujus 4. Sect. (x) n. 43. & seqq. (y) n. 35. 36.

aut in aliis etiam (z) indicatum est. Videre igitur poteris qui peculiare illarum membranarum inflammationes non conspexerunt modo, sed & earum signa adnotarunt. Neutrum enim solum satis est. Sic olim Avenzoar, cujus non brevis locum Zacutus (a) protulit, & fufius ante Freindium (b) consideravit, signa proposuerat inflammationis Mediastini, quam se perulisse, non dubitabat. Sic etiam Jacotius (c) non reticuit notas quas eidem morbo de Avicennae quoque sententia credidit convenire. Sic denique Heurnius pater (d) quibus ex indicis conjiceret, Juvenem quandam esse indidem mortuum, legeris. Contra, Nicolaus Masfa (e) qui apostemata etiam in mediastino vidisse se, scripsit, de eorum signis nihil adiecit, cum illa quae in Nobili Florentino pleuritico apostemata comitata erant, diligenter retulisset, cujus morbi, & dissectionis in Sepulchreto nullam video mentionem fieri: & quamvis se vidisse, ait, & multas alias, a pleuritico apostemate mortuos, quorum apostemata magna erant; tamen haec superius non memoravi, incertus, an ejusmodi magna apostemata ad ea sepe spectarent, de quibus agebam, an potius, ut in Florentino illo de quo dicebat, ad muscululos etiam proximos occupantia, frigida, antiqua, & multos annos perpetua tussicula, & gravante dolore permixta. Opus igitur est signis, per dissectiones comprobatis, ut morbum dignoscere, & accelerata auxiliorum administratione curare possis, aut si hoc non liceat, saltem de gravi periculo monere, & ne deceptus videare, quid in cadavere sit inveniendum, prae dicere. Utrumque autem quod simul requiri, dicebam, ostendit Medicus praestantissimus, Salius, vicinus meus (f). Qui cum junior in mediastino inflammatorium tumorem, nec parvum, primus omnium vidisset, quae autem symptomata in aegro fuissent, diligenter adnotasset; postea non cessavit unquam ea cum illis quae in aegris aliis similia occurrerent, doctere conferre; itaque & morbi signa constituit, de eoque doctre periteque scriptam primam quam Medici habuerint, integram tractationem vulgavit. Observationem, quae tractationis causa fuit, in hac habes Quarta Sepulchreti Sectione (g): in Sectione autem Prima hujus libri II. alteram (h) leges, quam insequenti saeculo literis mandavit Panarolus, praetervisum iis quos de hoc morbo scripsisse, vidi: in qua utinam alia, quae defuisse non puto, symptomata adscripta essent, & inflammationis sedes, quae fortasse pericardium attingebat, dilucide esset indicata. Quorum alterum non desiderabis quidem in Heurnii filii Observatione, pariter in Sepulchreto (i) relata; at signorum quae fuissent inflammationis hujus peculiaris priusquam in vomica abiret, imo vel postquam abierat, nullum adnotatum invenies. Ut inflammationis, & abscessus Mediastini, sic & Pericardii quotquot memorari exempla vidimus, ea tibi, ut perlegere citius possis, in Sepulchreto indicabimus. Primum igitur eandem illam quam Salius esse, diximus, Observationem inspicies, ut quae inflammatorium tumorem exhibet, in parte etiam ad pericardium attingentem; quapropter de utriusque membranae inflammatione Salius agit, certe antequam Rondeletii Observationem (k) inspicere potuisset, quippe Lugduni editam eodem A. 1583. quo Salius Praefationem Iduibus Martii scribebat Faventiae, libro suo praefigendam. Historias autem quas proximo saeculo conscriptas, ex Hildano, itemque ex Zacuto citari videris; binas, ne forte fallaris; ex eorum singulis citari, scito. Hildani enim primam reperies in Sepulchreto (l) haud procul ab ea Rondeletii, quae modo commemorata est; alteram autem Sectione hac IV. (m). Ubi etiam est Zacuti propria (n), nec tamen eo quem ibi a typographo indicatum videbis, libro illius. sed si conferre forte volueris; & sane paulo aliter Auctor scripserat; libro I. perquirenda. Zacuti autem altera ad pericardium certe non attinet; imo illa est Avenzoaris morbi sui descriptio. A quo ut mediastini, sic etiam pericardii inflammationem, & abscessum esse memorata, cum Freindius (o) admoveat; quomodo Salium, & Rondeletium excusabimus, nullam ejus mentionem facientes? praesertim cum hic scripserit, eum affectum neminem, quod sciret, adnotasse, & Salius, mirandum esse, quae ratione praxim docentes, utrumque affectum ita neglexerint, ut ne horum quidem minimum fecerint verbum: quanquam hic quos intelligeret, no-

vissimos videlicet Medicos, sua satis Praefatione declaravit, in suaque Praefatione ostendit, cur Avicenna, ut Jacotius non dum morborum omnium curationem, sicut Ordinarii Praefici, doceret, sed dum Coacas interpretaretur, censuerat, inflammationi mediastini cognitionem ipsi quidem tribuere non potuerit, tanto libentius tributurus Avenzoari, quod vetusti alicujus Medici, ut tum solebant, auctoritate sua signa pleraque sic confirmasset. Verum, quod pro Rondeletio quoque dictum velim, tanta praeter ceteris Arabicis Scholae Medicis Avicennae fama invaluerat, ut quod in magno ejus Opere non extaret, frustra apud reliquos perquiri posse videretur. Longe difficilius est Ludovicum Mercatum excusare, a quo scripta de hisce affectibus (p), si cum Salii, quem ne nominat quidem, tractatione contuleris, ab Salio omnia sumplisse, statim cognoscas. At quanto minus erga Salium grati, ut saepe fit, aliqui fuerunt qui eodem vivebant tempore, tanto gravior, aequiorve fuit hoc nostro saeculo nobilis Scriptor Freindius (q), gratique pariter fuerunt Archiatri duo Amplissimi, quos, haec recensens, qua parte de his Morbis scripserunt, nuperime legebam: imo alter Observationem sua Salii Observationem discrete confirmavit; alter quomodo, & quando a praefrigido aere inspirato, aut a gelida potione mediastinum, quippe a pulmonibus interceptum, gulam autem interceptum, non difficile inflammari possit ostendit. Nec tamen Salio ingratum fuisse, crediderim Virum aliquem Doctum, qui cum anno postquam Freindii Historia Medicinæ prodierat, decimo Scriptum vulgaret suum, questus est, Mediastini inflammationem fuisse ab omnibus ad id usque tempus praetermissam, cujus interim signa quaedam produxit, inter ea quae Salius propulerat, occurrentia; neque enim hic vel syncopen, ubi inflammatio pericardium attingeret, praetermisit. Eam igitur querelam inde potius ortam putaverim, quod nec omnes omnia legere, nec quae legerimus, omnium postumus meminisse. Ceterum animadvertenda ab Salio signa relegendis, illud fortasse miraberis, cum molestiam ad sternum animadverterit, ad dorsi vertebrae non adnotasse, aut cum illius rationem hanc redderet, quod mediastinum ad sternum alligatur; non attendisse, ad vertebrae quoque alligari: aut saltem non adnotasse (id quod fortasse erat) proprius sternum, quam vertebrae, fuisse illas inflammationes: quod discrimen in locis quibusdam Hippocraticis de pleuritide ad dorsum, aliter in Sepulchreto (r) explicatis, attingit Cl. Verna (s): quamquam Epistola superiore (t) alia quoque a meratio indicata est, cur mediastino affecto, accidere interdum possit, ut sternum, potius, quam vertebrae, compatiatur. Sed vertebrae facta mentione, id etiam mirari subit, cum saepe adeo capitis dolores per sanguinis impetum aut moram in cerebri meningibus, aut per aliam aliquam harum laesionem, irritationemve explicantur, cur ad dorsi dolores, de quibus nominatim in hac Sepulchreti Sectione agitur, explicandis per raro solet commemoratio fieri meningum Spinalium medullam convulsentium, quae nihil demum nisi illi superiores meningis sunt in vertebrae cavum productae. In hac ipsa Sectione exempla etiam afferuntur dolorum thoracis ab aneurysmate provenientium. Quorum; etsi in alia Epistola de Aneurysmatibus plura scripserim, aliaque in alia sim additurus; unum, atque alterum exemplum seorsum hic proferam, primum quidem propterea quia vix aliud ejus aneurysmatis indicium rescire potuimus, quam dolorem intra thoracem; alterum autem, quia non solum ab aneurysmate, sed etiam ab jecinoris pondere is thoracis dolor videtur repetendus.

47. MULIER constitente aetate, quae alias in Nosocomio Patavino fuerat ob dolorem in sinistra intima thoracis parte, in idem rediit ante medium Januarium A. 1717. de eodem illo dolore querens, nunc magna cum febre conjuncto. Pulsus erat vibrati morbusque omnino videbatur gravis, sed non adeo, ut mors jam proxima esse crederetur. Fuit tamen, nam postridie quam in Nosocomium venerat, mulier improvise mortua est.

THORACE aperto, hujus quasi hydrops a primo apparuit. Sed cum infra aquam magna concreti sanguinis copia occurreret; intellectum est, hujus serum hydropis speciem representasse. Quarentibus, unde sanguis prodidisset, magnum se obtulit Aortae aneurysma, idque per-

ruptum.

ruptum. Quam arteriam cum diligenter specularem; sic observavi. Jam inde ab initio, a quo erat latior, intusque inaequalis. Nec tamen in manifestius aneurysma se dilatabat priusquam Subclaviam sinistram emisisset. Inde non in faccum quandam lateralem, sed in omnem partem truncus ipse se expandebat, ut cavum efficeret magnum, forma ad sphaeroidem accedens: ad cujus intimam partem, iterum se in arteriam modum contrahebat, secundum inferiores thoracis vertebrae, ut solet, descendens. At superius, ubi dilatata fuisse, dixi, hinc altiore sinistri pulmonis partem premebat, inde vertebrae aliquot corpora, & laterales processus, & proximam costarum partem, a sinistris pariter, urgebat. Et haec quidem ossa omnia erant ibi valde excavata; illa autem pulmonis pars atra erat, tum dura adeo, atque compacta, ut mirabile hic officium, quod verbo attigi in II. Adversariis (u) praestaret. Scilicet aneurysmatis interior facies, nullis in hac muliere corticibus polyposi obducta, intimam arteriae substantiam, sicuti nonnullis in locis, perraris tamen, & angustis, laxam adeo ostendebat, ut ex ea quasi squamula nullo negotio avelli posset, ita & eandem, & extremam ubi cum pulmone aneurysma artissime conglutinabatur, exeam, & prorsus deficientem spatio duorum digitorum commonstrabat: eam autem parietis arteriosi partem supplebat mirifice, sed evidenter, pulmo, ut neque per oras spatii illius ob firmissimam, amplamque conglutinationem, neque per pulmonis substantiam, quippe adeo ibi, & in ea vicinia compactam, quidquam sanguinis exire posset: itaque nec cruenta sputa mulieri fuerant, & ipse incrementum prorsus arteriae Asperae, & bronchiorum intimam faciem inveni. Ceterum nullum in corde vitium, nulla polyposa concretio, si unam excipias, longulam quidem, sed exilem, quae ex sinistro ventriculo per Aortam ad hujus usque curvaturam pertinebat: quin sanguis in corde, & alibi fluidus non minus, quam ater, conspectus est. Abdomine, quod rugis non carebat, diducto, praeter eum singularem, quem ex hac muliere satis in Adversariis III. (x) descripsi, flexum, & situm incipientis Crassi intestini, & jecur decolor; generationi attributa partes nonnulla exhibuerunt digna adnotatione. Uterque enim testis erat niger, sinister autem durus praeterea, & ex parte plenus sanguinis semiconcreti. Ambo ad Tubas, & proximas partes sic annexi, ut pro certo scire non posset, ad quas potissimum attinerent hydatides circumjectae, a dextris quidem multo minores; a sinistris autem magna una, aliaque hujus parietibus adherentes eo numero, ac magnitudine, ut universae creditae sint aquam continere ad uncias quatuor. Haec erat subflava: hydatidum autem singularum tunica duplex, quarum intima tenuior, vasculis erat instructa albescentibus, ut tunc apparebant. Tubarum utraque inter hydatides illas, & deinceps impervia, prope uterum autem crassior facta, & non modo pervia, sed dilatata: ibique sinistra plena erat mucis ferme limpidi. Sed in uteri interna cervice, quae hic erat praelonga, mucus fuit ex atro flavus, tenacissimus. Oculi autem uterini corona quae in vagina prominere, ac vagina ipsa oblita erat tota quadam alba materia, quali mulier; id quod pro certo sciri non potuit: fluore quodam laboraret, eoque originem haud altiore habente: quod mucis color indicat longe alius in cervice, Tubaque descriptus. Scire etiam frustra cupiebam, numquid mulier quæta esset de mammis. Has enim cum extra, intusque scrutarer, & hic illic duriores quam aequum videretur, in rugosis praesertim, ac proclivibus, animadverterem; comprimendo serum expressi, quod ex nonnullis papillarum foraminulis turbidum, & colore diluto quidem, sed ad eum quem tabacci dicimus, proxime accedente; ex aliis autem prodibat colore omnino ex viridi nigricante. Quin ex incisa glandulosa mammarum substantia serum alicunde erumpebat viride, aliunde autem atrum: tamen eo sero absterio substantia illa apparebat alba, satisque sana. Denique; cum aquam in Spinae tubo esse, intellexissem; perlustratis intus, extraque iis thoracis vertebrae quas ad aneurysma excavatas fuisse, dixi, harum vitium minime ad tubi cavum pervenisse, manifestum fuit.

48. De viridi illo, atroque mammarum fere aliquid scribam alio loco (y); ne a proposito nunc divertam. Hic autem si forte miraris, aneurysma, cujus vis ossa illa excavasset, tanto molliorem pulmonis substantiam pariter vitare non potuisse, aut eam saltem quae erat circum hiatus oras, conglutinationem divellere, hor-

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

labor, ut Observationem legas Cl. Maloetii (z), in qua cum aneurysma adhereret trunco arteriae Asperae, hujus autem cartilagine aliquot partem faceret parietis aneurysmatis, ut pulmo faciebat in nostro; ea tamen vis sanguinis quae illas cartilagine attriverat, & ex parte eroderat, neque adhaesionem illam quae circum erat, dissolverat, neque tanto molliores, & tenuiores parietes reliquos aneurysmatis corroderat, aut perforaverat. Nimirum quae ictibus magis cedunt, minus laeduntur; quae autem valentius resistunt, ea vero detrimentum multo gravius accipiunt. Sic etiam; ut inter multa, recentiore exemplo utar; ex Cl. Schreiberi Observatione (a) cognosces, cum ingens Aortae aneurysma sub Pectoralibus musculis Minori, & Majori ita esset disrumpum, ut foramen posset pugnum admittere, tresque ibi costas absumpserit; tamen neque intus pulmonem, quem prepresserat, aut diaphragma, quocumque concreverat, neque extra violasse muscululos, quibus occludebatur, Pectorales. Sed jam ad ultimam Observationem veniamus.

49. JUVENIS meraci vini potationibus deditus, eoque largioribus, quod sitim ars sua movebat, quae erat coquinaria, post nimios in hac labores, coeperat ante mensam thorace & stomacho male habere, & difficile respirare: mox etiam durities quaedam ad umbilicum accesserat. Erant haec omnia sine febre. Sanguine bis, sed intra modum, e brachiis misso, & datis quae ad demulcendum, & expectorandum facerent, ita melius habuit, ut sibi perfunctus videretur. Sed post dies octo, cum in eo solum peccasse se, diceret, quod debilioribus etiam tum cruribus nimis ambulasset; redierunt illa omnia, multoque graviora. Vidi ego cum demum in Bononiense Nosocomium S. Mariae de Vita esset illatus pridie Kal. Maji A. 1703. die a recidiva octavo, an nono. Facie erat alba, atque subrumida, frigidis pedibus, & a diebus jam tribus non secus ac crura tumebantibus. Pauca mingebat, multum stitabat. Pari in quovis situ difficultate jacebat: sed si caput attollere tentaret; sudor in fronte prorumperet. Cum de his, & de iis quae supra dicta sunt, quæretur; tum maxime de pectoris angustia, & ingenti praesertim pondere querebatur propemodum acsi, ut ajebat, molam ad pectus haberet frumentariam. Pulsus explorare cum vellem; frustra carpum utrumque tetigi; in neutro percipi poterat, homine, quod ad caput attinet, egregie valente, & quantum respirationis difficultas sinebat, satis prompte omnia quae dixi, narrante, & hoc insuper addente, se nunc quavis nocte febre corripi, a qua tamen corpus incalcesceret dumtaxat a medio fursum. Cum scire averem, an tunc saltem pulsus se prodere, qui interdiu latebant; omnibus in pejus ruentibus sic, ut postridie interiret, neque id, neque alia inquirendi facultas fuit, nisi per cadaveris dissectionem: cujus ex ore plurimum sanguinis prodierat.

IN THORACE, & Ventre aqua erat; non magna tamen copia. Sed in illo cor ex majoribus quae unquam viderim, idque, ut auricula quoque dextera, quae valde erat dilatata, & vasa Coronaria, quae ampla exstabant, sanguinis plenum atri, & ferme fluidi, sine ulla polyposa concretionem. Magni autem hujus cordis fibrae laxissimae erant; ut vel ipsae, quae in ventriculis prominent, columnae facillime sequerentur trahentis digitos. In Ventre ea pars intestinorum tenuium, quae umbilico respondebat, quasi inflammata videbatur ad palmi tractum. Sed hien, diaphragmati artissime annexus, revera colore fuit praeter naturam. Sic hepar quoque. Dura praeterea haec duo viscera; sed hepar magis, eoque gravius; ut minime dubitaverim, quin hujus pondere addito ad pondus cordis ingentis, & sanguine oppleti, magis diaphragma gravaretur, deorsumque compelleretur, eodemque a diaphragmate urgerentur hepar, & viscera alia proxima. Unde vero, & qua via sanguis in cadaveris os pervenerit, cum diligentius quaerendi tempus non esset; minime deprehensum est.

50. Ex ceteris autem quae in mortuo reperta esse, dixi, proclive est quae viventem affligerant, explicare. Nec tamen faciam, ne, si plura addam, voluisse videam non jam epistolam, sed librum mittere. Tu cum iis quae de vero cordis prolapsu, ejusque aneurysmate ad te alias (b) scriptae sunt, Observationibus si hanc contuleris, superiorem autem cum illis quae de aneurysmatibus arteriae Magnae (c); nec aliquid ab re alienum facies, & utrique adjecta invenies pleraque eorum quae hic consulto praetermittuntur. Vale.

N

EPISTO.

(z) Epist. 7. n. 11. (a) De Medic. Princ. Hist. l. 2. hist. 23. (b) Hist. Medic. ad A. 680. (c) Comment. in Coact. Sect. 2. l. 5. aph. 65. (d) Enarrat. Hippocr. l. 5. aphor. 24. (e) l. 1. Introduct. Anat. c. 27. (f) De Affect. Particular. c. 6. (g) Obf. 2. (h) Obf. 125. (i) Sect. 4. Obf. 27. (k) Sect. 8. l. hujus 2. Obf. 4. 5. 11. (l) Obf. ead. 6. 5. (m) Obf. 4. (n) Obf. 29. (o) Hist. & A. cit. (p) De Intern. Morb. Curat. l. 2. c. 6. (q) loco modo indicato. (r) Sect. huc 4. Append. ad Obf. 35. (s) Sect. huc 4. (t) n. 12. (u) P. 3. c. 8. o. 9. & 12. libri cit. supra, ad n. 43. (v) n. 12.

(u) Animad. 35. ad fin. (x) Animad. 14. (y) Epist. 50. n. 47. (z) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1733. (a) Nov. Comment. Acad. Sc. Imp. Petropol. Tom. 3. in Physic. Obf. 4. (b) Epist. 17. n. 28. (c) Epist. ead. & 18.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXII.

Verba sunt de Sputo Sanguinis, & de Sputis Purulentis, Sordidis, Empyemate, & Phthisi.

AQuum est tot Epistolarum longitudinem unius tandem brevitate pensare. Itaque minime prolixam hanc erit, etsi morbos de quibus tres in Sepulchreto extant Sectiones, & in his una longissima, comprehendere. Quod tamen ne incuria quadam, & præpropere festinatione factum credas; primum, omnium causas accipe tum aliorum prolixitudo, tum nostræ brevitatis.

2. Multa quidem, & digna quæ multum laudentur in tribus illis invenies Sepulchreti Sectionibus V, VI, VII. five Observationes legas, five Scholia. Sed simul invenies tamen quæ facile nolles. Exemplo sint in V. (a) cordis substantia per sputum rejecta; (b) hæmoptysis exruptione alicujus vasis in latere dextro, suspensorii hepatis; (c) in pulmonibus vena cava disrupta; in VII. autem (d) tabes ob renes, præsertim dextrum, jecori per membranas peculiare, quibus vestiebantur, quasi adnatis. Quid? quod aliqua, & in his prima illa in Sectione altera (e) iterantur, ut Scholia quoque (f). Atque ut in una Sectione VII. subsistamus; conser, quæso, Observationem LXIX. cum §. 2. XXIV. tum CXXXI. Observationis §. 1. cum 2; denique Observationem CXLIV. cum CLIV. intelliges, sexies ea proferri quæ ter satis fuerat protulisse: iterari autem cum lectorum perturbatione, qui in tertia duos credent libros Thomæ Bartholini citari, cum unus idemque citetur; in secunda ambigunt, Francofurti ad Viadrum, an potius Francofurti ad Oderam, ubi revera Observatio est habita, id contigerit; in prima denique cum in dissecto Christophori Richteri cadavere de utero; si Superis placet; verba, nescio quo casu, fieri animadvertent, quanta credis admiratione percussum iri. Sileo Observationem (g) Tabis a Glandula pylori adnata non esse observationem, sed conjecturam, eamque, si quæ ego ibidem similia vidi, & sine tabe, attendamus, non satis firmam. Scholium quoque sileo Observationi subiectum XXVII. ad hanc nullo modo attineret posse, in qua neque de matrona, neque de cerebro sermo sit (qui & alibi (h) error admittitur est): nec tanti esse quæ de actione hepatis, lienis, & pancreatis olim Diemerbroeckius comminisceretur, ut plures paginas in Scholio adjecto CLV. Observationi implere debuissent. Quid vero dicemus de Additamentis ad VII. eandem Sectionem? Mirro complures paginas Consultationibus (i) occupatas. Mitto Observationes, in quibus ne nomen quidem est ejus quo de agitur affectus, Tabis, velut in IX. At certe Observatio III. cum parte ejus Scholii, jam antea in Sectione ipsa vel paulo fufius Observ. LXII. producta fuerat, quemadmodum Observ. XCIII. & LI. jam data eadem quæ in Additamentis Observ. X. & XXI. repetuntur, si pauca in prima harum addita excipias verba, & plura in altera, quæ Blancardus, ut solebat, aut omisit, aut mutavit, quasi non Thomæ Bartholini, sed sui ipsius illa esset Observatio, in quo cautiore, quamvis non omnino vel in hac ipsa, fuit Bonetus. Ad hæc omnia, & istiusmodi alia, quæ ipse, diligentius inquirendo, fortasse animadvertes, si tot illæ Observationes addantur, quas Bonetus est ad alios titulos fatetur pertinere, non prorsus tamen hic prætermittit, tum alia de quibus ne id quidem fateatur, cum alio ipse quoque pertineant tamen, tum denique illarum ingens numerus, quas, ubicunque maciei esset causa, in VII. Sectionem conjectas videmus, in qua, ut libri hujus secundi inscriptio de Affectibus Pectoris indicabat, non alia Tabes locum habere debuisset, quam quæ causas obtinet intra thoracem; neque enim de Tabes, ut de Respirationis læsione, censendum est, quæ, ubicunque sit ejus causa, ipsa quidem semper thoracis evidens affectio est: si ergo hæc quæ dicta sunt, attenderis universa, facile intelliges, unde factum sit, ut quæ occasione propositorum morborum in Sepulchreto prolata sunt, tantum paginarum numerum occupaverint.

3. Nos autem contra, tantum abest, ut in hac Epistola velimus tibi aliquas Observationes semel, atque iterum narrare, aut quæ ad thoracem præcipue non attineant, huc dissectiones conjicere; ne verbo quidem hic illas commemorabimus, quæ est hic quoque attineant; tamen alibi

aut habuimus, aut habituri sumus occasionem ipsas proferendi. Quin etiam erant fortasse aliqua ad phthisim magis, quam ad peripneumoniam, spectantes, quas duabus proximis Epistolis cum de hac ageremus, referre ad ipsam maluimus. Nam etsi aliquando aut sputa, aut febris ejusmodi essent, magis ut phthisi quam peripneumoniz, convenirent, aut repertum in pulmone vitium non ita recens videretur; tamen cum Valsalva, qui ægros, & cadavera inspexerat, diserte adscripserit, ex peripneumonia esse mortuos, aut ego thoracis incommoda quæ præcesserant, omnino ignorarem: quæ novissime fuissent, scirem; hæc potius, & sententiam illius secutus, eo retuli quo aliqua certe ex parte spectabant, & unde tamen hæc, si malles, revocare tibi liberum foret. Præter hæc, præcipuam causam accipe brevitatis nostræ. Valsalva postquam juvenis in phthisi periculum venit, ut in ejus scriptum est Vita, cadavera istiusmodi morbis absumptorum minus, opinor, quæsit. Ego vero, ut me tibi aperiam, illa fugi de industria adolescens, & fugio vel senex, tunc ut mihi, nunc ut Studiose, quæ me circumstat, juventuti prospiciam, cautius fortasse quam opus sit; at tutius (k). Itaque non multa ille, ego vix aliquod dissectui. Quoram nunc ordine historias describam, & eorum primum quæ incidit Valsalva.

4. VIR quinquaginta annos natus, multos in itineribus labores passus, domum tandem rediit, valde quebatur de pectoris dolore, & tussis, per quam paucam omnino exspuebat materiam: commodius, capite demisso, jacebat: ventrem, & pedes habebat tumidos: multum fiebat: cum anhelatione respirabat: a cibo valde gravabatur. Ad hæc accessit sanguinis sputum. Sed hoc quævis, perstitit cetera, nisi quod uno fere ante obitu mense a dolore pectoris vacavit. Tres tamen, quatuorve ultimos dies in latere dextero cubare non poterat. Tandem ingenti sanguinis copia e pulmonibus erumpente, suffocatus est. VENTREM totum aqua replebat flavescens, non absimilis feri quod misso, concretoque jam sanguini circumiectum videmus. Nusquam lymphæ ductus conspiciebantur. Lien naturalem hepatis æquabat molem, arcteque adeo cum proximis partibus necebat, ut separari difficile posset. Hepar aliquantum videbatur contractum, & intrus, extraque palabat: ejus vesiculæ crassiores factæ erant tunice. Velicæ autem urinariæ tunice multæ hic illic cartilagineæ concrectiones inhærebant. In Thoracis cavo dextero pulmo sanus, nisi quod inferiore parte multum rubeat. In sinistro autem pulmo totus erat pallidus, contractus, & durus, faniosaque continebat materiam: præterea circumiectis partibus ita erat annexus, ut quasi cum ipsis corpus facere videretur, nec posset, nisi violentia adhibita separari. Pericardium quoque undique cordi adnæscatur. Hujus ventriculi prorsus inanes fuerunt.

5. Quares fortasse, quomodo sinister pulmo contractus dicatur, idemque circumiectis partibus adeo annexus? Scilicet aut non undique omnibus annexus erat, sed quibuldam: aut si erat, omnibus; non ambitu contractus, sed intima substantia fuit, quamobrem, contractus, & durus dicitur, faniosa materia quidquid spatii intra contractam substantiam relinquebatur, eo magis opplente, quod minus de ipsa tussis poterat ex duro, & alligato undique pulmone ejicere. Cujus hæc vitia cum pectoris dolor, tussisque significant, non post primum sanguinis sputum cepisse, cumque doloris ejusdem absentia ultimo ante obitum mense, indicet summopere auctam pulmonis duritiem priusquam alterum multo exuberantius sanguinis sputum contingeret; veri simile est, ad utramque sanguinis eruptionem multum contulisse duritiem illam, quæ primum vasorum partem, novissime autem omnia arctando, sanguinem coegerit primum quidem in eodem sinistro pulmone vas aliquod nimis distendere, ac rumpere, postremo autem id facere in dextero. In hunc enim, sanguinem, propemodum exclusum a sinistro, contracto, duroque jam toto, ob idque pallente, vim fecisse, tum impotentia illa extremis diebus in latere dextero cubandi, tum ejusdem pulmonis dexteriori, cætera fani, ingens ad inferiora rubor videntur commoveri.

strare.

strare. Et certe non modo in phthisi, qualis & vir iste fuit, qui ore sanguinem ejecerat, pulmonum durities & a Wirungo (l), & ab Ingrassia (m) reperta est, verum etiam in aliis, quibus nunquam purulenta, sed cruenta semper fuerant sputa, ut a Willisio (n), cujus hic fere sum explicationem secutus, alibi secutus aliam, ubi magis credam convenire. Cæterum quæcumque sequi placeat in eo sanguinis sputo, de quo me consuluit juvenis Sacerdos ex S. Dominici Familia; non erit facile causam reddere, curiis potissimum contingat, de quibus ille referebat. Cum enim ex eo quaerem, pater, an mater, an alterius parentes, aut avi eo sputo laborassent; diserte negavit: illud vero continuo adjecit, se Armenio patre, matre autem Itala procreatum; animadversum autem esse Venetiis in domibus aliis tribus, liberos quos Armenius pater, Itala mater genuissent, ejusmodi malo fuisse obnoxios, cui parentes, avique non fuissent: jamque sibi tres, aut quatuor germanos fratres eo sputo correptos perisse. Scorbaticum autem id mihi, & ipsi sanguinis sputum videbatur.

Sed ad Empyematum Observationes transeamus. 6. ADOLESCENTULUS annorum circiter duodeviginti, cum ab dexteri pulmonis inflammatione congruo remedium præsidio liber jam esse videretur; nova iterum corripuit febre cum tussi, purulento sputo, & siti. Facies interim tumescit. Assidue in dextero cubat latus, neque alium vel ad breve tempus fere decubitus potest. Venter tumet. Denique postquam duos menses, eoque amplius his fuerat vexatus, moritur. VENTRE, qui in cadavere detumuisse videbatur, dissecto, non parva feri limpidi copia prodit: nulla tamen in ejus visceribus apparuit læsionis nota. Thorace aperto, dexterum hujus cavum pure omnino plenum invenitur, in eoque pulmo adeo contractus, ut principio deesse videretur. Quoniam autem dum cadavere antea moveretur, per arteriam Asperam pus erumpebat; quæsitum est, num forte ex thoracis cavo per poros tunice pulmonis, an per ulcus quo hæc esset erosa, in bronchia pervenisset. Sed nullum in ea deprehendi ulcus potuit, quantum per intolerandum fetorem inquirere licuit fuit. Neque cum pulmonis contracta substantia dissecaretur magnum intus ulcus repertum est; sed nonnullis tantum in locis exigua tubercula parvam puris copiam emittentia. Cæterum sana erat pleura: pericardium autem aqua plenum.

7. Optandum fuisse, ut longiori, & accuratiori examine constituto membrana pulmonis explorari posset, ut de via puris non tam e thoracis cavo in pulmonem, quam e pulmone in thoracis cavum statui aliquid liceret. Cum enim pleura sana esset, relinquebatur, ut in illud ea puris copia excidisset e pulmone. In quo etsi ulcus minime repertum est magnum, sed parva dumtaxat tubercula, unde pus quod e cadavere ore effluerat, exisse, & paulatim in bronchiis collectum esse, exitumque; pulmonis tamen contracta substantia, abscessus, qui in eo antea fuisset, caveam non modo plurimum minuire potuit, sed etiam occultare. Neque enim sicuti in viro de quo paulo ante (o) dictum est, in hoc quoque adolescentulo ita contracta pulmonis substantia erat, ut ambitus minime esset imminutus; quin hic adeo decreverat, ut a primo deesse pulmo videretur: Cujus tanti decrementi duplex potuit esse causa, altera substantia intima pulmonis magna per suppurationem consumptio: altera ambitus pulmonis compressio a puris in thoracem effusi copia tanta, ut illam hujus caveam omnino completeret. Utriusque autem causa quanta vis sit, ex hisce ipsis Sepulchreti Sectionibus intelligi potest. Non paucas enim, nec paucorum in iis leges Observationes (p), ex quibus constat, pulmonis præsertim alterius non multam modo, sed universam prorsus substantiam suppuratione absumptas fuisse. Quibus non desunt quas addas. Amplissimus enim Senacius (q) nonnunquam pulmonis lobum totum vidit consumptum, & in pus redactum, Laubius autem (r) pulmonem dextero intra incredibilem ferme copiam puris crassum, ultra medietatem absumptum: quo referenda videtur Observatio quoque humanissimi Senis Dominici Passeri Medici Pisarensum Primarii, ad me scripta anno quo edita est, 1734. & quæ mirabilior est Marci Gerbezi (s) qui eundem pulmonem dextero totum una cum Aspera arteria præ putredine in pultem collapsam deprehendit. Et quamquam Jo. Taekius (t) ita vidit plane corruptum, ut latus dextero pulmone destitutum fuisse, scripserit; majori tamen admiratione afficeret Cl. Ritterus junior (u) qui in sinistro latere alba purulenta materia ad medium Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

usque repleto, tradit, pulmonis illius, qui totus fere erat contumtus, oscula vasorum fuisse aperta; nisi Celeberr. Anatomicus Hallerus (x) confirmaret, se loco pulmonis ejusdem sinistri, qui totus evanuerat, multum aquæ subfœtidæ, albuminis instar viscidæ, offundisse, in eaque arteriam Asperam, & vasa majora arteriosa, & venosa quasi resecta, patulo sine hiantia, ut sanguinis effluxum quid moraretur, ægerime invenires. Nam Platerus qui non semel in phthisicis nihil penitus de pulmonibus alterius lateris superfuisset, deprehenderat, callo saltem aliquo vasa cordis quæ illuc pertinebant, & arteria ramos obturata conspexit, quemadmodum in hac VII. Sepulchreti Sectione (y) leges. Quæ omnia ad priorem de duabus quas dixi, causis decrementi pulmonis spectantia, cum ipse perpendere; tum quod ad alteram attinet, velim inspicias extremam partem primam illius Scholii quod subiectum est Observationi IV. Sectionis VI. ut animadvertas, e suppurato pulmone non illud tantum pus in thoracem effundi, in quod pulmonis abiit substantia, sed & longe majorem puris copiam, in quod illa abeunt magna ex parte quæ per vasa in eum pulmonem conferuntur. Necessè ergo est, ut illo repleto thoracis cavo, tanto magis decrescat pulmo, quanto magis pus adhuc crescit, magisque urget reliquam pulmonis substantiam, facile in arctum compingendam tum quia membranæ, ex quibus constat, veliculæ natura mollem, tum quia caveæ, a suppuratione intus relictæ magis insuper cedentem efficiunt. Quin etiam ob has, aut aliam aliquam ejusmodi causam factum puto, ut aliquando pulmo aqua multa circumfusus, compressus adeo fuerit, ut pene deesse videretur. Sic Columbus (z) invenit, inquit, partem thoracis pulmone destitui, hoc est, minimam pulmonis portionem adesse: quod vero reliquum erat caritatis, ab aqueo humore occupabatur. Sic alias quoque Valsalva, cuius alibi (a) proferretur Observatio, nullum primo aspectu esse credidit pulmonem; adeo sub multo humore contractus erat! Sic, ne longior sim; laudatus Hallerus (b) in hydrope pectoris pulmones vidit adeo compressos & innatos pleuræ, ut nullos adesse incauto videretur, certe tribus lineis vix crassiores. Ob eandem vero causam deceptionem ejusmodi accidisse in Observatione (c) quam Disputatio exhibet LVI. inter Practicas ab ipso collectas, probabilius eidem (d) videtur. Laudat tamen historias, huic Disputationi passim insertas, quæ ad pulmonem, & proximarum glandularum vomicas spectant. Eas tu perlegas velim. Reperias enim quas Sepulchreto adjungas, quantum videre potui, non ita paucas. Quarum nullam in his Litteris commemorare mihi licuit, sero adeo Disputationem illam accipienti, vix ut, Epistolis jam prope omnibus non recensitis solum, sed etiam descriptis, hic potuerim hæc interjicere. Sed ad alias Valsalvæ Observationes, in quibus pulmonis imminuta erat moles, transeamus.

8. VIR annos natus prope quadraginta quinque, qui in paludosis regionibus vixerat, queri cepit de thoracis incommodis, in his de gravi, & a moru, difficiliore respiratione. Aliquot post mensibus corripuit febre vehementi cum sinistri lateris gravante, & pungente dolore, ut difficile in ipsum cubet, siti magna, tussi molesta, sputo aliquando subrubro, pulsuque duro, & frequenti. Cum hæc remississent, postquam in Nosocomio unum mensem decubuerat, domum repetit, superstiti siti, leviori dolore, & copia serosi sputi. Post dies circiter duodecim ardentior febris resurgit cum siti majori, sensu ponderis in thorace toto, copioso sputo, molestaque tussi. Hypochondria, quasi a circumiecta fascia, dolent. Tandem moritur. IN VENTRE nihil aliud animadversum est, nisi splenem nimium mollem fuisse. In sinistra autem Thoracis cavea pulmonis anterior facies pleuræ adhærebat; sed reliqua ad dorsum accedens, a pleura sejuncta, inter hanc, & suam crassam valde fœtidam membranam, sinuosam quasi cavitatem comprehendebat, multa serosa materia plenam, in qua membrana innatabant frustula, gelatinam referentia, qualia nonnullis in locis firmiter membrana pulmonis annexa erant. Erat hic pulmo nigris intus confusus maculis, parvæque adeo mole, ut vix quartam naturalis pulmonis partem æquaret. Contra, pulmo dexter sua aucta magnitudine illius parvitatem satis pensabat. Sanguis; si ejus nonnullos excipias grumos, in dextero cordis ventriculo repertos; eundem ferme quem in vivis solet, fluorem servabat.

9. Etsi Valsalva in hac dissectione non aliud serum in thoracis sinistro cavo, quam quod sæpe post pleuripneumonia

(a) Obs. 21. (b) in Schol. ad Obs. 24. (c) in Additam. Obs. 1. (d) Obs. 126. (e) Sect. 6. Obs. 14. (f) Ibid. secundum ad Obs. 9. & ad 37. in Sect. 7. (g) CXXXVIII. (h) Vid. Epist. 49. n. 32. (i) Ibid. Sect. 5. Obs. 10. Schol. quod attinebat ad 9. (j) Obs. 17.

(l) Sepulchr. 1. 2. S. 7. Obs. 6. (m) Ibid. Obs. 102. (n) 1. 1. Sepulchr. S. 21. Obs. 7. (o) n. a. (p) S. 6. Obs. 2. 11. & in Additam. Obs. 1. S. 2. & Obs. 4. & S. 7. Obs. 20. & 25. 103. & ceter. (q) Traité du Cœur 1. 4. ch. 8. n. 2. (r) Ad. N. C. Tom. 2. Obs. 107. (s) Eorund. Epist. Dec. 1. A. 3. Obs. 6. (t) Prec. ad. h. 8. Obs. 155. (u) Eorund. Aph. Tom. 6. Obs. 14. (x) Opus. Pathol. Obs. 17. (y) Obs. 55. (z) De Re Anat. 1. 15. (a) Epist. 50. n. 4. (b) Ad Boerh. Practic. 5. 103. not. 17. (c) S. 65. (d) in Tabula Disputation. Volum. 2.

niam solet, videtur describere; saniosum tamen id fuerit, necesse est propterea quia huic morbo Empyematis nomen adscriptum. Et sane inflammationi succcessit pulmonis minus feliciter iudicatur: qui & tanta ista suae molis immutatione quid praeterea passus esset, subindicat.

Quod vero ad nigras attinet maculas, quibus intus distinebatur; si hic credis Olao Borrichio in Observatione CXVI. Sect. VII. (e) vera vel praesentis, vel breviter sequentis corruptionis illae erant argumenta; sic enim saepe adnotasse se, scribit, in pulmonibus mortuorum quos catarrhi infestaverant: quoniam cum toties eas maculas Valsalva in historiis, Epistola XX. & alibi descriptis, memoraverit; existimare poteris, num veri simile sit, eos omnes, aut plerisque fuisse catarrhis infestatos, sicuti in ea, si perlegas, Observatione conicere videtur Borrichius.

10. VIR triginta circiter annorum, palustrium locorum incolae, ex venerea lue thoracis affectibus obnoxius factus, diu in Ferrariensi cubuerat Nosocomio, in quo ab ardenti quidem febre, sed non a pectoris angustia omnino liber evaserat. Haec sensum molestior facta est. Quin etiam crura, venter, ac ipsum denique caput tumere coeperant, cum levi febre, siti, majore spirandi difficultate, lateris sinistri, in quod libentius jacebat, dolore, crebra tussis, assidueque serosa materiae exspuitione. Interea a decubitu adeo increverat capitis oedema, ut non paucus ichor sinistra ex aure efflueret: donec languescens tandem pulsu sic ut extremis vix percipi vix posset, mors accessit. EX CADAVERIS integumentis, & carniibus, dum scalpello via fieret ad interiora, ferum delitabat.

In Ventre quoque ferum inventum est pellucidum, sed lutei coloris, quod igni impositum, pene totum in auras abiit, pellicula videlicet, ac striis quibusdam exceptis. Intestina pallida omnino, & aere turgida. Hepar vero atrum.

Thorace recluso, cum forte incidetur vena Mediaistina, pari propemodum impetu sanguinis exsilliebat, ac in viventibus, cum vena fecatur; fuit autem in toto hoc cadavere sanguis valde fluidus, & quasi fusus, nulla, ne in ipso quidem corde, apparente polyposa concretionem. Pulmo dexter per membranas exiles superne ad costas alligabatur: a tergo inflammatus erat. Sinistri autem pars superior dura, & praeflammatione quasi carnea videbatur; inferior vero in frustula erat divisa, in sane innatantia, quae substantiam referebat quasi gelatinosam, & multa in eo cavo sinistro erat. Pericardium undique adhaerebat cordi aceto adeo, ut unum cum ipso efficere corpus videretur. Alicubi erat cartilagineum, alicubi tam crassum redditum, ut semipollicem aequaret: haec autem crassitudo debebat ejus filamentis crassioribus factis, & quasi carneis, ac ovalia quaedam corpora intercipiente, quae incisa, ferum luteum emittebant, eoque expresso foveas parvarum instar vesicarum representabant.

11. Illud utriusque huic viro commune fuit, ut cum palustrem incoluisse regionem, fluidum adeo sanguinem haberent, hic autem secundus etiam magis, ut non modo empyemate, sed etiam hydropore laboraret: qui morbus in priore quoque viro, ex parte aliqua fortasse cum empyemate conjunctus, causam praebuerit, ut deprehensus in thorace humor, serosus magis appareret, quam purulentus. Sed in hoc altero cum hydropis vis tanto major fuerit in reliquo corpore; num inde factum dicemus, ut quamvis ad ceteros morbos nova pulmonum inflammatio accessisset, levis tamen appareret febris? an hanc levem ideo apparuisse, quod pericardium, Malpighiana patefacta structura crassius, & cordi undique artissime adherens, majore hujus obstat agitatione? Ceterum lues venerea quae primum fecerat hunc virum thoracis affectibus obnoxius, pulmonem procliviorē videtur ad corruptionem hanc tantam reddidisse. Certe ad litem illam non raro phthisim tandem se adjungere, tum Medicinam, tum Anatomiam exercentes non ignorant. Id potest scripta ad te alias (f) viri sectio indicare, in quo simul genitalia pessime affecta, & pulmonem purulentum deprehendimus. Sed & mulieris ob stultitiam vagantis, eoque minus sibi ab inquinatissima plebe caventis, cum cerebrum dissecarem (g); corpus vidimus jam macie confectum; pulmonem autem magna ex parte refertum pure fuisse, audivimus. Sic eundem in meretrice valde laesum fuisse, accepimus, cujus nonnullas, alias ingenuas Partes sub finem A. 1716. Haec pus cum spuit expectoraverat, & diu venerea febricula macerata fuerat, ut in cadavere mammarum neque vestigia extarent, sole autem papillae cernerentur, quemadmodum in phthisici corporis

descriptione loquitur Aretaeus (b). Sic in meretrice altera post similes phthisis notas, quales pulmones Valsalva invenerit, mox (i) videbis. Nunc enim priusquam ad phthisicorum transeamus historias, alia restat empyici, quam continuo describimus.

12. VIR quidam a praegressis quibusdam febribus liber existimabatur. Sed postmodum conquiri de siti cepit, difficilique respiratione, ut erecta cervice spiritum ducere coeretur, de sensu item cujusdam ponderis in medio thoracis. Decubitus in sinistram lateris ferre nullo pacto poterat. Quod si praeterea oedemate pedes intumissent; nullo autem modo tuebant; haud alienum fuisset de hydropore thoracis dubitare. POST MORTEM autem empyema, sive pus replens sinistram thoracis cavum; reperiuntur. Sinistri pulmonis lobus superior aliquantum induruerat: & qua clavicularum spectabat, vesiculas, ex quibus constat, mirum in modum auctas habebat; ut nonnullae avellanae magnitudinem aequarent; ceterae multo minores erant. Quaedam globi figura, reliquae oblongae, & ovales, omnes plene erant aeris, exterius autem sanguiferis vasculis circumcirca instructae, quorum inosculaciones in una, aut altera apparebant. Una insuper, minima quaedam foraminula per interiorē faciem hiantia ostendit.

13. Hic ager quare in affectum latus, in quod superiores plerique poterant, cubare non posset, haud liquet, praesertim cum dolor nullus, ut in primo (k) de duobus viris proxime descriptis, eo in latere commemoratur. Sed neque eo in viro, a quo Epistola hac (l) incipimus Valsalva Observationes proferre, cum praeter illas, quae in ventre erant, causas, aliae in thorace non desessent difficilem respirationem facientes, proclive est intelligere, cur non erecto, sed demisso capite jaceret commodius. Multo autem difficilior videri potest explicatio Observationis Cl. Capperi (m) in quodam putridos corruptosque pulmones habente, qui ultimis vitae quinque horis supinus denique cubare potuit, cum antea adeo inflexo corpore in lecto federe coactus esset, ut caput inter genua quasi recondere videretur. Hic vero phthisicus alter est de duobus, quibus laudata adeo ab Sydenhamio (n) equitatio mortem acceleravit: quae res occasionem praebuit Amplissimo Praefidi Buchnero Scholium adjiciendi unde intelligas, quando in phthisi illud exercitationis genus vetandum sit, & quando non sine spe commendandum. Nimirum ut in ceteris morbis, ita in hoc quoque non omnia omnibus profunt auxilia. Itaque iis qui phthisi obnoxii sunt, siquis Medicus imperaret concionari, aut alio modo vehementer, & acute fermocinari, aut canere, quia Sanctiorius noster (o) haec non commendavit modo, sed & eximii Sacri Oratoris exemplo comprobavit, qui in juvenute huic morbo obnoxius, postea quotidie ingenti voce concionem habendo prosperam sibi valetudinem comparaverat, neque ille tamen Medicus qua hic esset Orator, & qua item ceteri quibus id laudabat Sanctiorius, pulmonum constitutione, attenderet: quot tandem credis in illud ipsum a quo retrahere vellet, malum temere esse praecipitatum? Sane cum esset in juvene M. Tullio; ut ipse de se tradidit in eo libro qui inscribitur Brutus; cum esset, inquam, summa gracilitas, & infirmitas corporis, procerum abesse collum: qui habitus, & quae figura non procul abesse putatur a vite periculo, & accedit labor, & laterum magna contentio, ipse autem vi summa vocis, & totius corporis contentione diceret; optimi & amici, & Medici hortabantur, ut causas agere desisteret: itaque recessit a foro, nec nisi biennio post rediit prope mutatus. Nam & contentio nimia vocis refoederat, & quasi deservierat oratio, lateribusque vires, & corporis mediocritas habitus accesserat. Contra vero qui sibi non temperant, Oratoribus, Lectioribus, Cantoribus quid in pulmone saepe accidat, noster ostendit Ramazzinus (p), atque idem visus ut exulceratum, purulentum, prorsus putridum fuerit juveni qui tibiis canebar, & cuidam Musico, laudatus alias Duissingius (q) docebit, & Stegmannus (r). Quin ipse memini, in Foroliviensi juvene, qui acuta voce in Caesarea Aula magno cum plausu cecinerat, spirandi organa fuisse adeo exulcerata, ut vitio ad laryngem, faucisque productum jam deglutire nihil posset, & dum vitellum ovi foribis ingerere sensum vellet, suffocatus interiret. Quid autem Valsalva in pulmonibus alterius viderit, qui in eadem arte, ejusque instrumentorum usu versatus fuerat, mox (s) leges. Prius enim de ejus historia quem novissime (t)

pro-

proposui, haec pauca adjicienda sunt, non liquere videlicet, unde pus extiterit quo cavum replebatur sinistralateris, an aliunde eo translatum, an effusum ex superiore illa pulmonis parte aliquantum dura, in amplexuque vesiculas dilatata. Nam si quibus symptomatibus stipata fuisset praegressa illa febris, constaret, aut quae pars alia corporis servaret aliquod laesionis vestigium; posset esse prima conjectura locus. Nunc et si cavea illa pulmonis ad eum modum apparuerit, ut pro amplificatis ejus vesiculis posse accipi vix sint; tamen summa illa sedes in qua erant, & adjuncta durities suspicionem fortasse aliquam movere possunt, conjecturae alteri faventem, apud eos praesertim qui non casu factum credant, ut in phthisicorum dissectionibus Valsalva acciderit eandem potissimum laesam invenire pulmonis partem, quemadmodum proxima ostendit Observatio, & duae confirmantur, quae post illam proferuntur.

14. QUIDAM musica artis, ususque hujus instrumentorum peritus, aetate jam consistente, tribus ante annis in spum incidit sanguineum, cui, tussis cum expuitione materiae, ut vulgo dicitur, catarrhalis succcessit. Multis elapsis mensibus spum sanguineum rediit, deinde alias quoque, donec post expectorationem reliquit materiam & multam, & crassam, & peioris nota. Facilis quidem erat decubitus in utrum liberet latus, nullusque in thorace dolor. Sed tussis noctu, & praecipue post eam molesta erat. Gravis quoque erat respiratio, post motum praesertim, quantumvis levem. Ad haec, multa sitis: a cibo autem assumpto stomachi gravitas. Aliquot ante mortem hebdomadis crebri erant sudores nocturni: & cum pedes aliquando intumescere, & postmodum omnino detumescere consuevissent; novissimis diebus haud amplius detumescere. Accedente autem diarrhoea, qua multa serosa materia profluebat, cum se, ut surgeret, vestire coepisset, defecit. PULMONES huic homini multis repleti erant tuberculis. Insuper sinistri pulmonis lobus superior, & superiore quidem parte, solum versus, exterius praeduris, ulcus intus, nec parvum habebat, in quo sanies, quasi pulsus instat. Hic autem Valsalva animadvertit, phthisicis quos ad id tempus fecerat, ulcus, & laesionem in superiore fuisse pulmonum parte. Quod reliquum est; huic in dextero thoracis cavo feri quasi felibra; in pericardio tantundem reperiuntur. Hoc pericardii serum, impositum igni, totum evanuit, nisi quod pelliculam reliquit in valis fundo.

15. MERETRIX viginti circiter annorum, plures jam mentes lenta febre, tussis, sputo peioris nota, totius corporis macie laboraverat. Querebatur de dolore in sinistra thoracis parte, in quam si decumberet, ferre vix poterat. Spirandi difficultate urgebatur. Huc accessit copiosum sanguinis spum: quo represso, diebus post duobus, australi fervente constitutione, in qua simili morbo laborantes plerumque pereunt, vivendi finem fecit. PULMO dexter vix colitis adhaerebat. Uterque durus, & ad album colorem vergentibus scatebat tuberculis, glandulosa corpora mentientibus. Praeterea utriusque pulmonis superiores lobi superiore ipsa parte vitia alia habebant. Nam dexter quidem sternum versus, ingens excavatum ulcus, & in hoc purulentam materiam continebat; sinistrali vero, latus versus, duram substantiam ad pyri majoris magnitudinem, quae substantiam indurati pancreatis quodammodo referebat, in ejusque medio parvum ulcus, puris plenum. Serum in pericardio paucum; in cordis ventriculo sinistro exigua polyposa concretio; in dextero mediocritas, cujus major productio in proximam auriculam inferrebat.

16. VIRGO annos nata quatuor & viginti, post spum sanguineum tussis vexatur, catarrhalem materiam expectoratur, quae novissime saniem refert, febricitat, thorace dolet, a sinistra praesertim parte, in quam non potest decumbere, toto corpore maciescit, pedibus exceptis qui ambobus nonnihil tument, dexter etiam erysipelate nonnullis ante mortem diebus tentatur. THORACIS sinistram cavum repletum sero invenitur, portunculis concretis sanguinis quibusdam in locis, tum pleurae, tum infimo pulmonis limbo adherentibus. Illa multum rubebat non secus ac si inflammata esset. Hic quoque, ut inflammatus pulmo solet, valde induruerat. Cavum autem alterum feri quidem parum, & pleuram sanam habebat. Sed ejus pulmo, qua clavicularum spectabat, aliquantum durus, in duritie hujus centro ulcus recondit. Pericardium vix aliquid sui humoris vestigium

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

ostendit. Cordis ventriculi erant concreto sanguine omnino pleni.

17. Omiffa Pleuripneumonia, quae novissime in hac Virgine ad phthisim videtur accessisse, eidem, ac Viro (u) commune fuit tum pedes tumidos habuisse, tum aquam in thorace; cum Meretrice (x) ut haec abfuit, sic ille quoque defuerit tumor. Est autem antiqua Coiteri observatio, hic etiam in Sepulchreto (y) laudata, aqua in phthisicorum thoracem effusa: quoniam id quod ait, se effusam invenisse a dextris, quod latus majori ex parte his malis obnoxium sit, est secundum ejus inspectiones haud minus vere dictum est, quam in eadem Sepulchreti pagina (z) a Bontio, nunquam sinistram pulmonis lobum solum adnatum colitis se vidisse, sed vel utrumque, vel dextrum; tamen ejusmodi res etiam contra ac ipsis accidit, neque ita raro, ab aliis spectantur. Sic etiam casu factum credes, ut Valsalva contingerit in phthisicis ad illud usque tempus (a) dissectis laesionem pulmonum praecipuam in superiore parte (ubi certe in tribus descriptis modo cadaveribus fuit non secus ac in alio de quo Cl. Hoyerus (b)) deprehendere; nisi forte major a septo Transverso, & inferioribus colitis, & quod confectur, a majore agitatione distantia facit, ut in summa pulmonum parte facilius aliquanto haereant quae hosdem exulcerant. Nam tubercula quidem, unde non infrequens phthisis ortus secundum Francisci Sylvii (c) & aliorum observationes, tubercula, inquam, ut in Viro, & Meretrice animadvertitis, sic in aliis saepe in quavis promiscue pulmonum parte reperiuntur. Et quamvis in puero, cujus sororem, fratremque phthisis sustulerat, Valsalva (d) invenit in superiore pulmonum parte; in Virgine tamen quadam, cujus historiam continuo subiiciam, ne ipse quidem certam in pulmone sedem tuberculis fuisse, prodidit, ut neque in Adolescentulo de quo supra (e) dictum est; Mulieris autem, cujus est alibi (f) scripta dissectio, pulmonem sinistram hic illic parva tubercula continentem vidit, quorum nonnulla erant suppurata.

18. VIRGO ex pavore incidit in febrem lentam, cum dolore ad pectus. Parotides, & colli ferme omnes glandulae tuebant. Moritur. VENTER aquae limpidae aliquantum continebat. Omentum per quaedam parva quasi ligamenta cum mesenterio, & peritonaeo necebat. Erant haec tres Partes, & praeterea intestina, uteri, & felleae, atque urinariae vesicae superficies protuberantibus, disjunctisque passim corporibus inaequalibus, variae figurae, & magnitudinis, sic tamen ut per omenti quidem superiore partem essent minora, per inferiorem autem multo majora, & praeterea conferta atque inter se contingentia. In sinistro pulmone tum ulcus erat, & ichor in hoc saniosus, tum praeterea corpora ejusmodi qualia in mesenterio, & aliis ventris partibus. Eorum nonnulla pus, quaedam materiam quasi pulsus instat continebant, alia autem adhuc solidiora, quasi glandularum Conglobatarum naturam referebant.

19. Recte Mortonus (g) animadvertit, mirum non esse, si Scrophulosi, qui tumoribus glandulosis in aliis partibus frequenter obnoxii sunt, non raro etiam ejusmodi tuberculis vel in ipsis pulmonibus afficiantur: quin etiam phthisis scrophulosa corripitimum diagnosticum sumendum esse a tumoribus glandulosis in externo habitu corporis eam comitantibus. Quam ego rationem, & dogma, aliorum quoque, & in his Cl. Laubii (h) observatione confirmante, secutus, in juvene Monacha, cujus videbam cololum ita glandulis inaequale, ut in Virgine Valsalva erat, cum gravia, ut in phthisi, thoracis incommoda pulmonibus adscriberem quos non abimiles tumores facile occuparent, praesertim cum alios in ventre quoque perferentem; ejus Generosus Parens postquam meam audivisset opinionem, nimis vera, inquit, opinari te, credo, qui puellam, hujus sororem, paribus incommodis absumptam, cum amissem, ejusque pulmones inspicere, jussissem, tuberculis hic illic obitos fuisse, acceperim. Ille idem Scripitor, ut saepe, & passim in cunctis phthisicorum pulmonum partibus tubercula ostendit, ejus ostendit Observationes, quae in Sepulchreto etiam (i) extant. Eorum una (k) triplicem materiam, iis tuberculis comprehensam, varietatem monstrat, cum alia pure, alia substantia mellea, pleraque autem, & haec quidem minora, materia steatomatosa referta exhibet, ejusmodi fortasse erat quam Valsalva in tuberculo grandiore vidit illius pueri, cujus paulo ante (l) injecta est mentio, referentem colore, & molitie substantiam cerebri medullarem.

Sed

(a) l. 2. Sepulchr. (f) Epist. 17. n. 25. (g) Epist. 8. n. 9. (h) De Caus. & Not. d. t. u. r. A. R. 1. 1. 2. 8. (i) l. 15. (k) n. 8. (l) n. 4. (m) A. N. C. Tom. 4. Obs. 47. (n) in Dissert. Epist. ad G. Col. (o) Comment. in Art. Med. Gal. c. 67. part. 2. (p) De Morb. A. N. C. 17. (q) C. 17. (r) C. 17. (s) C. 17. (t) C. 17. (u) Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obs. 109. (v) n. 14. (w) n. 13.

(a) n. 14. (b) n. 15. (c) Sect. 7. Obs. 49. (d) in Schol. ad Obs. 38. (e) n. 14. (f) A. N. C. Tom. 4. Obs. 118. (g) Sepulchr. Sect. 7. cit. in Schol. ad Obs. 38. (h) Epist. 1. n. 2. (i) n. 6. (j) Epist. 17. n. 1. (k) Phthisiologia. l. 3. c. 4. (l) A. N. C. Tom. 3. Obs. 166. (m) Additum. ad Sect. 7. l. 2. Obs. 34. 36. 37. 38. 40. & 43. (n) 38. (o) n. 17.

Sed & alia continent aliquando, ut puta; ne longius a propolita Valsalva Virgine abeamus, materiam quali pulvis instat. Verum hæc, aut alia pro caularum, & corporum varietate, in progressu; antea autem, ut vel ex ejus Virginis inspectione intelligis, solida tubercula Conglobatas glandulas repræsentant. Quin etiam possunt annis primis magna ex parte sensum fugere, crescente autem ætate se prodere, tantoque citius augeri, & matura fieri, quanto citius causæ accesserint, exempli gratia, in eadem Virgine is pavor, qui humorum aliqui crassorum, & viscidorum motum in pulmonibus retardaverit.

20. Sic autem potissimum ingentem phthisim se se producere, cum Sylvio (m) existimo, qualis futura erat in puero commemorato: alias vero, in aliis quælibet pro varia in pulmonibus aut firmarum partium, aut fluidarum dispositione. Namque pro hac varietate adventitiam quoque phthisim, iisdem positis contingentibus causis, quæ plerisque aut non lædunt, aut parum, tarde lædunt, in quibusdam contra oriri facile videmus, & multum, citoque invalescere. Neque dubium est, quin causis quoque phthisim in cuiusvis pulmone producturis hic magis resistat, si sanissimus sit. Ejusmodi autem causæ sunt pulmonis inflammationes, & vulnera, si utraque male curentur, aliaque, & in his quæ extrinsecus illabuntur, ut puta globulus qui arteriam Asperam subit sexennis pueri (n), cujus historiam cum legeris, facile suspicaberis, operarum incuria aliquid esse peccatum; nam globulus nace juglande paulo minor nec illuc introisset, & celerim suffocationem, non lentum morbum unde pulmones pure repleti possent, attulisset. Est etiam causa alia, nempe præfrigida multa potio, dum ab nimia exercitatione corpus æstuat, ingurgitata, res fere perniciosissima, quamvis non ex pulmonis tantum læsione. Namque; ut de sanguinis alveis, gulæ proximis, nihil dicam, ventriculum quoque, in quem potio excipitur, inde primum fuisse vitium in phthisico puero, non sine ratione aliqua contendeat. Lentius (o), Cui ut in illo casu non refragemur, nec in aliis fortasse in quibus multo prius ab exteriori illa causa læsiones ventriculi quam pulmonum, animadvertantur, unde mala ciborum confectio viscidis, acresce succos pariet, qui & stomachum vellicando, tussim excitent, & in pulmonibus tandem subsistendo, irritandoque, causam præbeant phthisi, qua ratione ille, si non Vateri (p), at Cel. Heisteri (q) Observationem explicare forsitan maluisset; ut in nonnullis, inquam, minus refragemur; tamen vel in his casibus negari non potest adherentes oesophago a fronte quidem tenuiores arteriæ Asperæ, & primorum bronchiorum parietes, proximis autem ab utroque latere pulmones a præfrigida multa allabente, aut interlabente potione, si corpus æstuet, aut protinus lædi, aut ad læsiones accipiendas, quod ipsum sine læsione aliqua fieri non potest, vehementer disponi. Hæcigitur, aliaque causæ, sive ingentia, sive adventitia phthisicos faciunt, occiduntque pro earum, & corporum, & roboris varietate, vario modo: quod Observationes inspicies aut in Sepulchreto relatas, aut alias, subinde a me indicatas, statimve indicandas, cognosces. Pus in plerisque, nec raro, ea copia fuisse invenies, ut pulmonem repleat, atque infarciret (r): contra in quibusdam vix puris vestigium (s); imo in quantuplurimis a quodam Chirurgo dissectis, ut in Sepulchreto (t) legeris, nihil. Quod factum si cum Sylvio (u) credas ob eandem causam ob quam ulcera externa in moribundis exsiccantur; non adversabor, adversaturus si cum eodem (x) univerte dicas, siquis phthisicorum cadavera secuerit, non ita multum puris reperitur in ipsorum pulmonibus ..., a quo credi possit suffocatus ager. Obstant enim aliorum dissectiones, in iisque, ut alias ex modo indicatis præteream; Roderici a Fonseca (y), & Cl. Jo. Adami Gorizii (z). Cujus Observatio purulentam materiam, pulmonis & bronchia infarciens, aliam albam, aliam subviridem, aliam denique instar fecum cerevisiæ proponit: fuscam autem vidit Præcl. Daniel Hoffmannus (a): rabum denique atramento simile Illustris Hallerus (b). In quibus autem, secto pulmone, sanguis cum pure, & sanie permixtus effluxerit, supervacuum est memorare.

Attamen cum Tozzius (c) non semel a se observatum scripserit, phthisi peremptis in tam extremam sanguinis consumptionem pervenisse, ut is solum in arteriis & venis superfuisset, qui vix circulationi ejusdem satis foret, reliquo penitus exhausto; ne forte id credas esse perpetuum; non est reticendum, in phthisica (d), cui præ summa totius corporis macie, & consumptione vix cutis pertenuis hærebat ossibus videbatur, incisos pulmones quantitatē ingentem sanguinis, cum pure & sanie permixti, effudisse: quin etiam addendum est, in duobus (e) quorum alter pus expectoraverat, uterque in pulmone exulcerato, & putrido multum habebat, et si ex ore & naribus, alter vero insuper ex omnibus partibus per quas contingunt hæmorrhagiæ, immanem sanguinis copiam, nec semel excreverant, tamen secundi cadaver in rene sinistro magnam sanguinis stagnationem, & in regione lumbi vasa sanguifera valde tumida & inflata ostendisse, primi vero eadem vasa sanguine valde turgida in omento, ventriculo, & mesenterio. Cæterum, ut illic redeam, pus, & sanies aliam in aliis naturam habent, aliumque odorem, & modo seorsum, modo una sunt cum induratis pulmonum partibus. Quæ tum ex plerisque indicatarum Observationum, tum ex his quoque intelliges quas pergam indicare. Sic in Juveæ (f) pulmonum pars concaeva pure erat foeta, convexa autem ferme tota topheæa: & in Viro (g) pulmo dexter pus fluidum; sinister materiam quandam induram habebat. Et cum in quibusdam (h) pulmones pleni scirrhis cartilagineis, aut steatomatibus duris obfisi, in aliis referti exiguis purulentis grandinosis abscessibus, aut vomica, vomice (i) derupati reperti sint; fuerant alias inventi simul callosi, & compacti, simul vomice passim obfisi, itemque (k) penitus obstruati, & exulcerati, aut (l) steatomatibus innumeris, & hic illic vomice infarcti, aut denique (m) foedati apostematibus multis, & tuberculis, quorum aliqua inflammata videbantur, alia adhuc erant immatura: qualia in propolita Valsalva Virgine (n) fuisse, retulimus.

21. Et si autem in tot quæ indicavimus, & in aliis, quæ, ut morbus est frequentissimus, prope innumera sunt, exemplis tanta & caularum, & effectuum apparet varietas; si tamen hanc in aliis pro peculiaribus singulorum hominum conditionibus alio referas, unamque communem omnium, quos vides, effectuum originem quæras; hanc in humore aliquo facile agnosces, qui ob quamcumque sive ingentem, sive adventitiam causam in pulmonibus subsistens, modo, si crassior sit, & tenuiores parietes læbeant, ibi indurecat, efficiatque propterea, ut aliquis aliquando qui ipso peior sit, erosuras humor subsistat, modo, si ipse jam sit per se acer, vel mora, aliorumve admixtione acer fiat, citius, aut serius membranas incipiat pulmonum cellulas erodere. Una autem erosa, vitium ad proximas propagatur, fitque, pluribus absumptis, manifestum ulceris cavum, quod circumjacentia pura compressa, eoque crassiores facta membranae duro circumcirca pariete possunt concludere, ut in externis ulceribus, fistulosis præsertim, videmus. Nec tamen negandum est, effusos humores, eosque in primis qui fibrosis, ut vocant, abundant particulis, ipsos sibi, his depositis, & ad cavi parietes agglutinatis, cylindrum construere ex falsa ejusmodi membranae specie, ut Cl. Maloetius (o) ostendit. Valsalva autem in Scripto quodam italico ex iis quæ vulnerato pulmone animadvertentur, non dubitabat, quin natura quædam interdum produceret filamenta membranæ, a se bis, terve conspecta, quæ progrediente tempore aucta, in firmum abirent folliculum, qui effusum pus comprehenderet, ut in aliis qui diutius vixerant, se agnovisse, existimabat. Utunque id est; aliis etiam ex causis, ut satis superque intellexisti, quam ex suppuratis tuberculis, phthisi pulmonaris fieri potest, nec si pus, aut ulcus peculiari tunica conclusum deprehenditur; continuo censendum est, a tuberculo esse, cujus adhuc tunica superest sit. Sed ea tubercula num veras, & quæ omnibus natura infint, glandulas esse, credemus, atque adeo illas ipsas quas passim ad bronchiorum divisiones vel intra pulmonem describunt, & Bronchiales appellantur? quæ cum intra ipsum exiguae sint, ab accidentibus causis in dispositis hereditario præsertim vicio, augeantur. Num vero ut id credamus, juvat

juvat signum illud futura phthisis, quod Mortonius (p) his verbis recensuit: *matutina & diuturna phlegmatis nigri & viscosi excretio: quippe quod procedit a glandulis in pulmonibus juxta tracheam positis, humore nigricante repletis. Quod symptoma sicuti scorbuticis & serophulosis familiare est, ita Phthisim Asibmaticam progressu temporis insensuram monstrat.* Et nuper quidem Viro Docto visæ sunt etiam secundum naturam liquorem suum in bronchia immittere ob sputa nigricantia consolora fusco ipsarum glandularum. Sed neque secundum naturam sputa nigricant, & satis fore, crediderim, si eundem sequaris ubi eas glandulas certissime esse de conglobatarum genere, affirmaverat, itemque ubi ob hanc causam negaverat, suum asperæ arteriæ succum infundere, itemque ubi, & recte, animadvertenter, cum aliquæ ipsarum per faciem utramque pericardii ad diaphragma usque spargantur, ab omni cum asperæ arteriæ commercio remotas esse. Ego vero cum de quatuor continenter inspectis cadaveribus earum aliquas, ut prima illius arteriæ divisione sumptas, difsecissem, afflictaque sectionibus chartam squiginosam quadam tinctura non secus ac si contritum carbonem multa aqua dilueres, infectam semel, iterum, tertium vidissem, ex quarto autem cadavere, quod hominis erat consistente, ut cætera, ætate, glandulaeque eas habebat nec minus sanas, nec minus intus, extraque nigricantes, nullum inde nisi sublavum, maxime dilutum, obsoletumque colorem retulisse; haud aliter in tribus illis prioribus atque in hoc quarto inventi tinctum quem aperueram, proximum Asperæ arteriæ truncum, & prima bronchia, id est nihil quidquam vel leviter nigricantis coloris habentia. Quamobrem quocumque ea glandulae sint intus colore infectæ; necdum a mea perpeta sententia mihi discendum censo: sed in eo adhuc permaneo, ut non facile ipsas credam cum arteriæ illius cavo communicare, præsertim cum alia non desint glandulae quæ, cum earum succus in illud, & prima bronchia manifesto influat (q), præbere in hac aditum possint illiusmodi sanguinis tinctura non secus ac Salio in Commentariis ad verba illa Hippocratis (f): *saliva crassa, ac fuliginosa ausi rejicitur.* Cæterum ut Bronchiales glandulas, erosione aliqua facta, communicare interdum cum bronchiis præter naturam, non negavero; ita an eandem sint quæ in phthisicorum pulmonibus tubercula faciunt, in medio ob eam causam relinquo de qua supra (t) dictum est, cum videlicet vix unquam ejusmodi pulmones dissecare voluerim, multoque minus hæc tubercula, & illas glandulas, præsertim quod ad sedem attinet, diligenter accuratè inter se comparare. Unam propterea, haud amplius, paulo attentius habitam, hic a me Observationem accipies.

22. MULIERI ægredi, annos nata ad quadraginta, tumor ad calcanei dexteri lateris internum adeo increverat, ut modicum æquaret hominis caput. Ob eam magnitudinem, & quod ab steatomatis natura degenerans, factus jam erat cancriformis, in Venetum Incurabilem Nofocomium excepta fuerat mulier, & is tumor extirpatus. Sed cum repullulasset, annum jam alterum ibi permansit mulieri, neque ullo de affectu conquesta unquam qui ad thoracem attineret, accidit ut ad hujus finistram partem pungente dolore corripere, quem febris, & spirandi difficultas comitabantur. Semel, atque iterum missus est sanguis, cui alba infidebat crusta, datum oleum ex dulcibus amygdalis recens expressum, neque alia omnia quæ in pleuripneumonia ex usu esse consueverunt. Per hæc, et si nihil quidquam expectoratum esset, illa sublata visa sunt omnia. Verum dies necdum advenit quadagesimus ex quo inceperat pleuripneumonia, cum respirationis difficultas ingruere cepit cum sensu angustiae, & suffocationis, ut jam altiore capite, & dorso cubare ægra coegeretur: & pulsus qui, cum fuerat inflammatio, intermiserat, rursus vel magis intermittebat. Nullus tamen dolor, nulla tussis, nullum sputum, febris nulla; nisi quod ultimis tandem diebus febricula accessit. Quæ, & spirandi difficultate illa identidem magis, noctu autem præsertim urgente, ad maciem, & ad extremam virium infirmitatem mulier redacta, vix ut exili voce de faucium erosione, in quibus nil tale conspici poterat, quereretur, mortua est die post novam respirationis difficultatem decimo quinto. Hæc cum ego, Amicæ ab Nofocomii Medico, diligenter acprobo Viro, Senense Rinaldo accepissemus, rogatus Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

ab omnibus, ipsoque Rinaldo adjuvante, cadaver dissectum sub Aprilis initium A. 1708. PECTUS cum incidere cepissem, & cartilagine per quas colta cum sterni committuntur, secarem; cruenta aqua prodit effusio thoracis cavo: quod mox eadem plenum conspexi. Cum ea; et si nullus gravis odor ex ipsa, aut ex pulmone existeret; pus tamen permixtum fuisse, non dubitavi, cum pulmonem ad imam anteriorem partem corruptum viderem, absumptumque, magna ibi cavea ultro se oculis objiciente. Sed & dissectus, hic illic ostendit ad tractus non modicos substantiam, primo quidem aspectu, & inquisitione, steatoma, albedine videlicet, ac firmitudine aliqua referentem; sed ubi cultro dimoveres, similior purulentæ materiæ. Reliquis pulmo minime durus, rubicundo erat, quasi a stagnante sanguine, colore infectus. Multo quam sinister, minus vitiatum erat pulmo dexter, ut qui intra non sanissimam quidem, sed tamen leviter peccantem, substantiam suam pauciora, & minora condebant illa quasi steatomata, quæ peculiari tunica concludi videbantur. Cæterum uterque pulmo, sed dexter arcibus, ad thoracis parietes ferme undique adhærebat. In pericardio multa fuit aqua turbida, subflava. In omnibus cordis caveis polyposæ concretiones, inde per Magna vasa productæ, mediocri omnes firmitudine; sed ea minima quæ ad finistram pertinebat auriculam. Venter quoque, cum exterius magna ex parte liveret, apertus est. Sed is livor intestinis debetur visus, aere valde turgentibus. Omenti vix aliquæ erant reliquæ. Hepar durissimum, albidum, variegatum, ejusque vesicula bile plenissima. Lien prægrandis, & æquo durior. Durius quoque pancreas. Duri testes, albi, & grandiores, & in iis nigra quædam cellula. Quamvis autem intra summam vaginæ partem anulum invenerim quem pessum vocant, ut mulierem tamen, vaginæ prolapsi obnoxiam fuisse, appareret; tamen eo anulo detracto, neque ita laxam vaginam comperi, ut facile se invertere deorum posse videretur, & utrum sua in sede conspexerim; itaque ejus annuli, & decubitus ope multum profecisse mulierem, existimavi. Quod reliquum est, turbida aqua, nec tamen multa, stagnabat in ventre.

23. Empyematis simul, & phthisicæ in pulmonibus dispositionis exemplum habes. Dabo alterum phthisis, in qua officulum quoddam rejectum est, non quod ex cadavere secuerim; nam qui clam hominis consanguineo secare aggressi sunt, ne ipsi quidem perficere potuerunt; sed quod horum mihi spectata erat fides, æger autem, cum Bononiæ degerem, non secus atque ejus incommoda, maxime notus.

24. MEDICUS consistente ætate, qui jam diu cachectica facie fuerat, postea autem etiam anhelus, & raucus, sputa denique reddere cepit varie colorata, inter quæ non exiguum frustum extulit curvi officuli, quod & mihi ostendit, læve a cava parte, asperum a convexa. Interea suffocationis sensu, neque ita raro, corripiebatur. Nocte demum quadam cum se melius habere, dixisset, horis post paucis inventus est mortuus, nihil omnino sentiente qui interveniendi causa in eodem cubiculo, atque adeo propter ipsam dormiebat. PULMONES cum extra, tum intus vesiculis obfisi erant, albo pure plenis, inaequalibus quam ut majores uvæ acinum non excederent. In pericardio multum aquæ turbidæ. In corde vix una parvula concretio polyposa. Altiorum Asperæ arteriæ truncum, & laryngem incidere, ob eam quæ dicta est, causam non licuit.

25. Et tamen eas potissimum Partes introspicere oportebat, ut unde officulum extulisset, cognosceretur. De hoc enim alia aliorum sententia fuerat, nonnullis inepite pro ossis hyoidis particula, aliis vero pro annuli Asperæ arteriæ, ossi facti, portione habentibus: qui propius ad verum fortasse accedebant, quando vel ramulum ejus arteriæ in os conversum, & in phthisici quidem pulmone, deprehendit Blasius (u); nos vero non illius modo arteriæ annulos, sed & frustula quæ intra pulmones annulorum loco plura conveniunt, ex cartilagineis facta ossæ, ut scripsimus ad te alias (x), observata habemus: bronchiorum autem fragmenta, qualia a corrupto pulmone avulsa, in sanie intra phthisici thoracem reperiuntur, talia hominem in magna quantitate extraxisse consuevisse, testatur Bontius (y). Neque id ignoravit Hippocrates (z), cum sputis pus, scripserit, & velut ulceris rictus bronchia in pulmone cartilaginosa: quæ ad verba videlicet quæ

N 4

in rem

(m) cit. supra, ad n. 17. (n) Vid. Eph. N. C. Cent. 4. Obs. 122. in Schol. (o) Eorund. Dec. 3. A. 7. in Append. n. 10. ad Obs. 7. (p) Dec. ead. A. 10. Obs. 161. (q) Eorund. Aft. Tom. 1. Obs. 174. (r) Eorund. Cent. 4. Obs. 216. & 118. & Aft. Tom. 1. Obs. 59. & Tom. 2. Obs. 19. & Haller Opusc. Pathol. Obs. 15. (s) Aft. N. C. Tom. 4. Obs. 47. (t) Sect. hac 7. Obs. 79. (u) Ibid. in Additum. Schol. ad Obs. 2. (v) Ibid. ead. (y) Comment. in Hipp. 1. 7. Aph. 16. (z) Eph. N. C. Cent. 8. Obs. 19. (a) Eorund. Aft. Tom. 1. Obs. 2. (b) Ibid. ead. (c) Comment. in Hippoc. 1. 7. Aph. 16. (d) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 81. (e) Eorund. Aft. Tom. 1. Obs. 172. & Cent. 10. Obs. 36. (f) Comment. Litter. A. 1737. Specim. 46. n. 1. (g) Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 2. (h) Vid. Halleri cit. Obs. 15. (i) Commerce Litter. A. 1743. Hebd. 30. n. 11. & A. 1745. Hebd. 14. n. 1. ad V. (k) Aft. N. C. Cent. 2. Obs. 9. (l) Eorund. Des. 3. A. 9. Obs. 243. (m) Dec. ejusd. A. 7. Obs. 9. (n) n. 18. (o) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1732.

(p) Phthisicolog. 1. 2. c. 3. ad n. 10. (q) Vid. Adverf. 1. Tab. 1. ad F. & Tab. 2. Fig. 1. ad O. O. O. (r) Sepulchr. 1. 2. S. 1. in Schol. ad Obs. 9. & ad 5. 2. Obs. 105. hujus 7. Sect. (s) De Morbis 1. 2. t. 117. (t) n. 3. (u) Sepulchr. 1. 2. S. 7. Obs. 164. (v) Epist. 15. n. 18. (y) Sepulchr. S. 7. modo cit. Obs. 15. (z) De Morbis 1. 2.

in rem nostram Salus (a) adscriptis. Quin Aretaeus (b) sermonem de iis habens qui pulmonis abscessibus laborant, ad propositum a nobis casum vel propius accessit. Ravescere enim, & breve spirare, dixit, & aliquando eorum quempiam subitanea ac multi humidi attractione strangulari, quod arteria puris multitudine obstructa, aerem non recipiat: ab iisdem autem bronchia, id est asperae arteriae circulos nonnunquam expui ob ulceris varietatem, si alte abscessus penetrat: quando et fragmenta visceris expelluntur. Ceterum hic quoque, ut verba ultima ostendunt, latentia intra pulmonem bronchiorum frustula significavit. Sed frustum istud osseum, a Medico reiectum, neque figura cum frustulis illis bronchiorum conferri poterat, neque magnitudine; ut ad majores arteriae annulos esset referendum. Quin Valsalva ex larynge ipsa, cujus grandiores cartilagineae haud raro offeas fieri, scimus, abscessisse, suspicabatur, ex gravi etiam laryngis vitio improvisam Medici, subitamque mortem deducens propterea, quod duos in Nosocomio Incurabili, laryngis ulcere alterum, alterum carcinomate laborantem, utrumque subito, & cum minus id expectaret, mortuum esse, animadvertit: quo Virginis quoque casum, tibi alias (c) a me descriptum, referre poteris.

26. Laryngis facta mentio ad memoriam illud revocat adeo usitatum ac tritum inter Veteres Medicos dogma de acri a capite in laryngem, pulmonesque destillante materia, & phthisim demum afferente. Quod dogma, si capitis nomine pharyngis fornicem, internasque naves accipere dumtaxat velimus; cum vero interdum consistere, non negabimus. Glandulosam enim tunica qua illa instructa sunt partes, humorem aliquando fecerere qui erodendi vim habeat, erosiones quae in ipsis accidunt partibus, satis videntur comprobare, unde & alii, & nos (d) spiritum sanguinis interdum provenire observavimus, quod & ab iis quas oris vocant haemorrhoides, proveniens, imponere pro pulmonari Medici posset qui signa non attenderent ab Hippocrate (e) olim, ab Aristotele (f), & a Caesio Aureliano (g) proposita, ab Helwichio autem (h) erudite, nec sine observationibus, illustrata, ad quas poteris aliam addere Cl. Dethardingii (i). Itaque si ex altioribus quae dixi, locis delatentem humorem, praeditum erodendi vi, subjectum palatum mobile, & adjecta huic vulva ab larynge non avertant, nihil prohibet quin hanc subeat, ipsamque, & pulmones tandem erodat, aut vitiet. Quamobrem quibus ea palati pars cum vulva ab lue venerea, ab aliave causa absumpta est, eos tussi, & phthisi tandem obnoxios fieri, non unus Medici, atque Anatomici observationes ostendunt, ut ex Cl. Jo. Zachariae Persche (k), nostrisque etiam Scriptis (l) cognoscas. Neque enim quod aliter in parte nobis videre contigerit, aut id quod vidimus, posse etiam aliter explicari, indicaverimus; idcirco eam quam modo memoravimus, & tunc etiam attigimus, explicationem prorsus displicere nobis, existimaveris. Quin eadem posita, planius intelligi rationem, fatetur, quae Mercuriale (m) & Gavassetium (n) permovit, ut decubum supinum, & demisso capite imperarent ad gravissimas, diuturnasque ab hoc in thoracem defluxiones, in oesophagum potius, & ventriculum avertendas. Sic enim primus eo uno auxilio Germanam mulierem liberavit; alter autem Virginem, jam sanguinem ea de causa expulsem, a Medicis nobilissimis destitutam, & ab omnibus deploratam, eadem ratione juvit adeo, ut postea etiam perferare potuerit.

27. Aetius vero (o) Asperae arteriae ulcera curare docuit, agro supino reclinato, atque iis quae capiti subjiciuntur, sublimius instratis, credo cum in laryngem nihil deflueret. Ea autem ulcera, maxime prope arteriae extremum, aut in ipso extremo, sanabilia omnino existere, suis etiam fretus experimentis, asseveravit. Quapropter videndum est, ne curata phthisis exempla quaedam, non ad pulmonis ipsius, sed ad arteriae potius ulcera attinerint. Quod non tam de aliorum, quam de mea quadam curatione dictum velim, unde multum laudis adolescens retuli, cum in Patria medicinam exercerem. Res autem ad hunc modum se habuit. Vir erat Lucensis, qui Stephanus Cheli vocabatur, longa statura, habitu corporis exfusco, solers, atque industrius, in curis assiduus, gravibusque negotiis versatus, haecque etiam ob causas hypochondriacas. Hunc tussicula, quam tincta sanguine sputa comitabantur, jam diu male habebat.

Seniores Medici cum alias herbarum permulcentium, & quae pulmones juvare creduntur, succis, alias lacte asinino, alias gelatinis quas vocant, & jure testudinis, interdum lignorum dilutis decoctionibus, nonnunquam iis quae adstringendi vim habent, a chalybe sumptis, & lapide haematite, ad haec Villensium aquarum potatione, & balneo ex aqua fluviali, aliisque ejusmodi si curare possent conati, adeo non profecerant, ut macilentiores aegrum, morbum autem facerent deteriorem; adstringentia enim minuire urinas, balnea in sputis augere sanguinem videbantur, Villenses autem aquae intra primos dies, quod minime transirent, omnino fuerunt omittendae, & pleraque tandem stomachus averfabatur. Cum haud minus aegrum Medicorum, quam Medicos morbi peractum esset; ventum ad me est, qui tum reverentia erga seniores, tum communi apud omnes desperati jam morbi opinione ductus, excusationes attuli plures donec victus auctoritate, & gratia eorum quibus aegri salus cordi erat, ita manus dedi, ut scirent cuncti, me invitum, & nihil promittentem, alienae obsequi voluntati non tam ut aegrum curarem, quam ne defererem. Erat hic extenuatus, infirmisque jam viribus, & somno brevi atque interrupto. Tamen cum febrem, saltem assiduam, abesse viderem, reijci autem per sputum, ut Aetius loquitur (p), purulentam paucam, ac cruentam, neque alibi sensum doloris manifeste percipi, nisi juxta exulceratum Asperae arteriae locum, id est paulo infra laryngem; cumque ex omnibus quae adhibita fuerant, auxilium duo aliquid contulisse, invenirem, quae ad ea ulcera ab Aetio (q) laudantur, arteriaca videlicet sub lingua detenta, ut paulatim liquefacta, in asperam arteriam delabantur, & exhibitum lac quotidie recens multum ab adstante adhibui animalis; spem aliquam, sed tacitam, fovere coepi, & rationem querere efficiendi, ut quae nonnihil profuerant, ea denique perferarent. Usi erant trochiscis, qui in ore liquarentur, ex speciebus diatrachanthi frigidi, & lacte, ut dictum est, asinino, unde punctum in Aspera arteria sensus tunc cum illa adhiberentur, propemodum sublatus fuerat, & vires cum somno nonnihil audae. Cum quarerem, cur igitur in eorum quae juverant, usu non persistisset; a trochiscis quidem ladi sibi stomachum, respondit; a lacte vero cum primum ea praestari utilitas videretur; mox tamen priora omnia rediisse. Sed tu, inquam, vitasti interea ventum, & solem? id enim ab Hippocrate (r) iis diserte imperatum meminera, quibus exservido ulcere, aphtha appellato, pulmonis fistula laboraret. Non vitasti autem, sciebam: trochiscos autem illos ex natura, & dulcedine sua stomacho, quippe hypochondriaci, obfuisse, intelligebam. Cum igitur quae mihi facienda, quae vitanda essent, constituissem; forte accidit, ut meum communicare consilium possem cum Paulo Piella, Medico inter Bononienses praestante, qui tunc nobiscum in morbo gravissimo curabat Joannem Baptistam Ursinum Comitum, eum qui postea Caesenatum Pontifex fuit. Paulus autem, etsi quae a me proposita erant, non improbat; tamen cum sputa attente inspexisset, accepissetque, sapientius esse tenuia, & pauca, nec semper quidem, sed tamen subinde fieri nonnihil sanguinolenta: vereor, inquit, plurimum, ut sanare possis haec ulcera, quae praeterquam quod profundiores sedem fortasse habent, certe, si quid video, ad genus accedunt ejusmodi herpetis, ut si vel in cute ipsa extaret, summa cum difficultate ad cicatricem perduceretur. Quod iudicium, ut magistri, in re praesertim chirurgica, si quis alius, experientissimi fecit quidem, ut me nihil promississe, gauderem; ne tamen ea quae construeram, experiret, non fecit. Erat anni tempus quo & aeris injurias diligentissime vitare oportere, nec propter inceptum pabulum a brutarum animantium lacte sperari multum posset. Itaque primum omnium intrepidum, nec tamen humile, aut angustum cubiculum hominem includere se, jubeo, ibique, missis curis omnibus, amicos, ac familiares audire magis, quam ipsum loqui, idque submissa, & minime concitata voce. Tum iis praescriptis quae lenire arteriam, nec stomachum ledere tamen possent, & hoc ad lactis usum parato, muliebri lac impero primum quidem non ita multum, tentandi causa, tum deinceps, cum optime cederet, quantum sagaci, & attento agro felibram circiter aequare videretur, matutino tempore, tantundem vespertino & matutinis fugendum horis quatuor, aut quinque ante prandium, cenamque. Quorum utrumque erat mediocre, sed haec magis, sine vino utrumque, & siquae alia nocere possent; sed non sine pul-

te ex hordei farina, quae radicis chinæ pulvere ad unciam in libras singulas, nullo autem saccharo, adjecto, lento igne fuerat quasi in calcem redacta, & ex lacte, recens e vacca emulso, quae hordeo, & paleis; non faba, & sceno; pascebatur. Nutricem quoque, sanam in primis, ut idoneis uteretur alimentis, & horum, quo ad ejus fieri posset, varietatem fugeret, admonueram; quae res neglecta, una maxime videtur facere, ut saepe in medendo mulieris lac non praestet lacti ceterarum animantium, quamvis illud ut familiare, ejusdemque nobiscum naturae, ceteris praeferebant ad tabificos affectus vel antiqui illi Medici, in primisque Euryphon, & Herodotus, a Galeno (s) laudati. Per haec ab extremo Novembri ad medium Majum diligentissime servata, ita homo restitutus est, ut sexdecim ipsos annos egregie valuerit. Quibus elapsis, ejus sanguis iterum corpulculus erodentibus fecus, haec per biennium in cute sub impetiginum forma deposuit. Sed his de improvisis evanescentibus, imi pedes acerrimis doloribus cum aliquo tumore, sed majori rubedine, capti sunt. Quae post dies viginti cum repente abiissent, ecce tibi per biduum urinae suppressio: & post hanc crurum tumor saepe evanescens, saepe rediens, tum febres, tandem inter umbilicum, & pubem dura quadam interna protuberantia, atque alia praeterea ventris incommoda, quibus confectus, vivendi denique finem fecit. Sed haec omnia, absentibus nobis, contingere: quae ob id tantummodo commemoravimus, ut curationem illam nostram perfectam, absolutamque fuisse, intelligeres, cum homo non solum tandiu valuerit, sed & postquam iterum aggraves cepit, tot inter morbos nunquam primo illo tentatus sit. Quem cum phthisim fuisse, vulgo existimarent; non fuit phthisicus in civitate, qui eundem sibi curationis modum non praescriberet; nemo tamen eorum evasit.

28. Sunt & aliae multo etiam profundiores arteriae Asperae affectiones, quas vulgus saepius, interdum & Medici, cum phthisi confundant, in quibus tamen affectionibus ipsi pulmones sani sunt. Sic; ne alias (t) ad te scriptas Observationes hic repetam; sic, inquam, Valsalva meminisse dicere, in nemine se pulchiores, quam in Forocornetium Episcopo Zanio pulmones vidisse, cui vitati credebantur ob multos, quos expectorabat, humores, a propriis videlicet bronchiorum glandulis secretos. Qui etsi revera non sint purulenti, interdum tamen ejusmodi sunt, ut siquis purulentos esse, contendat, facile inter tot illas puris formas ac species quas Aretaeus (u) sic enumeravit, ut prope infinitas esse, diceret, aliquam reperiat, ad quam referre illos posse quadantenus videatur. Atque utinam cum dubitatio interdum aliqua inijcitur, tunc certa semper, & de quibus inter omnes conveniret, veri puris nota signaque extarent. Nam quod Jacotius (x), exempli gratia, ita pus a pituita distinguit, ut illud cinerium sit, haec alba, illud feculentum saltem modice, haec nequaquam, illud fecedens in partes maxime si in aquam conjiciatur, haec glutinosa; haud satis scio, qua ratione haec omnia cum Aretaei doctrina conciliet, qui inter puris genera glutinosum quoque, & odore carens diserte collocaverat, praesertim cum ibi id fecerit Aretaeus, ubi ab Jacotio laudatur quod solo aspectu pus a sputo distinguendum censuerit, nec multam suppurationis notitiam haberi ab iis qui humiditates igne vel aqua explorant, notans videlicet qui Hippocrati aphorismo (y), in Coacis (z) repetito, alteroque in his adjecto (a), ad pus dignoscendum abutuntur, quando neuter, sicut recte Jacotius admonet ad puris diagnosim, sed uterque manifeste ad mortis prognosim scriptus est, sive phthisici sputum, igni impositum, gravius oleat, sive subsidat injectum in aquam marinam, quae vase quidem aeneo contineatur. Quale vas cur requirit Hippocrates, etsi Duretus (b), & ipse Jacotius causam reddere conati sunt; vereor tamen, ut satis, non dicam tibi, sed sibi ipsis fecerint: & certe hic alter eo redit denique, ut Hollerium (c) secutus, referre parum credat, quo vase aqua illa excipitur; quod num Hippocrati in tanta brevitate conveniat, ipse videris. Joannes autem Hieronymus Zanichellius, Vir qui multa in re cum medica, tum chymica expertus erat, cum mecum Venetiis loqueretur de Amico utriusque nostrum Doctissimo Victorio Francisco Stancario, quem Bononiae phthisis, tussim, & sanguinis sputum consecuta, vexare jam coeperat, & tabidos mihi nominaret duos per elegnam restitutos, alterum quidem per illud quod rob nucum vocatur, alterum autem per

rob maturarum ebuli baccarum, certa quadam ratione confectum, nec quod ipse pro arcano habebat, sileret, balsamum sulphuris cum balsamo copaiba paratum, cumque inde, ut sit in sermonem forte incidisset de isto Hippocrati loco, credere se, ostendit, per aeneum vas aliquid detrahi marinam aquam, ut sic resisteret paulo minus descendentes sputis, quam si alio ac aeneo, vase contineatur; ad illud enim experimentum facilius certiusque ineundum neque idoneam esse, ut multi arbitrantur, aquam puram, quippe minus quam oportet, neque item marinam, quippe paulo magis quam opus est, resistentem. Confirmabat autem, sibi hac ratione quam proponit Hippocrates, periculum saepe facienti, nunquam non Hippocraticam praedictionem respondisse: nec quorum sputa natassent, eos ita brevi, ut quorum subfederant, perisire; ut non dubitaret, si postea, cum deterior videlicet factus esset eorum morbus, tum rursus captum esset experimentum, non dubitaret, inquam, quin sputa fuissent ad fundum lapsura. Nec vero collecta sputa, quod multi faciunt, de pelvi in aquam dejici, sed ab aegri ipsius ore, ut Hippocrates jubet, in aquam rejici, volebat, imo ab ipso aegri pulmone, & id saepius, probe conficiis, nec sputa semper a maxime vitata pulmonis parte educi, & contra quid ipsis postquam educta sunt, per moram detrahi possit, ut alia esse quam statim per se fuissent, in experimento videantur.

29. Sed Caesius Aurelianus (d) ubi plurimos commemorat Medicos qui non ad mortem praediciendam, sed ad discernendum purulentum liquorem, agrorum sputa in aquam (marinam non dicit) mittebant, aut carbonibus imponebant, itemque Cornelius Celsus (e) ubi eorum mentionem facit, qui hoc altero utebantur signo, cum de phthisi dubitabant; non obscure videntur probare istiusmodi consuetudines: primus autem in phthisicis ex sanguinis reiectione sputa ex lividis vel praeinis fieri alba atque purulenta, diserte scribit, quod primo illi repugnat ab Jacotio (f) positum inter pus, ac pituitam discrimini. Praeterea ambo illi veteres Medici, quos plerique, & nos fere hac in Epistola ita sequimur, ut eos tamen qui aliter sentiunt, non improbemus, eam tabem in qua saniosa ac purulenta sputa non sunt, phthisim non vocarunt ne tum quidem cum pus in thorace, atque adeo in pulmone collectum esset. Itaque primus phthisicae passionis, & empyicae vel tum discrimen esse, docuit, cum in hac pus rejicitur non paulatim per sputa, sed acervatim. Celsus autem non tradidisset (g), a phthisicis pus excreari, si empyicos pro phthisicis acciperet, voluisset. Empyicos enim cum describeret (h), ad eaque signa quae Hippocrates prodiderat, aliquid, ut Ronseus (i) animadvertit, de suo adderet, ad venas attinentes quae sub lingua sunt, nihil tamen in iis quae excreantur, mutavit. Hippocratem enim videbat non in eo tantum, quem potissimum tunc Celsus spectabat, Pranotionum (k) loco, sed & in Coacis (l), inter suppuratorum signa constanter hoc ponere, quod nihil memoratu dignum sputum. Quod si alio in libro; is vero est qui inscribitur de Locis in homine (m), antequam suppuratum ex eo conjectare doceret, quod spiritum multum habet, subraucosiusque loquitur &c., eundem pus excreare, dixit; hoc aliter, aut post alia quam phthisicos, ejicere, intelligebat, sicuti ex laudati Caesii lectione colliges: & certe eo ipso in loco alios esse Hippocrati phthisicos, alios suppuratos, illud manifeste monstrat, quod paulo ante (n) dixit, suppuratos ex his tabidis sive phthisicis graece appellatis, fieri, ubi corpus humectius factum fuerit: & contra ubi siccus fuerit factum, ex suppuratis tabidos.

30. Verum ut ad eum aquo tibi fortasse digressus videor, sermonem redeam; intelligis profecto, quam facile possint homines decipi in tanta aliquando puris agnoscendi, judicandique difficultate, ut etiam si phthisis non in sola pulmonum abdita exulceratione, sed & in puris evidenti per sputa expectoratione statuatur, tamen sibi interdum videantur jure credere, eam phthisim fuisse, quae non fuerit. Quod ita dico, ut non tamen veros phthisicos nonnunquam sanatos fuisse negem, inter initia praestitum, & pure non multo ibi collecto, unde apertum faciliusque in bronchia aditum haberet. Sed rarius id factum censo, quam illi existimant qui minime experti sunt, quanta Medici diligentia, & quanta simul aegri obedientia requiratur vel ad eas tollendas affectiones quae for-

(a) Comment. in ejusd. l. t. 116. (b) De caus. & not. diuturn. affect. l. 1. c. 10. (c) Epist. 15. n. 13. (d) Epist. Anat. 9. n. 14. (e) Praedict. l. 2. n. 27. (f) De Partib. Animal. l. 3. c. 5. (g) Morb. Chron. l. 2. c. 11. (h) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obf. 118. (i) Earund. Cent. 7. Obf. 73. (k) Sylloge Anat. Obs. 5. 87. (l) Epist. Anat. 9. n. 9. & 10. (m) (n) De indic. Curat. c. 52. (o) Medico. Terribilib. 3. Sermon. 1. c. 64. (p) c. 64. cit. (q) Ibid. (r) De Morb. l. 2. t. apud Salium 113. & 114.

(s) De succor. bonit. & vit. c. 4. (t) Epist. 4. n. 21. & Epist. 10. n. 11. (u) De caus. & not. diuturn. affect. l. 1. c. 9. (v) Comm. 1. in l. 6. S. 2. Aph. 9. Coacar. (y) Sect. 5. 11. (z) Aph. modo cit. (a) Aph. 10. (b) in Coac. l. 2. c. 17. n. 3. (c) Comm. in cit. Aph. 10. (d) Morb. Chron. l. 2. c. 14. (e) De Medie. l. 3. c. 22. (f) Vid. n. 28. (g) c. cit. (h) l. 2. c. 7. (i) Enarrat. ejusd. c. 7. (k) n. 16. apud Marinell. (l) n. 3. ante med. (m) n. 28. (n) n. 27.

tasse vera phthisis non sunt, etsi ejus, quod ad pleraque attinet, consimilima videantur. Quendam ejusmodi tibi describere hic placet, ut si minus possim in his Litteris, mortuorum, ut soleo, dissectionibus satisfacere, at egrorum observationibus, fulius, quemadmodum optari a te scio, & minutius descriptis, satisficiam. Tu cum illam, felicemque ejus curationem perlegeris; tunc quo sit nomine appellanda, existimabis.

31. Comes Feltriensis, non gingivarum modo, & dentium molestiis haud secus ac Nobiles Viri, ejus Fratres, sed praeterea narium exulcerationibus, & pruriginosis per cutem herpetici generis affectionibus quotannis obnoxius, cum voluptatem quam ex venatione capiebat, secutus, summo mane per autumnum saepe se frigori objecisset, in rheuma incidere grave, cui se tussis, & mense demum Novembri sanguinis sputum adjunxit. Quapropter secta vena est, & cum sputum sanguinis redisset, iterum secta: datumque caprinum lac, item gelatina eboris, & vitulini pedis, quae in aqua conficiebatur in qua fervens chalybs saepe extinctus, & quae praeterea vim adstringendi, & glutinandi habent, fuerant incocta. His Decembrem jam totum adhibitis, sedari morbus visus est; subinde tamen redibat tussis. Martio autem mense omnia recruduerunt. Quamobrem decoctiones mane exhibita sunt lignorum, & radicum, quae adversus defluxiones solent a multis Medicis laudari, herbis additis antiscorbuticis, & vulnerariis; sero autem antihelminthicum, quod vocant, Poterii, primum cum emulsione frigidorum seminum, deinde autem cum aqua bardanae. Quibus, aliisque ejusdemmodi cum a medio Martio ad Aprilem totum usus fuisset; lac caprinum iterum sumpsit, simulque balsami Peruviani guttas ad duodecim, haec autem diebus circiter quadraginta. Interea alter superiorum artuum candente ferro exulceratus est, ulcusque servatum. Ex his curationibus etsi aliquod interdum levamen perceperat; tussis tamen, & raucedo pertinacissimae affligebant: quin illa saevior facta erat, & ex imo usque thorace oriri videbatur: sputa autem ex albidis, & catarrhalibus colore jam alia alio esse coeperant, & alio pondere, aliaque tenacitate; ad haec quidam angustiae pectoris, & constrictionis sensus accesserat, internique ad sternum caloris, quorum de hoc saepe, de illo autem assidue aeger querebatur. Quae omnia eo majorem incutiebat metum, quod fauces, antea rheumate vexatae, melius se habebant ex quo illa accesserant, simulque cutanea maculae factae erant pallidae, nec ullum pruritus afferebant; ut vis omnis morbi ad thoracem se convertisse videretur. Jamque ipsam etiam vocem, non modo reliqui robur corporis in homine annos necdum nato triginta duos, infirmari, maciem augeri, faciei, oculorum, & animi vigorem minui, omnes animadvertabant. Atque ita res se habebant, cum sub Junii finem a me consilium per litteras petum est, aegrum enixe commendante eo, qui imperare poterat, Senatore Veneto Praetantissimo, & Patavii tunc Praefecto, ac Proprietore Angelo Emo. Erant multa, ut vides, quae metum facerent: nec deerant tamen alia, ob quae nondum spem abiciendam censerem, facilis notum somnus, facilis decubitus in utrum liberet latus, appetitus ciborum non dejectus, minime post hos aucta pulsuum frequentia, nullus in sputis fetor, nullus in thorace ponderis sensus, nulla anhelatio. Et quamquam haec ad me omnia vix scripta fuerant, cum aeger, profunda urgente tussi, sputa expectoravit, qualia nunquam antea, quinque vel sex cruenta, & corrupta; non ideo sententiam mutavi, praesertim cum certior fierem, ex quo illa ejecta fuerant, nullam esse amplius de sensu illo caloris, & constrictionis querelam. Itaque ut aestivum illud tempus, & variae morbi causae, varique effectus suadebant, varia commendare institui sic ut alterum posset altero contemperari. Non est opus hic omnia, & quae alia aliis, siqua forte non ferrentur, substitueram, tibi recensere: satis est quae ex illis potissimum in usu fuerint, indicare. Quotidie mane pauxillum fumebatur resina terebinthinae, qua fauces, pectusque non leviter juvari, affirmabat aeger. Post id, diebus viginti primis porabatur aqua, ut nunc vocitant, lactis, in quo erant fuerantque antea anagallis aquatica, hederæ terrestris, hyperici flores, & pauxillum corticis cassiafras macerata, cujus aqua potio semper quinta a prandio hora, etiam, iterata est. Sed matutinae post dies illos viginti,

substituta potio est juris viperini, cum ranis, & caudis fluviatiliu cancerum parati. Quo postquam uti cepit, evidentius proficere visus est; cutanea enim maculae, uti speraveram, rursus coloratae, & pruriginosae factae sunt, & color simul faciei melior, & vires nonnihil auctae, & corporis habitus paulo minus macilentus, rarior tussis, levior raucedo, sputa pauciora. Cibum nunquam alius quam ex semineis gallinaceis pullis, five ut nostrates vocant, & Varro (o) fortasse scripsit, *pul-lastris* quae, ventre herbis factis, quas supra memoravimus, elixabantur, & ex pulve quae exoriza, aut avena cum amygdalis conficiebatur. Potio in mensa aquae semper, radice chinae, & cortice cassiafras quam levissime medicatae; extra mensam, aquae Brandulae, quae aestivo calore, & siti urgente, paulo etiam largius propinabatur. Hac curatione factum est, ut aeger post medium Sextilem posset e Patria se Venetias conferre, & me Patavii sub initium Septembris convenire, spei plenus, ut qui, per litteras significatum, morbum levissimè, visum, & per me exploratum depellerem. Perplacuit, gravi in quo fuerat, metui fiduciam hanc successisse. Homine autem per biduum quo hic fuit, diligentius observato, haec etiam placere, primum quod illa omnia quae mihi spem fecerant, adhuc persistant; deinde quod conformatio thoracis nihil ostendebat, unde possem dispositum ad phthisim conjicere; talis enim erat, ut lata scapularum ossa proxime attingeret, non ut ab eis recedens, faceret, ut illa in alarum modum prominere; tum quod nullus erat hecticus calor, nulla pulsuum frequentia, nulla sitis, nulla spirandi difficultas ne per acclivam quidem gradienti; tandem quod diuturna illa, & pertinacissima raucedo omnino esset a plurimis jam diebus sublata. Adhuc tamen tussis, sputa, macies me sollicitum habebant. Magis enim macilentum videbam, quam ex litteris credidisset. Sputa autem, etsi ex quo cruenta illa, & corrupta expectoraverat, nunquam ejusdemmodi apparuerant; tamen nondum, matutina praesertim, colore ex subflavo cinereo, saporem autem subasalum amiserant. Tussis denique, quamvis multo rarior facta per horas ceteras, molesta adhuc erat vespertinis, & matutinis, eaque oriri ex irritamento intra thoracem, quantumvis summum, videbatur. Augebat solitudinem vicinum jam tempus quo morbus coeperat, quod non secus atque hyemem, non una res aegrum coegit traducere in Patria. Ibi autem quam matura, diuturna, acris fuit frigora, cum illius sedes, ac situs docebant, tum antiquum carmen, quod Caesaris creditur, confirmabat.

Feltria perpetuo nivium damnata rigori (p); quando contra, in ejusmodi morbis, Celsi (q) aetate, *Alexandriam ex Italia ibatur*. Quo magis etiam atque etiam inculcavi, quanta se ibi deberet cura, & diligentia tueri, & quanta remediis uti quae tunc commendarem. Quae inter cum lac praecipuum esset primum asinum, deinde vaccinum; ipse domum redux, illo ad mensum usum, sputa vidit adeo in melius mutata, ut copia, colore, ceterisque omnibus conditionibus jam naturalem prope servarent modum; tum ad vaccinum lac transiens, & in eo diutius, ut imperaveram, si satis prodesse videretur; persistens sic ut ad extremum usque Decembrem illud sumpserit, sputis qualia secundum naturam esse debent, omnino jam redditus, omni irritamento, malaque affectione sive thoracis, sive faucium sublatis, pristinum & faciei colorem, & reliqui corporis tum robur, tum habitum recuperavit, integraque deinde valetudine fuit, eratque adhuc cum hac recensere, anno ex quo convaleuit, duodevigesimo: tantum in adverso & loco, & anni tempore, singulari Dei benignitate, unum remedium genus, lac, potuit, adjuvante summa aegri in se custodiendo diligentia, & pari in utraque curationis parte ex animi mei sententia administranda studio, ac vigilantia Ludovici Alberti, Medici apud Feltrien-ses solertissimi, & multo longiore vita digni, cujus litterae VIII. Idus Januarii A. 1740, ad me scriptae raram, minus a plerisque sperati, eventus felicitatem nunciaverunt. Quam vere proximo ipsius qui egrotaverat, vix a me amplius, nisi se indicasset, agnoscenti, conspectus gratissimus confirmavit. Habes quod promiseram. Vale.

E P I

(o) De Re Rust. l. 3. c. 9. (p) apud Bembum in Ret. Venet. Hist. l. 9. (q) De Medic. l. 3. c. 22.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXIII.

Agitur de Palpitatione, & Dolore Cordis.

QUI proximis Litteris cum Valsalva aliquot dissectionibus vix unam meam accepisti, nunc contra, meas quidem aliquot, illius autem nullam habebis; non quod plures in ejus schedis non extent quae ad Cordis Palpitationem, & Dolorem attineant, sed quod locus singulis aptior in aliis quas aut misi, aut missurus sum, Epistolis esse viuis est. Nam si vera cordis incommoda causas habent procul a corde, five in ipso, aut prope ipsum; tunc quidem fere accidit, ut alibi simul alia, & saepe graviora, mala se prodant; nunc autem raro fit, ut sine aliis majoribus noxis cor palpitatione agitetur. Quamobrem nostrae quae mox proferentur, Observationes ipsae quoque ex parte aliqua alio spectare videbuntur non secus ac plures in ea quae huc respondet Sectione VIII. Sepulchreti, neque illae tantum de quibus fatetur Bonetus, cum discrete adscribit, quibus praeterea in Sectionibus suis sint ab se antea propositae, aut postea proponenda; sed & aliae, eaeque in primis, quarum Auctores aut nullum prorsus quo aegri vexarentur, affectum, aut alium quam cordis, indicant. Ad hoc genus refert Observationem VIII. in qua (a) scabies dumtaxat, & hydrops memorantur; palpitatio autem sic in Scholio nominatur, ut, si animum attendas, fuerit, an non fuerit in aegrotante, pro certo nescias. Illius vero generis Observationes esse X. & XVI. ne ipse quidem negat Bonetus; quin ultro agnoscit in Scholiis utrique adjectis, alia ac de quibus ibi agit, mala esse potuisse. Utrobique tamen, quamvis non conjectura danda fuerant, sed Observationes, levius fortasse id feras, quam ubi quae in Sectione hac non longissima jam semel attulerat, in eadem iterum ab se proferri, non sensit. Idem enim est quod legitur Obs. VIII. §. 3. ac quod versu ipso primo Obs. I. in qua ceteri quae diligentia descripti sunt, nosces, ubi cum Hollerii ipsius Scholio ad citatum caput, quod in ejus libro I. est, conferre volueris. Porro idem est quod Observationi XV. primum subjicitur, ac quod primum est in V. Idem quod in XVIII. ac quod in extrema I. Idem quod circa initium Scholii ad §. 6. Obs. XXI. ac quod in fine est Scholii ad X. Denique puella proposita §. 2. Obs. XIV. haud alia est ac quae §. 11. Obs. XXI. &, quod facile non credas, nisi per te ipse recognoscas, in hujus ultima Observationis §. 8. unus idemque pellus est qui continuo ibidem reponitur §. 9. Nec vero in Additamentis ad hanc Sectionem minus obviose res acta est. Ex illis enim Observationibus quae in unam III. congeruntur, si duas illas quarum altera Civem quandam quinquagenarium, altera Virum nobilem proponit, cum illis compares quae supra Bonetus sub num. XXI. §. 5. & sub num. XIV. initioque adjecti huic Scholii, suis indicatis Auctoribus, protulerat, easdem statim esse cognoscas, hanc Riverii, illam Hildani. Neque enim Blanchardus, qui in *Anatomia sua Practica* tanquam suas, aut ex *aliorum relatu* (b) ambas (c) dederat novum in modum personatas, omisiss quibusdam; imo etiam additis nonnullis quae in cadavere Hildani non memoraverat, fucum tibi poterit facere, tanto minus credituro, quia vel in ea Observatione quae illas in Sepulchreto proxime praecedit, Ruyschium, tanquam, se disseccante, praesentem, nominat, qui se illud ipsum cadaver disseccasse, postea, quod minime ignoras, ostendit (d). Sed ut Blanchardum cum suis istis artibus missum faciamus; quid attinebat denique Observationibus ex ejus libro descriptis, quae saltem, quales eae cunque sint, ad palpitationem, spectant, Observationem illam subijcere, quae cum Asphyxia tantum sit, non ad istam, sed ad proximam Sectionem omnino pertinebat? Nihil ejusmodi mihi placet imitari. Historias nullas iterabo, & quae ad alias magis spectant Epistolas videbuntur, eo differam: praesertim vero nisi quae ipse, aut Amici quos nominare possim, disseccuerint, cadavera non deferibam. Incipiam ab eo quod Mutinae incidit Jo. Franciscus Bernardonius, is qui postea illa in Aula Archiater fuit, tunc mecum Bononiae, cum recentem dissectionem narraret, studiorum causa verfabatur.

2. MULIEREM quae nobiles pueros educabat, cordis palpitatio corripuit. Missus e brachio sanguis magno auxilio fuit ad dies circiter duos. Quibus elapsis, palpitatio rediit ea vehementia, ut pectus attolli ad singulos ictus cerneretur. Simul erant is thoracis dolor,

ea spirandi difficultas, ea febris, ut magnam facerent peripneumoniae suspicionem. Missus iterum e brachio sanguis nihil profuit. Missus autem e pede mors intra horam circiter est consecuta, quam pulsus indicavit sensum inde minor, minorque factus, minusque resistens comprimentibus Medici digitis, magis autem frequens.

CADAVERIS ex ore multum sanguinis effluxit. Tamen in Thorace, & Ventre sana omnia. Caput, ut in quo nullum apparuerat morbi signum, non attigere.

3. Etsi propositi morbus, & obitus, cum ista cadaveris observatione conjuncti, quacunque uti malimus via, & ratione, difficiles habent explicatus; crediderim tamen, internas convulsiones ex parte saltem aliqua ad illum faciendum convenisse. Namque, ut cerebrum ab solvamus; nervi plexus, nervique restant de quibus suspicemur. Horum autem lesiones quis satis possit, ubicunque oporteret, inquirere? aut inquirendo, plerumque dignoscere? quae nimirum causa est, ut in ejusmodi cadaverum inspectionibus quam rarissime querantur. Attamen si certis quibusdam in cerebro motibus cordis palpitatio continuo succedit, ut vel sanis accidit in nonnullis animi affectibus; quis neget, si in nervis fiant motus, qui proportionem illis cerebri motibus respondeant, quis, inquam, neget, fore ut tunc eadem palpitatio contingat? Nam quidquid cerebrum in corde potest, per nervos potest inter ipsum, & cor, aut proxima vasa traductos, per quos videlicet si motus ad cordis, aut vasorum carneas fibras perveniant, aut horum, si mavis, tunicae exterius constringant; ut jam perspicue appareat, eundem securum esse effectum, si idem motus qui a cerebro alias incipiunt, aliquando ab interpositis incipiunt nervis, haud secus ac si qui post amputatum pedem, de hujus pergunt dolore queri, idem effectus est a motu qui interpositis in nervis oritur, atque erat a motu consimili, qui a vitiatu usque pede oriebatur. Recte igitur vel olim Saxonia nos- ter docebat, non modo ex cerebro ortum ducere palpit- ationem cordis, sed & eandem aliquando fieri ex solo nervorum vitio, nulla apparente lesione in cerebro: quae verba in Sectione hac quoque Sepulchreti, subiecta leges Observationi XLII. ex qua ceteroquin illud confirmatur quod paulo ante ponebamus, a certa in cere- bro mutatione ac motu, illico motum naturalem cordis mutari. Quod si in tenella infante, quae in Commercio Litterario (e) memorata est, nihil revera praeter illas polyposas concrectiones inveniri poterat quod culparetur, palpitatio cordis ipsam inquietantes, eo facilius per convulsiones unde libet ortas explicabis, quod ex convulsio- nibus mortuae est. Ceterum quae dicta sunt, ad nervos quo- que transferre poteris cum Magnorum vasorum, aut cordis nervis communicantes, ut quae in hypochondriacis praeser- tim, & hysteriis palpitatioes haud raro accidunt, inde etiam aut omnino, aut in parte originem ducere, intel- ligas. Nervi enim sunt in ejusmodi corporibus multo pro- cliviores ad abnormes repentinos motus suscipiendos; quamobrem siqua alia, illa certe vel ab levioribus animi affectibus statim corripit palpitatio cordis, videmus. Et quamquam in mulieribus tribus, quarum protinus subijciam historias, alias aliquas palpitatioes fuisse cau- sas, agnosces; tamen quin illa quoque cum ceteris in- terdum convenerit, minime dubitabis.

4. UXOR Patavini cujusdam Picloris, annos nata qua- draginta, liberorum quatuor mater, neque in cibo, neque in potu peccare solita, sed natura delicata, & eoque ira- cundior, nec sane irae causis, & molestiae carens, a longo jam tempore appetitu ciborum dejecto, mensuratis tamen purgationibus non deficiebatur, cum sex ante mensibus de cordis palpitatioe queri coepit, quae ad mortem usque assidue quidem, sed interdum magis, alias minus vexata est. Huc alia accedebant querelae de sensu erosionis intra tho- racem, & ad hujus spinam, & palpitatiois ad Spinam latus productae, tum de perdifficili alimentorum in ventriculum transitu postquam per gulam jam prope ipsum descendissent, tandem de nervorum, ut dicebat, dolore in brachiis praesertim: quo ad cetera illa adjuncto, cum se oedema quoque addere coepisset, praecipue in dextero artu inferiore conspi- cuum; de Aortae aneurysmate opinio apud quosdam non igno-

(a) §. 1. (b) Vid. ejus Praefat. (c) Obs. 35. & 75. (d) Obs. Ana. Chir. 69. (e) A. 1744. Hebd. 42. n. 1. ad art. 15.

ignobiles Medicos confirmata est. Contra alii, cum faciem in utrum liberet latus decubitus animadverterent, pulsus autem non vibratos, non intermittentes, & in utroque brachio conformes, ad hysteriam affectionem illa omnia referre eo magis quod interea paroxysmo quodam correpti essent, in quo illam dentibus arte inter se confectis mulieres invenerant, quae etiam interdum multis in locis frigidam a se perceptam dicebant. Inter has controversias mulier denique, contractis jam pulsibus, inter loquendum mortua est. Quae cum mihi omnia Collega meus Praestantissimus, qui sapienter mulierem inviserat, Antonius Vallisnerius diligenter narrasset, duoque a me peteret, alterum, ut quae mihi de eo morbo sententia esset, dicerem, alterum, ut secum cadaveris dissectioni praeficerem; hoc continuo pollicitus sum; ad illud nihil aliud tunc respondi, nisi post multa, etiam graviora mihi non semel accidisse, ut in Magna arteria non aneurysma, sed interioris faciei vicia quaedam tantummodo deprehenderem.

CADAVER non paucis interiectis a morte horis, tempestate frigidiore quam anni tempore conveniret; erat enim A. D. XII. Kal. Aprilis 1726; adhuc calebat, laudabili habitu, sed collo crassiusculo, ventre autem turgido sic tamen ut nulla in cute appareret nota quatuor uteri gestationum. Thoracis utrumque cavum, sed praesertim dexterum, aquam habuit non paucam, minime graveolentem; pulmones sanos, quamvis sinistri facies ima, itemque posterior ex parte aliqua, arte illa ad septum Transversum, haec ad dorsum adhereret; denique in Aspera arteria, in oesophago, ad ventriculum usque aperto, in mediastino, pericardio, corde, auriculis, vasis omnibus majoribus diligerent intus, extraque perlustratis, nihil quod culpae posses, si ea excipias quae in corde tamen, & Magna arteria sensui esse animadvertenda. Arteria enim haec, & cor exterius aspicienti mihi, & inter se, ac cum toto corpore comparanti visa sunt cor quidem majus, arteria autem contractior quam oporteret; neutrum tamen multo. Corde mox dissecto, & exiguis duabus polyposis concretionibus, quarum altera ad Tricuspidis valvulas, altera ad Aortae initium erat, cum sanguine adeptis, qui in ventriculis sensui esse animadvertenda, corpuscula ad medium valvularum quae arteriis praefiguntur, limbum animadverte duriora, & simul ampliora, unum praesertim, quam soleant. Sed haec levia. Quae in Aorta autem conspecta sunt, quamvis ipsa quoque primo aspectu levia videri possent, tamen universo ejus trunco non per thoracem modo, sed mox etiam per ventrem secundum longitudinem aperto, cognita sunt multo graviora. Tota enim ejus interior facies a corde ad eam usque sedem quae ostiis subest arteriarum Emulgentium, si cum reliqua usque ad divisionem in Iliacas conferretur, manifesto ab naturali quae in hac erat, albedine, & laetitate ad flavedinem inclinabat, & inaequalitatem, quae oculis paulo attentius defixis ex eo esse videbatur quod alibi in leves protuberantias se attolleret, alibi in exiguis sinus subideret. Verum haec omnia superficie tenus, nisi quod paulo supra valvulas arcum erat spatiosum, ubi, quasi ab erosione, non nihil excavata, divisa, quae suberat, fibras ostendebat: in vicinia autem arteriarum Emulgentium lamella intima, leviter admodum ungue, nullo negotio abradebatur. Ceterum nulla usquam in Aorta induratio. Sed vitium quod in tanto ejus tractu descriptum est, in aliquos saltem ex superioribus ipsius ramis producebatur, quemadmodum horum in curvatura ostia introspiciens, animadverte.

In Ventre aqua fuit, neque ita pauca. Omentum contractum, & vix modica hic illic pinguedine reliqua, multo laxissimum. Peramplius ventriculus, & humore plenus. Jecur pallens, cujus vesicula paucam, & decolorem continebat bilem. Splen durus, nec magnus tamen. Uteri quoque, cetera fani, duriores parietes, sed & crassiores. Dura etiam ovaria, & alba exterius, nec parva: intus cellulae fuerunt, aliae inanes, quarum unius erant parietes subflavi, aliae humore sanguinolento repletae. Bene se habuerunt reliqua. Caput non fecimus. Collum crassiusculum fuisse, ostendi, propter glandulas Thyroidae crassitudinem, multo quam equum esset, majorem. Dissecta, parvis quasi lobulis compacta videbatur, quos inter globulos inventus est humoris plenus; nihil magis quam expressum ex amygdalis oleum, referentis. Sanguis in hoc cadavere multus fuit, & ubique, ut dixi, fluidus, si exiguas illas concretiones in corde excipias.

3. In foemina iracunda, accedentibus irae, molestiaeque causis, & appetitu ciborum dejecto, intelligis faciem, qualis ex alimentis chylus, & quales ex hoc humores conficerentur. Itaque si cum liquore illo oleaceo, quo Lancisius (f) lavem, ac lubricam servari intimam arteriarum faciem, censuit, asperae, alienaeque particulae in Aortae interiori substantiam se insinuarunt, & circa intimam tunicam subliterunt; non erit obscurum, quomodo genitae, nec quomodo eam quam ibi conspeximus, asperae mutationem potuerint. Quod si etiam queris, cur in illo potissimum Aortae tractu, & superiorum ejus ramorum subliterint; nisi hunc forte a primordiis fuisse infirmiore suspiceris; ex iis ipsis quos memoravimus, animi affectibus rationem ducis. Nervi enim ob hos commoti, in majora potissimum (ut ea indicant quae tunc & sentiuntur, & apparent) in majora, inquam, potissimum agunt vasa, & cordi propiora, ut mirari non oporteat, si quo tractu Magna arteria major est, ipsaque & ejus rami a corde minus distita sunt, eo in tractu arteriosae annulares fibrae in vehementiores, aut diuturniores sine certa norma & lege contractiones tunc adigantur, sicque ex vasculis, inter se, & intimam tunicam interiectis, eo urgeant quo per se non irent, vel crassiores, siquae fiat, asperioresque particulas, haerendique ibi occasionem praebent. Quae quoniam particulae huc illuc adhaere, praeter illam intimae superficiei mutationem, erosionis quoque sensum, quippe asperae, possunt inducere; proinde erit intelligere unde esset ejusmodi sensus qui mulieri molestus erat ad Spinam, itemque ille alter qui per brachia praesertim se extendens, aneurysmatis suspicionem augebat, cum ab arteria quidem facile esset, non tamen dilatata, sed quadantenus erosa, quae tamen ramos dat per omne corpus pertinentes, magis tamen brachia afficiebat, ad quae ramos, ipsos quoque eodem correptos vitio, prope truncum saltem, mittebat. Jam vero si Aortae non quasi ab illito oleoso quodam humore lavem, sed asperam, & inaequalem factam, ut diximus, intimam faciem attendas, minusque propterea lubricam, & mollem, & quod consequitur, non modo transeunt, sed & distendent sanguini minus cedentem, multoque etiam minus cedentem musculosam tunicam, ob fibras videlicet magis, minusve, sed saepe adeo convulsas, ut vel in cadavere truncum arteriae aliquanto contractiorem invenerim; perpicuum erit, quantum ob has omnes, & praesertim ob ultimam causam Aorta sanguini resistere; ut esset propterea cordi vehementius continendum ad obacula superanda, & sanguinem, saepe ex parte aliqua in se retinentem, omnino extrudendum: quorum ex altero palpatationis causam, ex altero etiam auctae cordis magnitudinis intelligimus. De hac autem cum alias (g) ad te scripserimus; neque de ejus causis, aut effectibus; neque de ejus Observationibus nunc opus est plura dicere; satis est ex his illas in quibus cordis palpatio adnotata fuit, indicare, velut quae a Valsalva (h), a Meckelio (i), ab Schreyo (k) habitae sunt: ejusmodi alias infra quoque commemorabimus. Habes praecipuum historiae propositae partium explicationem, unde liberum tibi erit siquid forte placeat, accipere, negligere cetera, & nervorum convulsionibus paulo etiam magis uti, quam ego fecerim. Nam sunt omnino in hac historia quae sine his minime videantur posse explicari, ut paroxysmus ille in quo se adeo contraxerant musculi, inferiorem maxillam attollentes, & obstruendum illud alimentis oppositum, ne postquam proxime ventriculum venerat, in hunc descenderent, convulsis; ut puto, iis lacertis diaphragmatis, inter quos extrema traducitur gula. Sed jam vide, an proxima quoque Observatio postulet, ut nervos aliqua saltem ex parte acculemus.

6. MULIEREM annos natam sexaginta quatuor ingens cordis palpatio vexabat. Simul utrinque in collo vasorum pulsatio conspiciebatur: in carpiis autem pulsus erant inaequales, & subobscuri. Respiratio difficilis; novissimis autem diebus difficillima, ut jam non posset, nisi erecta cervice, spiritus duci. Nuper quoque oedema accesserat utriusque manus, sed multo majus inferiorem artuum, cum ventris universi tumore conjunctum. Credebatur mulier aut polypo, aut aneurysmate, aut magno alio aliquo ejusmodi morbo laborare, cum mortua est in hoc Nosocomio circa medium Februarii A. 1741. Quando autem, & quas ob causas morbus coepisset, post ejus mortem scire non licuit; Venetiis enim huc venerat paucis ante hebdomadis. CADAVER, e cujus ore sanguis effluxerat, insepeli postmodum mortis, aut certe non serius biduo. Manus detumuerant; sed ventris,

tris, & artuum inferiorum tumor persistabat. Nihil facilius quam claviculari ab sterno disjungere, & cartilagine costarum incidere; ut nisi mulier aetatem quae supra scripta est, falsa ipsa esset, multo junior credi potuisset. Sterno sublato, pulmones turgidi apparuerunt, iidemque albi, nisi quod a tergo saturo colore, ut solent, rubebant. Molles erant, neque ulla ex parte ad thoracis parietes annexi. Non pauca aqua flava, & inodora tum in utraque thoracis cavea, tum in pericardio fuit; nec tamen plurima. Cordis ventriculi, & auriculae sanguine distenta, qui in grumos quidem concreverat, sed polyposi nihil habebat, vel postquam vacua facta fuerant, aequo majora conspicebantur, id quod in sinistra praesertim auricula animadverte. Arteriae quoque Pulmonaris, & Magnae aequo capaciores; cunctae autem valvulae majores. Sed haec tamen quae dicta sunt ferme omnia iusta inter se proportionem: & cordis quidem, ejusque partium, & memoratarum arteriarum, si conferres cum reliquo corpore, auctam magnitudinem cognosceres; non plurimum tamen auctam. Cum haec igitur ita se haberent, nec plurima, ut dixi in pericardio, aut thorace fuisset aqua, & pulmones fani conspicerentur; coepi diligentius rum cor, tum illas arterias, tum alia vasa & extra, & intra pulmones inspicere. Sed in corde nihil praeterea adnotare potui, nisi in valvula majori Mitrali qua facie alteram spectabat, mediocres semilunares orificium, per quod specillum inter valvulae membranas ad lineam circiter secundum longitudinem ascendebat: crassitudine vero, & duritiam in limbis potissimum unius, atque alterius ex valvulis arteriae Magnae. Hac autem arteria a corde ad diaphragma usque secundum longitudinem aperta, toto eo tractu primum lineas quasdam subobscuras in longitudinem ductas ubique apparere, vidi, a corde praesertim ad curvaturam, circa quam uno in loco quadam etiam albidam maculam cernebat: deinde tunicam intimam animadverte undecunque velles unguibus arripere, aut impulsam, ad frusta non parva nullo negotio detrahi posse. Tum Pulmonaris arteriae truncus, ramisque ejus aliquot dissectis, in horum quibusdam inveni sanguinem quasi in tubulos allicubi conformatum. Adhaerebat ei sanguini pauca polyposa substantia: eratque ipse colore quodam obsoleto; cum substantia illius nihil in corde, ut dixi, nihil alibi cernebatur; sanguis autem esset ubique nigerrimus. In Pulmonaris venae ramis pariter incisis, venaque ipsa Cava antea aperta cum quidquam non occurrisset adnotatione dignum; bronchia dissecta sunt: in quibus erat spumofus humor, qui etsi alibi purulentus, alibi sanguinolentus videri poterat; reapse tamen purulentus non erat. Tum sectione a bronchiis per Asperam arteriam truncum ad laryngem totam perducta, pariterque oesophago aperto, huiusque omnibus partibus, & pharynge perlustratis, ne rictura quidem sanguinea usquam apparuit; ut qua via sanguis in cadaveris os venisset, obscurum esset. Ventrem, in quo aquam esse, non dubitabam, aperiendi & tempus, & causa defuit; neque enim is, nisi ultimis tandem diebus, intumuerat, neque ulla unquam de ipso querela mulieris audire fuerat: ut neque de capite.

Et Cerebrum sane cum postmodum, Publicae Anatomae causa, dissecaretur, nihil obtulit quod adnotarem, nisi majorem, quam soleat, copiam sanguinis, ex ejus vasis defluentem.

7. Si ex iis quae in hoc cadavere animadverte, seponas omnia, quae ut morbi violentiam augerent, morbum tamen ipsa non fecerant, sed illum potius, tanquam causam effectus solent, sunt consecuta; ad pauca redeas, necesse est quae pro morbi causa proxima accipias, nisi quidem suspiceris, ex his ipsis alia pariter effectus fuisse, alia autem esse fortasse leviora, quam ut talem morbum sola facere potuissent videantur. Utrumque enim trediderim ego de illo sanguine, in quibusdam ramis descripto Pulmonaris arteriae: quem si forte ipse malis, non extremo tempore, sed diu antea ibi subliterisse, & subito a tergo reliquo sanguini eum obicem posuisse, unde arteria illius, & dexteri ventriculi cordis, adhaereque auriculae dilatatio sit repetenda; eadem cum obicere alia possem, unum illud quaeram, unde igitur Aortae, & sinistri ventriculi, atque auriculae dilatationem, & sanguinis qui sic notata sunt, eorum aliquod ne ad ullum quidem morbum fortasse attrinet, velut istud in altera Mitrali orificium quod in modicum interstitium ducebat membranarum illam facientium. Ejusmodi enim membrana a membrana parvas disjunctiones sine ulla ibi alia viti nota, nec fe-

mel in valvulis cordis vidi, & ab ortu esse, existimavi. Sic praesertim in una ex Aortae valvulis ita se junctas membranas laminas animadverte, ut specillum inter se admitterent. Sed quoniam, sicut alibi (l) dicam, cor erat hominis qui aneurysmate ad Aortae curvaturam laboraverat, si forte velis utramque hanc disjunctionem violento transeuntis sanguinis incursum debere; morbi hic quoque erit effectus, non causa, quemadmodum & ea quae in facie interiore Magnae arteriae conspecta sunt. Crassitudo autem, ac durities limborum, quas in duabus ejusdem arteriae valvulis animadvertisimus, si ipsae quoque morbi effectus non sunt; at certe a mesepe adeo in iis quoque reperta sunt, qui nullum circa cor affectum paulo graviores passi fuerant, ut minime videantur pro causa eorum habenda quibus hanc mulierem vehementer conflictatam fuisse, dixi. Quorum quidem indicium aliquod ex praebuerunt in caveis cordis, annexisque arteriis dilatationes; modicae alioquin, omnes & proportionem ferme inter se respondentis: sic tamen ut quaerendum relinquant, unde originem ipse habuerint. Quae si forte repetatur a convulsionibus; nec a veri similitudine alienum id fuerit, & ad violentiam morbi melius intelligendam erit accommodatum. Jam vero ad tres propositas Mulieres quartam adjungamus, in qua non tam palpitatio; etsi haec quoque non deerat; quam molestus ad cor sensus erit nobis explicandus.

8. FEMINA paulo minoris aetatis, ac quae novissime descripta est, in eodem Nosocomio de cordis palpitatio interdu; sed de spiritus difficultate, quem non nisi erecta cervice, ducere poterat, semper querebatur, multo autem magis de tanta ad cor angustia, atque anxietate, ut saepius quamprimum moritura videretur. Erant qui pericardio hydropicam crederent. Huic pulsus nunquam intermittentes: venae autem amplae erant. Mortua est cum ad Anatomem in publico absolvendam Muliebria quaereretur paulo ante medium Martium A. 1731. THORACE, & Ventre apertis, aliqua utrobique inventa est aqua copia; nec tamen hydrops pericardii. Arteriae Magnae valvulae erant induratae; imo una ossa. Ipse autem arteriae truncus interiore facie passim ostendebat aliquid aut ossi, aut ad ossam maturam vergentis, ut ne ea quidem pars, quae ad ventrem pertinebat, a me post Muliebrium ostensionem dissecta, aliter se haberet. Neque enim solum ad latus orificii Mesentericae Inferioris, & alibi, sed vel ad ipsam in Iliacas divisionem, inveni ossam: passim autem inaequalem, & colore hic illic ita albedo, ut solet, ubi ossa fieri incipit.

9. Negandum profecto non est, Aortam, ejusmodi descriptam, sanguini a corde impulsu resistere, eoque & palpitacionem, & difficultatem spirandi, & angustiae sensum illum efficere posse, quibus mulier angebatur. Sed illud simul declarandum est, quare de iis tot hominibus, in quibus ejusmodi fuisse Aortam ad te alias scripsi, & scripturus sum, plures certe iis affectibus, aut tam vehementer, non laboraverint. Quod ut fiat, alia procul dubio addenda sunt ad vitium Aortae, quae in muliere hac fuerint, in illis non fuerint, ut puta vitium praesertim in organis aliud, aut alia sanguinis constitutio, alia copia, & siqua praeterea sunt hujus generis; ne semper exquiritorem nervorum sensum, & convulsionem in medium proferre videamur. Sic in Verdriefti alias (m) indicata Observatio, ne post immanem cordis palpitacionem, & asthma violentum, Aorta quidem conspecta est intus ossa prope cor, sed hoc quoque stupenda magnitudinis, durumque, ac tumens. Sic in alio, qui diu variis conflictatus morbis, in horum initio plurimum obnoxius fuerat cordis palpitacioni, invenit Cl. Plancus (n) non modo illam arteriam multis in locis ossam factam, sed & Coronariam utramque cordis, hoc autem maximum, & praecipue auriculam ejus dexteram, quae amplissima erat, & robustissima; ut intelligas vel ex uno hoc vitio, potuisse cor a validius contruso in subjectum ventriculum sanguine vehementius irritari, minusque mireris, si forte in alias (o) memoratae Grassii filii Observatione nihil videbitur praeter auriculam dexteram duplo majorem causa esse potuisse palpitacionis. Denique, ne longior sim; in Illustri Foemina, cujus palpitatio cordis & assidua, & tanta fuerat, ut ab adstantibus audiri, a remotioribus cerni posset, Magnam quidem arteriam totam callosam vidit Cl. Cohausenius (p); sed etiam in corde ipso, nedum in pulmonibus, scirrhus, sanguinem vero viscidum, & mucosum. Itaque & in proposita a nobis muliere praeter ossam passim, aut ad ossam vergentem Aortam, hujus quoque valvulae attendenda sunt. Quarum ut una erat

(f) De Aneurysm. l. 2. c. 1. Propos. 6. (g) Epist. 17. & 18. (h) Epist. 17. n. 21. (i) Epist. 18. n. 4. (k) Ibid. n. 15.

(l) Epist. 18. n. 13. (m) Epist. 18. n. 4. (n) Epist. de Monstr. (o) Epist. 18. n. 4. (p) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 21. n. 4.

erat offea, reliquæ indurata, ita minus sanguini obsequentes, augere obstacula huic exituro poterunt, & contra, non satis reditum intercludere eidem, mox repulso a contrahente se Magna arteria, ut cum portio illius aliqua in finistram cordis ventriculorum tunc rediret quando hic alium, venientem a pulmonibus, sanguinem debebat excipere; necessario fieret, ut tam portio redux, quam portio, propter obstaculum paulo ante non extrusa, partem occuparent aliquam ejus loci, qui totus ex instituto naturæ adventuro e pulmonibus sanguini debebatur. Quæ res denique & pulmones, & cor non prægravare non poterat, & hoc cogere, ut subinde majori conatu sanguinem in se restituant egeret. Hæc quæ ratio præmonstrare videtur, non una Anatomicorum Observatio confirmat. Sic Vieussenius (g) in Viro, & Matrona, quorum utrumque cordis palpitatio, & cubandi humili capite impotentia diu vexaverant, cum pulsum inæqualitate conjunctæ, inventas refert in Matrona quidem Aortam, ejusque valvulas offeas, in Viro autem illam præduram, & tanquam cartilagineam, valvulasque non modo offeas, sed & limbis dissecis, iisdemque lapideis revera factis, re, inquam, vera; ne forte credas, ut alibi aliquando, ita in corde quoque id quod esset offeum, pro lapideo imposuisse. Nam præter eas quæ infra memorabuntur, consimiles in Sepulchro hic leges aliquanto vetustiores Observationes, ut Gregori Horitii majoris (r), qui *calculum ex tartaro concretum* deprehendit *membranose valvularum dexteri ventriculi cordis substantie adnatum*, & Jo. Georgii Greifii (s), qui unam ex iis quibusde loquimur, Aortæ valvulis median vidit *plane consumptam, & deperditam, & illam partem ubi arterie adhaerebat, etiam friabilem in similem arenam*, ac fuerat *particula quedam alba instar unguis minimi digiti*, quæ in sanguine erat paulo supra initium arteriæ Magnæ, pars videlicet valvulæ quam novissime sanguis avulserat; corde in ambobus, post palpitacionem mortuis, non secus ac in Viro illo Vieussenii fuerat ventriculus finistæ, permagno. Igitur quod limbos valvularum Semilunarium lapideos ab se inventos scripserit Vieussenius, non miraberis. Illud miraberis, quod semel, iterumque negaverit, se legisse unquam, aut audivisse, ullam in iis valvulis naturalis structura mutationem esse ab Anatomicis deprehensam, cum vel ista Greifii, a Boneto edita, Observatione prætermittitur, non deesset in pervulgatis libris alia offearum Aortæ valvularum, ut quam Raygerus in Miscellaneis Nat. Curios. (t), & quam Ruyfchius in Observationibus Anatomico-Chirurgicis (u), quamvis addita Figura (x) minime ipso digna, proposuerant. Has consecutæ sunt postea, ut alias præteream; Cowperi, & aliorum Anglorum Observationes sex (y), quæ valvulas easdem exhibent, aut in parte quæ excreverant, aut omnino offeas, aut lapideas factas, aut gypseas, aut denique ita densas, contractas, & albidas, ut mox offeæ, aut lapideæ futuræ esse viderentur. Quibus Observationibus tres saltem, quatuorve alias adde Virorum Præclarissimorum Theodori Zwingeri (z), Josephi Exup. Bertini (a), & Alberti Halleri (b), qui easdem valvulas offenderunt primus in Senæ quæ parte cohererebant Aortæ, duras admodum, & cartilagineas, alter in duabus Virginibus offeas, & sic dispositas, vix ut calamus scriptorius inter eas transiret, tertius in Juvene fabulosam materiam inter suas membranas, offeas autem squamulas suis in tendinibus habentes sic ut rigide essent, & inexplicabiles.

10. Noli tamen credere, in hisce omnibus Observationibus cordis palpitacionem memorari. Nam de quatuor ultimis in postrema tantum, eam leges, & cui potissimum vitio de tot aliis gravioribus quæ infra (c) dicentur, tribuenda esset, dubitabis: ut dubitares in prima quoque, si palpitatio præcessisset, erat enim Pulmonaris arteria nonnihil cartilaginosa, & cor justo grandius, ut alibi (d) indicavimus, præcesserant autem diuturnum asthma, & thoracis hydrops: ut in duabus Bertini anxietates, animi deliquia, & omnimodæ pulsum inæqualitates. Pariter de sex illis Anglorum historiis ultima (e) dumtaxat palpitacionem proponit sic tamen, ut ab archa pericardii ad universum cor adhaerere repetatur; quæ de re post (f) videbimus; certe hæc, aliaque præter naturam, ut magna in primis finistram cordis cavæarum dilatatio, non deerant. Quarta autem, & quinta nil aliud quam hydropem, & asthma commemorant: cæteræ pulsus intermittentes, & secunda bre-

vissimam præterea respiracionem, minus commotum decubitus, sensum quandam ad cor molestum, & animi refert defectiones; ut palpitacionem, si fuisset, non videretur omiffura. Hanc neque Ruyfchius (g) nominavit, cum asphyxiam non modo, & lipothymias, quæ extremis diebus, sed etiam asthma, quod diu ante fuerat, non prætermitteret: consulto, an ex oblivione, viderit qui Blancardo magis, quam ipsi, credat; hæc enim illa dissectio est, cui Ruyfchius interfuisse dumtaxat, si Superis placet, ut initio est dictum (h), si significavit. At si illi credimus, palpitacionem interdum non defuisse; credamus quoque necesse est, cor fuisse duplo majus, quam soleat: cujus finistri ventriculi dilatatio cum aliis quæ erant præter naturam, in plerisque sane earum Observationum proponitur, quas modo ex Anglis laudabamus. Illa quidem quam antea ediderat Raygerus (i), omnium minime videtur patere istiusmodi exceptionibus, cum in toto corpore nihil morbosum, nihil præternaturale reperitur scribatur, nisi quod tres valvule semilunares, ad arteriæ magnæ ex finistro cordis ventriculo egressum sitæ offeæ fuerint. Si tamen omnia quæ de eo homine indicantur, diligentius perpendas; nulli incommodo obnoxium fuisse, fortasse arbitraberis donec repentina morte, quæcunque hujus causa fuerit, sublatum est. Verum cum illæ quæ ex aliis Partium conjunctis læsionibus exceptiones repetuntur, ibi magis locum habere possint, ubi quaeritur, quæ palpitacionis causa fuerit, quam ubi quaeritur, cur non fuerit; nos exceptiones, quas subinde indicavimus, eo servantes ubi de pulsum vitio, quæ simul aderant, verba faciimus (k): illis hic utemur Observationibus in quibus cum Aortæ valvulæ rigide essent, atque inflexiles, palpitatio tamen nulla commemoratur: quod incuria tantum, aut oblivione in illis omnibus accidisse, veri simile non videtur, præsertim cum id certe mihi non acciderit, sicuti relictis quibusdam earum quas alias misimus, historiis facile cognoscas. Vide enim, ut in Sutore (l) essentæ valvulæ in se contractæ, subrigidæ, atque durissimæ; nunquam tamen, cum de tot aliis quaereretur, de palpitacione conquestum fuisse, accepi. Atque; ut Anum quandam (m) omittam, quæ cum Aortam, & unam ejus valvularum sic ferme constitutas haberet, ut ea femina (n), a qua in hunc sermonem ingrediendi occasio data est, similibus tamen Affectionibus minime vexabatur; Senes tibi descripsi duos (o), quorum incommoda omnia cum diligentius sciscitaret, de cordis palpitacionibus nihil audiui, pulsus autem, ut in Sutore quoque; nam de Anu pro certo non memini; tunc potissimum cum sunt attendendi, id extra lipothymias, & graviores febrem, non intermiffisse, compertum habui: & tamen utriusque Senis Magna arteria offeas intus laminis prædita, valvulas ostendit in altero hic illic duras, in altero jam proflus offeas, inflexiles, & suo ipsas corpore quod ab orificii parietibus distabat, introrsum protuberantes, corpusculis etiam quæ in medio limbo sunt, offeas, & mole actis; erantque præterea Mitralis valvulæ in hoc crassiores, in illo non secus ac Semilunares, hic illic duræ. Sed & alia præter illas, mihi sunt Observationes, earum non ab similes, velut hæc.

11. ANUM decrepitam gangrenam, quæ post superatum acutum morbum remanserant, tandem ad summam maciem, & interitum deduxerunt. Ei semper ex quo primum illum morbum evaserat, parvi, debileque pulsus fuerant, primis diebus non frequentes, postea autem cum sitiret, frequentes; sed nunquam intermittentes, aut inæquales. Nulla cordis palpitatio, nulla spirandi difficultas; hæc enim omnia singillatim, re adhuc recente, quævis a Medico qui illam quotidie inviserat, quævis autem postquam sub Januarii finem A. 1739. in Gymnasio cor ejus Anus perultraveram. Cum ea respondisset quæ modo scripsi, addidit, de stomacho tantum conquestum esse: quo nomine præcordia, ut plerique de populo solent, intellexisse conjecimus, cum alimenta appetere, oblatæque assumeres, nec dissectio aliter indicasset. VENTRE enim recluso, si excipias uterum, sana fuerant omnia, ut ventriculus quoque, in se contractus. Uterus autem fundum habebat ferme totum intus ex subrubro atrum, ut gangrena affectæ Partes solent, eundemque inæqualem, præsertim quodam in loco, ubi superfices in parvam humilemque excrecentiam se attollebat. Ejus Tubæ circa longitudinis medium proflus imperviae. In Thorace, præter albi-

albidas interioris Aortæ maculas, & offeas nonnullas squamulas, illud maxime adnotandum fuit, quod ejusdem arteriæ valvulas contractas, duras, offeas, & ad limbum in non parva quasi tubercula crassiores invenerim.

12. Apparet igitur ex aliorum, nostrisque Observationibus, cordis palpitacionem contra atque ceteroquin non raro solet, haud semper consequi ubi rigidæ, offeæque sunt valvulæ Magnæ arteriæ: idemque apparet de pulsum inæqualitate, & intermissione. Quorum vitia etsi ad proximam Epistolam attinent; hic tamen, ut cum valvularum illarum morbis erant, aut non erant conjuncta, subinde una eademque opera attingo, ne in ea Epistola opus sit easdem Observationes repetere, sed satis sit indicare. Idque ipsum consilium sequi placet in plerarumque earum quas proponi video, causarum palpitacionis examine. Quorum illa primum considerandam se offert quæ in vicinarum valvularum Mitralium vitio aliquo consistit. Sic Vieussenius (p) vehementissimam cordis palpitacionem cum pulsu humillimo, debili, & omnino inæquali ex deprehensa harum valvularum contractione, & in os mutatione deducit, quæ plurimum sic immutato illo, cui subiectæ sunt, orificio, non multum sanguinis admittentes, & (quod tu addes) ei quem admiserant, reditum omnino intercludere non valentes, maximam sanguinis partem cogeant in pulmonum vas, & dexteris cordis cavis, quæ dilataverat, restituit. Sic Cl. Reimannus (q) cum eadem quæ modo dicebam, symptomatica in ægrotante animadvertisset, valvulas venæ cavæ Mitralis dictas (quod nomen, & alia indicant, scribere voluisse venæ pulmonaris), & unam præcipue harum, deprehendit cum lacertulis suis & columnis carnis ad latera ventriculi extantibus, asperas, & penitus ossificatas. Sic Experientissimus Vir Morandus (r) in eo qui cordis palpitacionibus obnoxius fuerat, alteram earum valvularum invenit in facculum dilatatam, pollicis capacem; credo, quod sanguinis copia, aut impetus sensum amplificasset interstitium, cujusmodi me supra (s) dixi parvum aliquando inter valvula membranas animadvertisse orificio patente; cujus facculi parietes & crassiores erant, & pluribus hic illic offeulis intruebantur. Erant tamen Aortæ etiam valvulæ tum crassiores, tum offeulis durissimis instructæ; & Reimannus præter columnas, ut dictum est, offeas, arteriam illam lapideis intus adhærentibus concretionibus angustior, & pericardii hydroper simul confexerat. Vieussenius autem & thoracem, & pulmones fero plenos, & vasa Magna omnia, si arteriam excipias, dilatata deprehenderat. Sic etiam Præstantissimus Vir Hallerus (t) post hæreditariam cordis palpitacionem, Mitralis quidem valvulas rotas durissimas & solidissimas offendit, & calculorum materia adeo plenas, ut passim dissecis fibris creparent, sed & carnem proximam Pulmonaris Sinus lapidosam, & cordis ipsius partem semilapideam, & pericardium passim tum scirrhis obfessum, tum cordi adnatum; ut alia, & in his quæ de rigidis, & inexplicabilibus in eodem cadavere Aortæ valvulis retulimus antea, prætermittamus, multoque magis quæ in Anu quadam (u) conspexit non modo in aliqua earundem valvularum, sed & in proxima Aorta, arteriaque Pulmonari, corde ipso, & ejus arteriis Coronariis, quippe graviora quam quod in altera Mitrali valvula erat, præsertim vero quia de morbis qui mulierem vexarent, nihil constat.

13. Sed huc adde eorum Observationes, qui cum offeas, aut rigidas, suisque officiis impares Mitralis valvulas invenerint, minime in iis quæ viventes affligerant, palpitacionem memorarunt. Nam Peyerus de ea Virgine, a Glæro, suo Præceptore, dissecta, in qua illas mutatas vidit in offeam plane substantiam, ostium præcludentem, cum haud uno in Scripto verba faciat (x), nihil usquam commemorat, nisi subitaneum in bene valente hydropem, respirandi difficultatem, & inopinatam suffocationem: quin pauciora habet qui de eadem Virgine ad Bonetum scripserit, Mangoltius (y). Nec Bellinus (z) lapidem ait, in altera valvularum Mitralium genitum, aliud nisi maxime variam intermissionem pulsus produxisse, mirisque ægrum doloribus afflixisse. Nec Cowperum, cujus sunt quatuor de sex illis Anglicis, supra (a) laudatis, Observationibus, cum in tribus proponat, aut pingat easdem quoque valvulas ex parte lapideas, vidisti tamen palpitacionem commemorare. Quam si fortuito, aut alio propterantibus iis, diligentissimis ceteroquin, Scriptoribus, omiffam

contendas; non pertinaciter repugnabo. Neque aliter sentiam, si volueris, de Humauldio (b), qui nihil nisi phthisim recenset in ea femina, cujus valvulas Mitralis reperit hic illic offeas fieri incipientes, atque ita inter se glutinatas, ut arclata, sanguinis in ventriculum via, finistram esset auricula amplificata. Rogabo tamen, ut Cl. Fantoni (c) Observationem legas, qui Mitralis valvulas in solita duritie & crassitudine invenit, in earumque altera folliculos duos, in altera unum, singulos fere ciceris magnitudine, quibus apertis, putrida effluxit, subflava, & virescens materia; hæc autem se in Senæ quodam compexisse, testatur, in quo, cum ex lenta febre, & stomachi, ut aiebat, languore diu egrotasset, nulla unquam affecti cordis signa apparuerant. Quod si missas ad te antea Epistolam relegas; Agricola (*) reperies in quo excrecentiam vidi cinerei coloris, iisdem valvulis innatam, raram sane vel in cæteris cordis valvulis affectiorem, uti Lancisius (d) animadvertit: nec tamen inter alia quæ ægrotantem male habebant, palpitatio fuit, aut pulsum inæqualitas; quamquam hæc, si minus illi vehementes, frequentesque fuissent, non defuissent fortasse. Sculptorem quoque (e) invenies, & Bajulum (f), nulli, donec improvisa apoplexia utrumque statim confecit, morbo vel levissimo obnoxios, quorum illi altera Mitralis valvula, colore, naturaque mutata, facta erat multo quam æquum sit, durior; huic autem & Mitralium, & Tricuspidum nonnullæ ad limbum protuberabant in quibusdam quasi glandulas, ex densa, firmaque substantia compactas. Sed; ut brevis sim; nec duos illos Senes, de quibus supra (g) cum de Semilunariis valvulis sermo esset, indicatum est, hic iterum commemorabo, quorum alteri Mitralis crassiores erant, alteri hic illic duræ; & omittam complures alios, in quibus earum limbos duos, & tuberosos inveni, quæ res aliquanto minus idoneas reddit officio suo, five a peculiari vitio illa sit, five ab eo quod invehit ipsa ætas; nam & in vetulo canis sic vidi; estque tum in his valvulis, tum in Tricuspidibus, in quibus pariter haud raro conspexi, quasi gradus, ut Cel. quoque Hallerus (h) censet, ad naturam offeam induendam. Quas vero offeas jam factas deprehendi, eas vero ob graviores quibuscumque junctæ erant, morbos, alio differam oportet.

14. Interea autem, ut vides, postea aliquando, nec levi, valvularum Mitralium vitio, non continuo palpitacionem cordis sequi, aut pulsum intermissionem; sic etiam credito, ubi quicumque alius obex vel propior dexteris cordis cavis, quam illæ sint valvulæ, illa sanguinem remorando, dilataverit, non statim fore ut palpitatio consequatur; nam pulsum quidem inæqualitatem minus tunc accidere consuevisse, Epistola XVIII. (i) indicatum est. At enim, inquit, illo ipso loco a te agnitum, confirmatumque esse, memini, tunc palpitacionem agere ægrotantes solere. Recte meministi; siquidem sæpe tum esse palpitacionem, agnovi. Sed num forte id nego? Quin libenter aliis insuper adjectis Observationibus confirmabo. Satis nunc sit illam indicasse Cl. Chomelii (k), qui Virum, cujus arteria Pulmonaris lapideis intus, extraque tuberculis obfusa erat, cor autem permagnum, crebris vexatum fuisse palpitacionibus, adnotavit. Scilicet nullam ego ex propolis palpitacionis causis negaverim cum hac interdum fuisse conjunctam; quædam vero etiam sæpius, fatebor. Id tantum admonet, ubi causa aliqua ejusmodi posita sit, non continuo eo decurrendum esse, ut palpitacionem simul fuisse, omnino, & semper credamus. Vide enim, exempli causa, ejus dissectiorem Virginis (l), in qua præfectas Pulmonari arteriæ valvulas hic inter se colligatas Valsalva invenit, ut viam sanguini vix relinquerent lentis diametro æqualem, qui propterea in dextris cavis cordis restitans, ipsas dilataverat. In iis tamen quæ viventem affligerant, palpitacionem minime adnotatam reperies. Quod si forte incidas in historias, ex quibus sanguinis cursus per compressum extra, intusve pulmonem retardatur, cordis palpitacionibus causam videatur præbuisse, qualis inter alias Observationes illa est Cl. Grimmii (m), qua Virum proponit incommodo hoc ferme perpetuo annum, eoque amplius vexatum, ejusque pulmonem alterum effusa aqua circumdatum, utrumque autem vix numerabilibus vomitibus intus oblitum; hinc quidem ortam palpitacionem fuisse, credit, sic tamen, ut simul memineris, hanc vix unquam in tot fuisse, quos superioribus Epistolis aut thoracis hydro-

(g) Traité du Cœur ch. 16. (r) Obs. 35. (s) Obs. 13. (t) Dec. 1. A. 3. Obs. 28. (u) Obs. 69. (x) Fig. 37. (y) Saggio delle Trasfraz. tradotte dal Derham Tom. 2. P. 2. c. 3. §. 7. 8. 9. 13. & Fig. Tab. 5. (z) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 78. (a) Quest. Med. an causa mot. altern. cord. multiplex. n. 3. (b) Opusc. Patholog. Obs. 22. (c) n. 12. (d) Epist. 18. n. 4. (e) c. 3. cit. §. 13. (f) n. 17. & seq. (g) c. 1. supra, al. n. 9. (h) n. 1. (i) supra n. 9. (k) Epist. 24. n. 21. (l) Epist. 18. n. 2. (m) Epist. 19. n. 45. (n) supra n. 8. (o) Epist. 7. n. 9. & Epist. 21. n. 15.

(p) Traité du Cœur ch. 16. (q) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 170. (r) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1729. Obs. Anat. 7. (s) n. 6. (t) Obs. 11. supra, n. 9. & 10. (u) Obs. 51. (x) Meth. Hist. Anat. c. 6. in Schol. & Pæon. & Pythag. Exerc. 24. (y) Sepulchr. I. 3. §. 19. Obs. 3. §. 5. (z) De Morb. Ped. 1. (a) n. 9. & 10. (b) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1735. Obs. Anat. 6. (c) De Obs. Med. Epist. 8. n. 20. (d) Epist. 11. n. 11. (e) De Subit. Mort. 1. 2. §. 7. & 8. Schol. ad Obs. Phys. Med. 4. (f) Epist. 3. n. 26. (g) Ibid. n. 4. (h) n. 10. in fin. (i) Ad Boerh. Praefat. §. 149. (j) n. 11. (k) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1707. (l) Epist. 13. n. 12. (m) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 111.

cordis *micronem*; sed de quibus homo quereretur, non addidit. In alio autem quem hereditaria palpitatio vexaverat, passim quidem pericardium conspexit adnatum cordi, sed per scirrhus, & tot præterea, tamque gravia in illo eodem corde animadvertit, quemadmodum supra (f) dictum est, ut cui potissimum palpitacionem adscribas, minime liceat conjicere. In duobus pariter præstantissimis Kaavius cor, & pericardium, connexa invenit, in altero per filamenta quorum longissima extensum æquabant digitum, in altero artius, præsertim qua cor diaphragmati incumbebat; sed neutrius qui morbus fuisset, scire potuit, sicut initio est indicatum (t). De tribus tamen viris quorum primum Egregius Chirurgus Fayus (u), alterum Medicus Doctissimus Patta (x), tertium Hieronymus Queye tunc Medicinæ studiosus (y) priusquam decem de quibus novissime dixi, incidere cadavera, dissecuere, primum diuturnas, & vehementes cordis palpitacione, cui pulsus quoque respondebant; alter sæpe illa, spirandique difficultate, præsertim a corporis, aut animi motu, laborabat, cum pulsu inæquali semper, & intermittente; postremus palpitacioni insolita, & subitaneis, sed momentariis pulsus intermissionibus, crebrisque, sed levibus, lipothymiis obnoxius vixerat. Hi omnes propter pericardium, ferme crassius, cordi adhærens, quæ alia hujus, aut vicinia habuerint, aut non habuerint vitia, mox indicabitur.

19. Jam enim si ex hisce omnibus, quæ mihi, dum has Litteras scriberem, occurrere, & reperi poterunt, Observationibus quinque, & quadraginta (z), primum sex illas seponas, quæ nobis quid malorum præcessisset, non indicant, deinde quatuor & viginti detrahas, in quibus nulla sit de palpitacione mentio; quindecim, haud amplius restabunt, in quibus sit, Ballonii nimirum duæ, Hiarnii, Stegmanni, Genevenium, Dionisii, Anglorum, Vieusseni, Freindii, Agricola, Albrechtii, Halleri, Fayi, Patta, & Queye, singulorum singula. Verum has ipsas si, postrema excepta, præterea perlegas, & quot præter naturam, & qualia simul cum pericardii adhæsiōne in singulis propemodum reperta sint, vides; multum dubitabis, num hæc adhæsiō, an vitium quodpiam aliud, palpitacionis causa fuerit. Nam; ut polypos qui in quarta, octava, nona, decima leguntur, præterea, quos in eadem octava non præteribat Michelottus (a), restæ alioquin admonens, cavendum esse, ubi plura simul vitia deprehenduntur, ne sine ratione unum aliquod potissimum pro morbi causa proponatur. utque æquam pariter minime attendas, quæ in Observatione decima tertia, & decima quarta certe, fortasse & in duabus illis quæ ex Ballonio sunt, thoracem opplebant, sed potius pro ipsius diuturnæ palpitacionis, ejusve causarum effectu habeas; in plerisque earum quindecim de quibus loquimur, Observationum alia invenies quæ multo magis te morentur. Namque; ut de iis nihil dicamus, quas cum proferremus, ista indicavimus; in octava pulmones erant imbuti adeo ferolis fucis, ut thoracis cavum omnino impleverat; in nona pericardii, cordi adhærentis, pars scatebat minutis abscessibus qui inflammationi successerant; in sexta, septima, decima tertia, decima quarta, auricula alias dextera, alias sinistra; aut finster ipse ventriculus incredibilem prope in modum erant dilatati. Mitto cætera, ut in plerisque harum quatuor, ossa aut in arteria Magnæ initio, aut in pericardio, aut in tota auricula dextera, aut cum sinistra immani illa dilatatione conjunctam angustiam & parvitatem adjecti ventriculi, ut in decima quarta, aut denique innatum pericardio ipsi quæ costas respiciebat, tumorem, ovum modicum æquantem, & concreto sanguine plenum, ut in decima tertia. Quo de uno tumore ut aliquid dicam; nam de cæteris ferme omnibus alibi dixi, & in parte, ut de ejusmodi quoque tumoribus (b), dicturus sum; vide, quæso, pauca illa quæ in extremo libro I. de Aneurysmatibus (c) sibi inter scribendum, ut sit, memoriæ causa adnotaverat Lancisius: *Adverte hic de signis agere, quibus distinguitur Aneurysma cordis a pericardii tumore. Vidimus enim quemdam, inauratorem, qui cum viveret, cordis palpitacione, & spiritus angustis laborabat, quique palam Aneurysmate certe tentatus credebatur; is post varias sanguinis missiones a quibus alleviari videbatur, repente obiit. In cuius postea cadavere prægrandis abscessus, qui disruptus liquorem meliceroidem effudit: occupabat autem pericardii basin, unam inter, alteramque tunica.* Hinc certe intelligis, posse aliquando vel unum per se

tumorem pericardii, palpitacionis causam esse.

20. Quæ cum ita sint; vides profecto, in propostâ quæstione, an pericardii ad cor adhæsiō hujus palpitacionem excitet, multo pluris esse faciendas Observationes illas per quas in cadaveribus nihil aliud vitii, præter eam adhæsiōnem, deprehensum est. Cujus generis inter omnes quæ supra (d) indicatæ sunt, quinque potissimum occurrunt, idest Sarazeni, Loweri, Genevensium, Heisteri, Queye. Et palpitacionis quidem mentio fit in tertia, itemque in ultima. Sed in hac, ut in prima quoque, minime apparet, quomodo reliqua se habuerint viscera, & vasa, quorum vitia quadam posse interdum palpitacionis esse causas, & ratio, & quæ subinde his Litteris scripti, satis indicant. Lowerus autem, & Heisterus cum in cæterarum cadaverum suorum partium examine, ut ex utriusque descriptione patet, diligentes fuerunt; tum quid illa haberent vitii, facile præ cæteris, quippe in Re Anatomica præstantes, uterque poterant interoscere. Num vero eorum, aut Sarazeni Observationes palpitatio præcesserit, ex iis quæ, singulas memorans, cum fide retuli, cognoscas. Sed ne forte credas, pericardium ipsis aut non undique, aut laxius cordi adhærens occurrisse; Heisterus certe fuisse, ait, *artissime cum corde undique concretum, ita ut sine laceratione nullo modo inde separari potuerit*. Lowerus autem, *cordi toti ubique adeo arte accrevisse, ut digitis non nisi æque ab illo separari potuerit, insuper fuisse crassum, opacum, & velut callosum*. quod addo, ne forte si in plerisque earum Observationum, in quibus palpitacionem fuisse, dixi, pericardium crassum, durumque legeris; hinc illam potius, quam ab adhæsiōne, repetendam esse, suspiceris; quamquam Heurnius, Peyerus, Hottingerus, Laubius, Hoffmannus, qui crassum, durum, cartilagineum, carnosum viderunt, palpitacionem, ut supra (e) dixi, non adnotarunt.

21. Quæres hic facile, quando ad paucas adeo Observationes redimus, in quibus Valsalva, & ego pericardium vidimus cordi adhærens, in iis fuerit, an non fuerit palpitatio? Quod ad illum attinet, cum te viderit, semel in puero quo de alibi (f) scribetur, iterum autem, ac tertio in viris duobus, de quibus proxima superiore Epistola (g) scriptum est; de puero quidem nihil adnotavit aliud, nisi macie confectum interisse: in viris autem cum plura, & varia animadvertit, frustra ea releges, ut de palpitacione, & de peculiaribus pulsuum viris quidquam reperias; & tamen pericardium non modo undique cordi in his omnibus adhærebant, sed in eorum altero, cui pectoris angustia fuerat (quantisquis malit, referre alio, potest) erat præterea alibi crassissimum, alibi etiam cartilagineum. Ego vero septies inveni cordi adhærens, & quidem undique. Cujusmodi historiae quatuor ad te alias descriptas misi, Stabularii (h), Piscatoris (i), Lanionis (k), & telarum lanearum Tonforis (l); in quorum nullo an cor palpitasset, neque an fuisset præcordiorum angustia, & pulsuum vitia, scire potuimus; nec mirum, cum Lanio esset stultus, reliqui autem alius alia causa repentino morbo sublati, quamquam in Tonfore magnam, & vicinum cordi aneurysma rem dubiam reddidisset, præsertim cum pericardium non per se cordi esset annexum, sed per mucosam materiam. At in Piscatore tamen, & Stabulario, quorum utriusque non secus ac Lanionis, per se adhærebant, & in primo quidem arte, adeo, ut sine cordis laceratione avelli non posset, haud facile credo, magna fuisse thoracis incommoda, cum primus paulo ante mortem ferendo piscatori labori par esset. Stabularius autem ante ultimam apoplexiam ter in Nosocomium exceptus, nunquam de palpitacione questus esset, imo in ea ob quam per paucos omnino ante mensibus ibi cubuerat, thoracis inflammatione, præter solitam in eo morbo duritiem, ac frequentiam pulsuum, nullum in his viris habuisset, quemadmodum ab iis qui curaverant, Medicis recente etiam tum rei memoria certior sum factus. Nec tamen negaverim, postea, ob eamque ipsam, ut Henningerus, Ruyschium, Agricola adnotasse, dixi (m) inflammationem, pericardii adhæsiōnem incipere, & sic fortasse quæ antea cordis, & pulsuum mala non erant, existeret potuisse. Reliquas autem tres meas Observationes, uno in viro, & duabus in feminis habitas, in aliis ad quas magis attinent, Epistolis (n) leges: videbique, in una dumtaxat intermittente pulsuum, & palpitacionem, hanc autem facile

ab artissima pericardii adhæsiōne non modo ad cor universum, ejusque auriculam dexteram, sed ultra basin cordis ad Magnæ etiam vasa, cum hoc communicantia. 22. Quid ergo est, inquis, quod Lowerus (o), Vieussenus (p), Michelottus (q) non modo spirandi difficultatem, sed & pulsus intermissionem primus, cordis vero etiam oppressionem tertius, & palpitacionem secuti debere, docuerunt, posita pericardii, duri præsertim, ad cor adhæsiōne? Nonne ob hanc pericardium contractius factum, annexum sibi a natura diaphragma sursum retractum servat, ejusque cum spiritus ducitur depressionem minus faciliem reddit, idque eo magis quo pericardium ipsum durius est? Nonne descendens tamen tunc diaphragma, pericardium secum rapiendo efficit, ut tunc magis a pericardio cor confringatur, & sic multo difficilius hujus cavere expansionem fiat, unde oppressio, pulsus intermissio, & palpitatio consequantur?

Ego vero essi de his tribus effectibus facilius fortasse rationem video, cur priores duo, quam cur tertius quoque contingat; tamen quid pro tertio pariter dici possit, non ignoro. Sed ubi frequentior, ut vidimus, experientia refragatur, supervacuum esse duco, ut rationibus examinandis immoremur. An potius antea considerandum est, num revera in iis omnibus Observationibus palpitatio defuerit, in quibus non est nominata? Alii enim per incuriam omittit, alii non animadvertere potuerunt, neque hi ob negligentiam tantum, verum etiam propter eam causam quæ ad Observationem quandam (r) in Sectione VIII. hac Sepulchreti in hunc modum adnotata est: *Contingit aliquando presentibus causis, palpitacionem cordis non accidere, quia longo tempore ægri decubuerunt, atque ob quietem tranquille sanguis cursum suum peragit. Experientia enim cognitum est, cachecticis cor, si quieti degant, raro palpitare: a quacunque vero motu, maxime in acclivium ascensu, vehementer concuti. Sic inferius ad alteram Observationem (s) adscriptum est: *Adidum est palpitacionem cordis per consensum partium inferiorum inductam, ab idiopathica discernere: sæpe enim contingit, ut quamquam cor intra se causam continet, per periodos tamen redeat affectus, ut cum serum, pericardio inclusum, orgasmo citius, aut flatu accedunt. Quæ etsi magna ex parte accipienda sunt, & alio quoque non inutiliter transferenda, nequando organicum esse morbum, ob hanc unam causam negemus, quod sua perpetuo non edat indicia; tamen non propter hæc quæ dicta sunt modo, aliave ejusmodi satis infirmari credes vim omnium Observationum, in quibus sine ulla palpitacionis mentione adhæsiōnem pericardii ad cor proposuimus fuisse, ostendimus? præsertim cum aliæ accedant Observationes diligentes, & cauti Viri Albertini (t), qui in illius adhæsiōnis signis, siqua forte essent, perquirendis tantum abest ut palpitacionem memoraverit, contrarium potius, si attente omnia pensitemus quæ in eam rem scribit, animadvertit, motus videlicet cordis a pericardio tunc cohiberi per se quidem, ac reprimi, ut a nobis minime percipiuntur, & si nonnunquam percipiuntur, ab alio esse vitio, ut puta aucta simul magnitudinis cordis, & quamquam hujus, & pulsuum perturbati motus, ut in Loweri historia (u), quali polypus subesset, accedant, tamen manu ad cordis locum apposita, motum magis sentire a Medico, cum polypus subest, quam in illa adhæsiōne.**

23. Dum hos relego Albertini locos, ex quibus intelligi licet, sæpe ipsum vidisse hanc quæ de loquimur, pericardii adhæsiōnem, duo insuper animadverto, alterum, sæpius eandem Bartolettum quoque observasse, cuius libris me in præsentia carere, minus tibi mirandum est, quam semper caruisse Bonetum, ut Auctorum Index ostendit quibus in Sepulchreto usus est; alterum, in Principe Viro, in cuius pericardio tumorem invenit Albertinus sanguineum, qui a dextris cordis secundum totam ejus longitudinem extendebatur, signa antecessisse, quæ de organico varicosi generis vitio fidem facere videbantur: hæc autem supra esse, dixerat, cum pulsatio nulla esset, aut fere insensibilis. Lancisius autem, ut ex ejus Observatione constat, quam superius (x) retuli, a pericardii tumore palpitacionem cordis animadvertit, & a multo etiam minori Zacutus, qui ter morbum hunc se vidisse, affirmavit, in proxima superiore Sepulchreti Sectione VII. (y); a te legendus, non libro qui ibi citatur, II. sed I. ut intelligas in Scholio, quod ipsum quoque ex Zacuto est, locum in quo hic curationem qualemcumque proposuit. Quid ergo est? An humor varius, qui tumore continebatur, ut citrinus apud Zacutum, & meliceroides Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

apud Lancisium, alter ac sanguineus apud Albertinum, irritando, palpitacionem ciebat? An alia in aliis tumoris sedes ejus varietatis causa fuit? Erat enim illa apud Lancisium pericardii basis, apud Albertinum autem pericardii latus, idque dexterum; nam Zacutus quænam esset, reticuit. Magni autem illud discrimen momenti esse potest, si forte a tumore qui sit in basi, major alterutra prematur, & coarctetur arteria, atque ita exituro e corde sanguini obex ponatur, unde palpitatio; quod a tumore qui pericardii latus occupet, minus videtur timendum. Nec vero ajas, de quindecim illis Observationibus (z) in quibus palpitatio memoratur, decimam tertiam tumorem proponere, natura, & sede ejus per similem qui ab Albertino conspectus est. Tumor enim in illa decima tertia Observatione addebatur ad dilatationem magnam finistri ventriculi, & ad osseum Aortæ initium: & nos præterea conjecturas, quæ multis præsertim Observationibus non sint innixæ, non ut sequaris indicamus, sed ut alias, atque alias, quandocunque liceat, Observationes nactus, cum his compares, & tunc denique probes, aut abjicias. Quod si forte accideret, ut conjecturam istam ultimam confirmares; tunc quæri etiam posset, an ex pericardii adhæsiōne cor palpitaret, quando pericardium non cordis solum, sed & arteriis, ab hoc prodeuntibus, ita affigatur, ut eas confringendo, viam coarctet sanguini e corde erupturo, quemadmodum coarctabat fortasse in Observatione illa nostra (a) quam cordis præcesserat palpitatio.

Cujus hoc nostrum causarum examen non eo spectare, credito, ut ullam earum omnino rejicias, sed ut aliam aliter, alibique agentem, cum aliæque conjunctam, aut sejunctam, alias palpitacionem efficere, alias non efficere, mecum agnoscas, & de singulis ferme non plus dicas quam quod in ipso initio Sectionis hujus, Scholiographi, vel potius Hollerii verbis in Sepulchreto scriptum leges: *Excitari potest cordis palpitatio a tuberculo, abscessu, aliisque ejusmodi. Longe enim aliud est excitari posse, ac necessario excitari. Quorum hoc, non illud, nobis minus cum vero sentire in re propostia visum est.*

24. Te sæpius miratum esse, non dubito, hanc Epistolam relegentem, quod nusquam me niti animadvertitis Observationibus, doctrina, auctoritate Eximii Archiatri Senacii, quasi de Palpitacione Cordis nihil scripserit, aut longe alia ipsi, ac mihi sententia esset. Ille vero de ea tot scripsit, & ego quæ his Litteris comprehensa ad te miseram, cum illis fere inveni adeo consistentia, ut præstare censuerim hic semel, sed paulo fusiore, de ipso dicere, quam centies obiter nominare. Si totum igitur, quod de hac cordis affectione conscripsit caput (b), & quæ alibi quoque attigit, non cursum, sed attentum, ut par est, animo perlegeris? primum quæ de causis palpitacionis doceat tum generatim, tum speciatim, animadvertes. Et generatim quidem ab irritatione cordis ejus palpitacionem deducit, speciatim vero ab rebus irritationem facientibus, aut irritationis causam præbentibus. Quarum rerum alias extra cor, alias in corde ipso esse, ostendit. In his vitia cordis ponit, atque explicat unde irritatio nascatur, siue sanguinis egressui obex, siue ingressui opponatur, cum siue cordis caveæ sint dilatatae, siue contractæ: quæ occasione egressum sanguinis minus liberum ab auricularum dilatatione deducit, ut quarum, sanguine distentarum, moles aditos arteriarum comprimat truncos, quod eo facilius credes, si carneam modicam excrescentiam inter illos in cordis basi a Garnerio (c) repertam, memineris, ipsos comprimendo, perpetuam fecisse palpitacionem. Ad ingressum autem simul, & egressum sanguinis impedimentum quomodo faciant valvulae, auriculis subiectæ, si induratae, & agglutinatae parietibus cordis sint, ut ipse in quodam viro deprehendit, alibi (d) explicavit. Alibi quoque (e) egregie docuit, illiusmodi impedimentum immerito sæpius tribui polyposi in corde concretionibus, præsertim cum certæ, evidentæque in valvulis, & auriculis, vasivæ majoribus causæ occurrant palpitacionis, in quo Vieussenus, & Langelottus peccarunt. Tum ad causas quæ extra cor sunt, ut nervos referat, videbis, siue in cerebro, siue alibi irritatos, & vel absque nervis, ad compressa pulmonum vasa: quæ dum præclare, ut solet, pertrahat, admonere non omittit, quam caute inculcare hanc causam oporteat, ut quam solum palpitatio sæpe non sequatur. Porro; ut alia bene multa, eaque perutilia invitatus præteream, de quibus ipsi ex instituto agendum fuit, & in iis, ut incepti, subsistam, de quibus scribendi occasione habui, præsertim vero ad pericardium spectantibus; quomodo ex hujus hydropce accidat palpitatio, ostendit.

(f) n. 11. (g) n. 17. (h) Hist. de l'Acad. R. des Sci. A. 1735. Obs. Anat. 3. (i) Epist. de Cord. Polyp. n. 13.
(j) Differt. de Syncope c. 3. Prop. 1. n. 1. (k) Vid. alias Epist. 24. n. 5. in fine.
(l) Comment. Bonon. Sc. Acad. Tom. 1. in Opus. (m) infra n. 23. (n) Propos. 5. in ipso fine. (o) n. 18.
(p) Comment. Bonon. Sc. Acad. Tom. 1. in Opus. (q) infra n. 23. (r) Propos. 5. in ipso fine. (s) n. 18.
(t) Ibid. (u) Epist. 49. n. 4. (v) n. 4. & 10. (w) Epist. IV. n. 10. (x) V. n. 19. (y) VIII. n. 6.
(z) XVIII. n. 25. (m) supra, n. 19. (n) XXIV. n. 11. XXX. n. 7. XXXV. n. 12.

(a) (p) (q) locis indicatis supra, ad n. 18. & 19. (r) 16. in Schol. (s) 31. in Schol. (t) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 1. in Opus. (u) Vid. supra, n. 18. (v) n. 19. in fin. (w) Obs. 110. (x) supra, n. 19. (y) supra, n. 21. in fin.
(z) Traité du Cœur l. 4. ch. 11. (a) Sect. hac Sc. Sepulch. Obs. 23. (b) ch. 9. n. 5. (c) ch. 10. n. 10.

dit: de ambiguis autem sive illius tumorum indicibus, sive non ita certis ejus verum observationibus, alio loco (f) prudenter differit: ubi (g) etiam exempla deficientis pericardii infirmat, cordi autem adhaerentis sua quoque multiplici observatione confirmat: qualis autem adhaerentis, & ad quas cordis fedes, palpitacionis causa, aut impedimentum sit, docet (h): nec reticet, quam cautus esse oporteat, ubi simul causae aliae sunt, & praesertim graviores, ne adhaerentis temere palpitacionem ascribamus, & generatim admonet, ubi simul causae sunt plures, peculiare singularum effectus internoscere non licere; imo tunc universas efficere quaedam posse, quae singula nequaquam possent. Praeclara illa quoque sunt (i): quarum causarum, morborumve ambigua, & obscura sunt signa, assiduis perquisitionibus esse a Medicis operandam, ut aliquando illustrentur: quod et si consequi non potuerint, eum interea fructum capturos, ut in pronuntiando, curandoque cautiore sint. Physicamque adjuvent, in qua, historia morborum omnium, quibus homines obnoxii sunt, quamvis non nisi post obitum

patent aliqui, ipsa per se digna est quae minime ignoretur. At si, velut in pluribus palpitacionis causis feliciter contigit, accidat denique, ut fati internoscantur; quanta inde utilitas ad praedicendum existat, quanta ad curandum, nihil, mihi crede, ostendere clarius potest, quam quidquid post causarum examen hic Summus Archiater, ratione, & experientia fretus, partite, & copiose in multo majori parte subiecit indicati capitis de Cordis Palpitacione. Quo perlecto, haud amplius miraberis, in tanta auxiliorum copia quae Veteres nobis adversus illam reliquerunt, tot passim occurrere, quorum alia aliis repugnant evidentissime. Cum enim palpitacionis causae tam variae sint, & quaedam adeo inter se adversae; variis quoque singula, adversisque remediis nonnulla oppugnentur, necesse est. Causis igitur in suum quaque ordinem digestis, ex confuso illo quasi chaos, singula, ut vere ait, remedia in suum quodque locum per se, ut ita dicamus, se ipsa distribuunt. Verum hac satis non ad iustam recte scriptis laudem reddendam; sed ad tuum perlegendi desiderium incitandum. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXIV.

Sermo fit de Pulsibus praeter naturam.

SI de omni pulsum vitio sermonem instituere his Litteris vellem; infinitum laborem, inutilemque susciperem. Quotus enim quisque morbus ingruit paulo gravius, in quo non aliquid pulsus peccet? aut in quo per anatomen liceat veram huius rei causam ostendere? Satis erit igitur majora quaedam pulsum vitia, eoque Medici cognitionem, & Anatomici perquisitionem ad se peculiariter trahentia, diligentius attendere, factio initio a maximo omnium: quod mihi quidem videtur in ea pulsum exilitate ac debilitate consistere, ut cum amplius non percipiantur, aeger asphyxia teneri dicatur, sive jam esse sine pulsu. Quo Valsalva nostri Observatio spectat, ad hunc modum se habens.

2. VIR annos natus quinquaginta, cum multis antea diebus a peripneumonia liber evasisset; rursus in thoracis incidit morbum. Nam praeterquam quod de siti, & inani tussi querebatur, in sinistram latus cubare non poterat. Quotiescunque enim hoc tentabat, paulatim se id latus versus convertendo, quo magis convertere se pergebat, eo magis sentiebat, imminere animi defectionem: quam ut vitaret, ad supinum, aut ad oppositum redibat situm. An febricitaret, ex pulsu coniecere non licebat, quippe qui minime percipiebatur. MORTUI pericardium inventum est valde dilatatum, materiaque purulenta, multo diluta fero, oppletum. Cor vestiens membrana valde erat crassifolia. Ex hac ad pericardium duae solidae, & firmae productiones ferebantur, singulae cylindricae forma, crassi, & brevis ligamenti instar, cor valide ad pericardium annexentis. Altera prope auriculam dexteram enata, secundum horizontem in pericardii anteriore latus pergebat; altera autem ab ipso cordis mucrone in mucronem pericardii, tensa adeo, ut non posset ille systoles tempore basim versus accedere, nisi pericardium secum traheret, & quod consequitur, diaphragma.

3. Secundum hanc quidem Valsalvae animadversionem proclive tibi videbitur huius asphyxiae causam intelligere, corde videlicet sic alligato, ut in extrudendo sanguinem, vix levissime suo fungi officio posset. Causam quoque assequi te, credes, imminens animi defectionis ex tentata conversione thoracis in latus sinistram, nimirum quia plurima quae pericardium distendebat, materia, tunc huius mucronem gravabat maxime, eoque resistentias augebat cordi se contracturo, ut nullo jam modo suum exequi valeret munus. Veruntamen esse aliqua fortasse possint, quae tibi obstant rem ad illum modum intellectu. Mitto te quae a Valsalva ipso accepisse, meministi, de vinculo inter pericardium ducto, & cordis latus in eo, cui varius decubitus varium pulsum efficiebat: & quae de tremore cordis apud Albertinum (a) legeris, si in concitatus se moverent, in quibus tenui membranae vinculo laxae cordi alligatum pericardium invenit: & quae in Sepulchreto (b) de pulsus inaequalitate in viro, cui pericardium mediae cordis regioni, & quidem ad ipse ejus substantia, ut superioribus etiam Litteris dixi, per fibrosos nexu adhaerebat. Has enim alligationes omnes fuisse

se, diceret, laxiores, quam ut cordis motum impedire adeo possent, ut fieret asphyxia, praesertim cum ad ejus mucronem non attinerent. Sed quid ad Praecl. Halleri (c) Observationem dices, qui cor cum pericardio carneis fibris ex mucrone adscendentibus connatum vidit sine ullo, quantum novit, hominis incommodo? Certe si asphyxia laborasset, ignorari non potuisset. Num hanc quoque dices alligationem laxam fuisse, quam alibi (d); de eadem enim videtur loqui; freni instar coercuisse dixit extremum mucronem? Fac tamen fuisse laxam. Num laxa erat in tot illis Observationibus quae superiore sunt Epistola (e) commemoratae? In illis certe arte pericardium ipsum non mucroni modo, sed cordi universo adnatum erat: nec tamen ulla est in qua asphyxia fuerit vel extremo tempore animadversa. Quia etiam cum tres aliae extent Clarissimorum Virorum Joannis Fantoni (f), Benedicli Gullmanni (g), & ejusdem quem merito laudabam modo, Alberti Halleri (h), quae nescio quomodo me fugerint illam Epistolam recentem; in prima nihil nisi cor convulsive motum, in tertia ne hoc quidem, in secunda palpitacionis, inaequalitas pulsus, althma, aliaque diligenter, sed non asphyxia, memorantur: quamvis sinistral cordis ventriculus intus, extraque effect cartilagineae firmitudinis; & pericardium tamen, in hac carnosum, in prima cartilagineum, undique cordi valde, acutissime, adhaerere, ut in tertia quoque, annexum erat. Quid ergo respondendum est? Vide, an hoc forte: Valsalvam praeter illam alligationem, invenisse membranam cordis extimam multo crassifoliam, pericardium autem oppletum serosa materia, & purulenta. Crassitudo enim illius membranae faciebat fortasse, ne cor satis expandere se posset, & cum paucum propterea admitteret sanguinem, neque modica huius copia mox in arterias extrusa, nec vi qua extruderet, ipsas dilatare satis valeret, cohibitu scilicet ab alligatione, & praeterea a materia illa, ut serosa erat, laxatum, ut purulenta autem, pessime effectum, sive hac ex pulmonibus in peripneumoniae declinatione translata huc fuerat, sive peripneumonia habuerat etiam pericardii, & membranae cordis inflammationem conjunctam: quorum utrum credibilis sit, propter eorum quae tunc aegrum afflixerant, & quae in mortui pulmonibus apparuerit, ignorantem, haud liquet. Verum est quidem, utriusque, aut alterius illarum membranarum inflammationem exceptam fuisse non semel ab utriusque inter se coalitu secundum Ruyschii, & Freindii Observationes, superioribus Litteris (i) commemoratas. Sed verum est quoque, serum crassum, & quae facile concrefcere possint, particulis foetum, sepe intra pericardium exprimi, eorum praesertim qui laborant peripneumonia, sicuti ad te scripsimus alias (k). Ex ejusmodi autem concretionibus, si tennes, disiectaeque cordi adhaerent, posse effici instar pilorum; si coactae autem in unum aut plures quasi faeces inter cor, & pericardium ducantur, fieri posse crassa vincula illud ad hoc alligantia, alterum quidem ab

ab Riolano (l) indicatum, utrumque autem per observationes a Weitbrechte (m) confirmatum est. Nam Riolanus hoc tantum scripserat: si aqua pericardii crassifolia & viscida fuerit; ejus crassamentum in pilos convertitur. Unde cor pilosum in quibusdam observatum fuit. Eo tamen magis inclinatur animus, cum praeter pus, & crassam factam membranam cordis, firmitudinem attendo vinculi a Valsalva deprehensi, ut prima hoc potius ratione suspicer, quam altera productum fuisse, nempe coalitu, neque illo archissimo, qui ad mucronem tantum contigerit.

4. Ceterum si pilosi cordis injecta mentio te forte cupidum sciendi facit, an quidquid de ejus inventis pilis ab Historicis, itemque a Medicis proditum est, censeam ad eundem modum esse explicandum, ad quem paulo ante indicabam; sic habes velim, dubia mihi, neque unam ob causam, videri pleraque ejus observationis antiquissima exempla. Nam quod in Aristomene Messenio Valerius (n) scripserat ab Atheniensibus receptum esse, id factum Plinius (o) postea tradidit ab Lacedaemoniis, Pausanias autem (p) Aristomenem, non captivum inter crudeles hostium manus, sed liberum, & ab utrisque longe distitum, cum ad Generum apud Rhodios transisset, ex morbo obiisse. Quod vero in exciso Leonide corde a Xerxe confectum narrat Plutarchus (q), Aristidem qui de rebus Persicis scripsit, secutus; a barbaro quidem, & inimico Rege id fieri potuit, sed in viro ad extremum usque fortissime pugnante non satis veri simile est, cor morbidi quidquam habuisse. Idemque a me dici, credito, de Lyandro, qui exercitum ducens, sub Haliarti montibus in pugna cecidit (r). Potuerat sane ab interfectis Thebanis, & Atheniensibus, qui ipsum vehementer oderant, mortui corpus discerpi. Sed hoc factum neque Pausanias, neque in Lylandri Vita Plutarchus, qui redditum Lacedaemoniis corpus scripsit, ullo modo indicant. Unus, quod ciam, memorat in Lyandro, & in cane Alexandri Eustathius apud Calium Rhodiginum (s), ex Graecis addentem in Hermogene quoque Rhetoricae artis Scriptore. Sed ut canem illum discerpi potuisse, fateor; sic rhetorem hunc non facile crediderim, quippe mortuum iis temporibus quibus hominum corpora discerpi fas non erat, & ob eam in quam ex acerrimo juvenili ingenio diuturnam incidere mentis hebetudinem (t) omnium potius miseratione, quam ullius hostili odio, & rabie dignum, a qua, ut superius illi potuerat, credi possit ipse pariter post mortem tractatus. Intelligis, cur in plerisque antiquis exemplis dubitem, verearque, ne homines tanto ea facilius crediderint, quia cum Homerus ut prudentiam significaret, quemadmodum putat Eustathius (u), densum pilis cor dicere visus sit, & praeterea Nonnus (x) ut Sabinorum audaciam exprimeret, iis cor densis vestitum pilis tribuerit; eximiam quandam sive prudentiam, sive calliditatem, sive audaciam exstitimaverint, sine pilos corde facile esse non potuisse, praesertim quando; ut ad minus vetusta exempla transeam; ejusmodi cor in tribulacionibus, seelere, & audacia nobilibus inventum esse, legerunt apud Muretum (y), Benivenium (z), & Amatium Lufitanum (a). Qui in eo quem confectum a se dicit, cujusmodi fuerint pilis, non indicat: ut neque Scultetus Noribergensis (b), qui in audacissimo pariter Juvene, in Theatro hoc nostro Anatomico A. 1650. dissecto cor undequaque pilosum fuisse, scribit: nec denique Lazonus (c), qui in plebeio, ab se inciso, cor undique pilis refectum invenit. Quem tamen cum peripneumonicum fuisse, appareat, proclive est coniecere, non pilos, sed viscidas concretiones habuisse, quae pericardium, cum a corde removeretur, sequentes sua tenuitate, & albedine incanos pilos representarent. An vero eidem conjectura sit locus in ceteris qui modo sunt memorati, non facile dixerim: quamvis in latronibus, quippe diu in teterimo carcere macerari solitis, ut socios indicant, & facinora omnia confiteantur, cachexiam liceat, hincque non paucum; eumque crassum fortasse, & viscidum pericardii humorem suspicari. Nec quia Juvenis in hoc Theatro dissectus, ex accepto vulnere continuo obierat, ideo, quod ad cor, & pericardium attinet, optime, cum viveret, se habuisse, existimabis, postquam legeris (d) per plures annos de ardore cordis esse conquestum. Quod si praeterea animadverteris, neque Antonium Molinetum, neque Petrum de Marchettis, neque Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

que Dominicum filium, qui Parenti manus adjuvantes praebat, neque horum omnium Amicum Joannem Rhodium, qui tot hic habitas paulo rariores Observationes collegit, nullam, quod meminerim, huius de qua dico, & cuius alii eorum ob injectum munus, alii ob assiduum in Theatro frequentiam non conscii esse non potuissent, nullam, inquam, huius fecisse mentionem, ne ibi quidem ubi Antonius, aut Dominicus de pilis postea, & de corde scripserunt; si hac igitur animadverteris; facile opinaberis, qui primo aspectu visi essent pilis, eos accuratius dein examinatos, longe aliud fuisse comperitos. Quin ubi ordo, & genus Juvenis illius venit in mentem, quorum utrumque in Theatrum inferri, & publice discerpi prohibebat; confectum ab aliquo hunc casum, & Sculteto alibi narratum crederem, nisi ex libris meae huius Inclitae Nationis Germanicae appareret, totum illud biennium, in quod is annus cadit 1650. hic ipsum fuisse, studiorum videlicet causa, quod semper Germani fecerant, nec postea facere quoad cunctis integrum fuit, intermiserunt. Qui aliter putant, si eos inspicere potuissent libros; vidissent utique servatam eam consuetudinem; ut innumeros, qui minus sunt noti, praeterea; a Philippo Jacobo Sachio, Jacobo Pancratio Brunone, Christiano Mentzelio, Paulo de Sorbair, Jo. Sigismundo Elsholtio, Erasmo Bartholino, Michaeli Lysero, Henrico a Moench, Jo. Daniele Majori, Marco Mappo, Gabriele Claudero, Henrico Meibomio, Michaeli Ettmüllero, Jo. Nicolao Pechlino, Georgio Abr. Mercklino, Paulo Hermannio, Luca Schrockio filio, Carolo Raygero, Davide von der Becke, Gothofredo Schulzio, Jo. Fabricio, Jacobo Barnero, Jo. Mauricio Hoffmanno, Jo. Casparo Sparr, Ferdinando Carolo Weinhardt, Vito Riedlino, Francisco Stockamero, Jo. Adamo Limprechtio, Jo. Guilelmo Pauli, Jo. Georgio Wolckamero, Michaeli Friderico Lochnero, Jo. Sigismundo Henningero, Georgio Dethardingio, & Jo. Adamo Genselio, qui etiam, ut superiorum non pauci, Doctor est hic creatus A. 1702. Satis autem mihi est; ne forte juniorum quenquam invitus praeteream; te ab anno illo 1650. per insequentium annorum seriem ad initia usque saeculi huius perduxisse, ut facile intelligas, num circa medium saeculi superioris tanta in Italia facta sit rerum mutatio, ut Exteri ad Italos venire medicorum studiorum gratia magis, magisque intermiserint, hac inter ceteras, ratione permoti, quod in Italia toto eo saeculo adhuc sequebantur Galeni theorias; quasi vero Thomas Cornelius, Leonardus de Capua, Marcellus Malpighius, Jo. Alphonfus Borellus, Franciscus Regius, Laurentius Bellinus, Lucas Tozzius, Bernardinus Ramazzinus, & alii apud nostrates, exterosque celeberrimi, aut Galeni affecta fuissent, aut non post medium superioris saeculi suadocina, suisque scriptis Italiam ornavissent. Quo etiam tempore neque Carolus Fracassatum, neque Franciscum Spoletum, nec Jo. Baptistam Scaramuccium, nec ipsum denique Pompejum Saccum in Galeni verba jurasse, eorum lucubraciones, ostendunt, ut Dominici quoque Guglielmini, & Georgii Baglivi; nam utriusque horum jam ante finem illius saeculi quaedam prodierant. Et quando me nihil, nisi veri amor, in hunc sermonem deduxit, sine, hoc quoque admoneam, quod pariter ad historiam spectat litterariam ejusdem saeculi, ut sicubi legas, catalogum Professorum Patavinorum ab anno 1611. ad 1694. haberi in Act. Erudit. quae Lipsiae eduntur, Tomo I. (e) animadvertis, non alios in catalogo illo nominari, nisi qui Artes docebant eo A. 1682. ideoque nomina deesse Galilei, Sanctonii, Casserii, Spigelii, Veslingii, Petri de Marchettis, Antonii Molineti, Prosperi Alpini, Jo. Prævotii, Sertorii Ursati; ut alios, nec paucos, omitam illustres Viros, qui intra illud plus octoginta annorum spatium Gymnasii huius nostri famam auxerunt. Sed ad Scultetum ut redeam, et si neque ex ejus, neque ex illorum quos ante ipsum indicavi, scriptis fat liquet, verine unquam pilis, an pilorum similitudine intra pericardium reperta sit; non tamen facile negaverim, fieri posse, ut quemadmodum ipse intra Duram cerebri meningem fasciculum reperi capillorum (f), alii autem alios alibi pilos, atque adeo intra dexterum canini cordis (g) ventriculum (an illuc cum sanguine ex purulento, in quibus erant, partibus invehos?) sic, inquam, fieri posse, non negaverim, ut aliquis nonnun-

(f) ch. 5. n. 2. & 3. (g) n. 4. (h) Vid. etiam, ch. 9. in fin. (i) ch. 5. n. 1. (j) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. I. in Opusculis. (k) l. 2. Sect. 1. in Addit. Obs. 32. (l) Differt. de Valis cord. propr. not. ultima. (m) ad Boerha. Praecl. §. 182. not. m. (n) n. 17. 17. & seqq. (o) Anat. cor. hum. Diss. 11. (p) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 4. (q) Opuscul. Pathol. Obs. 49. (r) n. 18. & 19. (s) Epist. 20. n. 37.

(t) Anthropol. l. 3. c. 7. (u) Comment. Acad. Sc. Imp. Petropol. Tom. 6. (v) Faci. ac Diss. Memorabil. l. 1. c. ult. (w) Natur. Hist. l. 11. c. 37. (x) De tota Graecia l. 4. (y) in Parallel. (z) Vid. Pausan. Oper. cit. l. 3. & l. 9. (a) l. 1. c. 1. & 2. (b) l. 1. c. 1. (c) l. 1. c. 1. (d) l. 1. c. 1. (e) l. 1. c. 1. (f) l. 1. c. 1. (g) l. 1. c. 1. (h) l. 1. c. 1. (i) l. 1. c. 1. (j) l. 1. c. 1. (k) l. 1. c. 1. (l) l. 1. c. 1. (m) l. 1. c. 1. (n) l. 1. c. 1. (o) l. 1. c. 1. (p) l. 1. c. 1. (q) l. 1. c. 1. (r) l. 1. c. 1. (s) l. 1. c. 1. (t) l. 1. c. 1. (u) l. 1. c. 1. (v) l. 1. c. 1. (w) l. 1. c. 1. (x) l. 1. c. 1. (y) l. 1. c. 1. (z) l. 1. c. 1. (a) l. 1. c. 1. (b) l. 1. c. 1. (c) l. 1. c. 1. (d) l. 1. c. 1. (e) l. 1. c. 1. (f) l. 1. c. 1. (g) l. 1. c. 1. (h) l. 1. c. 1. (i) l. 1. c. 1. (j) l. 1. c. 1. (k) l. 1. c. 1. (l) l. 1. c. 1. (m) l. 1. c. 1. (n) l. 1. c. 1. (o) l. 1. c. 1. (p) l. 1. c. 1. (q) l. 1. c. 1. (r) l. 1. c. 1. (s) l. 1. c. 1. (t) l. 1. c. 1. (u) l. 1. c. 1. (v) l. 1. c. 1. (w) l. 1. c. 1. (x) l. 1. c. 1. (y) l. 1. c. 1. (z) l. 1. c. 1. (a) l. 1. c. 1. (b) l. 1. c. 1. (c) l. 1. c. 1. (d) l. 1. c. 1. (e) l. 1. c. 1. (f) l. 1. c. 1. (g) l. 1. c. 1. (h) l. 1. c. 1. (i) l. 1. c. 1. (j) l. 1. c. 1. (k) l. 1. c. 1. (l) l. 1. c. 1. (m) l. 1. c. 1. (n) l. 1. c. 1. (o) l. 1. c. 1. (p) l. 1. c. 1. (q) l. 1. c. 1. (r) l. 1. c. 1. (s) l. 1. c. 1. (t) l. 1. c. 1. (u) l. 1. c. 1. (v) l. 1. c. 1. (w) l. 1. c. 1. (x) l. 1. c. 1. (y) l. 1. c. 1. (z) l. 1. c. 1. (a) l. 1. c. 1. (b) l. 1. c. 1. (c) l. 1. c. 1. (d) l. 1. c. 1. (e) l. 1. c. 1. (f) l. 1. c. 1. (g) l. 1. c. 1. (h) l. 1. c. 1. (i) l. 1. c. 1. (j) l. 1. c. 1. (k) l. 1. c. 1. (l) l. 1. c. 1. (m) l. 1. c. 1. (n) l. 1. c. 1. (o) l. 1. c. 1. (p) l. 1. c. 1. (q) l. 1. c. 1. (r) l. 1. c. 1. (s) l. 1. c. 1. (t) l. 1. c. 1. (u) l. 1. c. 1. (v) l. 1. c. 1. (w) l. 1. c. 1. (x) l. 1. c. 1. (y) l. 1. c. 1. (z) l. 1. c. 1. (a) l. 1. c. 1. (b) l. 1. c. 1. (c) l. 1. c. 1. (d) l. 1. c. 1. (e) l. 1. c. 1. (f) l. 1. c. 1. (g) l. 1. c. 1. (h) l. 1. c. 1. (i) l. 1. c. 1. (j) l. 1. c. 1. (k) l. 1. c. 1. (l) l. 1. c. 1. (m) l. 1. c. 1. (n) l. 1. c. 1. (o) l. 1. c. 1. (p) l. 1. c. 1. (q) l. 1. c. 1. (r) l. 1. c. 1. (s) l. 1. c. 1. (t) l. 1. c. 1. (u) l. 1. c. 1. (v) l. 1. c. 1. (w) l. 1. c. 1. (x) l. 1. c. 1. (y) l. 1. c. 1. (z) l. 1. c. 1. (a) l. 1. c. 1. (b) l. 1. c. 1. (c) l. 1. c. 1. (d) l. 1. c. 1. (e) l. 1. c. 1. (f) l. 1. c. 1. (g) l. 1. c. 1. (h) l. 1. c. 1. (i) l. 1. c. 1. (j) l. 1. c. 1. (k) l. 1. c. 1. (l) l. 1. c. 1. (m) l. 1. c. 1. (n) l. 1. c. 1. (o) l. 1. c. 1. (p) l. 1. c. 1. (q) l. 1. c. 1. (r) l. 1. c. 1. (s) l. 1. c. 1. (t) l. 1. c. 1. (u) l. 1. c. 1. (v) l. 1. c. 1. (w) l. 1. c. 1. (x) l. 1. c. 1. (y) l. 1. c. 1. (z) l. 1. c. 1. (a) l. 1. c. 1. (b) l. 1. c. 1. (c) l. 1. c. 1. (d) l. 1. c. 1. (e) l. 1. c. 1. (f) l. 1. c. 1. (g) l. 1. c. 1. (h) l. 1. c. 1. (i) l. 1. c. 1. (j) l. 1. c. 1. (k) l. 1. c. 1. (l) l. 1. c. 1. (m) l. 1. c. 1. (n) l. 1. c. 1. (o) l. 1. c. 1. (p) l. 1. c. 1. (q) l. 1. c. 1. (r) l. 1. c. 1. (s) l. 1. c. 1. (t) l. 1. c. 1. (u) l. 1. c. 1. (v) l. 1. c. 1. (w) l. 1. c. 1. (x) l. 1. c. 1. (y) l. 1. c. 1. (z) l. 1. c. 1. (a) l. 1. c. 1. (b) l. 1. c. 1. (c) l. 1. c. 1. (d) l. 1. c. 1. (e) l. 1. c. 1. (f) l. 1. c. 1. (g) l. 1. c. 1. (h) l. 1. c. 1. (i) l. 1. c. 1. (j) l. 1. c. 1. (k) l. 1. c. 1. (l) l. 1. c. 1. (m) l. 1. c. 1. (n) l. 1. c. 1. (o) l. 1. c. 1. (p) l. 1. c. 1. (q) l. 1. c. 1. (r) l. 1. c. 1. (s) l. 1. c. 1. (t) l. 1. c. 1. (u) l. 1. c. 1. (v) l. 1. c. 1. (w) l. 1. c. 1. (x) l. 1. c. 1. (y) l. 1. c. 1. (z) l. 1. c. 1. (a) l. 1. c. 1. (b) l. 1. c. 1. (c) l. 1. c. 1. (d) l. 1. c. 1. (e) l. 1. c. 1. (f) l. 1. c. 1. (g) l. 1. c. 1. (h) l. 1. c. 1. (i) l. 1. c. 1. (j) l. 1. c. 1. (k) l. 1. c. 1. (l) l. 1. c. 1. (m) l. 1. c. 1. (n) l. 1. c. 1. (o) l. 1. c. 1. (p) l. 1. c. 1. (q) l. 1. c. 1. (r) l. 1. c. 1. (s) l. 1. c. 1. (t) l. 1. c. 1. (u) l. 1. c. 1. (v) l. 1. c. 1. (w) l. 1. c. 1. (x) l. 1. c. 1. (y) l. 1. c. 1. (z) l. 1. c. 1. (a) l. 1. c. 1. (b) l. 1. c. 1. (c) l. 1. c. 1. (d) l. 1. c. 1. (e) l. 1. c. 1. (f) l. 1. c. 1. (g) l. 1. c. 1. (h) l. 1. c. 1. (i) l. 1. c. 1. (j) l. 1. c. 1. (k) l. 1. c. 1. (l) l. 1. c. 1. (m) l. 1. c. 1. (n) l. 1. c. 1. (o) l. 1. c. 1. (p) l. 1. c. 1. (q) l. 1. c. 1. (r) l. 1. c. 1. (s) l. 1. c. 1. (t) l. 1. c. 1. (u) l. 1. c. 1. (v) l. 1. c. 1. (w) l. 1. c. 1. (x) l. 1. c. 1. (y) l. 1. c. 1. (z) l. 1. c. 1. (a) l. 1. c. 1. (b) l. 1. c. 1. (c) l. 1. c. 1. (d) l. 1. c. 1. (e) l. 1. c. 1. (f) l. 1. c. 1. (g) l. 1. c. 1. (h) l. 1. c. 1. (i) l. 1. c. 1. (j) l. 1. c. 1. (k) l. 1. c. 1. (l) l. 1. c. 1. (m) l. 1. c. 1. (n) l. 1. c. 1. (o) l. 1. c. 1. (p) l. 1. c. 1. (q) l. 1. c. 1. (r) l. 1. c. 1. (s) l. 1. c. 1. (t) l. 1. c. 1. (u) l. 1. c. 1. (v) l. 1. c. 1. (w) l. 1. c. 1. (x) l. 1. c. 1. (y) l. 1. c. 1. (z) l. 1. c. 1. (a) l. 1. c. 1. (b) l. 1. c. 1. (c) l. 1. c. 1. (d) l. 1. c. 1. (e) l. 1. c. 1. (f) l. 1. c. 1. (g) l. 1. c. 1. (h) l. 1. c. 1. (i) l. 1. c. 1. (j) l. 1. c. 1. (k) l. 1. c. 1. (l) l. 1. c. 1. (m) l. 1. c. 1. (n) l. 1. c. 1. (o) l. 1. c. 1. (p) l. 1. c. 1. (q) l. 1. c. 1. (r) l. 1. c. 1. (s) l. 1. c. 1. (t) l. 1. c. 1. (u) l. 1. c. 1. (v) l. 1. c. 1. (w) l. 1. c. 1. (x) l. 1. c. 1. (y) l. 1. c. 1. (z) l. 1. c. 1. (a) l. 1. c. 1. (b) l. 1. c. 1. (c) l. 1. c. 1. (d) l. 1. c. 1. (e) l. 1. c. 1. (f) l. 1. c. 1. (g) l. 1. c. 1. (h) l. 1. c. 1. (i) l. 1. c. 1. (j) l. 1. c. 1. (k) l. 1. c. 1. (l) l. 1. c. 1. (m) l. 1. c. 1. (n) l. 1. c. 1. (o) l. 1. c. 1. (p) l. 1. c. 1. (q) l. 1. c. 1. (r) l. 1. c. 1. (s) l. 1. c. 1. (t) l. 1. c. 1. (u) l. 1. c. 1. (v) l. 1. c. 1. (w) l. 1. c. 1. (x) l. 1. c. 1. (y) l. 1. c. 1. (z) l. 1. c. 1. (a) l. 1. c. 1. (b) l. 1. c. 1. (c) l. 1. c. 1. (d) l. 1. c. 1. (e) l. 1. c. 1. (f) l. 1. c. 1. (g) l. 1. c. 1. (h) l. 1. c. 1. (i) l. 1. c. 1. (j) l. 1. c. 1. (k) l. 1. c. 1. (l) l. 1. c. 1. (m) l. 1. c. 1. (n) l. 1. c. 1. (o) l. 1. c. 1. (p) l. 1. c. 1. (q) l. 1. c. 1. (r) l. 1. c. 1. (s) l. 1. c. 1. (t) l. 1. c. 1. (u) l. 1. c. 1. (v) l. 1. c. 1. (w) l. 1. c. 1. (x) l. 1. c. 1. (y) l. 1. c. 1. (z) l. 1. c. 1. (a) l. 1. c. 1. (b) l. 1. c. 1. (c) l. 1. c. 1. (d) l. 1. c. 1. (e) l. 1. c. 1. (f) l. 1. c. 1. (g) l. 1. c. 1. (h) l. 1. c. 1. (i) l. 1. c. 1. (j) l. 1. c. 1. (k) l. 1. c. 1. (l) l. 1. c. 1. (m) l. 1. c. 1. (n) l. 1. c. 1. (o) l. 1. c. 1. (p) l. 1. c. 1. (q) l. 1. c. 1. (r) l. 1. c. 1. (s) l. 1. c. 1. (t) l. 1. c. 1. (u) l. 1. c. 1. (v) l. 1. c. 1. (w) l. 1. c. 1. (x) l. 1. c. 1. (y) l. 1. c. 1. (z) l. 1. c. 1. (a) l. 1. c. 1. (b) l. 1. c. 1. (c) l. 1. c. 1. (d) l. 1. c. 1. (e) l. 1. c. 1. (f) l. 1. c. 1. (g) l. 1. c. 1. (h) l. 1. c. 1. (i) l. 1. c. 1. (j) l. 1. c. 1. (k) l. 1. c. 1. (l) l. 1. c. 1. (m) l. 1. c. 1. (n) l. 1. c. 1. (o) l. 1. c. 1. (p) l. 1. c. 1. (q) l. 1. c. 1. (r) l. 1. c. 1. (s) l. 1. c. 1. (t) l. 1. c. 1. (u) l. 1. c. 1. (v) l. 1. c. 1. (w) l. 1. c. 1. (x) l. 1. c. 1. (y) l. 1. c. 1. (z) l. 1. c. 1. (a) l. 1. c. 1. (b) l. 1. c. 1. (c) l. 1. c. 1. (d) l. 1. c. 1. (e) l. 1. c. 1. (f) l. 1. c. 1. (g) l. 1. c. 1. (h) l. 1. c. 1. (i) l. 1. c. 1. (j) l. 1. c. 1. (k) l. 1. c. 1. (l) l. 1. c. 1. (m) l. 1. c. 1. (n) l. 1. c. 1. (o) l. 1. c. 1. (p) l. 1. c. 1. (q) l. 1. c. 1. (r) l. 1. c. 1. (s) l. 1. c. 1. (t) l. 1. c. 1. (u) l. 1. c. 1. (v) l. 1. c. 1. (w) l. 1. c. 1. (x) l. 1. c. 1. (y) l. 1. c. 1. (z) l. 1. c. 1. (a) l. 1. c. 1. (b) l. 1. c. 1. (c) l. 1. c. 1. (d) l. 1. c. 1. (e) l. 1. c. 1. (f) l. 1. c. 1. (g) l. 1. c. 1. (h) l. 1. c. 1. (i) l. 1. c. 1. (j) l. 1. c. 1. (k) l. 1. c. 1. (l) l. 1. c. 1. (m) l. 1. c. 1. (n) l. 1. c. 1. (o) l. 1. c. 1. (p) l. 1. c. 1. (q) l. 1. c. 1. (r) l. 1. c. 1. (s) l. 1. c. 1. (t) l. 1. c. 1. (u) l. 1. c. 1. (v) l. 1. c. 1. (w) l. 1. c. 1. (x) l. 1. c. 1. (y)

quam cor revera pilosum aut invenit, aut inveniat: quod si accidat, summa in examinando, comparandoque cum veris pilis diligentia Observatori commendanda est. Sic autem assensum hac in re sustinuisse, tanto magis gaudebam, cum hac relegerem; quod Illustris Archia- ter Senacius (b), ubi agit de pilosi cordis observatio- nibus, ipse quoque haud aliter sentiendum existimat.

Sed ab longiori quam initio putaveram, & non una tamen de causa haud inutili, ne dicam mihi necessaria, digressionem ad institutum revertamur.

5. In Valsalva schedis nullam aliam, præteream quæ proposita est (i), Observationem invenio quæ ad pulsus attineat peculiariter; cum multæ sint alioquin simul ad hos quædam, sed magis ad alia pertinentes, ut tibi pro- pterea alibi aut describerem, aut sim descripturus. Qua- propter huc meas addam, quæ ipsæ erunt non ita mul- tæ: nec mirari debes; nam in IX. quæ huc spectat, Sepulchreti Sectione cum Observationes proferantur qua- draginta quinque; primum septem delendæ sunt, quip- pe repetitæ, ut facile intelliges, VIII. cum XXVII. XII. cum XLIII. XIII. cum XXXIX. XIV. cum XLIV. XVI. cum XXI. XX. cum XXXI. & XXXVIII. cum XLI. conferendo: ex reliquis autem diserte admonet ipse Bonetus, esse viginti quatuor ad alios titulos tanto ma- gis pertinentes, ut sub ipsius fuffus exhibitæ sint: itaque de quadraginta quinque redimus ad quatuordecim. Ve- rum, utunque id est, accipito libenti animo quas da- re possum, & primum hanc, quæ & ipsa attinet ad as- phyxiam.

6. SENEX jam tres menses ex quo crus fregerat, in hoc cubabat Nofocomio, levi quadam, sed pertinaci, fe- bre detentus, cum præter expectationem repente animad- versum est, sine pulibus esse hominem, cui ne intermit- tere quidem consuevit, & qui nihil peius quam solet, eo ipso tempore se habere, asseverabat. Quod ut confir- maret, protinus se erexit, & in lectulo confedit. Tamen, neque ita multo post, reapse est mortuus. CAPUT cum cervicibus, & plerisque visceribus a me diligen- ter persectum est, ut studiosæ Juventutis opportuno eo tempore; erat enim sub initium Decembris A. 1730; multa demonstrare quæ non sunt hujus loci. Quæ vero præter naturam aut erant, aut videri poterant, huc re- deunt. Cum ex vertebrarum tubo, dum ab infimis cervicem vertebrae reliquæ disjungerentur, nihil aquæ prodisset; non pauca ex cranii cavo, dum circum fecaretur, deflu- xit. Non pauca etiam fuit in Lateralibus ventriculis. Substantia tamen cerebri non modo non laxa, sed o- mnium quæ mihi se obtulerunt, fortasse durissima: nec pallida erant sanguifera vasa; imo atro sanguine referta plerique, Sinus præsertim. In duabus illis arteriis quæ prope superiorem faciem Callosi corporis inter utrumque he- misphaerium ducentur, aëreae inerant bullæ: & tamen frigi- da erat tempestas, vix tertius a morte dies, & nemini- mum quidem indicium putredinis. Carotidis arteriæ dexteræ, quæ e Receptaculo existerat, non parva parietum portio erat crassior facta, & naturæ inter ligamen- tum, & cartilaginem mediæ, facie tamen intima etiam tum membrana: cujusmodi vitium in aliis quoque majori- bus cerebri arteriis jam inchoatum visum est. Extra cra- nium autem multo gravius erat. Namque in altero colli latere, ad ipsam Carotidis divisionem ossa non modica lamella inter ejus tunicas inerat: ejusdemque truncus to- tus erat plurimum dilatatus, cum iustus esset in Caro- tide altera latitudinis modus. Thoracis tamen viscera, & Magna vasa cum perlustrarem, nusquam dilataciones animadverti: quamvis Aorta prope valvulas indicia offen- deret futuri ossis, eaque alibi etiam; quin mediocrem laminam haberet ossicam sub intima tunica, quæ, Subcla- via sinistra emissa, descendere jam incipiebat. Polypo- se autem concreciones obtinebant passim cordis ventri- culos, præsertim dexterum; & Magna vasa, in quorum uno fuit quadam earum albida, atque ita compacta, ut distrahenti valde resisteret. Ventris viscera nihil ha- buerunt vitii, si renem alterum excipias, qui sub ipsa pro- pria tunica cellulam continebat, fabæ mediocris capacem, feri plenam. Ne hoc quidem omitam, ad latera Semina- lis carunculae granula quasi tabacci occurrere: in pendu- la autem urethra vix unum fuisse, eumque tenuem ex omnibus a me inventis Canaliculis. Atque ut magis in- telligas, me nihil eorum quæ in hoc corpore ab naturæ consuetudine vel leviter recedere viderentur, neglexisse;

hoc etiam accipe, ex gyro propemodum toto helices auri- cularum, pilos hunc homini pependisse longos adeo, ac confertos, ut ubi raro occurrat qui posset cum iis cirris comparari.

7. Videndum est tibi, vel sine brevem hanc asphyxiam ab aqua deducere, intra cranium repente effusa, quæ cum minus cerebro, quippe hic durissimo, nocere posset, ce- rebellum ita compresserit, ut immutato spirituum in cor influxu, non posset hoc sanguinem nisi debili pri- mum, & insensibili impulsu, mox vero, cum mors vi- delicet ingruit, nullo prorsus in arterias immittere. Sic etiam relegens Epistolam ad te nostram XIV. (k), videbis, puerum cuius cerebelli partem pus vitiaverat, pulibus complures dies omnino caruisse. Quod si forte minus tibi placeat hac, quæ nec mihi per placet, aut ejusmodi ratione alia rem explicare, quam ad concre- tiones istas polyposas referre; plures quidem habebis, quibus auctoribus id facias; sed recte, an secus facias, erit ti- bi diligenter etiam atque etiam considerandum. Scilicet me quidem non fugit, potuisse te in Sepulchreto lege- re Observationes duas asphyxiæ, alteram (l) in Viro per diem integrum, alteram (m) in Virgine per viginti quatuor horas, utramque istiusmodi concreciones in cor- de repertas describentem; & posse ad eas addi ex aliis antea editis, quamvis in eo Opere prætermissis, Seba- stiani Pissini (n) unam in nobili Matrona Clara Spada habitam, quæ cum sine pulibus fuisset ad quadragesimum diem, & ultra, corpora istius generis in utroque exhi- buit cordis ventriculo; quin etiam; ne a Sepulchreto discedamus, cordis Magna vasa concreto sanguine fuisse repleta in Viro diutius asphyxia laborante (o), in altero autem qui ad eundem modum quatuor ante mortem mensibus affectus fuerat, nullam aliam deprehensam esse asphyxiæ tam diuturnæ causam præter decem, aut duo- decim grumos sanguinis crassi, nigri, concreti in Aorta prope cor (p). Verum ne disquiram, num in his om- nibus Observationibus nulla præterea fuerit causa, & præsertim in hac ultima, quæ ut non uno in loco Sepulchreti (q) fufius proponitur, a te poterit melius inspi- ci, aut in illa quam pertinere ad Virginem dixi, cui fuisset cor multo amplissimum; animadvertes; infra (r) erit opportunus admonendi locus, quid faciendum antea sit, quam concrecionum polyposarum observatio- nibus sine facili erroris periculo nitamur. Interea vero illius tibi Juvenis veniat in mentem, quem in extre- ma Epistola XXI. (s) sine pulibus descripsi, corde au- tem non minus quam in ea Virgine, amplificato; sed tamen sine ulla sanguinis concrecione. Cujus fibrae cor- dis cum essent summa laxitate, dubium esse potest, an hæc magis, quam cordis amplitudo, asphyxiam fecerit: quamquam ab utraque conjuncta factam viximus, non vide- tur dubitandum. Sic etiam memineris, Epistola XVIII. (t) propositam fuisse mulierem corde illam quidem amplificato, sed cujus frequentis asphyxiæ causam satis posse intelligi, non credidimus, nisi addita convulsio- ne. Nam etsi quotiescunque afflimate, ut videbatur, convulsivo prehensa, in Nofocomium ventitabat, pulsus percipi non poterant; credibilis est tamen, in paro- xysmis dumtaxat non secus ac haud raro solent hysteri- cæ, quam sexennium illud totum continenter pulibus ca- ruisse. Qui enim continenter carent, tandiu posse vive- re non videntur (est Riolanus (u) vel multo diutius vidisse se, dicat; sed cum summa, quæ hic non erat, virum imbecillitate) nisi forte id sit ab arteriis, quas Medici tangere consueverunt, aut exilibus, aut non suo loco positis, aut certa aliqua ratione impeditis: quorum nihil in ea muliere deprehensum est. Exiles autem sunt, quibus in plures divisæ, aut quibus Ulnares crassif- simæ obtigerunt: non suo loco positæ, cum profundius locantur, ubi per anatomen a Cl. Torrès (x) in fe- mina reperta sunt, quæ, dum viveret, illis carere vi- debatur, aut cum per radii dorsum feruntur; hæc enim ivisse crediderim in Starkmannio (y), cui non solita in sede, verum inter pollicem, indicemque saliebant. Impediri autem non una ratione posse, mox indicabi- tur.

8. Exempla alia istiusmodi naturalis asphyxiæ sive utro- que in carpo, sive in alterutro, in Sepulchreto (z) adno- tata habes; ut minime opus sit quæ mihi in exercenda medicina occurrerunt, narrare. Simul habes, qua ratio- ne cavendum sit, ne utrumlibet istius asphyxiæ genus nobis im- po-

imponat: quamquam secundum non nisi eos fallere Me- dicos potest, qui alterutro dumtaxat contrectato carpo, pronunciant, quod Minadom (a) fecisse, miror; quanto enim magis terrere videtur pulsus alter, tanto minus alterius omittenda exploratio est: & si uterque absit, tentandæ aliæ arteriæ sunt, Temporales videlicet, ac Carotides, & denique etiam, cum licet, quæ ad in- guina saliant, Crurales; neque enim usque adeo verum est, non minorem quam harum, evidentiam, & magnitu- dinem esse Carotidum, quas tamen ob minus a corde intervallum, non me fugit, peculiari esse in re hac at- tentione dignas. Est etiam utrumque asphyxiæ ge- nus aliquando ab impedimento adventitio ambarum, aut singularum arteriarum quas in carpis tangere consuevimus: nec talia in Sepulchreto (b) defunt exempla. Adeaque illud pertinet quod Lanciscus (c) indicat, & nos vidimus, in Marchione Paulutio. Scilicet designat eundem Generosissimum Virum, cujus de morbo, & dissectione pleræque alias (d) ad te scripsimus: quibus hoc quo- que addere pro certo potes, in carpo sinistro pulsus percipi non potuisse. Num vero id ex eo fuerit, quod polyposum corpus ferme implebat sinistram arteriam Subclaviam, qua ratione consimilis etiam Observatio, in nobili alio Viro postea habita, explicata est, an aliunde repeti potuerit; cum absens, anemysina quod ad cur- vaturam Aortæ erat, ipse non examinaverim, in me- dio relinquo. Memini certe cujusdam Harveii (e) Ob- servationis, quam in Sepulchreto non invenio, nempe in quo anemysina deprehensum est in dextra parte ju- guli, prope descensum arteriæ subclaviæ in axillas, ab ipsius arteriæ exsione prognatum, in illo pulsus ejus- dem brachii exilium admodum fuisse, eo quod, inquit, major sanguinis portio & influxus in tumorem divertebatur. Unde vero in multo breviori morbo, peri- pneumonia, factum dicemus, ut ille de quo est Sectio- nis hujus Observatio XXX. haberet pulsus in dextra manu fere abolitus? an unde Observationis auctor ait, Saxonia, quod durior majorque in dextero pulmone esset inflammatio? Si inde fuit; num propterea fuit quod ab ejusmo- di pulmone proxima dextera comprimeretur arteria Sub- clavia? At si hoc ponimus; continuo nobis videndum est, cur in paribus, quæ certe non raræ sunt, summi pulmonis alterutrus inflammationibus non parum pulsus ejusdem lateris abolitionem deprehendamus. Omni- no autem multo facilius pulmonum vomica asphyxiæ infantis causam a Spindlero (f) per anatomen detectam fuisse, credam, quam a pulmonis sinistri vitio, quod ut ab se prædictum ex pulsu: ita quoque inventum Celebris Professor olim ajebat, pulsus in sinistro pa- riter carpo humilissimum infimissimumque esse factum agnoscam.

9. Sed ut has singulorum, aut brachii etiam utriusque five a natura, five a morbo provenientes asphyxias omi- tamus, itemque illas quæ in arteriis omnibus, quascun- que tangere possunt Medici, circa lethalem morborum finem haud raro etiam ad biduum, aut plures dies oc- currunt nihil habentes admirationis, quippe cum summa conjuncta deficientium virium omnium defectione, & sensum hebetudine; magna certe difficultas est in cæ- teris illis, de quibus supra dictum est, asphyxiis. Egri enim externis, internisque sensibus satis viget, loquuntur com- mode, se de latere in latum convertunt (g), quin prom- pte se erigunt aliqui (h), & quod nollet vidit Ramaz- zinus (i), juvenis quidam Hebræus, cui ad quatuor dies nullibi arteriæ micabant, adeo robustus erat & ad motum expeditus, ut etiam ipsa die, quæ e virorum sta- tione decessit, e lectulo surrexerit, & suas vestes indu- cit. Fuerat is quidem eo quadriduo totus gelidus, nec urinæ quidquam reddiderat. Sed perfrigerationes, & ischuriz renales erant aliquoties in ægrotis satis fre- quentes (k): neutrasque, nisi forte circa asphyxiæ fi- nem, in plerisque historiis adnotatas memini; certe in Give illo meo, quem in Adversariis (l) commemoravi, perfrigerationes ultima tandem nocte accesserunt, tunc- que urinæ jam nigrescentes quidem; non suppressas; vi- di. Jam pone quam malueris asphyxiæ causam ex iis quæ solent, & quæ supra (m) memoratæ sunt: quæ- cur cessante arteriarum motu, non continuo, ut in syn- cope, cessent motus, & functiones partium cæterarum? Dices, quod & ipse agnosco, in asphyxia non modo cor non quiescere; nam & Pissinius (n) in Clara Spada fa- tetur, manu sinistra thoracis parti adnota, subobscurum

quendam cordis motum apparuisse; verum ne arterias qui- dem, majores præsertim, & interiores, sed tantummo- do leviter micare. Non tamen perspicue ostendas, qui fiat, ut in tanta motus sanguinis imminutione, ea pos- sint egri quæ paulo ante proposita sunt, nec pallor, fri- gus, hebetudo, loquendi, edendi, & se movendi impoten- tia in eo quem vidi ipse, continuo accesserint: imo potentia in nonnullis restet, ut postquam vixerint ad plures dies omnino gelidi, rursus, ut Ramazzinus (o) observavit, excalescat; quin etiam ut postquam sex dierum spatio pulsus caruerint, optime convalescant, quemadmodum ex Bartholino in Adversariis (p) memoravi. Sed hæc tu, & posteri fortasse videritis; mihi necdum hac in re plus liquere, quam ibi (q) scripserim, ingenue fateor. Hic fortasse dices, multo difficilior intelligi posse, quomodo in iis vita fervet, qui sub aquis diu- tius meris, mortuis simillimi educuntur. In asphyxia enim respirationem, & quod consequitur, interiorem sal- tem quandam circulationem sanguinis perire, quæ in illis simul cum respiratione omnino intercipiatur, necesse est propterea, quia sine aere alterne pulmonum vasa ex- plicante, ex his nihil sanguinis transire in sinistram cor- dis ventriculorum potest, quo nihil in arterias extruden- te, circulatio prorsus nulla est. Quis vero neget, hæc quoque esse intellectu difficilia? Sed tamen ea mortuo- rum similes jacent: asphyxia autem correpti ea præsta- re pergunt quæ diximus, ut valentes homines solent, non modo ut viventes: idque ipsum est quod potissi- mum admirabamur. Olim fortasse obscura hac in re lu- minis aliquid existeret, si mulieris quæ Lutetia Parisio- rum adhuc forsan vivit (r), cadaver, qua par est, & qua ibi solet, diligentia perlustrabitur: quamquam illius asphyxia ab ortu usque est, & si cujusmodi sit corpo- ris calore, & colore, & mentris purgationibus, & va- letudine, itemque si prolis unicæ maciem, parvitatem- que spectemus, paulo minus videbitur esse mirandum, quod nulla usquam arteriæ ullius, ipsiusque cordis pul- satio ne post vehementissimas quidem exercitationes, aut in febrium, quibus sæpe obnoxia est, maximo ca- lore percepta sit.

10. Proxima est Asphyxiæ summa pulsuum exilitas cum debilitate conjuncta, a natura interdum, sæpius a morbo. A natura esse, censui in muliere exercitata, & robusta, quam angina vehemens urgebat: itaque ab iis pulibus minime absteritis sum adolescens quo minus tantum sanguinis detrahi juberem, quantum morbus flagitabat. Me vero non esse deceptum, servata mulier comproba- vit, in qua postea, cum optime valeret, eosdem illos pulsus deprehendi, & ab arteriarum quæ proximæ cuti subsunt, naturali exilitate deduxi. A morbo autem cum hi fuerunt, in aliis aliud accidit, ut inveniem, velut ea quæ sequuntur, ex parte monstrantur historia: ex parte, inquam; nam quæ, exempli causa, summam exhibent fibrarum cordis laxitatem, ea ad te alias aut missæ sunt (s), aut mittentur (t).

11. VIRO annos nato ad quadraginta sub cute quæ latus alterum occipitis vestit, tumor increverat, quem tal- pam, & testudinem vocant. Hic cum in abscessum de- generasset, hominem tandem sustulit. Nulla unquam fue- rant de thorace querelæ, nulla difficultas respirationis. Pul- sus nec ita frequentes, nec rari, neque intermittentes, neque ulla unquam ratione inæquales, in eo dumtaxat pec- caverant, quod essent debiles, & perexiles. Quæ omnia mihi diligenter sciscitanti asseveravit qui eum sæpissime inviserat, Medicus, cum forte in Gymnasio adesset, dum hominis thorax incidere, & hujus viscera me perlu- strante, ipse quoque spectaret. PULMONES undi- que cum pleura cohærebant, laxi, & fetidissimi. Cor quoque, & ejus auriculæ, quamvis hæc aliquanto minus, pericardium undique habebant adnatum. Aorta qua fe- cundum thoracis vertebrae descendebat, intus magna hic illic cujusdam quasi incipientis erosionis ostendit indi- cia, minora autem, sed plura futura ossificationis. Ni- hil præterea vitii in thorace animadvertum est. Cætera autem fere omnia, & in his Caput, non tam ob foetorem secare negleximus, quam ob melioris, in- terea allati, cadaveris incidendi necessitatem, ut Publi- cam, jam provectam, Anatomen eo anno, qui fuit 1727, absolvere possemus.

12. Nunc cranium quoque ejus vellem hominis intro- spexisse, si forte proximum tumori, & abscessui cerebel- lum aliquid haberet labis, ut cum iis conferrem quæ su-

(b) Traité du Cœur l. 4. ch. 9. n. 1. & seqq. (c) n. 2. (d) Sect. hac 9. Obs. 2. (m) in ipso fine Sect. 8. (n) Epist. de Polypo Cordis. (o) Sect. hac 9. Obs. 45. (p) Ibid. Obs. 7. (q) ex. ar. l. 2. S. 3. Obs. 22. S. 2. (r) n. 40. (s) n. 34. & 35. (t) Encheir. Anat. l. 5. c. 45. (x) Dissert. de Cordis inverso. (y) Epl. N. C. Cent. 10. Obs. 45. (z) in Schol. ad Obs. l. Sect. hujus, & ad Obs. 10.

(a) Ibid. (b) in Schol. ad cit. Obs. 1. (c) De Aneur. l. 2. Propos. 38. (d) Epist. 17. n. 26. & 27. (e) De mot. cord. Exerc. 1. c. 2. (f) Vid. Act. Lips. A. 1691. M. Janu. (g) supra, n. 2. (h) n. 6. (i) Constat. Epid. A. 1692. & 1694. n. 23. (k) Ibid. n. 53. (l) Il. Animad. 44. (m) n. 3. a. 7. (n) Vid. supra, n. 7. (o) Constat. cit. n. 33. (p) Animad. indicata. (q) Vid. & Animad. 42. 43. (r) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1748. (s) Epist. 11. n. 13. & Epist. 21. n. 49. (t) Epist. 30. n. 15.

pra (u) de ejus in asphyxia non tam compressione indicavi, quam vitio ex pure quod ab exteriori abscellu per cranii cariem ad ipsum pervenerat, commemoravi, aut cum iis quae in alia Epistola (x) de muliere scripti pulsus humiles, cerebellum autem laxissimum habente: quanquam tibi fortasse causarum satis in thorace ejus de quo loquimur, Viri inventum videbitur. Sed pulmonis undique cum pleura cohaesionem ad rem nihil facere, tot alia cadavera demonstrant, de quibus vel in nostris Epistolis legeris. Eiusdem autem visceris graveolentiam fatius fortasse est a sanie deducere illuc extremis diebus ex abscellu per sanguinem convecta, ne quod etiam antea peccabant pulsus, id a pulmone repetere conemur. Denique Aortae vitium illic fuit, unde arteriae non proveniunt carpos adeuntes. Restat igitur illa cordis universi ad pericardium adhaesio, qua factum putes, ut illud intra hoc constrictum minus expandere se posset, quam ad justam sanguinis copiam excipiendam, & quod consequitur, in arterias extrudendam requiritur, praesertim cum alteram alias (y) tibi sim historiam scripturum in qua post exiles pulsus & debiles pericardium inveni undique, tamen non arctissime, cordi annexum, in superiore autem Epistola (z) Peyerum, & Lowerum commemoraverim, qui in iis quorum cordi pericardium fuit adnatum, pulsus hic parvum, ille debilem & parvum adnotaverim. Sed vicissim oblivisci non decet, Dionysium, Freindium, Fayum, quos ibi (a) pariter laudavi, in ejusmodi casu pulsus vehementem, incitatum, & palpitantem, quae magna erat, respondentem memorasse. Videtur igitur quidpiam aliud adjiciendum, aut non adiciendum, ut causa in speciem eadem modo hunc, modo huic oppositum efficiat pulsus. An vero, & quid adjectum fuerit in trium quos novissime diximus, Doctorum Virorum Observationibus, ex iis poteris conficere, quae in ipsarum examine sunt indicata. Non unus quoque apud Illustrum Auctorem Senacium locus est, quem attente perlegens, melius possis de causis oppositorum inter se pulsuum existimare, ut ubi (b) in palpitante indicat, qui fieri possit, ut cum vehementibus magnisque cordis pulsationibus saepius quidem pulsationes arteriarum jungantur exiles, nec valida, nonnunquam tamen & valida, & magnae: aut ubi (c), absente etiam palpitante, docet, cur sint aliquando tum hi, tum illi arteriarum pulsus a pulmonibus repetendi: aut denique ubi (d) omnem de pulsibus doctrinam praclare explicans, quam in singulis pulsuum discriminationibus consuluit, non ponit, hoc de quo loquimur discrimen debilitatis, & paritatis (e) non modo ab languidis cordis viribus, aut ab sanguinis inopia, sed etiam ab aucta resistentia arteriarum deducit, propter quam dilatanti cordis vi tanto minus cedant, quanto simul ob eandem resistentiam minus sanguinis possunt admittere (f). Augeri autem resistentiam, docet, alias ob nimiam plenitudinem, nullum ferme ulteriori dilatationi locum, ut neque constrictioni, relinquente; unde est, ut eo in casu a missione sanguinis & major pulsus fiat, & validior, alias autem ob arteriarum tunicas, ab nervis contractas, ut in hysterice praesertim contingit, cum arterias ad tenuis filamenti modum redactas percipimus, imo & pulsus certis in partibus supprimuntur, unde (g) tunc illae, reliquis calentes, frigent. Hinc illud quoque intelligere te posse, credo, quomodo asphyxiae quaedam, breves interdum, nonnunquam longae, & lethales fiant, neque in hysterice modo, sed & in aliis nonnullis, in quibus nisi forte ab nervis, unde illas repetas, non facile appareat, velut in ea Observatione quae ab Starckio (h) posita est. Verum ad nostras jam redeamus.

13. VIR consistentis aetatis, cujus ars erat cannabem carminare, venit ipse in Bononiense Nosocomium S. Mariae de Morte vere A. 1705, de dolore querens in hypochondrio dextero: & sane ibi tumor, tangentis manui renitens, in jecinore esse videbatur: pulsus autem minimus erat, infirmissimus, frequentissimus, siquis alius, quem ad eam usque diem offendissem. Hora postquam eo venerat, circiter quartastomachi, ut ipse vocabat, dolore tam acerbo prehenfus est, ut ex facie pallore, ac sudore, pulsibus quasi omnino abolitis, respiratione autem, qualis esse in moribundis solet, jam jam moriturus videretur. Evanesce tamen narravitque, alias quoque consimilibus pa-

roxysmis se fuisse correptum. Pulsus interea ad priorem, quam paulo ante descripsimus, conditionem redierant. Postridie Medicus sanguinem e brachio mitti iussit, & ea dari, & ad hepares ponni quae plerumque in hujus tumoribus confueverunt. Paucis post diebus cum is tumor paulatim evanisset, ecce dolor in ipsa cordis regione aegrum corripit, cum spirandi difficultate conjunctus. Sanguis iterum, sed parce mittitur: qui lente, nec multum, concrevit. Inde respiratio minus aliquanto difficilis facta est, pulsus autem vix paucillulo minus malus. Hic proportionem in temporibus quoque, eadem erat qua in carpis, parvitate & debilitate, vix ut ibi inveniri posset. Manum ad cor admove: pulsabat frequentia pari, vi tamen mediocri. Eam autem pulsationem etiam multo infra cordis regionem produci, ut Seniorum alicui visum erat, etsi ipse percipere satis non potui; tamen haec mihi sensi, ut praeter concreciones polyposas, & copiam aquae in pericardio, quae eramus antea suspicati, auctae cordis magnitudinis suspicionem addiderim. Omnino cor laborare videbatur; & Cardiacae quae vocant, remedia ipse flagitabat aeger. Tandem octava, an nona ex quo venerat, die, quae dicta sunt, manentibus, cum excoctum pomum, quippe dejecto jam appetitu, forte comederet, ac transeuntes salutasset, mox repente, pomum adhuc in manu habens, mortuus est: quod sane, ut nosti, iis accidere, scripsit Hippocrates (*), qui saepe, & vehementer sine manifesta causa animo relinquuntur. CADAVERE exterius hic illic, sed facie praesertim, livido, Adiposam autem membranam flavescere observatis, Thoracem aperuimus, & ad pericardium properavimus. Plurima in hoc fuit aqua, eaque subflava: cor autem ex magnis quae viderim, ejusque pinguedo foeda visu. Polyposae inerant concreciones tres ex flavescente quasi muco, sed non ita molli, compactae, maxima quidem in auricula dextera, in ventriculis reliquae, ex iisque altera in Pulmonarem, altera in Magnam arteriam productae, ut nulla omnino fuerit nostrarum suspitionum, cujus poeniteret. Ceterum sanguinis portio etiam aliqua atra, & in grumos concreta fuit; sed pars major instar aquae diffuens: quae dum vasa praesertim dissecamus Pulmonaria, & magna reliqua, animadvertimus. Antea autem vascula quae per pulmonum superficiem ducuntur, atra, neque adeo exilia, quippe sanguine distenta, intuitu eramus, visceris substantia inter illorum areas albicante, si partem superiorem utriusque pulmonis excipias: quae nigra intus, extraque fuit, praedura insuper, & ex qua dissecta ichor undique defluebat crassifuscus, colore quem tabacci nostrates vocitant. Ventre denique retero, ut quid in hypochondrio dextero dolorem, tumoremque fecisset, cognosceremus; hepar subdura, & minimis tum albis, tum ejus quam modo dicebamus, coloris particulis instar marmoris variegatum ubique deprehendimus: quod attollentes, etsi pylori, & Duodeni intestini partem quae bilis vesiculae attigua fuerat, flaventem conspeximus; bilis tamen, qua erat vesicula distenta, & dilatata, ipsa atramentum referebat; certe illius tunicas exterius nigrescentes, intus autem jam prorsus nigras factas percipimus.

14. Fieri potest, ut in tunicarum color minus a bile esset, quam a vesiculae inflammatione, quae jam ingranam degenerasset: quod si fuit; habes, unde magis intelligas doloris illius causam, qui initio hypochondrium dexterum urgebat: quanquam ab ipsa dilatata vesicula distractione dolorem potes repetere, ab eademque dilatatione, quae fortasse major tunc fuerat, aut cum flatibus in subiecto intestino conjuncta, tumorem pariter qui tunc se ostenderat. Quidquid autem vitii fuit in superiore pulmonum parte, antiquum fuisse, credes, praesertim si quae ars hominis fuerit, & quid ex ea in alio (i) viderimus, & adnotaverimus, veniat in mentem. Itaque si polyposas concreciones illas, ut nunc confuevimus, nec injuria, facere, seponas: duo haec restabunt, plurima in pericardio aqua, & aucta cordis magnitudo, unde pulsus, quales descripti sunt, repetas, & ea quae cor per intervalla affligebant, & quod consequitur, respirationem turbabant. Quod ad aquam illam attinet; non tantum in Sepulchreto Observationem XVI. habes Sectionis huc pertinentis, in qua Observatione, etsi alia, & magni quidem momenti, ubi fufius proponitur (k), leges in thorace deprehensa, tamen a pe-

a pericardio aqua pleno, pulsus formicans deducitur; sed & in Epistola ad te nostra XVI. plura invenies quae convenire videantur, ut in Viro (l), cui pulsus debilis, humilisque, fuisse pericardium aqua distentum, ut in Puero, & Viro (m) quos Vieussenius fecit, hoc morbo laborantibus pulsus fuisse debilem, parvum, frequentem, denique, ut in dissecis (n) ab Diemerbroeckio, languidum, probantibus qui ab ea circumjectae aquae copia fibras cordis laxari, non dubitant: neque illud obitare arbitraberis, quod idem Auctor pulsus tunc simul rariorem invenerit, cum ab aqua acri, qualem in Viro de quo agimus, flavedo indicabat, irritari cor fateretur Diemerbroeckius, unde esse potest pulsus frequentia. Ad illas adeo Albertini (o) quas alibi quoque indicavimus, Observationes, pulsus frequentes ac parvos, quin etiam exiles, celeriores, deficientesque pro minori, majorique in pericardio aquae copia memorantis. Ponit quidem parvos, & frequentiores, sed eosdem vibratos, & tenfos ubi aqua velicans est. Verum ibi de pericardii hydrope loquitur, qui ex se ipso, & solus infestet. Nos autem eundem habebamus cum ea mox considerabimus, cordis amplificatione conjunctum. Nec vero te illud perturbet, quod aut in aliis Epistolis, in iisque praesertim in quibus de Peripneumonia agebamus, longe alios pulsus aliquando cum ea aqua copia proposuerimus, aut in illa XVI. exiles, infirmosque pulsus inter signa peculiaris hydropis pericardii non receperimus. In illa enim Epistola signa quaerebamus, hunc a morbis ceteris perpetuo distinguenda, qualia ejusmodi non esse pulsus, vel ex iis apparet quae modo ex Albertino proferebantur. In aliis autem Epistolis non diuturnus, sed brevis hydrops, qui cordis fibras satis laxare, & infirmare non potest, fere nobis proponebatur; cum hic in Viro iis quos descripsimus, paroxysmis jam antea obnoxio, & eos quos diximus, pulsus in Nosocomium afferente, non minus quam cordis aucta moles fuisse videatur longioris temporis.

15. Nec me fugit, cum aucta cordis magnitudine vehementes saepe, cum videlicet nihil obstaret, vibratosque fuisse pulsus, ut in Sene (p), cujus ex Valsalvae schedis, & in Viro item (q), atque in Anu (r) quorum historias ex meis tibi alias descriptas misi. Verum in neutro priorum pericardium aquam habebat, quae laxarentur cordis fibrae; imo cor Viri crassioribus erat ventriculorum parietibus. Quae res cum in Anu etiam corde fuerit; non ita mirum est, si hujus interiores fibrae a circumjecta plurima aqua infirmari non potuerint. Contra, in alio Viro (s), a Valsalva observato, ut in multa aqua pericardii cor magnum quidem fuit, sed parietibus, quod adnotaverit, non crassioribus; ita vix pulsus percipiebantur; isque non secus atque ille de quo institutus hic sermo est, ex improbo obit. Quid enim potest cor majus, ubi ejus fibrae infirmas sint, nisi plus sanguinis admittere, quam valeat extrudere? Impletur itaque necesse est, eoque magis laxetur. Magis autem, magisque laxatum, minus sanguinis, minorque cum vi in arterias ejiciet, unde pulsus parvitas, ac debilitas. Laxitas autem fibrarum cordis, etiam in pericardii aqua non macerati, tanta aliquando esse potest, ut & cor sensim amplissimum fiat, & nulli denique pulsus percipiantur. Quod in eo accidit Juvene, quem supra (t) quoque commemoravimus, in extrema Epistola descripto XXI. Cuius ego Juvenis, & Viri pariter de quo haecenus locutus sum, Observationes spectabam, cum dixi Cl. hujus Gymnasii Professori Homobono Pifoni (u), me vidisse cordis augmentum cum pulsu exili.

16. SENI quoque macilentum quem anno fecimus 1743. mense Decembris, pulsus fuerant debiles, & parvi quidem, sed minime intermittentes, cum propter maceratum, ut vocant, enterocelen illatus esset in Nosocomium Patavinum. Qui ante hunc morbum cli essent, antequam ob hunc ipsum, cum ea intestinorum inflammatione conjunctum, ut cita mors omnem curationem anteverterit, etsi pro certo scire non potui, tamen quae in pluribus ejus corporis partibus, & in ipso praesertim corde spectavi, frequentissimaeque studiorum coronae ostendi, ejusmodi sunt, ut non indigna censeam quae tecum communicentur. CORDIS exteriori faciem examinanti arteria se obtulit Coronaria in canalem osseum ab ipsa origine ad tractum plurim digitorum mutata, qua basis magnam partem amplectitur. Sed & rami il-

lius praelongi, quem per anteriorem cordis faciem demittit, pars erat ossea jam facta ad tantum spatium, quantum digiti transversus tres operirent. Itaque via sanguini utrobique patebat non per canalem membraceum, aut quem dissecatae lamellae osseae hic illic duriores facerent, sed per tubulum osseum perpetuum, vix nonnullis in locis minus durum, isque perexiguus, & cum transversa lineola nodorum exilis arundinis comparandis. Tum corde aperto, & polyposis quibusdam concrecionibus detractis, etiam aggeres valvularum Magnae arteriae duriores multo quam soleant, & pene osseos vidi; nihil tamen ossei aut in ipsis, aut in aliis valvulis, aut in illa arteria prope cor quidem, deprehendi. Sed aliquo a corde intervallo, & ad superiorem arteriarum origines, & deinceps ad divisionem usque in Iliacas erat Aortae interior facies saepe inaequalis ob osseas durissimas laminas, quarum plures amplitudine unguem, aequant digiti pollicis: intimam tamen, quae eas omnes operiebat, arteriae tunicam uno tantum in loco lasam offendi, crassifusculo ibi humore se ostendente, de quo, & de ipsa laminarum sede quid in hoc homine, aliusque observaverim, erit alibi opportunior scribendi locus (x). Squamae autem osseae neque ad divisionem in Subclaviam, & Carotidem arteriam dexteram, neque in Iliacis defuerunt, neque in Splenica praesertim, in qua crebrae erant ad lienem usque. Intra cranium tamen, itemque in artubus tum superioribus, tum inferioribus nihil ossei in arteriis animadverti, etsi in artubus haec firmiores erant, durioresque, & fortasse etiam latiores paulo quam soleant: quas dum secaremus, vidi in Cruralibus quod supererat sanguinis, non fluidum quidem, sed ne polyposum.

In Lateralibus vero Crassioris meningis Sinibus polyposae erant concreciones sic satis crassae. In Cerebri autem ventriculis dextero, sinistroque non deerat aqua, neque in Choroide utriusque plexu hydatides, & in iis quaedam majores. Sed ad Thoracem, & Ventrem ut redeam; in illo cum Asperam arteriam, & primos ejus ramos inciderem, cartilagine passim osseas factas animadverti, easdemque in illius arteriae trunco ad eam formam redactas, ut singulae magis quam curvam unam, ut solet, lineam, binae trianguli referrent latera, antequam ad angulum convenientia: quam ob causam hic adnoto; neque enim osseas fieri in senibus eas, & hyrnygis cartilagineas, rarum est, quod ex observationibus apparet, quas ex pluribus collegit Auctoribus Cl. Wincklerus (y); ut rarum potius sit, exercitissimum, dum viveret, Anatomicum Cassebohmiun nunquam, sicut ille narrat, osseas factas vidisse; nos certe utraque non semel vidimus (z). Venter autem etsi praeter inflammationem, ut initio dixi, intestina, viscera omnia sana habuit, & in his jecur, & lienem, quorum utrumque mediocri erat magnitudine; in jecinore tamen haec fuerunt excipienda. Erat ejus vesicula in transversum locata: & quanquam iusta & ipsa erat magnitudine, finem in jecinore habebat omnino nullum, in quem, ut solet, exciperetur; ut postquam ab eo viscere, id quod nulla vi, nulloque negotio praestitit, fundum illius omnem disjunxeram, vix sedes, ad quam adhaeserat, agnosci posset: quae erat laevis adeo, & uniusmodi, ut siquid forte fuerat vasculum cujusque modi ab jecinore ad eum pertinens fundum, aut ab hoc ad illud, necesse esset exilitate fuisse incredibili, & quae omnem fugeret sensum. Et vesicula quidem ita a primordiis usque se habebat. Bilis vero in ea inerant nigricans, & subviscida, mediocri copia, in eaque calculi ad viginti. Quos ut nigros vidi, continuo iis qui aderant, praedixi, id quod fuit, neque flammam concepturos, nec liquatum iri, sed flammam admotos, vix crepitus levissimos esse edituros. Mediocri erant, nec adeo varia magnitudine: omnes autem ex pluribus quasi globulis constabant, quorum alii aliis impositi, modica sui parte inter se continebant. Denique & scrotum inspexi, unde paulo post hominis mortem, me absente, intestinum detractum fuerat, & cum ceteris, ut cadaver diutius duraret, amotum. Testem, qui fuerat herniae proximus, minore altero, nec paulo, inveni. Sectus, interiori substantiam habuit ex fusco rubentem; cum alter colore haberet naturali. Inter hunc tamen, & Vaginalem tunicam modicum aquae fuit; nec ad alterum ipsius testiculi extremum defuit corpusculum illud exstans, subtrans, subrotundum, quod & alias (a) animadvertimus, & pro disructis hydatidis reliquiis habuimus.

(u) n. 7. (x) XV. n. 8. (y) Epist. 35. n. 12. (z) n. 17. & 18. (a) n. 18. (b) Traité du Cœur l. 2. ch. 31. n. 9. (c) l. 3. ch. 8. n. 9. (d) ch. 7. (e) n. 7. (f) n. 5. (g) ch. 9. n. 6. (h) Eph. N. C. Dec. 3. A. 10. Obs. 171. (i) S. 2. Arb. 41. (j) Epist. 7. n. 13. & 14. (k) l. 2. S. 1. Obs. 88.

(l) n. 40. (m) n. 24. (n) n. 23. (o) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 1. in Opusc. (p) Epist. 7. n. 6. (q) Epist. 28. n. 30. (r) Ibid. n. 28. (s) Epist. 16. n. 6. (t) n. 7. (u) Vid. ejus Specileg. Curation. S. 4. Obs. 1. in S. 4. (v) Epist. 27. n. 32. (w) in calce Dissert. de valv. corp. hum. Lithiis. (x) Epist. 7. n. 11. & Advers. Anat. l. 1. n. 24. (y) Epist. 21. n. 15.

17. Multis ex dissectione hac ad alium ad quem attinent, locum servatis, hic pauca de ossa illa Coronaria arteria adjiciemus. Laurentius Bellinus (b) vidimus, inquit, lapidem adnatum ramis coronariis majoribus, qua dextrum a sinistro ventriculo dirimunt. Sive cum Pechlino (c) ossis, & tosi, five lapidis naturam in vaforum, & membranarum rigidis indurationibus distinxit, five lapidis vocabulo omnes accepit, ut paulo inferius de aliarum articularum, & Mitræ valvulæ indurationibus a se visis mentionem faciens, & eadem lapidis voce utens; difficile enim est, nunquam in ossas bractæas, sed in lapideas semper concrectiones incidisse; eodem res, quantum ad præsens attinet propositum, redit; alibi (d) enim quatenus ea distinctio locum habeat, diligentius videbitur. Ut Bellinus, locuti sunt qui, in Sepulchreti libro I. (e) propositam, Observationem scripserunt præceptoris sui Drelincurtii, qui in eodem cadavere, in quo, ut nos, lienalem arteriam hinc inde protuberantem atque topheam deprehendit, arteriam quoque coronariam cordis lapideam invenit. Sed Thebesius (f) vidisse se, ait, ramos majores arteriarum... per convexam cordis superficiem ad cuspidem decurrentes, hic illic ex parte ossos. Denique Cl. Crellius Observationem edidit, stipatam Scholius dignissimis quæ perlegantur, de Arteria Coronaria Cordis instar ossis indurata, eadem videlicet quæ posita a nobis sic inventa est, sinistra, pariter ab origine, & in suo præterea insigni ramo. Utinam sicuti habemus in Sepulchreti libro II. (g) quæ mala, & quod mortis genus in eo præcesserunt, in quo cordis venæ coronaria reperta sunt ossæ, quamvis non sine aliis internarum partium vitiis, ita quæ peculiariter incommoda in his fuerint quibus sociæ arteriæ erant ossæ, scire potuissimus, quando Lancisius (h) naturam adiposæ fasciæ textisse has, censuit, ut caveret, ne quemadmodum alia arteria non raro, ita hæc in ossæam substantiam duraret, a libera distensione atque elongatione, cum opus esset, prohiberentur. Sed neque Bellinus, neque Drelincurtii Discipuli quidquam de prægressis morbis adscripserunt: Thebesius cum rem maxime funestam esse posse, credidit, fuisse, non dixit: Crellius ne cadaver quidem reliquum videre potuit senis in cuius marcido frigidoque jam corde illam observavit. mihi denique, ut in pauperissimo, qui vix habuit qui paulo ante mortem in Nosocomium inferendum curaret, plura iis quæ scripsi, cum maxime cuperem, scire non licuit. Tandem, cum hæc relegerem, & quæ interea prodierant, huius ipsius morbi cordis Observationes inspicere, in Clarissimorum Viros Scriptis extantes, Senacii primum (i), deinde Planicii (k), novissime Halleri (l), primam, & secundam fuisse in viris palpitatio obnoxii, animadverti. Sed cum in secunda, ut alias (m) retuli, alia non deesset evidentes causæ palpitatio; prima potissimum unde hæc fuisset in eo saltem casu ostendebat, quippe aliud nullum indicans vitium, nisi arterias coronarias ossas factas, ramosque similes coralii ramorum efformantes; ut proclive esset intelligere, five ossi horum aliqui ramuli inter fibras cordis se immitterent, five exterius subsisterent ipsas complectentes, utrolibet modo easdem aut in systole, aut in diastole cordis irritasse, & sic juxta ea quæ alibi (n) Auctor docet, palpitatiorem induxisset. Hallerus autem unam quidem, aut alteram habitam in vetulis mulieribus, quibus alia quoque in os degeneraverant, Observationem profert; sed quæ, dum ex viverent, fuissent incommoda, non significat propter eandem, opinor, causam, quæ me quoque de meo Sene plura scire prohibuit. Quod ut antea, nec dissimile ob causam, mihi accidisse, ægre tuli quod ad pulsus attinebat cuiusdam viri, cum sub anni finem 1725, pleraque ejus viscera ad me domum allata, Amicis inspectantibus, dissecarem. Tamen quæ a me tunc audita, & quæ conspecta sunt, accipe.

18. VIR annos natus circiter sex & triginta, statura magna, qui molitoris famulus fuerat, in morbum incidit, qui thoracis hydrops videbatur. Itaque cruribus tumentibus, pulsibus humillimis, gonorrhœa insuper laborans virulenta, mortuus est. IN THORACE non solum, verum etiam in Ventre fuisse aquam, retulerunt ii qui detraxerant viscera: quin etiam Crassa intestina quibusdam locis fuisse inflammata, & graveolentia, ideoque cum cæteris visceribus non esse missa. Vera dici, gravis odor confirmabat eorum quæ allata fuerant, ventris quidem maxime, sed non leviter etiam thoracis.

Itaque pulmonibus, qui gravi erant pondere, prætermisissis, cor, & vasa in quibus tunc quædam eadem cognoscere, diligentius sum rimatus. Polypis albidis concrectionibus, quales in vena quoque Portarum, & Cava Inferiore fuerunt, ab auricula dextera ablatis, cum in reliquis cordis caveis nihil esset ejusmodi, nihil autem usquam appareret vitii, nisi in valvulis arteriæ Magnæ, idque maximum; hoc attentius intuens, atque examinans, sic reperiebam. Eæ omnes valvulæ summo limbo, & huic proxima parte illius faciei quæ respiciunt inter se; in breves, & inæquales extuberant excrecentias: quarum pondere prægravatæ, eo abducebantur universæ, ut angustiores inter se relinquerent viam, per quam egredi sanguis posset. Cum autem singulas inspectam valvulas, dexteram vidi breviorē esse limbo, five minorem in transversum esse factam; sinistram autem per medium a limbo adaggerem usque imum disrumpam, ab ipsique rupturæ labris alias protuberare excrecentias. Harum omnium substantia erat laxa ex parte, & flaccida, ut digitis, atque unguibus nullo negotio avelli posset; ex parte durior, ut cum inter digitos comminueres, perciperes, admittas esse particulas quasi ad cartilaginis naturam accedentes. Excrecentiis detractis, restabant valvularum substantia, sed contracta, & deficiens, & id confirmans quod primo aspectu visum fuerat, id vitium ex erosione quadam extitisse, præsertim cum interna ventriculi facies quæ valvulis erat proxima, ipsa quoque ostenderet aliqua erosionis vestigia. His vitis, & frustra in Aorta, cæterisque vasibus, & corde iterum universis aliis perquisitis quæ præter naturam esse viderentur, & Mitræ valvularum limbus tantummodo hic illic paulo crassioribus, & durioribus animadversis, ad reliqua examinanda transivi. Ventris Partes aliquæ dumtaxat hæc pauca habuerunt quæ adnotarem. Hepar magnum, nec præter modum tamen, pallidulum fuit, totaque exteriori facie subfuscum quoddam ostendit reticulum quo alba exigua maculæ intercipiebantur. Lien interius mollis, exterius quoddam crassos habebat ramos, si oculis crederes, quasi adiposos; sed eorum substantia firmitudine erat tendinea, imo inter ligamenti, & cartilaginis naturam media. Glandulæ ad mesenterii centrum, & ad truncum venæ Portarum amplificate. Gonorrhœa memor, ægre tuli, cum visceribus non licuisset afferri penem. Igitur, quod potui, urethræ initium, & Prostata glandulam, & Seminales Vesículas perlustravi. Illud sine ulla vitii nota, Seminalem carunculam habebat humilem. Prostata erat parva. In Vesiculis aquosum semen; sed, ut in hydropico, minus id fortasse attendendum.

19. Hæc nostra excrecentiarum in Semilunariis valvulis Observatio medium quodammodo obtinet locum inter raram illam Lancisii (o), qui excrecentias in iis carnes, & minus raras cæteras, Cowperi præsertim, & Vieusseni, qui, ut superioribus quoque Litteris (p) commemoravimus, ossas, aut lapideas confexere. Quo magis optandum mihi fuerat si licuisset, cognoscere, an ei de quo loquimur, viro pulsus unquam esse confuevisset intermittentes, ut hi in suis observarunt, & inæquales; an, ut Lancisius in suo, ut plurimum æquales (q). Verum, ut dixi, nihil aliud scire potui, nisi humillimos fuisse: quod alioquin satis convenit modicæ illi sanguinis copię, quæ per viam, a valvulis angustiore factam, Magnam subibat arteriam: neque discrepat ab nostris in Anu, & Sene Observationibus, quarum illam in eadem Epistola (r), hanc in XXI. (s) proposuimus. Cum enim Semilunares valvulæ utriusque ossæ, in illa quidem limbis essent in non parva tubercula crassescitibus, in hoc vero magis etiam introrsum protuberantibus; utriusque pulsus fuerunt debiles, Anus parvi insuper; neutrius intermittentes.

20. Nunc quando mentio facta est de pulsuum intermissione, quæ vel magis quam eorum exilitas, aut debilitas, ad Asphyxiam accedit (quid enim intermissio est aliud nisi asphyxia brevissima, aut quid asphyxia, nisi intermissio diutissime durans?) non sunt hic sine examine, huius vitii causæ prætermittendæ, quo tantopere plurimi terrentur Medici, sæpe merito, nec raro tamen præter rationem, veluti cum in ventriculo, aut intestinis subest causa, quæ aut per se evanescere, aut facile a Medico tolli possit. Quo enim modo a flatibus, illa distendentibus, cordis palpitatiorem fieri interdum, & solvi, diximus (t), eodem quoque, aut non ita dissimili pulsum in-

intermissionem effici aliquando, & per se abire in pluribus qui noti sunt nobis, manifestum est. Alias iidem illis in visceribus materia est quæ idem faciat, irritando eorum nervos, quibuscum noli ut consentiant facile nervi cordis. Eæ autem materia interdum ejusmodi est, ut nullo negotio inde possit averri. Sic memini, cum febricitanti Virgini mederer, & ad cætera intermissio pulsuum accessisset præter rationem; minime absteritum esse me ab eo exhibendo, quod constitueram, medicamento, quo abstergeretur ventriculus, & intestina; imo eo fidentius dedisse: eodemque die & absterfa hæc, & pulsus priori normæ restitutos fuisse. Et tu vel in Sepulchreto (u) legeris, vidisse Ballonium non id modo, sed & alia simul languidi, & parvi pulsus vitia ad eundem modum sublata. Pro gradibus purgationis, inquit, pulsus restituebatur. Quin etiam longe diuturnius aliquando intermissio est, ut qua se per sexennium laboravit, scribit Lancisius (x); eademque tamen, si, ut in ipso, ex hypochondriorum consensu est; his percuratis, omnino tolli; & perfecte potest. Quod autem de nervis dixi, qui in hypochondriis irritantur, idem professio de iidem vel alibi, aliave de causa ad eundem modum dispositis negandum non est. Fuit id mihi maxime evidens in quodam consultiſſimo Rei Medicæ apud Bononienses Professore, qui cum forte animadvertisset, sibi pulsuum intermittere, ipse autem inde anxius, atque sollicitus, quasi id fortuita ex causa esse non posset, identidem, ut fit, digitos ad carpum admoveret, crebriorem semper suo maximo cum moerore fieri intermissionem, sentiebat: idem vero postquam meum, quamvis juvenile, non aspernatus consilium, multo rarius sibi pulsus tentare cepit, eoque minus suum de his angorem animi augere; multo rarius intermissio facta est, donec ipso tandem neglectu prorsus evanuit. Sed non eos tantum nervos qui cor adeunt, verum alios etiam qui arteriis, aut musculis qui his apponuntur, inferiunt, earum variare motus posse, ex ægro didici, qui cum gravissimi morbi periculum vix evasisset, magna ob adversum nuntium importune delatum molestia affectus, eoque majori, quo magis hæc occultare conabatur, mihi nihil tale expectanti pulsus exhibitum primum utroque in carpo, deiebat autem insequentibus in sinistro tantum, omni peccantes inæqualitatem genere; ut cum in dextero essent eodem tempore maxime æquales, peripicuum esset, causam ad sinistram dumtaxat Brachialem arteriam accinere, quæ ipsa quoque mox levato moerore, nervisque ad pristinam dispositionem redeuntibus, ad naturales motus rediit.

21. Cæterum cum pulsuum intermissio est non ab impedimento, aut irritamento aliunde profecto, sed a causa, quæ in corde ipso, aut proximo Magnæ arteriæ trunco, aut ad alterutrum innascatur, magni eam facere oportere, fatendum est. Potest autem multiplex, ac varia esse, & in primis illa ipsa constitutio valvularum Semilunarium, de qua paulo ante (y) dictum est. Neque enim quod mihi aliter contigerit, idcirco negligo quod aliis contigit. Imo quod in aliis etiam valvulis Gregorius Horstius, majorem dico, & Laurentius Bellinus observarunt, attendo. Ille enim, ut in hac IX. Sepulchreti Sectione habes, & fufus, non in sequente de Syncope, sed in præcedente de Palpitatione (z) leges, calculum instar minoris castaneæ nucis adnatum confexit membranose substantiæ valvularum dexteri cordis ventriculi; Bellinus autem lapidem genitum in altera valvularum Mitræ: uterque post pulsus intermittentes: quas Observationes in superiore etiam Epistola (a) commemoravi. Horstius rament; nam Bellinus alias rem fufus se executurum promisit; in pericardio simul humore putridum, & cor duplo majus invenit. Sed & Cowperus, & Vieusseni, sicut in eadem Epistola (b) indicatum est, præter valvularum ossæam, lapideamve duritiem, dilatationem sinistri cordis ventriculi in iis qui pulsibus fuerant intermittibus, aut inæqualibus, fere deprehenderunt. Forte autem accidit, ut cum valvulas nos vidimus ita mutatas, non simul invenerimus cavearum cordis amplificationem: itemque ut cum hanc seorsum invenimus, pulsus non fuerint intermittentes, quod Epistola præsertim ostendit XVIII. (c), aut si in uno (d) fuerant, alia simul essent, quæ accurari fortasse possent: nec Valsalvæ (e) aliter videbis accidisse. Quid ergo est? An quæ

sejuncta id semper non possunt, eadem conjuncta poterunt semper, aut fere semper intermissionem pulsus efficere? Cum ad hæc dispicienda multo plures requirantur Observationes; satis in præsentia fuerit quæ semper non respondent, indicavisse.

22. Illam quoque intermittentium pulsuum causam hic (f) in Sepulchreto proferri video, de qua satis superque superiore Epistola (g) scriptum est, videlicet pericardii ad cor adhesionem. Quam certe non semper id facere, hic quoque Litteris (h) confirmavimus. Proferuntur hic (i) cordis etiam exulcerationes. Num vero cum his semper sint pulsus intermittentes, proximis Litteris (k) quæremus, non minus, quam semper cum iis exulcerationibus animi defectiones jungantur. Nunc vero, his, & cæteris, quæ non ita sæpe accusantur, causis prætermisissis, unam potissimum attendemus, quæ nulla sapius, cum de pulsuum intermissione, & inæqualitate agitur, a Medicis nominari solet, polypum. Nec defunt qui credi velint, hunc notum fuisse Galeno, quippe ejus conformationem ex multiplicibus pelliculis describenti in gallo, quasi vero ibi (l) discrete non loqueretur de cordis tunica, scirrhoſo tumore affecta, perinde ac si plures crasse membrane involute altera alteri fuissent. Certe minus improbabilia dicerent, si cum Antipatri morbum esse censuit (m) ab obſtructione levium pulmonis arteriarum ex crassis & viscosis humoribus, aliquid polypi simile animo concepiſſet, affirmarent. Saltem quæ a cordis polypo fieri dicuntur, ab ea quam conjecerat, causa repetebat Galenus omnigenam primum in pulſu inæqualitatem, deinde vero in progressu cordis palpitatiorem, & spirandi difficultatem, denique repentinum obitum, aut certe hæc inde repetebat Salius (n) eandem conſecturam fecutus, iisque addebat aliquam hydropis speciem, & leipthymiam. Cæterum qui in venis polypos non conſectura, sed oculis, manibusque deprehenderit, primus, quantum ad hoc tempus legiſſe memini, fuisse videtur celeberrimus suæ ætate Medicus, civis meus, Helideus de Paduanis; ut si Schulzius viveret; atque utinam viveret; non sibi amplius poenitendum credere fortasse posset, quod ex Italia non satis iuste rei huius initia deduxisset. (o) Helideum enim, Spigelius (p) scripsit, in cadavere mortui a diuturna quartana reperiſſe in corde, venis, omnibusque membris frusta magna, longa, alba, picuitosa. Nec vero Helideus vivebat eodem quo Spigelius floruit, sæculo XVII; hic enim unus est de multis erroribus quos typographus Pissinii (q) admisit, sed præterito, ut Spigelius recte dixerat, id est XVI; imo Petrus Forestus, qui ante finem obiit ejusdem sæculi XVI in extrema senectute (r), quanto ille antea tempore florere cepisset, non obſcure significavit, cum de ipſo ad hunc modum locutus est (s), Helideus, medicus insignis, Præceptor meus. Quem dixiſſem primum in corde quoque polypum animadvertiſſe, nisi frustulum illud nigrioris carnis, a Benivenio (t) antea inventum, meſſili forma in sinistro cordis ventriculo supra arteriam, post dolore cordis, & defectiones, a plerisque pro polypo acciperetur pariter ac glandulosa, sed nigricantis interim carnis livæ duæ, repertæ postea a Vesalio (u) in eodem ventriculo, instar uteri dilatato, post pulsuum miris modis inæqualem, & varium: quamquam Donatus (x) utramque hanc carnem sine ulla dubitatione inter carneas excreſcentias retulit, quas describat, partium cæterarum, non secus ac Schenckius (y) inter carneas excreſcentias ventriculi cordis, & Riolanus (z) a polypis concrectionibus insignem glandulam distinxit, quam Poloni cuiusdam cor in medio ſepso habebat, & noſter miratur Palſa (a), cum alias nullas reperiat in toto Sepulchreto nigricantis polypi in sinistro quidem ventriculo Observationes, quomodo polypi illi duo Benivenii, & Vesalii in eo ventriculo nigricaverint.

23. Sed illæ duæ five non fuerint, five potius fuerint polyposæ concrectiones, fuerunt certe, ut alias (b) a nobis ostensum est, tum quæ intra Magnæ arteriæ aneurysma a Medicis deprehensæ sunt A. 1557. instar carnisformis materie, & circum hanc instar lardi fuſſi elixati, tum quæ A. 1567. extractæ sunt a Coitero (c) & Sinibus Duræ meningis, & e ventriculis cordis phreneticæ mulieris, alias vero e cerebro eorum qui ſuſpendio necati fuerant, eæque omnes lumbricis non diſſimiles, sed ex alba pituita conflata. Qui cum Medicos monere jam tum cepisset, ut caverent; videri enim imposuisse ejusdem-

(b) De Morb. Pest. (c) Eph. N. C. Dec. 1. A. 9. & 10. Obf. 31. (d) Epist. 25. n. 9. & Epist. 27. n. 20. & seqq. (e) Sect. 12. in Addit. Obf. 8. in fin. (f) Epist. de Circul. sangu. in Corde 4. (g) Sect. 1. in Addit. Obf. 31. (h) De Mor. Cord. Propos. 39. (i) Traité du Cœur l. 4. ch. 9. n. 5. (k) Epist. de Month. (l) Opus. Pathol. Obf. 50. & 51. (m) Epist. 23. n. 6. (n) ch. 11. n. 2. (o) De Subit. Mort. l. 2. Obf. Pathol. Med. 4. 5. 3. (p) n. 9. (q) Vid. J. 10. Schol. ad cit. Obf. (r) 24. n. 11. (s) n. 15. (t) Epist. 23. n. 16.

(u) Sect. hac 9. in Schol. ad Obf. 8. (v) De Subit. Mort. l. 1. c. 19. §. 2. (w) n. 19. (x) Obf. 25. §. 1. (y) n. 9. & 13. (z) n. 9. & 10. (a) n. 2. 28. 30. (b) Epist. 21. n. 34. (c) Vid. Epist. 17. n. 21. (d) Obf. 25. (e) n. 17. & seqq. (f) n. 11. (g) Obf. 11. & 42. (h) n. 19. & seqq. (i) De loc. aff. l. 5. c. 2. (m) De iud. l. 4. c. 8. in fin. (n) De Aff. Part. c. 21. (o) Epist. add. ad Goetzi Dissert. de polypos. concret. &c. (p) De Febre Semit. l. 1. c. 15. (q) Epist. de Polypo Cord. (r) Vid. Freher. Theatr. Viror. erud. cl. P. 3. (s) l. 1. Obf. Med. 12. in Schol. (t) Sepulchr. l. 1. S. 20. Obf. 6. (u) Ibid. Sect. hac 9. Obf. 2. (v) De Med. Hist. Mirab. l. 5. c. 3. (w) Obf. Med. l. 1. ubi de Corde. (x) Anthropol. l. 3. c. 12. (y) Epist. de Cord. Polypo n. 14. (z) Epist. 17. n. 2. & 29. & Epist. 4. n. 23. (a) Observ. Anat.

modi concretiones iis qui se intra aut cranium, aut cor vermes deprehendisse, affirmarent; satis mirari non possumus, egregii Viri monita usque adeo fuisse neglecta, aut oblivione obruta, ut ab doctis ceteroquin Scriptoris ea posteris traderentur, quae in Sepulchreto; ne vagemur latius; occurrunt. Leges enim, exempli gratia, Vidium junior (d) scribentem, se audivisse ab hominibus fide dignis, qui pestiferis febribus interemptos dissecuere, vermes aliquando in ventriculis cordis fuisse genitos. Sed non leges, quævisse ab illis, quo examine usi, vermes a concretionibus vermiformibus distinxissent. Leges, Spigelium (e) in femina macie confecta quatuor lumbricos teretes spiritibus unius longitudine reperisse, qui in ipsum truncum vena portæ se infundebant, ac toti corpori alimenti aditum obstruxerant. Sed quamvis apud Spigelium ipsum (f) hanc Observationem recognoscas; videbis quidem eam habuisse, non A. 1562. quo necdum erat natus, sed 1601. quo vix tertium & vigesimum fortasse attigerat; qua autem ratione explorans dignoverit, veros esse vermes, non videbis. Miraberis potius, credidisse, illuc ex intestini per angustia venarum mesentericarum officia commeasse, & tandiu ibi persistisse, ut viam obstruerent alimento. Namque ut vermes alii intestina aliquando; sicut nos quoque (g) in gallina vidimus, sed mortua, perforaverint; quo tamen isti ingenio illa quæ ipse dicit, officia selegerint, ac pervaserint, & extra suam naturalem sedem in omnino aliena tandiu vixerint, & toti corpori alimenti aditum, & viam obstruxerint, non apparet. Apparet contra, difficultatem huiusmodi nullam restare, si quatuor ponas fuisse polypos qui lumbricos referrent, præsertim cum polypi in phthisicorum cadaveribus perlepe occurrant. Quid vero de anguiculis illo dicemus, quem in sinistro cordis ventriculo apud Anglos inventum Zacutus (h), & Severinus (i) proposuerunt? Non aliud sane quam quod Epistola superiore (k), in eundem obiter incurrentes, significavimus, satis esse descriptionem legisse, ut polyposam fuisse concretionem, intelligamus. Itaque etiam Severinus (l), etiam de eo anguiculis alia primam agitavit, & in his quidpiam quod alicui ad explicandam polyporum generationem vel nostra hac ætate venit in mentem, vegetabilium potius generis, quam animalium, fuisse; tamen recte eo tandem rediit, ut censeret, ad concretiones, quas & ipse viderat, spectare, quas nunc polyposas vocitamus. Quem si Riolanus non legisset, aut si ipse quoque eas concretiones non confexisset; minus aliquanto mirarer, in Encheiridio (m) hæc scripsisse: Vermes etiam in corde generantur. . . . Memorabilis est historia Angli cuiusdam, cui cor erosum fuit a verme: historiam leges apud Aurelium Severinum. Denique, cum de verme alio, cimicis forma, de quo idem Zacutus scripserat, proximis Litteris (n) jam dixerimus; videbis, sub eadem Observatione, a Boneto alibi (o) repetita, adscriptam viam (p) vermium duorum, quos in atro, & grumoso sanguine, cordis ventriculos occupante, ostendit iis qui aderant, Vir aliquin doctus, albo colore ambos, dimidium digiti longos, non modo proboscide, sed & auribus, oculisque instructos, credo quibus in eo tenebrosissimo loco, nisi tunc forte vitali credebatur flammula collustratus, uterentur. Ambo tamen erant mortui. Verum nunquam vixerant, ut opinor; sed filamenta erant polyposa altero extremo quasi in proboscidem gracilescencia, & particulis attriti sanguinis, ut fit, inhaerentibus, aures, oculosque mentientia. At enim adhuc erat, inquis, virus is vermis, quem in pericardio hominis Florentini, subita morte extincti, Medici repperunt. Quis hoc ait? Petrus Spherius (q). Sed aderatne ipse? Non videtur. An is qui narravit? Ne id quidem. Bononia degebam, cum rumor forte sparsus est, nonnullis equis Nobilibus Viri, qui repente mortui conciderant, dissecis, lacertas multipedes in eorum cordibus fuisse deprehensas. Ridebant docti. Semidocti tamen non deerant, quorum partim id fieri posse, contenderent, partim adderent, & rumori affingerent, lacertas illas non sine motu, & vita fuisse inventas. Ibi Valsalva, quid disputatione opus est? inquit. Lacertas istas inspiciamus. Mortuo igitur mox equo alio in eodem stabulo ad eundem modum, inspeximus: nec longo examine opus fuit, ut nihil aliud esse, quam polyposas concretiones, perspiceremus, quæ exteriorem lacertarum formam quadantenus imitabantur.

Utrum existimas tandem, lumbricos in sanguiferis valis, & corde inveniri fato quodam his temporibus desit esse? an si Coiteri monita ex Majorum animo non excidissent; non sapius illos, quam posteros, lumbricos in ejusmodi locis fuisse inventuros? Sed ne forte suspiceris, a me de industria esse factum, ut ab iis quæ in Sepulchreto sunt, Observationibus non recederem live hic, five, ubi de vermibus pericardii agebam (r); præcipuas hic attingam ex iis quæ aut non relata in illud sunt, aut referri non potuerunt: sic autem attingam, ut plane intelligas, me non modo non oblitum esse eorum quæ ibi ingenue fassus sum, non contendi a me quod in canibus sapius vidi, id esse in hominibus nunquam posse, verum insuper non repugnaturum tibi, si forte nonnunquam fuisse, credas. Fuisse enim potuit, neque uno modo. Primum enim si ea legeris quæ a me, & ab aliis conspecta scripsi (s), in canibus, & quibusdam aliis animalibus non unum esse locum, in quo rubelli, & acicularum tenuitate innascantur vermiculi, undequè exitum tentent, præcipue autem in vasa sanguifera; non valde miraberis, Thomam Cornelium (t) in sterno convulsionibus vexato cordis basim teretium quorundam vermiculorum amplexu circumspicantem invenisse, multoque minus, nobilem Chirurgum Lapeyronie (u) non uno in cane inter cordis basim, & pericardium, nec semel in ventriculis ipsis, vermium glomerum vidisse. Quorum si neutrum similitudine aliqua deceptum credis; minus deceptum existimabis Lochnerum (x), qui miris se moventes reptantesque vermiculos ab se deprehensos affirmat, & rubicundulos quidem, atque ut satis exemplo indicat (y), crassitie, & longitudine aciculam æquantes, eosque in thalamo sinistro cordis Virguncula, cujus bimestres cruciatus, rosionisque sensum circa præcordia describit, cum tremore, & palitatione cordis, pulsus intermissione, defectionibus animi, sudore frigido, & convulsivis motibus conjunctos. Optandum quidem fuerat, ut priusquam eorum vermiculorum nidum in corde fuisse, pronunciaret, viscere ob suas alternas contrictiones, easque cum irritantur, vehementiores, minus idoneo ad vermiculorum nidificationem, moramque bimestrem optandum, inquam, fuerat, ut substantiæ cordis erosiones, & indurationes illas quævisset, a nobis in ejusmodi nidis animadversas, nec forte in tunicis valis alicuius fuisse non plurimum diffusi, ut facile cor posset in consensum trahi & a vermiculis tunc demum adiri, cum in morte, aut mox post mortem quoquo versus e nidis aufugunt vermes, quemadmodum a Vallisnerio (z) adnotatum est. Quod in canibus quoque, aliisque animalibus tunc arbitror accidisse, multoque magis ubi non de vermiculis, sed de teretibus agitur intestinorum, ventriculique lumbricis, revera aliquando intra pericardium repertis. Neque enim per sanguifera vasa, in quorum hi quidem tunicis haud nidulantur, sed per brevem expeditamque œsophagi viam, quem non aliter ac intestina, nec rarissime, perforant, se in proximum possunt pericardium conjicere. Quæ ratione, & eo quo dixi, tempore huc pervenisse, crediderim, illum Baglivi lumbricum, quem commemorat Clericus (a), itemque alterum, quem Cl. Hæhnius (b), cum a corde, cui affixus erat, abstraheret, statim ait, digitis suis se circumcivisse, anguis ad instar. Hic enim lumbricus in viro fuit, cujus, dum viveret, nulla quæ ad cor attineant, proponuntur incommoda; primus autem in eo qui cum doloribus ventriculi alia pertulerat mala, ad cor quidem, sed facile in consensum a ventriculo tractum, spectantia. Dubitationes igitur, & conjecturas intelligis meas, quas non ante abijiciam, quam plures, nec sine accuratissimo, quod sapius desidero, examine, habita Observationes proferantur, quæ me illuc adducant tandem, ut quod fieri posse, & potuisse, non inficior, factum esse libens agnoscam. Vides simul, ubi dignus Auctor est, cui credatur, & ab se visos aut vermiculos, aut lumbricos, viventes scribit, a me fidem, ut patet, adhiberi. Veruntamen quot denique ejusmodi extant Observationes? nam quarum meminera in præsentia, earum nullam hic a me prætermissem, aliquam etiam non viventis lumbrici admittam puto. At enim Verneyus, inquis, observasse, scribitur (c) lumbricum, terrestrium similem, & hunc viventem, intra Sinum Longitudinalem pueri quem affiduis vehementisque dolor vexaverat ad nasi radicem, & post trimestrum lentam febrem, magna de-

demum convulsiones sustulerant. Mihi vero hunc ipsum casum legenti in Historia Regiæ Scientiarum Academiæ (d), & verba singula perpendenti Verneyus visus est potius rem sibi narratam, quam observatam retulisse; ut nonnulla mihi suspicio sit, qui narraverit, ne ipsum quidem rem vidisse, sed cum ab iis qui viderant, audivisset, fortasse a Sinu, ut fit, ad Sinum, a Frontali videlicet (e) ad Longitudinalem transtulisse. Itaque non agitur hic, ut vides, an Verneyo credamus: ut neque an Thomæ Cornelio (f), quando puellam memorans, in qua post molestos circum præcordia dolores, & frequentem epilepsiam, nulla alia interitus apparuit causa, nisi quod vermes lumbricis similes cordis vasa exedissent, puellam quidem novisse se, scribit; vermes hos vidisse, non scribit, ubi vermiculos in illo sterno, in glandulis, canis œsophago adnatis, in aliisque aliorum quæ ibidem nominat, animalium partibus, semper diserte ab se conspectos fuisse, ait, & ab se pariter visos in cerebro etiam, & corde vermes multiformes, & interdum non minus copia, quam magnitudine mirandos. Quæ verba tamen hos indicant vermiformes potius fuisse polypos, ut in puella quoque illa fuisse, conjiciebat Vallisnerius (g), fibras vermiformes ex albidâ, viscidaque materia, cordis ulceri adherentes. Sed quæ nobis venia danda non esset, si res ejusmodi hoc tempore pro vermibus facile acciperemus, ei & Viro, & tempori danda est, quo Coiteri monita aut neutiquam, aut negligenter adeo a plerisque Doctis etiam Medicis legerentur, ut illas ipsas concretiones, quas lumbricis similes, sed reapse ex pituita, ut ipse vocabat, factas fuisse, docuerat, inter exempla numerarent verorum lumbricorum qui in corde, & cerebro deprehensi essent. Fortasse non crederes, nisi ipsa verba producerem, quæ inter fuorum vermium, quos pro verisimilibus habebat, enumeratione sic interposuit Cornelius: Ejusdem pariter generis vermes a se quandoque observatos scribit Volcherus Coiter non in corde tantum, sed in cerebro quoque eorum, qui suspensio multati perire. Nihil verius poterat dici, si quod de suis Volcherus, idem de fuorum quibusdam Cornelius censuisset.

24. Sed jam tandem a prolixo, nec frustra tamen prolixo, de vermibus falsis, verisque sermone ad illam quæ in hunc adduxit, nempe ad susceptam polyposarum concretionum historiam revertamur. Quam; ne quis amplius suspicetur, cordis polypum esse morbum novum, & ab novo ætate hac nostra vivendi genere fortasse repetendum; ab Helidæi tempore inchoatam (h) ad Coiterum perduxeramus. Hujus Anatomici observationes, aliæ annis proximis excepte eorum qui in corde polypos, vasivæ spectantur, ut Jo. Baptistæ Canani, Gulielmi Ballonii, Thomæ Eraſti. Primus enim A. 1574. pinguedinem ad magnæ candelæ sebaceæ formam in sinistro cordis ventriculo invenit Otharii Serenissimæ Ducis Ferrariensis, subita morte extincti, ut ex Boschio, illius discipulo, in Sepulchreto Anatomicum (i) relatum est. Quam Observationem si cum ea quæ proxime præcedit (k), conferas, utramque eandem esse, conjicies, ab iis ex quibus describitur per incuriam Otharii vocabulo omisso, ut quod in eo fuit, in Duce fuisse videatur. Id melius cognoscas, eam quæ indicatur, quartam Boschii Lectionem inspicies pag. non 438; neque enim paginas 76. universæ excedunt; sed 38: nec miraberis, quod Cananum & ibi, & quotiescunque ipsum nominat; sæpe autem nominat; titulo ornet Multum Rev. Ex quo enim Iulii III. Pontificis Maximi Archiater fuerat, videtur Clerici vestem, & fortasse etiam plus quam vestem retinuisse, quando Fioravanti (l) anno scribens ab ejus Pontificis obitu decimo quinto, cum hunc Cananum, etiam tum viventem, laudaret præ ceteris in oculorum anatome, sic appellabat il Rev. Monsig. Canan Ferrarese. Fuisse autem Iulii Archiatrum, didici ex Viro Doctissimo, Humanissimoque Thyro Pagliarino J. C. & Canonico Ferrariensi, qui & Canani longe rarissimum donavit Opusculum (m), confirmante quod is ad me scripsit, Prospero Mandosio (n), qui præterea nobile Canani Genus, & germanum ejus fratrem Julium S. R. E. Cardinalem commemorat. Quæ, atque alia ad Canani vitam, & Opusculum attinentia, opportuniorem fortasse habeo explicandi locum. Nunc satis sit hæc tibi sic in transitu in-

dicaſſe, ut me ſcias quod de hoc Anatomico, exclusiſ anguſtiis temporis, invenire non potui, cum illud poſt ſcriptum adderem Epistolæ Anatom. XV. (o), mox ita invenisse, ut ad ipsius tunc a me susceptam defensionem pondus maximum accesserit: quanquam nullam fore in posterum causam spero eandem persequendi. Gulielmus autem Ballonius; ut pergam dicere de Observationibus polyporum; in Constitutione Autumnali A. 1575. (p) quandam memorat in quo veluti caruncula reperta sunt, eaque oblongæ, in orificiis vasorum a corde ad pulmones pertinentium. Denique Thomas Eraſtus, quemadmodum habes in Sepulchreto (q), in libro edito A. 1580. concretionem descripsit flavescentem instar medullæ, quæ in ossibus boum coctis invenitur, deprehensam in duorum cordibus, quorum alteri cum febre, & pleuritide, alteri sine febre pulsus maxime fuerat inæqualis. Non est opus ut singulos memorem qui deinceps has concretiones in corde, & annexis valis reperientes, alii cum medulla pariter, alii cum pinguedine, alii cum ipsa carne compararunt. Neque enim vel ex superioribus omnes quos poteram, nominavi: quamvis Smetius (r) A. 1576. in Principe Viro, cujus pulsus fuerant inæquales, inordinati, intermittentes, præter concretiones in ventriculis cordis earum similes quas descripsit Eraſtus, ipsas insuper appendicibus aliquot præditas adnotaverit: quas certe longissimas conspexit Neretius (s) in peripneumonia, quippe quæ ex dextero cordis ventriculo carnosæ, albidæ, flaccidæ Cavam venam subeuntes, propagabantur usque ad caput, & os sacrum. Per alterum autem ejusdem ventriculi orificium Guarinonius (t) sæpe vidit pituitam crassam; sic enim illas vocabat; in Pulmonarem arteriam ita se producere, ut initio tracto simul educeret ex cunctis arteriæ ramis omnem eam pituitam ab illis in formam eorum redactam, ut arbor videretur. Sed ejusmodi quasi arboris delineationem primus omnium, quantum recordari non possum, edidit postea Casparus Bauhinus (u), simulque polypi tum dexteri, tum sinistri cordis ventriculi (x) cum polyposi, quæ in ventriculi utriusque substantiam insertæ fuerant, radicibus, & sinistri polypi in arteriam Magnam, Subclaviæ, Carotides, & Vertebrales propagatione. Quæ omnia etsi materiæ adiposæ nomine, qualem in hydro-picis, & phthisicis sæpius observaverat, comprehendit; tamen in puella quadam (y) præter materiam pinguedini similem in ventriculo dextero, in annexa auricula prætumentia materiam quandam albam, membranosa, crassam, oblongam a se visam commemoravit. Nec vero circa ea tempora, & deinceps donec Tulpus (z) A. 1641. suam cordis polypi Figuram, & descriptionem proposui, defuerunt alii, qui ab se quoque visum memorarent: ex quibus unum satis est nominare, cujus libri in manibus erant omnium, Riolanus. Hic enim quæ in Sepulchreto (a) extant de frustulis carnis, pugni magnitudine, invicem conglobatis ab eo deprehensis intra ventriculum dextrum ad orificium vena Cave in quibusdam repentina ac inopinata morte suffocatis, & nominatim in Episcopo Malleacensi, eadem ipse jam ediderat anno saltem 1626. in Antropographiæ capite ibidem indicato: ad quæ alia addidit postea, ut in postrema ejusdem Operis editione legimus, quæ ad A. attinet 1649. Quin etiam ipsum polypi nomen quo deprehensam a Tulpio concretionem qui aderant Medici uno ore appellaverunt, indicatum videtur, ut animadvertenter Viri Docti, a Fabricii Bartoleti libris, editis A. 1633. in quibus cum de visis a se ipso concretionibus verba faceret, polypodis vocabulo usus fuerat.

25. Etsi vero a tot Medicis, & ab aliis; neque enim singulos nominare institui, sed summa dumtaxat capita, & tempora attingendo, Observationes plerasque notissimas in seriem digerere, sicque aliquam tibi Polypi historiam adumbrare; etsi, inquam, a tot Medicis visus ille fuerat, & pro graviorum morborum, atque adeo ipsius mortis causa habitus; nemo tamen ante A. 1654. peculiarem de eo tractationem vulgavit, quo tandem anno suam de Polypo Cordis Epistolam emisit Sebastianus Piſſinius Lucensis Medicus, qua propriis, & quorundam tum Veterum, tum Recentiorum Observationibus propolitis, aut indicatis, polypi quidem nomen novum, sed rem novam non esse, fassus, signa-

(d) A. 1700. Obs. Anat. 10. (e) Vid. Epist. I. n. 8. & 9. (f) Progyrn. 6. cit. (g) Risp. cit. (h) n. 22.
(i) l. 2. S. 11. Obs. 5. §. 5. (k) Ibid. §. 4. (l) Cirugia l. 2. c. 16. (m) Muscul. hum. corp. pict. dissect.
(n) Epist. Pontif. Archiatr. (o) n. 66. (p) Epist. l. 2. (q) Sect. hæc Obs. 3. (r) Ibid. Fig. 8.
(s) Sepulchr. l. 3. S. 21. Obs. 3. §. 24. (t) apud Schenck. Obs. Med. l. 2. Ubi de Cord. Excreſc.
(u) Sepulchr. l. 2. S. 1. Obs. 14. & l. 4. S. 1. Obs. 14. (v) Tab. 9. Fig. 2. in Append. ad Tab. Theatri Anat. (w) Ibid. Fig. 8.
(x) Sepulchr. l. 1. S. 8. Obs. 14. §. 2. (z) Obs. Med. l. 2. c. 27. (a) l. 2. S. 11. Obs. 5. §. 2.

(d) A. 1700. Obs. Anat. 10. (e) Vid. Epist. I. n. 8. & 9. (f) Progyrn. 6. cit. (g) Risp. cit. (h) n. 22.
(i) l. 2. S. 11. Obs. 5. §. 5. (k) Ibid. §. 4. (l) Cirugia l. 2. c. 16. (m) Muscul. hum. corp. pict. dissect.
(n) Epist. Pontif. Archiatr. (o) n. 66. (p) Epist. l. 2. (q) Sect. hæc Obs. 3. (r) Ibid. Fig. 8.
(s) Sepulchr. l. 3. S. 21. Obs. 3. §. 24. (t) apud Schenck. Obs. Med. l. 2. Ubi de Cord. Excreſc.
(u) Sepulchr. l. 2. S. 1. Obs. 14. & l. 4. S. 1. Obs. 14. (v) Tab. 9. Fig. 2. in Append. ad Tab. Theatri Anat. (w) Ibid. Fig. 8.
(x) Sepulchr. l. 1. S. 8. Obs. 14. §. 2. (z) Obs. Med. l. 2. c. 27. (a) l. 2. S. 11. Obs. 5. §. 2.

nibus significare non omittent, tum quantum certa quædam pulmonis, aut cordis, aut vasorum, huic annexorum vitia ad pervertendos pulsus valeant, tum demum ex illis dumtaxat pulmonis, & cordis vitis (n) nusquam enim polypus quidquam erat. Pastam quoque (n) in duobus, quorum propterea cadavera perstravit, præter alia polypi signa, inaequalem, intermittentemque continenter pulsus ortum esse jam nonnullis ante obitum mensibus, deprehendisse.

29. Quoniam autem ad confirmandum, diu ante mortem fuisse polypum, dilatationes proferri solent cavorum in quibus inveniuntur, quasi illæ tanquam effectus polypo, ut causæ, successissent; non id Pasta facit quod ipse in Adversariis II. (o) feceram, ubi contrario etiam ordine rem se habere posse, ostendi: imo illis ipsi historiis ex quibus elucere, credunt alii, dilatationes polypum esse confectas, non satis polypum in viventibus probari, patefacit (p), quia polypi non modo antea, sed ne postea quidem in iis corporibus fuerint, necesse est, sed post mortem denique gigni potuerunt; nam & dilatationes sine polypis sæpenuero inveniunt, & polyporum signa, quæ in iis fuerant in quibus reperiuntur dilatationes, harum dumtaxat signa esse potuisse, planum facit. Quia una ex re mihi quidem videntur plura, sed duo potissimum consequi. Illud primum: qui polypi diagnoscuntur ex iis nobis constituerunt, quæ in ægris observaverant in quibus simul dilatationes, & polypi reperiuntur, non satis caute se gessisse. Sic; ne a Sepulchreti proposita IX. Sectione recedam; si quis præfixis Observationibus, exempli causa, II. & X. titulos spectet, in illa pulsus inaequalitatem ortam procul dubio credet ob cordis finitimum ventriculum subnigrante carne infarctum, cum tamen ratio quoque habenda sit ipsius cordis instar uteri ad ejus carnis molem, cujus pondus libras duas æquabat, extenfi: in X. vero Observatione pulsus interceptio eidem esse videbitur a duobus polypis in corde, præsertim cum ea Observatio, quæ ibi ex parte dumtaxat proferretur, nihil præterea exhibeat, quod fuerit præternaturam. Magnum autem errandi periculum ab ista multilatis historiis producendi consuetudine properantibus lectoribus offertur. Quis enim credat, ubi de pulsibus agitur, ingens cordis ipsius vitium reticere? Et tamen si eadem Observatio alio loco (q) ubi tota producit, inspicitur; cum iis polypis fuisse invenitur cor bovino majus, totam thoracis capacitatem replens. Alterum, quod consequi, paulo ante indicabam, polypi diagnoscuntur vel magis labefactat. Qui enim illam proposuerunt, cum probe viderent, signa quæ afferebant, aliis morbis esse posse communia, illud addiderunt, signa ista utilia futura, deficientibus aliis indiciis, quibus affines morbi diagnoscuntur. Ita Pissinius (r). Ante illum autem Riolanus (s), ubi de polypis mentionem iniecit, hæc subjecerat: qui premuntur spirandi difficultate cum pulsus interceptio, sine ulla suspitione hydrops pulmonum, aut vomica, suspectam habere debent repentinam suffocationem cordis, a polypo videlicet. Alii denique aliter ejusdemmodi exceptiones addiderunt. Sed quomodo indicia deerunt affinium morborum, si quæ polypi signa creduntur, ea dilatationibus etiam conveniunt, & aneurysmata seu aortæ trunci, seu levissimi cordis ventriculi, ut confirmat Cl. Pasta (t) specie polypi præ aliis fallunt morbis? Atenim, inquit, cum polypus sine ullo aneurysmate, sine ulla alia cordis, vasorumque læsione invenitur, cui prægressa ægri incommoda imputare liceat; hæc tunc saltem polypi signa fuerint, & quod consequitur, polypus ante mortem extiterit. Ne tunc quidem pro certo hæc consequi, agnoscit Pasta (u), ut qui signa omnia polypi in iis quoque interdum animadvertit quibus neque ulla erat earum læsionum, nec polypus: quamobrem sicuti a causa alia aliqua, etiam oculos effugiente, ut puta, quod alibi (x) indicat, a cardiaco nervorum vitio, tunc illa signa provenerint, necesse est; ita nihil prohibet quominus ab eadem in iis quoque provenerint, in quibus polypi deprehenduntur, præsertim cum tota Epistola satis ostendat, quanto probabilius sit, polypum non nisi post mortem compingi. Cum has Litteras ad te meas recognoscerem, eximium de Corde Tractatum Illustris Senacii in manum sumpsi, & caput (y) quod de Cordis Polypis est inscriptum, perlegi, gavisuque sum, ejus quoque judicio improbari (z) qui signa polypi, & in his pulsuum inaequalita-

tem polypo tribuere maluerunt, quam vitis simul cum polypo deprehensis, in hisque dilatata cordis auriculæ: nonne huic dilatationi tribuenda erant, inquit, symptomata omnia, & ipse polypus? Sed cum plurima alia habet singulari laude perdigna, tum illud in primis, quod difficilem se præbet in veris polypis & agnoscendis, & dignoscendis. Raros enim in tanto numero esse, ait (a) quos pro veris agnoscat: & cum horum effectus eosdem esse, affirmet, ac tot aliorum obicem, cuius sanguinis per cor se opponentium; vix tandem soli pulsuum inaequalitati, eique varianti; hoc tribuit, non jam quod fecerant alii, ut inde polypum dignoscamus, sed tantummodo ut suspicemur. Suspiciemur, inquam; neque enim fugere ipsum poterat, præter polypum, alios esse obices etiam inconstantes, ut puta a varia nervorum irritatione, quæ si in nervos, exempli gratia, pulmonum cadat, variam sanguini obicem difficultatem e corde in pulmones exituro, aut ab his in cor redituro: quo exemplo utor, quoniam paulo post (b) video, ipsum quædantenus indicari; nam & alia colligi exempla possunt e capite insequenti (c), & vel sine his satis est dogma quod ab eo alibi (d) positum est, pulsus inaequalitatem a turbata esse nervorum & cordis actione. Quæ turbatio quamdiu simul durare, simul varia esse possit, nihil fortasse melius tibi ostendat quam id quod nuper legebam in Volumine III. Commentariorum de Bononiensi Scientiarum Instituto (e): Cum enim Vir Cel. Molinellius quatuor canibus alterum nervorum Vagorum in collo obligasset, neque, ut Valsalva quidem solebat, statim solvisset; mox in omnibus motum cordis nullo in genere æqualem, inordinatum, intermittentem nullo ordine, in uno præterea cui nervum eundem etiam secuebat; motum illum confusum præter modum animadvertit, nec ante diem XVII. XXIX. XXIII. XXVII. in ordinem iis canibus rediisse. Itaque si eadem nervo, aut alii ad cor spectanti, aut eorum origini læsio aliqua accidat gravis, quid hæc possit facere, intelligis, & quam sapienter in quem laudabamus, Archiater ab ejusmodi pulsu non diagnoscit polypum, sed suspicionem dumtaxat repeti posse, censuerit. At enim, fortasse hic dices, quid, si inaequalis pulsuum inaequalitas ultra diem undetrigesimum, ut in pluribus accidisse novimus, producat, & diutissime perseveret? Huic etiam questionem occurrat Pasta (f), atque utinam ne incidenter sæpius ea ceberet, aut nervorum læsiones, quæ neque sanari possunt, neque mutari, eoque annos quatuor plures persistant, & ad mortem usque. Ejusdemmodi autem læsiones cum sensum plerumque fugiant, mirum non est, si aut cum vitis cordis, aut sine his in eorum cadaveribus qui varie inaequali pulsu fuerint, nihil quidquam, cui imputare hunc liceat, deprehendatur. Est enim illa cordis vitia ejusmodi sint, ut nunc quidem ad unum modum, mox ad alium se habere non potuerint; at se potuit ad illa addere nervorum læsio unde ea varietas existeret, quæ etiam sine illis vitis inde esse potest, ut non improbabili dubitatione a Pasta indicatum est.

30. Non est mihi in animo omnia ejus Epistolæ capita percurrere, quam legere per te possis, & fortasse jam legeris. Satis est, si dicam, nihil ferme eorum esse omisissum, quæ hinc permoveret homines debent, ut dubitent, num sint in viventibus polypi, hinc vero, ut minus confidant iis rationibus quæ afferri solent, ut eos esse in viventibus, ostendatur. Quid ergo, inquit, a nobis interea faciendum est? Vir alter experiens, & doctus est expectandus qui ad illam Epistolam sic respondeat, ut quod mihi quidem, sicut alias (g) scripsi, non ita facile videtur, perspicue, & firme illas omnes eximat dubitationes. Quod nisi fiat; caute equidem de polypis loqui pergam, nec committam, ut quæ mihi dubia sunt, ea temere pro certis ponam. Neque enim amplius ea licet excusatione uti, quæ antea licebat. Scripserat, exempli gratia, A. 1685. Zollicofferus in Dissertatione de Polypo Cordis (h): eo ritu, quo sanguis pleuriticorum, cachecticorum, &c. vena sectione emissus, dum motum, partes ejus omnes antea miscentem, & invicem obvolvuntem, paulatim perdit, crassam albam & densam, polypo nostro substantia omnino similem, in superficiem protrudit, talem in ejusmodi subiectis concretionem in corde & vasis ejus post mortem æque ac in sanguine emissio fieri posse, nihil est, quod me impediat credere, præsertim cum in illis subiectis a concretionibus illa polyposa sub-

dentis

dentis & coagulati sanguinis portiones aliquæ plerumque reperiuntur, similes sanguini pleuriticorum crasso, & nigro. Jam vero si ab eo tunc quæreres, cur post hæc, continuo illuc transisset, ut solum profiteretur, se tamen nullo modo concedere, polypum omnem post mortem demon formari: verum etiam de polypis eadem fere quæ ceteri, asseveraret; nempe eas quas subijcit (i), rationes sui facti produceret, eaque ipsi ad justam excusationem valerent, ut quæ ab nemine fuerant in dubitationem vocata. Nobis vero iisdem utentibus quæ daretur venia? postquam illa ipse, ut supra (k) ostendimus, adeo sunt a Pasta infirmata. Quod si aliis niti velimus rationibus, ut puta iis quas apud aliquos legeris, ad polypum saltem illos excipiendos qui ventriculorum parietibus adhærent, & tendineis valvularum five Mitralium, five Tricuspidum fibrillis implicantur, aut qui duritie, & firmitudine ea sunt, ut digitis nequeant dissolvi, eoque ostendant, se opus esse non brevissimi temporis, has quoque Pasta (l) occupavit exceptiones. Nam quod ad duritiem, & firmitudinem attinet, commemorat, quante interdum ea sint in crusta sanguinis e vena emissi, & quam brevi tempore hæc gignatur. De adhæione autem ad ventriculorum parietes, affirmat, sanguinem, si cordis bubulis ventriculis loco vasis vitrei excipitur, modo materia æque scateat ex qua fit crusta, non secus adhæerere eorum parietibus quam polypi soleant: quod & de implicatione, opinor, dicere poterat cum fibrillis valvularum, quando animadvertit, attulisse (m) ex Moenchio exemplum polyporum qui tendinibus mitralium valvularum implicantur, inter eas quidem Observationes quæ, cum in viventibus nullum fuerit polypi indicium, ad polypos attinet qui post obitum producti sunt. Num vero illos saltem non nisi longo varoque tempore compactos polypos fuisse, credemus, qui sint fibrosi, qui membrana, tendinis, nervi, five aspicias, five manibus hinc, & hinc trahas, naturam quædantenus æmulentur, qui strata ostendant alia aliis imposita, aut qui denique tubulorum instar sint cavi? Crederemus fortasse, nisi Pasta (n) observationes protulisset, unde illa omnia in crusta quoque emissi sanguinis luculenter conspecta esse, constaret: quod vero ad cavos attinet polypos, quædam animadvertisset (o), ex quibus conjicere polype fit, crustam circumcirca ex quiescente sanguine, post mortem videlicet, intra vas aliquod, emerisse, circumcirca, inquam, id quod facilius intelliges, si cadaver necdum calore intus destitutum, in oppositam faciem, aut latum, five lavandi, five alia de causa conversum fuisse, necdum postea, deinde vero inter dissectionem, aut viscerum extractionem grumofum sanguinem e crusta circumjecta elapsum, hanc inanem tubuli instar reliquisset. At sunt quidam morbi, inquit, ita cum polypo conjuncti, ut ab hoc provenisse omnino videantur. Nam primum Schulzius (p) œdemata producit duo, alterum in pedibus, & natus adolescentis, alterum in dextero mulieris pede. Erat illi crassus polypus in vena Cava ad Iliacacum confluxum; mulieri autem in Iliaca dextera. Polypum igitur in utroque, dum viverent, fuisse, apparet, qui expedito sanguinis regressui se opponens, œdematis causa fuerit. Annuerem forsitan, nisi alii in adolescente fuissent polypi, & stupendi quidem in corde, tum in communicantibus cum ipso vasis, nullique prorsus illorum effectus alibi se ostendissent; & nisi morbus quo extincta fuerat femina, & causæ externæ, quæ fortasse præceperant pedis œdema, & aline in aliis quoque diffitis vasis fuissent polypi, fileretur. Proferes deinde quædam cordis, aut auricularum dilatationes, quas, cum alia tibi earum causa occurrerit nulla, contentas forsitan, ab eo quem intra illas conspexeris, polypo inducias fuisse. Noli id contendere; tot enim vel inter antecedentes sunt causæ dilatationum, & nonnullæ earum ita abditæ, aut antiquæ, ut ne ægri quidem ipsius Medicis, & affidentibus, ex quibus scisciteris, aliquando sint notæ, videlicet graves, sed dissimulati, animi affectus, pulmonum alia ætate, aliisque in regionibus prægressæ inflammationes vehementes, & quæ præterea sunt ejusmodi apud Amplissimum Senacium (q) legenda. Namque hæc, præsertim si in eos inciderint, quorum cor ad dilatationem esset dispositum, haud raro ipsum dilatarunt citius, aut tardius prout major minorve erat illa dispositio; ut propterea unde, & quando factum esset dilatationis initium non semper ægri animadvertere potuerint. Denique trahere argumentum posses in speciem multo val-

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

lidius ex Illustris Halleri (r) Observatione, quæ in vena mulieris Cava inter Renales venas, & Iliacas nihil cavitationis loco superfuisse, proponit, nisi fibrosam quædam, quasi carneam, polyposam & duram carnem. Cum enim vena Spermatice dextera, ut sanguinem ab inferiore Aorta illatum reduceret, immitteretque in venam Uretericam, ad Iliacam ejusdem lateris spectantem, enormiter facta esset latior, atque adeo foret unctæ diametro, & perinde dilatata esset ea quoque Ureterica; videtur polyposa illa concretio quæ sanguinis ascensum impediret, jam diu fuisse ante mulieris mortem. Veruntamen cum Hallerus scribat, venam ibi Cavam fuisse concretam, & exemplum ejus concretionis ex Mantissa Anatomica (s) Rhodii indicet, qui Cavam arctissime coaluisse, dicit, ut ne specillum quidem admitteret, haud dubie ab exulceratione, & Solertissimus ipse Hallerus concreta Cava vena in sua femina rationem se non intelligere, fateatur, cum in eo cadavere nulla causa, venam tantam comprimere apta, reperta sit, & Clariss. in Theatro Anatomico Gottingensi Professor Winklerus (t) de eadem illa femina, ut videtur, loquens (quamvis neque ætas, neque indicatus Observationis annus magnopere consentiat) in qua Spermatice vena Cava crassitudinem æquabat, hanc totam a coalitu obstruam vidisse se, ait; conjicere proclive est, coalitum, ejus facile similem, quem a me visum alia tibi Epistola (u) describam, ipsum quidem ante mortem jam fuisse, concretionem vero polyposam sub ipso coalitu loco intra venam ibi contractam, vitæ extremo tempore, ut tot alias, productam esse. Quæ cum ita sint, nec quidquam proferri videam, unde quod deducas, extra non inultas dubitationes positum sit; vix perpaucas de tanto numero posse excipi concretiones, crediderim, quarum in viventibus alias inchoatas, alias perfectas fuisse, non inficiemur. Inchoatas in moribundis, aut in longissima syncope, & ob frigiditatem jam sanguinem insanabili, adeo oppressis, ut mortuorum magis quam viventium omnia similes videantur, si sanguis quidem ejusmodi sit, qualis solet in qui ad crustam gignendam est maxime idoneus. Perfectas autem in aneurysmatibus iis præsertim, quæ facci formam appensam referunt. Ibi enim vidi ipse, non illius carnis coarctatæ specie quam polypi præbent aliquando in ventriculis, aut auriculis cordis, multoque minus, ut ullo modo pro tuniarum aneurysmatibus excrecentiis possent haberi; sed quales tibi descripsi Litteris aliis (x), ubi exceptionis hujus meæ causas sic indicavi, ut hic iterandas non existimem. Neque illud a vero alienum putabo, ut si ramorum cum aneurysmate communicantium orificium aliquod a polyposis illis quæ intra aneurysma sint, concretionibus ex parte operiatur, ut minus in ipsum influat sanguis, possint illæ incipere, vivente homine, in eum ramum se extendere, utque accedente ad debilem ex aneurysmate sanguinis motum, extremo in moribundis cordis languore sanguinem jam minus, minuse propellentis, concretionem in ramo augatur, & denique ex subsistente post mortem, refrigeratoque ibidem viscido, ac polyposo sanguine undique compleatur sic, ut cavi remaneat nihil: qua ratione alteram Halleri (y) Observationem facilius intelliges. Noli tamen credere, etsi in dilatatis arteriis polypos vel diu ante mortem agnoscam, hinc sequi, ut in dilatato etiam corde a me non minus agnosci debeant. Fibræ enim dilatati cordis fere agere solent validius, sicuti ex palpitacionum violentia ostendit Senacius (z), aut si quando tandem agunt debilius; nunquam tamen cum earum viribus in sanguine comminuendo, expellendoque infirmissimæ in dilatata arteria fibrarum vires sunt comparande.

31. Hic illud a te interrogari me posse, scio, si pauci adeo in viventibus sunt polypi, quid igitur attineat non tam in Valsalvæ Observationibus, ex quibus mihi detrahere nihil licet, quam in meis, fere semper mentionem facere earum concretionum, quæ mortis causæ non fuerint, sed effectus? Ego vero primum ob hoc ipsum commemoro, nimirum ut reapse videas, verum esse in Italia quoque id quod Zollicofferi (a) præceptor Schachtius aiebat, adeo non rarum in Belgio esse polypum, ut variis quid ipsi videretur, si in morbo defunctis nullum reperiret, idque cum videris, facilius credas, eum post mortem coaluisse, cuius ulla in tot viventibus indicia non essent. Deinde etsi in mortuis coaluerit, qualis tamen esset in viventibus natura sanguinis, polypi absentia, aut præsentia, & varia conditio significant.

P

Deni-

(n) Epist. de Cord. Polypo n. 9. (o) Animad. 40. & 41. (p) n. 7, 7. & seqq. & 13. (q) l. 3. S. 7. Obf. 45. (r) Epist. de Polypo Cord. (s) Antropogr. ult. edit. l. 3. c. 12. (t) n. 27. (u) n. 6. (x) n. 11. (y) l. 4. ch. 10. (z) n. 10. (a) n. 4. (b) n. 11. (c) ch. 11. n. 9. (d) l. 3. ch. 7. n. 9. (e) in Opus. (f) n. 11. (g) Epist. 18. n. 9. (h) S. 13.

(i) S. 14. (k) n. 29. (l) n. 20. (m) n. 4. (n) n. 20. (o) n. 24. (p) Act. N. C. Tom. 1. Obf. 450. & Commem. Litter. A. 1731. Specim. 10. (q) Traité du Cœur l. 4. ch. 8. n. 3. & 4. (r) Opus. Pathol. Obf. 20. (s) Obf. 21. (t) Differt. de Vaso. Lithiâ S. 1. S. 6. Adnot. ad (u) S. 6. n. 10. (x) Epist. 17. n. 29. (y) Opus. cit. Obf. 19. (z) ch. 8. cit. n. 5. (a) Differt. cit. S. 3.

Denique sunt discrimina quædam inter eos polypos qui a dextris, & eos qui a sinistris in corde insunt, a Malpighio (b) adnotata, a Pasta autem (c) ex parte in dubium vocata. Scilicet plerumque illos subalbo, hos autem atro colore, illosque majores, hos minores esse, Malpighius scripserat. Pasta vero de colore dubitat; de magnitudine non dissentit. Si rationem spectes a Malpighio indicatam additorum modo chyli, & lymphæ ad sanguinem, dexterum cordis sinum petentem, & amplitudinis hujus sinus; eo inclinabit animus, ut Malpighio utrumque concedas, sed magis, ut majorem a dextris polypi molem, cum simul attenderis, infirmiore sinistram esse ventriculum dexterum, ut non nisi minori vi premere, & expellere sanguinem possit, & facilius mox laxari, ac distendi, cum propter deficientem magis, magisque extremo tempore respirationem minus ejicit sanguinis, quam accipiat.

Sed tamen verum ut certe scias, Observationes sunt colligende. Facit id Pasta, ut supra (d) indicavimus, quod ad colorem attinet, proptereaque assentiri Malpighio non potuit. Fecimus nos, quod spectat ad magnitudinem, & omnes quæ in tota illius Epistola sane plurimæ Observationes aliæ aliâ ob causam proferuntur, insipientes, revera sapius in dextero, rarissime in sinistro majorem polypum fuisse, vidimus; imo creberime in dextero tantum, perraro in solo sinistro memorari, animadvertimus. Nec vero aliter Valsalvam observare solitum invenies ejus perlectis historiis omnibus, præsertim quas Epistola XX. complexi sumus. Qua fretus longa observationum serie, non dubitavit, ut ex nostra XI. cognoscere Epistola (e), cum a sinistris polypum a nobis extrahi forte conspiceret, alterum a dextris inventum iri, nec falso prænnunciare. Ad discrimina igitur istiusmodi, atque alia insuper, ut quod Malpighius (f) de substantia polypi a sinistris densiore adiecit, pro certo dignoscenda, ut deinde eorum causæ quæ in gravissima quam supra exposuimus, de Polypis controversia esse aliquando utiles possunt, inquirantur, profecto intelligis, non frustra quæ de ipsis in singulis diffinitionibus conspecta sunt, adnotari: quod utinam vel diligentius plerumque facere potuissimus.

32. Verum; ut tandem ad pulsus inæqualitatem, & intermissionem revertamur; si polypus ante mortem fuit, si non fuit in corde agnoscendi, ex iis quæ subinde interjecimus, verissimum esse, apparet, hoc Cl. Fantoni (g) monitum: iterum dico: ex vitis pulsus ne temere de polypis judicium feramus, cavendum. Multos sane decepit. Sectio cadaverum cautiore efficiat. Polypos enim reperias; & æqualis, & constans fuit pulsus: Polypos desunt; & omne vitium fuit in pulsui deprehensum. Cæterum pulsuum vitia omnia, aut plures, ut nosti, aut singulas pulsationes attendendo, deprehenduntur. Plures attendendo, & omnes inter se, quod ad omnia attinet, comparando, inæqualitas, & quod ad numerum intra certum tempus, intermissio, & si hæc multo longissimum tempus duret asphyxia cognoscuntur, de quibus hæcenus dictum est, præterea aut frequentia, aut raritas. Singulas autem pulsationes attendendo, celeritas, aut tarditas, durities, aut mollietas, magnitudo, aut parvitas, vehementia, aut debilitas, & siquæ sunt alia hæc addenda; fateor enim, hæc in parte nimis largos fuisse Majores. Nec tamen si vicissim Recentiores quosdam pauciores fortasse dixero, quam æquum sit, id immerito a me dictum putabis. Neque enim profecto necesse est, ut frequentes omnes pulsus sint celeres, neque ut omnes duri, aut omnes magni sint vehementes, quod minus attendisse videri possunt qui celeritatem, duritiam, & nimiam magnitudinem, & his contraria vitia omiserunt. At enim celeritas, aut tarditas puncto temporis quod una pulsatio vix durat, tactu distinguere non possunt. Facile cum Bellino (h) hoc fateor in statu a naturali parum recedente. Sed cum multum ab hoc recedit; nunquamne distinguere poterunt? Si autem poterunt; quo tandem nomine tunc volent id vitii genus appellari? quandoquidem, id quod necessitas cogeat nulla, celeritatis, & frequentia, tarditatis, & raritatis vocabula, apud Veteres sapientes discreta, jam usu promiscuo, non probante Schallio (i) confuderunt. Certe apud eos videbimus pugnantia loqui, si celeritatem conjunctam cum raritate in ægrotum pulsibus nos invenisse, dicemus. Incidit id alias quoque; sed nunquam magis quam in adolescente in quo non magnam pulsuum raritatem, maximam autem celeritatem deprehendimus. Erat ex illis qui cannabem car-

minant, hypochondriaci quovis timidior; sed robustus; cubabat autem ob thoracis inflammationem in Bononiensi Nosocomio S. Mariæ de Morte A. 1705. Majo ineunte. Ter missus fuerat sanguis, quem non modo sine crusta, sed difficile, & tarde concreverat, eum saltem qui secundo mittebatur, fuisse memini. Sputa secundo, & tertio die sanguinea, deinde nulla, aut fere nulla; sed nocturni sudores crebri, inutiles primum, at circa diem decimum, & undecimum utiles adeo, ut pulsus qui vibrati, & frequentes valde fuerant, ut acuta febris requirebat, undecimo die hæc finita, nec vibrati amplius, nec frequentes, imo rari essent, nec rari tamen valde extra modum. Sed cum ea raritate mox se conjunxit vibratio, celeritas autem tanta, ut cum arteria motus ambo, extrorsum videlicet, & introrsum, simul sumpti non multo plus occuparent temporis quam soleant secundum naturam, primus triplo esset brevior, quam secundus. Quæ res bidentur circiter perstitit, donec vigiliis, & siti quæ etiam tum supererat paulatim abeuntibus, sensim pulsus quoque, vibratione, & celeritate immutata, ad naturalem pene modum, sicuti quarto decimo percipimus die, redierunt.

33. At sine celeritate, aut tarditate, raritatem multo majorem deprehendimus in duobus præsertim Senibus ex quo primum epileptici insultibus, a ventre incipientibus, tentati fuerant: quorum alterius historiam alias (k) ad te perscripimus; alterius fortasse aliquando (l) scribemus, quem nudiustertius consultationis causa invisites, cum ea pulsuum raritate invenimus, ut intra sexagesimam horæ partem pulsationes sint tantum viginti duæ, numero videlicet duabus circiter tertiis partibus minor quam oporteret, idque a pluribus jam mensibus.

Videbis quidem in Sepulchreto (m) Rumerum multo pauciores in Juvene adnotasse, ut signum summa imbecillitatis virum, cum lenta febris conjuncta. Sed neutri eorum de quibus loquimur, febris fuit ulla, aut ea virum infirmitas, ut e lecto surgere, & si non semper, ut Nobilis ille Vesalii Vir (n), aliquando certe, veluti sani, obambulare non possent. Iisdem tamen nec inæqualis ut plurimum pulsus fuit, nec varius siue in altero, siue in utroque carpo explorares, ut in multo erat Adolescente quem Bononia vidi in Nosocomio S. Mariæ de Vita. Is olim cum esset duodecennis, ex arbore cadens, dorsum alliserat, unde urina tunc fluxit sanguinea, cordis autem assidua palpitatio ingruit, quæ etiam tum, nono post anno, vexabat, & quotannis solebat ter quaterve exacerbari, & spirandi difficultatem asserre, ut tum acciderat. In eo igitur cum carpos simul ambos tentarem, pulsus utrobique inæquales; & inordinatos reperiebam sic tamen, ut pulsationes pleraque attendenti manifestum esset, in sinistro neque, raras posse dici, neque frequentes, in dextero autem triplo fere quam in sinistro, esse rariores. Qui si tunc forte obisset Adolescens, aliquid forsitan ad hujus discrepantiæ causam intelligendam non inutile deprehendisset, modo illa in minima non fuisset ex casu vitata nervorum structura ad arteriam dexteram pertinentium. Ab nervis enim plura sæpe numero esse, credo, pulsuum vitia, præsertim autem explicatu difficiliora. Nam languidum illum pulsuum, & rariorem, quem in Sepulchreto (o) a plurima aqua turbida in pericardio deducti, vides, nec rarum adeo præter modum fuisse, apparet ex ista ipsa loquendi ratione, nec in altero dumtaxat brachio, & sic satis fortasse ex causa ibidem proposita explicari potest: quanquam de tot, quas sæpe produxi, aut commemoravi, non dissimilibus aquæ in pericardio Observationibus haud scio, quot tandem rari potius, quam frequentis, qui præcesserit, pulsus mentionem habeant. Frequentis autem pulsus facilis videtur explicatio, siue irritans causa aliqua nervos cordis velli- cet, siue cor ipsum, idque interius, aut exterius: exterius quidem, ut cum acris aqua est in pericardio, quo refertur in ista ipsa IX. Sepulchreti Sectione Observatio XIII; interius vero, cum sanguis per cava, substantiamve cordis traductus, is est qui possit vellere: siue etiam illæ per quas spiritus in cor influunt, nervorum viæ post diuturnum cordis irritamentum adeo pateant, ut hoc ablato, pergant in nihilominus nec ad breve tempus, æquo crebris in cor influere: quæ fortasse causa est, cur haud raro, pervectis jam febribus, ægri tamen, si nihil aliud quam frequentem pulsuum, attendas, febricitare videantur, eoque a minus peritis, magisque timidis Medicis in lectulo usque, & usque retineantur, cum inde

inde paulatim, ut vires sinunt, si convalescere quidem velimus, sint extrahendi. Pulsuum autem durities causas plerumque ita habet manifestas, ut per se pateant, pateatque, cur minus in senibus sit attendenda, nisi forte aut nimium magna illa sit, aut hi carnis contra acenes plerique solent, etiam nunc mollioribus, & quasi teneris. Magnitudinis autem pulsuum si multo evidentissima causa non esset; ex illis conjici posset quæ supra (p) hic illic attigimus, cum de contrario vitio ageremus: nec vero morari hic vacat, ubi singulorum discriminum cursum, ut vides, quasdam causas, quæ faciliores nobis videntur, quasi exempli causa, indicamus; fontes enim monstravimus supra (q), unde longe & plura, & exactiora haurire, cum libuerit, queas. Unum illud nunc restat, ut de pulsuum vehementia quæramus. Est enim cum verba fecimus de asphyxia, & de pulsus debilitate, nonnullas indicavimus causas, quarum oppositæ vehementiam faciant, necesse est; accidit tamen aliquando, ut vehementia tanta sit, & cum iis conjuncta, ut peculiaris ejus causa in cadaveribus; si forte sub sensum caderet; quærenda esse videatur: quod in eo fecimus viro, cujus protinus subjicietur historia; ut qui ab asphyxia orisum, vitis intermediis jam percursis, in contrario illi maxime vitio scribendi finem faciamus.

34. SUTOR consistente ætate, nulla in re, ut ajebat, delinquere solitus, nisi in nimio vini potu, ante mentes circiter quatuor tentari coeperat universi corporis lassitudine, & pulsatione ad regionem cordis, cum spirandi difficultate conjunctis. Quæ cum in dies crescerent; Paulus Salanus Medicus Bononiæ exercitissimus, aneurysmate laborare hominem, censuit, nec semel detrahi sanguinem jussit. Novissime ad ea quæ diximus, accesserant animi defectiones, cum in Nosocomio S. Mariæ de Morte exceptus est. Erant eæ defectiones, & spirandi difficultas noctu graviore, tunc potissimum cum homo capere somnum volebat, illisque ingruentibus, brachium dexterum acerbo dolore corripiebatur non secus ac si dilaniaretur. Assidua autem erat ad cordis regionem, indeque ad umbilicum usque pulsatio tanta, ut majorem sensisse, aut vidisse vi meminerim. Nam visu etiam tota percipiebatur: & quanquam major erat in pectore, sic tamen ea quoque pars quam dixi, abdominis impostum manum percutiebat, ut cunctis non modo in thorace, sed in ventre etiam aneurysma esse videretur. Ajebat æger, eam se pulsationem esse percipere, ut vel ad extremos pedum digitos perveniret. Et sane Carotides quoque, & Temporales arteriæ, & quæ sæpius tangebamus, Radiales iisdem magnis, vibratisque pulsibus agitabantur. Pedes erant subnumidi. Vix quidquam cibi fumebatur. Et quanquam febris erat nulla, & poterat æger cum minus difficilis fiebat respiratio, in utrum liberet latus cubare, capite autem egregie valebat; tamen graviter adeo morbum ferebat suum, ut mortem sibi præoptandam existimaret. Cujus voti compos factus est quarto ex quo in Nosocomium venerat, die. Cum enim forte ad alvum exonerandam furrexisset; vix in lectulum regressus, spiritum ducere, nisi erecta cervice, non potuit, in eaque spirandi difficultate mortuus est. CADAVER fecimus Kalendis Quincilibus A. 1705. labra valde livida inter secandum adnotantes, atrum autem, & fluidum sanguinem, qui, diffectis circa jugulum integumentis, defluxit. Thorace aperto, fluxum serum in cavo ejus dextero animadvertimus. In sinistro tota pulmonis convexa facies ad pleuram adhaerebat per interjectam crassam, & mollem quasi membranam, quæ hinc a membrana pulmonis, inde autem a pleura poterat sine laceratione separari, reliquæ, & indicium, ut opinor, prægressæ olim peripneumoniz. Pulmones sani. In pericardio feri turbidi aliquantulum. Cor potius magnum; sed intra modum. In hujus caveis, vasisque, cum iisdem communicantibus, nihil usquam polypoli; sanguis ater dumtaxat, & leviter in grumos coactus. Cum omnia attente perscrutarer, vix potui animadvertere in una de tribus valvulis quæ Pulmonari præstuntur arteriæ, subduri aliquid, & ad cartilagineum accedentis in medio valvulæ; ad ejusque limbum præsertim. Cæterum nulla cordis, nulla auricularum, nulla vasorum siue in thorace, siue in ventre dilatatio. Quin etiam cum arteriam Magnam a corde ad divisionem usque in Ilacas aperuissim; nihil in tota ejus interna facie adnotare licuit, nisi leves quosdam, & inæquales quasi sulcos, in longitudinem ductos, eosque primum ab ipso arteriæ Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

initio ad eam usque partem quæ adhærere incipit thoracis vertebra, & rursus, sed levius, quæ sub diaphragmate Cæliacam edit. Ventre priusquam id quærem, aperto, & flavæ aquæ copia non ita modica in eo conspecta, intestinum Colon ab jecinore ad finem usque in perangustas cellulas coarctatum, & contractum quoque ventriculum animadvertimus, neutrum mirantes, quippe in homine, vix quidquam, ut diximus, plures jam dies comedente. Itaque nihil in ventris visceribus præter naturam inventum est, nisi quod hepar erat duriusculum, & maculis exterius distinctum, quædam quasi granula mentientibus. Cerebrum, quod reliquum erat, egregie constitutum deprehendi; quanquam Tenuem meningem non ita difficile fuit ab illaso cortice detrahere. Denique e vertebra tubo nihil aquæ prodire, vidi.

35. Unde igitur tanta, & tam vehemens cordis, omniumque arteriarum pulsatio? Nempe indidem unde est in plerisque Aortæ aneurysmate tentari incipientibus. In his vero non ab aneurysmate ipso est, quod necdum est factum, & si factum esset, tunc potius, ut in dilatatis fluminum alveis videmus, impetum minueret fluentis humoris; sed ab ea causa est, quæ aut sola, aut cum aliis ipsum facit aneurysma, vasorum parietes violenter urgendo, infirmando, & extrorsum denique compellendo. Ea autem causa in aucta præter modum vi consistit, quæ cor in Aortæ initium, & hoc in proximam arteriæ partem, & pars hæc in aliam deinceps sanguinem trudit, qui præsertim eo copiosius modo, & qualitate ea sit, ut violentiorem illum motum & facilius possit accipere, & vehementius ad parietes arteriarum transferre. Quid igitur magis rugat cordis, & arteriarum vim, quam ea victus ratio, quæ vividiorum spirituum, & si vis, magis etiam irritantium copiam præter modum adageat? Ei certe victus rationi non in hoc modo homine, sed in aliis quoque aliquando vidi ejusmodi universarum arteriarum pulsationem successisse, in primis in viro Meldulensi a quo ante hos circiter quadraginta annos consultus sum.

Vidi præterea in aliis, in quibus Senex honestus fuit, civis meus, & Mercatores duo, alter Patavinus, alter Venetus: quorum hic florente ætate adhuc vivit, alter affecta mortuus est, cujus cadaver ut incidere, nullis precibus ab uxore impetrare potuimus. Hos omnes fuisse bibaces, non credo, imo aliquem non fuisse, scio. Abnervis tamen in his quoque omnibus eam pulsationem fuisse, crediderim, cum signa peculiaris aliorum morborum non essent, aut si essent, vel ad irritatos nervos haud obscure spectarent, ut alibi (r) in Mercatore illo Veneto ostendam, vel ad morbos attinerent, qui non nisi nervos irritando, possent illam pulsationem efficere, ut ex diffinitione Senis, quem modo dicebam, alias (s) intelliges, a calculis, renes vesicamque torquentibus, mortui. Sed & aliæ Observationes in mea me opinione confirmant. Nam præter quam quod una extat (t) in qua post pulsationem in cerebro, supervenit palpitatio cordis, & arteriarum, in extremis quoque digitis percepta, & ab utero esse hoc malum in Matrona Patavina, suspicabatur Rhodius (u), & licet indidem arcescere in famula, quam idem commemorat (x), a Platero (y) curatam; quero ex te, quoniam modo cor flaccidum pulsus facere per se possit non debiles? In Agricola tamen, cujus tibi in XI. Epistola (z) historiam scripsi, cor flaccidum fuit, pulsus vehemens. Scilicet aut quanto pauciores poterat descriptum ibi ejus cerebrum spiritus secernere, tanto plures secernebat cerebellum, vel, si mavis, Spinalis Medulla, & ad cor mittebat, aut cum resolutione aliorum nervorum, irritatio, ut sæpe accidit, aliquorum, & in illo cardiacorum, conjuncta erat, aut certe aliquid ejusmodi fuit. Atque ut Observationibus utamur, quæ ingentem arteriarum omnium pulsationem commemorant; vide, quæso, duas quæ ex duobus celeberrimis Pacificensibus Auditoribus in Sepulchreto relatæ sunt. Altera (a) Ballonii est in Juvene, cordis palpitatio jam diu affecto, cui omnes arteriæ evidentem in singulis fere partibus palpitare videbantur. Paræ est altera (b) in quodam Veltario, qui micantium impetum arteriarum omnium pulsuum se percipere dicebat. In primo adeo omnes cordis valvulæ, & magna arteria distantia visa est, ut cor triplo, aut saltem duplo amplius videretur. In Veltario autem arteria Venosa reperta est in eam amplitudinem dilatata, ut manum in pugnum complicatam capere posset, & interna ipsius tunica ossa. Nunc quero ex te, nam vasorum diffinitiones, dilatationesque augeant impellentem fibrarum vim,

(b) Dissert. de Polypo Cordis. (c) Epist. sep. cit. n. 14. & 23. (d) n. 22. in fin. (e) n. 23. (f) Dissert. cit. (g) in Schol. ad Patris Obs. Med. Anat. 27. (h) De Pulsibus. (i) Epist. 9. n. 7. (j) Vid. Epist. 64. n. 5. (k) Sect. hac 9. in Schol. ad Obs. 2. (l) in cit. 2. Obs. (m) Sect. cit. Obs. 19.

(n) Execul. resp. Exam. Puls. ceter. & frequ. G. 4. (o) Sect. hac 9. in Schol. ad Obs. 2. (p) ut n. 15. 19. (q) n. 12. (r) Epist. 64. n. 10. (s) Epist. 42. n. 13. (t) Commenc. Litter. A. 1736. Hebl. 31. n. 3. (u) Cent. 2. Obs. Med. 40. (v) Ibid. (y) Obs. l. 2. (z) n. 11. (a) l. 2. S. 8. Obs. 26. §. 2. (b) Sect. hac 9. Obs. 9.

(p) ut n. 15. 19. (q) n. 12. (r) Epist. 64. n. 10. (s) Epist. 42. n. 13. (t) Commenc. Litter. A. 1736. Hebl. 31. n. 3. (u) Cent. 2. Obs. Med. 40. (v) Ibid. (y) Obs. l. 2. (z) n. 11. (a) l. 2. S. 8. Obs. 26. §. 2. (b) Sect. hac 9. Obs. 9.

vim, & fluentis humoris impetum? an illam potius, & hanc minuant, quemadmodum paulo ante indicatum est? Quod si agnoscis; veri igitur similis videbitur, quæ causa in utroque antea fecerat aneurysmata, eandem, vel his factis, perfutisse, imo adeo validam secus ac frequentius accidit, fuisse, ut tantam illam arteriarum omnium pulsationem servavit.

36. Dixi autem *aneurysmata*, Paræi quoque Observationem complectens, primum quia hic eadem voce usus est, *aneurysmate arteriæ Venosæ*, tum etiam quia dubium mihi est, ne forte per incuriam ita scripserit, cum vellet scribere *venæ Arteriosæ*, id est arteriæ Pulmonaris. Dubitandi autem causa est multiplex. Nam primum in historiis, quas legisse memini, omnino duabus maximæ dilatationis arteriæ Venosæ, id est Pulmonaris venæ, tantum abest ut ingens illa memoretur universalis pulsatio; aut pulsus non memorantur, aut minimi, debileque fuisse dicuntur. Illarum altera est Hildani Cent. 2. Obs. 89; non ut perperam ab Lancisio (c) typographis indicatur, 99: altera autem Vieussensii in Tract. de Cordis gallice scripto cap. 16. Quinetiam sic mihi accidit, ut cum ejus venæ truncum, nempe sinum in quem rami omnes ipsius influunt, æquo ampliore offendi, pulsus præcessisse, audirem, aut languidos, aut nullos, quemadmodum Epistolam relegens XVIII. (d) cognosces (e). Deinde in utraque illa historia, cordis palpitacionem, & spirandi difficultatem fuisse, lego: quas in Paræi Observatione non solum non video nominari, sed credere debeo, abfuisse; cum *pila palmaria ludentem* extremis horis virum de quo loquitur, animadverto, quod exercitationis genus utrumque incommodum exacerbando, non voluptatem, sed molestiam attulisset. Contra in eadem Observatione invenio quod neque in duabus illis occurrit, neque a venæ illius dilatatione videtur expectandum, ut *dolens* videlicet, & *tumens* locus exterior appareret. Solet id fieri ab dilatati aut cordis, aut arteriosi vasis pulsatione; estque in hoc multo quam in venis, frequentius, ut *interna tunica ossæ* invenitur: quamquam hoc ipsum quomodo Paræus de vena dicere potuisset, haud satis intelligo, qui venam *unica constare tunica*; non, ut arteria, *duas obtinere tunicas*, scripserat (f). Vides igitur, quæ in ejus Observatione hæsitare me cogant. Neque enim faciunt, ut omnino *venam Arteriosam* scripserit, credam; nam sic quoque difficultates, non tot quidem, sed tamen aliquot ex his quas attigi, superessent. Mox quidem non fugit, huius etiam venæ, id est arteriæ Pulmonaris, dilatata exemplum haberi, quamvis multo quam arteriæ Magnæ, pauciora: ut in Rivæ illa Icone (g) qua primum majorum omnium vasorum dilatationes pictæ sunt, & in illa ipsa quæ paulo ante indicata est, Vieussensii historia, & apud Kerckringium (h), atque ut in iis Observationibus, quæ & prægressa habeant signa, & in Sepulchro extant, subsistamus; Alardus Mauritiæ Egerdes (i) magnitudinem præternaturalem describit Pulmonaris arteriæ, *quasi aneurysmate affecta*, & hinc inde sæculos creore coagulata turgidos habentis appensus: & nisi huc referenda est Scholiographi Hollerii (k) Observatio *abscessus* in eadem arteria, quem & Poterius (l) ait in pluribus sibi observare licuisse, Cæsalpinus (m) certe proponit arteriam quæ ducit in pulmonem, duplo latiore naturali. Cave enim credas cum Boneto (n), sic eum arteriam venosam vulgo, *Neotericis venam pulmonariam*, designasse, qui hos docuit in Quæstionibus Peripateticis (o) ita loqui, ut nunc loquuntur, & sibi constans in illo ipso quem Bonetus laudat, Artis Medicæ libro VI. antequam istam scriberet Observationem, bis confirmavit (p), quam vocassent *Prisci venam arterialem*, omnino *venam arteriam esse*, arteriam, inquam, in pulmonem ducentem, cum *vena sit quam illi arteriam venalem dicebant*, in cor *introducens expulsiore*. Nunc igitur vide, cum dilatatione Pulmonaris arteriæ fuisse in Sancto illo Sene, de quo loquitur Cæsalpinus, & palpitacionem cordis, & propter duas abruptas a cartilaginibus costas manifestum exteriorum locum quo se pectus, alterne tumens attollebat. Nec, si huc attinet Scholiographi illius Observatio, in hac deerat palpitacio cordis: cuius oblitus videri potest Bonetus, cum ejusdem, opinor, Observationis partem alteram, ad syncopem facile attinentem, quæ Antipatro accidit, ipse ad pulsus inæqualitatem referens (q), Observationi opposuit (r) conjectu-

ram Saxoniam, quippe de homine etiam tum vivo fermone habentis: quo in iudicio num fallar, tu constitues, cum apud ipsum Saxoniam, illumque Scholiographum, non ad cap. 3; sed ad cap. 30. ea quæ nunc attigi, recognoveris. Quod vero ad respirationem attinet; minus hanc fore difficilem, ubi impedimentum, hoc est dilatatio, ad arteriæ Pulmonaris initium sit, quam ad venæ finem, & ratio ostendit, & ex iis quæ Bellinus (s) docuit, & Albertinus (t) observavit, colligi licet (u). At enim in pluribus, quæ indicatæ sunt, dilatati huius, aut illius valis Observationibus alia erant, in corde præsertim, vitia, a quibus potissimum tum quod deessent, tum quod essent quadam signa, repetendum est; in Alardi autem Observatione, nullum horum quæ quidem supra memorata sunt, extat. Fateor, eoque hæsitare me, dixi. Sed tamen quo magis omnia expendo, & Paræi historiam relego, eo magis fuscipari cogor, in ea saltem deesse aliqua, ex quibus nonnulla, & vehementem illam in primis arteriarum omnium pulsationem intelligamus.

37. Cujus ad causam ut redeam, & ad ejus a me descriptam historiam; si per illam hanc credis non perperam explicatam; intelligis primum, tanto diligentius obstandum initiis aneurysmatum, ut Lancisius (x) vocat, spuriorum, quanto manifestus est, vel priusquam verum aneurysma fiat, interdum ab illius causa defectiones animi, & non ferendam vim mali, & mortem quoque ipsam afferri: quæ vitari possent omnia per curationem idoneam, matureque institutam, qualis in iis fuit, de quibus supra (y) ex Platero, & ex Commercio Litterario indicatum est, & illa præsertim blanda, & Lancisianis similibus, quam Bonhomio adhibuit Prævotius noster (z): quin sola diæta quantum valeat, his perpaucis verbis indicavit Ballonius (a): *Cuidam omnes arteriæ micabant manifeste. Mirum id fuit. Infinita diæta curatus est.* Deinde vides, cujusmodi sint in arteria initia illorum aneurysmatum, quæ videlicet neque ab nativa illius imbecillitate, neque ab erosione fiunt, nedum a vulnere, aut contusione. Nempe vehemens impetus quo sanguis ab initium adaucta vi cordis, & arteriarum in has diutius urgetur, tam crebris denique, & æquo gravioribus ictibus, majoribusque distentionibus earum latera, quantumvis per se satis firma, lædentes incipit, tunica earum intima villos tenuissimos quidem, sed arctissime compactos, ita distrahendo, ut prima lætio fulcorum forma, quos descripsimus, se prodar. Hanc deinceps cæteræ in proxima tunica consequuntur læsiones interdum citius, alias serius, ut major impetus sanguinis, minorque arteriæ firmitas est, aut res contrario modo se habent: fitque tandem verum aneurysma, sive in omnem partem expansum, sive instar facci a latere appensi, ut villorum dilatacio vel circum undique, vel uno in latere facta est. Sic Epistola XVIII. (b) relegens quæ in Magna cujusdam feminae arteria descripta, sulcos hujusmodi in longitudinem duetos reperies in illa arteriæ parte quæ nondum erat dilatata: superius autem certo loco non secus ac si magis distenta fuisset, arteriæ fibras ipsas apparuisse; quo loco nimirum credibile est, futurum fuisse, ut in facci formam excreveret, si diutius vixisset mulier: denique ab eo ferme loco ad cor usque arteriæ tunicas jam in omnem partem fuisse expansas. Nec vero illud morari te debet, quod pulsus in ea femina percipi non poterat. Neque enim aut semper ita res fuisset, aut esset, constabat: & si forte convulsionum vi id in artubus accidebat; tanto ob id etiam, major sanguinis impetus in Aortæ ipsius tunicas esse poterat, quod mistus esset ex *adaucto impetu recto*, & *reflexo*, sicuti ab Lancisio (c) indicatum est. Eademque a me de muliere illa altera dici, credito, cui simul in Aortæ lineas, istorum fulcorum non dissimiles, simul subobscuras in carpiis pulsus Epistola proposui XXIII. (d): tanto autem magis eadem dici, quod ingens in illa erat cordis palpitatio, vasorum autem in collo pulsatio oculis ipsis occurrebat. Quales autem fuerint pulsus in aliis, quorum Magnam arteriam intus fuscantem inveni, etsi ignotum est: nihil tamen prohibet credere, fuisse, interius præsertim, vehementiores, quam iis corporibus secundum naturam conveniret: imo in nonnullis eorum profecto verisimile est, ut in Sacerdote de quo scriptum fuit Epistola IV. (e), & in Veneta muliere, de qua Epistola XXVI. (f) scribetur, cuius Aortæ sulcos, siqua alia, spectabiles ostendit, cum dilatatione, & certo loco etiam cum erosio-

erosione conjunctis. Accedit enim haud raro ad impetum sanguinis, progrediente morbo, & tempore, causa alia quæ vim habeat erodendi, unde initium accelerari potest legitimi aneurysmatis, quemadmodum recte animadvertit Lancisius (g), & generatim indicavit Fernelius (h). Spuri autem aneurysmatis causa priusquam legitimum fiat, id est antequam arteria ab impetu sanguinis

fit dilatata (cujus rei signum pulsatio præbet ex angustiore jam facta latior) quo læsionis genere vitare arteriam incipiat, sub oculos jam a nobis positum existimamus, simulque ostensum, vel eo tempore nonnunquam hominem posse ab illa eadem causa gravissime torqueri, & vita privari. Hæc ad ea quæ Lancisius docuit, adjunges, si tamen placuerint: & valebis.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXV.

Agitur de Lipothymia, & Syncope.

Asphyxia quidem, ut superioribus Litteris (a) ostensum est, sine Syncope esse potest: sed non Syncope sine Asphyxia. Illud difficillimum intellectu est: hoc facillimum. Minime enim mirabile est, qui mortuorum similes jaceant, in his ut cætera fere omnia vitæ indicia, sic pulsus etiam deesse. Contra, non satis mirari possis, in quibus nullum arteriarum motum reperias, in iis plerique eorum vigere quæ in hominibus non vivis modo, sed fanis etiam spectamus. Facilius igitur Syncope, quam Asphyxia, tractatio est: nec difficilior Lipothymia, quippe a Syncope non nisi gradu discrepantis. Harum utriusque causis, quæ Valsalva quidem, & mihi in cadaverum dissectione se obtulerunt, ex Epistola hac cognosces. Ille igitur sic invenit.

2. **JUVENIS** duodetriginta annorum, procerus, & pinguis, rubraque a natura facie, crebro stomachi dolori obnoxius, qui sibi dum inclinato corpore caput demittebat, a stomacho aliquid ad fauces means sentire videbatur, interdum ob virium debilitatem, laboriose se movens, & anxie respirans; his etiam animo usque adeo deficiens, ut mortuus videretur; sæpe quoque de dolore capitis, & vertiginibus conquestus; cum aliquot ante mensibus pristinam pinguedinem amisisset, rubrum tamen faciei colorem servasset, die tandem quadam, vespertino tempore domum redit lassus, & solito stomachi dolore vexatus: ventriculi regionem petroleo inungit, cenat, noctemque placida quiete transigit, ut mane expergefactus, querenti uxori quomodo se haberet, recte, responderit. Surgit, ut alvum exoneret. Dum lectum repetit, vix pedes attollere jam posse, vacillare, & quasi cadere ab uxore conspiciatur. Tandem ad lectum pervenit, in eumque confestim se rejicit, hoc unum, & fœmel clamans: o morbum ingentem! Facie multum rubet, pallescit postea, leve ad vomitum irritamentum ostendit, lotium, & facies reddit: brevi moritur. **MORTUI** facies, & collum ad laryngis latera, cum livore tumeant. Ventre aperto, chyli fœra per mesenterium vasa conspiciuntur; a cœna autem ad mortem sex circiter horæ intercesserant. Lien duplo major erat. Ventriculus autem qua lienem spectabat, adeo tenuis, ut ne dimidium quidem ejus aquaret crassitudinis quam in reliquis habebat partibus: illoque in loco ad superiora multis intus erat sanguineis punctis distinctus. In ventriculi autem cavo subfalsa inerat materia. Thorace recluso, nil, nisi in corde, adnotatione dignum fuit, cuius auriculæ dextera adeo erat dilatata, ut tertiam cordis aquaret partem: dexter autem ventriculus copiam fluidi sanguinis ingentem continebat, cum eaque minore polyposum, naturæ multum ab iis concretionibus discrepantis, quæ in eorum corporibus sæpius occurrunt quos febris, aliæ ejusmodi morbi interemerint. Substantia enim erat multo crassiore, atque aliter ac in illis compacta, colore autem carni simili. Cranium fornice exacto, dum Crassa meningis incidere, serum prodit ad uncias duas: cuius paulum in ventriculis quoque cerebri repertum est, cætera sani.

3. Cum ad ventriculi, capitis, & cordis morbos hæc attineat historia; inter hos ultimos referre malui propterea quia duæ illæ prægressæ animi defectiones, graves adeo ut hic Juvenis mortuus esse crederetur, cuius generis novissima fuerit, ex qua revera mortuus est, satis videntur significare. Nam quicumque modus fuerit quo huius ultimæ initium ingruit, & quæcunque capitis, nervorumque in ea conspiratio, nihil magnopere obstat quo minus in syncope defuisse arbitremur: quod confirmat subsecutus faciei pallor, nec recementorum infirmat exitus, quippe cum sphincterum laxatio interdum syncope Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

quoque communis sit. Magnus certe inventus est in corde morbus. Nec vero id ob parvum illum polyposum dico, cuius qualiscunque substantia, structura, & color apparuerint; non propterea decet eorum oblivisci, quæ superiore Epistola (b) exposita sunt. Sed ob tantam illam dico dexterarum cordis cavearum dilatationem. Nisi enim fuisset ventriculus ille multum dilatatus; ingentem continere sanguinis copiam non potuisset: neque cum hic tanta sanguinis copia tumeret; non magna esse potuit proximæ auriculæ dilatatio, quæ tertiam adeo ampli cordis partem æquaret. Amplificatis autem cordis caveis, non insolitum esse, animi defectiones accidere, præter Albertini (c) Observationes, illas ab dilatationibus repetentis *speciatim caudicis venæ Cuvæ, sive auriculæ cordis dextere* sic ut non nunquam in syncope cardiacam desinant, præter Observationem XI. quæ in Sectione X. est Sepulchrethi, huc attinente, & alias fortasse ejusmodi, denique præter illam, quam alibi quoque commemorandi occasionem habuimus, Graffii Filii (d) de muliere lipothymia crebro redeuntibus obnoxia, quæ demum, vix advertente quopiam, mortua, & pro apoplectica habita, nullum usquam, nisi in dextera cordis auricula, vitium perscrutantibus exhibuit, consuetam molem vel duplo superante, præter has, inquam, Observationes, ostendunt aliquæ etiam ex nostris, ut quæ de cannabis Carminatore superiore Epistola (e), & quæ de Sutore XVIII. (f) descripta est, quorum utriusque, illis defectionibus obnoxio, si vitam syncope ereptam dixeris, facile annuam. Sed insuper leges in eadem Epistola XVIII. Observationes alias duas (g), quas cum proposita Valsalvæ compares, explicatumque etiam invenies (h), quomodo dilatatum cor facile succumbat denique oneri sanguinis prægravanti, & celerem afferat mortem, præsertim si quid accedat unde illius expellentes vires imminuantur. Cujus rei causam in eo de quo loquimur, Juvene facile repetere ab nervis potes sive ob acrem qui repente, læsum ventriculum corripuerit, dolorem convulsis, sive ab aqua illa sub Duram meningem improvviso effusa, aut saltem aucta, & quidquid intra cranium erat, premente, adeo aut compressis, aut spirituum influxu ex parte privatis, ut ejusmodi cordis motui servando pares amplius esse non possent. Itaque sanguis in cavis ejus dexteris, & quod consequitur, in venæ Cuvæ, & proximis hujus ramis Jugularibus cumalatus, substitit, eumque in collo ad laryngis latera, & in facie livorem, tumoremque effecit.

4. **SACERDOS** annos natus sexaginta, per triginta circiter capitis, & ventriculi debilitate vexatus, fiti quoque, & repentinis, præcipue dum stabat, animi defectionibus, cum pectoris angustia, & pulsus intermissione, in febrem tandem incidit Tertianam duplicem continuam, quæ acutior, in dies facta, in ardentem, atque adeo lethalem degeneravit. **ABDOMINE** diducto, omentum prægrande inventum est, quod se in funis modum intorserat. Dexter ren deerat, neque ullum erat vasorum ejus Emulgentium veltigium: si nister naturali erat magnitudine, & vesiculam aqua plenam, quam hydratidem vocant, fovebat. Thorace dissecto, ventriculus cordis dexter satis magnam concretionem polyposam ostendit, quæ ad mediocrem tractum se per venam Cavam producebat; sinister minorem, quæ venam Pulmonarem adibat. Denique Cranium circumfeso, quod antiqui morbi sedem continere existimabatur, intra cerebri ventriculos aquæ multum, glandulæ autem plexus Choroidis plurimum tumida conspectæ sunt.

5. Hic Sacerdos si idem non fuit ac Monachus de quo mihi (i) Valsalva dixerat; bis alterius defectum renis

(c) De Aneur. Propos. 53. (d) n. 2. & 34. (e) Vid. etiam Epist. 64. n. 7. (f) Oper. l. 2. c. 10. (g) Eph. N. C. Dec. 1. A. 1. Obs. 17. lit. R. (h) Spicil. Anat. Obs. 16. (i) Sepulchr. l. 2. S. 5. Obs. 4. in Addit. (k) Ibid. S. 5. Obs. 27. §. 1. (l) Insign. Curat. & Obs. Cent. 3. c. 22. in fin. (m) Sepulchr. Obs. 27. modo cit. §. 2. (n) in Schol. (o) l. 5. quæ 4. (p) c. 9. & c. 19. (q) l. 2. S. hæc 9. Obs. 6. (r) in Schol. (s) De Morb. Pector. (t) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 1. in Opusc. (u) Vid. tamen Epist. 64. n. 7 & 8. (x) De Aneur. Propos. 5. (y) n. 35. (z) apud Rhodium Cent. 2. Obs. Med. 40. (a) Paradigm. 15. (b) n. 34. (c) Oper. modo cit. Propos. 36. (d) n. 4. (e) n. 21. (f) n. 21.

(g) Oper. cit. Propos. 39. (h) Patholog. l. 5. c. 12. (i) n. 6. (j) n. 30. & alius. (k) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 1. in Opusc. (l) Eph. N. C. Cent. 5. Obs. 24. (m) n. 13. (n) n. 2. (o) n. 8. & 14. (p) n. 3. (q) Adverf. Anat. III. Animad. 31.

ipse viderit, necesse est. At si idem fuit, ut opinor, aut in Tractatu de Aure Humana (k) non finitren fuerat scribendus, sed dexter; aut hic non dexter, sed finitren. Verum utlibet ren defuerit; cum esset is quo uno homo iste praeitus erat, naturali magnitudine, & quod consequitur, non tantum lotii fecerneret, quantum duo secrevissent, num inde pleraque deducenda sunt ex iis incommodis quibus tandiu conficlabatur? num praefertim ex quo ad minorem ea qua opus fuisset, secretorii urinae organi magnitudinem labes accefferat aliqua ab interna hydatide, quae, si non aliud, at certe aliquid de ea magnitudine detrahebat, num, inquam, tunc saltem plus aquae in cerebri ventriculis cumulari ceptum est? Nam antea quoque aliquam illius copiam in iis fuisse, capitis debilitas, & quae ad thoracem atinebant incommoda videntur significare, cum in illo nihil praeterea, in hoc vero nihil per sectionem deprehensum sit, quod merito accuset. Verum undenam fiebat, ut praecipue dum staret, illis corripere deliquit? An quod nullus magis quam stantis, hominem lassit corporis situs? An quod ventriculum, iam per se debilem, pondus tunc magis distraheret praegravandis omenti? Hoc autem unde fit intortum? Si ex historia appareret, quid praeter ea quae adnotata sunt, homini aut extrinsecus, aut interius accidisset, unde omentum diu in unum locum adigi, comprimique posset, rem exponere conarer ad eum fere modum ad quem Rayfchius (l) ejusdem coarctationem, mutationemque in sarcimnis formam explicavit. Ut ad illud redeam quod praecipue hic nobis propositum est, videlicet ad animi defectiones; noli mirari, si in hoc quoque homine non sine interiecta nervorum mentione possum earum causam indicare, quando nihil nisi in cerebro, & ad ventriculum repertum est, ubi hanc fuisse, coniciamus; nervi autem five ad originem compressi, five alibi irritati, quam sapientissime, & evidentissime faciunt, ut animo deficiamus. Constat id ex tot deliquitibus quae hominesprehendunt aut certis animi affectibus de improvviso perturbatos, aut teterimis odoribus percussos, aut acerbissimis nervosarum partium, & ventriculi praefertim, doloribus correptos. Nec obitare, credas quae de cordis motu hoc tempore disputantur, quasi a nervis minime penderet. Aliud enim est abque nervis posse ad tempus commoveri: aliud iis laes- si, & praefertim irritatis, non posse cordis motum vitari, plurimum minui, atque adeo interrumpi. Illud primum sicut alii, certe Amplissimo Senacio (m) erat notum, atque perfectum. Sed num propterea negavit alterum? Imo vero si praclarum ejus de Syncope caput (n) leges; videbis sane, haud aliter ac modo a me factum est, id mali subinde ab nervis ubi ubi irritatis, praefertim vero five in cerebro compressis, five ibi, aut in ventriculo stimulis, deducere. Verum ne ab iis recedamus quae in morbidorum cadaverum sectione inve- niuntur; hanc quae sequitur, Valsalvae Observationem perlege, & nervos, si potes, minime incusa.

6. VIR Nobilissimus, patre natus articularum doloribus, & catarrhis obnoxio, a prima adolescentia varis, & scabie, mox virulentis gonorrhoeis saepe, & penis ulceribus, denique in extrema juventute paternis illis doloribus vexatus, cum ab his omnibus liberari cuperet, disparem curationis exitum habuit. Nam quod ad venereas illas noxas attinebat, ea quidem facile remediis obsequabantur, nulloque relicto post se suis vestigio, facebant. Articularum autem dolores, quamvis nec semel, & multifariam impugnati ab iis praefertim Medicis, qui, cum venerei subesse aliquid existimarent, modo hydrargyrum, alias lignorum decocta exhibuerant, sudorem concitan- tes, nunquam tamen ita abigi potuerunt, ut non subinde plus minus incommodi afferrent, articulosque debili- tatos relinquerent. Quos ut confirmaret, temere per se consilio capto, Euganeis balneis, & luti cum vel praeter modum usus esset; nec sui voti compos est factus, & mox capitis doloribus non sine plenitudinis sensu vexari coepit, tum oculorum inflammationibus, & narium haemorrhagiis. Quarum illae eo magis sinistro oculo nocuerunt, quod hic multis ante annis consimili diu affectus morbo, ex ero- sione Corneae tunicae albuginem contraxerat, quae secundo hoc, pariter diuturno, incommodo aucta fuerat, ut nonni- hil prominere, pupillaeque e regione respondens, objec- ta duplicare videretur. Haemorrhagiae autem, irritis complurium Medicorum auxiliis, tandiu perrexerunt, do- nec Valsalva facile remedium genus indicavit, velut alias (o) de hoc ipso Generosissimo Viro ad te scribentes, satis exposuimus. Sed cum postea caput assiduis curis, &

gravissimis cogitationibus magis, magisque infirmasset; rediit creber sanguinis fluxus, sed e narium vasculis, ut opinor, superioribus, redijtque interdum oculorum inflam- matio non levis, tum frequens, & repentinus faciei ru- bor, sensusque calor in capite, debilitatis autem cujus- dam ad infimum occiput, haec autem omnia tunc magis, cum alvi, aut vesicae excretiones minuebantur. Tandem septimo circiter ante obitum mense quotiescunque aut scalarum gradibus ascenderet, aut per aquum, & planum locum paulo celerius ambularet, aut brachia ita praefertim ut in vestibus induendis facinus, moveret, tunc pri- mum coepit animadvertere, molestim quandam frigoris sensum sibi ad inferiorem sterni partem excitari. Qui sensus paulatim adeo mutatus est temporis progressu, ut post unum, aut alterum mensem frigus illud in dolore acerbis- simum defineret, qui continuo ad caput ascendere agro videbatur: & tunc illico visus, pulsus, & animus deficie- bant. Et quamquam initio non nisi iis quos diximus, cor- poris moribus haec succederent; postea tamen vel sine ullo motu sibi deficere videbatur. Sed, quod mirum est, ad violentiores quosdam motus, ut puta sternutationis, aut tussis, nihil ejusmodi, atque adeo nullum omnino pa- tiebatur molestiam. Nunquam spirandi ullam difficulta- tem percipiebat; sed capitis saepe debilitatem, ut inter- dum sibi casurus videretur, ni fulcrum aliquod apprehen- deret. Saepem etiam tum interdum, tum noctu convulsi- motus aliquando universum corpus, alias partem aliquam cor- ripiebant, palpebras praefertim, & brachium finitren: nunc convulsio digitorum quandam prehendebat manus dex- tera cum dolore: modo stupor eandem manum, & crus totum, huic respondens: nunc nunquam utroque in brachio sentiendi facultas omnino deficiebat: aliquando utrumque dolore afficiebatur: nec raro ad fincipit dolor erat, aut contrictionis sensus ad occiput. Atque haec omnia pro- miscue ad diem usque mortis agrum torquebant. Ca- terum fere ad eum usque diem ciborum appetitus, fo- minus, naturalis corporis color, & hilaritatis intrepidi ani- mi constiterunt. Haec cum ita haberent; dici non po- test, in quot, & quam varias sententias & praesentes, & consulti per litteras Medici non infimi nominis discede- rent, cum alii nihil esse, dicerent, nisi hypochondriacam affectionem, alii humorum siccitatem nescio quam, alii ner- veorum quorundam ramorum exsiccationem cum nimia humorum mobilitate conjunctam, alii spasmodicum rheu- matismum, aut convulsionem a salinis acris particulis in thoracis, & artuum musculos se inferentibus, ibique nervos stimulantibus, alii denique irritationem a viru- lentis ex lue venerea particulis, quae in mediastino subtitif- sent. Unus Valsalva pleraque eorum quibus ager torque- retur, a causa quae intra cranium esset, repetebat, tum do- lores capitis prope assiduos spectans, & convulsiones, quae ad tot, & tam diversas partes pertinebant, tum quae post af- fectiones ex parte similes aliquando in cadaveribus de- prehenderat. Itaque ut ceteri auxilia proponebant, quae peculiari cujusque eorum sententiae convenirent; sic ipse quantum ea quae sanguinis copiam, aut turgentiam, aut coarctationem ad caput augerent, improbat, tantum ea quae his contraria praestare possent, commendabat, praefertim cum videret, si turgentia fieret ad aliam ali- quam partem corporis, tunc caput levare, eductoque san- guine ex iis valis quae circa intumescunt sunt, agrum meliuscule dies aliquot habuisse. Verum ut causa mor- bum efficientem sedem generatam ipse cognosceret, & quae vita paulo diutius, & levioribus cum incommodis tra- hendae convenirent; tamen peculiarem sedem causae, hu- jusque naturam, remediis insuperabilem, divinare non potuit.

CADAVERE enim dissecto, cum reliqua omnia non modo in Ventre, & Thorace, sed in ipso et- iam Capite sana essent; in Falciformi Crasse meningis Pro- cessu ossa quinque inventa sunt, alia alia forma, & ma- gnitudine, sed pene omnia acutis quasi spinis horrentia. Ma- ximum lineas Bononienses quindecim longum, septem in medio latum, unam cum dimidia crassum, valenter an- nexum erat initio, & proximae parti illius processus, cujus etiam formam referebat. Hoc os aliquem ad tractum intercipiebant ossa duo, quae reliqua parte inter se arte jungebantur. Sic conjuncta, latitudine aequabant lineas decem; sed latius quinque erat longum; angustius no- vem, quod duas lineas erat crassum, inferiori tamen la- tere, five quo Callosum corpus spectabat, pertenuer. Hu- jus extremo se reliqua duo ossa annecebant, processum arte intercipientia; nam etiam longius, quod lineas nimi- rum aequabat quatuordecim, erat, ut priora, a latere po- situm

situm dextero; brevius tamen, quod novem aequabat, latus finitren tenebat. Itaque universa haec quinque os- sa partes duas tertias, & fere amplius occupabant longi- tudinis totius processus ab anterioribus incipiendo, & retrorsum pergendo. Praeter illa, ossiculum erat, novis- sime fortasse efformatum, lentis magnitudine.

7. Existimabat Valsalva, ab eo tempore quo ager Eu- ganeis luti abusus, materiam quae arthritidem facere con- fesset, arcere ab articulis studuisset, illius materiae par- tem aliquam inter Falcis processus fibras intercepti, & dolores capitis, quibus nunquam antea obnoxius fuerat, afferre coepisse: eandemque sensum postea in ea quae de- scripta sunt, ossa concretescentem, postquam horum acu- leis proximam utrinque meningem Tenuem inceperat compungere, in quibusdam praefertim corporis motibus, eas convulsiones excitasse, a quibus cum cetera, tum il- lae animi defectiones orirentur: quarum potissimum causa istius agri morbum, & defectionem in hanc Epistolam retulimus. Ulro tamen fatebatur, satis illud explicari non posse, cur ad tussis, aut sternutationis motus, quibus vehementius concuti meninges videntur, nihil eorum ac- cideret. Equidem memini, cum tibi alias (p) pleraque ossum, in Falcato processu inventorum, exempla com- memorarem, graves quidem ab illis noxas, cum menin- ges pungenter, allatas esse, dixisse. Verum non memini, in majoribus motibus non esse allatas, cum a minoribus afferrentur. Sic, exempli gratia, in ea Observatione quae in Historiam Regiae Scientiarum Academiae Parisiensis ad A. 1711. relata est, juvenis ille qui obistam causam epilepticis paroxysmis, iisque fere semper noctu prehen- debatur; tamen interdum quoque, si ambularet, a motu in eosdem incidebat. Quod si non concussione tantum, sed majorem quoque in meningum valis aut copiam, aut impetum sanguinis debemus attendere, unde meninges ipsae magis ad officula urgeantur, quemadmodum & ratio indicat, & Observationes confirmant Scheidii (q), & Hunauldii (r), quorum alter aliquod, alter unicum ab sanguinis missione levamen cephalae, aut epilepsiae, ab ejusdemmodi causa ductae, adnotantur; quis est cui sanguinis in meningum valis aut copia, aut impetus magis augeri videatur ex levi brachiorum, quam ex vio- lento tussis, aut sternutationis motu? Sed et si quod Val- salva intelligere non potuit, nos quoque intelligere non possumus; tamen, quod propositum satis est, apparet, cum aliud praeter illa ossa toto corpore non esset, unde gra- via, quae praecesserant, mala repeterentur, ejusmodi au- tem ossa acerbos dolores capitis, aut diras convulsivas affectiones in tot aliis excitaverint; apparet, inquam, hic etiam quid accusare debeamus. Neque enim, ut in Praefule, quem Lancisius (s) describit animi deliquit, cum se moveret, obnoxium, & convulsionibus tentatum, erat hic in corde, & cerebro quidquam, unde potius haec repeteret, quam ab ossibus, quae in Praefulis quoque Cra- sia meningis reperta sunt.

8. At enim, inquis, exempla etiam extant ossium in eadem meningis deprehensorum, a quibus tamen ulla orta incommoda non adnotantur. Ego vero adeo haec non nego, ut meis non dubitem Observationibus confirma- re. Nam praeter illud os magnum quod alias (t) descri- psi, inveni alterum in viro, de quo alibi (u) fermo erit, mediocriis uvae acini magnitudine, superficiei leviter gra- nosa, interjectum Crasse Tenui meningi, quod sibi respondentem foveam excavaverat in diductio cerebri sul- co qua hemisphaerii finitri pars superior ab anteriore suo extremo digitos transversos quatuor distabat, sesqui- digitum autem ab hemisphaerio dextero, foveae parietibus, & circumiecta substantia secundum naturam se ha- bentibus. Et ne longius a Falcato processu abeam; A. 1726. & A. 1744. cum in Gymnasio, ut solitus sum, non unum cerebrum dissecarem, in viro, itemque in mu- liere ossa ibi ad hunc modum conspexi. In illo sub ipso vertice, ad singula Longitudinalis Sinus latera, in ipsa Dura meningis substantia, singula erant non parva os- ficula, quorum unum in plures oblongos, acutolosque quasi denticulos definebat. In muliere autem, parva ossicula erant tria, fere sub vertice locata, quorum crassissimum ab duobus lateribus, sed ab uno praefertim, similes emit- tebat denticulos; reliqua erant squamarum duarum in- star, majoris, & minoris. Inerat illud in ipso externo finitro latere Sinus paulo antea memorati; haec inter se vicina, nec multum distita ab infimo Falcis lim- Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

bo, dexterae faciei ejusdem Falcis sic adhaerebant, ut nullo negotio avelli possent. Quod si nunc queras, cui aut dolori, aut incommodo ante novissimum morbum hi singuli fuerint obnoxii; me quoque perquisivisse, dicam, & praefertim de muliere hac, quae consistente, ut videba- tur, aetate post sanguinis sputum decesserat; sed, ut in mendicis saepius accidit, nihil rescire potuisse quod pro- certo adnotarem. Num vero propterea ponendum pro certo est, nulla omnino ab iis ossiculis incommoda fuisse allata? Non magis profecto, quam ubi Casp. Hof- smannus (x) filet quae detrimenta attulisset os cartilagi- nosum exakte rotundum, quod magnitudine thaleri impe- rialis, Dura meningis utrinque tectum, invenerat, aut po- tius ut omittis minoribus, majora commemorem; quam ubi Dionisius (y) scribit, se in noto artifice reperisse eandem meningem ossam factam propemodum totam, neque indicat, quibus is obnoxius fuerit malis. Scilicet aut quae haec fuerint, satis cognitum habere non potuit, aut si habuit, quod de noto, nec mendico, homine po- tius credo, in locum, & tempus opportunius id distu- lit: quod sicuti fecit, ea peratilis fore videtur historia ad quosdam illius meningis usus, de quibus multum dis- putatum est hac aetate, aut ex parte aliqua tuendos, aut omnino abiciendos. Illud praeterea animadvertendum est, quod et si ossa meninges pungentia valde noceant, quemadmodum illud de quo meminit Petrus Borellus (z), multis cuspidibus horridum, in dura matre deprehen- sum, unde dolores ager capitis diu passus fuerat, & tot alia ossa ejusmodi (a); tamen nisi ea forma, & positi- fiat, ut possint meninges compungere, aut pondere, & mole aucta adeo, ut deorsum trahendo, aut premendo, Sinum praefertim aliquem, & quem diximus, Falcis, arclare valeant, fere nullum, ut alias (b) scripsimus, sui indicium sunt praebitura. A quibus ut vides quantum; mit- to numero, & magnitudine; at forma simul, & sede illa dif- crepent quae a Valsalva inventa sunt, ita noli ejus Obser- vationi alias obicere quae cum ea non sint comparandae.

9. Atque utinam illa saltem quae adeo nocent, ossa non minus certas & peculiares, quam magnas, sui signifi- cationes praerent. Verum haec sunt tot aliis causis saepe communes, ut merito censuerit Scheidius (c), locum vix esse alicui suspicioni eorum ossium tunc etiam cum diuturna quadam capitis mala nullis remediis cedunt, ne- que satis unquam remittunt. Quod vero, etiam si plane dignosceretur, ossicula haec tolli non possent, neque ul- terior eorum productio impediri, sicut ab eodem (d) ostensum est. Quo loco vere, atque eleganter id dicit, quod & mihi olim venit in mentem, cum senior Medi- cus qui, studio ab aliis dissidendi, non raro in tricas se induerat, os quod ad Aorta initium coaluisse in nobili Agro comminisceretur, dissolvendum esse, proponere Artis auxilium; fieri enim posse, ut quod durum ex fluido factum esset, rursus ex duro fluidum fieret: nos videli- cet, inquit Scheidius, ejusmodi auxiliis non tam naturae parsimonia, quam benignitate destitui; nam quibus ossa, vi morbi nata, solveremus, iisdem simul cetera quae natura ipsa ossa construxit, destruerentur. An tamen reme- dia sint quibus non jam facta ossa dissolvi possint, sed faciunda, aut certe augenda, in arteriis quidem, impe- diri, ex iis intelliges quae aliis Litteris (e) perpenden- tur de ossium in arteriis productione, a suppuratione quadam proveniente, & cum exulcerationibus earum con- juncta; nam quae possent huic causae obitare, illi quoque possent effectui. Verum ut ut res se habeat in quibusdam arteriarum ossificationibus, num idem iudicium de iis quoque ferendum sit de quibus hic loquimur, mecum in- terea dubitabis. Neque enim cum ossa in meningibus in- veni, suppurationis indicia, aut exulcerationis, vidi ad- huc, fuisse conjuncta: nec qualescunque osseas, aut, si ma- vis, ossiformes tantummodo, brachias vidi: sed vera plane ossa conspexi. Nam; ut cetera praeterea veri ossis indi- cia, si descriptionem releges (f) magni illius ossis quod in Falce deprehendi; videbis certe, ut in simplex utrinque stratum ex parallelis osseis fibris definere: quo etiam oblongi illi, & acuti quasi denticuli videntur attinere, in quos aliqua ex minoribus quae supra (g) descripsi, exte- nuabantur. Hoc autem indicium quod in ordine constitit velut fibrillarum, ut in ossibus observamus, recta excoaven- tum, non solum ab laudato Scheidio (h), sed ab aliis etiam Viris Peritissimis proponi, & confirmari, video, ad vera ossa a duris alterius generis concretionibus inter-

(k) c. 2. n. 14. (l) Obs. Anat. Chir. 63. (m) Traité du Cœur l. 2. ch. 7. (n) l. 4. ch. 12. n. 2. §. 7. 9. (o) Epist. 14. n. 24.

(p) Epist. 3. n. 21. (q) Dissert. de duob. ossicul. in Apoph. qu. 6. (r) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1734. Obs. Anat. 2. (s) De Subit. Mort. l. 1. c. 20. n. 7. (t) Epist. 3. n. 20. (u) Epist. 32. n. 32. (v) Apolog. pro Gal. l. 2. S. 4. c. 187. (w) Descript. d'une oreille du Cœur extr. dilat. (x) Hist. & Obs. Med. Phys. Gent. 4. Obs. 99. (y) qu. 6. cit. supra, al. n. 7. (z) qu. 7. (a) qu. 2. (b) Epist. 27. n. 30. (c) Epist. 3. n. 20. (d) n. 8. (e) qu. 2. (f) Epist. 3. n. 20. (g) n. 8. (h) qu. 2. (i) qu. 2.

noſcenda. Sic Abrahamus Vaterus (i) ex *striis albican-*
tibus, & ex *striata textura* verum os a calculo constan-
ter diſtinguit. Sic ab Joanne Saltzmanno *ordinata fibra-*
rum juxta certam directionem dispositio, merito, judice et-
iam Cl. Crellio (k), *pro charactere veri ossis suppedi-*
tatur. Quantum igitur ad hoc tempus obſervare potui,
non licet mihi cum Viris Doctissimis facere qui vera of-
ſa in arteriis potius, quam in meningibus, agnoſcunt.
In his autem non ſolum intra cranium, ſed intra ver-
tebrarum quoque tubum, ibique in ipſa Arachnoide,
quod neſcio an aliis antea acciderit, ſi non os, at offis,
ut puto, inchoamentum conſpexi. Scilicet in eo Sene,
cujus pleurae, an membranae adnati pulmonis, quandam
partem inveni offeam, ut alia Epistola (l) ad te ſcri-
pſi, cum medullae Spinalis, in ſua ſede a tergo rectae
integumenta Studioſis Anatomis demonſtrarem, diducta-
que Craſſa meninge, Tenem inter & Arachnoideum aë-
rem immiſſem; in hac, ſe totam attollente, particulam
animadverſi modici cucurbitae feminis forma, & magni-
tudine, in tranſverſum locatam, albidam, jam ferme
opacam, & facie interiore ſubſperam, ac evidenter ina-
qualem. Haec lateri ſiniſtro propior, undecimae respon-
debat thoracis vertebrae: nec quidquam ejusmodi in ca-
teris meningibus apparebat. Verum his miſſis, tribus
Valſalvae defectionum animi Obſervationibus, nonnullas
ex noſtris ſubſiciamus.

10. MULIER paupercula, annos nata, ut videbatur,
ad quinquaginta, aut plus eo, parva, & potius ma-
lenta, cum ante annum ſyncope fuiſſet correpta ejusmo-
di, ut pro mortua haberetur, ab eoque tempore etiam
alias: novissime in ſeſſulo mortua inventa eſt. In
CADAVER Theatro noſtro conſeſſum fuit, unde
Anatomem tradere inciperemus A. 1726. In Ven-
tre nihil adnotatione dignum, ſi lienem excipias nimis
parvum, & ubi incidere, diſſidentem, tubumque uteri
alteram, extrema parte cum ovario ſic connatam, ut ori-
ficium quod ibi eſt, omnino ocluſum haberet. In Tho-
race ſiniſter pulmo annexus paſſim ad latera. In vena Cava,
auricula dextera, & ex parte aliqua in ventriculo proxi-
mo craſſae polypoeae concretiones colore ex albedo carneo,
diſtinctioni valde reſiſtentes, quibuſcum atri ſanguinis
grumi cohaerebant. In ſiniſtris cordis caveis vix aliquid
ſanguinis. Mitrales valvulae ambae prope limbos, craſſiores,
duraeque factae, ibi in ſeriem majusculorum quaſi globulorum
extuberabant, qui incuſi ſubſtantiam oſtendebant conſumi-
lem tendinis. Vicinae etiam Semilunares aequo, ſed mi-
nus, craſſiores: harumque una Arantii corpuſculum adſum-
tum habebat, & parva tantummodo ſui parte adherens. Ma-
gna arteria ſtatim atque egreſſa erat, dilatata: prope
autem oriſſa ramorum, ſuperiora petentium, interio-
re facie inaequalis, & ſubſlava, & laxa adeo, ut ſubſla-
vae laminae membranae, ſi digito tentares, nullo nego-
tio avellerentur. Arteria quoque Pulmonaris aequo am-
plior viſa eſt. Sed ad cor ut redeam; hujus parietes qua-
cunque incidere: ſectiones oſtendebant ex cinereo colo-
re ſuſcas, ac liventes; ſecabam autem cor die a morte
decimo tertio, quod ideo dico, ut, ſi malis, id, & quid-
piam in Aorta adnotatum poſſis ex parte aliqua huic
morbo, quamvis hyemali illo tempore, tribuere. Idem-
que de nonnullis eorum quae in cerebri ſeſſione vidimus,
dictum puta, eoque magis quod in aliſcadaveribus oc-
cupati, illam totum inſuper diſtulimus biduum. Caput
cum a cervicibus amputaretur, aqua efflueret non
ita pauca. Tamen ſub Tenui meninge, & in ventricu-
lis cerebri Latera libus, & Tertio multa reſtiterat, minime
turbida. Choroides plexus palliduli, niſi quod in medio
a reſtitant ſanguine nigricabant. Idem qua ſuperiorem
ventriculorum partem ſubſecuti, ſe inſeſcunt, in grandes
extuberabant veficulae, a ſiniſtris praeterit, quae plenae
erant aqua. Septum Lucidum, quamquam cerebrum, ut
plerumque facere ſolitus ſum, in ſua ſede conſecabam;
aut ruptum erat antea, aut inter ſecandum facile ruptum
eſt; adeo enim erat tenue, & laxum, ut vix appareret.
Sed & radices Fornicis, & Fornicis ipſius ſubſtantia
erant quam molliſſimae, ut cerebelli etiam cortex: qui
non ſecus ac cortex cerebri, colore erat foſſe pallido, &
ad ſubſlavum inclinante. Sed pars utriuſque medullaris,
& cerebri praeterit, naturali erat firmitudine; in hac
autem ſanguifera vafcula paſſim conſpicua: quae & in Tenui
meninge hic illic ſanguine turgentia adnotaveram. Ar-
teria Carotides ad cerebri baſim dariores, nec minus
Baſilares. Quin haec circa ſuae longitudinis medium cum

ex albo flaveſceret, aperta inaequalem oſtendit ſuperfi-
ciem, ut appareret, vitium quod in Aorta ad initia
ſuperiorum ramorum videramus, per horum aliquos eſſe
intra cranium uſque propagatum. Denique Pituitaria
glandula non ſolum ſubfederat praeter modum; ſed niſi
ferme ſubſtantiae ſuae amplius continebat.

11. Cum propter Aortae, & Pulmonaris arteriae di-
lationem majoribus viribus cor egeret, ut ſanguinem
eo, quo, illis adjuvantibus, ſolet, protruderet, ea autem
vires canalibus qui illum ad cerebrum convehent, vi-
tialis, vel ſolito eſſent minores; hinc, opinor, cor ſae-
pius quieſcere coactum fuit, donec ob adauctam intra
cranium, vitio glandulae Pituitariae, aquae copiam, viri-
bus omnibus orbatum, ad perpetuam quietem redactum
eſt, affectu ex ſyncope, & apoplexia miſto. Cate-
rum exempla defectionum animi ex Magna arteriae di-
lationibus alia fortaſſe aliis Litteris proferemus praeter
ea quae dedimus alias (m) ex Valſalva deſcripta. Nunc
ad alia tranſeamus.

12. VIR conſtitentis aetatis ob grave ulcus alterius,
cruris, ſextum jam menſem in hoc cubabat Noſocomio,
cum inexpectata ſyncope ſublatus eſt, inuente Majo A.
1723.

THORACE, & pericardii reſiſtis, in illo
aqua non deerat cum quibuſdam concretionibus, gelati-
nam reſerentibus: in hoc autem cordis ſiniſtrum ventri-
culum animadverſi aequo craſſiorem, & duriorum: quod
cum a majoribus, & firmioribus eſſe crederem polypo-
ſis concretionibus; incifo corde, non niſi tenues quaſdam,
& mucoſas in utroque pariter ventriculo inveni: neque
craſſitudinem illam, & duritiem aliunde eſſe, quam a
craſſioribus factis columnis carnis, intra ventriculum
ſiniſtrum extantibus, ceterum ſecundum naturam intus,
extraque ſe habentibus.

13. Num ſatis ſyncopeſis iſtiſus cauſam perſpexerim, non
parum dubito. Quaecumque enim ratione aggredior rem
explicare; illud obſtat, non praeeſſiſſe alias ſyncopeſes,
aut ſaltem animi defectiones. Certe craſſitudinis in iſis
columnis incrementum puncto temporis fieri non potuit:
cur igitur, ſi illo jam perfecto, ſyncope, ex propmo-
dum perfecto nulla facta eſt lipothymia? Num igitur
huc quoque aliquid addendum eſt, ut puta convuſio, a
pravis ichoribus ex cruris ulcere, ut pridem, quod ge-
latinoſae illae concretiones oſtendunt, in thoracem, ſic tunc
repente in nervorum principium inveſtiſſe? Per eam ſane
haud multo ſecus quam in viro illo Piſtorienſe apud
Lancetium (n) cordis mucrone ad baſim violenter, ac per-
tinaciter contracto, ſimul improvifa ſyncope induci, ſi-
mul corde in ſe conglobato, hujus augeri durities, ac
craſſitudo potuiſſet. Cor autem convuſi, & ab Hippo-
crate olim, nec uno loco (o), dictum eſt, & ab Re-
centioribus quemadmodum muſculum eſſe, conſtatum
fuit, ſic negari non potuit, iſis eſſe malis facile obno-
xium, quibus & ceteri muſculi, & quod conſequitur,
etiam convuſioni; ut irritatis per ichores peſſimos ner-
vis, fibrae cordis in perſtinata convuſione permanant.
Eſt viciffim ubi cordis reſolutio, & laxitas in mor-
bis ejusmodi culpanda videatur. Sic in hiſtoria,
alias quoque memorata, Cl. Gretzii (p) cum in mor-
tua ex continuis lipothymias, nihil ſanguinis in cordis ca-
veis depreheſum eſt, ſed cor totum ſtatu diſtenſum adeo,
ut tympanitidem cordis dixiſſes; ſive aer dum ea viveret,
ſive potius a morte maxima ex parte a ſanguine ſe evol-
verit, eumque extruſerit; non facile intelliges, quomo-
do ad illum uſque modum diſtendere parietes, praeterit
ſiniſtri ventriculi, potuiſſet, niſi laxiſſimi fuiſſent, &
denique omnino reſoluti. Sed de paralyſi cordis erit
etiam alibi (q) ſcribendi locus.

14. Quoniam ceteras, quas habeo, Obſervationes, ad
morbos etiam de quibus hic agimus, attinentes, aliis ad
te datis Epistolis (r) partim propoſui, partim ſum pro-
poſiturus; duas perbreves ſubſiciam hiſtorias, quas cum
Bononiae degerem, accepi ab Doctis, ſpectatae fidei
Viris. Earum mihi venit in mentem hanc Sepulchreti
X. Sectionem verſantem, pluresque legenti, & inter ſe con-
ferenti Obſervationes, quae ad vitia attinent cum mem-
brarum cordis circumſeclatur, tum ipſius praeterit cor-
dis. Sunt ea membranae, ut noſti, Mediaſtinum, Pericar-
dium, & cordis membrana propria. De Mediaſtini inflam-
matione ſi ea legas quae ibi ſub num. XVIII. producun-
tur, tres credas eſſe Obſervationes, cum duae ſint, eadem
enim omnino eſt quae ſ. 2. & quae ſ. 3. continuo pro-
ponitur: quod plane cognosces ubi non tam verba at-
ten-

tenderis, quae neſcio qua licentia, aut quo caſu in alia
alia ſint, quam earum primam cum ea conferens quae
legenda indicatur tit. de *Dyspnoea*, id eſt hujus II. li-
bri Sect. I. Obſ. CXXV. ſ. 1. animadverteris, ex eo-
dem, ejusdemque Auctoris loco illam primam accipi,
unde accepta dicitur quae eandem ſequitur. Nec vero quae
protinus ſubjicitur ſ. 4. & ad pus attinet poſt pericar-
dii inflammationem in hoc conſeſſum, dubium eſt,
quin eadem ſit quae aliquanto ſuſius paulo ante data fue-
rat ſ. 2. Obſ. XIII. Quam ſi ubi tota deſcripta fuerat,
videlicet Sect. non 3. ſed 4. Obſ. 4. perlegeris; in-
telliges ad membranam quoque tertiam, hoc eſt cordis
propriam, imo etiam ad cor ipſum exeuſum in parte, &
marcidum pertinere. Quod ſi demum quaeras, ad hanc
membranam, an ad pericardium, an potius ad aliam ali-
quam praeter naturam, alterutri innatam, ſpectet illa tu-
nica quaedam ſuperjacentis ipſi cordi, plena humiditate qua-
dam ſeſſi odoris, quam tunicam, cum quaereretur ſynco-
pis cauſa, in diſſeſſione corporis inventam eſſe, teſtari Ga-
lenus dicitur Obſ. XII; verum, ut ex hujus libris addiſce-
re id poſſis: & ſuſpicor, ſi quidem Commentaria illa,
unde haec ſunt deſcripta, Philothei ſint, aut Theophili,
aut Stephani; alium enim aliis in codicibus auctorem
praeterit; ſuſpicor, inquam, Galeni librum in quo ea
res legeretur, interciſiſſe. ſi autem, quae Galenus (ſ)
ſcripſerat de emaciata magis in dies ſinia, & de tumor-
e in ambiente ejus cor tunica, humorem, qualem hy-
datides, continente, ea fortaſſe ad ſyncopeſem, & ad gra-
veolentem humorem incuria quadam eſſe traduſta. Sed
haec, utcumque ſe habeant, Obſervationem quae ſequi-
tur, mihi ad memoriam reduxerunt.

15. MONACHUS cum aliis valetudinis incommo-
dis, tum animi praeterit defectionibus conſtitutus, vi-
vendi finem fecerat. PERICARDIUM inventum
eſt aqua plenum, & cordi ex parte annexum: a cordis
autem mucrone magna hydatis pendebat.

16. Ex ruptis hydatidibus humore effuſo, pericardii hy-
dropem fieri, alibi (t) a nobis memoratum eſt. Inter
ceteras hujus morbi cauſas hanc quoque recipientibus.
Quam ſane in Monacho locum habuiſſe, veri ſimile eſt,
aliis antea hydatidibus diſruptis, ejus ſimilibus quae inte-
gra etiam tum reſtabat. Cum hydropem autem pericar-
dii conjuncta aliquando eſſe deliquia, miſſae ad te a-
lias (u) Obſervationes oſtendunt. Sed cum haec tam po-
tentiſſimum conſeres; quae ſuperioribus Litteris (x) ex
Valſalva deſcripta, pericardii ſimul hydropem exhibet,
ſimul quaſdam ad cor alligations cum hujus mucronis
impedimento. Alterius generis non leve obſtaculum cor-
dis motui depreheſit intra pericardium Lanzonus (y);
cum ſeminae cadaver incidere a frequenti ſyncope mor-
tua, tres videlicet ſubvirides calculos, quorum unus ea
fuit magnitudine ut aequaret pondus unciarum duarum.

Sed altera, quam ſum pollicitus, Obſervatio ad
multo gravior, quippe cordis ipſius, vitium attinet,
ulcus ſcilicet. Eam non pluribus, quam ſuperiorem,
verbis comprehendam, quot nimirum ex ipſo Albertini
ſe accipi, qui ſub praepotere Malpighio noctes, die-
bus aegro aſſederat.

17. PRÆFECTUS arcis Urbani crebro ad regio-
nem cordis dolore, & hunc conſequentem ſyncope cor-
ripiebatur. Cautae a Malpighio, diligenterque curatus,
videri poterat convuſiſſe, cum denique febre acuta pre-
henſus, conſeſſusque eſt. IN CORDE & polypi,
& ulcus reperta ſunt.

18. Cave, hunc eſſe credas eundem arcis ejusdem Prae-
fectum, cujus morbum, & diſſeſſionem Malpighius ipſe
(z) commemoravit; acutiſſimo dolori ad ſternum, &
brachium alterum obnoxio, & cor habentis quod gemi-
num cor ſuperabat, cum ingenti polypo in auricula e-
jus dextera. Ille enim ex Baldeſchia, hic ex Paſſionea,
ſi recte memini, nobiliſſima Gente fuit: neque illi aſſe-
diſſe Albertinus poterat, quippe mortuo A. 1667: neque
demum morbus eum morbo convenit, aut diſſeſſio cum
diſſeſſione. Ceterum te non puto ex iſis fore, qui Harvejo
nimis addiſti, ex ulcere dolore cordis fuiſſe, mirentur;
quod ipſe (u) inſenſilaeſſe, docebat propterea quia
adoleſcens cui raro caſu mucro cordis tangi poterat,
cum tangeretur, non ſentiret, quaſi vero eum mucro-
nem caro ſungula excreſcere, uti narrat, non obſeſſiſſet.
Equidem nbi ejusdemmodi caro excrevit, aut ubi cor
laxum ac flaccidum eſt, & ubi membranam propriam

cum ſubjectis huic nervis, aut minus tenſam haber, aut
ob diuturnam in multa pericardii aqua macerationem
amiſit, tunc eſſe cordis ulcera ſine ullo ferme doloris
ſenſu, inſicias facile non ideo. Verum antequam haec, a-
liave ejusmodi accidant, mirer, ſi cor erodatur, &
exulceretur ſine dolore. Itaque cum Olas Borrichius
(b) Centurionis cor deſcribens, exteriorum hujus car-
nem profunde exeuſam, in laciniis, & villos putrefcen-
tes abiſſe, narrat, minus id mihi mirum eſt quod tunc
Centurio non doleret, membrana videlicet cordis propria
ab acri humore quo pericardium diſtentum erat, jam
abſumpta. Quod autem de dolore cordis eger nunquam
conqueſtus eſſet; id vero mirum non eſſe non poteſt,
niſi forte ponamus, membranam illam maceratione la-
xatam ſeſſiſſe, aut certe maxime hebetem factam eſſe
priuſquam acrior fieret pericardii humor, & ad eroden-
dum idoneus.

19. Tam gravia cor mala, & diuturna ferre poſſe,
incredibile priſcis Auctoribus videbatur, quamquam Plin-
ius (c) rem multo inagis quam Ariſtoteles (d), exag-
geravit ſcribendo, ſicut alibi (e) memoratum eſt, la-
ſum cor mortem illico aſſerre. Nam Ariſtoteles, eſti in
nulla hoſtia cor ita affectum viſum adhibe eſſe, dixerat,
ut in ceteris viſceribus cernitur; tamen vitiatum nonnun-
quam iſis Partibus quae ſunt maxime cordi annexae, non ne-
gavit, quae morbo, vitiiſque ejusmodi pereunt animalia,
iſis diſſeſſis, affectus morboſus in corde conſpicitur: quos, puto,
non credidit, ſic conſpicuos fieri puncto temporis. Nec
vero Areteus (f), neque Galenus (g) ab omni cordis
laſione illico vitam eripi, docuerunt; cum diſerte hic
ſcripſerit, quibus cordis vulnus ad ventriculum uſque non
pervenit, ex iſis aliquos non ſolum ea die qua vulnerati
fuerunt, ſed ſequenti quoque nocte vivere potuiſſe; alter
autem, ſi aphthae e faucibus intra adyta thoracis deſcen-
dant, non continuo, ſed illa tantum eodem die ſtrangula-
re. Idem tamen cor, dixit, neque ulcera, neque ſanio-
ſos humores ſuſtinere, & Galenus ab inflammatione, aut
eryſipellate, dum fieri incipit, illico antequam augaſcantur
hujusmodi affectus, animal corrumpti: itaque, ſicut antea
ſcripſerat (b), impoſſibile eſſe, ut abſeſſum cor ſuſtineat.
In eandemque ſententiam ire his minores Medici per-
reſerunt, priorum, atque adeo vetuſtiſſimi Scriptoris li-
brorum de Morbis (i), qui nullum morbum in corde ob-
ſervari, tradiderat, auctoritatem ſecuti, nemo fui culpa,
ſed omnes temporis, donec longe aliud docere cepit diſ-
ſeſſio cadaverum, non beſtiarum, ſed hominum, ut quos
multiplex intemperantiae genus, praeterit vero curae,
animique affectiones graviffimae, & longae non raro cor-
dis, & annexorum vaſorum morbis obnoxios faciunt.
Aut prima, quantum meminiffe nunc poſſum, aut in-
ter primas Benivenii (k) Obſervatio ſuit circa initium
ſaeculi XVI. qui in fure, ſuſpendio necato, abſeſſum of-
ſendit in ſiniſtro cordis ventre pituita redundantem. Ob-
ſervationem hanc non ita multis poſt annis excepit al-
tera Medicorum Viennienſium, a quibus auditam Matthias
Cornax vulgavit multo poſtea in Explicatione addita
Hiſtoriae ſuae (l): quae Obſervatio in Sepulchreto prima
eſt Sectionis hujus, exhibetque pluſquam mediam partem
cordis ſanioſam & putredine abſumptam, ex parietum vi-
delicet, ut ego intelligo, craſſitudine. Paucioribus inter-
ſeſſis annis, tertiam addidit Nicolaus Maſſa (m), cu-
jus ſummam habes in Scholio ad Viennienſem Obſerva-
tionem, quantum memoria tulit Cornacis; nam Maſſa;
ut alia praeteream; vidit in ventriculo dextero apoſſema
notabile interius, auriculam autem ſiniſtram, quae pa-
riſſima erat, ulceratam totam exterius cum ſanie mani-
ſta; ſed ulcus multo majus, quam ſit dimidia pars cor-
tis unius ovi gallinaei, non in corde vidit, ſed in ſub-
ſtantia pulmonis in parte ſiniſtra. Quam Cornacis hallu-
cinationem, quamvis in Sepulchreto auſtam, ubi ſcri-
ptum eſt magnitudine ovi gallinaei, hic libenter praeteri-
ſſem, niſi, uti mox videbis, neceſſario mihi fuiſſet
commemoranda hic ſervaturo quod promiſi Litteris ſu-
perioribus (n), nimirum ut quaererem, num ſemper cum
ulceribus cordis ſint & animi defectiones, & pulſuum in-
termiſſiones conjunctae.

20. Cum enim Benivenii Obſervatio, nec paucae ex iſis
multis quae illam ſunt poſtea conſecutae, aut proſus, aut
magis quam vellem, ſejunctae ſint quod ad ea attinet quae
praeterit, memoranda, ut tanto pluriſ faciendae ſint
duae illae proximae, Viennienſium, & Maſſae, quorum
illi

(i) Praeg. ad Obſ. rariff. calcul. & Oeogen. theſ. 27. (k) Obſ. de art. Coron. Cord. inſtar off. indur. n. 9. (l) XXI. n. 22.
(m) Epist. 17. n. 17. & 21. (n) De Subit. Mort. Obſ. Phyſ. Anat. 4. (o) De Morbo Sacro n. 14. De Nat. Mul. n. 46. De Morb. Mul.
l. 1. n. 71. (p) Diſp. de Hydr. Pericard. in Proem. (q) Epist. 26. n. 38. (r) XVIII. n. 37 & XXIV. n. 13 & 34.

(f) De Loc. aff. l. 5. c. 2. (g) Epist. XVI. n. 44. (h) Epist. ead. n. 43. & XXIV. e. 34. (i) Ibid. n. 2. (j) Ibid. n. 2.
(k) Epist. N. C. Dec. 3. A. 7. Obſ. 75. (l) Op. Poſt. ubi de Polypo cordis. (m) De Generat. Animal. Exercit. 32.
(n) In Bartholini Act. Med. Haſn. Vol. 1. Obſ. 89. (o) Nat. Hiſt. l. 11. c. 37. (p) De Part. Animal. l. 2. c. 3. (q) Epist. 21. n. 7.
(r) De Cauſ. Anim. Morb. l. 1. c. 9. (s) De Loc. aff. l. 5. c. 2. (t) Ibid. l. 1. c. 6. (u) Ibid. l. 1. c. 6. (v) Ibid. l. 1. c. 6. (w) Ibid. l. 1. c. 6.
(x) Geſt. in utero ſec. mort. c. 3. (y) Ibid. l. 1. c. 6. (z) Ibid. l. 1. c. 6. (aa) Ibid. l. 1. c. 6. (ab) Ibid. l. 1. c. 6. (ac) Ibid. l. 1. c. 6.

illi ante lethalem syncopem multa & crebra eo anno prægressa docent animi deliquia, hic vero in mortuo aliquin ex vulnerati capitis in cerebro, & cerebello apoftematibus, nihil signorum præfuisse quæ ad cor attineant, indicare videtur; facile intelligis, mihi esse considerandum, an Cornacem sequi debeam credentem id eo in hoc Massæ ægro non fuisse deliquia, quod cordis affectio recentior esset. Sequor autem eo libentius, cum pus animadverto, non modo in corde, sed in pulmone etiam fuisse, scilicet utroque facile translato ex capite, sub extremo illo tempore cum homo, hemiplegicus, & mente alienata, moribundo similis jacere potuit. Neque enim in secur semper ex vulnerato capite saniem transehi, sed in viscera etiam alia, Medicus, & Chirurgus Experimentissimus deprehendit Molinellius (o): & quamquam huic contigit sic observare, ut ea viscera nunquam non exiis essent, quæ abdomine continentur; nihil tamen repugnare, video, quo minus aliquando ea quoque sint quæ thorace abundunt (*): neque aliter explicari facile posse, quæ Massa in pulmone, & corde hujus hominis invenit, quem ante vulnus cognoverat sanum, & nunquam conquestum de aliquo dolore, neque tussientem postquam vulneratus in lectulo manebat, &c. Huc addere potest illam saniem, quam colore eodem quo ex gravissimo capitis, & cerebri vulnere, ex ulceribus pariter stillantem, in brachio, & femore interea referatis, Vir Cl. vidit Daniel Hoffmannus (p), ut minime dubitaret, quin illa a capite in omne corpus ferretur. Sed mihi satis est, Magnam quoque Archiatrum Senacium (q), quem hæc præsertim recognoscens, sæpius lego, haud aliter ac me fædum est, Massæ Observationem explicare maluisse. Hæc ergo posita, cæteras attendamus. Igitur in Sectione hæc Sepulchreti X. quinque omnino sunt in quibus cordis legitur exulceratio, videlicet I. ut diximus, II. VIII. X. & quæ in Additamentis est II. In Sectione autem IX. duæ, haud amplius, nimirum XI. & XLII. Omnes perlege. In his duabus pulsum quidem intermissionem reperies; sed non deliquia. In illis contra, hæc fere invenies; sed non pulsum intermissionem. Nulla igitur est ex his omnibus, quæ utraque habeat. Nam etiam VIII. illa Sectionis X. hunc præsertim titulum: *Leipotyphymia exulcerationem cordis sequuta*; re tamen vera, si non ibi modo, aut Sectione IX. sub num. XLII; est enim eadem; sed V. præsertim Sectione, ubi sub num. XXI. fufius ex Riverio auctore describitur, perattente inspicitur; tantum abest, ut ulla inveniat defectio animi quæ mortem præcesserit, ipsam pulsum intermissionem multis ante mortem diebus jam defuisse, intelligemus. Sic etiam, si forte dubitas, in XI. Observatione IX. Sectionis aliquid deesse quod attineat ad deliquia; eandem quære ubi plenius propofita est, sub num. XXVII. Sectionis I; spondeo, fore, non modo ut nihil de his reperias; sed cum Riverio, a quo diligenter, ut prior illa, tradita est, fortasse putes, simul cum exulceratione cordis, dextera etiam ejus auriculæ dilatationem causam fuisse tantæ pulsus inæqualitatis, & intermissionis. Et quoniam supra (r) animadvertimus, quandam Sectionis X. Observationem, quæ sub num. XIII. §. 2. iterumque sub num. XVIII. §. 4. proponitur, si alibi (s) ubi tota perlegi potest, inspicatur, cor in parte exesum & marcidum exhibere; ne forte putes, ibi saltem præter animi defectiones, intermittentes pulsus commemorari; pro certo habe, ne ibi quidem de his quidquam esse te reperiturum.

21. Sed num alia, inquit, præter istas in Sepulchreto non producuntur, aut indicantur exulcerati cordis Observationes? In Sectionibus quidem his duabus IX. & X. alia præterea non producuntur; nisi forte ex IX. attinere huc velis XXIII. in qua cordis membrana exesa excoriataque memoratur: quæ a me Observatio consulto prætermiffa est cum quia cor ipsum erat illæsum, tum præsertim quia nulla diseret quæ conjuncta essent mala commemorantur, aut siquod designari videtur, id ad pulsum sequentium spectat, non intermissionem. Sed in Scholiis quibusdam Sectionis X. Observationes quidem indicantur nonnullæ, ut sub num. II. tum in ea Sectione, tum in ejus Additamentis videbis. Verum primæ, quæ Tulpii sunt, ut cum ipsius confers libro, deliquia habent; non pulsus intermissiones: alteræ, quæ ad Cabrolium auctorem spectant, ne ea quidem, sed hoc tantum: *ne quis hinc iis mortem allatam arbitretur; ambo laqueo vitam finire*. Quod si illius etiam mirifica Ob-

servationis ratio habenda est, quæ ante has indicatur, Bernardini Telefii, quamquam in ea non de erosione, sed de hæctica ariditate consumpti cordis, & salva ejus tantum tunica, prorsus deleri mentio fit, id est, ut ego intelligo, non secus atque in quodam phibico invenit Peyerus (t), adeo extenuati, ut sinister ejus thalamus vix mediocre corium, dexter vero simplicem tunicam parietum crassitie æquaret; certe nihil aliud leges apud Telefium, nisi eum virum diuturno morbo fuisse assumptum: quæres autem in citato ejus ver. nat. l. 5; c. autem 24; non 28. apud Meekrenium ipsum indicato, historiam hanc, nisi ea qua dixi, ratione explices, incredibilem: & si in ea pro cordis tunica tibi quoque ut Meekrenio, pericardium intelligendum videatur, cor ipsum, ut in hæctis non rarissime accidit, cum pericardio connatum intelliges: quamquam autem vel minus credibilis videtur, quippe in sano, repente mortuo, Observatio altera (u) pericardii, continentis membranam cordis, parenchymatis penitus consumti loco, sanguine nigricante repletam; quidquid tamen veri habeat; haud alia, opinor, quam prima illa ratione explicabitur. Sed præter Sectiones istas duas IX. & X. in quibus hæctus perquisivimus, alias esse quæ Observationes alias proferant ulcerati cordis, minime dubito, & ex parte scio. In quibus tamen cave numeros quæ libro I. Sect. II. producitur sub num. IX. Fucum enim Blancardus fecit Boneto, ipsum pro Observationis Auctorem in Scholio habenti. Eadem est enim re, non verbis, ac altera de duabus quæ supra (x) a nobis, & a Boneto jure meritoque tributa Riverio est, ex quo primam quoque tacite sumptam Blancardus (y) propofuit. Sed cum illa insuper quam post Riverianas consideravimus, haud aliter egit: ut valde suspicer, non uno loco & Boneto, & plerisque aliis, & mihi fortasse imposuisse. Itaque homine, ut veteris Poetæ (z) verbo utar, versutuloquo dimisso, certos Auctores quæramus.

22. Est igitur in Sepulchreti libro II. Sectione I. Observatio LXXXVI. quæ supra (a) commemorata est, Olai Borrichii in eo cui cordis exterior caro profunde exesa, in laciniis & villis carnosae putrescentes abierat. Haud ita abfinitia observasse postea Peyerum (b), video, & Grætzium (c), qui ab se conspecta non inleganti Icone representavit. Sed hic stricim significans quæ præcesserant, symptomata, inquit, *hydropem thoracis innuentia, diu vexaverant*. Peyerus non plura indicavit, quam adolescentem phibico fuisse, & hydropicum. Borrichius autem cum multo plura singillatim, & distincte proferat, nihil de animi deliquiis, nihil de intermittente pulsu attingit. Quod nec Bonetus ipse facit, cum cætera enumeret Observatione CXXIV. quæ videtur huc attinere propter cordis auriculam dexteram pure resertam, quod & ventriculus manabat. Minus id miror Sectione VI. Observatione XV. & Sectione VII. Observatione CIX. §. 1. & 2. Nam Rota, Fernelius, Trincavellius etiam antiqua hi cordis ulcera, ille majorem ipsius partem; quod sic accipies, ut in Viennensi illa historia supra (d) declaratum est; exesam propofuere; tamen ut casus memorabant, non describebant, alius empyema ægri diuturnum, alius consumptionem paulatim factam, alius morbum longum, nec plura, indicantur: quamquam si pulsus intermiffissent, aut animus deficere confuisset, credibile est, eorum aliquem id verbo saltem fuisse significatum. Quod vel magis de Marchetto nostro credo, non Dominico, sed Petro Equite, ejus Parente; nam Dominicus, etiam ejus Opera Chirurgica a magno Scriptore laudari, video, & fuit sane Medicus, & Chirurgus nobilissimus, nihil tamen nisi Anatomiam edidit suam. Itaque Petri sunt Observationes Medico-Chirurgicæ, quarum illa est XLVI. quæ ulcus proponit ad sinistram utque cordis caveam perveniens, & modo indicatis Fernelii, & Trincavellii Observationibus continuo subicitur §. 3; sed aliter atque ab Auctore scripta est. Qui cum præter maciem, febrem quoque, & virum imbecillitatem enumerasset, ut rationem redderet, cur fistulosi illius ulceris, sterni vulnus secuti, nulla spe salutis tentaretur curatio; non videtur deliquia, & pulsus intermissionem, si fuissent, prætermiffurus. Nec dubito, quin Hollerius quoque, si illa Archidiaconum vexasset, qui abscissum in cordis substantia habebat, & mulierem, quæ multos, sic utrumque fuisset in Scholiis ad suum caput de Syncope commemoraturus, ut ad proximum memoraverat caput

put (e) de cordis palpiratione, quæ illos afflixerat: & Bonetus pariter quod ad Archidiaconum illum spectat, ad VIII. quæ de eadem Palpitatione est, Sectionem retulit §. 2. Observationem VIII. etiam nescio, cur Forestum potius, quam Auctorem, laudaverit, quam Hollerium, ex quo nominatim id Forestus, & plura alia quæ sequuntur, descripsit. Cæterum quod in ejusdem Observationis §. 1. de cordis ulcere in femina ita scriptum est, ut de hac illud tantum sciamus, quod ob scabiem ad thernas missa, inde hydropica redierit, non hic magis utile est nobis, quam quod de corde eroso in quodam ob diuturnum usum acidularum vitriolarum, & Observatione pariter VIII; legimus Sect. XII. libri IV. Sed contra, peritiles sunt quæ Sectione eadem leguntur inter posthumas Observationes Jo. Bapt. Fantoni, XVI. & XXVIII. Neque enim sunt ita jejuna; sed quæ ægros male habuerant, diserte utraque, & præsertim prima, nos docent. Cum igitur cor alteri esset exterius purulentum, id est, ut Cl. Fantoni Filius postea edidit, corruptum, alteri abscisso in eo jam disrupto, alterum; in neutro tamen defecisse animus dicitur, aut pulsus intermiffisse.

23. Atque hæc sunt Observationes ulcerum, aut abscissus in corde aperti, in quas mihi hæctus contigit, ut, Sepulchretum versans, inciderem, vel potius quas in eo, aliisve libris memini videri; neque enim omnes vidisse me, puto, aut quas viderim, meminisse. Et sane hæc relegendi succurrat Lancisii locus (f), scribentis, cordis superficiem exesam quæ exulceratam se bis aut ter deprehendisse: signa vero hujus affectionis communia fere esse cum indicis, quæ præcordiorum aneurysmata comitantur. Sed neque id mirum, quia ipse quidem invenit plerumque cum his complicatam: neque inter signa eorum aneurysmatum necessario illa duo esse, de quibus hic quærimus, ex tot, alias ad te missis, aneurysmatum præcordiorum historis facile intelligis. Vide-ri etiam possent Meekrenii caput XXXV. (g) perlegentibus plures alia extare ulcerum cordis Observationes: & fortasse extant. Attamen ex iis quas profer, aut indicat, alias, si diligenter contuleris, ex illis esse, comperies, quæ jam a nobis sunt perpenfæ, aliarum autem pleraque in iis non invenies quos ipse quidem designat, scriptorum locis; nonnullas etiam longe aliter habere, cognosces, ac ipse videtur indicare. Namque inter narrandum Observationem suam, cujus postremam partem haud facile est intelligere, huc, inquit, exemplum simile, id est cordis ulceris cum crebra animi defectione, in discipulo suo Romæ a se dissecisse observasse se scribit Reald. Columb. de re anat. lib. 15. Columbus autem eum discipulum refert quidem, subinde in Syncope incidisse; verum non ulcus in eo fuisse, sed pericardium defuisse. Quorum autem in corde ulcera, abscissumve complexit, in quibus affectionibus, dum viverent, obnoxii essent, non dicit. Unus fupereft, quo, cum hæc antea ad te scripsimus, carebamus, Eximius Auctor, Senacius. Is eo capite (h), quod de Inflammationibus, Abcessibus, & Ulceribus Cordis inscripsit, tot vitati cordis Observationes commemoravit, ut si illas singulas, quod faciendi nobis in præsentia tempus deest, cum his contuleris, quas supra indicavimus, fieri non possit, quin præter has, repetas alias a Viro Eruditissimo animadvertas, certe autem quasdam Lutetie Parisiorum habitas, illamque præsertim in femina, quam sicut ipse ægyptotantem viderat, utinam cum mortua dissecaretur, videre quoque potuiffet. Tu igitur quotcumque invenies a nobis minime perpenfæ, in iis saltem attendas, velim, an sint ambo illa signa de quibus quærimus, adnotata. Etfi enim Senacius ipse (i) diserte negat, ex cordis ulceribus necessario sequi pulsus inæqualitatem; cum tamen (k) hanc, & crebra deliquia inter ea commemoret signa quæ ordinario illa ulcera comitantur; videndum est tibi, de utroque simul, an potius, ut credimus, de signo saltem alterutro fit intelligendus: nihil autem est unde melius cognoscere id possis, quam Observationes illæ quæ apud ipsum peculiariter tibi restant consideranda.

24. Quod si forte interim quæris, ex cordis erosione quid Valsalvæ, Albertino, aut mihi adnotare contigerit, Epistolas potes ad te meas XVI. num. 17. & 43. & XXIV. num. 18. relegere. Nihil de pulsum inter-

missione reperies, nihil de animi defectionibus, si leves quasdam excipias, ab Albertino animadvertas. At leves, inquis, illæ erant erosiones, & superficiei repus. Fateor; sed erant veræ, & ibi erant, ubi majorem cordi molestiam creari, supra (l) indicatum est. Veras autem fuisse, dixi, ne forte inter eas referres, in quibus videtur extrema cordis facies erola, nec tamen est: cujus videlicet falsæ erosionis exemplum Epistola propofita XXI. (m), & unde ea fiat, & quæ ratione internoscatur, tametsi pressius, ostensum est. Scilicet ex pericardii humore, præter naturam se habente aliquando concreciones quædam cordi adhærent, quæ suæ inæqualitate, & colore erosionem mentiuntur. Earum non ignaris proclive est fallaciam vitare, iis detractis, & subjectæ cordis membrana integritate detecta. Itaque in iis Borrichii, Peyer, & Grætzii quas supra (n) indicavimus, Observationibus noli id facile suspicari, cum membranam illam quærentes, assumptam, alioqui revera corruptam; & cor ea prius invenerint. Valsalvæ autem, & Albertino haud erant ejusmodi concreciones ignotæ. Ex alias alia mentiuntur, in his pinguedinem, & villos, pilosque, uti superius Literis (o) scripsimus. Itaque affectionem sustinimus, cum aliquando audiremus, in quodam cui permoletti fuerant cordis angores, præter pericardium flavissima aqua plenum, omnem cordis pinguedinem hic illic repertam esse quasi a muribus exesam. Nobis enim antea se se obtulerat ejusdemmodi species in vetulo milite, de quo alias (p) ad te scribemus, nec passi eramus ut imponeret: quod neque Cl. Schreiberus est passus, cum postquam in Observatione, quam alias (q) retulimus, diserte admonuerat, exterius cordi undique adhærentes villos magnos, longos, latosque, quasi carnis fungos tenere e sero sanguinis formari intra pericardium stagnante, imagines addidit villosorum cordium accuratissime expreffas, quas si quis inspiciat rerum ignarus, continuo deceptus minime dubitet, quin corda representent, quorum pinguedo, & reliqua superficies passim fuerint corrosioni- bus profundius exesæ. Num vero Sepulchreti libro II. Sect. II. Obl. III. extrema cordis facies, quæ describitur lanuginoso panno omnino similis, aut intima ruminantium animalium ventriculi tunica, appareret quasi corrola ob concreciones, villos mentientes, a sero depositas quo pericardium valde tumebat, an procul dubio ab ejusdem feri acrimonia revera esset cum exesima cordis substantia, ut in Scholio dicitur, omnino corrola, in medio relinquendo, sicut in Observatione quoque Laubii (r), an revera cordis facies exesa fuerit: etiam enim pericardium ultra libram i sanguinis atri congruati continebat; hic tamen aliunde quam a cordis facie destillasse poterat, & Laubius ipse, hesitanti similis, rem ita proponit: sanguine illo ope spongie absterfo, cordis substantia lamellis quasi obfusa & exesa oculis se fistebat. Verum si reapse cordis substantia in utraque Observatione corrola, & exesa fuit; dubitans enim utramque superius præterii; animadvertas velim, inter ea quæ ægrotantes patiebantur, nullum de pulsum intermissionem, nullum de animi defectione verbum legi. Quorum cum tot historiis sæpe neutra, nunquam utraque, haud raro alterutra dumtaxat fuerit; quid in propofita quæstione (s) existimandum sit, per te vides.

25. Quod si in apertis cordis abcessibus, & ulceribus res ita se habet; num forte aliter in conclusis se habebit? Quid præcessisset, cum tumores duos in sinistro cordis ventriculo vel ad ovi magnitudinem, ut in Cardinali Gambara invenit, reticeret, ut sæpius solet, Columbus (t): nec quod ad thoracis incommoda attineat, quidquam indicat Hildanus (u) in adolescente, qui in cordis acumine tuberculum habuit album ad nucis avellanæ magnitudinem; neque; ut ad Sepulchretum redeam; aliud, quam hydropem, Rhodius (x) in viro cui folliculus inerat in dextra cordis auricula, aut quam maciem Bartholinus (y) in bove, cui abscissus poma magnitudinis intra duos folliculos serum continens, dextero ventriculo adhærebat, aut quam spirandi difficultatem cum febre Gantius (z) in quodam, cui in basi cordis excrefcencia erant plurime, in his una ovo columbino par, omnes materia molli infarctæ. Me vero; ut alios scilens omittam; cum tuberculum offendi in corde Senis innatum, & certiorum factum esse, nostri (a), neque intermissiones pulsum, neque defectiones animi, neque

(a) De Bonon. Sr. Acad. Comment. Tom. 2. P. 1. ubi Medica. (*) Quia de his rebus vid. quæ fufius scribuntur Epist. 51. n. 21. & seqq. (p) Act. N. C. Tom. 7. Obl. 34. (q) Traité du Cœur l. 4. ch. 7. n. 2. (r) Ibid. n. 14. (s) Sect. 4. Obl. 4. l. 1. (t) n. 4. (u) Epist. 43. n. 17. (v) Epist. 16. n. 46. (w) Epist. N. C. Dec. 1. A. 6. Obl. 35. & in Sepulch. l. 2. S. 11. Obl. 31. (x) n. 20. (y) Anat. Pract. Obl. 40. (z) apud Cicer. de Orat. l. 3. (a) n. 18. (b) in Schol. supra cit. ad n. 21. (c) Disput. de Hydr. Pericard. §. 3. (d) n. 19.

(e) 29. libri 2. de Morb. Intern. (f) De Mot. Cord. 23. in Schol. (g) Obl. Med. Chirurg. (h) Traité du Cœur l. 4. c. 7. (i) Ibid. n. 1. in fin. (k) a. 3. (l) n. 18. (m) n. 2. (n) n. 22. (o) n. 4. (p) Epist. 43. n. 17. (q) Epist. 16. n. 46. (r) Epist. N. C. Cent. 9. Obl. 15. (s) n. 16. in fin. (t) De Re Anat. l. 15. (u) Cent. 1. Obl. 31. (x) l. 3. S. 21. Obl. 3. 18. (y) l. 2. S. 7. Obl. 112. (z) Ibid. S. 1. in Addit. Obl. 2. (a) Epist. 21. n. 4.

neque cordis palpitaciones, neque omnino quidquam præcussisse unde id tuberculum indicaretur. Quo minus mirari oportet, si quando repentinæ mortis illos occupant, qui nullo de incommodo querebantur, cum pars ad vivendum adeo necessaria, cur possit interdum, nul-

lis peculiaribus comitantibus incommodis, ejusmodi vitio laborare, cujus incremento parietibus illius perforatis, simul cum sanguine vita amittatur. Quibus de moribus proximas Litteras expecta, & Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXVI.

Verba sunt de Morte Repentina ex vitio vasorum sanguiferorum quæ sunt potissimum in thorace.

Subitas Mortes, quamvis frequentiores factæ hoc sæculo videantur, tamen etiam antea in Italia, aliisque regionibus, variis subinde temporibus non infrequentes fuisse, aliis ad te Litteris (a) demonstravimus. Confirmabit id; ut Plinium (b) omittamus, qui esse frequentes, scripsit, & cum plures ipse memoraret, vel plurimas prodidisse Verrum, docuit; id, inquam, recentioribus exemplis confirmabit Sæcio XI. Sepulchretti, inscripta de Morte repentina, ibi præsertim ubi aut Bartholinum (c) leges scribentem, A. 1652, initio Februarii mensis, ob inconstantem aeris intemperiem, multos in urbe Hafnia, inopinata morte subito extinctos, aut Panarolum (d) docentem, præcipui & repentina morte A. 1651, brevi temporis spatio unum post alium Romæ occubuisse. Huc Lancisium (e) adde, qui idem sub Alexandro VII. id est annis post paucis, ibidem accidisse, ostendit, & in Hetruria, ut arbitror, circa idem tempus, antea autem, nempe circa initium præteriti sæculi & Romæ, & Venetiis, & in aliis quoque Civitatibus.

2. Sed quodcumque, & ubicunque ejusmodi contingit mortis, causam aut in cerebro, & nervis, aut in pulmonibus, & arteria Aspera, aut denique in corde, & sanguiferis vasis ab Anatomicis esse querendam, neque ego dubito, & idem Lancisius in egregiis libris, quos de Subitaneis edidit Moribus (f), satis præmonstravit. Cum igitur ea sit a me causa in duobus primis ipsius sedis generibus antea quæsitæ, cum Epistolæ ad te scriberem de Apoplexia, & de Suffocatione; reliquum nunc erit, ut in tertio quæram, id est in corde, vasisque sanguiferis, quæ thorace potissimum continentur. Nolo enim iterum, quod sæpe fieri video in Sectione hac Sepulchretti, de Apoplexiis, aut de Suffocationis verba facere, nec de iis qui ob læsum aliquod ventris viscus repentinam mortem obiere, antea scribere, quam incipiam de Ventre: quamquam ejusmodi mortis proxima causa non in viscere illo vitato, sed fere per nervos, aut sanguifera vasa in cerebro, & corde est. Scilicet in viscere illo ventris, aut nervi sic irritantur, ut cordis musculum, meningemque cerebri vehementius convellant, aut vasa ita eroduntur, ut sanguine effuso, repente iusta hujus copia cor, & cerebrum deficiat. Sed nos in loco de his videbimus. Nunc quæ Valsalvæ, & nobis in corde, & proximis dumtaxat vasis se causæ obtulerint subitæ mortis, scribemus. Nomine autem subitæ mortis eam hic accipimus, quæ, sive ejus præfatio fuerit, sive non fuerit, celerime hominem rapit præter ipsius, aliorumve eo quidem tempore expectationem. Cujusmodi mortis ex vitio aut cordis, aut proximorum vasorum exempla occasione habuimus proponendi Epistola XVII. (g), XVIII. (h), XXI. (i), XXIV. (k), & XXV. (l). Jam vero eorum quæ restant, pleraque accipe: & primum ex Valsalvæ hæc tria, quæ ad vasa attinent; nam quæ ad cor spectant, in proximis Litteras rejiciemus.

3. VIR annos quinquaginta natus, qui alias sanguinem, sed paucum, exspuerat, anhelare quoque interdum solitus, dum malleo ambabus manibus arrepto, diutius, magnaque cum vi nescio quid percussit, repente cadit, & uno, aut altero verbo auxilium implorat. Mox loquela amissa, anhelans, intra horæ dimidium pallente facie moritur. THORACIS sinistrum cavum invenitur sanguine omnino plenum, cujus magna pars concreverat. Eruperat hic ex erosa arteria Magna, ubi descensura ad vertebrae se inflectit. Ibi enim in aneurysma dilatata, respondentes vertebrae excavaverat, & quæ hæc excavata erant, ibi absumpta arteria videbatur.

4. Quam cavere debeant conatum quemlibet ii qui-

bus dilata arteria est, hic etiam casus ostendit. Conatum enim auctus consequitur sanguinis impetus, quo extenuata, aut ex parte erosa arteriarum tunica perumpuntur. Quod et si multis illorum per se accidit, velut ei de quo protinus scribemus, Juveni; tamen & multis non accidit: cavendum autem est omnibus, ne sibi ipsi mortem accelerent, quæ per se tardius esset ventura.

5. JUVENIS annorum circiter viginti septem multum jam tempus tumore quodam pulsante in pectoris parte dextera inter costam tertiam, & quartam affligebatur, quo in tumore, dum ab uno se in alterum convertebat latus, fluctuantem materiam, eique motui obsecundantem sentiebat. Anhelatione interdum correptus fuerat: quæ tamen brevi post sectam venam remittebat. Dum Sacris interesset, ex improvviso cadit, facie pallescit, vix loquitur, cito moritur. IN THORACE aneurysma conspectum est magnum. Nam quæ Carotides arteriæ erumpunt, incipiens, & ad sternum se extendens, cui tam valide adhaerebat, ut separari sine laceratione non posset, sub clavícula etiam dextera ad tertiam, & quartam costam se producebat, quarum anteriorem faciem excavaverat, asperamque & inæqualem reddiderat. Denique intra pericardium perveniebat, ubi perruptum, sanguine omne hujus cavum impleverat. Nulla in corde polyposa concretio fuit.

6. Sed etiam sine aneurysmate interdum eroditur, effunditurque sanguinem arteria Magna, quod proxima perbrevis docet historia.

7. QUIDAM extremo Junio A. 1689, improvvisa morte sublati sunt. CADAVERIS fecandi venia a consanguineis vix impetrata, Magna arteria inventa est rupta quæ proxima est cordi, pericardium autem inde plenum omnino sanguinis coagulati.

8. Noli mirari quod ad hæc Observationes vix quidquam, aut nihil addotem. Namque ubi de Aneurysmatibus scripsi, satis multa interjeci quæ huc conveniant, & hæc Observationes pleraque habent per se clara, & præter hæc, bene multa mihi, nec ita breves, sunt, quas his subijciam. Quæ ut respondeant quo ad ejus fieri potest, propositis Valsalvæ Observationibus, ab Aortæ aneurysmatibus initium capiam.

9. VIR ludo pilæ lignæ, & meri abusu nimis deditus, ex utroque in dolorem incidit brachii dexteri, mox & sinistri, cum febre conjunctum. Apparuit deinde ad sterni supremam partem tumor, furunculi instar majoris: quæ specie decepti vulgares quidam Chirurghi, pulsatione aut minime animadverta, aut neglecta, ea quæ ad suppurationem perducere vehementius solent, impulerunt. Cum tumor increveret, alii mollimenta adhibuerunt, unde is imminui visus est, delinens videlicet, laxatissimeque fibris, quas medicamenta illa priora irritaverant. Verum cum ea res ad integumenta communia potius, quam ad propria tumoris attineret: cito hic non modo pristinam illam magnitudinem rursus, sed vel majorem in dies ostendit. Itaque cum in Bononiensem Incurabiliū Nosocomium anno, opinor, 1704, exceptus esset æger, cydonium medicore æquabat malum, & quod multo pejus erat, exsudare sanguinem quodam loco incipiebat, ut proprius nihil factum sit, quam ut cutem, ibi ad summam tenuitatem redactam, ipse, instantis jam periculi ignarus, disrumpere, dum ostendendi sui morbi causam splenia detrudere cœpisset. Quod, re statim animadverta, perficere prohibitus est, & quiescere iussus, & de proximo inevitabili & mortali hac vita discessu pie serioque cogitare. Qui postmodum contigit ex prænuntiata, sed non tam cito ab ægro expectata, immanni sanguinis profusione. Ea tamen animi præsentia fuit, ut statim ac prodire sanguinem sensit, simul Deo se com-

commendaverit, simul pelvim quæ ad lectulum erat, suis ipse manibus cepit, & quasi alterius excipiens sanguinem, tumori hianti subjecit, dum continuo ex proximo ministri accurrerent, quorum mox inter manus defecit. CADAVER, antequam dissecarem, inspiciebat, nullum amplius tumorem conspexi, quippe qui, effuso sanguine, quo extrorsum attollebatur, subfederat. Pertusa ibi erat cutis, & quæ cuti subsunt, amplo foramine, duos simul digitos admittente. Adiposa thoracis membrana inter dissecandum, aquam emittebat, quæ & vesiculæ quædam turgebat, hic illic ex summa cute in pedibus & cruribus prominentes. In thoracis etiam utroque cavo aqua erat plurima, eaque subflava. Magnum autem erat aneurysma, in quod anterior paries, arcus ipsius Aortæ se expandens, summum os sterni, huicque infidentia claviculæ extrema, & costas proximam partem absumperat, partim inducitur carie vitia verat. Quæ autem ossa absumpta fuerant, aut carie infecta, ibi nihil omnino supererat de arteriæ tunica: quibus alibi substantia undique intus adhaerebat crassa, exsuccam, & luridam carnem referens, punctis quibusdam albicantibus distinctam, quam facile divideres in plures quasi membranas, alias aliis impositas, natura ab iis quibus adhaerebant, tunicae prorsus diverfas, quippe evidenter polyposas. Quibus accurate perspectis, nihil præterea occurrit annotatione dignum.

10. Miserabilis hujus viri exitus illud primum docet, quantopere inter initia curarum sit omni artis auxilio, ne interna aneurysmata incrementum capiant: deinde, si aut medentium inscitia, aut ægri inobedientia, aut ipsius morbi vi tantum capiant, ut communibus solum protegantur totius corporis integumentis, tum cavendum esse, ne splenia, jam siccata præsertim, cutique adhaerentia, temere avellantur: denique, si res eo pervenerit, ut jam ruptio cutis imminuat, venæ autem sectio, aut ob ægri constitutionem, infirmitatemque, aut ob alia quæ alias (m) attigimus, suspecta sit; præcogitanda esse omnia, per quæ dies saltem aliquot vita protrahatur. Scilicet præter summam quo ad ejus fieri possit, corporis, & animi quietem, summamque abstinentiam, ut ne plus quam vitæ servandæ satisfiat, idque partite, & ex minime auctuosis, exhibeatur, præter eum corporis situm quo sanguinis pondus attenuatum cutem non urgeat, & alia ejusdemmodi, excogitandum est aliud a Chirurgis præsidii genus, ut puta si quadruplicatum ex vesica bubula, aut ex molli aluta splenium imponeretur, cujus splenii oræ omnes per medicamentum quod valentissime id posset, ad proximam cutem, quæ circum tumorem adhuc integra & firma esset, agglutinentur. Sed tu hæc melius, ipse enim servandi vel ad unam horulam hominis studio abreptus, fortasse ineptio. Falcias autem arctas, & laminas elatere firmatas haud memoro, non tam propter illa quæ de noxis gravissimis, progrediente tempore inde illatis animadvertit Lancisius (n); neque enim hic agitur, ut quam diutissime vivat æger, sed ne continuo moriatur; quam propter extenuatam cutem, cui pressio est omnis periculosa. Attamen de tribus ægris, cum hoc quem descripsimus, conferendis, a Wagnero (o), a Lafagio (p), a Lentilio (q) dissectis, videre poteris, quid in ultimo ad profuvium sanguinis retardandum, adhibendum sit; quamquam in secundo dumtaxat, nihil jam nisi attenuata cutis restabat, quæ a sanguine perumperebatur, quamobrem idem qui in nostro, eventus fuit, ut statim ac rumpi tumor cœpit, simul immanis hæmorrhagia, & mors ingruerit. Quod reliquum est; exemplum hoc meum celerissimi obitus ex aneurysmatis ruptione externa, etsi hic minus spectare, fateor, quia repentinum dici non potest quod jam jam instaret, & evidens erat, & prædictum fuerat; tamen protulit, ut oculis imaginem quandam subicerem inter aneurysmatum ruptionis. Extenuatis enim haud secus ac cutem vidimus, dilatata arteriæ tunica, hiatus fiat, & sanguis profundatur, necesse est; quemadmodum alias (r) in muliere ex nostra Observatione tibi descripsi, in viro autem nunc describemus ex Observatione quam extremo Novembri A. 1708, ab se habitam, nobiscum Venetiis tunc redeuntibus, postmodum communicavit Diligentissimus Sanctiorinus.

11. JUVENIS robustus, in triremibus vivere assue-

rudes Venetiis flatum vocitant, & a flatibus esse, credunt, quamvis sæpe sit cum organico quopiam interno vitio conjuncta, a motu paulo violentiore spirandi difficultate corripiebatur. Duo præterea ab illius focis fuerant animadverta, alterum, a cibo somniculosum præter modum fieri solitum, alterum, sæpe ad lumbos utramque admove manu consuevisse, & valenter deorsum versus fricare, quasi ibi molestiam aliquam perferret, quæ iis frictionibus levaretur. Hic cum in domo meretricia ad ignem federet, inter loquendum repente obiit. CADAVERE inspecto, cujus neque crura, nec venter tumeant, & hoc aperto, depressum apparuit diaphragma. Thoracis cavea dextera ingentem effusi sanguinis copiam habebat. Prodierat hic ex arteria Magna, quæ diaphragmati jam proxima, ibi suum ipsum truncum in aneurysma, pugni magnitudine, dilataverat. Quod polyposis, quasi membranaceis, concretionibus refertum, a dextris quidem erat perruptum; a sinistris autem corpora proximarum vertebrae læserat adeo, ut magna offesa squama ab ipsis nullo negotio detraheretur. Cæterum nulla in Aorta offensa. Cor durum valde, & in se contractum.

12. Cor posse convelli, superiore Epistola (f) scriptum est. Cujus rei exemplum habes, ni fallor, in hoc Juvene, sed alii causæ tribuendum. Cæterum quod a cibo hic fieret magis quam alii, somniculosus, & aneurysmati, & distento ventriculo adscribendum videtur, qui etiam tunc fundum antrorsum verat; tamen quanto plus ipse spatii occupat, tanto minus; utcumque abdomen cedat; cæteris ventris visceribus relinquit, ut compressis ibi sanguiferis vasis, sanguis quo expeditus iter est, feratur ad cerebrum. Igitur si hinc alii propiores tunc fiunt in somnum, multo magis fiebat hic Juvenis, cui propter aneurysma eo loco situm, jam minus facilis erat cursus sanguinis deorsum. Reliqua proclive est explicare, in his aneurysmatibus ruptionem, in ea potissimum domo factam, ubi fortasse ad ignem non fidebatur, cum ea contigit. Nimirum a mulierculis, & ab amicis honestandæ rei causa multa sepe numero confinguntur. Vide in alterius Juvenis non dissimili in loco improvisa morte quid suspicatus sit Lancisius (t). Ille quoque calefaciendi causa ad ignem accessisse dicebatur. Quid si ignis ille erat, de quo Parmeno, si probe meminimus, apud Terentium (u),

Accede ad ignem hunc; jam calefecit plus satis. Sed tamen peccatorum ultor Deus non patitur semper, occultari, quomodo in delicto per delictum ipsum penas sumat. Quod satis intelligi potuit in eo milite, cujus mors subitanea in æstu venero accidens cum horribili clamore, ac jactatione corporis, narrata est a Cl. Viro Christiano Vatro (x), eaque a sanguinis eruptione in pericardium, facile ex vena aliqua majuscula (y), si revera nulla fuit ruptura cordis, vel auriculæ. Sed multo magis intellectum est in horribilo illo casu quem proxima docebat historia.

13. MERETRICULA duodeviginti annos nata, macilenta, aliquot jam menses, & dies præsertim ultimos quindecim de lassitudine quadam, & fastidio cibi, & rerum ferme omnium conquesta, quo minus alimentis cæteris, eo magis vino meraco, cui semper nimis dedita fuerat, utebatur. Ad hanc cum quidam ingressus esset scortator, & post modicum tempus egressus confuso vultu, & turbato, ipsa vero, duabus, aut tribus interjectis horis, non appareret; vicini, qui hæc animadvertenterant, introgressi, non mortuam quidem, sed & frigidam invenerunt, jacentem in lecto ea corporis figura, ut dubitari non posset, quo in opere interisset, præsertim cum virile semen conspiceretur quod e locis muliebribus defluebat. Quæsitum est ex me, de ejus cadavere numquid vellem genitalia? an cætera etiam viscera? Utraque respondi: non quod in illis, delapso jam semine, peculiare aliquid me visurum sperarem, sed ut quadam, sæpius observata, recognoscerem; nam in reliquis partibus, & facile, ut tum dixi, in magno quopiam perrupto vase conjicere me causam repentinæ mortis inventum iri. Tempestas erat fervidissima, quippe Nonis quintilibus A. 1725. nec postmodum mortis licuit, nisi tandem sub vespere, cadaver incidere. Itaque mutato consilio, Mediaviam nostrum misi, qui inspicere omnia, præcipua vero dumtaxat ad me domum perferenda curaret. COLLUM sub ipso mento livebat,

line

(a) Epist. 2. n. 2. & seqq. (b) Nat. Hist. l. 7. c. 53. (c) Obs. 24. (d) Obs. 9. (e) De Subit. Mort. l. 2. c. 3. n. 7. (f) l. 1. c. 5. n. 4. & c. 9. & seqq. (g) n. 10. 17. (h) n. 2. 8. 14. 25. (i) n. 47. (k) n. 13. (l) n. 2. 10. 12.

(m) Epist. 17. n. 31. & seqq. (n) De Aneurysm. Propos. 38. (o) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. Obs. 179. (p) Ad. Erud. Lips. Suppl. t. 3. S. 9. (q) Eph. N. Cent. 1. Obs. 66. (r) Epist. 21. n. 47. (s) n. 13. (t) De Subit. Mort. Obs. Phys. Anat. 2. (u) Eunuch. Act. 1. Sc. 2. (v) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obs. 163. (w) Vid. infra, n. 26. & 27.

fine ullo tamen indicio vis extrinsecus illata. Livebat quoque nonnihil dorsum. Tenfum erat abdomen, nec ullam ostendebat notam unde coniceret, mulierem utrum tulisse. Illo diducto, Tenuia intestina apparuerunt valde rubentia. Crassa, praesertim inferiora, recrementis plena, ventriculus perimagnus, quamvis inanis propemodum. Serum in ventre erat effusum ad libram circiter, aquae non dissimile turbidae in qua recens caro lota esset, acre autem adeo, ut extremos digitos sensu cufusdam quasi ardoris afficeret. In Thorace pulmones naturali undique colore, ut ne a tergo quidem nigricarent.

Pericardium vero distentum adeo, ut per infistum vulnusculum serum exfluisset, ejus simile quod in ventre descriptum est. Multum autem inerat, sub eoque niger, & firmissime concretus sanguis cordis faciem operiebat. Quod cum vasis Magnis, & genitalibus postmodum matutino tempore ad me allatum antequam inciderem, animadverti, neque ipsum, neque Magnae arteriae truncum esse dilatatum, imo utrumque sua parvitate mulieris staturae, quam parvam potius fuisse dixerant, respondere. Tum eam arteriam ab inferiori extremo, quod ad septum Transversum fuerat, dissecurus, cum vidissem, non multo superius, latus ejus alterum ad tractum quintumque aut sex digitorum transversorum nigricare; id esse cognovi a sanguine in cellulas effuso extimae dumtaxat tunicae; nam caetera bene se habebant. Vitium autem interius a sinistro arcus Aortae extremo incipiebat, & inde ad cor usque pertinens, eo fiebat majus, quo arteria propius ad cor accedebat. Scilicet alibi indicia occurrebant subalba futuri ossis, alibi quaedam inchoata quasi foraminula, sulci alibi paralleli in longitudinem ducti: sic passim arteriae illa facies erat inaequalis. Verum ubi ventum erat prope valvulas Semilunares, quae strigosa videbantur, semidigiti intervallo supra eam quae tenet posteriora, erat orificium quod apicem digiti pollicis admisisset, per quod Aorta cum subrotundo aneurysmate communicabat, sacculi forma ad ipsam appensi. Superabat is sacculus nucem juglandem suo viridi indutam cortice: atque ita erat a tergo Aortae collocatus, ut cum sinistrorsum nonnihil vergeret, officii videretur sinistras aures, adjectivae Sinus non obesse non potuisse. Ruptus autem in summo fuerat a sanguine illinc in pericardium exundante per medio cre foramen, cujus ora erant nigrae, & dilaceratae. Sacculi interiore faciem rubra pellicula convelliebant polyposae, quas, ut fit in capis, facile posses in quot liberet dividere. In auriculis autem, & ventriculis cordis neque erat ulla polyposa concretio, nec supererat sanguinis quidquam. His ita perspectis, ad uterum, ovaria, & tubas oculos, & cultrum converti. Tubarum altera cum altero ovarii extremo habebat suam ultimam partem connatam. Haec autem erat in utraque prorsus ocellula, ut neque orificium, neque fimbriae usquam apparerent. Cum vero ad eam partem esset tuba utraque aliquanto latior, quam folet; incisa exhibuit aliquanto etiam plus, quam folet, humoris illius sui, qui pro virili femine ab nonnullis acceptus est; sed hoc ipsius, & in fine etiam suberuentis prodibat. Ovariorum illud cui tubam connatam fuisse, dixi, vesiculas continebat plures, & majores. Et cum utrumque subrotundius, laeve, succosum, & turgidum esset; majus aliquanto erat alterum, quod praeter vesiculas ejusdemmodi, habebat ab una parte sub ipsa membrana nigrum sanguinem, & ferme concretum, nec pro ovarii mole paucum. In utero denique nihil fuit adnotatione dignum, nisi quod ejus interior dumtaxat facies ex fusco rubebat tota ad internos usque oculi fines. Hoc angustum erat; sed albo quodam ac crassiusculo humore sedum, qui cum dissimilis esset tum virilis feminis, tum ejus mucii qui ibi secundum naturam deprehendi solet, suspitionem injectit fluoris alicujus, quo hac femina laborasset.

14. Qui maris semen ipsum contendunt in mulieris tubas pervenire, similitudine abrepti, quae non bonis tantum Medicis, ut ait Hippocrates (z), sed & Anatomicis interdum imponit, non illud totum existimassent e genitali hujus mulierculae defluxisse. Mihi vero, cui minime propositum est quod summi Anatomici aliquando se vidisse, testantur, sed quod saepius quidam alii ac facilius statuunt, in dubium vocare, satis est quae ipse animadvertem, retulisse. Caeterum eorum qui in venere improviso sunt mortui cum Donatus (a) multa exempla collegerit, non omnia tamen quae

poterat, commemoravit; quando unus Plinius eo ipso, quem laudat, loco (b), non duo, sed quatuor produxit. Inter illa vero, mulieris nullum protulit, si eas excipias quas intolerabilis constuprationum multitudine interfecit. Neque Schurigius (c) cum omnia undique hujusmodi mortuum exempla colligeret, ullum reperit quod ad feminas attineret, duobus exceptis quae non Medicorum historiae, sed Inscriptiones quadam suppeditarunt, quae verae, an confictae essent, neque ipse, neque ii ex quibus descripsit, quaevisse. Quamvis autem Valerius Maximus (d) sic mortuos non libidinis suae, sed fragilitatis humane ratione dicat, sine namque vitae nostrae variis, & oculis causis exposito, interdum immerentia supremi fati titulum occupare, cum magis in tempore moris incidant, quam ipsam (malim ipsa) mortem accersant; tamen dissectio, & ratio quoque satis ostendunt, quantum libido, ad occultas illas causas accedens, mortem acceleret, sanguinem concitando, & occulta aneurysmata, aut infirma etiam intra cranium vascula disrumpendo: quae absque ea, aut alia simili causa esset, multo diutius durarent, & usque ad senium fortasse, velut in eo contigerat, quem anno ante quam illud scortum, in Gymnasio incidentes, hac quae continuo scribentur, observavimus.

15. SENEX pinguis annorum circiter sexaginta repente obierat ex apoplexia, ut credebant qui ipsum noverant tremore laborantem. PERICARDIUM retulerunt; neque enim hoc ego, sed caetera incidi; tanta propemodum sanguinis copia fuisse distentum, quantum vitrea duo vasa, quibus sanguis hic excipi solet & vena exiens, continerent. Cor erat magnum, Aorta autem arteria dilatata supra cor, & in curvatura etiam tota, ossis bracteae, quales passim in arteriis quoque artuum fuerant, interiore facie distinguiebatur. Ab eadem facie, non magno supra cor intervallo, foramen digitum admittens, initium fumebat, & obliquo trium ferme digitorum transversorum itinere per tunicas ab imo sursum pergens, in facie demum arteriae exterioris intra pericardium hiabat. Ea via sanguis in hoc irruerat.

16. Etsi non constat, quo tempore aneurysma inceperit in hoc Sene, credibilis tamen est, ea quae pleraque alia, etate initium coepisse. Certe autem ea quae descripsimus, arteriae vitia intra breve tempus potuisse fieri non videntur. Similia his sui indicium annis duobus, aut tribus ante obitum praebuerunt in ea muliere, cujus eundem exitum statim proponam.

17. MULIER pingui habitu, annos nata ad quinquaginta, fobia, natura tristis potius, & taciturna, annos jam quatuordecim vidua, nulli obnoxia morbo, nisi quod duobus ultimis, aut tribus annis postquam menstrua desierant scilicet, statu quodam, ut vocabatur ipsa, vexari solebat ad cor, eamque viciniam; cum matutino tempore, bene valens ad opus surrexisset suum; texitrix enim erat; eaque diserneret quae ad novam telam exordiantur sunt necessaria, ob dixit, nihilque praeterea; ibi enim statim, sicut brachia iugo habebat subnixae, mortua est. Erat idem mensis A. 1729, quo mense, ut ad eolium (e) scripsi, tot alios ex hac Civitate repentina mors abstrulerat: itaque etsi in Agro ad eum locum qui Medoaci Pons vocatur, hac femina extincta erat, illic Medicus, & Chirurgus, quorum id erat officium, sunt missi qui cadaver dissecarent. CERVICES, & brachia erant rigida, ut non sine vi flecti possent. Secto cranio, magna illico profluxit sanguinis copia, visumque est ipsis, vas aliquod inter cerebrum, & cerebellum esse disrumpitum. Illud certius est, cum Thoracem intropicerent, pericardium se obtulisse adeo distentum, ut cum vulnus inflixissent, cruentum serum exsiliret. Sanguinis autem pars reliqua concreta circum cor haerebat corticem instar crassiorum. Nec solum hac retulerunt: sed cor ipsum cum annexis vasis intactum secum attulerunt, ut ipse diligenter examinarem. Quod postmodum faciens, iidem, aliisque adstantibus, sic inveni. Cor erat parvum, caeterum & pinguedine instructum opima notae, & sanis firmisque, & quod ad ventriculum sinistrum attinet, bene crassis parietibus. Nihil in eo, aliisve cavis, nihil in Magnis vasis fuit sanguinis, non dico fluidi, sed ne concreti quidem, nedum polyposi. Sana praeterea omnia, si limbos excipias valvularum quae Tricuspidales, & Mitrales dicuntur, quippe totos parvulis, subrotundis, quasi carnis tuberculis distinctos, glandulas mentientibus. Sed hac nimirum haud rara sunt; quin multis jam in corporibus tibi descripta. Cum igitur cor ad hunc modum habere-

haberet; neque in aliis quae ipsi annexa sunt, vasis quidquam extaret praeter naturam; una supererat, quam perultrarem, arteria Magna, Cujus cum eum, tractum aperuissem, qui ad thoracis vertebrae affixus fuerat, albidamque maculam primum, deinde longo supra hanc intervallo, alteram ea majorem, & flavescens adnotassem, futuri olim ossis indicia; oblongam, sed modicam prominentiam pariter interius vidi qua arteria deorsum spectare incipiebat, ex naturali quidem substantia, sed ipsam minime secundum naturam. Deinde antequam aperire ulterius pergerem, animadverti, ab ea sede unde sinistram emittit Corotidem ferme ad cor usque Magnam arteriam esse multo quam oporteret, latioram. Mox, ea dissecta, conspexi toto hoc amplo tractu quo dilatata fuisse, dixi, intus asperam, & inaequalem ob rigidas ac duras lamellas ossis ita crebras, atque confectas, vix ut exigua quaedam intervalla relinquerent inter se. In quibus intervallis, cum arteriae tunica interioris exesae, & exulceratione quadam attenuatae perspicerentur; mirum erat, uno tantum loco haud procul a corde ad posteriorem, eandemque sinistram partem, id demum accidisse quod totalis antea poterat. Scilicet per unum ex ejusmodi intervallis sibi viam sanguis paulatim fecerat, & sub tunica venerat arteriae extimam, quam ab intimis primum diducendo, attollendoque, sicut ampla quasi echymosis docebat, quam ipse ibi concrevisse effecerat, tum deinde magis, magisque distendendo, uno in loco perruperat, intraque pericardium se effuderat. Caeterum qui rami ex tam vitata arteria ad caput, humoreque tendebant, ii erant omnes, quantum ex eorum annexa parte conjicere licuit, omnino sani.

18. De lamellis ossis, & de conjuncta Aortae exulceratione proximis Litteris quaeremus, in quas propterea singularem Observationem dissero, huc aliquin spectantem (*), mecum a Viro Cl. communicatam, improvisae mortis ex sanguine per foramen Magnae arteriae, plurimum vitatae, in pericardium illapso. Sed tu interea miraris fortasse tam celerem mortem (f) ex non majori effusi sanguinis copia quam quae possit pericardio contineri: cujus capacitatem sic definit Boerhaavius (g), ut cor se re duplo majus, Fantonis autem (h), ut prae cor, aquae libras fere duas excipiat. Quod si non modo repletum, ut hi, sed distentum etiam ponamus, quod feri exitus cum saltu in Mulieribus descriptis (i) ostendit, laxatum praeterea, velut in Sene (k) usque adeo, ut eam quam retulerunt, possit capere sanguinis copiam; attamen oblivisci, aias, non decere, quanto praeter comparationem plus in haemorrhagiis prodeat interdum sine hominis morte intra horas duodecim, aut quindecim, ut Litteris (l) testatur, ne vetera exempla, quae apud Schenckium (m) extant, commemorarentur, librum sanguinis viginti intra quinque dies, imo intra unum diem, & duas noctes, aut librum quadraginta intra dies sex e naribus, aut viginti quinque intra dies tres ex utero profluentis, salva aegrorum vita: feminas autem praefertim, & plus sanguinis generatim habere, & majores hujus profusiones facilius ferre; non videri dubitandum: quae cum ita sint, Mulierem de qua novissime diximus, fortasse ex apoplexia potius, quam ex rupto illo aneurysmate extinctam esse. Haec si dicas; a te petam, ut primum attendas, quid discriminis sit inter sanguinem multum illico, & sanguinem longe plurimum, sed paulatim intra multas horas, diuque effluentem; deinde inter effluentem ex ipso prope originem, Aortae truncum, & effluentem ex diffitis ramis; denique inter effluentem intra pericardium, & effluentem extra corpus. Primum discrimen indicabit, non esse hic satis temporis ut se contrahant vasa circum reliquum sanguinem, neque ut hic supplementi aliquid accipiat, unde ejus partes inter se, & vasorum tunicae, ipsas contingant, sine quo in gyrum agi sanguis non potest. Ex discrimine altero simul intelliges, repente subtrahi justam copiam sanguinis universo corpori. Ex tertio autem cor facile offendi insolito exteriori contactu sanguinis, copiaeque cumjecta impediti, quae si pericardium distendit, cor etiam premit, necesse est. Nec te illud moretur quod in pericardii hydropse moveri cor pergat; aliud enim est paulatim augeri aquam; aliud sanguinem repente effundi, & aliud aqua, aliud sanguine urgeri, qui praeterquam quod statim atque effusus est, ad concrendum fit pronus, certe quanto aqua crassior est, tanto accedit magis ad solidorum naturam, quae, si cordi admoveas, illico ejus

motum sistendo, syncopem inducunt, ut ad motum aut specilli, aut digiti exemplis in duobus vulneratis hominibus accidisse, ostendit Celeberr. Vir Senacius (n). Aut si haec non satis sunt; huc duo superiora discrimina adde. Adde etiam truncum Aortae dilatatum, & fibris carnis magna ex parte exesis, rigida autem officula intus habentem: quae res quantum difficultatem afferant sanguinis provectioni, satis manifestum est, & quod consequitur, quanto majores exigant cordis vires, quae ex iis quae diximus, ut labefactatae sint, constat. Quod si haec forte satis non facerent universa, malleque adhuc propter eam sanguinis copiam quae intra cranium apparuit, feminam hanc apoplexia potius, quam disrptione aneurysmatis fuisse sublatam; historias lege quae sequuntur, duarum mulierum, propositae haud ita abimiles, nisi quod nulla tamen, nedum ingens illa quasi effusi intra cranium sanguinis vis fuit a nobis deprehensa.

19. FEMINAM annos natam plus triginta inopinata mors hic repente extinxerat circa medium Majum A. 1738. VENTRE, & Thorace reclusis, in illo nonnihil, in hoc nihil effusa aqua a Mediavia nostro inventum est; sed oppletum sanguine pericardium ex rupto intra ipsum Magnae arteriae aneurysmate, in quod non modo hujus arcus totus, sed & pars initio arcus ejusdem proxima se dilataverat. Caput, & pleraque viscera ego dissecui. Intra cranium autem non plus sanguinis deprehendi, quam satis esset ad vasa quae per Tenuem meningem repunt, mediocriter turgida sicut erant, efficienda, & ad rubras guttulas quae ex secta medullari cerebri substantia passim apparebant, sufficiens. In Lateralibus ventriculis aquae turbidae non multum, nec pallor in Choroidibus plexibus. Caetera huc non attinent, quae in cerebro, nervis, auribus, aliisque in partibus, & nominatim in Succenturiatis renibus animadverti; haec enim ea mulier est, ex qua horum dexterum singularem forma praeditum Epistola descripti Anatomici XX. (o). 20. Nunc eam omnem Observationem subsicium, cujus una dumtaxat particula in VI. fuit Adversariis (p) proposita. Quae etsi prima earum fuit in qua aneurysma Aortae ruptum vidi intra pericardium, tamen consulto a me tibi est in hunc locum servata, quia plura, & varia continet, pluresque, & varias adnotationes requirit.

21. VENETA Mulier, eadem ac novissime descripta, etate; statura, colore, habitu corporis laudabili, vel potius subpingui; plurium liberorum parens, ante annos decem correpta artuum inferiorum paralyti, roris marini usu sana facta esse dicebatur, certe nulli post id tempus incommodo fuerat obnoxia, quod quidem esset adnotatione dignum. Verum ante plures menses laborare coeperat, nec tamen assidue, spirandi difficultate, & tumore praeterea secundum longitudinem colli pulsante in regione arteriae Carotidis dexterae; nunquam tamen (id quod ob ea quae in mortua invenimus, adnotabis) de dolore, torpore, aut tumore brachii dexteri conquesta est. Quatuor autem, an quinque ultimis diebus de molestissimo quodam sensu querebatur non secus ac si coxae, ut ipsa dicebat, abdomen versus conciderent; cum de improviso circa medium Decembrem A. 1708. quodam quasi animi deliquio prehensa, & se mori, affirmans, aegre ab accurrentibus mulieribus sustentata, & in lecto collocata est, ubi facie, labrisque praefertim, lividis, frigida, sine sensibus, pulsus perexili, respiratione autem difficili, & lenta, citius quam hora quadrans ab initio ingruentis mali praeteriret, excessit & vita. CAVERE inspecto, quod nullum usquam cedema, aut aliud adnotandum exhibuit, & Ventre aperto, intestinorum partes aliquae se obtulere, si colorem attenderes, quasi inflammatae: qui color mox etiam in pancreate obvis fuit. Attentius autem inspectando Tenuia intestina, in horum parte, ad palmi tractum, minima quaedam, eaque innumera, subobscura apparebant tubercula, quae nihil aliud erant, nisi cellularum indicia, quae inter carneam eique subjectam tunicam aere distente, illam extrorsum attollebant; itaque per vulnerata proxima sanguifera vasa aere elapso, ex cellulae conciderunt.

In bilis vesicula quatuor, aut quinque lapilli, inaequaliter inter se magnitudine, condebantur, qui ad flammulam admoti, hanc concepere. Ex incisa vena Cava sanguis non paucus, ex Magna autem arteria non multus defluxit. Satis jam inspectis, ventris visceribus detractis, septum Transversum utrumque non in fornicis mo-

(z) Epidem. l. 6. vers. fin. (a) De Med. Hist. Mirab. l. 4. c. 17. (b) Nat. Hist. l. 7. c. 53. (c) Spermatolog. c. 5. (d) Fact. ac Dict. memorab. l. 9. c. 12. (e) Epist. 3. n. 11.

(*) n. 28. (f) Vid. & Epist. 64. n. 13. (g) Praefat. in Instit. 6. 284. (h) Anat. corp. hum. Diff. 11. (i) n. 13. & 17. (k) n. 15. (l) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1714. (m) Obs. Med. l. 1. ubi de Narib. Promiss. Obs. 4. & l. 4. ubi de Menstr. hy. pectath. Obs. 7. (n) Traité du Coeur l. 4. ch. 5. n. 5. (o) n. 51. (p) Animaux. 24. in princip.

modum ascendere, sed deorsum potius concidere, manifestum fuit. Thorace recluso, in utraque ejus cavea ferum conspeximus valde cruentum, ad paucas uncias effusum: pulmones autem sanos, quamvis nonnihil turgidos; sero enim, ut postea vidi, ejus simili quod modo dicebam, referta erant bronchia, præsertim sinistrum. Interea pericardium tumens, ac livens sanguinis in se effusi indicium dederat: quo tamen non erat plenum; sed paulo minus quam libram, continebat, cujus uncie circiter duas ferum erant cruentum, sanguis reliquus in laminam crassam, & sic satis firmam concreverat: cum quidquid sanguinis in cadavere hoc conspexi, nigrum quidem esset, ut hic, sed omnino fluidum. Sanguine pericardio detracto, cum videremus, Aortam statim atque e corde egressa erant, manifesto dilatari; ejus truncum, & ramos præcipuos percutimus, prehendi illum quidem fere usque ad Emulgentes arterias, horum autem eum qui dexteris Carotidibus, & Subclaviæ communis est, itemque harum utramque esse dilatamam sic, ut Carotidis latitudo ab initio usque ad divisionem duplo, eoque amplius esset major, quam oporteret; Subclavia autem ad trium digitorum tractum non se quidem undique expandebat, sed posteriorem dumtaxat, & superiorem parietem in prominens aneurysma curvabat, quo, nulla prorsus re interjecta, duo, tresve nervi premebantur ex his qui a cervicibus in artum contendent superiorem. Ex eo aneurysmate, quod meum digitum pollicem exceperat, arteriæ prodibant duæ, quæ latiori quam æquum esset, initio, coni instar quo magis pergebat, eo magis contrahebantur donec seculidigitum spatio emenso, ad naturalem redigerentur modum. Harum una ad Thyroideam glandulam pertinebat, magnam in hac femina, & nonnullis in locis duram. Quæ postquam exterius speculaveram, vasa hæc omnia, imo eam quoque Aortæ partem quæ in ventre fuerat, secundum longitudinem aperire cepti, ab Iliacis initium faciens. Ab his ad Emulgentes usque nihil non sanum animadverti, si maculas subalbas excipias, quæ aliquot in locis erant, & exiguos fulculos, qui in paucioribus. At supra Emulgentes ut dilatatio trunci incipiebat, sic inde ad cor usque arteriæ parietes crassiores erant multo quam soleant, non tamen ubique pariter, itemque duriores, & rigidiores; quanquam nihil offendi usquam inveni; passim vero subalbas maculas, passim non leves fulcos parallelos, in longitudinem ductos, eo magis speculabiles, quod brevi decurso spatio, fulcis aliis transversis, longe minus rectis, æqualibusque, interruptebebantur; deinde alii prioribus similes, & transversis mox interrupti, sequebantur, deincepsque alii ad eundem modum; ut in morbida constitutione ordo haud inelegans ferretur ad totum usque Aortæ arcum; quin ab hoc in Subclaviam sinistram ad unum pollicem, in proximam Carotidem ad duos, in alteram vero, quanta quanta erat, simul cum maculis, & tunicarum crassitudine, ac duritie pergebat. Aneurysma autem illud Subclaviæ structuram ejusdem quasi auriculæ cordis referebat, ex inæquali, dura, crassaque tunica conformatum, nec polyposis intus corticibus fuscicinctum, sed perexilem dumtaxat, subalbam, oblongamque laciniam sibi habens adhaerentem, præterquam unam, nihil aliud in universo hoc cadavere polyposum deprehendimus. Truncus denique Aortæ ipsius ab eo loco unde primum ad superiorem emittit ramum, ad cor usque, & maculis distinctus, & fulcis erat exaratus, sed his ita confusis, & abnormibus, ut nihil nisi perpetua, & summa ejus faciei inæqualitas appareret. Sed præter hanc, quædam quasi exulceratio occurrebatur duobus circiter supra Semilunares valvulas digitis qua arteria dexteriora speciat, & posteriora, in eaque exulceratione tria, quatuorve erant profundiora foramina, inter se proxima, singula lentis magnitudine, sed forma angulosa potius, quam rotunda: ab his oblique cuniculi extrorsum acti, ad extimam Aortæ laminam pervenerant, ibi propterea ex fusco rubentem quasi ab inflammatione, multoque humore crassiore factam: in ejusque rubedine medio lacerata demum lamina, sanguis sibi viam in pericardium fecerat per foramen internis simile, & ejusdem fere magnitudinis. Sinister cordis ventriculus maxime erat dilatatus; sed ipsi appposita auricula valde contracta, & frigida. In eo ventriculo, & in dextero sanguis non deerat: in arteria autem Pulmonari multus fuit; neque eo Carotides, nec Iugulares carebant venæ. Cerebrum denique, & cerebellum laxissima deprehendimus; quamvis in ventriculis nihil esset aquæ, cujus paucillulum alicubi dumtaxat fuit sub Tenui meninge. Hujus vasa erant sanguine turgida. Vertebrales arteriæ qua cranium subant, paulo visæ sunt, quam æquum esset, latiores. Reliqua, in

hoc cadavere a me ab Amicis consecantibus adnotata, alio pertinent.

22. Quatuor, minimum, aneurysmata in hac muliere fuerunt, ventriculi cordis sinistri, maximæ partis Aortæ, Subclaviæ dextera, & huic vicinæ Carotidis; ut non modo causæ appareant eorum quibus vexabatur mulier; sed mirum sit, non pluribus fuisse vexatam. Quod ad Carotidis aneurysma attinet, quod sua se prominentia, & pulsatione probebat, etsi ultro fateor, a peculiaribus causis, eas potissimum arterias afficientibus, interdum ipsas dilatari; sæpius tamen earum dilatationem cum Magnæ arteriæ dilatatione conjungi, atque adeo hujus esse propagationem, & effectum, nemo ex eo tempore negaverit, ex quo morborum causæ coepit sunt creberrimis dissectionibus inquiri. Præci autem Medici, subditi hoc carentes, nihil ejusmodi suspicari videbantur, & nihilo plus negotii sibi dari in Carotidum aneurysmate, existimabant, quam ut revulsis, immixtis, correctis sanguine, acribusque humoribus, illa apponerent quæ ad contrahendas contrahendasque arteriarum tunicas valerent, quemadmodum ex perleto Arantii capite (q), quo de isto potissimum aneurysmate agit, præclare intelliges. Quod si contrahere quis tentet, cum productio est aneurysmatis arteriæ Magnæ; hoc augebit, illud non tollit; sed ne tunc quidem cum est ab erodente dumtaxat causa, velut exemplo Nobilis Martonæ productio, ostendit Lancisius (r).

23. De aneurysmate autem quod Subclaviæ arteriæ dextera, nulla re interposita nervos premebat, artum proximæ adeuntes, quærebant in Adversariis VI. (f) ubi incuria nescio qua Subclaviæ sinistram pro dextera scripta est; quærebant, inquam, cur ejus compressio nullum unquam in eo artu vivente muliere, extitisset indicium? At quæro adhuc. Cum enim dolores, ut sæpe fit, & in Viris, cujus supra (a) scripta est historia, fiebat, aut torpores in brachiis accident eorum quibus in ipso Aortæ supra truncum aneurysma oritur; video, ab Doctis Medicis rem explicari per contractions quæ ab eo truncum in Subclaviæ propagatione, eisdem quibus de loquimur, comprimit Brachiales nervos: cur igitur hos tanto magis non comprimat aneurysma in Subclaviæ ipsa natum, eoque contingens? Nam etsi alii non defunt Viri Experimentissimi, qui vel diu archissime ligato, non modo compresso, nervo confirmant, sensum denique, & motum in illa ad quam nervus contendit, parte omnino incolumem animadverti; hi non negant tamen, primo saltem post alligaturam tempore sensus, & motus jacturam fieri. An igitur compressionem quæ sensum fiat, sensumque augeat, nervi, quasi afflicti, impune ferunt? De hoc tu videris, ut de illis quoque tot experimentis, nuper, nec ab uno tantum, habitis in quibus aliter ac in modo indicatis, non negligenda res occurrerunt, tum de illis etiam, quæ hic consulo prætereo; observationibus, ex quibus deducere fortasse liceat, nervorum aliorum ramulos cum inferioribus eorum qui ligati sunt, ramis communicantes, paulatim, aliquo interfecto tempore, sic dilatari aliquando posse meatus suos, ut non secus atque in sanguiferis vasis accidit, iis etiam transverso suppetias ferant. De his, inquam, de aliisque tu videris. Neque enim quod tunc nolui, id ipse nunc volo, obscuris videlicet, ac longis circa nervos questionibus implicari. Præstat, ut quæ quique circa eos observamus, illa adnotemus, donec iustus observationum ostendat numerus quid sequamur, aliorum interea certis quibusdam conjecturis, & illationibus caute parcendo, quæ etsi facile defendi possunt, non omnes tamen hoc ipsum assequimur; quanto minus igitur nunc verum, alte adhuc additum, assecuturi! Sed tu illud potius fortasse hic quæres, cur quod vitium ab Aorta in dexteras, non pariter in sinistras Carotidem, & Subclaviam sit propagatum? Non una id causa factum crediderim. Nam primum cordi illa propiora, quam hæc sunt, si primam speciemus originem. Itaque cum æquo majores erant cordis vires; illa citius quam hæc, coeperunt labefactari: quamobrem vitium quod in sinistris postmodum inchoatum est, longius in Carotide, quippe cordi propiora, quam in Subclaviæ, productum vidimus. Deinde quæcumque ars, & consuetudo feminæ illius fuerint, de quibus nihil certi habeo; verum quidem simile est, multo sæpius, multoque diutius, ac validius artum usum esse dextero, quam sinistro, locumque hic quadantenus esse explanationi Cl. Maloetii (u), qui Subclaviæ arteriæ dilatationem a crebrioribus, constantioribus, & violentioribus musculorum artus dexteri in Artifice contractionibus repetebat, quippe sanguine in sic compressis ejus brachii arteriis retardato, & quod consequitur, magis cumulat in origine harum Subclaviæ,

via, iis compressionibus minime obnoxia. Quid? si accedebat in muliere hujus dilatationis causa altera, thorax, balenatis, ut Petronius (x) loquitur, virgis instructus, qui sua sub axillis nimia, ut sæpe, duritie, atque adstrictione arteriam tanto magis premeret, quanto hæc magis in iis de quibus modo diximus, motibus contra eam duritiem urgeretur, eoque sanguinis, in Subclaviam a corde valentius compulsi, impetum in hanc reflecteret. Quod, si non improbas, ad cætera illa detrimenta addes quæ Solertissimus Winslowius (y) ejusmodi thoracibus, nimis axillaria vasa constringentibus, imputavit. Denique si conjuncta hæc omnia non satis faciunt; quod verissime Celsus (z) scripsit, veniat in mentem, raro quengnam non aliquam partem corporis imbecillam habere. Quod ubi potueris, non modo cur Subclaviæ illa arteria aneurysma habuerit; sed etiam ad eam quam diximus, partem habuerit, satis intelliges.

24. Super aneurysmate autem, caterisque ipsius Aortæ vitis cum alia alibi adnotaverimus; hic pauca satis erit adjicere, quæ ad hæc potissimum vitia attineant. Et primum quod Aorta crassior, & rigidior esset, cum propter dilatationem videretur esse debuisse tenuior, & mollior, faciebant præcipue, ut opinor, creberrimæ illæ subalbas maculæ, quæ ut futuri sunt offensa initia, sic ex aduclis ibi substantia sunt ad eam que in Ligamentis est, ut sæpe observavi, accedente. Quod autem illa, & cætera vitia eo crebriora, & graviora essent; quo aneurysma a corde minus distabat, ab incurrentis sanguinis impulsu fuisse, vides, tanto majori quanto propius erat impellens. Quapropter nec plura verba facienda sunt, ut intelligas, qui factum sit, ut cum aneurysmatis pars intra pericardium esset, intra hoc, sicuti in pluribus quoque aliis quos supra (a) descripsi, casibus, ruptum sit aneurysma. Ilud potius declarandum est, cur ad posteriora arteriæ (b) sit ruptum. Cum enim ibi pariter etiam in Textrice (c) apertum viderim, & ibi quoque fuerit officium aneurysmatis quod in scorto (d) descriptum est; minus verisimile sit, mulieres istas omnes eandem potissimum Aortæ partem imbecilliorē habuisse. Credibilis fortasse est, id simul ponderi, & incursum sanguinis e corde exeuntis deberi, sicut arteriæ postius videtur indicare, quæ ut ab ortu se inclinare ad posteriora continuo incipit, sic partem illam suam & ponderi sanguinis subicit, & incursum obicit.

Scire quoque fortasse aves, cur, rupta arteria, non illico mulier hæc quoque sit mortua. Credo, quia foramen a primo vel minus fuerit quam inveni, docente id sanguine, minor copia effusus, lenteque fuit ob vires etiam sinistri cordis ventriculi, æquo olim quidem cum Aortam distenderunt, majores, tempore autem novissimo a vitis omnibus Aortæ ipsius duri, valdeque resistentibus, ita infractis, ut magna ejusdem ventriculi dilatatio ostendit. Qui lentus sanguinis delapsus levissimum, quemadmodum pulsus significabat, cordis motui omnino congruens, num id effecerit, ut idem sanguis, quod nupquam in toto reliquo apparuit corpore, in pericardio concreverit, an potius aqua in hoc fortasse ob cordis vitium antea morbida, an aliqua etiam causa alia, quæ me nunc fugiat, id præstare potuerit, in medio relinquo.

25. De cordis autem aneurysmate, & quod ipsum denique, nec raro, subiti interitus causa sit, aliis Epistolis sum scripsimus, tum scribemus. Reliquum est, ut de sensu illo, ultimis diebus molesto, quasi coincidentium costarum, aliquid subiiciamus. Priscus Auctor libri de veteri Medicina (e), prandio omisso ab iis quibus esse usus consueverit, viscera pendere ipsis videri, scripsit. Quod totidem verbis traditum fuerat libro de Victus Ratione in Morbis Acutis (f) ea quidem in parte quæ, Galeni (g) testimonio, germanissima Hippocratis habetur; neque aliter Plinii tempore censetur, non scripturi alloqui (h) enim laudibus præstare volumus dicatissimè Hippocratem; his enim verbis eandem quam Galenus partem designasse, extra dubitationem est, sive plura attendit verba quæ de priscana hic sunt, sive hunc librum in codice legit in quo inscriptus esset De Priscana, quomodo inscriptum Galenus (i) vidit, & Celsus Aurelianus (k) citavit: quorum obitus videri potest Duretus (l) Vir cæteroquin doctissimus, cum hanc inscriptionem a Plinio inducendam fuisse, credidit, cujus auctoritatem potius, quam græcorum, qui in manibus erant, codicum, neutrum illorum hæc in re securum arbitror, qui in nulla, quod sciam, Plinium Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

memoraverint. Hunc autem ipsum illa quæ protulimus, Hippocratis verba spectasse censet Dalechampi (m), cum alio videlicet loco (n) scripsit, Hippocratem tradere, non præudentium extra celerius sensere; hoc enim verbum sic interpretatur, dolore præcordia torqueri, veluti suspensis visceribus. Neque alia Thevartii sententia est in Adnotationibus ad quoddam Ballonii Consilium (o); nisi quod pro sensere censet pendere & succrescere esse legendum. Quid si huc ibi non respexisset Plinius? sed ad locum ex libro II. de Dieta (p), ubi scriptum est: semel in die cibum capere attenuare, & siccare, prandium autem contraria facere, sicque in Plinio rescribendum esset succrescere? Quid, si fere nulla mutatione sensere? spectante videlicet Plinio alium aliquem Hippocratis locum, quem omitto quærare, cum sententia Plinii, ob hujus verborum in eo capite depravationem, minus mihi quidem perspicua, & certa videatur. Sententia autem Hippocratis in illo priore loco minime videtur obscura; tamen aliud ali Interpretes voluisse, existimaverint. Franciscus enim Vallesius (q), videtur, inquit, eis suspendi viscera, videtur scilicet sursum contrahi, quia vasis inanis, velut convelluntur. Alii contra intelligunt, videri viscera ita suspendi, non ut sursum, imo ut deorsum trahi sentiantur, quo pondus videlicet, si suspensa essent, ipsa raperet, non secus ac fulcro quodam subtrasto; id autem fulcrum antea fuisse ventriculorum, cum cibo tumeret. Atque huc Duret (r) pertinet interpretatio, quam legisse Ballonium (s), non dubito, iisdem verbis idem tradentem. Hunc Thevartius in Adnotationibus non modo sequitur, sed & eam interpretationem alio Hippocratis (t) confirmat loco, in costarum fractura docentis, moderatam ventris repletionem, costarum fieri directionem, verum vacationem dolorem inducere. Quem locum explicans Galenus (u) adeo non dubitat, quin ventris tumor firmamentum, sive, ut mox loquitur, sedes ac sustentaculum costis efficiatur, ut affirmet, qui majores ventres habent, iis si costa frangatur, minori dolore vexari consuevisse; quibus vero graciles & contracti ventres sunt, gravius dolere; cum infirmatas, ac suspensas costas sentiant. Sed facilius est, inquis, hoc intelligere, quo videlicet modo tumens venter costas, quam illud, quomodo tumens ventriculus viscera suffulciat sibi imposita. Nam ut tumens fundum non deorsum, sed antorsum obvertat, suffulcire lienem, & sinistram jecinoris partem poterit; dexteram tamen, quæ multo est gravior, non poterit. Tu vero huc adde, ajunt aliqui, subjecta huic parti, ipsique ventriculo intestina, & præsertim Colon; sic intelliges, ut repleta hæc, eorumque vasa tum jecur, tum ventriculorum quoque sustineant. Quibus si respondeas, non hoc te quæreret eo tempore cum intestina, & eorum vasa repleta sunt, sed cum ventriculus tantum; neque enim illum sensum quasi pendendum viscerum tunc demum tolli postquam ingesta ad intestina, & Colon potissimum, atque eorum vasa pervenerunt, & hæc impleverunt; sed multo antea; iidem vero totam rem proponere distinctius scient, & ventriculo, primaque intestinorum parte impleta, quid huc faciant musculi abdominis, perspicue ostendere, & fortasse etiam quid is vigor, quem, vix assumptis refocillantibus alimentis, in totum corpus diduci, percipimus, quid, inquam, is faciat in fulcris de quibus diximus, contendendis, & quadantenus attollendis. Satis superque jam dictum puto, ut unde coincidentium costarum sensus in ea muliere esset, intelligas, cujus vires, & ciborum appetitus ita languerent, ut Magnæ arteriæ, & cordis vitia illuc denique progressa quo ostendimus, requirebant. Huc insuper illud accedebat, quod in dissectione animadversum est; ut laxissimum cerebrum sileam; diaphragma priusquam thorax attingeretur, utrinque, non ascendere, sed concidere: quod si extremis illis diebus aliquatenus jam fieri inceperat, ob vim se restituendi in illius musculis infirmatam; facile vides, eas diaphragmatis partes unde jecur per dexterum, sinistrumque vinculum, & lien quoque per suum suspenduntur, horum viscerum pondere trahi deorsum, simulque costas, quippe diaphragmati annexas, hoc sequi debuisse.

26. Cæterum in casibus iis similes qui a nobis supra descripti sunt, antea quoque alios incidisse, ex parte scimus, ex parte autem suspicamur. Boscium scimus bis vidisse; sic enim lege in Sectione VIII. libri II. Sepulchreti (x), id observatum ab illo bis in cordis palpitatione laborantibus, qui aortæ arteriæ tunicis dilatatis, veluti a

(g) De Tumor. præf. nat. c. 38. (r) De Aneur. Propos. 31. (f) Animadv. 24. (r) m. 9. (u) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1733.

(x) Satyrio. (y) Mem. de la même Acad. A. 1731. (z) De Medic. l. 1. c. 3. (a) n. 5. 15. 17. 19. (b) n. 21. (c) n. 17. (d) n. 13. (e) n. 19. (f) n. 16. (g) in l. 3. Epid. Comm. 2. in princip. (h) Nat. Hist. l. 18. c. 7. (i) in l. de Rat. Viç. in Acut. Comm. 1. t. 18. (k) Acut. Pass. l. 1. c. 12. (l) Comm. in modo cit. Hipp. l. Schol. ad titul. (m) in Annot. ad cap. mox citand. (n) l. 28. c. 5. (o) l. 2. 15. (p) n. 25. (q) Comm. in Hipp. l. de Rat. Viç. in Acut. (r) in Schol. ad ea verba. (s) Confil. cit. 16. (t) De Artic. n. 51. (u) in eum Hipp. l. Comm. 3. ad t. 36. (x) Obs. 26. §. 1.

subitanea morte correpti sunt, quia sanguis spirituosus velut præceptus, in tunica hanc, pericardium dictam, irruerat, unde cor dilatari non poterat. Suspiciamus autem, cum in Sectione hac XI. (y) legimus, ab ira repente mortuum, pericardium sanguine repletum ostendisse: inventos autem esse duos abscessus in trunco arterie aortæ prope cor, unde sanguis exierat. Certe credibilis est, aneurysmata duo modica fuisse, polyposis concretionibus facta, quæ, non inspecta intus Aorta, accepta sint pro crudis, & sanguineis, sive inflammatoriis abscessibus nondum suppuratis: quales rumpi ab ira, & rupti tantum sanguinis tubito effundere non potuissent: quanquam vel spectata intus, extraque his nostris temporibus arteria Magna, & exesa ita, ut sæpe vidimus, prope cor utrinque inventa, unde sanguis in pericardium repente irruerat, tum hæc irruptio pro insolito casu, tum illa exesio pro Aortæ abscessu, melius tamen intellecto, explicatoque, proposita sunt. Verum ut ad suspiciones redeamus: historiam forte legeris hominis maxime obesi, qui conquerebatur de palpitatione, & dolore cordis, cum pulsu inæquali, & quandoque deficiente: cuius post obitum, qui, dum ab eum exoneraret, repente contigit, pericardium inventum est plenum sanguinis concreti, coloris nigerrimi, & sædi odoris; in parte autem superiori ita conformatum apparuit, ut venas succenturiatas in substantia representaret. Equidem haud inficias iherim, tumores pericardio innati, qui intra hoc disrumpi queant, fateorque, cum huiusmodi re congruere odoris fedtatem; sed hæc tamen ajo, si in eum casum vir aliquis magis Rei Anatomice studiosus incidisset, quaesitum fuisse, unde tantum concreti, & nigerrimi sanguinis, sine ullo videlicet, quantum iudicare oculi poterant, ichoris, aut puris indicio, in pericardium repente extitisset, integrave essent Magna vasa; an quando circa hæc, sic enim ille pericardii superiorem partem intelligebat; ea apparuerat substantia, nudi ipsorum aliquid erosum, aut pertusum esset. Id enim accidere potest non Aortæ solum de qua hæcenus verba fecimus; sed & Pulmonari venæ, & Cavæ, ut mox dicemus, & arteriæ quoque Pulmonari, a cuius erosione memorat Cl. Tabarranus (z) sanguinem in pericardium irrumpentem, subitam mortem Romæ attulisse S. R. E. Cardinali Boncompagno, quem ego Bononiæ olim de plerisque eorum quæ in modo descripta observatione legisti, queri solitum, ex meis Præceptoribus, illius Medicis, audiveram. Igitur ab arteria Pulmonari, an a venis illis, an ab ipsa Aorta (nam & eum qui ab hac prodierat, sanguinem haud coctum, sed nigrum offendimus (a)) sanguis exierit, non minus in descripta observatione in medio relinquo, quam in alia quæ apud Ramazzinum legitur (b), de viro sexagenario, præpinguis habitus, ex cuius, subitanea morte extincti, pericardio fere due libræ concreti sanguinis extractæ sunt, aut in illa demum quæ in hac Sepulchreti Sectione (c) extat de milite, subito post longum mororem mortuo, qui, visceribus reliquis salvis, habuit in pericardio non aquam modo, sed & copiosum sanguinem concretum. Ubi etsi in Scholio quoque inculcatum videbis, obrutum, oppressumque cor fuisse tum ab aque copia, tum a sanguine; minime tamen necesse est, aliam aquam fuisse, credas, quam serum a concreta sanguinis parte reliqua, uberiore, ut non raro fit, copia separatum. In his igitur historiis illud certum est, sanguinem ex majori, vel saltem mediocri vase aliquo, nec perexili, si præsertim id vena fuit, foramine pertuso, in pericardium erupisse; e vase enim exiguo, aut per tenuius foramen, & lente defluens, ut tardius ad eam copiam exiisset, sic mortem adeo subitam non attulisset. Quo autem ex vase eruperit, incertum est propter eorum qui prosectoris vice fugebantur, aut imperitiam, aut negligentiam. Sanguine enim exempto, elutoque, illiusmodi foramen latere non poterat, sive id in ventriculis, auriculæve cordis esset, quæ hic vasorum nomine comprehendimus, sive in vasis illis cæteris propriè dictis, non maximis modo, sed & mediocribus, qualia, præsertim ad basim cordis, sunt Coronaria; sanguinem enim quo pericardium distentum erat in Matrona (d), itemque in Milite (e), repentina morte sublatis, e rupta Coronaria arteria profluxisse, perspectum est. Quod si foramen nihilominus oculus vel periti, attentique hominis fugisset, aer illud, aut aqua per venas cor versus, & in cor, & ex corde in arterias, extra pericardium vinculo constrictas, iusta copia injecta, facillime retexisset. Post mortem non subitam, de qua hic minime sermo est, si intra pericardium sanguis reperitur, hunc ex tenuissimis vasculis, meatibusve sensim destillasse, credito, ut puta in duabus Cl. Laubii Ob-

servationibus (f), præsertim cum in eam prima apparuerit quali exesa cordis superficies. Idemque credito de aliis quas cum iis convenire invenies, ex pluribus quas præterea indicat Vir Doctissimus Senacius (g). Quas autem inter eas commemorat post repentinam mortem habitas, eas vero non facile putato line prægressa exesione, aut ruptione magni alicujus, aut mediocris alvei sanguinis haberi potuisse; exempli causa, ut in duabus diserte refert, Aortæ, aut unius ex venis Pulmonaribus. Cæterum sæpius contingit ruptio, si in arteriis, in Magna; si in venis, in Cavæ: in illa ob eas fere causas, propter quas alibi (h) in ipsa potius, quam in Pulmonari arteria, fieri aneurysmata, scripsimus; in Cavæ autem vena ob eas causas, quas continuo attingemus. In Corde enim cur interdum id accidat, videbimus Epistola proxima.

27. Etsi omnis sanguis ut per venam Cavam, sic etiam per Pulmonarem transeat, necesse est; plura tamen sunt quæ difficiliorem ejus transitum per illam facere, quam per hanc, possint. Primum oppositi, adversique ferme inter se alvei Superioris Cavæ, & Inferioris, ut ad ascensum hinc difficultatem, illinc desuper ruentis sanguinis pondus, & incurfus accedant. Deinde crudi adhuc, crassioresque succi, & necdum permixti, effectum Cavæ sanguinem onerantes. Denique obices qui aut morborum, aut affectuum animi vi, aut quamcumque aliam ob causam expedito per venam Cavam sanguinis motui plurimi se possunt objicere, quippe non in dexteris tantum cordis caveis, sed & in Pulmonari arteria, & pulmonibus, & vena ipsa Pulmonari, & sinistris cordis caveis, & arteria Magna. Contra Pulmonaris venæ caudex, seu mavis Saccus simplex est, compulsumque agitatione pulmonum sanguinem excipit, & hunc vividum, comminutum, ac mistum, neque hujus per se motui alia opposita habere potest obstacula præter ea quæ post pulmones communia esse posse, diximus, etiam sanguini per venam Cavam fluxuro.

Quæ cum ita sint, cumque nihilominus dilatationis Pulmonaris venæ, imo ejus etiam ruptionis minime desint exempla (i); nam ut illud quod ex Paræo est, seponas (k); a Bellino (l) aliquando in repente mortuis inventa est vena Pulmonaris ab auricula sinistra divulsa, quod Monspelii vidit etiam Franciscus Queye (m); tanto facilius tum dilatatio, tum ruptio accidet in vena Cavæ, quanto plures causas esse, ostendimus, ob quas sanguis in hac retardetur, & quod consequitur, cumuletur, cumulatæ autem fibras tunicarum ejus infirmæ, ac distrahæ, unde urgente sanguinis copia, primum vena in varicem dilatetur, deinde vero ob tunicarum extenuationem, quæ dilatationem sequitur, aut etiam ob erosionem, quæ distractioni fere succedit, rumpatur. Sed varices Cavæ, nisi immanes sint, minus incurrunt in oculos desiccantis, quam aneurysmata Aortæ; venæ enim propter tunicarum reituitatem concidunt substracto sanguine, quod Cava in ventre incisa, accidit. Quamobrem cum vitiorem Cavæ suspicio est; dissectionem a thorace incipies: aut si forte sanguis, cadavere ab aliis antea perspecto, & visceribus ventris extractis defluerit; aqua, aut aere quoad ejus satis est infecto, curabis, ut quæ Cava fuerit latitudo, cognoscas: idque præsertim cum dexteræ cordis caveas nimia, aut dilatatione, aut contractione affectas animadverteris, aut etiam sinistras; hinc enim quoque, uti paulo ante dictum est, accidit ut retardato sanguinis motu, Cava dilatetur: quod prima ostendit ex Vieussenii historiis, capite XVI. propositis Tractatus de Cordis Structura.

28. Num vero hunc, an alium potius hujus venæ morbum indicaverit Aræteus (n), cum scripsit, in hac vena xidua oriri, quando sanguis copiosus erumpens, citissime vitam delet, querere prætermitto, cum propter variantes ibi lectiones, ut Petrus Petrus (o) malit, Si rupta vena sanguinem effuderit, tum præsertim ob latius patentem vocis illius xidua significationem, ex Galeno in Exegei ita expositæ veteres ex fluxu affectus. Illud certius est, Aræteum de hujus venæ ruptione loqui, & primum quidem in thorace, ut quæ continuo addit, ostendunt: quanquam non apparet via per quam ex illa disrumpat sanguinem in pulmones, Asperamque, unde effluat, arteriam deducat. Sed quam Aræteus conjecerat venæ Cavæ disrumpionem, Anatome tandem oculis ipsis subiecit. Ut mittam exempla in ventre disrumpæ, quo incertus sum, an attineat casus quem Donatus (p) indicat apud Amatium Lusitanum, cuius

cujus in Scriptis necdum inveni, in thorace, atque adeo intra pericardium viderunt Laurentius (q), Hacquinetus (r), Puerarius (s), Lancisius (t), alii. Sed omnes: si secundum excipias, cuius maxime jejuna, quantum Bartholinus retulit, est Observatio, cum aliis in vicinia morbis conjunctam invenerunt, primus cum Aortæ, & ventriculorum cordis dilatatione, quartus cum Aortæ dumtaxat, tertius cum membraneo quodam carneoque corpore, quod venarum varicosarum erat velut tomentum, corde paulo minus, & hujus auriculis annexum, quo de corpore hæc ultima, aliaque leges in Sectione hac Sepulchreti (u), in quam ea historia cum aliquot ex modo indicatis, clarius aliquanto relata est, quam Puerarii verbis Sect. VIII. (x) descripta fuerat. Me enim minus ibi assequi posse, fateor, quæ ratione hæc intelligentiam disrumpat vena cava & effuso sanguine in pericardium, & cordis dextrum ventriculum, quam in Observatione Laurentii, sanguinis circummitionem ignorantis, ob venæ Cavæ ostium disrumpum, omnesque illas membranas trispides lacertatas, lethalem in dextero quoque cordis sinum effusionem sanguinis factam esse: quam, ut verum loquar cum in ventriculos dumtaxat, eamque ingentem, in pericardium autem non modo nullam memoret, sed ne significet quidem, suspicor, nec tamen satis scio, an venæ Cavæ disrumpio acciderit in facie tantummodo interiore. Sed nimirum cordis ventriculi fato quodam negotio sæpius facessunt in descriptis venæ disrumpionibus intelligendis. Vide enim Poterium quoque (y) repentinæ, quam narrat, mortis causam proponentem disrumpionem vena in ventriculo cordis: & quam, aut ubi venam designet, mihi, si potes, declara. Idem quidam asthmaticis venam arteriosam in sinistro cordis ventriculo disrumpi, scripsit (z), vas, ut nosti, quod extra ventriculos est, & ad dexteram spectat, non ad sinistram. Certe optandum est id quod factum credo in Argentoratensi dissectione, quam necdum, nisi recensitam (a), vidi, dilatati Sacci venæ Cavæ ruptionem proponente; optandum est, inquam, ut Lancisii diligentiam, & perspicuitatem non in iis modo quæ mortem præcesserint, sed & in iis quæ in cadavere se obtulerint, perscribendis amulentur illi qui in venæ Cavæ disrumpiones posthac incidunt, præsertim quæ sint ab aliis morbis sejunctæ. A quibus utinam sejuncta fuisset alterius insignis venæ ruptione, quæ quoniam intra thoracem contigit, & inopinatam mortem attulit, minime est hoc loco a nobis prætermittenda, quibusdam raram hanc suam Observationem communicavit A. 1718. Medicus Doctissimus, nostrique amicissimus Heraclitus Manfredius.

29. MULIER quæ a longo jam tempore & credita fuerat, & erat phthisica, improvise mortua reperta est. THORACIS cavum sinistrum, pulmonis lobum inferiorem morbosum exhibuit, quippe tria, quatuorve tubercula, puris plena, continentem. In cavo autem dextero pulmone quidem sanus, at simul sanguis erat concretus, ad fibras quatuor. Effusus fuerat in trunco venæ pari: qui etsi ab ea effusione conciderat, tamen ob immanem distentionem, tantum retinebat latitudinis, ut facile posset cum vena Cava comparari. Hæc dilatatio ad palmum circiter in longitudinem se extendebat. Circa medium autem ejus longitudinis, patebat foramen, ellipsis forma. Per hoc sanguis se effuderat.

30. Nunc a venarum varicibus ad Magnæ arteriæ aneurysmata redeamus, non rupta illa quidem: de iis enim jam satis vidimus; sed repentinum tamen interitum asserentia. Quorum exempla hæc tria accipe, a me observata.

31. MATERFAMILIAS duos & quadraginta annos nata, diu valetudinaria, diuque obnoxia vixerat paroxysmo cuidam ad hunc modum se habenti. A concitatis corporis motibus ingrebat molestus quidam angor intra superiorem thoracis sinistram partem, cum spirandi difficultate, & sinistri brachii stupore: quæ omnia ubi motus illi cessarent, facile remittebant. Ea igitur mulier cum circa medium Octobrem A. 1707. Venetiis in continentem trajecta, rheda veheretur, lætæque esset animo, ecce tibi ille idem paroxysmus: quo correpta, & mori se, ajens, ibi repente mortua est. CADAVER in urbem veclum, cum postridie a nobis inspiceretur, sublivida facie, cætera colore, & habitu omnino bono, superioribus tamen partibus nonnihil strigosum visum est. Cum autem ob ea quæ paulo ante narrata sunt, mihi aneurysmatis suspicio esset ad arcum Magnæ arteriæ, a Thorace incepta dissecio est. In hoc pari utrinque copia, nec illa exigua, effusus erat serum per se cruentum; animadversum enim fuerat, nihil sanguinis in pectoris incisione illuc excidisse. Sani pulmones, nisi quod disseciti, ut postea vidimus, nimio redundabant spumoso se-

ro. Cor potius magnum, & durum valde, ac robustum. Aorta ad curvaturam non parum dilatata, iusta alibi in trunco, ramisque majoribus latitudine. Sed intus, ubicunque incideres, hic illic inæqualis, nec sine offeiss perfectis squamulis, nedum crebris inchoatarum indicis. Quæ cum videremus; universum trunco, majoresque ramos aperuimus: in illoque ab ipsa origine pone Semilunares valvulas, quæ duræ hic illic erant, & cum futuri ossis initis ad Iliacas usque arterias descripta vitia animadvertimus. Per hæc tamen, perque alias, etiam superiores, ac nominatim Subclaviæ sinistram, minime propagabantur, si primam excipias alterius illius arteriæ partem, quæ Carotidi, & Subclaviæ dexteris originem præbet. Hinc oculos ad cor referentes, & ad cætera quæ ipsi annexa sunt, vasa, nihil usquam confiximus vitii, nisi quod Pulmonaris venæ caudex paulo vifus est æquo major. In hoc, & in adjecto ventriculo sanguis erat paucus, isque, ut aliis omnibus in locis, niger, & omnino fluidus. Sed in Pulmonaris arteriæ trunco non paucus; quanquam in ventriculo dextero, ejusque auricula nullus, facile quia per venam Cavam, paulo ante infra jecur incisam, defluerat.

Ventris autem viscera inspicientes, sic observavimus. Tenuia intestina pleraque ex sublivido nonnihil rubentia. Ventriculus quasi duplex ob pylori antrum, quadantenus a parte reliqua per constrictiorem quandam divisum; cætera sanus. Jecur sinistrorsum valde extensum, in crepidine autem dextera, & huic continuato lobo ad spatium aliquid intus, extraque, magis saturo colore, & durius. Durius quoque pancreas, & a resitante sanguine ex rubro nigricans qua parte ad lienem accedebat. Hic autem laxus, ut posset facile disrumpi. Strigosi testes, Uteri osculum dilatatum, & sublivens: fundus autem supremus eodem exterior quo Tenuia intestina diximus, colore infectus; nec sine quodam gravi odore. Erat autem in ventris pelvi ejusmodi serum, quale in thorace; sed paucum. Cætera nihil adnotatione dignum habuere. Caput non attigimus; jam enim multa nox erat, & mulier interloquendum, ut dictum est, mortua.

32. Etsi in Sectione hac Sepulchreti Observationem legeris XXXV. cui præfixus hic titulus: Mors subita in quadam, cui ventriculus vinculo quasi strictus videbatur; tamen, si res, ut puto, similis ejus fuerit quæ a me paulo ante proposita est, ab ipso ortu potius est quam ab adventu morbo, repetenda, neque cum artibus illis quæ in Volvulo interdum occurrunt, Tenuis intestini coarctationibus facile comparanda, multoque minus quasi improvisi obitus causa accusanda. Illa sane femina in quæ tibi alias (b) ejusdemmodi ventriculum descripsi, paulatim lento morbo confecta est: nec repente illi obierunt in quibus alio fortasse loco (c) describam. Hic vero satis causarum in Aortæ vitiis habemus, Primum inæqualis interna facies minus facilem reddit sanguinis motum. Deinde offeæ in tunicis squamulæ, & crebra hic illic earum initia minus aptam arteriam faciunt ut sanguini impulsio cedat extrorsum, eumque admittat, & mox ut se prompte restituendo contrahendoque eundem promoveat. Denique his addita ad curvaturam dilatatio tum remorando sanguinem, tum minus propellendo quantum noceat, est a nobis, ut cætera illa, non semel expositum, ut non situfusus iterandum. His ita positis si accedat concitatio, quancumque de causa, corporis, & quod consequitur, sanguinis motus; vides certe, esse impareem Aortæ ei operi & magis, & celerius efficiendo, cui antea vix par erat. Accurabitur igitur uberior iterea convecta per venas copia sanguinis, restitansque in Aorta ipsa, in corde & pulmonum vasis, & vena Cava, non ea modo quæ in vivente hac muliere fiebant, angorem, spirandi difficultatem, stuporem brachii, aut quæ in mortua sunt observata, dilatationem vide licet aliquam caudicis venæ Pulmonaris, & nimiam feri in bronchia, & thoracis caveas effusionem, non modo, inquam, ea facere poterit, sed pro partium dispositione plura etiam, atque graviora. Quoniam autem illa omnia Aortæ vitia sensim quidem, sed magis, magisque in dies augebantur; non mirandum est, si eo demum pervenerint aucta simul fortasse aut copia, aut turgentia, aut certe ob insolitum in Veneta femina rheda motum, sanguinis concitatione, ut hic restitans, promoveri amplius non potuerit. Quod si hæc te forte universa non movent, quorum uno, offeiss videlicet in Aorta squamulis, Vir Ingeniosissimus, quocum eam mulierem fecit, Santorinus permovebatur, ut in extrema hac Epistola (d) ostendam: sed si te forte non movent aut quia oppletam resitante sanguine Aortam, & sinistrum cordis ventriculum non invenimus, aut quia stuporem illum brachii melius quam per distractionem distentæ Aortæ ad Subclaviam sinistram,

(y) Obs. 8. (z) Obs. Anat. n. 8. (a) supra, n. 21. (b) Const. Epid. Urb. A. 1691. (c) Obs. 14. (d) Commerce. Litt. A. 1732. Hebd. 41. n. 4. (e) Ad. N. C. Tom. 5. Obs. 37. (f) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 15. & Act. eorund. Tom. 2. Obs. 109. (g) Traité du Cœur l. 4. ch. r. n. 3. (h) Epist. 18. n. 24. (i) Epist. 24. n. 36. (k) Ibid. (l) De Morb. Pest. (m) Disput. de Syncope c. 3. Propos. 2. (n) De caus. & sign. morb. Acut. l. 2. c. 8. (o) Comment. ad hunc loc. (p) De Med. Hist. Mir. l. 4. c. 9.

(q) Hist. Anat. hum. corp. l. 9. qu. 18. (r) Eph. N. C. Dec. 1. A. 1. Obs. 101. (s) Ad Burnet. Theat. Med. l. 2. s. 28. in fin. (t) De Subit. Mort. Obs. phys. Anat. 5. (u) Obs. 1. s. 1. (x) Obs. 30. (y) In Gen. Curat. & Obs. Cent. 3. c. 60. (z) Ibid. c. 12. (a) Commerce. Litt. A. 1731. Secim. 47. (b) Epist. 16. n. 38. (c) Epist. 36. n. 8. & Epist. 36. n. 2. (d) n. 36. 37.

aditusque huic nervos propagatam, melius, inquam, per convulsionem quandam qua meninges circa origines eorum constringerentur, intelligere te posse, credis; tantum abest ut reponere quiddam velim; hortabor te potius, ut si convulsionem addere huc volueris; in corde potissimum agnoscas. Fuit hoc sane a natura robustius cum Aorta comparatum, eamque propterea secundum Lancisii (e) dogmata labefactaverit; cur, quæso, post tot conatus in diu supplendis iis ipsis, quas infirmaverat, Aortæ viribus, non robustum modo, verum etiam prædurum invenimus? Relege sis quæ de Viro quodam scripsimus Epistola superiore (f). Multo autem facilius in feminis, valetudinariis præsertim, viscerum convulsio oritur; ut eam liceat cæteris tum paroxysmorum, tum obitus causis accensere sic tamen, ut neque harum obliviscamur quæ in visceribus, valis præcipuis manifesto occurrant, neque illam, nisi cum ejus quoque in viventibus, aut mortuis indicia sunt, ad cæteras, uti plures faciunt, addendam putemus. Quod num faciendum in Sene fuerit, cujus protinus historiam proferam, ipse existimabis.

33. SENEX erat annorum, ut videbatur, ad sexaginta, qui ante tres menses in hoc fuerat Nosocomio, querens de spirandi difficultate, & materiam expuens illaudabilem. Is cum in agro nuper fuisset circiter Idus Martias A. 1742. ventumque frigidum exceperisset, domum reversus, noctu gravi correptus est respirations difficultate. Itaque mane in idem Nosocomium adductus, postquam ad ignem tantisper affedisset, dum lectulum calefacerent, vix in eo se collocaverat, cum ibi repente mortuus est. Studiosa juvenis postredie a me petiit, ut vellem ejusmodi obitus causam inquirere. Cum annuissem, jussi interea dum venire, cranium circumsecari. CADAVERE inspecto, cujus bonus erat habitus, nullo usquam se ostendente tumore, nisi quod facies subrumida erat, & subrubens, sanguine autem simul spectato qui ad unam prope modum libram paulatim prodierat e crano circumsecto, etsi non negavi, posse fieri, ut vellem causam intra cranium lateret; tamen ostendi, videri mihi in thorace potius esse querendam, cum hunc Senem spirandi difficultate laborasse, constaret; ullo autem affectu capitis, non constaret. In quo licet multum sanguinis in iis resisteret qui thoracis vitio suffocantur, ut vel ex facie horum livida, & tumente intelligitur; non propterea mortis causa princeps extra thoracem posita est.

Thorace igitur statim inciso, sternoque sublato, pulmones apparuerunt adeo turgidi, ut omnia implerent, molles tamen, & colore ex albo cinereo, & leves, sicuti ipsis cum cæteris quæ in thorace sunt, exemptis, postmodum percipimus. Nam dexter fuit antea a pleura solvendus, ad quam arcte, superiorem præsertim, & posteriorem etiam facie, adhaerebat. Erat in utroque thoracis cavo aqua non pauca, nec turbida, sed urinae colore, qualis & in pericardio fuit plus aliquanto quam solet in pericardio. In cordis ventriculo dextero nigerrimum, & ferme fluidum, ut passim alibi, sanguinem deprehendi, vix ut grumi aliqui non bene concreti, & levia, ac parva apparerent polyporum concretum initia. In eo ventriculo, ejusque auricula nihil animadvertere potui præter naturam, si valvas excipias Pulmonaris arteriæ orificio præfectas, quæ paulo crassiores sunt visæ, quam æquum esset. Sed cum auricula sinistra, aditusque Pulmonaris venæ caudex recte se haberent; proximis ipsis ventriculis, quamvis parietum crassitudine solita, visus est latior, & Mitralis valvula duræ, & crassæ, Semilunares autem summo omnes limbo erant duro, albo, & quod præcipuum est, crassiore adeo factis, ut Bononiensis uncia (g) lineam æquaret unam & semis.

Porro arteriæ Magnæ truncus multum dilatatus ab iis valvulis ad vasa usque superiora, ab his autem ulterius, quamvis minus, dilatatus tamen, parietibus insuper a corde illuc usque crassioribus, & durioribus, facie autem interna passim, præsertim vero ubi major erat dilata-tio, inæquali, nec sine albis, sublavivæ initiis creber-rimis futuri offis. Tum pulmones diligentius scrutanti nihilo plus quam antea, mihi licuit deprehendere, nisi partem eorum quandam ubi subduri videbantur: quæ tamen incisa naturalem constitutionem ostendit, & humorem album quidem, & spumofum, sed non alium neque uberiorem, quam ex aliis eorum partibus exprimeres; ex omnibus autem exprimebatur omnino paucus.

Cranii denique; nam Ventrem non secumimus; avulso fornice, & mox scela Dura meninge, cujus processus Falcatus visus est crassior, & durior, nihil extra, aut intra cerebrum, & cerebellum, quorum firma erat substantia, repertum est

quod adnotares, nisi aqua in Lateralibus ventriculis non paucissima, ejus similis quæ in thorace descripta est, plexus autem Choroides nonnihil decolores; ut manifestum esset, sanguinem, qui, secto cranio, defluerat, ex laxis a ferra meningum vasis cum aqua fortasse quæ intra eas esset, prodixisse.

34. Quid inæqualitas Aortæ interior, quid ejus tuni-carum durities, quid dilatio demum possint impedimenti afferre sanguinis motui, satis in iis quæ superiori histo-riæ subjecimus, commemoratum est. His, quæ in Sene quoque fuerunt, adde aliquam sinistri cordis ventriculi dilatationem, adde Sigmoidum, & Mitralium valvularum crassitudinem, atque duritiem, adde in primis Semiluna-rium limbos tanto crassiores, quam æquum erat, & du-riores, quæ res, siquæ aliæ, motum cordis, sanguinisque perturbat, dum huic aut exituro se opponunt, motum-que a corde acceptum infringunt, aut relabenti, minus prompte explicata, non satis se objiciunt; nec facile plu-ra desiderabis, ut intelligas, qui fieret, ut retardato per Aortam, sinistramque ventriculorum sanguinis motu, is in pulmonibus subsistens, spirandi afferret difficultatem, aut qui denique factum sit, ut vitis illis in dies crescentibus, eo demum res processerit, ut sanguis, præsertim auctus ea humoris copia, quæ, nisi frigidus ventus obstitisset, per invisibilia corporis foramina erat exitura, promoveri amplius non potuerit. Nec te illud in hac, aut superiore Observatione plurimum moveat, quod non iis in parti-bus accumulatum invenimus sanguinem in quibus re-tardatum esse, diximus. Nihil enim facilius accidit, quam ut, dum cadavera in omnem partem versantur, & in transferendo, per scalas potissimum, modo in pedes, mo-do in caput inclinantur, sanguis, fluidus præsertim, ut in his erat, magna ex parte locum mutet: idemque fiat, dum viscera eximuntur, necesse est, quin etiam, ut tunc per jam incisa, & postmodum per ea quæ in proximis partibus vasa inciduntur, sanguis defluat. Quod si nisi-lominus velis tribuere aliquid aque etiam illi quæ in ce-rebri ventriculis conspecta est, & quidpiam comminisci unde nervi, cordi, & pulmonibus inservientes, repentinè obitus causas adauxerint, sicque etiam pulmonum turgenti-um illum tumorem explicare, quasi aerem extrudere non potuerint; haud magnopere adverbabor. Sed paralytici aliquid, an convulsivi potius in eo excogitabis quem tibi continuo describemus?

35. VIR honestus, necdum annos sexaginta natus, lue olim venerea affectus, ut rheumatici, quibus torquebatur, dolores illi etiam causæ magna ex parte adscribentur, postquam hos ante quatuordecim, aut quindecim annos per sudorem, solitis lignorum decoctionibus, & laconico evocatum, pervicerat, pinguis postea, sed intra modum, erat factus ventre præsertim, & thorace, non ita cruri-bus. Hunc familiares animadvertent obnoxium per in-tervallum esse tussi, quæ nihil expectorabat, item difficul-tati cuidam spirandi, a cibo potissimum. Cæterum cum robustus esset, & egregie valere omnibus videretur, nisi quod non ita pridem Amico dixerat, se capite esse con-fuso; parcellissime coenatus, levi primum tussicula correptus est, quæ mox adeo increvit, ut spumante jam ore acer-siri juberet Medicum. Sed hic mortuum invenit, ostende-nte ad os, nareque se spuma, unde postea sanguine-lenti etiam humoris quidpiam, aiebant, exiisse. Incidit hujus Viri obitus in Maji initium A. 1729. quo mense, indicatum est cum hac Epistola (h), tum aliis, & spe-ciatim III. (i) & IV. (k) repente plures in hac Urbe, ejusque Agro interiisse: quorum si dissectiones inter se contuleris; plane intelliges, quamvis inopinata omnes morte, alium ta-men alia causa ereptos esse, velut hunc, cujus thoracis, & capitis interiora cum meis Collegis Professoribus Primariis hora ab interitu circiter trigesima inspiciens, sic observavi.

THORACIS, cujus latera ex subrubro livebant, pin-guedinem, dum incidi cepisset, non paucam adnotantes, eo mox aperto, non paucam in mediastino quoque conspe-ximus. Pulmones intus, extraque fusi, molles tamen, ambo cum pleura anteriori nexi, sinister autem undique, humidiores intus, neque nimis tamen, reperti sunt, ut neque essent adeo graves, neque ex Aspera arteria spu-mam, aut quiddam emitterent. In Thoracis utra-que cavea, & in pericardio multo plus humoris, quam plerumque solitum sit, ejusque per se, non a sangui-ne qui inter secundum incidisset, subcrevienti. Cor, e-jusque auricula non modo nihil polyposi, quod in hoc cadavere nusquam vidi, sed nihil ferme sanguinis con-tinebant. Cum hic, & in valvulis, & in Magnis, præter Aortam,

Aortam, vasis, quæ aperiri singula jubebam, quanta ma-xima poteram attentione usus, quidpiam deprehendere non possem quod esset adnotatione dignum; denique in Aorta subfisti. Nam primum a corde ad curvaturam usque visa latior est. Tum albis maculis hic illic interiore facie di-stincta. Eadem præterea facie tota quasi inæqualis. Et, quod mihi præcipuum visum est, colore ex atro rubens, ut si inflammatione quadam esset affecta. Albæ maculae extra dilatatum arteria tractum non apparebant. Cætera autem illa & per curvaturam, & qua secundum vertebrae arteria descendit, pergebant, minus tamen, quam in pri-mo illo tractu. Sic etiam cum per eum ramum se pro-ducerent, qui a dextris Subclaviæ, & Carotidem arte-rias emittit, quanto ille magis ab initio distabat, tanto illa minus se probebant. Capitis, cujus facies erat li-vida, sectione protinus insituta, cum cranium recluderetur, nihil effluxit. Vasa per Tenuem meningem sanguine tumida; in Lateralibus autem ventriculis subcrevunt aquam, sed non multam, adnotavimus. Cæterum Cho-roidum plexuum color, & quidquid sine in ventriculis omnibus, sine in Oblongata medulla, sine in cerebro, & cerebello, quæ duriora potius erant, quam laxa, disse-cando inquiri solet, omnia secundum naturam. Ventrem non attigimus.

36. Hinc Virum si tussi convulsiva suffocatum esse, dixeris; non modo non repugnabo, cum sciam, invisi-bilem hujus causam in nervo quopiam ganglio latere posse; verum insuper esse apud Lancisium (l) exempla convulsivæ tussis, quæ repente homines occidit, admo-nebo. Non propterea tamen censeo, esse omnino tibi negligenda quæ adnotavi in arteria Magna. Hic enim Vir tussi quidem obnoxius fuerat, sed non eo cum im-petu adoriens, ut prospici, & prædici posset, quemad-modum in Lancisii exemplis, esse aliquando suffocatum. Videndum est igitur, quid Aortæ inflammatio possit ad mor-tem seu cum tussi, & convulsione forte conjuncta, seu non conjuncta, inopinatum afferendam. Videndum est ta-men antea quæ ab aliis tunc observata sint, cum Aorta fuit inflammata; ne forte eo nos sola cogitationes per-ducant, quæ Observationes non consentiant. Verum ubi Aretæi (m) locos inplexeris in quibus hoc de morbo veri-ba sunt, ut nulla alia subeat dubitatio, certe hæc subi-bit, num ex cadaverum inspectione ea quæ profert signa fuerint confirmata. Ab ejus vero ad nostrum tempus qui hoc fecerit, mihi quidem in præsentia non succurrit. Boerhaavium tantum (n) memini in bove qui vehemen-tissimo cursu aufugerat, scribentem id morbi ab se visum ita ut aorta esset nigerrima. Tu si plura ab ipso, aut ab aliis scripta videris; me admoneto: cum ea legero; quæ nunc cogito, aut abiciam, aut si confirmare licebit, ad te perferibam. Interea quadam alia, ab Amicis in arteria Magna, aut in alia aliqua intra thoracem, observata, unde aut repentina, aut certe præter opinionem cito mors su-pervenerit, huc adicere non omitam: & primum, quod su-pra (o) pollicitus sum, quantum videlicet illuc attinere crederet Vir Præcl. Santorinus offeas in Aorta brachias, quas, fuis per motus Observationibus, vel solas non dubi-tabat repente hominem posse interficere. Enumerabatenim mihi, cæterisque Amicis sex, aut septem sic mortuorum exempla, in quorum corporibus nihil præter ea officula invenire poterat unde subito repeteret mortem, in illis recentissimum ejus viri de quo alibi (p) ob deficientem Vermiformem Appendiculam mentionem feci. Sic autem narrabat.

37. SARTOR Venetus, strenuus potor, quem præter quam de hernia olim, ulla de re ad valetudinem attinen-te questum esse, non constabat, nisi quod novissime alicui dixerat, videri sibi non bene habere; eodem quo id dixe-rat, die cum apud notos quosdam ad ignem sedens, ce-phalos comedisset duos, & novum bibisset vinum; erat enim jam medius propemodum October A. 1708; ibi non multo post heu, inquit, heu, nec plura; continuo enim mortuus est. THORACE postredie aperto, non fa-cilissimi quidem pulmones; in pericardio autem aquæ copia eliqua reperta est. Sed cum evidens esset, neutra ex causa hominem sic obire potuisse, cor autem, & cætera nihil adnotatione dignum haberent; Magna arteria a curvatura ad lumbos usque crebras offeas intus ostendit squamulas, quæ in utraque etiam Carotide ad modicum usque altitu-dinem, non ulterius, conspectæ sunt. Cæterum sanguis erat fluidus, jecur pulcherrimum, ut reliqua, nisi quod ventriculus, ut plerumque in potioribus, valde amplus fuit, intestinorum autem quæ Appendicula caruisse diximus, Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

pars cum annexi mesenterii portione in hernia sacco ine-rat, cujus orificium duos tresve digitos erat latum.

38. Cum hæc narraffet diligenter, nos autem, ut sit inter Amicos, alius aliud de ista, ab ipso proposita, mortis ejusmodi causa diceremus, neque illa reticeretur causæ quæ oculos Anatomicorum effugiant five intra, five extra cerebrum, memini, me subridentem ab iis quævisse, num inter eas etiam ponerent quam Piccolomini (q) indi-cavit ubi se Opinari, inquit, nervuli cor adeuntis obstru-ctionem repente factam, in causa esse ut nonnulli inopinato & de repente ex hac vita migrent? atqui certe, inquam, non ignoratis, vel abscessis in collo nervis, cor adituri, non continuo mori animal; ut possit quidem nervorum cordis obstru-ctio, ad alias causas addita, mortem subitam affer-re, sola autem non possit, nisi forte simul universi obstruan-tur; sic enim veram fuisse Herophili sententiam, intelligo, qui, ut apud Cælium Aurelium (r) habemus, repentinam mortem, nulla ex manifesta causa venientem, fieri, docuit, paralyti cordis. Tum Santorinus sex illa reliqua exempla protulit, nuper propositi similia, & quantum se miratu-rum esse, ait, si in his omnibus prælo fuisset invisibilis quæpiam causa, quæ cum manifesta, id est cum offeas in Aorta squamulis, se conjunxisset, tantum ostendit, sibi quidem nihil esse dubitationis, quin ab his solis mors re-pentina proveniret tunc præsertim cum ab arteria, ejus-modi vitio affecta, sanguis esset promovendus aut copia auctus recentis chyli, aut hujus qualitate turgens, aut denique calore expansus, quæ videlicet, ut in Sartore uni-versa, ita alia in aliis convenissent. Cur autem sic vitia-ta arteria promovendo tunc sanguini impar sit, alibi est a nobis, & supra etiam in hac Epistola (s) declaratum.

39. Sed facia desideratissimi Amici mentio alterius mihi memoriam renovat, Sebastiani Antonii Trombellii Bo-noniensis Medici, & Chirurgi Præstantissimi: cujus inopi-natæ, citæque mortis genus ob id etiam nobis flebilis accidit, quod non ipsum modo, sed & ejus Fratrem Joan-nem Chrysostomum, Abbatem, & Theologum, quod ejus Scripta ostendunt, Eruditissimum singulari amore prosequer-bamur, atque prosequimur. Quam repentinus, sævus, bre-vis illius morbus novissimus fuerit, & quam variæ Docto-rum Virorum de eo sententiæ, ignorare non potes. Quid ip-se, antequam de his quidquam audirem, sim opinatus, si forte quæris; paucis dicam, ut habeas non quod præferas, sed quod diligenter etiam atque etiam expendas, videalque, num forte is morbus ad ea spectet quæ paulo ante (t) promissi-mus. Nam statim ac litteras perlegeram Josephi M. Verlic-hii, cujus mihi diligentia, ingenium, & assiduum in Di-sciplinæ Medicis studium ex eo usque tempore quo me hic audiebat, spectatum est, quibus litteris non minus quæ in mortuo, ab se dissecto, animadvertenter, quam in ægro, cui affluerat, perferrebat; visa mihi res est cum eo casu quem descriperat Vir Doctissimus, cujus quoque immatu-ram mortem deservimus, Antonius Leprotus (u), esse quadantenus comparanda: idque ad Verlicchium rescripsi: cujus opinionem cum mea consentire, ex aliis, quas post-ea misit, litteris, perspicue omnia explicantibus, facile intellexi. Scilicet ut in eo de quo narrat Leprotus, ab ipso, & a Cl. Jano Planco inventum est, sanguinem ex disrump-ta Bronchiali arteria effusum sub membranas, & per fibrarum interstitia, quibus arteria Aspera, & Magna, & œsophagus, cæteraque proximæ partes colligantur, viam sibi longe lateque fecisse, concretumque eas membranas in rumoris modum extulisse; ita in Trombellio ex disrump-ta arteria alia aliqua effusus sanguis inter laminas oppositas, id est anterioris partis mediastini, per cellulofam hujus substantiam sibi aditum videtur aperuisse, eaque copia ibi præsertim quo suo pte pondere ferebatur, concrevisse, ut prope septum Transversum solida mediastini crassitudo di-gitos propemodum tres æquaret. Sic autem omnia tum quæ præcesserant, tum quæ abfuerant, tum quæ in cada-vere inventa sunt, facillime videntur intelligi. Quæ ut singula minime persequar, breviter pollicitus; at sal-tem quæ corporecula in amplo, molestissimoque herpete cutem antea corroferant, eadem repressa, dicam, arteriam illam erossisse: exeuntem autem sanguinem, dum media-stini celeriter distraheret laminas, acerbissimum illum ad sternum dolorem, quem divulsivum æger vocabat, effecisse, at cætera, quæ aberant, inflammati mediastini indicia fa-cere non debuisset: tandem inter duas hujus laminas tan-tum sanguinis, in grumos coacti, tam brevi præsertim tempore, aliunde repeti quam ex pertusa aliqua arteria non posse. Sed pleraque horum, non modo reliqua, litteræ Verlicchii declarabant, quæ eorum quoque in-terro-

(e) De Mot. Cord. Propos. 38. (f) n. 13. (g) Vid. apud Valsalvam de Aur. Tab. 9. ad * (h) n. 7. (i) n. 11. & 26. (k) n. 21.

(l) De Subit. Mort. l. 1. c. 18. n. 3. (m) De caus. & sign. morb. Acut. l. 2. c. 8. & de eorund. curat. l. 2. c. 7. (n) Prælect. ad Inst. §. 217. (o) n. 32. (p) Epist. Anat. 14. n. 63. (q) l. 5. Anat. Prælect. 6. & l. 4. Prælect. 4. (r) Morb. Chron. l. 2. c. 1. (s) n. 32. (t) n. 35. (u) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 1. in Opuscul.

terrogationi occurrebant, qui, cum Leproti ager dies aliquot vitam traxisset, causam quaerent, cur Trombellius sit intra undeviginti horas sublatus. Nam praeterquam quod illa tanta inferioris mediastini distentione cor urgebatur, modico supra hoc intervallo erat in tunica Magna arteriae innatum ante hunc morbum tuberculum, grandioris nuchis magnitudine, humoris plenum ad vitellinum colorem vergentis, quod tuberculum cum intra arteriae cavum non mediocriter protuberaret, neque amplius sanguis, inhumatis cordis viribus, quod parvi jam facti, debileque ostendebant pulsus, id obitaculum ita superare posset, ut antea; nempe retardatus, cor magis magisque, & pulmones ipsos gravabat: quamobrem diutius vis morbi ferri non potuit.

40. Habes quo mea de hoc morbo olim inclinaret opinio: cui tamen, ut dixi, nihil prius tribues, quam diligenter expendis. Quod si quaeras, ejus tuberculi indicia quanam in vivente essent, numque Observationes legem praeter illam quam paulo ante laudavi, in quibus res extent aliqua saltem ex parte earum similes, quae sunt in Trombellio deprehensa; libenter quoad potero, satisfaciam. Et primum, illum accepi animi affectibus olim presens multo gravissimis, non ita pridem levi aliqua cordis palpitatione, levibusque deliquis tentari coepisse, ut a Medicis crederetur hypochondriacus. Quod vero ad tuberculum ipsum Aortae attinet, cum ex Actis Eruditorum Lipsiensibus (x) Dissertationem extare, intelligam Cl. Stentzelii de Stomatibus in principio arteriae Aortae repertis, quae in has regiones necdum, quod sciam, importata est; eam, si in tuis istis habetur, fac inspicias;

nam si inscriptioni respondet, eorum quae requiris, non proflus dissimilia facile invenies (*). Ego siquid habeo quod ad interna spectet arteriarum tubercula, in proxima Epistola commemorabo. De sanguine autem inter mediastini laminas effuso unum, in praesentia memini, aliquid attigisse Riverium Observatione LX. Cent. I. Nam quod Blancardus quoque (y) similia scribit; nempe adeo similia sunt, ut sint eadem, Riverii nomine dissimulato, verbisque mutatis. Eam Observationem si apud Auctorem totam legeris; neque enim in Sectione hac Sepulchreti XI. (z) neque in I. (a) libri I. omni ex parte descripta est; invenies, cum in agra quadam suspicio fuisset, inter cetera, etiam inflammationis mediastini, cumque ea videretur convaluisse; subitam intervenisse mortem, reperiuntque esse mediastinum plenum feri sanguine. Ceterum, quod generatim spectat ad sanguinis et suis vasis effusiones, non in magnas corporis caveas, sed in cellulosa structuram sub membranis coarctatam, digna est quae antiquitatem referat Gilberti sententia. Hic enim, ut ante trecentos quinquaginta annos scribat Nicolaus Florentinus (b), docuit, non semper sanguinem qui exit propter rupturam vene chyli (id est Cavae) in contumaciam ventris effundi, sed infra pinguedinem quam chyli & venae circumveniunt, retineri; quod, a Gilberto fortasse etiam visum, si exigua sit vena Cavae ruptio, non ita rejiciendum est, ut illud est quod a Gilberto subjicitur de ipsius retenti sanguinis missione. Cetera quae sumus polliciti (c), propediem expectabis, & valebis.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXVII.

Agitur de Morte Repentina ex vitio Cordis. Denique pauca adduntur de Gibbere.

UT superiore Epistola de Subita Morte scriptum est, quae vitia Sanguiferorum Vascularum, five haec rupta essent, five non essent, consequeretur, ita nunc de illa scribendum est, quae vitia Cordis five rapti, five non rupti consequatur. Rupti primum, quod sciam, Observationem ab Harvejo (a) propositam invenio, qui nobilem Virum, saepe, praesertim noctu, paroxysmo quodam correptum describit, in quo a dolore pectoris oppressivo interdum lipothymiam, alias suffocationem timebat, donec ingravescente morbo, cachecticus & hydropticus factus, tandem in uno paroxysmo vehementer oppressus, obiit. Huic ex impedito transitu sanguinis (quodcumque id fuerit; neque enim dicit; impedimentum) de sinistro cordis ventriculo in arterias, paries ipsius ventriculi sinistri, qui satis crassus & robustus cornebatur, disruptus & perforatus amplo hiatus sanguinem effundebat; erat enim foramen tantae magnitudinis, ut facile aliquem ex Harveii digitis reciperet. Quam tibi Observationem describere hic volui propterea quod ab nemine productam, ne a Boneto quidem, memini, nisi forte exitibus quae hic Rolinckii verba protulit, non in Sectione hac XI. sed in VIII. (b) ruptio sanguinis in cor nonnunquam adeo vehemens est, ut septum ipsum disrumpatur, cuius tragici casus exempla suppeditavit Harveus; nisi, inquam, haec verba existimas ad Observationem illam attinere. Quod etsi ei quoque visum est qui Indicem addidit ad tres primas Harveii Exercitationes, eam quam descripsimus, Observationem sic designanti, Septum cordis a retento sanguine ruptum; verba tamen, quae protuli, ipsius Auctoris procul dubio longe aliud significant. Huic Harveii Observationi alteram adjungo, quam Epistola XXV. (c) satis commemoravi, Petri de Marchettis (d). Nam etsi a fistula in sinistram usque ventriculum tandem producta, hic apertus est; tamen five ab erosione, five a distentione cor aperiat, disruptio denique semper est propterea quia ubi eo pervenit erosio, ut tenuissima tantum superstit cordis lamella, hanc a sanguinis aut pondere; aut vi qua urgetur, pertundi, manifestum est: quamobrem etiam cum de aperta Aorta verba facerem, varias quidem ruptionis causas indicavi; ruptionem tamen vocavi. Tertiam Observationem, quam Morandus quoque Vir Cl. (e) memoravit, apud Bohnium leges, non in Circulo Anatomico illam quidem, sed in libro, in quo tandem casu reperi, de Renunciatione Venerum (f). Est autem ruptura sinistri cordis ventriculi prope ostium Aortae, cuius nulla signa praecesserant in Vi-

ro nobili, habitus formosioris atque athletici, qui ad latus uxoris repente occubuerat. Cujus ruptionis ultimam causam facile suspicaberis, eorum memor, quae Litteris superioribus (g) scripta sunt. Mortis autem hoc genus tale censuit Eruditissimus Bohnius, quale vix unquam vidisset Professorum octo late manus. Quod sane rarissimum haberi debere, scripsit Vir alter Doctissimus Joannes Fantonus (h), cum ex adversariis Parentis sui retulit, disruptum hominis cor, quod vehementi spasmo constitutum fuerat, reperiunt fuisse, grandiore pericardio copiam sanguinis continente, aegre ferens, non plura Patrem adnotasse, illudque saltem, utro ex ventriculo sanguis erupisset. Quae cum ita sint; non mihi displicet in quinctiam rupti cordis Observationem A. 1707. Venetiis incidisse. Quam, ut ordo postulat, cum tibi diligenter perferis; in Adversariis (i) enim, aliud agens, vix indicavi; tum ceteras, quae mihi quidem nota sunt, commemorare, & partim describere non omitam.

2. MULIER annos nata quinquae, & septuaginta, virili aspectu, & valde obesa, cum ad quindum usque & quadraginta annum fuisset gracilis; annis novissimis facta erat valedudinaria sic tamen, ut de capitis dolore nunquam, nedum de graviore ullo, quod referri ad ipsum posset, incommodo, querebatur; sed de aliis potius, in quibus familiares, quamvis minus accurate attendere soliti has querelas anus lamentationes, tamen quaedam praesertim memorabant quasi deliqua, affectionesque ejusmodi alias; quas ipsa cum explicare nesciret, solebat communi, ut alias dixi, apud populares suos flatus vocabulo designare. Haec semel in ultimo vite spatio facta erant graviores. Tandem cum per eos dies cyathos aliquot hausset vini novi; medius enim October mensis elapsus erat; indeque aliquanto pejus se haberet, repente inter domestica, quibus forte sedens intenta erat, opera, primum dixit, intus sibi huc, & illuc nescio quid moveri, mox videri sibi domum vacillare, mox, stertore correpta brevissimo, interiit. CADAVER postridie inspiciens, sanguineum ex ore prodeuntem humorem vidimus, dorsum ex rubro lividum, manuum digitos contractos, quos cum extendere conaremur, renitentes animadvertimus; non item brachia. Cum vero, ceteris Amicis adstantibus, consecante autem nobiscum Cl. Santorino, communia corporis integumenta incidere coepissemus; niger, & spumofus sanguis, qualem postea in plerisque deprehendimus vasis, effluebat. Adiposam membranam alibi crassam, ad pubem crassissimam conspeximus, ut digitos transversos quatuor superaret. Per-

floris

floris cartilagineas, quae costas cum sterno committunt, scalpello non magis quam in junioribus, resistebant, molles servantes, ut opinor, eadem, quae corpus univolum abundabat, pinguedine. Haec, sterno sublato, hinc in thorace ea copia apparuit, ut mediastinum operiret, inde in ventre quantae esset, ex eo licebat intelligere, quod diaphragma altius in thoracem compulsum, tantum de iusto hujus spatio demeret, ut insipientibus mirum haud esset quod obeli non facile, nisi paulo altioribus cervicibus, & summo dorso, supini cubent, Pulmones, quorum sinister facie posteriore adhaerebat ad pleuram, sani erant omnino, quamvis interius a retento sanguine nigricarent. Bronchia, & truncus arteriae Asperae nihil in se effusum habebant. Sed pericardium tantum habuit effusi sanguinis partim grumosi, partim fluidi, ut priusquam incideretur, sphaeroidem referret, cuius diameter spithamam propemodum aequabat, Spatii tamen non modicum in eo partem cor occupabat, propter adnatam pinguedinem magnam, quae totum ferme obducebatur. Hanc dum undique, inverso etiam corde, a sanguine, quo circumfusa fuerat, purgabamus, certa quadam parte magis extuberantem, & penitus nigricantem a sanguine fuscis subsistente animadvertimus. Erat ea pars in posteriore cordis facie mucroni proxima: ibique pinguedo, attentius inspecta, lacerationem ostendebat in medio nigredinis illius. Tunc sinistro in opposita facie secundum longitudinem aperto ventriculo, nihil fere in hoc sanguinis invenimus, si grumulum excipias ad eam partem adhaerentem quae lacerata pinguedini respondebat. Is grumulus lenta manu retractus indicavit rotundum foramen lentis magnitudine, quo ventriculi paries, ibi secundum naturam tenuior iam factus, pertunderetur; ut manifestum esset, illac ex corde sanguinem primum sub pinguedinem exiisse, deinde huc, & illuc per membranas ejus cellulas se infundisse, easque distendendo, attollendo, ungendoque facile demum perripisse. His ita perspectis, alia in eodem ventriculo animadvertimus. Nam circa ostium quo sanguinem admittit, in ipsa cordis substantia os erat transverso pollice crassius, forma annuli dimidiati, cui Mitrales valvulae adhaerebant, offesa pariter factae, nisi quod altera magnam sui partem servabat sanam, ut occludere posset ostium ob ea, si valvularum offeam partem adiceres, ob ea, inquam, fere circumdata, & introrsum prominentia ossa contractam; haec enim grandaeva illa mulier est, ex qua eadem in V. Adversariis (k) descripsimus. Magnae quoque arteriae valvulae partim erant offesa, partim incipiebant offesa fieri. In ventriculo autem dextero, annexaque auricula nihil advertimus, nisi quod sanguine, ut fere sinistra quoque auricula, omnino carebant, cum Pulmonaris arteriae truncus esset eo plenus, qualem in pericardio videramus, multumque haberet, sed in grumos coactum, Aorta, ut ipsam a corde ad iliacos usque ramos aperientes, conspeximus. Haec circa sinistram finem arcus sui; nam illuc usque sanam processerat; magnis offeissis squamis intus exasperari incipiebat, quae alibi magis, alibi autem minus crebrae, necne quidam non obscurae exulcerationis indicia, toto passim reliquo trunco spectabantur: quin arteriosos ramos per ventrem aliquos, & nominatim ex iis quae ad Coeliacam attinent, offesos jam factos deprehendimus. Ventre paulo ante recluso, & nonnullis in locis, tamen tamen pestas erat potius frigida, etiam cum calido, quod intra thoracem quoque acciderat, animadverso, quamvis primam crassitudine ob multam pinguedinem, & omenti praesentiam, mox & mesenterii spectata, haec adnotatione digna occurrerunt. Lien spumofus sanguine turgidus. Pancreas durum. Felle vesicula valde contracta, & calculis plena ad quatuordecim, quorum octo minuti, reliqui majusculi, hi ad cubi formam accedebant; & cum ad flammulam statim admovissem, hanc concipiebant. Ren dexter superficie quodam loco exulcerata, alibi cicatricosa: uterque, si contractares, molles quasi a lorio intus conclusi percipiebantur: dissecti erant laxi propemodum, ut lien dolet, humidissimique, humore etiam scorum alicubi quasi in loculis quibusdam stagnante. Cranium denique referantes, Crassam meningem animadvertimus tanto arctius quam soleat, ad suturas, & prope suturas, praesertim Sagittalem, & Lambdoidem, affixam esse, ut line laceratione avelli non poterit. Contra, Tenuis meninx attollentes digitos facillime sequebatur; aqua enim suberat; quae in Lateralibus etiam ventriculis conspicienda est, modica utrobique copia. Cerebrum sanum, ut cerebellum quoque; sed hoc laxius. Basilaris arteria duriuscula, ut & rami ceteri arteriosi qui circa cerebrum sunt. Cum omnia e cranio exempta essent, cuius non mediocrem crassitudinem, sectionum latitudine ostendebat; in ejus basi, & in cava

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. I.

item facie ossis frontis ea in conspectum venerunt, de quibus in VI. Adversariis (l) indicatum est. Scilicet os frontis ibi prominebat in confertissima tubera, qualia pariter in cranii basi, praesertim e Petrosi processibus, sed minora, atque disiecta se attollebant. Omnia ex substantia erant magis alba, quam usquam in toto cranio, ut ex nova offesa substantiae accessione, & quasi effusione facta esse viderentur. Quorum singulorum superficies etiam nitida erat, & lavigata; non potuerat tamen tanta universonum inaequalitas, & extuberantia non cerebrum valde comprimere, in quo ceteroquin nulla apparebat laesio, quacumque iis tuberculis responderat. Quod reliquum est, cum praeter renes, & Aortam, cordis partem huic proximam, & tubas uteri, quae albae erant, e cadavere exemissem, ut postridie nonnulla, minime ad morbum attinentia, inspicere; miratus sum, intra ejus noctis spatium, etsi tempestas de frigida multo frigidior erat facta, omnia tamen praeter expectationem, graveolentiam concepsisse incredibilem, & quae proflus ferri non posset.

3. Intolerabilem odoris foetiditatem e cadavere pariter alterius feminae, & quidem pinguisculae, opinione citius coartam, recordor, me tibi alias (m) commemorasse. Verum illa saltem in Nosocomio dies quindecim morbo fuerat macerata; haec autem repente obiit; sed vicissim putredinis illud signum ostendit, quod non est in altera animadverso, in sanguine bullulas. Quid vero est, quod ut obesa huic mulieri, sic etiam aliis pingui habitu praeditis, disrptione improviso facta, sanguis est in pericardium effusus, neque iis omnino paucis? Ut enim superiorem solum inspicias Epistolam; quatuor invenies, Senem videlicet (n) ac Mulierem (o), quorum utrumque nos vidimus, duosque alios (p), quos ab aliis conspectos memoravimus. An pinguedo, quae molles in hac Anu, sicut opinatus sum, costarum servavit cartilagineas, fibras quoque in vasis, earumque contextum laxiores servat, & distractioni, siqua distentio major incidat, minus resistentes? Cujusmodi in hoc casu distentionem ab novo, & effervescente adhuc vino esse factam, eo facilius credes, si post ejus vini utrum, ubi vitia cordis, aut vasorum sint, omnino fugiendum, quid Sartori Veneto (q) contigerit, & quid de repente hujus obitu Santorinus censuerit, recordaberis, necnon eorum quae de noxis ab ingestis liquidis ipso actu fermentantibus i. e. aere copiosissimo & valde moto scaturientibus, cum videlicet hujus particulae a sanguinis calore expanduntur, majusque occupantes spatium, vasa extendunt, Experientissimus docet Muschenbroeckius (r). An quantum sub cute congestum, & adstrictam pinguedinis copiam obtinere sanguini, credimus, exteriora, & minora vasa repleto, tantum hic cogatur necesse est ut interiora, & majora vasa, ac receptacula distendant, & ibi potissimum ubi laxiores sunt, aut ex parte eroli eorum parietes disrumpant. An denique erosio tanto facilius fit, quanto magis pinguedinis copia sanguis abundat? Non me fugit, plerisque omnibus contra videri, non dubitantibus, quin pinguedo corrigit erodentia corpuscula, aut certe obruat, & irritat. Mihi vero, cum ea nimia est, five ob id ipsum bona esse non possit, & idonea ad corrigendum, five premendo minima vascula, & humores in his retardando, faciat, ut mora aciores fiant, five aciores particulae sic irritat, ut intra corpus retineat, se tandem aliquando ubi magis, magisque coarctata fuerint, data aliqua occasione, exerturas; mihi, inquam; ne de modo, & causa disputem; illud satis est, saepe esse in pinguibus erosiones animadversas, meque ipsum in hac, itemque in altera (s) pinguioris habitus Muliere, quibus pinguem etiam Senem (t) facile addas, erosam intus arteriam Magnam deprehendisse. Quin renes quoque, multa, siquid aliud viscus, pinguedinis copia obstiti, in hac femina exulcerationem non effugerunt.

4. Offesa autem illa tubera, quae in cranii interiore facie extabant, non ad exostoses eas refero, quas post insultus epilepticos, ibidem ab se, & Ravio viles commemorat Boerhaavius (u), sed ad novas ossis, ut sic dicam, vegetationes, quales in vertebis hominis centum circiter annos nati descripsit Poupertius (x) singulari, qua nostra quoque erant, albedine, & nitore. Quod si utraque, sicut illi fuit, & nostra nobis videbantur, quasi ab effusione quadam factae erant ossi fucci; minus faciles habebunt explicatas secundum recentes observationes, sententiamque Experientissimi Viri, praesertim cum in nostra Anu Crassa meninx, quae interni perioctei locum tenet, nihil laesionis in se ostendit per quae illa tubera

(*) A. 1731. M. Maj. (*) Sed Vid. Epist. 64. n. 14. (y) Anat. Profr. Obs. 52. (z) Obs. 20. (a) Obs. 123. (b) apud Donat. de Med. Hist. Mirab. l. 4. c. 9. (c) supra, n. 2. in fin. n. 38. in princip. n. 26. in fin. (d) De Circul. Sangu. Exercit. 3. (e) Obs. 11. (f) n. 23. (g) Obs. Med. Chir. 47. (h) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1732. (i) Sect. 1. (g) n. 14. (j) Anat. corp. hum. Diff. 12. (k) VI. Animad. 84.

(l) Animad. 14. (m) Animad. 84. (n) Epist. 18. n. 34. (o) n. 15. (p) n. 17. (q) n. 26. (r) Epist. 26. n. 37. 38. (s) Dis. de aeris praesent. in humorib. animal. c. 1. §. 18. coroll. 4. & 5. (t) Epist. 26. n. 17. (u) P. 15. (v) Praefat. ad Instit. §. 200. (x) H. R. de l'Acad. R. des Sc. A. 1699. Obs. Anat. 1.

bera obducebat, neque ad ea arctius, sicut ad certas quasdam alias cranii partes, adhereret, nec mulier de ullo unquam dolore, aut morbo capitis quæstasset. Quæ res quomodo possit intelligi, & quid ex ea deduci, cum satis in Adversariis VI. (9) sit indicatum, hic iterare nihil attinet.

Itaque ad promissam revertor seriem Observationum, quæ mihi quidem sunt cognitæ, disrupti cordis. Quas inter locus hic ejus est quam eodem circiter ac mea, tempore in hoc Nosocomio ab se habitam, mihi narravit A. 1708, probus atque honestus Vir Antonius Marifatus, qui tunc ibidem Medici Assistentis munere fungebatur diligentissime.

5. FEMINA, quæ palpitacione cordis laborabat, cum prandendi causa in lectulo in quo jacebat, vix resedisset, morior, ait, & quasi illico mortua est. THORACE post duos tresque dies aperto, inventum est pericardium concreto sanguine distentum. Hic autem prodierat ex sinistro cordis ventriculo, quem ulcriculum quasi quoddam ad cuspidem perforaverat.

6. Hic casus satis similis nostri est; an vero illorum etiam quos Lancisius observavit, est contrarium ex parte suspicamus, tamen pro certo nescimus. In posthumum enim Opere de Motu Cordis (7) edito A. 1728, revera & ipse eorum mentionem iniecit qui *repentino interitu ob apertum ex tempore cordis foramen concidunt*, sequæ id mortis genus non modo vidisse, sed crebro etiam vidisse, testatur est: qui locus, ut sit, Virum quandam fugit cæteroguin Eruditum. Atque utinam Lancisius Opus illud suum explere potuisset; profecto neque has, neque alias, diserte ab eo, & sigillatim scriptas Observationes desiderarem, Nunc quod quidem ad has attinet, nihil habemus aliud, nisi quod ibidem sibi persuasum ostendit, hunc mortis generi oportuna inter cætera esse illa corpora in quibus puerili adhuc ætate cordis fibras non modo languidiores, nec satis coherentes, sed etiam deficientes invenit, ut nominatim sinistro in ventriculo locum quandam, ac veluti foramen per lucidum, quod externa, internaque tantum membrana, ne omnino debisceret, impediatur. Recte autem scripsit inter cætera. Nam & ulceribus internis obnoxia, & quibus, ut dixit, languidiores fibræ cordis sunt, eidem morti sunt opportuna.

7. Utriusque hujus ultimi generis exemplum protulit luculentum is qui de cordis rptione plura hæcenus quam quisquam, collegit, ac scripsit Cl. Vir Morandus (a). Uterque casus in animum incidit 1730. Alter in Fœmina Principe, ætate jam provecta, cujus ventriculi cordis dexterum exterius erofum observavit Cl. Lemeryus, ut vlcus inde paulatim videretur ad ventriculi usque cavum pervenisse: qui propterea inaniserat, quippe effuso intra pericardium sanguine; cujus sinister erat plenus. Alter in nobili Viro, quem Morandus ipse dissecuit, inventum pericardium concreto sanguine repletum, quem cor laxum adeo, ut specilli dumtaxat pondere trajici posset, & ventriculo sinistro efunderet per scissuram ostio circiter lineas longam, quæ in medio illius ventriculi reperta est. Cætera quæ ad eos casus attinent, perlegere poteris apud eundem Morandum, præter eas quæ præcesserant, causas, & notas; quæ nunc quia nulla fuerint adnotatione dignæ, an potius quod sint ad ulteriorem tractationem dilatare, in eo quidem Commentario non occurrunt.

Sed in penultima, quantum ego novi, rupti cordis Observatione, ad exulcerationem pertinente, sicuti utrasque earum ad me scripsit idem qui illam habuit, mecumque communicavit A. 1740. Medicus olim in Placentina Aula Spectatissimus Laurentius Marianus, ita nunc a me habebis.

8. EQUES erat Ornatus, annos natus quinque, & sexaginta, sed robustis membris, & proba humorum temperie, nisi quod ante annos aliquot diuturnis, & contumacibus crurum ulceribus laboraverat: quæ pertæsus, remediis qua internis, qua externis tandem persanaverat. Is novissime rheumaticis doloribus subinde obnoxius, sed levibus adeo, ut domo exire non prohiberent, quod & pridie fecerat, quam moreretur, his acerbis prehenus est V. Nonas Junias ad sternum quidem, & brachia, non sine capitis perturbatione. Quibus per ea quæ sunt visa magis idonea cum occursum esset; jam circa meridiem magna ex parte relevatus, quamvis infirmo pulsū, alacriter se gerebat. A prandio cum quievisset, expergefactus, eosdem quos mane, dolores sensit. Quapropter inambulans in conclavi cœpit; sic enim illos facilius ferebat. Sed postquam satis id fecerat, cum lectum repetisset, querebatur de fumis ad caput ascendentibus, & de pectoris angustis, inquietusque se se huc illicque

vertebat. Quod cum spatio temporis non brevi fecisset, repente se mori sensit, simulque pallens, & se agitans, illico interiit. ABDOMINE ducto, inventa sunt omnia secundum naturam. Pectore autem aperto, & pulmonibus, qui antrosum compulsi erant, dimotis, pericardium deprehensum est nigro, concretoque sanguine distentum. Is e sinistro cordis ventriculo exierat per scissuram longam uncie dimidium, & secundum illius longitudinem ductam, circa quam cordis fibræ non recenti corrosione exesse conspiciebantur.

9. Nimirum quod Trombellii casus (b) ostendat, hic nobis confirmat, quas erosiones in cute nolumus, eas hinc depulsa, interiora haud raro invadere, & inopinatum exitum asserere. Quamobrem illud primum videndum est, ne sine longa, & eaque diligenter etiam atque etiam habita deliberatione exteriora ulcera, aliæque id genus diuturna mala persanemus; tum ubi internis magis, quam externis persanata remedia fuerint, ut id omne homo solite fugiat unde iterum gignantur corporcula erodendi vim habentia: deinde siqua nova oriri incipiant incommoda, ut maturius ars satagat, si forte priores illæ erosiones reduci possint; at si non possint, ut aliæ sufficiantur; novissime ut cum prima interni, præsertim in thorace, morbi se prodiderint indicia, quamvis ea levissima, obscura, ambigua, atque, ut comparando facile intelliges, fere in aliis aliis, vereatur Medicus, ne quid intus monstri alatur, ut si minus facere possit, acrimoniæ, copiam, concitationem sanguinis minuendo, ne tandem illud repente erumpat, det saltem operam, ut quam tardissime, nec se suam omnino apud ægri domesticos suspicionem antea occultante.

10. De ultima autem hujus generis Observatione, in potentissimo Rege habita, cujus sinister cordis ventriculus inventus est oblonga scissura disrupta, non expectas, opinor, ut verba faciam, quippe de re non tibi modo, sed universo terrarum orbi non incognita. Eam Observationem si cum cæteris, quas protulimus, novem conjunxeris; de decem, aut certe de octo; secunda enim ad fistulam spectat vulnus secutam, quarta autem manca est; unam, haud amplius, reperies quæ ventriculū dexterum disruptum ostenderit, cum septem reliquæ sinistram omnes exhibuerint. Hæc alias addito, de quibus cum hac recognoscerem, certior sum factus. Namque ut illam præteream quam ex Santorino ambigue indicat Michelottus (c) tanquam ejus similem, quæ a me supra (d) in Venerabili muliere descripta est; in duabus certe quas in Viro Patricio, & in Medico quodam habitas, laudatus Marianus mihi postea significavit, a me tecum aliis Litteris (e) communicandas, pertusus erat sinister cordis ventriculus. Undenam vero factum dicemus, ut ibi multo rarius contingat ruptio, ubi tanto sæpius videtur metuentia, quanto parietis ventriculi dexteri crassitudo, & robur minora sunt, si cum sinistro comparentur? Primum sinistri pars ima in qua ruptio accidit in quinta, & sexta Observatione proposita (f), tenuior, & infirmior est, quam paries ventriculi dexteri. Deinde sinistri vis quanto major est, quam dexteri, tanto magis, præsertim cum obstaculum quoddam se opponit sanguini ab illo exeunti, parietem ipsa urget suum, ut siqua hujus pars aut ulcere, aut ratione alia aliqua sive a morbo, sive abortu debiliior sit quam naturalis requirat structura, tantæ par esse vi nequeat, sed ibi paries, quantumvis alibi, & proximè quoque satis crassus, ut in Harveyi Observatione (g), & robustus sit, perumpatur denique, & dehiscat.

Erat quidem præter eas quæ prolata sunt, Observatio quoque Viri Cl. Christiani Vateri (h) ventriculi cordis dexteri non procul a nucine, ubi septo, velut mediante sutura, coheret, ultra longitudinem unguis, rupti. Sed quia nulla cordis prævia morbosa dispositione, a gravissimo ictu prætereuntis cursum ea ruptio tota accidit illo eodem temporis puncto; propterea inter cæteras, quæ ad propositum faciebant nostrum, haud est relata. Et de morte repentina a disrupto corde hæcenus.

11. Nunc quæ ex aliis accidit cordis vitis est attendenda. Ex quibus cum ejus potissimum dilatationem prolatis alias (i) historiis ostenderimus aut celeriores opinione, aut subitos omnino interitus attulisse, nostræ autem consuetudinis minime sit quæ semel pericrisperimus, iterare; juvat hic novam, quæ luculentissime id confirmat, Observationem producere. Ea Mediæ nostræ est, sub initium Martii A. 1741, habita, & nobiscum eodem quæ habita est, die communicata.

12. JUVENIS, egregio corporis habitu, conformatione, & statura præditus, cum jam diu spirandi difficultate pre-

premeretur, sanguine e naribus subinde erumpente levabatur. Sed posteaquam carere cœperat hac sanguinis excretionem, cum forte longum iter Tridento Patavium partim pedibus, partim jumento vectus, intra biduum confecisset, dum se statim abstinere, ad farcinulas inclinaret, humi depositas, concidit illico mortuus. THORAX cum postmodum inciditur, vasa animadversa sunt colli, & capitis sanguine turgida. Ubi vero apertus est, nihil in eo effusum, nec pulmones usquam ad pleuram adherentes conspecti sunt. Erant hi a sanguine lividi, in ipsis remanente: parvi præterea ob immanem cordis magnitudinem. Quod, incisio pericardio, ubi erat non parum subrubri ferri, inventum est vel bubulo majus. Et erant quidem auriculæ, dexterque ventriculus ampliores, quam soleant: maxima tamen magnitudo ad sinistram attinebat: neque ea parietibus debebatur qui solito non erant crassiores; sed ventriculi cavo, dilatato adeo, ut nihil magis, copia autem attri sanguinis, nec in polyposas concretiones, sed in grumos nonnihil coacti, non modo, ut reliqua cordis cava, oppleta, verum etiam distenta. Præter hæc, valvula, quæ sunt ad ejus emissarium, Semilunares, non offere quidem, sed duræ, & quod in oculos statim incurrebant, perparvæ; contractæ enim erant, corrugataque. Magna autem arteria, est æquo amplior non erat; tamen quo magis a corde recedebatur, eo tunicas habebat æquo tenuiores. Nec facies ejus interna fulcis in longitudinem ductis, quamvis subobscuris, carebat. Cæterum in corde, & thorace toto nihil præterea fuit quod secundum naturam non esset.

Post hæc Ventrem, & Caput, de quibus nulla querela fuerat, aperire supervacuum est visum.

13. Si quod natura præmonstraverat, hic esset juvenis secutus, ut sanguinem, qui e naribus fluere desierat, per scissam venam opportune detrahendum curaret; aut non ita, aut tardius certe interisset. Nunc magno documento Medicis fuit, quid faciendum sit, ubi aliquis, ea præcipue ætate, eoque corporis habitu, ejusmodi evacuatione carere incipit, præsertim si idem sit cuiuspiam obnoxius morbo, ut hic erat difficultati respirationis.

Cui quidem obnoxius fuisse plerisque omnes quos tibi alias (k) scripsi cum dilatato corde repente mortuos, relictis eorum historiis, invenies. Sic etiam in hac Sepulchreti XI. Sectione (l) videre poteris, ut Auriga, in curru de improvviso extinctus, cujus cor erat quovis bubulo majus, sæpe se crederet suffocari, nisi appressa thoracem, & abdomen manu comprimeret, non secus ac alter apud Harveyum (m), cui cordis moles, & ventriculorum cavitates sanguine distentæ, horum cordis magnitudinem æquabant, levamen in summa cordis & pectoris oppresse aliquod percipiebat, cum tota pectoris regio a fortissimo viro comprimeretur, & sicut pistor panem subigit, depressetur, credo quod sic juvaret uterque sanguinis motum. Alterum quoque in eadem Sectione (n) leges repentino obitu raptum, corde longe nativam molem excedente, & nigri sanguinis pleno: quem difficile spiritum duxisse, vel alia quæ adjuncta erant, satis indicant. Sectione autem II. libri hujus secunda (o) proponitur adolescentula, sine manifesta causa suffocata subito, cui cor duplo majus ordinario, in eoque, ut magis diserte in Scholio legitur, magna sanguinis copia: quæ cordis magnitudo, sive ex morbo accidit, sive fuit, ut ibidem creditur, ei adolescentulæ naturalis; cum propterea cor majori esset pondere, ideoque majori ad motum difficultate, aptior esse debuit ad sanguinem in eo, & quod consequitur, in pulmonibus remorandum, præsertim in paralytica. Ob ejusmodi enim causam egregie Lancisius (p) censuit, quibus cor ab ortu consueto majus obtigit, his si vires moventes musculos minuantur, ut puta vel a sola provectiori ætate, facile sanguinem in corde subsistere, hujusque aneurysma facere. Sed est ingens cordis moles sive diaphragma prægravando, sive etiam pulmones, ut in eo de quo loquimur, Juvene perspicue apparuit, comprimendo, respirationi officit, sicuti alias indicavimus, tamen vel sola, quam hic attendimus, sinistri ventriculi dilatatio facit, ut quanto minus sanguinis in Aortam potest extrahi, tanto quoque minus e pulmonibus admitti possit: unde tum spirandi difficultas oritur gravatis sanguine pulmonibus, tum mors denique repentina ubi is ventriculus magis semper, magisque laxatus, ea tandem sanguinis copia obruitur, ut se se nequeat contrahere. Copia autem sanguinis, qua non his modo in casibus, sed & in aliis repentinum mortuum haud ita raro oppletus conspicitur, veluti, ne longe hinc digrediar; in Fœmina illa prin-

cipe, quam supra (q) ex Morando commemoravi, & in ancilla, de qua in hac ipsa Sepulchreti Sectione XI. Obs. XI. & in aliis facile de quibus ibidem Obs. IX. aut in Additamentis Obs. I; ea, inquam, sanguinis copia facit, ne sine aliqua causarum, & rerum circumstantium distinctione, assentiri iis possim qui scribant sic in universum, in hominibus subita morte extinctis, solere cor dextrum sanguine plenum, sinistrum vacuum esse.

14. Quæres fortasse, cur in proposito Juvene cum esset cordis quatuor caveæ omnes dilatata, maxima tamen dilatatio esset ventriculi sinistri? Scilicet quia hujus dilatatio causa fuerat dilatationis trium reliquarum, sanguinem videlicet ob eam causam quæ paulo ante dicta est, minus admittendo, ideoque in sinistra auricula, & pulmonibus, & ventriculo dextero adjectaque ei auricula retardando. Sed cur primus omnium dilatatus est sinister ventriculus? Nimirum quia contractæ; quæcunque ejus rei causa fuerit, corrugataque semilunares valvula se explicare satis non poterant, ne sanguis, constringente se Aorta, in ventriculum unde venerat, sui partem remitteret: quæ pars fortasse minor fuisset, si tunica ulterius Aortæ juxta excepti sanguinis copiam venas versus compellere potuissent, id quod illarum tenuitas, hoc est minor carnearum, & elasticarum fibrarum numerus non sinebat.

Verum hæc non suffus explicio, ut quæ partim sunt per se clara, partim alias (r) satis expolita.

15. Illud tamen semper est animadvertendum, cordis aneurysmata haud secus atque Aortæ, non ita necessarias subiti interitus causas esse, ut sunt cordis, aut Aortæ ruptiones. Imo dilatationes illæ, nisi eo demum pervenerint, ut nova alia causa extrinsecus, aut intrinsecus accedente, illico cessare debeat sanguinis circumitio, lentam potius mortem afferent, quam repentinam. Cujus rei est multa extant Observationes, neque in nostris ad te Litteris desunt; tamen quod ad cor attinet, de quo hic agimus, duas inspicere quas habes in Sepulchreto (s) alteram Thomæ Bartholini, in qua cor tam vastum proponitur, ut sæpe in bobus non majus sit, alteram Ortonis Heurnii, in qua cor dicitur communem magnitudinem quater circiter excessisse. Neutrius ægrum subita abreptum morte; imo utrumque lento morbo confectum invenies. Quin utriusque in corde id fuisse insuper animadvertes, cujus causa has duas potissimum Observationes memoravi. Nam primus sub radice arteriæ Magnæ cartilagineam habuit triquetram, sive spongiosum nonnihil os & friabile, calculis nonnullis per urinam excretis haud absimile; alter vero in villis septi intermedia tres calculos, pisi circiter magnitudine, non admodum adhuc solidos, sed arenaceos & novacula cedentes. Vides igitur, nec propter hæc alia cordis vitia mortem subitam accidisse; quam neque ei leges accidisse adolescenti (t), cujus in corde os tribus articulis constans, cavumque, & arenosa quadam materia repletum invenit Platerus, neque ei Mercatori (u), cui dexter cordis ventriculus interius fuit durus adeo, exasperatus undique & quodammodo squamosus, ut inserta manus Smetii squamarum scabritie offenderetur. Quæ ego, atque alia ejusmodi exempla Amicis quibundam proferebam, ne facile improvoli obitu causam ab ossibus repeterent conspectis in corde viri, cujus dissectio in hoc Theatro initium præbuit Anatomes A. 1745. In ejus corpore quæ præter naturam animadverterim, quando in sermonem de illo incidi, hic paucis subjiciam.

16. MENDICUS, qui antea Lanarius fuerat, annos natus ad quinquaginta, grandi macie torridus, frigidissimo anni tempore, Januarius enim mensis ad suam vergebat; ut nudus in paleis dormire consueverat sic mane inventus est mortuus in suo gurgustio. VENTRE aperto, aliquanto plus humoris in hoc vidi, quam secundum naturam soleat: ventriculum autem valde distentum, omento quoque, magna ex parte sursum retracto, altius opertum. Intus plurimum quidem habebat aeris, sed & vini adhuc aliquantum, cujus erat colore infectus. Mesenterii glandulæ tum ad ejus centrum, ubi erant in modum gemini haud magni racemi contipatæ, tum alibi passim, ubi erant disjectæ, æquo majores, & subduræ. Lien parvulus, cum jecur quidem esset mediocre, arteria autem Splenica proportionem crassior. Cætera in ventre viscera bene se habebant. In Thorace cor potissimum perlustravi, quod non parvum erat, sed flaccidum. Recte in eo omnia, nisi quod exterius in medio fere posterioris faciei squamam ossæam habebat non

(a) Animad. 84. (b) Propos. 28. (c) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1732. (d) Vid. Epist. 36. n. 39. (e) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 2. in Opusc. (f) n. 2. (g) Epist. 63. n. 14. & 15. (h) n. 2 & 3. (i) Supra, n. 1. (j) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obs. 164. (k) ut Epist. 18. n. 2. 8. 14. & Epist. 34. n. 13.

(k) Vid. supra, ad n. 11. (l) Obs. 24. (m) De Circul. Sangu. Exerc. 3. (n) Obs. 30. (o) Obs. 33. (p) De Mot. Cord. Propos. 38. in fin. (q) n. 7. (r) Epist. 23. n. 9. (s) l. 2. S. 7. Obs. 83. & S. 8. Obs. 15. (t) Scilicet, ead. 8. Obs. 24. (u) Ibid. Obs. 14. §. 9.

parvam, alteram autem multo hac minorem exterius pariter in auricula dextra. Erat squama utraque sic annexa cordis, auriculæque membranæ, ut artius tamen fibris carneis inhaereret, sine quarum laceratione haud poterat separari. Reliqua non potui in Thorace, nedum in Capite, diligenter inspicere, cum magis idoneum cadaver interea nactus, huius accurata observatione, præter consuetum docendi munus, distinerer. In illo tamen priore, vidisse memini interiorem Aortæ faciem vel pone valvulas Semilunares subalbis maculis distinctam, quas etiam prope ejus divisionem in Iliacas, & in his ipsi animadverteram.

17. Vellem, si fieri potuisset, peculiaris quædam novisse, quibus hic mendicus, dum viveret, esset, aut non esset obnoxius, & tempus præterea habuisse ejusdem, qui Lanarius fuerat, & valde macilentus, pulmones rimandi, & qui inopinatam mortem obierat, cerebrum incidendi. Nunc liceret aptius conjicere, quam in ejus obitu partem frigus, & quam, si forte sic placet, squamæ illæ etiam cordis offæ habuissent: quamquam hæc mihi quidem videntur non ita magnam, cum eorum venit in mentem quæ supra (x) dicebam me tunc Amicis commemorasse. Quod si tu exempla illa minus arbitraris huc attinere, quippe calculorum potius quam ossium; non hic disputabo, num corpora ea omnia revera fuerint calculosa, & si etiam fuerint, num cordi ipsa non officere potuerint, si meæ ossæ laminæ, quantum existimas, officiebant; sed exempla addam alia in quibus vera ossa fuisse, nec tu, nec ego dubitabimus. Neque enim facere cum iis possum qui, arteriis exceptis, & Falcato Crassæ meningis processu, non videntur alibi ossæ concretiones agnosceret, sed pro tartareis magis habent, & calculosis: ut neque cum iis qui cor, & arterias fere solas censent in vera ossa posse mutari. Sed & illis credo qui in corde aliquando & arteriis non veras ossæ concretiones viderunt, & mihi ipsi credo, non modo aliis a quibus in corde, & arteriis vera ossa conspecta sunt. Verum de arteriis postea. Nunc prius de corde videamus. Columbus noiter (y) cordis septum vidit utique in nonnullis cartilagineum, & Veslingius item noiter (z) finistram ventriculorum, non ossæ quidem, ut aliqui ajunt, sed cartilaginea crusta succinuum intus confectum. Et in Sepulchreti libro hoc II. Sect. I. (a), & II. (b) habes juxta auriculam cordis finistram, cartilagineam excrescentiam; imo & auriculas ipsas duriores & cartilagineas. Ubi autem cartilago est, ibi verum os fieri posse, non videtur dubitandum. Quamobrem mirum non est quod alii, ut nos, in corde ossa deprehenderint, nec quod Dionysius, uti alias (c) retulimus, auriculam ejus dexteram ossæ squamoseque substantia intus invenerit obductam. Quod si forte aliquis dicat, ossa hæc ad membranas attinuisse, non ad carneas fibras, neque illas fuisse veras cartilagineas, sed ob duritiæ similitudinem sic vocatas non secus ac vagina uteri in vetulis esse dicitur cartilaginea, quamquam ea aut in membranis ossa, aut ex in fibris carneis duritiæ ipsa quoque officere debuissent cordis, & auricularum motibus; non repugnabo: sed alia potius ratione aggrediar. Certum est enim, carneas ipsas cordis fibras ad tendineam naturam interdum desecere. Itaque Albertinus (d) in quibusdam vidit, substantiam cordis a basi ultra medietatem ipsius consistentia, & colore quasi tendinem evasisse: qualem mutationem mihi quoque liceret mea tibi, si opus esset, Observatione (e) confirmare. Posse autem ex tendinibus ossa fieri, ætate præsertim ingravescente, cum Veslingii (f) Observatio indicat, qui si non osses, ut quidam scribunt, at propemodum osses invenit omnes tendines qui in senis capularis crura, tarsosque ferebantur, tum aliorum haud ita raræ inspectiones, conjunctæ cum iis quæ in brutorum animalium, & avium potissimum pedibus jam diu sunt pervulgatæ, plane comprobant. Sed hæc dicta sunt, non quod ossium desint Observationes in carne ipsa cordis substantia; sed ut vera ossa esse non potuisse, ne dicatur, nisi forte ab iis qui ne avium quidem illos tendines in ossa converti, sed in calculosam potius substantiam, contra sensuum testimonia contenderent; certe enim: ut alia præteream; si tendines, osses sic satis jam facti, donec tenuia filamenta, aut tenues lamellæ sunt, a nobis haud secus ac ungues, aut cornea lamina, flecti possunt, a flexione autem continuo in rectitudinem se restituant: qui si ex calculosa, aut tartarea materia constarent, frangerentur illico, & in fragmina dissilirent.

18. Verum ut ad exempla jam vepiam; Cl. Reiman-

num (g) hic non citabo, quia cum proposuit a se visas columnas carneas, ad latera alterius ventriculi cordis exstantes, penitus offuscatas, illud continuo subjecit, aut, si majoris, siliis instar induratas; sed potius antiquioribus Observationibus utar meis, quas tamen annis habui 1707. & 1717; præclare tamen adhuc scio, me non siles, aut calculos, sed vera ossa in carne substantia cordis vidisse: Earum Observationum alteram habes in hac Epistola (h), alteram in III. (i), utramque ita scriptam, ut plane intelligas, quorum essent ea corda, eosque repentina quidem morte raptos, sed non propter id os fuisse. Namque A. 1719. utrumque os tantummodo memoraveram, in V. Adversariis (k) videlicet. Sed ibi tamen satis, ut opinor, indicaveram, neutrum illorum in ea cordis parte induruisse, ubi tendo secundum naturam quidem sit tam crassus præsertim, quam alterius crassitudo, alterius fedes requirebat. Ex fibris igitur carneis, vi morbi aut quasi in tendinem, ut puto (l), mutatis, videtur utrumque constituisse. Legi postea Boerhaavium (m), ut alibi tendines fuisse vidit quasi osses festucas, sic vidisse quoque septum cordis, ejusque cavæ ossæ naturam induisse. Præcipue autem in Historia legi Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis anni quidem 1726. Chirurgum Clariss. Garegeotum os reperiisse meorum utroque longo tempore, ut ad ambos cordis ventriculos pertineret, neque exterius solum, uti mea, intra carneas fibras lateret, sed etiam interius, ideoque planius intelligi posset, in os ipsas esse mutatas. Ad hanc Observationem addi nunc video alteram ossis multo amplioris, ut quod manus palmam propemodum æquaret, seque ab exterioribus cordis faciebus, & a posteriore præsertim, ad interiores usque fibras ventriculorum produceret, nonnihil jam cartilagineas. Nea cartilaginea interstitia dearent inter ossæ substantiam. Invenies relatam historiam hanc ab Archiatro Amplissimo Senacio (n): qui ab se quoque conspectum in alio ventriculo finistram cum ipsi columnis ex ossæ substantia fuisse, testatur (o). Nec vero fugiebant Docilissimum Virum eorum Observationes, qui non ossa, sed lapides ab se in corde visos, scriperunt, imo non parvum earum numerum collectum dedit (p); non reticens tamen, quas potissimum inter eas quoque, ex ossæ substantia, quamvis non bene formata, factas esse, censeret, nec dubitans (q), quod ad cæteras attineret, in quibus melius illa formata est, quin carneæ fibræ cordis fierent ossæ, post membraneas tamen, atque tendineas, aut si quæ partes cordis fieri possint cartilagineas, quin hic gradus sit, ut deinde fiant ossæ. Verum ut ad Garegeoti Observationem revertar, est os, ab eo descriptum, quanto erat nostris illis majus, tanto magis imminuere debuit cordis vires, ut quæ, decreverint ejus carneæ substantia, decreverint, tantoque magis utrique cordis motui sua inflexibili obesse duritia; tamen in homine deprehensum est, quem duos & septuaginta annos vixisse, lepro, repentina autem casu extinctum esse, non lego, ut neque eorum quinquam in quorum cordibus aut calculi, aut ossa ab aliis sunt, ut dixi, observata. Unus esset excipiens Schomburgus ille, quem, ut in Sepulchreto ipso (r) videris, narrat Thuanus, in curru suo, intercepto spiritu statim extinctum, si mortis causam, quam subiecit, sic intelligendam esse, constaret, ut in Sepulchreto intelligitur, pericardium videlicet, & cordis regionem finistram ossæ reddita. Sed si Thuanus verba perpendantur: membrana, & carneæ omnis pars quæ finistram cordis regionem regit, & ad flabellationis assidue usum, dilatatur ac comprimitur, ex immodico calore & liberatore vultu tota ossæ reperta est, ita ut respirandi pericardium impediret; plurimum vereor, ne perisquæ cum pericardii finistram parte, proxima, ut tunc loquebantur, caro pulmonis significari videatur, in viro præsertim qui jam a longo tempore, difficultate respirandi laboraret, ereptusque repentina suffocatione creditus sit.

19. Nec vero abs te hic interpellari me posse, puto objectis duabus ex hac Sepulchreti Sectione XI. Observationibus XXVI. & LVI. in quibus subita mors proponitur ex ossis factis Semilunaribus valvulis, aut Mitralibus. Nam insuperabile obitaculum quodlibet, non modo ossium, ubi sanguinis e finistram ventriculo egressum, aut in hunc ingressum præducat, nec dubium est quin mortem afferat, neque ad hanc attinet disputationem. Hic enim de ossæ quærebamus in ipso corde, non arteriarum, aut valvularum substantia innato: quamquam hoc quoque a Majoribus os cordis vocabatur. Sed

Sed ad Aortæ radicem in vetulis animalibus attinere, post restitutam Anatomem bene plerique judicant, quibuscum fecit Riolanus (s), apud quem locos Galeni, atque adeo Aristotelis, aliorumque indicatos videbis. Neque tamen in magnis omnibus animalibus agnoscebat Aristoteles, laudatus ab Ingrassia (t) quod non in cunctis boum generibus, sed in quodam reperiri, scripserit: se enim, plurima diversorum boum, quantumvis veterum, corda cum dissecasset, in uno dumtaxat exquisitissimum os invenisse, idque ad Aortæ radicem pertinens; in cæteris vero rarissime ossæm ibi dici posse cartilaginem, multoque minus os cartilagineum conspexisse. Eademque in hominibus observare interdum contingit. Sic Harveus (u) in viro nobilissimo, & fortissimo partem magnæ arteriæ juxta cor in os rotundum conversam memorat. Sed minus raro, præsertim in senioribus, os ibi conspectum est alia forma. Sic Bartholinus (x) in Pontifi. Max. Urbano VIII. os triangulare describit: quod ego huc attinere, credidi non tam quia in finistram cordis ventriculo fuisse, dicit, quam quod frequens id in senibus esse, subiecit: tamen causa quam præfert, non placet, fieri hoc summa Naturæ providentia, ut torpidus alogus sanguis velut stimulo addito ad motum incitetur. Utrumque hoc os commemoravit Raygerus (y), cujus verba cætera ad citatam XXVI. Observationem si diligenter fuissent in Sepulchreto descripta, non id in homine insolitum, sed insolitum prope, ad minimum valde infrequens legeremus. Verum Aortæ valvulæ ab eo quo ille scribebat, tempore non ita raro inventæ sunt ossæ, quamquam ubi nihil præterea vitæ, rarius tam subita morbi illis potuit jure imputari. Nisi enim sanguini demum præcludant viam, ut paulo ante dicebamus; mortem ejusmodi non afferunt: & sane tot offærum valvularum exempla, quorum plura alias (z) tibi commemoravimus, cum ea raro fuere conjuncta, & priusquam forent, jam alia non dearent mala, quæ aut simul efficiant, aut prænunciare illam possent: quorum alterum; ut ex Commercio Litterario A. 1736. exempla hic addamus; in Observatione vides Cl. Trewii (a), cum præter rigidas, & omnino duras valvulas, Aortæ orificium tantum non penitus occultantes, ejusdem arteriæ totius ambitus prope principium suum durus esset, atque inflexibilis; alterum autem in Observatione Cl. Kramerii (b), qui substantiam mortem asthma præcessisse ex valvularum ossificatione, animadvertit. Recte igitur in suo casu dubitavit Raygerus, an ossæ illa valvulæ tam repentine mortis cause fuerint, cum circulationem sanguinis impedivisse, ipsi credibile non videretur, nec mihi videatur, nullum, cui homo antea obnoxius esset, morbum legenti. Quod si in toto corpore nihil præterea morbosum reperitur, quod cum ipsi valvulis conjunctum, præcludere sanguini exitum, aut aliter obitare ejus motui posset; ne dicam non satis quæritum; in nervis id latuisse, libentius dixerò, vel potius in tam concitato sanguinis motu esse agnoscendum, cui, & copiam simul impensius auctæ respondere non potuerint valvulæ sic affectæ: si hæc quidem, ut ego suspicor, & tu confersis intelligere melius poteris, eadem historia est ac quæ ex Gayantio Parisiensi Chirurgo a Cel. Senacio (c) memoratur. Neque enim homo bonum dumtaxat jenaculum, sed & vini immixtum vim sumperat priusquam repente interiret. Sic vero tanto magis vides, ad nostram disputationem osses istas valvulas non pertinere, tum quia non ab illis tantum fuit repentinus interitus, tum quia illæ, ut ante dictum est, non ad cordis, sed ad arteriarum ossa attinent.

20. Quorum de ossibus, sæpe adeo, & fere in quavis ad te Epistola commemoratis, nunc sequitur ut videamus verane sint ossa, an non sint, quemadmodum non paulo ante (d) solum, verum etiam alias, nos facturos esse, spondimus. Primum omnium, concretiones plures, quæ, duritie solum spectata, a festinante aliquo Anatomico possent pro ossibus accipi, & fortasse interdum acceptæ sunt, esse ab his accurate distinguendas, & lapideas, tophaceas, gypseas, & quod sæpius accidit, calculosas esse appellandas, ut varia singularum natura ad lapidis, tophi, gypsi, & calculorum qui crebrius in renibus, aut urinaria vesica concreverunt, similitudinem videtur accedere, extra omnem dubitationem positum est. Id vero ut passim in aliis corporis partibus, & nominatim in Pineali glandula (e), sic etiam in arteriis habere locum, ultro agnovi Epistola XXIII. (f), ubi luculentam præ-

cæteris Greifellii Observationem memoravi arteriæ partem in arenam friabilis. Et quoniam ibi de valvulis potissimum loquebamur; nunc observationem addo Cl. Chomellii (g) qui cum tubercula describit lapidea, sic interior, exteriorque superficiei affixa arteriæ Pulmonaris, ut alicubi externa, internaque communicarent inter se; omnia testatur, ex pluribus lapideis granis, fuisse compacta. Et quamquam mihi in tot arteriarum duris bracteis, & squamis nunquam ad hoc tempus accidit, ut ullam animadverterem quæ esset friabilis, in arenamque resolvi posset, aut quæ ex lapideis granis compacta esse videretur; attamen quod mihi non accidit, id aliquando, aut, si vis, sæpe aliis accidisse, nequaquam dubito. Nec dubito, eisdem, suis injectis in prunas lamellis, nullum ab his, qualem ab ossibus foetidum nidorem percipisse, nullamque in ipsis vidisse nigredinem. Mihi vero, qui id in meis non semel expertus, & illum percipi, & hanc vidi, veniam dari, spero a Cl. Viris, si de meis aliter sentiam, præsertim cum quæ etiam tum essent tenuiores, flexiles non secus atque ungues invenerim; crassiores autem, atque duriores dum majori vi inflectere conarer; ad eundem modum rumpi viderim, ac si ossæ lamellam rumperem, eodemque sono in disrptione edito, quem, dum rumpitur, edit lamella ossæ, nullam autem e qua inter rumpendum, quidquam pulveris, quantumvis perficata esset, excideret. Hujusmodi igitur lamellas num lapideas, tophaceas, gypseas, calculosas dicam, an osses? Dicam, inquit, potius ossibus similes. Sic Vernouius (h) in Aortæ aneurysmate concretam substantiam, quod non æque ac calculus, esset friabilis, sed flexilior, & igni imposita, odorem ossibus proprium exharet, substantiæ ossæ propensioris esse, censuit. Sic Cel. Hallerus (i) in alio ejusdem arteriæ aneurysmate squamas fuisse, scripsit, osses plerumque, vel ossium similes. Ego vero non quæram, an ita plus dixerint, quam ossium similes, nec dicam, primum tamen locutum ibi esse de substantia, quæ, tactu judice, calculo erat similis, alterum de illis ipsis squamis, quas tanto Præceptore dignus Vir Cl. Winklerus in eadem Dissertatione (k) lapideas squamas dixerat, quippe quæ (l) nec combustæ nigra factæ fuerint, & omnes habuerint conditiones veræ lithiæ. Non hæc, inquam, dicam; sed hoc unum dicam, me quoque, cum osses voco, non aliud quam similitudinem, spectare, nec quando revera osses, aut vera ossa non modo in arteriis, sed & alibi fuisse, scribo, aliud mihi velle quam ne forte suspicaris, qualescunque duras concretiones a me temere, & nimis facile esse pro ossibus acceptas; sed ut certo scias, quas osses voco, attente consideratas, reapse osses tanto similiores visas esse, quanto lapideis, tophaceis, gypseis, calculosis dissimiliores. Hoc igitur mihi satis est. Neque enim unquam in mentem venit, cum de his morborum loquerer ossibus, ipsis quoque eandem quam naturalibus, datam esse elegantem structuram, aut periositem pariter, aut sanguifera vascula, aut oleum medullare: quamquam miror, qui concretiones quibus hæc desint, non osses, sed terreas vocandas esse, contendunt, eorum alios laryngis cartilagineas, in quibus ob ætatem haud raro osses factis nihil horum deesse, vidi (m), inter lithiæ exempla referre; quod cur faciant, haud satis scio, cum induratas & meninges, & cartilagineas præsertim, ossibus veris maxime esse affines, ultro affirmaverint: alios autem nullas excipere cartilagineas præter eas quæ antequam perfectum esset corpus, jam factæ erant ossæ. Hi ipsi ne meningum quidem concretiones excipiunt: imo diserte quæ in Falciformi processu fiunt, terreas esse, pronunciant. Nec vero Præstantissimis Viris inficior, tales ab ipsis esse deprehensas, & quod generatim obijciunt, nihil ordinati ostendentes, ne fibras quidem, vel si microscopio utaris. Sed neque tu inficiari poteris, cum majus illud os, a me in eo processu olim inventum, nullo microscopio usus, inspexeris, aut ejus descriptionem (n) relegeris, ex iis esse quæ ibidem reperta illustri Hallerus (o) nuper proposuit fibras parallelas ad peristitis modum terminatas. Omitto cæteros, alia Epistola (p) jam laudatos. Et si enim fibrarum in morborum concretionibus nullæ extarent observationes; certe etiam in callo qui conserventibus accrescit ossibus, postquam omnino perfectus est, fibræ nullæ, sed densa, & compacta substantia occurrunt; num tamen propterea non esse callum naturæ ossæ, contendemus? De duabus igitur quæ præcipue creduntur pro sententia de qua hic loquimur, rationibus, altera, quæ a structura petebatur, satis a nobis per-

(x) n. 15. (y) De Re Anat. l. 15. (z) Obs. Anat. & Epist. Med. 15. (a) Obs. 32. (b) Obs. 2. (c) Epist. 18. n. 11. & 12. (d) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 1. in Opuscul. (e) Vid. Epist. 45. n. 23. (f) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1707. Obs. Anat. 3. (g) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1707. Obs. Anat. 3. (h) Comment. Imp. Acad. Petropol. Tom. 6. Cl. Phys. Art. 4. (i) Opusc. Pathol. Obs. 18. (j) n. 2. (k) n. 22. (l) n. 22. (m) n. 22. (n) n. 22. (o) n. 22. (p) n. 22. (q) n. 22. (r) n. 22. (s) n. 22. (t) n. 22. (u) n. 22. (v) n. 22. (w) n. 22. (x) n. 22. (y) n. 22. (z) n. 22. (a) n. 22. (b) n. 22. (c) n. 22. (d) n. 22. (e) n. 22. (f) n. 22. (g) n. 22. (h) n. 22. (i) n. 22. (j) n. 22. (k) n. 22. (l) n. 22. (m) n. 22. (n) n. 22. (o) n. 22. (p) n. 22. (q) n. 22. (r) n. 22. (s) n. 22. (t) n. 22. (u) n. 22. (v) n. 22. (w) n. 22. (x) n. 22. (y) n. 22. (z) n. 22. (a) n. 22. (b) n. 22. (c) n. 22. (d) n. 22. (e) n. 22. (f) n. 22. (g) n. 22. (h) n. 22. (i) n. 22. (j) n. 22. (k) n. 22. (l) n. 22. (m) n. 22. (n) n. 22. (o) n. 22. (p) n. 22. (q) n. 22. (r) n. 22. (s) n. 22. (t) n. 22. (u) n. 22. (v) n. 22. (w) n. 22. (x) n. 22. (y) n. 22. (z) n. 22. (a) n. 22. (b) n. 22. (c) n. 22. (d) n. 22. (e) n. 22. (f) n. 22. (g) n. 22. (h) n. 22. (i) n. 22. (j) n. 22. (k) n. 22. (l) n. 22. (m) n. 22. (n) n. 22. (o) n. 22. (p) n. 22. (q) n. 22. (r) n. 22. (s) n. 22. (t) n. 22. (u) n. 22. (v) n. 22. (w) n. 22. (x) n. 22. (y) n. 22. (z) n. 22. (a) n. 22. (b) n. 22. (c) n. 22. (d) n. 22. (e) n. 22. (f) n. 22. (g) n. 22. (h) n. 22. (i) n. 22. (j) n. 22. (k) n. 22. (l) n. 22. (m) n. 22. (n) n. 22. (o) n. 22. (p) n. 22. (q) n. 22. (r) n. 22. (s) n. 22. (t) n. 22. (u) n. 22. (v) n. 22. (w) n. 22. (x) n. 22. (y) n. 22. (z) n. 22. (a) n. 22. (b) n. 22. (c) n. 22. (d) n. 22. (e) n. 22. (f) n. 22. (g) n. 22. (h) n. 22. (i) n. 22. (j) n. 22. (k) n. 22. (l) n. 22. (m) n. 22. (n) n. 22. (o) n. 22. (p) n. 22. (q) n. 22. (r) n. 22. (s) n. 22. (t) n. 22. (u) n. 22. (v) n. 22. (w) n. 22. (x) n. 22. (y) n. 22. (z) n. 22. (a) n. 22. (b) n. 22. (c) n. 22. (d) n. 22. (e) n. 22. (f) n. 22. (g) n. 22. (h) n. 22. (i) n. 22. (j) n. 22. (k) n. 22. (l) n. 22. (m) n. 22. (n) n. 22. (o) n. 22. (p) n. 22. (q) n. 22. (r) n. 22. (s) n. 22. (t) n. 22. (u) n. 22. (v) n. 22. (w) n. 22. (x) n. 22. (y) n. 22. (z) n. 22. (a) n. 22. (b) n. 22. (c) n. 22. (d) n. 22. (e) n. 22. (f) n. 22. (g) n. 22. (h) n. 22. (i) n. 22. (j) n. 22. (k) n. 22. (l) n. 22. (m) n. 22. (n) n. 22. (o) n. 22. (p) n. 22. (q) n. 22. (r) n. 22. (s) n. 22. (t) n. 22. (u) n. 22. (v) n. 22. (w) n. 22. (x) n. 22. (y) n. 22. (z) n. 22. (a) n. 22. (b) n. 22. (c) n. 22. (d) n. 22. (e) n. 22. (f) n. 22. (g) n. 22. (h) n. 22. (i) n. 22. (j) n. 22. (k) n. 22. (l) n. 22. (m) n. 22. (n) n. 22. (o) n. 22. (p) n. 22. (q) n. 22. (r) n. 22. (s) n. 22. (t) n. 22. (u) n. 22. (v) n. 22. (w) n. 22. (x) n. 22. (y) n. 22. (z) n. 22. (a) n. 22. (b) n. 22. (c) n. 22. (d) n. 22. (e) n. 22. (f) n. 22. (g) n. 22. (h) n. 22. (i) n. 22. (j) n. 22. (k) n. 22. (l) n. 22. (m) n. 22. (n) n. 22. (o) n. 22. (p) n. 22. (q) n. 22. (r) n. 22. (s) n. 22. (t) n. 22. (u) n. 22. (v) n. 22. (w) n. 22. (x) n. 22. (y) n. 22. (z) n. 22. (a) n. 22. (b) n. 22. (c) n. 22. (d) n. 22. (e) n. 22. (f) n. 22. (g) n. 22. (h) n. 22. (i) n. 22. (j) n. 22. (k) n. 22. (l) n. 22. (m) n. 22. (n) n. 22. (o) n. 22. (p) n. 22. (q) n. 22. (r) n. 22. (s) n. 22. (t) n. 22. (u) n. 22. (v) n. 22. (w) n. 22. (x) n. 22. (y) n. 22. (z) n. 22. (a) n. 22. (b) n. 22. (c) n. 22. (d) n. 22. (e) n. 22. (f) n. 22. (g) n. 22. (h) n. 22. (i) n. 22. (j) n. 22. (k) n. 22. (l) n. 22. (m) n. 22. (n) n. 22. (o) n. 22. (p) n. 22. (q) n. 22. (r) n. 22. (s) n. 22. (t) n. 22. (u) n. 22. (v) n. 22. (w) n. 22. (x) n. 22. (y) n. 22. (z) n. 22. (a) n. 22. (b) n. 22. (c) n. 22. (d) n. 22. (e) n. 22. (f) n. 22. (g) n. 22. (h) n. 22. (i) n. 22. (j) n. 22. (k) n. 22. (l) n. 22. (m) n. 22. (n) n. 22. (o) n. 22. (p) n. 22. (q) n. 22. (r) n. 22. (s) n. 22. (t) n. 22. (u) n. 22. (v) n. 22. (w) n. 22. (x) n. 22. (y) n. 22. (z) n. 22. (a) n. 22. (b) n. 22. (c) n. 22. (d) n. 22. (e) n. 22. (f) n. 22. (g) n. 22. (h) n. 22. (i) n. 22. (j) n. 22. (k) n. 22. (l) n. 22. (m) n. 22. (n) n. 22. (o) n. 22. (p) n. 22. (q) n. 22. (r) n. 22. (s) n. 22. (t) n. 22. (u) n. 22. (v) n. 22. (w) n. 22. (x) n. 22. (y) n. 22. (z) n. 22. (a) n. 22. (b) n. 22. (c) n. 22. (d) n. 22. (e) n. 22. (f) n. 22. (g) n. 22. (h) n. 22. (i) n. 22. (j) n. 22. (k) n. 22. (l) n. 22. (m) n. 22. (n) n. 22. (o) n. 22. (p) n. 22. (q) n. 22. (r) n. 22. (s) n. 22. (t) n. 22. (u) n. 22. (v) n. 22. (w) n. 22. (x) n. 22. (y) n. 22. (z) n. 22. (a) n. 22. (b) n. 22. (c) n. 22. (d) n. 22. (e) n. 22. (f) n. 22. (g) n. 22. (h) n. 22. (i) n. 22. (j) n. 22. (k) n. 22. (l) n. 22. (m) n. 22. (n) n. 22. (o) n. 22. (p) n. 22. (q) n. 22. (r) n. 22. (s) n. 22. (t) n. 22. (u) n. 22. (v) n. 22. (w) n. 22. (x) n. 22. (y) n. 22. (z) n. 22. (a) n. 22. (b) n. 22. (c) n. 22. (d) n. 22. (e) n. 22. (f) n. 22. (g) n. 22. (h) n. 22. (i) n. 22. (j) n. 22. (k) n. 22. (l) n. 22. (m) n. 22. (n) n. 22. (o) n. 22. (p) n. 22. (q) n. 22. (r) n. 22. (s) n. 22. (t) n. 22. (u) n. 22. (v) n. 22. (w) n. 22. (x) n. 22. (y) n. 22. (z) n. 22. (a) n. 22. (b) n. 22. (c) n. 22. (d) n. 22. (e) n. 22. (f) n. 22. (g) n. 22. (h) n. 22. (i) n. 22. (j) n. 22. (k) n. 22. (l) n. 22. (m) n. 22. (n) n. 22. (o) n. 22. (p) n. 22. (q) n. 22. (r) n. 22. (s) n. 22. (t) n. 22. (u) n. 22. (v) n. 22. (w) n. 22. (x) n. 22. (y) n. 22. (z) n. 22. (a) n. 22. (b) n. 22. (c) n. 22. (d) n. 22. (e) n. 22. (f) n. 22. (g) n. 22. (h) n. 22. (i) n. 22. (j) n. 22. (k) n. 22. (l) n. 22. (m) n. 22. (n) n. 22. (o) n. 22. (p) n. 22. (q) n. 22. (r) n. 22. (s) n. 22. (t) n. 22. (u) n. 22. (v) n. 22. (w) n. 22. (x) n. 22. (y) n. 22. (z) n. 22. (a) n. 22. (b) n. 22. (c) n. 22. (d) n. 22. (e) n. 22. (f) n. 22. (g) n. 22. (h) n. 22. (i) n. 22. (j) n. 22. (k) n. 22. (l) n. 22. (m) n. 22. (n) n. 22. (o) n. 22. (p) n. 22. (q) n. 22. (r) n. 22. (s) n. 22. (t) n. 22. (u) n. 22. (v) n. 22. (w) n. 22. (x) n. 22. (y) n. 22. (z) n. 22. (a) n. 22. (b) n. 22. (c) n. 22. (d) n. 22. (e) n. 22. (f) n. 22. (g) n. 22. (h) n. 22. (i) n. 22. (j) n. 22. (k) n. 22. (l) n. 22. (m) n. 22. (n) n. 22. (o) n. 22. (p) n. 22. (q) n. 22. (r) n. 22. (s) n. 22. (t) n. 22. (u) n. 22. (v) n. 22. (w) n. 22. (x) n. 22. (y) n. 22. (z) n. 22. (a) n. 22. (b) n. 22. (c) n. 22. (d) n. 22. (e) n. 22. (f) n. 22. (g) n. 22. (h) n. 22. (i) n. 22. (j) n. 22. (k) n. 22. (l) n. 22. (m) n. 22. (n) n. 22. (o) n. 22. (p) n. 22. (q) n. 22. (r) n. 22. (s) n. 22. (t) n. 22. (u) n. 22. (v) n. 22. (w) n. 22. (x) n. 22. (y) n. 22. (z) n. 22. (a) n. 22. (b) n. 22. (c) n. 22. (d) n. 22. (e) n. 22. (f) n. 22. (g) n. 22. (h) n. 22. (i) n. 22. (j) n. 22. (k) n. 22. (l) n. 22. (m) n. 22. (n) n. 22. (o) n. 22. (p) n. 22. (q) n. 22. (r) n. 22. (s) n. 22. (t) n. 22. (u) n. 22. (v) n. 22. (w) n. 22. (x) n. 22. (y) n. 22. (z) n. 22. (a) n. 22. (b) n. 22. (c) n. 22. (d) n. 22. (e) n. 22. (f) n. 22. (g) n. 22. (h) n. 22. (i) n. 22. (j) n. 22. (k) n. 22. (l) n. 22. (m) n. 22. (n) n. 22. (o) n. 22. (p) n. 22. (q) n. 22. (r) n. 22. (s) n. 22. (t) n. 22. (u) n. 22. (v) n. 22. (w) n. 22. (x) n. 22. (y) n. 22. (z) n. 22. (a) n. 22. (b) n. 22. (c) n. 22. (d) n. 22. (e) n. 22. (f) n. 22. (g) n. 22. (h) n. 22. (i) n. 22. (j) n. 22. (k) n. 22. (l) n. 22. (m) n. 22. (n) n. 22. (o) n. 22. (p) n. 22. (q) n. 22. (r) n. 22. (s) n. 22. (t) n. 22. (u) n. 22. (v) n. 22. (w) n. 22. (x) n. 22. (y) n. 22. (z) n. 22. (a) n. 22. (b) n. 22. (c) n. 22. (d) n. 22. (e) n. 22. (f) n. 22. (g) n. 22. (h) n. 22. (i) n. 22. (j) n. 22. (k) n. 22. (l) n. 22. (m) n. 22. (n) n. 22. (o) n. 22. (p) n. 22. (q) n. 22. (r) n. 22. (s) n. 22. (t) n. 22. (u) n. 22. (v) n. 22. (w) n. 22. (x) n. 22. (y) n. 22. (z) n. 22. (a) n. 22. (b) n. 22. (c) n. 22. (d) n.

pena est, quibus praesertim fat esse, dixerimus ossa naturae similitudinem, & quibus perinde sit, molles partium fibras in illam converti, aut ipsa incrustari, & denique absumi, modo quod negari non potest, id saltem detur, quae mollium erat antea fibrarum sedes, ab illa occupari. Altera autem ratio, inde petita quod durae concretiones raro, si unquam, in aliis quam seniorum, corporibus deprehendantur, quorum videlicet sanguis terrea materia abundat, morari nos minime potest, non oblitus, quot exempla attulerit Vir, dum viveret, Eruditissimus Crellius (g), ut evinceret, arterias, de quibus hic potissimum quærimus, non in senibus tantum, sed quavis ætatis periodo in os esse mutatas; quamvis eandem illam, sed alio explicatam modo, sequeretur sententiam. Quam explicationem, quippe ad arterias precipue attinentem, hic prætermittere nullo pacto possum.

21. Crellii igitur explicatio, siue mavis peculiaris sententia est (r), quæ in arteriis ossæ bractæa dicuntur, revera non esse ossæ, sed tephaceas ex pure concretiones, cuius tenuiore parte dissipata, restitans crassior induretur. Cum enim exiliora quæ intra arteriarum substantiam perrepunt, vascula lentis viscidisque obstruuntur fucis, quorum in senibus, aut intemperantibus etiam junioribus copia est, facile fieri, ut obstructionem inflammatio, inflammationem suppuratio consequatur: pus autem effundi in cellulorum contextum, quo carnea arteriarum tunica ab intima separatur, perque eas cellulas, quippe inter se communicantes, defluere modo plures, modo pauciores, ut ipsius copia major, aut minor est, in iisque subsistens concrevere. Hinc autem esse, cur hæ squamulæ inter duas illas tunicas invadantur, nisi major, aut diutius persistens suppuratio eas denique tunicas etiam corrumpat, & obruat. Nec sibi obstat idem illum quem injectæ in prunas reddunt eæ squamulæ; agnoscit enim, non negat, ut alii de quibus supra (f) indicatum est, ut sane Vernouius quoque (z), & Kühnus (u) eundem non secus ac nos, observaverunt. Sed quod hi, & ante ipsos alii, in quibus Schrockius (x), & Scheidius (y) eo tanquam nota uti fuerant ad ossæ concretionem a calculosis internoscendas, id vero suæ repugnare sententiæ, negat (z) propterea quia pus quoque, ex quacunque corporis parte acceptum, si in prunas incipiatur, nidorem, fetidumque sumum, ejus omnino similem quem ossa, diffundat. Quæ ego, atque alia cum legerem, quæ adversus tum Boerhaavii, tum cæterorum sententias ipse quoque objicit, & quæ jam tibi Epistola XVIII. (a) magna ex parte indicavi, non sine mea, qualis ea cunque est, ad singula responsione, non possum non mearum, quarum pleraque ad te scriptæ sunt, Observationum recordari, & singularum qui plerumque est inter ea quæ ego videram, & quæ Crellius ponebat, consensum agnoscere. Quod enim ossæ lamellæ, nec raro, etiam longius a corde aut incipiunt, aut crebriores, majoresque fiunt, & quod illas tunica arteriarum intima ipsa non habeat, sed operiat, præsertim vero quod sæpe cum iis lamellis erosionis atque exulcerationis non obscura conjungantur indicia, atque alia ejusdemmodi in tot nostris Observationibus legisti, ut longum, & supervacuum esset hic tibi singulas designare. Juvat potius quæ dum earum nonnullas haberemus, diligentius inspiciendo tunc adnotavimus, nunc autem hic attinere potissimum credimus, hic tecum ingenue communicare.

22. Atque ut ab eo Sene incipiamus, de quo speciatim hoc tibi promississe (b) meminimus; tot illas, etiam ampliores, laminas tunica intima non modo operiebat, sed ætissime ad omnem earum cavam, siue interiorem faciem adhærebat integra quidem & illæsa, nisi quod ad unam dumtaxat earum habebat: quo in hiatus materia erat, seu mavis humor crassiusculus ex albo flavus. A facie autem illius, & plerumque laminarum convexa nihil negotii erat annulares carneæ tunicae fibras sejungere, easque illæsas. Erant tamen quædam laminæ quibus ab eadem convexa facie materia ejusdemmodi ac modo descripsi, ex albo flava adhærebat: ibi autem vix, ac ne vix quidem ullæ supererant carneæ fibræ, quippe exesse ad extimam usque tunicam, quæ integra erat. Hic tibi velim alterius Senis veniat in mentem, de quo scripsi Epistola VII. (c). Ejus Aorta, quæ exterius propria ostendebat sanguifera vascula multum distenta, indicium videlicet peritantis inflammationis, erat interius tum squamulis ossæ prædita, tum quibusdam locis ita exulcerata, ut non solum tunica intima, sed proxima etiam carneæ exesa, in rubram putridamque substantiam quæ frustillatim prodibat, con-

versa esse videretur. In quadam autem Anicula, quam alias (d) describemus, cum in ventre, tota passim esset Aorta, pluresque ejus rami flavi sub tunica intima lamellis ossæ distincta, passim quoque erat intus fœda ab humore crassiusculo fusco, & sanguinolento, qui hic illic, quasi exulceratis stillasset ex locis, adhærebat. Mitto alias ejusmodi Observationes, & toties adnotata simul cum ossæ bractæa quasi erosionis, & exulcerationis in arteriis indicia, id est exulcerationis sui generis. Satis enim jam proposita facere videntur ad fidem adiungendam sententiæ novæ, quippe cum inflammatio, erosio, purulentus humor, unde ossæ lamellæ concreverant, simul inveniantur. Una etiam apparet, si hæc fiant, posse ipsas nonnunquam tum ad interiora pervenire, tum ad exteriora se extendere ita continuata, ut in Chomelii Observatione (e) lapideas illas concretiones alicubi fuisse, legimus, tunicis videlicet per erosionem utrinque tandem absumptis; quæ ratio ne qui sententiam hanc sequerentur, conicere fortasse possent, explicandam esse Sculteti (f) Observationem qua truncus Aortæ proponitur ad minimi digiti longitudinem totus ossæ, aliasque hujus similes, & eam quoque, sed hanc difficultas ob multo longiorem arteriarum tractum sine ullis profus tunicarum reliquis, quam ex Harvejo acceptam Observationem nos huic sententiæ obijcisse (g) meminimus.

23. Verum hæc tria quæ postremo diximus, sine profusione sanguinis ex erosa arteria, perfici nequaquam potuissent. Cætera autem est plurimum videntur facere ad confirmandam, tuendamque novam sententiam, num propterea planum est, concretiones istas quæ post inflammationem & suppuratorem ortæ creduntur, tephaceas semper esse, non ossæ? Mihi certe vel in iis omnibus cadaveribus quæ paulo ante memorabam, non tephaceæ sunt visæ, sed ossæ, & quas disrupi, eæ non aliter ac ossis lamellæ, ruptæ sunt, eodemque sono edito. Aliud autem est, post inflammationem & suppuratorem squamas istas oriri, aliud, ipsas, cæterasque non esse ossæ. Illud sæpe fieri, agnoscere quidem possum, hoc, nisi interdum, non possum. Et sane quid est, quod Majores (h) Aorta basim, in vetulis cervis induratum, os constantissime vocaverint, aut quod Ingraffias (i) eandem in bove conversam in exquisitissimum os invenisse se, dixerit? Num Aristoteles, Galenus, alique exercitatissimi Anatomi, ne dicam Pharmacopœi ipsi, qui per tot sæcula illud os subinde in scobem redigere consueverunt, tephaceum ab ossæ internoscere nesciebant? Aut quid est, quod ubi ista in Aorta lamellæ, simul quoque in iisdem corporibus alia partes in verum os mutata sepe numero inveniuntur? Sic Vieussenius (k) qua in Matriona tot arterias enumerat magna ex parte ossæ factas, in eadem etiam annulos bronchiorum fuisse, narrat, in os conversos. Idemque, Epistolæ nostras relegens (l), visum a nobis reperies in duobus, in quibus ossæ lamellæ habuit arteria Magna. In his autem ipsis Litteris (m) mulier illa descripta est, quæ simul, in arteriis id vitii ostendit, simul os in cordis substantia, & novi ossis additamentum in calvaria facie interiore. Omisso sciens meas alias huc attinentes Observationes, in iisque aliquas, olim inerte hoc saculo habitas, cum iisdem in corporibus ossæ bractæas tum in arteriis, tum in pericardio conspexi. Ex te igitur quæro, num veri similis sit, quæ in iisdem cadaveribus eadem esse variis in partibus omnes dicerent qui viderent, & contrectarent, in cæteris quidem partibus fuisse ossæ, in arteriis solis tephaceas, an ubique pariter ossæ? Tibi certe proclivius erit quibus in corporibus abundet sanguis certis quibusdam salinis, terreis, aliisque ex quibus plerique ossa censent compingi particulis, proclivius, inquam, erit iis in corporibus existimare, easdem particulas iis in sedibus restitantes, quæ siue natura, seu morbi vi magis sint dispositæ ad eas particulas retinendas, in sedibus iis omnibus concretiones denum facere ejusdem generis, quam in cæteris unius, in arteriis solis alterius.

24. Vides igitur, novam a me hæcenus sententiam accipi, ne ortæ in arteriis squamæ pro tephaceis, sæpius saltem, habeantur. Præterea illarum ortum vel sine prævia inflammatione, aut certe suppuratorem interdum accideret, non dubito. Inspice, quæso, in Epistola XVIII. (n) ut Magna arteria a corde ad primum usque officium ramorum, superiora petentium, ea parietum duritie fuerit, ut vix summa etiam vi adhibita incidi posset propter ejus substantiam, quæ, ut in sectionibus apparuit, naturam jam nacta erat mediam inter ligamentum, & cartilaginem. Quantum deerat, si vixisset homo, ut ossæ tandem fieret? Num vero credemus, totum illum præcipuum, & tantum ar-

arteriarum tractum inflammatione, & suppuratorem omnem ejus substantiam occupante potuisse jam antea laborare, ut mors, aut acutissimi saltem morbi signa non adessent eo tempore? Ejusmodi autem morbus utique non præcesserat. Quid vero, si tot in cadaveribus, in quibus erosiones & exulcerationes arteriarum deprehendimus, non hæ semper, nec sæpius fortasse, antecesserunt productionem ossæ squamarum; sed istas potius sunt consecutæ? Num ex purulenta, quam tunc vidimus, materia, ex erosis locis destillante, easdem squamas extitisse, putabimus? Imo hæc suis asperis, & sæpe extantibus plus minus oris intumam tumorem perumpendo, erosiones illas, & exulcerationes fecerunt. Neque enim potest arteria se contrahere, quin asperitates, & quasi aculeos officulorum contra eam tunicam urgeat, neque sanguis, a corde impulsus, arterias distendere, quin eandem tunicam ad aculeos illos apprimat. Vide, ut Bellinus (o) ab hisce officulis, quæ lapides, ut alibi (p) diximus, appellabat, & inflammationem, & exsorptionem ejus tunicae diserte repetat. Lapidem vidimus, inquit, in intima arteriarum tunica, qui hic illic eandem exederant, & veluti phlogosi inflammaverant, & ad loca inflammata veluti crusta affigebantur: dolor inde latissimus, & contractio arteriarum. Sic etiam Abrahamus Vaterus (q), qui officula ab arteriarum motu disrupta esse in plura frustula, credebant, horum, inquit, extremitates intumam tunicam perforaverant. Et quoniam Brunnerus (r) dum Soceri Aortam describens ossibus pluribus distinctam, proponit ejusdem variis in sedibus tunicam interiorem disrupam, laceram ac fractam, non citra rutionis metum, ambigit, utrum vi & evulsionem, an erosionem factum id fuerit; tamen qui animadvertat, eam arteriam ossæ asperitatem intrusus offendisse digitos, & pupugisse prominentia quadam acuta; non ab erosionem solum id esse factum, intellegit. Quod autem non sine rutionis periculo fuisse rem dicit; nimirum sic resapse accidit in Sene, & Muliere, de quibus scriptum est Litteris superioribus (s). Vidimus enim ex dilatata utriusque, & Mulieris præsertim, Aorta viam sibi ad erumpendum fecisse sanguinem qua inter confertas asperasque lamellas ossæ internæ tunicae erant exesæ; usque adeo a vero aberravit Paræus (t) ut quod obstaculum, & quasi aggerem ossæ crustæ naturæ providentia in dilatata arteria opponi consuit ad impetum sanguinis retardandum, id ipsum, arteriarum tunicas perforando, sicuti in ejus quoque Observatione facile contigit, sanguini exitum citiorem pareret. Quod si tunicarum exesio, inter ossa innata, levior sit, ut magis infirmare eas possit, quam pertundere, sanguis autem validius urgeat; laxari ibi aliquando poterit arteria latus, & in faciforme aneurysma extuberare, cuius parietibus illa intus ossa affixa sint. Quo posito, minus fortasse erit difficile quam credebatur (u), rationem modumque invenire quo intra ejus generis aneurysma, cuius vi claviculae ductæ fuerant, frustum ossis conclusum videri posset quod sterno deerat. Coniicias enim, eam quidem sterni particulam fuisse, ut sit, a proximo aneurysmate sensim consumptam; quæ autem intra hoc erat, fortuito eam formam magnitudinemque habuisset, ut eam quæ sterno deerat, quadantenus repræstaret. Cujusmodi conjectura in illud quoque forsan convenit frustum costæ, quod ab Lætilio (x) intra alterum aneurysma reperit legimus.

25. Cavé tamen credas, me omnes arteriarum siue leviores, siue graviore erosiones repetere ab officulorum asperitate. Hæc enim sicuti interdum tanta est, ut satis sit internam arteriarum faciem aspicere, aut tangere, ne dubites, inde vulneratam, laceratamque fuisse, ita alias nulla officulorum extat asperitas, aut inæqualitas, & erosio tamen se ostendit. Quin aliquando nihil adhuc est offesei, cum jam erosa apparet arteria. Sic in Nauta, quem tibi alias (y) describam, nulla erat in Magna arteria bractæola autem, maculæ dumtaxat subalbæ occurrerant; erosio autem, si paulo attentius inspiceres, jam erat inchoata. Sic ne ab iis recedam quos descriptos habes in Epistolis antea missis; relegi sic XXIII; idem in Viro (z) a me adnotatum reperies: præsertim vero in XXVI. Venetam Mulierem (a) videbis, cui nihil in Aorta ossuum, tanta autem hujus supra Semilunares valvulas fuit exulceratio, ut illac sibi viam fecerit sanguis per quam in pericardium prodiret. Nec mihi uni, sed & aliis contigit similia deprehendere. Vide enim, exempli gratia, ut Littrius (b) in eadem Aortæ fede ulcus invenit, causam, ut puto, cur una earum valvularum,

quæ illi erat subiecta ulceri, ad arteria parietem se agglutinasset. Nullam tamen in illa arteria, nullam in valvulis vel minimam ossæ commemorat squamulam, ut nesciam, quo casu acciderit, ut aliqui inter plura exempla ossæ valvularum primo loco posuerint istam ipsam Littrii Observationem. Esti igitur in arteriis tunc maxime erosiones spectantem, cum intus ossis squamis distinctæ sunt; tamen ne tunc quidem erosiones sunt omnes iisdem quamvis imputandæ, præsertim ubi hæc leves sunt, nullisque extantibus asperitatibus; sed non paucæ erodentibus iisdem humorum particulis, quorum effectus vel antequam ulla oriantur officula, non raro conspici, ostensum est, & quorum in arteriarum tunicis multiplex genus, & origo alias (c) a nobis cum Lancisio sunt memorata. Præterea si forte accidat, ut sanguinis multitudo ingens vim faciat trunco alicui arterioso adjuvante peculiari corporis, aut partis situ; non est dubium, quin adhuc integris cæteris tunicis, intima agat rimas, id confirmante experimento Illustris Viri Senacii (d), in Carotide habito. A rimis autem illis non sulcorum modo quorundam exiis quos sæpe in arteriarum facie interiore commemoravi, sed & aliquarum exulcerationum originem deducere proclive est.

26. Quod si erosiones igitur in arteriis interdum sunt, ut dicebam, priusquam ullæ oriantur ossæ squamulæ; harum utique poterunt aliquæ ex ea purulenta materia fieri, quæ antequam intima tunica erodatur, inter hæc & proximam subsistit tunicam, ut ab novæ sententiæ Cl. Auctore propositum est (e). Neque huic facile obijciendæ sunt quædam aut Leprotti, aut nostræ Observationes circa sedem, aut naturam macularum, quæ horum sunt officulorum inchoamenta. Nam quod maculas describit Leprotus, (f) quæ internam Aortæ superficiem tum exasperabant, tum per eam liquido exterius perlucebant, tunica vero ipsa arteria interna seorsum ab aliis dissociata, facile ille abradebatur; nempe aut hæc ita accipiendæ sunt, ut macularum materiam contegeret ea tunica, itaque per hanc transpicerentur, & hæc sublata, tunc denique illa abradi posset, aut sic etiam sunt fortasse ab aliquo intelligenda, ut materia illa in ea tunica inhaereret, eamque sublata sequeretur. Quorum illud mirifice convenit cum sententia nova: hoc autem explicari sic potest, ut cum eadem conveniat, quippe celluloso contextu in quo materia illa est, intimam cui adhæret, tunicam facile sequente. Certe autem ossæ squamulæ hæc tunica obductæ inveniri solent, non modo secundum inspectiones meas, verum etiam aliorum, nec in arteriis tantum, ut adnotavit Vaterus (g), sed in venis quoque, ut Furstius (h); hic enim in cordis venis Coronariis ossis factis, vestigiis utrinque os vidit tenui membrana; ille autem, manifeste apparere, non intumam arteria ossæ factæ tunicam induratum esse, sed mediam. Neque ab hac Vateri multum observationes meæ discrepant in duabus Mulieribus, quarum alterius morbum, & diffinitionem in extrema Epistola descripsi XIX. (i), alterius tamen in alia fortasse describam. In prima cum ex flexuosa illa Aorta ossæ squamulam elegissem, ejus sedem examinarem, visæ sunt inter ipsam, & tunicam intimam fibræ intercedere, annularibus incessu persimiles, sed ex subflavo albescentes, molles præterea non secus ac materia illa quæ adhærebat ejusmodi ossis lamellis solet. In altera autem Muliere cum arteriam Magnam a corde ad septum usque transversum aperissem, & subalbis maculis passim distinctam animadvertissem majoribus, minoribusque, quales pro bractæarum ossæum initiis habere consuevimus, majorum complures dissecui, omnesque factas deprehendi ex substantia minime in se, aut circum oras humida, eademque magis alba, magisque compacta, quam illa esset ex qua fami arteria parietes constabant. Sedem vero hanc habebat, ut ab intima incipiens arteria lamina, quam nonnihil introrsum attollebat, inde se extenderet versus arteria faciem, quam utique non attingebat; non plurimum tamen ab ipsa aberat. Quamquam autem ex observationibus hisce intelligis, non semper materiam unde ossæ concreverant lamellæ, in contextu illo subsistere arteriarum celluloso, sed & circumjectæ carneæ tunicae parte occupare; non hinc tamen consequitur, non multo sæpius intra contextu illius fines se continere. Sed ab sede ad naturam macularum transeamus.

27. Dictum est modo, substantiam ex qua maculæ constant, magis esse compactam, magisque albam, quam sana sit arteria substantia, exsuccam præterea: qui meas Epistolæ relegendo invenire etiam poteris, indicia futuri in

(g) Obs. de arteria cordis Coronar. infra ossis indurata §. 2. (r) Ibid. §. 8. & 9. (f) n. 20. (e) citatos eod. n.
(u) Disput. de Tend. Achill. &c. c. 1. (x) Eph. N. C. Dec. 2. A. 3. Obs. 19. in Schol. (y) De duob. Offic. in cerebr. &c. qu. 2.
(z) §. 9. (a) n. 32. (b) Eph. 24. n. 16. (c) n. 9. (d) Eph. 10. n. 24. (e) Vid. supra, n. 20.
(f) Trichias. admir. (g) Eph. 19. n. 33. (h) Vid. supra, n. 19. (i) Ibid. (k) Traité du Cœur ch. 16.
(l) VII. n. 11. & XXIV. n. 16. (m) n. 2. (n) n. 2.

(o) De Morb. Peß. ubi de Intermiss. Puls. (p) Eph. 24. n. 17. (q) Osseogen. th. 20. (r) in Append. ad A. 3. Dec. 3. Eph. N. C.
(s) XXVI. n. 15. & 17. (t) Oper. 1. 6. c. 32. (u) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1700. Obs. Anat. 6.
(v) Eph. N. C. Cent. 1. Obs. 99. n. 14. (y) Eph. 43. n. 31. (z) n. 11. (a) n. 21.
(b) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1713. Obs. Anat. 3. (c) Eph. 18. n. 27. (d) Traité du Cœur 1. 1. ch. 9. n. 3.
(e) Vid. supra, n. 21. (f) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 1. in Opu. (g) loc. cit. supra, ad n. 24.
(h) Eph. N. C. Dec. 2. A. 3. Obs. 175. (i) n. 38.

in arteria ossis, id est maculas, sæpe ad substantiam accedere ligamentorum (k), & se in Viro quodam (l) prodidisse duritie quasi tendinea. Hæc autem sane videntur minus congruere cum purulenta, ex qua ossa istiusmodi conficiantur, materia, quam cum Boerhaaviana illa (m) vasculorum, quæ sensum fugiunt, compressione, eorum cava obliterante, & plura in unum solidum corpus firmum, ac durum magis, magisque consipiente. Quod est verisimilius, atque adeo verum in multis videri potest; in multis enim simul ex fusca prorsus macularum exigua inchoamenta, non modo maculas, deprehendimus, simul harum aliquas pariter ex fuscas jam offescentes, alias vero ex parte ossæ factas animadvertimus, qualia exempla apud Illustrem quoque Hallerum (n) invenies, iisque objicies, qui maculas, aliasque ejusmodi arteriarum indurationes pro callis habent sic semper manfuris: est igitur in multis id quod diximus, verum, non modo verisimile, videri potest; in aliis tamen vel nostræ Epistolæ indicant posse aliter rem se habere. Inspice enim III. ubi in Basilari Mulieris cuiusdam (o) arteria albam describimus maculam, magis ad ejus interiores, quam exteriores, parietes attinentem, quam non firmior efficiebat substantia, sed mollior. Inspice deinde Epistolam IV. inveniesque in Sene (p) arterias duas ad illius quam modo nominavimus, extrema pertinentes, corpusculum singulas habuisse album, subdurum, & jam ferme cartilagineum, quod non ab exterioribus, sed ab interioribus eorum facie extuberabat. Nonne verisimile videri potest, ex molli materia, qualis in prima Observatione reperta est, subduclis progrediente tempore, particulis tenuioribus, corpusculum extitisse jam firmius, quale in secunda conspeximus? aut certe, si hoc malis ad Boerhaavii rationem reducere, nonne apparet, aliqua saltem futuræ durioris concretionis initia ex molli fieri, inter tunicas arteriarum, materia? Quam ut in iis albam, sic in aliis ex albo flavam, adherentemque ossis lamellis, & has ipsas aliquando flavas, a me fuisse repertas, ex his etiam ipsis Litteris (q) cognoscere potuisti. Crellius quoque (r) ex albo flavescens invenerat tum concretionem, quæ inter arterie tunicas jam consistentiam lamina ossæ referebat, tum circumjectam materiam, ex qua concrevisse, non dubitabat, hancque illi, quæ in atberomate vel meliceride alias continetur, similem. Quod & mihi magis probandum videtur postquam nuper legi ab laudato Hallero (s) in callosis & flavescens Aortæ sedibus succum flavum esse conspectum, non dissimilem ejus qui in atberomate repositus, in eodemque corpore alias simillimas flavas sedes jam coriaceas, alias cartilagineas, alias denique ossæ, huiusque progressionis a molli ad varios duritie gradus sæpe ab eo observationem esse repetitam: quam inde etiam confirmare possis (t) quod convexa earum squamarum facies indicium fervet originis ex molli materia suæ, nempe transversam directionem ab adnatis carneis arteriarum fibris sibi totidem sulcis inscriptam: quos quidem sulcos, cum ossæ squamas olim a transversis arteriarum fibris evolverem, a me quoque in illarum quibusdam animadversos fuisse, memini. Nec dissimili argumento Hallerus (u) utitur ad ostendendum, amplas laminas ossæ, in exteriori facie natas Crassioris meningis, ex succo pariter coaluisse. Porro etiam censet (x), primam calculi renalis materiem sibi aliquoties conspectam esse quæ plurimum cum crustarum arteriosarum primis rudimentis habeat affinitatis, flavum videlicet mucum in Bellini, ut vocitant, canaliculis, eundemque gradatim duriorum factum; ut mihi in mentem veniat progressionis illius, quam in Pinealis glandulæ calculis a flava mucosa ad arenosam, & denique ad concretam, subduramque materiam animadverit, & tecum alias (y) communicavi. Certe autem quæ materia e renalis illis extremis ductibus sæpe a Cl. Bertinio (z) exprimebatur, & crassitie, & colore, & terreis denique particulis cum Halleri convenit observatione. Quæ omnia est digna laude sunt, & facile etiam, ut in plerisque, probanda, mihi tamen quam varia occurrere nobis soleant in iis quæ secundum, longe autem magis quæ præter naturam sunt, sæpenumero animadvertenti, measque omnes cum aliorum observationibus conferenti, veniam datum iri, spero, si in aliis aliter rem contingere, præsertim quod ad eas attinet, quas hic perpendimus, arteriarum concretiones, iterum dixerò. Mitto succi colorem, quem alium interdum vidi. At multos fuisse, confirmo, quorum cum esset arteria Magna illic officulis, illic maculis majoribus, minoribus, crassioribus, tenuioribus passim distincta, nusquam, ne in exiguis quidem harum inchoamentis,

quidquam succi licuit deprehendere. Si in omnibus offeas arteriarum brachæ effusio præcederet succi flavi, intumescant tunicam introrsum versus attollentis, & passim convexam, eminentemque redditis; certe intelligis, eas sedes meos attente inspectantes oculos effugere non potuisse. Neque ideo hoc dico, quod censeam, sine succo morboso plerisque, & si vis, omnes maculas incipere, augeri, offescere; sed ideo dico, quod in aliis corporibus effundi utique, in aliis autem sine effusione sensum dumtaxat a tunicarum arteriolis eum succum afferri, & apponi, meæ mihi observationes significant. Qui succus si fetus sit particulis ejus generis, cujus ad os nutriendum a plurimis requiruntur, sique ex particulæ ad firmiores inter se contactus magis, magisque contrahantur; inde fore concretiones, puto, quales mihi occurrere consueverunt, ossa referentes: ut tophaceas, gypseas, aut alterius ejusmodi naturæ futuras, si alterius generis particulis succus sit plenus, eaque citius ad contactus qualescunque perveniant. Cuiusmodi fuisse suspicor quas extrema pars indicabit Observationis præclaræ Jani Planci, quam mecum Vir Solertissimus paucis postquam habuerat diebus per litteras fuisse, ac diligenter communicavit sub finem A. 1728. Eam ego totam; nam plura, & varia continet, ut propterea ipsam pollicitus sibi tibi Epistola superiore (a) cum de sanguinis ex Magna arteria in pericardium eruptione verba facerem; totam, inquam, ex iis litteris excerptam summa fide, nec minori quam si mea esset, cura proponam.

28. VIR nobilis, qui ab anno undecagesimo non longe aberat, nigra facie, sed bona corporis habitudine, quamvis ab adolescentia ad id tempus rebus veneris deditus, unde bubonibus, neque id semel, laboraverat, crassius quidem & vulgaribus cibis, sed generoso vino, huiusque spiritu, ut vocant, cupide utebatur. Multum quoque erat in alea: narrabantque collusores, quotidie vespertino tempore sternutatione corpi solitum, ut horæ quadrantem aliquando, aut eo amplius sternutaret, idque a biennio, aut triennio. Quo tempore extenuari etiam cepit, nec parum, & interno quodam sensu affici non secus, ut novissimis aiebat mensibus, ac si deficeret. Verum non alio, ut se refocillaret, uti volebat remedio, nisi eodem quem diximus, vini spiritu. Itaque die quodam sub vespere domum reversus, cum de eo semel, iterumque bibisset, familiares autem post id domo exiisse, crederent; ibi accidit, ut de improvviso, nemine sentiente, moreretur, horaque demum post quintâ, gelidum, ut hyems erat, cadaver inveniretur. CRANIO postmodum recluso, & meningibus; nam Tenuis quoque tota trahentem undique sequebatur; nullo negotio ductis, nihil intus quod esset præter naturam, deprehensum est præter multum in cerebri ventriculis serum, idque subviride. Sed in Tenui meninge arteriarum trunci omnes, omnesque item earum rami, ique præsertim qui plexum Choroideum versus contendunt, multo erant crassiores aquo, & duriores; exsiccatique ossæ pluribus in locis naturam ostenderunt. Quin etiam per Duram meningem idem ferme in ejus arteriis, quæ crassiuscule ipsæ quoque factæ erant, conspectum est. In Thorace autem pulmones flaccidi, & majori ex parte nigri. Similiter præterea ad pleuram quæ costas, & septum Transversum convellit, archæ erat annexus undique, nisi qua copia aliqua animadversa est sanguinis concreti. Hujus multo major in pericardio copia fuit, quo irruerat, ut mox diceretur, ex Magna arteria. Cor aliquanto majus quam æquum esset, ob nimiam sinistri ventriculi magnitudinem, & capacitatem, quæ duabus tertiis partibus capacitatem dexteri superabat, cum hic præter magnam parietis propriæ tenuitatem, lacertos intus haberet sic intricatos, vix ut sinus esse videretur. Arteria Magna, & Pulmonaris ampliores erant aliquanto quam soleant. Cæterum hæc sana: illa vero primum rupta intervallo a corde digiti circiter transversa. Et ruptio quidem non erat magna; sed prope ipsam, & circa omnem Aortæ basim vultus quasi fugillatio apparebat a nigro sanguine sub exteriori tunica retitante; quæ fugillatio per univertum pulmonem se extendebat, præsertim vero circum majores Pulmonaris arteriæ ramos. Præterea facies interior arteriæ Magnæ tota erat prominentis, & pulsus plena, quarum utraq; per ejus omnes, quotquot aperti sunt, ramos pergebant, & nominatim per subclavias arterias, & Carotides, & cordis ipsius Coronarias: quæ postremæ erant insuper valde dilatæ, una præsertim, ut æquaret propemodum sinistram Carotidis latitudinem. In

Ven-

Ventre lien parvus, & valde laxus, cum jecur sic satis bene se haberet; nam quod in ejus vesicula esset exigua bilis portio, id erat fortasse ex eo quod paucis a prandio horis mors intervenerat. Renes exterius valde flaccidi, interius autem sine ullo, quod rarissimum est, pelvi, huius locum obtinente spongiosa quadam substantia.

Cum intra Ventrem nihil esset præterea adnotatione dignum, minime autem lateret tum id quod diximus, hominem venere lue, nec semel, affectum fuisse, tum ipsi ante annos triginta plumbeum globulum, tormento jactum, in sinistro femore inhæsisse; urethra, & femur incisa sunt. Et in illa quidem unum, aut duo, non amplius, eorum canaliculorum officia reperta sunt, quos in I. Adversariis (b) habes descriptos, & pictos. In femore autem circum illum globulum membranas folliculus, qui archæ ipsum undique complectebatur. Hic ita conspectis, placuit Aortæ bonam partem eximere, ut diligentius posset intus, extraque perflustrari. Animadversumque est, exteriori tunicam a tranco, ramisque perfacile detrahi non secus ac si diu in aqua esset macerata. Exillis autem interioribus prominentibus cum major aliqua incidere, in rursus quoddam cavum, & in hoc aliquid molliuscule materiæ instar pulculæ, ostendit. Minorum autem complures posteaquam exsiccatæ erant, ossæ apparuerunt.

29. Eorum quæ sunt in proposita historia, alia alio atinent. Et sane plura superioribus Litteris exposita sunt. Ad has vero id potissimum spectare, vides, quod postremo loco adnotatum est. Scilicet quid prominentiæ minores contineret, majoris dissectio indicavit, id est materiam pulculæ similem. Quando igitur ex hac, absumptis per exsiccationem humidioribus particulis, os esse factum, apparuit, simul intelliges, ex molli materia initium cepisse concretionem quæ os referret, albedine, opinor, & duritie; neque enim eo tempore hæc agitabatur controversia; simul tam cita ejusdem materiæ induratione spectata, mecum facile suspicaberis, si concretiones illæ fuissent majores, ut experimento multiplici tentari possent, futurum fuisse, ut topiæ, aut indurati gypsi, quam ossis revera similiores, deprehenderentur. Nec mihi alia de arteriis per meningis repentibus opinio est, quæ post exsiccationem ossæ hic illic apparuerunt. Veri enim simillimum est, idem prominentiarum genus quod ex trunco Aortæ in majores hujus ramos propagabatur, ex his porro per minores quoque illos perrexisset, eundemque effectum ostendisse.

30. Quod vero idem Cl. Vir qui Observationem illam communicavit, iidem me litteris certior fecit, se aliquos dissectuisse aliquando, repentina morte sublatos, in quibus Aortam neque perruptam, neque dilatam, sed ejusmodi solum pulsulis, & prominentiis affectam invenisset; id neque multum abulit ab aliis quæ a me tibi alias missæ sunt, minorum ad speciem ejusdem materiæ vitiorum Observationibus, quæ tamen funesti casus sunt consecuti. Quo magis opera danda est, nequando temere negligantur si qua demum forte indicia se prodant, unde in suspicionem quanto magis liceat probabiliter deducamur pulsulorum, aut erosionum in Aorta latentium: Et erosionum quidem signa nonnulla, a Bellino indicata, cum lapideas, five ossæ brachæ quæ illas fecerant, simul memoraret, supra (c) non omnia a nobis videre potuisti. Sed & ea confirmare oportet, & alia adjungere. Et quoniam Medicos adjuvat in dignoscendo, non ignorem quæ morbos præcedere haud raro soleant; attendas velim, quid laudatus Plancus postquam alio ex ægro (d) arteriam Magnam proposuit intus veluti ulcerosam, & corrosam, rariisque pulsulis scatentem, continuo subiecit: quod sæpe observavi, inquit, in aliis cadaveribus, eorum præsertim, qui syphilide laborarunt, & ad Aneurysma Aortæ, vel ad Pectoris Hydromem sunt dispositi. Cæterum cum ejus arteriæ exulcerationes ab officulis sæpius fiant, quemadmodum supra (e) indicatum est, pulsulæ autem interdum adeo similes ossium concretiones producant; vides profecto, quam sæpe in Aortæ vitis ea convenire præsidia possint quæ adversus interna ulcera ex usu esse sine sanguinis concitatione, vel certe cum modica, solita sunt. Nam aut ossium effectui quo ad ejus fieri potest, obtarent ad funestas Aortæ disruptiones, & sanguinis internas effusiones, si altius pervadat, disponent, aut causæ obfisterent ob quam duræ istæ concretiones gignuntur, eoque ipsas, si non tolleret, saltem augeri prohiberent. Sed jam satis de Repentinis Mortibus scripsisse videor, & de ar-

teriarum in os conversione, qua de agendi causam ipsa dedit illarum tractatio.

31. Nunq. de aliis ossibus præter naturam se habentibus scribendi occasionem præberet Sectio XII. quæ Sepulchretri libro II. finis imponitur, inscripta de Gibbositate, & dissectiones proferens gibbosorum, & rachiticorum. Sed ego rachitide affectos secuisse non memini, ut neque Valsalvam, neque ullum in Italia Amicum, si Experientissimum Virum excipias Antonium Benevolam (f), qui suas ipse, me quoque hortante, Observationes edidit, ingenue, & perspicue scriptas, cum eorum quæ incidendo animadverit, tum eorum quæ curando utilia in perdifficili alioquin morbo expertus est. Sed ab Exteris Scripturibus plures habebis rachiticorum dissectiones, quas pariter ad Sepulchretum adjungas. Namque ut veres dumtaxat libros a Cæsarea Academia editos, ut Dec. III. A. 9. (g), Centur. III. (h), & A. 1. (i), & V. (k) Volumen; non unam invenies. Quod tamen ad duas attinet ultimas; vide, num retractio, seu defectus ille pulmonis sinistri, ut cor, siue potius mediastini partem pericardium concludentem, totam non tegeret, ad vitium spectaret conformationis in rachitidis, an idem esset quod secundum naturam delineavit Eustachius (l), descripsitque postea Santorinus (m). Gibbosorum autem plures quidem ego dissectui; sed quæ in iis vidi ad gibber attinentia, alia alibi exposita sunt tibi, aut exponuntur, quippe cum alius alio morbo interierit. Quorum historias si legeris; proclive erit primum perspicere, id vitii nonnunquam (n) haud ante se prodere, quam circa annum quadragesimum: deinde recte Severinum, ut in supra dicta Sepulchretri Sectione (o) videris, adversus Cardanum admonuisse, non semper vitium quæ in situ ossium sterni, & huic se annectentium costarum inveniuntur, necessarium esse, ut pravus situs vertebrarum quoque dorso respondeat: quod nostræ Observationes in Muliere præsertim quadam (p), & ex parte in Sene (q) confirmant: quibus addes animadversam in rachitico puero de quo Acta Nat. Cur. paulo ante citata (r), & quæ ex alio puello accuratissime descripsit Cel. Hallerus (s). Cæterum vera, ut in plerisque, docuisse Cardanum, cum Severino fatendum est: imo vertebrarum vitiosum situm multo frequentissimam causam esse, ut costarum, & sterni perverfus positus consequatur, & aliorum, & meæ cætera ostendunt Observationes. Quas inter si eam potissimum relegeris, quam Epistola IV. (t) proposui; simul intelliges, ut Spinæ distortionem sequeretur non costarum modo, & sterni, sed & plurium thoracis, & ventris viscerum, ac vasorum incongruus, & perverfus positus, simul conjicies, quantum a consueto aberrare debuerint situ cum vasa alia tenuiora, ut Thoracicus in primis Ductus, tum nervi plurimi, aliaque ejusmodi, quæ figillatim persequi nec tempus, nec locus, neque præcipuum tunc propositum nostrum sinebant. Porro etiam Præcl. Helwichius (u) docebit, quantas in angustias distorta antrosum Spina omnia thoracis viscera in Matræna quadam compegisset; laudatque Hallerus (x), ut longe ab sua sede dimota esset arteria Magna in altera femina, cujus Spinam in alias ac secundum naturam videmus, serpentinæ flexiones gravia onera incurvaverant, quibus dorso gestandis vitam alebat. Ejusmodi autem vitæ genus inter externas causas gibberis alioquin esse, in junioribus præsertim, cum ratio indicat, tum Cl. Nebelii (y) Observatio confirmat.

32. De cæteris autem causis a quibus plerumque Spinæ distortionem fieri incipiunt, augentur, servantur, si Veteres consulas; vereor ut invenire possis quæ satis faciant, ubi videlicet ab eo recesseris causarum genere quæ evidenter ab extrinsecus accidente injuria, violentiæ proveniunt. Nec mirum, cum antiquitus hominum corpora non secarentur, multo autem minus gibbosorum. Postea vero quam secari tandem cœperunt, si in ejusmodi corpora forte incidebant; aut verbo malam ossium compositionem indicasse satis ipsis videbatur, ut Vesalio (z), cum puellam secuit gibbosam, annum decimum septimum prætergressam, aut Spinæ laterales flexus in serpentis modum descripsisse, ac pinxisse, ut Hildano (a), a quo primam fortasse hujusmodi vitii Iconem habemus ex puella altera annorum octo. Inter hos duos tamen, præter Falloppium (b), Pinax extitit, qui, ut in Sepulchretri quoque Sectione hac leges XII. (c), animadverit, sæpissime Spinæ vertebrae nunc plures, nunc pauciores simul

con-

(k) Epist. 16. n. 29. (l) Epist. 18. n. 25. in fin. (m) Vid. Epist. ejusd. n. 31. 32. (n) Opusc. Pathol. Obs. 51. (o) n. 6. (p) n. 19. (q) n. 22. & 25. (r) Obs. ad n. 20. supra cit. §. 1. & 9. (s) Opusc. Pathol. Obs. 47. (t) Ibid. & Obs. 17. (u) Obs. 49. (x) Obs. 34. (y) Epist. 5. n. 12. (z) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1744. (a) n. 18.

(b) n. 10. & Tab. 4. Fig. 4. (c) n. 24. (d) Epist. de Monstr. (e) n. 24. (f) Observationi 38. e sequ. (g) Obs. 129. (h) Obs. 11. (i) Obs. 33. (j) Obs. 146. & 147. (k) Tab. 9. & Tab. 15. Fig. 1. (l) Obs. Anat. c. 8. §. 1. (m) Epist. 10. n. 13. 14. (n) in Schol. ad Obs. 6. (o) Epist. 45. n. 23. (p) Epist. 7. n. 11. (q) Tom. 1. Obs. 53. (r) Opusc. Pathol. Obs. 10. (s) n. 16. (t) Eph. N. C. Cent. 10. Obs. 32. (u) Opusc. modo cit. Obs. 11. (v) Act. N. C. Tom. 5. Obs. 109. (z) Epist. de Rad. Chyn. (a) Cent. 6. Obs. 75. (b) Vid. hujus verba Epist. 56. n. 36. (c) Obs. 6.

conjunctas, Et tanquam in unum os redactas, easdemque intro, vel extra, vel ad alterum latus (id quod frequentius esse, infra docet) inclinatura habentes, unde omnes, quas nominat, gibberis species fiant. Quod autem dixi, infra docere Pinæum, non in Sepulchreto, sed eo capite apud ipsum videbis, quod ibi indicatur, IX. (d), ubi de elatiore & tumidiore in puellis Gallicis scapula dextera, ejusque rei causis pleraque scripsit, quæ sua postea fecit in Encheiridio (e) Riolanus. Post Pinæum alii, in quibus nuper laudati Viri Helwichius (f) & Hallerius (g) plurimum vertebrarum in unum os coalitum adnotarunt in gibberosis, Ruyschius autem in primis, qui (h) in his plures vidit vertebrarum aliquot corpora adeo inter se unita, & adacta, ut quædam ex ipsis non modo imminuta, sed in nihilum redacta viderentur. Palfinius (i) vero initia tantæ imminutionis in sceletis animadvertit gibbosorum infantum, videlicet vertebrarum corpora ad curvaturæ sedem valde complanata, interjectasque his cartilagine ibi tenuissimas.

33. Post observationes minus difficile videtur de causis inflexionis ossium artuum, & Spinæ ipsius judicare. Quorum habes duo genera in Sepulchreto (k) proposita, ex Glissonio unum, ex Mayovvio alterum. Utrumque genus in uberiore nutritione consistit, primum quidem unius ossium lateris, quam alterius, secundum vero ossium, quam attensorum musculorum. Scilicet si alterum ossium latus diutius nutriri pergat, quam oppositum, ut Haversius (l) maluit, siue utrumque pari tempore, sed alterum uberius nutriatur, ut Glissonius posuerat, nempe res eodem recidit, ut diutius, aut magis nutritum latus se se inclinet ad oppositum. Sic puta, si dexterum vertebrarum latus altius creverit, quam sinistrum, Spinam inflexum iri sinistrorsum: idemque futurum, si vertebris interposita ligamenta, seu mavis cartilagine minus auctam habeant, aut habeant imminutam altitudinem in latere sinistro. Atque ad hunc fere modum intelliges primum causarum genus. Alterum autem, si musculos qui sint ad latus sinistrum, minus augeri quam ossa, posueris, aut magis contrahi quam muscoli qui sint ad dexterum latus, siue hoc a convulsione, siue a majori vi sit qua præpollent dexteris, eaque aut ab ortu, aut ob dexteriorum vim, paralyti, aut alia quacunque causa imminutam. Juvat enim hæc omnia ad Mayovvii cogitatum addere, eodem redeuntia. Nec me fugit quid ei cogitato Haversius (m) objecerit, probantibus Cl. Viris, nimirum cum inter musculorum extrema interponatur articulus, fore, ut muscoli breviores os trahendo in quod inferuntur, ejus quidem situm mutant, ut solent; sed non figuram. Verum; ut alia præmittam: ubi de vertebris, & Spinæ agitur, velut hic, idem est vertebrarum situm, ac Spinæ figuram mutare. Sic in musculis erat vitium in proceræ staturæ viro adeo incurvato, ut Kerckringii Observatio ostendit quam hic habes in Sepulchreto (n). In quo (o) illud quoque invenies quod probes, vel sola musculorum dorsi imbecillitate fieri, ut nutans Spina curvetur, eamque fortasse causam esse unam qua senes omnes gibbosi existant. Quin etiam ubi diutissime muscoli servare perrexerint vel sponte curvatam Spinam; vertebrarum quoque ipsarum, non modo interjectarum cartilagi-

num, figuram mutabunt; crescent enim vertebræ secundum altitudinem ab ea parte qua curvaturæ convexum erit, decrescent autem, aut certe minus augebuntur ab opposita, quippe in hac arctius inter se contractæ; in illa, convexa videlicet, multo minus altera ad alteram appressæ, quam requirant naturæ leges. Hæc autem eo facilius contingent, quo magis ob teneram ætatem distabunt vertebræ a termino incrementi sui, & quo minus erunt duræ, siue hoc sit ab eadem ætate, siue etiam a morbo, ut in gibbosa illa Hildani puella (p) cui ossa ipsa adeo erant mollia, ut nonnulla ad instar cere tractarentur; Spina autem erat emollita: itemque in gibbo adolescente annos nato XVI. de quo hic est II. in Sepulchreto Observatio, ad eundem fere modum se habebant præcipue vertebræ. Primum igitur causarum genus etiam per se ipsum nonnunquam existere, & gibbum posse facere, non negaverim; sæpius tamen esse illud existimo effectum causarum secundæ generis, hoc est contractorum musculorum.

34. Et sane ipse quoque Meryus (q), a quo Spinæ in serpentis modum lateraliter inflexæ descriptionem, delineationem, & explicationem habemus, facile omnium quæ ad hoc tempus prodierint, optimam, quod in singulis vertebris vitii esse poterat, id pro effectu accepit adfitorum Spinæ musculorum, ab altera parte trahentium, cum oppositi, ob nervorum obstructionem resoluti, nihil agerent. Veruntamen in hac quoque explicatione aliquid est, cujus possis causam quærere. Si enim Spina unam dumtaxat, puta sinistrorsum, curvaturam habuisset; minime difficile esset rem intelligere, ponendo tantummodo, ut paulo ante indicatum est, resolutos musculos ab opposito, id est a curvaturæ convexo latere. Nunc autem cum infra primam curvaturam altera succedat, ut in Hildani (r), & aliorum quoque non infrequentibus Observationibus, superiori curvaturæ omnino contraria; apparet quidem, si ista explicatione standum est, hic etiam resolutos musculos ad convexum inferioris curvaturæ latus esse ponendos: sed quomodo resolutio ista alterne, id est quæ supra a dextris esse dicebatur, infra contingat a sinistris, non facile apparet. Ego vero in re ardua velim cogites, an forte curvatura superior, quæ resolutioni debetur musculorum dexteriorum, causa esse ipsa possit resolutionis musculorum qui inferius sunt a sinistris. Nervi enim, per foramina egressi quæ vertebrarum lateribus intercipiuntur, oblique magna ex parte descendunt, ut se in musculos immittant qui subjectas vertebras movent. Igitur si curvatura superior arcu adeo vertebras in cavo latere inter se urgeat, molliores præsertim ab ætate, aut etiam a morbo, ut illa foramina non paulo minora fiant; nervi aliqui, per hæc egredientes, ita comprimuntur fortasse poterunt, ut muscoli in quos se inferunt descendunt, resolvantur. At hi a sinistris sunt. Erit igitur resolutio hæc inferior in latere illi opposito in quo erat superior; ut propterea pravalentibus musculis dexteris, fiat curvatura inferior, quæ effectus sit curvaturæ superioris, & contra atque hæc, conversa spectetur. Verum hæc, cum plures non modo in sanis, sed in gibbis quoque Observationes requirant, addidisse me, putabis, non ut ipse quidquam statuerem; sed potius ut te ad meliora excogitanda incitarem. Vale.

(d) l. 2.

(e) l. 6. c. 17.

(f) (g) Obs. cit. supra, ad n. 31. in fin.

(h) Obs. Anat. Chir. 68.

(i) Anat. du corps hum. tr. 5. ch. 9.

(k) in Append. ad Additam. ad hanc Sect. 11.

(l) Osteolog. Nov. Diss. 2. vers. fin.

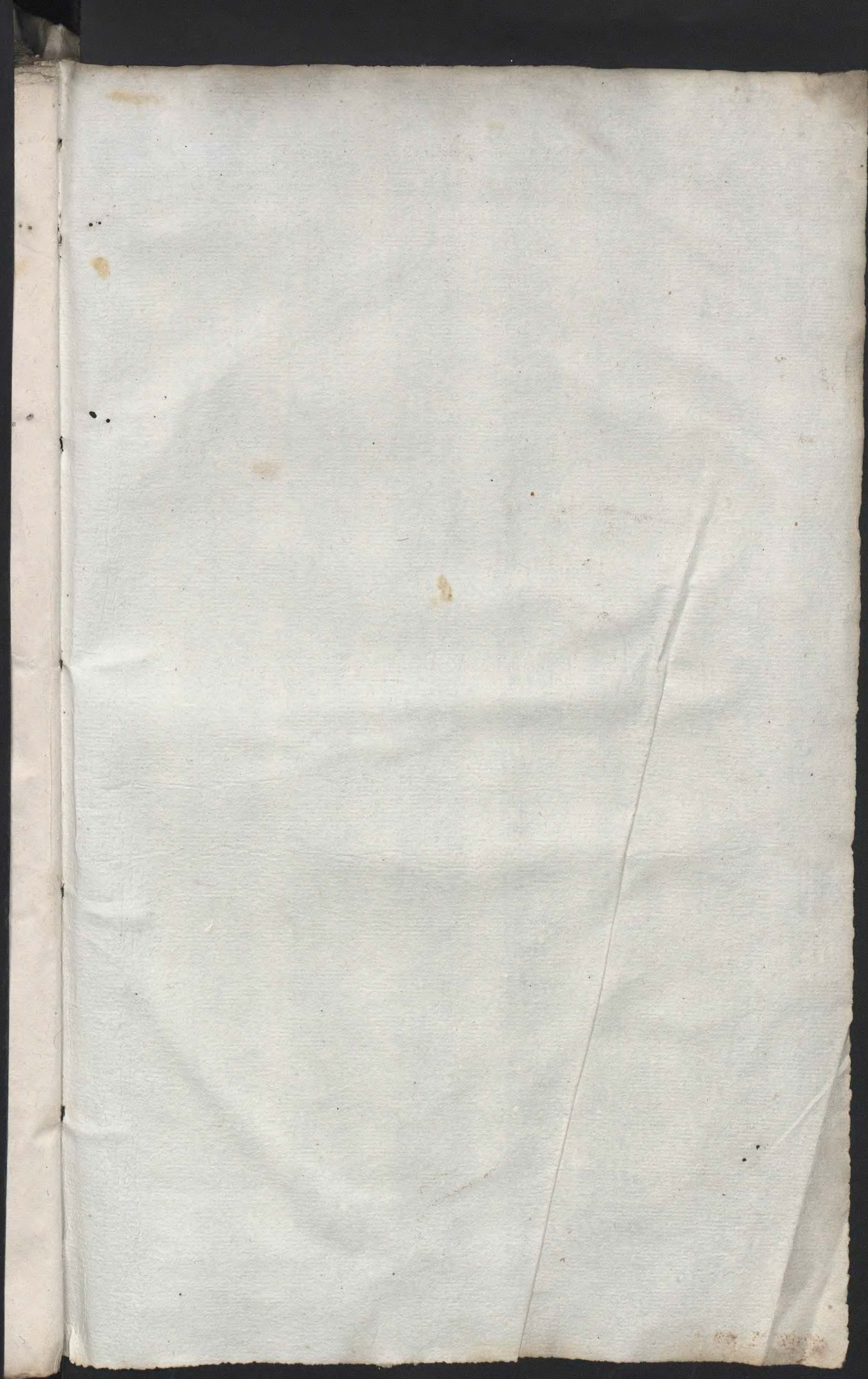
(m) Ibid. (n) Append. 1. ad Obs. 7.

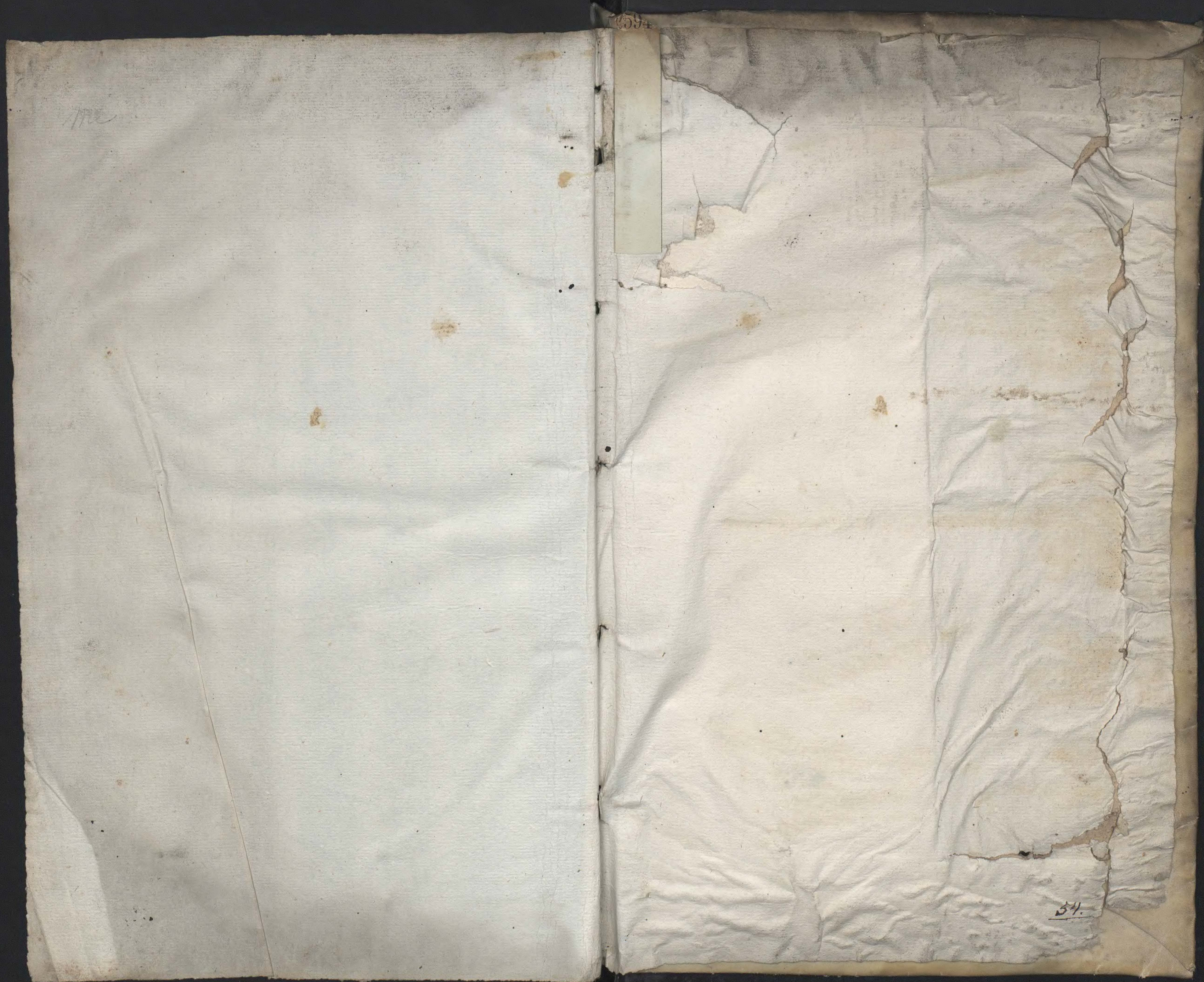
(o) in Schol. ad Obs. 1.

(p) Vid. supra, n. 32.

(q) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1766.

(r) supra cit. ad n. 32.

me

54.

